Pomhaj Bóh!

Czißło 1.
1. jan.

Lětnik 3.
1893.

Szerbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóżdu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Nowe lěto.

Luk. 2, 21: „A jako ßo wóßom dnjow dopjelnjesche, so by to dźěczatko wobrěsane było; bě jeho mjeno narjeknjene Jesuß, kotrez mjenowane běsche wot jandźela, prjedy dyźli wón ßo w maczérnym żiwocze podjał bě.“

Je rjane waschnje, so ßo młodemu dźěsczu, hdyż ßo wukschczije, nowe mjeno da. Nowe mjeno dyrbi na nowe bycze pokasacz, kotrez je runje psches saschczěpjenje do trojeniczkeho Boha dostało a pucze pokasacz, po kotrychż ma nětko czahnycz.

Stare lěto je ßo minyło, nowe je ßo s hłubokosczow wěczności sběhnyło. Jene lěto po druhim czehnje wotßal we wschelakim pscheměnjenju. Njeje dha troschtne, so ßo nam jako napißmo, niz jeno sa tele abo tamne lěto, ale sa kóżde lěto, kotrez nam Boża hnada wobradźi, w ßwjatym sczenju na dźeń noweho lěta Jesußowe drohe, njesachodne, sbożabohate mjeno napscheczíwo ßwěczi?

Wonkach na ßwěcze pschihotuja ßo wschudźom nowe wězy; schtożkuliż pak pschińdże, njech je měr abo njeměr, sboże abo njesboże: jene wěmy wěscze a jaßnje, — też tole lěto a kóżde pschichodne lěto steji pod szeptarjom wulkeho njebjeskeho krala. „W jeho mjenje maja ßo poklakowacz wschitke kolena tych, kiż w njebjeßach a na semi a pod semju ßu.“ (Fil. 2, 10.) A jeno tón, kiż ma na czole jeho mjeno (Sjew. Jan. 3, 12), dyrbi wutracz, woprawdże żiwy bycz hacz do wěcznoscze.

Po wschelakim waschnju budże też tele lěto kschiż nam hrosycz, stysk a srudoba, nusa a tradanje naß wobdawacz. Schto to wuczini? W jeho mjenje mamy my żiwjenje (Jan, 20, 31), a schtóż ßo sprózny a wobczeżeny czuje, tón namaka pola njeho wokschewjenje a wotpoczink. Běźicz budże ßo, horzo ßo běźicz pscheczíwo leßnosczi a słósczi stareho człowjeka, njepscheczelej w naschej ßamßnej wutrobje — budża pak stroschtni; schtóż do jeho mjena wěri, je Boże dźěczo a ma Bożu hnadu wěstu; wón njebudże wjazy ßudżeny (Jan. 3, 18) a byrnjez měł ßo pscheczíwo wjazy hacz jenemu słemu duchej běźicz, wón budże khwalicz móz s wuczomnikami: „Knjeże, też czerczi ßu nam w twojim mjenje poddaczi“ (Luk. 10, 12); wón budże dobywacz na wschěch mozach czěmnoscze.

Na hańbje a wußměwanju Jesußowym wusnawarjam też tole lěto pobrachowacz njebudże, ale pißane steji: „Sbóżni scze wy, hdyż waß hanja Khrystußoweho mjena dla; pschetoż tón duch, kiż duch je teje kraßnoscze a Boži je, wotpoczuje na waß“. (1 Pětr. 4, 14.)

Dajcze nam teho dla, lubi pscheczeljo, stroschtni nutsczahnycz do noweho lěta w drohim Jesußowym mjenje. W nim chzemy ßo na nasche dźěło dacz: wone je czężke, ale Jesuß je pożohnuje; wone je prózy a kschiwdy połne, ale Jesuß je pschißłódschuje. W nim chzemy sa ßwojim wußwjeczenjom, ßwojim najmóznischim dźěłom stejecz: wjele je njepscheczelow w naß a wokoło naß, ale s Jesußom wschěch pschewinjemy. W nim chzemy czérpjenje a kschiż na ßo wsacz: to je tym, kiż Jesußa njesnaja, najstraschnische a najczężsche: s Jesußom hinak njewěmy, hacz so pucz psches wjele srudoby do Bożeho kralestwa dże, s nim pak ßmy

ßebi wěſczi, ſo czérpjenja tuteho czaßa hódne njejßu teje pſche měru wulkeje kraßnoſcze, kotraž ßo nad nami ſjewicz budze.

O Jeſu, Jeſu, twoje mjeno
Mi ſapiſch derje do duſche,
So twoja wulka luboſcz jeno
We pomjatku mi woſtanje,
So w mojim zyłym žiwjenju
Je Jeſuß na mni k widzenju.

We twojim ßwjatym ßłódkim mjenje
Mam Božu Wótznu wutrobu,
Kaž tam ju maju wuſwoleni,
Hdyž tež tu hiſchcze wojuju.
Ach, hdy by hrěſchnik wjedzał to,
By tebi bórſy podał ßo.

Sso modlimy we twojim mjenje,
Kiž je to žórło luboſcze,
Wot kotroh'ž pija wumóženi
Tam pſchi tebi do wěcznoſcze.
My ſ nimi tebje czeſczimy,
Daj, ſo tež my k nim pſchińdzemy.

Budzcze jako dzěczi!

1.

Bohu budz dzak, ſo mózachmy hiſchcze junkrócz na ſemi ſ Knjeſowej woßadu hody ßwjeczicz, teho Knjeſa khwalicz ſa jeho luboſcz, naſch dzak jemu ſ nowa dawacz a to ßwětło nad nami ſkhadzecz widzecz. Bohu budz dzak, ſo mózachmy ßo ſ naſchimi lubymi hiſchcze junkrócz na ſemi ſeńcz w najrjeńſchich ßwjedzeńſkich hodzinach zyłeho lěta pod błyſchczatym hodownym ſchtomom a naſchu ſeńſku luboſcz, kotraž naß ſ nimi ſjednoczi, ſ njebjeſkej poßwjeczicz dacz a ßo ſ nimi natwarjecz ßo wjeßelo na te wěczne hody, kotrež ßu nam w njebjeßach pſchihotowane! My chzemy te drohe hodziny a dny prawje wukupjecz, ſo bychmy wot nich měli žohnowanje na zyłe lěto, njebjeſke ßwětło a njebjeſki troſcht tež ſa czémne hodziny, kotrež móza nam po radze Božej pſchińcz, njebjeſku móz a ßylnoſcz tež ſa poßlednje bědzenje, jeli ſo by nam naſcha poßlednja hodzinka bórſy pſchiſchła.

Ale ſchtó doſta hodowne žohnowanje? Wo tym ßo nětko wjele rěczi a piſche. Duž njech tež to ßłowo bjes tymi tyßaz wſchelakimi hodownymi hłoßami wotmolwjenje dawa na tuto praſchenje: „Budzcze jako dzěczi a wy doſtanjecze hodowne žohnowanje!“

Stupmy w duchu do kſcheſczijanſkeho domu na hodownym wjeczoru. Starſchi dzěczom wobradzenje pſchihotuja. Njedoczakliwe dzěczi pſchi durjach poßłuchaja, hacz ſkoro ſwónczk njeſaſwoni, ſo móhłe nuts ſaſtupicz. Skónczinje ßo ſaklinka. Wone ſaſtupja. Wſchitko ßo wó jſtwje błyſchczi a ſyboli. Po dobrym, kſcheſczijanſkim waſchnju ßo wſchitzy najprjedy wokoło Bethlehema, kiž ſ papjery wurěſany na blidze natwarjeny ſteji, ſeſtupaja. Hodowny khěrluſch: „Ja ſ njebjeß dele pſchińdu k wam“ ßo ſaſpěwa — wſchitzy, nan a macz, dzěczi a ßłužobni, ßobu ſpěwaja. Hdyž ßu khěrluſch wuſpěwali, nan bibliju woczini a ſtare, lube hodowne ſczenje wuczitawſchi ßo nutrnje ſ tymi ßwojimi modli. Jeho wobliczo ßo radoſczíwje ßwěczi. Woni hiſchcze jenu ſchtuczku wuſpěwaja — a nětko móze kóždy hladacz, ſchto je jemu Boze dzěczo wobradziło. Bjes dzěczimi je najſtarſchi ßyn woßebje hnuty wot domjazeje hodowneje Božeje ßłužby, wón je bjes pſchetorhnjenja na ßłowa lubeho nana poßłuchał. Jemu je to wſchitko, ſchtož je ßłyſchał, zyła, połna wěrnoſcz. Wón ßłyſchi w duchu jandzelow ſpěwacz, a hdyž wjeczor po tych rjanych hodzinkach ſ horjazej wutrobu do łoža dze, hiſchcze junu ſ woknom won poßłucha, hacz njeby ßnano ſynk jandzelſkeho ſpěwanja dzenßa hiſchcze ſaßłyſchał. Wón ſczele horzu dzaknu modlitwu horje k njebjeßam, pſchetož jeho wutroba je prawe dzěczaze hodowne wjeßele ſaczuła niz jenož nad dobroczíwoſczu lubeju ſtarſcheju, ale woßebje nad ßmilnoſczu njebjeſkeho Wótza, kotryž je ßwětej ßwojeho lubeho ßyna dał, ſo móhli człowjekojo pſches njeho ſbóžni bycz. A ſchtož je tón wjeczor wobradzene doſtał, ma jemu woßebitu ważnoſcz, dokelž je pod hodownym ſchtomom leżało, wone je jemu kaž poßwjeczene. O ſbóžny czaß dzěczatſtwa, dzěczazeje wěry bje wſcheho dwělowanja! Tón wjeczor móżeſche ßo nan ſ dobrym prawom modlicz: „Knjeże Božo, ſdzerž mi moje dzěczo tajke, kajkež ßym je dzenßa widzał!“

2.

Dwazeczi lět je ßo minyło. Wón bě ſaßo hodowny wjeczor. Wobradzenje w domje je kaž tehdy. Jenož ſtarſchej ſtaj ßo ſeſtarikoj. Nanej ßu ßo włoßy ſeſchědziwike. Na maczerzy je tež widzecz, ſo je wjele dzětała — a wjele ſtaroſcze poměła. Dzenßa je jich wjazy w domje ſhromadzenych hacz tehdy, dzowki ßu ßo ſwoženjake a jich dzěczatka hižo wokoło hodowneho ſchtoma ſkakaja, runje kaž wone pſched 20 lětami. A ſchto dha je ſ tym najſtarſchim ßynom? Wón je nahladny muž, kotryž ßwojeho nana mjeno ſ czeſczu pſches ßwět nješe. Jako młodzenz je ſe ſtarſchiſkeho domu won do ßwěta ſchoł. Wjele je nawuknył a ßo ßwěru prózował. Czaß běſche, w kotrymž daloko wot domu lěta dołho njebě ſ tymi ßwojimi hody ßwjeczicz móhł. Prěni krócz wſchak bě jemu ſtyſkno było, hdyž hodowny wjeczor pſchińdze — tola ſ czaßom běſche jemu to ſapoczało bóle wſcho jene bycz, dzenßa je ſaßo domach. Ale czeho dla tak dziwnje hlada, jako hodowne ſynki ſaklincza? Czeho dla ßebi ruzy njeſtyknje, hdyž ßebi jej wſchitzy druſy ſtyknu? S krótka: Hody ßu jemu prósdne ßłowo, wón dwěluje na Khryſtußu, wón ßo wjazy njemodli. Jeho tak mjenowani dobri pſchecżelio ßu ßo ſa to poſtarali, ſo je wón prjecz czißnył, ſchtož běſche něhdy jeho ſboże a měr. Wón wjazy njewěri. Wón wſchak je nětko hódny człowjek, ale ſady njeho leži czaß, w kotrymž běſche do dziweho, žadoſcziweho žiwjenja ſapadnył, to je czaß, na kotryž ßebi pomyßliwſchi ßo naſtróži, pſchetož to jemu, runjež ßo wón ſpyta na wſchě móżne waſchnje pſched ßwojim ßwědomnjom ſamolwicz, tola kaž žahadło w wutrobje teži. Dzenßa wſchak jeho wulka luboſcz wot jeho lubych jemu wopokaſana hnuje, ale tež to hnucze je jemu někak napſchecżiwne a wón by ßo jeho rady ſminył. Po ſdaczu je wjeßeły. A tola! Sbożowny, zyle ſbożowny ßrjedza bjes tymi, kotſiž ßu dzěczi woſtałe we wutrobje, wón njeje. Sawidzi wón jim jich ſboże? Wón ßo tež dzenßa njemodli — wón dzě to dawno wjazy czinił njeje. Ale w ßwojej komorzy hacz do ßrjedz nozy ſ woknom won hlada. Wón njemóże k měrej pſchińcz. Maczerka pak praji wjeczor k nanej: „Naſch ßyn njeje ſbożowny!“ Nan wotmolwi: „Ja wěm, czeho dla niz!“ A wobaj proßytaj: „Knjeże, daj, ſo by jemu hodzinka pſchiſchła, w kotrejž ßo ſaßo k tebi namaka — a hdyž je móżno, daj, ſo njeby pſchecżeżke bědzenja prjedy pſchětracz trjebał! Tola niz kaž ja chzu, ale kaž ty chzeſch.“

3.

Pohladajmy hiſchcze junkrócz do teho ßameho doma na hodownym wjeczoru — dzeßacz lět poſdziſcho. Ssyn je jako herba ſaczahnył do ſtarſchiſkeho doma, wón je nětk ßam mandzelſki a nan a hodowny ſchtom ſa tych ßwojich ſaßwěczuje. Wón tu ſteji jako muž, kaž něhdy jeho nan na tym ßamym měſcze a dzerži hodownu domjazu Božu ßłužbu po ſtarym dobrym waſchnju. Kak pak wón, kiž njewěrjeſche, k temu pſchińdze? Hodowna modlitwa lubeju ſtarſcheju je wußłyſchena — jeho hodzina je pſchiſchła. Wón je hłuboko doſcz nuts pohladał do człowſkeje wutroby a žiwjenja, ſo je pósnał, ſo my wjazy hacz roſom a ſdzěłanoſcz, pjenjeſy a czeſcz trjebamy, ſo móhli woprawdze ſbożowni bycz. Wón pěſche dyrbjał pſches někotry wichor — wón běſche dyrbjał wſchelake hórkoſcze žiwjenja woptacz. Lubej ſtarſchej běſchtaj jemu wumrjełoj — ale tele wěry a radoſcze, kotraž běſche ßo ſ jeju woczow w poßlednich wokomiknjenjach ßwěcziła, wón ſabycz njemóżeſche. Wón běſche ßo wrócził, a jeho ßwěrna pobożna mandzelſka bě k temu ßobu pomhała, ſo ßo ßwojemu Knjeſej a ſbóżnikej ſaßo ſ zyłej ßwojej wutrobu podda. Dzenßa wón ſaßo wěri — dzenßa móże ßo ſaßo ſ tymi ßwojimi modlicz. Minjene lěta nimo njeho czehneja. Hdy běſche wón najſbożownſchi? Něhdy jako dzěczo! A nětko ſaßo. Wón je ßo wrócził k ſtarej, dzěczazej wěrje. Nětk ßu jemu hody ſaßo wjeßeły, ſbóżny czaß, nětko wón ſaßo hodowne žohnowanje pyta, jako muž po lětach a jako dzěczo we wěrje. Sso wróczíwſchi je wón do prědka krocził. To wón ßam czuje. Jeho dzakna modlitwa je: „Budzcze jako dzěczi — a wy hodowne žohnowanje doſtanjecze!“

Dźenßa.

O ty kraßne, drohe „dźenßa"! Něhdy je w Witenbergu wučeny knjes ßwojeho ßłužobnika k Fijipej Melanchtonej póßłał a ßo wopraschecź dał, czeho dla ßo hischcźe pschezo hody prěduje: Wam je ßo dźenß tón sbóźnik narodźił, hdyź je ßo tola Knjes Jesuß hižo psched wjazy hacź 1500 lětami narodźił! Na to je Melanchton wotmolwił: Woprasch ßo ßwojeho knjesa, kiž je tebje póßłał, hacź hischcźe dźenß też troschta Jesom Khrysta njepotrjeba. To bě dobre wotmolwjenje.

My njemóźemy ßwojeho sbóźnika źadyn dźeń parowacź; dźenß, dokelź hrěschnik ßym, dyrbju w nim wodacźe pytacź; dźakowano Bohu, so sa khudych hrěschnikow to „dźenßa" hischcźe wuhaßnjene njeje; nětk móźeja ßo moje hrěchi wuhaßnycź; dźenß, dokelź ßo modlu, dyrbi mi wyßozy khwalene sbóźnikowe mjeno klucź k wótzowskej Bożej wutrobje bycź; dźenß, dokelź ßym ßmjertny człowjek, a dyrbju ßo na to pschihotowacź, so ßnadź w najbliźschej hodźinje hižo ßwoju hłowu na ßmjertne łožo położu, chze Khrystuß moje źiwjenje bycź, so by też wumrjecźe moje dobycźe było. O ty kraßne, drohe „dźenßa"! Widźu hischcźe psched ßobu dwě dźěcźatszy w łožu leźo, hacź je runje hižo wjele cźaßa nimo, so ßym jej tak wotpocźowacź widźił: ßotsicźka wocźini wocźi a sběhny ßwoju pópku a dźesche: „Macźi, dźenß ßu tola też hischcźe hody!" „Ně, moje dźěcźatko, hody ßu nětk nimo a njejßu dźenß wjazy." „O macźi", dźesche wona, „ßym dźenß w cźěmnej nozy hischcźe jandźelow pschi łožu widźała, a ßym ßłyschała, so hodowne khěrlusche spěwachu a hlaj, mam wschak też hischcźe pópku, a budu ju pschezo wobkhowacź, a tak dołho hacź hischcźe dary wot Bożeho dźěscźa mam, ßu tola hody. Tajke ßłowo bě drje dźěcźaze, ale bě też kraßne a kscheścźijanske. Niz jeno jandźelske spěwanje a dary Bożeho dźěscźa dyrbja wostacź, ale sbóźnik ßam dyrbi tebi wostacź; a tak dołho hacź wón wostanje, wostanje wjeßeły, sbóźny hodowny cźaß. Bóh daj, luby pschecźelo, luba pschecźelniza, so ty tak hody ßwjecźisch, so te kraßne, drohe „dźenßa" tebi wostanje, so wot jeneho dnja k druhemu klincźi:

Wón dźenßa durje wotewri k tom' raju Bożemu, tam cherub psched nim njesteji, cźescź Bohu ßamemu!

(Pißał Evers.)

Kusk zyroby na pucźowanje do noweho lěta.

Luby cźitarjo, runjeź ty ßnano khudy njejßy, njesměješch sa sko, hdyź tebi „Pomhaj Bóh" dźenßa na nowe lěto kusk zyroby do saka tyknje, dokelź nowe pucźowanje nastupisch. Wěř mi, schtoź ßo tebi poda, móźe tebi k lěpschemu bycź. Ssléboro a skoto w twojim pjenjeźnym měschku, strowe stawy na twojim cźěle budźa tebi wschak někotre durje wotamknycź, kotreź ßu hewak samknjene, ale kóźde tola njesamóźe wocźinicź, tebi móźe ßo stacź, so dyrbisch se ßwojimi pjenjesami a mozami nusu tradacź. Potom wsmi tu zyrobu, kotruź je tebi „Pomhaj Bóh" na nowe lěto ßobu dało:

1. Jeno s hnady. Na wulkej zyrkwinskej shromadźisnje w Barlinje 1879 prědowasche pomorski superintendenta Meinhold wo Rom. 3, 28: „My sa to mamy, so człowjek prawy budźe bjes teho sakonja skutkow, jeno psches wěru." Wón na to dopomni, so je Luther to „jeno" pschistajił a so pak je Luther s tym zyle prawje cźinił, dokelź je to prawje wusběhnycź chzył, so my, hdyź też cźinimy, schtoź ßmy cźinicź winojcźi, niczo dale njejßmy, khiba niewużitni wotrocźzy a so njemóźemy twaricź na ßwoje skutki, ale so móźemy sbóźnoscź jeniczzy na Bożu hnadu sakożicź. W tej myßli wón dale powjedasche:

„Mój troscht a moja nadźija budźe hacź do mojeje poßledneje hodźinki to „jeno". Ja běch młody a ßym ßo sestarił a chzecźe ßłyschecź moje zyłe nashonjenje? Wschitko je njezyłe — ja njejßym niczo a nimam niczo a schtoź mam a ßym, mam psches wěru do hnady; — hnada, hnada, niczo khiba hnada! W mojej młodoscźi ßebi něschto wjedźach na moje duchowne dary, wot teho Knjesa mi date a ßebi myßlach, kajki ßym tola wulki muź. Nětko na kónzu źiwjenja steju a niczo njewěm, hacź to, so budu, hdyź budu s hnady k Jesußej pscheßadźeny, ßo jemu s zyłej wutrobu dźakowacź sa jeho njeskónczźnu hnadu."

„Ja mějach w ßwojej woßadźe staru, wěrjazu źonu, ta junu ke mni pschińdźe a praji: „Knjes duchowny, ja ßym tak srudna! Cźim starscha ßym, sa cźim njekhmanischu ßo mam."

Ja wotmolwich: „To je tebi kaź mi, ale ta wěź ma ßo tak: naschej cźělnej wocźi stej hinaschej, hacź naschej duchownej. Tej budźetej lěto wot lěta ßłabschej, naschej duchownej pak cźim wótrischej, so cźim bliźe k wěcźnoscźi pschińdźemy, cźim lěpje naß ßwětło wěcźnoscźe widźazych scźini. S teho pschińdźe, so w starych lětach nasche hrěchi wjele bóle widźimy hacź w młodoscźi. Duź budź jeno w twojimaj wocźomaj dźeń wote dnja njekhmańscha, potom budźesch ßo temu sbóźnikej dźeń a lěpje lubicź."

Bórsy po tym pschińdźe ta źona na ßmjertne łožo. Wona ßo mje prasche: „Knjes duchowny, ja drje tola prawa kscheścźijanka njejßym. Ja ßym ßłyschała, so maja prawi kscheścźijenjo runje na poßledku hischcźe cźeźke běźenja pschětracź a ja ßym tola tak wjeßeła, ja ßo wjeßelu na teho sbóźnika kaź dźěcźo na hody. To drje tola prawje njeje?"

Ja jej wotmolwich: „Dźiwna źona, cźeho dla to temu Knjesej Jesußej wěricź njemóźesch, so tebje, dokelź je wschelaki kschiź w źiwjenju na tebje położił, tebje nětko na poßledku psched cźeźkim běźenjom sakhowa? Budź s měrom, moja luba, ty budźesch s měrom wußnycź." — A tak ßo hischcźe tón ßamy dźeń sta. O, so by mi a wam wschitkim pschischła tajka ßmjertna hodźinka — jeno, jeno s hnady!"

(Pschichodnje dale.)

Roshlad w naschim cźaßu.

Bóh cźi pomhaj, luby pschecźelo, w nowym lěcźe a wobradź cźi sa cźěło strowoscź, sa duschu měr a wjeßele, kotreź wukhadźatej s Bożeho dźěcźastwa. S Bożeje ruki wosmjemy nowe lěto se wschěm, schtoź wone pschinjeße, pschetoź „wón ßam knjejstwo wodźi, wón mudry fěrschta je, wón knjeźi, kaź ßo hodźi". Duź njech też wostanje nasche dowěrjenje wěste, hdy bychu też ras sle powjescźe pschischłe: Wón je tola wjetschi dyźli wschitzy ludźo, wón wodźi ludowe myßle.

Nascha khěźorowa ßwójba je ßwoje hody hischcźe w nowym hrodźe w Potsdamje wodźeržała. Hakle na kónzu tuteho lěta pocźehnje wona do Barlina. Wschitke stawy khěźoroweje ßwójby běchu rjenje sjenocźene. Sso wě, so bě wobradźenje bohate. Schtó mohł tam pschihladowacź. Je waschnje, so ma kóźde wot ßydom khěźorowych dźěcźi ßwój extra-hodowny schtom, wobwěschany s najrjeńschimi drohimi darami. Tola njeßmě źadyn prynz a źana prynzeßa wot schtoma něschto wsacź, schtomy pschińdu tajke, kajkeź ßu, se wschitkimi ßłódkimi wěźami do hojernjow a dyrbja tam khudym khorym wjeßele a wokschewjenje pschihotowacź.

Wulka wutrobna luboscź bě ßo kaź kóźde lěto tak też lětßa saßo w Barlinje na to dała, khudym hodowne wjeßele pschihotowacź. Se wschěch wjele hodownych wobradźenjow, kotreź běchu ßo sa nich w towarstwach, w zyrkwjach, w měschcźanskim mißionstwje měłe, chzemy jeno na wobradźenje spomnicź, kotreź ßu „ludźo bjes dźěła" měli. Tajke wobradźenje bě nětk hižo jěđnaty ras. Hižo wot rano 7 hodź. shromadźichu ßo jako hoscźo w domje Barlinskeho měschcźanskeho mißionstwa tajzy, kiž źaneho dźěła nimaju a bórsy bě wscho tak daloko hotowe, so móźachu khłódnych smjersnjenych mużow nuts puschcźecź. W najkrótschim cźaßu bě sala se 400 mużemi pschepjelnjena. Dwaj bożodźěscźowej schtomikaj ßwěcźeschtaj ßo rjenje. Wokoło běźachu pschecźelniwi pomoznizy. Kóźdy s wbohich ludźi dosta dwě schalzy khofeja a wulki hodowny tykanz. Dwórski prědar Vieregge pokasa w krótkej rěcźi, kak móźe a dyrbi to: měr na semi też hischcźe dźenßa kóźdeho spróźneho a hubjeneho a wobcźeźeneho wokschewicź.

Srudnje klincźi nuts do shromadneje hodowneje wjeßełoscźe powjescź, so ßo kholera saßo w Hamburgu pokasowacź sapocźnje. Je hižo saßo wjazy parschonow na nju wumrjeło.

Naschi nawjecźorni ßußodźa, Franzowszy, ßo nětk s wulkim kanalom źałoßnje satraschuja. Je ßo wukopało, so ßu ßo pschi twaru wulkeho Panamaskeho kanala, kotryź dyrbi ßo pscherycź psches ßrjedźnu Ameriku wot towarstwa, kiž s wjetscha s Franzowsow wobsteji, źałoßne jebanja stałe, a to wot najwyschschich sastojnikow franzowskeje republiki. Ssamo jich presidenta pjecźa zyle njewinowaty njeje. Roshorjenje w Franzowskej je pschewulke a móźe ßo lohko stacź, so ßo tam w najbliźschim cźaßu wschitko rosswali a republika ßwój poßledni dźeń widźi. Se wscheho je widźecź, kak hłuboko lud panje, kotremuź najwyschsche kubła: Bóh, wěrnoscź a cźescź, niczo wjazy hódne njejßu, ale jeno mamon a ßwětne wjeßele.

Lube nowe lěto, kotreź dyrbjesche kóźdeho s móznym sacźucźom wěcźnoscźe napjelnicź, jich wjele k wschelkemu njepschistojnemu lósemu cźinjenju wużiwa. K najhrosnischemu wotßwjecźenju też to ßłuscha, so ßo njeschwarne, njepózcźiwoscźow a źortow połne sbóźopschejaze khartу, kotreź ßo pobóźnym kscheścźijanam njesaleźa, cźischcźa a ßo woßebje wot młodych hólzow k nowemu lětu scźelu.

Dokelž je tajke njepschistojne waschnje hižo ßwój nutskhód do wßow wsało, chzemy je sjawnje psched nim warnowacź. Kóždemu kschescźijanej dyrbi tak derje cźistoscź ßamßneje wutroby kaž dobre mjeno druheho tak wjele hódne bycź, so ßo wot tajkich lósystwow sdaluje a je daloko wot ßebje wotpokasuje. Bjes teho móže ßo tež tajka njepózcźiwoscź po sakonju krucźe woschtrafowacź. Starschi a wschitzy, kiž wo tajkich khartach shonja, dyrbjeli sa tym, kiž je je póßłał, se wschej krutoscźu pytacź a jeho ßudnikej pschepodacź.

Nowolětna nóz njesbožownego.

Stary muž stejesche w nozy wot stareho k nowemu lětu pschi woknje a hladasche w sadwělowanju horje k njehibitym, wěcźnje s hwěsdami ßo pokrywazym njebjeßam a dele na cźistu, cźichu, běku semju, na kotrejž nětk nichtó tak wjeßela sprózny a tak bjes spanja njebě, kaž wón. Pschetož jeho row stejesche zyle blisko pschi nim; wón bě jeno se ßněhom staroby, niz se selinu młodoscźe wodźety a wón pschinjeße se ßwojeho zyłeho bohateho žiwjenja niczo ßobu hacź błudy, hrěchi a khoroscźe, skažene cźěło, sapuscźenu duschu, wutrobu połnu jěda a starobu połnu roskacźa. Jeho rjane młode dny pschewobrocźichu ßo jemu dźenß do scherjenjom a cźahachu jeho saßo psched tamne dnschne ranje, hdźež bě jeho nan jeho najprjedy na rospucź žiwjenja stajił, kiž k prawizy po ßłónczźnym pucźu prawdoscźe do schěrokeho měrneho kraja połneho ßwětła ažnjow a jandźelow wjedźe a kiž k lěwizy do knotowym schcźežkam podobnych dróhom hrěcha dele cźehnje, do cźorneje jamy, połneje jěda, kußatych hadow a cźmowych horzych dymow. Ach, hady wißachu wokoło jeho wutroby a jědojte krjepki na jeho jasyku, a wón wjedźische nětk, hdźe bě. — Bjes myßlow a s njewurjekliwym stysk̊om wołasche k njebjeßam horje: „Daj mi moju młodoscź saßo! O nano, staj mje saßo na rospucź, so bych ßebi hinak wuswolił!“ Ale jeho nan a jeho młodoscź běschtaj dawno nimo. Wón widźesche błudniczki na łužach rejowacź a na Božej roli wuhaßnycź, a wón ßebi prajesche: „To ßu moje błudne dny“. Wón widźesche hwěsdu s njebjeß panycź a panjenu ßwěcźicź a na semi haßnycź. „To ßym ja!“ dźesche jeho krawa wutroba a hadowe suby roskacźa ryjachu dale w ranach. Roshorjene myßlenje pokasa jemu cźěkaze nózne mjetele na tsěchach a wětrnik sběhnu hrožo ßwoje ruki k rosbicźu a w prósdnym cźěłowym domje wostajene cźěło wsa pomału jeho wobliczo na ßo a měješche napohlad, kaž wón.

Ssrjedź tuteho bědźenja klinczesche na jene dobo piskanje sa nowe lěto s tórma dele kaž daloke zyrkwine spěwanje. Wón bu cźichi. Wón hladasche na njebjeßa a psches schěroku semju a spomni na pschecźelow ßwojeje młodoscźe, kiž běchu nětk sbožownischi a lěpschi hacź wón, wuczerjo sěmskeho naroda, nanojo sbožownych dźěcźi a požohnowani cźłowjekojo, a wón dźesche: „O, ja bych tež kaž wy tule prěnju nóz noweho lěta se setrjenymaj wocźomaj spacź móhł, hdy budźich chzył! Ach, ja bych tež sbožowny bycź móhł, wój drohaj starschej, hdy budźich waju prostwy k nowemu lětu a wuczby dopjelnił.“ W najhorzyschim dopomnjenju na jeho młodostny cźaß sdasche ßo jemu, jako by ßo to cźěło w cźěłowym domje, kotrež bě tak podobne na njeho, sběhnyło; na poßledku ßo jemu tak dźěsche, kaž wjele pschiwěrnym w nozy noweho lěta, kiž scherjenja widźecź měnja, a cźěło ßo do žiweho młodźenza pschewobrocźi. Wón je wjazy widźecź njemóžesche; wón pschikry ßwoje wóczko; tyßaz (tawsynt) horzych ßylsow ßo do ßněha ronjesche a saprahnu tam: wón sdychowasche jeno hischcźe cźicho bjes troschta, bjes myßlow: „Wrócź ßo saßo, młodoscź, wrócź ßo!“

— — — A wona ßo saßo wrócźi; pschetož bě ßo jemu jeno w nozy noweho lěta tak žałoßnje dźało. Wón bě hischcźe młodźenz; jeno jeho sabłudźenja njeběchu žadyn ßón byłe. Ale wón ßo dźakowasche Bohu lubemu Knjesej, so móžesche ßo wón, hischcźe młody, wot błócźanych pucźow hrěcha wrócźicź a ßo saßo na ßłónczźny pucź podacź, kiž do bohateho kraja žnjow wjedźe.

Wrócź ßo s nim, młody cźitarjo, hdyž ty tež na jeho błudnym pucźu stejisch! Tónle satraschazy ßón budźe wot nětka twój ßudnik; ale hdy by ty junu wołał: „Wrócź ßo saßo, rjana młodoscź!“ — wona by ßo njewrócźiła! (Po němskim Jana P. Rychtarja.)

Schto dyrbju kóždy dźeń w nowym lěcźe wopomnicź.

1. So je mi saßo hnadny dźeń wobradźeny sa wěcźnoscź, wo kotrymž dyrbju rachnowanje wotpołožicź.

2. So je moje žiwjenje pucźowanje, pucźowanje k njebjeßam, so jenož psches ßwět pscheńdu a so tu wostacź njemóžu.

3. So je tón pucź wuski, kotryž k žiwjenju wjedźe, so na nim kschiže steja a so móže mje mój pucź dźenßa hischcźe do ßmjertneho doła dowjescź.

4. So pak je tež něchtón mi k bokej, kotryž ßam wo ßebi praji: Ja ßym tón pucź a ta wěrnoscź a to žiwjenje; so je jedyn pola mje, kotryž je ßwój kschiž ßam na Golgatha donjeßł a tam se ßwojej ßmjercźu sasyglował, so je tež mój sbóžnik.

5. So dyrbju dźenßa stareho cźłowjeka s jeho lóschtami a žadoscźemi s mozu ßwjateho Ducha, kotruž mi Bóh dawa, moricź a saprěcź.

6. So mam w modlitwje kóždy dźeń psched lubeho Wótza w njebjeßach stupicź.

7. So mam wschitko, schtož na mnje pschińdźe w žiwjenju, wsacź, jako wot teho Knjesa a proßycź, njech je wjeßele abo srudoba, so by mi k lěpschemu ßłužiło.

8. So wschitkich cźłowjekow wobhladuju jako ßobu wumoženych; so jich jako tajkich lubuju, kotsiž ßu drje so mnu w hrěschnym hubjenstwje, kotsiž pak ßu tež, kaž ja powołani hnadu, měr a žiwjenje dostacź psches Jesom Khrysta.

9. So s prawej luboscźu a ßwěrnoscźu dźěcźom Božim pschiwißuju.

Hischcźe junkrócź: Budźcźe jako dźěcźi.

Hody je składnoscź, ßebi to ßłowo teho sbóžnika wobhladowacź a rospominacź. A schtóž nětko prawje na lube dźěcźatka kedźbuje, wěscźe wschelake dobre wukładowanje teho ßłowa nashoni. Tutaj pschikładaj s dźěcźazeho žiwjenja wo tym ßwědcźitaj:

1. Hodowny schtom se ßwojimi ßwěcźkami ßo błyschcźesche a sybolesche; wokoło njeho stejesche sbožowna ßwójba. Khěrlusche k cźesćźi Božeho dźěscźa běchu ßo wuspěwałe a kóždy ßebi ßwoje dary jemu wobradźene wobhladowasche. Wobradźenje je tež woprawdźe lubosny pschidawk k hodownemu wjeßelu a w nim Boža a cźłowska luboscź prawje rjenje hromadźe klincźitej. Woni ßo wschitzy wjeßelachu nad ßwojimi darami a husto bě praschenje ßłyschecź: „Je tole tež hischcźe mi? Njeje to pschewjele luboscźe?“ Najmjeńschi, lubosny tsilětny hólcźez pak hinak powjedasche. Sswoje małe blidko běsche hnydom namakał a wokoło njeho skakajo wołasche: „Wschitko moje! wschitko moje!“ Wón ßo dołho njeprascheschе, wjeßeły sa wschěm pschimasche, schtož bě jemu wobradźene. Ja pak ßebi pomyßlach na Knjesowe ßłowo: „Jeli so njebudźecźe jako dźěcźi, dha wy njebudźecźe do njebjeskeho kralestwa pschińcź.“

2. Druhe nashonjenje je s jeneho lista wsate, w kotrymž macź pische: „Kaž kóžde lěto běch tež w tym lěcźe naschim dźěcźom dowolika, na papjerku napißacź, schto chzedźa rady hody wobradźene měcź. Wone mi ßwoje papjerki pschinjeßechu. Najstarscha dźowka chzysche měcź rukajzy, schórzuchi, knihi — mały Jank konika a wosyczk. Nascha dźeßacźlětna Liska mi k listej pschipołoženu papjerku do saka tykny. So byschcźe srosymicź mohł, cźeho dla je tak pißała, dyrbju pschistajicź, so bě wot septembra wjele srudoby a khoroscźe w naschej woßadźe a so bě jich wjele semrjeło.“ Na pschipołoženej papjerzy stejesche:

„Lube, dobre Boże dźěcźo! Ja ßebi pscheju, 1. so bychu cźi lubi khori bórsy saßo wotkhorili, 2. so ty semrjetych do twojeho njebjeskeho kralestwa wosmjesch, 3. so chzył lubeju starscheju, bratrow a ßotry wobarnowacź, 4. so by mje scźinił dobre dźěcźo, so mojimaj starschimaj ßwěru ßłužu hacź k jeju sbóžnemu wumrjecźu.“

Ja ßebi myßlu, so ßu ßo nad tutym dźěscźom wschitzy jandźeljo w njebjeßach swjeßelili, pschetož hdźe by lěpscheje hospody było sa Boże dźěcźo, hacź w tajkej wutrobje? O, so bychmy wschitzy byli jako dźěcźi!

„Pomhaj Bóh“ je wot nětka niz jenož pola knjesow duchownych, ale tež **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin“** na wßach a w Budyschinje dostacź. **Na schtwórcź lěta** płacźi wón **40 np., jenotliwe cźißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farar w Krjebi; ßoburedaktor: farar Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a nakład Ssmolerjez knihicźischcźernje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 2.
8. jan.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

1. njedźela po 3 kralach.

Luk. 2, 49: „Njewěstaj wój, so ja bycz mam w tym, schtož mojeho Wótza je?"

S tutym praschenjom rosjaßni ßo nam zyłe dźiwne Jesußowe žiwjenje. Pschetož njebě wón tež w tym, schtož jeho Wótza je, jako ßwjaty templ wopuschczíwschi se ßwojimaj starschimaj dele czehnjesche do czicheho Nazaretha a bě jimaj poddany? — Wón tón dospołnje ßwjaty — hrěschnymaj człowjekomaj! Njechasche dha wón tehdy wschitkim dźěczom to wulke ßłowo psched woczi stajicz: Wy dźěczi, budźcze poßłuschne waschim starschim w tym Knjesu? a to druhe: Poßłuschnoscz (tež dźěczaza poßłuschnoscz pschecziwo starschim) je lěpscha dyžli wopor? Njechasche dha wón se ßwojim žiwjenjom dźěczom kasnju pokasacz: Czescz nana a maczer — tu prěnju kasnju, kotraž ßlubjenje ma? — Haj wón bě w tym, schtož jeho Wótza je, hdyž wón w czischinje pschiběrajo na lětach ßwojimaj starschimaj pschi najnižschich dźěłach, maczeri pschi woduczerpanju, nanej pschi czěßlistwje pomhasche, byrnjež tež ßwjate pißmo wo nim niczo prajicz nima wot jeho dwanateho hacz do tsizyteho lěta, dokelž niczo wo nim prajicz njebě, hacz so bě w potajnym žiwy s modlitwu, wopomnjenjom Božeho ßłowa, poßłuschnosczu pschecziwo starschimaj a ßnadnym dźěłom. Abo njebě wón tež w tym, schtož jeho Wótza je, hdyž, so by wschitku prawdoscz dopjelnił, do Jordana ßo ponuri, so by ßo kaž hrěschnik wot Jana kschczicz dał? Hdyž s tym wupraji, so chze, byrnjež bjes hrěcha, tola psched Bohom a człowjekami se ßobu kaž se ßmjerczu hódnym hrěschnikom czinicz dacz? Hdyž hinak hacz Hadam w paradisu ßo wot czerta w pusczinje spytowacz dasche, so by doprědka łharja a mordarja pschewinył? Hdyž wuczomnikow wokoło ßebje shromadźesche, s nimi po kraju czahasche, prědowasche a skutki wumóžeřskeje ßmilnoscze dokonjesche? Njeczinjesche to wschitko w mjenje, w mozy, k czesczi ßwojeho Wótza? Abo hdyž s krjudom pschemjenjerjow pjenjes s templa wuhna a jich pjenjesy rossypa a blida powróczi? Wón bě w tym, schtož jeho Wótza je, hdyž na Jerusalem płakasche, hdyž k dopjelnjenju profetiskeho wěschczenja na młodym wóßle nuts czehnje do města, hdyž po srudźenych hrěschnikach ßo horjebjerje, hdyž stwjerdźenym hechlerjam wóßomkróczne běda do wutrobow sahrima, hdyž wuczomnikam nohi myjesche a ßwjate wotkasanje wustaji, hdyž w Gethsemanje ßo se ßmjerczu bědźesche a ßo modlesche: Niz kaž ja, ale kaž ty chzesch. A jako ßo sa zyłe hrěschne człowjestwo do ßuda staji a poklecze ßwjateho Boha, czwilu wěczneje ßmjercze na ßo wsa, njeczinjesche to prawje tež dla Wótza, kiž njecha hrěschnikowu ßmjercz, ale so by ßo hrěschnik wobrocził a žiwy był? Wón bě w tym, schtož jeho Wótza je, jako po horjestaczu ßo sjewi a měr se ßwojeho rowa ßobu pschinjeße a ßwjatu kschczenizu wustaji. A schto je napißmo jeho k njebjustpicza? Njeje to praschenje: Nimam bycz w tym, schtož mojeho Wótza je? A jako ßwjatki pschińdźe w Duchu a hdyž nětk hischcze pschińdźe k tym, kiž ßu, byrnjež jeno dwaj abo tsjo, w jeho mjenje shromadźeni — njeje to dopjelnjenje teho ßłowa: Nimam bycz w tym, schtož mojeho Wótza je?

Něschto s Oberlinoweho žiwjenja a skutkowanja w Kamjeńtnym dole.

(Se wschelkich žórkow wuczerpal Jan Bartko.)

Oberlin njebě teje myßle, kotrejež ßu Bohužel hischcźe pschezo tam a jow mjes wyßokimi a niskimi někotsi, so mjenujzy lud žaneje sdźěłanoscźe njepotrjeba, a so je cźim njepoprjenischi a cźim njespokojnischi, cźim wjazy je nawuknył; ně, wón bě wjele bóle pscheßwědczeny, so lud Božim kasnjam a krajnym sakonjam cźim swólniwischo poßłucha, cźim sdźěłanischi a cźim roswuczenischi woprawdźe je.

Teho dla nałoži Oberlin wschu móžnu prózu na to, so by woprawnu a powschitkownu sdźěłanoscź do ßwojeje woßady pschinjeßł. W nastupanju wotroscźenych pak bě to jara cźežka wěz. Stare woły wuknu cźežzy cźahnycź. Tak cźělnje a duchownje sanjerodźenych ludźi, kaž jeho woßadni wschitzy běchu, ßo ßamo rtne powuczaze ßłowo mało jima. A sdźěłanoscź, kiž ßo s knihow a wschelkich cźaßopißow nawuknje, bě jim zyle samknjena, dokelž ani ßłowcźka cźitacź njemóžachu. Dokelž Oberlin bórsy spósna, so tajki lud lědom to wěri, schtož s wocźomaj widźi, dha pytasche wón jich, kaž ßmy widźeli, woßebje jenož psches ßwój dobry pschikład a psches prawe do wocźow padaze dopokasma k lěpschemu wocźahnycź a pschiwuczicź. Pschi wschěm tajkim jeho prózowanju pak ßo wschědnje wopokasa, so ßo to, schtož je w nastupanju sdźěłanoscźe w młodoscźi sakomdźene, posdźischo ženje narunacź njehodźi. Jenož dobre schule, to bě Oberlinowe wutrobne pscheßwědczenje, w kotrychž ßo dźěcźi wot sažneje młodoscźe we wschěch nusnych nawukach roswucźa a k pěknemu smyßlenju a k nadobnemu lubosnemu sadźerženju pschiwucźa, samóža tón nusny sałožk połožicź, na kotrymž ßo ludowa powschitkowna sdźěłanoscź wutwaricź hodźi. K dobrym schulam ßłuscheja pak najprjedy pschihódne schulske twarjenja. Pschetož hdźež je schula hubjene twarjenje, tam tež ludźo, dokelž s wjetscha jenož na swonkowne hladaja, s zyła wěscźe mało do njeje a do jeje skutkowanja dźerža. Hdźež pak ßebi ludźo schulu mało waža, tam tež jeje dźěło mało podpjeraja, tam jemu wjele skerje napscheczźiwo dźěłaja. Hdźež pak tak je, tam tež wěscźe schula wjele njesamóže, woßebje w tym niz, schtož wocźehnjenje k dobrym poczźinkam nastupa.

Hdyž Oberlin w lěcźe 1767 ßwoje sastojnstwo nastupi, běsche jeniczke schulske twarjenje w jeho pjecźich wßach, kotrež bě jeho prjedownik, Stuber, se ßyreho drjewa natwarił, jara hubjene a do hromady padaze. Hnydom myßlesche ßebi wón teho dla na natwarjenje noweje pschihódneje schule w Waldbachu. Ale wschitzy Waldbachcźenjo běchu jeho wotmyßlenju jenak napscheczźiwo. Město teho, so bychu jemu sa tu dobrotu, kotruž chzysche jich dźěcźom wopokasacź, dźakowni bycź dyrbjeli, ßwarjachu njehornje, so chze jich pschi wschej jich khudobje s nowymi wudawkami wobcźežicź, a dźeržachu jemu napscheczźiwo, so je jich stara schula hacź dotal zyle dobra była a so budźe ßo hischcźe dołho trjebacź móz. Jemu njewubu niczo druhe, so by jich napscheczźiwne rěcźe směrował, hacź to, so jim ßlubi, so nichtó ani kroschka k nowej schuli njebudźe dacź trjebacź. „To je derje doscź", dźesche jena mudra hłowa, „so nam darmo schulu natwari, ale porjedźecź budźemy ju potom tola ßami dyrbjecź". Duž wobarachu jemu s nowa ju twaricź, doniž jim pißmo na to njeda, so tež ju, tak dołho hacź budźe wón žiwy, njebudźa ani porjedźecź trjebacź. Na to ßwarjachu cźi njerosumni mudracźkojo a schkerjednizy jenož hischcźe potajnje, dokelž jim krajny sakoń dalischeho sjawneho wustupowanja pscheczźiwo tej wězy njedowoli.

Ale schto nětko? Oberlin ßam měješche jenož mało samoženja. Jeho dokhody (něhdźe 1000 nórtow na lěto) běchu tak ßnadne, so by je kóždy druhi k nusnym wudawkam ßam sa ßo sa njedoßahaze dźeržał. Pschi wschěm tym běsche jeho ßamßne wobydlenje tak hubjene, so tu wohidnu hětu, w kotrejž w lěcźe ßwinjazy pastyř a w symje wuczeř bydlesche a kotraž schula rěkasche, jenož wo mało pschetrjechi a so by ßo kóždy trochu samožity bur w elsaßskich runinach sdalował, w nim bydlicź. Ale Oberlin njehladasche ženje na to ßwoje, ani njedasche ßo psches žane sadźěwki we wuwjedźenju teho, schtož bě sa Boże kralestwo, sa sboże a lěpsche ßwojeje woßady sa nusne spósnał, mylicź. „Ssym-li ßłaby, dha je Bóh we ßłabych mózny, a khudych napjelnja s kubłami, tež skutkej nascheju rukow, kotryž w jeho mjenje sapocźnu, budźe ßo poradźicź dacź", dźesche wón. A w tutym dowěrjenju, kotrež je najlěpschi schkit kscheścźijana a njesaprahniwe žórko skutkowazych mozow, kupi Oberlin ßwojej khudobnej farje s napscheczźa pschihódne městno a scźini s wulkim pschewidom derje pschemyßleny nacźisk k rjanemu schulskemu twarjenju.

Na to pißasche wón hnujaze listy na dobrocźiwe woßoby, wo kotrychž wjedźische, so jim jeho skutkowanje w Kamjeńtnym dole na wutrobje leži, — a to niz podarmo. Straßburg woßebje, město, kotremuž na dobrocźiwoscźi a na hotowoscźi k podpjeranju dobrych wotmyßłow a nastajenjow ženje pobrachowało njeje, bě sa njeho hłowne žórko pomozy. Najnależnischo starasche ßo tam jeho prjedownik, duchowny Stuber, sa spěchowanje jeho skutka. Jena nadobna knjeni tuteho města wotkasa, jako wo Oberlinowych wotpohladach ßłyschesche, k lěpschemu schule w Kamjeńtnym dole 1000 schěßnakow s tym postajenjom, so tajke wotkasanje ženje naspjet njewosmje; haj wona dźěsche hischcźe dale, wona dowoli, so móžesche Oberlin wot tuteho legata hnydom 300 toleř k natwarjenju schule w Waldbachu pschetrjebacź. Nad tajkim podłožku poradźi ßo Stuberej, so 800 schěßnakow na wěsty cźaß pozcźenych dosta, sa kotrež Oberlin se ßwojim zyłym samoženjom rukowasche a kotrež wón we postajenym cźaßu wróczo płacźicź ßlubi. Psches sjawnu sběrku pschiňdźechu w Straßburgu tež hischcźe wschelke sumy hromadu. Ale to wschitko njedoßahasche, Oberlin dyrbjesche k wuwjedźenju ßwojeho pschedewsacźa hischcźe wjazy pjenjes pozcźowacź.

Hdyž pak běchu na tajke waschnje te najwjetsche swonkowne sadźěwki pschewinjene, widźesche Oberlin w klinje ßwojeje woßady, w Waldbachu ßamym, kotremuž dyrbjesche tutón twar tak wjele wužitka pschinjescź, nowe pscheczźiwnoscźe hrožo ßo sběhacź. Wobydlerjo tuteje wßy nabojachu ßo mjenujzy s nowa, widźo, kak wjele pjenjes bě k twarjenju trjeba, so budźa na poßledku dotwarjenje tola ßami na ßo wsacź dyrbjecź, a spjecźowachu ßo teho dla se wschej mozu. K jich směrowanju bu saßo scźěhowazeho wobkrucźenja trjeba:

„Mój spody podpißanaj, něhduschi a nětcźischi farař w Waldbachu, wobkrucźamoj, so ßmoj k nusnemu saßonatwarjenju a powjetschenju schulskeho domu w Waldbachu w luboscźiwym dźělbranju někotrych dobrocźelow doßahaze pjenjesy namakałoj, kiž namaj móžne scźinja, so móžemoj po naju pomjenowanej woßadźe a woßebje Waldbachej datemu ßlubjenju natwarjenje schule w Waldbachu wuwjescź, bjes teho, so bychu jeho wobydlerjo něschto k temu nawdacź abo někajku robotu pódla cźinicź dyrbjeli.

K wobßwědczenju teho, ßmoj mój tudomny dokument podpißałoj. Straßburgu 25. dźeń novembra 1768. Jan Jurij Stuber, něhduschi duchowny woßady Waldersbach w hrabinstwje Stein, nětko diakon pschi zyrkwi ßwj. Domascha w Straßburgu. Jan Bjedrich Oberlin, nětcźischi duchowny woßady Waldbach."

(Pokracźowanje.)

Kusk zyroby na pucźowanje do noweho lěta.

(Pokracźowanje.)

2. Wěsty St. powjeda: „Běsche lěcźo; sa někotre njedźele na njebju mróczałki widźecź njebě; žita běchu do cźaßa sesrawiłe. Ja běch w horzocźe pucźowajo wustał a se žórła, s kotrehož ßo cźerstwa woda žórlesche, pschischedschi ßebi wokschewjazeje wody nacźerpach a ßo napiwschi ßo na mjehku trawu do khłódka pod dub lehnych. Dołho njetrajesche a ja běch wußnył — mi ßo něschto dźijesche, na cźož ßebi husto wróczo pomyßlu. Ludźo drje praja; ßony ßu kaž mhła, kotraž ßo shubi. To ßu drje husto, ale niz pschezo. Mój ßón tehdom s najmjeńscha niz; wón měješche wulku wažnoscź, pschetož w nim leżesche wulke napominanje sa naß wschitkich, so njeßuněmy sa ßwětom a jeho kubłami honjo praweho wottyknjeneho kónza s wocźow shubicź. Mi ßo dźijesche, so běch w puscźinje Sahara (w Afrizy) — na kamelu ßedźo psches puscźinu jěchach. Ja ßam njeběch, ale wjazy ludźi běsche ßobu. Woni běchu wschitzy pschekupzy, kotsiž mějachu na ßwojich kamelach twory, kotrež chzychu tamnu stronu puscźiny rospschedacź. Woni wo niczim druhim njepowjedachu, khiba wo ßwojim pschekupstwje a hižo do prědka wobliczowachu, kelko móhli se ßwojich tworow dobytka měcź. Sskónczko parjesche, a mi bě stysknо, hdyž do dalokeje hokeje, prósdneje puscźiny hladach. Na dobo ßo ßrjedź puscźiny tak mjenowana oasa pokasa. O kak mje selene trawnischcźo swjeßeli a s kajkej radoscźu sybolaze žórleschko powitach! „Tu wotpocźmy a ßo napijmy s cźerstweho žórka!" ja mojim towarscham pschiwołach.

Ale cźi s hłowu wijachu a prajachu: „K temu my khwile nimamy. Wschako mamy hischcźe w naschich kožanych měchach wody doscź a cźim khětsischo ßwoje twory rospschedamy, cźim wjetschi smějemy dobytk!" Jich mało jenož na mnje poßłuchasche, cźi drusy s khwatkom dale cźěrjachu. My, ßo cźerstweje wody napiwschi, ßo wokschewichmy a ßo na selene trawnischcźo pod

wyßoke palmy lehnychmy. — Duž ßo na dobo dohladachmy, kajku maja tola njebjeßa dźiwnu barbu, kaž bychu ſ něczim hrosyke. „To je Samum“ (horzy wětsik), prajachu moji towarschojo, „běda temu, kotrehož potrjechi; pschetož wón je shubjeny“. My běchmy psched nim sakhowani a wostachmy tam psches nóz. Kraßna běsche to nóz; ſ njebja ßo hwěsdy błyschczachu. — My duschnje pospachmy, a jako rano poßylnjeni wozuczichmy, ßebi hischcze wody naczerpawschi wjeßeli dale czehnjechmy. Na dobo ßo stróżichmy. Psched nami leżachu naschi prjedawschi towarschojo spaleni — woni tam morwi leżachu se ßwojimi kamelemi a kubłami. Ptaki běchu hižo czěła nadypałe. My srudni dale czehnjechmy a bórsy ſ puscziny wustupichmy. Ja wozuczich. Dołho hischcze kaž wo ßnje pod dubom leżo wostach — ßón mje k rosmyßlenju wabjesche. Sso hischcze junkróczź se żórła napich a na to ſ czerstwymi mozami dale stupach, so bych bórsy domoj dóschoł.“

3. Khutna myßl. Někotry ßebi ßnano hischcze ženje rosmyßlił njeje, kelko njedźelow je w ßwojim žiwjenju měł:

Sa kóżde ßydom dnjow je njedźela; to rěka, sa ßydom lět njedźele zyłe lěto wuczinja. To je sa 21 lětneho człowjeka 3 a sa 35 lětneho 5 lět njedźelow. Sa 70 lětneho po tajkim njedźele 10 lět wuczinja.

Kak pak ßmy tute woßebite hnadne czaßy nakożeli? Kak daloko je kóżdy wot naß w ßwojim žiwjenju pschischoł?

Tuta myßl móże naß k ponižnoscźi pohnucź.

Kak wjele njedźelow budźe ßwój hłóß posběhnycź na tamnym dnju a naß wobskorżowacź, so njejßmy dźeń, Bohu a jeho ßłużbje poßwjeczeny, ßedmy dźěl nascheho žiwjenja ßwěrnischo a lěpje k sbożu nascheje a naschich bližschich nejßmjertneje dusche nakożeli — haj so ßmy jón wotßwjeczowali a ſ tym — wjedźo abo njewjedźo — na naschej duschi schkodowali! — Teho dla woßebje nětko pschi spoczatku noweho lěta ßebi na to pomyßlmy, schto chze nam kóżda njedźela bycź, so njebychmy jenož te njedźele pschebyli, ale je prawje ßwjecźili, — so bychmy, kaž 3. kasnja pschikaże, ßwjaty dźeń ßwjecźili.

4. Vo kemschach pschińdźe k duchownemu bur a pschepoda jemu dwanacźe hriwnow a proschesche jeho, so by te pjenjesy pschichodne njedźele tak nakożował, so by kóżdu njedźelu psches nje ßłónczna pruha do khudeje ßwójby padnyła. Tón bur praji, so to ſ dźakom sa żohnowanje dźenßnischeho prědowanja da. Duchowny ßo podźakowa. Dokelž pak to tola tajke ßłónczne pruhi njeběchu, kaž njebjeske, kotrež njewotebjerajo lěto wot lěta ßo na semju wuliwaja, dyrbjesche ßo wón daricźela woprascheczź, kak hłuboko ßmě kóżdu njedźelu do pokłada jemu dowěrjenych ßłónczných pruhow pschimnycź. Nasch burik khětsje wotmolwi: „50 nowych pjenjezkow kóżdu njedźelu!“ Wonaj ßo dźělischtaj a duchowny mějesche 24 njedźelow sa ßobu to wjeßele, so móżesche ßwětłym ßłónczným pruham do khudoby ßo ßwěczicź dacź. Wón husto ſ rta swjeßelenych khudych ßłyschesche: „Sapłacź Bóh“ a móżesche ßam pokasowacź na to ßłowo 84. psalma: „Bóh tón Knjes je ßłónzo a schkit.“ Wón ßo wjeßele ſ tymi ßobu wjeßelesche, kotsiž jemu dźakujo ruku tłóczachu.

A nětko ßo prascham: „Schtó budźe w nowym lěcźe tajke pruhi rosdźělecź?“ Schtóž ßo ßmili nad khudymi a ſ tym ßo ßwětłej prusy ßwěczicź dawa do cźěmnoscźe, tón směje ßam sa ßo ßwětłu pruhu sa ßwoje žiwjenje. Njesabudźmy pak też: Pjenjesy ßame njewuczinja, hdyž pódla jako najlěpscha ßłónczna pruha wutroba a luboscźiwe ßłowo njejstej. — A hdyž też kóżdy telko nima, so móhł pjenjesy dawacź, ßłowo luboscźe a troschta móże a dyrbi wudźělecź — a wón směje wot teho ßam wulke żohnowanje.

5. Sbożowny. „O, wy scźe tola sbożowny!“ praji junu něchtó k staremu Rothschildej, najwjetschemu pjenjeżnikej w Europje. — „Sbożowny?“ tón snapscheczźiwi, „sbożowny, hdyž dyrbju kóżdu nóz ſ pistolemi pod hłowakom leżecź? Ně, sbożowny ja njejßym.“

A jako někajki snaty amerikanskeho pjenjeżnika Astora sbożowneho mjenowasche, tón praji: „Ach, ja dyrbju to wschitko wopuschczicź, hdyž wumru. Ja njemóżu pjenjesy dacź, so njeby khoroscź na mnje pschischła a so njetrjebał wumrjecź.“

Běsche pak khudy, jendźelski wojak, kotremuž rěkachu Clemens. Wón běsche cźichi Bohu poddaty człowjek. Jemu bu w bitwje lěwa ruka ſ kulku wottorhnjena. Jeho towarschojo chzychu jeho prjecź njescź, wón pak praji: „Ně, ja mam hischcze jenu ruku, kiž móże teßak dźerżecź.“ Bórsy po tym jemu kulka też prawu ruku wottorże. Jeho pschecźeljo jeho wobżarujo wokoło njeho stejachu. Wón běsche khudy a běsche w njepschecźelskim kraju, a jeho pschecźeljo dyrbjachu jeho bórsy wopuschczicź, dokelž dyrbjachu dale cźahnycź. Żadyn nan, ani macź, ani bratr, ani ßotra njemóżachu pola njeho bycź a teho wboheho hubjeneho troschtowacź. Wón pak horje hladasche k temu, kiž je prajił: „Wascha wutroba ßo njestróż ani njeboj ßo. Hlaj, ja ßym pola waß wschitke dny.“ A jako ßo jeho pschecźel woprascha: „Kak dha tebi je, luby Clemenßo?“ wón wocźi wocźini a wonej ßo wjeßełej ßwěcźeschtej a wón praji: „O ja ßym tak sbożowny, kaž jenož bycź móżu, doniž do njebjeß njepschińdu.“

6. Pobożny nan pische ßwojemu najmłódschemu ßynej: „Ja tebje napominam, so by pschi ßwojim wotmyßlenju krucźe sawostał, so wschitko, schtož masch cźinicź, tak derje cźinisch, kaž móżesch. Ja hischcze tak stary njeběch kaž ty, hdyž dyrbjach ßo hižo ßam sa ßo staracź, a ja ßym stajnje tole wotmyßlenje we wocźomaj wobkhował.

Njejebaj ženje nikoho a njewobkhadźuj ženje ſ ludźimi, kotrychž masch pod ßobu, na ßurowe waschnje. Sadźerž ßo pschecźiwo druhim, kaž by ßebi wot nich ßam żadał, a njebudź też hinaschi, runjež woni tak njecźinja, kaž móżesch ßebi wot nich żadacź. Lěpje je, so woni pschecźiwo tebi shrěscha, hacź by ßo ty pschehrěschił.

Ja k twojim kniham nowy testament pschipołożu, dokelž je to najlěpscha kniha, kotruž je ßwět hdy snał a hdy snacź budźe a dokelž tebje najlěpje roswuczuje, kak masch žiwy bycź. Hdyž twoji bratsja jedyn po druhim wot domu prjecź dźěchu, ßym jim wschitkim tajke napominaze ßłowo ßobu dał, kajkež nětko tebi pischu a ßym jich wschitkich proßył, so bychu ßo psches tutu knihu wodźicź dali njehladajo na człowjske mudrowanja. Ty ßo dopomnisch, so pola naß domach žane swonkowne prósdne cźinjenje waschnje njeběe. Wutroba dyrbi ßama sacźucź, kajka hłuboka wěrnoscź w naschej kscheścźijanskej wěrje leži; pschetož wona je wot Khrystußa ßameho a tebi budźe njemóżno, ßo wot praweho pucźa sabłudźicź, hdyž tu prawu wěru ſ ponižnoscźu sapschimnjesch. — Hischcze jene ßłowo: Cźim bóle ßebi człowjek ßwoju wěru waži, cźim mjenje wón wo njej powjeda. Njepuschcź też ženje dobre waschnje, so ßo rano a wjecźor w cźichim ßam sa ßo pomodlisch. Ja ßam ßo teho ženje wostajił njejßym a ßym ſ teho wulki troscht cźerpał. Ja ßo nadźijam, so budźesch ty husto w ßwojim posdźischim žiwjenju prajicź móz, so ßy na twoje sbože smyßleneho nana měł. Ty ßwoju luboscź k njemu lěpje pokasacź a jeho bóle swjeßelicź njemóżesch, hacź psches to, so ßwoju pschißłuschnoscź cźinisch.“ Tak pische tón nan. Ja ßebi myßlu, so tute ßłowa někotremu nanej praja, kak dyrbi se ßwojimi dźěcźimi rěcźecź a je napominacź.

(Pokracźowanje.)

Roshlad w naschim cźaßu.

Pschi sbożopscheczu k nowemu lětu je khěżor generalam sjewił, so ma wón powjetschenje wójska sa jara nusne a so ßo nadźije, so budźe ßo tole pscheßwědcźenje bórsy wot wschěch wótcźinzow sdźělicź. Tola je, po tym so ßu ßo też sastupjerjo katholskeje strony pschecźiwo sakonjej wuprajili, mało nadźije, so khěżorstwowy ßejm do teho swoli.

W Sarbrückenskich podkopkach je wulki strajk wudyrił. 23,000 dźěłacźerjow je dźěłacź pschestało a sakhadźeja se sběżkarskim schcźuwanjom.

Sa polěpschenje schulskich należnoscźow chze pruske knježerstwo wulki pjenjes swolicź; mjenujży sa schulske twary na jene dobo 6 milionow hriwnow a lětnje 1 mil. hriwnow, sa powjetschenje wuczěrskeje mśdy lětnje 3 mil. hriwnow. To by woprawdźe wulke żohnowanje sa khude woßady było, kotrež maja cźežko na schulskich dawkach noßycź.

S Krjebje. Jako wopor picźa je tu kowarski Erdmann Korla Klein ſ Kroebena ßwoje žiwjenje shubił. Wón bě, puschczeny ſ dźěłacźerskeje kolonije Wunschowje 31. hodownika, ßwoju saßłużbu we wschelakich korczmach Krjebjanskeje woßady, w Mikowje a w Nowej Wßy, pschepicź sapocźał. W Nowej Wßy běchu jeho hižo prawje pjaneho ſ Heinrichez korczmy do symneje nozy wupokasali, a je wón najskerje leżo wostał a smjersnuł. Kemscherjo namakachu jeho nowolětne ranje. Prózy woßadneje diakonißy ßo drje poradźi, jeho tak daloko wožiwicź, so dychasche, tola praji lěkař, so stej wobej nosy smjersnjenej a so cźežke skhorjenje płuzow ßo sapocźnje. Do hojernje njemóżachu jeho wjazy dowjescź. Rano 1/24 hodź. cźehnjesche wotßal. Kajke je to tola żałoßne lósystwo, tajku ważnu mjesu, kaž stupjenje se stareho do noweho lěta,

w hrosnym picźu pschekroczićź. Kajka je to tola sa wbohu maczeř njesbožowneho boloscź była!

+ Knježe, wostaj jón hischcźe to lěto.

Po němskim.

Běsche nowe lěto. Ludźo wote msche dźěchu. Duchowny běsche wo njepłódnym figowym schtomje prědował (Luk. 13, 1—9). Tón sbóźnik powjeda to pschirunanje: Knjes winizy pschińdźe a pyta płody wot schtoma; ale dokelź źanych njenamaka, pschikasa wón, so by ßo schtom porubał. Winizař pak proßy: „Knježe, wostaj jón hischcźe to lěto, hacź jón wobkopam a pohnoju."

Zyrkej běsche kaź pschezo nowe lěto bohacźe wopytana była, běchu tu też tajzy pobyli, kotsiź hewak sa zyłe lěto kemschi njekhodźa. Duchowny běsche móznje prědował wo tym rjanym pschirunanju, ale tola bě doscź tajkich wutrobow, pola kotrychź běchu napominaze ßłowa nimo cźahnyłe, kaź wětsik nimo wuschow duje.

Dwaj mužej běschtaj hromadźe na jenej ławzy ßedźałoj; wonaj też hromadźe wote msche do wßy dele stupaschtaj. Tón stary běsche s kowařnje, njemóźesche pak wjazy ßam to cźeźke dźěło dokonjecź, wón ßwojemu ßynej s cźaßami kusk popomha, schtoź móźesche. Tón druhi, młody cźlowjek, hischcźe dołho wo wßy njebě. Wón bydlesche s napschecźa kowařnje a běsche schewz.

Stary pomału stupasche na ßwój kij ßo sepjerajo. Wón stonasche a ßebi ßylsy s woczow trějesche. Młody, rjenje swoblekany schewz se spodźiwanjom na njeho hladasche a ßo jeho woprascha:

„Je waß to prědowanje tak jara hnuło?"

Stary kiwasche, a hdyź hrósno dźěschtaj, wón młodeho pscheproßy, so by jeho junkrócź na wjeczor, hdyź je ßwjatok cźinił, wopytacź pschischoł — so chze jemu potom powjedacź, cźeho dla je jeho prědowanje k ßylsam hnuło.

A tak ßo sta — na wjeczor pschińdźe schewz. Stary ßedźesche w ßwojej komorzy ßam, — biblija woczinjena psched nim leźesche. Wón sapocźa powjedacź:

„Jako mějachmy loni nowe lěto, ja tam we łożu leźach a běch na tu nowu khoroscź cźeźko skhorił, kotraź tehdom wokoło khodźesche. Młodźi tu khoroscź lohko pschětrachu — ale mje wona khětro pschewsa. Ja mějach tajku hězu, so myßle shubich. Tehdy ßu mi moje hrěchi kaź hory na ßwědomnje padnyłe — a mój najwjetschi hrěch běsche palenzpicźe. Ssydomdźeßacź lět běch stary a hischcźe pschezo wotroczk hrěcha. W młódschich lětach drje běsche hischcźe hórje było — ale ja ßo tola pschezo hischcźe njeběch wostajił, hacź runje běch stary. Mi běsche žałostnje horzo, mi běsche, kaź by mi do wuschow sahrimało: „Nětko je tebi postajene wumrjecź, potom pak to ßudźenje!" Na to běsche mi, kaź bych psched želesnymi durjemi stejał, na kotrychź běsche napißane „wěczznoscź". — Ja kłapach wo durje, doniź mi porst njekrwawjesche, ale wone ßo njewocźinichu; nutskach pak bě hłóß ßłyschecź: „Porubaj jón! Ssydomdźeßacź lět stary a žaneho płoda! Ssydomdźeßacź lět a pschezo hischcźe palenzowy picźk, porubaj jón!" Duź běsche mi, kaź by ßo wscha moja móz shubiła a kaź bych morwy k semi padnył; moje poßlednje sdychowanje pak běsche: „Ssmil ßo! ßmil ßo!" Wschitko wocźichny — ja niczo njemyßlach, niczo njecźujach. — Jako po khwili saßo k ßebi pschińdźech, saßo hłóß saßłyschach, kiź kaź sady wrotow wěczznoscźe saklincźa: „Hischcźe to lěto! hischcźe to lěto!" Bórsy po tym ßwojej wocźi wocźinich. Mojeho ßynowa dźowcźicźka pschi mojim łożu stejesche a ßo prascheschе: „Dźědo, budźe wam nětko saßo lěpje?"

Ja njemóźach niczo wotmolwicź, ale ßo jenoź trochu wußmějo na lube dźěczo pohladnych. Duź mje majkasche a praji: „O dźědo, kajki scźe wy nětko saßo młody a rjany, ja chzu to hicź tym druhim wupowjedacź!" A s tym wona wuběža.

Tehdy buch wumóženy wot mojeho hrěcha a ßym wodacźe namakał. A nětko je saßo nowe lěto a ja ßym pschezo hischcźe žiwy — ja ßym pschihotowany, njech mój kónz dźenßa abo jutsje pschińdźe, ja wěm, so móźu sbóźnje wobsamknycź psches mojeho lubeho sbóźnika.

Tón młody schewz běsche s měrom pschipoßłuchał, a jako staremu dobru nóz praji, tón jemu hischcźe to ßłowo ßobu na pucź da: „Stari ludźo dyrbja, młodźi móźa wumrjecź!" Teho dla dyrbjeli wschitzy sady wrotow wěczznoscźe ßłyschecź tón hłóß: „Hischcźe to lěto!"

Něschto sa starych ludźi.

Husto ßłyschisch starych ludźi skorźicź: „Ja tola k niczemu wjazy na ßwěcźe wužitny njeßym, k cźemu tu hischcźe ßym? Ach so by mje tola Bóh tón Knjes prjecź wsał!" A Bohužel nadeńdźesch też młodych ludźi, kotsiź na podomne waschnje wo ßwojich starschich powjedaja, kaź by rjekł so ßu jim wobcźeźnoscź. Duź njech stari a młodźi ßłyscha, schtoź ßwjate pißmo praji: „K cźemu ßu tu stari ludźo, kotsiź niczo wjazy dźěłacź njemóźa?" — Psalm 92, 16: „So bychu woni sjewili, so tón Knjes tak dobry je, moja skała, a njeje žana njeprawda w nim." Psalm 71, 18: so ja twoje ramjo wupowjedam dźěcźidźěcźom a twoju móz wschitkim, kotsiź hischcźe pschińcź budźa."

Kajke rjane powołanje maja to stari ludźo. Bóh jim na poßledku ßabat wobradźi, na kotrymź móźa jako prědarjo wustupowacź a ßwědcźecź wo Božich wodźenjach a skutkach. A to woni hischcźe wjele rěcźecź njetrjebaja — to ßwědcźenje ßo hižo stawa psches jich cźiche poddate žiwjenje, psches jich modlenje, psches jich měrne žiwjenje. S tym woni prěduja pschecźiwo wschitkemu młodostnemu, pschekhwatanemu a njeměrnemu waschnju. A hdyź też ßynojo a dźowki wuschi nimaja sa tajke prědowanje starych, maja to tola jich dźěcźi — cźi maki. Jim je tajka stara wowka abo dźěd woprawdźity pokład, kotryź jich dźěcźoze žiwjenje poßwjecźuje. Cźi stari tu podarmo njeßu.

Njeßwař, ale prosch!

Jan Bugenhagen, Lutherowy pschecźel a towařsch, by prajił: „Hdy bychu poddani tak swólniwi byli sa ßwoju wyschnoscź proßycź, kaź na nju ßwarjecź, by wěscźe w kraju lěpje było." To ßłowo je kaź sa nasch cźaß rěcźane. Wschudźom ßo huntorja a ßwarja, ale kak mało sa wyschnoscź proscha! Też tajzy, kotsiź chzedźa prawi kscheścźijenjo bycź, ßu jara liwzy. Kak porědko do modlitwy w komorzy wyschnoscź ßobu wobsamknu a hdyź duchowny njedźelu w zyrkwinskej modlitwje wo wyschnoscźi powjeda, kak mało wutrobow modli ßo ßobu. A tola je ßwjatemu japoschtołej ßwjata khutnoscź, hdyź wón ßwojemu Timothejej pische: (1 Tim. 2, 1—4) „Teho dla ja napominam, so by pschede wschěmi wězami ßo stała prósstwa, modlitwa, dobroproschenje a dźakowanje sa wschitkich cźlowjekow, sa kralow a sa wschěch wjeřchow, so bychmy pokojne a cźiche žiwjenje wjescź móhli we wschej bohabojasnoscźi a pózcźiwoscźi. Pschetoź to je dobre a spodobne psched Bohom, naschim sbóźnikom, kiź chze, so by wschitkim ludźom pomhane było, a so bychu k pósnacźu teje prawdy pschischli."

Jendźelski prědař, kotryź běsche swucźeny, krucźischo rěcźecź, je junkrócź jenemu se ßwojich poßłucharjow khětro doprajił. Tamny, woßebny knjes mějesche hłupe nawucźenje, so tu njeby ženje był, hdy by ßo kemschenje sapocźało a hdy by prědař sa wyschnoscź atd. proßył, wón by hakle tak pschischoł, so by runje hischcźe prědowanje ßłyschecź móhł. Ras tón ßamy muž k temu prědarjej pschińdźe, kotrehoź jara cźeścźesche a jemu na sastojnika wyschnoscźe skorźesche, kotryź běsche jemu někajku kschiwdu cźinił. Prědař da jemu wupowjedacź, schtoź mějesche na wutrobje. Hdyź běsche dopowjedał, jemu hłuboko do woczow hladajo praji: „Haj, cźeho dla njepschińdźecźe wy w prawym cźaßu kemschi, so byschcźe ßobu proßył, so chzył Bóh wschitkim wyschnoscźam hnadu spožcźicź, so bychu prawo a prawdoscź pytali njehladajo na parschonu?"

Haj — cźeho dla njeproßymy? Prósstwa praweho wjele samóźe, hdyź je sprawna (Jak. 5, 16). Njedyrbjało to też wo prósstwje sa wyschnoscź płacźicź?

„Pomhaj Bóh" je wot nětka niz jenoź pola knjesow duchownych, ale też **we wschěch pschedawařnjach „Sserb. Nowin"** na wßach a w Budyschinje dostacź. **Na schtwórcź lěta** płacźi wón **40 np., jenotliwe cźißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; ßoburedaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a naklad Ssmolerjez knihicźischcźernje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 3.
15. jan.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

2. njedźela po 3 kralach.

Jan. 2, 1—12: Jesuß pschewobroczi wodu do wina.

Zejch mjenuje ßwjaty Jan tónle Jesußowy dźiw. A wón je woprawdźe tez zejch, mjenujzy zejch a snamjo teho, schtoz Jesuß hischcze pschezo na człowskich duschach dokonja. Wodu, lutu, wschudźom namakanu wodu pschewobroczi do kraßneho droheho wina. Daj ßebi prajicz, so je to hischcze dźenßa sbóżnikowy khumscht. Schtoz je niske, hubjene a wschědne, to pschewobroczicz, pscheměnicz a pschekraßnicz je Jesußowy skutk. Wón nima doscz na tym, so hrěchi wodawa, ale zyle nowe dusche, nowe wutroby stwori wón psches ßwojeho Ducha móz. To ßo stanje, hdyz stary człowjek ßo wobnowi po Jesußowym snamjenju a ßo s nowa narodźi k Bożemu człowjekej. Jesuß tón prawy mischtr w pschewobrocżenju. Hlaj, wón cżini wscho nowe! Se ßwojim ßwjatym cżerpjenjom a wumrjeczom, se ßwojim horjestaczom a ßedźenjom k prawizy Bożej je wón wobnowił nasche stejnischczo k Bohu. Bóh njehlada wjazy na naß jako na wěczńje satamane człowjestwo, ale jako na psches Khrystußowu krej wumóżene. „Bóh na naß spodobanje ma; nětk wulki měr je bjes kónza, wscha skórżba kónz je wsała.“ Nětk chze wón tez w tebi wscho wobnowicz a pschemjenicz. Wodu chze do wina pschewobroczicz: Lósu myßl do ßwjateje, wěsteje wutroby, ßamowolu do ßwěrneho pokorjenja psched tym Knjesom, stysknoscz do sczérpliweho cżakanja na Bożu pomoz, staroscze, kotrez na semi łaża, do modlitwow, ßłabu wěru do praweje khrobłoscze a dowěrjenja k Bohu, mudroscz, kiz sa ßamßnym wużitkom steji, do teje mudroscze, kiz steji pschede wschěm sa sbóżnoscżu a ßo ßama saprěwacz móże. A twoje zyłe snutskowne a swonkowne żiwjenje, twoje dźěłanje a ßwjecżenje, twoje wjeßele a twoje żarowanje, wscho chze a dyrbi tón Knjes Jesuß Khrystuß pschewobroczicz a pschekraßnicz. Jeno tón, pola kotrehoz je tónle skutk dokonjał, je wěrny kschescżijan, w kotrymz je Jesuß ßwoju kraßnoscz sjewił. Móżesch-li ßebi prajicz: to stare je ßo pola mje minyło a sańdźe s kóżdym dnjom bóle, potom je Jesuß tez w tebi Kananejski dźiw dokonjał.

Kak pak móże ßo to stacz? Luby sbóżnik da wscho na wěru. Njeje pak trjeba, so wón hakle nowu móz k wěrje do twojeje dusche dawa. Bjes dowěrjenja a wěrjenja wschak njemóże nichtón żiwy bycz; dowěrimy ßo ßebi ßamym, druhim człowjekam, ßwojemu sbożu. Je jeno trjeba, so by tajka khmanoscz wěrjenja ßo słożiła na praweho muża, na lubeho Jesußa, nascheho sbóżnika. Teho runja njemóże żana człowjska duscha bjes luboscze wobstacz. Ale ta rjana horza luboscz dyrbi saßo na Khrystußa a psches njeho na Boha ßo słożicz. Wuliwaj wscho, schtoz masch wěry a luboscze na ßwojeho Knjesa a sbóżnika, a budźesch bórsy widźecz, kaz tez pola tebje ßo woda do wina s mozu jeho kraßneje hnady pschewobroczi. Hamjeń.

Něschto s Oberlinoweho żiwjenja a skutkowanja w Kamjeńtnym dole.

(Se wschelkich żórłow wuczerpał Jan Bartko.)

(Pokracżowanje.)

Rózkny kamjeń k schulskemu domej w Waldbachu bu na to 31. dźeń meje 1769 położeny a Oberlin ßwjecżesche ßo s tajkej

horliwosczu tutemu dobremu skutkej, so móžesche ßo hižo sa poktsecza měßoza 14. dźeń augusta nowy schulski dom sběhacz a požohnowacz. Tutón kraßny dom hladasche, kaž ßo praji, s hordoscźu a s wobžarowanjom na stary khudobny farski dom dele. Ale Oberlin pißasche pschi składnoscźi: „Ja bydlach w starym twarjenju, hdźež mějach ßo se wschelkimi hubjenoscźemi běźicz, hdźež mi wulke mysche to a druhe wotnoschachu a hdźež mi deschczik wschudźom nuts schwijesche; ale ja njerodźach tak dołho wo žane nowe bydlenje, doniž schule pschihódnje sastarane a sarjadowane njeběchu. — Hakle w spoczatku lěta 1771 móžesche Oberlin, dokelž na rjemjeßłnikach pobrachowasche, ławki a blida dźełacz dacz.

Hdyž pak bě wschitko hotowe, mějesche Oberlin hischcźe 1000 nórtow dołha sapłaczicz; ale hižo sa někotre lěta wumóh jeho Bóh wot tuteho dołha, so by jeho pschecźiwnikam dopokasał, so wón tym, kiž ßo jemu dowěrja, njeda k hanibje pschińcz. So pak je Oberlin pschi wschěm ßwojim njekabłatym dowěrjenju na Božu pomoz cźasto wulku starosczz wo pjenjesy k twarjenju abo k naspjetpłacźenju měł, njehodźi ßo prěcz, ale jeho njebjeski Wótz je ju jemu s njewurjekniwym wjeßelom na wuwjedźenym a derjeporadźenym skutku bohacźe sapłacził. Kak je ßo Bóh ßam sa njeho starał, widźimy se sczěhowazeho podawka. Něhdy mějesche Oberlin 500 nórtow, kiž bě ßebi požcził, naspjet płaczicz, njewjedźiche pak, hdźe pjenjesy jow wsacz; w wokomiknjenju najwjetscheje nusy póßła jemu Stuber 500 nórtow, kotrež běsche jemu jedyn njesnaty k natwarjenju schule w Waldbachu pschipóßłał. W tajkich podeńdźenjach porst Božeho wodźenja njepschipóznacz, rěka wocźi psched ßwětłom samkacz, a na njekniczomne waschnje sacźucza dźakowno scźe a pobóžnoscźe poduschecz, kiž ßo pschecźiwo njebjeskemu Wótzej w naß sahorjeja a ßo pódla tez wo to najsbožnische wjeßele pschinjescz, kotrež cźłowjek wužiwa, kiž Bože wodźenje a Božu bliskoscz pschipóznała. Pschispomnicz mamy tudy hischcźe, so je Oberlin woprawdźe po ßwojim ßlubjenju wschitke reparatury na nowej schuli psches 30 lět dołho se ßwojeje móschnje płacził.

Na podobne waschnje je Oberlin w pschichodnych 10 lětach tez hischcźe w 3 druhich wßach ßwojeje woßady nowe schule natwarił. Runjez ßu ßo wobydlerjo tutych wßow, wot ßwojeho błuda sahojeni, mjenje sapjerali, haj ßamo kamjenje a drjewo pschiwosyli a wschelke ruczne dźěło pódla cźinili, je Oberlin tola hischcźe 2500 nórtow k tym 3 schulam nahromadźicz dyrbjał.

Na poßledku bě Oberlin se ßwojim dobrym pschikładom pschedstejerja jeneje 5. wßy tak sahorił, so ßam sa ßwoje pjenjesy ßwojej wßy nowu schulu natwari. Wón rěkasche Marcźin Bernard a bě bjes dźěczi. Psches tutón dobry skutk je ßebi tutón njesapomnity pomnik stajił a trajnu dźakownoscz ßwojich ßobuwobydlerjow sa ßłużił.

Tak mějachu nětko w krótkim cźaßu wschitke 5 wßy tuteje woßady psches jeneho muża kóżda ßwoju nowu schulu.*

Mjes tym, so Oberlin nowe schule twarjesche, pschihotowa a wocźahny wón ßebi tez, so by tych lěnich njewědomnych a duchownje słabych mužow pomoku wotstronicz mohł, dobrych wucźerjow sa nje, kiž bychu hódni a khmoni byli, wjazorym narodam dobroty sakożneho roswucźenja po kicźecz. W tej ßamßnej měrje je ßo tez stajnje wo pschisporjenje jich dokhodow starał.

A dokelž wón, kaž na wscho druhe, tak woßebje na dobre wocźehnjenje dźěczi wschu ßwoju wulku duchownu móz a starosczz skozi a ßebi tu należnoscz wot wschěch stronow wobhlada a ßwěru pschepyta, schto je jej sadźěwne abo spomożne, dha njewosta jemu potajene, kajku wulku schkodu maja małe dźěczi s teho, so ßu, tak dołho hacz ßu starschi wonkach na dźěle a jich wjetschi bratsja a wjetsche ßotry w schuli, bje wscheho nadkedźbowanja ßame ßebi sawostajene. Teho dla samyßli wón ßebi, tez sa mólczke dźěczi schulu sałożicz, běsche to najsikerje ta najprěńscha, kiž je ßo hdy sałożiła a po kotrejež snamjenju ßu posdźischo po zyłym sdźěłanym ßwěcźe, woßebje w městach, ale pak tez hižo tu a tam na wßach tajke schule nastałe a hischcźe nastawaju.

Wobkedźbowanje a shonjenje bě Oberlina pscheßwědcziło, so móża ßo dźěczi hižo wot kolebki ßem k temu nawjedowacz, so bychu prawe wot njepraweho rosdźělałe a ßo k poßłuschnoscźi pschiwucźałe. W sjenocźenju se ßwojej mandźelskej, kotraž k temu sa kóżdu wjeß pschebstejerki wuswoli a pschihotowa, wotnaja wón ßebi wulke jstwy a płacźesche wschitko se ßwojim ßamßnym samożenjom. W tutych jstwach skhadźowachu ßo nětko wschědnje wschitke te dźěczatka, kotrez hewak hischcźe k woprawnej schuli srałe njeběchu, wokoło dweju pschedstejerkow. Jena nawjedowasche jich ruczne dźěła, ta druha roswucźowasche a sabawjesche je wschelko. Wuknjenje, ruczne dźěła a sawjeßelaze hry wotměnjowachu ßo bjes ßobu, a hacz ßo tez kruta poßłuschnoscz wot wschěch žadasche, dha bě jim tola tez tak wjele ßwobody wostajene, hacz je k roswiwanju dźěczazeho ducha trěbne. Wot dwě- a tsilětnych dźěczi ßo wjazy nježadasche, hacz so dyrbjachu pschi składnoscźi khwilu s měrom ßedźecz; schtyri-, pjecz- a schěsczlětne pak dyrbjachu schtrykowacz, pschaicz a schicz, a hdyž wot tajkeho dźěła spróżni bycz pocźachu, pokazowasche jim wucźerka molowane wobrasy se ßwjateho pißma a s pschirodopißa a wukładowasche je jim a dasche ßebi potom wot nich ßamych tu zyłu wěz saßo powjedacz. Na to pokazowasche jim geografiske kharty Kamjeńtneho doła a jeho wokolnoscźe, Franzowskeje a Europy, kotrez běchu pod Oberlinowym nawjedowanjom do drjewa wudypane a mjenowasche jim městna na nich wosnamjenjene; wysche teho wucźesche je tez duchowne khěrlusche a druhe wjeßełe a cźiste spěwy spěwacz. Na tajke waschnje njeběchu tam te lube mólczke žane wokomiknjenje prósne a bjes nadkedźbowanja a nawuknychu hižo sahe wjele dobreho, woßebje tez prawje, cźiscźe a po pißmje rěcźecz, dokelž jim tam žane ßłowczko „patois“ dowolene njebě; běchu strowe a wjeßełe, njewidźachu a njeßłyschachu niczo słe a njepschiwucźichu ßo k njepocźinkam, do kotrychž dźěczi lohko sapanu, hdyž ßu ßame ßebi sawostajene a ßo nichto wo nje njestara. Jich starschi dachu pak ßebi to radźi lubicz, dokelž mějachu tak, kaž prajachu, ßwoje dźěczi se schije.

(Pokracźowanje.)

* Prjedy po tajkim, hacz něhdźežkuliž w Sserbach, je ßo w Oberlinowej woßadźe to hubjene waschnje pschestało, po kotrymž wucźeř porjadu w privatnych domach dźěczi wucźesche a tam s cźeledźu sa jenym blidom ßydasche, wo cźimž hischcźe naschi starzy powjedacz wjedźa.

Starschich hrěchi Bóh domapyta na dźěczoch.

„Schto ßy s palenzom cźinił? Bleschka dyrbjała sa te pjenjesy, kotrez ßym tebi ßobu dał, połna bycz a nětko tu telko pobrachuje!“ praji bur k ßwojemu ßynej Bjedrichej, kotryž bě jemu po palenz był.

Tón wotmolwi: „Ja ßym ßo na pucźu napił, mi je sesłodźiło.“

„Ty ßy tola njekniczomne hólczisko!“ bur k ßwojemu jeniczkemu ßynej praji, kiž ßo ßmějo psched nim stejesche.

To njeběsche prěni krócz, so běsche Bjedrich ßwojemu nanej po palenz był; ani prěni krócz, so stary palenz pijesche, wo tym ßwědczesche jeho czerwjeny nóß; abo tez niz prěni krócz, so běsche mały Bjedrich ßobu pił a stary bě ßo k temu ßmjał. A to tez Bohužel poßledni krócz njebě.

Jako Bjedrich do wojakow pschińdźe, běsche hižo palenz picz nawuknył a stary a wón ßo sa to staraschtaj, so bu wunoschk rjaneho kubła pschezłokany.

Macz wschak běsche hižo dołho njeboha; wona běsche ßwojeho muża wotdźerżowała. Hdyž pak bě wumrjeła, wón praji, so pije, dokelž ßo pschejara wo ßwoju lubu Marju rudźi. Nětko pak běsche hižo wjele lět, so jeho Marja w rowje spasche, na nim tez nicźo widźecz njebě, so by ßo rudźił — ale so wón dale złokasche, wschitzy widźachu.

Bjedrich běsche wot wojakow domoj pschischoł. Wón běsche młodu žonu do domu pschiwjedł a ßo sdasche, kaž by chzyło s woběmaj mužomaj ßo polěpschicz. Ale jenož khwilku; — potom ßo nan a ßyn wadźicz poczeschtaj. A młody sabywschi, so je to jeho nan, kotryž psched nim stejesche, ruku pscheczźiwo njemu posběhny.

„Ach luby Božo, tak daloko je pschischło, so ty mje bijesch! S cźim ßym to na tajkim njeradźenym ßynje, kajkiž ßy ty, sa ßłużił. Ja tebi kubło tola njedam a hdy by ßo hischcźe bóle rosikobił. Ja ßym pschezo ßłyschał, so ßo cźłowjek prjedy wußlěkacz njeßmě, prjedy hacz chze ßo do koża lehnycz. Ně, ně, kubło hischcźe moje wostanje!“

A stary khodźesche do korczmy a pijesche, so by ßwoje hněwanje na Bjedricha sabył, a jeho ßyn Bjedrich cźinjesche teho runja.

Tak běsche dołho schło; skónczinje běsche ßo tola stary smjehcźicz dał a ßynej kubło wotedał. — Psches to tez niczo lěpje njebě. Srudnje bě hladacz, kak s tym rjanym wobßedźenstwom pschezo bóle k kónzej dźěsche. A dźiwno běsche, so nětko tón stary, hdyž běsche hospodarstwo ßynej wotstupił, hubjene hospodarjenje widźesche, runjez prjedy sa to wóczka měł njebě. Wón to husto ßwojemu ßynej porokowasche. Haj, druhdy stary psched khěžu stejo ßwarjesche a

ßakrowasche a młody s woknom won na njeho wołasche. Jedyn dźeń dyrbjesche tež stary wot ßwojeho ßyna ßłyschecź, so je wón ßam wscheho wina.

Bjedrich na njeho wołasche: „Je-li wěrno, so ßym wopiłz, ßy ty teho wina; wot tebje ßym jako hólz palenz picź nawuknył a ty mi wobarał njeßy. Je-li wěrno, so ßym hubjeny hospodar, ßym tež w tym ßyn ßwojeho nana. Ja tak dale cźinju, kaž ßym wot tebje nawuknył."

To běchu sa stareho wótre ßłowa. Wot nětka wón mjelczesche. S měrom wón domach ßydasche, hewak nihdźe, khiba do korczmy, njekhodźesche. Tón pucź pak sa dźeń husto dźěsche, doniž wjazy khodźicź njemóżesche. To tež dołho njetrajesche.

Wón pschińdźe na khorołożo — jeho kónz dóńdźe, — ach, kajke běsche to sruone wumrjecźe! Wón niczo prajicź njemóżesche a tež ßłowczko napominanja njesrosymi, dokelž wjazy stroweho rosoma njeměješche — tajki dźěsche wón do ßmjercźe!

* * *

Nětko taj młodaj ßamaj knjeješchtaj. Cźłowjek by ßebi myßlił, so je nanowa ßmjercź sacźischcź na njeju cźiniła a Bjedrichej wocźi wotewriła, kajki kónz na wopiłzow cźaka a so budźe nětko młoda żona spytacź, wschitko na lěpschi pucź pschinjesicź. Ale kamjeń, kiž ßo s hory dele walo, je cźim cźeźscho sdźerżecź, cźim dale pschińdźe, cźim wjetscha je jeho spěschnoscź. Tak běsche tež s Bjedrichom. Wo to, schtož by jeho sdźerżecź móhło, wo Boźe ßłowo, njerodźesche, wo modlenju niczo wjedźecź njechasche, dźětacź ßo jemu tež njechasche. Skót bu rospschedaty — na to sapocźa pola pschedawacź — a wschě pjenjesy pschińdźechu do korczmy. Żona żaneje mozy nad ßwojim mužu njeměješche.

Jeho cźělne mozy wotebjerachu. Bórsy leżesche w tym ßamym łożu, w kotrymž bě nan wumrjeł. Psches těchu, kotruž sa dołhe lěta wuporjedźał njebě, deschcźik na jeho poßleschcźo kapasche; bróżeń a hródź běschtej tak dodźerżanej, so bě strasche do njeju sastupicź.

Zyłe rjane wobßedźenstwo, kotrež bě hižo psches wjele narodow wot nana na ßyna pschischło, rospadźe, a sa toż bě hischcźe hórsche, tež jeho wobßedźeř na cźěle a na duschi sahubjenju napschecźiwo dźěsche.

Hdyž běsche tež nanowe mrěcźe żałostne było, běsche na mrějazeho ßyna hladacź hischcźe żałostnische. Palenzowu bleschu w ruzy — tajki wón wumrje.

Nanowy hrěch je w ßynu rostł; w jeho hrěsche je ßyn wumrjeł, ale nanowy hrěch běsche dwójzy cźeźki po tym ßłowje: „Běda temu, psches kotrehož pohórschenja pschińdu. Lěpje by jemu było, so by młynski kamjeń sa jeho schiju sałożeny był, a so by cźißnjeny był do morja, hacź so by wón jeneho tutych móliczkich pohórschił" (Luk 17. 1. 2).

Roshlad w naschim cźaßu.

Kaž kóżde lěto, tak je najwyschscha zyrkwina rada pruskeje evangelske zyrkwje tež lětßa saßo rosprawu w liczbach wo zyrkwinym żiwjenju pschedpoßlednjeho lěta 1891 wosjewiła. Ssu tele liczby jara ważne a dawaja kóżdemu, kiž wo rosczenje a schibywanje ßwojeje zyrkwje rodźi, wjele wopomnicź. Pruska evangelska krajna zyrkej měješche w lěcźe 1891 14,915,107 stuwow. Pschistupiło k evangelskej zyrkwi je se żidow 289, s katholskich 2478, s hewalschich gmejnstwow 478 parschonow. Wustupiło je 6 k żidam, 204 k katholskim, 2679 do żaneje zyrkwje abo do wschelakich towarstwow. Duchownych bě wokoło 6900. W kollektach je ßo nahromadźiło 1,007,950 hriwnow. Studentow na duchownstwo bě w lěcźe 4232, w symje 1891 3857. Nowych zyrkwjow je ßo twarilo 59. Pjenjeżna ważnoscź wschěch darjenych darow a wotkasanjow wucźini 3,172,397 hriwnow.

To ßu wulke liczby, hdyž je tak ßłyschisch, ale pschirunaj s tym, schtož ßo wudawa lětnje w Pruskej sa wino, piwo a palenz a ty budźesch ßo nastróżecź. Pschetož niz mjenje dyźli 867,000,000 t. r. wóßom stow ßydom a schěscźdźeßacź milionow markow ßo pschepije kóżde lěto w Pruskej. Po tajkim wudawamy wokoło 273 ras tak wjele sa cźělne wjeßela, kaž sa twarjenje Bożeho kralestwa psches zyrkwine dźěło. Kak steji pola tebje, luby pschecźelo? Po kotrej měrje dawasch sa Boże kralestwo, a po kotrej sa twoje cźěło?

Korczmow je w Pruskej wokoło 93,000 a zyrkwjow wokoło 5500.

Strajk podkopskich dźěłacźerjow pschima pschezo bóle wokoło ßo. Hižo pokaża ßo tež we Westfalskej a w Schlesynskej sapocźatki sběžka tajkich dźěłacźerjow. Ludźo sapomnja wschě srudne nashonjenja, kotrež ßu pschi prjedawschich strajkach cźinili a dadźa ßo schcźuwacź. Najdźiwische pschi schcźuwanju ßu żony. Tola ßu wjele nawjednikow hižo do jastwa pschinjeßli a żana nadźija njeje, so strajkarjo pschi srudnych wobstejnoscźach wikowanja ßwoje pschewyßoke żadanja dozoja.

Rumunski krónprynz, kiž je rodźeny Hohenzollernski, ßwjecźi w tychle dnjach w Sigmaringenje w Hohenzollernskim kraju ßwój kwaß s jendźelskej prynzeßu Marju. Khěžor je ßo tež do Sigmaringa podał.

Kusk zyroby na pucźowanje do noweho lěta.

(Pokracźowanje a skónczenje.)

7. Maliczkoscźe w żiwjenju. Maliczkoscźe nimale zyłe żiwjenje wucźinja. Wulkich ważnych dnjow je sa lěto jeno mało, a hdyž pschińdu, porědko něschto wulke pschinjeßu. Wone ßu maliczkoscźe, kotrež wschědne dny wupjelnjuja. Porědko ßo nam w lěcźe něschto wurjadneho stanje. Hdy bych wupowjedacź chzył, schto jedyn cźłowjek sa dźeń wschitko cźini, kak wjele ßłowow wón rěcźi, schto wón wschitko myßli a wopomni, by ßo jich wjele dźiwało, kelko wschelakich maliczkoscźow dźeń wupjelni. A 365 tajkich dnjow lěto wucźini, a lěto móże dwazety, pjecźdźeßaty abo ßydomdźeßaty dźěl żiwjenja bycź. Tak ßo zyłe żiwjenje se wschědnych abo njewažnych podawkow sestaja, hdyž wothladamy wot někotrych ważnych podawkow, kotrychž ßnano wjaz hacź pjecź abo schěscź sa zyłe żiwjenje njeje. A tola je na konzu wulki skutk dokonjany. My stejimy psched ßudniskim stołom Bożim a hladamy wróczo na żiwjenje, kotrež ßo sestajesche s małych wězow, ale kotrež ma rossßudźicź, hacź budźemy sbójni abo satamani.

8. Kraßny pokład. Franklin powjeda: „Ja wohladach w bliskoscźi mojeho doma bjes murjerjemi, kotsiž dom twarjachu, jeneho, kotryž běsche pschezo wjeßeły a kotryž měješche sa kóżdeho pschecźelne ßłowczko. Hdyž běsche tež symny hrosny dźeń, jeho wobliczo ßo pschezo ßmějkotajo ßwěcźesche. Ja, jeho jedyn dźeń rano na haßy setkawschi, ßo jeho wopraschach, kak to pschińdźe, so je pschezo tajki wjeßeły.

„Luby knjes doktoro", wón wotmolwi, „ja mam duschnu, dobru żonu. Hdyž rano na dźěło du, ma wona pschecźelne ßłowo sa mnje, kotrež mje wokschewi a hdyž wjecźor domoj pschińdu, mje pschecźelnje domoj wita a wjecźeř na blidźe pschihotowana steji. Teho dla ßym tajki wjeßeły a tež nikomu rady słeho ßłowczka njepraju."

Hlejcźe, kajku ma żona móz nad mužowej wutrobu; wona móże ju smjehcźicź a radoscźiwu scźinicź. Rěcź teho dla pschecźelnje! Pschecźelne ßłowo, hdyž muž wjecźor s dźěła pschińdźe, ma żona darmo, dokelž niczo njepłacźi a k temu toła wjele ßobu pomha, so w domje měr a sboże bydlitej. Hdyž chze ßo młodźenz woźenicź, dyrbjał ßebi tajku holzu shladacź, kotraž je dźěława, strowa a pschede wschěm pobożna. Tute pocźinki ju bohatu cźinja, byrnjež tež ßwětłeho pjenjeżka njeměła. Hdyž pak tych pocźinkow nima, budźe żeńtwa s njesbożom, byrnjež by wuswolena najbohacźischa była.

9. Duchowny Jobst Sackmann w Hannoverskej, kotryž w lěcźe 1718 wumrje, ßwojej woßadźe junkrócź něhdźe tak prědowasche:

„Teho dla budźcźe mudri, jako hady a bjes falscha jako holbje." (Mat. 10, 16.) Cźłowjek móże łohko do schkody pschińcź. Jako běch hischcźe kandidata, pschińdźech na pucźowanju do Neapla. W bliskoscźi teho města leźi wyßoka hora, kotrejž Veiuv rěkaju. Na nju horje pschischedschi, widźachmy, schto ma tola ta hora do wulkeje huby. Ludźo „krater" praja. A schto ßo sta, hdyž tam stejachmy? Wcźipny Jendźelcźan pschejara blisko dźěsche a — na dobo leżesche nutskach. Tak ßo mojej woßadźe sejńcź njeßmě. Wy scźe tež wot tajkich kraterow wobdacźi a ßwět by waß rady do ßwojich hrěschnych hłubinow scźahnył. Teho dla hladajcźe ßo, so waß żadyn tajki krater njepóźrje, ale pomyßlmy ßebi na te ßłowa, kotrež w pschißłowach Salomonowych 1, 10 steja: „Moje dźěcźo, hdyž tebje sći towarschojo wabja, dha njepoßłuchaj jich!" a wobróńmy ßo s tymi ßłowami, kotrež Mat. 4, 10 cźitamy: „Sběhń ßo wote mnje, satanje!" — so móhli wjeßeli a w měrje ßwój wschědny khlěb jěscź. K temu chzył nam Bóh luby Knjes pomhacź! Hamjeń.

10. Spomń na kónz, cźłowcźe! To je wěrne ßłowo, pschetož kaž ßebi schtó konja wobßedła, tak jěcha. Schtóž je ßwojeho konja hubjenje wobßedłał, bórsy spody njeho leźi. Tu myßl je

tež Wandsbeckſki poßoł měł, jako ßwoje ſpißy cźiſchcźecź a na prěnju ſtronu tych knihow wobras ßmjercźe ſ koßu ſcźinicź da. Schto chze tón wobras prajicź? Niczo druhe hacź: „Spomń na kónz“. Lubi cźitarjo, ſpomńcźe na kónz. Ale ty, luby Knježe a Božo, wucź naß wopomnicź, ſo wumrjecź dyrbimy, ſo bychmy mudri byli.

To je mi na nowe lěto do myßlow pſchiſchło, pſchetož lěto je tež kaž kniha, kotraž ma 365 łopjenkow a 1. januar ma napißmo. A na tym prěnim boku ſteji ßmjercź, ſ koßu hrožo a ßwoju ruku poſběhujo praji: „Ja pſchińdu, ſnajeſch ty mje?“

Wy ludy, ſpomńcźe na kónz!

Ale na to ßłowo jich mało kedźbuje. Cźeho dla? Teho dla, dokelž myßle na ßmjercź bola; teho dla, dokelž ßu ßmjertne myßle pokutne myßle; teho dla, dokelž dyrbi tón, kotryž ßebi na ßmjercź myßli, wołacź a ſdychowacź: „Božo, budź mi hrěſchnikej hnadny!“ A wſchitkich ludźi wutroba ßo pſchecźiwo temu wobara a prajicź njecha: „Božo, budź mi hrěſchnikej hnadny!“ A tola wěrne woſtanje: Hdyž niſzy a wulzy ßo pſched Bohom njepokhileja w tajkej złoniſkej poniźnoſcźi a hdyž pſches wótzny kraj wot jeneho kónza do druheho ta jena modlitwa njeklincźi, noweho źiwjenja, ani mozy a ßylnoſcźe, ani źaneho dobycźa njenamakamy; ale naſcha mudroſcź woſtanje hłupoſcź a naſche źiwjenje budźe późrjete wot ßmjercźe, kotraž je hrěchow mſda.

Wumóźenje ſ teho njeje, khiba jeniczke. Ja muźa ſnaju, kotrehož jich wjele ſnaje a tola jenož mało prawje. Wón běſche khudy muž a njeměješche, hdźež by ßwoju hłowu połožił. Wón běſche tola bohaty muž a ßwěta knjejſtwo leźi na jeho ramjenju. Wón praji: Ja ßym tón pucź a ta wěrnoſcź a to źiwjenje. Schtóž do mnje wěri, tón njebudźe ßudźeny; ſchtóž pak njewěri, tón je hižo ßudźeny. Ja ßym to horjeſtawanje a to źiwjenje.

Wſmicźe hiſchcźe pſchecźe na nowe lěto, runjež je nowe lěto hižo nimo. Wone je to, ſo bychmy wſchitzy ſa tym jenym, ſa tym khudym muźom, kiž je tak bohaty, w tym lěcźe prawje pytali a ßo praſcheli, a ſo bychmy jako złonizy k njemu pſchiſtupili. My dyrbimy naſhonicź, ſo je to wěrnoſcź, ſchtož w ßwjatym pißmje ſteji, ſo je tón horjeſtanjeny woprawdźe hiſchcźe źiwy a ſo tón, kiž ſ nim dźerźi, měr a troſcht namaka a ſo budźe zyle nowy cźłowjek a ſo nowu móz doſtanje, ßwět pſchewinycź. Potom naß ßmjercź pſchewinycź njemóźe. My chzemy tola junkrócź ſpytacź. Schtóž hiſchcźe ſpytał njeje, tón cźiń to dźenßa a ſchtóž je to hižo ſpytał, ſapocźń ſ nowa a njewuſtań. To je naſchemu ludej nuſne, kóždemu cźłowjekej, wyßokemu tak derje kaž niſkemu njech je do ßwědomnja prajene: Spomńcźe na kónz!

Schto tyſchi a ſchto poßylni.

Tu Boźe domy ſtarja,
Haj ſemja, njebjeßa:
To ßłowo Boźe traje
A wěcźnje woſtawa.

Tu wumrjecź widźiſch, cźahnycź
Wſchěch Božich wotrocźkow;
Tón hoſpodař njej ßmjertny,
Kiž pyta winizow.

Sso minu wuklincźane
Tu Boźe ßwjedźenje:
Nam kraßnoſcź Boha Knjeſa
Pak wſchědnje ſjawna je.

Tam ſ błukej lampku dźělba
Wot Khryſta wotpadnje:
A kraßnoſcź jeho mjena
Pſches kraj a morjo dźe.

Tam ßłaba cźrjódka mała
Chze pomhacź pohanam;
K njej Bóh Knjes tež ßo ſnaje
A k jejnym ſtudnicźkam.

H. Sejleř. †

Liſt wboheje žony wopiłza.

Sslědowazy liſt je wobźarujomna žona ſ Rudnych horow na towařſtwo pſchecźiwo njewužitnemu wužiwanju wopojow pißała:

W poßlednim měßazu ßym w „Erzgebirg. Volksfreund“ cźitała, ſo někotſi knježa pſchecźiwo wopiłſtwu něſchto dawaja. Kajke wjeßele ſacźuch tehdy; daj to Bóh luby Knjes, ſo bychu cźeſcźeni knježa ßwoje pſchedewſacźe wumjeſcź móhli. Kelko dobreho by ßo ſ tym podpjerało, hdy by ßo wopiłſtwo móhło pomjeńſchicź, kelko ſboźa by ſaßo do domow ſacźahnycź móhło! Wy macźe pokne prawo, cźeſcźeni knježa, hdyž prajicźe, ſo wopiłſtwo jara wjele cźłowjekow ſahe do rowa pſchinjeße. Niz jeno wopiłz, ale też jeho ßobucźłowjekojo, njech je žona abo dźěcźi, pſchińdu pſches wopiłſtwo prjedy wo źiwjenje, pſches mjerſanje, dracźowanje a hłód cźerpjenje. Najwjazy wopiłzam je kóžde dźěło pſchewjele, žona dyrbi ßo ſa ßebje a ſa dźěcźi ſtaracź; woni žadaju wot žony zyrobu, też pjenjeſy; njemóźe-li žona po mužowym žadanju cźinicź, kajke hawtowanje, kajke ßakrowanje, o kak huſto, hdyž žona ſchto ſnapſchecźiwi, doſtanje puki. Žona dyrbi wſcho wobſtaracź, njech pſchińdźe jow, hdźežkuliž chze, ſo by wopiłz po ßwojej woli cźinicź móhł. Wopiłz je kaž małe dźěcźo, hdyž jemu picźe pſchipadnje, potom ſapocźnje ßo wołanje. Wopiłz je wjele niźſchi dyźli ſkót, hdyž na njón kedźbujeſch, wón ſtorcźi ßudobje na bok, njepije wjazy, hacź lacźnoſcź ßebi žada, pola wopiłza njeje žaneho pſcheſtacźa; cźi nimaju žaneho dna, doniž njejßu roſom ſhubili; woni wuſpja ßwoje wopiłſtwo a potom ßo ſaßo picźe ſ nowa ſapocźnje.

Wopiłſtwo je tu, kotraž je to pißała, ſanicźiło, wo ſtrowoſcź a nimale wo cźeſcź pſchinjeßło. Wopiłz pyta wſcho pſchißłodźenje, ludźo, kiž to ßłyſcha, jemu tola wěrja, njepraſcheja ßo, cźeho dla, a kajke wocźehnjenje dźěcźi? Hańba, dobre wucźby abo pſchikład tu njejßu.

To je ſ mojeho źiwjenja: Mojeho muźa je picźe wo źiwjenje pſchinjeßło. Jědnacźe lět prjedy ßym ja jemu prajiła, ſo dyrbi ßo palenza woſtajicź, hewak dyrbi wumrjecź. Wſcha próſtwa bě podarmo. Pjecź lět do jeho ßmjercźe dźeſche lěkař, ſo móže ßo jemu hiſchcźe pomhacź, jenož palenz dyrbi prjecź woſtacź; wſcho napominanje bě podarmo, wón pijeſche dale a wón pſchińdźe pſches to wo źiwjenje. Kak dyrbimy tajkich ludźi wobwachowacź, ſo jich cźert njedoſtanje zyle do ßwojeje mozy a ſo ßebi ßami źiwjenje njewoſmu. Ale Bóh je moju modlitwu wußłyſchał, ſo njecźehnjeſche ſe ßwěta kaž ſkocźo, Bóh je jeho njedźele dołho na khorołožo cźißnył, hdźež žaneho palenza wjazy njepijeſche a cźaß měješche ßwoje źiwjenje wopomnicź, wón wſcho wutrobnje wobźarowaſche a je ßo k Bohu wobrocźił, tón Knjes je też jeho duſchu k ßebi wſał, ja ßym jemu wſcho wodała, ale ſapomnicź hiſchcźe njemóźu. Nihdy w ßwojim źiwjenju tajkeho cźłowjeka póſnała njejßym, nihdy njeběch tajke rěcźe ßłyſchała, ſchto bě w winje? Picźe!

Njeje móźno, wopißacź, ſchto picźe wſcho ſanicźuje! To wſcho běch 12 lět cźerpiła a njeběch nikomu ßwoje hubjenſtwo ſkorźiła. Hdy budźiſche mój muž njepił, by dźenß hiſchcźe źiwy bycź mohł a ſtaroſcź bychmoj hromadźe ſnjeſcź mohłoj; ſchto je też na tym wina? Picźe. To je jena ßwójba, kotruž je picźe do ſkaźenja pſchinjeßło; kak njewurjekliwje wjele druhich budźe, kiž hižo tak daloko běchu a hiſchcźe pſchińdu. Stajnje ſtróſbi ludźo njemóźeja ßebi ani pſchedſtajicź, kajki je wopiłz. S teho budźecźe wy, cźeſcźeni knježa, widźecź, ſo na ſkutku dźěłacźe, kotryž wěſcźe wjele wužitka a źohnowanja pſchinjeße; cźi, kiž po nami pſchińdu, budźa na waß ſpominacź a ßo wam dźakowacź. Proſchu, njewuſtańcźe w ßwojim ſkutku: Bóh tón Knjes chzył a budźe wam móz a khrobłoſcź k wutracźu dacź, ja ßym hižo wjele lět Boha proßyła, ſo by tola tajkich póßłał, kiž napſchecźiwo picźu dźěłaju. Też njebudu pſcheſtacź, naſcheho wſchehomózneho Wótza proßycź, ſo by chzył też wam ßwoju bohatu pomoz ſpožcźicź.

Tón Knjes budź ſ wami wſchitkimi.

A. ſwudowjena E.

„Pomhaj Bóh“ je wot nětka niz jenož pola knjeſow duchownych, ale też **we wſchěch pſchedawařnjach „Sserb. Nowin“** na wßach a w Budyſchinje doſtacź. **Na ſchtwórcź lěta** płacźi wón **40 np., jenotliwe cźißła** ßo po **4 np.** pſchedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; ßoburedaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a naklad Ssmolerjez knihicźiſchcźernje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 4.
22. jan.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

3. njedźela po 3 kralach.

Mat. 5, 16: Tak ßwěcz też wasche ßwětło psched ludźimi, so bychu wasche dobre skutki widźeli a wascheho Wótza w njebjeßach czesczili.

S jenej jeniczkej ßwězu móżesch tawsynt druhich saßwěczicz. Dyrbi pak to saßwěczena ßwěza bycz. Najrjeńscha ßwěza w najkraßnischim ßwěczniku nima żaneje ważnoscze, tak dołho hacz ßo nießwěczi. Schtóż chze druhich rossßwětlicz, dyrbi ßam ßwětły bycz; a schtóż chze druhich saßwěczicz, dyrbi ßam saßwěczeny bycz. Żadyn człowjek njemóże druhemu człowjekej dacz, schtoż ßam nima. Kak móżemy ßo nadźijecz, so budźemy ßwojich ßobuczłowjekow sbóżnych sczinicz, tak dołho hacz ßami njejßmy wěsczi ßwojeje sbóżnoscze? Prědar abo wuczeř bycz, prjedy hacz ßy bójske żiwjenje dostał, je runje tak hłupe, jako by chzył njesaßwěczenu ßwězu jako ßwětło na czmowe město stajicz. Sswěczi-li ßo pak ßwěza, dha njeje dowuprajicz, schto móże ßo s njej wscho saßwěczicz. S fromnosczu, kotraž w małej khěżzy bydli, móże ßo zyły kraj rossßwětlicz; jedyn wěsty kscheszczijan móże jich njewurjekliwje wjele dobycz. Też móże ßo s małej ßwězu wulka, s potajnej jena sa sjawne żiwjenje powołana saßwěczicz. My njemóżemy nihdy wjedźecz, kak daloko sle abo dobre, schtoż czinimy, doßaha. Ssnano saßwěczimy jeno schwabliczku a zyły dom dostanje s njej ßwoje ßwětło. Ssnano njemóże khuda żona niczo sa sbóżnika czinicz, hacz ßwojeho ßynka proßycz a sbóżnika lubowacz wuczicz a ßynk budźe po czaßu mißionar, psches kotrehož ßo zyły lud wobroczi. Někajki fromny muž bě małe knižki pißał; tele pschińdźechu snatemu Richardej Banterej do rukow a s czitanjom w nich ßo s wutrobu wobroczi; posdźischo pißasche ßam: wěczny wotpoczink tych ßwjatych knihi, psches kotrež je ßo wjele tawsynt człowjekow natwariło a wotewriło, mjes poßlednimi też tamny Doddridge, kiž potom saßo knihi napißa wo sapoczatku a dalewjedźenju bójskeho żiwjenja we wutrobje. Tele knihi nawabichu wěsteho Richmonda k stejenju sa tym, schtož wěcznje wostanje; wón bu pożohnowany prědar a pißasche jednore powjedanczko: „Młokarska dźowka“, kotrež je ßo do wjazy hacz połsta rěczow pschełożiło a wjele stow ludźi se ßmjertneho spanja wubudźiło. Jedyn wjeczor wjedźesche mje mój pucz psches hórku. Widźach psched ßobu ßwětło, kotrež pomału dźěsche horje po hórzy a hdyż wysche pschińdźe, widźach, so ßo sa nim zyła czrjóda hwěsdow saßwěczi. Hdyż bliże pschińdźech, pokasa ßo, so běchu tele hwěsdy latarnje, kotrež ßo pod hórku sapoczachu a hacz na wjerch doßahachu. Teho, kiž latarnje saßwěczesche, njemóżach widźecz. Duž njewěm jeho mjeno ani jeho starobu ani jeho bydło; ale widźach te ßwězy, kotrež bě se ßwojim ßamßnym ßwětłom saßwěcził a te ßo hischcze ßwěczachu, hdyż bě wón hižo dawno nimo. O so bychmy wschitzy tajzy, kaž tónle latarnjesaßwěczeř, byli a ßwoje dny s tym dokonjeli, jenu duschu po druhej se ßwjatym płomjenjom wot horjekach saßwěczicz! Symnych, czmowych, morwych duschow je jara wjele, kotrymž je rossßwětlenje jara trěbne a kiž budźeja ßo nam ßnano w wěcznosczi sa to dźakowacz, so ßmy jich s někotrymi schkriczkami ßwojeho wóhnja sahorili.

Khutne ßłowo, lubosny skutk, małe ßłužby, dobry pschikład móžeja husto dźiwne wězy dokonjecź.

(Po Spurgeowych „prědowanjach wo ßwězach".)

Něschto s Oberlinoweho žiwjenja a skutkowanja w Kamjeńtnym dole.

(Se wschelkich žórłow wučerpał Jan Bartko.)

(Pokračowanje.)

Takle k poßłuschnosczi, k dźěławosczi, k wuknjenju a k porjadnosczi hižo derje pschiwučene sastupichu te dźěczi, hdyž běchu ßydom lět stare, do sjawneje schule a wuknjechu nětko pola ßwojich wučerjow czitacź, pißacź, liczicź, franzowsku a němsku rěcź, geografiju, sakłady ratařstwa a astronomije a biblijske a ßwětne stawisny. Wschitko to sta ßo pod Oberlinowym stajnym nadkedźbowanjom a wodźenjom; nabožinu pak, abo roswučowanje w katechismje abo kscheszczijanskej wěrje skhowa ßebi Oberlin zyle ßam sa ßo. Kóždu njedźelu shromadźowachu ßo mjenujzy dźěczi jeho wßow w zyrkwi wokoło woltarja, so bychu duchowne khěrlusche spěwałe, kotrež běchu nawukłe a to s hłowy prajiłe, schtož běchu poßledni tydźeń s nabožiny k nawuknjenju nawdate měłe, a so bychu dostałe te kraßne roswučowanja a wutrobne napominanja ßwojeho shromadneho duchowneho wótza.

Wysche tuteje njedźelskeje dźěczazeje wučby dasche Oberlin tež sa tydźeń junkrócź wschitkim schulam ßwojeje woßady s jich wučerjemi w Waldbachu hromadu pschińcź. Psches to da wón wučerjam składnosczi, so widźachu, kak žadyn tu abo tamnu wěz sapschimny, tak so móžachu jedyn wot druheho wuknycź, a psches to czěrjesche wón schule, so jena pschemoh druheje wuknjesche. Pschetož kóžde dźěczo wjedźesche, so tón „luby papa", tak mjenowachu jeho posdźischo wschitzy jeho woßadni, jeho pschibywanje w pěknosczi, mudrosczi a wuschiknosczi ßwěru wobkedźbowasche a žane nježadasche ßebi niczo bóle, hacź so by ßo spokojnje na nje poßmjał, pschetož tuto bě jemu dospołne sapłaczenje měteje prózy zyłeho tydźenja.

Se sradowanjom widźesche Oberlin prěnje dobre płody tajkeho ßwojeho skutkowanja. A s tym, so wón dźěczi k czistosczi, k porjadnosczi, k dwórliwosczi, k lubosczi mjes ßobu a k dobrym poczinkam czěrjesche, ßo njestarajo wo niczeje rěcze, polěpschowasche wón tež dorosczenych a wocźahny ßebi tak nowy, lěpschi narod po ßwojej myßli. Dźěczi wißachu bórsy s wjetschej lubosczu a poddatosczu na ßwojim duchownym a na ßwojich wučerjach a wučerkach, hacź na ßwojich domjazych, nad kotrymiž husto napscheczíwne wot teho widźichu, k czemuž je schula s lubosczu a se sahorjenjom nawjedowasche.

Tute dobre płody Oberlinowych dobroczinskich a interessantnych pschedewsaczow samochu tež jeho pscheczelow w Straßburgu k pschezo bohatschim pschinoschkam, tak so móžesche wón tež dobru knihownju sa dźěczi ßwojeje woßady sałožicź a někotre schulske knihi sa ßwoje schule wudacź, jako „Pohlad na pschirodu", a „Pscheczel dźěczi".

Wón nahromadźi tež sběrku domjazych rostlinow a kupi elektrowazu maschinu a druhe fysikalske a mathematiske instrumenty. Wschelake myta buchu wudźělowane tak derje mjes wučerjow, kaž tež mjes dźěczi, a pschirodopißne a druhowědne knihi, kotrež bě Oberlin s dźěła ßam sa ßwoje pjenjesy czischczecź dał, dźěchu s jeneje wßy do druheje a móžachu w kóždej wßy tsi měßazy wostacź a tam dom wot domu hicź, so by woßebje młodosczź stajnje składnosczź k wužitnemu a sabawnemu powučenju měła.

Ssamo na protyku njeje wón sabył, ale je ßwojej woßadźe kóžde lěto nowu wudawał, kotraž bě czista wot wschitkich pschiwěrnych, hłupych a jebanskich wězow, s kotrymiž běchu druhe protyki napjelnjene, a kiž město teho wjele dobreho a powučazeho ßobu pschinjeßechu.

Oberlin wjedźesche powučowanje a sabawjenje hacź nanajmudrischo měschecź, a mjes tym, so jeho hłowne wotpohladanje pschezo na to dźěsche, ßwojich młodych ludźi s tymi hłownymi kruchami kscheszczijanskeje wěry snatych sczinicź a jich k temu nawjedowacź, so bychu nabožinu sa najlěpschu sakitařku a najschczedriwischu spožczowařku ßwojeho sboža měli, wjedźesche wón jim tež wschitke bohate nashonjenja ßwojeho duchownskeho a ratařskeho žiwjenja, kotrež poßlednje woni w ßwojich wobstejnosczach woßebje trjebachu, ßobudźělicź. Teho dla dyrbjachu hižo dźěczi wot dwanaczich hacź do pjatnaczich lět pod nawjedowanjom ßwojich wučerjow krótke nastawki wo ratařstwje a schtomowplahowanju, wučehnjene s najlěpschich spißaczelow, wotpißowacź. Tute ßo potom s hłowy nawuknychu a ßo pschi kóždolětnym pruhowanju pscheßłyschowachu.

Kamjeńtny dol poskicźowasche swjeßelaze polo sa botaniku (rosczinopiß) a dźěczi buchu tež hižo w ßwojich najmłódschich lětach do spočatkow tuteje rjaneje nawuki sawjedźene; w lěczu bu jim dowolene, po horach wokołocźahajo te rostliny pytacź, kotrež běchu w symje w schuli po mjenach a kajkosczach sesnałe, a ßebi je do ßwojich sahrodkow pscheßadźowacź, kiž mějachu wot ßwojich starschich po Oberlinowej radźe k swučowanju w dźěławosczi a k pschisporjenju ßwojich nawukow pschipokasane.

Teho runja wuknjechu dźěczi tež kwěty wosnamjenjecź a wumolowacź, w czimž běchu někotre daloko pschischłe. S tajkimi wobraskami swjeßelowachu potom ßwojich lubych starschich a druhich dobroczelow pschi wschelkich składnosczach a wuprajowachu jim s nimi ßwoje poczesczowanje a ßwoju dźakownosczź. Jedyn khudy hólczez bě na pschikład wěnz wot rózjow a dołheje lubosczje jara rjenje wosnamjenił a jón potom ßwojemu dobroczelej pschepodał. Ssrjedź wěnza stejachu wubjernje napißane te ßłowa: „Ty budźesch czestna króna w Knjesowej ruzy a kralowski kłobuk w ruzy twojeho Boha." Jes. 62, 3. A spody wěnza bě napißane: „Knjes Legrand chzył tuto ßłabe wopokasmo ßwojeho poßłuschneho a sahorjeneho wučobnika dobroczíwje pschijecź. Gustav Scheidecker."

Se sdźěleneho je widźecź, so běchu nětczijischi wučerjo khětro wjele hinaschi, hacź czi w Stuberowym czaßu. Jenož tajzy młodźenzy, kiž ßo s duchownymi mozami a pěknym sadźerźenjom najbóle wusnamjenjowachu, buchu k tutemu sastojnstwu, kotrež běsche nětko jene s tych najwoßebnischich, wuswolowani, a w Bellefosse bě měschczanosta a wučeř ta ßama woßoba. Woni mjenowachu ßo hischcze regentojo a njedostawachu ßwoju msdu jenož wot teho, schtož schulske dźěczi kóždy tydźeń hromadu nawdachu, ale tež nježenjeni a tajzy hospodarjo, kiž žane dźěczi do schule njesczelechu, dyrbjachu něschto wěste k temu dawacź.

(Pokračowanje.)

My ßo dyrbimy Boha bojecź a jeho lubowacź, so bychmy pschi jeho mjenje njeßwarjeli ani njekuslowali.

Po němskim wot Th. D.

S wotkal pschińdźe, so ßo druha kasnja: „Ty njedyrbisch mjena twojeho Boha njewužitnje wužiwacź", tak jara husto pschestupuje, pschi czimž ßebi pschestupjeř ani na to njemyßli, so je pscheczíwo kasni ßwjateho Boha shrěschił? Tsizyczi lět ßym ßo hižo s tym praschenjom noßył, ale hacź na dźenßnischi dźeń spokojazeho wotmolwjenja namakał njejßym. S wulkeho dźěła wschak je teho wina, so ta kasnja ßo na Boha ßameho poczahuje a so człowjek ju pschestupujo, s najmjeńscha na prěnje wokomiknjenje, schkody nima.

Hdyž ßo na železnizu ßynjesch — wscho jene hacź do wosa 1. abo 2. abo 3. abo 4. klaßy — a na rosrěczowanje poßłuchasch, budźesch ßłyschecź dyrbjecź, kak ßo Boźe mjeno na wschelake waschnje njewužitnje wužiwa. A Bohužel je tež porědko bjes tymi, kotsiž ßu ßobu, něchtó, kotryž by ßo nadt ym postorkował, abo kotryž by lubosczíwe napominaze ßłowo pscheczíwo tajkemu waschnju Bożu czescź sastupujo prajił. Pscheczíwo hrubemu selenju a ßakrowanju wschak ßo tu a tam něschto rjeknje, pschetož to ßu njesdźěłani ludźo, kotsiž tajke hrosne ßłowa rěcza. Ale kak dha je s tak mjenowanymi „sdźěłanymi ludźimi"? Njewužiwaja tež woni Bożeho mjena njewužitnje, bjes teho so by něchtó jim napscheczíwo stupił? A hdy by ßebi něchtó swěrił jim ßłowczka napscheczíwo prajicź, bychu ßo tuczi sdźěłani a woßebni ludźo njemało dźiwali a bychu ßo sranjeni czuli, dokelž tola pschi tym słeho wotpohlada měli njejßu. Woni ßebi myßła, so niczo słeho njeje, hdyž człowjek skoro w kóždym wokomiknjenju praji: „Ach mój Bożo", „Ach mój Jesußo" atd. Schto byschcze ßebi wo człowjeku myßlili, kotryž by, hdyž druhi něschto ważneho powjeda, skoro po kóždej ßadźe jeneho s pschitomnych s mjenom wołacź a prajicź chzył: „Ach knjes Schołta", Ach luba Ryczerka"! Wy byschcze wěscze prajili: „Wón stroweho rosoma nima!" A tón, kotryž by ßo tak husto s mjenom wołał, by ßebi tajke njerosomne mjenowanje ßwojeho mjena wěscze sakasał. A njewužitne wužiwanje mjena teho najwyschscheho, kotryž je wschehowschudźomny, njedyrbjało niczo na ßebi měcź?!

W njedźelskej schuli ßo wučerka junkrócź dźěczi wopraschа, kotre je mjeno „Jesuß" hižo ßłyschało. Mały hólczk postaže: „Ja"! „Tak, wot koho to?" ßo wučerka praschesche. „Wjeczor,

hdyž nan pjany domoj pschińdźe, je to mjeno husto wołał", wotmolwi hólczk.

Luby czitarjo, hdyž won na haßu dźesch a dźěczi hrajkacz widźisch, kedźbuj, schto wone praja. Dźěczi, kotrež lědy powjedaja, hižo ßakrowaze ßłowa rěczecz ßłyschisch, kotrež ßu s nanoweho abo maczerneho rta ßłyschałe. To ßymjo, kotrež ßo w starschiskim domje wußywa, skhadźa a płody nješe. A njerjad pschezo lěpje roscze hacz žito. Ale běda temu wußywarjej!

Kak jara rosschěrjena je tež móz pschiwěry! Wona wschak we wschěch krajinach na ßwěcze jena ta ßama njeje, ale ja ßo boju, so je w naschim kraju lědy jena woßada, kotraž by wot njeje zyle ßwobodna była. (Pschisp. Tež w Sserbach je móz pschiwěry hischcze wulka.) Bohužel nadeńdźesch tajku hrěschnu pschiwěru ßamo pola tajkich, kotsiž ßu hewak pobožni ludźo. Ja chzu powjedacz, schtož ßym ßam wo tym nashonił. Runjež je ßo na 40 lět wot teho czaßa minyło, ßo tola hischcze wjele polěpschiło njeje.

Wot prěnjeho abo poßlednjeho dnja žiwjenja, wot kolebki hacz k rowej, ßmy my po myßli ludoweje pschiwěry wot njepschecżelskich mozow wobdaczi — kotrež lud: kuśłarnicze abo khodojty mjenuje. Wone ßu s wjetscha stare žony, kotrež ßo wot luda sa kuśłarnicze dźerža, kotrychž kuśłarsku móz pjecza w ßwójbje jedyn narod wot druheho herbuje. A hdy bychu ßo tež tajke stare žony wobcżežowacz a tu należnoscz psched ßudnistwo pschinjescz chzyke, so ßu jim s njeprawom tak narjekłe — ludźo bychu tola pschi tym wostali: „so je tola tak!"

Tajkich pak je dźenßnischi dźeń hischcze na kraju doscz, kotsiž wudawaja, so móża we wschelakej nusy pomhacz. Sa mjenje straschne khoroscze je jich s wjetscha wjazy tajkich „doktorow", czim czežscha pak je khoroscz, czim mjenje ßo jich na to wusteji, je sahojicz. Ludźo druhdy wjele dnjow daloko khodźa, so bychu k temu prawemu pomoznikej pschischli.

Pohladajmy do doma: Dźěczatko je ßo narodźiło, nan a macz staj jo s radoscżu powitałoj, ale wonaj mataj tež bojoscz. Doniž kschczene njeje, móże ßo jemu něschto naczinicz. Duž rady zusemu do domu njedataj, prjedy hacz dźěczo wukschczene njeje. To pak ßo tola pschezo njehodźi, schto potom czinicz? Hdyž něchtó zusy dó jstwy sastupi, dyrbi macz trójzy sa ßobu prajicz: „Swarnuj mi, Bożo, moje dźěczo!" S tym je móz słeho slemjena — dźěscżu ßo niczo wjazy naczinicz njemóże. Ja ßym junkrócz widźał, so chzysche tajka tak mjenowana „kuśłarnicza" do domu, w kotrymž běsche njedźelnicza. Małeho dźěscżowy nan, kotryž psched khežu dźěłasche, jej wobarasche. Ta žona ßwarjo saßo woteńdźe. Wona drje wjedźesche, czeho dla jej nuts njedachu.

Mi ßo tež prajesche, so ßym prěnje njedźele mojeho žiwjenja zyle strowy był. Ale potom ßo sta, so mje tajka „žónska" na ruzy wsa a hlejcze, na dobo bě s mojej strowoscżu nimo; 9 měßazow ßym wo dnjo a w nozy płakał, so buch tak hubjeny, so po sdaczu so mnu k kónzej dźěsche. Dokelž bě mi tajka žona naczinika — dyrbjach, kaž ßo rosymi, tež saßo psches kuśłarsku móz wuhojeny bycz. — (Hdy bychu radscho maczerje ßwoje dźěczi ßwěru hladałe, woßebje tež prawje na czistoscz dźerżałe, hacz so „kuśłarniczam" winu dawaju, hdyž ßu dźěczi njeměrne.)

Czim starschi buch, czim lěpje póśnach te wschelałe ßrědki, kotrež tuczi kuśłarjo a kuśłarnicze w naschej krajinje nałożowachu. Na pschikład běsche tam muž, kiž běsche jara czescżeny, dokelž wudawasche, so móże něschto pschecżiwo hłowybolenju czinicz. Husto ludźo k njemu khodźachu jeho proscho: „Ssußodźe, mje hłowa boli, budźcze tak dobry a pomhajcze mi!"

Krejstajaze listy tež mějachu. Ja běch ßebi junu pschi ßamym zyły porst pscherubnył — duž dyrbjach jón tež do tajkeho lista położicz. List běsche zyły czorny wot krwje. Czitacz niczo wjazy njebě. So bych k prawemu lěkarjej teho dla schoł — wo tym rěcz njebě. Sa tajke něschto mějachmy dźě my ludźo te dobre „domjaze ßrědki".

Pola naß běsche tež waschnje pjatk butru dźěłacz; njeby-li ßo doscz butry nadźěłało, dyrbjesche ßo czeßak spody butrobaßa położicz, pschetož to běsche, czehož ßo pjecza kuśłarnicze bojachu.

(Skónczenje pschichodnje.)

Roshlad w naschim czaßu.

Khežor Wilhelm je ßo na domojwróczenju wot ßwojeho wopyta w Sigmaringenje tež do Straßburga podał a tam zyle njenadźijzy wojakow alarměrowacz dał. Ssami jeho pschewodźerjo njejßu wjedźeli, so mějesche khežor tónle wotpohlad a ßu wo nim hakle shonili, hdyž ßo czah do Straßburga wobroczi.

Na lětuschim ßwjedźenju krónowanja (18. jan.) je khežor wjazy hacz 1800 parschonam rjady spožcził. W Rósborskim wokrjeßu staj kralowski komornik s Blumenthal nad Jamnom rjad czerwjeneho worjoła 4. klaßy a knjes s Lilienkron, nasch sapóßłanz w krajnym ßejmje, rjad kralowskeje krony dostałoj.

Strajk podkopskich dźěłaczerjow je skónczeny. Wón bě jeno s lohkomyßlnoscżu sapoczany a nětk ßu dźěłaczerjo wjeßeli, hdyž saßo dźěło dostanu. Ale něhdźe 500 najhórschich schkerjednikow ßu do zyła s dźěła puschczili.

Zyłemu sakskemu krajej je ßo wulke wjeßele dostało. Prynzeßa Bjedrich August je pschichodneho herbu porodźiła. Njech młody prynz roscze a pschiběra k sbožu zyłeho kraja!

Kralowske konsistorstwo schlesynskeje provinzy je lětuschim wokrjeßnym synodam k wuradźenju tele dwě prascheni pschedpołożiło: Kotre shonjenja ßu w woßadach dla falschneho pschißahanja czinjene? schto móże ßo czinicz, so by ßo falschne pschißahanje s naschich woßadow wuhnało? Bohuskorżeno ßo tónle załoßny hrěch hischcze pschezo w kschescżijanskich woßadach namaka. Bóh tón Knjes daj, so by tež synodźine skutkowanje pschecżiwo njemu płody pschinjeßło!

Niz mało duchownych evangelskeje pruskeje zyrkwje je nětk w někajkej nusy. Sakoń dla wotwjasanja stolskich dawkow sa kschczenizu a sa wěrowanja je ßo drje pschijał a je wot 1. oktobra konscheho lěta do mozy stupił. Po tajkim duchowni a drusy zyrkwini sastojnizy sa tele skutki niczo wjazy dyžli wopory njedostanu, ale ta renta, kotraž ma ßo jim město dotalnych dawkow dacz, hischcze njeje postajena a ßo hischcze njesapłaczi a po wschěm sdaczu budźe hischcze dołho tracz, prjedy hacz woni schto dostanu. Hacz dotal shonja jeno woßadni dobrotu noweho sakonja, duchowni nimaja niczo hacz jeno wobcżežnoscz. Ale woni ju rad na ßo wosmu a czakaju rad w tej wěstoscżi, so je ßo psches nowy sakoń khudym ludźom wulke położenje stało.

Schtož ja czinju, to ty nětko njewěsch.

Łódź leżesche pschi brjohu Schottlandskeje. Wona ßo hotowasche k Schetlandskim kupam pschejěcz. Se wschěch bokow ludźo na nju khwatachu, kotsiž chzychu ßo ßobu wjescz. Łódź běsche bórsy połna judźi. Swón poßledni krócz saswoni, kótwiza (anker) ßo horje scżeże a łódź nastaji ßo won na daloke morjo. Hdyž běchu ludźo ßwoje wězy do porjada pschinjeßli, ßo bjes ßobu powitachu. Na dobo hłóß sawoła: „Ale Anderson tu njeje!" „Wón budźe delka w kajücze", druhi praji. Woni jeho wschudźom na łódźi pytachu, ale podarmo, — wón nihdźe widźecz njebě. „Knjes kapitano! Anderson tu njeje, wón je na kraju wostał", ßo młody muž s kupy Unst na wodźerja łódźe wobroczi. Tón jemu wotmolwi: „Mi je jeho žel, ale wona je na tym wina, hdyž w prawym czaßu pschischoł njeje." „Jeho wězy tu ßu, jeho ßameho pak widźach, krótko prjedy hacz łódź wotjědźe, haßu dele do hoscżenza czěricz, wón khwatasche schtož móżesche, najskerje běsche ßebi něschto sabył", matrosa pschistaji.

Schto běsche tu czinicz? Łódź běsche hižo khětry kruch wot brjoha wotjěła, kapitan njemóżesche a njeßmědźesche ßo saßo wróczicz. Duž dyrbjachu jeho s měrom wostajicz a ßo s tym spokojicz, so bě jim jeho žel.

Ale hdźe běsche Anderson? Wón běsche woprawdźe na łódźi pobył. Ale na dobo běsche ßo dohladał, so běsche ßwoju móscheń s pjenjesami w hoscżenzu wostajił. Łódź wschak dyrbjesche bórsy wotjěcz, ale wón tola njemóżesche wschitke ßwoje pjenjesy, kotrež běsche ßebi sa dołhe lěta w zusym kraju saßłużił, ležo wostajicz. Khětsje ßo wróczi, k hoscżenzej doběhny, po skhodach horje lecżesche hacz do jstwiczki, kotraž běsche pod tsěchu. Wón durje woczini, s woczinjenym woknom nutsdujazy wětr durje sa nim sapraßny. Pjenježna móscheń tam ležesche, Anderson ßebi ju do saka tykny, ale jako chzysche saßo won, běchu durje samknjene a klucz wonka tcżesche. Wón podarmo klepasche a wołasche, — nichtó jeho njeßłyschesche, nichtó njepschińdźe. Schto chzysche wbohi Anderson sapoczecz? S woknom won skoczicz? Ně, to by do njesboża pschischoł. Abo durje wotpaczicz? To běsche cżežka wěz, k temu dyrbjał je sapłaczicz.

Wón ßłyschesche, so swón na łódźi poßledni krócz saswoni — wón klepasche wo durje pschezo stysknjwischi. Podarmo. Skónczenje ßo ßwojemu njesbožu podda a ßo ßyny, so by s měrom czakał, doniž něchtó nimo duri njepóńdźe. Kak wjele by ßo jich rosskobiło, hdy by ßo jim tak seschło! Anderson pak ßwoje njesboże s měrom nješesche. Schtož jemu tón měr dawasche, běsche jeho Bohu poddate kschescżijanske smyßlenje; wón wjedźesche, so žana włóska

ſ naſcheje hłowy bjes wole naſcheho Wótza w njebjeßach njepadnje a ſo tym, kiž Boha lubuja, wſchitke wězy k lěpſchemu ßłuža. Duž bě jeho myßl, ſo je ſa njeho wěſcźe lěpje, ſo w měſcźe woſtanje, hacž hdy by ßo ſ łódźu na mórſkich žołmach kolebał, runjež wſchak njewjedźeſche, cźeho dla.

A woprawdźe běſche to woßebite wopokaſmo Božeje hnady! „Łódź bu wot wětra wo ſkały cźißnjena a rosbita. Nimale wſchitzy, kotſiž běchu na njej, žiwjenje ſhubichu; rospadanki a hrjady, kiž buchu won na kraj ſmjetane, wo tym powjedachu, ſo je ßo rjana łódź podnuriła.

Anderſonowa ßwójba jeho žarowaſche — ale bórſy ßo ſrudoba do wjeßela pſchewobrocźi, jako Anderſon cźiły a ſtrowy domoj pſchińdźe.

Hłuchoněme dźěćźo.

Po němſkim wot F. O.

Khudy ſamkař mějeſche hłuchoněme dźěćźo, kotrež jemu wjele ſtaroſcźe a ſrudoby cźinjeſche. Wón běſche luboſny hólcźk; hdyž by nan na njeho pohladnył, by jemu jara cźežko było; ſchto pak móžeſche cźinicź, hacž ſa to dźěćźo proßycź! Hólcźk běſche 3 lěta ſtary, jeho wocźi tak mudrje do ßwěta hladaſchtej, kož byſchtej wſchitko ſrosymiłoj a kaž by w małej hłojcźźy a wutrobje wſchelake było, ſchtož jenož rt wuprajicź njemóžeſche. Hólcźk běſche bóle ſ cźicha, hacž druhe dźěćźi, ßamo cźi ſamkařſźy bychu ßo bojeli něſchto ſłe prajicź, hdyž by to dźěćźo pódla było. Tón nan junkrócź praji: „Hdy by Knjes Jeſuß hiſchcźe žiwy był, k njemu bych ßwoje dźěćźo pſchinjeßł a wón by jo wěſcźe ſtrowe ſcźinił!“ — „Tón Knjes je dźě hiſchcźe žiwy“, jemu jeho žona ſnapſchecźiwi.

Runjež tón hólcźk nicźo njeßłyſchеſche, wón tola w ſtarſchiſkim domje wodych bohabojaſnoſcźe do ßo ßrěbaſche. Hdyž by nan rańſche a wjecźorne pacźerje cźitał, by macź teho hólcźka na klinje měła a hólcźk by ßebi rucźźy ſtyknył; prjedy hacž bychu ßo pſchipołdnju ſa blido ſeßydali, bychu wſchitzy ſtanyli a ſpěwali: „Pſchińdź, Knjeźe Jeſu, a budź naſch hóſcź a požohnuj, ſchtož ßy nam wobradźił.“ Tehdy by tón hólcźk ſady ßwojeho ſtólcźka ſtejał a ßo ßobu modlił.

Samkarjowy ßwak pak běſche zyle hinaſchi cźłowjek. Do Božeho ßłowa nicźo njedźerźeſche a ßo wo ßwoje duchowne ſboźe ſtaracź, jemu ani do myßlow njepſchińdźe. Wón bydleſche w ßußodnym měſtacźku, tam běſche tež wuſchikny lěkař, k kotremuž mějeſche ſamkař wulke dowěrjenje. Skóncźnje ßo rosßudźi, ſo chźe ßwojeho hólcźka k ßwojemu ßwakej dacź, ſo móhł k temu wuwołanemu lěkarjej khodźicź. Nan tam ßwoje dźěćźo pſchinjeße; jemu běſche jara cźežko ßo wot njeho dźělicź.

Temu hólcźkej ßo tež prawje w zuſym domje lubicź njechaſche. Wón dźěſche ſ jeneho kucźika do druheho a ſapocźa płakacź. Cźaß wobjeda pſchińdźe. Wſchitzy ßo ſa blido ſeßydachu a dachu ßebi derje ßłodźicź. Ale tón hłuchoněmy hólcźk ßo njeßydźe, ale ſtejeſche ſe ſtyknjenymaj rukomaj pſchi ßwojim ſtólcźku. Wón cźakaſche, hacž tež cźi druſy njeſtanu, ſo bychu ßo modlili, wón ßo wohladowaſche a bu pſchezo bojaſnicźi. Druſy chźychu jemu prajicź, ſo dyrbi tola jěſcź, ale to nicźo njepomhaſche, dokelž běſche to dźěćźo hłuche! Wone chźyſche ßo praſchecź, hacž jow žanych pacźerjow njeſpěwaja, wone pak njemóžeſche, dokelž běſche něme. Wón jim ſ rukomaj pokaſa, ſo dyrbja ßo tola modlicź. Ale cźi jemu roſymicź njechachu. Duž dźěſche dźěćźo wot jeneho k druhemu, jeho ſa ruku wſawſchi jemu do wocźow pohladny, kaž by jeho proßycź chźyło: Modl ßo tola! — Jim bě hańba — woni to dźěćźo ſměrowacź njemóžachu — abo khiba ſo bychu jemu wolu cźinili —, ale woni tola ženje pacźerjow ſpěwali njeběchu. Ale to dźěćźo jim měra njewoſtaji, ſkóncźnje žona a potom tež muž poſtanjetaj a ta žona ſpěwaſche ſ tſchepotazym hłoßom: „Pſchińdź, Knjeźe Jeſu, a budź naſch hóſcź atd.“

Tak bu tſilětne hłuchoněme dźěćźo poßoł teho ſboźnika. — Wuhojene wſchak tež wot tamneho lěkarja njebu, poſdźiſcho pak pſchińdźe do dobreho wuſtawa ſa hłuchoněmych, hdźež bu derje roswucźene a tež rěcźecź nawukny, hdyž tež ßamo njeroſymjeſche, ſchtož powjedaſche. Nětk je tón młodźenz ſrudoba, ale tež wjeßele ſtareho ſamkarja, pſchetož wón je ßwěrny, ſprawny a bohabojaſny młodźenz. Jako jeho pſched krótkim jeho ßotra wopyta, praji wón: „Ach, cźeho dla je mje Bóh hłuchoněmeho ſcźinił, hewak bych póhanam Jeſußa prědował.“ — Bóh ßam wě na to cźeho dla wotmolwjenje dacź, ale to my wěmy, ſo ma wón myßle měra ſ nim.

Teſtament mrějazeje macźerje ſa jejneho ßyna.

Mrějaza macź tebi to piſche — macź, kotraž je w tym ſboźniku ßwój měr namakała, kotraž ſboźna a wjeßeła ßmjercźi napſchecźiwo dźe ſ teho krótkeho hrěſchneho podróźniſtwa, ſo by tam wěcźnje ſboźna pola ßwojeho ſboźnika była! Jenož jene mi wutrobu cźežku cźini, mój luby drohi ßyno, budźemoj ßo junu tam ſaßo wohladacź?

Sswěrnej nanowej wocźi tebje nětko wjazy hladacź njemóžetej, dokelž dyrbiſch won do ßwěta, do bjesboźneho ßwěta, w kotrymž ſawjedźenje, hrěch a ſłóſcź ßwoje ruzy ſa tobu wupſcheſtrěwa. Jeli ſo tebi hodźina ſpytowanja pſchińdźe, ßebi na ßwoju mrějazu macź pomyßl a proſch teho ſboźnika, ſo chźył tebi ßłabemu ſe ßwojej ßwěrnej luboſcźu k bokej ſtejecź a ty wěſcźe dobudźeſch. Dyrbjał-li pak ßo podßunycź, njeſadwěluj: temu Knjeſej je ta jena ſabłudźena wowza tak ważna, ſo te dźewjecź a dźewjecźdźeßacź w puſcźinje woſtaji a tu jenu ſabłudźenu pyta a kak ßo wjeßeli, hdyž je ju namakał.

Runjež je hłubina hrěcha jara hłuboka, luboſcź a hnada ßwěrneho ſboźnika, kotryž tebje ſ wjetſchej dyźli macźerńej luboſcźu lubuje, ſtej hiſchcźe wjele móźniſchej a hłubſchej. Hdyž ßy hłuboko padnył a ßo teho kajeſch, potom proſch w twojej cźichej komorzy: „Knjeźe, ßmil ßo nade mnu!“ A njepſcheſtań proßycź, doniž twoja wutroba měra namakała njeje a ty ßebi teho wěſty njejßy, ſo je wón tebi wodał. Mój horzolubowany ßyno, ja tebje najwutrobniſcho proſchu: Njeſapřěj nihdy ßwojeho Boha a ßwojeho ſboźnika! Ach kajka je to hubjena wacźka, kotraž ßo ßwojeho njebjeſkeho krala hańbuje. Ssy-li w towařſtwje bjesboźnych, hdźež teho Knjeſa hanja, njeboj ßo, jeho ſjawnje wuſnacź a potom khwataj prjecź ſ tajkeho towařſtwa.

Mój luby ßyno, ach, kak jara by ty ßwoju macź ſwjeßelił, hdy by ty wſchědnje w ßwojej bibliji cźitał; w Božim ßłowje mozy nadobydźeſch kóždemu ſpytowanju ßwěta napſchecźiwo ſtupicź. Boźe ßłowo ma dźiwnu móz, cźitaj kóžde ranje ſtaw ſe ßwjateho pißma a Boźe žohnowanje budźe tebje zyły dźeń pſchewodźecź. Mój luby ßyno, twoja macź cźe proßy, njeſabudź ßo modlicź, w modlenju namakaſch žiwjenje w tym Knjeſu; ſchtóž ßo njemodli, je daloko wot ſboźnika. — We wſchěch ſemſkich naleźnoſcźach wobrocź ßo na twojeho nana; wón woſtanje pſchezo twój najlěpſchi pſchecźel, ty ßy jeho jeniczke ſboźe na tutym ßwěcźe, wón tebje ženje njewopuſchcźi. Chźeſch-li Knjeſowy ßłužobnik bycź — ale ja to tebi zyle pſchewoſtaju — ßo tola ju prjedy pruhuj, pſchetož wone je cźežke powołanje, to dyrbja najprjedy poßlednje ſchkrěcźki hordoſcźe ſ wutroby won a poniźnoſcź dyrbi nuts. Tón Knjes praji: „Schtóž chźe mój wucźobnik bycź, tón wſmi ßwój kſchiž na ßo.“ Hdyž ſa ßwětnej cźeſcźu pytaſch, njejßy jeho ßłužobnik. — Njeſazpiwaj khudych a niſkich, tón Knjes je pſchiſchoł k khudym a hubjenym. Pomyßl ßebi na khudeho Lazaruſa, kotryž běſche tu ſazpjeny — ale tam kraßny!

Budź pſchecźelny pſchecźiwo kóždemu, njepowjedaj wjele, pſchetož jaſyk móže wjele ſkeho nacźinicź.

Nětko Božemje, mój luby ßyno, žohnowanje twojeje tebje horzolubowazeje macźerje njech tebje pſchewodźa pſches to podróźniſtwo a hdyž junu ßwojej wocźi ſamknjeſch a w tym Knjeſu wußnjeſch, budźemoj ßebi tam horkach ſ wyſkanjom napſchecźiwo khwatacź a potom ßmój wěcźnje, wěcźnje ſjednocźenaj!

Khowaj ßebi tón liſt ßwoje žiwe dny a hdyž jón tež huſto njecźitaſch, wſmi jón, hdyž budźeſch w nuſy a ſrudobje, wón budźe tebje ſtajnje poßylnicź.

Tón Knjes požohnuj tebje a ſwarnuj tebje! Hamjeń.

Twoja ßwěrna macź.

„Pomhaj Bóh“ je wot nětka niz jenož pola knjeſow duchownych, ale tež **we wſchěch pſchedawarńjach „Sserb. Nowin“** na wßach a w Budyſchinje doſtacź. **Na ſchtwórcź lěta** płacźi wón **40 np., jenotliwe cźißła** ßo po **4 np.** pſchedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; ßoburedaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a naklad Ssmolerjez knihicźiſchcźełnje — Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czisło 5.
29. jan.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju so kóždu sobotu w Smolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a su tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Njedzela Septuagesima.

Jan. 17, 16. 17: „Moja wuczba njeje moja, ale teho, kiž mje póssłał je. Chze-li schtó teho wolu czinicz, tón budźe shonicz, hacz je ta wuczba wot Boha, abo hacz ja sam wot sebje rěczu.“

Wuczba nascheho sbóżnika je najkrassnischa, najstroschtnischa a najsbóżnischa. Wona wopschija njebjesa a semju, czas a wěczności, smjercz a żiwjenje. Kaž je tón sam, kiž ju pschipowjeda, wěrnoscz, tak je tez wona wěrnoscz sama. Wona sjewi czlowjekej jeho hrěschne hubjenstwo, ale pokaże jemu tez sbóżne wumożenje. Wona njepschińdźe jeno s nowymi żadanjemi a kasnjemi, ale wona dawa tez nowu móz a sylnoscz. Pschi tym njeje wona żana czężka wuczba, kotruž bychu snano jeno wucżeni ludźo sapschijecz móhli, ale tak srosymliwa a jednora, so móże ju tez małe dźěczo sapschijecz. Pschetoż wona njeje niczo hinasche dyźli wutrobne khrobłe dowěrjenje na teho, kiž ju prěduje, na lubeho sbóżnika Jesusa. Swój wonkhod ma wona s Boha sameho. Njedowussłědźena Boża luboscz je swojeho jeniczkeho narodźeneho Syna do swěta póssłała, so bychmy w nim żiwjenje měli. — Nětko je possłuschne pschijecze tuteje wuczby jeniczki pucz k naschej sbóżnoscži. Ale jich wjele praji: je tak czężko tule wuczbu pósnacz, tak czężko, do Jesusa wěricz. Luby Knjes Jesus pak pokaże w poschim swjatym tekscze prawy pucz, po kotrymž sa njej pschińdźesch. „Chze-li schtó tutu wolu czinicz, tón budźe shonicz, hacz je ta wuczba wot Boha, abo hacz ja sam wot sebje rěczu.“ To je mózne, rjane slubjenje, so chze wón swětło a pósnacze tym dacz, kiž steja sa tym, so jeho słowo dźerża. Hdyž słyschisch wo sławnym lěkarju, kiž je hižo wjele ludźom pomhał, a sebi myslisch: tón budźe mi snano tez pomhacz móz, dha je prěnje, schtož masch czinicz, so po jeho kasnjach czinisch. Hdyž budźesch pytnycz, so to, schtož wón kasa, tebi pomha a twoje bolescze wotebjeraja, budźesch bórsy widźecz, hacz je twój doktor dobry lěkař abo hudleř. Jesus je tez tajki lěkař, kiž slubi, so móże duschine khorescze sahojicz a ty wěsch, so je wón woprawdźe tez wjele druhim móznje pomhał. Spytaj s nim. Czińń po jeho a jeho Wótza woli. Wukń wot njeho a khodź sa jeho stopami. Prózuj so s jeho pomozu s najmjeńscha jedyn hrěch wotpołożicz. Czim swěrnischi w tajkim prózowanju sy, czim lěpje budźesch shonicz, so je Jesusowa wuczba, haj wón sam wot Boha teho Knjesa. Tebi budźe so wujasnicz, so tón je woprawdźe sbożowny, kiž ma jeho we wutrobje; nichtó njebudźe s twojeje wutroby wutorhnycz móz to sbóżnych czinjaze pscheswědczenje, so wón je pola tych swojich wschitke dny hacz do skónczenja swěta. Ty wěsch to, dokelž to sam shonisch. Budźesch drje tez pósnacz, so je twoje zyłe czinjenje po Bożej a Khrystusowej woli njedosahaze a jara daloko wot wottyknjeneho kónza. Czim bóle budźesch żadacz, na tym Knjesu wostacz kaž hałosa na winowym pjeńku. Pschetoż bjes njeho njemóżesch żaneho płoda pschinjescz.

Ach, lubi pschecżeljo, kiž chzyschcze rad wěricz, spytajcze to rad na tym puczu, so se wschej swěrnosczu sa dopjelnjenjom Khrystusoweje wole stejicze. Jesus, kiž wam sam tule radu dawa, rukuje wam sa rjany płód wascheho prózo-

wanja. Sswětło, móz, troscht, radu, žiwjenje a wscheho doscz budźecźe w Jesußowej wuczbje namakacz a dźakownje sawyskacz: Haj, wuczba, kotraž to samóže, schtož je wona w naß a telko druhich sbožownych kscheschcźijanach dokonjała, je woprawdźe wot Boha. Hamjeń.

Něschto s Oberlinoweho žiwjenja a skutkowanja w Kamjeńtnym dole.

(Se wschelkich žórłow wuczerpał Jan Bartko.)

(Pokracźowanje.)

Mjes druhimi wězami mějachu wuczerjo tež tu poruczność, so dyrbjachu ßwojich wuczobnikow k temu nawjedowacz a pschiwuczicz, so bychu pschi wěstych składnoscźach wot ßwojich dokhodow tež něschto k powschitkownemu lěpschemu nałożeli. Teho dla dyrbjachu tež, kaž je hižo spomnjene, prjedy hacz buchu do shromadźisny wotroscźenych pschiwsate, wot ßwojich starschich wobßwědczenje pschinjescz, so ßu na wěstym postajenym městnje dwaj ßadowaj schtomikaj ßadźiłe.

K wschitkim tajkim sawjedźenjam, njech tež běchu zyle ßwětne, mějesche Oberlin nabožne pschiczźiny; teho dla pißasche wón tež takle na ßwoju woßadu:

13. novembr 1805.

Lubi pschecźeljo!

„Satan, njepschecźel zyłeho ßwěta, wjeßeli ßo, hdyž wutupjamy a kasymy. Nasch Knjes Jesuß Khrystuß pak ßo wjeßeli, hdyž sa powschitkowne lěpsche dźěłamy.

Žadacźe ßebi wschitzy, so byschcźe psches njeho sbóżni a jeho cźescźe dźělomni byli. Hladajcźe teho dla, so byschcźe ßo jemu, tak dołho hacz scźe hischcźe na tutym ßwěcźe žiwi, na wschě móżne waschnje k spodobanju sadźerżeli.

Jemu ßo spodoba, hdyž wy s luboscźu schtomy sa powschitkowne lěpsche ßadźecźe. Nětkle je składny cźaß k temu. Budźcźe teho dla ßadźecz hotowi. Ssadźejcźe tež na nanajlěpsche waschnje. Wopomńcźe, so ßo jemu s tym spodobacźe.

Dźerżcźe wschitke ßwoje pucźe w dobrym rjedźe, wupyschujcźe je, nałożujcźe něschto ßwojich schtomow k temu a starajcźe ßo sa jich roscźenje."

Na tajke waschnje buchu mróczźele njewědomnoscźe, kotrež dołhe cźaßy wysche Kamjeńtneho doła wißachu, psches rossßwětlowazu móz kscheschcźijanskeho wocźehnjenja pomału rosehnate a to w cźaßu, w kotrymž ßo roswuczenje khudych ludźi sa njewužitne, haj sa schkódne a wscho dźerżesche, a hdźež běchu nasche nětcźische tunje a derje sałożene wuczěrnje zyle njesnate. To pscheměnjenje, kiž ßo w běhu někotrych lět na tutym městnje sta, je cźim spodźiwnische, hdyž na wobstejnoscźe tutych ludźi pschi Oberlinowym nastupjenju kedźbujemy, a we wopominanju teho sacźuwamy ßo ßami wot ßo nucźeni, ßo s nim sjenocźicz a cźescz tuteho wulkeho, khwalbypołneho skutka temu pschipißacz, kiž móże jón spożcźicz a kiž je pschikasał, „so ßo wody w dźiwinach žórla a rěki w puscźinach". Dospołne sapręcźe ßwojeje saßłużby pschi wschěm, schtož bě wuwjedł abo dokonjał, bě spodźiwny a nadpadny wusnam Oberlinoweho kharaktera; wón mějesche ßo po prawom jenož sa grat, kotryž trjebacz, ßo Bohu spodobasche, a cźasto dźesche wón: „Ja mam mało saßłużby pschi tym dobrym, schtož ßym cźinił, jenicźźy tu, so ßym cźinił po Božej woli. Jemu je ßo hnadnje spodobało, ßwoje wotpohlady pschese mnje wuwjescz, a wón je tež mi kóżdy cźaß pomozne wězy k temu spożcźił."

* * *

Kaž wot spocźatka ßem, tak pytasche Oberlin psches zyłe ßwoje žiwjenje wschitke jemu dowěrjene dusche sa wěrne kscheschcźijanstwo dobycz a je k wjedźenju cźisteho, Bohu spodobneho žiwjenja pschiwuczicz. Woßebje modlesche ßo wón ßam wobstajnje k Bohu sa ßwoju woßadu a to niz jenož powschitkownje, ale jeho pobożna, luboscźe połna wutroba cźěrjesche jeho, sa kóżdy jeje staw woßebje ßwoje dobroproschenje cźinicz. So pak by pschi tym na nikoho njesapomnił, dha wsa wón kóżde ranje ßwoje zyrkwine knihi psched ßo a proschesche pschi kóżdym mjenje, kotrež bě do nich sapißane, wo to, schtož bě po jeho wjedźenju sa kóżdeho to najnusnische. A hdyž wón druhdy někajke wjetsche sabłudźenje abo pschehrěschenje pola ßwojich woßadnych pytny, dha skorżesche wón hłuboko hnuty a wschón rossßudźeny: „O moja woßada, moja wboha woßada!"

So bychu jeho s wutroby wukhadźaze ßłowa saßo k wutrobam schłe, rěcźesche wón na klětzy sa kóżdeho jara srosumliwje a wobkrucźesche wschitko s jadriwymi biblijskimi schpruchami, w cźimž běsche ßo na poßledku tak wudokonjał, so móżesche skoro zyłu ßwoju rěcz s biblijskimi ßłowami dźerżecz.

Tola pak njebě temu lubemu mužej na prědowanju a na dźěcźazej wuczbje doscz; ně, wón chzysche hischcźe wjazy składnoscźe měcz, ßo se ßwojimi woßadnymi w tych najważnischich należnoscźach cźłowskeho žiwjenja rosrěcźowacz. Duž sałoži wón w 15. lěcźe ßwojeho sastojnstwa tak mjenowane „kscheschcźijanske towarstwo", kotrež s lěpschich stawow jeho woßady wobstejesche. Tuto towarstwo skhadźowasche ßo husto k shromadnemu modlenju a k rosrěcźowanju we wězach nabożiny a pschirody. Ale wone njenjeßesche te płody, kotrychž běsche ßo Oberlin wot njeho nadźał; někotsi jeho 130 ßobustawow pschesběhowachu drje ßo w duchownej hordoscźi, a drusy, kiž ßobustawy njeběchu, ßwarjachu hrosnje na zyłe towarstwo. Duž spósna Oberlin, so je pohórschenje pschipódla wjetsche, hacz natwarjenje w dobrym a rospuschczi po połdralětnym wobstaczu towarstwo saßo, pscheßwědczeny, so s tym runje tak Božu wolu dopjelni, kaž prjedy s jeho sałoženjom.

Bórsy po tym dasche wón scźěhowaze wosjewjenje w franzowskej a němskej rěczi cźischcźecz a jo w kóżdej hěcźe ßwojeje wobschěrneje woßady na prawje do wocźow padaze městno pschilěpicz, s kotrehož je widźecz, kak sahe je wón ßwoje myßle tež na wobrocźenje póhanow skożił.

„Nasch Knjes Jesuß Khrystuß žada ßebi wot ßwojich wěrjazych, so bychu ßo jeho ßłużbje ßwjecźili, jeho w jeho ßwjatych skutkach podpjerali a w jeho mjenje ßo modlili. Teho dla je nam wón ßwoju ßamßnu modlitwu sawostajił.

K sbożu někotrych naschich ßobustawow a k jich pokracźowanju we wschěm dobrym bu psched někotrymi lětami wěste duchowne towarstwo sałożene a w cźischcźanych wokolnikach tole postajene:

1. Kóżdy ßobustaw dyrbi kóżdu prěnju pońdźelu w kóżdym měßazu ßwoju modlitwu cźinicz, so bychu mißionarojo, kiž ßu k wobrocźenju dźiwich a pschibójskich ludow wupóßłani, psched „nadběhanjom a jebanstwom sleho ducha" sakitani a stwjerdźeni byli.

2. Wysche wschědneho „wachowanja w modlitwje" dyrbi kóżdy ßobustaw, je-li někak móżno, kóżdu njedźelu a ßrjedu wjecźor w pjecźich hodźinach na kolena padnycz a ßo k Bohu modlicz w mjenje Jesom Khrysta,

a) so by kóżdy towarstwowy staw se ßwojim zyłym domom ßo pschezo bóle ßwjecźił a w tym Knjesu žiwy był.

b) Kóżdy ßobustaw ma tež wschitkich ßwojich pschecźelow, kiž ßu s dobom pschecźeljo Boži, do ßwojeje modlitwy ßobu wobsamknycz.

c) Sa wschitke dźěcźi Boże, kiž na semi bydla, k kajkežkuliž wěrje ßo tež dźerża, dyrbi ßo modlicz, so bychu ßo sjenocźili a Jesom Khrysta spósnali.

d) Kóżdy ßobustaw dyrbi ßo modlicz, so by ßo to nowe kralestwo skoro sahubiło a kralestwo Boże a nascheho Knjesa Jesom Khrysta zyle dokonjane ßo sałożiło mjes njepscheliczomnymi póhanami, Turkami, židami a woßebje mjes kscheschcźijanami.

e) Kóżdy ßobustaw dyrbi ßo modlicz sa wuczerjow, knježich a pobożne wyschnoscźe, kajkehožkuli mjena abo rjada tež ßu.

f) Dale sa wěrjazych, sa duschepastyrjow, mužskich a žónskich dźěłaczerjow w winizy teho Knjesa, kiž ßu ßo jeho ßłużbje ßwjecźili a sa tym steja, jemu druhe dusche pschiwodźowacz.

g) Dale sa młodoscz, kotruž chzył Bóh psched sawjedźenjom a słymi snamjenjemi sakhowacz a k pósnaczu nascheho wumóżnika wodźicz.

3. Kóżdu ßobotu dyrbja ßobustawy Boha proßycz, so by pschipowjedanje ßwojeho ßwjateho ßłowa na pschichodnej njedźeli žohnowacz chzył."

(Skóncźenje pschichodnje.)

My ßo dyrbimy Boha bojecz a jeho lubowacz, so bychmy pschi jeho mjenje njeßwarjeli ani njekusłowali.

Po němskim wot Th. D.

(Skóncźenje.)

W naschej wokolnoscźi běsche wjele ßadu a wina, teho dla ßebi ludźo skoro we wschitkich domach kißało ßami dźěłachu. So pak by kißało dobre było, dyrbjesche ßo pjatk, hdyž ßo kemschi

swonjesche, naczinicź a dyrbjachu ßo tsi ßke żony nuts cźinicź, t. r. pschi naleczu ßudobja dyrbjachu ßo tsi mjena tajkich słych żonow wuprajicź. Ja ßym husto ßłyschał: „Ale ty masch ßylne kißało; koho ßy nuts cźinił? S tymi chżu też junkrócź spytacź!" Abo dwě żonje běschtej ßo swadźiłej; jena na druhu sawoła: „Budź s měrom, mje hischcźe nichtó do kißała cźinił njeje każ tebje! Cźakaj, pschichodny krócź tebje do mojeho kißała nuts scźinju!" Każ ßym s radoscźu nashonił, je ßo ta wrótna pschiwěra w poßlednim cźaßu nimale shubiła.

W hospodarstwje snateho bliźscheho běchu pjecźa stajnje kuśłarnicźe w hródźi; — jedyn krócź běchu cźerwjene dypki na ßmjetanje — druhi krócź mloko żaneje ßmjetany njedawasche, so doscź butry nadźełacź njemóżachu. So na tym nichtó druhi wina njebě, hacź kuśłarnicźe, běsche wucźinjena něz; so pak běsche hródź jara pótna a njestrowa, na to ßebi nichtó njemyßlesche. Schtyri hodźiny daloko wot teje wßy wuwołana khartykładźerka bydlesche; po tu póßłachu, so by pomhała. To dyrbjesche ßo na tsjóch pjatkach stacź, s kotrychź dyrbjesche prěni pokutny dźeń bycź. Jenoż junkrócź tam dźěch tu żónsku wohladacź -- ale na prěnim wohladanju mějach doscź. Wona běsche tajka swoblekana, so, ju wohladawschi, mje syma schaßesche. Hdyż běsche wschelaki „hokus pokus" cźiniła, pschi hródźinych durjach amulett położi. K rěsnikej po howjadowy pucheř póßłachu, kotryż bu naduty a do wuhnja powißnjeny. „Każ pucheř w wuhnju, tak wotemrěwaj źiwjenje kuśłarnicźe", żona praji. Wona pschikasa, so bychu nětk ßwěru kedźbowali, hacź bórsy nihdźe we wokolnoscźi khoru staru żonu njewohladaja. Dokelź pak ßo winowata zyle moricź njeßmě, mějesche ßo pucheř s wuhnja wsacź, prjedy hacź zyle wuskhnje. Wschitzy ßwěru kedźbowachu, hacź je w ßußodstwje schtó khorowaty — woßebje na tych hladachu, na kotrychź hiżo tukachu. A jako ßo jene ranje woprawdźe ßußodźina se sawjasanej hłowu pokasa, kotraź mějesche też hewak hubjeny napohlad — běsche wschitkim wěsta wěz, so je ta żona sła kuśłarnicźa. Dołho tón pucheř wißajo widźach, kóżdy krócź na njón s wěstej bojoscźu hladach. Tak wjele pak je wěste: hdyż ta żona hischcźe źiwa, byrnjeż bychu tam sto pucherjow do wuhnja napowscheli. Stara khartykładźerka běsche ßebi rjane pjenjesy saßłużiła; schto ju to starasche, so běsche tu wbohu staru żonu wo dobre mjeno pschinjeßła. Dwojaki je hrěch, kotryż ßo s tym cźini: to je s prěnja njewużitne wużiwanje Bożeho mjena a s druha shrěschenje pschecźiwo tej kasni, so dyrbimy ßwojeho bliźscheho lubowacź. Haj tajke cźinjenje je póhanske, cźertowske.

S mojeho pschecźelstwa běsche jedyn, hdyż běsche něschto cźeźke njeßł, ßo wobßunył a padnywschi ßebi koleno wobschkodźił, wón mějesche někotre njedźele dołho najwjetsche bolosczę cźerpicź. Wobschkodźenje pak hischcźe cźeźke doscź njebě, so bychu po lěkarja póßłali — wschak noha słamana njebě. Jako wschitke domjaze ßrědki pomhacź njechachu, dobri pschecźeljo radźachu, do N. hicź, dokelź je tam muż, kiż móże wěscźe pomhacź. Ja buch wotpóßłany a ßo na pucź do N. nastajich. Wjecźor posdźe do teje wßy dóńdźech; — muż domach njebě; mi ßo prajesche, so je hischcźe junkrócź wuschoł. Woni mi pschecźelnje kasachu, so bych psches nóź wostał a ja to s dźakom pschijach. Jako ßebi pak w mojej komorzy scźěny wobhladowach a koło wokoło niczo hacź kschiże, snamjenja, liczby a zuse słowa widźach, bu mi dźiwno wokoło wutroby. Njeby-li hospodarjowy ßyn so mnu w tej ßamej jstwje leżał, bych ßo ßmjercź bojał. Wjecźor posdźe hospodar domoj pschińdźe a na druhe ranje dyrbjach jemu mjeno a narodny dźeń khoreho pomjenowacź. Na to sańdźe do ßwojeje jstwy, sa krótki cźaß ßo wróczi a mi praji, so móżu nětk saßo domoj hicź pschistajiwschi, so budźa boloscźe prjecź, prjedy hacź domoj dóńdu. Poßlednje dny běchu rjane, cźopłe nasymske dny byłe a cźopłota bě k temu pomhała, so bě rana sażiła a boloscź woteběrała; prjedy hacź domoj dóńdźech. Sso wě, so ßußodźo a pschecźeljo to polěpschenje nikomu druhemu khiba tamnemu mużej pschizpichu. Też w mojich wocźach běsche wón wulki muż, dokelź běch hischcźe dźěcźo. Tola dwoje běsche, schtoż mi tehdom hiżo nadpadźe a schtoż dorosymicź njemóżach. S prěnja rěkasche, so tón muż ßo żenje wopicź, żenje ßakrowacź ani niczo njepraweho cźinicź njeßmě, hdyż chze sboże pschi ßwojim hojenju měcź — s druha pak też ludźo prajachu, so njeßmě żenje wonkach khodźicź, hdyż je ßo ßłónczko khowało, a so ßo wón teho krucźe dźerźi, dokelź bychu jeho hewak sła duchojo pod njebjeßami rostorhali. Ja ßebi prajach: Hdyż cźłowjek tajke porjadne, hódne źiwjenje wjedźe, cźeho dla dyrbjał ßo słych duchow bojecź?

So ßo pak też wot tajkich ludźi tajzy sjebacź dadźa, kotsiż chzedźa pobożni bycź, ja srosymicź njemóżu. Ja móżu ßebi to jenicźzy tak myßlicź, so cźert ßo sa jandźela ßwětła wudawajo cźłowjekow w tej myßli sdźerźi, so móża ßo tajke ßrědki, pschi kotrychź ßo Boże słowo trjeba a Boże mjeno mjenuje, s dobrym ßwědomnjom nałożowacź a so wone niczo ske njejßu. So pak je bjes trjebanjom Bożeho mjena pschi modlenju a pschi kuśłanju tajki rosdźěl, kajkiż je bjes njebjeßami a helu, na to ßebi ludźo njepomyßła. Nam drje je ßo w schuli druha kasnja wukładowała, ale nam ßo hrěch kuśłanja na wěstych padach, kajkeż ßym tu napißał a kajkeż drje skoro w kóżdej woßadźe nadeńdźesch, doscź rosjaßnił njeje. Dźěcźom dyrbjała ßo ßwjata bojoscź psched tym hrěchom saschcźěpicź. Ja ßym wot teho pscheßwědcźeny: bychu-li ßo mi w schuli tute jebaze khumschty wuhojenja w prawym ßwětle pokasałe, ja k tamnemu mużej schoł njebych.

Indiszy maja pschißłowo, kotreź rěka: „Je-li dobre mjeno prjecź, schto pomha mi potom hischcźe moje źiwjenje." To ßebi ju nichtó njemyßl, so, hdyż je schtó junkrócź mjeno „kuśłarnicźa" dostał a ludźo ßo jeho boja, ßo to ßamo wot ßebje shubi. Nawopak tajzy dyrbja to pschezo cźucź. Nichtó rady k nim na dźěło njekhodźi. Chze-li ßo schtó s tajkeje ßwójby woźenicź, je jemu to se schkodu. Jeli so je nětk lěpje, hacź psched tsizecźi lětami, chzemy ßo Bohu dźakowacź. Namaka-li pak něchtó tajke hrěchi bjes ßwojimi snatymi, tón ju prózy njelutuj, ale wschitke ßwoje mozy napinaj, so by ßo njewużitnemu wużiwanju mjena Bożeho, pschiwěrje a kuśłanju mjesa stajiła.

Khěżorowy narodny dźeń.

Nasch luby khěżor je 27. januara ßwój 34. narodny dźeń měł. To bě lětßa woßebna ßwjatocźnoscź, pschekraßnjena psches telko wjerchow, kiż běchu dla kwaßa khěżoroweje ßotry do Barlina pschijěli. Kajke bě to sahorjene ßwjecźenje w Barlinje! kajke jěsdźenje do a wot khěżoroweho hroda. Wjeßoła hromada ßo cźischcźesche w haßach, wot tsěchow smahowachu khorhoje, w schulach, hdźeż schulska młodźina ßo wjeßeli, so żane roswucźenje njeje, ßo wotdźerżachu ßwjecźenja a kóżdy dobry wótcźinz ßo Bohu temu Knjesej dźakuje, so ma nasch luby wótzny kraj tajkeho ßylneho ßwěrneho khěżora. A my, kiż njejßmy móhli ßobu ßwjecźicź w Barlinje, ßmy tola wo niczo mjenje pola ßwojeho lubeho khěżora w duchu byli. Cźeźke je, o luby khěżoro, twoje powołanje a połne samołwjenje. Ssy drje wot wjetschiny ßwojeho luda horzo lubowany, ale, Bohu skorżeno, wot jich tawsyntow też hidźeny. K temu łakaja na skaźenje twojeho khěżorstwa rańschi a wjecźorni ßußodźa. Schto dawa cźi, khěżoro Wylemo, khrobłoscź, wótzny kraj psches żołmy a wichory w nowym lěcźe twojeho źiwjenja sbożownemu pschichodej napscheczźiwo wjescź? Cźłowska a też khěżorowa móz njemóże dobywacź. Ty ßy na trón twojich wótzow stupiwschi, móznu wulku kasnju dał: Ty ßy kasał, so dyrbi ßo woßada w zyrkwinej modlitwje k temu Knjesej modlicź, „sa jeho wotroczka Wylema". Ty khěżoro, Boźi wotroczko! To je twoje powołanje, to je rukowanje sa sboże wótzneho kraja pod twojim szeptarjom. Bóh luby Knjes wobradź cźi móz, jeho ßwěrny, w poniżnoscźi ßylny wotroczk bycź a wostacź. Tale modlitwa je dar, kotryż cźi k twojemu narodnemu dnjej pschinjeßemy. A dusche wschěch tych w naschim ludu, kiż źiweho Boha snaja a pytaja, njech ßo napjelnja s tym dobroproschenjom, so ty, nasch lubowany khěżor, pytasch móz a sboże nascheho cźeźkeho domapytaneho luda jeno w poßłuschnoscźi a w luboscźi k wschehomóznemu, ßmilnemu Bohu, kralej wschěch kralow, wótzej nascheho Knjesa a sbóżnika Jesom Khrysta. A my wschitzy chzemy s tobu sa tutej poßłuschnoscźu stejecź a we woporliwej wjeßełoscźi tebi pomhacź, so móżesch w nowym lěcźe ßwojeho źiwjenja ßwoje wyßoke sastojnstwo w żohnowanju sastawacź.

Sskawa naschemu khěżorej Wylemej.

F. O.

Dwaj dnjej do khěżoroweho narodneho dnja je ßo w Barlinje kwaß khěżoroweje ßotry, prynzeßy Margarethy a heßenskeho prynza Bjedricha Khorle ßwjecźił. Prynzeßa Margaretha je khěżorki Bjedrichoweje najmłódscha a poßlednja dźowka, kotraź je starschiski dom wopuschcźiła a s mużom ßwojeje wólby psched wěrowanski woltař stupiła. K jeje kwaßnemu ßwjedźenjej ßu ßo mnosy němszy wjerchojo seschli, bjes nimi też sakski kral Albert. S wukraja běschtaj pschischłoj ruski zarjewicź Mikławsch a jendźelski Edinburgski wójwoda.

Danski kral, kiž bě teho runja pscheproschenje k kwažej pschijał, je wuwostał, dokelž je s płuwazym lodom na morju wobkhad bjes Němskej a Danskej pschetorhnjeny. Wěrowanje je žo w kapale kralowskeho hroda w Barlinje měło. Njewjesta a nawoženja buschtaj pschi kapalinych durjach wot duchownych powitanaj a k woltarjej dowjedźenaj. Pódla khěžora dźěsche jeho macź, khěžorka Bjedrichowa. Bjes sakskim kralom Albertom a ruskim zarjewiczom Mikławschom khěžorka Viktorija sastupi. Sa nimi dźěsche heßenski wójwoda bjes badenskej wulkowójwodku a kannaughtskej wójwodku. S dołhim cźahom cźi drusy wjerchowszy knježa a knjenje do kapały sastupichu. Zyrkwinska žwjatocznoscź žo wot domoweho chora s hymnu: „Wschitko, schtož wodych ma" wotewri. Pschitomni spěwachu: „Khwalba budź Bohu". Potom naměstny hrodowy farař dr. Dryander wěrowansku rěcź na sakožku žłowow 1 Pětra 4, 10 dźerżesche. Wone rěkaju: „Sskužcźe žebi jedyn druhemu s tym darom, kotryž kóždy dostał je, jako scźe dobri sastojnizy wschelkeje hnady Božeje." Hdyž žo pjerschcźenjej saměnjeschtaj, wonka w swjeßelenskej sahrodźe tsi krócź dwanacźe kanonowych wutsělow pschipowjedźichu, so je wěrowanje wukonjane. Khěžor a khěžorka k młodymaj mandźelskomaj stupischtaj. Prěńschi žwoju žotru wutrobnje na hubje a lizy koschesche, potom wón noweho žwaka wobjima a koschesche, bjes tym so khěžorka Bjedrichowa dźowku s woßebitej nutrnoscźu k wutrobje tłóczesche. Khěžorka Viktorija heßenskej krajnej hrabinzy sbožo pschejesche a khěžor generalnemu superintendentej prawje wutrobnje ruku tłóczesche; to žame tež młodaj mandźelskaj cźinjeschtaj. Potom cźah po tym žamym rjedźe, kaž bě pschischoł, kapału wopuschcźi.

Sa naju wobeju.

Swony s wyßokoscźe zyrkwineje wěže jaßnje do rańscheho powětra swonjachu a jich synki klinczachu s wotewrjenym woknom nuts do jstwiczki, hdźež žo runje žona hotowasche, so by kemschi khwataka. Wona wsa spěwarske do ruki a pschistupi k žwojemu mužej, kiž psched pißakom žedźo w žwojich knihach liczesche a jemu Božemje prajo ruku skicźi. „Haj, haj, luba žona", tutón dźesche a lědy wot žwojich knihow na nju pohladny, „dźi ty jenož kemschi a modl žo sa naju wobeju."

Tak běsche stajnje prajił, tak dołho kaž žo žona dopomnicź wjedźesche. Na to bě žo swucził a s tym žo směrowa, so kóždźiczku sbóżnu njedźelu žwoju žonu do Božeho domu póßła, so by „sa wobeju" žo modlika.

Ssamlutki wó jstwje žedźo a dołhe rynki dźěłacźerskeje msdy liczo, buschtej jemu wocźi cźeźkej a liczby rejwachu po běłej papjerje, so na wokomik pjero s ruki połoźi a žwojej hłowje na žwojich knihach wotpocźowacź dasche. Wjeczor prjedy běsche s dobrymi pschecźelemi hromadźe był a jeho nózne spanje běsche jeno krótke było. Cźěło žebi nětko tola žwoje prawo žadasche a dołho njetrajesche, dha běsche wußnył.

Dha žo jemu dźijesche, so je wumrjeł a so se žwojej žwěrnej mandźelskej psched njebjeskimi durjemi steji.

„Nětko chzemoj hnydom nuts sańcź", dźesche a žwoju žonu sa ruku pschimny. Ale na jene dobo stejesche něchtó psched nim, kiž mějesche napohlad žwjateho japoschtoła Pětra, kaž běsche jeho druhdy na wobrasach widźał, s wulkim njebjeskim kluczom w ruzy.

Tutón wotamkny durje, psched kotrymiž stejesche a pschecźelniwy žonje kiwasche, sastupicź a dźesche: „Ty móžesch sa waju wobeju pschińcź. Wschako je twój muž pschezo tak dźerżał." Durje žo samknychu a wón dyrbjesche wonka wostacź.

Hacź drje je pschichodnu njedźelu, hdyž swony wołachu, žwojej žonje saßo „sa wobeju" hicź dał? Wot teho cźaßa je pjecźa huscźischo žobu kemschi pschischoł.

Sa kschescźijanskich hospodarjow.

Młoda holza schěscź lět w zusbje pschebywschi žo do starschiskeho doma wróczi. Wona běsche tón zyły cźaß pola pobożnych ludźi pschebyła, hdźež bychu žo rano a wjeczor wschitzy hromadźe modlili.

Domach běsche to wschitko hinak. Woni bychu žo k wjeczeri sežydali, pacźerjow pak žanych njewuspěwali — tajzy bychu tež lehnycź khodźili. Duž žo holzy domach lubicź njechasche. Nan bórsy widźesche, so je wona srudna a chzysche rad shonicź, cźeho dla žo rudźi.

„Luba dźowka", wón jedyn dźeń k njej praji, „tebi žo pola naß domach tak lubicź njecha, kaž bych to rad chzył".

Dźowzy žylsy do wocźow stupichu a płakajo wona wotmolwi: „Ach, luby nano, kak móhła žo ja sbożowna cźucź w domje, w kotrymž žo njemodla?"

Sswojeje dźowzyne žłowa nanej hłuboko do wutroby rěsachu. Wón jej žłowczka njepraji — ale tón žamy wjeczor žo hischcźe s tymi žwojimi modlesche. A bórsy bu dom modleński dom a s tym městno měra a žohnowanja.

Masch-li, luby cźitarjo, pobožne dźěcźi, žo nad tym wjeßel a njebudź tajki nan, kotryž dźěcźom dom njeluby a zusy cźini, ale wotewř w twojim domje w modlenju to wokno horje k njebjeßam, so žłóncźko s wěcźneho wótzneho kraja do njeho žwěcźi, so žo twoje dźěcźi w starschiskim domje stajnje domjaze cźuja a so budźe jim twoje wopomnjecźe hischcźe po twojej žmjercźi se žohnowanjom.

Hdyž w najwjetschej nusy žmy.

Dwórski prědar Frommel w Barlinje powjeda wo spodźiwnym wumożenju se žmjertneje khoroscźe. Jako młody duchowny w małej wßy běsche žwojim pacźerskim dźěcźom khěrlusch wuknycź dał:

Hdyž my w najwjetschej nusy žmy
A nihdźe wostacź njewěmy,
Tež njewidźimy pomozy,
Hacź staramy žo do nozy, —
Dha to nasch jenicźki trosch je,
So proßymy nětk wschitzy cźe
We mjenje Jesom Khrystußa,
Twojoh' žyna, naschoh' žrědnika.

Sskowa a hłóß tuteho khěrluscha běchu dźěcźom wjele prózy cźinile, skóncźnje pak je móžachu. W tym žamym cźaßu wudyri we wßy cźeźka khoroscź, straschna symniza, kotraž žebi wjele woporow žadasche. Tež jene s pacźerskich dźěcźi, žylny hólz, cźeźko skhori a runje, dokelž běsche tak žylny a połnokrejny, jeho symniza žałoßnje sapschija. Po měnjenju lěkarja běsche mało nadźije, jeho pschi žiwjenju sdźerżecź. Ale schto žo sta? Hdyž duchowny ras, kaž husto cźinjesche, do tamneho doma pschińdźe a hižo wocźakasche najhórsche žłyschecź, jemu macź khoreho hólza połna wjeßełoscźe powjedasche, kajke spodźiwne połepschowanje běsche žo w nozy stało.

Wjeczor prjedy běsche hólz jara njeměrny był, bjes spanja žo na žwojim łożu wokoło cźiskał a skóncźnje žebi žadał, so by wuczeř s dźěcźimi pschischoł a jemu něschto spěwał. Njedźiwajo na wschitke směrowaze žłowa wobstejesche khory na žwojej woli a wuczeř a někotre dźěcźi žo wołachu. Hdyž pak hólz nětko žadasche, tón khěrlusch žłyschecź, kotryž běsche pola duchownego nawuknył, běsche dobra rada droha — wuczeř jón njesnajesche a tola khory žadyn druhi žłyschecź njechasche. Na jene dobo žo žam we łożu posběhny a žam saspěwa:

„Hdyž my w najwjetschej nusy žmy
A nihdźe wostacź njewěmy", —

dale njepschińdźe, krej s rta a noßa běžo jeho hłóß sadußy. Zyle žłaby na žwojim łożu ležesche, ale kak běsche jemu na jene dobo tak lohko. Cźicho a směrom dychajo wußny.

Lěkař, kiž běsche jeho hižo rano sahe wopytał, žo doscź dźiwacź njemóžesche, so běsche symniza tak jara popuschcźika — jenož měr a dobre wothladanje a wschitkón strach běsche sběhnjeny.

Tak běsche tutón khěrlusch jene žiwjenje sdźerżał.

„Pomhaj Bóh" je wot nětka niz jenož pola knjesow duchownych, ale tež **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin"** na wßach a w Budyschinje dostacź. **Na schtwórcź lěta** płacźi wón **40 np., jenotliwe cźiżła** žo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; žoburedaktor: farař Góleč w Budyschinku. Cźischcź a naklad Ssmolerjez knihicźischczerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 6.
5. febr.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Njedźela Seragesima.

Jan. 8, 12: „Ja ßym to ßwětło teho ßwěta; schtóž sa mnu dźe, tón njebudźe khodźicz w cźěmnosczi, ale budźe měcz ßwětłoscz teho žiwjenja.“

Kraßne a dźiwne je wscho naturske ßwětło. Schto bychmy byli, jeli so by nam ßłónczna jaßnoscz pobrachowała a Bóh tón Knjes njerjekł: budź ßwětło? Kraßne a dźiwne je tež to ßwětło, s kotrymž cźłowski rosom póśnała a rosßudźa. Tola ßwětło wot Boha date rosßwětluje nasche zyłe žiwjenje, wuczi naß nasche mozy namakacz a wužiwacz, cźini naß knjesow stwórby a posběha naß njedowuměrnje wysche swěrjatow. Tola najwyschsche žadanje cźłowskeje wutroby njemóže tole ßwětło spokojicz, cźěmnoscz hrěcha wone njerosßwětluje. Se wschěm ßwojim póśnaczom a wjedźenjom ßedźa tola tež hewak jara rosßwětlene póhanske ludy w cźěmnosczi a w khłódku ßmjercze. Hakle jako njebjeska jaßnoscz na Bethlehemskich honach ßwěczesche a ßo dopjelni ßłowo: Lud, kiž po cźmje ßedźi, widźi wulke ßwětło, bě wěrne ßwětło na ßwět pschischło. Jesuß Khrystuß je to wěrne ßwětło. Wón bě to ßwětło, jako w ßwojim ludu wuczesche, prědowasche a skutkowasche a cźěmnoscz swonkowneje Božeje ßłužby s pruhami wěrneje Božeje ßłužby w duchu a woprawdźe wuhna. Wón bě jo tež, hdyž na Golgathowej horje ßłónzo ßo skhowa a ßo sdasche, jako by cźěmnoscz ßwětło póžrěła. Haj, runje tehdy bu wón ßwětło zyłeho ßwěta. Na Golgathowej horje buchu do wěcznoscze cźěmny hrěch, cźert a hela pschewinjene. A jutrowne ranje je dobycze ßwětła wobßwěd=cźiło. Nětko je nam w tutym ßwětle wěrne póśnacze Boże date; nětk njemóže žane hrěschne hubjenstwo, žana cźěmna staroscz jaßny Boži měr s naschich wutrobow sahnacz, nětk rosßwětluje nam tole Jesußowe ßwětło tež cźmowy doł ßmjercze a my wěmy wo domisnje dusche tam horkach w ßwětle, nětk khwalimy na ßmjertnym łožu kaž stary Simeon: O Knježe, nětk puschczisch ßwojeho wotroczka s měrom, pschetož mojej woczi stej twojeho sbóžnika widźiłej, kotrehož ßy pschihotował wschitkim ludźom, k khwalbje twojeho luda Israela a ßwětło k rosßwětlenju póhanow. Njeje pak to ßwětło, kotrež mi jeno rosom a duschu rosßwětluje, ale mje tež wuczisczi a wußwjeczi; cźini tež tych, kiž ßo jemu dawaja, k dźěczom ßwětła. „Schtóž sa nim khodźi, njebudźe khodźicz w cźěmnosczi, ale budźe měcz ßwětło teho žiwjenja.“ Schto pak rěka „sa Jesußom khodicz?“ To je to, stejecz sa tym, so budźemy pschezo podomnischi na njeho, na ßwoje wulke snamjo. Nasch sbóžnik bě psches jene kóždy cźaß se ßwojim njebjeskim Wótzom; Boža wola bě tež jeho wola. To je jena wěz, w kotrejž ßwoje khodźenje sa jeho ßwětłom wopokasamy. Tak daloko dyrbi kscheścźijan pschińcz, so ßo poda do Božeje wole se wschěm ßwojim myßlenjom a cźinjenjom. Niz jeno s ertom, ale se ßwojeho nanajnutrnischeho pschewědcźenja dyrbi wusnacz:

Schtož mój Bóh chze,
To dobre je.
Duž stań ßo jeho wola,
Wón rad tym wschitkim spomože,
Kiž jeho radźe swola;

Bóh pomha ßam
S tej' nusy nam
A poschwika ßwět ßnadnje;
Schtóž wěru ma,
Sso Bohu da,
Wón teho sdźerži hnadnje.

Nasch sbóžnik je pak tež zyle cźichi a sczérpny po ßwojim puczu schoł. Nihdy njeje nikomu kschiwdu cźinił; tež ßwojim njepschecźelam je wón wodał a sa nich proßył. To je druha wěz khodźenja w ßwětle. Tak dołho, hacž cźe njenapjelni Jesußowa luboscź k bližschemu a njecźehnje cźe k jeho dobrocźiwoscźi, ßmilnoscźi, pschecźelniwoscźi, wodawanju a sapomnjenju cźérpjeneje kschiwdy, ale pola tebje rěka: kaž ty mi, tak tež ja cźi, woko sa woko, sub sa sub, tak dołho je cźma w twojej wutrobje a pobrachuje cźi prawe ßłónczne ßwětło, kotrež móže jeno Jesuß, ßwětło teho ßwěta, dacź.

Tsecźa wěz pak, w kotrejž mamy sa ßwojim sbóžnikom khodźicź, je jeho khodźenje bjes hrěcha. Wón móžesche woprawdźe prajicź: Schtó bjes wami móže mje hrěch dowjescź? To njemóže nichtó sa nim prajicź, ani najfromnischi a najlěpschi. Ale wo to wojowacź dyrbimy, s najmjeńscha, so bychmy byli kaž wón. Tak dołho hacž móžesch shrěschicź a ßo njekajesch, tak dołho hacž njechasch po Jesußowej woli cźinicź, tak dołho hischcźe sa nim njekhodźisch.

To wscho žada krutu wolu a wjele prózy. Podacźe do Božeje wole, cźiche khodźenje, hdźež nikomu njeprawdu njecźinisch a se sczérpnoscźu njeprawdu cźérpisch, krute stejenje sa fromnym, bohabojasnym žiwjenjom — wscho to žada zyłeho cźłowjeka. Ale sa to je tež msda wulka a zyła. „Schtóž sa mnu khodźi, njebudźe w cźěmnoscźi khodźicź.“

Haj, Jesußowe ßwětło ßwěcźi ßo tajkemu cźłowjekej w zyłym žiwjenju a pokaže jemu na poßledku nutskhód do raja wěcźneho wjeßela, hdźež žaneje cźěmnoscźe wjazy njeje, ale jeno ßwětło a radoscź wot wěcźnoscźe hacž do wěcźnoscźe. Lubi pschecźeljo! Komu njeby ßwětły lětny dźeń lubschi był, hacž cźowy symski dźeń? Schtó njeby radscho wsał cźiche a měrne žiwjenje, hacž žiwjenje połne srudnych nashonjenjow? Schtó njeby ßo sradował pschi tej schtwórtej wěstoscźi, so póńdźe po tutym hubjenym dole k wěcźnemu wjeßelu? O dajcźe nam wschitkim hromadźe prawje wěrnje sa ßwojim Knjesom Jesußom khodźicź, hacž móže kóždy s połnej wutrobu prajicź:

K žiwjenju ßo tebi poddam,
Jesu, moja woßebnoscź,
Mojej' dusche wjeßełoscź,
S wutrobu ßo tebi dodam,
Ty mi ßwěcźisch k žiwjenju,
Jesußa ja njepuschcźu.

Něschto s Oberlinoweho žiwjenja a skutkowanja w Kamjeńtnym dole.

(Se wschelkich žórłow wuczerpał Jan Bartko.)

(Skónczenje.)

Nětko wobhladajmy ßebi bliže Oberlinowe najwoßebnische, mjenujzy jeho njedźelske dźěło.

Zyrkwje w jeho woßadźe běchu hacž nanajjednorische; w nich njebě ani słota ani ßlěbra widźecź, někotre biblijske wuprajenja, s wulkimi pißmikami napißane a někotre wobrasy se ßwjatych stawisnow ßu jich zyła pycha. W rjanym naléczu a w léczu wupyschowachu žónske a młode holzy woltař s róžemi a druhimi kwětami, kotrež ßobu kemschi pschinjeßechu. Boža ßłužba bě we tych tsjóch zyrkwjach po rjadu, jenu njedźelu w Waldbachu, druhu w Foudaiu, potom saßo w Waldbachu, na to w Belmoncźe atd. W Waldbachu a Foudaiu prědowasche ßo franzowszy, w Belmoncźe němszy, dla wjele němskich rjemjeßlniskich pomoznikow a najeńkow tamneje wokolnoscźe.

Na njedźelskich dnjach, hdyž je ßłónzo seskhadźało a po sdacźu rjenischo ßwěcźi, hacž dźěławe dny, knjeźi tudy wschudźom cźischina, ßamo pola wotpocźuja wot ruki ratarja, kiž hewak w pocźe ßwojeho woblicźa nad nimi dźěła, tutón dźeń je zyle wotpocźinkej a natwarjowanju poßwjecźeny. Hlaj, zusomnik, kiž ßo njedźelu rano do Kamjeńtneho doła poda, so by móhł tam s jeho wobydlerjemi na jich rjanej Božej ßłužbje ßobu dźěl bracź, namaka tam hižo, ßo dźiwajo Božim kraßnym skutkam, kotrež jeho kołowokoło wobdawaju, najlěpsche psihotowanje na wužiwanje Božeho ßłowa. Zyła krajina je ßwojimi horami a dolinami je kaž majestetiski tempel Boha wjerschneho. Swony wołaja wschěch wěrjazych k Božej ßłužbje do Waldbacha. Cźrjódki burow a burowkow stupaja s wěstymi krocźelemi s Belmonta a s Belefossa po nahłych horach dele, druhe stadła pschibližuja ßo po dolinje s Foudaia ßem a saßo druhe psches drjewinu se Sollbacha, kaž tež zusy s Rothauy. Wschitkón tutón kschescźijanski lud cźehnje do Božeho domu, kiž ßo s tymi ßyłami pschepjelni. Horda, schkódna pycha je tudy wusamknjena, jenož jednore, pschistojne wobleczenje je widźecź. Woko wuhlada wulku mnohoscź schědźiwzow a wobstarnych žonow s patriarchaliskim napohladom. Mužojo a žony ßrjedźnych lět wusnamjenjeja ßo s cźělnej cźerstwoscźu, młody lud se ßwojej sjawnoscźu a sprawnoscźu a dźěcźi s lubosnej pschikhilnoscźu. Oberlin sastupi, kóždy stanje s poczesczowanjom psched ßwojim duchownym wótzom: S jeho woblicźa sdadźa ßo njebjeßa ßwěcźicź, hižo jeho pohladanje je žohnowanje. Boža ßłužba ßo sapocźnje, wona wobsteji se spěwanja, s prědowanja a s modlitwy.

Zyrkwinske spěwanje bě po prawom hakle Stuber w Kamjeńtnym dole sawjedł. Oberlin wudokonja pak tutón dźěl kschescźijanskeho natwarjenja hischcźe wo wjele. Po ßwojej wulkej sahorjenoscźi sa wscho rjane a pschistojne starasche ßo wón ßwěru wo to, kak by ßwoju lubu a drohu Božu ßłužbu tež se spomožazej rjanoscźu wuhotowacź móhł. Kaž k wschemu Boże ßłowo, tak cźěrjesche jeho k tutemu woßebje Pawołowe napominanje: „Dajcźe temu ßłowu Khrystußowemu bjes nami bohacźe bydlicź, we wschej mudroscźi, roswucźcźe a napominajcźe ßo ßami s khwalobnymi a duchownymi khěrluschemi, lubosnje spěwajo temu Knjesej w ßwojej wutrobje.“

W zyrkwjach Kamjeńtneho doła njenadeńdźemy žanych byrglow, ale spěwanje ßo tam s wulkej wěstoscźu a na jara hnujaze waschnje wuwjeduje. (W poßlednim Oberlinowym cźaßu ßo tam khěrlusche s klarinettami pschewodźachu.) Jedyn s wucźerjow pschipowjeda s wótrym hłoßom khěrlusch, kiž ma ßo spěwacź, najwuwucźenischi spěwarjo sanjeßu jón, wucźerjo spěwaja baßy a bórsy spěwa zyła shromadźisna w melodiskim khorje. W sběrzy khěrluschow, kotrež je Stuber sestajał a Oberlin w wjazorych nakładach cźischcźecź dał, ßu někotre woprawdźe jara poetiske spěwy, kiž wosnam wěrneje evangelskeje pobožnoscźe na cźole njeßu a runje tak wutrobu s hrěschneho spanja wubudźuja, jako tež poddatu kschescźijansku wutrobu s najlěpschimi sacźucźemi napjelnja. Ta zyła sběrka móhła ßo wuliwanje nabožneho ducha w Kamjeńtnym dole mjenowacź. K dopokasanju teho njech tudy jedyn khěrlusch s njeje se ßerbskim pschełožkom město namaka.

Spokojnoscź.

Schto rudźisch ßo, o wutroba?
Cźiń, rostorhń płuta ßwoje!
Ach, spominaj wschak na Boha,
Joh' srudźa styski twoje.
Kiž wulki je,
Tón wodźi cźe.
Ty dźěcźo najwyschscheho
Masch połnu luboscź jeho.

Pój, pohladaj na hwěsdnischcźo,
Napinaj wschitke mozy
A licź te ßwěty, kotrež ßo
Tam mjerwja w jaßnej nozy:
Bóh stwori to
A sdźerži wscho;
Wscha twoja móz a wěda
Cźi próschka stworicź njeda.

Tu widźisch Božu wschehomóz,
Tu cźujesch ßłaboscź ßwoju!
A tutón wulki wěcźny Wótz
Wschu snaje nusu twoju.
Cźe pschikryła,
Cźi wupomha:
Njech tež sły wichor hrosy,
Ty masch ßwój schkit na Bosy.

Kiž s prócha stwori cźłowjeka,
A lilije a róže
S tak kraßnej pychu wobdawa
A ptaki žiwicź móže,
Kiž njeßyja
A njeźnjeja:
Kak móhł na ßwoje dźěcźi
Wón sabycź hdy na ßwěcźi.

Wón hwěsdam pucźe wotměrja,
Ssej kwětki njeda rubicź;
Bjes jeho wole se schtoma
Sso liscźik njem'że shubicź:
Haj kaž wón chze,
Tak wschitko dźe.
Kak dyrbjało, o Božo!
Mje wodźicź ßlepe sbožo?

Duž njestaraj ßo, wutroba,
Cźe styski jenož mola.
Masch žiwjenje ty wot Boha,
Dha tež je jeho wola,
So dyrbisch wschu
Měcź potrjebu.
Wón se ßwěrnoscźu jara
Wschak sa tebje ßo stara.

Do twojej' ruki schcźedriwej',
O wschehomózny Božo,
Kiž ženje ßłaba, prósna njej',
Dha kładu ßwoje sbožo.
Haj ßwobodu!
Kryj wótcźinu!
Sdźerž strowe moje cźěło!
Dom žohnuj mi a dźěło!

Hdyž žiwjenje mi podlěschisch,
Dha budźesch tež mje wodźicź,
A schtož ty na mnje dopuschcźisch,
To njemóže mi schkodźicź.
We podacźu
Ja dobydu
Na nadźiji a wěrje,
Na pokoju a měrje.

Ssy wjeßele mi wotßudźił,
Dha khwalu twoju hnadu;
Ssy pak mje srudźicź wotmyßlił,
Pšched twojej kleczu radu.
Ja derje wěm,
So twaricź ßměm
Na tebje we wschej nusy,
Wschak ty mi njejßy zusy.

Do klina panu twojeho,
Hdyž so mnu k ßmjercźi póndźe.
Wote mnje, Božo, njedźěl ßo,
Hdyž hnadny cźaß mi wuńdźe.
A po ßmjercźi
Mje horje wsmi,
Do ßwojoh' sbóžnoh' raja,
Dom do wótzneho kraja.

Roshlad w naschim cźaßu.

Khěžorowy narodny dźeń je ßo po zyłym kraju s wulkim sahorjenjom ßwjecźił. W Barlinje bě pschitomnoscź ruskeho krónprynza ßwjatocźnoscź jara wulzy powjetschiła. Khěžor je pschi hoscźinje w khěžorowym hrodźe ßławu na ruskeho khěžora wunjeßł a na stare pschecźelstwo w wójnje a w měrje bjes Pruskej a Ruskej dopomnił. Ruske nowiny ßu w khěžorowych ßłowach nowy sawdawk sdźerźenja měra pósnałe a ßo s wjetscha jara na nich swjeßeliłe.

Kholera je w Nietenlebenje pola Halle, hdźež ßo wulki wustaw sa duchakhorych namaka, hacź dotal wjazy hacź 40 woporow žadała. Po měnjenju Barlinskeho profeßora Kocha je ßo kholera s wodu, kotraž ßo s rěki Sale cźerpa, sanjeßła. Strach, kotryž njecźista woda s rěkow sa skhorjenje na kholeru pschinjeße, je jara wulki. Duž je jara na to hladacź, so nichtó tajku wodu njepije, ale jeno wotwarjenu.

Sbožowny wojak.

W prěnjej schlesynskej wójnje pschińdźe jedyn Italcźan jako wikowar do Schlesynskeje. Pruszy wojazy jeho nusowachu, so by sa pjenjesy dwě lěcźe wojak był, psches jich lescź pak bu s jeneho lěta dźeßacź. Hdyž bě ßo dźeßacź lět minyło, proschesche Italcźan ßwojeho generala, so by jeho se ßłužby puschcźił.

„Mój ßyno", wotmolwi general, „ja tebje njeßměm se ßłužby puschcźicź, dokelž hischcźe wjazy wojakow trjebam, kral ßam pak je tudy w bliskoscźi, wobrocź ßo na njeho ßameho". „Pšched krala budu s cźeźka pschińcź móz", wotmolwi Italcźan, „jeli so mje wy njemóžecźe se ßłužby puschcźicź, budźe mje Bóh tón Knjes ßam puschcźicź!" „Schto?" dźesche general, „chzesch ßebi ßnano žiwjenje wsacź?"

„O ně", wotmolwi Italcźan, „ja wschak buch nusowany, wojak bycź, tola ja ßo Bohu sa to dźakuju! Haj, dźak budź jemu sa jeho wodźenje, so je mje do němskeho kraja a do Schlesynskeje dowjedł, pschetož tudy k pósnacźu teho evangeliona a k wěstoscźi hnady Božeje w Khrystußu Jesußu pschińdźech, ja ßym ßebi teho wěsty, so ja sbóžnje wumru, hdyž bych tež dźenßa bjes bajonetami a kanonami žiwjenje wudychacź dyrbjał." — „Kak sbožowny cźłowjek", pomyßli ßebi general a sdychowasche: „O so bych ja tež tak sbožowny był!" Bórsy po tym pschińdźe pschikasnja, pschecźiwo njepschecźelej na wójnu wucźahnycź. Zyłe rynki wojakow buchu wot njepschecźelskich kanonow morjene abo žałostnje sranjene. „Nětkole drje budźe mój Italcźan se ßłužby puschcźeny", pomyßli ßebi general a hladasche sa nim. W tym ßamym wokomiknjenju pschilecźa kulka a mori Italcźana. Temu generalej ßylsy s wocźow kapachu a wón sdychowasche pódla: „Mój Božo, tón je sbóžnje wumrjeł, ale schto ja? Ja hischcźe pschihotowany njejßym. Luby Božo, sdźerž mje hischcźe tón krócź. Daj mi prjedy wěstemu bycź, so tež ja sbóžnje wumru!"

Bitwa bu pschezo horzischa, general bu do praweje ruki tšěleny a padźe s konja, jeho wot bitwischcźa njeßechu. Kral jemu dowoli, so móžesche ßo k ßwojemu wuhojenju do Wernigerode dowjescź dacź. Tu general duchowneho k ßebi pscheproßy. Temu wón tón podawk wo tym Italcźanje wupowjeda a pschistaji, so wot teho cźaßa jeho duscha žaneho měra nima, a so ßebi žada, tajku sbóžnu wěstoscź wěcźneho sboža dostacź. Duchowny jeho na Jesußa pokasa, kotryž móže wschitke žadanja nascheje wutroby směrowacź, woßebje pak staroscźe wo wěcźne sboże. Wón je ßam tón, kiž dokonja, so hrěschnika psches hnadne hibanje ßwojeho Ducha k ßebi cźehnje. Wón móže nam měr a wěstoscź teho sboža dacź; haj, wón ßam je to khostanje, kotrež ßmy my s naschimi hrěchami saßłužili, na kschižu njeßł a psches ßwoju wopornu ßmjercź naß Bohu spodobnych scźinił. Wón je wschitko sarunał, schtož běsche bjes Bohom a bjes nami, tak so my wodacźe hrěchow psches jeho krej a tón měr wujednanja s Bohom dostanjemy, my pak njeßměmy wot nětka wjazy ßwětej a ßebi ßamym, ale dyrbimy Bohu žiwi bycź a ßłužicź. Husto myßlesche ßebi general s dźakownej modlitwu na dźiwne pucźe Boże s tym Italcźanom, kiž s tajkej wjeßełej nadźiju do ßmjercźe dźěsche. Ale wón tež nawukny, s wěrjazym sapschimnjenjom w Khrystußu tón ßamy měr namakacź, kotryž mamy w nim ßamym.

S teho powjedańczka ßłyschimy napominanje: Pytaj jeno Jesußa, wschitko druhe njepomha, pschetož ßwjate pißmo praji: Tak je Bóh tón ßwět lubował, so wón ßwojeho jeniczkeho Ssyna

dał je, so bychu wschitzy, kiž do njeho wěrja, shubjeni njebyli, ale wěczne žiwjenje měli. Sjew. Jana 3, 16.

Dokelž teho dla te dźěczi cźěło a krej maju, je wón runje tež to ßame dostał, so by wón psches tu ßmjercź temu móz wsał, kiž móz ßmjercźe měješche, to je, temu cźertej. A by wupuschcźił tych, kotsiž ßmjertneje bojoscźe dla ßwoje žiwe dny k ßłužbje wotßudźeni běchu. Hebr. 2, 14. 15. Pschetož Bóh běšche w Khrystußu a sjedna tón ßwět ßam se ßobu, a njepschizpi jim jich hrěchi, a je nam porucził, so bychmy my rěczeli wot teho sjednanja. My ßmy teho dla póßłani na město Khrystußa, a je tak, so Bóh psches naß napomina. Duž proßymy na město Khrystußa, dajcźe ßo s Bohom sjednacź. Pschetož wón je teho, kotryž wot žaneho hrěcha niczo njewjedźešche, sa naß k hrěchej sczinił, so bychmy w nim ta prawdoscź byli, kotraž psched Bohom płaczi. 2 Kor. 5, 19—21.

Jan Arndt.

Kotry evangelski kschescźijan njeby snał ßławneho spißaczela knihow: „Wěrne kschescźijanstwo" a „Paradysiskeje sahrodki" (Paradisgärtlein), generalsuperintendentu Jana Arndta w Zelle w sapoczatku ßydomnateho lětstotetka? Narodźeny 27. dezembra 1555 w Bellenstädtu w Anhaltiskej dosta wot ßwojeho nana, kiž běšche tam s duchownym, mjeno Jan. Hižo w ßwojim dźeßatym lěcźe shubi ßwojeho nana psches ßmjercź, dobrocźiwi pschecźeljo pak ßo sa jeho wocźehnjenje a wuwuczowanje starachu. Jara bě sahorjeny sa lěkařstwo a pschirodospyt, ale cźežka straschna khoroscź na jene dobo jeho smyßlenje pscheměni. Na khorokožu mjenujzy jemu zyle nowe myßle pschińdźechu wo cźłowśkej wutrobje a wo cźłowśkim žiwjenju a ßlubi, so chze, hdyž Bóh jeho saßo wustrowi, na duchownstwo studowacź a wschitke ßwoje mozy a dary do ßłužby zyrkwje stajicź. Wón ßo wustrowi a bu duchowny. Kaž Luther tak tež Arndt se spißow a knihow ßwjateho Bjarnata, Tanlera, Domascha s Kempis trosch, natwarjenje a duchownu zyrobu cźerpasche. S nich jena, kaž ßam praji, ßwěza polěpschowanja, nutrnoscźe, ßwjatoscźe a duchowneje mudroscźe skhadźešche. Wot 21. lěta ßwojeho žiwjenja studowasche w Wittenberku, Straßburku a Baselu, hdźež tež ßwoje hižo prjedy dobyte lěkařske wjedźenje wobkrucźicź a dale pschisporjecź pytasche a tež s wulkej pilnoscźu a s wulkim pschiwiskom list ßwjateho Pawoła na Romskich nakožowasche. Tu w Baselu budźišche ßo ras w žołmach Rheina tepił, njebudźišche jedyn s jeho wuczomzow, jedyn pólski baron, jeho wuczahnył. W lěcźe 1582, 29 lět stary, ßo saßo do domisny Bellenstädta wrócźi. Hdyž běšche tudy jene lěto dołho s wuczerjom był a ßebi wschelke shonjenja w schuli dobył, dosta ßwoje prěnje farske město w jenož někotre hodźiny wot Bellenstädta sdalenej wßy Badeborn. Sswěrny a ßwědomliwy ßydom lět ßwoje sastojnstwo w tutej woßadźe sastarasche a budźišche wěscźe hischcźe dlěje tam wostał, njebudźišche wjerch Jan Jurij s mozu reformirtsku wěru w anhaltiskich zyrkwjach sawjescź chzył. Arndt pschecźiwo temu wustupi, bu 1590 wotßadźeny a s kraja wupokasany. Psches Boźe dźiwne wodźenja dosta w tym ßamym cźaßu dwoje powołanje, do Mansfelda a do Quedlinburka. Wón ßo sa poßlenje rossßudźi a tudy dźewjecź lět s wulkim žohnowanjom skutkowasche, woßebje w lěcźe 1598, hdyž mór w tutym měscźe ßurowje sakhadźešche a ßebi na tsi tyßaz woporow žadasche. Wón bu rad ßłyschany, tež husto wot dźakownych woßadnych w Bellenstädtu a Badebornu wopytany, troschtowasche, wucźešche a napominasche, hdźež a kaž wjedźešche a móžešche a měješche woßebje w lěcźe móra husto hacź do nozy dźěłacź. Ale tola sa wschitku prózu a napinanje derjesaßłužene pschipósnacźe njedosta, ale bu pschißłodźeny a ßo Bohu dźakowasche, hdyž bu 1599 do Braunschweiga powołany. S wjeßełoscźu tuto sastojnstwo pschija.

Tudy jeho skutkowanje saßo dźewjecź lět trajesche. Saßo cźežke cźaßy sa njeho pschińdźechu. W lěcźe 1605 wuńdźechu prěnje knihi „wo wěrnym kschescźijanstwje", s jeho prědowanjow sestajane, tak rjez, prěnje natwarjeńske knihi evangelskeje zyrkwje. S dźěła se sawiscźu Arndtoweho žohnowaneho stutkowanja dla, s dźěła, dokelž ßo w tutych knihach wjazore wuprajenja prjedawschich pobožnych muži namakachu, bu pschedewschěm wot ßwojeho sastojnskeho bratra ßamo na klětzy wótrje pschimany, pschichodne běchu prawe lěta kschiža a wojowanja sa njeho a wón hižo na to myßlesche, ßwoje sastojnstwo skožicź, so by měra namakał. Dźakowano Bohu to nusne njebě. Powołanje do Eislebena skónczi tuto wojowanje a běd źenje. Mjes tym běchu ßebi prěnje knihi wo wěrnym kschescźijanstwje s wonka Braunschweiga tak wjele pschipósnacźa a khwalby dobyłe, so bu pschecźe pschezo powschitkownische a wótrische, so by Jan Arndt ßwoje sapoczane dźěło dale wjedł. A Jan Arndt da ßo pohnucź, hischcźe troje knihi wudacź, kóžde pod woßebitym napißmom. Prěnje rěkachu: knihi ßwjateho pißma, druhe: knihi žiwjenja, tsecźe: knihi ßwědomnja, schtwórte: knihi pschirody. Hłowna myßl wschěch knihow je: Khrystuß we naß, wotpoczujo na Khrystußa s a naß. Tež w Eislebenje měješche Arndt 1610 mórski cźaß pschětracź, so hižo ßwoje wotkasanje sczini. Bóh pak jeho hnadnje psched natykazej khoroscźu swarnowa, pschetož Bóh běšche jeho hischcźe k wjetschemu postajił; w lěcźe 1611 powoła jeho wójwoda Khrystijan sa generalneho superintendenta Lüneburgskeho kraja do Zelle.

Tu ßo Arndtowe poßlenje a powschitkowne skutkowanje sapocźa. Wažny je tutón cźaß woßebje psches generalne zyrkwine visitazije, kotrež w lěcźe 1615 we wschěch Lüneburgskich zyrkwjach wotdźerža, zyle nowe, ale tola jara płódne skutkowanje; po Arndtowych rosprawach wójwoda Khrystijan ßam ßo sa nusne polěpschowanje starasche k lěpschemu evangelskeje zyrkwje. Tudy Arndt ßwoje prědowanja wo ßwjatych sczenjach, wo psalmach a wo Lutherußowym katechismußu wudawasche. Tudy ßwjecźešche 1617 reformazijski jubilej evangelskeje zyrkwje. Arndtowe mjeno ßame doßahasche, jeho knihi poruczecź a daloko rosschěrjecź. Tudy dźerźešche dźeń tsecźeje meje ßwoje poßlenje prědowanje wo ßłowach: „Kotsiž se ßylsami rossßywaju, cźi budźa s wjeßełoscźu žnjecź. Woni tam a ßem khodźa a rossßywaju s płaczom drohe ßymjo, ale potom pschińdu woni s wjeßełoscźu a noscha ßwoje ßnopy. (Ps. 126, 5. 6.) Hdyž zyle wotpjaty domoj pschińdźe, dźešche k ßwojej mandźelskej: Ja ßym moje cźělne prědowanje dźerźał. Straschna symniza jeho na khorokožo cźißny, s kotrehož po Boźej radźe wjazy njestany. Dźeń wote dnja mozy bóle a bóle woteběrachu, dźeń dźewjateje meje hischcźe ras Boźe ßwjate wotkasanje wužiwasche, dźeń 11. meje w nozy cźische wußny a sańdźe do Boźeje kraßnoscźe, hdyž běšche prjedy hischcźe se 143. psalma ßo modlił: „Njekhodź do ßuda se ßwojim wotroczkom, pschetož žadyn žiwy prawy njeje psched tobu." Bórsy po tym hischcźe dźešche: „My widźichmy kraßnoscź, jako kraßnoscź teho jeniczkeho narodźeneho Ssyna wot Wótza, połny hnady a prawdy; a kajka kraßnoscź to je? To je ta kraßnoscź, kotruž žane woko njeje widźiło a žane wucho ßłyschało njeje a do žaneho cźłowjeka wutroby pschischło njeje, tutu kraßnoscź ßym ja wohladał a jeho poßlenje ßłowa běchu: „Nětko ßym pschewinył".

Heßło Arndtoweho zyłeho žiwjenja bě: „Khrystuß ma wjele ßłužobnikow, ale mała je liczba tych, kiž sa nim khodźa." Jeho woßady khwala jeho pschecźelniwoscź, poniżnoscź, dobrocźiwoscź a sczerpliwoscź. Ssylny běšche w modlenju. We wjele cźežkich a hórkich cźerpjenjach a běd źenjach běšche nawuknył, ßo k Bohu modlicź a ßo jemu zyle dowěricź. Ale jeho najwažnischi skutk, kotryž je jeho njeßmjertneho cźinił, je a wostanje jeho „wěrne kschescźijanstwo". Skoro do wschitkich rěczow ßwěta ßu ßo tute knihi pschełožiłe a njeliczomnje husto s nowa wudałe. Spener je wo tutych knihach prědował a drusy wuczeni mužojo ßu Arndtowe knihi wukładowali na universitach. Psches dwaj lětstotetkaj dźe hižo Arndtowa khwalba, ale kóždy, kiž jeho knihi snaje, dyrbi prajicź, so ßu drje to stare knihi, ale sestarjene hischcźe njeßu.

Tež nasch cźaß móže s nich wjele wuknycź, tež my móžemy w nich wjele namakacź sa nasche žiwjenje a naschu wutrobu, mjenujzy: „Wěrne kschescźijanstwo."

„Pomhaj Bóh" je wot nětka niz jenož pola knjesow duchownych, ale tež **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin"** na wßach a w Budyschinje dostacź. **Na schtwórcź lěta** płaczi wón **40 np., jenotliwe cźißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farał w Krjebi; ßoburedaktor: farał Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a naklad Ssmolerjez knihicźischcźerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 7.
12. febr.

Lětnik 3.
1893.

Sserbſke njedźelſke łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczíſchczérni w Budyſchinje a ßu tam doſtacz ſa ſchtwórtlětnu pſchedpłatu 40 np.

Njedźela Eſtomihi.

Pſ. 40, 9: „Twoju wolu, Bożo, czinju ja rad a twój ſakoń mam ja ßrjedźa ßwojeje wutroby.“

Se ſtarodawneho czaßa ßem je kſcheſczijanſka zyrkej ſ tych 52 njedźelow zyrkwineho lěta 7 wotdźěliła, ſo by je hiſtoriji wo czérpjenju naſcheho Knjeſa a ſbóżnika poßwjeczíła. Pola naſchich wótzow ßo w póſtnym czaßu ſwadow a prozeßow ſminychu. Jedyn ſawda druhemu ruku k ſjednanju dla teho, kiž je naß pſches ßwoje hórke czérpjenje a wumrjecze ſ Bohom wujednał. Wſchitke wjeßela a ſabawy woněmichu. Czicho bě w tychle dołhich njedźelach dla teho, kiž w ßwojim martrownym czaßu czichemu pjatkej napſchecziwo dźěſche. W czornych draſtach, ſo by ßo ſjewiła ſrudoba wo Jeſußowym czérpjenju a wo ßamßny hrěch, khodźachu ſtari a młodźi do Bożeho doma.

Póſtne njedźele, pſched kotrychž durje naſcha dźenßniſcha njedźela naß wjedźe, ßu drje hódne, ſo bychu naſche zyłe myßlenje a wopomnjenje ſapſchimnyłe. Wſchěďnje chzedźa nam modlitwu do wutroby kłaſcz: Mój je wſchón tón kſchižowany! Duž, mój luby kſcheſczijano, byrnjez tež w naſchim czaßu zyle hinak było dyžli prjedy, tak ſo ßo tawſynty pſches ßwětnu haru a wjeßela tutych njedźelow wo jich žohowanje ſjebaju, woſtań ty jeno czichi a nutrny w ßwojej wutrobje; wſchěm ſawjedźenjam ſtup napſchecziwo, žane ſaßmjecze a žana Judaſchowa mſda njech czi njedatej ßo kabłacz. Dźi ſe ßwojim ſbóżnikom kroczel ſa kroczelu horje do Jeruſalema! A ßy-li potom na kónzu teho pucza mały kuſk wot njeho wuknył, kak ßo Bože ßłowo dopjelni: Twoju wolu, mój Bożo, czinju ja rad! kak bohaty na hnadźi a póſnaczu dźeſch ty potom ſ tychle njedźelow!

Kajke czérpjenje je naſch Knjes na ßo wſał! Schto je pornjo temu wſchěch ludźi czérpjenje? Hiſchcze mjenje dyžli pěſkowe ſornjatko pornjo zyłej horje. My ßmy ßwoje czérpjenja ſe ßwojimi hrěchami ſaßłužili. Wón pak bě bjes hrěcha a poroka. A kak wón czérpi! Na tej dołhej martrownej haßy, hdźež czérpi wodnjo a w nozy, hdźež ßo jeho czělna móz ſłama a wſcha człowjeczna leßnoſcz a wſcha móz czěmnoſcze ßo na njeho datej, ſjewi kóžda ſ jeho ſtopow: Twoju wolu, mój Bożo, czinju ja rad. W tutej wjeßełej poßłuſchnoſczi, ſ kotrejž naſch ſbóżnik czérpjeſche, bě ßwěta wumoženje, tež twoje wumoženje wobſamknjene.

Duž dyrbi płaczicz w tychle njedźelach, kotrež chzemy w wutrobnej czíſchinje pſchebycz: Na Jeſußowym boku, w czíſchinje a ſczérpnoſczi, w poßłuſchnoſczi a ßwěrnoſczi, we wutraczu hacz do kónza tež tam, hdźež mamy pſchecziwo ßamßnemu czěłu a ßamßnej krwi wojowacz, haj tam najwjazy, chzemy czahnycz po hnadnym puczu, kiž hiſchcze pſchezo wjedźe pſches Golgathu, ale potom tež nuts do jaßneho jutrowneho ßłónza.

Pſchezo hiſchcze njeje njewumoženy ßwět niczo wjedźecz chzył wo czérpjenju a poßłuchanju, wo pokucze a roskaczu, wo kſchižu a wo czernjowej krónje. Duž njemóže hinak, hacz runje w czichich njedźelach pſches nabłaſne žorty ßo Khryſtußowemu kſchižej najwótſiſcho pſchecziwjecz. Knjeſowu woßadu pak napjelni runje w tym czaßu najhorziſche žadanje po ſbóżniku. Woczi a wutroby ſtaji na ſbóżnika

a wojuje se wschej mozu wěry a luboscźe pschecźiwo wschemu, schtož ju hischcźe dźěli wot njeho a wěrne bójske žiwjenje sadźěwa. Schtó móže a chze nětk dale žiwy bycź w hrěchach, hdźež jemu hnada tak lubosnje napschecźiwo stupi? Schtó chze a móže w smjercźi wostacź, hdźež je Khrystuß město naß smjercź pschewinył?

Njedyrbi wjele skerje pola naß rěkacź: psches poniženje w pokucźe k dobycźu, psches poßłuschnoscź k kraßnoscźi, psches skałotwjerdu wěru do wohidy Khrystußowego kschiźa k sbóžnemu nashonjenju kraßnoscźe kschiźa?

Haj, njech rěka pola naß dźenß a pschezo, kaž pola nascheho sbóžnika a byrnjež tež zyły swět naß sa směch měł: Twoju wolu, mój Božo, cźinju rad. Pschetož jeho wola je dobra a hnadna wola. Na Khrystußowym kschiźu steji telko pißane wo Božej dobrej a hnadnej woli, so ty hacź do wscheje wěcźnoscźe njebudźesch dorosymicź tole wopißmo Božeje hnady. —e.—

Khudy tkalz a smjertniza.

Něhdy w starych, dawnych cźaßach bydlesche we Wonezach khudy tkalz. Tón měješche hiźo hromadku dźěcźatkow. Nětkle pak bě so jemu runje sedme narodźiło, duž sebi wón tajke a hinasche myßle cźinjesche, hdźe móhł sebi temule hólcźatku koho sa kmótra wuproßycź. Na to jemu jeho žona praji: „Jano, dóńdź jemu někoho bohateho sa kmótra wuproßycź; tajki móhł so potom skerje sa tuteho wboheho hołbika staracź. Nam wbohim wschak kóždy dźeń lube Boże słónczko saže s woknom do jstwy nuts sakuknje, hacź krjenzu lubeho Božeho khlěbcźka na blidźe wuhladamy."

„Haj wschak, haj", jej muž na to praji, — „ale tajzyle bohacźi maja cźi druhdy wutrobu wschu sastwjerdźenu". Tola swojej žonje k woli so nětkle na tajki swój pucź poda, dóńdźe k swojemu bohatemu sußodej a wosjewi jemu swoju naležnoscź. Tón pak jemu khětsje wschón mjersazy na to wotmolwi: „Mótkow mam hiźo dawno wjazy hacź doscź, so wysche nich žaneho wjazy njepotrjebam, twojeho dźěscźa pak tež niz. Wupytaj sej radscho swojich kmótrow s ludźi twojeho runjecźa! — A tamle su sa tebje se jstwy durje!"

Duž poda so wbohi khudy tkalz k někomu khudemu na prostwu. Ale tón jemu praji: „Pschecźelo, to tola widźisch, so sam niczo kußacź nimam, niz ja, niz moji ludźo, a s kmótsjazej drastu wola naß tež hubjenje steji. Kak móhł ja wbohi druhim ludźom kmótsicź, wschako sam jeniczkeho cźerwjeneho pjenježka nimam, so móhł komu schto do kschcźeńskeho liscźika nuts sawjasacź. Podaj so tola radscho k bohatym ludźom se swojej prostwu!"

A takle jeho tón khudy tež wot so wotpokasa. — Nětkle hakle pak měješche wbohi tkalz swoju lubu nusu!

Na wscho tole bu nasch tkalcźik jara srudny, pocźa na sameho Boha skorźicź a na słych ludźi, a jako prěki psches lěß duzy domoj dźěsche, hrabny so sam sa swoje włoßy a sawoła: „Ach, njetrjebał tu tola na tymle słym swěcźe dale žiwy wostacź. Ssmjercź, pój, wsmi sebi mje k sebi, pschińdź sebi po mnje, potom směje tu wscho moje hubjenstwo na swěcźe swój kónz!" Lědy bě tole wurjekł, stejesche pola njeho něchtó do dołheje cźorneje płachty sababjeny, — něka žónska. —

Hdźež so wona se žanej swojej nohu wustupi, tam na jene dobo trawa a kwětki wožołtnychu, a liscźo suche a swjadłe se schtomow dele spada. Tale žónska bě smjertniza. Ta jemu nětkle pucź sastupi a praji: „Ty bě mje tu k sebi sawołał. Duž tu nětkle pódla tebje steju. Schto sebi wote mnje sechzesch?"

Wbohi khudy tkalz so njemało nastróža, jako tu smjertnizu wuhlada, scźeźe sebi pched njej swój kłobucźk, pokhili so pched njej a praji jej: „Moja žona je mi wczera małeho hólcźka porodźiła, a temu nětkle nichtó kmótsicź njecha, niz bohaty, niz khudy. Duž sym sebi waß sawołał (wschako scźe wy khudym ludźom pschecźelna), hacź njechała wy mojemu dźěscźu sa kmótru bycź." „Ej, moje dla", praji smjertniza, „pschinjeß jo jutsje wjecźor, hdyž je so swjatok wuswonił, sobu do zyrkwje, ja tam tehdy wěscźe budu, a chzu tam twojemu hólzej sa kmótru postacź."

Khudy tkalz wscho takle scźini, a jako běchu so woni wokoło dupy wustupili, pschińdźe smjertniza, wsa sebi to dźěcźo do swojeju rukow a měješche jo pschi kschcźenju na rukomaj. To dźěcźo dosta kschcźene mjeno: Anastasij. Fararjej pak kmótra smjertniza praji: „Ja po wschěch krajach wokoło cźaham a khodźu ludźi sahojicź. Temule khudemu tkalzej sym s tutej mojej słužbu chzyła woßebitu luboscź wopokasacź."

S Božeho doma dźěsche ta kmótra sobu s tkalzom do jeho domcźka, wsa sebi jeho tam khwilu na stronu a praji jemu s mjelcźa do wucha: „Kmótsje, do kschcźeńskeho liscźika cźi ani cźerwjeneho pjenježka nutssawjasaka njejßym, dokelž sama žaneho jeniczkeho nimam Ssléboro a słoto ja žane nimam, dokelž cźi ludźo, kotsiž ke mni pschińdu, wscho tajkele doma ležo wostaja, a khudźi a nasy ke mni pschijědu, kajzyž su so tu něhdy na swět narodźili. Ale ja chzu cźe sa to něschto nawucźicź, s cźehož móžesch swój rjany wužitk měcź a sebi s nim schwarny pjenjes saßłužicź. Knjes farař sebi najskerje myßli, so sym ja něka lěkařka. Duž jeno rosnjeß do ludźi, so sym cźe ja wulku wěz nawucźiła a cźi něke nowe lěkařstwo podała, kiž je psche wschě druhe mózne. Pschińdźe sebi něchtó po tebje a dyrbisch s nim hicź někoho khoreho wopytacź, tehdy tam wo jstwje wobej swojej wocźi wocźinjej: ja spochi pódla kóždeho khoreho sedźu, ale mje tam nichtó njewupytnje. Pak sedźu khoremu k hłowje, pak jemu k nohomaj. Widźisch, so ja komu k hłowje sedźu, tehdy rjekń tam tym ludźom: „Jowle je wscha pomoz podarmo. Tu je wěsta smjercź." Potom woteńdź wot nich swoju stronu, — tajki jich khory dyrbi jim wumrjecź. Ale sedźu ja komu k nohomaj, tehdy praj tym ludźom: „Tehole khoreho chzu wam ja bórsy wscheho wustrowicź, njech měł wón khoroscź, kajkuž sechze. Podaj jemu potom kuß lěkařstwa, kajkež sechzesch, — tajki cźi bórsy na to wotkhori. Takle to spochi cźiń, a ty směješch wote wscheho teho wjele khwalby a rjany wužitk."

(Pokracźowanje)

Snutskowne mißionstwo.

Lubi cźitarjo, my smy nasche „Pomhaj Bóh" hiźo huscźischo mjenowali „serbski cźaßopiß sa snutskowne mißionstwo". Duž chzemy sebi tež nětko junkrócź bliže wobhladacź a rospomnicź, schto po prawom snutskowne mißionstwo je. Hdyž so rěcźi wo swonkownym mißionstwje, s dobom kóždy wě, so so rěcźi wo kschescźijanskej luboscźi, kotraž so smili nad wbohimi póhanami a jim scźele prědarjow, so bychu jim evangelijon pschipowjedali. S tajkimi krótkimi słowami so wopißacź njehodźi, schto snutskowne mißionstwo po tajkim je; pschetož jeho polo dźěłanja a skutkowanja je jara wschelake a schěroke. Něschto wschak to mjeno sabłyschawschi s prěnja pósnajemy, so chze snutskowne mißionstwo nutskach w kschescźijanskich krajach dźěłacź. Ale s tym je nam mało rosjaßnjene. Duž sebi bliže wobhladajmy nadawk snutskowneho mißionstwa.

Mjeno „snutskowne mißionstwo" je wot Wicherna, kotremuž su tež „wótz snutskowneho mißionstwa" narjekli. Wón je był sam wulki dźěłacźeř a je tež prěni porjad sa snutskowne mißionstwo sestajał. Na njeho budźemy so tež pschi naschim wopißowanju snutskowneho mißionstwa sałožicź, dokelž drje s cźeźka lěpscheho žórła nadeńdźemy, s kotrehož móhli cźerpacź. Prěnje je saßo to prajchenje: „Schto je snutskowne mißionstwo?" Snutskowne mißionstwo wopschija zyłe shromadne skutkowanje, kotrež luboscź, s wěry do Khrystuß wuroscźena, dokonja; wschitkich, kotsiž su do mozy a pod knjejstwo hrěschneho skaženja pschischli a k kotrymž kschescźijanska zyrkej psches swojich duchownych njedoßaha, dokelž tucźi sabłudźeni s wjetscha s wonka zyrkwje steja, kotrychž wobrocźicź pak ma sa swoju pschißłuschnoscź. W kóždej nusy, swonkownej abo snutskownej, kotruž dyrbi wutroba wot kschescźijanskeje luboscźe sahorjena widźecź, chze snutskowne mißionstwo pomhacź a žórło, s kotrehož cźerpa, so jemu žórli bjes pschestacźa. Pschetož korjeń jeho skutkowanja je Khrystuß, kotremuž kóžda nusa wutrobu hnuje a w kotrehož wutrobje je pomoz pschecźiwo wschemu hubjenstwu namakacź. Snutskowne mißionstwo je prawe žiwjeńske sjednocźenje kschescźijanow w swójbje, w stacźe a w zyrkwi a swěru sa tym hlada, so by tam, hdźež so tute swjaski rospuschcźeja, se swojej pomozu sastupiło. Sswójba, stat a kschescźijanska zyrkej su sałožene wot Boha sameho, teho dla je sebi snutskowne mißionstwo sa swój nadawk wuswoliło, tute swjate postajenja Boże k sbožu luda sałožene sakitowacź pschecźiwo duchej cźěmnoscźe, kotryž so w naschim cźaßu nuts dobywa do luda a chze wěru do tajkich wustajenjow Božich wutupicź, a powrócźicź wschitko, schtož je nam drohe a swjate. Khrystuß dyrbi saßo wot zyłeho luda pósnaty bycź, jako tón Knjes wschitkich, w kotrymž smy wschitzy

sjednoczeni, kotryž je ßam wucził tutón trojaki porjad sjenoczenja kscheszčijanow, kotryž mamy w ßwójbje, w stacze a w zyrkwi.

S prěnja snutskowne mißionstwo pschi ßwojim skutkowanju dźěła sa sdźerženje ßwójbneho žiwjenja; — ßwójba dźě je to sjednoczenje, s kotrehož wukhadźa wschitko druhe towarschne žiwjenje. Hdyž wone w ßwójbje widźi wustajenje Boże, njemóže ßo s tym spokojicź, so by sozialdemokratam, kotsiž chzedźa sbožowne ßwójbne žiwjenje sanicźicź, napschecźiwo stupało — ně, niz jenož wobaracź chze njepschecźelej — ale tež ßwójbne žiwjenje w kscheszčijanskej myßli wobnowicź. — Duž ma ßo na to hladacź, so ßo dźěcźi wocźehnjeja w kscheszčijanskej myßli, so muž a žona ßo lubujetaj jako kscheszčijanskaj mandźelskaj, so hospodař a hosposa tež ßłužobnych w domje s pschikładom a ßłowom wabitaj k prawemu, cźistemu a pózcźiwemu žiwjenju a jich wotdźeržujetaj wot hrěschneho žiwjenja, so Khrystußowa luboscź wschitkich domjazych saßo sjednoczuje a wodźi. Na kajke waschnje kscheszčijanska luboscź w snutskownym mißionstwje tutu ßwoju pschißłuschnoscź dopjelnjuje, wo tym smějemy posdźischo rěczecź, hdyž ßebi nadrobnischo jeho dźěłanski porjad wobhladamy.

S druha skutkuje snutskowne mißionstwo sa stat, jako sa porjad wot Boha postajeny. Sso wě, so na žanu stronu, kotraž wěste nahlady w sjawnym statnym žiwjenju sastupuje, stupicź njemóže — wone ßo jenicźzy wobdźěli na statnych należnoscźach po Božim ßłowje: „Kóždy budź poddany tej wyschnoscźi, kotraž móz nad nim ma. Pschetož žana wyschnoscź njeje, khiba wot Boha; hdźež pak wyschnoscź je, ta je wot Boha postajena. Teho dla, schtóž ßo pschecźiwo wyschnoscźi staji, tón staji ßo pschecźiwo Božemu wustajenju.“ (Rom. 13, 1. 2.) Hdyž ludźo wot teje wěrnoscze wotpaduja, wone ßwojich dźěłaczerjow póscźele, so bychu tych sabłudźenych saßo wrócźili k temu pósnaczu, so je wyschnoscź Boże wustajenje, — to wschitko pak chze dozpicź s duchownymi brónjemi wothladujo wot wscheho nusowanja psches swonkownu móz —; pschetož snutskowne mißionstwo skutkuje w kralestwje kscheszčijanskeje ßwobodnoscze (frejoty) a luboscze. A hdyž budźe stat tajkich dźěłaczerjow trjebacź, kotsiž dyrbja w kscheszčijanskej myßli a mozy skutkowacź a w ludu wobnowicź a wobtwjerdźicź, to pósnacze, so je stat wustajenje Boże a so ma tež wón žórko ßwojeho žiwjenja a ßwojeje mozy w Khrystußu — jemu s tuteho boka wěscze pomoznizy pschiňdu. A schtó dha w naschich dnjach wjedźe to wojowanje sa sdźerženje stata pschecźiwo powrócźazym myßlam sozialdemokratow, kotsiž wo žanym Bohu ani Božim wustajenju niczo wjedźecź nochzedźa, w kscheszčijanskim smyßlenju a s tym tež s najlěpschim wuspěchom, hacž snutskowne mißionstwo, lud pschezo k ßwěrnoscźi pschecźiwo khěžorej, kralej a knjejstwu napominajo? A ja ßebi myßlu: tajke skutkowanje budźe lěto wot lěta nusnische, cźim wjazy ludźi ßo wot sozialdemokratow sawjescź da.

(Pokraczowanje.)

Roshlad w naschim cźaßu.

W khěžorstwowym ßejmje ßu sozialdemokratow žałoßnje pobili. Njebudźa tak lohko na tele dny sapomnicź. Pschiňdźe rěcź na jich pschichodny stat, w kotrymž dyrbi lute sboże a derjehicze sa kóždeho bycź. Jich nawjednik Bebel měješche wulku rěcź wo nim a samknu tußamu s tym lestrařskim ßłowom: My njerodźimy ani wo njebjesku ani wo seńsknu wyschnoscź a chzemy njebießa wróblam pschewostajicź. Prawje pak jemu a wschěm sozialdemokratiskim sapóßłanzy Bachem, Richter a Stöcker poßłužichu a jich zyłu njehanibitu łżu na ßwětło cźehnjechu, s kotrejž drje móža saschczuwacź a wschěch spokojnych s hidźenjom a s hórkoscźu napjelnicź, ale niczo woprawdźe polěpschecź njemóžeja. Bachem Bebelej praschenje pschedpołoži, schto a kak s jich sbožownym statom budźe, hdyž je wulke powalenje wschěch wobstejnoscźow tak blisko, na cźož wón niczo wotmolwicź njemóžeschе hacž jeno: to ßu dźě — cźinstwa. Kóždy rosomny cźlowjek pak dyrbi tola sapschijecź, so hdyž chze něchtó nowy stat sałožicź, dyrbi najprjedy wjedźecź, kajki ma tón stat bycź. Tež to bu jim prawje tyknjene, so njechadźa wo žanej wyschnoscźi wjedźecź. Hdyž ßami hižo njemóžeja bjes ßobu měr dźeržecź, kak budźe w jich nowym stacze, hdźež dyrbja tola ßebi prajicź, so budźa cźi nětczischi pschiwißowarjo stareho stata jich najwjetschi pschecźiwnizy? Sapóßłanz dwórski prědař Stöcker jim praschenje staji: schto wěscze wy, schto móžecze wy? a jim pokasa, so niczo njewjedźa a niczo njemóžeja. Město so dobre poczinki w cźlowjeku płodźa, wotdźerža jeho wjele wjazy wot nich, maja sa ßměch lutowanje, luboscź k wótznemu krajej a wěru. Nowy lěpschi stat njebudźe runje tak derje kaž stary wobstacź móz bjes rjanych waschnjow a poczinkow. Te pak woni kaža a cźinja njespokojnych cźlowjekow se ßwojim schczuwanjom, w kotrychž je wscho saczucze sa dobre a wěrne wotemrjete. Hdyž w ßwojich sjawnych shromadźisnach ßlepemu ludu pschezo prěduja: wěra budźe pola nich privatna wěz a so budźa kóždemu ßwoju wěru wostajicź, dha je Bebelowa khróbła rěcź: my njerodźimy wo žanu njebjesku a wo žanu seńsku wyschnoscź, runje pschecźiwo temu. Někotre sornjatka wěrnoscze ßu drje w sozialdemokratiskich wotpohladanjach; te budźa wschitzy ßwěrni wótczinzy hajicź a k płodam wěrneho ludoweho sboża srawicź dacź, ale we wschěm druhim dyrbja pschecźiwo sozialdemokratam wojowacź, kaž woni to saßkuža hacź k sanicźenju jich falschnych, njewěrnych, njewěrjazych a knicźomnych wuczbow.

Pomnjecza hódna awkzija.

Lubi pschecźeljo! Tudy macze pomnjecza hódne powjedańczko, wo woßebnej knjenje, kotraž je ruku a wutrobu, cźěło a duschu pschi pscheßadźowanju pschedała. Psched nimale sto lětami stejesche ßłužobnik Boži, ßam s wyßokeho semjanskeho ßempschindźenja, wonkach na drósy, a powjedasche khudym a sabłudźenym s luda wo luboscźi nascheho sbóżnika, wo njebjeskej domisnje a wo měrje, kotrehož móža wschitzy dźělomni bycź. Wjele ludźi tłóczesche ßo wokoło teho prědarja a poßłuchasche se žedźenjom na jeho ßłowa, tajkale dźiwna luboscź, wo kotrejž wón rěczesche, kotraž wschitke hrěchi wotmyje a hrěschnikow do njebjeskich wobydlenjow horje wosmje, wschitkich k ßylsam hnujesche. Duž na dobo w posłoczanym wosu woßebna knjeni psches tu cźischczeńzu pschijědźe, prědku jedyn na konju jěchasche a wołasche: „Cźińcze rum, tu je kralowska dróha, nascha knjeni je ßo saposdźiła a cźi wyßozy knjeza na nju cźakaja, khwatajcze, cźińcze rum, wy ludźo.“ Na tajke horde žadanje sawoła tón prědař želniwje na tu młodu rjanu knjeni pohladnywschi: „Sastańcze, schto dha wy sapoczinjecze? Wasche ßwjedźeńske hoscźiny, wasche bohastwo a kraßnoscź ßu sachodne wězy. Je drje to kralowska dróha, tola pak dźenßa ßym ju ja w mjenje krala wschitkich kralow wobßadźił.“ Jako widźesche, so ta knjeni ßwojej wocźi miłej dele słoži, rěczesche wón dale: „W mjenje teho najwyschscheho pschipowjedam ja tudy wulke pscheßadźowanje! Schtó ßadźi schto na tule rjanu knjeni? schtó kupi ju s cźěłom a s duschu, s parlemi a naczolnikom a se wschěm, schtož wona ma? W duchu widźu s dweju bokow kupzow ßo pschibliżowacź; tamle s boka pschistupi ßwět a pódla njeho steji cźert, tón praji: „Ja — ja tebi dam wschitke moje schazy a wjeßela, po kotrychž ßebi jeno žadasch. Slóschtne se spěwanjom a rejwanjom dyrbi tebi twoje žiwjenje wotběžecź a twój kónz dyrbi měrny row bycź. Mi — rěczesche cźert dale — ßłuscheja wschitke bohastwa a kralestwo semje, ja tebi podawam, miła knjeni, bohastwo, cześcź a khwalbu, tak so budźa drusy se sawiscźu na tebje hladacź. Twoje mjeno dyrbi na błyschczatej tafli posdźischemu ßwětej sakhowane wostacź. Jeno daj mi sa to twoju duschu.“

A nětko! Schto dha masch ty k pscheßadźenju, ty cźichi mužo bolosczow, kiž ßo s druheho boka pschibliżisch? Rěcź, ty zusy mužo! Mile posběhnje tón ßwój hłóß a praji: „Ja ßym ßwoju krej sa nju pschelał a ßym ju k ßwojemu wobßedźenstwu wukupił. Ja ßym jejnu duschu wumóhł wot wěcźneje ßmjercze, ja ßym jn saßo a saßo lubował a cźahnu ju s luteje dobroty k ßebi. Drje budźe wona ßama se ßwojim khodźenjom na mojim cźerpjenju dźěła měcź a ßwój kschiž sa mnu noßycź dyrbjecź, sa to pak podawam jej wodacze hrěchow a drohi měr. Sbóżna budźe wona hižo tudy sjednoczena so mnu, a po tutym cźaßnym žiwjenju ju do mojich wěrjazych hětow wosmu, hdźež budźe ßo wona, wobleczena běku drastu a wupyschena s błyschczatej krónu wěcźneje sbóżnoscze wjeßelicź. „Nětko, knjeni“, rěczesche prědař dale, „ty snajesch nětko tu płacźisnu, kotruž kóždy ßadźa. Rossudź ßo, hacž chzesch tuto žiwjenje shubicź obo tamne, ty masch ßebi nětko wuswolicź bjes tymaj dwěmaj ßadźerjomaj.“

Wschitzy cźakachu, schto budźe knjeni wotmolwicź. Ta knjeni, kotrejž kóžde ßłowo kaž woheń na duschi palesche, kasasche pohoncźej bliże doječź, hdźež prědař stejesche, pscheczelnje proschesche: „Wodajcze, lubi ludźo“, a wustupi s wosa, poklakny ßo psched tym prědarjom a swocźinjawschi ßebi drohe parle, słote ryncźki a naczolnik, sawoła: „Knježe Jesußo, ty ßadźisch sa mnje najwyschschu płacźisnu, ty dasch ßwoje žiwjenje sa mnje, ja wosmu twoje poskicźenje, ja ßym twoja! Prjecź s wjeßelemi teho ßwěta, ja žadam ßebi sa twojim měrom, Knježe, so móžu twój měr dostacź a s tobu sjednoczena bycź, je ta najdróżscha płacźisna! S wjeßelom sapschimnu tón kschiž, kotryž na mnje położisch a wosmu twoje brěmjo na ßo.

Rad chžu tež druhe dusche k tebi wodźicź!" „Hamjeń", dźesche słužobnik Boźi. Lud pak wótsje płakasche.

Lěta su so po tym minyłe. Woni su dawno do wěčnosćże saschli, kiž běchu so wokoło teho prědarja tehdom shromadźili. Sbóžnik je swojich wukupjenych k sebi wsał. A wona, kotraž so psched tym Knjesom pokorja a swoju krónu k jeho nohomaj połoźi, wotpočźuje nětko wot wschitkeho kschiźa a czerpjenja tuteho źiwjenja. Wěčźne wjeselе a radosćź je jejny dźěl; a je, kaž by jejna duscho wam, lubi pschećźeljo, pschiwołała: „Njechacźe tež wy wěčźneho sboźa a sbóžnosćże dźělomni bycź. Dźićże nuts psches te cźěsne wrota. Pschetoź te wrota su schěroke a tón pucź je rumny, kiž k satamanstwu dele wjedźe, a jich je wjele, kiž po nim khodźa. A te wrota su cźěsne a tón pucź je wuski, kiž k źiwjenju wjedźe, a mało jich je, kiž jón namakaju. Mat. 7, 13. 14.

Njemějćże lubo tón swět, ani schtoź na swěćże je. Jeli so schtó tón swět luba ma, w tym teho Wótza luboscź njeje. Pschetoź wschitko, schtoź na swěćże je (jako źadoscź teho cźěła a źadoscź tych wočźow a hordoscź teho źiwjenja), to njeje wot Wótza, ale wot swěta. A swět sańdźe se swojimi źadoscźemi, schtóź pak Boźu wolu cźini, tón wostanje wěčźnje. 1 Jan. 2, 15—17. Pschetoź nascha źałoscź, kotraź je lóźka a krótka, dokonja wěčźnu a psches měru jara wulku a waźnu krasnoscź nam, kiź my njehladamy na to widomne, ale na to njewidomne. Pschetoź schtoź widomne je, to je cźasne, a schtoź njewidomne je, to je wěčźne. 2 Kor. 4, 17. 18.

Lubi pschećźeljo! Tón prědar, kiź tu wysoku knjeni k temu sbóźnikej pschiwjedźe, rěkasche Gerhard Tersteegens. Wón sam je so swojemu sbóźnikej na to waschnje sapisał: „Mojemu Jesusej! Ja so tebi sapisam, mój wěčźny sbóźniko a nawoźenja Jesuso Khrystuso, k twojemu połnemu a wěčźnemu wobsedźenstwu, ja so wotrjeknu s wutrobu wschitkemu prawu a mozy, kotruź móhł sebi cźert s njeprawom nade mnu dobycź wot tuteho wjećźora (wón běsche selený schtwórtk), na kotrymź sy ty mój nawoźenja, psches twoje smjertne běźenje, wojowanje a krwawne poćźenje w sahrodźe Gethsemane, tež mje sebi k wobsedźenstwu wukupił, te helske wrota wotłamał a luboscźiwu wutrobu twojeho Wótza mi wotewrił. — Wot tuteho wjećźora budź moja wutroba, moja zyła luboscź na wěčźne k winowatemu dźakej tebi poddata a woprowana! Wot nětko hacź do wěčźnosćże niz moja, ale twoja wola so stań. Knjeź ty we mni, ja cźi dam połnu móz nade mnu. Ja tebi slubju, so chžu radscho swoju krej hacź do poslednjeje krepki woprowacź, hacź so bych s wolu a wjedźenjom tebi njeposłuschny abo njeswěrny był. Twój sym, mój słódki duschepschećźelo, swojeho Ducha njewsmi wote mnje a twoje smjertne běźenje podpjeraj mje! Haj, hamjeń! twój Duch sasyglui to, schtoź sym w poniźnoscźi pisał. Twoje njedostojne wobsedźenstwo.

Gerhard Tersteegens.

Na selenym schtwórtku wjećźor lěta 1724. Ja a mój dom chžemy temu Knjesej słužicź. Josua 24, 15."

Lubi pschećźeljo! Njechacźe so wy tež temu sbóźnikej sapisacź, kaź tutón muź Boźi?

Ssrědk psche kholeru.

Źałostna khoroscź je woteběrała. Bojoscź a strach, kotrejź tysazy wobknježeschtej, stej so bóle shubiłej. Ale ja sebi mysłu — kholera je wjazy hacź same scherjenje. W tajkich sudźenjach a domapytanjach dyrbja kschescźijenjo posběhnjeny porst Boźi widźećź, kotryź chže jich napominacź:

„Pschi wschěm, schtoź mysłicźe a cźinicźe, wopomńćże, so wumrjećź dyrbićże."

My njewěmy, hacź so źałostna khoroscź wróćźi. Pschihotowani dyrbimy bycź na to. Duź bych rady cźitarjam srědk, rezept, sdźělił, na kotryź so pschi wschěch wschelakich wukasanych srědkach sabycź nješmě. Wón je tež dobry a nusny, hdyź sebi jón w prawym cźasu wobstarasch, dokelź sa wokomiknjenje dostacź njeje.

Wón je srědk, kotryź je hiźo nimale 40 lět dołho wjele ludźom pomhał. Wón so nam wot jendźelskeho prědarja Spurgeona, njedawno semrěteho, wukasa, kotryź pische:

„W lěćże 1854, jako běch lědom 12 měsazow w Londonje, bu město wot kholery domapytane a tež moja wosada měješe cźeźko cźerpicź. Jena swójba po druhej mje k swojim khorym wołasche, nimale kóźdźiczki dźeń dyrbjach pschi wotewrjenych rowach stejećź. S młodostnym sahorjenjom khorych wopytowach, se wschěch bokow po mnje scźelechu. Dźiw njebě, so skónczźnje po cźěle a po duschi wosłabnych a so so sam khory cźujach. Jedyn mój pschećźel sa druhim bu s woporom khoroscźe a ja cźujach abo sebi s najmjeńscha mysłach, so sym tež ja kaź cźi drusy khory. Jeno mało bě hischćże trjeba a ja so tež na khorokoźo lehnych. Ja cźujach, so cźeźke brěmjo na swojimaj ramjenjomaj njesu a so budu so bórsy poddacź dyrbjećź. Duź Bóh spoźcźi, so jedyn dźeń, jako so srubny wot khowanja wróćźich, s wcźipnoscźu pschi woknje schewza stejo wostach a papjerku, k woknowej schkleńzy pschilěpjenu, cźitach. Na papjerzy běchu jasnje cźitacź te słowa:

„Dokelź teho Knjesa, teho najwyschscheho, kotryź je moja nadźija, sy scźinił swoje wukhowanje, niczo sće tebje setkacź njebudźe a źana cźwila njebudźe so k twojej hěćże pschibliźećź."

Te słowa mi wutrobu hnujachu. Ja so saso wěsty, kruty, wokichewjeny, wobrónjeny s njesmjertnoscźu sacźuch. Snutskownje směrowany dale k swojim khorym khodźach, ja so khoroscźe dale njebojach a buch tež sakhowany."

Tak pische Spurgeon. My s teho widźimy: „Ani selo ani bjeńtuch jich njesahoji; ale twoje słowo, Knjeźe, kotreź wschitko sahoji." (Mudr. 16, 12.)

Rheinske słoto.

W źohnowanym kraju pschi Rheinje su wschelake słotowe jamy. Tam so telko słota dobydźe, so móźa wschitzy najbohacźischi bycź, haj bohacźischi, dyźli w Kalifornskej. Wo tychle słotowych jamach drje wjele wucźenych ludźi niczo njewě a hdyź bychu to słyscheli, bychu s hłowu tschasłi. Ale daj jim jeno s hłowu tschascź! Wostanje pschi tym: w źohnowanym Rheinskim kraju je wjele słotowych jamow. Posłuchaj jeno!

W wulkim Rheinskim měsćże wopyta jedyn wjećźor farař swojeho pschećźela, kiź je fabrikski knjes, bohaty muź, ale jednory po swojim waschnju a połny bohabojoscźe. A hdyź hromadźe sedźeschtaj, sakłapa so wo durje a nuts stupi druhi pschećźel, kiź je tež fabrikski knjes a niz mjenje bohaty, ale jednory a niski po swojim waschnju a połny bohabojoscźe. Cźi tsjo su hromadźe a rěcźa wo wschelkich wěźach, kotreź jim na wutrobje leźa. A dokelź jim niczo wjazy na wutrobje njeleźi, hacź naschi bratsja, hubjeni a wopuschćźeni, pschińdu s rěcźu bórsy na khudobu a farař praji: Sso njedźiwam po prawym, so telko khudych so da s hněwom a s rosnjemdrjenjom pschećźiwo bohatym sahoricź. Prjedy dźěch psches hasu; duź pschijědźe krasny wós se schtyrjomi konjemi a knjes nutskach, njewěm schtó. Zyle blisko steji proscher, stary muź, kiź so lědma rucźe doscź na bok winy, nimale bychu jeho pschejěli, a dźerźi pokornje kłobuk. Duź jemu knjes pjenjezk won cźisny a wós jědźesche khwatajzy nimo. Ssym to widźał, s kajkimaj wočźomaj proscher sa wosom hladasche, mi dźěsche to psches wutrobu.

Fabrikski knjes mjelcźesche khwilku, pschetoź wón je druhdźe tež w swojim wosu psches hasy jěk, so jeho snano někotryźkuliź, kiź jeho njesnajesche, sa hordeho dźerźesche. Schtóź pak jeho snajesche, tón je wjedźał, so je tónle muź w potajnym nan a sastarař khudych. Fabrikski knjes mjelcźesche khwilku. Potom pak dźesche: „Knjes fararjo, wěm, namaj woběmaj njejscźe to prajicź chzyli, wěscźe niz, ale Bóh je namaj to psches was prajił."

Woni rěcźachu wo druhich wěźach a sa hodźinu stany farař a dźěsche Boźemje, pschetoź bě pjatk a wón dyrbjesche na swoje prědowanje. Taj dwaj pak staj hischćże hromadźe wostałoj. Dwaj dnaj po tym dosta farař wot tamneho fabrikskeho knjesa list, w tym bě pisane: Luby knjes fararjo! Nasche sawcźerawsche rosrěcźowanje njeje mi a temu druhemu pschećźelej s mysłow pschischło. My bohacźi smy khudym jara wjele winojcźi, my njejsmy to pschezo doscź wopomnili, a ja wěm, so sym tež wjele skomdźił. Mój wobaj smój swoje wosy a swoje konje pschedałoj; móźemoj zyle derje bjes nich bycź. Dostate pjenjesy, kotreź jow pschipołoźimoj, prosymoj, luby knjes fararjo, so byschćże je sa khudych ludźi wuźiwali, kiź pomozy potrjebaju, so bychu saso na nohi pschińcź móhli. Mój so wam tysaz krócź dźakujemoj sa wasche sawcźerawsche słowo. Bóh chzył jo źohnowacź a naju tež! W swěrnej luboscźi wasch — —

Farař njewěrjesche swojimaj wočźomaj, hdyź list cźitasche. Stejesche woněmjeny, ale potom sběhny swoju wutrobu a dźesche: Knjeźe, Boźo, ja so cźi dźakuju.

A njeje nětk wěrno, so so w źohnowanym Rheinskim kraju namaka wjele drohich słotowych jamow? O cźeho dla niz na wschěch kónzach w zykym wótznym kraju? O.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; swoburedaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a nakład Ssmolerjez knihicźischcźerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 8.
19. febr.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Njedzela Invocavit.

Mat. 16, 21—23: „Ty njeměnisch, schtož Boże, ale schtož człowjeczne je."

S dobreje wutroby napominasche Pětr ßwojeho Knjesa, jako tón wo ßwojim czérpjenju a wumrjeczu rěczi: To ßo tebi stacz njedyrbi. Wutrobna luboscz k temu Knjesej jeho k temu pohnuje. Pschecżeżka je sa njeho myßl, tradacz dyrbjecz ßwojeho Knjesa a wschěch kubłow jeho gmejnstwa. Tola Jesuß jeho krucże wotpokasa. „Ty njeměnisch, schtož Boże, ale schtož człowjeczne je." Hdy by tón Knjes dzenßa hischcże tak se ßwojimi kschescżijanami rěczał wo ßwojim czérpjenju a wumrjeczu, njeby wón někotremužkuliž saßo prajicz dyrbjał: „Ty njeměnisch, schtož Boże, ale schtož człowjeczne je"? Ach, kajke wopaczne myßle ma tola wjele kschescżijanow wo tutym najwjetschim Knjesowym skutku! So je Khrystußowy kschiž króna jeho zyłeho skutkowanja, to njechadza srosymicz. Byrnjez tón Knjes ßam praji, so wón da ßwoje žiwjenje k wumóženju sa jich wjele, byrnjez jeho ßwjeczi japoschtoli s zyłej zyrkwju prěduja: Wón bu sa naß k hrěchej cżinjeny, so bychmy my w nim ta prawdoscz byli, kotraž psched Bohom płaczi, woni wjedza to lěpje. Sbóżnika, kiž je ßo sa nasche hrěchi do ßmjercże dał, njepotrjebaju. Wo hrěchu niczo njewjedza, abo ßu ßami tajzy ludzo, kiž móżeja wschitko saßo naprawicz. Duž jich myßle pschi kschižowanym sbóżniku nimo dzeja. Khrystuß je jim wulki profeta; wo wyschschim měschniku njechadza niczo ßłyschecz. Ale wěscże wo tajkich myßlach też płaczi: Wy njeměnicże, schtož Boże, ale schtož człowjeczne je.

Drusy spominaja na sbóżnikowe czérpjenje a wumrjecże s najsrudnischim ßobuczérpjenjom. A sawěscże tón dyrbjał kamjeńtnu wutrobu měcz, kiž mohł teho, kiž žaneho hrěcha njeje cżinił, tak žałoßnje czérpicz widzecz bjes sacżucża najwutrobnischeje srudoby nad tym. Tola hdyž hewak niczo wobżarowacz nimasch hacz židowsku ßurowoscz a Knjesowe hórke czérpjenje, dha płaczi też wo tychle myßlach: Ty njeměnisch, schtož Boże, ale schtož człowjeczne je. Saßo druhim je Knjesowa ßmjercz martrowska ßmjercz, snamjo, so je jeho wez dobra a sprawna, snamjo, so je wón tych ßwojich hacz do ßmjercże lubował. Ale Boże myßle wo sbóżnikowym czérpjenju tajke myßle też hischcże njejßu; te ßu wjetsche a hłubsche.

Kajke dha ßu Boże myßle wo tym? Tón Knjes praji: so **ma** hicz do Jerusalema a wjele czérpicz. Haj jeho czérpjenje je Boże dla nusny skutk; je skutk Božeje luboscże a prawdoscże. Božu luboscz, kotraž je tajki wopor sa naß pschinjeßła, Khrystußowu luboscz, kotraž bě poßłuschna hacz do ßmjercże na kschižu, w tutym skutku pósnacz a khwalicz, to rěka: měnicz schtož je Boże. Pohladaj s tajkej poniżnosczu, nutrnosczu a wěru na ßwojeho sbóżnikowe czérpjenje, kaž hrabja s Zinzendorf, kiž pohladujo na Božu martru dzesche: To ßy ty sa mnje cżinił; schto cżinju ja sa tebje?

Też skutk Božeje prawdoscże je Khrystußowa ßmjercz. Wón je naschich hrěchow dla do ßmjercże daty a nascheje prawdoscże dla sbudzeny. Pschi jeho czérpjenju a wumrjeczu dyrbisch ßwój hrěch pósnacz a prajicz: „Ja ßym to sawinował, schtož ty ßy pschecżérpił, te puki ßy ty

khował, kiž ja běch saßłužił. Ja słóstnik steju tudy, mje nješudź ßurowje, to proschu hrěschnik khudy, cźiń so mnu po hnadźe", to rěka, měnicź, schtož je Boźe.

Wschu winu je wón na ßo wsał, ale tež se ßwojej hórkej ßmjercźu najbohacźische kubło saßłužił: wodawanje hrěchow, źiwjenje a sbóźnoscź. Ach, spomń na to, mój kscheścźijano, w tychle cźichich njedźelach, hdźež widźisch ßwojeho Jesußa cźerpicź a twoje měnjenja a myßle budźa Boźe myßle.

Widźisch-li jeho w sahrodźe ßo se ßmjercźu běźicź, dha spomń na to, so je wón tak prěnich cźłowjekow winu w paradisowej sahrodźe wotpokucźił. Widźisch-li jeho wot jandźela poßylnjeneho, dha spomń na to, kak ßmy nětko do jandźelskeho towarstwa posběhnjeni; widźisch-li jeho sanicźeneho a saprěwaneho, dha spomń na to, kak bu nam psches to wěcźna cźescź data; widźisch-li, kak jemu drastu wußwleku, dha spomń na to, kak je wón tebi drastu wěcźneje prawdoscźe dał; widźisch-li jeho lacźnoscź cźerpicź na kschiźu, dha spomń na to, kak ty nětk njetrjebasch helsku cźwilu a lacźnoscź cźerpicź; widźisch-li jeho wumrjecź, dha spomń na to, so my psches njeho wěcźnje źiwi budźemy. Na wscho to spomń s dźaknej wutrobu a ty budźesch měnicź, schtož je Boźe. Wsmi ßebi pak tež krucźe prjódk: kschiźowacź chźu ja nětk tež wschón hrěch, wschě źadoscźe a lóschty, kotrychž dla mějesche mój luby Jesuß tak cźerpicź. „Teho dla, wy schkódne hrěchi, dobru nóz wam zyle dam! Sdalujcźe ßo wschitke ßměchi, wasche dla Bóh wißy tam." A pschińdu-li ßamßne cźerpjenja a hubjenoscźe, nusy a wobcźeźnoscźe, haj ßmjercź, ach spomń: Mój Knjes je mi pokasał, kak ma ßo cźerpicź a wón rukuje mi tež se ßwojim kraßnym horjestacźom sa měrny płód kóźdeho powucźenja a domachpytanja. Tak budźesch měnicź, schtož je Boźe. —

Duž dajcźe nam s Jesußom cźahnycź horje do Jerusalema a pschi jeho cźerpjenju a wumrjecźu woboje widźecź: wyßokoscź cźłowskeje winy a hłubokoscź Boźeje hnady. Tak budźe nam nasche dopomnjenje na ßwojeho sbóźnikowu martru źohnowane a kaž ßmy na njeho s wěru spominali, tak budźe wón nětko a junu s hnadu na naß spomnicź a nam bohacźe shonicź dacź, schtož je Boźe, mjenujźy měr s nim a źiwjenje w nim.

Khudy tkalz a ßmjertniza.

(Pokracźowanje)

Tole ßo temu tkalcźikej sespodoba, a hiźo nasajtra wón wschěm ludźom wupowjeda, so wě ludźi wulěkaricź, ale ludźo ßo jemu wußmjachu a nichtó jemu to njechasche wěricź.

Duž ßo poda, so bě wo wßy schokta na wyßoki schtom salěsł a s njeho dele na semju panył, a ludźo běchu jeho sa morweho domoj donjeßli. Tón mějesche w ßwojim źiwocźe źałoßnu boloscź a sa něschto dnjow praji jemu kóźdy lěkař: „Jow je wscho prózowanje podarmo, — s wami dźe na kónz, wy dyrbicźe wumrjecź." Duž w schoktowym domje wschitźy jara płakachu a źałoscźachu.

Nasch khudy tkalz pak tu ßobu do tuteho domu dóńdźe a wohlada tam kmótru ßmjertnizu khoremu k nohomaj ßedźo. „Hlejcźe, ludźo", wón praji, „cźile waschi wucźeni lěkarjo wschitźy do hromady niczo njewjedźa a njerosymja. Źadyn wot nich moje lěkarstwo njesnaje, duž dadźa jowle teho wboheho schoktu wumrjecź. Teho chźu wam ja bórsy saßo na stopu stajicź. Njewěricźe mi to?" — Duž jemu schoktowa źona wulku msdu ßlubi, jeli móhł jejneho muźa wustrowicź. Tkalz pak wsa ßebi lěkarsku schkleńcźku, nacźrě ßebi wonka do njeje se studnje cźisteje wody, kiny do njeje něschto kapkow jahodkoweje juschki, wukasa, so dyrbja wot tehole lěkarstwa schokcźe rano, pschipołdnju a wjecźor połnu łźicźku podacź, — a hlej, sa něschto dnjow bě schokta saßo wschón cźiły a strowy, kaž rybicźka we wodźe. — A takle scźini nasch tkalz s wjele druhimi khorymi. Lědy běchu wot tkalza něschto krepkow dostali a je sawoptali, a duzy buchu saßo strowi a cźerstwi.

Na jene dobo bě tón bohaty bur skhorił, kotrehoź bě ßebi něhdy tón khudy tkalz chźył sa kmótra wuproßycź. Tón pak ßebi myßlesche, so jeho khoroscź sa njeho źana sła njebudźe a, dokelź bě pjenjes-hłódny, njechasche po źaneho wucźeneho lěkarja póßłacź, ale po tehole tkalza wón tola póßła.

Jako bě tkalz dó jstwy sastupił, praji jemu bur: „Tkalzo, mi budźesch móz s lohkej prózu wupomhacź; źana cźeźła moja khoroscź njeje. Njedawno běchmy ßebi dali ßwinjo sarěsacź, duž ßym ßo khětro wjele mjaßa a kołbaßow najědł a ßebi trochu źołdk pokasył. Daj mi něschto kapkow twojeho lěkarstwa. Njechałe mi niczo pomhacź, se schkodu drje mi tež njebudźa." — Tkalz wuhlada, so burej ßmjertniza pschi ßamej jeho hłowje ßedźesche, duž wón na njeho hladajo se ßwojej hłowu satschaßny a s ramjenjomaj scźeźe a praji: „Pschecźelo buriko, tebi źane jeniczke lěkarstwo na zyłej semi niczo wjazy pomhacź njesamóźe. Pschecźiwo ßmjercźi hischcźe źane jeniczke jelko na semi wurostło njeje. Podaj ßo do wscheho, dokho tu wjazy njebudźesch. Ssmjercź cźi hiźo w skoku napschecźiwo cźěri." Bur ßo jemu na wscho to wußmja, póßła po wucźeneho lěkarja, po dweju, po tsjoch, — a wot nich kóźdy jemu praji, jako tam wschitźy tsjo pschi nim stejachu: „Wasche skhorjenje wjele na ßebi nima; sa tsi dny budźecźe saßo strowy, kaź rybicźka w wodźe"; — ale sa tsi dny leźesche wón na marach a bě njebohi.

Nětkle pak ßo wschudźe do koła wokoło wo nikim druhim njepowjedasche, hacź wo tymle tkalzu. Tón bu na jene dobo wschón wuwołany lěkař. Lěto a dźeń, a wón bu bohaty muź, natwari ßebi rjane domske, kupi ßebi konja a praji ßwojej źonje: „Hańźa, to pak nětkle wěscźe wěm: sa něschto lět budźemoj bohatej, kaź na knjeźim dworje hnadny knjes."

Po něcźim ßo sta, so bě něhdźe bohaty semjan na ßmjercź skhorił. Tón mějesche ßwój rjany hród, ßwoje wulke kubło, rjane łuki, pola a wulku holu. Tkalz k njemu pschińdźe, wuhlada, so jemu ßmjercź pschi ßamej hłowje ßedźi a praji: „Knjes knjeźe, s wami na kónz dźe, wam ja s niczim pomhacź njesamóźu." Duž knjes ßwojemu schoßarjej sakiwny, — tón pschicźeźe nětkle s měchom wschěm połnym ßlěbora a skota, a semjan jemu praji: „Mischtrje, wscho tole budźe wasche, jeli mi wupomhacźe s mojeho skhorjenja." Ale tkalz jemu praji: „Mi wschak na nihdy móźno njeje wam wupomhacź." Po khwili pak pohlada tkalz saßo na tu hromadu skota a ßlěbora a ßebi pomyßli: „Měł ja wscho tole, kajke móhł tu potom kraßne a skote źiwjenje poměcź. Pschecźo jeno chze ta kmótra ßmjertniza runje tehole bohateho knjesa nětkle měcź? Hewak ßo tola pschezo praji: „Ssmjercźi je wscho jene, hacź je něchtó bohaty abo khudy." Njech ßebi tola radscho sa njeho dźeßacź abo dwazecźi burow a robocźanow ßobu sa ßobu wosmje. Móhł ja jowle ßmjertnizy-kmótsi něschto klubu nacźinicź, by jej to niczo nješeschkodźiło, a ja był potom bohaty, kaź semjan, a nasch Anastasij był potom kaź nascheho semjanowy młody panik. — Hlej, nětkle wěm, schto s njej sapocźnu!" A s tym bu na jene dobo won se jstwy.

Na dworje wonka stejachu schtyrjo ßylni wotrocźźy. Tychle ßebi wón wschěch k ßebi sawoła a jim praji: „Hólźy, pójcźe nětkle wschitźy ßobu sa mnu k knjesej na najstwu, tam ßo k jeho łożu pschistupcźe, dwaj k jeho hłowje a dwaj k jeho nohomaj. A hdyź wam kasam: „Sapschimńcźe tole łożo, wobwjerćźcźe jo!" tehdy łożo se ßamym knjesom hnydom sapschimńcźe a jo tak wobwjerćźcźe, so wone duzy na jene dobo tak steji, so knjes s nohomaj runjewon tam leźi, hdźež bě s woprědka s hłowu leźał." — Takle ßo to tež sta a na jene dobo ßedźesche ßmjertniza khoremu knjesej k nohomaj. Ta pak bórsy sa tym pschińdźe, schto běchu jej klubu nacźinili, duž bu do wocźow wscha sakhmurjena a hněw jej s wocźow ßapasche, potom ruku pschecźiwo tkalzej sběźe a jemu s pjascźomaj hroźesche. Na to bě duzy wscha se jstwy. Khory semjan pak bu saßo cźiły a cźerstwy, a wjeßelesche ßo njemało. Tkalz dosta ßwoje ßlubjene skote a ßlěborowe schěßnaki, wußyny ßo se semjanom ßobu sa blido, da ßebi jěscź a picź derje seßkodźicź a pjesche se ßwojim semjanom hacź do cźmoweje nozy piwo a wino a schtó wě schto.

(Skóncźenje pschichodnje.)

Snutskowne mißionstwo.

(Pokrocźowanje.)

Wobschěrnischo dyrbimy ßebi rosjaßnicź, kajke ma snutskowne mißionstwo stejnischcźo w kscheścźijanskej zyrkwi a woßadźe. Snutskowne mißionstwo njecha ani s wonkach zyrkwje ßame sa ßo dźěłacź ani zyrkej ßama bycź, ale chze wopokasacź duchowne źiwjenje

wěrjazeje luboscźe, kotraž shubjenych, wopuschczenych, sanjerodźenych pyta, doniž jich njenamaka. Tajke je ßebi mjesy stajiło sa ßwoje skutkowanje.

S teho ßameho ducha, kaž swonkowne mißionstwo, wuroscźene je snutskowne mißionstwo sdalene wot teho, so by ßo do skutkowanja tamneho měschało. Snutskowne mißionstwo njecha wobroczicź nekschczenych, ani židow, ani póhanow, a skutkuje nutskach w kschescźijanskej zyrkwi na kschczenych kschescźijanach. Ale dokelž Bohu žel w naschim czaßu ßrjedźa w naschim kschescźijanskim wótznym kraju tajzy wotrostu, kotsiž ani židźi, ani póhanjo, ani kschescźijenjo njejßu, je ßo nowe polo skutkowanja snutskownemu mißionstwu wotewriło; — wone chze tych wot czerta sawjedźenych, kotsiž njechadźa do žaneho Boha wěricź, saßo wróczicź do kschescźijanskeje zyrkwje. A njedyrbimy prajicź, so je to nusny a wažny nadawk, hdyž ßo wojuje pschecźiwo tutym czertowskim mozam, w naschim ludu ßo hibazym, kotrež ßo woßebje wosnamjenja w sozialdemokratiji? Nawjedowar sozialdemokratije hakle njedawno sjawnje wupraji: Njepschipósnawam Knjesa ani na semi ani na njebjeßach. Zyrkej psches ßwojich sastojnikow na tych sabłudźenych, kotsiž ßu woßebje we wulkich městach s wulkimi czrjódami, skutkowacź njemóže, dokelž ßu s wjetscha s kschescźijanskeje zyrkwje wustupili a ßo „dissidentojo" mjenuja; duž dyrbja tu dźěłaczerjo snutskowneho mißionstwa se ßwojim skutkowanjom zyrkwi pomhacź.

Hdyž pytamy mjesy, psches kotrež je skutkowanje zyrkwinskich sastojnikow a druhich dźěłaczerjow na polu snutskowneho mißionstwa dźělene, je najlěpje, so ßebi skaženje, kotrež je hrěch do nascheho luda pschinjeßł, blize wobhladamy.

Na dwojake waschnje je hrěch móz dobył a skaženje pschinjeßł. Pak hrěch jenož tu a tam ßwoju skažazu móz w woßadźe pokasuje, pak je to skaženje bóle shromadne a je zyłe czrjódy sajědojczźiło. Hdźež ßo jenož tu a tam we woßadźe hrěschne žiwjenje pokasuje, tak so jedyn sazpiwa Boże ßłowo, so w jenym domje njekschescźijanski duch bydli, so je tu a tam wopiłzow, tam je pomhacź pschißłuschnoscź zyrkwinskich sastojnikow. Tak tež ma ßo duchowny jako sastojnik zyrkwje ßobu sa woßadnych khudych staracź. Zyle hinak pak je wěz, hdyž stej hrěch a skaženje powschitkownej; hdyž je njezyrkwinski a njekschescźijanski duch kaž jěd nuts pschischoł do zyłeho luda a kaž mózna rěka ßwoje žołmy do zyłeho ludoweho žiwjenja wuliwacź hrosy. Woßebje je tón strach we wulkich městach tajki, so duchowni ßami temu skaženju dowobaracź njemóža, hdyž jim s druheje strony pomoz njepschińdźe. Hladajmy n. psch. na tych liwkich, kotsiž wjazy czopłeje wutroby sa kschescźijansku zyrkej nimaja — hladajmy na tych, kotsiž ßu ßwoju wutrobu na pjenjesy a kubła pojßli, kotsiž honja sa ßwětnej czescźu, sa ßwětnym wjeßelom; kedźbujmy na to, w kajkej nastróžazej měrje stej wopiłstwo a njepózczźiwoscź w poßlednim czaßu pschibjerałej, wopomńmy, so swjaski domjazeho ßwójbneho žiwjenja ßo rospuschczeja, so je młody lud kaž dźiwi w ßwětnych žadoscźach žiwy, njesapomńmy, so je tu to srudne snamjo nascheho czaßa, hdyž widźimy telko hantwjerskich kóždźiczki dźeń po dróhach czahacź, kotsiž pak dźěła nimaja, pak dźěłacź nochzedźa a so ßu jastwa w naschim czaßu lěto a poknische. Pschecźiwo temu wschemu dyrbi ßo dźěłacź, hewak nasch lud srudnemu pschichodej napschecźiwo dźe. K temu pak dyrbi tež kóždy wěrjazy kschescźijan ßobu pomhacź na tym měscźe, kotrež je jemu wot Boha w žiwjenju pschipokasane, a bjes tymi, bjes kotrymiž je žiwy. Na tutu twoju pschißłuschnoscź, luby kschescźijano, chze tebje tež snutskowne mißionstwo dopomnicź a tebi prajicź: „Ty móžesch tež w twojim powołanju w duchu snutskowneho mißionstwa skutkowacź." To móže duchowny w ßwojej woßadźe, hdyž wón tych s kschescźijanskej luboscźu pyta, kotsiž ßu ßo do njewěry a hrěschneho žiwjenja sabłudźili — to móžetaj hospodar a hosposa w ßwojej małej domjazej woßadźe bjes dźěcźimi a czeledźu, — to móže mischtr w ßwojej dźěłarni bjes wuczobnikami a wuwuczenymi, — to móže czeladnik bjes druhej czeledźu, dźěłaczer bjes dźěłaczerjemi; tak tež wuczer w ßwojej schuli, pschekupz w ßwojim powołanju, rycźerkubler, ßudnik, wojak. Wschitzy móžemy k temu pomhacź, so by prawe žiwjenje wumóžerskeje, pomhazeje luboscźe sakcźěło w naschim srudnym czaßu.

(Pokraczowanje.)

Schto czźichoscź samoże.

Sskónzo a połnózny wětr widźeschtej podróżnika, kiž mějesche dobry mantl. Duž chzyschtaj ßo wjetowacź, kotry by jemu mantl najprjedy s czěła sczahnycź móhł. Połnózny wětr měnjesche, so to bórsy dokonja a da ßo ßurowje a symnje do pucźowarja. Tón pak ßo czim bóle do ßwojeho mantla sawali, so by ßo psched wětrom sakitacź móhł. Hdyž nětk połnózny wětr niczo dokonjecź njemóžesche, sapocza ßłónzo jara czople a lubosnje ßwěcźicź, so bu pucźowarjej jara czopło a puschczi ßwój mantl.

Wukń: Czźichoscź a sczěrpnoscź dokonjatej wjazy, dyžli wscho hawtowanje a njesczěrpne waschnje.

G. Scriver.

Bratraj jandźelaj.

Hłóß: Wojuj prawje, hdyž ta hnada.

Bratraj jandźelaj ras dźěschtaj
Na semi tu wokoło,
Spanja a tej ßmjercźe běschtaj,
Kóždy w ßłužbje Božej jo.

Na ßměrkach na horu dźěschtaj,
Na nju ßo tam ßynyschtaj,
Bjes ßobu ßo rosrěczeschtaj,
K městu dele hladaschtaj.

„Hlaj, kak swony ßwjatok swonja",
Spanje ßmjercźi powjeda,
„Ludźo skót saß' domoj honja,
Wscho ßo k měrej podawa".

Hdyž czma město pschikrywasche,
Jandźel spanja ßwój róh wsa,
Na to město wußypasche,
Ludźom czźiche spanje da.

W spanju měr a pokoj běsche,
W spanju wschitko wocźichnje,
Staroscź, horjo, srudźba dźěsche,
Wscho ßo směrowało je.

Hdyž pak ranje saßo ßwita,
Wschitzy saßo stawaja,
Jedyn druhoh' s koža wita
S nowej mozu žiwjenja.

Duž tón jandźel ßmjercźe bratrej
Spanja srudny skorżesche:
„Město, lud cźe lubo matej,
Njepschecźela maja mje.

Hdyž do domu pschińdu ludźom,
Płacź a srudźba sběhnje ßo,
Pschede mnu ßo boja wschudźom,
Runjež Bóh mje póßłał jo.

Ja jich k wěcźnom' spanju wodźu,
Kaž je Bóh mi pschikasał,
Wot nich wjele, hdyž k nim khodźu,
Bych ßo radscho wotehnał."

„„Luby bratsje, njebudź srudny"",
Jandźel spanja wotmolwi;
„„To ßu jenož cźłowśke błudy,
Kaž ßu ßwětni smyßleni.

Junu tež czźi horje stanu,
Kiž psches tebje wuß'li ßu,
K Božom' thrónej wjeß'le czahnu,
Bohu dźak, czescź spěwaju.""

Ernst Helaß.

Wußłyschana dźěcźaza modlitwa.

W Petersburgu, w rußowskim hłownym měscźe, wumrje njedawno sastojnik a sawostaji wudowu a tsi dźěcźi. Dokelž njebo nan žane samoženje měł njebě, dha knježesche ßurowa nusa w tej woßyrocźenej ßwójbje. Tu napißa jene dźěcźo, ßydomlětny hólczez, na papjerku liscźik, kotryž rěkasche: „Luby Božo! Moja ßotra chze jěscź, póscźel mi tsi kopeki, so bych khlěb kupicź móhł." S tymle liscźikom, kiž bě sawalił, běžesche hólczez k najbližschemu listnemu kaschczźikej, so by liscźik nuts tyknył. Tola ßwojeje mólczkoscźe dla

njemóžesche hacž k kaschczikej doßahnycž. Pschi tymle prózowanju wuhlada jeho jedyn duchowny, kotryž k hólzej pschistupi a ßo jeho wopraſcha, schto jow czini. Hólczez pokasa jemu ßwój liſczik. Hdyž bě duchowny liſczik pschecžitał, praſchesche ßo sa tej khudej ßwójbu a hdyž bě ßo wo jeje nusy a sprawnosczi pschepokasał, poskiczi wudowje nahladny dar. Tola s tym ßo hischcze ßmilny duchowny njespokoji. Na pschichodnej njedželi wjedžesche wón dweju tych khudych džěczi do zyrkwje a prědowasche wo ßmilnosczi a kschesczijanskej lubosczi a powjedasche potom tón podawk s tym khudym hólczkom. Skónczinje hromadžesche duchowny w ßwojej woßadže sa tu khudu wudowu a jejne džěczi a tu ßmilne wutroby nawdachu 1500 rublow. Tak bu hólczkowa prósstwa, kotruž bě w spomnjenym liſczíku wuprajił, wysche wschitkeho wocžakowanja dopjelnjena.

Hwězdna nóz.

Wy ßlěborne hwězki
Na módrinu ßyte,
Kiž pyschicze njebjo,
Kaž s rójemi kryte,
A symsku mi ßwětlicze nóz;
Wy lilije, rjeńsche
Hacž semja je płodži,
Schtó jaßnosczi wam dawa,
Wasch pucžik waß wodži,
Schtó měri a waži tu móz?
Bóh jeho je mjeno
A lubosczi je luta,
Wón hischcze je rjeńschi,
O wutroba hnuta,
A je tež twój wótz!

Wy błyschczate wowzki
Na njebjeskej łuzy,
Hdže s bydłom je pastyř,
Kiž paße waß duzy
A skubła a wobhlada waß?
Wy sbóžnische bydła
A rjenische ßwěty,
Schtó nad wami bydli
A twari tam hěty
A liczi tam lěta a czaß?
Jich mjeno je „sbóžni“,
Jich domy ßu jaßnosczi,
Jich njejima horjo,
Jich dostatk je kraßnosczi,
Kiž czaka tež naß.

We njebjeskim wěnzu
Wy parliczki drohe.
Njej' błyschczenje sěmske
Wscho porno wam wbohe
A džěczaza, ßnadnuschka hra?
K wam požadne wóczko
We nadžiji hlada —
Schto kiwa wasch błyskot
A prajicz mi žada?
Ach, był tež tam horjekach ja!
Kiž ßwětło nam dał je
A wóczko móhł stwaricz,
Czi pokasał njeby,
Schtož njechał czi daricz:
Bóh w mozy wscho ma!

H. Sejleř. †

Budžcze jako džěczi.

Po němskim.

To ßłowo nascheho sbóžnika ßmy hižo w naschim lubym „Pomhaj Bóh“ w hodownym czaßu ßłyscheli, ale wono je ßłowo, kotrež ßo nam husto doscz prajicz njemóže, a duž wěscze sa sło njesmějecze, lubi czitarjo, hdyž wam dženßa saßo praju.

Khuda wudowa w Barlinje mi junkrócz powjedasche, kak je wot ßwojeju džěsczi w ßwojej wulkej srudobje nawukła wjeßeła a stroschtna bycz, runjež bě ßo jej lubosne ßłónczko sady czornych mróczałkow skhowało, runjež jej porsty bóle wot schicza hacž wot warjenja bolachu, dokelž ßo w prósnych hornzach wjele waricz njeda: „Ssedžach junkrócz nasymu popołdnju pschi woknje; wonkach dujesche wětr, ale nutskach w mojej wutrobje wichor staroszczow hischcze wjele móznischi sakhadžesche. Mój luby mandželski bě mi wumrjeł a nětko njemějach teje podpjery wjazy, kotruž běch pschi nim měła; — mojej hólzaj běschtaj lěto a starschej a s tym tež wudawki sa njeju pschiběrachu.

Ja jedyn dzeń na njeju czakach, hdyž měješchtaj se schule pschińcz. Ja běch ßama mało wobjedowała, to druhe běch sa njeju na blido stajiła. Duž ßłyschach jeneho wjeßełeho spěwajo po skhodže horje pschińcz. Wón běsche mój młódschi, 8 lět stary ßyn. Běsche pschezo wjeßeły a sastupiwschi mje pschecželnje postrowi: „Pomhaj Bóh, luba maczi!“ Tón starschi, 10 lět stary, běsche khutnischi, bóle sahněwany a mi wjazy staroszcze czinjesche. Wón tež pschińdže. Młódschi běsche hižo ßwoje paczerje wuspěwał a ßo sa blido ßynył. Ja se stysknej wutrobu pschi woknje ßedžach ßebi myßlo, hacž tež smějetaj doscz ßo najěscz. „Maczi, ja ßym jara hłódny!“ a „tak mało“, praji tón wjetschi. Jeho ßłowa mi do wutroby rěsachu a pschi ßebi myßlach: kajke budže hakle jutsje! Duž tón mjeńschi starschemu wotmolwi: „Tak mało? najprjedy paczerje wuspěwaj!“ Starschi na to dzesche: „Budže psches to wjazy?“ „Ně, ale ßyty budžesch!“ A na to tón mjeńschi powjedasche, kak je jim dženßa wuczeř w schuli powjedał, so je Knjes Jesuß s mało pokrotami a rybami wjele człowjekow naßycził, dokelž je ßo najprjedy dzakował a pokroty žohnował.

To běsche mi prědowanje, kajkehož hischcze ßłyschała njeběch; wono moju wutrobu sapschimny a da mi móz wěricz. Ja sastupich do mojeje komorki a ßo modlach. Na druhi dzeń mějachmy tež khlěba a mój starschi ženje wjazy prajił njeje: „Tak mało?“ a ja wjazy skoržiła njeßym, ale ßym ßo sadžerżała po Knjesowym napominanju: „Wschitku waschu staroszcz czißńcze na mnje!“

W Draždžanach je snaty magnetiseur Leo Hofrichter semrěł. Tutón muž běsche najprjedy wuczeř na ratarskej schuli w Rakuskej był. Tam ßu jeho pschipadnje na to kedžbliweho czinili, so ma wón w ßwojimaj rukomaj, kaž do zyła w ßwojim czěle wulku magnetisku móz, a ßu jemu radžili, so by wón ju nałožował k hojenju. To je tež wón czinił a w poßleńschich lětach w Draždžanach wjele ludžom pomoz a wustrowjenje pschinjeßł. Pschi tym by wón se ßwojimaj rukomaj s łaha po człowjskim czěle dele jěł a khory by czuł, kak wěsta horzota w jeho stawach nastawa. Ta wěz cziscze niczo dale wulke abo njenaturske njeje. Kóždy człowjek ma něschto magnetisma w ßebi. Schtóž pak chze druhich s tym lěkowacz, dyrbi jeho něschto wjazy měcz. Pschenjeße ßo tajki magnetismus na khoreho, dha jeho krej w nim saßo bóle w žiłach běži a prawje běžaza krej khoroscz wustorka. S teho pschińdže, so je Hofrichter pschede wschěm drjenju a tym khoroszczam, kiž se sahaczeneje krwě wukhadžeja, pomhacz móhł. Husto ßłyschimy, so tež wschelazy wjeßni ludžo se „žohnowanjom“ abo se „schtrychowanjom“ pomhaju. Hdžež to czinja, tam to tež žana kusłarska móz njeje, ale tón ßamy magnetismus, kiž je Hofrichter měł. Derje wschak je, so je tajka pomoz sa tuni pjenjes dostacz tež sa tajke khoroscze, sa kotrež haptyka žaneho sela nima.

„Pomhaj Bóh“ je wot nětka niz jenož pola knjesow duchownych, ale tež **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin“** na wßach a w Budyschinje dostacz. **Na schtwórcz lěta** płaczi wón **40 np., jenotliwe czißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; ßoburedaktor: farař Gólcz w Budyschinku. Czischcz a naklad Ssmolerjez knihiczischczerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czisło 9.
26. febr.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ſo kóždu ſobotu w Ssmolerjez knihicźiſchczérni w Budyſchinje a ſu tam doſtacź ſa ſchtwórtlětnu pſchedpłatu 40 np.

Njedźela Reminiſcere.

Póſtne wopomnjenje po łacźanſkim Jana Gerhardo, † w l. 1637.

Khryſtuſowy kſchiž je moja króna.

Wſchitka khwalba pobožnych wobſteji w hańbje Knjeſoweho cźérpjenja. Wſchitkón pokoj pobožnych leži w ranach naſcheho ſbóžnika. Naſche žiwjenje je w jeho ſmjercźi, naſcha khwalba w jeho powyſchenju. Kak wulka je twoja ſmilnoſcź, njebjeſki Wótcźe, wſchehomózny Božo! Ssam wot ſebje ſym móhł tebje kſchiwdźicź, ale njejſym ſamóhł tebje ſo mnu wujednacź. Duž ſy ty w Khryſtuſu mje ſe ſobu wujednał. Wſmi teho dla, ſwjaty Božo, wopor jeho ſwjateho cźěła a wodaj winu mojeho hrěſchneho cźěła. Wopomń, ſchto je twój dobry Ssyn cźérpił a ſapomń, ſchto je ſły wotroczk ſawinował. Moje hrěſchne cźěło je twój hněw ſbudźiło, Khryſtuſowe ſwjate cźěło njech cźe hnuje, proſchu, wo ſmilnoſcź. Wulka je ſchtrafa, kotruž je moja ſłóſcź ſaſłužiła, ale wjele wjetſcha je hnada, kotruž je mojeho wumóžnikowa ſwěrnoſcź ſaſłužiła, wulka je moja njeprawdoſcź, ale wjele wjetſcha je mojeho wumóžnikowa prawdoſcź. Pſchetož tak wjele hacź je Bóh wyſchſchi dyžli cźłowjek, tak wjele je moja ſłóſcź mjeńſcha hacź jeho prawda. Twój ſym zyły po ſtworjenju, cźiń, ſo bych też zyły twój był po lubowanju. Ty, kiž mi daſch žadacź, daj mi też doſtacź; ty daſch mi pytacź, daj mi też namakacź, ty wucźiſch nje kłapacź, wocźiń mi też, hdyž kłapam. Wot tebje mam, ſo žadam, o ſo bych też wot tebje měł, ſo doſtanu; wot tebje mam, ſo chzu, o ſo bych też wot tebje měł, ſo dokonjam. Sswjaty Božo, prawy ſudniko, hdyž moje hrěchi ſo potaja, dha njemóžeja ſo ſahojicź; hdyž ſo ſjewja, dha ſu knicźomne; ſpala mje ſ boloſcźemi, ale wjazy hiſchcźe mje traſcha ſ bojoſcźu. O, ſo by mi ty ſapowjedźicź nochzył ſwoju wěrnu ſmilnoſcź, hdyž ſy moju woprawnu hubjenoſcź póſnał. Wulki hrěch jow namakaſch, wjetſcha njech je hiſchcźe twoja hnada. Sswjaty Wótcźe, njewuliwaj na mnje twój hněw, dokelž ſy dla mojich hrěchow ſwojeho Ssyna do ſmjercźe dał. Sswjaty Jeſu, wupomhaj mi ſ Božeho hněwa; ty ſy jón moje dla na kſchiżu cźérpił. Sswjaty Ducho, wobarnuj mje ſe ſwojim troſchtom pſched hněwom Božim; ty wſchak ſy w evangeliju pokutnym a rosbitym ſmilnoſcź pſchipowjedał. Sswjaty Božo, prawy ſudniko, njenamakam žaneho měſta, hdźež bych cźeknycź móhł wot woblicza twojeho hněwa. Hdy bych do njebjeſow ſtpił, ſy ty tam, a hdy bych ſebi póſłał do hele, hlaj, ſy ty też tam, woſmu-li ja ſebi kſchidła rańſchich ſerow, ſo bych bydlił pſchi najdalſchim morju, dha by wſchak mje twoja ruka tam wjedła a twoja prawiza mje dźerżała: duž k Khryſtuſej chzu cźeknycź a w jeho ranach ſo khowacź. O ſmilny Božo, pohladaj na cźěło ſwojeho Ssyna pſches rany zyle wohidźene a njehladaj na rany mojich hrěchow; krej twojeho Ssyna njech mje ſmyje wot wſchěch hrěſchnych brudow; poſłuchaj na jeho najhorziſche próſtwy ſa ſboże wuſwolenych.

Sswjaty Božo, prawy ſudniko, moje žiwjenje mje jara ſatraſchi, pſchetož ſo ſda zyle njepłódne bycź a hdyž ſo někajki płód w nim widźi, dha je tak njedokonjany abo někak ſkaženy, ſo njemóže ſo tebi lubicź. Duž je moje zyłe žiwjenje ſatamanſtwa hódne; pſchetož kóždy ſchtom,

kiž dobry płód njepschinjeße, budźe porubany a do wohenja cźißnjeny. Kósły ßu k lěwizy stajene, niz teho dla, dokelž ßu wjele słeho cźinili, ale dokelž niczo dobreho njejßu cźinili; hłódnym njejßu jědź dali ani lacźnym picźe. O ßuche drjewo a kniczomne a wěcźneho wohenja hódne! Schto budźesch wotmolwicź na tamnym dnju, hdyž budźe žadane wot tebje hacź na kóždy w wokomiknjenju zyły tebi spoźcźeny cźaß źiwjenja samolwicź, kak ßy jón nałožował? Njesańdźe włósk hłowy ani wokomiknjenje cźaßa. O stysknoscź! Jow budźa wobskorźaze hrěchi, tam traschaza prawdoscź; delkach wotewrjena žałoßna hłubina satamanstwa, horkach hněwny ßudnik; nutskach kußaze ßwědomnje, swonkach palaty ßwět. Prawy budźe sbóźny: hdźeha pak chze ßo tak sapschijaty hrěschnik wobrocźicź? Sso skhowacź budźe jemu njemóźne, ßo widźecź dacź njesnjeßliwe. Hdźe budźe po tajkim duscha ßwoje sboźe namakacź, schtó móhł jej radźicź? Jesuß je wumóźnik, tón ßamy, kiž je teź ßudnik, pched kotrymž tschepotam. Měj nadźiju k njemu, o duscha; cźekń k temu, pched kotrymž ßy cźěkał.

Jesu Khryschcźe, dla tuteho twojeho mjena cźiń teź mi po ßwojim mjenje, pohladaj na mnje hubjeneho, kiž ßo woła k twojemu mjenu. Wěrno je, o Knjeźe, ßwědomnje mje satama a moja pokuta njedoßaha, so by mje praweho cźiniła; ale je wěste, so twoja ßmilnoscź dźe psche wschu moju słóscź. K tebi, o Knjeźe, mam dowěrjenje, duž njebudu shubjeny do wěcźnoscźe. Hamjeń.

Khudy tkalz a ßmjertniza.

(Skóncźenje.)

Jako tkalz ßedźo na konju wjecźor domoj cźelchasche a do lěßa pschihna, sesda ßo jemu, kaž było tu wokoło njeho wscho młohojte, nutska w źiwocźe bu jemu na jene dobo slě a hubjenje, a — hlej! wón wuhlada ßwoju kmótru pódla ßebje na pucźu stejo cźakajo. Wón ju s rjanym ßłowom postrowi a chzysche pschezo dale nimo njeje hnacź, ale wona jemu jeho pucź sastupi, hrabny jeho konja sa rjemjeń, sarěska na njoh' a praji jemu: „Hej, ty jebały, skupy ßlěpzo! Dźenßa ßy ßebi pschecźiwo mi wjele swěrił, straschnu wěz ßy tam dokonjał, ale nětkle chzu cźi sa to wscho twoju msdu wupłacźicź a cźi twoju schiju swinycź!"

„Ach, luba, słota kmótra", žałoscźesche tkalz, „njebudźcźe tola na mnje tajkale ska, ale wodajcźe mi. Nihdy ženje wjazy ßo wam wote mnje niczo tajke saßo stacź njeßmě, — to wam s rtom a s ruku polubju. Wodajcźe mi jeno hischcźe tónle krócź. A wysche wscheho je mi ßmjercźslě, kaž dyrbjał s konja dele na semju panycź. Sa waß pak była wjetscha cźescź, hdy chzyła mje wy k ßebi domoj dowjescź a mje tam s něczim wokschewicź."

„Ej, moje dla", sawrjeßny ßmjertniza, „pschiwjež ßebi jowle twojeho konja sa schtom a potom pój ßobu sa mnu!"

Na to sańdźe ßmjertniza jemu do prědka do lěßa, struchły tkalz pak pschezo ßobu sa njej a na poßledku pschińdźeschtaj hacź k cźornym wrotam, na kotrychž bě horka na deschku napißane: „Jowle ma wscho ßwój poßleni kónz", a wysche tehole pißma běchu namolowane tsi tajke pěscźane schkleńzy, kajkež ßu tu druhdy w zyrkwjach na klětzy wohladacź. Tamle nutska sesady wrotow pak mějesche kmótra ßmjertniza ßwój dom a statok.

Wobaj sastupischtaj sa ßobu do khěže, w kotrejž na hosdźiku ßmjertnizyna žitna koßa wißasche. Potom sańdźeschtaj dale do dołheje wulkeje jstwy, hdźež ßo wjele stów ßwězow ßwěcźesche, jena pschi druhej a jena wysche druheje. Někotre běchu hižo skoro wschě dopalene, někotre na poł, někotre hischcźe dołhe a wot někotrych bě jeno hischcźe mały kuschi kóncźik wysche wostał, te ßo tam někak hubjenje mischkrjachu a chzychu bórsy wuhaßnycź.

Tkalz ßo na wschěm tym wuspodźiwa a praji: „Ja běch ßebi myßlił, so je doma pola waß wscha luta cźma: schto tu tele ßwězy sechzu? a psche cźo ßu tu někotre tajkele dołhe a někotre tajke kusche?" Duž jemu ßmjertniza na to wotmolwi: „Hdyž ßo něhdźe žadyn cźlowjek na ßwět narodźi, stají ßo jemu jowle pola naß jeho ßwěcźka na tycźku; kóžda tajkale ßwěcźka jowle je „někeho cźlowjekowe źiwjenje". Něcźeja ßwěcźka ßo pomału pali, a něcźeja rucźe. Hdyž tu něcźeja ßwěcźka wuhaßnje, je s jeho źiwjenjom kónz. Cźejaž ßwěcźka je hischcźe dołha, tón ma tu hischcźe khětry źiwy cźaß pched ßobu, cźejaž ßwěcźka pak je ßo dopaliła, s tym je na kónzu, a sa tajkeho budźe najlěpsche, so ßo na ßwoju ßmjercź s cźaßom pschihotuje, — pschetož k tajkemu dyrbju ja duzy dóńcź a ßo jemu k hłowje wußynycź."

Nad tym ßo tkalz hischcźe bóle wuspodźiwa, ale sa mału khwilu wón praji: „Kmótra, ja chzył rad shonicź, kajke dołhe směju tu ja hischcźe ßwoje źiwjenje? Njemóhła mi wy moju ßwěcźku pokasacź, so móhł ßebi ja wscho tole s njeje wothladacź?"

Duž jemu ßmjertniza zyły rjad ßwězow pokasa, potom stejo wostajo praji: „Tale je twoja ßwěcźka, tale twojeje žonina, tale Anastasijowa a tele twojich druhich dźěcźi." Tkalz pak pódla wschón woblědny — wschě tamne ßwěcźki ßo rjane ßwěcźachu a běchu hischcźe dołhe — najdlěźscha bě Anastasijowa — ale jeho ßameho bě hacź na mały kóncźik dopalena, a płómjeschko na njej ßo tajke ßłabe na bok khileische, kaž był na njo wětsik sadunył, a ßycźesche, kaž chzyło kóždu khwilku wuhaßnycź.

Duž tkalz ßwojej ruzy pschecźiwo ßwojej kmótsi posběže a praji: „Luba, słota kmótra, wy scźe była dotal moja najlěpscha pschecźelniza a scźe se mnje bohateho a sbožowneho muža scźiniła, a nětkle, nětkle, hdyž ßym sa tym pschischoł, schto to rěka: s wjeßelom źiwy bycź, nětkle dyrbjał ja woteńcź a wschitko wopuschcźicź? Ach, spomńcźe jeno khwilu na moju žonu a na moje wbohe dźěcźata.

Schto budźe s mojej wbohej ßłabej wudowu a s mojimi wbohimi dźěcźatami, s mojim Anastasijom, hdyž tu ja, jich nan a sastarař, wjazy pola nich njebudu? Wschako spochi rěka: niski płót pospyta kóždy hłupy hólz pscheskocźicź! Ach, mějcźe so mnu ßwoje cźerpjenje!"

Wbohej ßmjertnizy chzysche ßo pódla skoro ßamej płakacź, ale wona jemu praji: „Ja niczo pschecźiwo temu njesamóźu, pschetož ja steju pod někim druhim ßylnischim, dyrbju jemu ßłužicź a cźinicź, schtož mi wón pschikaże."

„Ně wschak, ně", proschesche tkalz, „wsmicźe ßebi jeno sa mnje wboheho druhu nowu ßwěcźku a stajcźe ju tam sa tón skoro dopaleny kóncźik. O, scźińcźe mi jeno tole k luboscźi, luba, słota kmótra, ale rucźe, rucźe, prjedy hacź było posdźe!"

„Moje dla wschak", praji ßmjertniza, „sa mojeho małeho mótka chzu cźi to k luboscźi scźinicź!"

Duž wsa ßebi ßmjertniza druhu nowu ßwěcźku a chzysche ju sa njoh' saßwěcźicź. Ale jako chzysche wona tam jeho mały ßwěcźźyny kóncźik s tycźki wucźahnycź, rosmjecźe ßo jej wón bjes jejnymi porstami, dokelž bě s porstami trochu njelepa, duž tam to płómjeschko tu ßamu khwilku wuhaßny a wbohi tkalz padźe na jene dobo cźiscźe wschón morwy dele na semju. S nim bě ßo stało: wón bě njebohi.

Duž teź tu na ßwěcźe pschezo rěka: „Se ßamej ßmjercźu njeńdź ßebi žadyn ßlub scźinicź", abo: „Wumrjecź dyrbi tu kóždźicźki cźlowjek, měł teź ßamu ßmjercź sa ßwoju kmótru."

Dobre je, hdyž tu cźlowjek se wschej ßwojej wutrobu na tymle źiwjenju njewißy, ale hdyž ßo stajnje tajki sadźerźi, so ßo ženje njetrjeba ßmjercźe bojecź, a ßo teź njetrjeba teho hanibowacź, hdyž dyrbi jowle dlěje źiwy sawostacź.

Snutskowne mißionstwo.

(Pokrocźowanje.)

Wichern ßo w ßwojich knihach „wo snutskownym mißionstwje" tak wupraji:

„So njeby nichtó k wopacźnemu nahladej wo wotmyßlenju snutskowneho mißionstwa pschischoł, dyrbi ßo ta myßl wróczo pokasacź, so snutskowne mißionstwo niczo druhe njecha, khiba ßo sa khudych staracź a jim w nusy pomhacź. To wschak je zyle wěrno, so ma snutskowne mißionstwo husto s khudymi cźinicź, ale to ßo s wulkeho dźěla jenož teho dla stawa, dokelž je bjes khudymi a hubjenymi wjele tajkich, kotsiž do evangelija wot Khrysta wjazy njewěrja. Snutskowne mißionstwo ma pschezo ßwój nadawk pched ßobu, so chze wschudźom tam kscheścźijanske źiwjenje, kubła a pokłady měra pschinjescź, hdźež hischcźe njejßu. Duž móźemy ßebi teź myßlicź, so móże ßo wone k źiwemu skutkowanju roswiwacź bjes teho, so by komu někajku dobrotu na cźěle cźinicź trjebało; pschetož woßada móże bycź, w kotrejž ßu bohacźi a sdźěłani cźi, na kotrychž ma ßo dźěłacź, dokelž ßu khudźi na Bosy, město teho, so móża cźi khudschi w woßadźe bohatschi bycź na Bosy. Snutskowne mißionstwo njehladajo na rosdźěle bjes stawami, steji ßrjedźa

nutska w ludu a ma we wschěch schantach swojich sastupjerjow, kiž sa jeho nadawk skutkuja, we wschěch schtantach tež sašo swój wošebity nadawk dopjelnicź. Čzim swobodnischo snutskowne mišionstwo w tutej myšli skutkuje, čzim krucźischo w tutym duchu njehladajo na parschonu hrěch khosta, pschečźiwo bjesbóžnosczi wustupuje, njepózczźiwosczź sašudźuje, hordosczź podtłóczźuje, čzim njebojasnischo we wschěch schtantach sa prawdosczź skutkuje — čzim wěsczischo so jemu wutroby wschitkich tych wyšokich a niskich pschiwobrocza, kotsiž wjedźa, so je tón lud sbožowny, kotryž je wot kschesczźijanskeho smyšlenja napjelnjeny. Te wschelake schtanty, s kotrychž zyły lud wobsteji, dyrbja so w Khrystušu sjednoczźicź pod pschikryczom a žohnowazej ruku kschesczźijanskeje zyrkwje. Hdyž snutskowne mišionstwo w mozy tuteho sjednoczenja, w tym duchu skutkuje, ma, kaž so rosumi, tež k tym khudym, kotrychž czi jeni sazpiwaja, czi drusy podtłóczźuja, k tym hłódnym, nusutradazym a hubjenym pschistupicź, so by jim smilnosczź wopokasało. Na to waschnje czi khudźi pósnaja, schtó ma wutrobu sa nich a czi bohatschi nawuknu, schto maja nad tymi czinicź, kotrychž je Khrystuš na swoje město sawostajił, so bychmy jeho w khudych lubowali. Ale hdźež tež tajkich skutkow smilnosczje trjeba njeje, ma tola snutskowne mišionstwo tak dołho skutkowacź, doniž w ludu niczo wjazy njeje, schtož by Khrystušowej wuczbje wo prawej kschesczźijanskej gmejnje napschečźiwo było. Skutki smilnosczje nad khudymi su husto pucź, po kotrymž wutroby sebi dobudźe, na žane waschnje pak tajke skutki njemóža samy wotpohlad a wottyknjeny kónz snutskowneho mišionstwa bycź."

Hdyž smy sebi nětko rospomnili, schto chze snutskowne mišionstwo dozpicź, mamy sebi bliže wobhladacź, kak k tutemu wottyknjenemu kónzej dóńdźe, hdźe so jemu wschudźom polo k dźěłu wotewri, — s krótka je trjeba, so so nam pschehlad skutkowanskeho pola sa snutskowne mišionstwo poda. Pschi tym smějemy najprjedy hladacź, hdźe so w naschim ludowym žiwjenju wobstejnosczje pokasuja, pschečźiwo kotrymž maju kschesczźijenjo wojowacź a na to sebi rosjaśnicź, na kajke waschnje ma w tych wobstejnosczach snutskowne mišionstwo se swojim dźěłom sastupicź. Tajke srudne wobstejnosczje — my móžemy prajicź: khorosczje w ludowym žiwjenju — pokasuja so s prěnja w sjawnych naležnosczach stata, dokelž ma kschesczźijanski stat, runjež je wot Boha postajeny, czerpicź psches njepschečźelstwo hrěcha a njewěry, — dale je w kschesczźijanskej zyrkwi wschelaka nusa, kotrejž ma so wobaracź, — dale stej njeczistosczź a njepózczźiwosczź w nastróžazej měrje pschiběrałoj, so dale s měrom pschihladowacź njemóžemy — a skónczźnje tež towarschne žiwjenje (kaž su człowjekojo hromadźe žiwi) wustrowjazeje mozy snutskowneho mišionstwa nutrnje potrjeba. Duž so nam skutkowanske polo snutskowneho mišionstwa jako schtworake pokasuje. My smějemy sebi najprjedy nadróbnischo wobhladacź, kak snutskowne mišionstwo stat jako wot Boha postajeny porjad sakituje. Wo tym pschichodnje.

(Pokraczźowanje.)

Bóh je moja sylnosczź.

(Po němskim.)

Jako psched krótkim nimo dźěch, hdźež nowu khěžu twarjachu, něschto wohladach, schtož mje k khutnemu rosmyšlenju wabjesche. Murjer, sylny muž, běsche sebi runje karu s zyhelemi tak poknu nakładł, so wschitke swoje mozy trjebasche, ju wusběhnycź. Duž jeho mały, drje lědy schtyrilětny synk pschiběža a spytasche se swojimaj słabymaj ruczkomaj karu wusběhnycź. Nan smějkotajo na małeho synka hladasche, kotryž njemóžnu wěz spyta, runje tak khětsje wschak so tež teho sašo wostaji. To běsche lubosny wobras a jako tež ja smějkotajo na nana a syna hladach, bě mi, kaž by tón jednory wobras se wschědneho žiwjenja był rjane snamjo teho, so smy tež my małe słabe dźěczo, pornjo wulkemu, sylnemu a mudremu Wótzej w njebjebach. Kak husto so człowjekojo podobnje podarmo prózuja; kak husto spytaja, na swoju móz so spuschczźejo, wot hłupeje hordosczje naduczźi, wězy wušlědźicź, skutki czinicź, kotrež móže jenož Bóh sam se swojej wschehomozu dokonjecź; kak někotru Babelsku wězu sapoczźachu hižo twaricź, kak někotre potajnstwo chzychu wotkrycź, ale podarmo. Pschezo rěkasche: „Ale tón, kiž w njebjesach bydli, směje so jim; tón Knjes hani jich." (Ps. 2, 4.) Człowjekojo su sami se swojej mozu pschezo žałostnje k hanibje pschischli a pschezo s nowa namaka słowo swjateho pišma swoje wobkrucźenje: „Hdyž su so sa mudrych měli, su woni błasni sczinjeni (Rom. 1, 22). Kak wjele hinascho je, hdyž khude człowjske dźěczo swoju słabosczź a njemóz pósnawschi k swojemu Wótzej w njebjesach s próstwu pschińdźe, wot njeho prawu mudrosczź a móz sa swoje powołanje sebi wuprosy. Njejsu runje czi najwažnische wunamakali w pschirodospyczje (w wuczbje wo naturje), kotsiž, po człowjskej myšli wulzy psched druhimi, so w ponižnosczi psched Bohom pokhilachu? Njeběchu czi najwjetschi wuczeni wschitkich czasow prawe dźěczi Bože, kiž njeběchu w hordosczi naduczźi, ale pósnachu, so wschitka mudrosczź, pósnacźe, móz a sylnosczź wot horka pschińdźe? Haj, so je Bóh sam sylnosczź słabeho człowjeka, je myšl, kotraž so husczischo w bibliji wupraji. Wošebje pola profetow a w psalmach ju namakamy. Tu spěwa a khwali wobhnadźene dźěczo Bože: „Knježe, ty sy moja móz a moja sylnosczź!" (Jer. 16, 19; Ps. 18, 2; 31, 5; 46, 2; 81, 2), Druhdźe pokasuje druhim, schto móhli wot Boha měcź, hdy bychu to wěrili: „Ty sy hubjenych sylnosczź, tych khudych sylnosczź w srudnosczi!" (Jes. 25, 4; Ps. 37, 39). Druhdźe sašo tych sbóžnych khwala, kotsiž su to pósnali a to w žiwjenju wopokasuja: „Derje tym ludźom, kotsiž tebje sa swoju sylnosczź dźerža!" (Ps. 84, 6.)

So je Bóh nascha sylnosczź, njeje to nashonjenje, kotrež su wschitke dźěczi Bože we wschěch czasach czinile? Hdyž tón Knjes pschińdźe a tym swojim czežke brěmjo na ramjo pokoži, wón jim tež mozy da je njesczź; hdyž sebi wot nich czežku słužbu, wažne dźěła žadasche, wón czěło a duschu posylni, so móžachu žadane tež dokonjecź, hdyž pschipuschczźi, so njepschečźeljo jeho ludej hrožachu, wón tym swojim ruzy posylni a nawuczźi jich wojowacź, doniž dobycźe dobyte njebě; hdyž pschida, so spytowanje so k nim pschibliži, pschečźiwo kotremuž běsche człowjska móz słaba, wón wutrobu a wolu posylni, so njekhabłaze wostachu — s krótka, wón je so pschezo jako smilnosczź tych swojich wopokasał. Tak běsche we wschěch czasach pola tych, kotsiž so Bohu dowěrjachu a my móžemy tež khróble k njemu pschistupicź a jeho wo sylnosczź prosycź, hdźež a kaž jeje potrjebamy. Ale my dyrbimy tež wo nju prosycź, pschetož my spěwamy w khěrluschu:

„Ty niczo se starosczu
Wot Boha njewosmjesch,
Wscho s wulkej wjeselosczu
Psches próstwu dostanjesch."

Hdyž smy pak sami krasne nashonjenje czinili, kak dźiwnje Bóh nam psche wschu nusu pomha, kak wón naschu wutrobu, naschej ruzy a nosy, nasch rosom a naschu wolu posylni, potom budźemy runje tak wjeseli kaž psalmistojo a profetojo khwalicź: „Tón Knjes je nascha sylnosczź!"

Roshlad w naschim czasu.

Wjazy hacź 8000 ratarjow je so w tychle dnjach w Barlinje seschło k sakoženju sluba sa sakitanje ratarstwa. Wschak je kóždemu ratarjej jasne, so je nusa ratarstwa jara wulka a so njemóže tak wostacź. Duž sebi žadaja s dobrym prawom wot knježerstwa sakitanje sa bura a sa jeho dźěło. Na wukrajne žito dyrbi so wyšoke zło sapłaczźicź. Wošebje dyrbi so pschečźiwo wikowanskemu wuczźinjenju s Ruskej wustupowacź. Tež njesmě so žadyn skót s krajow sawjescź, hdźež skótne khorosczje knježa a t. d. Je woprawdźe jara wulzy swjeselaze, so ratarjo so tak khroble sjednoczźuja a so wobaraja pschečźiwo pschewulkej mozy kapitala a wikowanja. Najtwjerdźischi sakožk nascheho wótzneho kraja leži w kczenju ratarstwa.

Po napominanju badenskeho wulkowójwody maja wotpohladanje, tym wojowarjam, kiž maja želesny kschiž, czesnu msdu dacź.

Kaž słyschimy, budźe so khěžor 10. meje do Shorjelza k poswjeczenju pomnika khěžora Wilhema I. podacź.

Sswobodnosczź.

Mjes poslednim wot sozialdemokratow tak lohkomyšlnje sapoczatym strajkom w Barlinje widźach swojeho domownika, ženjeneho pilneho a rosomneho murjerja, niczo njedźěłajo psched domom stejecź. „Nó", ja k njemu dźach, „wy tež strajkujecze?" „Haj", wón wotmolwi, „po prawym je wschak jara hłupje; to mam jenu wěz po druhej pschedawacź, so bychu dźěczi jěscź měłe. Hdy bych ja mischtr był a mój bratr by pschischoł a prajił: Korla, ale s 5

hriwnami na dźeń njejßym wjazy spokojom, temu bych prajił: Na měsćze dele ſ twara ſ tobu. Ale tak wschak dyrbju ßobu cźinicź." „Kak to?" ßo wopraschach. „Wschak krydnje jedyn „asige Haue" (scźerbowske puki)", bě krótke, ale dobre wotmolwjenje. Tak je ſ tej kraßnej ßwobodu (frejotu), ſ kotrejź sozialdemokratiszy schcźuwarjo dźěłacźerjow wobsbożeja. Kak póńdźe hakle w jich sbożownym pschichodnym stacźe?

Sswětej kschižowany bycź.

W starych cźaßach je ßo młodźenz wucźeneho schědźiwza praschał, schto to rěka: ßwětej kschižowany bycź. „Dźi won", dźesche stary, „na pohrjebnischcźo, wołaj morwych a rjekń: Pójcźe won, je lubosna meja, njebjeßa ßu módre a ptacźki spěwaju." — Młodźenz dźěsche a jako bě ßo wróćził, dźesche stary wucźeř: „Schto ßu morwi wotmolwili?" — „Niczo", dźesche młodźenz. — „Dźi saßo", kasasche starz, „wołaj morwych a rjekń: Steji njewjedro na njebjeßach, khwatajcźe, so wy pod tsěchu pschińdźecźe, pschetoź bórsy ßo sběhnje!" Jako ßo młodźenz wróćźi, ßo starz saßo wopraschа: „Schto ßu wotmolwili?" — „Niczo", dźesche młodźenz. „Duź dźi saßo a khwal jich, a hdyź njepoßłuchaju, dha ßwař jich." — „Ach, mój nano", dźesche młodźenz, „to budźe teź podarmo, woni njebudźa mi na woboje niczo wotmolwicź!" Duź dźesche starz: „Hlej, mój ßyno, sa loschtom a srudobu, wabjenjom a hroźenjom, khwalenjom a ßwarjenjom ßwěta masch runje ßo tak mało praschecź, jako morwi, to rěka: ßwětej kschižowany bycź."

Podacźe do Božeje wole.

Sso podaj Božej wschehomóznej woli,
Bóh wě najlěpje, schtoź cźi trjeba je,
Hdyź twojim žadoscźam wón njeje k woli,
Wón njesapomni tola ženje cźe,
Twój woßud dźerźi potajny we rukach,
Wón widźi jaßnje teź we cźmowych kutach.

Sso podaj Božej wschehomóznej woli,
Hdyź Bóh cźi wosmje, schtoź ßy lubował,
Wě sahojicź, schtoź w wutrobje cźe boli,
Je, hdyź je srudźił, teź cźe troschtował,
Njeprasche, cźeho dla Bóh tole cźini,
Bóh wabi k ßebi tebje w hrěschnej wini.

Sso podaj Božej wschehomóznej woli,
Sso njehněwaj na druhich bohastwje,
Njech ßedźa bohacźi na słotym stoli,
Niz słoto cźini wjeß'ke žiwjenje;
Ta spokojnoscź je bohatschi dar Boźi,
Jich bohastwo hacź k rowu jeno khodźi.

Sso podaj Božej wschehomóznej woli
A hladaj ſ dowěrjenjom k njebjeßam,
Wot tam ßo luboscź Boźa k tebi žórli,
W njej nam'kasch měr a cźeknjesch njesbožam,
Hdyź wschitko wot tebje ßo prjecź tu cźěri,
Ssy w Božej luboscźi a w jeho měri.

Sso podaj Božej wschehomóznej woli
Teź na poßlenim twojim skónczenju,
We wěcźnoscźi pschi jehnjecźowym stoli
B'dźesch noßycź junu pychu jandźelsku,
We wyschschim chorje spěwacź rjane psalmy
A wjeß'koh' dobycźa tam noßycź palmy.

Ernst Helaß.

W njewěstoscźi.

Po němskim wot N. F.

Dźěłacźeř N. F. běsche w wulkej fabrizy do njesboźa pschischoł. Bjes myßlow běchu jeho domoj pschinjeßli — wutrobno mějesche hromadu smjecźene. Lěkarjo běchu wokoło njeho — nětko dyrbjesche ßo rossßudźicź, hacź je młodemu, kcźějazemu cźłowskemu žiwjenju wumrjecź postajene abo hacź je tu hischcźe rady. Wschitzy cźi jeho běchu dyrbjeli ſ komorki wuńcź; — młoda mandźelska wboheho dźěłacźerja, jeho ßotra, kotraź běsche teź hižo ſ wudowu a se ßwojim dźěscźom pola ßwojeju stareju starscheju dydlesche — woni wschitzy ßedźachu srudni wonkach pšched khěžnymi durjemi. Nichtó ſ nich pomhacź njemóžesche a njeßmědźesche pschi ważnej operaziji, po kotrejź dyrbjesche ßo pokasacź, schtó budźe ſ knjesom nad jich lubym — žiwjenje abo ßmjercź. — Hdyź teź tam nutskach niczo pomhacź njemóžachu, ſ něcźim móžachu tola pomhacź. Tón stary nan praji: „Ale proßycź dyrbimy — proßycź wschitzy hromadźe, so chzyk tón Knjes pomhacź!" A wschitzy ßebi ruzy stykuychu, srudna mandźelska, taj staraj, nan a macź, kotrymajź běsche Robert pschezo dobry ßyn był. Młoda wudowa ßebi na ßwoje minjene sboźe pomyßli a stysknе jej praschenje psches wutrobu dźěsche: „Je dha Bóh sabył hnadny bycź? — Njeje doscź, so buch tak sahe wudowa a moje dźěcźo ßyrota? Dyrbju bratra teź hischcźe shubicź?"

Stary nan srudnej wocźi k wjecźornemu njebju posběhny a spěwasche:

„Njech wón ßam knjejstwo wodźi,
Wón mudry fěrschta je,
Wón knjeźi kaź ßo hodźi,
Kral wěcźny wostanje,
Wón knjeźi ſ wulkej hnadu,
Kaź ßo 'mu spodoba,
Wón dawa dźiwnu radu,
Wschej słóscźi wobara."

Runje ßo ßwjaty wjecźor swonjesche. W khěźi ßo něschto hibasche. Nětko dyrbjachu shonicź, schto budźe, — stysknі na durje hladachu. Lěkař wustupi a mjelcźo młodej žonje kiwasche; cźi drusy dyrbjachu hischcźe wonka wostacź, wón chzysche jej rosprajicź, kak ma khoreho hladacź. Wón tu leżesche blědy — ale — Bohu budź dźak — wón běsche žiwy. Operazija bě ßo radźiła a nadźija běsche, so saßo wotkhori.

O, kak młoda mandźelska ßwěru na wschitko poßłuchasche, schtoź jej lěkař pschikasa. Strach wschak hischcźe nimo njebě — nozy stysknoscźe a njewěstoscź hischcźe pschińdźechu, doniź skónczńje tón blědy muź ſ łoźa njestany. O, kajke bě to wjeßele, hdyź móžesche ßo prěni krócź saßo na ławku pšched khěźu ßynycź hicź a ßwojej wocźi posběhnycź k módrym horam, kotreź rjanu dolinu wobdawachu. Jemu běsche, kaź by ſ nowa narodźeny był, niz jenoź sa te cźaßne, ně, teź sa wěcźne žiwjenje. Jeho rt spěwasche ſ psalmistom:

„Ja posběham ßwojej wocźi k horam, wot kotrychź mi pomoz pschińdźe. Moja pomoz pschińdźe wot teho Knjesa, kiź njebjo a semju scźinił je."

Tři najrjeńsche kwětki žiwjenja.

Schto ßwjatoscź ma najwjetschu na ßwěcźi?
Schto w ßmjertnym pschebytku je žórło měra?
Schto k jandźelam naß tu 'žno towařschi?
To ducha schaz najkraßnischi — je wěra.

Psches cźo ßmy bójszy, ſ njebjeß rodźeni?
Schto bójszy ßłódke smili sěmsku hruboscź?
Schto pschichod róžowy nam sarucźi?
To sbóžne hnucźe wutrobow — je luboscź.

Schto horjo ſ troschtom mile polóża?
Schto pomha róže scźerpliwoscźe ßadźecź?
Schto njebjo nam tu hižo wotewrja?
To manna njebjeske to je: ßo nadźecź.

H. Sejleř. †

„Pomhaj Bóh" je wot nětka niz jenoź pola knjesow duchownych, ale teź **we wschěch pschedawařnjach „Sserb. Nowin"** na wßach a w Budyschinje dostacź. **Na schtwórcź lěta** płacźi wón **40 np., jenotliwe cźißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; ßoburedaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a nakład Ssmolerjez knihicźischcźernje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 10.
5. měrza.

Lětnik 3.
1893.

Sserbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Njedźela Oculi.

Luk. 22, 61. 62: „Tón Knjes ßo wobroczi a pohlada na Pětra. A Pětr ßo dopomni teho Knjesa ßłowa, jako wón k njemu bě prajił: Prjedy dyźli kapon saspěwa, budźesch ty mje tsi króć sapręć. A Pětr płakasche załoßnje duzy won."

Kak wulka je człowśka ßłaboscz! Tón ßamy Pětr, kiž bě něhdy to mózne wusnacze wotpołożił: Ty ßy Khrystuß, tón Ssyn teho žiweho Boha, a kiž bě hakle psched małej khwilku hotowy był, s tym Knjesom do jastwa a do ßmjercze cźahnycz, sapręć ßwojeho sbóżnika na praschenje, hacz je wón s nim był. Tak pokasa wón, kak mało móže ßo człowjek na ßwoju móz spuschczecz a kak lohko je tez najkhróblische wusnacze pschewinjene, hdyž na strach žiwjenja dźe. Tsi króć je wón sapręł — duž saspěwa kapon a Knjes pohlada na njeho. O kelko napominanja a srudoby, luboscze a pomozy leži w tutym pohladanju! Hdźeha je nětk, o Pětrje, twoja skalna wěra a twoja luboscz hacz do ßmjercze? Ssym ja to wo tebje saßłužił se wschej pschecźelniwoscźu a luboscźu, so ty mje nětk wjazy njesnajesch? Ach wrócz ßo, wrócz ßo, kiž ßy ßo sabłudźił! Ty mje wjazy njesnajesch, ale ja cźe snaju a ja cźe pytam a chzu cźe hischcze wumóz. Njeje dha na naß tón Knjes tez hižo tak pohladał? Hdyž we wschěm ßwětnym cźěrjenju ßo nam wujaßni, so je wscho kniczomne a sachodne, njejßmy tehdy pytnyli: tón Knjes hlada na naß a chze naß k temu cźahnycz, schtoz je njesachodne a wěczne. Abo hdyž w naschich hrěchach, w naschim słym cźinjenju potajna žadoscz po dźěcźazej njewinoscźi, po sbożownym cźaßu prěnjeje wěry a luboscze na naß pschińdźe, njejßmy tehdy widźeli, so bě to Knjesowe pohladanje na naß, haj do wutroby? Abo hdyž nusa a hubjenoscz tuteho wboheho žiwjenja naß wobcźežowaschtej a ßo nam po troschcze styskasche, hdyž ßmjertne wotßalcźehnjenje tych lubych ßwojich naschim wutrobam na te wěczne wobydlenje hladacz da, hdźez woni nětko ßu, njeje dha tón Knjes na naß hladał, so by nam saßo wěste cźinił: Pola mje je měr a sboże, žiwjenje a sbóżnoscz. Haj wschak, njeje zyły ßwjaty póstny cźaß tajke sbóżnikowe hladanje na naß? O hłowa krawnje sbita a połna bolosczow hlada na naß a ßo prascha: To ßym ja sa tebje cźinił, schto cźinisch ty sa mnje?

O so by tónle Knjesowy pohlad to ßame w naß dokonjał, kaž w Pětru. Wo nim steji pißane: A wón spomni na Jesußowe ßłowo. Saßo bu žiwe we nim dopomnjenje na Knjesowu wulku ßmilnoscz a ßwěrnoscz. W tutym ßwětle pósna wón ßwój wulki hrěch, dźěsche do ßo a bu na puczu pokuty nowy człowjek. Ach, hdyž je nam tez w tutym ßwjatym cźaßu s Jesußoweho hladanja na naß tajke pósnacze pschischło, kak ßmy njedźakowni a njeßwěrni a njewěrjazy byli! Hdy by chzył nam sjawnje psched wocźi stupicz, so ßmy tez my se ßwojim hrěchom Jesußowu ßmjercz sawinowali. Hdy bychmy ras sjawnje pósnacz chzyli, kak ßmy wonjerodźili wo lube napominaze a warnowaze ßłowo nascheho sbóżnika, kotrez chzysche naß w bědźenju pschecźiwo hrěchej poßylnicz, a kak ßmy teho dla tak shrěschili a po ßamßnych słych puczach khodźili. Tajke hladanje na naß a do naß, tajke ßwěrne ßamospytanje chze Knjesowe pohladanje pola naß dokonjecz.

A Pětr płakasche žałoßnje duzy won. To ßu drohe ßylsy byłe, kotrež je tehdy Pětr płakał, dróžsche a kraßnische hacž najrjeńsche parle. Psches nje je ßo Pětr hakle prawje tón japoschtoł sčinił, k kotremuž chzysche tón Knjes jeho čzinicž. O hladaj, so bychu bjes tymi wjele ßylsami, kotrež ßy ßnano hižo hdyß a hdyß płakacž dyrbjał, tajke pokutne ßylsy Pětroweje wutroby byłe. Ssnano budžesch ßo junu wjele druhich ßylsow hańbowacž; so ßy tajke płakał, budže čže wěčnje wjeßelicž. Hamjeń.

Pawoł Gerhardt.

K najrjeńschim a najkraßnischim płodam, kiž ßu s reformazije nastałe, ßłuscheja duchowne khěrlusche, s kotrymiž bu evangelska zyrkej wobhnadžena. Hdyž ßo tón muž narodži, kotrehož žiwjenje chzemy dženßa wopißacž, klinčzachu hižo koło wokoło w němskim kraju dlěje dyžli poł lětstotetka mózne spěwy „witenbergskeho ßołobika" a s nimi sjednočzene khěrlusche tych pěßnjerjow, kiž, psches Lutherowe khěrlusche wubudženi a čzěrjeni, tež wulku ličzbu kraßnych khěrluschow stworichu. Lětstotetki dołho běchu kscheščzijanske woßady k mjelčzenju saßudžene byłe a běchu na njesrosymjene modlitwy łačzanszy rěčzazych měschnikow jenož s jenym „kyrie" abo „prosch sa naß" abo „hamjeń" wotmolwicž ßměłe. Kak ßo wobsbožene woßady wjeßelichu, so ßmědžichu nětko s wjeßełym rtom w zyrkwi a domach, kaž ßebi wutroba žadasche, w lubej mačzěrnej rěčzi ßwoju čzistu evangelsku wěru wusnacž. Hižo njespěwasche ßo jenož s Lutherom: „Nětk wjeßelčze ßo kscheščzenjo", „Budž, Jesom Khryschčze, khwaleny", „Jed'n twjerdy hród je nasch Bóh ßam" a schtož ßu druhe mózne khěrlusche Luthera, ale tež hižo s Pawołom Speratom (Speratus) „Ta sbóžnosčz jow k nam pschikhadža, wot Božej' lutej' hnady", s Pawołom Eberom „Hdyž my w najwjetschej nusy ßmy" a „O Knježe Jesom Khryschčze ty", s Mikławschom Deziom (Dezius) „Budž khwalba Bohu ßamemu a džak sa jeho hnadu". Lute wjeßełe wěruwusnajeřske khěrlusche to běchu. Schtóž je spěwasche, njespěwasche je ßam sa ßebje, ale w sjednočzenju s zyłym evangelskim kscheščzijanstwom, s kotrymž ßo sjednočzeny čzujesche. Schtož bě ßo jako wěčzna wěrnosčz spósnało, a schtož ßo wěrjesche, to ßo w khěrluschach s wjeßelom wusnawasche. Ale hdyž ske čzaßy pschińdžechu, hdyž wójny dla evangelskeje wěry wudyrichu, bu žadanje žiwe, bohaty schaz saßodobyteje evangelskeje wěry, kaž běsche w wěrywusnačzu swopschimnjeny, jako poßylnjenje a wokschewjenje sa dobre a woßebje sa ske dny, sa woßebitosčze a wschelakosčze čzłowskeho žiwjenja do duchownych khěrluschow pschestajecž. Teho dla tehdy khěrlusche kschiža a troschta ßłyschimy, khěrlusche, w kotrychž wěrjazy wo ßwojich sbóžnych shonjenjach w khodženju sa Khrystußom k poßylnjenju a napominanju ßwojich wěrybratrow spěwa a dale tajke khěrlusche, w kotrychž ßo niz jenož na wulke hnady, skutki Bože, kiž nam ročzne čzaßy předuja, spomina, ale wjele bóle na wußwječzenje a pschekraßnjenje wschitkich ßwójbnych a domjazych wobstejnosčzow džiwa: rańsche a wječzorne khěrlusche, khěrlusche sa mandželstwo, sa džěčži, sa strowych a khorych, ßmjertne khěrlusche atd.

Jako spěwarja, haj jako prěnjeho a najwjetscheho mischtra w pěßnjenju tajkich khěrluschow nadeńdžemy teho muža, kiž po Lutheru mjes duchownymi spěwarjemi nascheje zyrtwje s zyła prěnje město wobkhowa; kotry evangelski kscheščzijan w němskim kraju móže mjeno tuteho muža ßłyschečz, bjes teho, so by kaž lubosne swonjenje synk tuteho mjena do jeho wucha klinčzał? Pawoł Gerhardt je po wschěm ßwěčze snate mjeno tuteho muža. Njedaloko Wittenberga leži městaczko Gräfenhainichen, tehdy sakskemu kurwjeřchej poddane, tudy, hdžež běsche jeho nan měschčzanosta, ßo Pawoł Gerhardt w lěčze 1606 narodži. Čzaß jeho młodosčze je nam čzěmny, jenož to móžemy s wěstosčzu prajicž, so je ßo w pobožnosčzi wotčzahnył. Hižo sahe sačzu w ßebi powołanje, na bohawučzenosčz studowacž. Jako młodženz widžesche płómjenja 30 lětneje wójny, najkrwawnischeje a najßurowischeje wschitkich wójnow, we wótznym kraju ßapacž a kak ßo rjany němski kraj do pusčziny pschewobročza. Tuto njewuprajomne njesbože jeho duschu hižo sahe horje pokasowasche a poßylni jeho, wot młodosčze ßem w nim bydlaze hnučze k modlitwje. Hacž do lěta 1651 jeho wjazy njenadeńdžemy. Nětk trjechimy jeho jako, kaž ßo sda, hižo wjazylětneho domjazeho pschečzela rěčznika pschi komorowym ßudnistwje (Kammergerichtsadvokat) Bertholda w Barlinje. 44lětny kandidata a hischčze bjes sastojnstwa! Kak je to móžno było, wostanje hudańczko: Tehdy hižo běsche njemało ßwojich najrjeńschich khěrluschow pěßnił a někotre hižo sjawnosčzi pschepodał. Tak rańschi khěrlusch: „Stań wutroba a spěwaj, ßo Božej hnadže džiwaj", a ßwjatkowny khěrlusch: „Čzehń nuts do ßwojoh' hrodu". Tež pomhasche tu a tam s prědowanjom a kóždu składnosčz k temu s luboščzu pschija. Ale ßamßne sastojnstwo wosta jemu sapowjedžite, kotreje pschičziny dla, njesrosymimy. To drje běsche jena s najwjetschich pruhow ßwojeje wěry, kotrež mějesche wobstačz, w kotrychž pak se ßwojim Bohom s dobyčzerjom wosta. Skónčznje po dołhim sčzěrpliwym čzakanju ßo jemu wuhlad wotewri. Prěnje farske město w městaczku Mittenwalde ßo wuprósni a hdyž měschčzanska rada ministerstwo wo pschihódneho kandidatu proschesche, bu Pawoł Gerhardt namjetowany a tež do tuteho sastojnstwa powołany a dosta 18. nov. 1651 w Mikławschowej zyrkwi w Barlinje ßwječzisnu.

W sapočzatku lěta 1651 ßwoje sastojnstwo pschi woßadže w Mittenwalde nastupi. Wo jeho skutkowanju pak Bohužel saßo wschitke rosprawy pobrachuja. So je to ßame bohačze žohnowane było, móžemy sa wěste džerječz. Tola mějesche huscčzischo psches sawiscž a čzesčzelakomnosčz druheho prědarja, ßwojeho sastojnskeho bratra, kiž jemu wodačz njemóžesche, so bě Gerhardt prěnje město čzěrpicž dostał. W Mittenwaldže wosta wón pječz lět, s kotrychž poßlenim ßo s džowku ßwojeho ßwěrneho Barlinskeho pschečzela Bertholda, Hanu Marju, woženi, so by tež ßwoju woßadu psches pschikład woprawdže kscheščzijanskeho mandželstwa natwarił. Tola běsche jemu k temu jenož krótki čzaß jeneho lěta popschaty, pschetož w juniju lěta 1857 bu wot Barlinskeje měschčzanske rady sa kapłana pschi Mikławschowej zyrkwi do Barlina powołany. S džakownym wjeßelom, kaž ßo lohko rosymi, tuto powołanje pschija, njewjedžo, kajkim pruhowanjam napschečziwo dže. Se ßwojej woßadu a se ßwojimi sastojnskimi bratrami běsche bórsy s lubosnym swjaskom jednoty sjednočzeny. Kak móžesche tež hinak bycž? Wschak běchu jeho niz jenož jako bohačze wobdarjeneho bohoßłowza a njesprózniweho duschepastyrja, ale tež jako muža najsprawnischeho smyßlenja, čzisteje wěry a dobročziweje wutroby spósnali a ßebi jeho wyßoko wažichu. Čzrjódy poßłucharjow k jeho prědowanjam khwatachu a jeho Bože ßłužby buchu bohačze wopytane. Wjele duschow bu psches jeho ßłowo se spanja liwkosčze wubudženych. Hij, nowe kčzenjow połne naléčzo ßo sa zyrkwine žiwjenje Barlina po sdačzu bližesche, jako na tak bohate płody, ßlubjaze pupki a kčzenja padasche mrós njesbožowneho zyrkwineho wojowanja.

(Skónčzenje pschichodnje.)

Snutskowne mißionstwo.

(Pokročzowanje.)

1. Snutskowne mißionstwo pomha statej jako wot Boha postajenemu pschečziwo njepschečzelskim mozam, ßo pschečziwo njemu hibazym.

Stat ma w naschim čzaßu wjele čzěrpicž psches to hubjenstwo, kotrež je kaž jěd do luda pschischło. Najhłubsche žórko hubjenstwa a skaženja, psches kotrež čzěrpi, leži w sdalenju a wotpanjenju nascheho luda wot teho praweho žiwjenja, kotrež ßwoje prawidło, ßwój sakožk a wottyknjeny kónz w evangeliju pyta. Hdyž my prajimy, so je ßo lud wotwobročził wot Boha, my jedyn schtant ßamy we wočzomaj nimamy, ale myßlimy na wschitke schtanty, wyßoke a niske, na wschitke strony (partaje), pschetož tamna khorosčz, kotraž je korjeń wscheho njesboža, we wschěch schtantach se ßwojej skažazej mozu skutkuje. Njehańbujmy a njebojmy ßo, ßebi to sjawnje wusnacž. Snutskowne mißionstwo chze lud k tutemu pósnačzu a wusnačzu wabicž a s tym budže statej prěnju a najwjetschu ßłužbu wopokasačz, so móže ßo saßo snutskownje wobnowicž. Lud dyrbi saßo k temu dóńcž, so ßo ßam pruhuje a ßo wotwobročzi wot wopačzneho žiwjenja a pschińdže saßo k prawemu žiwjenju w Khrystußowym duchu, bjes kotrehož žadyn stat sbožownje kčzěčz njemóže, a so ßwoje wočzi wotewri a pósnaje ßwjatu ruku Božu, kotraž je wschitke ludy, tež nasch lud po ßwojej mudrosčzi hacž na džeńßnischi džeń wodžiła a kotraž ßo wot čzłowjekow na žane waschnje molicž njeda a tych, kotsiž ßo wot njeje wodžicž dačz njechadža, khosta.

Tutu ßłužbu snutskowne mißionstwo statej čzini bjes teho, so by wot njeho napominane było; w duchu kscheščzijanskeje luboščze, kotraž skaženje widžo prósna pschihladowacž njemóže, skutkuje a

statej k pomozy steji, ßebi na žanu msdu njemyßlo. Sswěrnoscź je heßko snutskowneho mißionstwa; — w stacźe ma ßo pak ßwěrnoscź pokasacź w tym, so ßu poddanjo ßwěrni ßwojim wot Boha jim postajenym wjeřcham, so ßu ßwěrni wyschnoscźi a poßłuschni sakonjam. Duž ma snutskowne mißionstwo, hdźež ßo ta ßwěrnoscź někak srani, wschitku ßwoju móz napinacź a nakožecź, kotraž budźe ßo potom jako na Bože ßłowo sakožena luboscź k wyschnoscźi a k wótznemu krajej sjewicź, s tej mozu budźe hotowe wojowacź. A Bohužel je ßo w naschim cźaßu pokasako, so je to dźěło a wojowanje nusne. Revoluzijske hibanje w tym wobsteji, so ßo wscha ßwěrnoscź a wscha bojoscź pched wyschnoscźu podrywa. Tajke revoluzijske hibanje je sozialdemokratiske. My, na tuto hibanje hladajo, sabycź njeßměmy, so ßo pola sozialdemokratiskich wodźerjow jeniczźy wo to njejedna, nětcźischi statny porjad powróczicź, ale sozialdemokratojo w tym duchu dźěłaja, kotryž chze wschu wěru a Božu ßłužbu saniczicź a s tym też wschitku prawdu a prawo, sboże a ßwobodnoscź luda. Njejßmy pched krótkim s wustróženjom Bebelowu bjesbóžnu rěcź na ßejmje ßłyscheli, w kotrejž sjawnje naschu wěru bjesbóžnje hanjesche? — A — schtož je najsrudnische — te tyßazy, kotrež ßu ßo sawjescź dałe — jemu pschihłoßowachu!

Haj sozialdemokratojo tak daloko du, so woni tych jako pscheradnikow pschescźěhaja a hanja, kotsiž chzedźa tón wěczny sakozk sbožowneho towarschneho žiwjenja saßo wobtwjerdźicź, dokelž je to wuwjedźenju jich powróczazych myßlow se sadźěwkom. Jow ma snutskowne mißionstwo wulke a cźežke dźěło. Ale kak budźe to dźěło wuwjescź? Woßebje budźe saßo wubudźicź spytacź ßwěrnoscź k wyschnoscźi, kotruž je nam Bóh ßam pschikasak. Na to pak budźe ßo pokasacź dyrbjecź, so ßo w naschim srudnym cźaßu nichtó wot sjawneho žiwjenja wotwobrocźicź njeßmě, so je hańba zofacź, so ma kóždy wojowacź sa teho Knjesa. Tute napominanja ma snutskowne mißionstwo ludej na wutrobu kłascź, njech je to w sjawnych pschednoschkach abo psches nowiny a knihi; w tej myßli směje woßebje na młodych wutrobach dźěłacź, pschi tym budźe pschezo s nowa wuprajicź dyrbjecź, so wuhojaza móz w žanej stronje nietej, ale jeniczźy w žiwym kscheścźijanstwje, kotrež je prawy sakozk sboża.

(Pokracźowanje.)

Roshlad w naschim cźaßu.

Sapóßłanstwo ratarjow je ßo wot khěžora pschijało a je jemu ratarske skórźby pschepodało s próstwu, so by khěžor jim pomhacź chzył. Khěžor bě jara pschecźelniwy a je ßlubił, so budźe jich skórźby ßwěru pschepytacź dacź.

Snaty rektor Ahlwardt, kiž bě dla skschiwdźenja židowskeho fabrikanta Löwy w nastupanju jeho tsělbow k jastwu na 4 měßazy saßudźeny, je nětk s jastwa puschcźeny a je do khěžorstwoweho ßejma sastupił. Wschak ßu jeho w Arnswaldźe sa sapóßłanza wuswolili. Nětk pucźuje po Schlesynskej a dźerži pschednoschki sa ßwoju stronu.

Też w pruskej hornjej Lužizy ßu ßo ratarjo sestupali, so bychu ßo hromadźe pched wobstejnoscźemi a sakonjemi, kiž ßu ratarstwu schkódne, wobarali. W Hórzy je ßo poßlednju njedźelu shromadźisna wotdźerżała, hdźež bu wobsamknjene, so nima ßo žane ratarstwu schkódne wikowanske sjednocźenje s Ruskej wobsamknycź. Wschak by psches to Ruska telko žita do nascheho kraja nuts wjedła, so bychu ßo płacźisny hischcźe wjazy ponižiłe a žadyn ratař, ani wulki ani mały, njemóhł wobstacź.

27. februara je w Niskej snaty, cźescźedostojny biskop bratrowskeje woßady, Theobald Wunderling, po dlěžschich cźerpjenjach cźicho wußnył. Wón bě s wutrobu wěrjazy kscheścźijan a mózny prědař. S najhorzischej luboscźu je ßo wón po wschej nusy horje brał a njebu sprózny, dobrotu cźinicź, hdźežkukiž móžesche. Hacź k hodam bě wón s pschedßydu Rósborskeho towarstwa sa snutskowne mißionstwo a je też tele łopjenka sakožicź pomhał, pschetož ßwěru lubowasche ßerbski lud. Njeje mało ludźi też s krajneje zyrkwje wokoło Niskeje, kiž ßu jeho bohatu luboscź shonili. Njech wón wotpocźuje w měrje a njech jemu ßwěcźi wěczne ßwětło!

Sa to budźesch wobwěscheny.

Pched wjele lětami w iriskim měscźe prědař wonkach na haßy evangelijon prědowasche. Wón běsche wulkej hromadźe luda to stare, ale tola pschezo nowe evangelijon wo luboscźi Božej k nam shubjenym jaßnje wukładował — pomału roseńdźechu prěni poßłucharjo, drusy na jich město stupichu; cźi pak njemějachu wotmyßlenje na prědarja poßłuchacź, ale chzychu jeho molicź. Prědař tych njehańbicźiwych ludźi kedźbu njemějesche, ale rěcźesche s měrom a proschesche lubeho sbóžnika wo hnadu sa hrěschnikow. Jich hruboscź bu pschezo wjetscha a njenadźujzy kamjeń pschilecźa a prědarja do hłowy trjechi. To běsche tym druhim snamjo, so chzedźa duchowneho pschimacź, kaž běchu ßebi wotrěcźeli. Woni jeho nadpadźechu, kiž ßo ßamlutki pschecźiwo telko njekraßnikam dowobaracź njemóžesche. Krótke běsche jenož to běděenje, twjerda pjascź jeneho muža prědarja k semi pobi, hdźež po sdacźu morwy leżo wosta. Khwilku běsche ßama cźischina. Hromada hischcźe pched wokomiknjenjom saßakła hladasche kaž prosta na to cźěło, kotrež na semi leżesche. Jedyn muž ßo psches tych ludźi pschecźischcźa a ßo pched teho stupi, kotryž běsche prědarja s pjascźu porasył a dźesche k njemu: „Ja praju tebi, so budźesch sa to wobwěscheny.“ Sastróženy skóstnik wokoło ßo hladasche a ßo do cźěkanja da. Wón běžesche, schtož móžesche, psches měscźanske haßy. Dokelž ßo cźmiczkasche, do wulkeho stracha njepschińdźe, so móhli jeho popadnycź, ale wón tola běžesche, schtož móžesche, doniž k domej njedoběža, w kotrymž bydlesche. Dźenß wón cźische po nahłym skhodźe horje dźěsche; hdyž by kusk wótsischo stupił, by ßo nastróžił. Wón do ßwojeho wobydlenja sastupi durje sa ßobu samknywschi. Jeniczki, kotryž s nim hromadźe bydlesche, běsche mały hólcźez; tón cźakasche na ßwojeho nana.

„Schto tebi je, nano?“ woprascha ßo hólcźez spłóschiwje.

„Schto to tebje stara!“ běsche mužowe hrube wotmolwjenje.

Potom pak jeho mozy wopuschcźichu a na wschěch stawach tschepotajo sawoła: „Wylijo, ja dyrbju ßo skhowacź, ale hdźe bych ßo skhował!“

Hólcźez nastróženy do wschěch kutow hladasche, doniž ßo na to khuduschke łožo njedohlada, kotrež w najsadnischim kucźiku stejesche. Zadoscźiwje muž na to město pohlada a hrožo ßwojemu dźěscźu, jeli so by psches jeho winu namakany był, salěsy khwatajzy spody łoža. Nóz pschińdźe, ale kak pomału ßo jemu hodźiny minychu. Zyła jeho sańdźenoscź kaž hrosne scherjenje pched jeho duchownymaj wocźomaj stejesche, runjež ßo prózowasche dopomnjecźe a wobrasy sańdźenych cźaßow wotbycź, jedyn wobras wosta: ta cźicha morwa postawa na tamnej drósy ßo njeshubi a wołasche pschezo saßo se wschej mozu te ßłowa jemu do myßlow: „Sa to budźesch wobwěscheny!“ Wobwěßnycź rěka wumrjecź a wumrjecźe běsche jemu žałostna wěz — to je dźě kónz žiwjenja — kónz wschitkeho. By pak to też woprawdźe kónz wschitkeho był? tak klincźesche hłuboko w jeho wutrobje a jeho ßwědomnje cźischcźesche dawno sabyte ßłowa psches jeho duschu: „Po ßmjercźi pak ßud!“ A — njepokasowasche tón prědař runje w tamnym wokomiknjenju, hdźež běsche ßwoju ruku pschecźiwo njemu posběhnył, na tón pucź, po kotrymž móže cźlowjek ßudej cźeknycź? Cźeho dla wón njebě na njeho poßłuchał?

Rjenje ßwitasche a wón hischcźe spody łoža leżesche, s khowanki wón ßebi njewěrjesche. Hdyž bě ßwětło, póßła ßwojeho hólza k khlamarjej po tobak — wón chzysche ßebi trubku sažehlicź, so by ßo jemu tak jara pomału dale krocźazy cźaß skerje minył. Hólcźez tobak pschinjeße, kotryž běsche jemu khlamař do łopjena se stareje biblije sawalił; tón mjenujzy łopjeno po łopjenje se stareje biblije k sawalenju ßwojich pschedatych tworow torhasche. W ßamotnoscźi w jeho kowanzy běsche hubjenemu mužej wschitko witana wěz, schtož k temu pomhasche, jemu dołhotrajazy cźaß pschikrótsicź; wjeßeły papjerku wsawschi ju cźitasche; běsche to 9. staw s lista na Hebrejskich; pomału cźitajo pschińdźe k dwaj a dwazetej schtucźzy: „Bjes krejroslecźa njestanje ßo žane wodacźe!“ Schto to rěka? Bóh tón Knjes dźě jemu ßam prajesche, so dyrbi wumrjecź? Njeje dha žaneho wodacźa sa njeho, ani pola Boha?

To běchu žałostne hodźiny! Wón ßwojeho hólza hischcźe junkrócź póßła, so by jemu sa 10 nowych pjenjezkow tobaka pschinjeßł, wón ßo nadźijesche, so na to waschnje saßo jene łopjeno s biblije dostanje, kotrež móhło jemu wjazy prajicź. Bjes tym běchu drusy pola khlamarja ßebi nakupowali a tón běsche jene łopjeno po druhim s biblije swutorhał, nětko běsche hacź k 1. stawej s prěnjeho lista ßwj. Jana pschischoł; do teho łopjena khlamař tobak sawali, kotryž hólcźez ßwojemu nanej njeßesche. Tón saßo cźitasche a pschińdźe na 7. schtucźku s teho stawa: „Ta krej Jesom Khrysta,

jeho ßyna, wuczjiscźi naß wot wschitkeho hrěcha." O kajke Boże poßelstwo sa jeho khudu wobcźeżenu duschu — krej je pschelata sa hrěchi — niz jeho krej, ani krej žaneho skocźecźa — krej ßyna Božeho. Bóh pak je dyrbjał s tym spokojeny bycź, hewak njebudźische wón to poßelstwo dał. Kak wjele pak běsche krej Jesom Khrysta wot jeho hrěcha prjecź wsała? Kak wjele? Tu stejesche pißane: „wschitke hrěchi", sańdźene a nětczjische. „Ta krej Jesom Khrysta, jeho ßyna, wuczjiscźi naß wot wschitkich hrěchow", w tym ßłowje namaka njesbožowny muž, kotryž ßo pched ßwětnym ßudom khowasche, ßwój wucźek pched ßudom Božim a móżesche ßo s njewuprajnym sbóżnym wjeßelom droheje krwě wjeßelicź, kotraž běsche też sa njeho pschelata.

Něschto cźaßa ßo miny. Duž dóńdźe k njemu jedyn dźeń wjeßeła powjecź, so tamny prědař, kotrehož běchu sa morweho ležo wostajili, Bohu budź dźak, morwy njebě, ale so saßo prěduje. Na měsćze khwatasche wón k njemu, ßo jemu wscheho wusna, też teho, schtož běsche ßo w jeho wutrobje stało. Tón jemu s wutrobu rady woda.

To powjedańczko, kotrež wěrny podawk powjeda, njejßym teho dla wam sdźělił, so bychu ßo hrěchi skóstnika wopißałe, ale so by kóżdy nawuknył, ßo też w ßwojej wutrobje pruhowacź, hacź też hrěchi nima, kotrež jeho pched Bohom wobskorżuja, so je shubjeny, hdyž wodacźe njedostanje. Spomń ßwěru na to: Też twoje hrěchi ßu hněw Boži a wěczinu ßmjercź saßłużiłe, ale też sa tebe je Ssyn Boži wumrjeł. Wsmi jeho horje jako ßwojeho wumóżnika. Sswjaty póstny cźaß tebi jeho saßo jako teho, kotryž je twoje hrěchi njeßł, s móżnym hłoßom prěduje. E. H.

Wobroczeny matrosa.

Matrosa wróczi ßo po dołhim pucźowanju s zusby saßo do wótzneho kraja. Dokelž pak hischcźe żenje w Londonje pobył njebě, a něschto pjenjes mějesche, wobsamkny wón, to wulke město wopytacź a ßebi wschitko wobhladacź, schtož bě wulkotne, kraßne a widźenja hódne. Bjes druhim chżysche ßebi też wulku a kraßnu Ssw. Pawołowu zyrkej wobhladacź. Wón tam pschińdźe, jako ßo runje Boża ßłużba dźerżesche. Wón sastupi, wohladowasche ßo a ßłyschesche prědarja runje te ßłowa wuprajicź: „Modlcźe ßo bjes pschestacźa!" Tehdom te ßłowa żaneho sacźischcźa na jeho wutrobu njecźinjachu. Jako běsche ßo we wulkim měsćze doscź roswjeßelił, ßo saßo na ßwoju łódź wróczi a wosta hischcźe ßydom lět na morju bjes teho, so by ßo něschto ważnischeho w jeho żiwjenju stało. Jedyn wjecźor, jako ßo horkach na łódźi wukhodźowasche, jemu te ßłowa do myßlow pschińdźechu: „Modlcźe ßo bjes pschestacźa!" „Schto ma to na ßebi?" wón pschi ßebi praji, „mi ßo sda, so ßym te ßłowa hižo něhdźe ßłyschał, hdźeha to bě?„ Wón ßebi myßlesche a ßo dopomni, so je te ßłowa w Londonje w Ssw. Pawołowej zyrkwi ßłyschał, hdźež tamny prědař ßwojej woßadźe s biblije cźitasche, kaž ßwjate pißmo praji: „Modlcźe ßo pjes pschestacźa!" Wón ßebi dale wusna: „Kajki ßym tola wulki hrěschnik, so ßym telko lět bjes modlitwy był!" Te myßle tajki sacźischcź na jeho wutrobu cźinjachu a jeho tak sapschimnychu, so ßo na měsćze modlesche a to saßo „prěni ras". „O hdy bych nětko bibliju měł!" wón sawoła a pschepyta ßwoju kschinju a hlaj w kucźiku namaka — bibliju, kotruž běsche jemu pobożna macź pched wjele lětami do njeje położiła, kotruž pak sa zyły cźaß do ruki wsał njebě. — Wón wsa nětko ßwoju bibliju, ju k wutrobje stłócźi, w njej cźitasche, płakasche, modlesche ßo, wěrjesche s zyłej wutrobu a bu — nowy cźłowjek, wěrjazy, pobożny kschescźijan.

Boži troscht w tyschnoscźach.

S J. Arndtowych knihow wo wěrnym kschescźijanstwje.

Prěni troscht je: Wschitke tyschnoscźe wot Boha pschińdu.

Druhi: Bóh nam niz s hněwom kschiž póscźele, ale s lutej wótzowskej luboscźu, so bychmy psches njón k sbóżnoscźi pschischli, dokelž we wulkim sbożu staroscź wo sbóżnoscź lóhko s wocźow shubimy.

Tsecźi: Wopomń w kschiżu ßwoje hrěchi, hacź njejßy jón s nimi saßłużił.

Schtwórty: Wopomń, so je Khrystuß sa tebje cźerpił, schtož żadyn cźłowjek cźerpił njeje.

Pjaty: Wopomń troschtowaze ßlubjenje: „Wascha srudoba dyrbi ßo do wjeßela pschewobrocźicź. Kotsiž se ßylsami rosßywaju, budźa s wjeßełoscźu żnjecź."

Schesty: Spomń na Abrahama a Hioba, kotrajž psches wjele tyschnoscźow do njebjeskeho raja pschińdźeschtaj.

Ssedmy: Wopomń, so je Bóh też w kschiżu pschi tebi.

Pschecźiwo njewěrje.

Spisch ty?

Spisch, mój bratsje? njewidźisch,
Kak nětk ludźo wopuschcźuja
Boha a ßo njebojisch,
So wot wěry wotpaduja?
Njejßy psches to srudźeny
Ani nětak sbudźeny?

Spisch ty, so ty njeßłyschisch
Cźrjódy tych, kiž Boha hanja,
Abo wo to njerodźisch,
So nam ßwjatu wěru sranja?
Duž dha stawaj se spanja!
Kedźbuj, schto tam prěduja!

Spisch ty? Abo njechasch ty
Słóscźam stupacź napschecźiwo,
Wotdźerżecź lud bjesbóżny,
Saniczjicź jich błudne dźěło?
Njespi, cźaß je jara sły!
Hewak ßy ßam shubjeny.

Spisch ty, hdyž nasch ßerbski lud
Widźisch ßobu nakażeny,
So ßo pokasuje błud,
Do naß hižo saschcźěpjeny?
Chżemy twjerdźe w wěrje stacź,
Sserbszy bratsja, a niz spacź!

Wotzucź, ßwój rót wotewř nětk,
Sswědcźenje sa Boha dawacź!
Njespij, budź też wěry ßwědk!
Napschecźiwo dyrbisch stawacź!
Wěrnoscź njedaj podtłóczjicź!
Jich łżu pomhaj wutupicź!

Wotzucź, bratsje kschescź'janski!
Wopaßaj ßej ledźby ßwoje!
Hdyž lud pschińdźe cźertowski,
So chże wsacź cźi kubła twoje,
Khwataj, so s nim wojujesch,
Khwataj, cźiń, schtož samożesch.

Ernst Helaß.

„Pomhaj Bóh" je wot nětka niz jenož pola knjesow duchownych, ale też **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin"** na wßach a w Budyschinje dostacź. **Na schtwórcź lěta** płacźi wón **40 np., jenotliwe cźißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; ßoburedaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a naklad Ssmolerjez knihicźischcźerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czisło 11.
12. měrza

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ſo kóždu ſobotu w Ssmolerjez knihiczíſchczérni w Budyſchinje a ſu tam dostacz ſa ſchtwórtlětnu pſchedpłatu 40 np.

Njedźela Laetare.

Mark. 14, 55—61: „Ale wyſchſchi měſchnik a zyła rada pytachu ſwědczenje napſchecźiwo Jeſuſzej, ſo bychu jeho morili a njenamakachu niczo. Wjele jich pak napſchecźiwo njemu falſchnje ſwědczeſche, ale jich ſwědczenje njeběſche pſches jene. A někotſi ſtažechu a rěczachu falſchne ſwědczenje napſchecźiwo jemu a dźachu: My ſmy ſłyſcheli, ſo wón dźeſche: ja chzu tón templ, kotryž je ſ rukomaj ſczinjeny, rosłamacz a w tſjóch dnjach druhi natwaricz, kiž njeje ſ rukomaj ſczinjeny. Ale jich ſwědczenje pak njeběſche pſches jene. A wyſchſchi měſchnik ſtanu ſrjedźa nich a wopraſcha Jeſuſza a dźeſche: Njewotmolwiſch ty niczo? Schto je to, ſchtož czi na tebje ſwědcza? Wón pak mjelczeſche a njewotmolwi niczo. Woſpjet wopraſcha jeho tón wyſchſchi měſchnik a dźeſche k njemu: Ssy ty Khryſtuſz, tón ſyn teho wyſzozy khwaleneho?"

Na ławzy wobſkorženych ſedźi naſch ſbóżnik pſched wyſchſchim měſchnikom a pſched zyłej radu. Dyrbjeli měnicz, ſo ſu w tutej wyſzokej radźe najczeſznischi a najſprawnischi mužojo zyłeho Iſraela! Ale temu tak njeje! Woni ſnajachu zyle derje tamnych hubjenych człowjekow, kiž falſchnje ſwědczachu pſchecźiwo Jeſuſzej, kotrychž ſwědczenje po tajkim njebě pſches jene, pola kotrychž bě ſa pjenjeſy kóžda łža na pſchedań. Ale woni njeſtajichu njewěrnoſcz falſchnych ſwědkow na ſwětło a njedopomnichu jich na poklecze, kotrež trjechi kóždeho łharja.

Falſchni ſwědkojo ſtejachu pſchecźiwo Jeſuſzej! Kak tež móżeſche hinak bycz! Wuczeni ludźo ſu po wjelětnym pytanju na ſtworjenym ſłónzu někajke bleczki wunamakali. Ale w zyłym czaſzu, kotryž budźe ſemja ſtacz a we wěcznoſczi njeje žadyn khłódk ani próſchk namakacz na njeſtworjenym wěcznym ſwětle, kotrež je do ſwěta pſchiſchło. „Schtó bjes wami móże mi hrěch dowjeſcz?" bě prjedy naſch Knjes a miſchtr do rjadow ſwojich njepſchecźelow wołał. Dyrbjachu wotmjelknycz a njemóżachu wocźi k njemu poſběhnycz. Dźenſz roſſudźi wyſzoka rada Jeſuſza po ſwědczenju falſchnych ſwědkow. Kak je twój ſbóżnik czérpił pod tutej mozu łžě! Jeho ſwědomnje bě ſpokojom pſched ſwjatym Bohom, ale jeho wutroba krawjeſche w boſoſczi wo tón ſwět, kiž ſo ſam ſjeba a wěrnoſcz a ſwětło wot ſebje wotſtorczi.

Kak wjele hinak ma ſo, hdyž naſchi wobſkoržerjo pſchecźiwo nam ſtupja. Pſchecźiwo Jeſuſzej poſtanu lucźi falſchni ſwědkojo. Wěrni a ſprawni pak ſu wſchitzy, kiž naſz wobſkorżeja. Twoje ſwědomnje, Bože ſwjate dźeſzacz kaſnje, jeho ſakoń a evangelij, nóz, pſches kotrejež czěmnoſcz hlada wſchehowědomneho wóczko, ſłónzo, kotrež ſwěczi na twoje dny, Jeſuſzowe ſłowa, wuczby a napominanja: lute wobſkorženja pſchecźiwo nam, kotrež wołaju k njebjeſzam a kotrež Bóh ſłyſchi. Schto chzemy potom czinicz? Lhacz kaž falſchni ſwědkojo pſchecźiwo Jeſuſzej a ſo troſchtowacz ſ hubjenym ſamolwjenjom? Bóh tón Knjes chzył naſz ſwarnowacz pſched tajkim ſamowumoženjom ſ naſcheho hrěſchneho hubjenſtwa. Bychmy ſ tym ſebi ſami hubjene hrody twarili, hdźež tola žaneho ſchkita njenamakamy.

Ně, hdyž naſchi wobſkorżerjo, „myſzle, kotrež ſo bjes

ßobu wobſkorža abo tež ſamolwja", ſeſtupuja a hdyž naſch ſbóžnik njeßwari ani njekhoſta, ale ſe ßwojim cžichim praſchenjom: To ßym ja ſa tebje cžinił, ſchto cžiniſch ty ſa mnje? naſchich wutrobow cžežku winu najmóžniſcho wotkryje, dha chzemy ſ pokutnymi ßylſami we wocžomaj a ſ wutrobnym roskacžom k njemu khodžicž, kiž je hromadže naſch ßudnik a naſch wumóžnik a ßo k njemu modlicž:

O jehnjo Bože ßwjate,
Na kſchižu ſarěſane,
Do ßmjercže ſa naß date,
Naß ſhoja twoje rany,
Wſchón hrěch ßy wot naß wſało,
To žiwjenje nam dało.
Smil ßo nad nami, o Jeſu.

Jeſuß mjelcžeſche napſchecžiwo kóždemu wobſkorženju a niczo njewotmolwi. A my, kiž tak huſto ſapomnimy na ßwoje pſchißłuſchnoſcže pſchecžiwo Bohu a cžlowjekam, kak ßo rosnjemdrimy, hdyž naß njewinojcže wobſkoržeja. Jeſußowe mjelcženje bě najlěpſche wotmolwjenje. Jeho wobſkoržerjo a ßudnizy njebychu niczo radſcho widželi, hacž ſo by ßo ſ wulkim hněwom ßam wobarał. Jeho ßwjate, njewinowate mjelcženje leżeſche kaž Boží ßud na jich ſaßakłych duſchach.

Wukńmy wot Jeſußoweho mjelcženja a rěcženja w ßwojim cžaßu. Stanu-li falſchni ßwědkojo pſchecžiwo nam, Bóh wjecži njewěrnoſcž. Wón wjedže w prawym cžaßu a na prawym měſcže wěrnoſcž k dobycžu. My džeržimy ßo ßwojeho ſbóžnika a njepuſchcžimy jeho. Jeho duch wodž naß we wjeßelu a ſrudobje naſcheho žiwjenja, jeho ßwjata mudroſcž ſdžerž naß na prawym pucžu. Hamjeń.

Pawoł Gerhardt.

(Pokracžowanje.)

Hižo prjedy, hacž běſche Gerhardt ßwoje Barlinſke ſaſtojnſtwo naſtupił, běſche wótra wójna mjes lutherſkimi a reformirtſkimi wudyriła. Skoro kóždu njedželu ßo bjes ßobu ſ klětki dele hanjachu a kóžda ſtrona druhu ſ wótrymi ßłowami pſchimaſche. Pobožny kurwjerch Bjedrich Wylem, drje ſ połnym pſcheßwědcženjom ßwojej reformirtſkej zyrkwi pſchikhileny, ale tola ſ wulkej miłoſcžu a ſe wſchěm pſchipóſnacžom wo lutherſkej zyrkwi ßudžo a krucže rosßudženy, lutherſku ſe wſchěmi jejnymi prawami ſchkitowacž, běſche hižo dołho ſ wulkej ſrudobu na tutu zyrkwinu wójnu hladał a tež ſpytał, wobej ſtronje bjes ßobu wujednacž. Ale jeho derje měnjene prózowanja běchu podarmo byłe. Duž ſkóncžnje ſaſtupjerjow lutherſkeje a reformirtſkeje konfeſſije w l. 1662 k wujednarſkemu rosrěcžowanju hromadže ſwoła.

Naſch Pawoł Gerhardt běſche tehdy hižo pjecž lět dołho cžicho a ſkoro ßo njeſtarajo wo ßwět ſ wulkej ßwěrnoſczu a ſ bohatym žohnowanjom ßwojeho ſaſtojnſtwa pſchi lubej Mikławſchowej woßadže hladał. Kaž móznje tež ßwoju evangelſku wěru ſakitaſche, njeběſche tola ženje na ſranjaze waſchnje reformirtſkich w prědowanjach pſchimał, ale huſto ßwoju ſrudobu a ßwoje žedženje po ſjednanju wſchitkich wěrow w luboſczi Khryſtußowej ßo modlo w ßwojej komorzy temu Knjeſej wulimał. Nětko dyrbjeſche tež wón won do wojowanja a dołho njetrajeſche, dha widžimy jeho jako nawjedowarja ßwojich lutherſkich wěrybratrow.

Niz mjenje hacž 17 poßedženjow ßo dzeržeſche. Ale rosrěcžowanja běchu njelube doſcž a woſtachu tež ſkóncžnje bjes wuſpěcha.

To kurwjerch hłuboko ſrudženy ßłyſcheſche. Jako pak ſhoni, ſo je ßo wójna na klětzy ſ nowa a wjele ßurowiſcho ſapocžała, pſchikaſa wón 16. ſeptembra 1664, ſo njeda na žadyn pad njelubosne ſkſchiwdženje mjes reformirtſkimi a lutherſkimi dlěje cžerpicž a žadaſche ßebi, ſo by ßo kóždy duchowny pſches podpißmo k poßłuſchnoſczi pſchecžiwo tutemu wukaſej ßłubił a ſo ma ßo kóždy, kiž ßo ſpjecžuje, ſe ſaſtojnſtwa puſchcžicž. To woßebje w Barlinje a potom tež w kraju wulku haru cžinjeſche, ale kurwjerch wobſtejeſche na ßwojim wukaſu a prěnjej, kiž dyrbjeſchtaj jeho hněw ſacžucž, běſchtaj propſt Lilius a duchowny Reinhardt, wobaj dwaj prědarjej pſchi Mikławſchowej zyrkwi, njedžiwajo na wſchitke próſtwy niz jenož měſchcžanſkeje rady, ale tež miniſterſtwa, buſchtaj ſe ſaſtojnſtwa puſchcženaj. Nětko dyrbjeſche tež Gerhardt podpißacž. Ale wón woſjewi, ſo njemóže revers, kiž jemu ſakaže, lutherſku wěru pſchecžiwnej wucžbje napſchecžiwo ſakitacž, podpißacž. Tak tež jeho lós ßwojeju ſaſtojnſkeju bratrow trjechi, wot kotrejuž pak běſche ßo tón jedyn, propſt Lilius, poſdžiſcho ßo podcžißnywſchi, ſaßo do ſaſtojnſtwa ſapokaſał. Wotßadženje Gerhardta, kiž njebě ženje na ſranjaze waſchnje wojował, niz jenož pola lutherſkich wulke roshorjenje ſbudži. Jeho dla ßo wjele próſtwow kurwjerchej pſchepoda, bjes druhimi wſchitke rjemjeßła ſa njeho proſchachu. Podarmo. Ale kurwjerch wo Gerhardtu niczo wjedžecž njechaſche. Jako pak ßo jemu pſchezo ſ nowa nutrne próſtwy ſa Gerhardta pſchepodachu, ſkóncžnje w januaru 1667 wukaſa: „Dokelž wo Pawołu Gerhardtu žanu druhu ſkórzbu ßłyſchał njeje, hacž tu, ſo je ßo ſpjecžił, wukas podpißacž, kurwjerch pak ſa to dzerži, ſo myßl wukaſa prawje ſrozymił njeje, dha chze jemu ſaßo dowolicž, ßwoje ſaſtojnſtwo ſaſtaracž.

Žiwe wjeßele wſchitkich ſapſchija, jenož Pawoł Gerhardt tuto wjeßele nje dželeſche. Wón ßo ſe ßobu bědžeſche a potom měſchcžanſkej radže a ſakſkemu kurwjerchej napſchecžiwo ßo wupraji, ſo jemu ßwědomnje ſakaže, kurwjerchowſku radu wužiwacž, dokelž je ßo jemu jenož teho dla poſkicžiła, dokelž njeje myßl wukaſa prawje ſrozymił a dokelž ßo kurwjerch nadžija, ſo budže tež bjes podpißma po wukaſu žiwy a tak ßo konkordſkeje formle, kiž je tola dzěl lutherſkeho wěrywuſnacža, wſdacž. Doſcž, po dołhim běd̂ženju ſe ßobu ßwoje ſaſtojnſtwo ſłoži, niz jenož k ſrudobje ßwojeje woßady, ale tež wſchitkich lutherſkich wobydlerjow Barlina. Schtó ßebi ſwaži, jeho ßudžicž? Wón cžinjeſche, kaž jemu ßwědomnje kaſaſche. Tak běſche nětk Pawoł Gerhardt ſe žonu a ſe ßynom Bjedrichom bjes ſaſtojnſtwa a khlěba, ale tola luboſcž Barlinſkich pſchecželow njebě jemu tradacž dała. Měra tyſchnoſcže pak bu połna, hdyž jemu Bóh tón Knjes w měrzu 1668 jeho lubowanu mandzelſku Hanu Marju pſches ßmjercž wotwoła. Kak ßo nětko tak ßamlutki a kaž ßyrota cžujeſche. Wón pytaſche a namaka troſcht w modlitwje k Bohu a je ßo w tutym cžaßu tež ſe ßwojim khěrluſchom troſchtował: „Ach porucž Bohu ßwěru twój pucž a ſrudobu".

Tola hdže nětk? Wón hladaſche cžichi k njebjeßam a ſpěwaſche w ßwojej wutrobje: „Ty dobre pucže wſchudže a pomoz wudželiſch". Wón cžißny ßwoju ſtaroſcž na teho Knjeſa a tutón ßo ſtaraſche ſa njeho. Hižo w oktobrje 1668 jeho měſchcžanſka rada, tehdy hiſchcže kurſakſkeho měſta Lübbena we Łužizy, ſa archidiakonußa powoła. Wón widžeſche w tym Bože wodženje a w meji 1669 ßwoje nowe ſaſtojnſtwo naſtupi. Wo jeho žiwjenju a ſkutkowanju tudy niczo njewěmy, jenož to, ſo měſcžanſka rada jemu w ſpocžatku někotre njeluboſcže cžinjeſche. Ssydom lět ßwoje ſaſtojnſtwo ſaſtaraſche. Bjes dziwa, ſo ßo nětko, ßydomdžeßacžlětny, ſprózny wot dołheho wobcžežneho a cžernjojteho podróžniſtwa wutrobnje žedžeſche po wotpocžinku ßwjatych w ßwětle, jenož jena ſtaroſcž chzyſche jemu tu a tam wutrobu cžežku cžinicž, ſtaroſcž wo pſchichod ßwojeho 14lětneho ßyna. Tola ßo jemu radži, tež tu na ßwojeho Boha cžißnycž. Jako ßwoje wotkaſanje ſa ßwojeho horzolubowaneho ßyna poſtaji kraßne prawidła ſa žiwjenje, kotrychž wobßah je: „Modl ßo pilnje, ſtuduj něſchto ſprawne, budž měrnje žiwy, ßłuž ſprawnje a woſtań wobſtajny w ßwojej wěrje a wuſnacžu, dha tež wumrějeſch a ſ tuteho ßwěta wotßal cžehnjeſch ſwólniwy, wjeßeły a ſbóżny. Hamjeń!"

Wot nětko běſche hotowy do wěcžnoſcže ſańcž. W cžucžu pſchiběrazeje ßłaboſcže a ßo pſchibližazeho ſkóncženja ras ßłowa ſe ßwojeho khěrluſcha: „Cžeho dla ßo dyrbjał rudžicž?" ßo modleſche a mjes tym, ſo ßo jeho wobliczo ßwěcžeſche kaž jandžela, wótſje a ßylnje prajeſche:

„Ssmjercž nam njem'že niczo ſchkodžicž,
Dyrbi naß, hdyž je cžaß,
Se wſchej' nuſy wodžicž;
Sumknje durje wſchitkej ſłóſczi,
Wjedže nuts, runy pucž,
Tam k tej wjeßełoſczi."

Bórſy po tym ßwoju hłowu pokhili, ſańdželi ſa tutón ßwět, kotryž běſche jeho ſwonkownemu cžłowjekej wjazy cžernjow dyžli rózow pſchinjeßł, wocži a ſańdže do mróczele tamnych ßwědkow, kotrychž ßwět hódny njebě. Wón wußny 7. junija 1676. Jeho cžěło bu we hłownej zyrkwi w Lübbenje khowane, najſkerje w bliſkoſczi woltarja. W zyrkwi w Lübbenje na njeho wulki wobras dopomni,

kotryž jeho po žiwjenju wosnamjenja. Najkraßnischi a najbóle trajazy pomnik je Pawoł Gerhardt ßebi ßam stajił. To ßu jeho njeßmjertne khěrlusche. My móhli ßo dźiwacź, so we wjelelětnych wojowanjach a pschi tak někotrych cźežkich domapytanjach, kotrež jeho trjechichu, tola žórko jeho khěrluschow njesoprahny. Ale wschitko, schtož na njeho pschińdźe, jeho pschezo hłuboko do modlenja se ßwojim Bohom cźěrjesche a pomhasche hłuboke žórko žiweho nashonjenja wo sbožu rycź, s kotrehož ßo wschelke jeho spěwy žórlachu. Ja njewěm, na koho po Lutheru móhło ßo to, schtož list na Hebrejskich wupraji, so mjenujzy hischcźe rěcźi, hacź runjež wumrjeł je, s wjetschim prawom nałožowacź, hacź na Pawoła Gerhardta. Po Lutheru njeje hacź do tuteje hodźiny žadyn wutrobu evangelskeho kschescźijana trjechił kaž wón. Wjele jeho spěwow buchu woprawdźe ludowe spěwy a klincźachu niz jenož w zyrkwi a w domje, ale tež na polach a w holi. Se ßwojej parschonu wón steji sa wěrnoscź ßwojich khěrluschow. Schtož wón spěwa, to wón je; schtož wusnaje, to wobkrucźi se ßwojim shonjenjom. Ale niz jenož k ßwjatocźnym synkam pischcźelow je wón spěwał. Dźěłacźerja a žnjeńzarja, kiž na polo won cźehnje, napomina saspěwacź ßwój: „Ja ßo cźi, Božo, dźakuju sa wschitku dobrotu"; a kasa jeho, s nim teho khwalicź, kiž ta studźeń je, kiž wjele hnady ma a wschitko rjenje wuwjedźe po ßwojej mudroscźi. W druhim spěwje khwali saßo staroscź cźěła, w druhim kschescźijanske mandźelstwo a spěwa khwalbu kschescźijanskich žonow.

Jeho najkraßnische khěrlusche pak we woßadźe saklincźa, kotrež Pawoł Gerhardt jako wobstajny towařsch psches zyłe zyrkwine lěto, woßebje psches róczne cźaßy pschewodźi. Wot 123 khěrluschow, kotrež je spěwał, ßu s najmjeńscha 30 w evangelskej zyrkwi němskeho kraja powschitkowne domjaze prawo dozpiłe a drje w žanych spěwařskich knihach njepobrachuja. Komu hnydom adventske myßle njepschińdu, hdyž synki „Kak powitam ja tebje" do jeho wucha klincźa. Schto by nětk pobrachowało w lubym róczným cźaßu hodow, hdyž njeměli jeho: „Immanuel, cźi spěwamy", abo nowe lěto jeho: „Nětk s Boha saspěwamy". A njeje w ßwjatym póstnym cźaßu a na cźichim pjatku saßo Gerhardt, kiž se ßwojim „Hlaj, cźlowcźe, Boże jehnjatko, kiž nasche hrěchi noßy", a s njewurjekniwje rjanym: „O hłowa, krwawnje sbita, a połna bolescźow", cźucźa sa tutón cźaß wupraji. A tak dale sa zyłe zyrkwine lěto natwarjaze posběhowaze synki. A bychu wschitzy cźi ßo seschli, kotrymž je Gerhardt w ßwojim kraßnym: „Ach porucź Bohu ßwěru twój pucź a srudobu", se ßwojim dowěrjenjapołnym: „Cźeho dla ßo dyrbjał rudźicź?" a we ßwojim wjeßełym a mózným: „Ja chzu khwalicź skutki Boże", trosch a směrowanje a wokschewjenje do wutroby spěwał, schtó móhł je licźicź?

Doscź, Pawoł Gerhardt je nasch. Spěwarja duchownych khěrluschow jeho runjecźa ßo žadyn druhi lud khwalicź njemóže a duž njech wón tež dale, kaž je wjele tyßaz krócź cźinił, staroscźiwym mrócźele staroscźow, dwělowazym mhku wot wocźow sacźěri a wschitkich, kiž ßobu sanoschuja jeho khěrlusche, posběhuje do jaßneje wyßokoscźe, hdźež jeho po wětrach a njewjedrach žiwjenja s dobycźěrskej wěstoscźu wyskacź ßkyschimy:

Satan, ßwět a jeho dźěcźi
Schpotuja niczoh' dla
Mje tu na tym ßwěcźi;
Njech ßo ßměja,
Njech mje hidźa,
Božo mój, ja ßym twój,
Njech cźi hańbu widźa! o—k.

Snutskowne mißionstwo.

(Pokracźowanje.)

Na prěnim měscźe ma po tajkim snutskowne mißionstwo pschecźiwo powrócźazym myßlam w stacźe wustupowacź. To je móz słeho, kotraž ßo pschecźiwo wschěm statnym sakonjam a porjadam sběha. Hdyž ßu jow hromady luda wot teho jěda sapschimnjeni, dha nam tež ta słóscź, kotraž statne sakonje pschestupuje, jenotliwa napschecźiwo stupi. Pomyßl ßebi na wschěch słóstnikow, kotsiž dyrbja ßo kóžde lěto dla pschestupjenja sakonjow wot ßudnikow do jastwa ßadźicź. Na tutych sabłudźenych, na tych słóstnikach, kotsiž w jastwje ßedźa, chze snutskowne mißionstwo dźěłacź. Jim chze w Khrystußowej myßli ßłužo trosch a wodacźe w evangeliju pschinjescź a jich nawabicź, so bychu ßebi saßo cźescź a prawdoscź psched Bohom a cźlowjekami dobyli.

Hdyž ma snutskowne mißionstwo hewak wotpohlad, psched hrěchom a słóscźu sakhowacź, ma wone tu s tajkimi cźinicź, kiž ßu słóscź dokonjeli. Wone słóstnikow rosdźěluje do tajkich, kotsiž ßwoje khostanje hischcźe w jastwje wotpokucźa, abo do tajkich, kiž ßu jo hižo wotpokucźili. Po tym ma s dźěła nuts stupicź do jastwow po ßłowach nascheho sbóžnika: „Ja ßym jaty był a wy scźe ke mni pschischli" (Mat. 25, 36) — s dźěła ma ßwoju ruku wupschestrěcź wysche s jastwa puschcźenych.

Spodźiwna wěz je, so je połdra tawsynt lět trało, prjedy hacź kschescźijanstwo ßwoju pschißłuschnoscź prawje sacźu, so ma ßo sa jatych staracź, ta myßl je kónz sańdźeneho lětstotka wozucźiła a je ßo w naschim lětstotku, Bohu budź dźak, do skutka stajiła. To je dobycźe wěry do teho, kotrehož rt a wutroba je ßrjedźa w njeßmilnym ßwěcźe jatych poßwjecźił, so ßu tajzy mužojo nastork k temu dali, kotsiž mějachu Khrystußa we wutrobje a ßo jeho mjena psched ßwětom njehańbowachu. Wusnacź wschak ßo dyrbi, so ma italski, franzowski a jendźelski lud najwjetschu saßłužbu wo to, dokelž ßu tam prěni ßławni mužojo s cźopłej wutrobu sa wbohich jatych wustupili.

Pschecźeljo snutskowneho mißionstwa dyrbjachu ßebi rosjaßnicź, na kajke waschnje maja ßwoje dźěło nad jatymi sapocźecź.

Schtož najprjedy jatych nastupa, kotsiž w jastwje abo khostarni ßedźa, chzedźa jim evangelijon a w nim wodacźe wot wschěch hrěchow a s tym měr pschinjescź, so móhli k nowemu žiwjenju wozucźicź. Teho dla dźe jich prěni pucź nuts do jastwow. Hdy by ßo to ßnano tež cźinicź dało psches cźischcźane ßłowo, so ßo jatym knihi a nowiny, w pobožnym duchu spißane, do rukow dadźa, je tola ważnische, so k tym jatym mužojo pschińdu, kotsiž to ßłowo Boże połne ducha a luboscźe jim k wutrobje wjedu, so by jich troschtowało a poßylniło. My móžemy radoscźiwje prajicź, so je snutskowne mißionstwo wschudźom w naschim wótznym kraju s wuspěchom skutkowało, pschetož we wschěch wjetschich jastwach wotbywaja ßo porjadne Boże ßłužby a duchowni wopytuja jatych, so móhli jich w pschecźelnym rosrěcźowanju wabicź k temu sbóžnikej, kotryž chze jim wodacź a jich k ßebi cźahnycź.

Wěsty dr. Julius w Barlinje, kotryž w lěcźe 1827 w Barlinje pschednoschki wo jastwach dźerźesche, je pola naß nastork k temu dał, so bu wutroba nascheho luda sahorjena sa tón ważny skutk kschescźijanskeje luboscźe. Wot teho cźaßa sapocźachu ßo tež towařstwa k wobarnowanju puschcźenych jatych sałožowacź, kotrež w naschim cźaßu s wulkim žohnowanjom skutkuja. Runje to dźěło na puschcźenych jatych je jara ważne. Kóžde lěto tawsynty słóstnikow s jastwow cźehnjeja; jenož mało je ßo jich k pokucźe wobrocźiło; jich najwjazy korjeń słeho saßo s jastwa ßobu won pschinjeße. Duch słóscźe je tež s wonka jastwow jara wulki; njeßłyschimy s nastróženjom s wulkich městow, hdźež tajzy puschcźeni jecźi ßo w ßwojich kutach hromadźa, a ßebi na niczo druhe khiba na nowe słóscźe njemyßla. Snata wěz je, kelko puschcźenych jatych je ßo kóždy krócź na sbězkach wobdźěliło. Wyschnoscź je na słóstniku, kiž je ßwoje khostanje wotpokucźił, prawo shubiła; wona dale niczo njesamóže, hacź jeho pod polizajske wobkedźbowanje stajicź; prawo na nim dobudźe jeniczzy luboscź, kotraž ßo w snutskownym mißionstwje pokasuje, a s mozu ducha Khrystußoweho njesprózniwa pyta, kotrejž ßo tež najprjedy twjerda wutroba smjehcźi. W tym je snutskowne mißionstwo statej hižo wjele pomhało.

(Pokracźowanje.)

Roshlad w naschim cźaßu.

Powjedaju w nowinach hižo wjele wo lětuschich pucźowanjach nascheho khěžora. Kaž ßo ßłyschi, budźe ßo tež wón lětßa saßo do Norwegiskeje po morju podacź. Tež budźe wón dźělbracź na manövrach wuherskeho wójska. Wulke němske manövry budźa lětßa w Elsaßu a Lothringskej.

Twarjenje wulkeho narodneho pomnika sa khěžora Wylema I. je ßo profeßorej Begaßej w Barlinje pschepodało. Dźěłaju hižo nětk rycźěrski staw khěžorowy na konju ßedźo we wulkoscźi žiwjenja. Pomnikowy podstaw pak budźe tsi krócź tak wulki.

„Sserbske Nowiny" powjedachu poßlednju ßobotu wo pschecźelniwym pschijecźu, kotrež bě 25. februara, wjedźene wot knjesow fararja Imischa w Hodźiju, fararja Jakuba w Njeßwacźidle a fararja Skale w Budyschinje, 8 ßerbskich knjenjow a knježnow pola sakskeho prynza Friedricha Augusta a jeho wyßokeje mandźelskeje měło. Wone běchu pschischłe, so bychu, hdyž bě wyßoka młoda macź po ßwojich schěscźnjedźelach prěni krócź saßo w kemschach pobyła, ßwoje najwutrobnische sbožopschecźe wuprajiłe s prósstwu, so chzył Bóh dale schkitowacź młodeho ßynka a jeho wyßoku macźěr, kaž tež zyły prynzowy dom. — Wschitke žónske, evangalske a kathol-

ſke, běchu w rjanej ſerbſkej pyſchnej draſczi pſchiſchke a běchu ſ pſchihódnymi ſkowami kóžda ſwoje dary pſchepodake: knjeni Schäferowa ſe ſkowami: „Njech je nam Sserbowkam dowolene, ſwoje najwutrobniſche ſbožopſchecze po Waſchich ſbožownych ſchěſczinjedzelach tu wuprajicz. — Bóh tón Knjes wobdar Waß a Waſche lube dzěczatko ſtajnje ſ najlěpſchim žohnowanjom" pſchepoda rjany buket w ſerbſkich barbach; knjeni Zurowa ſe ſkowami: „Bóh Waſch wonkhód požohnuj A Waſch nutskhód wobarnuj" pſchepoda na talerju płaſt mjeda; knjeni Skopowa ſe ſkowami: „Bóh daj Wam wjele ſboža na kóžde lěto, czikoſczi a czerſtwoſczi, Boži měr, Božu hnadu a Boze žohnowanje a wſchitko, ſchtož je wam trěbne na czěle a duſchi" pſchepoda khlěb a ſól na rjanym drjewjanym deńczku, do kotrehož běchu ſkowa wurěſane: „Naſch wſchědny khlěb daj nam dzenß"; knjeni Pjechowa ſe ſkowami: „Bóh je pſchikaſał tu wachu Sswojim lubym jandzelam, So bychu w kóždym ſtrachu ſ warnowanjom byli Wam" pſchepoda na rjanym talerju kwaßnu kſchinczku butry ſ dwěmaj wowzkomaj; knjeni Pollenkowa ſe ſkowami: „Dzakujcze ſo temu Knjeſej, pſchetož wón je dobroczíwy a jeho dobrota traje wěčnje!" pſchepoda ſchklu jeji, ſ róžiczkami wußadzenych; knjeni Mejnjowa ſe ſkowami: „To je tón dzeń, kotryž je tón Knjes ſczinił, duž wjeſelmy a ſradujmy ſo w nim!" pſchepoda rjany korbik liczkatych jabłukow; knježna Ssmoliz ſe ſkowami: „Budź Bohu dzak, ſo hnadnje ſakitana Bu droholuba nam prynzeßyna! Khwal teho Knjeſa naſcha wſchitkich duſcha; Dzak dawaj jemu wſchitka Sakſonſka!" pſchepoda korbik ſ dwěmaj žiwymaj tujawkomaj, a knježna Kokliz ſe ſkowami: „Chzył, luby Božo, dale wobarnowacz Nětk maczěr wyſoku a dzěczatko; Tež kralowſki dom zyły požohnowacz, Sso na wſchěch jeho ſtawach pſchekraßnjo!" pſchepoda wumjelſzy wudzěłanu klětku ſ honaczom a dwěmaj kokoſchkomaj. Kóždy dar woßebje pſchija prynzeßna, lubje ſo poßměwkujo a dzakujo. Wyſokoj mandzelſkaj běſchtaj deputaziju ſ najwutrobniſchim wjeſelom widzałoj a ſo rjenje ſa wjeſele podzakowaſchtaj. Potom bu deputazija tež hiſchcze wot krala a kraloweje pſchijata a to runje tak pſchecželniwje a luboſnje. Je ſo pſchi tej ſkładnoſczi duſchnje pokaſało, w kajkim rjanym ſwjaſku luboſcze a ſwěrnoſcze ſerbſki lud ſe ſwojej wyſchnoſczu ſteji. Bóh tón Knjes chzył tajku luboſczi a ſwěrnoſczi ſdzerzecz a pſchiſporjecz.

Woſtajcze czaßnik ſtejo.

W Jendzelſkej běſche muž žiwy, kiž do niczeho wěricz njechaſche a kiž mějeſche bjesbóžne waſchnje. Wón běſche wuſchikny rjemjeßłnik a běſche ſ dobrym roſomom wuhotowany, běſche pak ſlepy w bójſkich wězach. Wěra běſche po jeho myßli jenož ſaßlepjenje a jenož khmana, ſłabe, njewědomne a lohkowěrjaze žony ſjebacz; wona běſche jemu hoła pſchiwěra, kotruž duchowni ſebi k wužitku w ludu ſdzerza, kotrejž pak dyrbjeli ſo wſchitzy roſomni ludzo pſchecziwicz. Njewěrjazy czlowjek ſkhori a wón czujeſche, ſo ſ nim k kónzej dze. Wón ſo lěkarja praſcheſche, kak dołho budze hiſchcze žiwy. Tón jemu wotmolwi, ſo jeho mozy wjazy daloko doßahacz njebudza. Wón pak ſebi wěſcziſche wotmolwjenje žadaſche. Duž lěkar na czaßnik wó jſtwje pokaſa, na kotrymž běſche runje ½9 a praji: „Najſkerje njebudzecze wjazy žiwy, hdyž czaßnik 12 bije." Tón muž mějeſche po tajkim jenož hiſchcze pokſchtwórta hodzinu žiwy bycz; pſchezo na czaßnik hladaſche, czujo, ſo jeho žiwjenje czěka. Tón wot lěkarja pomjenowany czaß běſche nimale dóſchoł, jako wón na dobo we łožu nahle poſkoczi a ſawoła: „Woſtajcze czaßnik ſtejo!" a morwy ſaßo na łožo padze. Czaßnik pak njeſaſta a hdy by ſo też ſtało, jemu to niczo pomhało njeby; pſchetož jeho poßlenja hodzina běſche pſchiſchła, w kotrejž bu wotwołany ſ tuteje czaßnoſcze do wěčznoſcze, do druheho ſwěta, kotryž běſche ſa njeho bje wſcheje nadzije.

Luby czitarjo! Kajke budze twoje ſaczucze, hdyž wěſch, ſo ſo czaß twojeho žiwjenja wjazy po lětach, po měßazach a tydzenjach, ale po ſamych hodzinach a mjeńſchinach liczi? Kak žałoſtne je, hdyž człowjek w ſwojim žiwjenju hnadne pomozne wězy, jemu poſkiczene, wužił njeje a pſchepoſdze jich ważnoſcz póſnaje a by potom najradſcho w ſwojim ſtraſche a ſadwělowanju chzył, ſo by czaßnik jeho žiwjenja ſaſtał. Schto pak pomha, ſo ſo bojecz njetrjebamy, runjež czaß wotběhnje? Evangelijon wo hnadze Božej ſo tebi pſchezo prěduje. Tón Knjes Jeſuß Khryſtuß, „wobdaty ſ mozu a połny ſwmilenja", je miſchtr, kotryž móže pomhacz a ſbóžnych czinicz tych, kiž pſches njeho k Bohu pſchińdu a je pſchezo žiwy, ſo by ſa nich proßył (Hebr. 7, 25). Te ſkowa dyrbja nam ważne bycz: „Wěř do teho Knjeſa Jeſom Khryſta, dha budzeſch ty a twój dom ſbóžny" (Jap. ſkutki 16, 31). „To ſkowo je tebi bliſko, w twojim rcze a w twojej wutrobje. To je to ſkowo teje wěry, kotrež my powjedamy: Jeli ſo ſe ſwojim rtom wuſnajeſch Jeſußa, ſo wón tón Knjes je a wěriſch w ſwojej wutrobje, ſo Bóh jeho wot morwych je ſbudził, budzeſch ſbóžny. Pſchetož hdyž ſ wutrobu wěrimy, budzemy prawi, a hdyž ſ rtom wuſnajemy, budzemy ſbóžni. Pſchetož piſmo praji: Schtóž do njeho wěri, njebudze k hanibje. Tu njeje žane rosdzělenje bjes židami a Grichami, pſchetož wſchěch hromadze je jedyn Knjes, bohaty na wſchěch, kiž ſo k njemu wołaju. Pſchetož ſchtóž ſo budze mjenu teho Knjeſa wołacz, tón budze ſbóžny" (Rom. 10,8—13).

E. H.

Sswobodny!

Po němſkim.

W lěcze 1884 w Londonje lětny dzeń ſběhnjenja ſchklovinſtwa ſwjeczachu. Tón wulki podawk běſche ſo pſched 50 lětami ſtał. Kralowſki wukas běſche ſa dzeń wußwobodzenja ſchklovow dzeń 1. auguſta 1834 poſtajił a dzeń 31. julija wjeczor běchu w jendzelſkich koloniach wſchitke zyrkwje a kapałki ſ wbohimi czornymi pſchepjelnjene, kotſiž ſo modło na hodzinu ſwojeho wußwobodzenja czakachu. Hdyž dwanacze bijeſche, wſchitzy prjedawſchi njewolnizy poſtanychu, jako ſwobodni człowjekojo a zenje drje žadyn lud widził njeje telko dzaknych modlitwow k njebju ſłacz, kaž jendzelſki na tamnym dnju!

Tuczi njeſbožowni hacz dotal pod ſpſchah njeßmilnych człowjekow ſcziſchczeni běchu w jenym wokomiknjenju ſwobodni wot tuteho žałoſtneho wotroczkowſtwa. Wot teho dnja jim jich kujeſojo niczo wjazy roskaſowacz njemějachu, jich wjazy bicz njeßmědzachu a hdy bychu jich hiſchcze chzyli podcziſchczowacz, mójeſche ſchklova wotmolwicz: „Ja ſwym po kralowſkim wukaſu ſwobodny; ty žaneje mozy a prawa wjazy na mni nimaſch." Schklova běſche a woſta bjes mozy, ſo móhł ſo ſam pſchecziwicz, ale wón mějeſche ſa to ſkowo ſwojeho krala a jeho móz, pſched kotrejž dyrbjeſche móz ſtarych knjeſow ſo ſhubicz. Kajke wulkotne wußwobodzenje! Wone je ſłaby wobraz teho wußwobodzenja, kotrež je nam Bóh poſkicził, hdyž nam ſwojeho Ssyna da, ſo by naß wumohł. My ſmy też ſchklovojo, ſchklovojo hrěcha; my ſłužimy ſatanej a ſwětej a njemóžemy ſo ſami wußwobodzicz; pſchetož „Kóždy, kiž hrěch czini, je hrěcha wotroczk" (Jan. 8, 34).

Ale na tym dnju, hdyž Jeſuß ſa naſche hrěchi wumrje, wón naſche ſboze dokonja. Wumoženje, kotrež je ſ krwju Ssyna Božeho ſaſyglowane, naß ſwobodnych czini na wſchitke czaßy. „My ſmy wukupjeni ſ tej drohej krwju Khryſta" (1 Pětr. 1, 19). Duž ſmy nětko prawje ſwobodni (Jan. 8, 36); na tym dnju bu knjejſtwo czerta a wotroczkowſtwo hrěcha na pſchezo ſłamane.

Schto ſmy my ſa naſche wußwobodzenje czinili? Runje tak wjele kaž czi czorni ſchklovojo pſched wjazy hacz 50 lětami, mjenujzy do zyła niczo, pſchetož woni njemóžachu niczo czinicz; woni běchu podarmo ſpytali ſo ſběhnycz a czeknycz, ale woni woſtachu, ſchtož běchu hacz na tón dzeń, na kotrymž jich kral wußwobodzi. Naſche ſboze je też ſkutk Boži, hnadny ſkutk, kotrehož ſaßłužili njeběchmy, na kotryž też žaneho prawa njemějachmy. Sboze je nam wobradzene. Wone je „dar Boži".

Praſcheſch-li ſo, kak móžemy wußwobodzeni bycz, daj ſebi prajicz: Kaž tamni ſchklovojo. Woni běchu kralowſku hnadu pſchijeli ſ dowěrjenjom, ſ druhimi ſkowami, woni běchu wěrili, ſo je tón kral, kotrehož hiſchcze zenje wohladali njeběchu, woni běchu wěrili do jeho mozy, — wěrili do jeho ſkowa a dokelž wěrjachu, běchu ſwobodni. — Wěřmy też tak, wěřmy do bycza, do luboſcze, do mozy, do ſkowa Božeho a pſches tón jednory ſkutk naſcheje wěry budzemy wumoženi. „S hnady ſcze wy ſbóžni ſczinjeni pſches wěru." (Ef. 2, 8.)

Sboze je ſa naß! Žadyn tamnych njeſbožownych wot kralowſkeje hnady wuſamknjeny njebě; czim bóle běchu pod ſwojimi ſtarymi knjeſami czerpili, czim ſbožownischi mójachu nětko jako ſwobodni bycz. Tak też nichtó wot teho ſboza, kotrež nam Bóh w Jeſußu Khryſtußu poſkiczuje, wuſamknjeny njeje. Ale wot teho wotwißuje, hacz jo pſchiwoſmjemy abo niz. Naſcha wěra abo naſcha njewěra rosßudzi wo naſchim ſbozu abo njeſbozu, my ſłuſchamy pak do tych, kotſiž ſu wumoženi, pak do tych, kotſiž ſu ſhubjeni. „Schtóž do mnje wěri", praji Jeſuß Khryſtuß, „tón ma wěczne žiwjenje".

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farar w Krjebi; ſoburedaktor: farar Gólcz w Budyſchinku. Cziſchcz a nakład Ssmolerjez knihiczíſchczerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 12.
19. měrza.

Lětnik 3.
1893.

Sserbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Njedźela Judica.

Jan. 7, 30: „Duž pytachu woni, kak bychu jeho pschijeli, ale nichtón tehdy ruku na njeho njepołoži. Pschetož jeho schtunda hischcze njebě pschischła.“

Jesuß je Židam s wjetscha kamjeń pohórschenja był. S czim je to saßłużił? Wschak khodźi wokoło bjes hrěcha a njeczini nikomu ani najmjeńschu kschiwdu, wjele skerje s wutrobu połnej luboscze, s kajkejž pod ßłónzom žana druha njebijesche, s horzym žadanjom, wschěch wosbožicz. Wón prěduje ßłowo wěrnoscze, rěczi lubosne ßłowa, pscheproßy k ßebi wschěch spróznych a wobczeżenych, je sa wschěch pschezo hotowy troschtar. Wón sahoji khorych, kotrychž njemóže nichtón druhi sahojicz; wón naßyczi hłódnych; wón dawa srudnym nanam a maczerjam jich lube psches ßmjercz jim rubjene dźěczi saßo. A tola — kajku msdu žněje? Najwjazy dobrotow, kotrež na semi miłe wutroby wopokasuja, je ßo hižo pschezo s njedźakom sapłacziło. Ale tajki njedźak, kaž je Jesuß shonił, njeshoni nichtó, pschetož nichtó njeje tak wjele dobrotow czinił, kaž wón a nichtó njeje to s tajkej czistej luboszczu czinił, kaž wón. To ßame shoni też hischcze dźens tón Knjes. Wschak wón też hischcze dźenßa ßwoje dobroty poskiczuje, wón proßy sa njepokutnych, so by ßo jim hnadny czaß pschidlěschił — wón jich woła se ßwojim ßłowom a se ßwojim ßwjatym Duchom, kłapa ßo k njewurjeknjenju wjele ras wo durje jich wutrobow — podarmo. Wón žněje wot tawsyntow saßmjecze a wotpokasanje, hanjenje a hórke hidźenje, pschescźěhanje a saprěwanje.

Kak sapłaczisch ty, moja wutroba, twojemu sbóžnikej jeho wulku luboscz? Ssnano jeho hischcze s zyła njelubujesch? Ssnano czinisch kaž židźi, kiž pytaju jeho pschijecz, so bychu jeho morili? Wboha duscha, kiž ty Jesußa pschescźěhasch. Twoje saßmjecze, twoje njepschecźelstwo pschecźiwo wěrje, ßłowu Božemu a wěrnym kschescźijanam, to ßu tajke njepschecźelske ruki, kiž ßu wupschestrjene, so bychu Jesußa pschijałe.

Daj ßo warnowacz! „Nichtó njepołoži ruku na njeho, pschetož jeho schtunda njeběsche hischcze pschischła.“ Njepschecźeljo mějachu jo drje slě s nim, ale njemóžachu dale jemu schkodźicz, hacz Jesuß jim pschida. Njepschecźelstwo pschecźiwo Jesußej je najwjetscha hłuposcz. Tak mało hacz njemóžesch mózny dub se ßamej ruku wukorjenicz a nawalne morjowe žołmy sadźeržecz, tak mało móžesch temu Knjesej włósk kschiwicz. O kak hłupi ßu ßłabuschzy, kiž chzedźa pschecźiwo njemu wojowacz. Jako bě jeho schtunda pschischła, dasche wón ßo pschijecz, swjasacz, bicz a moricz, niz dokelž dyrbjesche, ale dokelž chzysche. —

Hdyž Jesuß da też hischcze dźenßa na ßebje abo na ßwojich wěrjazych ßwarjecz a jim kschiwdu czinicz, dha njeje to ßłaboscz, ale mudroscz a sczérpnoscz. A wscho njepschecźelne nadběhowanje dyrbi tola, byrnjež to njewjedźa a njechadźa, k jeho pschekraßnjenju a k ßłužbje jeho kralestwa ßobu pomhacz. To naß troschtuje, hdyž widźimy, kak sli nětk Jesußowi njepschecźeljo ßu a kak jara nochzedźa nam Boże mjeno ßwjecźicz a jeho kralestwo k nam pschińcz dacz. Jesuß je móznischi; wón wscho derje wodźi. Duž njebojimy ßo, ale wołamy:

Tu je Immanuel pschi ßwojim wójsku,
Zyrkej tu ßwoju swarnuje ßam;
Ssrjedźa je ryczeř. Bróń mamy my bójsku;
Do kónza ßwěta wón sa schkit je nam.
Wczera a dźenßa a wěczńje tón ßamy
Jesuß je Khrystuß, k tom' nadźiju mamy. Hamjeń.
[679, 8.]

Snutskowne mißionstwo.

(Pokracźowanje.)

2. Snutskowne mißionstwo w zyrkwinskich nalezźnoscźach.

Sso ßamo rosumi, so wotmyßł snutskowneho mißionstwa wschudźom na to dźe, kscheścźijanstwo sdźerźecź a podpjeracź, so po tajkim wschudźom w myßli kscheścźijanskeje zyrkwje sa nju skutkuje. Hdyź po tajkim wo skutkowanju snutskowneho mißionstwa w zyrkwinskim źiwjenju rěczimy, mamy to we wocźomaj, schtoź s duchownym sastojnstwom, s pschipowjedanjom ßłowa Boźeho, swißuje. Prawe zyrkwinske źiwjenje je w tej woßadźe, w kotrejź ßo prědowanje a sakramentaj prawje sastaraja, hdźeź ßo w prawym duchu wscho bjesbóźne waschnje khosta a pastyrjo ßwoje stadła po Khrystußowej pschikasni paßeja. K temu pak, so je kscheścźijanska woßada woprawdźe duchownje strowa, teź ßłuscha, so maja woßadźine stawy cźucźe sa zyrkwinsku nusu, kotruź w druhich woßadach widźa a so ßo teź pohnucź dadźa, na zyrkwinskim polu snutskowneho mißionstwa k wotwobrocźenju tajkeje zyrkwinskeje nusy ßobu dźěłacź pomhacź. Ale je dha jich wjele tajkich kscheścźijanskich woßadow, w kotrychź źaneje zyrkwinskeje nusy njeje? My ßo nadźijamy, so tajke ßu — ale wone ßu wěscźe źadne. Bohużel pak je teź tajkich woßadow (hdyź teź nadźijomnje niz bjes nami Sserbami), w kotrychź ßo Boźe ßłowo prawe a cźiste njepschipowjeda, w kotrychź woßebje ßłowo evangelija wo Ssynu Boźim, kiź je sa naß do ßwěta pschischoł a sa naß jako to njewinowate jehnjo Boźe do ßmjercźe schoł, cźiste prědowacź njeßłyschisch. Saßo druhe woßady ßu, hdźeź drje ßo ßłużobnizy Knjesowi sadźerźa, kaź ßebi to tón Knjes wot ßwěrnych hospodarjow źada, ale hdźeź jich wulki dźěl na jich napominanja njepoßłucha abo temu pschipowjedanemu ßłowu njewěrja abo hdźeź ßebi ludźo myßla, so ßu, hdyź ßu swonkownje zyrkwinszy źiwi, doscź cźinili. Tola hischcźe druhe wobstejnoscźe nadeńdźemy, so je duchowny psches sastojnske dźěła tak wobcźeźeny, so ßo wo kóźdeho we woßadźe staracź njemóźe. K temu hischcźe pschińdźe, so ßu domjaze Boźe ßłużby jara pschestałe, so ßo wjazy njedźela nießwjecźi po Boźej kasni, so ßo hódne a cźiste waschnje wjazy wyßoko njewaźi, so cźlowjekojo we wschelakich ßwětnych rospróschenjach, ßo jim poskicźazych, ßwoje spokojenje pytaja. — To wschitko nam pokaźe, so je zyrkwinska nusa wulka. My Sserbja wschak móźemy ßo teho wjeßelicź, so je pola naß hischcźe lěpje, so nasch luby ßerbski lud s wulkeho dźěła na to dźerźi, so by wostał pobożny a bohabojasny lud. Ale kajke ßu tola druhdźe srudne wobstejnoscźe. Hdyź na pschikład na jeneho duchowneho hacź na 8000 duschow pschińdźe abo hdyź maja woßadni na kraju někotre mile daloko kemschi — kak móźe ßo potom strowe zyrkwinske źiwjenje roswiwacź! Najwjetscha nusa pak je we wulkich městach. Cźi měschcźanszy ludźo ßo s wjetscha ßycźi cźuja w ßwojej wumyßlenej mudroscźi, kotraź do Boha wěricź njecha, woptawaju khelich ßwětnych źadoscźow hacź do dna, k cźemuź ßo jim składnoscźe doscź poskicźuje, a w schuli a zyrkwi ßo jim teź poredko podawa cźista wucźba evangelija. Cźi sbytkni wěrjazy w wulkich měschcźanskich woßadach ßu kaź na njeměrnym morju khabłazy cźołmik. Liwkoscź a symnoscź teź lěpschich w woßadźe sapschimnje a pomhacź je cźeźko, pschetoź woßady ßu w wulkich městach, dokelź je wobydlerjow lěto a wjazy, tak rosscherjene, so duchowne mozy ani s daloka njedoßahaja tutej wulkej nusy s wuspěchom napschecźiwo stupicź. Tak drje prěcź njemóźemy, so je nusa w zyrkwinskim źiwjenju a to tajka, so jej jako kscheścźijenjo s měrom pschihladowacź njemóźemy a nießměmy; duź mamy ßebi nětko pschichodnje na to praschenje wotmolwjenje dacź: „Schto je pschecźiwo tajkej nusy cźinicź?"

(Pokracźowanje.)

Wustrowjena.

Po němskim.

Knjeni rendantowa L. źenje spokojom njebě. Nusy wschak njeměješche, jejny muź běsche jara dobrocźiwy a k temu měješche dwě rjanej dźěscźi, schěscźlětneho ßynka a schtyrilětnu dźowcźiczku — ale tola pschezo morkotasche a skorźesche. W tym ßamym twarjenju bydlesche młody sastojnik R. se ßwojej źonu. Ta ßo pschezo rjeńscha woblekasche hacź wona a dróźsche meble mějachu teź wó jstwje stejo. To knjeni L. tak mjersasche, so ßwoje mjersanje pschewinycź njemóźesche. Wona stajnje ßwojemu muźej w wuschomaj leźesche, so by jej nowe meble nakupił a jej rjeńschu drastu naschicź dał a wona ßo na njeho huntorjesche, hdyź by wón saßo prajił: „To ja njemóźu".

„Hdyź pak tamni to móźa!" źona roshorjena napschecźiwjesche.

Wón pak jej wotmolwi: „Pak dołha napraskaja, pak maja wjetsche samoźenje. Ach, so by tola bórsy wustrowjena była wot teje khoroscźe, so bjes pschestacźa na tych hladasch, kotsiź maja ßo lěpje hacź my!" Ale wscho muźowe sdychowanje bě podarmo.

Jedyn dźeń rano teź knjeni L. do města dźěsche. Wona měješche daloko hacź do druheho róźka města hicź. Hdyź chźysche po skhodźe dele, tamna sastojnikowa źona sa njej dele pschińdźe. To pak móhł ßo cźłowjek woprawdźe rosmjersacź — ta źona měješche saßo nowu ßuknju. Knjeni L. to hnydom pósna, jako tamna nimo njeje khwatasche. Nětko hischcźe droschkarjej kiwasche, do droschki saléše a wotjědźe. To běsche tola psche wschu měru — hdy by druha droschka w bliskoscźi była, knjeni L. by ßo do njeje ßynyła. Njebě pak tu źana a prjedy hacź wona k źanej druhej dóńdźe, běsche ßo jejny lóscht k jědźenju saßo shubił, ale snutskowny hněw a sawiscź běschtej wostałoj. Wona pschi ßebi rospominasche, so to wjazy dléje snjescź njemóźe a so by po prawom najlěpje było, do druheho wobydlenja cźahnycź.

Knjeni L. pschińdźe na wotleźanu haßu, hdźeź jeno mało ludźi tam a ßem khodźesche. Tu ßo na něhdźe dźeßacźlětnu holcźku dohlada, kotraź na kamjenju psched khěźu ßedźesche. Holcźka běsche blěda, hubjena a srudna, kaź by zyły ßwět połny srudoby na ßwojimaj ramjenjomaj njescź měła. Wbohe dźěcźo běsche boßy, korbik s morchwju pódla njeho stejesche a w ruzy dźerźesche mału móschniczku.

Knjeni L. wschak běsche s wutrobu dobrocźiwa, duź stejo wosta, hdyź tu holcźku wohlada: „Cźeho dla tu tak ßama ßedźisch?" ßo jeje woprascha.

„Cźeho dla?" holcźka wotmolwi a wulka srudoba leźesche w jejnym ßłowje, „dokelź nikoho nimam, hacź moju njewidźazu wowku".

„Dyrbisch ßnadź wězy sa jeneho sahrodnika po měscźe pschedawacź?"

Holcźka s hłowu tschaßesche: „To ja njemóźu. Ja wot mojeje wowki na dołho woteńcź njemóźu. Ja ßebi něschto róźow a druhich płodow se sahrody nakupju a te pjenjeźki, kotreź pschi rospschedawanju wuwikuju, ßu naju jeniczka warba. Husto wschak mje saßo s domow prjecź póscźelu, dokelź ßu tam hiźo drusy sahrodnizy pobyli. A dźenßa", holcźka płakacź sapocźa, „mam tak mało sboźa a tola wjazy pjenjes hacź hewak trjebam. Wowka khora leźi, a hdyź wschitko njerospschedam, njemóźu jej lěkařstwa scźinicź dacź."

„Schto płacźi twoja morchej?"

„Hriwnu, tuńschu ju wostajicź njemóźu."

„Tu masch hriwnu, ale daj mi jenoź połojzu morchwje, ja wschitko njescź njemóźu. Ssnano móźesch tu druhu posdźischo někomu druhemu pschedacź."

Kak ßo holcźźynej wócźźy wjeßełej ßwěcźeschtej. Wona koschesche knjeninu ruku prajizy: „Bóh chźył wam to źohnowacź." W tym wokomiku běsche knjeni L. woprawdźe ßwój hněw na tu sastojnikowu sabyła; wona ßo teje holcźki praschesche: „Hdźe ty bydlisch?"

„Zyle w bliskoscźi", holcźka wotmolwi, „ach pójcźe ßobu, moju wowku wopytacź. Ta ßo tak jara wjeßeli, hdyź móźe s někim poręcźecź."

„Pój, ja s tobu póńdu."

Khwatajo ta mała do prědka stupasche, ßnano 100 krocźel daloko, potom dźěsche psches khěźu, psches dwór, nuts do sadneho twarjenja.

„Ale do pinzy", wona ßwojej dobrocźelzy schepny. Knjeni L. cźeźźy sdychowasche. Kajki běsche to powětr! Holcźka durje wocźini, na kotreź ßo knjeni L. cźmy dla ani dohladała njebě. Sslabe ßo ßwětko psches małe woknjeschko do małeho ruma dobywasche, scźěny běchu mokre. Blido, kaschcźik a dwě łoźi s mało poßleschcźemi tu stejachu. W jenym łoźu stara źona leźesche.

To dźěćźo k łožu pschistupi a praji: „Wowka, tu je luboscźiwa, pschecźelna knjeni, kotraž chze tebje wopytacź a kotraž je mi něschto wotkupiła.“

„Bóh chzył ju žohnowacź“, stara dźesche.

„Ja khětsje po twoje krepki doběhnu, dołho njewostanu“, s tymi ßłowami mała holcźka prjecź khwatasche.

W pschichodnych wokomikach ßłyschesche knjeni L. s rta stareje žony powjedacź wo tajkim hubjenstwje, so wona na wschěch stawach tschepotasche a so ßo jej ßylsy s wocźow kulachu. Najbóle pak ju hnujesche, so njewidźaza stara, kotraž běsche khora, po prawom njeskorźesche, ale praji: „Ja mam ßo hischcźe Bohu jara dźakowacź. Ja tola wopuschczena njejßym. Ja mam tola to dźěćźo.“

„Ja dyrbju woteńcź“, dźesche knjeni L. postanywschi, „ja cźakacź njemóźu, hacź ßo to dźěćźo wrócźi, ja saßo pschińdu“.

„Hižo tu dobru myßl chzył wam Bóh sapłacźicź“, khora wotmolwi.

Knjeni L. skradźu 3 hriwny na blido położi. Wona běsche ßebi sa nje nowe pjero na kłobuk kupicź chzyła. Ale nětk rady na to saby. Hdyž domoj pschińdźe, běsche ßo jejny muž tež runje domoj wrócźił. „Jurjo!“ wona jemu powjedasche, „ja ßym wustrowjena na pschezo. Ženje cźe wjazy njecźwiluju wo pjenjesy, hdy by tež knjeni K. w ßamym ßomocźe a židźe khodźiła. Kajke ßym tola dźenßa hubjenstwo wohladała! Ja nětko wěm, so mam ßo Bohu na kolenach dźakowacź, so ßo nam a naschim dźěćźom derje dźe.“

Duž ßwojemu mužej wschitko wupowjeda. Wón pak ßwoju žonu wokoło schije wsawschi praji: „Bohu budź dźak sa tu hodźinu! A to dźěćźo, kotrež je namaj k njej dopomhało, njebudźe sabyte.“

Kowarśki.

W kowarni, hdźež bě kowarśki, wo kotrymž chzu powjedacź, njebě žaneho měra ani wschědny dźeń ani njedźelu, tam njeßłyschi nichtó žanych hinaschich byrglow, hacź kowarjowy měch. Nascheho kowarśkeho srudźi to, pschetoź jeho wutroba žadasche po Božim ßłowje a by rad sa ßwoje žiwjenje saßo w zyrkwi duchowny khěrlusch ßobu spěwał. Wón pak njemóźesche, pschetoź mischtr chzysche se ßwojeho želesa wschitke saki połne słota kowacź a ßebi myßlesche, cźeho dla njedyrbi moje rjemjeßknistwo jeno njedźelu žaneho słoteho dna měcź?

Kowarśki bě srudobu khwilku se ßobu njeßł, bjes njedźele ßłodźesche jemu žiwjenje kaž wodowa sopa, w kotrejž žaneje ßele njeje. Duž smuži ßo a dźe k mischtrej do doma a praji: Luby mischtrje, njemóźu dlěje bjes Božeho ßłowa wostacź a hdyž ßo njedźelu w twojej dźěłarni spróźneho dźěłam, ßym zyły tydźeń jeno połcźłowjek. Daj mi njedźelu ßwobodu! Mischtr dźesche: Ně, to njeńdźe, pschetoź ty masch wobhladowacź w dźěłarni a hdyž cźe puschcźu, dha chze kóždy puschcźeny bycź a to by duschne było! — Ale bjes Božeho ßłowa sawutlu ja, dźesche kowarśki. Ty wěsch, mischtrje, lěni njejßym a twojeje schkody tež njecham, ale schtoź njeńdźe to njeńdźe a kajki ßym kschescźijan, hdyž nimam žaneje njedźele.

Mischtr dźesche: To ßu hłupe wězy! (wón to lěpje njerosymjesche). Ale, praji wón, moje dla khodź kemschi tak wjele hacź chzesch. Jene pak ßebi wucźinju, hdyž je nusne w kowarni a ßo na dźěło cźaka, dha dyrbisch tež njedźelu na měscźe bycź.

Derje, praji kowarśki, chzu to cźinicź, a ßo podźakowawschi dźěsche wotßal. Pschichodnu njedźelu woblecźe ßo ßwoju módru ßuknju, wsa ßebi khěrluschowe knihi do ruki a dźěsche do zyrkwje. Tajki rjany dźeń kaž tónle njeje hižo dołho měł; jeho je prědowanje a spěwanje zyle sbudźiło a wón bě wjeßeły kaž ptacźk. Nětk minje ßo tydźeń, a hdyž ßobota pschińdźe, praji mischtr: Jutsje dyrbisch w kowarni bycź, pschetoź dźěło je nusne. Derje, praji kowarśki. Pschichodnu njedźelu praji mischtr saßo: Jutsje dyrbisch w kowarni bycź, pschetoź dźěło je nusne. Derje, praji kowarśki. Jako pak mischtr tsecźu njedźelu tsecźi ras praji: Jutsje dyrbisch w kowarni bycź, pschetoź dźěło je nusne, ßebi kowarśki njeswaži žaneho ßłowa prajicź, wosta domach a dźěłasche. Nětk pschińdźe dźeń sapłacźenja a kóždy dosta ßwoju tydźeńsku msdu. Mischtr płacźi jemu na blido 5 toleř a tak a tak wjele ßlěbornikow, kaž jemu ßłuschesche. Kowarśki praji: To je pschewjele! a ßunje prjecź wjazy hacź 4 mk. Cźeho dla? praji mischtr, je sa ßydom dnjow. Ale kowarśki praji: Ně, sa njedźelu njewosmu žanych pjenjes wjazy, pschetoź njedźela njeje sa pjenjesysaßłuženje a dźěłam-li, dha cźinju to s luboscźu k ßwojemu mischtrej a pjenjes njecham.

Schto cźini mischtr? Wón hladasche na nascheho kowarśkeho s wulkimaj wocźomaj. Wot teho dnja bu jeho kowarnja kóždu njedźelu samknjena a žadyn hamor njebě wjazy ßłyschecź a žadyn měch. Tu historiju je mi jedyn powjedał, kiž je ju s kowarjoweho ßamßneho rta ßłyschał. A s teje historije je to wuknycź: kaž schtó cźěri, tak ßo jemu tež dźe a schtóž do zyrkwje chze, tón hižo pucź namaka. A hdy bychu wschitzy kaž nasch kowarśki byli a Boźe ßłowo tak lubowali kaž tón, potom njedyrbjał někotryžkuliž mischtr w naschim kraju na to spomnicź, lubemu Bohu jeho tsecźu kasnju s katechismußa kranycź a s rjemjeßknistwom by tež lěpje stało. Ale to praju k wobsamknjenju: Hdyž chze schtó njedźelu k temu wužiwacź, ju wotßwjecźicź a ju pschecźinicź w lóschtach a hrěschnej hańbje — kaž ßo husto stanje — tón by lěpje cźinił, so wostanje pschi ßwojej nakowje abo pschi ßwojej tružnizy a sa teho njeje tale historija wo kowarśkim pißana.

Oldenberg.

Na póstny cźaß.

„Wrócź ßo!“

Hłóß: O ty luboscź, psche wschu atd.

Wrócź wschak, wrócź ßo hrěschna duscha!
Khwataj saßo k Jesußej!
K njemu wrócźicź ßo cźi ßłuscha,
Twoje dla wón pschela krej,
Twoje dla wón cźerpi boloscź,
Na kschižu tam wißawschi,
Shoji twojej' dusche khoroscź,
K žiwjenju cźe pißawschi.

S luboscźu ßo jemu podaj,
Wschak wón tebje lubuje.
Modl ßo, pod kschiž jeho padaj!
Sa tebje wón proschesche,
Krwawny pót ßo wón tam pocźi,
W sahrodźe Gethsemane,
Horze ßylsy poknej wocźi
Sa tebje tam ronjeschtej.

Hlaj, twój Jesuß zyle krwawny
Twoje dla do ßmjercźe dźe;
Wón, kiž je a běsche sprawny,
Sa twój hrěch wscho cźerpjesche;
Wěcźnu ßmjercź ßy sawinował,
K satamanstwu by ty schoł;
Jesuß je cźe psched tym skhował,
Sapłacźił twój hrěschny doł.

S luboscźu wón pschestrěwasche
Ruzy, nosy na kschižu;
S hosdźemi ßej pschibicź dasche,
Da ßo roskłócź na boku;
Krej tam s jeho ranow běži,
Wobliczo jom' wobłědnu,
Jeho luboscź w tebi leži,
Wscho cźi pschińdźe k lěpschemu.

Jeho rany tebje strowja,
Jeho krej je lěkarstwo,
Twojej' dusche rany shoja,
Wosmu prjecź wscho hubjenstwo.
Jeho stysknoscź twoju bjerje,
Jeho pót twój balsam je,
Schtoź cźe na wutrobje žerje,
Jeho ßylsa wotmyje.

Duž dha wrócź ßo, hrěschna duscha,
Saßo k twojom' sbóžnikej!
Wrócźicź hrěschnikej ßo ßłuscha,
Wón je wukupił cźe ßej,
Psches ßwój kschiž, ßmjercź, krwawne rany
Chze cźi njebjo s hnady dacź.
Hdźež tu wěcźnu sbóžnoscź mamy.
Na kwaß njebjeski cźe wsacź.

Roshlad w naschim czasu.

Komisija khežorstwoweho sejma, kotraž měješche wo sakonju dla powyschenja wójska wuradźicź, je wschě nowe žadanja wotpokasała. Najskerje budźe so to same tež w sejmje stacź. Jenož dźěl konservativneje a nationalliberalneje strony je sa sakoń. Hacž tola knježerstwo něschto wot swojich žadanjow puschczi, so jara prascha. Srudne pak by było, hdyž njeby w tajkej ważnej wězy k žanemu sjednoczenju pschischło. So my wójsko powjetschicź dyrbimy, je drje wěrno, napschecźiwo žałostnemu roscźenju ruskeho a franzowskeho wójska.

Kaž so słyschi, so khežor a khežorka w haprleji do Italskeje podataj na sléborny kwaš italskeho krala a jeho mandźelskeje.

W Barlinje je so wulka zyrkwina nusa nětk kusk pomjeńschiła. 26 nowych zyrkwjow je so twaricź sapoczało; wot nich je so 7 hižo poswjecźiło. Ale hischcźe 30 zyrkwjow trjeba a potom kóžde léto 3, pschetož tole hoborske město roscźe létnje na 50,000 wobydl. Pschezo je hłupych doscź, kiž maja sa to, so so w wulkich městach khléb nimale na hašach namaka. Duž wopuschcźa swoju drje mału, ale s wjetscha dosahazu a wěstu sasłužbu na wšach a cźahnu do městow, hdźež husto srudnje a posdźe swój njerosom pósnaja a maja jón s hubjenym žiwjenjom sapłacźicź. Je jich jeno mało, kotrymž so lohko poradźi, w wulkich městach samoženje nabycź, wjetschi dźěl tych, kiž tam cźehnje, cźini najsrudnische nashonjenja a žada po wopuschcźenym wješnym sbožu.

Jednanja dla pschepołoženja pokutneho dnja su k kónzej pschischłe. Wschě knježerstwa a synody połnózneje Němskeje, s wuwsaczom Meklenburgskeje a Reußskeje, su wo shromadnym swjecźenju na jenym a tym samym dnju psches jene pschischłe. Duž njebudźe najskerje hižo létsa pokutny dźeń w Pruskej niz wjazy srjedu po Jubilate swjecźeny, ale srjedu psched posłednjej njedźelu po swjatej Trojizy.

W Pruskej je so nětk nowa zyrkwina agenda wot sa to postajenych duchownych a wot najwyschscheje zyrkwineje rady rossudźiła a so w pschichodnym lěcźe generalnej synodźe pschepoda.

Móz luboscźe Božeje.

W schottlandskich horach rubi wulki worjoł (hodleŕ) dźěcźatko; kotrež sebi same lutke na polu hrajkasche a wsa jo se swojimi žałostnymi pasorami sobu do powětra a donješe jo do swojeho hněsda, kotrež běsche horkach na wjerśche wulkeje skały. Bórsy to dźěcźo pytachu a powjescź so psches zyku wješ rosscheri. Młodźi a stari won khwatachu, a horje na to hněsdo hladachu, kotrež bě na straschnym blaku, njewjedźo, kak móhli to dźěcźo wumóz. —

Skónczinje matrosa wustupi a so rossudźi, sebi horje swažicź. Wón dźě běsche na łódźi husto po hładkim drjewje horje kasył. Wón pak daloko njepschindźe, bórsy pósna, so je to njemóžna wěz a wrócźi so wješeły, so njebě do njesboža pschischoł.

Druhi smužity hajnik wustupi, kotryž běsche w horach swojeho wótzneho kraja po skałach wokoło kasycź nawuknył. Wón tu wěz spyta, hižo so sesda, jako by so jemu radźicź chzyło; wón běsche hižo psches jara straschne městna pscheléśł a běsche jara wysoko — ale hlajcźe! Na dobo so wobsuny a rosraženy w hłubinje leżesche.

Duž so na dobo žónska bjes dycha psches tschepotazy lud cźischcźesche. Woni chzychu ju sdźerżecź, ale wona na žane słowa njeposłuchasche, wona widźesche jenož to dźěcźo, kotrež běsche w smjertnym strasche. Wona lěsesche po straschnych skałach horje, pschezo wysche, wona njekhabłasche, běsche hižo blisko hněsda; tam běsche wulki strach, ale wona s móznej ruku dźěcźo s worjołowych pasorow wutorže a jako dobycźerka s tym dźěscźom so wróczi.

Ja prajicź njetrjebam, wy scźe to hižo sami cźuli: Žona běsche dźěscźowa macź. Schtož mužska móz njedokonja, dokonja macźerna luboscź, kotraž je najwjetscha móz na semi.

Ale Boža luboscź je hischcźe wjetscha a móznischa. Wona je so w Božim Ssynu s njebjeskeje krasnoscźe na semju dele puschcźiła, do semskeje niskoscźe, do cźłowskeho hubjenstwa, haj do smjercźe na kschižu sa nas, kiž běchmy njepscheczeljo Boži, hrěschnizy.

W tym je so slubjenje Bože wo jeho luboscźi dopjelniło: „Móže tež žona swojeho dźěscźa sabycź, so by so njesmiliła na synu swojeho žiwota? A hacž by teho same sabyła, dha ja tebje wschak nochzu sabycź. Hlaj, do rukow sym ja tebje sapisał."

Twoje słowo je mojim noham swěza.

Sswět je wjele kscheścźijanskich martrarjow wohladał, kotsiž w hodźinje, hdyž dyrbjachu so wot semje dźělicź, wuprajichu, so je jim w žiwjenju to słódke słowo Bože najdróżsche a najlubsche było. — W naschim cźasu maja drje nimale wschitzy kscheścźijenjo to słowo Boże, swoju bibliju, ale wona je jim samknjena kniha, kotraž w khamorcźku abo něhdźe w kucźe leži, dokelž je jich wutroba tež samknjena. Woni su wot swětnych myslow napjelnjeni, so njepytaja a njenamakaja drohi dar, kotryž je Bóh do swojeho słowa połožił. Schtóž pak swoju wutrobu słowu Božemu wotewri, woptawa a widźi, schto na tym pokładźe ma, wón nashoni, schtož je David nashonił: „Hdyž so twoje słowo wotewri, rossweczi wone a cźini mudrych tych njewucźenych" (Ps. 119, 130). Boże słowo so wotewri, hdyž so sakoži duch a žiwjenje w nas a nam so njebjeske jadro, kotrež je w nim, wotewri, so budźe snutskowny cźłowjek posylnjeny a wokschewjeny. Do najsbóżnischich wokomikow w naschim žiwjenju słuscheja wosebje te, kotrež nam prawe žiwe sacźucźa wo Božim słowje dawaja. Bóh daj nam rossswětlenej wocźi. Biblija je wulki pokład; cźim hłubje so do njeje dobywamy, cźim bóle pósnajemy to bohastwo w Božim słowje, kotrež so wucźerpacź njemóže.

O biblija, ty Boże słowo!
My namakamy tudy s nowoh',
So psches tebje pucź k njebju dźe.
Schtóž pyta sej we tebi radu,
Tón njepschindźe jow nihdy k padu,
We njebju wěcźnje sbóżny je. E. H.

Wo dźěcźazym pomhanju.

Kóždy wě, najlěpje pak macźerje, kak rady małe dźěcźi swojim starschim, wosebje dźowcźiczki swojim macźerjam něschto pomhaja, n. psch. w kuchinje. Macźeri je jich pomhanje s wjetscha wjetscha wobcźežnoscź hacž woprawdźity wužitk. Wona by sama prjedy hotowa była, ale tola temu dźěscźu wobaracź njecha. Ju hnuje, so je dźěcźatko tak hotowe pomhacź, so sebi tak nusne cźini. To pschipósnaje a ma scźerpliwoscź, hdyž tež dźěscźowe dźěło najkhmanische njeje, wona wuporjedźa, schtož derje doscź cźiniło njeje a skónczinje je hischcźe pokhwali.

Runje tak cźini swěrny Bóh se swojimi cźłowskimi dźěcźimi. My so sbożowni cźujemy, hdyž móžemy jemu pschi rospscheścźěranju jeho kralestwa pomhacź a my cźinimy, kaž bychmy to sami dokonjeli. Ale tola jemu husto s naschim dźěłom wjazy schkodźimy hacž pomhamy a wón by prjedy a lěpje, hdy by jenož s ruku kiwnył, wschitko sam dokonjał, ale wón so w tym scźerpliwej a dobrocźiwej macźeri runa. Wón pomozy swojich dźěcźi njewotpokaže, ně, ale wón kóžde dźěcźo, kiž je hotowe pomhacź, na prawe město staji, da kóždemu dźěło po jeho mozach. Duž budźemy jemu tež dźakowni, so nam dowoli jemu pomhacź, ale hladajmy so, so njebychmy hordźi byli na nasche słabe skutki. Pomyslmy sebi pschezo na dźěło dźěscźa, kotremuž macź jenož teho dla pomhacź da, dokelž to dźěscźu wješele cźini, ale niz, so by sebi s tym prózu salutowała.

„Pomhaj Bóh" je wot nětka niz jenož pola knjesow duchownych, ale tež **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin"** na wšach a w Budyschinje dostacź. **Na schtwórcź léta** płacźi wón **40 np., jenotliwe cźisła** so po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; soburedaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a nakład Ssmolerjez knihicźischcźerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 13.
26. měrza.

Lětnik 3.
1893.

Sserbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Njedźela Palmarum.

(Dźeń wobnowjenja kschczeńskeho ßluba.)

Jan. 6, 67: „Duž praji Jesuß tym dwanaczom: Chzecze wy tež prjecz hicz? Ale Schiman Pětr jemu wotmolwi: Knjeże, k komu pońdźemy? Ty masch ßłowa wěczneho žiwjenja."

Njedźelu Palmarum je tež w wjele naschich ßerbskich woßadach sa paczérske dźěczi dźeń wobnowjenja jich kschczeńskeho ßluba. Duž naß pohnuje dźenß wutroba, jim woßebje něschto sa tutón dźeń prajicz. Wschak je tajki kraßny ßwjaty dźeń a kóždy sprawny kschesczijan pschewodźi młode czrjódźiczki s prostwami ßwojeje luboscze a staroscze. Proscha dźenß sa waß, lube dźěczi, waschej starschej a jeli so stej hižo morwej, ßměmy tola wěricz, so tón Knjes da jim shonicz wo wobeńdźenjach jich lubych. Kelko ßwěrnoscze a staroscze, nadźije a bojoscze dopjelni na tajkim dnju wutroby wobeju starscheju! Jich modlitwy dźeja k Bohu, so wón, tón wschehomózny, chzył wam ßwěrny Wótz bycz a wasch wonkhód se starschiskeho doma a wasch nutskhód do ßwěta žohnowacz. Proscha a maja rjane pschecza sa waß dźenß waschi bratsja, wasche ßotry, waschi kmótsja, wasche zyłe pschecżelstwo, waschi wuczerjo, waschi fararjo a zyła gmejna. A do shromadźisny wschěch tych, kiž tak wutrobnje dźěl bjeru na waschim derjehiczu, chzył tež rad spißaczel tychle łopjenkow stupicz. A schto mam wam prajicz? Ach, lube dźěczi, niczo hacz to, so byschcze s zyłej wutrobu, kaž Pětr w pschedstajenych ßwjatych ßłowach, na kóžde wabjenje, Boha a Knjesa Jesußa wopuschczicz, wotmolwili: Knjeże, k komu pońdźemy? ty masch ßłowa wěczneho žiwjenja a my ßmy wěrili a pósnali, so ty ßy Khrystuß, Ssyn teho žiweho Boha.

Dźenß wy wěscze, jeli so njebě dostata wuczba pola waß podarmo, wschitko to wotmolwicze. Dźenß wschak wam tón Knjes ßam hischcze praschenje staji: Chzecze tež wy prjecz hicz? A dźenß wschak jenož wón psched wami steji — tak dyrbi s najmjeńscha pola ßwěrnych paczérskich dźěczi bycz — te jemu njepschecżelne mozy ßu do sady stupiłe. Ale pschińdu bórsy dny, hdyž ßo wón bóle sdaluje wot waß a czi falschni pschecżelojo, kotrychž tež wy scze hižo sesnali, ßwět, czert a ßamßne czěło, ßo wam pschibližuja a po wschěm waschnju waß spytuja, so byschcze po jich woli czinili a ßo prjecz wot teho Knjesa do jich ßłużby pschistajili. O so byschcze potom tež kaž nětk na nikoho druheho hacz na Jesußa poßłuchali. Pola Jesußa masch ßo derje, luba duscha, w nim je wschón měr a wscho sboże.

Jich tawsyntow drje je dźenß, kiž ma sa to, so je wscho sboże w žiwjenju bjes Boha a bjes Khrystußa. Ale hladajcze na tajkich ludźi, hacz ßu tak sbožowni; hladajcze, kak ßo maja w srudobje a nusy, w sawjedźenjach a spytowanjach, na poßledku w poßlednjej mozy. Pschezo budźecze pola kóždeho wobtwjerdźenu namakacz tu staru wěrnoscz: Schtóž hrěch czini, tón je hrěcha wotroczk a hrěch je tych ludźi skaženje. W ßwětnym žiwjenju, w lóschtach a we wulkim samoženju, praja, dyrbi sboże a wěrne wukhowanje bycz. Ale doscz tajkich budźecze setkacz, kotrychž podarmo pschecżinjene lěta, mozy a dary,

kotrychž sapuscźena młodoscź a sranjenja dusche ßu wótri ßwědkojo pscheczźiwo tajkim hłupym myßlam; „něhdy," praja ßnano tebi, „běchmy sbožowni, jako hischcźe wěrjachmy a měr Boži w naschich wutrobach bě, ale nětko je wscho nimo a my ßmy najhubjeńschi". O kak husto je ßo hižo historija wot shubjeneho ßyna saßo stała! a tež njewurjekliwje wjele shubjenych dźowkow budźe junu pshed Boži trón stupicź dyrbjecź. So njeby nichtó wot waß, lube paczěrske dźěczi, kiž to cźitacźe, bjes nimi był, ale so byschcźe, kaž scźe horje wsali teho Knjesa Jesom Khrystußa, tak tež w nim wostali hacž do kónza. Dźerżcźe ßo s wuczomnikami teho rjaneho wusnacźa: My ßmy wěrili a pósnali, so ty ßy Khrystuß, tón Ssyn teho žiweho Boha! Khodźcźe tež po nim wschědnje! Tutemu pósnaczu je ßlubjena wot Jesußa kraßna msda: Schtóž mje pósnaje pshed ludźimi, teho chzu ja tež pósnacź pshed ßwojim njebjeskim Wótzom.

Poßylń twoje dźěczi, Khryschcźe,
Hdyž ßo w strachoscźach jim styschcźe,
Wschak s twojej krwju ßu kupjene.
Cźiń naß s nowoh' wožiwjenych
A k ßwěrnym próstwam wubudźenych,
Hdyž wutroba nam spanycź chze.
Móz twojeho Ducha
Njech na naß lije ßo!
Sahoń luboscź,
So pschi tebi ßmy wobstajnje
We žiwjenju a we ßmjercźi.
Hamjeń.

Snutskowne mißionstwo.

(Pokracźowanje.)

Schto je pscheczźiwo zyrkwinskej nusy cźinicź? To je to praschenje, na kotrež ma ßo wotmolwjenje dacź. Sso ßamo rosymi, so ßo tu rospominacź njemóže, schto měła zyrkwinska wyschnoscź do sakonjow wudawacź. A to teho dla niz, dokelž w tajkej duchownej nusy sakoń a postajenje mało samožetaj. So bychmy pucź sa pomozne dźěło snutskowneho mißionstwa namakali, je nusne, so ßebi wottyknjeny kónz na tym poli pshed wocźi stajimy. Wottyknjeny kónz pak žadyn druhi njeje, khiba tón — sa to skutkowacź, so by skóncźnje w zyłym wokrjeßu evangelskeje zyrkwje žadyn staw njebył, kotryž njeby cźiste Boże ßłowo ßłyschał a kotryž ßłyschecź by ßo jemu poskicźaza składnoscź njenamakała, hdy by jeje runje tež njepytał. Duž njeßměmy sastacź ßrědki a pucźe pytacź, doniž pucź k temu wottyknjenemu kónzej pschihotowany njeje.

Někotre tajke ßrědki, kotrež móża k temu pomhacź, chzemy wusběhnycź. Prěnje pschihotowanje k temu skutkowanju je ßo stało psches sakoženje biblijskich towarstwow. Prěnje tajke towarstwo běsche jendźelske, kotrež ßo w lěcźe 1804 sakoži; w lěcźe 1805 pruske hłowne biblijske towarstwo w Barlinje nasta a tak ßo te towarstwa pomału rosschěrjachu psches nasch zyły daloki wótzny kraj, w Sakskej mamy Drazdźanske biblijske towarstwo. S wulkim žohnowanjom ßu tute towarstwa skutkowałe — to dyrbi kóždy s dźaknej wutrobu pschidacź. Ale něschto dyrbi hischcźe k temu pschińcź, so by tež lud nětko w ßwojej bibliji cźitał, ju prawje wužił a rosymił. Pschetož woprawdźite polěpschenje w ludowym žiwjenju móže jenož pschińcź, hdyž ßo lud saßo k ßłowu Božemu jako k prawemu žórku žiwjenja dowjedźe.

Prěnje, na cźož ma ßo ważnoscź kłascź, ßu domjaze Boże ßłužby, kotrež ßu ßo w naschim cźaßu s wulkeho dźěła s kscheścźijanskich domow shubiłe. Pschekhodź junkrócź domy kscheścźijanskeje woßady, so by hladał, w kotrych je ßo hischcźe to kscheścźijanske waschnje s dobreho stareho cźaßa naschich ßerbskich wótzow sdźerżało a potom pschirunaj liczbu tych domow, w kotrychž ßo hischcźe domjaze Boże ßłužby wotbywaja s tymi, w kotrychž wjazy njejßu a ty budźesch shonicź, kak jara je tuta ßrjedźisna kscheścźijanskeho žiwjenskeho porjada w ßwójbje spadnyła. Wschelake wschak budźesch wurěcźe ßłyschecź, so ßo to tola w naschim cźaßu wjazy njehodźi, cźeledź rano a wjecźor shromadźicź k domjazej Božej ßłužbje; ja ßebi myßlu: hdyž je ßo to w starych dobrych cźaßach hodźiło, ßo to tež w naschim cźaßu hodźi, jeno so bychu hospodarjo a mischtrjo ßo dopomnili na ßwoju kscheścźijansku pschißłuschnoscź, so maja wachowacź na wschěch duschach w ßwojich domach. My sabycź njeßměmy, so ßu domjaze Boże ßłužby najbližscha a najlěpscha składnoscź, tyßazam tajkich, kotsiž Boże ßłowo ßłyscheli njejßu, haj kotsiž ßu bjes ßwojimi towarschemi skerje kscheścźijanstwu napscheczźiwne myßle ßłyscheli, pschipowjedanje sboża pschinjescź; my mamy w myßli ßłužobnikow, cźeledź, wokołocźahazych rjemjeßłniskich. S tym ßo spokojicź njemóżemy, prajicź, so maja ßo sa nich duchowni w ßwojich woßadach staracź. Pschetož sa duchownych je husto wjele cźežscho, haj druhdy njemóžna wěz, tajkim duscham blisko stupicź. Ně, jow dyrbi tóždy mischtr, kóždy hospodar ßwoju pschißłuschnoscź we wutrobje sacźucź a ßobudźěłacźer snutskowneho mißionstwa bycź, pschetož to je wotpohlad snutskowneho mißionstwa, dozpicź, so bychu w zyle druhim srosymjenju, hacž dotalne, biblijske towarstwa nastałe, so bychu stawy kscheścźijanskeje woßady a ßwójby tajke biblijske towarstwo byłe, towarstwo, kotrež ßo wokoło ßwojeje biblije, t. r. wokoło teho Knjesa a Boha w njej shromadźuje, kotryž tak w ßwojim ßłowje saßo pschistup do wutrobow namaka, so by jeho bójska móz saßo w domach a woßadach skutkowała a zyłe žiwjenje s nowa natwariła. Abo dyrbjała to njemóžna wěz bycź, so tajke waschnje saßo pola naß k mozy pschińdźe, kajkež w Jendźelskej we wschitkich lěpschich ßwójbach nadeńdźesch? Dyrbjało to njemóžne bycź, hospodarjow saßo k temu pscheßwědcźenju dowjescź, so ßu měschnizy Boži w ßwojich domach a so maja ßo jako prěni sa duchowne sboże ßwojich domjazych staracź? Wopacźna hańba a bojoscź naß na tym pucźu sadźerżecź njeßmětej. Pschetož wo to ßo jedna, so by ßo ßwójba saßo natwariła na ßwój prawy žiwjenski sakožk, kotryž je w Bohu, naschim sbóżniku.

(Pokracźowanje.)

Kak prawy kscheścźijan ßwój kschiž njeße.

Pshed krótkim scźe, lubi cźitarjo, cźitali wo Pawołu Gerhardźe a jeho pobožnym žiwjenju. Pschi tym ßo sabycź njemóžesche, na jeho pobožnu mandźelsku, kotraž jemu k bokej stejesche we wjeßelu a srudobje spomnicź. Marja Gerhardtowa běsche snamjo ßwěrneje kscheścźijanskeje mandźelskeje, so je woprawdźe hódno, do jejneho snutskowneho žiwjenja hischcźe woßebje pohladacź. A wona je nam to polóžiła, dokelž je ßama najważnische podawki se ßwojeho a ßwojeje ßwójby žiwjenja do domjazeje biblije napißała pschistajiwschi, kajke cźucźe je pódla měła. Tute kraßne myßle pobožneje, do Božeje wole podateje dusche wěscźe kóždy kscheścźijan, woßebje w ßwjatym póstnym cźaßu, rady cźita a s nimi ßwoju wutrobu natwari. Duschna wěz by tež była, ßebi tute sdobne myßle pscheczźitacź a je potom na bok położicź, so móhł je ßebi w cźichich hodźinkach, woßebje w kschiżu, saßo s nowa cźitacź a ßo s nimi prawje wokschewicź a ßam na ßebi nashonicź, so je nascha wěra to dobycźe, kotraž ßwět pschewinje. A nětko ßłyschmy, schto je wona napißała:

11. dźeń małeho róžka 1655, njedźelu Septuagesimä. Duchowny wótz Vehn mje w domje mojeho nana s mojim lubym Pawołom Gerhardtom swěrowa. — „Wjeßelcźe ßo, budźcźe dokonjeni, troschtujcźe ßo, budźcźe jenakeje myßle, dźerżcźe měr; dha budźe tež Bóh luboscźe a měra s wami" (2 Kor. 13, 11).

14. dźeń meje 1656. Naju prěnje dźěczo, Marju Hilżu, namaj Bóh wobradźi na mojim narodnym dnju. — „Moja duscha posběhuje teho Knjesa, a mój duch ßo wjeßeli w Bohu, mojim sbóżniku. Pschetož wón je na ßwoju hubjenu dźowku pohladał. Wón je wulke wězy na mni scźinił, kiž mózny je a kotrehož mjeno ßwjate je" (Luk. 1, 46—49). Ach kak móže tón Knjes naß hubjenych cźłowjekow tak njewurjekniwje sbožownych cźinicź!

14. dźeń wulkeho róžka 1657. Naju dźěczo Marja Hilża namaj saßo wumrje, lědom 8 měßazow stare. — Knjeże, cźeho dla wosmjesch mi mojeju wocźow radoscź a mojeje wutroby wjeßele? Tola ja nochzu skorżicź a płakacź. Spij derje, lube dźěczo, w twojim łóżku. Krótki a sły běsche tón cźaß twojeho žiwjenja. „Tón Knjes je jo dał, tón Knjes je jo wsał; mjeno teho Knjesa budź khwalene" (Hiob 1, 21).

28. dźeń haprleje 1657. Mój luby ßwak, archidiakonus Joachim Fromm, wumrje, 62 lět stary. — Njesadwěluj, luba ßotra Sabina, Bóh je wudowow a ßyrotow Wótz. Kaž dołho budźemoj ja a mój luby Gerhardt žiwaj, ty se ßwojimi dźěczimi nusy nje-

smějesch. — „Sbóžni ßu cźi ßami wotroczźy, kotrychž tón Knjes pschischedschi namaka, so woni wachuja“ (Luk. 12, 37).

28. dźeń meje 1657. Mój luby mandźelski bu do Barlina sa kapłana pschi Mikławschowej zyrkwi powołany. — Ach luby wótzny domo, ja ßměm tebje saßo wohladacź; s zusby saßo do wótzneho kraja! Nětk móžu saßo stacź a ßo modlicź pschi mojeje maczěrnym rowje. „Kak dobroczźiwy je tón Knjes! To tež wot teho Knjesa Zebaotha ßem pschińdźe; pschetož jeho rada je dźiwna a jeho mudroscź kraßna“ (Jes. 28, 29).

12. dźeń wulkeho róžka 1658. Naju druhe dźěczo, Hana Kathinka, ßo namaj narodźi a bu 15. teho měßaza psches knjesa archidiakona Reinhardta kschczena. — Tak ßy ty, Knježe, te rany saßo wuhojił. Ach žohnuj namaj to dźěczatko, jeli so ßo tebi spodoba. — „Wola njeje psched waschim Wótzom w njebjeßach, so by jedyn wot tych małych shubjeny był“ (Mat. 18, 14).

25. dźeń měrza 1659. Nascha ľuba Hana Kathinka ßo khowa do sparneje komorki w rowje. Ach, dyrbju ja bycź kaž jena, kotraž dyrbi ßwoje dźěczi shubicź? Cźeho dla, Knježe, khostasch mje tak jara? S cźim ßym saßłužiła, so tež to wjeßele do srudoby pschewobroczźisch? — Mój Gerhardt troschtuje mje a praji: Schto płakasch? To dźěczo njeje wumrjeło, ale spi. Haj, wone spi, ale tak twjerdźe, so jo mój maczěrny rt wubudźicź njemóže. Ja wěm, Knježe, so masch móz, cźinicź s tymi twojimi, schtož chzesch, ale daj mi płakacź a sdychowacź. — „Dajcźe dźěczatkam ke mni pschińcź a njewobarajcźe jim, pschetož tajkich je kralestwo Boże“ (Mark. 10, 14).

30. dźeń novembra 1660. Narodny a ßmjertny dźeń nascheho tsecźeho dźěscźa Handrija. Žiwjenje a ßmjercź, wjeßele a srudoba. Woboje sa mało hodźinow! Knježe, ty wěsch, kelko móže maczěrna wutroba njescź, teho dla chzu mjelczecź! Ty ßy prajił: „Zónska, hdyž porodźuje, ma srudobu, pschetož jejna schtunda je pschischła; hdyž pak dźěczo porodźiła je, njespomni wona wjazy na tu stysknoscź teho wjeßela dla, so ßo cźlowjek je na ßwět narodźił.“ Haj, Knježe, stysknoscź je nimo, ale srudoba ßo minycź njecha! Njemóhła ja s Jakubom prajicź: „Wy mje wo moje dźěczi pschinjeßecźe: Josef wjazy njeje, Simeon tu wjazy njeje a Benjamina chzecźe tež wsacź, wschitko to na mnje dźe!“ — Knježe, nětk ja wěm: Ja njejßym hódna, so by mi dźěczo macź rěkało. Ach, wodaj mi moje hrěchi — ale stysknoscź mojeje wutroby je wulka, wutorhń mje s mojeje nusy!

25. dźeń augusta 1662. Tón Knjes je ßo nade mnu ßmilił. Dźenßa bu naju schtwórte dźěczo, Pawoł Bjedrich, psches ßwjatu kschczenizu do towarstwa s Khrystußom pschiwsate. Moje wjeßele je wjetsche hacź mój dźak. Sskaboscź mojeho cźěła wschak je wulka, moja móz je slemjena. Ja skradźu popłakam, hdyž dźěczo pschi dójzynych nadrach leži a niz pschi maczěrnych! A tola je wone moje dźěczo! Knježe, ty chzył mi to dźěczo wostajicź! — Tola niz kaž ja chzu, ale kaž ty chzesch! — „Pytajcźe najprjedy Boże kralestwo a jeho prawdoscź, dha budźe wam to wschitko pschidate“ (Mat. 6, 33).

23. dźeń oktobra 1664. Nětk ßy ty saschoł k wěcźnemu měrej, drohi, sbóžny nano! dźenßa ßu tebje, ty ßwěrny wotroczźko teho Knjesa, do twojeje sparneje komorki donjeßli! Wsmi ßwojeho dźěscźa dźak ßobu horje a postrow wote mnje lubu, sbóžnu maczěr! Ach, mi je husto, jako bych waju, lubej, sbóžnej starschej, bórsy saßo wohladacź dyrbjała. Knjesowa wola ßo stań. „Mój nan a moja maczź mje wopuschcźitaj, ale tón Knjes ßo po mni horje pjerje“ (Ps. 27, 10).

6. dźeń małeho róžka 1665. Dźenßa naju pjate dźěczo, Handrija Christiana, psches ßwjatu kschczenizu temu Knjesej pschiwjedźechmoj. Tón ßmilny Bóh wodaj mi mój hrěch — ale moje njeßele je stysknoscź a srudoda. Ja wěm, so mi to dźěczo njewostanje. Ja to wěm, dokelž hižo ßmjercź w mojim cźěle tcźi. Wschitko, schtož ßo wot Boha je narodźiło, pschewinje ßwět, a nascha wěra je to dobycźe, kotraž ßwět je pschewinyła“ (1 Jan. 5, 4).

24. dźeń septembra 1665. Spij derje, mój luby Christiano! Ja wjedźach, so je tebi kolebka w njebjeßach pschihotowana. Nětko ty ležisch a spisch pola twojeho bratra a twojeju ßotrow a pola lubeho dźěda a wowki! Kak budźa ßo woni wjeßelicź, hdyž ty schińdźesch a — twoja maczź płaka. Ale twoja ruka, o Knježe, móže te ßylsy swutrěwacź. — Hlaj, jene dźěczo je namaj hischcźe postało a dlěje hacź te druhe schtyri. Dyrbjał-li ßmjertny jandźel ßo do nascheho doma pschińcź — Knježe, póscźel jeho ke mni. Ja ßym jara sprózna a ßłaba! — „Knježe, ja wocźakuju na twoje sboże“ (1 Mójs. 49, 18).

6. dźeń małeho róžka 1666. Mojeho lubeho mandźelskeho ßu wotßadźili. Tež to mje hischcźe potrjechi! Moja móz je ßłaba, ale tón Knjes wě, kelko móžu hischcźe njescź. Wutraj, mój luby Gerhardto, njehańbuj ßo evangelijona wot Khrysta a wotpołož stajnje dobre ßwědcźenje psched wjele ßwědkami. Ja sa tobu póńdu do hubjenstwa, do puscźiny, do nusy a ßmjercźe. Njeboj ßo tych, kiž cźěło morja, duschu pak njemóža moricź! — Gerhardto, ja wěm, so ßo ty ženje njekhwalisch, pschetož ty ßy cźicheje myßle a s wutrobu ponižny, ale nětko khwal ßo wótsje a ßwěru — khwal ßo teho Knjesa Jesom Khrysta! Wostań ßwěrny, bjes Božeje wole wróbl s tsěchi njepadnje — my hłoda njewumrjemy. Wutraj, mój Gerhardto, doniž pschistupił njejßy k horje Sionskej a k městu teho žiweho Boha, k temu njebjeskemu Jerusalemu a k tej shromadźisnje wjele tawsynt jandźelow a k tej shromadźisnje tych prěnich narodźenych a k Bohu, temu ßudnikej wschitkich a k tym ducham tych dokonjanych prawych a k temu ßrědnikej teho noweho sakonja, k Jesußej (Hebr. 12, 22—24). — Bóh žohnuj tebje, mój Gerhardto! Nětko ja cźuju, kak wulki ty ßy a kak mała ja ßym, twoja hubjena dźowka!

29. dźeń małeho róžka. Wcźera dyrbjach kusk krwě pluwacź, schtož tych mojich jara nastróži. Ja jich směrowach. Ale dźenßa ja cźuju — moje mozy ßo bóle a bóle shubjuja. Dźiwne cźucźe mi psches stawy cźehnje. Wone drje budźe poßoł, kotryž mje wot jow wotwoła. Dyrbjało-li tak bycź, Knježe, daj, so ßłaboscź mojeje wutroby pschewinu. Tebi mojeho lubeho mandźelskeho a moje dźěczo, kotrež ßy mi s wulkej hnadu wostajił, poruczu. Do twojeju rukow poruczu ßwoju duschu. — Ja dale pißacź njemóžu! Moja ruka tschepoze! — „Khrystuß je moje žiwjenje, wumrjecźe je moje dobycźe“ (Phil. 1, 21)!

Jesußowe cźerpjenje w sahrodźe Gethsemane.

(Luk. 22, 41—44.)

Wy ßylsy mi běžcźe, schkrěj wutroba ßo,
Sa boloscź, kiž Jesuß ßam pschecźerpił jo,
Sa nasche hrěchi, słóscź na ßwěcźe tu,
Kiž wěcźnu ßmjercź wěscźe nam pschinjeßechu.
Nasch sbóžnik, te jehnjo tak njewinojte,
Do sahrody k duchownom' cźerpjenju dźe,
Hacź do ßmjercźe srudny tam sastupił ßy,
Do stysknoscźe zyle kaž ponurjeny.
Ta hodźina bije, so wumóz naß dźesch,
Wot cźerta a s hele a wot ßmjercźe tež,
Naß wujednacź s Bohom a hnadu nam dacź,
So sbóžnoscźe dźěl my tež móžemy bracź.
W Gethsemane sa naß ßam modlił ßo ßy,
Tam padźe do prócha na wobliczo ty,
Ta cźeža na duschi wscha podtłóczi cźe,
Kiž Bozi hněw na tebje wußypał je.
„Mój Abba, mój Wótcźe, kiž lubujesch mje,
Njech kelch, jeli móžno, prjecź wote mnje dźe!
Pak twoja, niz moja wschak wola stań ßo,
Hdyž dyrbju sa cźlowjestwo pschecźerpicź wscho.“
Pót horzy ßo pocźesche, směschany s krwju,
Hdyž do procha padnył ßy na semju tu,
Sso bědźisch se ßmjercźu wschón woßłabnjeny,
We wocźomaj ßylsy — tak wupłakany.
Hdyž tsecźi krócź sa naß tam modlił ßo ßy,
Bu wot Wótza jandźel cźi pschipóßłany,
Kiž troscht tebi pschinjeßł, cźe poßylnił je,
Hdyž ßmjercź a cźert s helu cźe wobdawasche.
Hdyž dokonja sa naß to wumoženje,
Dha s prócha wón saßo ßo posběhnył je.
Hněw Bozi je nimo, ßmjercź pschewinjena,
Hdyž hischcźe ßo sa tebje kschižowacź da.
O hrěschny ty cźlowcźe, nětk wopomń dha to,
Schto Jesuß sa tebje ßam cźinił je wscho.
Cźe wujedna s Bohom, so hnadu nětk masch,
Hdyž jenož ty jemu tež wodźicź ßo dasch.
Dha wotewř jom' wutrobu, wodźicź ßo daj!
Cźe shotuje rjenje sa njebjeski raj;
Haj wopłakaj hrěchi a wopomń tež to,
So Jesuß cźi njebjeßa wotewrił jo.

Ernst Helaß.

Schpruch pschi wobnowjenju kschczeńskeho ßluba ßobu daty.

Ssy ßo ßnano wjeßelił a hižo na to myßlił, kajki schpruch budźe tebi twój duschepastyř ßobu dacź sa žiwjenje. Kak ßwěru je wón te schpruchi sa kóžde dźěczo wuswolił, kak móznje je wón jow Mari na wutrobu kładł: „Jene nusne je", kak khutnje je wón ßnano tebi abo druhemu pschiwołał: „Kraßna něz je, hdyž budźe wutroba wobtwjerdźena psches hnadu." A ty chzył tón schpruch sapomnicź? njechał ßnano hižo sa někotre dny wjazy wjedźecź, kotry je twój schpruch był? Njesapomń na njón. Wukń jón ßebi rano a wjeczor, hacź njeßedźi twjerdźe w twojim pomjatku. Pytaj jón ßebi w bibliji a cźitaj, schtož steji w schtuczkach, so by wuknył, jón prawje srosymicź. Někotremužkuli je schpruch hižo wumóženje, schkit pschecźiwo spytowanju był. Jim wjele bě wón kraßny pokład, kotryž ßu ßebi hischcźe w ßmjertnej hodźinje prajili a kiž na jich hubomaj leżesche, jako wotßal cźehnjechu do wěcźnoscźe.

Marja macź pod sbóžnikowym kschižom.

Stała je macź žałoscźata
Pódla kschiža ßylsowata,
Jako je jej' ßyn tam mrěł.
Tam bě wbohej sdychowatej,
Wurudźenej, žarowatej
Mjecź wschu duschu pschebodrěł.

Potulena, wutyschena
Steji macź tam wukhwalena
Jen'cźkoh' Ssyna Božeho,
Wuhlada wscha žarowata,
Woblědnjena, tschepotata
Cźerpicź ßyna ßwojeho.

Schtó s njej njechał ßobu płakacź,
Hdyž ju wuhlada ßo klakacź
Sastyskanu pod kschižom?
Móhł schtó hladacź bje wschoh' cźucźa
Na tu macźeř, kiž ßrjedź pucźa
Kleczi, cźerpjo se ßynom?

Napołožena je wina
Wscheho cźłowstwa na jej' ßyna,
Sa naß wuschwikaneho.
Na kschižu wschón wopuschcźeny
Wudychny jej' luby jeny
Mrějo ducha ßwojeho.

Pod twój kschiž ßo, Knježe, klaknu,
S twojej' macźerju sapłaknu
Na wschón mój hrěch njehódny.
Nanajlubschoh' chzu měcź tebje,
Podacź tebi chzu ßam ßebje,
Tajki b'du cźi spodobny. A. Skr.

Tónle khěrlusch ßym s łacźanskeje rěcźe na ßerbski pschełožił. Łacźanski ßo takle sapocźnje:

Stabat mater dolorosa
Juxta crucem lacrimosa.

Wupěßnjeny je wón wot Jacoponi da Todi, kiž bě psched 600 lětami we Włóskej, w měscźe Todi, žiwy. Jacoponi bě s woprědka prawisnik a ženjeny. Jako ßwoju mandźelsku nahle shubi, poda ßo hnydom po jejnej ßmjercźi do klóschtra k franziskanskim bratram abo k boßakam. Pola nich je wschelake rjane spěwy wudźěłał, bjes kotrymiž je tón jowle wot naß prěni krócź na ßerbski pschełoženy najsnacźischi a najßławnischi.

Schto chzu ßebi pschedewsacź na dnju wobnowjenja ßwojeho kschczeńskeho ßluba.

Na dnju wobnowjenja kschczeńskeho ßluba chzu ßebi pschedewsacź, pobožny kschescźijan bycź, chzu rad kemschi khodźicź a nihdy s njepoßłuschnoscźu Boże ßłužby skomdźicź. Chzu do kschescźijanskeho towarstwa stupicź, hdyž ßo mi někak składnojcź dawa, chzu ßo korczmy a wopiłstwa se ßwěrnej prósstwu wo Božu pomoz hladacź. Chzu rad w ßwojej bibliji cźitacź a woßebje njedźelu, hdyž njeje mi móžno, wschitke dny na wjecźorje jedyn staw cźitacź.

Chzu husto k spowjedźi pschińcź, s najmjeńscha kóžde lěto w jutrownym cźaßu. Chzu wschitke dny ßwěru ßwoje rańsche a wjecźorne žohnowanje spěwacź a žanemu dnjej ßo sminycź dacź, hdźež njespěwam s najmjeńscha jedyn ras Wócźe nasch. Tak husto, hacź do spytowanja panu, chzu Wótcźe nasch spěwacź.

Chzu dobrocźiwu wutrobu měcź a rad khudym dawacź, też chzu po ßwojej najlěpschej mozy sa twarjenje Božeho kralestwa, sa swonkowne a snutskowne mißionstwo woprowacź.

Chzu pódla biblije też druhe dobre łopjenka cźitacź; chzu ßebi też tajke dźerźecź, n. psch. „Pomhaj Bóh".

Chzu wscho, schtož cźinju a wostaju, cźinicź a wostajicź w mjenje ßwojeho Knjesa Jesom Khrysta, wyßokokhwaleneho hacź do wěcźnoscźe.

Ssymjo a płody.

W pyramidach, tutych móznych pomnikach egiptowskich kralow, ßu mjes druhimi wězami też žitne sornjatka namakali, kiž ßu tam nutskach lětstotetki, haj, tyßazy lět wotpocźowałe. Tute sornjatka ßu do semje ßyli, so by ßo pruhowało, hacź směja hischcźe móz skhadźenja a hlaj, bórsy pocźachu roscź. Kaž s tutym tyßazy lět starym ßymjenjom s pyramidow, tak ma ßo też se ßymjenjom Božeho ßłowa; tuto ßymjo ma też hischcźe dźenßa po wjele lětstotetkach žiwu móz. Kaž wot spocźatka, dha je też dźenßa hischcźe Boże ßłowo Boža móz. Daj tutemu ßymjenju jenož do twojeje wutroby panycź, kedźbuj na Boże ßłowo a wopomń a wobkhowaj to ßame, dha budźe też w tebi skhadźecź a ßo selenicź a kcźěje a płody pschinjeße. Drje móže też druhdy, kaž tamne žitne sornjata w pomnikach Faraonow, egiptowskich kralow, dołho w komorje, twojeje wutroby kaž morwe wotpocźowacź, ale tola morwe njeje ale w ßwojim cźaßu žiwe skhadźa.

Też cźłowske ßłowo, prósstwa, wußyte s dowěrjenjom na teho Knjesa, druhdy hischcźe po lětach płody pschinjeße. Tak běsche jedyn duchowny w rańschej Pruskej we jenych jendźelskich nowinach prósstwu sa ßwoju ßyrotownju wocźischcźecź dał, ale žanych darow na to dostał njebě. Hakle po někotrych lětach, jako běsche na ßwoju prósstwu dawno sabył, dosta s města Kairo w Egiptowskej wot jeneho Jendźelcźana 100 hriwnow, kotremuž běsche tam, kaž ßo praji, tamna nowina pschipadnje psched wocźi pschischła. Pósdny, ale stokrócźny płód. o—k.

Kónz pobrachuje.

Ssußod dó jstwy sastupi a ßynk doma jemu napschecźiwo běži, kaž běsche to swucźeny, so by jemu rucźku dał. „Schto dha ßy cźinił", ßo ßußod jeho woprascha, „kajki napohlad masch? Ssy we wójnje pobył?"

„Haj", wotmolwi macź hólcźeza, „to budźische móhło slě wupanycź. Ja běch ßebi motyku sabyła, kotruž na poli jara nusnje trjebach a póßłach mojeho ßynka khwatajzy domoj, so by mi ju pschinjeßł. S pschecźom mi ßłužicź a mi wjeßele cźinicź, je pschekhwatniwy běžał a panył. Motyka je jeho blisko wócźka sraniła. Pschi ßamym by jemu do wócźka sajěła a moje dźěczo by wócźko shubiło. Tak je hólz hischcźe s módrym wócźkom woteschoł."

Ssußod mjelcźesche a na žonu pohlada, jako chzył hischcźe wjazy ßłyschecź. „Kónz k tutemu podawkej pobrachuje", skónczjnje dźesche.

„To běsche kónz", žona wotmolwi, „ja ßym prawje ßwariła, so ßo mój hólz lěpje na kedźbu brał njeje, wjazy ja njemóžach, dokelž běsche ßo tola jenož s dźěcźazej njewobhladniwoscźu stało".

„Kónz pobrachuje", ßußod saßo dźesche.

„Mój hólz budźe ßebi to spomjatkowacź, a budźe pschichodnje wobhladniwischi", macź dale dźesche.

„Kónz pobrachuje", ßußod wótsischo a ßylnischo prajesche. Wón posběhny porst a pokasowasche horje a dźesche se ßwjatocźnym hłoßom: „Dźakujcźe ßo temu Knjesej, pschetož wón je dobrocźiwy a jeho dobrota traje wěcźnje." o—k.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; ßoburedaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a naklad Ssmolerjez knihicźischcźerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 14.
2. hapr.

Lětnik 3.
1893.

Szerbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Jutry.

1 Kor. 5, 8: „Dha dźerżmy jutry, niz w starym kwaßu, ani w kißałym czěścze teje słóścze a schibawstwa, ale w ßłódkim czěścze teje czistoscze a wěrnoscze.“

Dźerżmy jutry, pschetoż tón Knjes je stanył, wón je sawěrno stanył. Bóh je jeho sbudźił psches wěcznu móz a je kschižowaneho k fěrschczi żiwjenja a k prěniczkemu tych czinił, kiž ßu wußnyli. Jutry dźerżecz, to rěka wěstu nadźiju měcz, so je Bóh wopor ßwojeho lubeho ßyna na kschižu sa naß hnadnje pschijał a so je wón ßwój sygl na wumóżenje stajił, kotrež je ßo psches njeho stało. Tónle sygl rěka: Horjestawanje a wěczne żiwjenje sa wschěch tych, kiž ßu w wěrje do Khrystußa. Nětk hakle ßměmy s wjeßełoscżu wusnacz: Ja wěrju do wodawanja tych hrěchow. Hakle horjestacze je naß teho wěstych czinilo.

Dźerżmy jutry pschi ßwojich starosczach a czerpjenjach. Horjestacze sbóżnikowe pokaże nam, kak pucz dźe wot kschiża k krónje, wot nozy k ßwětłu, kak stej czerpjenje a kraßnoscz njerostorhliwje hromadźe swjasanej. Nasche boloscze, nasche ßylsy, nasche běźenje a staranje dyrbja nam lute snamjenja hnadneje pomozy Knjesoweje bycz. To wscho dyrbi nam pomhacz k sbóżnosczi a naß wuczisczicz sa tamny ßwět, sa tón ßwět teho horjestawanja, na kotryż czakamy. W Khrystußowym horjestaczu budźemy wěsczi, so czerpjenja tuteho czaßa hódne njeßu teje kraßnoscze, kotraż budźe ßo nad nami sjewicz.

Dźerżmy jutry a wobkhowajmy psches horjestanjeneho żiwu nadźiju wěczneho żiwjenja jako njesachodne kubło ßwojeje dusche. Wěsta je w horjestanjenym nascha nadźija. Ssmjercz w jaßnosczi jutrowneje nadźije dyrbi pschestacz ßmjercz bycz a budźe ßo pscheměnicz do jandźela horjestawanja. Njeje żana ßmjercz, hdyż w nami jeno to skasy, schtoż dokonjane żiwjenje sadźěwa. Njeje żana ßmjercz, hdyż naß posběha w wokomiknjenju s czěmnoscze k ßwětłu, se ßłaboscze k mozy, s hrěcha k ßwjatosczi. Njeje żana ßmjercz, hdyż naß bóle pschibliżi horjestanjenemu kralej człowjestwa, so jeho widźecz ßměmy wot wobliczа k wobliczu.

Dźerżmy jutry s czichim, měra-polnym troschtom pschi rowach tych ßwojich. Jutrowny kral Jesuß praji: Ja ßym żiwy, wy budźecze tez żiwi. Hdźez ßo jutry wěrnje ßwjecza, tam czeknje boloscz dla dźělenja, setryja ßo ßylsy tyschnoscze, sahoja ßo rany wutroby. Po małej khwili budźemy se ßwojimi lubymi pola teho Knjesa. Schtó móże ßo ßmjercze bojecz, hdyż nam ßmjercz tych saßo dawa, kotrychż ßmy lubowali a shubili, sa kotrychż ßmy żiwi byli a s kotrymiż dale żiwi bycz je nascha żadoscz? Schtó móże ßo ßmjercze bojecz, hdyż ßu nasche wotßalczehnjenje psches Khrystußowe horjestacze durje k wotpoczinkej Božeho luda, hdźez ßměmy wotpoczowacz wot wscheho hrěcha a hubjenstwa a wscheje czwile?

Dźerżmy jutry s tym, so ßmy hižo jow żiwi w tej czistosczi a wěrnosczi, kotraż budźe tam nascha pycha a czescz. Kralestwo horjestanjeneho Knjesa je kralestwo prawdoscze, měra a radoscze w ßwjatym Duchu. Schtóż chze w nim jeho wuczomnik bycz, dyrbi ßam horjestanycz s rowa sachodnoscze, pytacz to, schtoż je horjekach, hdźez je Khrystuß,

kiž ßedźi na prawizy Božej a žiwjenje wjesćź potajene ſ Khrystußom w Bosy. Čzista wutroba, duch wonowjeny pſches ßwjateho Ducha a ßamo czěło poßłuſchne tutemu Duchej dyrbja wſchudźom a pſchezo ſjewicź kraßnoſcź horjeſtanjeneho.

Potom je wurjedźeny ſtary kwaß hrěcha a ſchibawſtwa, potom ßmy nowe czěſto, kaž ßebi jutry žadaja wot naß. Pſchetož my mamy tež jutrowne jehnjo, to je Khrystuß, ſa naß woprowany; my mamy tež wumóženje, to je wot ſeńſkeho hubjenſtwa a wot duchowneje ßmjercźe ſtareho czlowjeka; my mamy tež pſchihotowanje na ßwjedźeń, to je ßwjedźeńſka pycha naſcheho nutskowneho žiwjenja połneho nadźije a wěſteho dowěrjenja, měra a radoſcźe w ßwjatym Duchu. „Moji najlubſchi, my ßmy nětk Bože dźěczi, ale ſjewiło ßo hiſchcźe njeje, ſchtož my budźemy. My pak wěmy, hdyž ßo ſjewicź budźe, ſo my jemu podomni budźemy; pſchetož my jeho widźicź budźemy tajkeho, kajkiž je.“

Jeno duſchu poſběhńcźe
Wot ßyczow, kiž ßwět wam wlecźe,
A ßo tudy poddajcźe
Temu, ſ kotrymž tam bycź chzecźe;
Rjekńcźe: k njebju, wutroba,
Tam maſch twojoh' ſbóžnika.
Hamjeń.

Snutskowne mißionſtwo.

(Pokračžowanje.)

So pak by ßo biblija tež wot kſcheſcźijanow prawje ſrosymiła a wukładowała, doſcź njeje, ſo duchowny kóždu njedźelu na klětzy wukładuje a ſo ßebi kſcheſcźijan ßam w biliji domach czita. Nuſna wěz je, ſo czíſchczane ßłowo pomha k póſnaczu. Duž ßu ßo hižo w ſtarych czaßach towarſtwa ſałožiłe, kotrež tajke knihi wudawachu, w kotrychž ßo kſcheſcźijanſka wuczba na žiwjenje nałožuje a w kotrychž ma kſcheſcźijan wukładowane ßwjate pißmo w njedźelſkich prědowanjach. Tež my bjes Sserbami mamy tajke wužitne towarſtwa, to je naſche ßerbſke lutherſke knihowne towarſtwo, kotrež w myßli ſnutskowneho mißionſtwa ſkutkuje a je hižo wjele tajkich wužitnych w kſcheſcźijanſkej myßli a duchu ſpißanych knihow kaž tež modleřſkich a prědařſkich knihow wudało a hiſchcźe wudawa. Ja jenož dopomnju na te rjane knihi: „Domjaza klětka“, „Domjazy woltař“, „Wſchědny Boži khlěb“, „Lěkařſtwo duſche“, „Zionſke hłoßy“ atd. (Kóždy Sserb dyrbjał ßobuſtaw towarſtwa bycź.) Wot druhich tajkich wužitnych towarſtwow w naſchim wótznym kraju mjenuju Calwſke, kotrež w lěcźe 1832 ßwoje dźěło ſapocźa a ſa 15 lět 800,000 knihow rospſcheda; rosnoſcherjo tuteho towarſtwa tež huſto naſche ßerbſke woßady pſchekhodźa. Schtóž je ßebi hižo ßwoje ßerbſke knihi wot knihowneho towarſtwa wudate pſchecźitał a ma žadanje a khwile, hiſchcźe druhe rjane wězy czitacź, temu budźa knihi tuteho towarſtwa wěſcźe witane; ale ja ßebi myßlu: „Naſche ßerbſke lutherſke knihowne towarſtwo nam bliže leži a nam kóžde lěto telko rjanych knihow w kſcheſcźijanſkim ſacźuczu ſpißanych do rukow dawa, w kotrychž w naſchej lubej maczěrnej rěczi czitamy wo prawym kſcheſcźijanſkim žiwjenju, ſo němſkich njetrjebamy.

Wěſta wěz je, ſo w naſchim czaßu ludźo wjele a radźi czitaja. To je ſnutskowne mißionſtwo we woczomaj měło, hdyž je radźiło, małe knihownje ſałožecź, w kotrychž ßo dobre knihi khowaja ſa kóždeho, kotryž chze něſchto czitacź.

Kſcheſcźijanſke myßle do domow a wutrobow njeſcź — tutemu ważnemu nadawkej chzedźa tež ßłužicź nabožinſke czaßopißy. Tajke czaßopißy maja natwaricź wutrobu, ſ dobom pak tež roswuczicź wo Božim kraleſtwje a powjedacź podawki ſe žiwjenja pobožnych kſcheſcźijanow, kotſiž ßu ßwěru ſa ſtopami Khrystußowymi ßlědźili. Hdyž widźimy, kak czi ſozialdemokratojo ßwoje powróczaze myßle po tym puczu do domow pſchinjeßu, ſo nowiny a czaßopißy roſchěrjeja, je nuſna wěz, ſo tež my jako kſcheſcźijenjo jim ſ tymi ßamßnymi brónjemi napſchecźiwo ſtupimy, ſ kotrymiž chzedźa woni kſcheſcźijanſke žiwjenje wutupicź — ſo kſcheſcźijanſke nowiny a czaßopißy ßwój pucź do domow namakaja. Jako czaßopißy, kotrež maja tón wotpohlad, mjenujmy czaßopißy ſnutskowneho mißionſtwa. To nichtó prěcź njemóže, ſo ßu tajke czaßopißy nuſne, ſo bychu ſ dźěla wopokaſałe njepſchecźelſke nadběhowanja, ſ dźěla ſaßo natwariłe, ſchtož je ßo ſhubiło wot kſcheſcźijanſkeho žiwjenja a ſmyßlenja. Němſke nabožinſke czaßopißy ßo wſchak dołhe lěta hižo wudawaja. Ale dołho je trało, prjedy hacź je naſch ßerbſki lud tajki njedźelſki czaßopiß do ruki doſtał. Nětko pak jón mamy; naſche lube „Pomhaj Bóh“, kotrež je ßwój tſecźi lětnik naſtupiło, je tajki czaßopiß. Wone ſe ſnutskownym mißionſtwom niczo czinicź nima, teho dla je tež jeho wopſchijecźe zyle hinaſche, hacź te mißionſkeho póßła, kotryž wo prědowanju evangelija w dalokich póhanſkich krajach powjeda. Dźiwajo na tu duchownu nuſu we wótznym kraju, hladajo na tych njepſchecźelow, kotſiž chzedźa tež nam Sserbam wěru, wot wótzow herbowanu, rubicź, kotſiž chzedźa naſch luby ßerbſki lud wo jeho najdróžſche kubło, wo jeho najwjetſchu khwalbu, ſo je wón pobožny a bohabojaſny lud, pſchinjeſcź, budźa w naſchim czaßopißu lubym Sserbam poſkicźene natwarjenje na ſałožku Božeho ßłowa, rosjaßnjenje wo ſabłudźenju tamnych njewěrjazych a rjane powjedańczka ſ Božeho kraleſtwa. Naſch czaßopiß chze ßobu k temu pomhacź, ſo by naſch lud woſtał pobožny lud a ſo by ſnutskownje wobtwjerdźeny ßo ſatraſchicź njedał wot hanjerjow Božeho ßłowa, ale jemu napſchecźiwo ſtał a dobył pſches naſcheho Knjeſa Jeſom Khrysta.

(Pokračžowanje.)

Jutrowne ßłónczko.

(Po němſkim.)

1. Na khorokožu.

Sſrjedź měßaza auguſta po mnje póßłachu, ſo bych k czěžkokhorej pſchiſchoł, kotraž běſche ßmjercźi bliſko. Woni proſchachu, ſo bych khwatał, ſo móhł ßo ſ njej hiſchcźe junkrócź modlicź. Ja hnydom dźěch a k jejnemu ßmjertnemu kožu pſchiſtupich. Wona tam leżeſche bjes myßlow, blěda, wocźi ſacźinjenej a ßłabe dychanje wo tym ßwědczeſche, ſo je jenož hiſchcźe ſchrěczka žiwjenja w njej. Jejnej ſtarſchej a ja ſpytachmoj ju na někotre wokomiknjenja ſ teho ßmjercźi podobneho ſpanja wubudźicź, tola podarmo. Teho dla ſa khwilku ſaßo woteńdźech pſcheßwědczeny, ſo ta khora ſe ßwojeho ſpanja wjazy njewotucźi, ale ſo bórſy wußnje ſa tute žiwjenje. Duž na druhe ranje ſ wěſtoſcźu woczakowach, ſo poßoł pſchińdźe mi jejnu ßmjercź pſchipowjedźicź. S wulkim dźiwanjom pak ßłyſchach, ſo je mrějaza wjecźor ſaßo ſe ßwojeho ſpanja wotucźiła a ſo je jej lěpje było, tak ſo je móhła ſe ßwojimi towarſchkami duchowne khěrluſche ſpěwacź — ſo pak je nětko ſaßo ßłaba. Ja k njej khwatach a ju ſaßo tajku namakach, kaž dźeń prjedy; wona pak ſ najmjeńſcha tak wjele wjedźeſche, ſo mje ſnajeſche a ſo móžach jej powjedacź wo kraßnych ßlubjenjach Božeho ßłowa a jej někotre rjane khěrluſchowe ſchtucźki wuſpěwacź. Wona pak hodźinu a bóle woßłabny, ſo ani ßłowczka wjazy prajicź njemóžeſche a hiſchcźe tón ßamy dźeń popołdnju czíſche a ſ měrom wußny.

Po jejnej ßmjercźi mi jejna macź powjedaſche wo tym dźiwnym podawku, kotryž běſche ßo tón wjecźor prjedy ſtał. Jako běſche ta dźowka nimale 24 hodźinow bjes myßlow leżała, běſche ßo na dobo ßama w kožu ßynyła a macź ſawołała. Jej běſche prajiła, ſo je kraßne wězy ſpizy wohladała a ßłyſchała, ſo je wuprajicź njemóže, ſo je ßebi nětko ſbóžneho wumrjecźa zyle wěſta, ſo k ßwojemu bratrej horkach w njebjeßach pſchińdźe. Wona běſche macź proßyła, ſo by po jejne towarſchki póßłała, ſo móhła ßo ſ nimi roszjohnowacź a hiſchcźe junkrócź ſ nimi ſpěwacź a ßo modlicź. Hnydom jejnu prósſtwu dopjelnichu a jejne towarſchki ßo wokoło ßmjertneho kožа ſeſtupachu. Wona jim ßama praji, ſo bórſy wumrje a proſcheſche je, ſo bychu jej někotre rjane duchowne khěrluſche ſpěwałe, kotrež běchu něhdy w ſchuli a w pacźerſkej wuczbje hromadźe nawukli. Wona ßama mjenowaſche te khěrluſche, kotrež ßo jej woßebje lubjachu, na pſchikład: „Moje žiwjenje ßy Khryſchcźe!“ Najdźiwniſche pak běſche to, ſo wona pſched małe hodźinami na ßmjercź ßłaba, něhdy w kožu ßedźeſche a ßobu ſpěwaſche ſ tajkim hłoßom, kajkiž běſche wón něhdy w prjedawſchich lětach klinczał, ſo niczo wo czěžkej khoroſcźi na njej widźecź njebě, tak ſo pſchecźeljo, woßebje macź, ſ teho nadźiju czerpachu, ſo móže jej ſaßo lěpje bycź. Pſchi ſpěwanju ßwěcźeſche ßo jejne wobliczo ſe ßamej radoſcźu, wocźi běſchtej kaž pſchekraßnjenej k njebjeßam poſběhnjenej a jejne ßmjertne kožo bu jaßne ßwědczenje ſa naſcheho horjeſtanjeneho ſbóžnika. Jako běchu ßo khěrluſche doſpěwałe, ßo ſaßo ſprózna lehny, roszjohnowaſche ßo ſe ßwojimi towarſchkami a potom ſaßo myßl ſhubiwſchi wußny. A wona wjazy njewotucźi, ale khwataſche k ßwojemu horjeſtanjenemu ſbóžnikej, kotryž daſche jutrownemu ßłónczku ßwěcźicź wyſche teho ßmjertneho doła.

2. Na pohrjebnischczu.

Lubi czitarjo, ja ßo nadźijam, so wy ſ czaßami, woßebje na jutrownym ranju, tak radźi won dźecźe na pohrjebnischczo kaž ja a ßo w duchu rosrěczujecźe ſ tymi, kiž ßu hižo saschli k ßwojemu měrej. Tam woni wschitzy leža a spja czakajo na tón dźeń, na kotrymž saßłyscha hłóß horjestanjeneho fěrschty žiwjenja, kotryž je něhdy wołał: Lazarje, pój won! Tón hłóß, kotryž wschak, hdyž budźe junu ßłyschecź, budźe psches zyły ßwět klinczecź, je w czaßu njezyłeho pósnacza, hdźež hladamy psches schpihel w potajnym ßłowje, najjaßnischi ßłyschecź na tym měsćze, na kotrymž je ßebi poßleni njepscheczel, ßmjercź, ßwoje lěhwo sczinila. Ja ßo kóždy krócź wjeßelu na pohrjebnischczu stejo ſ tymi, kiž tudy spja, so je tutemu njepscheczelej (ßmjercźi) móz wsata!

Tak ßym husto won schoł na nasche pohrjebnischczo a ßym ßebi rowy wobhladował. Tam wschak jich wjele njeleži, na kotrychž rowach wulke kamjeńtne pomniki steja se słotymi pißmikami, kotrež ßu daloko widźecź, tam leži wjele khudych, niskich, kotsiž w žiwjenju wjele njepłaczachu a ßu dawno sabyczi. Kak wjele czělneho hubjenstwa, kak wjele sěmskeje srudoby a nusy je sahrjebane pod tymi rowowymi hórkami. Ale, hdyž też woni niczo wulke njeběchu, njemóža woni ßnano na tym dnju horjestacza postanycź pscheczíwo tebi, kiž ßo ty wulki a mudry czujesche, a prajicź: „Ja njeßym niczo był — ani wulki ani wuczeny ani mudry, ßwět wo mni niczo wjedźał njeje; ja ßym khory a hubjeny był; ale ja ßym teho Knjesa Jesußa lubował, ßym ßebi žadał, so bych pola njeho domach był a ßym wumrjeł na jeho saßłužbu ßo sakožujo.“ Duž ßebi husto pscheju, so bych mały a niski a bjes wulkeho mjena był kaž woni, so pak bych też teho Knjesa Jesußa lubował kaž woni hacž do ßmjercźe. Hdyž pak chzyli mi kamjeń na row stajicź, je moje žadanje, so mi njebychu niczo druhe na njón napißali, hacž te ßłowa, kotrež chzysche pobožny Heßa něhdy na ßwój kamjeń napißane měcź: „Ja wěrju wodawanje tych hrěchow, horjestawanje teho czěła a wěczne žiwjenje. Hamjeń.“

To je njebohi profeßor Vilmar pißał, kotryž je w lěcźe 1668 wumrjeł. Tón bohacźe wobdarjeny, wuczeny a psches Božu hnadu rosßwětleny muž spi na pohrjebnischczu w Marburgu a jeho pscheczeljo ßu jemu na jeho pomnik napißacź dali: „Ja ßym wěrił wodawanje tych hrěchow, horjestawanje teho czěła a wěczne žiwjenje. Hamjeń.“

Dźiwna wěz pak je, so tajzy wuſwoleni mužojo Boži, kotsiž ßu Bohu ßłužili a Jesußowe ßłowa wobarnowali, tak nisko ßami wo ßebi ßudźa a wschu khwalbu a nadźiju w tym pytaja, so wěrja wodacźe hrěchow a wěczne žiwjenje. Ja bych chzył, so ty, luby czitarjo, a ja bychmoj žiwaj byłaj temu Knjesej ßamemu a njewjedźałoj wo žanej wjetschej khwalbje, khiba tej: Ja wěrju wodacźe tych hrěchow.

Kamjeń.

Bě ßobotu do jutrow. Błuko ßwěczesche ßo lampa w khudej stwiczzy, kotraž bě hacž dotal jeno sboźe a spokojnoscź widźiła, nětk pak bě połna czěžkeje srudoby. Dwaj człowjekaj, kotrajž w njej bydleschtaj a po Božej woli hromadźe ßłuscheschtaj, běschtaj ßo runje w hněwje a njepscheczelstwje dźěliłoj a nětk błudźesche ßo muž něhdźe wonkach wokoło a njechasche saßo dom, a žona ßedźesche, srudnje psched ßo hladajo, sa blidom a mějesche tam ležo po starym swuczenym waschnju ßwoju bibliju. Chzysche, kaž hewak pschezo, staw, sa tón dźeń postajeny, czitacź. „Schtó budźe nam kamjeń wot rowowych durjow wotwalicź?“ Hacž k tutemu praschenju bě pschischła a nětk njemóžesche dale, pschetož dyrbjesche ßebi pschezo na ßwoje ßamßne srudne wobstejnoscźe myßlicź. Też na jeje wutrobje ležesche kamjeń — a czěžko sdychujo ßo ßama bjes pschestacza praschesche: „Schtó jón wotwali?“ Bě mała wěz była, wo kotrejž běschtaj ßo swadźiłoj, ale psches wjele wurěczowanja bě pschekora pschezo bóle rostła. Žanemu ßo njesdasche móžno, druhemu wodacź, byrnjež derje wjedźeschtaj, so by jeniczke ßłowo wscho saßo dobre czinilo. Nětk ležesche wina kaž czěžki kamjeń na žoninej wutrobje. Druhe ranje, jako ßo ke mschi swonjesche, wleczesche ßo žona ke mschi. Haj, wona ßo wleczesche, pschetož kamjeń hischcźe pschezo na njej ležesche. Też na mužowej wutrobje ležesche ßnano kamjeń. Wón bě posdźe dom pschischoł, njebě ßłowczko rěczał a njepscheczelstwo mjes mandźelskimaj trajesche dale.

Jako ßo jutrowna powjescź wot woltarja pschipowjedasche, njemóžesche žona nimale ßwojim ßylsam dowobaracź. Dźenß pak dyrbjesche historiju k kónzej ßłyschecź a njeßmědźesche pschi praschenju wobeju Marjow a Salomy stejo wostacź. „A jako tam pohladachu, pytnychu wone, so tón kamjeń wotwaleny bě, pschetož wón bě jara wulki“, klinczesche jej do dusche a wjeßele nastróžena pohlada žona horje.

By dha móžno było, so by kamjeń ßo wotwalił bjes teho, so by wona to njepytnyła? Bě sboźe, so žona žórło snajesche a też pucź tam, ſ wotkelž jej jeniczzy móžesche pomoz pschincź. Wschak běchu też jutry a wona ßedźesche w kemschach a ßłyschesche ßłowa wo luboscźi a sjednanju, wo wumóženju wot wscheje winy, a wo pokornym wusnaczu teje ßameje!

Wjeczor ßwěcźesche ßo lampa saßo jaßnje a pscheczelniwje w jstwiczzy sjednaneju mandźelskeju a rosßwětlesche sbožownej wobliczi. Kaž ßón ßo woběmaj sdasche, so bě czěžki kamjeń wot jeju wutrobow wotwaleny a stara luboscź saßo stanyła. Boża ßmilnoscź bě to czinila — we wschej czischinje.

Jutry.

Scź. Jan. 14, 19.

Hłóß: Jesuß moja nadźija.

Jesuß žiwy ſ rowa dźe,
Jeho žiwjenje je moje.
Dał mi prěni wodych je,
Hdyž ßo sapocza mi ßwoje.
Hdyž ja psches ßmjercź wotßal du,
Psches njeho du k žiwjenju.

Jesuß we mni žiwy je;
Ja ßym staw na jeho czěle;
We kschczeńzy wsa k ßebi mje,
So ßym nětko jeho zyle.
S nim mam sbóžne wjeßele,
Jesuß we mni žiwy je.

Jesuß we mni žiwy je,
To mje moja wěra wuczi.
Swjask ſ nim dźerżu woprawdźe,
Wutroba ßo k njemu nuczi.
We nim mam móz, žiwjenje,
Jesuß we mni žiwy je.

Jesuß we mni žiwy je;
Sswěcźe, dźi mi ſ twojim czaßnym!
Ja ßej žadam wutrobnje
S Jesußom hicź, ſ wěcznym, kraßnym,
Hdźež ßym žiwy w wěcznoscźi,
W Jesußowej kraßnoscźi.

Jesuß žiwy ſ rowa dźe,
Pschińdź dha, ßmjercź, nětk ſ twojim spanjom!
Jesuß saßo sbudźi mje,
Hdyž wón pschińdźe ſ tamnym ranjom.
Tehdom mam saß' žiwjenje,
Dokelž Jesuß žiwy je.

Ernst Helaß.

Praschenje.

Pój, luby czitarjo, pscheßadź ßo ras so mnu do czaßa wobnowjenja zyrkwje a dźi sa mnu do wulkeho a mózneho hollandskeho wikowarskeho města Genta. Tam w starym hrodźe bě ßo Khorla IV., mózny khěžor, narodźił, wo kotrymž prajachu, so ßo w jeho khěžorstwje ßłónzo nihdy njeskhowa. Tam dyrbjesche ßo nětk tutemu khěžorej hołdowacź. Wschitzy, kiž móžachu běžecź, běchu w tychle dnjach na nohach. Tawsynty zusbnikow běchu na ßwjedźeń ſ bliska a ſ daloka pschikhwatali. Schto wschak je wscho widźecź a ßłyschecź pschi tajkej składnoscźi! Woßebje wczipni běchu wschitzy na wotmolwjenje na praschenja. Bě ßo wulke myto ßlubiło tym, kiž budźa najlěpsche wotmolwjenje dacź na praschenje: Schto je najwjetschi a najlěpschi troscht sa kscheścźijana?

Wotmolwjenje dyrbjesche ßo ſ dźiwadłom (Schauspiel) dacź.

Tych, kiž chzychu ßebi myto saßłužicź, njebě mało. Niz jeno ſ wokoliny Genta, ale też ſ druhich krajow běchu sapóßłanzy pschischli, kiž chzychu ßebi myto saßłužicź. Najdale běchu wěscźe wobydlerjo wjeski Altdorfa w Schwajzarskej pucźowali. Woni běchu ßebi ßwojeje wězy jara wěscźi. A kotre dźiwadło pokasachu?

Zyle jednore pschedstajenje czerpjenja, wumrjecza a horjestacza Jesom Khrysta. Jich wotmolwjenje na stajene praschenje bě: „Horjestacze Jesom Khrysta je najlěpschi troscht.“ A na to dostachu tež myto.

By ßo dzenßa ßnano tajke praschenje stajiło a myto ßo sa najlěpsche wotmolwjenje ßlubiło? A hdy by ßo stajiło, by wone tajke wotmolwjenje namakało? A hdy by ßo namakało, by myto dostało? To ßu praschenja, kotrež chzył luby czitać ras ßam sa ßebje wopomnicz. Na kóżdy pad pak widzimy, naschi wótzojo wjedzichu, kajki troscht sa żiwjenje a wumrjecze na Khrystußowym horjestaczu mějachu. Njetrjebamy dha my tajkeho wjeßełeho dowěrjenja?

Khryst je horjestanył
A se wschej' martry czahnył,
S teho ßo mamy sradowacz
A Khrystuß chze naß troschtowacz.
Kyrie eleison.

Konfirmazijske rubischko.

Wobstarny duchowny w Sakskej pschińdze w ßwojej woßadze k jara starej żonje, so by jej k poßlednjemu troschtej ßwjate wotkasanje wudzělił. Wón ßo ju sa jejnym żiwjenjom praschesche. Wona jeho proschesche, so by jejnu kschinu woczinił. Tam leżesche na prawym boku w kucziku běłe sawalene rubischko. Wone běsche zyle sezołczene.

Ta stara żona praji: „Do tehole rubischka ßym ja psched 70 lětami na mojim konfirmazijskim dnju moje ßylsy płakała, hdyż ßo mi luboscz Boża psches rt mojeho prěnjeho spowjedneho wótza do wutroby wuliwasche. To rubischko ßym khowała, jo żenje trjebała, ani płokała. Hdyż pak bych hdy do spytowanja pschischła a Boha wopuschczicz chzyła, bych to rubischko do ruki wsała, na nje hladajo ßebi prajiła: „Do tuteho rubischka ßy ty twoje ßylsy płakała, jako ty twojemu sbóżnikej Jesußej Khrystußej ßwěrnoscz ßlubi a ßo czertej a jeho skutkam wotrjekny, dyrbja cze ßnano tute ßylsy na ßudnym dnju wobskorżowacz?“

Derje temu, kiż na ranju ßwojeho żiwjenja nastork dostanje, wostacz w Bohu spodobnym żiwjenju. Komuż te ßłowa dwanaczelětneho Jesußa: „Ja mam bycz w tym, schtoż mojeho Wótza je“ jako rańscha hwěsda wysche jeho żiwjenja ßo ßwěcza, temu budza tež te ßłowa jako wjeczorna hwěsda seskhadzazeho ßłónczka żiwjenje wobßwěczicz.

Dzenßa tebi, jutsje mi.

(Po němskim.)

Tute němske pschißłowo je w naschim czaßu ßwoje srosymjenje sa wěsty pad dostało, dokelż ßo s wjetscha trjeba, hdyż je ßmjercz jako njeproscheny hóscz něhdze do doma sastupiła. A je tež dobra wěz, hdyż budzemy pschi tajkich składnoszach na to pschißłowo dopomnjeni, so bychmy pschihotowani byli na pschińdzenje teho s koßu wobrónjeneho hoscza, hdyż wón junu wo nasche durje klapa. Ale wón tola njeje jeno ßmjertny jandzel, kotryż dzenßa jow a jutsje tam sastupi a po měscze a na kraju wokoło czaha — tež jandzel wjeßela s jeneho doma do druheho khodzi. Teho dla njemorkotaj, hdyż wón dzenßa do doma twojeho ßußoda sastupi; ty móżesch stroschtnje prajicz: Dzenßa tebi, jutsje mi. Wón w prawym czaßu tež k tebi dóńdze, duż budz s měrom. Hdyż ty runje dzenßa ßylsy srudoby płakasch — dha móża tebi bórsy saßo ßylsy wjeßełoscze s woczow kapacz. Wschako je kóżde lěto na khutny czichi pjatk radoszciwe jutrowne ranje seskhadzało; a hdyż ßy twój czichi pjatk pschepłakał a ßo pschebědził a je na wulki ßabat w twojej wutrobje woczichnyło, bórsy rjane jutrowne ßłónczko s twojim woknom nuts ßwěczi. A tež na twój poßledni czichi pjatk pschińdze — hdyż ßy wěru dzerżał a ßwěrnoscz wopokasał — wjeßełe jutrowne ranje a żadyn czichi pjatk wjazy do wscheje wěcznoscze.

„Pschetoż ßmjercz wjazy njebudze, ani srudoba, ani wołanje, ani boloscz wjazy njebudze, a Bóh budze s jich woczow wschitke ßylsy setrěcz.“

Jutrowny troscht.

W wuhlowych podkopkach w Belgiskej bě ßo żałoßne njesboże stało. Hischcze njebě móżno, widzecz, kak wjele ludzi a schtó bě wo żiwjenje pschischoł, a stysknoscz a strachota żonow a dzěczi njebě wopißacz. Wschitzy běżachu na město njesboża, płakachu, żałoszczachu a wołachu.

Jeniczka wudowa, kotrejež ßyn bě ßo s druhimi rano do hłubiny podał, wosta czicha a s měrom. Jako bě ßo straschna powjescz do wßy rosnjeßła, bě ßo wona do ßwojeje komorki samkła. Potom pak dzěsche wona směrom każ hewak na ßwoje dzěło. Drusy ßo jeje praschachu, kak móże tak s měrom bycz, dokelż je tola jeje ßyn tak duschny czlowjek a jejna jeniczka nadzija. Duż wotmolwi wona: „Runje to je mój troscht, so je mój ßyn pobożny a bohabojasny. Pschetoż jeli so je ßo jemu njesboże stało, dha je wón nětk pola Boha a kak njebych ja to jemu popschecz dyrbjała? Jeli pak je żiwy, dha je Bóh pola njeho a wón budze jeho tež dale wobarnowacz a mi wěscze saßo dacz.“

Dziwne wotmolwjenje.

Snate je, s kajkej słószczu khěżor Julianus sa tym stejesche, kschescżijanstwo saßo w ßwojim kralestwje wutupicz, so by póhanstwu, kotrež běsche pod khěżorom Konstantinom ßo jara wobmjesowało, saßo k mozy pomhał. K kajkemu czinjenju bu wón woßebje wabjeny psches ßwojeho póhanskeho wuczerja Libanija. Tutón Libanijus ßo wjeßelo nad podtłóczenjom kschescżijanstwa kschescżijanskeho wuczerja w Antiochiskej ßmějkotajo ßo woprascha: „Schto dha czini czěßłowy ßyn s Nazaretha?“

Kschescżijanski wuczeř jemu to krótke wotmolwjenje da: „Wón dzěła kaschcz sa twojeho wuczomza“ (khěżor běsche Libanijowy wuczomz).

A woprawdze! sa někotre dny powjescz pschińdze, so je khěżor Julianus w bitwje żiwjenje wostajił.

Dwaj njepschecżelaj.

Lube paczerske dzěczi, budzecze wjele njepschecżelow waschego żiwjenja po wěrje setkacz, ale dwaj njepschecżelaj budzetaj najhórschej, pola hólzow wopiłstwo, pola holzow hoffartnoscz. Kak husto sapoczinjetaj taj dwaj njepschecżelaj hižo na dnju konfirmazije ßwój skutk. Khodzenje do korczmy, picze, woßebje palenzpicze, je hižo někotrežkuliż czerstwe młode żiwjenje sanicżiło a sa tym czehnje pschezo njepózczżiwoscz, kotraż czěło a duschu skasy. Duż pschińdze czlowjek dele hižo w młodych lětach, shubi ßwoju strowoscz, měr ßwojeje wutroby a ßwojeho Boha. To czini potom hanjazy jasyk a khroble wobliczo, njeczistu myßl a njecziste ßłowa. Hdze wostanje wobnowjeny ßlub?

Wy holzy, hladajcze ßo hoffartnoscze. Sa njej khodzitaj żadanje sa pyschenjom a sa wjeßelom a schtoż ßo pschi tym shubi, czista wutroba. Někotrażkuli je bórsy na ßwoju rańschu a wjeczornu modlitwu sapomniła, dokelż ju myßle ßamßneje wutroby wobskorżowachu a dokelż bě ßo wot wuskeho pucza czescze a pózczżiwoscze sdaliła. Husto je jenoż jena kroczel wot pucza, ale na tutej jenej kroczeli wiße twoje njesboże sa twoje zyłe żiwjenje; duż hladajcze ßo njepschecżelow waschejе młodoscze a dzerżcze ßo kóżdy czaß teho dobreho pschecżela, wo kotrymż spěwacze:

Tam horkach, we njebjeskim raju,
Mój najßwěrnischi pschecżel je,
Ja teho ßwěta falschnoscz snaju,
Kiż sprawnych ludzi sjebacz chze;
Duż stajnje rjeknu pschi ßebi:
Jesuß je pschecżel najlěpschi.

„Pomhaj Bóh“ je wot nětka niz jenoż pola knjesow duchownych, ale tež **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin“** na wßach a w Budyschinje dostacz. **Na schtwórcz lěta** płaczi wón **40 np., jenotliwe czißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farar w Krjebi; ßoburedaktor: farar Gólcz w Budyschinku. Czischcz a naklad Ssmolerjez knihiczischczerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czisło 15.
9. hapr.

Lětnik 3.
1893.

Szerbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

1. njedźela po jutrach.

Jan. 20, 19: „Měr budź s wami.“

Jesußowi wuczomnizy běchu ßo wó jstwje shromadźili a běchu ßebi s bojosczu psched židami jstwine durje sawrjeli. Duž stupi tón Knjes wokoło wjeczora k nim a takle ßrjedźa bjes nimi stejo jim s lubosnym hłoßom pschiwoła: „Měr budź s wami.“ Jesuß bě saßo pola nich; s nim bě tu pola nich saßo měr.

„Měr“, tole ßłowo je było najpréńsche, kotrež je nasch horjestanjeny Knjes wuczomnikam pschiwołał. „Měr“, to réka: „wěczne pschecźelstwo s Bohom“ a to je wón cźłowjekam pschihotował. „Wscha skórźba kónz je wsała“, takle móżemy ßebi nětk spěwacz.

„Měr“, takle je jim tón Knjes prajił, ale wón je jim tónle měr tež s dobom ßobu dał, dokelž wón k nim jako pschewinjeŕ pschińdźe. Dokelž bě wón dobył, teho dla je tež wschěm ßwojim móhł měr wobradźicz. „Khwaleny budź Bóh, kiž je nam dobycźe dał psches nascheho knjesa Jesom Khrysta“, takle móżemy ßebi nětk wschitzy saspěwacz.

„Měr budź s wami!“ takle je tón Knjes ßwojich lubych wuczomnikow postrowił, kotrychž njepschecźeljo wobdawachu, kaž wjelki wowzy. Sswět praji, so je tam „měr“, hdyž je ßebi schtó wschěch pschecźiwnikow pobił a ma wschěch njepschecźelow pod ßobu. Khrystuß pak ßrjedź njepschecźelow steji, a tola je na nich s knjesom. „Ssrjedź njepschecźelow stacz, a pschi wschěm wutrobu wschu cźichu měcz a stroschtneje myßle bycz“, schtóž to ma, tón ma Khrystußowy měr, a tajkile měr je wjele wyschschi, dyžli wschón rosom. Hacz runje był wón na ßwěcźe w tyschnoscźi, budźe wón tola w Khrystußu wschón połny měra, — hlaj, tajkile dyrbjał ßo prawy kschescźijan najradscho wopokasowacz.

„Měr“, takle tole drohe kubło réka, kotrež je nam Khrystuß se ßwojej ßmjercźu dobył, jako bě ßo — naß sastupujo — sa naß dał khostacz. Pschetož, kaž je wón sa naß, naschich hréchow dla wumrjeł, tak je wón tež ßobu sa naß horjestanył, so měli psches njeho a ßobu s nim wschitzy psched Bohom prawdoscz. A hdźež je prawdoscz, tam je tež ßobu měr a pokoj, kaž nam ßwjaty Pawoł pische: „Dokelž teho dla ßmy prawi cźinjeni psches wěru, dha mamy pokoj (a měr) s Bohom psches nascheho knjesa Jesom Khrysta.“ Khrystuß je twój měr.

Daj ßebi na tym doscz bycz, so masch nětkle tajkeho Boha, kiž je tebi hnadny, — psches twojeho sbóżnika je cźi Bóh hnadny. Twoje jene a wscho budź tebi pak twojeho Boha hnada, — wopomń ßebi to jeno tak prawje ßwěru — njebudźe cźi Bóh hnadny, njebudźe cźi wscho druhe niz próschka hódne.

Bóh tón Knjes njech s nami cźini, schtož chze, njech nam dawa abo njech nam bjerje, njech naß schwika abo njech naß koschi, chzemy jeno pschezo w nim a s nim spokojom bycz. Wschak je nam wón nasch w Khrystußu hnadny Bóh, a tón nam wón tež do wěcznoscźe wostanje.

Khrystuß je twój měr, pschetož, smějesch jeho, smějesch ßobu s nim we wutrobje měr. Jeho krej nam nasche ßwědomnje wot morwych skutkow cźiste scźini, so móhli źiwemu Bohu ßłużicz. Była naß něhdźe nascha wutroba tamała, tehdy nam wón ßam praji: „Měr budź s wami!“

W Khrystuszu dźeržmy pak tež wschitzy bjes szobu měr. Hdźež je měr, tam je tež Khrystuß szam pódla. Dźeržmy bjes szobu szwěru jednotu w duchu psches swjask měra, potom budźe tón fěrschta měra, Jesuß Khrystuß, wěscźe tež szobu bjes nami.

Sjew szo mi, Knježe, hdyž szo mi styschcźe;
Mi chze szo po tebi, Jesu Khryschcźe.
Był ja szej sawrěł pucź do wutroby,
Sswědk mojej' bolescźe był tola ty.
Na wěczne tebi chzu wutrobu dacź,
So móhł pschi tebi szej trosch namakacź.
„Měr budź s tobu", tak postrow tež mje,
To b'dźe najrjeńsche mi wokschewjenje.

(Wschědny Boži Khlěb.)

Snutskowne mißionstwo.

(Pokracźowanje.)

Ważne je tež woßebje, so maja szo tež stawy kscheścźijanskeje woßady wopokasacź jako szobudźěłacźerjo snutskowneho mißionstwa.

Tam wschak tajke skutkowanje móžno njeje, hdźež szu stawy woßady prawemu kscheścźijanskemu cźucźu wotemrěłe. Bohužel je wěrno, so szu zyłe wßy a woßady w naschim wótznym kraju (hdyž tež Bohu dźakowano niz mjes nami Sserbami), wo kotrychž dyrbi szo to prajicź. Schtóž w wěrje žiwy njeje, temu tež s wěry luboscź pschińcź njemóže. Duž dyrbi szo cźlowjek najprjedy k wěrje dowjescź, so by tež skutkowaza luboscź wotucźicź móhła. Tu wěru k sbudźenju luboscźe płodźicź — k temu budźe najlěpschi szrědk, so szo tajkim w wěrje morwym duscham w žiwych wobrasach pokasuje skutkowanje snutskowneho mißionstwa; pschetož w tym skutkowanju szo Khrystuß szam prěduje a hischcźe dźenßa szo dopjelnjuje, so cźi jeni wěrja jeho szłowa, cźi drusy tych skutkow dla, kotrež je cźinił. Duž dyrbjałe szo w tajkich duchownje khudych woßadach spißy snutskowneho mißionstwa rosdźělecź abo dyrbjałe szo mißionske hodźiny wotbywacź. Snata wěz dźě je, kak wjele je szo sa swonkowne mißionstwo w mißionskich hodźinach dozpiło.

Hinak je saßo, hdy by woßada tajka była, so snutskowne mißionstwo na jejnych stawach dźěłacź njetrjebało, dokelž tu duchowneje nusy njeje. Sa tón pad by woßada szo cźim žiwischa wopokasacź a won hladacź na nusu w druhich woßadach a hotowa bycź dyrbjała szwoju pomoz wudźělecź.

S wjetscha pak je tak, so je woßada směschana s khorych a strowych stawow. Duž nastawa sa strowe stawy pschißłuschnoscź, tym khorym lěkarstwo podawacź, so bychu szo wustrowicź dałe. Tajke skutkowanje pak we woßadźe ženje tajke bycź nießmě, so woßadu jako zyrkwinsku roswjasa. S tym szu wotpokasani wschitzy tajzy, kotsiž we woßadach duch roskory rossżywaju a pschecźiwo krajnej zyrkwi schcźuwaja, dokelž szu hordźi doscź wěricź, so szu něschto lěpschi hacź drusy kscheścźijenjo. Lubi Sserbja, wón njeje prawy kscheścźijanski duch snutskowneho mißionstwa, kotryž tajkich sektěrarjow (na pschikład prědarjow irwingijanarjow) wodźi.

W towarschnym žiwjenju je wschelake, schtož w porjedźe njeje. S jeneho boka wulka khudoba a s druheho wulke bohastwo. My hladamy najprjedy na khudych a jich wobstejnoscźe. Evangelska zyrkej, kotraž khudych tak wyßoko cźescźi, so szu szo „domjaza cźeledź Boža" mjenowali, runje kaž tež Laurentius, romski diakon w druhim lětstotku, jako dyrbjesche „pokłady" woßady romskemu szudnikej pschepodacź, woßadźinych khudych pschiwjedźe — haj evangelska zyrkej njemóže khudych wopuschcźenych wostajicź, ale dyrbi szo jim s woßebitej luboscźu pschiwobrocźicź. Ale nusa w towarschnym žiwjenju njetrjechi tola khudych szamych; duž ma szo woßada, kotraž chze snutskownemu mißionstwu k polěpschenju towarschneho žiwjenja pomhacź, dale roshladowacź a wschudźom pomhacź, hdźež je pomozy trjeba, njech je to bjes khudymi abo bohatschimi.

W wulkich městach nadeńdźesch jich wjele, kotsiž szwój zyły cźaß s njewužitnymi wězami pschecźinja, kotsiž chzedźa jenož wužiwacź a tak ženje njenawuknu, schto rěka dźěłacź. Woßebje je wjele žónskich, kotrež zyły dźeń prósne khodźa. Hdy bychu szo tola tute tawsynty dopomnikę, so móhłe szwoje mozy stajicź do dźěła snutskowneho mißionstwa a w prawej luboscźi kscheścźijanskej zyrkwi szłužicź. Niz so cźi bohatschi semske kubła wobszedźa, je sawiscź a hněw bjes niskim ludom, wot sozialdemokratow naschcźuwanym, wubudźiło, ale to, so woni szebicźnje szwoje bohastwo sa szame spokojenje cźělnych žadoscźow wužija. Na to dyrbi szo pokasacź, kak tuta žadoscź jich wjele wobknježi, hdy bychu szo tež cźi roshněwali, kotsiž szu s tym szudźeni. Tak by szo snutskownemu mißionstwu pucź pschihotował, so tež wyschsche schtanty k skutkowanju ruku poskicźeja. Rěka szo szmilazeje, wumóžazeje, Khrystußa pschekraßnjazeje luboscźe, kotraž szo se žórka snutskowneho mißionstwa bjes khudych a pomozy potrěbnych wuliwa, dyrbi szwój běh namakacź tež horje k wyschschim schtantam. S wěstoscźu móže szo prajicź a dopokasacź, so wopokasana dobrota na cźěle a na duschi runje tak wjele, haj husto wjazy žohnowanja tym pschinjeße, kotsiž dobrotu wudźěła, hacź tym, kotrymž szo dostawa. Luboscź Khrystuszowa kaž szłóncźko ženje szwoje pruhi do jeneho boka szameho njescźele, ale do wschěch bokow. Duž dyrbja szo strowe stawy woßady k tajkemu dźěłu nucźene cźucź hladajo na to wulke žohnowanje, kotrež maja szame wot teho. My mamy tež hižo płody tajkeho skutkowanja pola nasz. To szu s prěnja wumóžerske domy sa dźěcźi; w nich szo dźěcźi wocźehnjeja w kscheścźijanskim duchu a smyßlenju, so bychu psched skaženjom sakhowane byłe. Tajki dom mamy w Hodźiju. Dale je szo na to hladało, so bychu szo wopiłstwu a njewobmjesowanemu wužiwanju cźělnych žadoscźow mjesy stajiłe. — Duž szu szo n. psch. towarstwa pschecźiwo wopiłstwu sałožiłe, kotrež maja wěscźe dobry nadawk. Wschitko to pak nasz napomina, pschezo dale skutkowacź w tym duchu a wocźi wotewrjenej a ruku k dźěłu hotowu dźeržecź, dokelž mamy wschitzy pschißłuschnoscź pomhacź, hdźež szo nam duchowna nusa pokasuje.

(Pokracźowanje.)

Žaneje khwile nimam szo modlicź, dokelž mam wjele dźěłacź.

My szo mało modlimy, — to dyrbi szo w naschim cźaßu pschezo saßo prajicź. S wjetscha szo ludźo s tym wuręczuja, so praja, so maja wjele dźěłacź, so khwile nimaja szo modlicź.

Njeje wjele bóle wutroba, kotrejež k modlenju nimaja, hacź khwile? Hdyž szo my tak mało k Bohu pschibližujemy, njeje to teho dla, dokelž praweje luboscźe k njemu nimamy?

O kajka je to dźiwna njerosomna wurěcź? Dokelž mamy wjele cźinicź, szo mało modlimy. To je runje tak, kaž bychmy prajicź chzyli: Dźěłacźeř ma cźężke dźěło psched szobu, teho dla szebi khwile njebjerje szwój grat swótsicź — łódź szo na dołhe pucźowanje nastaji, teho dla kapitan khwile nima, szo s nusnej zyrobu a wuhlom sastaracź.

Luther by szebi sa dźeń tsi hodźiny k modlenju wsał. Schto, wón je szo tsi hodźiny sa dźeń modlił a je tola telko dźěłał, tak husto prědował, tak husto pißał a tak wulki skutk dokonjał? My dyrbjeli po prawom prajicź: Wón je szo sa dźeń tsi hodźiny modlił a psches to běsche wón tón, kotryž běsche, psches to je wón dokonjał, schtož je dokonjał. Daniel běsche mudry muž. Wón běsche nahladowar sa 40 kraje a wobstara to tak derje, so szamo jeho njepscheczeljo niczo na njeho prajicź njemóžachu. Haj, wón wjedźesche pódla szwjate žiwjenje, hacź runje běsche wobdaty wot spytowanjow a pscheścźěhanjow póhanskeho szwěta. Kak wón to dokonjesche: Wón tsi krócź sa dźeń na szwoje kolena pany a szo modlesche. Wón pytasche bjes pschestacźa pola Boha szwětło, wodacźe, móz, cźichoscź, scźerpliwoscź, wěru, szwěrnoscź, khrobłoscź a jeho Wótz, kiž do potajneho hlada, jemu to sapłacźi sjawnje.

Hdyž móžesche japoschtoł Pawoł prajicź: „Ja szym wjele wjazy dźěłał, dyžli woni wschitzy", běsche to teho dla, dokelž wón lěpje rosumjesche, dyžli žadyn druhi, szwoju modlitwu a prostwu psched Boha pschinjescź. Tón Knjes Jesuß khodźesche wot jeneho města do druheho, so by dobrotu cźinił, khorych wustrowił a evangelijon prědował. Njeměješche wón khwile szo modlicź? Sswjate pißmo nam powjeda, so szo junkrócź do puscźiny poda szo modlicź; druhi krócź rano staže, junkrócź szo zyłu nóz modlesche.

A my, hdy budźemy to skóncźnje sapschijecź, so je tón cźaß, kotryž szo modlimy, nam szamym k wužitku pschi naschim dźěłanju? Njewucźi nasz to nashonjenje? — Ssmy my na tych dnjach, na kotrychž szmy szo mało modlili, lěpje dźěłali? Je nasz nasche dźěło bóle spokojało a druhim wjazy pomhało? Abo njebě wone runje tehdom njeměrne, njepłódne? Hdy bychmy dyrbjeli horliwi bycź w duchu, běchmy liwzy a nießwěrni! Ach, my njemějachmy khwile szo modlicź, hrěschicź pak khwile mějachmy.

Ale hdyž szmy njehladajo na wschě sadźěwki wot wonkach a

nutskach naschu wutrobu naschemu Bohu wotewrili a ßwoje dźěło jemu poßwjecźili, jeho wo radu a pomoz proscho, njejßmy to psches zyły dźeń cźuli?

Njecźinjesche ßo wschitko wjele lóźo a njedźěłachmy ſ wjetschej radoscźu a źohnowanjom? Hdyž mamy měrne ßwědomnje, daloku wutrobu, w kotrejž tón Knjes Jesuß bydli, njeje potom tež nasche dźěło, to najmjeńsche a to najcźeźsche porjeńschene, ßwjecźene a pschekraßnjene, dokelž naß Boźa hnada cźěri a cźescź Boźa je wottyknjeny kónz pschi naschim dźěłu.

Haj, hdy bychmy mało cźinicź měli, móhli ßebi skerje myßlicź, so je doscź, hdyž ßo mało modlimy — ale my mamy wjele cźinicź — ſ rukomaj, ſ hłowu — a teho dla dyrbimy ßo wjele modlicź.

Jedyn Turka praji: Wjele dźěłacź a ßo wjele njemodlicź, cźłowjeka ßucheho, wjele cźerpicź a ßo wjele njemodlicź, hórkeho cźini. Modlicź a ßebje ßameho sapřewacź, je wschitko, schtož cźinicź dyrbimy.

Spokojnoscź ſ Jesußom.

Hłóß: Schtož cźini Bóh, wscho dobre je.

Hdyž mam ja ßwojoh' Jesußa,
Schto dha ßej wjazy źadam?
Wón podawa mi njebjeßa,
Hdyž ßwětnych lóschtow tradam.
Njech ßwět tež mje
Tu sawjescź chze,
Jow ſ cźěłom a tež duschu,
Wo jeho pomoz proschu.

Hdyž mam ja ßwojoh' Jesußa,
Schto se ßwěta ßej scźinju?
Pschi nim mam sbóźne wjeßela,
Mi woda hřěchow winu.
Jom' dowěrju
Sso ſ wutrobu,
Duž sa nim ßwěru hladam
A jeho hnady źadam.

Hdyž mam ja ßwojoh' Jesußa,
Kiž lubuje mje jara,
Schto dha wo ßwěta pschecźelstwa
Sso wutroba wjaz' stara!
Ja k Jesußej
Du, k pschecźelej,
Kiž je krej pschelał sa mnje,
S tym sbóźnoscź pschinjeßł na mnje.

Hdyž mam ja ßwojoh' Jesußa,
Tak dołho hacź ßym źiwy,
Dha mam ja wěste njebjeßa,
Hdźež budu wěcźnje cźiły.
Njech wodźi mje
Hacź do ßmjercźe,
Dha khodźu, kaź wón źada,
Wón ſ hnadu na mnje hlada.

Hdyž mam ja ßwojoh' Jesußa,
Dha wjeßele k njom' póńdu;
Njech mje do rowa połoźa,
So ſ teho ßwěta wuńdu!
Ta duscha pak
We njebju tak
Je sbóźna, ſ jandźelemi
Cźescź, khwalbu spěwa rjeni.

Jutrowny ßwjedźeń w Ruskej.

(Po němskim.)

Jutrowny ßwjedźeń ßo w Ruskej hakle dźenßa ßwjecźi. Ruski jutrowny ßwjedźeń njeje jenoź wulki zyrkwinski ßwjedźeń k dopomnjenju na horjestacźe Khrystußowe, ale ßo w zyłej Ruskej jako ludowy ßwjedźeń wobhladuje. Schtóź chze widźecź, kak ßo jutrowny ßwjedźeń tam ßwjecźi, dyrbi w staroßławnym měscźe Moskwje pobycź, pschetoź w Pětrohrodźe ßo te stare waschnja bóle shubjuja.

Dokelž běch jutry 1880 w Moskwje, móźu wo tym powjedacź.

Jutrownu nóź ſ pschecźelom do zyrkwje dźěch, so bych te waschnja wohladał. Runjeź ßo khětro deschcźik dźěsche, běsche ßo tola wjele luda w zyrkwi a psched zyrkwju seschło. Woni běchu wschelazy ludźo; tu stejachu brodacźi burjo (muźikojo) w ßwojich koźuchach, bohaty pschekupz w dołhej cźornej ßukni; hubjenje swoblekane stare źony, kiź se symu tschepotachu; młode cźople swoblekane holzy, młodźenzy a hólzy — wschitzy cźakajo na pschipowjedanje wjeßełeje powjescźe: „Wón je horjestanył."

Na dobo swón Jwana wulkeho ſ hłubokim synkom saswoni a wschitke swony w zyłym Moskwje saswonichu. — Metropolita ſ wulkim hłoßom sawoła: „Jesuß je horjestanył". Biskopojo, diakonojo a popojo wschitzy po nim: „Jesuß je horjestanył". Kóźdy pschitomny dźerźesche ßwěcźku w ruzy — tak bě wulka zyrkej źiwnje wobßwěcźena.

Swony dale swonjachu, ale kaź ſ tym doscź było njeby, ßo ſ wulkich kanonow, kotrež běchu w bliskoscźi zyrkwje nastajane, wutsěli.

Hischcźe druhe źiwne waschnje namakasch. Hdyž ßo dwaj pschecźelaj w jutrownej nozy a na druhim dnju setkataj, jedyn ſ njeju praji: „Khrystuß je horjestanył", a tón druhi wotmolwi: „Wón je woprawdźe horjestanył". Potom ßo wonaj trójzy wokoschataj. To waschnje ßo wot wschitkich, tež wot khěźora ßameho wobkedźbuje.

We wójsku ßo na to waschnje krucźe dźerźi. Jutrowne ranje ßo wojazy bjes tsělbow sestupaja. Wyschzy ßo k ßwojim kompagnijam podadźa a hetman k prěnjemu wojakej stupi a praji: „Khrystuß je horjestanył". Muź wotmolwi: „Wón je woprawdźe horjestanył". Na to jeho hetman wokoschuje a tak cźini pola wschitkich wojakow, po nim cźi drusy wyschzy.

S tutych waschnjow widźimy, so ßu Rußojo pobożny lud, ale wulki strach tež je, so ßo na tajke swonkowne waschnja wjele pschiwěrow swjasa, kaź ßo nam to runje bjes ruskim ludom pokasuje. C. S.

Jeneho krosch dla.

Pomałku a se skhilenej hłowu dźěschtaj mandźelskaj psches dróhu do ßwojeho wobydlenja. Běschtaj to mandźelskaj, kiź běschtaj ßo rossßudźiłoj, ßo dźěłicź dacź, dokelž měnjeschtaj, so źiwjenje połne swady a njeměra, kotrež běschtaj hromadźe w poßlednim cźaßu wjedłoj, dłěje wutracź njemóźetaj. Dźenßa pschińdźeschtaj wot ßwojeho fararja, kiź mějesche poßledni krócź jeju wujednacź pytacź. Jenoź mało ßłowow běsche jimaj prajił, jenoź ßo woprashał, hacź ßo hischcźe na pschicźinu prěnjeje swady dopomnitaj, a jako běschtaj na to mjelcźałoj, běsche prajił, so dyrbitaj hischcźe junkrócź domoj hicź a ßo na to dopomnicź. Hdy byschtaj potom, hdyž stej ßo na to dopomnił, hischcźe na dźělenju wobstałoj, dyrbitaj saßo pschińcź. Hewak budźe ßebi myßlicź, so staj na lěpsche myßle pschischłoj.

Mjelcźo mandźelskaj do ßwojeho bydła sastupischtaj a źona w ßwojich wězach pytasche a dźěłasche, muź pschi woknje ßedźesche a na dróhu won hladasche. Ale wobeju myßle dale dźěchu. —

Na jene dobo stupi ßo źona psched muźa a dźesche ſ krótka: „Tón krosch je był, wěsch ßo hischcźe dopomnicź, tón krosch, wo kotrymź ßy ßebi rachnowanje źadał —"

„A kotrehoź běsche wudała, wołmu kupicź sa mały dar k mojemu narodnemu dnjej", dźesche muź, jako bychu ßłowa ßwojeje źony jenoź ßwoje myßle wuprajiłe. —

Źona sdychowasche a w ßwojich myßlach ſ woknom won hladasche. Haj — wona běsche pjenjesy k wułoźkej wot ßwojeho muźa dostała, tehdy, jako sbytk woteda, sliczbowanje wo jedyn krosch njetrjechesche: „Tu pobrachuje hischcźe jedyn krosch", běsche wón prajił a wona ſ krótka wotmolwiła: „Nó, schto dha je na tym leźane."

Ale muź chzysche zyle prawe sliczbowanje měcź, kotrež wona dacź njechasche, dokelž ßwoje potajnstwo sa narodny dźeń pscheradźicź njechasche. Skóncźnje pak, jako widźesche, so chzysche muź wschitko wjedźecź, wona wěrnoscź praji a pschistaji: „Nětko je mi zyły źort skaźeny a tebi tež. Ale to je tebi hiźo prawje. Ja budu ßo hladacź, tebi hdy saßo wjeßele cźinicź chzycź."

To běsche sapocźatk był. Wotproßycź źadyn njechasche a tak njebu prěnja swada wodata, ale pschezo nowu swadu sa ßobu cźehnjesche.

„Po prawom běsche tuta swada tola swada wo niczo", muź tak psched ßobu prajesche a sastróźeny ßwojej wocźi sběhny, so běsche ßwoje myßle wótsje wuprajił. Pschi tym pohlada tež na ßwoju

žonu, kotrejež wočži ßo se ßylsami syboleschtej w dopomnjeczu na prěnje czaßy ßwojeho mandželstwa, kotrež běsche tajke sbožowne było.

„Tón krosch rěcže hódny njebě", czische schepny. „Ja chzył, so njeby to ‚tehdy' ženje njebyło." W tym ßamym wokomiku tež ruka muža pscheczelniwje na jejnym ramjenju ležesche a jeho wočži jejnej pytaschtej. Wón drje je spokojom był s tym, schtož je ßam czitał a widžał, pschetož duchowny dołho na to czakasche, so byschtaj k njemu pschischłoj, so by wón spytał jeju wujednacž.

o—k.

Dobry rezept sa mandželskich.

(Po němskim wot A. B.)

1. Mandželskaj dyrbitaj ßebi po Božim porjedže k pomozy bycž: w czělnym a w duchownym, w wulkich a małych wězach, na dobrych a słych dnjach.

2. Fil. 2, 4 pißane steji: „Žadyn njehladaj na to ßwoje, ale kóždy hlada na to, schtož teho druheho je."

Po tajkim njedyrbjał mandželski prajicž: „Moja žona dyrbi mi pomhacž", ale: „Ja chzu jej pomhacž". A žona njedyrbjała prajicž: „Mój muž dyrbi mi pomhacž", — ale: „Ja chzu jemu pomhacž". Potom je woběmaj pomhane.

3. Tak steji tež pißane 1 Pětr. 4, 10: „Sskužcže ßebi jedyn druhemu s tym darom, kotryž kóždy dostał je, jako czi dobri sastojnizy wschelkeje hnady Božeje".

To je wopravdže duschna wěz! Duž njeřěka: „To mje niczo njestara, to czinicž njetrjebam" -- ale kóždy rad pschima a pomha a je pódla wjeßeły a druheho swjeßeli.

4. „Człowjek ßebi niczo wsacž njemóže, khiba so budže jemu date s njebjeß" (Jan. 3, 27). Ludžo chzedža drje wschelake po ßwojej woli ßami wsacž a na ßo torhnycž, ale w tym žohnowanja njeje. Schtož pak je dar Boži, je žohnowane.

5. Hněw w žiwjenju je kaž wohenjowa schkriczka. Njedaj jej pałicž, ale czißń ju do wody, so by haßnyła.

6. Pschecželniwoscž je wokschewjenje a troscht. Chzesch-li, so by pschecželne wobliczo widžał, hladaj ßam pschecželnje.

7. Ef. 5, 25—28 je wo mandželstwje rěcž. Mužej je prajene, niz jenož, so dyrbi ßwoju žonu lubowacž, ale tež, kak dyrbi ju lubowacž. Wone je wažne słowo, kotrež njech ßebi kóždy pschecžita.

8. Wo pschißłuschnoscžach mandželskeje namakasch 1 Tim. 2, 9—15, 1 Pětr. 3, 1—6, kaž tež Pschißł. Sal. 31, 10—31 nusne roswucženje.

9. Ty ßebi myßlicž njeßměsch, so je tajkeje schczětki, s kotrejž móžesch wschitko hnydom wotczeßacž. Ssy-li scžerpliwy, najdale pschińdžesch.

10. Ssy-li pomoznik, wopomń, so ßłabschi pschezo wjazy pomozy potrjeba. Njewustań pomhacž. To tež wo duchownym płaczi. Jeli tón jedyn hněwny, njeroshněwaj ßo tež, ale pomhaj. Wopokasaj jemu czim wjetschu scžerpliwoscž, luboscž a pschecželnoscž, potom budže jemu pomhane.

Hdyž je n. psch. A hněwny a B ßo ßobu roshněwa, budže zyła wěz czim hórscha.

„Njedaj ßo słemu pschewinycž, ale pschewiń ty to słe s dobrym!"

11. Dajcže słowu Božemu bjes wami bohacže bydlicž. Wone je wschědna zyroba sa duschu, muž a žona dyrbitaj je pilnje hromadže czitacž a rospominacž, so byschtaj po nim khodžiłoj, wone sjednoczuje a prawu mudroscž nawuczi.

12. Njesabudžmy na modlitwu. Fil. 4, 6 njesakasa jenož, ßebi staroscže czinicž, ale nam tež praji, hdže mamy ßo s naschimi staroscžemi wobroczicž. We wschitkich wězach k temu Knjesej. My móžemy jemu wschitko prajicž a wón ßo sa wschitko stara. „Wschitku waschu staroscž czißńcže na njeho" czitamy 1 Pětr. 5, 7, „pschetož wón ßo sa naß stara".

13. Wone pschińdu czaßy, hdžež jedyn druhemu njerosymi. Czim bóle ßo człowjek potom prózuje tu wěz ßam do porjada stajicž, czim hórje s wjetscha bywa. Duž njespytaj, ale dži s měrom temu Knjesej to wuskorzicž a prosch jeho, so chzył pomhacž — wón budže to czinicž.

14. Rěczecž je kaž ßlěboro, ale mjelczecž kaž słoto. Njestej sa tym, so by kóždy krócž poßlednje słowo měł.

15. Dawajcže a wam budže date. Schtož niczo njedawa, tež niczo njedostawa.

16. Dženßa je wažne słowo. Dženßa masch twój skutk dokonjecž a ty masch wschitke mozy napinacž, so jón derje dokonjesch. Dženß pak je tu tón Knjes a chze tebi wschitko dacž, czehož dženßa potrjebasch, jutsje tu tež saßo budže — teho dla budž sa dženßa žiwy a njecziń ßebi njenusnych staroscžow wo pschichod.

17. Kelko czežkotow a prózow ßebi pak człowjek nałoži s hordoscžu, nahramnoscžu a s tym, so ßebi wjazy wěri, hacž samože. Wostajcže ßo teho.

18. Czische, pilne, ßwěrne dźěło do prědka pschinjeße. Schtož pak chze ßo khětsje wobohaczicž, padnje do spytowanja a do ßycže a do wjele hłupych a schkódnych žadoscžow, kiž tych człowjekow do skaženja a do satamanstwa ponurja.

19. Ponižnje ßo pokhilejo namakasch pucž k prawemu měrej.

20. Na Božim žohnowanju je wschitko ležane.

Sslepa.

Jena ßlepa holza běsche w jenej franzowskej wßy žiwa. Scženje ßwjateho Marka s posběhnjenym pißmom běsche jejny najdróžschi a najkraßnischi schaz, ale holza běsche khuda a dyrbjesche s dźěłom ßwojeju rukow ßebi ßwój wschědny khlěb saßłužicž. Tak ßo sta, so wona bóle a bóle czucže w porstach shubi. S najwjetschej srudobu dyrbjesche shonjenje czinicž, so ßo porsty wjazy k czitanju njehodžachu. W jenej tajkej srudnej hodžinej, jako běsche saßo a saßo podarmo spytowała, s porstami w lubowanym Božim słowje czitacž a ßebi tam poßylnjenje a wokschewjnje pytacž, wsa wona skónczjnje jej lube knihi a je se ßylsami wobkrjepjo na hubje tłóczesche a je koschesche se słowami: Budž božemje, budž božemje, ty ßłódke słowo mojeho njebjeskeho Wótza, jědž mojeje dusche. Ja dyrbju tebje wopuschczicž.

W tutym wokomiku k najwjetschemu wjeßełemu pschekłapjenju shonjenje sczini, so jejnej hubje zunischo czujeschtej, dyžli jeje porsty a so móžesche s hubomaj pißmiki rosdžělicž. Wokomik ßebi tu wěz pschemyßli, potom saßo spyta a wschitke dwěle ßu sběhnjene. Zyle prawje se ßwojimaj hubomaj czitasche słowa: scženje ßwjateho Marka. Jejna wutroba je połna horzeho dźaka, wona panje dele na ßwoje kolena a ßwojemu njebjeskemu Wótzej ßo dźakuje, so móže nětko Boże słowo czitacž. — Kak wjele widžazych móže ßebi na tutej ßlepej holzy pschikład wsacž, so tež spósnaja, so je Boże słowo nasch najdróžschi schaz, nasche najwjetsche wjeßele.

Wěra a luboscž.

(Po němskim.)

Waschnje wěry je, so wona Boże powschitkowne ßlubjenja na jenotliwu woßobu nałožuje. Bóh je ßwět lubował — to wěra tak pschełoži: Bóh je mje lubował. My ßmy wschitzy Boże dźěczi psches Khrystußa — to wěra tak pschełožuje: ja ßym Boże dźěczo psches Khrystußa. Tak ßebi wěra, schtož wschitkim płaczi, ßama pschißwoji. Potom pak s wěry luboscž pschińdže a tón ßamy pucž wróczo dže. Hdyž je ßebi wěra, schtož wschitkim płaczi, sa ßwoje wsała, luboscž saßo wschěch swopschijuje. Hdyž wěra praji: Bóh je ßwět lubował, s tym tež mje, luboscž praji: Hdyž ma Bóh mje lubo, lubuje wón tež wschitkich a ja chzu jich tež lubowacž. Hdyž wěra praji: Khrystuß je mój, pschińdže luboscž a praji: Khrystuß je sa wschitkich. Hdyž wěra sa wschitkimi pruhami Božeje ßmilnoscže, kotrež ßu ßo wulake psches tón hrěschny ßwět, s woběmaj rukomaj koji, so by jim ßwěczicž daka do wutroby, jim luboscž saßo won ßwěczicž dawa do dalokoscže a schěrokoscže, sa wschěch. W tutym njepschestajnym pschepołoženju teho „my" do „ja" psches wěru a teho „ja" do „my" psches luboscž hiba a roswiwa ßo kschescžijanske žiwjenje.

„Pomhaj Bóh" je wot nětka niz jenož pola knjesow duchownych, ale tež **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin"** na wßach a w Budyschinje dostacž. **Na schtwórcž lěta** płaczi wón **40 np., jenotliwe czißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; ßoburedaktor: farař Gólcž w Budyschinku. Czischcž a nakład Ssmolerjez knihiczischczerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 16.
16. hapr.

Lětnik 3.
1893.

Sserbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Njedźela Misericordias Domini.

Jan. 14, 27: „Měr wam wostaju, ßwój měr wam dawam. Ja njedawam wam, jako ßwět dawa."

W tychle ßłowach wotkasa horjestanjeny a žiwy Jesuß tym ßwojim najwyschsche kubło ßwojeho zyłeho žiwjenja a wumrjecźa. To je tón měr, měr s Bohom tym Knjesom a tak we wutrobje a tak se wschěmi ludźimi. Bjes Jesußa njeje žadyn wěrny měr. Strowy a bjes staroscźow žiwy bycź, to je drje wulke kubło; pytnjemy to s wjetscha hakle potom, hdyž wone ßo nam wosjewi, kak wulke je. Ale sbóžnikowy měr je tola hinajschi. Sswój měr wam dawam, wón praji. Kajke staroscźe ležachu na jeho wutrobje, staroscź wo sboże zyłeho ßwěta; nihdy njeje człowśka wutroba była, kotraž by tajke brěmjo njeßła. Nasch hrěch, naschu ßmjercź, naschu zyłu nusu je wón njescź dyrbjał. Wot jeneho ßwojich wuczomnikow bu wón pscheradźeny, druhi je jeho saprěwał a pod kschižom je jenož jedyn ßwěrny wostał. Tola je wón pschi wschěm tym w ßwojej wutrobje měr měł. To bě jeho měr, so wón bě w najhłubschej duschi wěsty, so je Wótz jeho wótz, so Wótzowe dobre spodobanje wotpoczuje na nim, so je wón Wótza luby ßyn, Wótz w nim wostanje a wón w nim. Podobne wotpoczowanje dusche w Božej luboscźi chze wón ßwojim wuczomnikam wostajicź. Jeho ßłowa dyrbjachu jich wěstych cźinicź, so Wótz tež jich lubuje. Hdy budźichu Jesußowi wuczomnizy tehdy jeho ßłowa lěpje a hłubscho do ßebje horje wsali, dha bychu wěscźe we wschěch tych załoßnych wězach, kotrež na Jesußa pschińdźechu, tole wotpoczowanje duschow w Božej luboscźi shonili, bychu khroblischi wostali a njecźěkali, njesaprěwali, bychu tež po Knjesowym wumrjecźu wjazy nadźije wopokasali. Kaž Jesuß ßam, jako jeho pschimachu a psched ßudom pschezo majestetiski měr wobkhowa, tak by ßo to tež pola wuczomnikow pokasało. Sdychowacź, płakacź, skorźicź maja tež cźi, kiž steja w Božim měrje, ale wscho to njemóže měr s wutrobow won wsacź. Posdźischo je to na japoschtołach móznje widźecź było. Kajke załoßne brěmjenja a staroscźe ležachu na ßwjatym Pawole. Tola móžesche wón w liscźe na Romskich w 5. stawje, 1—5, tajki kraßny khěrlusch wo Božim měrje spěwacź.

Runje tak, lubowani, dyrbi ßo nad nami wschitkimi móz Božeho měra pschi wschitkej srudobje pokasacź. Srudoba drje njepschepuschczi nikoho, woßebje niz kschescźijanow. Cźi wschak maja hischcźe ßwoje woßebite srudoby, wo kotrychž njewěrjazi niczo njewjedźa. Sswětni ludźo njerodźa wo ßwoje smylki a brachi, kschescźijenjo njemóžeja a njeßmědźa to. Sswětnej starschej móžetaj se ßwojimi dźěcźimi spokojom bycź, hdyž jeno to njecźinja, schtož kubło a samóženje saniczi, kschescźijanskej srudźitaj ßo tež na tych we wutrobach potajenych schkodach. Sswětni ludźo njecźinja ßebi žanych staroscźow, hacź w jich wótznym kraju Boże kralestwo kschcźěje abo sapaduje, kschescźijanam je wotßwjecźenje Božeho mjena hrosa w wutrobje. Duž kschescźijan, kiž ma Jesußowy měr, drje bjes staroscźow njeje, ale wón wě tola: Božu hnadu njemóže mi nichtón a niczo wsacź a Boże kralestwo dyrbi dobywacź. To je wěstoscź jeho měra.

Ale na jene hischcźe njeßměmy sapomnicź. Hdyž Jesuß rjekuje: ßwój měr wam dawam, dha wón njecha jeno prajicź: Tajki měr wam dawam, kaž ja mam, ale tež tón měr, kiž je psches mnje sałoženy. Wěrny měr ma duscha jeno, hdyž wotpoczuje w Bosy, wotpoczowacź w Bosy pak móže jeuo, hdyž ßmy s Bohom sjednani, s Bohom pak ßmy jeno potom sjednani, hdyž je nascha hrěschna wina sapłaczena, sapłacził pak tule winu je jeno Jesuß. Duž je wschón měr, tak dołho hacź njejßmy ßo Khrystußoweho sjednanja w wěrje mozowali, jeno po sdaczu. O lubi kscheszćijenjo, sapschimńcźe pschezo s nowa saßo w wěrje tón wulki pokład, kiž je nam Jesuß na kschižu warbował a njeshubcźe jón nihdy. Napoßledku Jesuß hischcźe praji: ja njedawam wam, jako ßwět dawa. Ach schto dawa ßwět? Hdy by ßo wschěch ludźi, kiž ßu ßwětne žiwjenje dowoptali, wopraschał: woni bychu wotmolwili: wjele lóschtow, tola žaneho wěrneho wjeßela, wjele nadźijow a tola žaneho spokojazeho dopjelnjenja. Sswět je s nami cźinił, kaž sły dołžnik, kiž pschezo ßlubi, so chze sapłaczicź, ale nihdy ßłowo njedźerži. Sswět je nam wjele ßlubił, ale niczo njedźeržał. Nětk ßmy my srudni, morkotamy pschecźiwo Bohu a cźłowjekam a ßmy cźwilowani psches praschenje, schto po wumrjeczu budźe.

Tak ty njedawasch, luby ßmilny sbóžniko. Schtóž wot tebje wosmje, tón ma žiwjenje a wscheho doscź, jow měr a tam sbóžnoscź. Ty ßy wěrny khlěb, kiž je s njebjeß pschischoł. Schtóž wot tuteho khlěba jě, tón njebudźe nihdy wjazy hłódny. O daj nam twój měr, dha budźemy khowani sa cźaß a wěcznoscź. Hamjeń.

Snutskowne mißionstwo.

(Pokracźowanje.)

Tón duch, kotryž ma stawy kscheszćijanskeje woßady k žiwjenju wubudźecź, ßo lěpje wopißacź njehodźi, hacź se ßłowami tajkeho duchowneho, kotryž je ßam w ßwojej woßadźe hibanje k dźěłu sa snutskowne mißionstwo do skutka stajił. Wón pische w liscźe s lěta 1846 něhdźe tak:

„My ßmy mjelczeli, kaž dołho bě móžno, ale nětko ßo nam sda, so dyrbimy ßwědczicź sa tu wěz, sa tu woßadu wěrjazych; my jej pschiwołamy: Sběhń ßo a dźěłaj! A schtóž je k wodźenju postajeny, njech pomha w luboscźi dźěłacź a napominacź, so bychu cźi wěrjazy nawukli měschnizy bycź. Trjeba je, so lud wubudźimy k skutkam kscheszćijanskeje luboscźe. Kóždy njech dźěła s tym darom, kotryž je jemu daty.

Krajinow wschak je, w kotrychž je mało wěrjazych; druhich pak tež, w kotrychž je jich wjazy. Duž móhł wschak cźłowjek druhdy sadwělowacź, njewjedźo, hdźe ludźi k dźěłu namaka. Mi ßo sda: cźi wěrjazy, kotsiž ßu wubudźeni, ßu pschejara ßami ßebi pschewostajeni wostali. Woni maja ßo teho dla roswuczicź, so pósnaja, hdźe móža něschto ßobu pomhacź.

W naschim cźaßu je wjele duchowneje nusy. S wotkal dostanjesch dźěłacźerjow? Nasche woßady hischcźe pschezo tu hłupu myßl wotbyli njejßu: „Duchowny niczo dźěłacź nima!" My pak ßyły dźěłacźerjow trjebamy, hdyž dyrbi zyrkej bycź ßycź Khrystußowa. Duž dha shromadźisna Khrystußowa je to měschnistwo. Ale wone dyrbi ßo tež sałožicź.

Khwile hischcźe mamy. Schtó wě, kak dołho! Njewěra je ßurowa a njescźerpliwa. Duž wukupcźe cźaß!

Dokelž cźěmnoscź pschibjera, je nusne, so ßo kralestwo Bože pschezo dale w ßwojich strowych mozach roswiwa. Hdyž njerjad roscźe, dyrbi tež pscheńza roscź!"

Tón muž ma prawo; jeho ßłowo psched wocźomaj dźimy pohladacź do wulkich městow nascheho wótzneho kraja.

We wulkich městach je skažaza móz najwjetscha. To kóždy widźi a pósnaje, kotryž je do měscheńzy měschczanskeho hibanja pohladał. Tež cźi ludźo, kotsiž do praweho sboža, kscheszćijanskeje wěry wukhadźazeho, wěricź nochzedźa, dyrbja wěricź do teho njesboža, kotrež ßo jemu w wulkich městach pokasuje. Schtóž pak do teho sboža njewěri, tež pschecźiwo temu njesbožu niczo njesamóže; cźim bóle dyrbja cźi, kotsiž do teho sboža, w Khrystußu nam sjewjeneho, wěrja a jo jako ßwoje najdróžsche wobßedźenstwo snaja, stanycź, na pomoz pschińcź a k kóždemu woporej hotowi bycź. Woni maja se skutkom wopokasacź, so woni móz w njebjeßach snaja a maja, kotraž jim ßłużi, so móža rospadanki wěry saßo natwaricź. Na tutu pomoz ßwoje dowěrjenje stajo dyrbimy dźěłacź — radźenje nascheho dźěła pak temu poruczicź, kotryž móže woboje, ludy sahubicź a tež posběhnycź.

Schto pak ma snutskowne mißionstwo w městach cźinicź? Wone ma tu wschitke ßwoje mozy do dźěła stajicź, pschetož tam je wulke a cźeźke dźěło. Wschitzy sa to dźěło wubudźeni maja ßo sjednocźicź jako towarstwo tak mjenowaneho „měschczanskeho mißionstwa". To towarstwo ßwojich dźěłacźerjow po jich darach a mozach hladajo na duchownu potrjebnoscź po měscźe rosescźele. Dale směje ßo towarstwo sa to staracź, so ßo njedźelske łopjenka wudawaja a po móžnoscźi tunjo rosdźěluja (tajke mamy na psch. w „njedźelskim pschecźelu", wot Barlinskeho měschczanskeho mißionstwa wudawanym). Hospody sa rjemjeßłniskich a sa ßłużobne holzy (asyle) ßu hižo w najwjazy městach nastałe. (Njech kóžda ßłużbupytaza ßłużobna holza, kotraž do wulkeho města pschińdźe, ßo ßwěru sa tymi hospodami [asylemi] prascha, so do žaneho stracha njepschińdźe; — tajkich hospodow sa ßłużobne holzy masch we wschěch wjetschich městach; s wjetscha na kóždym dwórnischcźu papjerka na scźěnje wißy, na kotrejž je napißane, hdźe maja ßo ßłużobne holzy wobrocźicź (w Budyschinje na pschikład kóžda holza sa tuni pjenjes w Marcźinym wustawje hospodu namaka).

Kaž pak je tež we wulkich městach wjele khudoby, budźe tež nadawk „měschczanskeho mißionstwa", ßwojich ludźi do domow khudych ßłacź a jim duchownje a cźělnje ßłużicź.

Mandźelske žiwjenje we wulkich městach nam jara srudźaze wobrasy pokasuje. Duž je nusne, s napominazym ßłowom tych sabłudźenych pytacź a se wschěmi mozami tym dźiwim mandźelstwam, kotrychž je tam wjele, napschecźiwo dźěłacź. Najwažnische pak je, so ßo saßo domjaza nutrnoscź sawjedźe, so hospodař tež we wulkich městach saßo nawuknje, s tymi ßwojimi rano a wjeczor ßwoje pacźerje wuspěwacź. Cźeźke, wulke, ale tež jara nusne je skutkowanje měschczanskeho mißionstwa, kotrež je wotdźěl zyłeho snutskowneho mißionstwa.

(Pokracźowanje.)

+Nalětni wukhód na njedźelskim popołdnju.

Wone je njedźelu popołdnju; — powětr je tajki miły, njebjeßa ßu jaßne, wschitko ßo saselenja a kcźěcź sapocźnje. Pój, luby cźitarjo, mój chzemoj ßo khwilu wukhodźicź. Hdźe poňóžemy? Kusk won do Božeje rjaneje stwórby, na polu a w haju je rjenje! Tolc, mój mamoj nimo cźicheho pohrjebnischcźa hicź — a hlaj, wrota ßu schěroko wocźinjene, duž dha khwilu sastupmy, ja tak rady do teje sahrody Božeje du.

Hlaj, tam pschi zyrkwi steji jednory kamjeńtny kschiž. Se słotymi pißmikami steji na nim napißane: „Wěra, luboscź, nadźija." Ach, k temu kschižej a rowej mje pschezo cźehnje. Wone ßu ßo lěta minyłe, wone běsche tež tajke rjane popołdnje w nalěcźu kaž dźenßa, tehdy swony se srudnym synkom swonjachu a tule pschi wotewrjenym rowje ßo wjele ßylsow płakasche. Nětk je ßo na rowje saseleniło a wjele druhich rowow je ßo pódla wuryło, ale na tamnu hodźinu ßebi pschezo saßo pomyßlu a napißmo na tym kschižu je mi hłuboko do wutroby sapißane. Haj, ja ßym ju derje snał, kotraž tudy w cźichej komorzy wěcźnemu nalětnemu ranju napschecźiwo hlada, kotrejž zyłe žiwjenje běsche wěro, luboscź a nadźija. Duchowny mějesche prawo, jako wón tehdom w cźělnym prědowanju praji: „Semrjeta bu na ßwěcźe jara lubowana, teho dla ßo tež tak jara wopłakuje." Wona njeběsche žana wyßoka parschona, ale jednora burska žona, ale tajka pobožna, ßwěrna duscha, kajkejež na zyłym pucźu mojeho žiwjenja namakał njejßym. Wona běsche jena s „tych cźichich w kraju", kotraž njewidźena wot ßwěta ßwoju pschißłuschnoscź dopjelnjesche, cźische psches žiwjenje dźěsche, ale kotraž tajke bohate nashonjenje duchowneho žiwjenja w hłubokoscźi ßwojeje dusche njeßesche, so hischcźe dźenßa na nju spominamy. Jako niska wowzka běsche wona ßwojemu pastyrjej derje snata, kotremuž wona po cźeźkim spróznjwym žiwjenju, jako běsche ßwjate wotkasanje jako poßylnjenje na poßlenje pucźowanje wužiła, mało hodźinow do ßwojeje ßmjercźe s jaßnym hłoßom napschecźiwo spěwasche:

„Kaž dwaj, kiž ßo lubo mataj,
Tak ty k nawoženi khwataj!"

My ſ wulkej ſrudobu wokoło jejneho ßmjertneho łoža ſtejachmy, na kotrymž wona ležo bjes ſkorženja, pokna nadźije pſchińdźenju teho Knjeſa napſchecźiwo hladaſche. Jejne łožo pſchi woknje ſtejeſche, kotrež běſche wot ſelenych ſchtomow wobkhłódnjene a w kotrychž hałožkach ptacźatka ßwoje rjane nalětne khěrluſche ſpěwachu.

Na dobo wona praji: Cźitajcźe mi junkrócź 12. ſtaw ſ profety Jeſajaßa a wuſpěwajcźe mi hiſchcźe junkrócź mój wote mnje lubowany khěrluſch: „Mój je wſchón tón kſchižowany, moja luboſcź Jeſuß je.“ Na to wona ſe ßłabym hłoßom powjedaſche, kak je něhdy w dnjach cźežkeje ſrudoby a ſpytowanjow ßo praſchała: „Ach, Knježe, cźeho dla tak dołho?“ Duž je kaž wo ßnje ſaßłyſchała te ßłowa: „Pytaj ßebi w bibliji 12. ſtaw Jeſajaßa!“ Wona praji, ſo je jej tón ſtaw, kotryž prjedy ſnała njeje, wot teho cźaßa był mózny troſcht. Tak wona po cźežkim žiwjenju ßwojemu Bohu a Knjeſej napſchecźiwo wyſkaſche, kotryž běſche ju wot młodoſcźe pſches wjele kſchiža a ſrudoby k ßebi cźahnył. S hłoßom, kotryž bu ſ kóždej mjeńſchinu ßłabſchi, wona ſpěwaſche:

„Hdyž dyrbju wotßal cźahnycź,
Sso njedźěl wote mnje,
Chzył k pomozy mi ſtanycź,
Hdyž ßmjercź mje cźwiluje.
Hdyž budźe najſtyſknjſcho
Mi wok'ło wutroby,
Sjew ßo mi najtroſchtniſcho
Dla twojej ſtyſknoſcźe.

Cźicho a ſ měrom wona potom wußny kaž dźěcźo w macźěrnymaj rukomaj. Wona khwali nětko horkach jako wobydlerka njebjeſkeho Ziona teho iſraelſkeho ßwjateho, kotryž běſche w žiwjenju wulki pola njeje, kaž Jeſ. 12 na kónzu rěka. Na ſemi wona wjazy njeje, kiž běſche mi tola tak wjele; tola jejny row je mi ßwjate měſtno, wot kotrehož ßo ženje bjes duchowneho žohnowanja domoj njewrócźu.

Luby cźitarjo, mój chzemoj nětko ſaßo domoj hicź. Hdyž tež daloko njepobychmoj, Bóh móže nam tón wukhod žohnowacź. Pój, mój chzemoj domoj hicź, pſchetož wone ßo k wjecźoru pſchibližuje. Domach pak chzemoj bibliju wſacź a ſ wěrjazej wutrobu ßebi pſchecźitacź dwanaty ſtaw ſ profety Jeſajaßa.

Wucźahnyła.

Poßledni dźeń ſeptembra běſche pſchiſchoł a na 1. dnju oktobra mějeſche ſtara R. ſe ßwojeho ſtareho wobydlenja, kotrež mějeſche delkach w pinzy a w kotrymž běſche dźeßacź lět ſ dźěſcźomaj ßwojeho ßyna bydlila, wucźahnycź. W tym bydlenju běſche pſchezo dźěcźaza radoſcź knježiła; wona běſche pilna, dźěława žona, kotraž na porjad dźeržeſche. Druhdy ßo tež cźopła ßłóncźna pruha nutš doby pſches małe wokna, ſchtož wſchitkich ſ wulkej radoſcźu napjelni.

Druhdy wſchak běſchtej ßo jej wóczźy a duſcha ſpróznej hladałoj, hdyž běſchtej žedźiwje pytałoj módre njebjo, kotrež běſche ſ kuchiny widźecź. Scźěrpliwa njeßeſche wona wobcźežnoſcź ßwojich 82 lět, hdyž ßebi pomyßli na woßyrocźenej dźěſcźi, kotrejž běſche jej Bóh na wutrobu połožił a kotrejž běſchtej jej ßwjate ſawoſtajenſtwo jejneho jeniczkeho ßyna, ſahe ſ teho žiwjenja wotwołaneho.

Wón běſche, hdyž ßo wulke fabriki w Barlinje pſched Hamburgſkimi wrotami twarjachu, dobru ſaßłužbu měł, doniž njebě ſ twara dele panuwſchi njenadzujzy wo žiwjenje pſchiſchoł. Jeho młoda žona to cźežke domapytanje pſchewinycź njemóžeſche; ſrudoba a horjo běſchtej jejne ßłabe cźěło pſchewſałej a hdyž běſche ßwoje druhe dźěcźo porodźiła, tež k njej ßmjertny jandźel pſchińdźe, kotryž ju w lěpſchim ßwěcźe ſ lubym mandźelſkim ſaßo ſjednocźi.

Wowka pola teju dźěſcźow woſta a Bóh požohnowa dźěło jejneju rukow, ſo móžeſche jej ſežiwicź. — Wona dyrbjeſche ſe ſtareho bydlenja wucźahnycź, dokelž mějeſche ßo khěža pſchetwaricź. Duž běſche ßo ſtara žona na tón dźeń pſchihotowała. Pſchi tym běſche tak jara wuſtała, ſo dyrbjeſche hodźinku wotpocźnycź, prjedy hacź móžeſche dale dźěłacź.

Wona ßo do ßwojich mjehkich poßleſchcźow lehny, wußnycź pak njemóžeſche, ale ſtaroſcźiwje ßebi wó jſtwje wobhladowaſche, ſ kotrejž njerady prjecź cźehnjeſche, dokelž bě ßo tu 10 lět ſbožowna cźuła. — Wona ßebi myßleſche: „Kajke budźe w nowym bydlenju? Budu tam tež mi.ho hoſpodarja, dobrych pſchecźelow a ßwěrnych ßußodow namakacź, kajkichž tu wopuſchcźu? Ach, ſo njebych trjebała w ßwojich wyßokich lětach druhdźe cźahnycź!“ Tak jara ßebi po měrje, po njepſchetorhnjenym měrje žadaſche.

W 12 hodźinach Franz ſe ſchule pſchińdźe. Wona by ßo kóždy krócź na nim, dokelž běſche derjeradźeny hólz, ſwjeßelika, duž tež ßo dźenßa ſ jeho ſaſtupjenjom mróczałki ſtaroſcźe ſ jejneho woblicźa roſcźahnychu.

„Ssy ty duſchny a poßłuſchny był?“ ßo wona jeho wopraſcha.

„Mój ſchpruch ßym móhł“, wotmolwi wón.

„Kak wón rěkaſche?“

Franz ßebi rosmyßliwſchi praji: „We mojeho Wótza domje je wjele wobydlenjow. Ja du tam, wam to měſto pſchihotowacź.“

Wobliczo ſtareje žony ßo w ſbóžnej radoſcźi ßwěcźeſche, ßebi žedźiwje na wobydlenja njebjeſkeho Wótza myßlo khwilu wußny. Hdyž ſaßo wotucźi, běſche tež Hanka ſe ſchule pſchiſchła; jejne cźerwjene wobliczko woblědny, jako k łožu ſtupiwſchi ßo dohlada, kak je ßo luba wowka mjeſwocźi tak jara pſchemeniła. Wowka k njej praji: „Twój bratſik je rjany ſchpruch nawuknył, wěſch ty tež žadyn, moja luba Hanka?“

„Haj“, wotmolwi mała a ſ cźerſtwym, jaßnym hłoßom ſapocźa: „Bóh je nan ßyrotow — —“. Wona njemóžeſche dale rěcźecź, dokelž bratr wowzy khoſej a pomaſku pſchinjeße. — Wowzy pak běſche pſchi Hanzynych ßłowach było, kaž by jandźelſki hłóß ſaßłyſchała — a ſemſka jědź ju wjazy wokſchewicź njemóžeſche. —

Bórſy ſaßo wußny — wußny a w tym žiwjenju wjazy njewotucźi. Jejne poßlenje ſdychnjeńczko běchu te ßłowa: „Njebjeſke wobydlenja! — Nan ßyrotow!“ — Tak wona wucźahny! — Sa dźěſcźi mějeſche ßo měſto ſtaracź. — Bóh daj, ſo budźetej w duchu a myßli lubeje wowki dale wocźehnjenej.

Pohrjebany.

Pod wulkimi ſchtomami na trawniku ßedźeſchtaj muž a žona tak ſ měrom, kaž byſchtej nutrnje na wěſtu rěcź kedźbowałoj a byſchtej kóžde ßłowczko ſroſymicź chzyłoj.

Žona praji: „Klincźi tebi to ſchumjenje wětſika w ſchtomowych wjeřſchkach tež tak khutnje? Mi pſchezo klincźi kaž ſdychowanje pucźowarja, kiž k měrej njepſchińdźe.“

„Haj, podomne mam tež ſacźucźe“, wotmolwi muž. Mje to ſchumjenje ſapſchimnje, kaž by to był khěrluſch pſches zyły ßwět klincźazy, ſ kotrehož je žedźenje po lubej domiſnje ßłyſchecź. A k temu mi je, kaž bych cźlowſki hłóß pódla ßłyſchał, kaž bych pola mi lubeho prědarja w kemſchach był, kotrehož ßym huſto prědowacź ßłyſchał. Wón by kóždy krócź wěrywuſnacźe cźitajo wěſty ſynk na to ßłowo „pohrjebany“ ſ druheho artikla połožił. Duž mi pſchezo ta myßl pſchińdźe, kaž by wón to ßłowo prajił ßo rudźo wo wſchitkich tych, pola kotrychž je tón Knjes Jeſuß jenož pohrjebany a niz ſaßo wot morwych ſtanjeny, niz k njebjeßam ſtpił, niz jako žiwy k prawizy teho Wótza ßedźał a kotſiž poredko abo ſ zyła wo nim njepowjedaja.

Roshlad w naſchim cźaßu.

W Barlinje wotorhuja nětkole ſtaru domowu zyrkej, ſo by ßo na jeje měſcźe nowa kraßna zyrkej ſběhnyła, ſa kotruž je ßo 10 milijonow hriwnow ſwoliło. Tola je tórm tak twjerdźe twarjeny, ſo je ßo hižo druhi ras ſpytanju, jón ſ dynamitom rosbuchnycź, napſchecźiwił. Jenož 10 cm. je ßo mózny twar ſběhnył, ale hewak je zyły woſtał. Nětko chzedźa wěz ſ wjetſchimi hromadami dynamita hiſchcźe junkrócź ſpytacź.

Khěžor, kaž je ßłyſchecź, ßo wrócźiwſchi wot Shorjelza tež do Mužakowa pſchińdźe, a po pſcheproſchenju Mužakowſkeho hrabje Arnima tam hońtwu wodźerźi. Nadźijamy ßo, ſo ſměje pſchi tej ſkładnoſcźi wjele ludźi wjeßele, lubowaneho knježerja w bliſkoſcźi widźecź.

Pój!

(Po němſkim.)

Kajke dobre, ſtare ßłowo je ßłowo „Pój“, praji ſtary muž; wone je mi pomhało. Ja běch ßyrota a buch wot žony wotcźehnjeny, kotraž wſchak mějeſche najlěpſche wotpohlady, ale praweho pucźa njenamaka. Hdy by njedźela abo ßwjaty dźeń pſchiſchoł, by prajiła: „Luby hólcźe, dźi kemſchi!“ Hdyž bych ja njechał, by mje wona bjesbóžneho mjenowała.

Jako ßo woženich, bu wſchitko hinak. Moja Marja běſche luboſcźiwa, dobra žona a dźenßa dyrbju ßo hiſchcźe dźiwacź, ſo móžeſche mje lubowacź, ale ja ßo Bohu ſa to dźakuju, ſo wona to cźinjeſche, dokelž wona ſe ßwojej dobrocźiwoſcźu a luboſcźu

moju wutrobu pschemĕni. Ale ty ßo praschesch, luby cźitarjo, kak cźinjesche wona to?

Wona by na pschikład prajiła: „Hanßo, pój, ja chźu rad knjesa S. prĕdowacź ßłyschecź; wón je jara dobry muž, a jeho prĕdowanje budźe ßo tebi wĕscźe lubicź.“

Druhi krócź by prajiła: „Hanßo, jawidźu, so ßy jara sprózny, ale dźenßa je modleŕska hodźina — tam by ßo mi wjele lĕpje spodobało, hdy by tež ty tam ßobu był; pój tola ßobu, ty ßo wĕscźe zyle wokschewjeny wrócźisch.“

Abo wjecźor, hdyž bĕ blido wotrumowane a ja bych w ßwojim stólzu ßedźał, by wona prajiła: „Hanßo, ja mam tu jara rjane knihi; hdyž mi ſ nich cźitasch, móźu pódla schicź, to je cźim rjeńscho.“ To ßo ženje wobaracź njemóźach. Pschezo rĕkasche: „Pój! pój!“ Wona mi njeby kasała a ßo ſ tym psches mje stajiła, ale by mi pschezo chźyła runa bycź se ßwojim: „Pój so mnu!“

Junu wjecźor cźitach w bibliji a pschińdźech k tym ßłowam: „Pójcźe ßem ke mni wschitzy, kiž wy sprózni a wobcźeźeni scźe, ja chźu waß wokschewicź.“ Ja prajach: „Ach, Marja, te knihi ßu kaž ty, a nĕtko je mi wschitko jaßne; prĕni krócź cźuju, so móźu te knihi ſ zyłej wutrobu lubowacź.“

„Hanßo, Hanßo“, wona wjeßeła poskocźi a mi ruzy wokoło schije położi. to mje tak jara sbożownu cźini, ale schto chźesch ſ tym prajicź, so ßym ja kaž te knihi?“

„Haj, hlaj, luba Marja, ty njejßy tajka, kajkaž ta žona bĕ, kiž mje wotcźahny; wona by pschezo prajiła: „Dźi, dźi!“ ty pak prajisch: „Pój, pój!“ a nĕtko ja widźu, so masch ſ tutych knihow ßwoje „pój“ — a teho dla ßu mi te knihi lube.“

„Ach!“ praji wona ſ rossßwĕtlenymaj wocźomaj, „a to njeje to jeniczke „Pój“ w bibliji; wschudźom steji: „Pój“. Wona mi knihi ſ ruki wsa — a cźitasche: „Dha pschińdźcźe, so bychmy hromadźe prawowali, praji tón Knjes. Hdy bychu runje wasche hrĕchi jako krej cźerwjene byłe, budźa wschak jako ßnĕh bĕłe, a hdy bychu wone runje byłe jako scharlat cźerwjene, budźa wone jako wołma bĕłe.“

Wona dale cźitasche: „Nĕtk dha wschitzy, kotrymž ßo picź chze, pójcźe ßem k wodźi a kotsiž pjenjes nimacźe, pójcźe ßem, kupujcźe a jĕscźe; pójcźe ßem a kupujcźe bjes pjenjes a darmo, woboje, wino a mloko.“

A dale: „Tón duch a ta njewjesta prajitaj: Pschińdź. A schtóž to ßłyschi, njech rjeknje: Pschińdź. A komuž ßo picź chze, njech pschińdźe; a schtóž chze, njech wosmje wodu teho žiwjenja darmo.“ —

„Ale Hanßo, tu je to najlĕpsche „Pój“ se wschitkich. Jesuß praji, so budźe na tamnym dnju prajicź: „Pójcźe ßem, wy požohnowani mojeho Wótza, herbujcźe to kralestwo, kotrež wam pschihotowane je wot spocźatka teho ßwĕta.“

Ja jej ßłowcźka wotmolwicź njemóźach, ale ja pschi ßebi ßlubich, so chźu Jesußej žiwy bycź a jeho lubowacź.

Moja Marja je nĕtko hižo dołho w njebjeßach, ale mi je, kaž bych dźenßa hischcźe jejny hłóß ßłyschał. Jejne ßłowa bĕchu: „Hanßo, ja du k temu Knjesej; pschińdź ty tež, so tebje saßo wohladam a ßlub mi, so chźesch nasche dźĕcźo nawucźicź, kak móźe lubeho Jesußa namakacź.“ Hdyž ja to „pój“ (pschińdź) w ßwojej bibliji cźitam, je mi, kaž bych jejny luby hłóß ßłyschał a ja proschu naju dźĕcźatko: Pój k temu Knjesej!

Lubi starschi! Pósczelcźe a dowjescźe wasche dźĕcźi k temu sbóžnikej. Nusujecźe-li je k temu, so dyrbja pobožni bycź — budźa hejchlerjo; wabicźe-li je se ßłowom a pschikładom sa Jesußom khodźicź — budźecźe ßo ſ nimi wĕcźnje wjeßelicź.

Łastojźyna mudroscź.

Pſ. 84, 4.

„Dźĕdo, łastojcźki tu saßo ßu!“ ßydomlĕtna Hanka do jstwy nuts sawoła, hdźež mĕjesche dźĕd dwĕlĕtneho Janka na klinje ßedźo. „Dźĕdo! pójcźe khwatajźy won, Jank dyrbi łastojcźki tež wohladacź, wone hewak saßo prjecź lecźa.“

Stary dźĕd postaźe: „To dyrbimoj khwatacź!“ wsa hólcźka na ruzy a cźampasche won. Jeho nosy bĕschtej wschak hižo ßłabej a tschepotazej, ale jeho wutroba bĕsche młoda wostała; pschetož wón bĕsche jedyn wot tych, wo kotrychž 92. psalm praji: „Cźi, kiž schcźĕpjeni ßu w Knjesowym domje, budźa w pschitwarkach nascheho Boha ßo saselenicź. A hacź ßo runje sestarja, dha wschak budźa kcźĕcź, płódni a cźerstwi.“

Woni tam wschitzy tsjo stejachu, hladachu na te lube ptacźatka, kiž nam rjany lĕtny cźaß njeßeja. Tsi hnĕsda bĕchu hischcźe wot prjedawscheho lĕta horkach pod tsĕchu, tam bĕchu tsi pory łahnyłe. Nĕtko bĕsche ßo saßo prĕni por wrócźił. Hanka mĕjesche ßo wjele praschecź: „Dźĕdo, ßu to saßo nasche łastojcźki, kiž bĕchu łonsche lĕto pola naß?“

Starz jej wotmolwi, so wschak je to móźno, so pak stej to ßnano tež młodej, kotrejž stej ßo loni wułahnyłej.

„Ale dźĕdo, ty tola powjedasche, so ßu wone jara, jara daloko prjecź lecźałe, kak ßu ßo saßo k nam namakałe?“

„O“, wotmolwi dźĕd, „wone maja najlĕpscheho pucźpokasowarja, Bóh luby Knjes jim pucź psches powĕtry pokaźe, duž ßo pschezo saßo do stareho hnĕsda namakaja“.

„Ale luby dźĕdo!“ ta mała dale powjedasche, „schto maja wone ßebi tola wschitko powjedacź?“

Duž staremu dźĕdej ßłowo se 84. psalma do myßlow pschińdźe a wón wotmolwi: „Wone ßebi powjedaja: Wróbl je dom namakał a łastojźa ßwoje hnĕsdo, hdźež ßwoje młode wułehnje!“

Jako wón potom saßo smĕrom wó jstwje ßedźesche, Hanka bĕsche do wßy po młóko schła, a Jank w kolebzy leźesche — wón pschi ßebi tón schpruch dale spĕwasche: „Twoje wołtarje, Knjeźe Zebaoth, mój kralo a mój Bożo!“ A wón bu pódla hnuty, pschetož wón ßebi pomyßli, kak tola łastojźyna mudroscź mudroscź jich wjele wyßoko khwalenych cźłowjekow pschetrjechi, dokelž ßu wone wot Boha wucźene, pucź k starej domisnje namakacź; wón dale rospomni, kak pak mudri cźłowjekojo na ßwój wótzny kraj sabydźa, psches ßwĕt bĕźa, hdźež ßu tola jenož hoscźo. A dale ßebi dźĕd na to myßlesche, kak wjele lĕt, kak wjele krócź dźeßacź lĕt je trało, prjedy hacź bĕ ßo wón wot Boha wucźicź dał, pucź k wótznemu krajej pytacź a kak scźerpliwje je tón Knjes na njeho cźakał a kak ßwĕrnje je jeho po tutych dźiwnych pucźach wodźił, so móźe nĕtko ßam pschi ßebi se stykńenymaj rukomaj prajicź: Nĕtk je wróbl ßwój dom namakał a łastojźa ßwoje hnĕsdo! Wón mĕjesche wjele khwalicź wo wołtarjach teho Knjesa Zebaotha, pschetož wón namaka pschi nich kóždy dźeń wokschewjenje se ßwojeho ßłowa, hdyž ßwoju staru bibliju wocźini, kotruž bĕsche jeho luba mandźelska psched wjele, wjele lĕtami ßobu do domu pschinjeßła, jako bĕsche ſ njej psched Knjesowym wołtarjom stał. — Tež mĕjesche wjele khwalicź wo njedźelskim žohnowanju, hdyž by wón w Božim domje na ßwojim starym mĕscźe ßydał a — Bohu budź dźak — kóźde ßłowcźko hischcźe srosymicź móhł, kotrež by ßo ſ klĕtki abo wot wołtarja prajiło. A woßebje mĕjesche khwalicź wo hnadnych hodźinach, hdyž by k blidu teho Knjesa pschischoł, hdyž wón teho Knjesa ßmjercź pschipowjedasche, hacź wón pschińdźe.

Haj — hacź wón pschińdźe! „Ach, pschińdź bórsy, Knjeźe Jesu!“ sdychowasche ta stara sprózna wutroba. A jako tón Knjes pschińdźe a woni jeho do kaschcźa położichu, bĕsche na jeho wobliczu cźitacź wĕrnoscź teho ßłowa: „Wróbl je dom namakał a łastojźa ßwoje hnĕsdo: twoje wołtarje, Knjeźe Zebaoth, mój kralo a mój Bożo!“

Hanka ßo praschesche: „Schto cźini luby dźĕd nĕtk pola Boha lubeho Knjesa w njebjeßach?“

Macź wotmolwi: „Dźĕd spĕwa wjeßeły: Mój kralo a mój Bożo!“

Dobra ßmjercź.

Jedyn mrĕjazy biskop ßwojich pschecźelow, haj ßamo ßwoju žonu njespósna, dokelž bĕsche jeho khoroscź jara cźeźka. Jako ßo pak jeho wopraschachu: „Snajesch ty Jesußa?“ wotmolwi wón wjeßeły: „Haj, teho ja snaju!“

„Pomhaj Bóh“ je wot nĕtka niz jenož pola knjesow duchownych, ale tež **we wschĕch pschedawarńjach „Sserb. Nowin“** na wßach a w Budyschinje dostacź. **Na schtwórcź lĕta** płacźi wón **40 np., jenotliwe cźißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farar w Krjebi; ßoburedaktor: farar Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a nakład Ssmolerjez knihicźischcźerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czisło 17.
23. hapr.

Lětnik 3.
1893.

Sserbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Njedzela Jubilate.

1 Jan. 5, 4: „Nascha wěra je to dobycze, kotraž ßwět je pschewinyła."

Njeje to mózne ßłowo: Wschitko, schtož ßo wot Boha narodźi, pschewinje ßwět a nascha wěra je to dobycze, kotraž je ßwět pschewinyła? czim móznische, dokelž bu prěni ras prajene w czaßu, w kotrymž bě jeno mało tawsyntow kscheszczijanow napscheczíwo wjele milionam póhanow, jeno w romskim khěžorstwje, a tele tawsynty běchu hischcze k temu khudźi, niszy, saprěwani, wschudźom hidźeni a pschesczěhani ludźo.

A tele mózne ßłowo je tola wěrne a bě wěrne. Niz grichiska mudroscz ani romska móz je stary ßwět wot skaženja wumóz móhła, jeno wobroczaza, s nowymi mozami žohnowanje a sboże człowjeka napjelnjaza móz evangelija. A tak ma ßo hischcze dźenßa. To, schtož póhanske ludy posheha, njeje swonkowna sdźełanoscz ani ßwětne wjedźenje, ale Boža ßmilnoscz, kotraž ßo na kóždeho wuliwa, kiž ßo poda Khrystußej s wutrobnej wěru. Njejßu nasche pschedewsacza a nasche ßlubjenja, kotrež słu móz pschewinja, te ßo w czežkich spytowanjach jara lohko słamaju; hdźež pak wutroba wot Khrystußoweje luboscze pschewinjena ßo na tuteho ßylneho ryczerja słoži, tam móže ßo wona słemu napscheczíwicz, tam hidźi hrěch, tam wuknje tu luboscz, kotraž wscho wěri, wscho pscheczerpi, wscheho ßo nadźija, kotraž wodawa a sapomni, a tež s njedźakom njeda ßo roshněwacz.

A kajka je ta wěra, kotraž pschewinje ßwět a wschě Bohu temu Knjesej napscheczíwne mozy? Sswjaty japoschtoł praji wěscze: Schtó je, kiž ßwět pschewinje, khiba tón, kiž wěri, so Jesuß Ssyn Boži je? Shromadne rěczenje wo lubym Bosy, kiž ßo ßmili, tež nad najwjetschim njekraßniku niczo njedokonja. Jaßnje dyrbimy pósnacz, so njeje w žanym druhim sboże hacz w Jesußu, tym wěcznym ßłowje, kotrež je ßo bjes nami czěło sczinilo. Dyrbimy ßo połnje dodacz tutemu sbóżnikej a Knjesej jako temu, w kotrymž ßamym je potajena sa naß wscha Boža móz a mudroscz. Dyrbimy s nim a w nim žiwi bycz, so ßo pschezo bóle dopjelni ßwjateho japoschtołowe ßłowo: Ja ßym žiwy, niz pak ja, ale Khrystuß je žiwy we mni. A schtož nětk žiwy ßym w czěle, to ßym žiwy w wěrje do teho Ssyna Božeho, kiž je mje lubował a ßo ßam sa mnje dał.

Wěra, jeno wěra pschewinje ßwět, to nam wobßwědczitej historija a nasche ßamßne nashonjenje.

A kak pschińdźemy k tajkej wěrje?

Mamy najprjedy kedźbowacz na ßwědczenje žiweho Boha, kiž je dał w Jesußu rěkam žiweje wody do puscźinow tuteho sewskeho žiwjenja ßo wuliwacz, w krwi jeho sjednanja, kotrež je pschezo saßo sdychowanje a skorženje rosbitych człowskich dźěczi spokojiło. Hdźeha je žiwjenje cziste a ßwjate, bjes hrěcha, kaž Jesußowe? S wotkal poßłuschnoscz pschecźiwo Božej kasni, woporliwa luboscz pola sprawnych kscheszczijanow, khiba wot jich mischtra a knjesa? Abo je ßnadne ßamosjebanje, hdźež czi ßami kscheszczijenjo pohladujo na ßwoje smylki a hrěchi tola sawyskaja: Schtó chze satamacz? Khrystuß je tudy, kiž wumrjeł je, haj

hischcźe wjazy, kiž tež sbudźeny je, kotryž je na prawizy Božej a sastupuje naß? ja ßym psches Khrysta krwawne rany tón prawy grunt nětk namakał? Ně, wěrne ßwědczenje je to ßłowo, so je w Khrystußu Jesußu ton pschischoł, kiž móže nam žiwjenje a wscheho doscź dacź. Tola kedźbowacź na tajke ßwědczenje budźe jenož tón, kiž ßo wot Wótza hižo k Ssynej cźahnycź da. Duž je to najmóznische, so wopomnimy najhłubsche potrjebnoscźe ßwojeje dusche, so ßo nam stýschcźe po žiwym Bosy, so pósnajemy ßwoju winu, ßwoju wulku winu a nětk poßłuchamy na kóžde ßłowo, kotrež móže na nasche praschenje wotmolwicź a naschu žałoscź spokojicź.

Potom njeje hodźina daloko, w kotrejž dele panjemy kaž Marja, kaž Thomasch a wołamy s nimaj: Rabbuni, mój Knježe a mój Božo! a ßmy sbóžni jako Jesußowi wuczomnizy a nětk tež wopokasamy tu móz, kotruž wón dawa rad tym, kiž jeho proscha.

Luboscź, ty po twojej hnadźe
Ssy mje ßwjatoh' stworiła,
Ssy mje po tym hrěschnym padźe
Saß' se sbožom wobdała!
Luboscź! ja ßo podam cźi,
Chzu twój wostacź wobstajnje!

Snutskowne mißionstwo.

(Pokracźowanje.)

Snutskowne mißionstwo ma dale wojowacź pscheczźiwo woßebitym hrěcham, kotrež ßo jako skažaza móz w žiwjenju pokasuja.

Sso rosumi, so ßo pscheczźiwo tajkemu sabłudźenju do njehorneho hrěschneho žiwjenja, dokelž zykemu ludej schkodźi, niz jenož ludźo kschescźijanskeho a evangelskeho smyßlenja wojuja, ale so tu tež wschitzy k pomozy steja, kotrymž sboźe luda někak na wutrobje leźi. Hdyž ßo ta skažaza móz hrěcha w sjawnym žiwjenju pokasuje a ßo pscheczźiwo wobstejazym sakonjam sběha, ma polizija prěnja pomhacź, so bychu ßo pschestupjenja sakonjow khostałe. Ja chzu jenož na wopiłstwo dopomnicź, kotrež je kóžde léto prěnja pschiczźina, so ßo ludźo sabydźa a do hrěchow panu. Duž je tež zyle prawe, so ßo tu snutskowne mißionstwo sjednoczźi s towarstwami, kotrež maja tón ßamy wotpohlad, runjež je wubudźaza a wabjaza móz k skutkowanju zyle wschelaka. Sso wě, so snutskowne mißionstwo ruku k shromadnemu skutkowanju tajkim towarstwam poskicźicź njemóže a njebudźe, kotrež ßu njepscheczelszy pscheczźiwo kschescźijanstwu smyßlene.

Dźiwajo na tu wulku móz, kotruž ßu někotre njepoczźinki ßrjedźa bjes kschescźijanstwom dostałe, ma kschescźijanski lud pscheczźiwo nim wustupowacź. Tuto skutkowanje je podomne duschowpastyrskemu skutkowanju na hrěschneho cźłowjeka ßameho, kotryž budźe k pósnaczźu ßwojeho hrěschneho waschnja najlěpje dowjedźeny, hdyž ßo jemu jeho woßebje wobknježazy hrěch psched wocźi dźerźi, so by tutu ßwoju hrěschnu pschikhilnoscź pósnawschi po cźaßu tež ßwoju zyku hrěschnoscź pósnał. S teho stejnischcźa ßu ßo tež wschitke te towarstwa do dźěła podałe, kotrež w duchu snutskowneho mißionstwa pscheczźiwo sjawnym hrěcham a njepoczźinkam wojuja.

Dwoje je, schtož ma ßo woßebje wusběhnycź, dokelž je wjele hubjenstwa do luda pschinjeßło. To je kurwarstwo a wopiłstwo. Kóžde je ßame sa ßo žórło jěda, kotrež je strowe cźěło luda do cźežkeje khoroscźe pschinjeßło — a duž je wuhojenje jara, jara nusne!

Kurwarstwo je w žałoßnej a nastróžazej měrje w wulkich městach pschibjerało. Bohužel je ßo dołhe léta jenož polizija ßama staracź dyrbjała, so by teho jědojteho hada wotwobarała. Skoro ßo sdasche, kaž by kschescźijanstwo wěru do wodacźa hrěchow shubiło; ton Knjes Jesuß dźě (Luk. 7) tamnej hrěschnizy Mari Madlenej jejny cźežki hrěch wodawa. Haj woprawdźe njewuprajomne njehornoscźe ßo w tej cźěmnoscźi stawaja, do kotrejež hischcźe wumóžaza pruha evangelija nießwěcźi. Tyßazy waleja ßo w błócźe njecźistoscźe a saßo druhe tyßazy ßobu cźahnu do skaženja. Tucźi wschitzy wołaju k nam wo pomoz. Schtož budźe ßo tu stacź dyrbjecź, budźe dwoje — s prěnja budźe ßo hrěchej napscheczźiwo dźěłacź a s druha budźe ßo tym duscham, kotrež ßwojich hrěchow ßo kajo ßo wobrocźa, ruka k pomozy w ßmilnej luboscźi poskicźicź dyrbjecź. Schtož prěnje nastupa, je ßo hižo w tym nastawku pokasało na te wustawy (asyle) we wulkich městach, w kotrychž móža ßłužobne holzy wucźek namakacź pscheczźiwo jim hrožazym spytowanjam, hdyž runje w ßłužbje njejßu. Sa tajke holzy, kotrež ßu ßo saßo won namakałe s jamy njecźistoscźe a kurwarstwa, ßu ßo wustawy — tak mjenowane Madlenine wustawy — sakožiłe. Ale ważne je tež pschi tym, so tež woprawdźe pucź do wustawow namakaja a ßo wotwobrocźa wot hrěschneho žiwjenja. Duž ma ßo dźěłacź na wutrobach tych njesbožownych holzow. K temu je dźěło snutskowneho mißionstwa najlěpje wobstarane w rukach kschescźijanskich žonow, kotrež najlóžo jim blisko stupja a je wabja a napominaja. S radoscźu móžemy prajicź, so s městom ßłyschimy powjescź wo ßwěrnych dźěłacźerkach, kotrež ßu ßo do teho cźežkeho dźěła podałe.

Saßłužba snutskowneho mißionstwa tež je, so je po dołholětnym prózowanju k temu pschinjeßło, so ßu ßo te sjawne kurwarske khěže w městach samknyłe. Tež w ßejmje ßo w tu khwilu sakoń wuradźuje pscheczźiwo njecźistoscźi a njepózcźiwoscźi — ale kruty sakoń ßam nicźo njepomha, hdyž snutskowne mißionstwo te sabłudźene wowzki, w kschescźijanskej luboscźi je pytajo, saßo k temu ßwěrnemu pastyrjej naschich duschow njepschiwjedźe.

Tak je tež s wopiłstwom. Wopiłzy dyrbja cźucź nawuknycź, so ßu wotrocźzy hrěcha, ale tež k troschtej ßłyschecź, so tón Knjes Jesuß rady jim jich hrěchi wodawa a jim pomha dobycź nad cźělnymi žadoscźemi.

(Pokracźowanje.)

Pjecź mjeńschinow.

Na létnym ßwjedźenju młodźenzoweho towarstwa w New-Yorku bu kóždemu rěcźnikej prajene, so njeßmě dléje hacź pjecź mjeńschinow rěcźecź. Pißmawjedźer evangelskeho sjenocźenstwa dr. theol. Irenaeus Prime shromadźisnu s tymi ßłowami wotewri:

„Moji lubi młodźi pscheczźeljo! Ja ßym proscheny, so bych k wam pjecź mjeńschinow rěcźał, ale niz dléje. — Prajicź móže ßo mało sa pjecź mjeńschinow, cźinicź wjele. — Sa pjecź mjeńschinow móže ßo zyłe město sapalicź. — Smylenje jeneho wokomiknjenja móže srudobu sa zyłe žiwjenje pschinjescź. — Wosmjecźe-li ßebi tu myßl k wutrobje, je moja pschißłuschnoscź sa jenu mjeńschinu dopjelnjena a ja jich pjecź njetrjebam. Někotry młody cźłowjek je ßo w njewobkedźbowanym wokomiknjenju abo we wulkim spytowanju ßam do hubjenstwa pschinjeßł, s kotrehož cźaß ßwojeho žiwjenja won pschischoł njeje. Jena skóscź, jedyn hrěch, jena skomdźena pschißłuschnoscź mějachu ßwoje srudne scźěhwki.

We wokomiknjenju Esau, dokelž běsche hłódny, prawo prěnjeho naroda pscheda — wjele hólzow to ßwoje hischcźe tuńscho pscheda. — Sły skutk, hrosne ßłowo womasa duschu, so ju morjo wjazy wucźiscźicź njemóže. Wopomńcźe, hdyž budźecźe k hrěchej spytowani, so móžecźe sa pjecź mjeńschinow ßwoje dobre mjeno shubicź, ßwoju duschu na cźaß žiwjenja s njeměrnym ßwědomnjom wobcźežicź a ßwojeju starscheju sahe do rowa pschinjescź.

Hdyž pak móže ßo telko słeho sa pjecź mjeńschinow dokonjecź, ßo tež sa tón ßamy cźaß wjele dobreho dokonja. Wy móžecźe ßo rosßudźicź, hódnje a cźeßnje žiwi bycź. Wy móžecźe wolicź; rosßudźicź móžecźe ßo tak derje sa pjecź mjeńschinow kaž sa pjecź lět.

Na ßlědowaze waschnje małe knižki napißach: Wó jitwje, w kotrejž ßwacźoch, běsche pjero, tinta a papjera a hdy bych k ßwacźinje pschischoł a ßwacźina hischcźe njeby pschihotowana była, bych někotre ßłowa abo rynczki napißał, po tym, kaž dołho bych cźakacź dyrbjał. Knihi buchu pomału hotowe a hdyž běch je cźischcźecź dał, nashonich s radoscźu wo tym žohnowanju, kotrež ßu pschinjeßłe. To žaneje mjeńschiny k napißanju tych knihow trjebał njejßym, kotrejež bych na druhe waschnje nakožecź móhł.

John Brodfad praji: Ja mam tu hodźinu sa shubjenu, w kotrejž s mojim pjerom abo jasykom nicźo dobreho njeskutkuju; a Seneka wucźi, so je cźaß jenicźki pokład, pschi kotrymž móže ßo nahrabnoscź dobry poczźink mjenowacź.

Hdyž bych wschitke te pjecź mjeńschinow k wužitnemu studowanju nakožecź móhł, wo kotrež ßym psches wostudłych cźłowjekow pschischoł abo kotrež ßym psches tajkich shubił, kotsiž do postajenych shromadźisnow posdźischo pschinźdźechu, budźich ja dźenßa wjazy był, hacź ßym, a wjazy wjedźał, hacź wěm. — Njepscheczźiwcźe ženje pjecź mjeńschinow ßwojeho cźaßa njenusnje a njerubcźe je druhim psches to, so jim cźakacź dawacźe. — Pjecź mjeńschinow rano a

pjecź mjeńschinow wjeczor móża wam sa dwě abo tři lěta k temu pomhacź, so zuju rěcź nawuknjecźe. Shubjene pjenjesy móża ßo saßo namakacź, pschecźinjene samożenje saßo dobycź, ale shubjeny czaß ßo nihdy wjazy njewróczi. Mjeńschiny ßu wysche ważicź, hacź drohe kamjenje, zyke żiwjenje s nich wobsteji, wone ßu żelesny próh k mudroscźi a sbożu, niz jenoż sa to żiwjenje, ale ßu też hrěbl do njebjeß.

Tola ja dyrbju skónczicź, prjedy hacź mi pschedßyda winu dawa, so ßym psches czaß rěczał. Moji lubi młodźi pschecźeljo, njemějcźe pjecź mjeńschinow sa mało, pjecź mjeńschinow trjeba njeje dobry skutk dokonjecź a jedyn dobry skutk waß kóżdy dźeń wěstych czini czeßneho a wużitneho żiwjenja tu na semi a też płody njeße sa wěczności."

Boża kraßnoscź we widźenju.

Jes. 6, 1—4.

Profeta Jesaiaß je
Raß njebjeske měł widźenje,
Je widźał Boha wěczneho
Na thrónje ßedźo wyßoko.
A wobrub jeho napjelni
Wschón templ w Bożej jaßnoscźi.
Hlaj serafiny stejachu
Tam wysche njeho s kraßnoscźu;
Schěscź kschidłow kóżdy mějesche,
Wobliczo s dwěmaj krějesche,
A s dwěmaj pschikrywachu ßej
Psched Bohom nosy nahotnej;
Tej ßrjedźnej dwě pak mějachu,
So s nimi wok'ło lětachu.
Czi k Bożej cześcźi spěwachu
A jenohłóßnje wołachu:
Sswjaty je Bóh, Knjes Zebaoth!
Sswjaty je Bóh, Knjes Zebaoth!
Sswjaty je Bóh, Knjes Zebaoth!
Wschón ßwět joh' cześcźi wyßoko,
Tak s dźakom, s khwalbu hori ßo,
So sarżuja wschě wudwjerna
Jich móznohłóßnej' khwalby dla.
Tón templ połny kada je,
Kiż s woltarja ßo kadźesche.
Hlaj, to bě kraßne widźenje,
To wěrny kschescź'jan spósnaje!
Schtóż Boha cześcźi wěczneho
A jemu zyle poda ßo
We żiwjenju hacź do ßmjercźe,
B'dźe Boha widźecź wobstajnje.

Wużitne wuczby sa domjaze żiwjenje.

1. Hdyż ßo Bóh se ßwojej pomozu dli (dliwa), měj ßo k modlitwje.

2. Hdyż też spytowanje pschińdźe, wěmy tola, so naß Bóh psches nasche mozy njespytuje.

3. Potajna rada Boża ma wschelake pschicźiny, człowjekow s cźeßnoscźemi domapytacź.

4. Też wschědny człowjek móże wumyßlenu mudroscź nahladneho sahanibicź.

5. Hdźež wěra a dobre poczinki sałożk k pschecźelstwu położa, tam wěscźe dołho traje.

6. Tak sbóżny każ ßo ßwjaty Pětr w towarstwje tych sbóżnych njebjeskich duschow cźujesche, tak sbożowni my junu też budźemy, hdyż ßmy ßo tajkeho towarstwa hódni wopokasali.

7. Majch-li njeprawe kubło, kotrež chżyk rad saßo wróczicź, hdy by jenoż teho mjeno wjedźał a snał, kotremuż ßy jo rubił, — daj jo tym khudym; to je tak derje, jako by jo temu dał, kotremuż ßy jo rubił.

8. Bohastwo je dar Bożi. Schtóż jo ma, dyrbi pak jo też tak nałożecź, każ ßebi Bóh żada.

9. Ssmjercź pobożneho je mike, cźiche wußnjenje, s kotrehoż k lěpschemu żiwjenju wotucźi.

K njebjeßam.

Hlóß: Wojuj prawje, hdyż ta hnada.

K njebjeßam, o moja duscha,
Sběhń ßo horje k hwěsdźicźkam,
Wußwobodź ßo, każ ßo ßłuscha,
Wot ßwětneho k njebjeßam.

K njebjeßam, wy moje myßle,
K njebjeßam też se skutkom,
K njebjeßam, hdyż ßo czi styschcźe,
Hladaj k njebju sa troschtom.

W njebjeßach ßej pytaj radu,
Hdyż masch boloscź w wutrobi,
Tam je Jesuß, tón da hnadu,
Twoju duschu wustrowi.

K njebjeßam staj twoju wěru,
Do wutroby ßadźej schtom,
Jesuß płaczi twoju ßwěru,
Hdyż ty k njemu dóńdźesch dom.

K njebjeßam s twojej luboscźu,
K Jesußej měj twoju cźěr,
Hdyż też hladasch se srudnoscźu
K njebjeßam, tam smějesch měr.

K njebjeßam měj nadźiju twoju,
Hdyż też nóż cźe wobdawa,
Duscha, ta ma żadoscź ßwoju,
W njebju ßwětło namaka.

K njebjeßam we tamnej schtundźe,
Kotraż rěka poßlenja,
Jandźeljo, hdyż tebi wuńdźe
Duscha, njeßu do njebja.

Ernst Helaß.

Roshlad w naschim czaßu.

Khějor je ßo wutoru do Italskeje podał. Jeho pschewodźi khějorka. Wulke ßwjatocźnoscźe ßu ßo hiżo w Romje pschihotowałe a nadźija ßo, so ßlub bjes Italskej a bjes němskim khějorstwom psches tónle wopyt nowu móz dostanje.

Po wróczenju khějora směje Hornja Łużiza cześcź, jeho widźecź. 18. meje pschińdźe khějor k poßwjecźenju pomnika Wylema I. do Shorjelza. Poßwjecźenje ßo sapocźnje $^1/_2$1 hodź. a budźe s paradu wojakow a wojeřskich towarstwow $^3/_4$ hodźiny tracź. Potom budźe khějor Pětrowu zyrkej wobhladowacź a ßo k ßwjedźeńskej hoscźinje, wot krajnych stawow a wot města Shorjelza wuhotowanej, poda. W 4 hodź. wón pomnik prynza Bjedricha Khorle wopyta a potom ßo na dwórnischczo wróczi. Wot tam pschijědźe wón do Mużakowa k hońtwje pola hrabje Arnima.

W Sserbiji je 16 lět stary krónprynz, kiż hacź dotal pod formindom stejesche, knjeżerstwo na ßo wsał a ßwojich dotalnych ministrow do jastwa ßadźicź dał. Zyły lud powita jeho s wjeßelom jako ßwojeho krala.

S Belgiskeje pschińdu saßo srudne powjescźe wo wulkich strajkach podkopskich dźěłacźerjow. Něhdźe 20,000 strajkuja. Wulke sběżki a njeměry ßo wocźakuja.

Słote mjeno Jesuß.

Antiochiski biskop Ignazius běsche wuczomz japoschtoła luboscźe, ßwjateho Jana. Dźiw teho dla njeje, so ßo też jeho wutroba płomjenjesche w ßwjatej luboscźi k temu sbóżnikej, każ też k ßwojemu wuczerjej. W tajkim smyßlenju je wón husto prajił, woßebje tehdom, hdyż póhanjo jeho nucźachu, Jesußa sapręcź a jeho moricź hrożachu, so je to drohe mjeno Jesuß s njewuhaßnjenymi pißmikami do jeho wutroby sapißane. Wón bu ßwěrny w ßwojej luboscźi a njebojasny a twjerdźe na wusnacźu ßwojeje wěry stejo k ßmjercźi saßudźeny a dźiwim swěrjatam cźißnjeny. Jeho njepschecźeljo pak jeho rostorhane cźěło pschepytachu, hacź ßo ßłowo „Jesuß" w słotych pißmikach w nim namaka.

S cźělnymaj wocźomaj wschak Jesußowe mjeno w wěrjazych wutrobach napißane widźecź njeje; ale każ jo tón Knjes widźi, kotryż wutroby snaje, tak też dyrbimy ßo my jemu w naschich

wutrobach błyschczicź dacź se ßwjatym khodźenjom po jeho spodobanju a se ßlědźenjom sa jeho stopami, so by pola naß rěkało:

We ßłowje a skutku a we wschitkim waschnju
Njech Jesuß mi cźini tu wutrobu jaßnu!

Ja ßym twój, praj hamjeń jeno!
Sswěrny Jesu, mój ßy ty!
Sapisch twoje ßłódke mjeno
Horzo mi do wutroby,
S tobu wscho chzu cźinicź, wscheho tradacź,
Tebi źiwy bycź, ßo hrěcha hladacź.
Doniź njejßym pschi tebi,
Tam we wěcźnej sbóźnoscźi. E. H.

Kschiź a srudoba.

Njebohi A. S. by prajił: Nasch cźaßnik s wjetscha wopak dźe. Hdyź chzemy něschto wot Boha měcź, je wón saźny a hdyź chze wón něschto wot naß měcź, je pósni. Teho dla ma ßo s cźaßami pak sadźerźecź abo do prědka ßunycź. Cźaßnikař je tyschnoscź. Tyschnoscź pschinjeße scźerpliwoscź.

Jesuß tu bydli.

Dr. Martin Luther junkrócź praji: Hdyź něchtó wo durje mojeje wutroby klapa a ßo prascha: „Schtó jow bydli?“ ja wotmolwju: Jesuß Khrystuß tu bydli a niz Martin Luther.

Khrystuß, tón fěrschta źiwjenja, dyrbi teź kral nad twojej wutrobu bycź.

Schtóź Bohu wschón ßo dowěri, Tón na źadyn pěsk njetwari.

Wěrnoscź tutych ßłowow wobßwědcźuja najwjetschi muźojo w Boźim kralestwje s tym wuspěchom, kotryź ßu pschezo měli. Hdyź chze ßo japoschtoł Pawoł khwalicź a dyrbi wo ßwojim skutkowanju rěcźecź, wón poniźnje pschistaji: „Tola niz ja, ale Boźa hnada, kotraź so mnu je“.

August Hermann Franke, sakoźeř wulkeje ßyrotownje w Hali, wusnaje, na tón wulki skutk ßwojeho źiwjenja wróczo hladajo: „Ja ßym jenoź pschihladował, schtoź je Bóh cźinił“.

Baron s Kottwitz, kotryź w sapocźatku tuteho lětstotetka psches skutki kschescźijanskeje luboscźe wulke źohnowanje rosschěrjesche a kotryź je teź na druhich ßławnych muźow se ßwojim pschikładom wulki sacźischcź cźinił, mějesche junkrócź rosrěcźowanje s mudrym filosofom Fichtu. Tón, kotryź wo ßwojej wulkej ßwětnej mudroscźi do kschescźijanskeje wěry něcźo njedźerźesche, praji: „Dźěcźo ßo modli! Muź pak ma ßwoju wolu!“ Na to wotmolwi baron s Kottwitz: „Knjes profeßoro, ja mam wschědnje 600 khudych ludźi sastaracź a husto njewěm, s wotkal khlěba sa nich wschitkich nabracź; duź ßebi hinak pomhacź njemóźu, hacź so ßo modlu a Boha lubeho Knjesa wo pomoz proschu.“ Filosofa wokomiknjenje źaneho ßłowa wotmolwicź njemóźesche — ßylsy ßo jemu psches liza kulachu a wón praji: „Haj, luby barono, tak daloko moja mudroscź njedoßahnje“.

Feneberg Bohu ßwojemu Knjesej wscho tak praji, kaź ßebi myßlesche. Junkrócź běsche khudemu ßwoje poßlednje 3 tolerje dał. Jako na to ßam do cźěßnoscźe pschińdźe, praji: „Luby Boźo, ja ßym tebi tsi tolerje poźcźił a ty mi je hischcźe wrócził njejßy“. Na druhe ranje dosta list s 200 tolerjemi. Duź nastróźi ßo Feneberg a praji k Bohu: „To je tola dźiwna wěź, tebi teź najmjeńsche prajicź njeßměm; ty mje hnydom do haniby stajisch“. To je prawa dźěcźaza wěra, kotraź s Bohom powjeda, kaź pschecźel se ßwojim pschecźelom, kaź dźěcźo se ßwojim nanom. Jeno so bychmy wschitzy tu wěru měli, my bychmy woprawdźe hischcźe husczischo shonili:

Schtóź Bohu wschón ßo dowěri,
Tón na źadyn pěsk njetwari.

Woda se źórła.

Njedźela, zyrkej, biblija ßu tsi źórła, s kotrychź ßo nam woda źiwjenja sa nasche dusche źórli. Sdalujemy-li ßo wot tych ßamych psches ßwětne źiwjenje, rola nascheje wutroby wuskhnje, stwjerdnje a budźe njepłódna, kaź rola, na kotruź ßo deschcźika naschko njeje.

Schtóź tak rěcźi a cźini, jako by źaneje njedźele njetrjebał, ani zyrkwje, ani biblije, tajki tak daloko pschińdźe, so ßo twjerdźe steptanemu pucźej runa, wo kotrymź Jesuß w pschirunanju rěcźi. Kaź deschcźik a ßněh s njebjeß pschińdźe a semju napowa, tak pschińdźe wot Knjesoweho dnja, s Knjesoweho domu a s jeho knihow źohnowanje, kotreź móźe ßo pschirunacź s tymi darami s njebjeß. Hladaj ßo teho dla, so njeby bjes teho źohnowanja był!

Njedźela dyrbi tebi wjazy bycź hacź dźeń wotpocźowanja wot wschědneho dźěła; wona dyrbi tebi dźeń teho Knjesa bycź, na kotrymź ßo snutskownje wotschewisch.

Boźi dom dyrbi tebi wjazy bycź hacź khěźa s wěźu, do kotrejeź khodźisch swucźenja a wcźipnoscźe dla, abo s tym wotpohladom, ßebi druhich wobhladacź abo ßnano wot druhich widźeny bycź. Zyrkej je Knjesowy dom, w kotrymź ßo Bohu bliźschi cźujesch a psches modlitwu a spěwanje s nim wobkhadźujesch. Biblija dyrbi tebi wjazy bycź, hacź shromadźenje wědomostnych stawisnow. Biblija je kniha, kotraź tebi wotmolwjenje dawa na najwaźnische praschenja se źiwjenja sa cźaß a wěcźnoscź. E. H.

Wubudźenje.

Něchtó ßwojeho duschepastyrja proschesche, so by jeho tola kóźdy krócź dopomnił, kaź husto ßo na něschto njepraweho w jeho źiwjenju dohlada.

Duchowny wotmolwi: „Jeno so ßo mi njeseńdźe, kaź nóźnemu strażnikej. Někotsi jemu wjecźor krucźe pschikaźeja, so dyrbi jich ju rano sahe wołacź, ale hdyź nóźny strażnik rano pschińdźe, je jim sahe stanycź.

Wobroczenje.

„Mischtrje, kak dołho ßměm hischcźe hrěschicź?“ ßo wucźobny ßwojeho mischtra woprascha.

„Kaź dołho ßo tebi sechze, jeno so ßo dźeń do twojeje ßmjercźe polěpschisch!“

Wjeßeły tamny prjecź dźěsche, ale na dobo ßo sawróczźiwschi ßo prascheschе: „A hdy budu wumrjecź?“

„To cźi prajicź njemóźu, teho dla druheje rady njeje, hacź dźenßa ßo wobroczicź.“

Wußwjecźenje.

Khory, kotryź běsche jara njescźerpliwy, kapłana K. w Baselu s tymi ßłowami witasche: „Luby knjes duchowny, Bóh luby Knjes mje hischcźe njerodźi!“

Khětsje kapłan K. jemu wotmolwi: „Hdy bych ja Bóh luby Knjes był, ja teź wo waß rodźił njebych!“

„Tak?“ praji khory, poskicźi duchownemu pschecźelnje ruku a praji hnuty: „Haj, wy macźe prawo, ja dyrbju nawuknycź scźerpliwy bycź.“

„Pomhaj Bóh“ je wot nětka niz jenoź pola knjesow duchownych, ale teź **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin“** na wßach a w Budyschinje dostacź. **Na schtwórcź lěta** płacźi wón **40 np., jenotliwe cźißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; ßoburedaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a naklad Smolerjez knihicźischcźeknje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czisło 18.
30. hapr.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju so kóždu sobotu w Smolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a su tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Njedzela Cantate.

Jak. 1, 17: „Wschitkón dobry dar a wschitkón dokonjany dar pschińdze s wysokoscze dele wot Wótza teho swěta, pola kotrehož njeje žane wotměnjenje ani wobroczenje teje swětłoscze a czěmnoscze.“

Wot Boha teho Knjesa wscho mamy, schtož mamy, bohatstwo a khudobu, czescz abo hańbu, wjesele abo srudobu. Snaty fromny prědar Handrij Müller, kiž bě žiwy wot lěta 1631 hacz 1675 w Rostocku a je krasne „hodźiny wokschewjenja“ pisał, praji wo wěrnoszći w tych samych slědawaze: Nichtón nima wscho, nichtón niczo. Tak je Bóh tón Knjes wotměricz chzył, so by so hordoszći a małowěrje wobarało. Nichtón nima wscho. Schtož tole žiwjenje je, je jeno njezyłe a njewobstajne. Ssy-li mudry? Ssnano pobrachuje czi pschi tym na khrobłoszći, to do skutka stajicz, schtož je twoja mudra myśl wumyślila. Ssy-li rjany? Ssnano pschi tym nimasch žaneje strowoscze a sylnoscze; schto pomha jabłukej jeho czerwjenoszcz, hdyž tola czerw nutskach tczi? Masch-li słoto a slěborо? Ssnano njeje pschi tym žana wjesela wutroba; bohatstwo je hubjeny troschtar, hdyž sy srudzeny. Czeho dla so hordźisch? Sso sebi tak derje lubisch, hdyž so w swojej swonkownej rjanoszći w schpihelu widźisch? Ty hischcze wscho nimasch. Czeho dla saprěwasch teho, kiž ma mjeńsche dary hacz ty? Wschak ma wón tola tez něschto, snano něschto lěpscheho a wužitnischeho hacz ty. Sda-li so małe psched twojimaj woczomaj, dha je tola wulke, dokelž je Boži dar. A schtó wě hacz wón se swojim małym darom njedokonja wjetscheho wužitka, hacz ty se swojim wulkim? S małymi wězami wulke wězy czinicz czini Bohu temu Knjesej najwjetschu czescz. Nichtó nima niczo. Czěło a duschu wschak masch a wobej stej wot Boha wobdarjenej. Schto sawidźisch temu, kiž ma wjetsche dary hacz ty? Dary su jeno pschidawk wěry. Masch-li dary a žaneje wěry, dha dyrbisch so bóle sam wopłakowacz hacz so posběhnycz. Jeli so je wěra tu a pobrachuje-li czi na darach, dha njetrjebasch nikomu sawidźecz.

Wěra je najwyschsche kubło; psches wěru móžesch a dyrbisch so sam sa najwyschscheho a najwoßebnischeho człowjeka dźerżecz. Pschetož jene sboże, jene bohastwo, jena wysokoscz w Khrystusu je wschěm ludźom shromadna; ty masch runje tak wjele w Khrystusu kaž tón najswjeczischi. Spomń, so je Bóh tón Knjes, kiž kóždemu to woje pschidźěli, po swojej woli; s Božej měrku budź spokojom; Bóh luby Knjes wě najlěpje, kak wjele je czi trjeba. Wschak masch wjazy hacz sy hódny a móžesch derje wužiwacz. Czim mjenje je tebi date, czim mjenje budze so wot tebje žadacz. S wjele puntami dyrbisch wjele nawikowacz; hladaj so, so njeprajisch s njedźakuym swětom: Małe dary žane dary; s tym saprěwasch teho dawarja, kiž je do najmjeńschich wězow swoju najwjetschu czescz położił. Dźakuj so Bohu temu Knjesej sa te małe dary a prosch, so by wón psches te same wjele dokonjał; niz dary, ale tez, schtož wone dokonjeja, pschińdze s njebjeß a Bóh tón Knjes žohnuje druhdy mjeńsche dary s wjetschim žohnowanjom, hacz wulke, dokelž widźi wjetschu sprawnoszcz pola mjeńscheho, kotraž wudowine scherpatki czežsche czini hacz

wulke słote farisejskich. Chzu spokojom bycź s tym, schtož Bóh tón Knjes dawa. Wscho žadacź by jeno hłuposcź było, dokelž wscho dostacź njemóžu. Něschto wschak je mi Bóh dał. Wón dawa tež to, so bych jo tak nałožował, so móže junu požadany wjeßely hłóß ßłyschecź: Ty ßwěrny a fromny wotročko, ty ßy na małym ßwěrny był, ja chzu cźe na wjele postajicź; dźi nuts k twojeho Knjesa wjeßełoscźi. Hamjeń.

Snutskowne mißionstwo.

(Pokračźowanje.)

Skónčnje mamy ßebi hischcźe wobhladacź, schto ma snutskowne mißionstwo w towařschnym žiwjenju skutkowacź. Duž je na to dźiwacź, so ma kóždy ßwoju pschißłuschnoscź a powołanje w sjawnym žiwjenju, kotrež ma po Božej woli dopjelnicź a sa kotrež ma Bohu wotmolwjenje dawacź.

Woßebje ßu tsi porjady, kotrež mamy we wočźomaj měcź: — ßwójba, wobßedźenstwo, dźěło — a te wobstejnoscźe a pschißłuschnoscźe, kotrež s tych porjadow sa kóždeho wurostu. Runje w tutych wobstejnoscźach je wschelake, schtož dyrbi naß w naschim cźaßu srudźicź a nastróječź. Tute porjady porasycź a sanicźicź, na to dźeja wschitke powrócźaze hibanja nowischeho cźaßa. Tute powrócźaze myßle njejßu jenicźzy teho dla sapocźałe, wutroby niskeho dźěłacźerskeho luda wobknježecź, dokelž je lud w nusy a w khudobje; ßama nusa tajke njepschecźelske hibanje, kotrež ßo pschecźiwo wschemu porjadej w towařschnym žiwjenju wobrocźa, wubudźicź njemóhła, hdyž njeby kschescźijanski duch bóle a bóle w ludu spadował a njekschescźijanski do luda sacźahnył. Duch njewěry a s nim tež wotwobrocźenje wot kschescźijanskeho smyßlenja a cźucźa stej ßo do wutrobow saßydlikej a pschecźiwo tym spomnjenym porjadam, kotrež ßu tutemu bjesbóžnemu, njekschescźijanskemu smyßlenju woßebje na pucźu, se wschej mozu s hněwom napschecźiwo dźěłatej. Duž ma snutskowne mißionstwo na tym poli tež jara cźežki nadawk; wone ma ßo wobdźělicź na najwažnischich praschenjach nascheho cźaßa. Snutskowne mißionstwo ßo pak teho skutkowanja na žane waschnje sminycź njemóže, dokelž je jemu tudy składnoscź poskicźena dopokasacź, so kschescźijanstwu nicźo, schtož cźłowske žiwjenje nastupa, zuse njeje, wjele bóle bliske, dokelž chze jo s poßwjecźazymi, pschekraßnjazymi mozami pschetworicź, so by dokonjało, schtož žanej druhej mozy a mudroscźi móžno njeje, hdyž bjes evangelija dźěła.

Schtož ßwójbu nastupa, ma snutskowne mißionstwo snutskowne podrywanje a sanicźenje ßwójbneho žiwjenja se wschitkimi s tajkeho hubjenstwa wukhadźazymi scźěhwkami, kajkež je wohlada, psched wočźomaj měcź. Hdyž je ßo prjedy wo tym rěcźało, so dyrbja domjaze Boże ßłužby saßo ßwoje prawo dobycź w kschescźijanskich domach, ßebi bóle na tajke domy myßlachmy, kiž wschak hischcźe steja na sakožku kschescźijanskeho smyßlenja, w kotrychž namakasch woprawdźiteho ßwójbneho žiwjenja, runjež w nich wschitko tajke njeje, kajkež ßebi to kschescźijanska zyrkej wot ßwojich stawow žada. Dźenßo pak mamy hladacź na sapuscźene domy, w kotrychž ßwójbneho žiwjenja wjazy njesnaja, dokelž njecźistoscź a njepózcźiwoscź w nich knježitej. Tu ßłuscheja dźiwje mandźelstwa a tajke mandźelstwa, kotrež ßo w lohkosmyßlnoscźi wobsamkuja a ßo bjes Boha wjedu. S tajkich ßwójbow a mandźelstwow s wjetscha sanjerodźene dźěcźi wuńdu, kotrychž liczba Bohužel pschibjera. Wumóžerske domy, kotrež nětko we wschitkich kónzach nascheho wótzneho kraja nadeńdźesch, to dopokasuja. So prawe ßwójbne žiwjenje wotebjera, tež s wulkeho dźěła na tym leži, so ßo młodźi ludźo, woßebje s dźěłacźerskeho rjada, pschesahe woženja. Nicźo druhe jich k ženjenju njewabi, hacź ßame žadanje, so móhli ßwoje cźělne žadoscźe spokojicź. Ale schto ßo stanje, hdyž ßo jim potom dźěcźi narodźa, kotrež sežiwicź a sastaracź njemóža, dokelž jim msda njedoßaha a młodaj starschej ßo njedźelskich wjeßelow wostajicź nochzetaj. Khudoba a hubjenstwo a s nimaj njespokojnoscź do domu sacźehnjeja. Macź po proschenju khodźi a dźěcźi dyrbja tež proßycź khodźicź, a hdyž pschezo hischcźe doßahacź njecha, ßo ßedma kasnja pschestupuje; dźěcźi to widźa, a tež nawuknu. W klinje tuteho skaženeho, wscheho hódneho kschescźijanskeho smyßlenja a žiwjenja ßo sdalowazeho luda sawiscź a hněw kaž wuhleschko tcźitej a je jenicźzy małeho dunjenja trjeba, so wuhleschko wulki wohień sapali. A to móže a budźe ßo w naschim cźaßu cźim wěscźischo a lóžo stacź, cźim mjenje wyschsche schtanty ßwoju pschißłuschnoscź pósnaja, so maja ßo bohacźi sa khudschich staracź a woprawdźe pokasacź, so maja tež wutrobu sa nich, so ßu hotowi, tež junkrócź wopor sa nich pschinjescź — niz ßwojeje cźescźe dla, ale wot luboscźe Khrystußoweje wabjeni.

(Pokračźowanje.)

Pschcepołožena njedźela.

Nasch luby sbóžnik je něhdy prajił, so móže ßo stacź, so někomu we ßwjatym dnju jeho woł abo woßoł něhdźe do jamy padnje. — Tajkele něschto wschak móže ßo tu tež dźenßa hischcźe stacź. Ale měł tu něchtó žaneho wóßła abo woła, kiž jemu kóždźicźku njedźelu něhdźe do jeneje jamy sapadnje, tajki cźłowjek njech radscho tajkeho ßwojeho woła sarěźe, abo njech jemu rucźe tu jamu s něcźim pschikryje, so ßo njemóhło něschto tajke ženje wjazy stacź.

Ale tajkich ludźi je tu na ßwěcźe wjele, kiž kóždźicźku njedźelu na to skorža, so ßu měli runy tónle dźeń s něcźim ßwoju lubu nusu a ßwoje njesboże a ßu dyrbjeli dźěłacź.

Tola pak móža tu tež druhdy na cźłowjeka khwile pschińcź, hdźež móže a ßmě ßebi prajicź: „Cźłowjek tu njeje ßabata dla, ale ßabat cźłowjeka dla.“ Takle je ßo mi w mojej něhduschej woßadźe w lěcźe 1851 seschło. Pschipołdnju wokoło jeneje bě ßo Boże ßłóncźko nimale wsche sacźmiło, wschudźe koło wokoło bě wscho cźmowe, ptacźatka wschě stysłne wokoło lětachu, mjetelcźki móžesche ßebi cźłowjek s ruku spopadowacź, s lěßa pschińdźechu sajazy a ßorny hacź cźiscźe blisko k wßy. Ludźom bu wscho tužno wokoło wutroby. Na jene dobo bu syma, kaž rano sahe, hdyž Boże ßłóncźko skhadźa. Naschi ludźo tam wo wßy hromadźe stejo horje do ßłónza hladachu, to bě wschěm něschto spodźiwne. Mój stary ßußod Hanßez Jurij mi praji: „Knježe, ja ßebi myßlu, so je něhdy, jako ta lijenza pschińdźe, tež něhdźe takle było, kaž jowle dźenßa pola naß je. Duž je wschón tón skót nabojany s polow a s lěßow k Noachej pschiběžał a wón njeje žanu nusu měł, jón do ßwojeho wulkeho kaschcźa nutsdostacź. Te skocźatka běchu wschě wjeßełe, jako běchu do kaschcźa nuts.“

Sa dobru khwilu bě sacźmicźa kónz, ale w nozy pocźa ßo deschcź s njebjeßow lecź, kaž byłe wschě njebjeske wokna wuwotewrjene, a kaž byłe ßo wschě mróczele pschetorhłe; wschě rěcźki buchu pokne wody, kiž pschezo wysche a wysche stupasche, a Rhein ßobu s nimi. Wonka na polach pak mějachmy ßwoje rjane Boże žita, wotßyczene, seßuschene, ale kóžde wokomiknjeńcźko móžesche nam Rhein psches ßwoje brjohi wustupicź abo hacźenja pschedrěcź.

Njedźela bě bliska. We wschěch dalschich wßach se swonami swonjachu, ale to bě snamjo sa to, so dyrbja ludźo sa ßwojimi hacźenjemi hladacź, so ßo jim njepschetorhnu. W nozy pschihna něchtó k nam na konju a nam wupowjeda, so je nimale połtsecźa mile wysche naß woda hacźenja pschedrěła a so drje smějemy popołdnju pola naß wulku wodu a wscho powodźene.

Rano w pjecźich pschińdźe nasch gmejnski schokta a wschelazy drusy ke mni a prajachu: „Knježe, my mamy dźenßa njedźelu a wěmy, so je sakasane tón dźeń dźěłacź. Ale dźenßa mamy tu ßwoju nusu. Njechamy ßebi dźenßa te nasche lube rjane Boże žita s polow domoj swosycź, smějemy zyłe ßwoje lětusche žně skažene. Dowolcźe naschej woßadźe, so ßmě dźenßa won na pola, wschako tam wscho swjasane steji, hacź do ßwjateho wjecźora mamy wscho domoj.“

(Tehdy bě pola naß hischcźe tak, so dyrbjesche farař ßwoju dowolnoscź dacź, hacź ßměło ßo žane tajke dźěło wuwjescź abo hacź ßměli měcź w korcźmje reje.)

Ja ßebi tu wěz krótku khwilku pschemyßlich a jemu prajich: „To ßo wě, lubi pschecźeljo, to je skutk nusy a wy móžecźe ßo s tym wuspokojicź, schtož je nam nasch sbóžnik prajił wo tamnym wole a wóßle, kiž je do jamy sapadnył, pschetož wasche žně bychu wam tež takle do wody sapadnyłe. Ja pak chzu dacź wuswonicź, scźinju wam krótku modlitwu a po tym dźicźe wschitzy w Božim mjenje won na ßwoje pola. Ale pschichodnu ßrjedu smějemy sa to ßwoju lubu njedźelu, hdyž smějecźe wscho pod ßwojej tsěchu. Je wam takle wscho prawe?“ — Woni mi wschitzy mjelcźo ßwoju ruku dachu a někotremužkuliž stejachu ßylsy we wočźomaj, pschetož nichtó njewjedźesche pomnicź, so byli tu hdy žanu tajkule nusu pomeli. Wschitzy ludźo cźežechu won do polow. Popołdnju wokoło schtyrjoch pocźa ßo Rhein njemało žołmicź a powodźi na jene dobo wschu naschu krajinu se žałoßnym khwatkom. Jeniczki jedyn wós se žitom bu pscheßłapnjeny, a wotročźk dyrbjesche cźinicź, so ßwojej konjej wupscheže a s nimaj domoj pschihna. Schěscź

njedźel tam woda stejesche, potom hakle bě wscha wotběžała, a wosowe wojo je tam s wody do wětra hladało. Wscho schtož běchu naschi ludźo na swojich polach měli, bě shubjene a skažene, ale swoje Boże žito běchu sebi tola domoj dowosyli. Nětkle tam płakajo stejachu a hladachu na wscho, schtož bě so jim skasyło.

Sstrjedu dach wuswonicź, a nascha wossada pschińdźe wscha do Božeho doma w swojej njedźelskej drascźe. Moje prědowanje bu pokutne a dźakne prědowanje, swój tekst bě nam nasch Knjes sam pschipóssłał: ta woda, kiž bě tam na naschich polach stejo wostała. Ale ja móžach mojim ludźom prajicź: Bóh ma swój pucź we wschěch rěkach a wulkich wodowych slimkach, a jeho nohu ty njewupytnjesch. A jeli cźe žana srudoba a staroscź wobdawa, kaž mórske žołmy, ma Bóh pódla swoju scźežku pschekhowanu, ale pytaj sebi jeho jeno, so móhł sebi jeho donamakacź.

Wjele lět je po wschěm tym saschło, ale jako junu jeneho tamneho mojeho bura setkach, praji mi tón: „Knježe, to a wono, schtož je mje sa moje žiwe dny podeschło, sym posabył, — tole jene pak niz, so smy něhdy srjedu swoju lubu njedźelu poměli.

Stary wuczeř.

S danskeho wot B. C.

Mój stary wuczeř běsche hódny, pschecźelny muž, pschi wschej krutoscźi miły a dobry, s jenym słowom rnnje tajki, kajzyž dyrbjeli po mojej myslli wschitzy wuczerjo bycź. Zenje jeho sabycź njebudu. Runje je psches dwazecźi lět, so jeho posledni krócź wohladach, wón tola w duchu žiwje pschede mnu steji, kajkiž w mojich dźěcźazych lětach nas wuczesche. Wón běsche dobry wuczeř. Wjele wot teho, schtož je nam prajił, nam tehdom k radoscźi a natwarjenju służesche; wjele hakle posdźischo dorosymich a bu mi k troschtej a wubudźenju a sakhowa mje s Božej hnadnej pomozu psched spytowanjom, so woprawdźe dowupowjedacź njemóžu, kelko dobreho je wón skutkował a s kajkim bohatym žohnowanjom je mi a wěscźe wjele druhim był. Wón nas we wjeselu a srudobje na nascheho wumožnika a na nascheho njebjeskeho Wótza pokasowasche, pschetož wón běsche sam nashonił, kelko troschta a mozy nam hladanje na teho Knjesa poskicźuje.

Ale husto je tak, so tón Knjes runje teho pokhosta, kotrehož wón lubo ma! Tak so tež naschemu staremu wuczerjej sta. Hdyž ja do schule khodźach, měješe wón dźowku, kotraž běsche wo lěto młódscha hacź ja. Wona rěkasche Marja a běsche rjana a luboscźiwa holcźka, kotrejž běchu wschitke dźěcźi dobre, dokelž tak derje rosymjesche se wschitkimi wobkhadźecź bjes teho, so by s dźěscźom bohateju starscheju pschecźelnischo powjedała, hacź s dźěscźom s khudeho domu. A hdy by někajka swada bjes nami dźěcźimi nastała, so jej nimale kóždy ras poradźi, nas sasso sjednacź. Niz jenož psches to, so wona słóscźi a hordoscźi napschecźiwo dźěkasche, ale tež psches swój dobry pschikład wona wulki sacźischcź na nas dźěcźi cźinjesche.

Tola tež wona dyrbjesche cźežke pruhowanje pschětracź. Nasch nan běsche s rybakom a my bydlachmy pschi brjosy morja. Módra woda, nimo jěsdźaze łódźe a žiwjenje na wodźe cźinjesche kusłarski sacźischcź na moju wutrobu, so so sahe rossudźich na łódźe hicź. Hdyž běch se schule, najprjedy sobu do sussodnych krajow po morju pucźowach; jako běch matrosa, do wschěch kónzow swěta pschińdźech a druhdy so lěta minychu, prjedy hacź swój wótzny kraj sasso wohladach. Na mojeho stareho wuczerja pak ženje njesabych. Kóždy krócź, hdy bych domoj pschischoł, bych k njemu schoł, so mohł s nim poręcźecź. W tym lěcźe, hdyž prěni krócź jako nawjedowař łódźe won jěźech, běch prjedy někotre dny domach a w tych dnjach so wuczerjowa dźowka Marja s mužom woženi, kotryž měješe rjane kubleschko, młyn a k temu něschto pjenjes. Ale tón muž běsche lóhkosmysleny. W swojej młodoscźi běsche wschelake spytał, niczo pak doscź nawuknył. Nětko najradscho do města jěźesche, s konjemi a kruwami wikowasche a so ani wo kubło ani wo młyn njestarasche. Po cźasu so do picźa a hracźa da a jeho luboscźiwa žona sydasche s dźěcźimi domach a płakasche. So sebi stary wuczeř Marine njesboże jara k wutrobje wsa, móžach na nim widźecź; wón mi tež powjedasche, so je swojej dźowzy wotradźał, so s tym mužom, kotrehož sa lóhkomysłneho snajesche, woženicź; so pak Marja wot njeho puschcźiła njebě. Wona běsche jeho s zyłej wutrobu lubowała a běsche sebi wěscźe myslila, so móz jejneje luboscźe jeho wutrobu k dobremu pschiwobrocźi — ale kak bě so molila!

S wopredka běsche so sdało, kaž by so jejna nadźija dopjelnicź chzyła. Wón so pschi njej sbožowny cźujesche. Wona dyrbjesche s nim do města jěsdźicź, ale dokelž jej to sapocźa pschehusto bycź, prózowasche so jeho nawabicź, so by domach wostał. Dokelž pak wona wjazy s nim jěsdźicź njechasche, wón nětko sam do města jěźesche. Wot teje hodźiny běschtej sboże a wjeselе s domu.

Cźi moji mi pissachu, so běsche pola njeju se wschěm do sady schło. Mariny muž běsche skóncźnje wschitko pschedał, so by sa te pjenjesy, kotrež jemu po sapłacźenju dołha wostachu, do Ameriki schoł. Jako swěrna mandźelska běsche Marja wótzny kraj, starschich a pschecźelow wopuschcźiła a se swojim mužom do zuseho kraja cźahnyła, hdźež niczo druhe khiba hubjenstwo na nju njecźakasche. Se źelniwoscźu sebi husto na wbohu Marju pomysliłch, kotraž měješe telko snjescź a na mojeho stareho wuczerja, kotryž běsche swoju jeniczku dźowku shubił, niz tak shubił, so běsche ju k měrej do rowa khowacź dyrbjał, ale shubił bjes zusych, a snano tež słych cźłowjekow.

Jako sasso domoj pschińdźech, běsche so mój stary wuczeř na wumjeńk podał a běsche wot swojeje małeje pensije žiwy. Wón bydlesche w swojej rjanej khěžzy pschede wsu, kotraž běsche hižo lěta dołho jeho. Jow wón swoju sahrodku dźěłasche a běsche woprawdźe w lětnym cźasu radoscź tam pschińcź, hdyž so hałosy jabłuczinow a kruschwinow s jabłukami a kruschwjemi k semi shibowachu a so wschitko selenjesche a kcźějesche. Kajki wjeseły wjecźor swojeho žiwjenja by wón tu pschebycź móhł, hdy by se swojej mandźelskej a dźowku hromadźe bycź móhł! Ale jeho luba mandźelska spasche w rowje a luba dźowka běsche bjes zusymi cźłowjekami. Wón běsche zyle sam. Jako jeho wohladach, jeho lědom sesnach. Staroba, dołhe, spróżniwe žiwjenje, staroscź wo Marju a smjercź lubeje mandźelskeje běchu jeho wobliczo sałdate scźiniłe a jeho włosy seschědźiwiłe. Wón zyły potuleny khodźesche.

Sso s nim rosręcźujo pósnach, so je jara srudźeny a hdyž běsche mi wo swojej staroscźi powjedał, pschistaji, a to tak, so s teho hłubokeho sdychnjenja, s kotrymž te słowa s wutroby wucźischcźa, jeho snutskowne běźenje cźujach: „Tón Knjes je jo dał, tón Knjes je jo wsał, mjeno teho Knjesa budź khwalene!"

Sasso daloko na łódźi jěźech, wschudźom mje wobras mojeho stareho wuczerja pschewodźesche, kajkehož běch jeho wohladał. Husto so mi dźijesche, so Marju namakach a domoj pschiwjedźech; ale mój rosom mi prajesche, kajki je to njerosomny són a tola so, hdyž běch tež wotucźeny, schkręcźka teje nadźije s mojeje wutroby shubicź njehasche.

(Skóncźenje pschichodnje.)

Roshlad w naschim cźasu.

Khěžorowe dny w Romje wotbywaju so po najrjeńschim waschnju. Witanaj wot krala Humberta a jeho wysokej mandźelskej staj khěžor a khěžorka sbožownje do krasneho italskeho hłowneho města Roma pschischłoj. Město je najkrasnischo s italskimi a němskimi khorhojemi wupyschene. Zyły italski lud je pokny dźakownoscźe sa nascheho khěžora, so je swěrne pschecźelstwo sdźerźał, a wschudźom so pokaže najwyschsche sahorjenje. Wossebje luboscź lubeje khěžorki njemóžeja dokhwalicź. Italski kralowski dom pschihotuje swojim cźescźenym hoscźam najrjeńsche swjatocźnoscźe. Pschi wjeselej swjedźeńskej hoscźinje dźesche kral Humbert, so je pschitomnoscź khěžora a khěžorki sa jeho zyły dom a lud sawdawk sboża. Khěžor so rjenje podźakowasche a wobnowi rjane pschecźelstwo s rjanymi słowami. W italskej rěcźi wunjese wón sławu na krala a kralowu. Dokelž pschezo tež wjele Němzow w Romje pschebywa, běchu cźi tež swojeho lubowaneho khěžora s deputaziju postrowili. Hižo na dwórnischcźu smědźesche 15 młodych holzow khěžorej Pomhaj Bóh prajicź. Jena s tych samych pschepoda khěžorzy rjane wonjeschko. Khěžorka ju sa to wokoscha a dźesche: wjele, wjele dźaka, moje lube dźěcźo. Njedźelu je khěžor so na evangelskej Božej słužbje w zyrkwi němskeho sapóssłanstwa wobdźělił. Potom je tež bamża wopytał a so s nim poł hodźiny pschecźelniwje rosręcźował. Bamž je pjecźa potom k swojim knjesam prajił: To je sprawny muž. — Khěžorowej majestoscźi chzetaj hischcźe město Neapel wopytacź a so potom do wótzneho kraja wrócźicź. — Na dompucźu pojěźetaj sasso psches Schwajzarsku, kotraž so tež pschihotuje, jeju s najwyschschimi cźescźemi postrowicź.

Khěžorowy ßejm budźe w nowym tydźenju wo sakonju dla powjetschenja wójska wuradźowacź. Je mało nadźije, so ßo wjetschina sa sakoń namaka. Duž je knježeřstwo swólnjwe, ßejm rospuschczicź a my smějemy njelube njeměry nowych wólbow.

Narodny dźeń sakskeho krala Alberta je ßo poßlednju njedźelu s wulkim wjeßelom ßwjecził. Tež khěžor bě s Roma wutrobny sbožopschejeřski telegram póßłał.

Wjerch Bismark, wo kotrehož strowoscźi w poßlednim czaßu srudźaze powjescźe pschińdźechu, je nětko saßo zyle wotkhorił.

Jene dźěczo tu njeje.

(Po němskim.)

Mój czakachmoj a czakachmoj; ale naju dźowczicźka domoj njepschińdźe. Wona běsche ßo khwilu wukhodźicź chzyła a nětko tak dołho wonka wosta. Kaž schkrěczka sapocza staroscź wo to dźěczo we wutrobje palicź a s kóždej mjeńschinu staroscź pschibjerasche. W tajkich wokomikach nawuknjesch zyle hinak na czaßnik hladacź, hdyž s pschibjerazej stysknoscźu jenu mjeńschinu po druhej czakasch. Dźěczo njepschińdźe a mój ßo sapoczachmoj bojecź, so je jo njesboże potrjechiło. Hdźe to dźěczo pytacź? Mój njewjedźachmoj, hdźe je holczka schła a ßebi porokowachmoj, so běchmoj jej ßamej hicź dakoj. Ja dlěje domach wutracź njemóžach. Hdyž tež njewjedźach, hdźe hicź — chzych tola s najmjeńscha wonka bycź, dokelž bě to dźěczo wonka. We wschelakich myßlach běch hižo po tej ßamej dróży schoł, ale tak srudny hischcźe ženje kaž tehdom, hdyž to dźěczo pytach. Schto bě ßo holczczy stało! Žałoßne myßle na mnje khodźachu. Žaneho człowjeka ßo praschecź njemóžach. Ludźo dźěchu nimo mje; stysknoscźe, kotraž mje człischcźesche, žadyn njewidźesche.

Duž ßebi na teho pomyßlich, kotryž wschitko widźi. Bóh wschitko wě, schtož naß tyschi. „Ty wěsch, hdźe wona je!" ja sdychowach. „Pschiwjedź ju nam bórsy saßo!" Ja běch ßnano sto krocźelow schoł — duž wona pschiběžo, czeřwjena kaž róża se ßylsami we woczomaj. Wona wjedźesche, so njebě prawje czinika. Jej bě po puczu do myßlow pschischło towařschku wopytacź a ta jej njebě prjecź dała.

S teho móžemy ßebi pschirunanje wsacź.

My człowjekojo ßmy Boże dźěczi. Njejßmy my wótzowskej wutrobje nascheho Boha hischcźe wjele blizschi, hacź dźěczi ßwojim starschim? Njeßłuscheja człowjekojo Bohu, ßwojemu stworiczelej a Wótzej wjele wjazy, hacź nasche dźěczi nam ßłuscheja? Ale kelko człowjekow wottorhnje ßo wot Boha! Móže to Bóh bjes rudźenja widźecź? Haj wón widźi wschitkich, hdźe a kak ßo sabłudźa. Ale wón snaje tež to wulke skaženje, kotremuž napschecźiwo du. Njedyrbjało to jeho rudźicź? Bożi Ssyn wě, schto je wěczne satamanstwo w heli. Wón wě, so je to njewurjekniwa czwila, tak so je ßwoju krej a žiwjenje dał, so by człowjekow psched tej czwilu sakhował. A nětko ma wón tu srudobu, so człowjekojo ßebi jeho luboscź njewaža a žadanje nimaja, s teho sabłudźenja ßo k temu dobremu pastyrjej wróczicź. Ach, njedyrbjeli myßlicź, so je Boža a wutroba nascheho Knjesa Jesom Khrysta w stajnej srudobje tych mnohich człowjekow dla, kotsiž ßu w bjesbóžnoscźi žiwi a žadanja po Bosy nimaja? Njeje to wulzy ważne, so w zyłym ßwjatym pißmje ßłowczka njeczitamy wo tym, so je ßo tón sbóžnik hdy ßmjał, ale huscźisch wo tym, so bě srudny w ßwojim duchu a so wón sapłaka.

Domaphytanje.

(Po němskim.)

Tajki srudny njeběsche nan ženje hischcźe na ßwojim wosu se wßy won jěł, kaž dźenßa rano. Pschetož domach leżesche luba ßwěrna mandźelska, dobra macź ßwojich dźěczi, morwa w kaschczu. Wona běsche w kczějazych lětach wotßal czahnycź dyrbjała. Tak srudne ßo nanej polo ženje hischcźe sesdało njebě, pschetož jemu bě, kaž by kóžde stwjelzo jo wjedźało a jemu pschiwołało: „Twoja luba Hana je wumrjeła! Wona tebi tak blisko stejesche. Ty móžesche jej do hłubokeje wutroby hladacź — a nětko je tebi na dobo wsata. Tebi chze ßo wutroba słamacź, hdyž na lube dźěczi pohladasch a ßebi na pschichod pomyßlisch." Haj, tajki srudny nan se ßwojimi dźěczimi hischcźe ženje do dwora ßwojeje ßotry nuts sajěł njebě, kaž na tym ranju, hdyž chzysche do města, so by sa tych małych žarowazych drastow nakupił a k ßotsje pschińdźe, so by ßobu pschischła a jemu pomhała, dokelž to ßam njerosumjesche. Pschetož tajke wězy běsche hewak pschezo jeho luba Hana wobstarała. Ssotra jemu napschecźiwo pschińdźe a ßłowczka prajicź njemóžesche.

„Schto to budźe!" sdychowasche nan.

Duž ßo ßotra se ßwojeje srudoby shraba a praji: „Danielo, luby bratsje Danielo! Njehladasch ty horje? Njemyßlisch ßebi na teho, kiž to czini? Njemyßlisch ßebi na to, so Bóh wě, schtož je ßwojemu lubemu Danielej czinił? Wón tebje tola njeskónczinje lubuje!" Dale wona rěczecź njemóžesche. A nanej běsche we wutrobje, kaž by s hłubiny morja horje pschischoł a by posběhnjeny był hacź k njebjeßam, a jeho wulka srudoba běsche jemu kaž wulki czeßny ßwjedźeń, kotryž jemu Bóh pschihotowasche, a wón mějesche tajki sbožowny wokomik, kajkiž jón japoschtoł wopißuje s tymi ßłowami: „Tón Duch ßwědczi s naschim duchom, so Boże dźěczi ßmy." Haj, tak troschtuje Bóh ßam se ßwojeje wutroby. Ach, je w njebjeßach a na semi sbóžnischeho městna, s kotrehož ßo troscht žórli?

Błysk měr czini.

Dwaj wobydlerjej w K. běschtaj do njejednoty pschischłoj rjaneho duba dla, kotryž runje na mjesy stejesche mjes jeju polomaj. Kóždy mějesche jón sa ßwój, žadyn pak to dopokasacź njemóžesche. Duž póßła Bóh, jako běschtaj w najwjetschej njejednocźe, błysk, kotryž dub do dweju dźělow wot horkach hacź dele rosrasy, so jena połoja na polo teho jeneho, druha na polo druheho ßußoda padźe. Pschi tym rossßudźenju jeju swady taj ßußodaj ßo tak nastróžischtaj, so ßo dołhi czaß miny, prjedy hacź ßebi swěrischtaj kóždy po ßwoju połojzu hicź.

Niz jenož wo Khrystußu, ale tež s Khrystußom rěczecź je nascha pschißłuschnoscź.

Pobožny schewz běsche najprjedy se ßwojim wuczomnikom jara spokojom, po czaßu pak bu wón tajki sły, so chzysche jeho prjecź póßłacź. Duž mischtr k hólzowemu nanej praji: „Ja ßym temu khadli kóždy dźeń wo njebjeßach a heli powjedał a spytach jemu wěru do Khrystußa drohu czinicź, ale wschitko bě podarmo."

Tón nan wotmolwi: „Scźe Wy tež teho hólza dla tak husto s Khrystußom rěczał, kaž scźe s nim wo Khrystußu powjedał?"

Mischtr wotmolwi: „Derje, ja teho hólza wobkhowam a budu po waschej radźe czinicź."

Tón hólz dosta poßłuschnu a pobožnu wutrobu.

K rospominanju.

Hdźež ßo Khrystußowe wumrjecźe wopomina, tam — to mi wěrcźe — ßo ßłónczko nascheje hordoscźe sacźmi, sawěschk nascheje njewědomnoscźe ßo rostorhnje, skały nascheje twjerdeje wutroby ßo rospuknjeja.

* * *

Bohužel je s luboscźu k bližschemu kaž se skotom, schtož ßo njecziste skoto mjenuje, s kotrymž wschak tež poskocźuja, ale tajke skoto njetraje. Tak ma wjele człowjekow njecziste skoto, wopacźnu luboscź k ßwojim bližschim.

* * *

Kharjej móžesch potajnstwo sjewicź, pschetož runjež wón jo wupowjeda, jemu to tola nichtó njewěri.

* * *

Młodźi ludźo dyrbja starym napschecźiwo wuschi a niz hubu trjebacź.

* * *

Młodeje holzy ßo něchtó wopraschа, kelko hwěsdow je na njebju. Wona pak jemu wotmolwi, so dyrbi jej najprjedy prajicź, kelko je hłupych na ßwěcźe.

„Pomhaj Bóh" je wot nětka niz jenož pola knjesow duchownych, ale tež **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin"** na wßach a w Budyschinje dostacź. **Na schtwórcź lěta** płacźi wón **40 np., jenotliwe czißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; ßoburedaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a naklad Ssmolerjecź knihicźischczérnje w Budyschinu.

Pomhaj Bóh!

Czißło 19.
7. meje.

Lětnik 3.
1893.

Sserbſke njedźelſke łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihicźiſchczérni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Njedźela Rogate.

Rom. 12, 12: „Budźcźe wobstajni w modlitwje."

Wěra bjes modlitwy njemóže wobstacź, wona je morwa w ßebi. Modlitwa je, kaž stari prajachu, dźowka wěry, ale dźowka dyrbi maczěr seźiwicź. Njestejisch w žanym towarstwje se ßwojim Bohom, jeli so ßo njemodlisch. Budźcźe wobstajni w modlitwje. Ale wo czo ßměm proßycź? Sso ßamo wě, najprjedy wo duchowne, wo wodawanje hrěchow, měr w ßwědomnju, móz k wußwjeczenju, troscht w nusy, sjednoczenje s Khrystußom, mudroscź, ßwěrnoscź, dobycźe Božeho kralestwa no semi. Ale tež wo czělne ßměsch proßycź, wo wscho, schtož steji w wukładowanju 4. próstwy Wótczenascha. Tola jeli so by chzył wo semſke wězy proßycź, jeno dokelž twoje czěło po tym žada, dha by to sła modlitwa była a by płacziło sa tebje japoschtolſke ßłowo: Hacź runje proßycźe, dha wschak niczo njedostanjecźe, teho dla, so wy sło proßycźe, so byschcźe to w ßwojich lóschtach pschecźinili. Ale hdyž proßysch w Jesußowym mjenje, wo wscho, schtož ßo jemu lubicź móže, so by ßo we wschěm jeho wola stała, potom budźe Bóh tón Knjes tež pśches modlenje a rosymjenje na tebi cźinicź. Žana wěrjaza modlitwa njewostanje bjes wußłyschenja; nasche sdychowanja, próstwy a ßylsy ßu ßytwa do njebjeß ßyte. Hacź runje niz po twojej, ale po ßwojej pschezo dobrej a hnadnej woli budźe Bóh tebje wußłyschecź. Město teho małeho kubła, wo kotrež ty proßysch, a kotrež wón tebi sapowjedźi, spožczi wón tebi wjetsche a lěpsche, kotrež je sa tebje wjele bóle žohnowaze a wjele wužitnische. Sswjaty Pawoł proßy tsi krócź, so by tón kschiž wot njeho wsaty był, jako satanski jandźel jeho s pjasczemi bijesche. Tón Knjes jemu praji: Doscź masch na mojej hnadźe, pschetož moja móz je w ßłabych mózna, a da jemu nětk móz a sczěrpnoscź wscho njescź a ßwjaty Pawoł ßmě wusnacź: Teho dla ßym ja dobreje myßle pschi ßłaboscźach, pschi hańbach, pschi nusach, pschi pschesczěhanjach, pschi tyschnoscźach, Khrystußa dla, pschetož hdyž ja ßłaby ßym, ßym ja ßylny. 2 Kor. 12, 9. 10.

Sswjaty japoschtoł pak njepraji jeno: modlcźe ßo, ale „budźcźe wobtwjerdźeni w modlitwje"; a na druhim měscźe: modlcźe ßo bjes pschestacźa (1 Teß. 5, 17). Kóždy czaß modli ßo wěrny kschescźijan k ßwojemu Bohu, rano a wjeczor, wo dnjo a w nozy, pschi dźěli a pschi wotpoczowanju, hdyž ßo jemu derje dźe, abo hdyž je srudny; modlitwa je khlěb jeho dusche, powětr, kotryž duscha dycha. Kaž je czěło morwe, hdyž wjazy dychacź njemóžesch kaž prjedy, tak je twoja duscha khora, hdyž njemóže wjazy ßo modlicź. Bjes pschestacźa ßo modlicź, to drje njecha prajicź, so pschezo twojej hubje k ßłowam modlitwy wotewrjesch, ale wjele skerje dyrbi twoja duscha stajnje pola teho Knjesa bycź. A njedyrbi naß woprawdźe wscho k njemu pschibližicź, bórsy wjeßele, bórsy srudobu? Bóh luby Knjes žohnuj naß s polnoscźu ßwojich darow, se strowoscźu, s darami stwórby, s wjeßelom na ßwojich lubych, s měrom w kraju; wón njesakhadźa s nami po naschich hrěchach, wón wodawa nam nasche winy, wón rosßwěcźuje naß se ßwojim Duchom, troschtuje, poßylnjuje naß a ßlubi nam ßwoje njebjeßa; nimamy dha kóždy dźeń ßo jemu dźakowacź? a móžemy

ßwojej wočži wočžinicž, móžemy ruzy wupschestrjecž, móžemy powětr dychacž a khlěb a wodu k ßebi wsacž bjes dźakowanja? njedyrbjało kóžde ßłowo nascheho erta, kóžda myßl nascheje wutroby wobstajna khwalba Boža bycž? A hdyž w nusy ßmy, njech je cźělna abo duschina, hdyž staroscž kaž mórske žołmy ßo na naß dawaja abo hdyž s hłubokej srudobu pytnjemy, so nasche duchowne žiwjenje tak mało roscźe a pschibjera, njedyrbimy dha saßo ßo wschědnje k njebjeskemu Wótzej, wot kotrehož wukhadźa wschón dobry a dokonjany dar, wo pomoz, troscht a radu wołacž? A hdyž ßebi pscheddźeržimy: tam horjekach wysche naß bydli dokonjany Bóh w ßwojej kraßnoscźi a majestoscźi, sady naß leži žiwjenje, w kotrymž ßu ßo wschudźom ßwěcźaze stopy Božeje bliskoscźe a ßwěrnoscźe pokasałe; tam psched nami wotewrja ßo njewurjeklime wjeßele, o kak wjele składnoscźe mamy sa ßwjate posběhowanje k Bohu wjeršchnemu?

Budźmy wobstajni w khroblej, ponižnej a wěrjazej modlitwje; wěrmy do tych hnadnych ßlubjenjow wo modlitwje w Jesußowym mjenje, khodźmy sa naschim Lutherom, kiž ras pische: Ja mam ßwoju modlitwu ßylnischu hacž cźert ßam, a hdy by temu tak njebyło, dha by hižo dawno hinak s Lutherom stejało, byrnjež ßwět wulki dźiw Boži na mni njewidźi a njepytnje; njesapomúmy nihdy: hdyž ßo wjazy njemodlimy, dha je najwjetschi strach sa naß a duchowna ßmjercž je bliska.

Sběhń, duscha, k Bohu ßo
Se ßwjatej nutrnoscźu,
Wy ßłowa, cźischcźcźe ßo
K njebjeßam s pokornoscźu.
Wótz proßycž kaže cźi,
Ssyn stupicž poruczi
Psched jeho hnadny stoł
Khroble a wjeßele.
Hamjeń.

Rogate.

Mat. 7, 7. 8.

Hłóß: Wjeßel ßo, o moja duscha.

Proschcźe, dha wam budźe date!
Pytajcźe, schtož horkach je!
S njebja dele budźe date
Wam to, schtož wy proßycźe;
Bóh waß wěscźe wußłyschi
A ßo ßmili nad wami,
Jeno so ßu prostwy sprawne,
Dokelž ßu psched Bohom sjawne.

Proschcźe wo to prjedy wscheho,
Schtož je horkach we njebju!
Wěczny wužitk macźe s teho,
Tam je Bože kralestwo.
Klapajcźe ßo nutrnje
Wo te durje njebjeske,
Wotewricž Bóh budźe rady,
K sbóžnom' měrej dowjescž s hnady.

Proschcźe pak tež dale nětko
Sa te płody na polach,
So by žohnował wam wschitko
Na łukach a w sahrodach!
Budźcźe pak tež sczerpliwi,
Hdyž ßo druhdy sakomdźi.
Dobre dary wón wam dawa,
Jeno so je prostwa prawa.

Proschcźe tež wo płódne cźaßy,
So wscho rjenje sroscźe wam
A wy potom móhli saßy
Wjeßelicž ßo k kraßnym žnjam!
Bóh njech deschcźik wobradźi,
Swarnuje psched krupami,
Sskónzu njech wón ßwěcźicž dawa,
So wam nasche płody srawja!

Wjele je jich na tym ßwěcźi,
Kotsiž Boha njeproscha,
Spósnajemy na jich rěcźi,
So h'schcźe Boha mudruja;
Hdyž ßo ßyje, njespomnja,
So Bóh žohnowanje da,
Ale ßo na khumschty stoža,
Myßla, so tak dobycž móža.

Proschcźe, dha wam budźe date!
Modlcźe ßo pschi wußywi!
Žohnowanje pschiídźe ßwjate,
Bóh waß wěscźe wußłyschi,
Wschemu rjenje sroscž da wam,
Shotuje wscho k dobrym žnjam;
Stokróczne wam płody dawa,
Hdyž je wascha prostwa prawa.

E. H.

Snutskowne mißionstwo.

(Pokračžowanje.)

Schtož je ßo wo sanicźenju ßwójbneho žiwjenja prajiło, wo nižschim ludu ßamym njepłacźi. Hdyž tež we wyschschich schtantach skaženje tak sjawnje njewustupuje a se swonkownym pschistojnym waschnjom ßo pschikrywa, dyrbi ßo tola prajicž, so tež tam wschitko w dobrym porjedźe njeje. Pschi wschěm powjedanju wo sdźěłanoscźi husto prawa kscheścźijanska sdźěłanoscž pobrachuje, kotraž ma cźlowske myßlenje a cźinjenje wobknježicž! Se srudobu dyrbimy wusnacž, so je wjele tajkich ßwójbow, kotrež ßu se ßwětnymi kubłami žohnowane, wotstupiło wot najhłubscheho sakožka praweho žiwjenja, kotrež je w Khrystußu Jesußu; runje w wyschschich schtantach je njewěra najprjedy płódnu semju namakała, prjedy hacž móžesche tutón jěd dele kapacž do nižscheho luda. Wulka khudoba na duchownych kubłach pschi wschěm ßwětnym wobßedźenstwje ßo pokasuje. A njeje to ßwědcźenje teho, so kscheścźijanske žiwjenje spaduje, hdyž widźimy, kak jich wjele w nahrabnoscźi sa khudych cźlowskeho cźucźa nima, kak honja sa cźescźu a pjenjesami, kajke je jebanstwo w pschekupstwje, kak ludźo woja sa knihami, kotrež jich cźělne žadoscźe wabja, kak ßudźa wo kscheścźijanskim žiwjenju, kak maja pschezo wotewrjene wucho sa njepschecźelow kscheścźijanstwa, kak mało je jich w naschim cźaßu pornjo prjedawschim starym dobrym cźaßam, kotsiž ßu hotowi něschto sa zyrkwinske należnoscźe woprowacž. To dyrbi naß pscheßwědcźicž, so ta skažoza móz Bohu žel na wschitkich schtantach žerje. Korjeń wscheho teho je ßebicźnoscž, kajkaž ßo nam wona woßebje mózna w hibanjach nascheho cźaßa pokasuje. Na jenym boku steji hordoscž a njeßmilnoscž wobßedźazych, na druhim hněw a staroscž nižschich a khudschich. Tu njemóže niczo druhe pomhacž, hacž so ßo lud s nowa narodźi w ßwojich wyschschich a nižschich schtantach a so cźi bohatschi pósnaja, so k prawemu bohastwu ßłuscha bohaty bycž w Khrystußu a so maja cźi khudźi teho psched wočžomaj, kotryž njeměješche, hdźež by ßwoju hłowu położił. Jenož na te waschnje móže ßo ta wulka hłubina saßo shubicž, kotraž je bjes tymi wschelakimi schtantami w naschim cźaßu. A s tuteje strony ma snutskowne mißionstwo pomhacž wulke towarschne praschenja rosßudźicž. So pak je nusne, so ßo kscheścźijanska zyrkej na tych ważnych praschenjach wobdźěli, na to niczo druhe jaßnischo njepokasuje hacž to, so je njepschecźelstwo pschecźiwo kscheścźijanstwu tutón woheń njeměra bjes wschelakimi towarschnymi schtantami sapaliło. To hibanje je ßwój poßledni kónz w tak mjenowanym kommunismje namakało (t. j. tucźi sběžkarjo, kiž tu myßl sastupuja, chzedźa wschitko samoženje do runych dźělow rosdźělicž, so měł jedyn telko, kelkož tón druhi, wschitke swjaski ßwójby a mandźelstwa rostorhnycž, wschu wěru podtłóczicž). Tyßazy tych, kotsiž ßu ßo sjawnje jako njepschecźeljo tuteje wrótneje myßle wuprajili, tajke powrócźaze myßle bjes teho, so bychu to wjedźili a wěrili, spěchuja psches to, so ßami na bok njewěrjazych

stupja a pobožnych a bohabojasnych hanja, so ßami jako kſcheſcźijenjo žiwi njejßu, so jenož na ßwój pjenježny měch ßebi myßla a ſ niſkimi ſ luda, kotſiž jim ßłuža, hrubje a njecźłowſzy wobkhadźuja. To ßu hrěchi, kotrež kommunismuß jako płódnu ſemju wužiła, pſchetož tak bu jemu łóhko ſawiſcź we wutrobach wubudźecź. Wón je ßo na niſkich a khudych wobrocźił jim pſchipowjedajo wumóženje ſ hubjenſtwa. Ale tucźi bjesbóžni, jako kajzy ßu ßo hakle ſaßo ſańdźenu póńdźelu ſ rěczow w ſjawnych ſhromadźiſnach pokaſali, chzedźa jenož lud torhnycź do cźěmnoſcźe a duchowneho ſkaženja, so ßebi wón na niczo druhe wjazy njemyßli, hacź ſo by njewobmjeſowany pſches žadyn porjad ßwojim cźělnym žadoſcźam ßłužił. Woni ſa tym ſteja, ſwjaſki mandźelſtwa zyle roſtorhnycź, haj wſchitke Boźe porjady chzedźa ſběhnycź, so by žadyn roſdźěl wjazy njebył bjes knježazymi a poddanami, bjes ſtarſchimi a dźěcźimi, bjes knježimi a wotrocźkami. Bohu žel je jim hrěſchne ſabłudźenje naſcheho cźaßa brónje do rukow dało; — Bohu žel je też wjele bohatych ſe ßwojej njeßmilnoſcźu napſchecźiwo ßwojim ßłužobnikam ßobu ſawinowało, ſo ßu tucźi ſběžkarjo (njech rěkaja anarchiſtojo abo ſozialdemokratojo) tak łohko pſchiwiſk w niſkim ludu namakali. Hdyž pak jako kſcheſcźijenjo wěmy, ſo je to wſchitko pſchiſchło, dokelž je prawa pobožnoſcź a bohabojaſnocź žadna w ludu, ſnajemy ſ tym też jeniczke lěkařſtwo, kotrež móže pomhacź a dyrbimy hotowi bycź ſnutſkownemu mißionſtwu ßobu pomhacź to lěkařſtwo nałožecź k wuhojenju naſcheho ludowego žiwjenja.

(Pokracźowanje.)

Něſchto wo naſchim njebohim wuju, pódla pak hiſchcźe wo něczim druhim.

Tajkich ludźi maſch na ßwěcźe wjele, kiž chzyli rady po někim něſchto ſtow tolerkow wuherbowacź. To wſchak je cźi ſchwarna wěz, hdyž ßměſch ßebi hicź tam něſchto wužnjecź, hdźež ßebi ženje prjedy njeby žane jeniczke ſornjatko wuwoßył, a hdyž móžeſch ßo bje wſcheho woneho podóńcź do wulkeho bohatſtwa wußynycź. Pſchi tajkej ſkładnoſcźi móžeſch huſto wupytnycź, kajke myßle ma tajki cźłowjek w hłowje tcźaze, kajkemuž Bóh w ßwojim ßłowje „ſtary cźłowjek“ rěka.

Tamle maja ludźo ßwojeho wěſteho wuja. Wón je ßo ſeſtarił, dźěcźi wón žane nima, je bohaty a ma wjele ludźi ſa ßobu w ßwojim pſchecźelſtwje.

Staŕſchi wón je, a bóle ßo wſchitzy ſ jeho pſchecźelſtwa k njemu liſchcźa a cźiſchcźa. Na jeho narodnym dnju pſchińdu wěſcźe wſchelazy ſ jeho pſchecźelſtwa k njemu pohladacź, jena ſ róžiczkami w ßwojej ruzy, druha ſ tykanzom w ßwojim brěmjeſchku; nowe lěto pſchińdu jemu cźikoſcź a ſtrowoſcź a dołhe lěta wupſchecź. Wſcho to, kaž ßo ßamo roſymi, ſ lutej luboſcźu a ſ wěrnym derjeměnjenjom. — Je pak něhdźe jich luby, bohaty wuj ſaſkhorił, dokelž bě ßo naſymdił, a pócźnje jeho kaſchel cźwilowacź, abo je wſchón woßłabjeny, tehdy tam jeho pſchecźeljo do wocźow ſrudni, pſchi nim ſteja, abo póſcźelu někoho k njemu, hacź njemóhli ſhonicź, kak ſ jich wbohim wujom ſteji, a hacź je móhł ſańdźenu nóz duſchnje ſpacź. Setkaja pak tajzy duzy po pucźu jeho lěkarja, pſchiſkocźa wěſcźe k njemu a wopraſcheja ßo jeho: „Knjeß doktoro, kajke macźe wy myßle, ſchto ſ naſchim wujom budźe?“ Tón pak hižo naſdala ßam wě, ſchto woni wot njeho ſechzedźa, duž jim praji: „Ludźo, ſ nim wſchak je wam tajka wěz. Polěpſchi ßo ſ nim troſchku, budźe waſch wuj bórſy ſaßo ſtrowy, — woſtanje pak kaſchelaty, — ſchtó wě, ſchto po tym ſ njeho budźe.“ Nětkle wjedźa, na cźim ßu, to rěka: nětkle runje tak wjele wjedźa, kaž wſcho do prědka. — Tu žónſku pak, kotraž wujej hoſpodu cźini, ſcźahnu ßebi ſ mjelcźa k ßebi na bok a ju proſcha, ſo chzyła tola wěſcźe jich wuja prawje derje wothladacź. „Dyrbjało ßo wſcheje wězy ſtacź, — cźehož pak ßo nadźecź njechamy, — ſo dyrbjało ſ naſchim wujom pocźecź hórje hicź, budźcźe proſchena a powjeſcźe to nam prěnim. Doma mamy dobre krepki, też ßłódku juſchku, ſe ſrałych malenow wuwarjenu, kiž była ſa njeho pſche kaſchel ſtrowa a chzyli ju ſ wutrobu rady wujej póßłacź.“ Potom jej hiſchcźe ſ mjelcźa do wucha praja: „Hańžka, wy ſcźe duſchna, dobra wutroba, my waß dawno ſa tajku ſnajemy. Na naß móžecźe ßo ſpuſchcźecź, ſo na waß nihdy na nihdy njeſabudźemy.“

Je pak tajkile ſtary bohaty wuj ßwojej wocźi ſańdźelił, po tym ßo w jeho domje huſto bje wſchěmi jeho pſchecźelemi wójna ſběhnje, a hdyž knjeß aßeßor abo něchtó hinaſchi ſe ßudniſtwa do tajkeho doma pſchińdźe, tón druhdy ſkoro ßam njewě, k komu ßu cźile ludźo ſ wujoweho pſchecźelſtwa do ſchule pokhodźili, hacź k žanemu wuwucźenemu wucźerjej, abo k ßwinjazemu paſtyrjej.

Hdźež pak runje takle ſlě njeſteji, kaž jowle, tam je druhdy tole abo tamne njedobre. — Jowle je jedyn dom, w kotrymž běchu wſchitzy w ßwojim dobrym pokoju žiwi. Kóždy mějeſche pola nich ßwoje něſchto ſa dźěło, bě dźěławy a wſchitzy běchu tam ſe ßwojej wſchědnej žiwnoſcźu a draſtu ſpokojom. Duž tam na jene dobo někajka ſtara babka wokoło wjecźerje k nim pſchicźeže, ſakaſchlowa a po tym pocźa powjedacź: „Wujo, njejſcźe hiſchcźe niczo wo naſchim dalokim wuju ßłyſcheli, kiž bě naſcheho dźědoweho bratroweho ßynowy ßyn? Hižo na wſchě poł ſta lět je, ſo bě ßo tón ſ łódźu pſches tu wulku wodu do dala wotwjeſł, Bóh wě dźe, do Surinama, a je tam, ſchtó wě kajki bohaty.“ Wuj na tole cźecźine powjedanje wobej ßwojej wuſchi naſtaji a ßebi pomyßli: „Kak też to ſ tej wězu dale póńdźe?“ „Hlejcźe (wona dale dopowjeda), tón je wumrjeł, dźěcźi njeje žanych ſawoſtajił, duž je hollandſki kral nětkle dał wſchudźom do wſchěch nowinow wupißacź: ‚Wſchitzy, kiž ßu ſ njeboheho Jana Jurja Kowarjoweho pſchecźelſtwa, njech mi to bórſy woſjewja.‘ Schtóž njepſchińdźe, niczo njedoſtanje.‘“

Nětkle pak ßebi naſch wuj hnydom dóńdźe ßwoju žonu k ßebi ſawołacź, pſchetož tole cźecźine powjedanje bě jemu hłowu wſchu ſacźopliło, ßam wón wſcho tole do ßo ſpóžeracź njemóže. A nětkle dyrbi jemu ta cźetka ſaßo wſchitko wot nowa prawje nadróbne roſpowjedacź, a wuj hlada pódla na ßwoju žonu, kajkej budźe jemu wona na wſcho tole wocźi wuwalecź.

„Wujo“, praji ta cźeta, „wobſtarajcźe ßebi ſ cźaßom wſchě wopißma ſa tu wěz, tamle łóbrka w Dubinach a Pſchibocźizach ßu hižo dawno wſchitzy ſ naſcheho pſchecźelſtwa na pjatach, cźi tam běhaja a wokoło hanjeja, ſo móhli wſchitzy ßwoju wěz junu wudoſtacź. Wy macźe runje tak wjele prawa na tole herbſtwo, kaž woni wſchitzy.“

Wuj pak ßebi ßam pſchi ßebi mjelcźo pomyßli: „Haj wſchak haj, tajkele něſchto móhł ßebi ja tola też ßobu pſchidobycź, ßam ſa ßo, a ßobu ſa ßwoje dźěcźi. Něſchto tyßaz tolerkow pſchidoſtacź, była ſa mnje ſchwarna wěz.“

Duž nětkle tej lubej cźecźi na blido nanoſcha, ſchtož maja delkach w ßwojej pinzy a horka w kuchinje, a wona da ßebi wſchitko tole derje ſeßłodźicź. — Wot nět' pak mě pola nich na jene dobo wſchitkón jich dobry pokoj ßwój kónz. Wuj ßo naſajtra ſebra, dóńdźe do Wuſkez ßo tam dopraſchecź, hacź maja tamni ludźo ſ jeho pſchecźelſtwa hižo wſchě ßwoje požadane kſchcźeńſke a ßmjertne wopißma wobſtarane, a hacź ßu ßebi dali wot advokaty prawy rjany liſt na hollandſkeho krala napißacź, ſo chzył jim k jich wězy dopomhacź.

(Pokracźowanje.)

Roshlad w naſchim cźaßu.

Rjane dny, kotrež ſtaj khěžor a khěžorka w Italſkej měłoj, ßu nětk kónzej pſchiſchłe. Wone budźa ſtajnje lube dopomnjenje ſa wſchěch tych, kiž ßu je widźeli. Khěžorowej Majeſtoſcźi ſtej ßo hiſchcźe do Neapela podałej. Tam běſchtaj ßo też k powoſtankam ſtareho romſkeho měſta Pompeji podałoj, kotrež bu w lěcźe 70 po Khryſtußu ſ wudyrjenjom woheńßapateje hory Veſuva zyle ſaniczene. Pod popjełom ßu nimale zyłe měſto ſaßo wuryli a dźěłaju hiſchcźe pſchezo na tym. Pſched khěžorom a khěžorku bu też rjana ſtara khěža ſe wſchěmi ßwojimi wězami a gratami wuryta. Nětk je khěžor wot ſchwajzařſkeje wyſchnoſcźe w Luzernje pſchecźelniwje poſtrowjeny. 4. meje chzyſche wón ſaßo domach bycź.

W tym wokomiknjenju, hdźež to pißamy, wuradźi khěžorowy ßejm wo ſakonju dla powyſchenja wójſka. Je też nětk wjazy nadźije, ſo ßo tola něſchto wot žadanjow knježeřſtwa, mjenujzy powyſchenje wo 72,000 mužow, pſchiſwoli.

Snaty ſapóßłanz Ahlwardt, kiž tak khroble pſchecźiwo židam wuſtupowaſche, je w ßejmje też pſchecźiwo najwyſchſchim miniſtram žałoßne wobſkorženje dla pſchekſchiwdźenja ſtatnych pjenjes ſběhnył. Duž bě ßo ta wěz pſchepytała. Wón pak njeje ani najmjeńſchi kruch ßwojich ſkórźbow dopokaſał a je nětk ſa khrobłeho pſchißłodźerja ſjawnje póſnaty.

W Shorjelzu pſchihotuja ßo jara pilnje na khěžorowy wopyt. Kóždy wo tym rěczi a pſcheje, ſo by też dobre měſto doſtał, hdźež by mohł lubeho khěžora prawje widźecź. Holzy ſe wſchěch holcźazych ſchulow ſměja woßebitu ſkładnoſcź, khěžora poſtrowicź. Hólzy budźa ßobu ſ towařſtwami w ſchpalěru ſtacź.

Njedźelu Cantate bu nowy farař Mužakowſkeje wjeßneje woßady, knjeß Jurk, ßyn Laſowſkeho knjeſa kantora, ßwjedźeńſzy

do swojeho sastojnstwa sapokasany. Bóh luby Knjes daj jemu s prawym žohnowanjom w tutej wulkej wossadźe dźěłacź!

Stary wučeř.

S danskeho wot B. C.

(Skónčenje.)

Něschto lět posdźischo, jako nascha łódź pschi amerikanskim brjosy leżesche, setkach jedyn dźeń na hassy hubjenje swoblekanu blědu žonu, kotraž jenolětne dźěčźo na rukomaj nješesche. Dokelž běsche mi teje žony žel, so najprjedy po jendźelsku a, jako so wupokasa, so smój krajanaj, po dansku woprašchach.

Wona rěkasche Marja a mi s krótka powjedasche, kak hubjenje běsche so jej schło; muž běsche jej pšched krótkim čźasom semrjeł, duž běsche nětko zyle wopuschčźena w zusym kraju.

Ja so bórsy rossudźich. Ju sobu na naschu łódź wsawschi kapitäna proschach, so by mi na dwaj měssazaj msdu wotčźahnył, sa to pak Marju a jejne dźěčźo sobu do Kopenhagena wsał. Jako kapitän wote mnje shoni, kak je to wschitko pschischło, mi rady moju prósstwu dopjelni; wo wotčźehnjenju msdy pak nicźo wjedźecź njechasche, kaž wschak sebi to wot njeho hinak myslił njeběch, dokelž jeho jako dobreho, pschečźelniweho muža snajach, kiž měješche wutrobu na prawym blaku. Wot tych pjenjes, kotrež mějach pschi sebi, Marji a jejnej dźowčźičźy Lisźy drasty nakupich a někotre dny posdźischo łódź wotjědźe do lubeje Danskeje.

Radoscź běsche, widźecź, kajke pscheměnjenje so s Marju sta, hdyž wotjědźechmy. Wjeselka nadźija, so nětko bórsy luby wótzny kraj a swěrneho nana sasso wohlada, kotruž bě hižo dawno s myslow puschčźiła, ju tak pschewsa, so husto prawje njewjedźesche, hacź je temu woprawdźe tak, abo hacź je to wschitko rjany son. Wona so mi dodźakowacź njemóžesche. Jejnej wočźi so swěčźeschtej, lizy so sasso čźerwjenjeschtej a prjedawscha žiwoscź ju sasso napjelni. Mała Liska, kotraž bu bórsy lubuschk wschitkich na łódźi, bě mi wossebje dobra. Marja a wona běschtej mi tak lubej, so bě mi čźejko wokoło wutroby, hdyž dyrbjesche Marja, pučźowanske pjenjesy do Jütlanda, s dobrowólnych darow wot wschitkich na łódźi nahromadźenych, dostawschi, w Kopenhagenje srudna a też wjeselka, tysaz krócź so podźakuje, s nami so rossjohnowacź.

Pschichodne lěčźe też ja sasso junkrócź domoj pschińdźech. Mój prěni pucź běsche k mojemu staremu wučźerjej. Mi so sdasche, so słónčźko hischčźe ženje tak jasnje maku khěžku wobswěčźiło njebě, kaž runje tón dźeń.

W jenym róžku w sahrodźe stejesche stary wučźeř a čźinjesche něschto na swojich róžach. Mała Liska běsche pola njeho a chzysche jemu pomhacź; ale jejna dobra wola běsche wjetscha, hacź wužitnoscź jejneho dźěła. Stary wučźeř se smějkotatym wobličźom na nju hladasche. Wón so mi strowy sdasche, tola čźas běsche jeho jara sestarił a same słónčźne swětło, kotrež so jemu na wječźoru jeho žiwjenja swěčźesche, njemóžesche jemu młodostnu čźerstwoscź wróčźo dacź.

Jako słyschesche, so něchtó po sahrodźe dźe, so wobročźi, wóčźko wote mnje njewotwobročźiwschi na mnje hladasche, kaž by mje njesnał; na dobo mi napschečźiwo khwatasche, mje sa ruku pschimny a słowčźka njeprajiwschi na mnje hladasche. Bórsy jemu rycź sasso pschińdźe a wón dźesche:

„Ja sebi husto na sandźene čźasy pomyslu. Pschezo sym wjele do tebje dźeržał, pschetož ty běsche žiwy pachoł a ženje njejsym nicźo słeho wo tebi słyschał. So pak dyrbjesche ty grat bycź w Božej ruzy, so by mje sasso s jeničźkim čźłowjekom, kotrehož hischčźe na swěčźe swojeho mjenowach, sjenočźił, so by moju dźowku se žałosneje nusy, snano s najwjetscheje strachoty, s najčźmowischeho sadwělowanja wumóhł a mi tajki sbožowny, žohnowany wječźor mojeho žiwjenja wobradźił, wo kajkimž sebi dźecź dał njejsym, to je wulki dźiw! Ja dokhwalicź njemóžu Božu dobročźiwoscź, kotruž je mi hubjenemu čźłowjekej wopokasał — a tebi sym wěčźny dźak winojty. — Kak móžu tebi to wschitko sapłačźicź!“

Ja wschak mějach swoje mysle pschi jeho posledních słowach; pschetož wot teho čźasa, so běch so sasso wot Marje dźěličź dyrbjał, běch hakle prawje sačźuł, kak luba mi je.

Kaž stari ludźo rady powjedaja, tak so też stary wučźeř napowjedacź njemóžesche. Wón wo Marji, wo Lisźy a wo sebi samym wjele powjedasche.

Lisźy s ruku hłoźy hładkujo wón dźesche: „Ja po prawym njewěm, kotra wot njeju je mi lubscha, Marja abo mała Liska; ja žaneje parowacź njecham a ja sebi też myslu, so mi Bóh luby Knjes wobeju tak dołho wostaji, hacź budu hischčźe žiwy na semi. Hlaj, hdyž mi Liska w sahrodźe pomha, so wschitko lóžo čźini. S njej hrajkajo sebi na tón čźas dopominam, jako běsche Marja też tajka. Jej powjedančźka powjedam — a duž sym sasso wučźeř. Nichtó mi lěpje njerosymi, hacź wona, haj, wona je žohnowanje sa moje posledne dny.“

Njech je to doscź podate wo naju rosrycźowanju; ja chzu jenož hischčźe powjedacź, so ja pschi sassowohladanju s Marju bórsy pytnych, so so jej też tak dźe, kaž mi. A jako mój potom k staremu wučźerjej pschińdźechmoj a jemu powjedachmoj, so smój sebi dobraj a so mamoj myslе so woženicź, dha běsche hnujaze, jeho wjeselе widźecź. Wón so smějesche a płakasche w jenym wokomiknjenju.

A ja? — Kelko čźežkeho běch w swojim powołanju pschětracź dyrbjał. Jedyn krócź bu nascha łódź rosłamana a my buchmy lědma s hrožazeho smjertneho stracha wumoženi; druhi krócź se swojimi towarschemi s łódźe, kiž so podnurjesche, skočźich a buch hakle, hdyž běch połtsecźa dnja na małym čźołmiku po morju bjes jědźe so wokoło błudźił, do nimo jědźazeje łódźe wsaty, — ženje pak, samo niz po tajkim dźiwnym wumoženju, so sbožownischi njeczujach, hacź hdyž běch swojich starych pschečźelow sasso namakał a hdyž mějach moju lubu Marju na pschezo.

Na Boźe stpicźe.

Hłóš: Nětk wotpočźuje hola.

Na Khrysta k njebju stpicźe
Ja moje wotsalhicźe
Nětk zyle słožuja;
Kiž w njebju je, ta hłowa,
Wón swoje stawy skhowa,
Je čźehnje wschitke sa sobu.

Dokelž je k njebju čźahnył,
Je łóš też sa mnje panył,
So sa nim počźahnu;
Mi wutroba wscha skačźe,
So tam sa semske płačźe
Tu wěčźnu sbóžnoscź dostanu.

Mój Jesuš zyle jasny
Je pokład jara krasny,
Tón s nim ja dostanu;
Ssej duscha jeho žada,
A s luboscźu k njom' hlada,
Sso wot njoh' dźěličź njemóžu.

Wón chzył so na mni smilicź,
Sso s hnadu ke mni skhilicź,
Hdyž wotsal počźahnu!
Ja sym we sylnej wěri,
So junu w połnej wěri
Tu wěčźnu sbóžnoscź dostanu.

Psches Khrysta k njebju stpicźe
Mam wjeselе wotsalhicźe
Po smjercźi k žiwjenju;
Duž k čźeścźi jemu dźěłam
A khwalbny khěrlusch spěwam
Jom' s dźaka połnej wutrobu.

E. H.

„Pomhaj Bóh“ je wot nětka niz jenož pola knjesow duchownych, ale też **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin“** na wsach a w Budyschinje dostacź. **Na schtwórcź lěta** płacźi wón **40 np., jenotliwe čźisła** so po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; soburedaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Čźischcź a naklad Ssmolerjez knihicźischčźerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 20.
14. meje.

Lětnik 3.
1893.

Szerbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Njedźela Exaudi.

Jan. 15, 26: „Hdyž pak tón troschtar pschińcz budźe, kotrehož ja wam póßłacz budu wot Wótza, tón Duch teje wěrnoscźe, kiž wot Wótza wukhadźa, tón budźe ßwědczicz wote mnje."

Kschescźijan bjes ßwjateho Ducha je kožany kamjeń, drjewjane żeleso — pschetož kschescźijan rěka żałbowany, t. j. se ßwjatym Duchom żałbowany. Tole żałbowanje je ßo tež pola tebje stało w ßwjatej kschczenizy, pschetož ta ßama je kupjel noweho naroda a wobnowjenja ßwjateho Ducha. Ale schtóž je myty, móże ßo saßo womasacz. Schtóž je pokład dostał, móże jón saßo shubicz. Masch ty hischcźe ßwjateho Ducha? Haj, prajisch ty, na czim pósnaju to? Wotmolwjenje: na tym, so wón w tebi ßwědczi abo so wón jako rěczník a sastupjer Khrystußowu wěz sastupuje pschecźiwo twojemu cźěłu. Je mjenujzy prozeß, w kotrymž ßo jedna wo moje a twoje njebjeßa a helu. W tutym prozeßu trjebasch advokatu abo rěczníka wjele móznischeho hacz w twojich hewaschich prozeßach. So dyrbisch ty dołh sapłacźicz a żaneho pjenjezka nimasch, je wuczinjene. Je tež rukowar sa tebje pschischoł a je wscho hacz na poßlednju scherpatku sapłacźił s krwawnymi słotymi ßwojeje ßamßneje krwě. Ale nětk pschińdźe twoje cźěło, tónle hubjeny czertowski advokata a chze tebje narěczecz: pjenjesy njejßu dobre, twój rukowar je falschne dźěłał — a we wulkej kaßy poßlednjeho ßuda njebudźa je wsacz. A ty dyrbjał prawje wjele pjenjezkow ßwojeje ßamßneje mozy a ßwojich dobrych poczinkow ßobu pschinjescz, to płacźi wjazy. Nětko pak wustupi tón prawy rěczník, kotrehož je cźi twój rukowar ßam s njebjeß póßłał a ßwědczi sa twojeho rukowarja, dopokaże jeho ßwěrnoscz, sprawnoscz, móz, dobrotu jeho wumóżeřskeho sapłacźenja — a waži jeho słoto na wasy wěczneje prawdoscźe.

Hdyž budźe nětko psche wscho wěste a wěrne a jaßne to, schtož je w Božim słowje wo Khrystußowej parschonje, wo jeho ßłowje a skutku, wo jeho cźerpjenju a jeho kraßnoscźi prajene — a ty móżesch tebi wschitko to pschißwojicz s dźaknym wyskanjom, radostnym wusnaczom: sa mnje, sa mnje — a so rossßwětluje twoju wutrobu — a stary prawokażer, cźěło se ßwojim hłupym mudrowanjom, kotrež ßo rosom mjenuje, dyrbi wonèmicz a ßo wotßalicz — potom wěsch, so w tebi hinajscha, njebjeska móz tczi, so masch ßwjateho Ducha a wěsch, schto na nim masch.

Potom pak njewostanje pschi tym, so wón w tebi ßwědczi. Wón budźe tež s tebje won ßwědczicz a powjedźe tak Knjesowu wěz pschecźiwo ßwětej.

Tež ßwjecźi japoschtoljo móżachu hakle potom ßwědczicz — po ßwjatkach — hdyž bě ßwjaty Duch na nich pschischoł. Tak ßwědczi tež kóždy kschescźijan, w kotrymž ßwjaty Duch je a njemóże ßo teho sminycz. Kschescźijan njemóże mjelczecz, hdźež dźe wo jeho sbóżnikowu czescz, wo jeho bratrowu sbóżnoscz, ale wón njeßwědczi jeno se ßłowami, ale tež se ßwojim zyłym khodźenjom, s wobroczenym khodźenjom w czistoscźi a prawdoscźi psched Bohom, s czimž wón wjazy dokonja hacz se ßłowami.

Sswět drje budźe jeho sa to hischcźe bóle hidźicz. Budźe waß se ßwojich shromadźisnow wustorkacz, praji

Khrystuß (Jan. 16, 2). „Pschińdźe czaß, so, schtóž waß mori, budźe ßebi myßlicź, so Bohu s tym ßłužbu czini.“ Ale też pscheczíwo czertej a jeho ßlepemu rossłobjenju wjedźe ßwjaty Duch Khrystußowu wěz. Schtóž po tajkim je ßrjedźa w srudobje wjeßeły a khmany, hischcźe w ßmjercźi Boha teho Knjesa khwalicź a czescźicź — a to móžeja wschitzy wěrni kscheścźijenjo — tón móže wěscźe wjedźecź, so je w nim Boži Duch, kiž jeho Ducha se wschelakim dobrym troschtom wokschewi, woßebje wo tym nowym měscźe, hdźež woczi a wutrobu wohladaja, schtož ßu wěriłe. A tak budźe ßwět też husto nusowany, s najmjeńscha po ßmjercźi wusnacź: Woprawdźe, w tym bě ßwjaty Duch. A hdyž wón to njeczini, schto schkodźi temu, kiž w kraßnoscźi widźi, schtož je jow wěrił, njebjeskeho rukowanja, kotrehož wěz je ßwjaty Duch jeno sastupił?

Pschińdź a ßwědcź ty s mojim Duchom,
So ßym Bože dźěcźo tu
A tam herbstwo dostanu,
Sswědcź se wschelkim rjanym schpruchom,
Wot teho njech sawdawk mam,
Hdyž ja „Abba“ sawołam.

Hamjeń. (Schw——ff.)

Snutskowne mißionstwo.

(Pokracźowanje.)

S dźěłom ßebi cźłowjek wobßedźenstwo dobudźe, dokelž maja ßo cźłowjekojo do wschelakeho dźěła na ßwěcźe dźěłicź, dokelž jedyn ma te a druhi druhe powołanje, w kotrymž ßwoje mozy nałožuje, ßu też na to waschnje wschelake schtanty nastałe. So by nětko ßymjo njeměra bjes tute dźěłacźerske schtanty wußyła, ßo powrócźaza strona wobrocźi na tych, kotsiž s rukomaj dźěłaju, kaž bychu cźi, kotsiž s rosomom a s pjerom dźěłaju, žaneho dźěła njeczinili. A tola duchowne dźěło husto bóle napina, hacź rucźne, hdyž wschědny dźěłacźeř, kotryž je ßwoje hodźiny dźěłał, wjecźor dawno hižo s měrom spi, druhi hischcźe w ßwojej jstwi pische abo ßebi rospomina, kak by dźěło ßwojeho powołanja najlěpje dokonjał. Tucźi powrócźerjo ßo pak teho dla na tych wobrocźa, kotsiž ßebi s rukomaj ßwój khlěb saßłuža, dokelž wjedźa, so móža jich najlóžscho naschcźuwacź. Jich woni jenož „dźěłacźerjow“ mjenuja. Sso wě, so po tym pucźu najwjazy k wuwjedźenju ßwojich powrócźazych wotpohladow dozpija. S prěnja ßebi te wulke hromady luda (pschetož dźěłacźerskeho luda je najwjazy) dobudu a to te, kotrež ßu najlóžscho dobycź, dokelž praweho jaßneho rossudźenja nimaja a rad poßłuchaja na tajkich, kiž ßłódke ßlubjenja do wuschow scheptaja, s druha pak maja woni w tym naschcźuwanym ludu njepscheczelsku móz pscheczíwo wobßedźazym a ßu woßebje wěste dźěłacźerske schtanty, kotrež ßu stajnje we wulkim strasche do jich ßycźow panycź.

S prěnja je to schtant pucźowarskich rjemjeßlnikow, kotsiž móža pucźujo wot jeneho kraja do druheho, wot jeneho města do druheho te sozialdemokratiske myßle njescź psches kraje a města, nuts do domow mischtrow, hdźež s cźaßami podźěłaja. Tu móža skasycź ßwojich ßobudźěłacźerjow, wschitkich ßłužobnych w zyłym domje. Dźiw njeje, so bychu jich sozialdemokratojo rady ßwojich mjenowali.

Druhi dźěłacźerski schtant, kotryž je w tym strasche, ßu fabrikszy dźěłacźerjo. S nich ßu sozialdemokratojo wulki pschiwisk dostali. Dokelž je ßo Bohužel bjes nimi hódne waschnje jara shubiło a duchowna tuposcź a liwkoscź jich wjele napjelni, maja tamni lóhke dźěło jich dobycź, pschede wschěm, dokelž jim lubja, so chzedźa jich s khudoby, kotraž wschak s wjetscha bjes fabrikskim ludom knježi, do lěpschich wobstejnoscźow stajicź.

Rady wschak bychu sozialdemokratojo też do burskeho a robocźanskeho schtanta ßwoje wucźby pschinjeßli; woni bychu rady njepscheczelstwo wußywali bjes kublerjemi a jich dźěłacźerjemi. Hdyž ßo jim tutón jich wotpohlad też hacź dotal poradźił njeje, hdyž je nasch ßerbski lud krute wotpokasowaze wotmolwjenje měł sa tutych schcźuwarjow, hdyž na kraj pschińdźechu, je tola nusne, wotewrjenej woczi měcź, pschetož tucźi knježa maja wutrajnoscź pschi ßwojim bjesbóžnym dźěle a ßo hnydom wot wuwjedźenja ßwojich wotpohladow wottraschicź njedadźa.

Też jedyn nowy dźěłacźerski schtant ßu w poßlednich lětach na ßwój bok cźahnycź poczeli — to ßu cźi dźěłacźerjo w podkopkach.

To wschitko nam pokaže, kajke wulke polo ßwojeho skutkowanja ma snutskowne mißionstwo, hdyž chze se ßwojimi wuhojazymi mozami na towarschnym žiwjenju dźěłacź. Pschi tutym dźěle dyrbi pak też stat pomhacź, dokelž ßo tudy też jedna wo wotwobrocźenje wschelkeje swonkowneje nusy a hubjenstwa. Pschetož hdyž my na wschitke te wobstejnoscźe hladamy, dyrbimy póznacź, so nimale wschudźom swonkowna nusa s duchownej nusu swißuje, so stat k wotwobrocźenju duchowneje nusy ßam nicźo njesamóže, so dyrbja jemu wyschsche mozy na pomoz pschińcź, kotrež w evangeliju a w luboscźi Khrystußowej, kotraž ßo ßmili nad hubjenymi, leža. Tute mozy k žiwjenju sbudźicź, je nadawk snutskowneho mißionstwa. Kak snutskowne mißionstwo tutón ßwój nadawk dopjelni, mamy ßebi nětko dale rospominacź.

(Pokracźowanje.)

Něschto wo naschim njebohim wuju, pódla pak hischcźe wo něcźim druhim.

(Pokracźowanje.)

Wuj poda ßo na to ßam k ßwojemu knjesej duchownemu na faru a wuproßy ßebi wot njeho te kschcźeńske a ßmjertne wopißma, kajkež běchu jemu trěbne. Duž ßo jeho knjes farař pódla woprascha: „Prajcźe mi, Kowarjo, chzecźe wy ßnadno se wßy wot naß wucźahnycź, abo nasch kraj wopuschcźicź?“

„Tole drje runje niz, knježe“, praji Kowarjez wuj, „my wschak mamy tu nětkle s něcźim druhim někajku ßwoju wěz wucźinicź“.

„S cźim pak tola? ßměm ßo waß sa tym wopraschecź, Kowarjo?“

„Hlejcźe, Knježe“, Kowař praji, „njejscźe wy ßami hischcźe nicźo wo tym saßłyscheli, so mamy my tam wonka w dalokej Indiskej žałostnje bohateho wuja a so je tón njedawno wumrjeł?“

„Jo, jo“, praji knjes farař, „duž wy po tajkim też ßobu do tamneho pscheczelstwa ßłuschecźe? — Kowarjo, ßłyschcźe ßłowcźko wote mnje. Njedajcźe ßo wot nikoho wujebacź. Ma tu schtó žaneho ßwojeho hołbika w ßwojej horschcźi, tajki hołbik je wjele wjazy hódny, hacź tón, kotrehož ma hischcźe na tsěsche ßedźo.“

Ale Kowarjez wuj pódla na ßwojeho knjesa fararja wschón wuspodźiwany pohladny a ßo jeho woprascha: „Schto wy s tym měnicźe, knježe?“

„Khětro wjele budźecźe dyrbjecź płacźicź a ßwoju móscheń husto se saka cźahacź a tschascź. Te moje kschcźeńske a ßmjertne wopißma budźa pschi wschěm tym wasche najmjeńsche wudawki. Ale tole wam radźu: Indiska je daloki kraj, a prozeß wjescź je droha wěz. Hollandskemu kralej jeho „wischnje jěscź“ pak je sła wěz. Budźcźe w Božim mjenje se wschěm tym spokojom, schtož tu nětkle macźe a njenacźińcźe ßebi žane njetrjebawsche myßle wo žane herbstwo s dalokeje zusby.“

Ale Kowarjez wuj bu nětkle prěni krócź w ßwojim žiwjenju na ßwojeho knjesa fararja hněwny a praji mjelcźo pschi ßebi: „Tón mi moje rjane herbstwo njepopscheje! Ale ja ßebi tola po nje póńdu!“

Kowarjez wuj wot nětk wscho ßwoje dźěło ležo wostaji, a druhdy, hdyž ßebi ßwój wótcźenasch wuspěwa, jemu pschi ßamym modlenju tón bohaty njebohi Surinamski wuj saßo do myßlow pschińdźe. Kak husto je wón tola dyrbjał do města doběžecź, dokelž chzyscheje wot ßwojeho dobreho radźicźela wushonicź, kak s tej wězu steji. Dawacź pak mějesche pospochi: sa listypißanje a druhe sportule; jich bu dźeń wote dnja wjazy a wjazy. Hollandski kral pak jemu se žanym jenicźkim ßłowcźkom žane wotmolwjenje njepóßła, duž Kowarjowy radźicźel tutemu praji: „Tajkile wyßoki knjes a kral wschak ma wam wjazy sa dźěło, hacź so dyrbjał ßo spochi sa Jana Jurja Kowarjowymi herbami praschecź. Ale schtož je prawje dołho dotrało, tajke je było spochi sa to cźim lěpsche. Na to móžecźe ßo wuspuschcźecź.“

Wot tuteho cźaßa bě Kowarjez wuj wschón ßwój pokoj wotbył, wón bu wobužny a mějesche spochi ßwój sły dźeń. Jeho žona pak ßo pschi nim też dobro njeměješche, ale dyrbjesche to a wono wot njeho snjescź a wucźerpicź, schtož hewak pschi ßwojim mandźelskim swucźena njebě. Ale na jene dobo po wjele lětach bě tale wěz tola ßwój kónz donamakała, kaž hermanske wjeßele, pschetož hollandski kral bě dał ßem pißacź, so je tónle jich wuj hižo dawno,

dawno morwy a so kral nětkle nikomu wjazy jeho herbstwo wupłaćić njemóže. Ta jich wěz bě hižo dawno wscha sapośdźena. „Mi wy pschi wschěm jara žel cźinicźe (bě kral dał pißacź), ale ja wam niczo sa to njemóžu. Jeli pak chzyli ßebi wy hewasche něschto wote mnje wuproßycź, chzu wam to s wutrobu rady do wole sczinicź." — —

Hlej, takle je ßo něhdy někomu seschło, kotrehož ßym ja ßam jara derje snał. Mi pak by wjele prózy njenacźiniło, cźi jowle s druhich krajinow hischcźe wjazy tajkichle wězkow wupowjedacź, pschetož ludźo ßu skoro wschudźom wschitzy jenazy smyßleni. Jowle pola naß w Sserbach, kaž pola Němzow, a w Czechach kaž pola Polakow ßu runje tajzy nadeńcź, pschetož jeni wschak ßu tajzy pjenjes hłódni, kajzyž drusy; měcź chze kóždy rad něschto a ßebi něschto k ßwojemu hewaschemu samoženju pschidobycź.

Nětkle pak ßłowczko wo naschim njebohim wuju.

Nascha luba maczerka nam spochi rad něschto wupowjeda a nam pódla dobru wuczbu poda. Husto je naß wona ßwěru powucziła, so tola Božedla njechali žane myßle na to měcź, so móhli wot někoho zuseho něschto wuherbowacź. Wona nam pschezo prajesche: „Pomyßlcźe ßebi na nascheho njeboheho Žikeczanskeho wuja."

Něhdy mějachmy w Žikezach wuja a cźetu, wobaj běschtaj jara sestarjenaj a jara bohatej. Dźěcźi běschtaj wonaj ženje žane njeměłoj, s jeju pscheczelstwa běchu skoro wschitzy wuwotemrěli, jenož dwaj herbaj tu hischcźe běschtaj, jedyn se žonineje strony a jena s mužoweje strony. Tale pak bě nascha wowka. Tón tamny herba bě ßam jara bohaty, jeho pscheczelstwo bě tež bohate, — ale nascha luba wowka bě ßo měła spochi s khudobu bědźicź. Wobaj tamnaj staraj cźlowjekaj běschtaj pak bjes ßobu tajkele něschto psched ßudnistwom wuczinikoj: „Wumrje muž prěni, wuherbuje jeho žona a jejne pscheczelstwo wschitko po nim. Wumrje žona prěnja, wuherbuje jejny muž a jeho pscheczelstwo wscho po njej." Takle tam to w jeju testamencźe pißane stejesche. Duž ßebi nětkle s wobeju stronow herbojo myßlachu: Hdy chzyk jeno Bóh luby Knjes pschińcź teho wot tameju dweju stareju prěnjeho wotwołacź, po kotrymž móhli my wschu wěz wuherbowacź. Ale taj dwaj wostaschtaj tu dale a dale žiwaj, kaž była ßmjercź posabyła, ßebi po njeju pschińcź.

Ale hlej, na jene dobo wobaj skhorischtaj. Wobaj běschtaj dotal wscho hromadźe pschenjeßkoj, nětkle pak wobaj na dobo skhorischtaj, a nichtó njewjedźesche, kotry wot njeju mějesche wjazy wuczerpicź. Wonaj tam kóždy w ßwojim kožu leżeschtaj se stykńenymaj rukomaj, dych s njeju wobeju pomału dźěsche a žiłka jimaj pomałku bijesche, kaž stary cźaßnik pomału bije. Pola njeju bě, kaž pola dweju poßlenjeju ßwěczzyneju kónczikow, kotrajž staj ßo skoro dopalikoj, pak ßo tón jedyn kónczik mału khwilu jaßnischo ßwěcźi, pak saßo tón druhi. S wobeju stronow běchu tu ludźo s jeju pscheczelstwa pódla, lěkař pak bě tam tež pódla, ale ani cźile pscheczeljo, ani lěkař njemóžachu prajicź, kotry tuteju wobeju stareju prěni wotßal wupóńdźe.

(Skónczenje pschichodnje.)

+ Luboscź njepyta to ßwoje.

Wot W. Kn.

Njedźelu rano dźěsche w Jendźelskej młoda schwalcźa do města, kłobuk po nowej módźe na hłowje; wona chzysche ßo w tym nowym kłobuku pokasacź. Na pucźu pschińdźe nimo zyrkwje a dokelž dlěźschi cźaß do Božeho doma pschischła njebě, myßlesche ßebi: ja chzu nuts hicź — a wona sastupi. Duž ßłyschesche mózne prědowanje wo 2 Kor. 5, 11.

Jejna wutroba běsche tak mózne sapschimnjena wot žałbowanych ßłowow prědarja, so ßo wona, město teho so by do města schła, saßo do ßwojeje wßy wrócźi. Zyłe lěto běsche cźische žiwa a dźěłasche wot ranja hacź do wjecźora. Pschi ßwojim dźěle ßebi husto na ßwoju pobožnu wowku pomyßli, kotraž běsche bohabojasnje žiwa była, a pschezo žiwische bě w njej žadanje, so chze tež tak žiwa bycź a khodźicź.

Na druhe lěto dźěsche saßo do města; wona ßo njechasche wjazy pokasacź w nowym kłobuku; w saku mějesche nowy testament, s kotrehož chzysche khude dźěcźi w njedźelskej schuli wuczicź!

Khwilu běsche tak na dźěcźoch dźěłała, jako jedyn dźeń jene s nich proschesche, so by jejnu na ßmjercź khoru macź wopytacź pschischła. Wón běsche jejny prěni wopyt w khudowni. Wona pschińdźe huscźischo a cźi drusy wobydlerjo doma proschachu: „Pschińdźcźe tola tež k nam." Na ßwojich pucźach k khudym a khorym wona widźesche, kak bu jena, kotraž bě ßwoje dźěcźo morila, do jastwa wotwjedźena. Hłuboko hnuta wyschnoscź wo dowolnoscź proschesche, so mohła tu hrěschnizu wopytacź. Jej ßo dowolnoscź dosta — a bórsy běsche pscheczelniza wschitkich jatych.

To nowe dźěło bu jej žórło wjele wjeßela. Dokelž pak mějesche tež sa ßwoje žiwjenje dźěłacź, móžesche to jenoj cźinicź, hdyž mějesche ßwobodny cźaß, ale dokelž tón njedoßahasche, wona w nozy dźěłasche a sa pjecź dnjow telko hotoweho sczini, kaž prjedy sa schěscź. Ssamo najsaßaklischich jatych pomału k dobremu dowjedźe. Tak je 25 lět w wulkim žohnowanju skutkowała, ale zyle w cźichim, so ßwět hakle po jejnej ßmjercźi wo tym shoni. Hakle hdyž bě ßwojej wocźi sańdźeliła sa te žiwjenje, ßo jejne mjeno sjewi: Sarah Martinez. Jejna woprowaza luboscź bu khwalena.

To běsche luboscź, kiž to ßwoje njepyta.

Naléczo.

Wjeß'le, wjeß'le saspěwajcźe!
Bohu dźak a khwalbu dajcźe,
Schtóž ma wodych, žiwjenje;
Naléczo je pschischko nětko;
Selenicź ßo póczńje wschitko;
Twjerda syma nimo je.

Semju Bóh ßam pschikrywasche
Se ßněhom a wodźewasche;
Wobarnował wschitko je,
Czoplische nětk ßłónczko ßwěcźi,
Wonkach wjeßela ßo dźěcźi,
So ßněh saßo rostał je.

Schtomow pupki wubiwaju,
Kraßne schtomy sakcźěwaju;
Ptaczki rjenje spěwaja.
Boże dary na tych polach,
Trawy na łukach a honach
Nětko ßo saß' selenja.

Bruczki, mjetele a muschki,
Schtož ma kschidleschka a nóžki,
Schwórcźi, lěta, skakoze.
Wonkach nětko wschelke kwětki
Saßo kcźěja a ßu ßwědki,
So tu naléczo saß' je.

Duž, mój cźlowcźe, ty ßamlutki
Pruhuj ßo a twoje skutki,
Hacź je w tebi naléczo.
W wjele wutrobach je nětko
Jara smjersko, twjerde wschitko,
Luta syma sjewi ßo.

Hlaj, kak nětko stwórba stawa,
Wot ßłónza ßo pschehrěcź dawa,
So ßo wschitko syboli!
Symna wutroba, duž stawaj,
Wot wěry ßo pschehrěcź dawaj,
So ßo duscha seleni.

E. H.

Roshlad w naschim cźaßu.

Kaž bě wocźakacź, je khěžorowy ßejm po tym, so je wjetschina pscheczíwo poßylnjenju wójska hłoßowała, wot knjeźerstwa rospuschczeny. Hischcźe w poßlednjej hodźinje je sapóßłanz s Huene spytał wjetschinu sa mjeńsche poßylnjenje, hacź je knjeźerstwo žadało, dobycź, tola to bě tež podarmo. Nowe wólby budźa 15. junija. Khutny cźaß je, w kotrymž stejimy. So ma knjeźerstwo prawo, ßebi poßylnjenje wójska žadacź, na tym žaneho dwěla njeje. Tež jemu by drje lubscho było, hdy by ßo žadanje wulkich pjenjes sa skutki měra sminycź mohło, ale naschi ßußodźo njedadźa nam w žanym měrje wostacź. Franzowsojo a Rußojo hotuja ßo na wójnu a ßu ßo žałoßnje wjeßelili, jako je wjetschina ßejma jimaj se ßwojim hłoßowanjom tak pomhała. Wschitzy nasch wótzny kraj lubowazy mužojo budźa wjedźecź, komu maja pschi nowej wólbje

prěnje žadanje. Na jeho derjehicźe masch najprjódzy hladacź, potom ßwój hłóß dacź. So wótzny kraj žaneje schkody njecźerpi, to je ßo też tebi derje dźe. Hłupje by było, hdy by schtó ßwojeho ßamßneho wužitka dla sboźe wótzneho kraja saprěwał. Najprjedy wótzny kraj, potom ja, to njech ßebi kóždy kralolubowazy ßwěrny wótcźinz w tajkej snutskownej nusy najprjedy pscheddźerźi.

We sćźěnu ßmjercźe.

Wot Ernsta Eversa.

Pschełožił Jenko.

Tam na połodnischich kromach hłownego města Barlina, hdźež ßo drobny pěsk wot „sajecźeje hole" ßem do nowych haßow wěje, posběhuja ßo twarjenja tak wyßoko, so drje ßo kóždemu hłowa wjercźi, hdyž tam s woknom dele hlada. Rjane kaž hrody ßu tute khěźe s wonka, ale sa woknami tam wjele hubjenstwa bydli a njeßmilna ßmjercź khodźi też te pjecź skhodow horje tak derje w horzym lěcźu kaž w symnej symje.

Běsche junu njelubosny dźeń haprleje, jako ßo wyßoko horjekach na hornym skhodźe dwě žónskej setkaschtej.

„Kak s waschim mužom steji, knjeni ßußodźina?" wopraścha ßo knjeni Rolandowa a seprje ßo na bok skhoda.

„Ach ßmilny Bożo!" sdychny knjeni Grubertowa. „Myßlach ßebi hižo dźenßa pschipołdnju, so s nim k kónzej póńdźe. Ziwy hischcźe je, ale dołho wjazy tracź njebudźe. Pschi tym ma wulku hrosu pshed wumrjecźom a je zyle bjestroschtny!"

„Njejscźe dha po duchowneho póßłali?"

„To drje ßym, ale jedyn s tych duchownych měješche khowanje wonka na pohrjebnischcźu a druhi bě k khorym we woßadźe wuschoł a tsecźi też njebě doma. Ach, knjeni ßußodźina, dźenß hakle ßym prawje shoniła, schto to rěka, we woßadźe bydlicź, kotraž je 100,000 duschow wulka a ma jeno tsjóch duchownych. Ach haj, ja hischcźe na to spominam, kak doma na wßy běsche, jako mój njebohi nan cźujesche, so jeho ßmjercź blisko je. Tehdy dyrbjach po fararja běžecź a tón móžesche na měscźe k ßmjertnemu łožej stupicź. Bjes tym bě moja ßotra blido k łožej stajiła a jo k domjazemu woktarjej shotowała a s běłym rubom a saßwěcźenymaj ßwězomaj pschikryła. Ja njesabudu ženje, kak ßo tón luby starz k nam wobrocźi prajizy: „Dźak budź Bohu, so ßym hischcźe junu tu ßwjatu hodźinu docźakał a móju hischcźe junu ßmjercź mojeho Knjesa pschipowjedacź, kotryž je mi wěcźne žiwjenje warbował psches ßwoju ßwjatu drohu krej." My stejachmy zyle cźische wokoło jeho łoża a jako jemu duchowny Bože wotkasanje dawasche, bě nam, jako by ßo jeho wócźko jaßniło w błyschcźu sbóźnoscźe. Pschichodny dźeń je wucźahnył."

„Ja ßym tak husto prajiła", wotmolwi knjeni Rolandowa, „so ßu nětko hinasche cźaßy; ale hdyž k wumrjecźu dźe, tehdy dyrbi ßwět tola też hischcźe dźenß cźucź, so w cźlowjeku njeßmjertna duscha bydli, kotraž pokoj požada a ßo sbóźneje wěcźnoscźe nadźije."

„Ach haj", dźesche Grubertowa, „jako mój muž a ja ßwoju staru domisnu wopuschcźichmoj, rjekny wón ke mni: „Macźi, nětk dóńcź hischcźe junu k tym rowam, hdźež twój nan a twoja macź wotpocźujetaj, a hdyž ßy ßo napłakała, budźe ßwjatok a ja sa tobu a po tebje pschińdu. Ja to hischcźe dźenß tak derje wěm, kaž by ßo wcźera stało było — kak běch ßo na kěrchowowe wrota slehnyła a kak te lube kschiže na mnje hladachu a ke mni rěcźachu wot dźělenja a parowanja, a kak je potom mój muž pschischoł a kak ßmój hromadźe ruzy styknyłoj pschi rowach naju lubych. Ně, ně, mój muž je pschezo jedyn s tych był, kiž wo Bosy a njebjeßach niczo wjedźecź nochzychu. Ale jako nětk do tuteho wulkeho města pschińdźechmoj a pak tu, pak tam pschezo tak daloko wonka bydlachmoj, hdźež ßo tuńscho bydli hacź tudy nutska, njewjedźachmoj husto doscź, hdźe zyrkej leži, do kotrejež ßłuschachmoj a kemschikhodźenje pschezo bóle s módy pschińdźe. A potom pschińdźe to hibanje bjes dźěłacźerjemi. Nó, knjeni ßußodźina, derje wschak by było, hdy by ßo dźěłacźerjam lěpje hicź móhło, ale mój ßo psches to zyłe hibanje wo žadyn pjenjezk polěpschikoj njejßmoj. Mój muž je, Bohu žel, wot ßwojich towařschow nawuknył, pjenjesy do piwneje khěźe noßycź a na duchownych ßwaricź, ale hdyž nusa a khoroscź pschińdźe, dha njepomha žadyn towařsch se ßwojim bledźenjom a hdyž ßmjercź wo durje kłapa, dha ßo tola pytnje, so ma duchowny lěpschi troscht, hacź cźi naschtykarjo dźěłacźerjow wschitzy do hromady."

„To macźe prawje", praji Rolandowa, „ale hubjenje je tola, so dyrbi jedyn w tymle wulkim měscźe duchownych s latarnju pytacź a namaka jich tola porědko, a hdyž też žaneho namaka, dha je tón muž tak jara wuběhany a wusprózniený, so móže lědy hischcźe hacź k nam pschińcź a te schtyri skhody horje dóńcź. Runje ßo dopomnju, knjeni ßußodźina, so ßym wóndano wo mužu ßłyschała, kotryž pjecźa blisko pola naß bydli. Mjenowachu jeho měschcźanskeho mißionara. Tón napomina ludźi, so bychu ßo k Božemu domej dźerźeli a troschtuje khorych a mrějazych."

„Ach, a steju tudy a pschebamborju cźaß a mój wbohi muž sdychuje na ßwojim łožu a po troschcźe ßo jemu styschcźe. Luba knjeni ßußodźina, jeli někoho wěscźe, kiž by mojeho muža troschtowacź móhł, dha budźcźe tak dobra a póscźelcźe jeho k nam horje. Ach haj, my bychmy wam sa to jara dźakowni byli."

(Pokracźowanje.)

Turkowski Kornelius.

Mißionař Winiger se ßwojeho skutkowanja w Egiptowskej powjeda:

„My ßo pschi rězy Nil wukhodźachmy w rjanej a kraßnej sahrodźe. Sahrodźiny wobßedźeř běsche drohotnje swoblekany Aga (knjes), kiž naß pscheczelnje witasche a ßo prasche, hacź ßmy wschitzy bratsja a jeneje wěry. Jako jemu „haj" wotmolwichmy, ßo wón ke mni wobrocźi a praji: „Cźeho dla noßysch ty brodu a twoji bratsja žaneje. Ty ßy wěscźe s měschnikom." Hdyž jemu wotmolwich, so brodu bje wscheje tajkeje woßebiteje pschicźiny noschu, wěricź niechasche, ale saßo praji: „Ty ßy měschnik! Njedźerž moju duschu horje! Ja ßym Boha teho Knjesa proßył, so chzył mi spožcźicź, so bych ßo s jenym mužom sesnał, kotryž móhł mi prajicź, schto mam cźinicź, so bych sbóźny był. Na to ja wot Boha wotmolwjenje dostach, so muž do mojeje sahrody pschińdźe, kotryž mi sjewi, schto mam cźinicź. Ty ßy tón muž, teho ßym ßebi wěsty, praj mi ju, schtož chzu shonicź!" Ja jemu wotmolwich, so je mi njemóžno jemu jako muhamedanarjej prajicź, schto ma cźinicź, so by sbóźny był, so dyrbi ßo ßwojich měschnikow praschecź. Wón pak wotmolwi: „Ja ßym krucźe pscheßwědcźeny, so ja s naschej wěru na prawym pucźu njejßym. Něschto druhe dyrbi bycź, psches cźož móže cźlowjek sbóźny bycź a to dyrbisch mi prajicź. Ja drje wěm," wón pschispomni, „so ßmjercź na naju cźaka, jeli so to schtó shoni, ale njeboj ßo, ty masch se sprawnym mužom cźinicź. Ja to nikomu njepraju." — Wón běsche zyle hnuty. „Tak dha", prajach ja, „chzu tebi prajicź, schto ma kscheścźijan cźinicź, so by sbóźny był". Wón dźěsche so mnu pod figowz prajizy: „Pój, ty mužo Boźi! Tu, hdźež ßym ßo tak husto k Bohu modlił, dyrbisch mi prajicź schto mam cźinicź." Sso w cźichim k lubemu sbóźnikej modliwschi temu mužej powjedach to najwažnische s biblijskich stawisnow wo cźerpjenju a k njebjustpicźu nascheho sbóźnika. Wón nutrnje poßłuchasche a pschi tych ßłowach, so je Jesuß pshed wocźemi ßwojich wucźomnikow k njebju stpił a ßo ßydnył k prawizy Božej, wón ßwojej ruzy posběhnuwschi sawoła: „O Jesußo, kiž ty ßedźisch na prawizy Božej, ßmil ßo nade mnu a budź też mój sbóźnik!" To wón wjazy krócź wupraji s wjele ßylsami a tón sbóźnik běsche hnadny a poskicźi temu wo ßmilnoscź wokazemu hrěschnikej sacźucźe njebjeskeho měra; pschetož wón wjazy krócź praji: „Haj, Knjeźe Jesußo, ja widźu tebje s twojimi ranami, ty ßy nětk mój sbóźnik!" Też ja buch pschi tym se sbóźnym sacźucźom Jesußoweje bliskoscźe napjelnjeny.

Na druhe ranje tón turkowski knjes s wulkej cźrjódu poßłužobnikow pshed naschimi durjemi stejesche, so ßo nastróźichmy. Ja jemu napscheczźiwo khwatajo prajach: „Schto cźinisch ty, so telko luda ßobu pschinjeßesch?" Wón na to wotmolwi: „To ßu moji mamelukojo. Cźi wo tym niczo njewjedźa a maja pschikasane na haßy cźakacź, doniž saßo njepschińdu. Ja dlěje wutracź njemóžach, so bych tebje a twojich bratrow wohladał a njejßym zyłu nóz s wjeßełoscźu spacź móhł." My ßo s nim rosrěcźowachmy a ßo shromadnje temu sbóźnikej dźakowachmy sa to, schtož běsche na nim cźinił. Ja móžu wobßwědcźicź, so je wón, kaž dołho běchmy w Egiptowskej, ßwěrny wostał.

E. H.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; ßoburedaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a nakład Ssmolerjez knihicźischcźernje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 21.
21. meje.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Sswjatki.

Jap. sk. 2, 3. 4: „Wón ßyny ßo na kóždeho bjes nimi, a buchu wschitzy połni ßwjateho Ducha a poczachu rěczecz s druhimi jasykami, kaž jim tón Duch da wurěczecz."

To je tón wulki ßwjatkowny dźiw. Sswjaty Duch bu wulaty na wschěch wěrjazych. Zyła prěnja zyrkej dosta jeho hnadnu móz. Wón njedosta ßo wjazy kaž w starym ßlubje jeno temu abo druhemu, ale wschitzy buchu jeho dźělomni. Tak buchu wuczomnizy połni ßwjateho Ducha; zyle nowi mužojo a ßwědkojo Khrystußowi. Wěsczi ßwojeje wěry, rossßwětleni w pósnaczu kschescźijanskeje wěrnoscze dopjelnichu nětk ßwoje powołanje, zyły ßwět k Khrystußowym wuczomnikam czinicz a njemóžachu ßo teho wostajicz, so njebychu rěczeli wo tym, schtož běchu ßami widźeli a ßłyscheli. Tak buchu s nimi psches jich ßwjatkowne prědowanje tsi tawsynty połni ßwjateho Ducha, a dostachu zyle nowe myßle, Ducha połneho ßwětła, wutrobu połnu khrobłoscze a dowěrjenja k Božej luboszczi, a wolu połnu mozy, czinicz po Božich wěcznych sakonjach. — Žana próstwa njemóže nam nětk nutrnischo na staroszczi bycz, dyžli ta, so by ßo tež w naschim ludu tónle ßwjatkowny skutk sabo stał. Žaneho dźiwa k temu njeje trjeba. Sswjaty Duch móže drje k nam pschińcz psches Boże ßłowo a psches ßwjatej sakramentaj. Ale to je trjeba, so my s zyłej wutrobu wo njeho proßymy, na njeho czakamy. Sswjaty Duch dyrbi naß pokorjecz. To je nascha nusa, so chze kóždy ßam mudry bycz a ßo posběha wysche wěczneje mudroscze Božeje. Žadyn Bóh w njebjeßach, žadyn knjes na semi, to je nětk saßada tak wjele tawsyntow w naschim ludu. Woni chzedźa ßwoji ßamßni knježa bycz. Ale ßu tola wotroczzy ßwojeho ßamßneho czěła a ßwěta. Pokornoscz je rědki dobry poczink w naschich dnjach. Proschcze, lubi kschescźijenjo, so by ßwjaty Duch tuteho hordeho ducha w naß pschewinył a naß wschěch k poniżnym dźěczom Božim sczinił. — Pokornoscz pak roscze jeno tam, hdźež je prawa wěra. Teho dla běchu wuczomnizy tajzy mózni ryczerjo, dokelž běchu psches ßwjateho Ducha na skału wěry stajeni. Njeje w žanym druhim sbóżnoscz, hacz w tym, kotrehož wy scze kschižowali, to prědowachu se wschej khrobłoszczu wschěm njepscheczelam. Ach kak ßłaba a ßnadna je nascha wěra! Wjedźenje biblischeje wěrnoscze ßame žana wěra njeje. Wěra je móz k žiwjenju, podobnemu na Khrystußowe cziste a ßwjate žiwjenje. Wěricz rěka: Khrystußej wutrobu dacz. Mamy tajku wěru? Ach, so bychmy ju měli! Proschmy wo ßwjateho Ducha, Ducha wěry. Trjeba je nam ßwjateho Ducha, so bychmy ßwjatu jednotu bjes ßobu měli. Wuczomnizy běchu w jenej myßli hromadźe. Jene ßwjate towarstwo a bratrowstwo psches jene w wěrje a w luboszczi: tak woczakowachu ßwjateho Ducha. O so bychu naß ßwjatki napominałe na to, czejeho Ducha dźěczi my ßmy, so bychmy wotpołożili stare wadźenje a hadrowanje w domjazym a sjawnym žiwjenju a bratrowszy smyßleni byli w mozy Božeho Ducha! Dajcze nam ßwjatki dźerżecz w tym pósnaczu: my ßmy wschitzy Boże dźěczi psches Jesom Khrysta a jedyn sbóżny kónz puczow Božich s jeho woßadu leži psched nami: jene stadło a jedyn pastyr. Něschto wot Khrystußoweje kraß-

nosćze sjewi ßo w kóždej zyrkwi, ßwěćži ßo w kóždym wusnaćžu a klinčži nam napschećžiwo s kóždeje rěčže. „Jena ßwjata shromadna kschesćžijanska zyrkej, shromadžisna tych ßwjatych.“ Pomhajmy kóždy po ßwojim dźěle, so bychu ßo tele ßłowa nascheho wusnaćza pschezo rjeńscho dopjelniłe.

Trjeba je nam ßwjateho Ducha, so bychmy prawi ßylni mužojo w Khrystußu byli. Tam steja ßwjećži japoschtoljo, a maja napschećžiwo ßebi zyły ßwět, tola ßo njeboja, njećzeknu, dźěłaja ßwoje žiwe dny sa Khrystußa a maja tón ßamy kónz sbóžnosćze stajnje psched wočžomaj. To je wulke hubjenstwo nascheho cžaßa, so je tak mało zyłych kschesćžijanow. Na woběmaj bokomaj klazaja. Poł ßwětni a poł Khrystußowi chzedźa bycž. Na lěwej a na prawej stronje chzedźa stejećž. Ale jedyn Knjes, jena wutroba, tak dyrbi bycž, hewak njebudźe niczo s twojim nutskownym žiwjenjom.

S druhimi jasykami počžachu wučžomnizy rěčžećž. To bě wěz wěry a luboscźe, to bě mózne ßwědčženje wo Khrystußu psched njepschećželemi a hidźerjemi. Kak wjele kschesćžijanow hańbuje ßo w naschich dnjach evangelija wot Khrystußa, pósnaćza k njemu se ßłowom! O so by ßwjaty Duch chzył nam wschitkim nowe jasyki khróbłeho pósnaćza a ßwědčženja wo naschej najdróžschej wěrje dać, so ßo nikoho njebojimy, ale wjeßele kóždemu hotowi ßmy k samolwjenju, kiž wot naß ßłowo žada teje nadźije dla, kotraž je w naß.

To ßu nasche potrjebnosćze a nasche próstwy sa lube ßwjatki: pokornosćž, wěra, jednota, khrobłosćž a wěrnosćž. Potom budźe lěpje s nami a s naschim ludom.

Pschińdź, Božo, ßwjaty Ducho, k nam
A s twojej hnadu napjelń ßam
Twojich wěrnych myßl a wutrobu,
Jim sapal luboscž horjazu.
O Knježe, psches tw'e ßwětło ty
Tu shromadźił k tej' wěrje ßy
Lud se wschoh' ßwěta rěčžemi,
Sa to my khwalbu damy cźi.
Halleluja.

Snutskowne mißionstwo.

(Pokračžowanje.)

Dokelž je mandźelske a ßwójbne žiwjenje sakožk sa ludowe sboże, je prěnje a najnusnische, so ßo se wschitkimi mozami skaženju, kotrež mandźelske žiwjenje w naschim cžaßu podrywa, napschećžiwo stupi. Bohužel je dołho trało, prjedy hacž ßu ßo na tón ważny nadawk dopomnili, dokelž ßebi pschemało rospominachu, kajki wulki strach ludej hrosy, hdyž tón sakožk wjazy twjerdźe njesteji. My ßmy swučženi, hdyž ßo wo sahubjenju kschesćžijanskeho hódneho žiwjenja rěčži, na měschćžanske wobstejnosćze hladacž, hdźež nam móž hrěcha a skaženja najžałostnischa napschećžiwo stupi. My pak dyrbimy ßo tež wohladowacž, so bychmy pósnali, so je tež pola naß wschelake, schtož w porjedźe njeje. Njepokasuje nam wulka liczba njemandźelskich narodow tež bjes naschim ßerbskim ludom, so jich wjele prawe sacžućze nima wo tym, schto ßebi schesta kasnja žada. Duž ma tež kóždy kschesćžijan, kotryž ma młodych ludźi w ßwojej ßłužbje, pschißłuschnosćž, ßobudźěłaćžeř snutskowneho mißionstwa bycž psches to, so jich s dobrym pschikładom a hdźež je nusne s krutym napominanjom wo tym roswučži, so je pschestupjenje schesteje kasnje runje tak wulki hrěch, kaž pschestupjenje žaneje druheje kasnje. Wołebje ma ßo temu napschećžiwo dźěłacž, so ßo mandźelstwa w lohkosmyßlnosćži njewobsamknu (kaž ßo to Bohužel wjele stawa), pschetož husto taj młodaj cźlowjekaj, kotrajž ßo ženitaj, praweho srosymjenja wo tym nimataj, schtož ßo wot kschesćžijanskeju mandźelskeju žada, a hdyž potom nusa do domu pschińdźe, je tež s wjetscha s měrom a s jednotu nimo.

My wschak sapomnicž njeßměmy, so je wjele statow krućze wustupiło a sakonje wudało, so by mandźelstwo saßo k ßwojemu wot Boha jemu datemu prawu ßo posběhnyło; ale my na nětcžischich wobstejnosćžach jaßnje doscž widźimy, kaž mało ßu statne sakonje a pschikasnje pomhałe. Duž dyrbi kschesćžijanska zyrkej pomhacž, duž dyrbja ßo sjednocźicž ßwěrni ßynojo a dźowki kschesćžijanskeje zyrkwje w tym pscheßwědčženju, so maja po pschikasni ßwojeho Knjesa a sbóžnika pschißłuschnosćž, k wumóženju nascheho luda pomhacž. K tajkemu skutkowanju snutskowne mißionstwo wubudźuje na to pokasujo, so ßo kschesćžijenjo pschi tym cźežkim dźěle nješmědźa sa ßamym wuspěchom praschećž, ale so dyrbja sa ßwoju ßwjatu pschißłuschnosćž měćž, so dyrbi kschesćžijan po Khrystußowym pschikładźe w luboscźi nad sabłudźenymi ßo ßmilicž a jich pytacž. W tym je romsko-katholska zyrkej w Franzowskej sapočžatk sćžiniło; hdźež ßo ßwobodne kschesćžijanske towarstwo (s mjenom St. Regis) sałoži s tym wotpohladom, sahubjene ßwójbne žiwjenje saßo natwarjećž, to towarstwo je s wulkim žohnowanjom skutkowało. Wóćžko dźěłaćžerjow snutskowneho mißionstwa dyrbi ßo tež teho dla cźim krućžischo na to wobrocźicž, so ßo rospuschćžene swjaski ßwójbneho žiwjenja w kschesćžijanskej myßli s nowa twjerdźe swjasaja, cźim bóle powróćžaza myßl runje na tym dźěła, tutón poßiedni sbytk kschesćžijanskeho cźućza, kotrež hacž dotal tu a tam hischćze dźiwjemu njepschećželskemu žiwjenju mjesu stajesche, na bjesbóžne waschnje podtorhowacž. We wulkich městach ma wone tón nadawk, so by ßo tež khudym móžnota poskićžała ßo woženicž, so bychu ßo wołebje młodźi ludźo ßwěru hladali a pósnali, so je mandźelstwo Boże postajenje. To pak naß k temu wjedźe, so mamy ßebi srudne wobstejnosćze bjes młodymi ludźimi w naschim cžaßu blize wobhladacž, kotrymž dyrbi snutskowne mißionstwo wotpomhacž spytacž.

(Pokračžowanje.)

Něschto wo naschim njebohim wuju, pódla pak hischćze wo něcžim druhim.

(Skónčženje.)

Na jene dobo ležesche tam tón stary mužik wschón prosty, pohlada s wočžomaj horje k njebjeßam, kaž chzył s woknom horje do njebjeß pohladacž, — hischćze junu tam sadychny a bě wudychał. Duž ßo knjes lěkař k njemu slehny, poßłuchasche s wuchom, hacž niczo njewußłyschi, so ßo hischćze we nim něschto w jeho wutrobje hibje, pschikasa potom, so dyrbja jeho s cźopłymi wołmjanymi rubischćźemi schurowacž a jeho s něcžim ßylnym wokrjepicž, ale tón mužik pódla wschón morwy ležo sawosta.

Pschi wschěm pak, so jeho se wschelakimi krepkami a kapkami krepjachu, ta stara macźerka sakaschlowa, a runjež jej hłowu trochu wysche sběžechu, njesamóh tola wjazy sadychnycž, ale mrějo sa ßwojim mužom wučžeže. — Takle tam nětkle wobaj dwaj morwaj ležeschtaj, muž a žona. Žona bě lědy 20 mjeńschinow po ßwojim mužu wotemrěła. Duž bě wona po ßwojim mužu wscho wuherbowała, a po njej ßobu jejne pschećželstwo. Cźi pak prajachu: „Nam žel cźini, so je ßo to takle s nimaj poměło. My běchmy měli wschitzy ßwoje myßle, so nam wona prěnja wumrje.“

Ale nascha wowka wokoscha wobej starej, njedosta pak žaneho cźerwjeneho pjenježka po nimaj, tamni pak, hacž runje mějachu ßami samoženja doscž a na doscž, wsachu ßebi te hromady pjenjes ßobu domoj: wjele tyßaz toleř. Nascha wowka pak wjedźesche jara derje, schtó je nad žiwjenjom a nad ßmjercźu knjes, a wot koho wscho kubło a samoženje pschińdźe, duž dźěsche wona khuda, kajkaž bě ßem pschischła, ßwoju stronu domoj, ale pódla sawosta we wutrobje wscha wjeßeła a spokojna.

Ale tole powučženje ßame sa ßo bě tež wjele tyßaz toleri hódne, a tajke je wona nam, ßwojim dźěćžom a dźěćži-dźěćžom sawostajiła: „Lube słote dźěćži, spuschćžejcźe ßo wschitke na Boha Knjesa ßameho, ženje pak na žane herbstwa, a shibujcźe ßwoje stawy, njehańbujcźe ßo žaneho dźěła a spominajcźe na to jene herbstwo, kajkež je wam we njebjeßach wukhowane a nam tam wěste.“

Pschećželo, tónle mój Žikećžanski wuj je po prawom ßam jenicžki „mój wuj“, ale pomyßl ßebi, so je wón tež ßobu „twój wuj“, a dyrbjało ßo cźi s někim sećž, kaž naschej wowzy s jejnym starym wujom, tehdy ßo runje tak wupokoj, kaž je wona ßama se ßobu sćžiniła, a njehórsch ßo na nikoho, ale spuschćžej ßo na Boha, lubeho Knjesa, kiž wscho derje wuwjedźe.

Jeli pak tale moja prěnja powjescž njechała doßahacž, so by cźe dospoknje pscheßwědcźiła, so ßo druhdy něchtó trochu jara sjebje, hdyž ßebi myßli, so budźe ßnadž po někim něschto herbowacž,

chzu jowle hischcźe jenu powjestku wo někim ſ mojeho dalſcheho pſchecźelſtwa podacź.

We Wonezach mějachmy dalokeho wuja, naſcheho dźědowego bratra. Tón muž bě dobra duſcha, luboſny a pſchecźelny ſe wſchěmi, ſe ßwojimi dźěcźimi kaž ſ zuſymi, ſ kotrymiž ßo hdy ſeńdźe. Bohaty wón njebě, ale dyrbjeſche ßebi ſpochi na to myßlicź, kak móhł ſ cźeſcźu pſcheléſcź, ſo by ženje kónz léta žadyn dołh njewobkhował, ale tola jemu wjeßele cźinjeſche, hdyž móżeſche komu něſchto ſa dar dacź. Druhdy wón k nam pſchindźe, ale wěcźnje mějeſche něſchto ßobu do brěmjeſchka ſawjaſane, a běchmy pola njeho na kermuſchi, doſtachmy kóżdy krócź něſchto ßobu domoj: dobry ßydrowy tykanz a ßuchi pódla, pſchetoż naſcha cźeta wjedźeſche dobre tykanzy uapjez.

Druhdy ßebi wón tež do ſaka pomaßny a temu abo tamnemu wot naß ßwětły tolerk mjelcźo do horſchcźe ßuże. My pak ßo jemu wobarachmy a prajachmy: „Wujo, njecźińcźe ßebi jeno žanu ſchkodu, wſchako macźe ßami tež ßwoje dźěcźi.“ Ale naſch wuj ßo nam na to wußmja a praji: „Schtóż móże komu něſchto ſa dar dacź, tón ma ßam něſchto; ſchtóż pak nikomu nicźo dacź njemóże, tón ßam nicźo nima; a ſchtóż nicźo nima, tajki je khudy ßlěpz.“

Duž ßo na jene dobo ſta, ſo tónle naſch wuj khětru wulku hromadu pjenjes wuherbowa. Hižo jeho nan bě něhdy wo tuto herbſtwo ßwój prozeß poměł, nětkle pak bě ta wěz wucźinjena, a dokelž běchu te pjenjeſy ſpochi ßwoju dań njeßłe, doſta naſch wuj na jene dobo na wſchě 30,000 toleř. Duž bu ſ jenym dobom bohaty muž a mějeſche na jene dobo wjele wjazy, hacź bě dotal tu a tam druhim rosdarił.

„Tele pjenjeſy ßu ßebi ßwojeho praweho muža wudocźakałe“, takle nětkle wſchudźom rěkaſche po wſchěm naſchim pſchecźelſtwje, woßebje pola wſchěch tych, pſchecźiwo kotrymž bě wón ſpochi tajki luboſny a pſchecźelny był, duž jemu wſchitzy ſboże pſchejachu, to pak tež ſe ßwěrnej wutrobu, a kóżdy jo jemu ſ wutrobu popſcha: „Nětkle hakle budźe wuj móz do ßyteje wole druhim dobrotu wopokaſowacź“, takle ßebi něchtónźkuliž myßleſche, „wſchako ma ſamóżenja doſcź“.

Ale njekhwal ßebi nichtón žadyn dźeń, dóniž tu njeje jeho wjecźor pſchiſchoł, a někotrazkuliž łódźicźka je ßo ſlemiła, prjedy hacź bě na žadyn brjóh dojěła.

Wot tameho cźaßa, ſo bě naſch wuj tón wulki liſt ſ tym wulkim ſyglom doſtał, njebě wón ſkoro wjazy ſnacź. S naſcheho pſchecźelſtwa ßebi cźi a tamni wo nim a tamne powjedachu, ſchtoż pak nikomu prawje k wěrje njebě. Prěni krócź, jako wón ſaßo k nam pſchińdźe, bórſy pytnychmy, kak wjele bě pola njeho wotbiło. Wón nam tón krócź nicźo ßobu njepſchinjeße, bě wſchón proſty, kaž měł ſa khribjetom łóchcź tcźazy. Ale wón njebě ſa khribjetom proſty, ně, w ßwojej wutrobje bě proſty, jemu bě ßo wutroba do pjenjeźneje móſchnje pſchepadnyła — wutroba a móſcheń wſchak ſtej ßebi huſto najbliźſchej pſchecźelzy. Sswoje pjenjeſy bě wuj wſchitke do ßwojeje želeſneje pjenjeźneje kſchinje ſatykał a pſchekhował, ſ teje pak wone wjazy won njemóżachu, dokelž bě wón to ßłowcźko do cźiſta ſeſabył, ſ kajkimž ßo kaž ſ kluczom tale kſchinja wocźinjeſche, — tole ßłowcźko pak rěkaſche: luboſcź. Ta želeſna kſchinja tam nětk runje tajka ſymna ſtejeſche, kajkuž mějeſche wón wutrobu. Nima pak cźłowjek w ßwojej wutrobje kuſka luboſcźe, tehdy jemu jeho wutroba wſcha ſwjadnje, kaž wokoło naléćza wſchě hewak rjane licźkate jabłuczka. Takle bě tež ſ naſchim ſtarym wujom.

Wón je potom ßwoje pjenjeſy do ßwojich dźěcźi rosdźělił, ale žohnowanja wone jim wjele njeßłe njejßu. Wón ßam pak bu dźeń wote dnja wobužniſchi a njeſnjeßliwiſchi. Jeho pjenjeſy ßu jeho dźěcźom rostałe, kaž hdyž ßebi ßněh do horſchcźe woſmjeſch, a pſchi wěſtym bankerocźe ſeſhubichu ßo wone nimale wſchitke. Hdyž tu něchtó něſchto herbuje, tehdy wſchak ßo jara huſto ſtanje, ſo tam, hdźež ma cźłowjek hewak ßwoju wutrobu, twjerdy kamjeń ßobu do njeje wudoſtanje.

Pſchecźelo, pſchi wſchěm herbowanju ßo druhdy dźiwne wězy ſtanu: ty dyrbiſch ßo khětſje jara na kedźbu bracź, ſo mohła cźi twoja wutroba žadyn hłupy kuß njenacźinicź. Duž njeſpuſchcźej ßo na žane herbſtwo jowle na ſemi, — a doſtanjeſch hdy žane, njepojßń ßwoju wutrobu na žane tajke, ale pomyßl ßebi na mojeju wobeju wujow. Mi ſtaj wonaj wobaj hižo huſto ſe ßwojim ſadźerženjom dobru ßłužbicźku wupokaſałoj.

Sswjatki.

Gal. 5, 22.

Hłóß: Schtóż Bohu wjeřſchnemu ßo poda.

Płód Ducha je wſchak cźiſta luboſcź;
Schtóż luboſcź ma, ßo prózuje,
So doſtanje tež wěry khróbłoſcź
Pſches ßwjatoh' Ducha cźěrjenje.
A ſcźerpliwy je we horju
Pſches ßwjatoh' Ducha dobrotu.

Płód Ducha je tež wjeß'le kraßne;
Tón wjeß'ły Duch njech ſdźerži mje,
Njech wjeßele tež nimam cźaßne,
Dha wokſchewjena duſcha je;
A nam'ka ßo tež ſruboba,
Mam ßwjatoh' Ducha, troſchtarja.

Płód Ducha dale je měr Boži,
Měr Boži kraßny pokład je;
Hdyž tutón płód ßo wot mje ſłoži,
Bych njeměł žane wjeßele,
Dha by tež była njemózna
Ta luboſcź, kiž je njeſkónczna.

Płód Ducha tež je prawa wěra;
S njej róże kcźěja na cźernjach.
Tón njepſchecźel mi njeda měra,
So khodźu tu kaž na wóſtach.
Duž, ßwjaty Ducho, pſchińdź ty ßam,
Płodź prawu wěru wutrobam!

Płód Ducha nam tež wěſtoſcź dawa,
Po ßmjercźi wěcźnej' ſbóżnoſcźe.
Hdyž płódna wutroba je ſraka
Pſches ßwjatoh' Ducha hnuwanje,
Dha mam ja ſbóżnoſcź ſ wěſtoſcźu
Pſchi Jeſußu najkraßniſchu.

E. H.

We ſcźěnu ßmjercźe.

Wot Ernſta Everſa.

Pſchełożił Jenko.

(Pokracźowanje.)

Jako wjecźorne ßměrkanje do tych dołhich ſchěrokich haßow padaſche, ſtejeſche měſchcźanſki mißionar pſchi łożu naßmjercź khoreho muža. Dźěłacźer Grubert pak, kiž léta dołho do žaneho Božeho domu pſchiſchoł, kiž léta dołho wo Boże ßłowo rodźał njebě a kiž nětk ßam cźujeſche, ſo pſched wrotami wulkeje wěcźnoſcźe ſteji, wobaraſche ßo pſchecźiwo krutoſcźi teho ßłowa a wotpokaſowaſche jo dwělowajo a ſadwělowajo a měnjeſche, ſo ma pſchejara ſtwjerdnjenu wutrobu, tak ſo njemóhł wumóżeny bycź, a potom hrabaſche ſaßo ſa Božim ßłowom a ſapſchimowaſche to ßame tak, kaž tón, kotremuž ßo łódź ſłama, hrjadu hrabnje a njepuſchcźi, kotraž jeho k brjohej njeßeße.

Jako mißionar naſajtra ſaßo pſchińdźe, pſchěſtrje jemu khory ßwoju ßuchu ruku napſchecźiwo a dźeſche ſ woßłabnjenym hłoßom: „Ja waſche wcźerawſche poßlednje ßłowo ſabył njejßym: Cźłowſki ßyn je pſchiſchoł, ſo by pytał a ſbóżne cźinił, ſchtoż ſhubjene je. Prajcźe wſchak mi, hacź to ßłowo tež mi płacźi.“

„Wěſcźe płacźi to ßłowo wam.“

„Scźe dha hižo muža ſnali, kiž je ßo wo ßwojeho Boha tak mało ſtarał kaž ja, a kiž je tola ſbóżnje wumrjeł?“

„Ja chzu wam maku wěz powjedacź“, wotmolwi mißionar:

„Jako pſched ſchtyrimi létami do mojeho nětcźiſcheho wobydlenja ſacźahnych, bydleſche wyſche jſtwy, w kotrejž biblijſke hodźiny a dźěcźaze Boże ßłužby wotdźerżowach, muž, kotryž kóżdy krócź pſches móżne kłapanje, trompetowanje a teho runja biblijſku hodźinu kaſycź pytaſche, tež bijeſche ſe ßekeru rady do durjow. Bórſy pak ßebi hoſpodař tu wěz ſakaſa a te njekaſanſtwa pſchestawachu. Pſchezo pak hiſchcźe ßwarjeſche wón móznje na mnje a mjenowaſche mje pak „katholſkeho popa“, pak „wopiweho dundaka“.

Skónčnje skhori, hrožesche pak hischcže w swojej khoroscži, so, jeli jemu pop abo někajki tajki do domu pschińdže, jeho snak po skhodže dele cžišnje. To klapanje pak bě nětk zyle k kónzej, tež trompeta bě k mjelczenju wotsudzena. Schtož wo nim hischcže pytnychmy, bě jeno to, so so kóžde ranje hubjenje k lěkarjej schmatasche.

Tak dołho hacž hischcže s pokładnizy sa khorych s pjenjesami podpjerany bu, njeczerpjesche nusy. Ale to njetrajesche dlěje hacž 6 měsazow. Tak dyrbjesche nětk drasta, schaty a schtož móžesche někak parowacž, do pozczerńje. Kak bórsy pak běsche mało markow wudatych. Khudobna direkzija pschiswoli maku podpjeru; tasama pak dołho njedosahasche. Žona skorjesche někotrym ludzom w khěži swoju nusu. Moja dzowka to słyschesche a powjedasche jo nam. Moja žona prajesche: „Hacž tež jeno budže wot nas schto bracž?" Moja dzowka wotmolwi: „Luba maczi, daj mi jeno něschto k wokschewjenju sa njeho, po skhodže dele cžišnycž drje mje tola njebudže, k temu je hižo pschejara słaby." Tak pschihotowa dha moja žona jabłukowu muku a dzowka donjesse ju horje. Jako s njej sastupi a rěczecž sapocza, kaž běsche jej poruczene, bě wón zyle sastróžany a rjekny jeno: „Kak móžetej starschej to cžinicž? ja jo bracž njesměm." Moja dzowka wotmolwi: „Macž pak wam to póscžele." S tym staji jo na blido a woteńdže.

Tak dha pocza so lód łamacž. Moja žona a ja wužiwachmoj nětk wěstu pschecželniwoscž wot tych ludzi a woni tež rady na naju posłuchachu. Hacž dotal bě khory romany cžitał, nětko wo nje wjazy njerodzesche a bjerjesche wote mnje rady kscheścžijanske łopjena a pismo. Tež prědowanje běsche jemu kóždu njedzelu witane. Sapocza so srjedu biblijska hodzina, dha wón rjekny: „Žona, nětko bycž zyle cžische, ja chzu so na tym spěwanju wokschewicž."

Někotre dny psched smjercžu proschesche wón wo Boże wotkasanje a wužiwasche to same s wutrobnym žadanjom po Božej hnadže. Ja so nadziju, so je tón Knjes moje prostwy wo sbóžnoscž jeho dusche wusłyschał."

Grubertowa bě pschistupiła a mužej symny pót s cžoła setrěła. „Haj, haj, luby knježe", praji wona, „wulke rosdzělenje drje tola je bjes tajkimi khorymi, kiž Boha a sbóžnika maju, a tajkimi, kiž su wěru shubili."

„Dzensa", praji mišionar, „běch pola młodeje holzy, kotraž je na suchocžinu khora. Pschirunam ju s runje tajkej khorej žonu, k kotrejž huscžischo pschińdu, dha je bjes nimaj rosdzělenje kaž dzeń a nóz. Wobej matej zyle te same bolosczе snjescž, pobrachowazy wodych a stysk; wobej drje budzetej jeno hischcže mało tydzenjow žiwej. Ta jena praji: „Nětk luby sbóžnik skoro pschińdže; ja so prawje wjeselu a móžu cžas lědy doczakacž." Pchi tym směwa so stajnje a by mi rady khěrlusche spěwała, hdy bych jej jenož nusny wodych k temu dacž móhł. Ta druha praji: „Ach, k wumrjecžu wschak to njeje; tón žadławy kaschel jeno cžini, so sym tak jara słaba." Pschi tym je wobožna a njespokojna a posměwkuje so jeno hórko a schibale, hdyž so prózuju, jej Boże słowo blisko pschinjescž. Wobej stej w nusypołnych swonkownych wobstejnoscžach, jenož s tym rosdzělom, so tamna holza s zyła žaneje cžłowskeje dusche wokoło sebje nima, kotraž by jej pschisłuschała a wot kotrejež by so pomoz woczakowacž směła. A tola namakam ju jara porědko samu, jejna jstwicžka je stajnje cžista a na blidže psched jejnym kožom namaka so pschezo jara wjele wokschewjenjow. Hdyž so wopraschach, hacž ma někajke požadanje, hacž tu abo tam nusu njeczerpi, wotmolwi mi wóndano: „To je sbóžnikowa wěz, ja so wo niczo njestaram." Ta druha pak ma hischcže maczer, kotraž skorži a so stara a njewě, hdže to najnusnische jow bracž. Jako posdzischo sasso do tuteho njesbožowneho doma pschińdzech, buch psche niczo a wo niczo wotpokasany."

(Pokraczowanje.)

Ty budzesch zehliwe wuhlo na jeho hlowu nahromadzicž. (Rom. 12, 20.)

Bur w Pomorskej dzěsche junkróczž wjeczor do swojeje brózinje a tam roboczana nadeńdže, kotryž chzysche jemu žito kranycž. Wón pschikasa jemu, so dyrbi měch kranjeneho žita na ramjo wsacž a s nim do doma nuts pschińcž. S měrom tón sobu dzěsche na najhórsche pschihotowany. Bur pak swoju žonu sawoła, so by khleb a butru a khosej pschinjesła. Wón praji: „Nasch sussod je wěscže jara hłódny, pschetož wón žito kranje." Jako běsche wschitko pschihotowane, bur blidowe paczerje wuspěwa: „Pschińdž, Knježe Jesu, a budž nasch hóscž a požohnuj, schtož sy nam wobradził." Paduchej bu horzo wokoło wutroby, wón by radscho puki na khribjet měł, hacž tute zehliwe wuhle na hłowu. Hdyž běchu pojědli, bur paduchej tón měch žita dari a jemu pschecželnje Božemje praji. Bóh pak je s hnadu dał, so je wohenjowa rěcž teje luboscže k njepschecželej twjerdu wutrobu teho cžłowjeka smjehcžiła.

Schto je pscheměnilo?

Psched krótkim so žónskeje w Italskej, kotraž do evangelskeje zyrkwje pschińdže a kotrejež muž běsche k evangelskej wěrje pschistupił, wopraschachu: „Je wěrno, so je wasch muž swoju wěru pscheměnił."

„Ně", wona wotmolwi, „wěra je mojeho muža pscheměniła. Prjedy žaneje wěry njeměješche a nětko je sebi jenu wuswolił, a ta dyrbi dobra bycž, dokelž móže budzazu wutrobu pscheměnicž. Wy scže sam se swědkom, so by so mój muž prjedy kóždy dzeń wopił a so by sakrował, so pak to nětko wjazy njeczini."

Wopomń.

W pscherěsku traje cžłowske žiwjenje 33 lět. Schtwórty dzěl narodzenych do sedmeho lěta wumrje; połoza wschitkich do 17. lěta. Wot sto ludzi budže jich jenož schěscž schěscždzesacž lět starych, wot pjecž stow jena wosboa wósomdzesacž. Schěscždzesacž w pscherěsku kóždu minutu wumrje, jena kóždu sekundu.

Wopomń po tajkim! kóždu sekundu dže jena duscha do wěcznoscže a ta sekunda junu pschińdže, w kotrejž twoja duscha tam póndže.

Wopomń dale: Hdyž sy ty sydomnacže lět stary, je so tebi hnada dostało, kotraž so połozy s tobu narodzenym njedosta a je tebje Bóh hacž do schěscždzesateho lěta sdzerżał, je tebi psched druhimi wosebje wulku hnadu wopokasał. Ssy sebi hižo na to pomyslił?

Skónčnje pak wopomń: Wona je jara njewěsta wěz, wobroczenje hacž do starych lět wotstorkowacž. Pschetož kaž tebi naspomnjene liczby dopokaža: najmjenje cžłowjekow stare lěta doczaka; najwjazy jich w młodych wumrje. Duž dzensa hischcže so wobrocž!

Wossjewjenje.

Tsecži dzeń swjatkow budže Mückenbergske biblijske towarstwo swój lětuschi swjedzeń w Klětnom wotdzerżecž. W serbskej Božej słužbje, kotraž so w 2 hodz. popołdnju sapocznje, budže knjes farař Waltař s Wóßlinka prědowacž, w němskej potom knjes superintendent Richter s Penziga. Wschitzy pschecželjo Božeho słowa su najwutrobnischo pscheproscheni. Bóh luby Knjes daj, so by swjedzeń jich wjele k nowej luboscži k Božemu słowu sbudził a jim so pschezo radscho a wěscžischo na tutón sakožk nascheje wěry sakožicž dał.

„Pomhaj Bóh" je wot nětka niz jenož pola knjesow duchownych, ale tež **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin"** na wsach a w Budyschinje dostacž. **Na schtwórcž lěta** płaczi wón **40 np., jenotliwe cžišła** so po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; soboredaktor: farař Gólcž w Budyschinku. Cžischcž a naklad Ssmolerjez knihicžischczerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czisło 22.
28. meje.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ſo kóždu ſobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ſu tam dostacz ſa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Njedzela Bożeje Trojizy.

Rom. 11, 33: „O kajka hłubokoſcz teho bohatſtwa, woboje teje mudroſcze a wědomnoſcze Bożeje.“

Dr. Marczin Luther praji w kraßnym prědowanju wo epiſtole dzenßniſcheho dnja ßlědowaze: Wótzojo ßu derje czinili, ſo ßu wěru jednorje tak ſeſtajeli, kaž ju dzěczi ſpěwaju: Ja wěrju do Boha Wótza, ſtworiczela njebjeßow a ſemje a do Jeſom Khryſta, jeho jeniczkeho ßyna atd. a do ßwjateho Ducha. Tole wuſnacze njejßmy my czinili ani njemyßlili, prjedawſchi wótzojo tez niz; ale kaž pczoła měd ſe wſchelakich, luboſnych kwětkow hromadzi, tak je tole wuſnacze ſ profetiſkich a japoſchtolſkich knihow, to je, ſ zyłeho ßwjateho pißma duſchnje krótko ſeſtajene ſa dzěczi a ſa njewuczenych kſcheſczijanow, ſo ßo ſ prawom mjenuje japoſchtolſke wuſnacze abo wěra, pſchetoz wone je tak ſtajene, ſo by jo nichtó lěpje a duſchniſcho a tak krótko a jaßnje ſeſtajecz njemóhł. A je ßo ſtajnje w zyrkwi měniło, ſo ßu je pak japoſchtolojo ßami ſeſtajeli, pak je ſ jich ſpißow abo prědowanjow jich najlěpſchich wuczomzow ſeſtajene.

K prěnjemu ßo ſapoczinje tak: Ja wěrju. Do koho? Do Boha Wótza. To je prěnja parſchona w bójſtwje. A ſo by wſchitke tſi parſchony czim prawiſcho rosdzělicz móhł, ßo wupraji woßebnoſcz abo ſkutk kóždeje, w kotrejž ßo wona woßebje wopokaſuje. Pſchetoz, byrnjez je wěrno, ſo tónle ſkutk njeje ßam jeneje parſchony, ale zyłeho, jeneho, bójſkeho, wěczneho bycza, ſo prajicz dyrbimy: Bóh Wótz, Bóh Ssyn, Bóh ßwjaty Duch je njebjeßa a ſemju ſtworił: tola ßo jow ſjewi tajki ſkutk parſchony Wótza, ſo je wón prěnja parſchona, dokelz wón ßo hewak w zanym ſkutku widomnje a ſwonkownje njepokaſuje, hacz w ſtworjenju wſchěch wězow, kotrez je prěni ſkutk bójſkeje majeſtoſcze pſchecziwo ſtworjenjam. Ale prawje a woßebje ßo wón ſ tutym ßłowom „Wótz“ wot teju druheju parſchonow rosdzěli, ſo by ßo pokaſało, ſo je wón prěnja parſchona a wot zaneho druheho, Ssyn pak a ßwjaty Duch ſtaj wot Wótza.

Potom rěczi wěra dale: Ja wěrju hiſchcze do jeneho, kiž je tez Bóh (pſchetoz wěricz je tajka wěz, ſo ßo njeßłuſcha ſa zane ſtworjenje, ale jeno ſa Boha). Schto dha rěka wěricz? Jeſuß Khryſtuß, Boži jeniczki narodzeny ßyn. Tak ßu kſcheſczijenjo ſpěwali nětk dlěhe hacz pjatnacze ſtow lět, haj wſchitzy wěrjazi wot ſpoczatka ßwěta, a hacz runje njejßu runje te ßame ßłowa měli, dha ßu tola runje to ßame wěrili a wuſnawali. Duz je nětk to tón prěni rosdzěl Boha Ssyna, ſo wón rěka jeniczki ßyn Boži. Pſchetoz hacz runje hewak wſchitzy jandzeljo, haj wſchitzy kſcheſczenjo Boži ßynojo a dzěczi rěkaju, dha tola zadyn njerěka jeniczki ßyn, ale tón Knjes Khryſtuß je ßo ßam tak wot Wótza narodził, ſo wón nima ßwojeho runjecza bjes wſchěmi ſtworjenjemi, ani bjes jandzelemi, mjenujzy ſo je wón wěrny ßyn, to je, teho ßameho bójſkeho, wěczneho, njeſtworjeneho bycza Boha Wótza.

Potom ßu dale ſpomnjene jeho woßebite ſkutki, „kiž je ßo podjał wot ßwjateho Ducha, narodził ßo wot knjezny Marje, czerpił pod Pontiom Pilatom, kſchižowany, wumrjeł a pohrjebany, dele ſtpił do hele, na tſeczim dnju ſaßo ſtanył, horje ſtpił do njebjeß, ßedzi k prawizy Boha, wſcheho-

mózneho Wótza, wotßal wón pschińcź budźe, ßudźicź źiwych a morwych". S tym ßo rosdźěli Ssyn po ßwojim ßamßnym waschnju; pschetoź wón ßam, niz Wótz ani ßwjaty Duch, je ßo wěrny cźlowjek sczinił, cźěło a krej, kaź my ßmy.

K tsecźemu pschińdźe: Ja wěrju do ßwjateho Ducha. W tym ßo mjenuje saßo woßebna parschona, tola teź bójskeho bycźa s Wótzom a se Ssynom, pschetoź njedyrbimy do nikoho khiba jeno do wěrneho Boha wěricź, po prěnjej kasni: Ja ßym tón Knjes twój Bóh, ty njedyrbisch źanych druhich Bohow měcź pschi mni. A tak je na najkrucźischo w tutym wusnacźu wopschijate, woboje, jednota bójskeho bycźa, so my wěrimy a ßo modlimy k jenemu, tola w tsjoch rosdźělenych parschonach, kaź je tajki rosdźěl sjewjeny teź w ßwjatej kschcźenizy, hdźeź ßmy kschcźeni na jeniczkeho Boha mjeno a tola Khrystuß kasa: w mjenje Boha Wótza a Ssyna a ßwjateho Ducha kschcźicź.

Tuteje parschony woßobnoscź je nětk ta, so wona wukhadźa woboje wot Wótza a wot Ssyna, duź teź rěka Duch, woboji Boźi a Ssynowy, kiź je wulaty do cźlowśkich wutrobow a ßo sjewi w tym skutku, so zyrkej Khrystußowu shromadźuje we wschěch zyrkwjach, ju rossßwětluje a sahori wutroby k jenej wěrje psches ßłowo evangelija a ju wußwjecźuje, źiwu a sbóźnu cźini.

O ßwjata Boźa Trojiza,
Ty ßama lutka jednota,
My wěcźnje tebje cźescźimy,
Sslysch, hdyź ßo k tebi modlimy.
Hamjeń.

Snutskowne mißionstwo.

(Pokracźowanje.)

Nad młodymi je snutskowne mißionstwo wumóźazu luboscź na wschelake waschnje wopokasało. Woßebje w naschim wótznym kraju je snutskowne mißionstwo na tym poli skutkowanja do prědka krocźiło. Hdyź ßo teź pola naß tajke wustawy sałoźiłe njeßu, kaź w Franzowskej, do kotrychź móźa macźerje teź hiźo cźěschne dźěcźi pschinjescź, hdyź rano na dźěło dźeja, dha to teź na źane waschnje njewobźarujemy; pschetoź w tym franzowskim sałoźenju je wulki strach, dokelź dyrbi małe dźěcźo macźěrneho hladanja parowacź. My pak mamy pola naß druhe wużitnische wustawy. Towařstwa sa khude njedźelnicźe w městach kschescźijanskej luboscźi pucź pschihotuja do domow njedźelnicźow a cźěschnych. Nimale we wschitkich městach mamy tak mjenowane schule, w kotrychź ßo małe dźěcźi wodnjo hladaja a roswucźuja, kaź dołho ßu starschi na dźěle; wone ßo w nowischim cźaßu dźěcźaze sahrody mjenuja. Tak ßu teź na město prjedawschich tak mjenowanych njedźelskich schulow, kajkeź je w Amerizy a Jendźelskej namakasch a w kotrychź ßo khude dźěcźi w cźitanju a w Boźim ßłowje roswucźuja, stupiłe kemschenja sa dźěcźi: Wone ßo dźenßnischi dźeń we wschitkich wjetschich městach wotbywaja a hdyź je liczba dźěcźi to kemschenjo wopytazych we wjetschich městach a woßadach tak wulka, so jedyn duchowny je wschitke ßam roswucźowacź njemóźe, je dźěłacźerjam a dźěłacźerkam, kotsiź ßu swólniwi ßobu pomhacź, móźnoscź poskicźena, tych małych roswucźicź. Hdyź spißacźel tuteho nastawka w Lipsku studowasche, buchmy my jako studencźi napominani, ßo na tych dźěcźazych kemschenjach jako pomoznizy wobdźělicź a jich wjele teź rady k temu skutkej ruku poskicźi. Hdyź ßo hacź dotal wo to jedansche te młode wutroby w Boźim ßłowje roswucźowacź a jim evangelijon wo Khrystußu do wutroby saschcźěpicź, je pak teź pschißłuschnoscź snutskowneho mißionstwa, ßo na tych młodych dopomnicź, kotsiź ßu w strasche ßo sabłudźicź: Wo tym mamy dale jednacź.

K temu ßu ßo wumoźerśke domy a towařstwa sa tajke dźěcźi sałoźiłe, kotreź woßebje kschescźijanskeje pomozy potrjebaja, so bychu ßo hódnje wocźahnyłe. Wone ßu ßo prěnje w naschim wótznym kraju sałoźiłe a ßo dale rosschěrjałe, tak so je to polo skutkowanja snutskowneho mißionstwa tu khwilu s Boźej pomozu rjenje wobdźěłane a so je na nim snutskowne mißionstwo rjane płody źnjecź móhło. My pschi tym hischcźe junkrócź na wumoźerśki dom w Hodźiju pokasamy, kotryź je tajki wustaw snutskowneho mißionstwa. Schtoź Pawoł 1 Tim. 3, 1. 2. jako snamjo cźeźkich cźaßow mjenuje, „njepoßłuschnoscź pschecźiwo starschim", ßo nam w naschim cźaßu w załoßnej měrje pokasuje. Tu je korjeń wschitkich tych słóscźow, kotreź tajzy w posdźischim źiwjenju cźinja, — duź dyrbi snutskowne mißionstwo tón korjeń teho słeho wutorhacź spytacź. A najlěpschi pucź je wěscźe w tutych wustawach pokasany, w kotrychź dźěłacźerjo wot luboscźe Khrystußoweje sahorjeni tych młodych s khutnym roswucźenjom k prawemu źiwjenju wubudźuja a napominaju. Dale pak je s tutych wustawow teź saßo pucź pokasany do domow, s kotrychź ßu ßo dźěcźi pschijałe. Husto ßu starschi ßami ßobu wina, so je dźěcźo na njeprawym pucźu, dokelź w jeho domach prawy duch njeknjeźi; teho dla dyrbja ßo tajzy starschi wopytowacź wot tajkich, kotsiź ßłowo a Duch Khrystußowy, k temu troscht, dobru radu a hódne waschnje do domow noscha. S tym ßo niz jenoź na te dźěcźi, kotreź ßu hischcźe domach, dobry sacźischcź cźini, ale starschi ßami budźa wabjeni, ßwoje dźěcźi kschescźijanszy wotcźahnycź. S dobom ßo temu strachej napscheczźiwo dźěła, so dźěcźi, hdyź ßo s wustawow saßo domoj puschcźa, domach tajke źiwjenje widźa, kotreź je zyle pschecźiwo temu wschemu, schtoź je ßo jim wucźiło.

(Pokracźowanje)

Khěrlusch na ßwjatu Trojizu

wot dr. M. Luthera s łacźanskeho: O lux beata Trinitatis.

Hłóß: Ty, Khryschcźe, dźeń a ßwětło.

Kiź wy scźe tsjo we jednocźe,
Jedyn wěrny Bóh wot wěcźnoscźe;
Hdyź ßłónzo s dnjom ßo nakhili,
Naß wasche ßwětło rossßwěcźi.
Cźe, Boźo, rano khwalimy,
Sso wjecźor k tebi modlimy,
Nasch khudy khěrlusch cźescźi cźe
Wot nětk hacź do wschej' wěcźnoscźe,
Budź tebi, Wótcźe, wěcźna cźescź,
A ty, Bóh ßyno, chźyk naß wjescź,
Teź tebi, Ducho troschtarjo,
Budź cźescź do cźaßa wěcźneho.

We scźěnu ßmjercźe.

Wot Ernsta Eversa.
Pschełożił Jenko.
(Pokracźowanje.)

„Wy wěscźe tu a tam jara khudych ludźi nadeńdźecźe", rjekny Grubertowa. „Pola naß je hiźo khudoby doscź, a ja njeswěrich ßebi, knjesa duchowneho sawołacź dacź, dokelź ßo bojach, so do tajkeho hubjeneho bydlischcźa pschińcź njebudźe; ßym pak wóndano wo muźu ßłyschała, kiź ani łoźa měł njeje, na kotreź by ßo k wumrjecźu lehnycź móhł."

„Duchowny pschińdźe rady do wascheje khudźiny", wotmolwi měschcźanski mißionar. „Woprawdźe nadeńdu ßo ludźo, kiź ßu wjele khudschi hacź wy — khudźi na sełńskich a khudźi na njebjeskich kubłach. Pschi mojich do domowkhodźenjach namakach 70 lět staru źonu. Namakach ju w tajkim hubjenstwje, so ßo wopißacź njehodźi. Ta stara źona leźesche zyle naha na se ßłómu wutykanym měsche, jenoź s kruchom zychi pschikryta. A tuto hubjene lěhwo njemóźe wona źenje wopuschcźicź, dokelź je zyle braschna. Na blidźe psched łoźom stejesche hornz s cźornym khofejom a pódla njeho kruch ßucheho khlěba — to bě jeje zyroba sa zyliczki dźeń. Druha źona, wokoło 60 lět stara, bydli s njej hromadźe, je pak zyły dźeń w prjecźkach, tak so je ta stara khora źona ßama lutka. Jako ßo sa dźěcźimi wopraschach, prajesche wona: „Moje dźěcźi ßo wo mnje njestaraju." Ja dach ßebi potom adreßy tych dźěcźi, woßebje jeneje woźenjeneje dźowki, prajicź. — Jako wona dale rjekny: „Mi źadyn lěkař wjazy pomhacź njemóźe", wopraschach ßo jeje, hacź teho najwjetscheho lěkarja a pomoznika njesnaje; tón móhł jej hischcźe derje pomhacź, hdy by jeho wo to proßyła. Ta źona na mnje hladasche a dźesche: „Kak dha dyrbjała teho snacź? Ja hiźo wjele lět dołho se jstwy njepschińdu, teź njeby tajki wyßoki, woßebny knjes ke mni pschischoł do mojeje khudoby." Hdyź jej powjedach, so je ßo tón muź ßam khudy a niski narodźił, so wón rady k khudym a wopuschcźenym pschikhadźa a so chźe teź rady jejny pomoznik a sbóźnik bycź, dha spósna wona, schto měnju; wona bu hłuboko hnuta; źane ßłowo psches jejny rt njewuńdźe, ale horze ßylsy ronjachu ßo po jejnych sapanjenych lizach. Po

khwili dźesche: „Haj, luby mužo, teho ßym prjedy jara derje snała; ale nětk je pschejara posdźe, ja ßym jeho sapomniła a wopuschćiła.“

Potom podach ßo k tej dźowzy a pytach ju nawabicź, so by k khorej macźeri cźahnyła a ju hladała. Lohko mi njebu, dźowku k temu swólniwu scźinicź. Skónczźnje pak mi polubi. Ja ßym tych ludźi potom saßo wopytał a tu khoru žonu drje hischcźe w łožu, ale s radoscźiwym wobliczom namakał. Jako ßo ju praschach, kak ßo jej nětko dźe, wotmolwi wona: „Tón lěkař, wot kotrehož mi tehdy prajeschcźe, je ke mni pschischoł. Hdyž tež hischcźe strowa njejßym, dha dźe ßo mi tola jara derje. Hewak běch pschezo ßama, nětk, hdyž tež tu nichtó njeje, njejßym tola ßama; ja rěczu potom wótsje s Knjesom Jesußom a to je moje wjeßele. Ja ßym wam sa wasche wopytowanje jara dźakowna. Prjedy ßym ßebi husto žadała, so by tola ßmjercź po mnje pschischła, ale nětk poruczam wschitko lubemu Bohu; je-li jeho wola, dha njech mje dom sawoła, hewak cźakam hischcźe.“

Hdyž bě měschczański mißionar khorej hischcźe někotre troschtne ßłowa do wutroby położił, chzysche woteńcź, ale khora jeho twjerdźe dźerźesche a woprascha ßo s tschepjetozym hłoßom: „Bych dha tež ßo skhróblicź ßměła, duchowneho poproßycź dacź, so by mi Boźe wotkasanje podał?“

„Ja ßam k knjesej duchownemu póńdu“, wotmolwi měschczański mißionar, „a ßym wěsty, so, prjedy hacź ßo hodźina minje, pola waß budźe, jeli jeho doma namakam“.

„Ale ja sa wjele lět wjazy k Boźemu blidu pschischła njejßym, ja ßym ßwojeho sbóźnika wopuschćiła.“

„Teho, kiž k njemu pschińdźe, nochze wón wotpokasacź“, rjekny na to tamny.

Po krótkim rosźohnowanju dźěsche měschczański mißionar wotßal, so by duchowneho pytał. Khora bu njescźerpliwa, jako ßo jene schtwórcź hodźiny po druhej miny a tón ßłužobnik Boźi hischcźe njepschińdźe; ale skónczźnje sakłapa ßo do durjow a wot měschczańskeho mißionara wjedźeny sastupi knjes, kotryž ßo jako duchowny woßady prjódkstaji. Ta jstwiczka bu k małej zyrkwiczźy a psched łožom khoreje bu woltař teho Knjesa pschihotowany. Hłuboko hnuta dosta khora hnadnu hoscźinu. Dokelž mějesche knjes duchowny sa pschichodne dny wot rano sahe hacź do wjeczor posdźe w ßwojim hamcźe dźěłacź, dyrbjesche měschczański mißionar ßlubicź, so prawje bórsy saßo pschińdźe.

„Ale“, prajesche pschichodny dźeń khora k mißionarej, kiž pschi jeje łožu ßedźesche, „wy dyrbicźe mi saßo wo sbóźnym wumrjecźu powjedacź. Ja cźuju, so so mnu k kónzej dźe, a mam sa to, so scźe mi wot Boha póßłany, so byschcźe mje nawucźił, kak móże cźłowjek sbóźnje wumrjecź.“

„Sbóźne wumrjecźe“, wotmolwi měschczański mißionar, „móże jeno tón sbóźnik spożcźicź, ale wóndano ßym ßam pschi ßmjertnym łožu holcźizy tak prawje jaßnje widźał, k cźemu měschczańske mißionstwo je.

„Powjedajcźe mi wot teje holcźizy“, proschesche khora s cźichim hłoßom.

(Pokracźowanje.)

Roshlad w naschim cźaßu.

Khěžorowy dźeń w Shorjelzu wotbywasche ßo s najrjeńschim wjedrom a s kraßnej ßwjatocźnoscźu. S khěžorom běchu tež pschijěli prynz Bjedrich Leopold, khěžorstwowy kanzler hrabja s Caprivi, minister dr. Bosse a wjele druhich wyßokich knjesow. Wupyschenje města a haßow bě psches měru kraßne a je městej Shorjelzej wjele pschipósnacźa a dźaka pschinjeßło. Sswjedźeńsku rěcź pschi pomniku dźerźesche superintendent Scholta wo ßłowje Jan. 20, 21: Měr budź s wami. Jako ßo pomnik wotkry, spěwasche ßo narodny spěw, kanony hrimotachu. Wojazy presentěrowachu a khěžor pohlada nutrnje horje k wobrasej ßwojeho njebo dźěda. Wón bě hłuboko pohnuty a wupraji ßwój najwutrobnischi dźak. Potom cźahachu nimo wojazy a wjazy hacź 4000 starych wojakow. Khěžor ßo jara wjeßelesche nad ßylnym marschěrowanju ßwojich starych wojakow. Po tym, so bě ßebi khěžor hischcźe Pětrowu zyrkej wobhladał, wotdźerźa ßo ßwjedźeńska hoscźina. Pschi tej ßamej wunjeße khěžor ßławu na Łužizu a dźesche ßlědowaze ßłowa: „Posběhaza ßwjatocźnoscź je ßo dokonjała. W wyßokej rjanoscźi sběhnje ßo pomnik mojeho njeboheho dźěda. Wotpohlad k twarjenju tuteho pomnika je nastał se sacźucźom dźakownoscźe zyłeho luda sa ßwojeho khěžora. Duž ßo dźakuju Łužizy sa sacźucźa luboscźe a ßwěrnoscźe, kotrež je wona mojemu dźědej, mojemu domej a mi napscheczźiwo pschinjeßła. Sso dźakuju městej Shorjelzej sa rjane a dostojne powitanje, kotrež je nam pschihotowało. W khutnym cźaßu, moji knježa, ßwjecźimy ßwój ßwjedźeń, dwójzy khutnym sa naß, kiž ßmy ßo jow shromadźili. Psched 11 lětami rěcźesche Jeho Majestoscź khěžor k wam jara waźne ßłowa. Twjerdźe dźerźecź dyrbimy, schtož je khěžor Wylem dobył a stworił. K temu trjeba nasche wójsko powyschenje a poßylnjenje. Ssym lud proßył, so by pjenjesy k temu swolił. Psched tym khutnym praschenjom, wot kotrehož wobstacźe nascheho wótzneho kraja wotwißuje, dyrbja wschě druhe praschenja nasad stupicź. Schtož hewak naß Němzow dźěli, njech je na bok stajene, hdyž dźe wo pschichod nascheho wótzneho kraja. Duž njech steja Łužiza, kaž wschitke dźěle kralestwa ßwěrne k krónje a wschitke němske narody shromadźene wokoło ßwojich wjerchow. W dopomnjenju na wulki cźaß psched 23 lětami, hdźež bu němska jednota s hromadźe pschelatej krwju wobsamknjena, pscheju, so by w pschichodźe wótzny kraj ßwoje wobstacźe a ßwoju ßwobodu měł a piju na strowoscź a tycźe Łužizy a města Shorjelza.“ Po hoscźinje dasche ßebi khěžor hischcźe wschelakich knjesow pschedstajicź, wobhlada pomnik prynza Bjedricha Khorle a poda ßo potom do Mužakowa. Se ßerbskich woßadow běchu ßo wojerske towarstwa s Krjebje, s Klětneho, s Rychwałda, s Běłeje Wody a se Sslepeho na ßwjedźenju wobdźěliłe a mějachu wjeßele, ßwojeho lubeho khěžora wohladacź a ßo jeho lubosneho postrowjenja wjeßelicź.

Tsecźi dźeń ßwjatkow mějesche ßo w Klětnjanskej zyrkwi lětuschi ßwjedźeń Mückenbergskeho biblisketo towarstwa. Luba hospodliwa woßada bě ßwój Boźi dom kraßnje se ßwjatkownej pychu wupyschiła. Rjeńscha pycha bě hischcźe polna kemsch, wulka shromadźena woßada, woßebje w ßerbskej Boźej ßłužbje. W tej ßamej prědowasche k. farař Waltař s Wóßlinka a doby ßebi se ßwojim móznym, wokschewjazym prědowanjom wschě wutroby. Po tekscźe Jes. 55, 10 a 11 pschedstajesche wón nutrnym poßłucharjam Boźe ßłowo jako njebjeski list, kotrehož spißacźel je wěcźny Bóh a Wócźez ßam, kotrehož wopschijecźe a wuskutkowanje je najkraßnische a najmóznische a kotryž my dyrbimy pschezo s nowa a nutrnischo a wjeßelscho s wutrobnym dźakom pobożneho žiwjenja cźitacź. Na němskej Boźej ßłužbje dźerźesche k. superintendent Rychtař s Penziga teho runja duchapołne a jadriwe prědowanje wo Jap. skutk. 17, 10—14. Wón wjedźesche woßadu na biblisketo ßwjedźeń w Teßaloniku a pokasowasche, kak ßu tam Boźe ßłowo horjewsali, ßo w nim wobhonili a do njeho wěrili. Wutrobny dźak ßłuscha woběmaj knjesomaj. Wěscźe je ßebi Mückenbergske biblisketo towarstwo psches tutón ßwjedźeń saßo wjele nowych pschecźelow pschidobyło, kiž budźa jeho pożohnowany skutk s wjeßelom móznje podpjeracź. Kolekta khudeje woßady wucźini 63 hriwnow.

S Mužakowa. Wo khěžorowym wopycźe w Mužakowje ßo nam pische: Bórsy po pschikhadźe Jeho Majestoscźe do hrabinskeho hrodu kanony tsěleřskeho towarstwa khěžora postrowichu. Wjeczor ßo dla ßwjecźenja tuteho dnja w kupjelach konzert s pißanym poßwětlenjom parka wotbywasche. Bohužel druhi dźeń, 19. meje, na kotrymž hrimot kanonow s nowa sahrima, wjedro pschihódne njebě. W 10 hodźinach dopołdnja khěžor s hrabinskej ßwójbu a se ßwojim pschewodom s hroda wotjědźe, so by ßo na městno, hdźež dyrbjesche ßo khěžorowy dub ßadźicź, podał a potom po parku wokoło jěsdźił. Ssadźeńske městno běchu wobstupiłe wojerske towarstwa s hudźbnej kapału a Mužakowske spěwanske towarstwa, k kotrymž bě ßo 24 młodych rjanych ßerbskich holzow a 8 małych holcźkow, ßerbsku pyschnu njedźelsku drastu swoblekanych, pschisamkło. Hdyž khěžor s wosa stupi, jena se ßerbskich holzow wustupi a jeho powita se schtucźku w ßerbskej rěcźi, prajizy, so ßo Sserbja wjeßła, so móża khěžora w drohej macźernej rěcźi powitacź. Khěžor chzył pscheßwědcźeny bycź, so budźa Sserbjo, kaž ßu woni to w cźeźkich cźaßach byli, dale a pschezo kralej a kscheścźijanskej zyrkwi ßwěrni. Potom poda druha holza khěžorej swjezk załtkow a tsecźa napißane schtucźki, wot prěnjeje prajene, kotrež bě knjes duchowny Jurk na němski pschełožił. Khěžor widomnje swjeßeleny ßnadny dar pschija a ßo pschecźelnje dźakujo k knjesej Jurkej, po boku ßerbskich holzow stejazemu, praji: „Hdyž budźe moja holza tak wulka, dyrbi ßo tež tak woblekacź.“ Potom khěžor s hrabju a pschewodom nimo frontow wojerskich towarstwow dźěsche a ßebi jenotliwych pschedßydow pschedstajicź da. Sa tutón cźaß hudźba presentěrowanski marsch piskasche. Tež spěwanske towarstwa powitawschi, dźěsche khěžor khěžorowy dub ßadźicź. Schtom hižo hotowy w jamje stejesche. Bjes tym so khěžor pjerschcź, na jemu podatej łopacźi ležazu, na korjenje cźißnu, spěwanske towarstwo spěw: „Mój wótzny kraj“ a na to: „Cźi w dobycźerskim wěnzu sbožo“ spěwachu. Hrabja Arnim ßo na to Jeho Majestoscźi sa ßadźenje duba podźakowa, kotryž, hdyž ßo kóźde lěto saseleni,

pschezo na dźenßnischi dźeń dopomni. Se ßlubom: ßwěrni budźmy khěžorej a khěžorstwu kaž duby a wojujmy pschecźiwo swonkownemu a snutskownemu njepschecźelej, a s tsikrócźnej ßławu khěžorej, kotraž schumjazy wothłóß namaka, knjes hrabja ßwoje ßłowa skónczi.

Na ßwjatu Trojizu.

Jan. 3, 1—15.

Hłóß: Nětk wjeßelcźe ßo, kscheschcźenjo.

O Boža ßwjata Trojiza,
Schtó wußlědźicź cźe móže!
Ty njerosdźělna jednota,
Cźe rosom nam'kacź njem'že;
A jandźeljo ßej pschikryju
Te woblicźa psched kraßnoscźu
A twojim wěcźnym ßwětłom.

We cźěmnej nozy ßym ßo ja,
Mój Božo, k tebi podał,
Sso k tebi duscha sběhnyła,
Ssej wokschewjenje žadał,
Na twojej wulkej luboscźi,
O Jesu, ßwětło w kraßnoscźi,
Psches twoje dźiwne rany.

Po mojim cźělnym narodźi
Bych wěcźnje był shubjeny;
Ty k njebjeßam mje wuswoli,
Ssym s nowa narodźeny,
Psches wodu a psches Ducha mje
K tej sbóžnoscźi tam pschiwjedźe,
Ssym k sbožu wuswoleny.

Stpicź k njebju nichtó njemóže,
Hacź tón, kiž s njebja pschińdźe;
To ßy ty, Jesu! Psches tebje
Sso rjenje k njebju dojědźe;
Naß s horja cźehnjesch sa ßobu,
So k njebju dźemy sa tobu,
Hdźež mamy duschow sbóžnoscź.

Kaž Mójsaß hada w puscźinje
Je powyschił psche khoroscź,
Tak tež nasch sbóžnik na drjewje
Je cźerpił sa naß boloscź;
Schtóž dźerži ßo k tom' jehnjecźu,
Tón pschińdźe k wěcźnom' wjeßelu
Po semskej hubjenoscźi.

Ta sbóžnoscź ßwoju poknoscź ma,
Schtó satamacź mje móže!
Mje sdźerži ßwjata Trojiza,
So njepanu ja nihdźe:
Bóh Wótcźe, Ssyno, Ducho, daj;
K tej sbóžnoscźi nam pokasaj
Tsikrócźne twoje płómjo.

Ta luboscź Wótza sdźerži mje
A Jesußowa hnada,
Tón ßwjaty Duch mój troschtar je,
Mje psched njesbožom skhowa,
Hacź junu pschemo jandźelam
To ßwjate, ßwjate saspěwam
S dźakownym pomyßlenjom. E. H.

Rosprawa na lěto 1892/93.

Ssrjedu po ßwjatkach mějesche ßo lětuscha hłowna shromadźisna towarstwa pomozy sa studowazych Sserbow, teho wažneho towarstwa, kotryž ßo dźiwajo na pschichod nascheho lubeho ßerbskeho luda sa to stara, so bychu duchowni, rěcźnizy, lěkarjo a wucźerjo ßerbskeho jasyka bjes Sserbami skutkowali a dźěłali. Ta rjana wot pschedßydy towarstwa knjesa fararja dr. Kalicha podata rosprawa ßo lubym cźitarjam „Pomhaj Bóh" tudy sdźěli jako napominanje, so bychu ßo lubi Sserbja sahorili sa to wulzy wažne towarstwo a do njeho sastupili. S minjeneho 13. lěta towarstwa pomozy je pschede wschěm naspomnicź, so buschtaj w lonschej porjadnej generalnej shromadźisnje, 8. junija tudy wotbytej, sa pschichodne 6 lět dotalschi městopschedßyda sa pschedßydu a dotalschi pokładnik knjes pschekupz Měrsch saßo a to jenohłóßnje wuswolenaj, to sa dalsche 3 lěta wuprósdnjene městopschedßydstwo ßo wobsamkny k. aßeßorej Hanovskemu w Žitawje, kiž ßo w bližschim cźaßu do Budyschina pscheßydli, pschepodacź a wubjerkownikaj knjesaj seminarski wyschschi wucźer Fiedler a tachantski wucźer Kral wostaschtaj sa dalsche 6 lět w ßwojim sastojnstwje. Dokelž pak ßo k. pschekupz Měrsch, kiž bě do wólbow woteschoł, nochzysche psches rosprawnika dacź naproßycź, so by pokładnistwo wobkhował, dha hu w bližschim poßedźenju pschedßydstwa a wubjerka 29. junija k. pschekupz Gruhl pschedběžnje sa pokładnika shladany a wupraji ßo s wulkej pschecźelniwoscźu swólniwy, pjenjeźne należnoscźe towarstwa wobstaracź, sa cźož ßmy jemu wulki dźak winojcźi; teho runja bě k. aßeßorej Hanovskemu w tu khwilu njemóžne, jako městopschedßyda sastupicź, na jeho město bu pschedběžnje k. seminarski wyschschi wucźer dr. Grollmus wuswoleny, kiž bě tež hotowy, tutu funktiju pschijecź, ale dokelž ßo bórsy sa direktora do Lipska powoła, sastupi definitivnje k. wubjerkownik Fiedler jako městopschedßyda do pschedßydstwa a na jeho město do wubjerka k. redaktor Ssmoler. To ßo sta we wurjadnej generalnej shromadźisnje, 9. januara tuteho lěta wotbytej, kotrejež powołanje bě dla legalneho wuswolenja a sapißanja pola wyschnoscźe trěbne. W njej bu tež knjesej Gruhlej pokładnistwo definitivnje pschepodate. Dale buschtaj w njej wyßokodostojnaj knjesaj senior Kucźank a farar lic. Jmisch sa cźestneju ßobustawow dla jeju wulkich saßłužbow wo Sserbowstwo pomjenowanaj, prěńschemu wossjewi to woßebita deputazija, s knjesow fararja Skale, pschekupza Gruhla a referenty wobstejaza, poßleńschemu bu to pißane; wobaj knjesaj staj tuto cźestne ßobustawstwo s wjeßełoscźu a s dźakom pschijakoj. Nowych ßobustawow je ßo w poßlenim lěcźe 9 pschijało, jich mjena ßu s protokollow dowidźecź. Sapiß ßobustawow, na kotrymž hacź ßem pobrachowasche, a pschehlad jich pschinoschkow je ßo w běhu lěta wudźěłał, kaž bě ßo to w poßedźenju pschedßydstwa a wubjerka 29. junija wobsamknyło. W tutym poßedźenju je ßo wysche teho 735 hr. (800 hr. bě sa to k disposiziji) bjes 13 studowazych rosdźěliło, kiž běchu wo podpjery proßyli, a to jenemu po 100 hr., tsjom po 75, tsjom po 60, jenemu po 50, schtyrjom po 40 a jenemu po 20 hriwnach. Bjes nimi běchu 4 kandidacźi a 1 student bohawucźenoscźe w Prasy, 1 student bohawucźenoscźe w Lipsku, 1 student na lěkarstwo w Lipsku a 6 seminaristow w Budyschinje, bjes nimi jedyn na kath. seminarje. Kaž budźe s pokładniskeje rosprawy nashonicź, je jenož jedyn nahladnischi dar (100 hr., wot k. wyßokodostojneho seniora Kucźanka po jeho 50 lětnym měschniskim jubileju ßo pschepodał). Tójschto ßobustawow je na pschinoschk posabyło, budźa ßo teho dla dyrbjecź pominacź. Wrócźiłe ßo žane podpjery njejßu, so bychu móhłe něhdźe druhim s wužitkom bycź. W poßlenjej porjadnej generalnej shromadźisnje běchu wschelazy knježa pschecźelniwje pschilubili, krótke towarstwo nastupaze nastawki sa nowiny napißacź, so by ßo sjawna kedźbliwoscź dale bóle na njo wobrocźiła a ßo pschezo wjazy wutrobow sa jeho wažne wotpohladanja shrěło. Jenož někotsi ßu ßłowo dźerželi. Kapitala je ßo 900 hr. na macź khorowateho kand. wucźerstwa (Mucźinka s Holeschowa) k wulěkowanju w Gerbersdorfje sa 3% wupožcźiło; dań je ßo wot njeho porjadnje wotwjedła, schtož ßo njehodźi wo wschěch podomnych pożcźonkach prajicź. Na to mamy dźěkacź, so bychmy móhli pschezo wjetsche podpjery studowazym pschiswolecź, pschetož studije lěto wot lěta wjetsche wopory žadaju. Trjebamy teho dla wjazy a to porjadnje płacźazych ßobustawow, bohatsche dobrowólne dary, ßwědomliwische wrócźenja podpjerow a legaty se strony samožitych.

Tón miłoscźiwy Knjes schkituj se ßwojej hnadnej ruku a ßwojim bohatym žohnowanjom nad naschim sa pschichod nascheho luda najwažnischim towarstwom. Dr. Kalich, pschedßyda.

„Pomhaj Bóh" je wot nětka niz jenož pola knjesow duchownych, ale tež **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin"** na wßach a w Budyschinje dostacź. **Na schtwórcź lěta** płacźi wón **40 np., jenotliwe cźißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farar w Krjebi; ßoburedaktor: farar Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a naklad Ssmolerjez knihicźischcźerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czisło 23.
4. junija.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ſo kóždu ſobotu w Smolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ſu tam dostacz ſa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

1. njedzela po ſwj. Trojizy.

1 Jan. 4, 18: „Bojoſcz njeje w luboſczi.“

To je ſwjaty japoſchtoł pytnył a ſhonił, jako na Jeſuſowej wutrobje leżeſche w nozy pſcheradzenja a ſtroſchtne ſłowo ſ Jeſuſowego erta ſaklincza: Na ſwěcze macze wy czěſnoſcz, ale ja ſym ſwět pſchewinył. Měr wam woſtaju, ſwój měr wam dawam. Waſcha wutroba ſo njeſtróżej ani ſo njeboj. Bojoſcz njeje w luboſczi, to wě dźěczo, tak mało hacz hewak wě, to wě dźěczo, hdyž na maczěrnym klinje wotpoczuje; wſcho ſtaranje a wſcho ſtyſkanje je nimo, ſchto móże jemu hiſchcze ſchkodźicz, hdyž ſwěrna maczěrna wutroba hiſchcze bije, ſtaraza maczěrna ruka jo ſakita.

Bojoſcz njeje w luboſczi. To drje je wěrno, ale kſcheſczijan dyrbi jo wuknycz a, hdyž je to nawuknył, pſchezo ſ nowa wuknycz a wopokaſacz, ſo ſo wón Bohu temu Knjeſej w Khryſtuſu Jeſuſu podawa, ſo tak zyle na njeho ſpuſchczo, ſo niczo wjazy njeczuje hacz jeho njewurjekliwje bohate ſmilenje a w tutym ſmilenju wotpoczuje czicho a ſtroſchtnje kaž dźěczo na maczěrnej wutrobje.

O jeli ſo by Bóh tón Knjes njebył tajki ſczěrpliwy wuczeć a pſchezo ſ nowa naſ njewucził a njenapominał a nam njepſchedſtajił ſwoje wulke ſlubjenja a naſ njeczahnył k ſebi pſches wſchelake wopokaſma luboſcze, hacz my jo na poſledku tola wěricz dyrbimy; wón naſch Wótz a my jeho lube dźěczi! Ale wón jo czini. A hdyž my hakle prawje wěmy, ſo ſmy jeho lube dźěczi a wopokaſamy ſo też jako jeho lube dźěczi ſ dźerżenjom jeho kaſnjow, pſchede wſchěm teje jeneje kaſnje: ſo byſchcze ſo bjes ſobu lubowali, potom, haj potom czěknjetej wſcha czěſnoſcz a wſcha bojoſcz. Njech duja wokoło naſ wichory a ſo ſběhaja żołmy hacz k njebjeſam, Bóh je hiſchcze wjetſchi w wyſokoſczi, wón knježi nad wichorom a nad żołmami a nade wſchěm, ſchtož naſ tyſchi. Njech naſcha ſtara khrobła a bojaſna wutroba naſ pſchezo ſaſo do nuſy pſchinjeſe, njech ſtare ſle żadoſcze naſ pſchezo ſaſo ſpytuja: tón, kiž je ſapoczał tón dobry ſkutk, budźe jón też dokonjecz. Bóh je ſwěrny. Njech myſle ſwědomnja naſ pſchezo hiſchcze wobſkorżeja, Bóh je wjetſchi hacz naſcha wutroba (1 Jan. 3, 20) a wón je też ſwěrny a prawy, nam wodawacz. (1 Jan. 1, 9.) Pſchiczehnje-li na poſledk poſledni njepſcheczel, ſmjercz, my ſo jeho njebojimy, dokelž wěmy: w naſcheho Wótza domje je wjele wobydlenjow, my czehnjemy domoj k ſabatnemu wotpoczinkej Božich dźěczi. Haj ſtupi-li ſchtunda poſlednjeho ſuda w ſwojej zyłej ſtrachocze pſched naſchej duchownej woczi, też potom wěmy: Schtó chze ſatamacz? Khryſtuſ je tu, kiž je wumrjeł, haj wjele wjazy, kiž je też ſbudźeny, kiž ſedźi k prawizy Božej a ſaſtupi naſ!

Bojoſcz njeje w luboſczi. Boże dźěczi ſame ſhonja to doſpołnje. Boże dźěczo pak budźeſch pſches ſwjatkowneho Ducha, kiž k Khryſtuſej wodźi a Khryſtuſa w naſ pſchekraſni. Duž dyrbimy pſchezo ſaſo, też po ſwjatkach, proſycz:

Ty ſwjata ſwětłoſcz doſtojna,
Daj ſwěczicz ſłowu žiwjenja,
A wucz naſ, Boha prawje ſnacz,
Joh' naſchoh' Wótza mjenowacz.
Hamjeń.

Schtyri a dwazyczo na dobo do rowa žiwi sahrjebani.

Kóžde lěto cźehnje wjele stow ludźi k ßwojemu wjeßelu do tak mjenowaneje „sakskeje Schwizy", hdźež ßo doscź nahladacź njemóža na tamnych rjanych horach a młódnych dolinach. Tale krajina wschak je tež woprawdźe kraßna, kiž tam s wobeju bokow rěki Łóbja leži. Kajke tam tola hobrske skały steja, wyschsche, hacž žana najwyschscha wěža a woßrjedź nich cźehnje ßo kaž ßlěborna tołsta ßmuha schěroke rjane Łóbjo.

Kamjenje s tychle hobrskich skałow ßo tu wobdźěłaja, a s nich ßo po tym zyrkwje a hrody twarja, tež mosty a murje, domy a khěže. S nich pak ßo tež młynske kamjenje wudźěłaja a tóczniki, tež rowowe kamjenje a wschelake postawy.

Skałarjo pak maja tam husto straschne dźěło. Najprjedy tam wulki kruch skały se wschěch stronow koło wokoło pytaja wobdypacź a wotkałacź, doniž ßo njepóczinje pomału khilecź. Woni sczinja ßebi khětru jamu, něhdźe 20 abo 30 łóhczi hłuboku do skały nuts a dyrbja husto pschi tajkimle ßwojim dźěle ležo dźěłacź. Pod kamjeń pak tołste khójzy ßunu, ale pak tež wschelake czropki. Hdyž potom te saschczěrknu, je czaß czěkacź, pschetož tajkile wulki kruch skały ßo husto s wulkim hrimotom dele ßypnje. Duž tam tež husto něchtó do njesboža pschińdźe, hdyž njeje doscź na wschě date snamjenja kedźbował.

Blisko Žandowa stej dwě skale. W jenej běchu ludźo hižo na wschě pjecź lět wulki kruch skały podryli, a mějachu tam jamu khětru wulku, do kotrejež dyrbjesche jim tón wulki kamjeń panycź, kiž bě 150 łóhczi schěroki a 70 łóhczi wyßoki. Jama pak bě 25—27 łóhczi hłuboka. Ale pschezo hischcźe niczo na to njepokasowasche, so móhł a chzył ßo tón wulki kamjeń wotwalicź. Nichtó ßebi na to njemyßlesche, so móhło ßo něschto tajke bórsy a na jene dobo stacź. Delka pod ßamym tymle wulkim kruchom mějachu skałarjo ßwoju budu, kajkuž běchu ßebi se wschelakich kruchow kamjenjow natwarili. Tam ßo jim wschěm derje spodobasche, pschetož w njej ßedźachu kaž w pinzy, w lěczu bě tam khłódne, w symje pak liwke.

25. wulkeho rózka 1862 ßedźachu w tutej budźe wokoło wóhniczka 24 skałarjow a ßwaczachu dopołdnja. Woni tam ßwój khojej pijachu a ßebi ßwoju pomasku pschikußowachu a buchu wschitzy wjeßełeje myßle, jich jědź pak jim wschěm derje seßłodźi, pódla ßebi to a wono powjedachu. Na jene dobo saßłyschachu, so ßo tón wulki kamjeń puka, duž kóždy se ßwojeho ßydła skocźi a chzychu ßo wschitzy se ßwojeje budy puschczicź. Ale na jene dobo hischcźe bóle sawußny, móznischo, dyźli s woprědka. Wscha semja jim pod nohomaj sarža a skała wokoło nich satschepjeta. A ruczischo, hacž móžu wscho tole wurjez, praßny tón 150 łóhczi schěroki a 70 łóhczi wyßoki kamjeń s wulkim ropotom dele. Wo małe wokomiknjeńczko sabuchny, sahrima a satschepjeta wscho wokoło nich, po tym bu na jene dobo wscho s měrom, ale woni běchu wschitzy 24 žiwi w ßwojim rowje sawrjeni.

Wschitzy czile 24 běchu s woprědka kaž do zyła pohłuscheni. Po tym jedyn na druheho mjesczo s hłoßom sawoła, so byli shonili, kak wjele je tu wot nich hischcźe žiwych sawostało. Ale woni běchu tu wschitzy, wschitzy žiwi, a nětkle poczachu wschitzy jedyn pschemo druheho płakacź, haj, wschitzy czile ßylni mužojo tam s hłoßom płakachu.

Wschitzy běchu tam po czmje a kóždy tam sdychowasche a stonasche delka w ßwojim czmowym rowje. Doma mějachu ßwoje žony a ßwoje dźěczi, ale schtó móžesche jim prajicź, hacž je hdy saßo wohladaja. Duž jedyn wot nich, 68 lět stary Linka praji: Hólzy, dowěrcźe ßo Bohu Knjesej! Schtó wě, hacž s nami tak slě steji, kaž ßo nam sda. Nasch mischtr Rychtar je wědomny a wustojny muž, tón je wonka wostał. Tón naß wěscźe žaneho njewopuschczi. Prěnje, schtož chzemy sapocźecź, je, so dyrbimy hladacź, hacž ßo njemóhli něhdźe pschecźischczecź. Schtó wě, hacž budźe tón kamjeń tajki wulki, kiž naß tu kryje.

W jich budźe bě drjewjana ława; s tej ßebi něschto schczěpkow wotschczěpichu a sa maku khwilu mějachu tam płomjeschko a wuhladachu, kajku mějachu tam jamu, ale pak tež, kajki bě kóždy wot nich do woczow blědy. Nětkle ßebi koło wokoło w ßwojej jamje ßwěczachu; koło wokoło nich bě wscho sawrjene, woni wschitzy, kaž byli do tuteje jamy samurjowani. Ale w kucziku stejesche tola tež karan s wodu, a wysche wscheho mějachu něhdźe 10 puntow Božeho khlěba, něschto kołbaßy a pólcza. Ssmjercź njetrjeba na nich wot wonka pschińcź, wona tu hižo pschi nich steji, jeli ßo Bohu njespodoba, jich wumóz, a jeli ludźo njepschińdu jim wupomhacź. Delka pola nich je wscho cźiche, žadyn jeniczki hłóß wot wonka k nim dele njedóńdźe. Ach, woni ßebi wschitzy myßla, so ßu hłuboko, hłuboko sahrjebani.

Wschitzy 24 wjedźa, schto maja doczakacź. Wscho, schtož maja pschi ßebi k jědźi, dadźa staremu Linzy, tež karan s wodu. Tón dyrbi jim wscho na bok stajicź, so móhł posdźischo kóždemu jeho ßródku a kapku pschidźělecź. Pschetož to wschak bě lohzy móžno, so dyrbjeli tu ßnano dołhi hłód a dołhu lacźnoscź wuczerpicź a pódla symu mrěcź. Tam delka pak bě jim žałoßnje syma, so wschitzy se wschěmi stawami tschepjetachu a dyrkotachu a so chzysche jim skoro wscha krej w žiłkach pschesastacź. Něschto ßłómy tam mějachu, tu ßebi nětkle na jenu hromadku położichu, so móhli ßo na nju jich mucźni, symu mrějazy polehnycź a sczoplicź, so móhli tež tam wumrjecź, było-li ßo Bohu spodobało. Pomału ßo jena khwilka po druhej pominy, druhdy tón a tamón na ßwój czaßnik pohlada, kak wjele było na czaßu, pódla ßebi se schtrychowanczku ßwěczachu. Ach, kajke bě tam wscho s měrom w tymle czmowym rowje, jenož druhdy bě sdychowanje a žałosczenje saßłyschecź, abo nutrny Wótczenasch a próstwa sa žonu a sa dźěczi doma. Hłód jich hischcźe žadyn njeczwiluje, dokelž ßu wschitzy tak jara wutyscheni. Ale syma jich dřeje, hdyž tam w ßwojich czeńkich drastach na semi abo na ßłomje leža, duž ßo jedyn k druhemu pschitłóczi, so móhł ßo pschi nim trochu wuwohrjecź. Jeniczki stary cześcźedostojny Linka wosta dobreje myßle a połny dowěry do Boha. Tón tu pak temu, pak tamemu ßłowo se ßwjateho pißma abo schtuczku se spěwarskich pschepraji. To bě potom saßo prawe rjane wokschewjenje sa kóždeho, so na to ßwojej woczi posběže k tym horam, s kotrychž wscha pomoz sa naß pschińdźe, k žiwemu Bohu, kiž je njebjo a semju wustworił.

(Pokracźowanje.)

Snutskowne mißionstwo.

Pokracźowanje a skónczenje.

My chzemy hischcźe na poßleni najważnischi wodźěl skutkowanja snutskowneho mißionstwa spomnicź. Pschi tym ßo na to pokasuje, so wschak ßo w tym nastawku wo snutskownym mißionstwje wschitke pucźe njejßu na dróbne wopißowacź móhłe, kotrež snutskowne mißionstwo pschi ßwojim dźěle khodźi, ale so je ßo jenož najważnische naspomniło, dokelž běsche wotpohlad spißaczela, lubym Sserbam shromadny wobras wo snutskownym mißionstwje podacź. Poßleni wodźěl je skutkowanje kscheścźijanskeje luboscźe, kotraž ßo sa khorych a hubjenych stara. Hladanje cźělnje khorych leži woßebje w rukach žonow, kotrež ßwoju ruku luboscźiwje k temu skutkej poskicźuja. Diakonißyske wustawy ßu ßo sałožiłe, w kotrychž ßo kscheścźijanske ßotry sa ßwoje ważne powołanje k lěpschemu wbohich khorych wuwucźuja a s kotrychž ßo tež won pósczelu, hdźežkuliž budźa žadane. Prěni tajki diakonißyski wustaw je 31. oktobra 1836 farař Fliedner w Kaiserswerdźe sałožił, a s tuteho města je ßo žohnowanje wuliwało psches nasch zyły wótzny kraj, so mamy tu nětko ßyłu diakonißyskich wustawow, w kotrychž kscheścźijanske diakonißy w kscheścźijanskej luboscźi dźěłaja. W Barlinje je jich wjazy tajkich wustawow; w Drazdźanach jedyn a w Lipsku ßu ßo psched krótkim tež tutemu skutkej kscheścźijanskeje luboscźe durje wotewriłe. My ßo s dźakownej wutrobu swjeßelimy nad njeßebicźnej luboscźu tych diakonißow, kotrež dobrowólnje do tuteho ßwjateho powołanja stupja. Tež s nascheho ßerbskeho luda ßu lube Sserbowki ßwoje žiwjenje tutemu ßwjatemu powołanju poßwjecźiłe — ale tola je jich liczba hischcźe mała; duž njech ßo tež ßłowo lubym Sserbowkam praji, kotrež maja czopku wutrobu sa snutskowne mißionstwo a kotrež bychu rady ßobu skutkowałe sa Boże kralestwo. Sastupcźe tola do diakonißyskich wustawow, tam budźecźe namakacź, po czimž ßebi wascha wutroba žada — žohnowane dźěło w duchu Khrystußowym. Tam namakacźe tež duchownu zyrobu a wy budźecźe wjedźene k žiwemu žórku, kotrež ßo nam žórli w Božim ßłowje.

W ruzy snutskowneho mißionstwa leži tež staroscź sa cźělnje a duchownje hubjenych. Duž ßu ßo hižo w sańdźenym lětstotku wustawy sa hłuchoněmych, kónz sańdźeneho a w sapocźatku teho lětstotka prěnje wustawy sa ßlepych sałožiłe. Wustawy sa duchakhorych ßu tež hižo w sańdźenym lětstotku nastałe. Ssobu najczěžsche dźěło, kotrež ma kscheścźijanska luboscź dokonjecź, je sastaranje a wocźehnjenje tak mjenowanych idiotow; tajkich dźěczi, w kotrychž je mało abo s zyła žaneho cźłowskeho rosoma a czucźa. Wustaw sa tajkich dźěczi bjes stroweho rosoma mamy w Sohlandźe pola Lubija, pod nawjedowanjom knjesa duchowneho Reinharda.

S tutymi wustawami ßu też wustawy sa tajkich, kotsiž na padazu khoroscź cźerpja, do žiwjenja stupiłe (w naschim wótznym kraju prěni tajki wustaw w lěcźe 1867). Mało je ßo hischcźe sa tajkich stało, kotsiž ßu na stawy hubjeni; jenož mało tajkich wustawow nadeńdźesch. Skónczńnje ßo hischcźe spomni na to, so ßo w nowschim cźaßu ßłabym a khorowatym dźěcźom khudych ludźi w strowych krajinach w lětnym cźaßu móžnota poskicźuje, wustrowjenje a wokschewjenje namakacź (kolonije sa prójdniny, kaž ßo mjenuja).

My stejimy na kónzu wopißanja skutkowanja snutskowneho mißionstwa. Snutskowne mißionstwo njecha se ßwojim skutkowanjom niczo druhe dopokasacź, khiba to, so evangelijon móz wobnowjenja sa nasch cźaß w ßebi nješe. Prawa luboscź, kiž to ßwoje njepyta, ale chze pomhacź bratrej s nusy a hubjenstwa — je móz evangelija wo Khrystußu. A to ßłowo japoschtoła Pawoła ßo pschezo saßo wopokasuje: 1 Kor. 13, 13. „Nětk pak wostanje wěra, nadźija, luboscź, te tsi; ale ta luboscź je najwjetscha bjes nimi." Snutskowne mißionstwo je mózne sjewjenje kscheścźijanskeje luboscźe a chze wschitkich, kotsiž ßu ßo wot evangelija sabłudźili, k njemu wrócźicź.

We scźěnu ßmjercźe.

Wot Ernsta Eversa.

Pschełožił Jenko.

(Pokracźowanje.)

„Ta holcźiza", powjedasche měschcźanski mißionar, „ta holcźiza běsche lubosne, pobožne dźěcźo; wone leżesche na ßwojim ßmjertnym łožu, ale wumrjecźe jemu cźežko padźe, pschetož wono chzysche wschak rady hischcźe pola nana a macźerje wostacź. Starschej ßedźeschtaj pschi łožu dźěscźa a wuj stejesche pódla. Hdyž běsche nětk to dźěcźo khwilu w hórkej bolosczi sdychowało a po prósnej scźěnje horje hladało, dha pohladny wone stysknjwje na nana a proschesche: „Nano, mój nano, wobrocź moju hłowu k druhej scźěnje."

„K cźemu dyrbju to cźinicź?" praschesche ßo wón.

„Ach, tam wschak to snamjo lubeho sbóžnika wißy. Pschiwobrocźcźe mi wobliczo tam, so bych sbóžnika widźała."

Jako běsche nan dźowzynu prósstwu dopjelnił, błyschcźesche ßo kaž jaßne ßwětło na jejnym wobliczu a wona rjekny: „Nětko chzu rady wumrjecź, pschetož ja móžu sbóžnika widźecź."

Bórsy po tym je to dźěcźo cźische a sbóžnje wußnyło.

„To je to dźěło měschcźanskeho mißionstwa", prajesche mißionar dale, „wobliczo mrějazych k sbóžnikej pschiwobrocźecź. Wjele je ludźi w tymle wulkim měscźe, kotsiž ßwojeho lěkarja a wusbožerja widźecź njemóža, ale hdyž ßmjertna hodźina pschińdźe, dha wozucźi ßwědomnje, też hdyž je dołho spało a tyschna wutroba sdychuje: Wobrocźcźe mi wobliczo na tu stronu, hdźež móžu ßwojeho sbóžnika widźecź, kotryž hrěchi wodała a durje k njebjeßam wotewrja."

„Ja mam tajki strach", prajesche tón khory, „so wjazy pschiwsaty njebudu, hdyž k mojemu sbóžnikej pschińdu. Wy powjedaschcźe mi drje wo mužu, kotryž bě sły a tola hnadu namaka, ale to drje tola husto prjódk njepschińdźe."

„Ssym to hižo husto nadeschoł", wotmolwi měschcźanski mißionar. „Na ßwójbu, kotraž njedaloko mojeho wobydlenja bydlesche, běch dlěschi cźaß kedźbował; ja widźach, kak ßo muž a žona bjes ßobu kußaschtaj a bijeschtaj, też móžach jeju hrosne rěcźe ßłyschecź. Psches dźěcźi namakach sastup do teje ßameje ßwójby a pschinoschowach tym ludźom na wschelake waschnje Boźe ßłowo. Tón muž rjekny husto: „To je wscho prawje dobre, schtož prajicźe, ale prědarjo wschak ßami niczo njewěrja." Tola po cźaßu bu lěpje, cźi ludźo scźelechu ßwoje dźěcźi k njedźelskemu roswucźowanju, žona khodźesche do mojich biblisćich hodźinow, woni bjerjechu kscheścźijanske łopjena atd. Junu wupraji tón muž ßwoje wjeßele nad tym, so dźěcźi doma tak rjane khěrlusche spěwaju. Wón pocźa wěricź, so ja wěrju, schtož rěcźu. Woni też nawuknychu, psched do łoża hicźom ßwoje pacźerje spěwacź a Boźe ßłowo cźitacź. Žona njedosta žanych pukow wjazy, a jejny muž prajesche junu: „Ja ßym tola prjedy hłupy był, tok je tola wjele rjeńscho."

W poßlenim cźaßu pschińdźe cźežka khoroscź, tehdy ßo wěra kraßnje pokasowasche. Žana skórźba, žane morkotanje njedasche ßo ßłyschecź, a jako lěkař prajesche, so móhło k wumrjecźu dóńcź, dha rěkasche: „Kaž dha Bóh sechze. Rjenje drje by było, tu hischcźe dlěje wostacź, dokelž mamy ßo nětk tak lubo; tola nětk wěmy, so ßo we Wótza domje saßo widźimy."

Jako měschcźanski mißionar tón dźeń khoreho wopuschcźi, běsche tutón wjele měrnischi, hacź hdy prjedy, a Grubertowa njemóžesche ßo mißionarej doscź dodźakowacź, jako jeho won pschewodźesche a jemu na skhodźe hischcźe junu pod ßylsami ruku dawasche a jeho wo saßopschińdźenje proschesche.

(Pokracźowanje.)

Bóh, cźlowjekow wajchtař.

Psalm 121.

Ja ßwojej wocźi posběham
A k njebju horje pohladam,
S wotkal mi pomoz pschińdźe.
Mi pomoz pschińdźe wot Boha,
Kiž Knjes je wscheho stworjenja;
Sso njestrachuju nihdźe.

Hdyž ßo ja něhdźe podßunu,
Dha Bożu pomoz wuproschu,
Mje wobarnuje wschudźe.
Wón dobry, ßwěrny wajchtař je,
Kiž njespi ani njedrěmnje,
So njepschischoł bych k schkodźe.

Bóh je mój khłódk na prawizy,
Hdyž ßłónzo ßwěcźi w hězy,
So by mje njesparikło.
Pod jeho khłódkom khodźu ja
Tón pucź, kiž wjedźe do njebja,
To je mje wokschewiło.

Tón Bóh, kiž wětram roskaže,
Tón widźi, schto mi trěbne je;
Duž spuschcźam ßo na njeho.
Wón wě, hdy mam ja srudobu,
Też wě, hdy ßym ja w wjeßelu;
Wscho dźe po woli jeho.

S wotkal też pschińdu, hdźež też du,
Ssej jeho pomoz wuproschu
A jeho swarnowanje.
Wón sa mnje ßwěru stara ßo,
Mi k sežiwjenju dawa wscho
A ßwoje žohnowanje.

Bóh moju duschu swarnuje,
So niczo słeho njepschińdźe
Mi do wutroby ženje.
Wón scźele ßwojich wajchtarjow,
Tych lubych ßwjatych jandźelow,
Mi k swarnowanju rjenje.

Tón Knjes mój wonkhód požohnuj,
Mój nutskhód derje wobarnuj
Na tutym hrěschnym ßwěcźe.
Njech moju duschu wjedźe tam
K tym sbóžnym kraßnym wjeßelam
Tych njebjeß w wěcźnej hěcźe.

E. H.

Roshlad w naschim cźaßu.

Jara wyßoko dźeja w zyłym kraju žołmy wólbneho wojowanja. Saßo, kaž ßmy to husto hižo widźeli, njetrjebaju wschelake strony najlěpsche ßrědki k dozpicźu ßwojich wotpohladow. Wěrnoscź a prawdoscź płacźitej mało. Hidźenje a schcźuwanje matej móz na wjele wutrobach. Njech kóždy ßo ßwěru spyta, hacź wysche jeho ßamßneho wužitka jemu derjehicźe a sbóže wótzneho kraja steji. Cźežko je, saßo nowe wopory pschinjescź dyrbjecź sa wójsko. Kajki dha směje kónz tole žałoßne hotowanje ludow na wójnu? Ale nětk steji tak, so my jeno potom hischcźe dlěschi cźaß měr wobkhowamy, hdyž naschi ßußodźa ßo naß boja. Poßylnjene wójsko a nutskowna jednota jenož móžeja naß psched jich nadběhowanjom wobarnowacź. Duž chzemy też my naschim lubym cźitarjam radu dacź: Wuswolcźe mužow, kiž ßu hotowi, sa powjetschenje nascheho wójska hłoßowacź, wostajcźe wschě druhe žadanja na bok,

budźcźe pśches jene w tym, śchtož ßebi nětk śboźe wótzneho kraja žada; wuśwolcźe w Rósborśkim-Wojerowśkim wokrjeßu knjeśa hrabju Arnima-Mužakowśkeho a w Budyśkim knjeśa hrabju Lippu-Bartśkeho.

Rjane ßłowo naścheho lubeho khěžora, kotrež je prajił pśchi ßwojim wopytu w Mužakowje, chzemy dźenß hiśchcźe naśpomnicź. Jako deśchcź pśchezo móznisćho dźěśche a hrabja ś Arnim to wobžarowaśche, wotmolwi khěžor: „Hdyž tež hacž na kožu pśchemoknu, bych ßo tola na deśchcźu wjeßelił po tej dołhej ßuchocźe, pśchetož ratarśtwo trjeba jón pśches měru. Hdyž wězy tak śteja, je to prawe khěžorowe wjedro!“

Tśi hory.

W Persiśkej we wulkej runinje ßu tśi hory. Hdyž pucźowarjo k prěnjej horje pśchińdu, něśchto kaž ś daloka saßłyśćha, podomne wołanju tajkich, kiž bitwu hromadźe wjedu, tola niczo jaßnje śrośymicź njeje. Hdyž k druhej horje pśchińdu, je tam płóß wótriśchi a wołanje wojakow a ropot brónjow a jěźdnych je jaßnje ßłyśchecź. Hdyž pak k tśeczej horje pśchińdu, ßłyśćha płóß wjeßela nad dośtatym dobycźom.

Tym tśjom dźiwnym horam je cźłowśke žiwjenje podomne; pśchetož hdyž ßo narodźimy, pśchistupimy na podomne waśchnje k tej prěnjej horje, my damy njerośomny płóß płakanja ßłyśchecź, płakanje je naśch prěni płóß, my wopłakujemy ś tym naśche pśchichodne njeśboźe.

Kaž dołho ßmy na ßwěcźe žiwi, śtupamy na tu druhu horu a ßłyśćhimy wo wójnje a wo wojeŕśkim wołanju a druhej nuśy, naśhonimy to, śchtož ßwjate pißmo praji: „Njedyrbi cźłowjek pśchezo we wójnje na śemi bycź? Njejßu jeho dny jako dny najateho dźěłacźerja (Hiob 7, 1).“

Hdyž my na poßledku na tu tśeczu horu śtupamy a naśche žiwjenje dokonjamy, śapocźnjemy ßo wjeßelicź a śe wśchitkimi wuśwolenymi tón dobycźeŕśki khěrluśch śpěwacź: „My ßmy teho cźerta a wśchitko śłe pśchewinyli pśches teho jehnjecźa krej a pśches ßłowo ßwojeho ßwědcźenja; teho dla wjeßelcźe ßo njebjeßa a kiž w nich bydlicźe (Sjew. Jan. 12, 11)“

Kajke śpodobanje a wokśchewjenje budźe to tebi, hdyž tež ty, luby kśchesćźijano, tam pśchińdźeśch, hdźež je wjeßela dośćź a luta rjanośćź k Božej prawizy wěcźnje, kaž je to tebi ßwěrny paśtyŕ twojeje duśche, Jeśuß Khryśtuß, ßlubił. Tam budźeśch ś radośćźu śpěwacź móz:

Ty śa mnje blido śhotujeśch
Napśchecźiwo śłym ludźom;
Ty moju hłowu žałbujeśch
A wokśchewiśch mje wśchudźom
S tym wol'jom teho wjeßela;
Twój duch mi połne naliwa
Sa moju lacźnu duśchu.

Śchtó je duchownje morwy?

Bur we Weśtfalśkej bu pśches prědowanje wo duchownje ßmjercźi śe ßwojeho hrěśchneho śpanja wubudźeny. Jemu běśche jara cźěźko, ßwój hrěch póśnawśchi. Na druhi dźeń śetka bura, kiž běśche wěrjazy, a śapocźa jemu powjedacź, śo je duchownje morwy a śo ś teje ßmjercźe žaneho wumóženja njeje. Duž jemu tón ßlědowaze powjedaśche:

„Nan mějeśche ßyna, kotrehož ś zykej wutrobu lubowaśche. Tón ßynk hrajkaśche jedyn dźeń na dworje, pśchińdźe śtudni pśchejara bliśko a padźe nuts. Nan ßo dohlada, tam doběźa a śe śtyśknej wutrobu śawoła: „Dźěcźo, ßy ty morwe?“ Tón hólcźk wotmolwi: „Ach, nano, ja ßym morwy!“ S teho nan póśna, śo je to dźěcźo hiśchcźe žiwe, śalěśe do śtudnje a jo wucźeźe.“

To je hinaścha wěź.

Jako njedawno śemrjety franzowśki śenator Renaud prěni krócź śe ßwojeho wótzneho kraja w Pyrenäach jako śenator do Parisa pśchińdźe, ßebi wón w hośćźenzu někotre śtwy wotnaja a je hnydom śa zyły měßaz śe 150 frankami do prědka śapłacźi. Wobßedźeŕ hośćźenza ßo śenatora wopraśćha, hacź ßebi kwitowanki njeźada.

„Ně“, wotmolwi Renaud, „to njeje nuśne, Bóh dźě je to widźał“.

„Wěricźe wy do Boha?“ ßo hośćźenzaŕ wopraśćha.

„To ßo wě. Wy tola tež?“

„Ně, mój knjeźe, ja niz.“

„Ach tak“, praji śenator, „to je hinaśćha wěź, dha dyrbju ßebi tola kwitowanku wuproßycź“.

Śchto cźłowjek dacź njemóźe.

Jako śaśtarśku kral Aleksander do Indiśkeje pśchińdźe, praji wón k někotrym ßwětamudrym, śo dyrbja ßebi něśchto wot njeho wuproßycź, śchtožkuliž chzedźa a śo chze jim to dacź. Woni wotmolwichu, śo wón jim jich próśtwu dopjelnicź njemóźe. Aleksander bu njeśćźerpliwy a praśćheśćhe ßo: „Śchto to je, śchtož bych wam dacź njemóhł?“

Na to dźachu woni: „Daj nam njeßmjertnośćź a wěśtośćź pśched ßmjercźu!“

Wón dyrbjeśćhe wuśnacź, śo to njemóźe.

Bóh luby Knjes ßam móźe nam to dacź a wón dawa wśchitkim wuśwolenym njeßmjertnośćź, śo móža kraleśtwo teje kraßnośćźe wobydlicź a w tym ßamym niczo, khiba wjeßele wužiwacź a to niz jeno na wěśty cźaß, ale do wścheje wěcźneje wěcźnośćźe.

Hdźe kćźe nam wjeßele?
We Božim kraleśtwje,
Hdźež śpěwaju tak kraßnje
Te nowe khěrluśćhe,
A ßwěcźa ßo tak jaßnje
Te ßyły jandźelśke.
Ach śo bychmy tam pśchiśchli!
Ach śo bychmy tam pśchiśchli!

K rośpominanju.

Wjeßele a śrudoba śtej tajkej bliśkej ßußodaj, kaž śboźe a njeśboźe; hdyž je śboźe w domje, njeśboźe hižo wonka pśched durjemi łaka.

* * *

Cźłowjeka, kotryž je w wulkim śtraśćhe, dyrbiśch wumóz a ßo jeho potom wopraśćhecź, kak je do śtracha pśchiśchoł.

* * *

Swón, woßoł a lěni wotrocźk niczo njecźinja, bjes teho, śo ßo do nich bije.

* * *

Něchtó jenu nóz we wulkej śymje śawoła: „Woheń, woheń!“ Jako ludźo na haßu běźachu ßo praśćhejo: „Hdźe dha?“ wotmolwi wón: „Sa tym ßo tež praśćham, dokelž je mi śyma.“

* * *

Dwě ruzy pomhatej k njebjeßam: moja ruka wěry a Jeśußowa hnadna ruka. Ta hnadna ruka pak je ßylnisćha.

* * *

Hadam njebě teho Knjeśa ženje pytał a wołał: „Knjeźe, hdźe ßy ty?“ Ale tón Knjes jeho pytaśćhe a wołaśćhe: „Hadamje, hdźe ßy ty?“

„Pomhaj Bóh“ je wot nětka niz jenož pola knjeśow duchownych, ale tež **we wśchěch pśchedawarńjach „Sserb. Nowin“** na wßach a w Budyśćhinje dośtacź. **Na śchtwórcź lěta** płacźi wón **40 np., jenotliwe cźißła** ßo po **4 np.** pśchedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farał w Krjebi; ßoburedaktor: farał Gólcź w Budyśćhinku. Cźiśćhcź a nakład Ssmolerjez knihicźiśćhcźerńje w Budyśćhinje.

Pomhaj Bóh!

Czisło 24.
11. junija.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ſo kóždu ſobotu w Smolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ſu tam dostacz ſa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

2. njedzela po ſwj. Trojizy.

Mat. 7, 13: „Dzicze nuts pſches te czěſne wrota."

Kajke dha ſu tele wrota? Tón Knjes Jeſuß je te ſame nam ſam pokaſał a wopiſał. Te prěnje ſłowa jeho kraſneho prědowanja na horje wopiſaju nam te czěſne wrota. „Sbóżni ſu czi, kiż ſu duchownje khudzi, pſchetoż jich je to njebjeſke kraleſtwo; ſbóżni ſu czi ſrudni, pſchetoż woni budza troſchtowani", to ſtaj taj dwaj ſtołpaj, kotrajż ſtaj nutskhód do czěſnych wrotow. „Sbóżni ſu czi, kiż ſu duchownje khudzi." Czělnje khudy je tón, kiż nima ſa ſwoje czělne żiwjenje to, ſchtoż trjeba; a njemóże to ſame ſebi wobſtaracz; duchownje khudy je tón, kiż nima ſa ſwoju duſchu, ſchtoż trjeba, a njemóże to ſame ſebi wobſtaracz. Duchownje khudy je tón, kiż tule ſwoju khudobu, ſwoju hubjenoſcz czuje a póſnaje. W naß wſchitkich hordoſcz hłuboko bydli. Wſchitzy ſebi myßlimy, ſo ſmy ſchtó wě ſchto. Jedyn ſebi wjele bycz ſda, dokelż ma pjenjeſy, druhi, dokelż je něſchto nawuknył a wjele ſamóże, tſeczi, dokelż ma wyßoki ſchtant, ſchtwórty, dokelż je czeßnje żiwy, pjaty nima żaneho prawa na hordoſcz, tola je wón hordy a dzerżi wjele do ſebje. Duż dyrbimy wſchitzy dele lěſcz ſ hordeho konja, na kotrehoż ſmy ſo ſzynyli a póſnacz: Wſcho ſchtoż ſym a mam, ſchtoż czinju, njeje niczo, hdyż ſo wo to jedna, ſo bych wěczne, wěrne a njeſachodne żiwjenje dostał. Sa to ſym khudy, morwy, proſcheŕ a dyrbju ſo wſchón Bożej hnadze a ſmilnoſczi podacz. Dele dyrbju do teje hłubokeje ſrudoby duſche, ſo hřěch we mni bydli a pózrje korjenje mojeho bycza a najrjeńſche kwětki mojeho czinjenja, tak ſo ſym ſhubjeny a mam żiwjenje jeno ſ lutej njedowuzlědzenej ſmilnoſczu.

Jeno, hdyż wutroba dze pſches tele czěſne wrota, budze wona khmana ſa to, ſchtoż je a ma Jeſuß, ſa bohatſtwo a njebjeſki dar, ſa troſcht a měr, kiż je w Jeſußu. Wopomń derje, ta wutroba, kotraż njecha dele ſ wyßokeho tróna ſwojeje hordeje ſamoprawdoſcze do teje khudoby a pokuty, kotraż nimo tychle czěſnych wrotow dze, njemóże Jeſußa měcz ani jeho póſnacz. Wopomń tež derje, jeno potom, hdyż pſchezo ſaßo, wſchědnje ſ nowa nutsczehnjemy pſches tele czěſne wrota, ſo pſchecziſchczujemy k ſwojeho ſbóżuikowej wutrobje a doſtanjemy nowe rěki jeho żiwjenja a ſhonimy nowu hnadu wot njeho.

„Sbóżni ſu czi, kiż czicheje myßle ſu, pſchetoż woni budza ſemju wobßynycz. Sbóżni ſu czi, kiż hłódni a laczni ſu po prawdoſczi, pſchetoż woni budza troſchtowani." To ſtej druhaj ſtołpaj, ſ kotrejuż ſo natwarja czěſne wrota.

Czi, kiż ſu czicheje myßle, to ſu czi poniżeni, kiż derje ſwoje hřěchi póſnaja a teho dla ſebi wot ſwěta niczo nježadaja. Woni czinja, ſchtoż Bóh wot nich żada, noſcha, ſchtoż jim napołoži, woſmu dzakownje, ſchtoż jim wobradzi, ale njemorkotaja, hdyż ſo jim wſcho njedoſta; jich hłód a laczноſcz dze na to, ſo bychu pſched Bohom prawi namakani byli, ſo by jeho prawdoſcz w nich, w jich żiwjenju a w jich zyłym ſadzerżenju ſo wopokaſała a ſjewiła. Kak wjele ſebi pſchezo wot ſwěta żadamy, kak wjele czeſcze a pſchipóſnacza, kubłow a wjeßelow! Kak morkotamy pſchecziwo Bohu a człowjekam. Kak ſmy ſkſchiwdzeni, hdyż ſo po naſchej woli a po naſchim żadanju njeſtanje. Dele po

tajkim, dele a nuts pſches te cźěßne wrota, kotrež tón Knjes jow wopiſche! Wone wjedu k ſbóžnikowej wutrobje a k měrej, kotryž wón dawa. Tak ßo ſměruje wutroba pola njeho, tak ßo wuliwa bohate, hłuboke bójſke žiwjenje tež do naß, napjelni naß a ſbudźi pſchezo nowu lacźnoſcź po tutym žiwjenju a jeho prawdoſcźi, hłód a lacźnoſcź, kotrymajž je połne ſpokojenje ßlubjene.

Njeje doſcź, widźecź tele cźěßne wrota, my chzemy ßo ſpytacź, hacź tež wſchědnje ſe ßwojim zyłym waſchnjom a bycźom pſches te ßame dźemy; jeno potom je Jeſuß ßam naſch, jeno potom namakamy jeho a w nim žiwjenje. Homjeń. —rm—

Sserbja ßwěrni woſtanu!

Stara khwalba naſcheho lubeho ßerbſkeho luda je ßwěrnoſcź k wótznemu krajej a bohabojaſnoſcźi. Wona je drohe kubło, kotrež je ßebi naſch lud pſchezo wyßoko ważił, ſo ßu ßami kralojo a wjerchojo luboſcźiwje na naſch luby ßerbſki lud ſpominali. Woßebje pſchi ſjawnych wólbach je naſch lud kóždy krócź wopokaſał, ſo je wón konſervativny lud, kotryž ani krocźele woł tuteje wot wótzow herbowaneje ßwěrnoſcźe njewotſtupi. Saßo je naſchemu ludej ſkładnoſcź poſkicźena, ßo w tym ſmyßlenju wopokaſacź, dokelž ma ßo 15. junija khěžorſtwowy ßejm wuſwolicź. Stary ßejm dyrbjeſche ßo wot khěžora rospuſchcźicź, dokelž ßo wobaraſche do powjetſchenja wójſka ſwolicź. Nowemu ßejmej, kotryž ma ßo na nowy tydźeń wuſwolicź, budźe ßo saßo tutón wojerſki ſakoń pſchedpokožicź a budźe ßo pokaſacź, hacź budźa cźi nowowuſwoleni mužojo khmani doroſymicź, ſchto je k ſbožu luda a wótzneho kraja nuſne. Wyſchnoſcź, kotruž je Bóh luby Knjes poſtajił, je ßebi tu wěz dokładniſcho rospominała, prjedy hacź je ßebi wot luda te nowe wopory žadała, hacź tamni bliſkowidźazy ſapóßłanzy, kotſiž ßu naſch zyły lud ſ wotpokaſanjom teho ſakonja pſched naſchimi njepſchecźelemi do ßměcha ſtajili. My Sserbja mamy to pſcheßwědcźenje, ſo je wyſchnoſcź połnje a zyle pſcheßwědcźena była, ſo wjazy wojakow trjebamy, ſo by měr w kraju woſtał a njepſchecźeljo naß k wójnje njewabili. Duž chzemy Boha proßycź, ſo chzył wutroby zyłeho luda w naſchim dalokim wótznym kraju wodźicź, ſo njebychu ßo ſaßlepicź dali wot žanych ſchcźuwarjow; ale ſo bychu ſe ßwojim hłoßom k temu pomhali, ſo bychmy pſched wójnu ſakhowani woſtali. Pſchetož hdy by ßo ßnano ſaßo tajki ßejm wuſwolił, kotryž by ßo dale ſpjecźował, bychu najſkerje Franzowſojo, kotſiž jenož na dobru ſkładnoſcź cźakaja, dale ſměrom njewoſtali, ale wójnu ſapocźeli. A njeby wójna potom była kaž ſchtraſa Boža ſa naſch ſaßlepjeny lud! Potom wſchak bychu cźi, kotſiž nětko lud pſchezo pſchecźiwo wyſchnoſcźi ſchcźuwaja, wotmjelknycź dyrbjeli — ale to potom nicźo wjazy pomhało njeby. My pak, lubi Sserbja, njechamy poßłuchacź na žane liſchcźaze ßłowa a chzemy woſtacź, ſchtož ßmy byli, ßwěrny lud dobreho ſtareho konſervativneho ſmyßlenja. Ja mam te cźucźe, ſo žanemu Sserbej, kotryž ßo jako Sserb cźuje, mójno bycź njeßmě ſa druheho, khiba ſa konſervativneho hłoßowacź. Konſervativni ßami jaßnje wupraja: My ßmy ſa powjetſchenje wójſka, dokelž chzemy naſchemu wótznemu krajej měr ſdźeržecź. Konſervativni ßu cźi, kotſiž ßu hotowi ſa kſcheſcźijanſtwo wuſtupicź, hdyž je nuſne a kak mohł teho dla naſch luby ßerbſki jako bohabojaſny lud druhich wuſwolicź, hacź tych, wot kotrychž wě, ſo budźa drohe kubła naſcheje wěry ſakitowacź pſchecźiwo ßo hibazym cźěmnym mozam njewěry, kotraž ßo w ſozialdemokratiſkej ſtronje na ßejmie ſjawnje pokaſuje. Naſchim Sserbam, kotſiž ßu měrlubowazy lud, je wěſcźe napſchecźiwna była wſchitka wólbna hara, kotraž je ßo tež do naſchich měrnych ßerbſkich wßow w poßlednich tydźenjach ſanjeßła a nětkotry je ßo radſcho ſ pucźa měł, hdyž ßo wo wólbje rěcźeſche. Lubi Sserbja, hdyž tež trjeba njeje, ſo ßo na tajkich wólbnych ſhromadźiſnach wobdźělimy, dokelž ßmy wěſcźi w naſchim ſmyßlenju, — tola prawje było njeby, hdy by ſchtó 15. junija doma woſtacź chzył, dokelž chze ßo wólbneho njeměra ſminycź; — ſ wólbnym prawom mamy ſ dobom tež pſchißłuſchnoſcź jako ßwěrni poddanjo naſcheje wyſchnoſcźe, ſo my Sserbja wſchitzy dźemy ßwój hłóß ſa konſervativneho muža wodedacź. My ſakſzy Sserbja wuſwolimy knjeſa **Hrabju ſ Lippe-Bartſkeho,**

a lubi bramborſzy Sserbja pak **Hrabju Arnima-Mužakowſkeho,**

Haj Sserbja ßwěrni woſtanu!!

Schtyri a dwazyczo na dobo do rowa žiwi ſahrjebani.

Wonka bě tamny hrimot do dala ßłyſchecź był. Powjeſcź wo tym, ſchto bě ßo tu ſtało, dóńdźe ſ khwatom do domow tych, kiž běchu tule ſawrjeni; wyſchnoſcź to tež hnydom ſhoni a druſy ſkakarjo. Duž ßo ſe wſchěch ſtronow ludźo ßem cźěrjachu, ſo móhli wohladacź a ßłyſchecź, ßobu ſkorźicź a ßobu płakacź, ale tež ßobu pomhacź. Hižo pſchipołdnju běchu tu wjazy, dyžli ſto wuwucźeni ſkakarjo a zyła hromada hewjerjow ſhromadźeni.

Na tymi ſaßypnjenymi leżeſche žałoßny kruch kamjenja, wyſche wſcheho běchu tu cźi, kiž chzychu jim pomhacź ſ jich rowa wuwjeſcź, ſpochi w ſtraſche, hacź ßnano ßo nowe kruchi wot horka dele njepuſchcźa a na nich dele njepanu, a tajkele myßlicźki někomužkuliž pomhazemu wſcho wjeßele dźěkacź a pomhacź ſkaſychu. Nětkle pocźa ßo lodojty deſchcź ſ njebjeß lecź. Pſches Łóbjo dyrbjachu ludźo pſchińcź na pomoz, ale na Łóbju bě wſcho połne ſchkrutow, pucźe běchu pjelſke a hładke, ſ kójdej ſtopu, kotruž něchtó ſcźini, bě w ſtraſche, ſo panje. Pſchecźeljo a ſnacźi, žony a dźěcźi tych, kiž tam pod tamym kamjenjom tcźachu, ßedźachu koło wokoło dyrkotajo a płacźo, wſchitzy běchu wot deſchcźa pſchemacźeni. Wſcho bě ſkoro wſchu dowěru ſhubiło, duž běchu ßwoje pomozne dźěło woprawdźe hakle wokoło wjecźora ſapocźeli.

Wſchón dotal ſańdźeny cźaß pak jim tola njebě podarmo nimo pſcheſchoł. Skalny miſchtr Rychtař bě ſ pjecźimi druhimi na te dele ſeſpadane kamjenje ſaléſł, hacź runje běchu ſpochi w hroſy, ſo móhłe wot horka nowe kamjenje na nich dele ſpadacź. Kiž pak tam delka ſtejo hladachu, ſchto tamni ſapocźachu, běchu wſchitzy ßobu ſ nimi w hroſy, hdyž tamni pak jowle, pak tamle ſe ſady dele ſpadanych kamjenjow wuléſychu. Na jene dobo wuhladachu pſchihladowarjo, ſo cźile mužojo, kiž chzychu tym ſahrjebanym wupomhacź, khwilu ſtejo woſtachu, a ſo jedyn wot nich dele ſaléſy. Tam bě mjenujzy khětry žłob, duž ßebi wſchitzy myßlachu, ſo móhł něchtó do njoh' nuts ſaléſcź a po nim k tamym ſaßypnjenym pſcheléſcź. Žłob bě něgdźe tajki ſchěroki, ſo móžeſche ßo cźłowjek někak pſches njón pſchetłóczicź. Duž ßo młody ſkakař, ſ mjenom Linka, ßyn tameho ſtareho Linki, kiž bě ßobu ſ tamymi druhimi ſaßypnjeny, dele ſwaži a bě na jene dobo nutſka w tamnym žłobje. 3/4 hodźiny cźakachu na njeho, hacź ßo ſaßo w nim njewróczi. Na to ſaßo ſe ßwojeje dźěry wuléſy, wot wſchěch ſ wjeßelom powitany a powjedaſche, kajke tam w tej dźěrje je. Duž nětkle cźi tamni ſa nim dele ſaléſychu, a hladachu, kak bychu ßebi ßwoju wěz ſapocźeli.

Na dwěmaj pucźomaj chzychu ſpytacź ßo k tamym ſaßypnjenym pſchecźiſchcźecź. Jedyn pucź bě tón, ſo chzychu hladacź, hacź ßebi njemóhli 40 łóhcźi daloku haſku ſcźinicź a takle k jich rowej dopſchińcź. Druhi pucź bě pſches tamny žłob. Młody Linka praji, ſo je hacź na 20 łóhcźow wot ſaßypnjenych ſdaleny był. Nětkle ßo k nim někotſi druſy ſ dobreje wole pſchiwdachu, kiž chzychu ßobu pomhacź.

Bjez tym bě ßo ſacźmiło. Duž ßebi ßwězy ſaßwěcźichu a wſchě tele jich ßwězy wobßwěcźichu tu wulku ſkalnu ſcźěnu, ſo bu kóždemu, kiž tam ſtejo na nju hladaſche, pódla wſcho ſtyſkno. Boži deſchcźik ßo hiſchcźe pſchezo ſ rěkami dele lijeſche. Dźěło bě ſtraſchne, dokelž móžeſche ßo kóždu khwilu nowy kruch ſkały wotwalicź a dele ßypnycź, a to runje tam, hdźež ßebi ßwoje dźěło cźinjachu.

W bliſkim lěßu buchu wſchelake tołſte ſchtomy porubane a ßem dowjeſene, a te hrjady pſchecźiwo ſkale ſatykane, ſo ßo njemóhła dele ſaßypowacź. Takle mějachu tu ßylny kryw a nětkle móžachu ſkerje pocźecź dźěłacź.

Runjež bě ſyma khětra wulka a ßo ſpochi deſchcźowaſche, njehnuchu ßo woni ſa zyłu nóz wot ßwojeho dźěła. Cźopku jěźź a picźe doſtachu ſe wſchelakich měſtow ßem póßłanu, ſe Žandowa, ſ Königſteina a ſ Pirny. Wokoło nich pak woſta ſpochi cźrjóda ludźi ſtejo, kiž tam ſymu dyrkotajo płakachu — wſchitzy běchu ſ tamych ſaßypnjenych pſchecźelſtwa. Małe dźěcźatka ßo tam ſymu mrějo k doroſcźenym cźiſchcźachu, a nichtó ßebi na to njepomyßli, tole měſto žałoſcźe a pomhazeje luboſcźe wopuſchcźicź.

Naſajtra bě njedźela. W Žandowje a we wſchěch wokolnych wßach ſwony kemſchi wołachu, ale tež ßobu na pomoz tu do tuteje ſkały. Tole dźěło bě wſchak tež prawy Bohu ſpodobny ſkutk nuſy. Woni běchu ßo nadźeli, ſo najlěpje hacź k tamym ſaßypnjenym dopſchińdu, hdyž ßebi delka pod ſkału khětru dźěru wuryja, ale to njeńdźeſche, pſchetož te kamjenje tam tajke tołſte jedyn na druhim leżachu, ſo njebě móžno, ßo pſches nje pſchedźěłacź. Ale wſchitzy

ludźo tam spěschni a pilni dźěłachu, wschako chzychu swojich 24 lubych saßypnjenych wumóz. — Lěpje dźěsche s tej wězu tam, hdźež bě tón złob. Jowle dźěłachu pjeczo najwuschiknischi a najwutrobnischi skałarjo a sczinichu ßebi khětru dźěru w tutym cźmowym kucze. Woni ßo njebojachu, hacź runjež skała wokoło nich schczerkasche, so běchu w strasche, so móhli ßo ßami ßobu saßypnycź. Kamjenje, kotrež běchu wotrasyli abo wotpaczili, buchu dale dawane a wumjetane. Ale dźěra, kajkuž běchu ßebi wudźěłali, bě wuska, so móżesche ßo lědy jedyn někak psches nju pschetłóczicź.

Nimale pjeczdźeßacź hodźinow dźěłachu cźile wutrobicźi mużojo na tymle měscze. Mischtr Rychtar bě pak tu pak tam a roskasowasche ßwěru, kak ma ßo wscho wuwjescź. Pódla pak spochi ßwojich dźěłaczerjow se ßłowami poßylnjesche, ale też te żony a dźěczi, kiž tam stejo płakachu. Jako běchu něhdźe 20 hodź. pospochi dźěłali, njemóżachu skoro wjazy, a wutroba a nadźija chzysche jim spanycź. Duž wuhladachu na jene dobo, so wot delka ßrjedź kamjenjow módry kur stupa. Hlej, duž tam tola wschitzy nejßu morwi, ale ßu ßebi delka wohenczk sadźěłali, woni ßu żiwi. Tole bě ta wjeßeła powjescź, kiž nětkle wot jeneho k druhemu dźěsche, kiž te sranjene wutroby wokschewi a tych wożiwi, kiž běchu na ruzy woßłabili. Njedźelu popołdnju mějachu hižo dźěru, 40 łóhczow hłuboku. Nětkle cźile dźěłaczerjo khwilku powotpocznychu. Duž jim něschto saklincza, kaž byli wußłyscheli, so cźi tam spody kamjenje s hamorami klepaju. Haj, cźi tam też dźěłachu, so móhli ßo se ßwojeho rowa wudobycź. To bě sa wschěch wonka nowe wjeßele! A tale powjescź bu wschudźe dale rosnjeßena. Jeno lutzy cźi, kotrychž pscheczeljo a domjazy běchu tam delka sawrjeni, styskni skorżachu: Kak wjele wot nich budźe tam żiwych? A hacź je to też nasch nan bjes nimi, abo bratr, ßyn abo mandźelski? A hacź ßo też hdy saßo k nam na ßwětło wróczi?

(Skónczenje pschichodnje.)

We sczěnu ßmjercze.

Wot Ernsta Eversa.

Pschełożił Jenko.

(Pokraczowanje.)

Měschczanski mißionar khwatasche po skhodźe dele; dokelž pak bě ßłyschał, so spody delkach knjeni Rolandowa bydli, kotraž drje porědko kemschi khodźi, ale pak tola rad na njebjeske wězy spomina, dha sakłapa wón do jejnych durjow, a bórsy ßedźesche wón pódla njeje a powjedasche jej wo měschczanskim mißionstwje, wo kotrymž běsche hižo ßłyschała, wo kotrymž pak chzysche wjazy ßłyschecź. Wón jej powjedasche, so budźe měschczanske mißionstwo wot schtyrjoch duchownych nawjedowane, a so 35 měschczanskich mißionarow a 5 mißionskich ßotrow dźeń wote dnja po skhodach horje a dele khwata, so bychu k wotstronjenju zyrkwinskich a druhich nusow pomhali. Wona běsche wot ßußodźiny hižo ßłyschała, so je tón troschtowar pschi khorołożu to a tamne wo sbóżnym wumrjeczu powjedał, a dokelž bě wona ßama psched něschto lětami muża a posdźisch tsi dźěczi shubiła a mějesche nětko jeno hischcze jenu jeniczku dźowku żiwu, dha żadasche ßebi też wona, něschto wo sbóżnym wumrjeczu ßłyschecź. Měschczanski mißionar pak, kotryž běsche horkach pola teho khoreho ßam ßwoje nashonjenja powjedał, rospomni ßo po tych wudowinych ßłowach khwilu a praji potom: „Ja ßym njedawno wot jeneho naschich duchownych lubosne podeńdźenje ßłyschał, a chzu jo wam powjedacź, tak derje hacź ßym jo wobkhował: Bě psched někotrymi měßazami (tak powjedasche mi tón duchowny), jako buch k khowanju 11 lětneho hólczeza sawołany, kotryž běsche prjedy ke mni k njedźelskemu roswuczowanju khodźił. Wón běsche dyrbjał wotßal jako wopor ßuchocźiny (wuzyrowanja), kotraž dźě je bjes dźěczimi dźěłaczerskeho luda najhórschi mordar. Jeho cźerpjenje cźinjesche jemu wjele stysła a bolosczow; spominanje na to, so budźe ßwoju ßotsiczku wopuschcźicź dyrbjecź, kotrejž bě hewak pschezo ßwěru pschi schulerskich dźěłach pomhał a so budźe tu ßamu bjes pomozy wostajicź dyrbjecź, cźinjesche jemu wutrobu cźeżku, a jeho starschej, kotrejž troscht wěczności hischcze prawje njesnajeschtaj, skorżeschtaj jara. Ale kak dźiwnje — njepschińdźe psches rt teho małeho khoreho żana skórżba! Hdyž běsche jeho stysk wulki a hdyž chzychu jeho pschitomni troschtowacź, dha wobarasche wón jim prajizy: „Ach, ja njepotrjebam żaneho troschta, mój sbóżnik je hischcze wjele wjozy cźerpicź dyrbjał a teho njeje nichtó troschtował.“ Starschej njewjedźeschtaj, s wotkal temu dźěsczu tajka sczerpliwoscź a móz k cźerpjenju pschińdźe. Ale wón ßam to żórko snajesche. Jeho macź dyrbjesche ßo k łożu ßynycź a jemu s „njedźelskeho prědowanja“ prjódkczitacź, abo wón żadasche ßebi wěste městno s biblije ßłyschecź. Haj, hdźe pak dyrbjesche macź to městno namakacź? Duž dha pomhasche tón hólczez s jejneje wuskoscze. S jeniczkim pschimnjenjom mějesche wón, schtož ßebi żadasche a starschej saßo njewopschijeschtaj, s wotkal temu dźěsczu tajke snajomstwo s biblije pschińdźe. Abo, hdyž ßo jemu wot Jesußoweho cźerpjenja powjedasche, dha sabłyschcźischtej ßo jeho mutnej wocźi, a wón sawoła: „O, hdy budźich ja tehdy żiwy był, ja njebych dopuschcźił, so Knjesa Jesußa na kschiž pschibichu.“ A hacź też jemu prajachu, so je wschitko tak pschińcź dyrbjało k naschemu wumóżenju — wón njedasche ßo wo ßwoju wopornjwu radostnu horliwoscź pschinjescź, ale wosta pschi tym: „a ja jo tola pschidał njebych“. Starschej saßo njewopschijeschtaj, s wotkal temu dźěsczu tajka wutrobitoscź pschińdźe. Ale dale a bóle dyrbjeschtaj tola na teho cźicheho prědarja na khorołożu poßłuchacź. To móżesche jeno móz s njebjeß bycź, s kotrejž běsche napjelnjeny. A wono běsche kaž kłapanje wo jeju ßwědomnje, hdyž tón mały ßwědk ßwojeho Knjesa jimaj po ßwojim waschnju dopokasacź pytasche, so ma „kóżdy cźłowjek s woprědka njewobhnadźenu wutrobu, s kotrejež wschitke sle a kniczomne myßle wukhadźeju, so pak my wschitzy ßwoju wutrobu psches teho Knjesa Jesußa wobhnadźenu sczinicź dacź dyrbimy.“

(Pokraczowanje.)

I. Wěrjazych duschow domisna

pokasana we wjazorych pomjenowanjach.

Hłóß: Wulki profeta ja.

1. Wěrjazych dusche ßo wjeßela w Bosy,
Hdyž jich cźěr sewiska jow se ßwěta dźe,
K Zionskim wrotam ßo nastaj'tej nosy,
Tam, hdźež jich domisna na wěczne je;
Hdźež ßu ßej żadali, dóschli ßu wěscze,
Bydla tam we tym najkraßnischim měscze.

2. Fil. 3, 20. Mat. 5, 34—35.
Wěrjazych domisna wschelke ma mjena:
Prěnje to njebjo wschak mjenuje ßo,
To pak wschitke ßu po pißmje jena;
Do njebja pobożny saschow nuts je;
Njebjo stoł Bożi je, hdźež Bóh ßam knjeżi,
Semja je podnożk, hdźež psched nim wscho leżi.

3. 1 Kor. 15, 50. Mat. 7, 21.
Kralestwo Bože ßo mjenuje nětko:
Pschińdź k nam twoj' kralestwo, proßymy my;
Tola pak pschińdźeja do njeho rědki,
Njech też wschak „Knjeże“ ßu prajili hdy.
Cźi pak, kiž prawi ßu, ßwěcza ßo jaßnje,
Maja raj Bożi do wěcznoscze kraßnje.

4. Luk. 16, 22. Rom. 4, 16.
Wěrjaze dusche, hdyž se ßwěta wuńdu,
Njeßu ßo do klina k Abrahamej,
K sbóżnemu měrej a k sbożu tak dóńdu;
To ßu psches wěru wschak dozpili ßej;
Dźěsczu spi derje ßo w macźernym klinje,
W Habrama klinje wscho horjo ßo sminje.

5. Mat. 8, 11. Mat. 22, 10.
Kwaßne jim blido ßo shotuje rjenje
W domisnje Bożej tym wuswolenym,
Proscheni pschińdu we Jesußa mjenje
K blidu wot wótow wobßadźenym;
Jesuß jich naßyczi se ßwódkim khoschtom,
Napowi jich s tym najkraßnischim moschtom.

6. Knihi mudroscze 3, 1.
Dusche tych prawych ßu we Bożej ruzy,
Jesußa hnada jich wobdawa tam;
Pod Bożim schkitom ßo wjeßela duzy,
Se ßwojej ruku jich swarnuje ßam,
Njepscheczel njemóże niczo jim schkodźicź;
Jesuß tych prawych b'dźe k sbóżnoscźi wodźicź.

7. 2 Kor. 12, 4. Sjew. Jana 22, 2.
Njebjeski paradis sahroda kraßna,
Wěrjazych dusche tam dowjedźeja,
W njebjeskich honach ßo namaka jaßna,
Strowotne płody tam narosczeja.
Paradis Jesuß nam po ßmjercźi lubi
Temu, kiž jemu ßo s wutrobu ßlubi.

8. Jan. 14, 2. 2 Kor. 5.
Wótza dom wopiſa Jeſuſ nam rjenje,
Wórjaze duſche jón nam'kaja tam,
Sbóżni tam bydla we Jeſuſa mjenje;
Wótz je jón w wěczności natwarił ſam.
W njebju jón pytaj! Tam nam'kaſch jón wěſcze
S Jeſuſom we tym najſbóżniſchim měſcze.

9. Hebr. 12, 22. Sjew. Jan. 21, 10—27.
Hiſchcze nam dżenſa Jeruſalem kraſnje
S murjemi wyſoko wobdaty je.
S jaſpiſom, ſłotom ſo błyſchczi tak jaſne,
Czrjóda tych jandżelow k ſłużbje tam je.
Jehnjo je ſłónzo, kiż njehaſnje żenje,
Ale ſo ſwěczi do wěczności rjenje.

10. 2 Kor. 5, 2—8. Hebr. 13, 14.
Wěrjaza duſcha, duż wjeſel ſo jara!
Wótzny kraj, domiſnu namakaſch tam
We njebju! Jeſuſ ſo ſa tebje ſtara;
S luboſczu podaj ty jemu ſo ſam!
Wobſtajne měſto njej na ſwěcze żane,
Pſchichodne we njebju namakaſch rjane.

E. H.

Je dha nam trjeba powjetſchenje naſcheho wójſka?

15. junija ſměja ſo nowowólby ſa khěżorſtwowy ſejm. Każ je ſnate, jedna ſo wo to, hacż budże nowy ſejm ſa ſakoń wo powjetſchenju naſcheho wójſka hłoſowacż. Knjeżeŕſtwo żada ſebi tajke powjetſchenje a praji nam, ſo je nuſne. Bjes njeho budże nam cżeżko, měr wobkhowacż. Je to wěrno? Bóh tón Knjes wě, kak rad bychmy chżyli my, ſo żanych wójſkow wjazy njeby było a ſo by hiżo tu był tón ſłoty cżaſ, hdżeż „żadyn lud njebudże pſchecżiwo druhemu mjecż poſběhnycż a njebudże dale wuknycż wojowacż“ Jeſ. 2, 4). Naſcha wutroba chże ſo bojecż a ſtróżecż, hdyż żałoſne hotowanja kſcheſcżijanſkich ludow na wójnu widżimy. Tola dyrbimy ſebi prajicż, każ wězy nětk ſteja, je ſylne wójſko jeniczka móż, kotraż móże nam měr hiſchcże dlěżſchi cżaſ ſdżerżecż, duż mamy drje ſ cżeżkej wutrobu khěżorowe żadanje ſa prawe, nuſne a dobre pſchipóſnawacż. Naſch lud njecha ſ wójnu niczo dobycż a njeſteji ſa żanym roſſchěrjenjom ſwojich mjeſow. Ale Franzowſojo njemóża nam to wodacż, ſo ſmy w lětomaj 1870/71 jich ſbili a Elſaſ-Lothringſki kraj jim ſaſo wotewſali. Tež Ruſzy njejſu naſchi pſchecżeljo, woni naſ hidża, a nichtó njewě, hacż budże ſo ruſkemu khěżorej, kiż wěſcze měr lubuje, poradżicż, měr ſdżerżecż. Wſchak bě hiżo jedyn raz jara bliſko na tym, ſo chżychu ſo Ruſzy a Franzowſzy k wójnje pſchecżiwo nam ſjenocżicż. Tehdy ſmy my ſ Awſtriſkej a Italſkej tak mjenowany troji ſwjaſk ſcżinili. Tola ſtej Franzowſka a Ruſka hromadże ſylniſchej hacż my. Franzowſojo maja w měrje wójſko wo 27,000 offizěrow, 520,000 muži, 132,000 koni, bjes tym ſo ma naſche wójſko jenoż 20,000 offizěrow, 495,000 muži a 94,000 konjow. Franzowſojo maja kóżde lěto 220,000 rekrutow, němſzy jenoż 186,000 rekrutow, runjeż mamy my 11 milijonow wobydlerjow wjazy hacż woni. W wójnje lětow 1870/71 bě woſebje naſcha artillerija wjele lěpſcha hacż franzowſka. To ſu ſebi woni derje wopomnili. Pólna artillerija ma hiżo w měrje 8000 wuwucżenych artilleriſtow wjazy hacż my, tež maja 1038 ſapſchehnjenych pólvrowych woſow, bjes tym, ſo mamy my jenoż 91. Franzowſka artillerija trjeba jenoż tele 1038 pſchahi do ſwojich kanonow ſapſchahnycż, dha ma wona w wójnje dobre ſapſchehnjene kanony ſ konjemi, kiż ſu hiżo wujěſdżene. Tež we wſchěch druhich wojeŕſkich wězach ſu naſ Franzowſzy jara pſcheſcżahnyli a bjes morkotanja dawa kóżde lěto jich ſejm, ſchtożkuliż ſo ſa wójſko żada. Pola nich ſo tež woprawdże kóżdy khmany, ſtrowy a ſylny muż k wojakam wuſběhnje, bjes tym ſo je pola naſ wokoło 100,000 khmanych wyſche, kiż njetrjebaju ſłużicż. — Tež Ruſzy maja żałoſnje wulke wójſko. To ſame ma w měrje 30,000 offizěrow, 983,000 muži, 152,000 koni a 435 baterijow. Hdyż pak my wo Ruſkej a Franzowſkej rěczimy, dha dyrbimy tež wo tych, kiż ſu ſ nami w ſwjajku, wo Awſtriſkich a Italſkich něſchto naſpomnicż. Awſtriſzy maja w měrje wójſko wo 17,200 offizěrow, 296,000 muži, 65,000 koni, 241 baterijow. Italſzy maja tež w měrje 15,000 offizěrow, 232,000 muži, 40,000 koni a 207 baterijow. S tychle liczbow ſo derje wujaſni, ſo matej Ruſka a Franzowſka hiżo w měrje wjele wjazy wojakow, hacż naſch troji ſwjaſk hromadże. Dale je widżecż, ſo maja Franzowſojo a Ruſzy tež w wójnje wjele wjazy khmanych wojakow, hacż naſch ſwjaſk, dokelż w měrje wjazy rekrutow wuſběhuja. Hiżo w měrje maja Ruſzy a Franzowſojo wokoło 280,000 muži a 85,000 koni wjazy, w wójnje pak 1 milijon wojakow a wokoło 18,000 kanonow wjazy. Pſchecżiwo tak wulkej pſchemozy w wójnje ani lěpſche nawjedowanje, ani lěpſche wudokonjenje wojakow niczo njepomhatej. Sboże we wójnje móże ſo lohko pſcheměnicż a nichtó njemóże wjedżecż, ſchtó jo ſměje. Tež maja Ruſzy a Franzowſzy runje tajke dobre brónje każ my a ſu jara wjele pſchiwuknyli a po nami cżinili. Naſchi kraſni generalojo ſ lětow 1870/71 ſu morwi a hacż ſmějemy ſaſo ſboże, tak wulkich wjednikow pola naſchich wójſkow widżecż, to njewě nichtó doprědka. Duż njemóżeſche naſche knjeżeŕſtwo pſchihladowacż, kak ſo naſchi ſuſodżo pſchezo móżniſcho pſchihotuja. So pſchezo wulke rěcże wo ſwojej měrnoſczi dżerża, njemóża naſ molicż. W naleczu 1870 pſchipowjedachu Franzowſzy wſchemu ſwětej měr a w lěcże mějachmy wójnu. Wójny pſchindu huſto tak rucże każ błyſk. Duż je najlěpſchi błyſkowod móżne wójſko. Knjeżeŕſtwo ſo ſtara ſe ſwojim żadanjom po powjetſchenju wójſka ſa lud, każ dobry hoſpodar ſ cżaſom ſpomina na pſchichodnu nuſu a hubjenoſcż. Jeno ſ dobrym a ſylnym wójſkom móżemy ſpěwacż: Budż ſ měrom, luby wótzny krajo! Tak ſylni, ſo móżemy kóżdeho, kiż chże nam měr ſkaſycż, poraſycż, njejſmy wjazy. To praja nam wſchitzy mużojo, kiż ſo na tele wězy derje wuſteja. Woni njebychu to wěſcże prajili, jeli ſo njeby temu tak było. Wójna ſo nětk nikomu njelubi a te cżaſy hrajkanja ſ wojakami ſu nimo. Wotpohladanje knjeżeŕſtwa je to, ſo bychmy tak ſylni byli, ſo njeby wójna do naſcheho ſamſneho kraja pſchiſchła. Schto to rěka — wójna w ſamſnym kraju — to wjedża wſchitzy cżi nanajlěpje, kiż ſu franzowſku wójnu ſobu cżinili. So pak njebychu dobycżerjo ſ nami tak duſchnje wobkhadżeli, każ my 1870 ſ Franzowſami, to móże ſebi kóżdy lohko prajicż. Kak bě nětko ſapocżecż, ſo by ſo wójſko tak poſylniło, każ je nuſne, bjes pſchewulkich brěmjenjow ſa lud? Po ſakonju dyrbi kóżdy khmany tež woprawdże ſłużicż. Ale hacż dotal njebě temu tak. To pak je ſjawna njeprawdoſcż. Po tutym waſchnju njetrjeba kóżde lěto 100,000 młodych ſa ſłużbu khmanych mużow ſłużicż, bjes tym ſo jich kameradow wuſběhnu. Ale tež w wójnje woſtanje wjele ſtow tyſożow młódſchich ſylniſchich mużow domach, bjes tym ſo dyrbja ſtarſchi hoſpodarjo a nanojo khěżu a dwór, żonu a dżěcżi, wikowanje a ſaſłużenje wopuſchcżicż, ſo bychu ſtrachi wójny ſa wſchěch tych druhich wuſtali! To je ſaſo nje-prawje. Dale dyrbi nětk dżěl pěſchich tſi lěta ſłużicż, bjes tym ſo ſo wulki dżěl jich kameradow hiżo po druhim lěcże domoj puſchcżi. Tež to je njerunoſcż, kotraż ſa muża wjele ſchkody w wſchědnym żiwjenju pſchinjeſe a jeho ſnano tež njeſpokojneho ſcżini. My pak dyrbimy kralowſku ſuknju ſ radoſczu a ſ wjeſełoſczu, niż ſ njeſpokojnoſczu, noſycż. Knjeżeŕſtwo chże po tajkim dwělětnu ſłużbu pola pěſchkow ſawjeſcż. Najprjedy, dokelż je potom móżno, tak wjele rekrutow ſtajicż a wudokonjecż, każ trjebamy. K druhemu, dokelż ſo po tutym waſchnju tež ta njeprawda wotſtroni, ſo wokoło milijona ſaſłużbukhmanych ludżi njetrjeba ſłużicż ani wobcżeżnoſcże ſłużby w měrje a w wójnje na ſo wſacż. K tſecżemu pak je potom, hdyż mamy wójnu, móżno, nimale 460,000 ſtarſchich ſ wjetſcha żenjenych ludżi w kraju woſtajicż, kiż dyrbja nětk bjes ſapjeranja ſ pólnym wójſkom wucżahnycż. — Schtož dawki naſtupa, kotreż ſebi nowy ſakoń żada, dha wě knjeżeŕſtwo jara derje, ſo ſo nowe dawki nikomu njelubja, ale wone ſu tak rosdżělene, ſo ſ molom hiſchcże tak cżeżke njebudża, każ brěmjo tſilětneje ſłużby. By-li ſo kóżdeho jenotliweho woprajſchał: Chżeſch pſchichodnje radſcho poł pjenjeżka wjazy ſa litr piwa płacżicż abo tſecże lěto ſłużicż? dha njeby jemu cżeżko było wotmolwicż. Tak ma ſo ſ wójſkowym powjetſchenjom. 15. junija budże zyły lud ſwoje měnjenje wuprajicż, kak ſebi wo tutym ſakonju myſli. Móże dha ſa ſwěrneho Sserba, krala a wótzny kraj lubowazeho, prawe měnjenje cżeżke bycż? My ſebi myſlimy: „ně“. S dopjelnjenjom khěżoroweho żadanja ſo nam měr wótzneho kraja wobarnuje, ſo ſawjedże hiżo dołho żadana dwělětna ſłużba, ſo pſchepuſchcża ſtari krajni wobornizy ſe ſłużbu w polu, ſo ſdżerżi cżeſcż naſcheho luda pſched druhimi krajemi. Duż, lubi Sserbja, dajcże nam tón dżeń naſchemu khěżorej ſroſymliwje wotmolwicż:

S Bohom ſa khěżora a wótzny kraj!

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, ſarać w Krjebi; ſoburedaktor: ſarać Gólcż w Budyſchinku. Cżiſchcż a naklad Ssmolerjez knihicżiſchczerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 25.
18. junija.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

3. njedźela po ßwj. Trojizy.

Mat. 5, 7: „Sbóżni ßu czi ßmilni, pschetoż woni budża ßmilnoscz dostacz."

Nasch Knjes Jesuß Khrystuß tak husto k bratrowskej ßmilnej luboszczi napomina, so dyrbimy wěricz, so je wón w czaßu ßwojeho sewskeho żiwjenja mało wěrneje luboszcze namakał. Wschak pische póhan s tamneho czaßa: Tón ma mału saßłużbu wo khudych, kiż jim jěscz a picz dawa, pschetoż schtoż wón jim dawa, jich jeno skasy a podlěschi jich hubjene żiwjenje. A tez nětko namaka ßo tez pola najmudrischich póhanskich ludow pschewulka nießmilnoscz bohatych pschecziwo khudym a hubjenym, kotraż je temu napschecziwna, schtoż ßwjate pißmo wuczi pschi wschěch rosdźělach sewskeho żiwjenja: khudźi a ßmilni dyrbja ßo bjes ßobu pschibliżecz, jedyn k druhemu, Bóh je wobeju czinił. (Tak ma ßo prawische pschełożenje snateho schprucha Salomonoweho 22, 1.) Duż njeje nasch luby sbóżnik niż jeno evangelij ßmilnoscze Bożeje pschinießł, ale tez sakoń ßmilnoscze, kotraż ma ßo wot tych, kiż ßu jeho, wopokasacz, a jow dawa wón kasnju ßmilnoscze, niż każ Mójsaß se ßwojim krutym: Ty dyrbisch, ale po ßwojim ßmilnym pschecżelniwym waschnju: Sbóżni ßu czi. Duż ßo tez my, lubi kscheszczijenjo, praschamy, hacz a kak ßmy po tutej Knjesowej kasni czinili; hacz ßmy ßmilni byli niż jeno pschecziwo temu, kiż njemějesche żaneho khlěba, ale tez pschecziwo temu, kiż jědźische ßwój khlěb se ßylsami. Ssmilnoscz wschak ßebi njeżada jenoż swonkowny dar, ale dar a wopor wutroby. Potom ßmy ßmilni, hdyż dawamy s naschej najhłubschej wutrobu. Wopraschejmy ßo ßami, hacz ßmy ßmilni, njepowołajmy ßo na druhich jako ßwědkow, czi widźa jeno, schtoż je psched woczomaj, wopraschejmy ßo ßami s khutnym dopomnjenjom na ßmilneho sbóżnika a pohladajmy pschi tym prawje hłuboko do naschich wutrobow. A hdyż we ßebi namakasch ßmilnoscz, wopraschej ßo ßam, hacz njedyrbi hischcze wjetscha bycz, hacz ßo njemóże hischcze po druhim maschnju twojim khudym bratram a ßotram wosjewicz? Pschetoż każ pobożny prědać praji: ßłónzo nima wjazy pruhow hacz luboscz ma, a wětr nima wjazy puczow hacz te, po kotrychż khodźi ßmilnoscz. Wona njekhodźi jeno po puczu dawanja, ale tez wodawanja, troschtowanja, radźenja, napominanja, haj tez schtrafowanja — to wscho ßu wopokasma ßmilnoscze, to wscho je jeno potom wěrne żohnowanje, hdyż ßo czini s pschecżelniwej ßmilnoscze. Duż pożadaj s zyłej wutrobu, so by pschezo se ßwojim bliżschim khodźił po wschelakich puczach ßmilnoscze, kotrez dyrbisch s nim khodźicz, pschetoż na kónzu wschěch twojich ßmilnych puczow kiwa tebi tak rjane ßlubjenje: ßmilni budża ßmilnoscz dostacz. Tajka ßmilnoscz drje, kotraż ßo nam dostanje, njeje nascha saßłużba, ale luta hnada. Hnadna msda móżemy jej rěkacz. Kraßna a bohata je tale msda. Sbóżni ßu czi ßmilni. Njeje to hižo sbóżnoscz, hdyż widźisch, kak je twoja ßmilnoscz khudemu pomhała, kak je ßo jeho wutroba wokschewiła, jeho żiwjenje polěpschiło? Njeleża dha w tajkim ßmilnym pomhanju a ßłużenju hižo zyłe njebjeßa połne sbóżnoscze? Dacz je sbóżnische dyżli bracz, praji nasch luby Knjes a wutroba teho, kotraż wopokaże wěrnu ßmilnoscz, dyrbi ßwoje Haj a Hamjeń na

to prajicź. Ale hischcźe wjetschu sbóžnoscź chze tón Knjes na naß, hdyž ßmy ßmilni byli, cźinicź. Hdyž budźe wscho dokonjane a tón wulki dźeń ßudźenja tu a budźa shromadźene wschitke ludy, da ßo ßłyschecź tón kraßny hnadny hłóß: Pójcźe ßem, wy požohnowani mojeho Wótza, herbujcźe to kralestwo, kotrež je wam pschihotowane wot spočatka ßwěta. Cźeho dla da ßo ßłyschecź tónle kraßny njebjeski hłóß? Ach tón luby Knjes a sbóžnik, kiž je tak wjele sa naß cźinił, chze nam tež pschizpicź te dobre skutki ßmilnoscźe a luboscźe, kotrež ßmy w ßwojej wěrje cźinili, cźische a potajnje, a praji: Sawěrnje, ja praju wam, schtož scźe jenemu bjes tymi mojimi najmjeńschimi bratrami cźinili, to scźe mi cźinili. Haj, potom budźemy wěcźnje wobhnadźeni połnu wěrnoscź teho ßłowa shonicź:

Sbóžni ßu cźi ßmilni, pschetož woni budźa ßmilnoscź dostacź. Hamjeń.

Schtyri a dwazyczo na dobo do rowa žiwi sahrjebani.

(Skónczenje.)

Tym delka w tej cźmowej jamje bě nóz cźicho a mjelczo saschła, a jako bě ßłónczko seskhadźało, njemóžesche ßo žana jejna pruha do tameje cźmy pschedobycź.

Nětkle bě tu njedźela. Cźi wbosy sahrjebani wjedźachu, so ßo nětkle pola nich doma we wschěch zyrkwjach Boža ßłužba sapocźnje. Hacź tež to budźe žadyn wot nich hdy saßo ßłyschecź žadyn swón wuswonicź? A budźe hdy saßo móz ßobu s druhimi do Božeho doma kemschi hicź? Duž stary Linka sawoła: „Dźěcźi, nětkle ßo wěscźe doma wschitzy sa naß w Božim domje modla; modlmy ßo ßobu s nimi!“ Na to padźechu wschitzy cźile saßypnjeni, kóždy na ßwojej kolenje a modlachu ßo s cźicha, ale nutrnje. Na jene dobo pocźa něchtó s tschepjetazym hłoßom spěwacź a wschitzy drusy saspěwachu ßobu s nim tón rjany khěrlusch:

„Ach porucź Bohu ßwěru
Twój pucź a srudobu,
A wopomń s prawej wěru,
Bóh knježi na njebju.
Wón lóst a wětry wodźi,
Tež wschitke mróczele,
Pucź, po kotrymž ßo khodźi,
Tym ßwojim sjewicź wě.“

Jim bě, kaž byl tónle khěrlusch runje sa nich ßamych wudźěłany, a po tym ßebi dale spěwachu wschě schtuczki:

Dowěř ßo, luba duscha,
Sso spuschczej na Boha,
To Božej ruzy ßłuscha,
So pomha s njesboža.

Hdyž tebje srudnoscź tyschi,
Prosch jeho wo pomoz,
Wón twoju prostwu ßłyschi,
Da ßwětło sa tu nóz.

Lědy běchu ßebi tónle khěrlusch takle daloko dospěwali, pocźa jedyn wot nich, Pětrk, kiž bě byl s khribjetom na skału slehnjeny: „Dźěcźi, wostańcźe khwilku s měrom, s měrom! poßłuchajcźe!“ Duž wschitzy poßłuchachu a wußłyschachu, so drusy nasdala s hamorami do skały praskaja: „Cźi chzedźa dele k nam! Bohu budź dźak! Nětkle mamy tu wěstu wjeßełu nadźiju.“ Duž wuspěwachu ßebi tón khěrlusch dale, ale nětkle hakle wot nich kóždy s wjeßełschej wutrobu wschě schtuczki ßobu dale spěwasche.

Tola pschi wschej dobrej nadźiji pocźa nětkle wschěch hłód trochu wobcźeźowacź, duž ßebi woheńczk sadźěłachu. Kur pak stupasche se wschěmi schmarkami horje do wyßoka, duž cźi, kiž běchu horka wysche nich, pytnychu, so ßu cźi tam delkach hischcźe žiwi. Woni ßebi delka něschto khofeja nawarichu, so móhli ßo trochu wocźoplicź a poßylnicź. Pódla pak ßebi dyß a dyß dych sadźerźachu a mjelcźizy poßłuchachu, a hlej, duž wußłyschachu, so tam horka s błózkami do skały dypaja. Kajke bě to sa nich wschěch wjeßele! Tola tón a tamón praji: „Hacź tež budźemy móz tak dołho wutracź, hacź tamni jowle k nam pschińdu? hacź tež to ßu k nam na prawym pucźu?“ Ale drusy saßo prajachu: „Bóh luby Knjes je nam dotal pomhał, wón budźe nam hižo tež dale pomhacź.“ Khwilu sa khwilu bu to dypanje a klepanje wótrische a jaßnische. Druhdy saklincźa jim trochu błukische, druhdy jaßnische. Nětkle tam wschitzy s wuchom na semi lejo na tele synki poßłuchachu, kiž jim klinczachu kaž hłóß se ßamych njebjeß.

Njedźela bě ßo pominyła, nóz tu saßo bě, ale to pomozne dźěło njepopschesta, tamni dobri ludźo spochi dale dźěłachu a něchtóžkuliž wot nich tczesche w straschnej dźěrje, so kamjenje a skały wokoło njeho schcźerczachu, kaž chzyłe ßo kóždu khwilu na njeho saßypnycź. Ale tola njedachu ßo satraschicź.

Na jenej tamnej horje w sakskej Schwizy, kiž Bastei rěka, maja wulku trubu s blacha, do kotrejež móže jedyn ßłowa wuprajicź, a te ßu potom schtó wě kak daloko ßłyschecź a srosymicź. Tajkej trubje rěkaja „roła sa srěczenje“. Po tule roku ßebi nětkle dóńdźechu a do njeje dele na tamych saßypnjenych sawołachu. Mischtr Rychtař dele sawoła: „Scźe hischcźe žiwi?“ Cźi wbosy delka jeho hłóß saßłyschachu, padźechu na kolena a sawołachu s jenym hłoßom: „Haj, wschitzy ßmy tu žiwi!“ — Ale dokelž bě wonka wschelaki ropot, njesamochu woni tónle hłóß wußłyschecź, tež ßo tamych saßypnjenych hłóß tak lohzy psche wschě te kamjenje pschedrěcź njemóžesche. Duž cźi horkach žaneho ßłowczka wot nich njewußłyschachu, ale ßo dźiwachu, so žane wotmolwjenja njedostanu. Tola pak spochi se wschej prózu dale dźěłachu. Nětkle bě ßo 40 hodźinow pominyło, so běchu ßwoje dźěło sapocźeli, a nětkle běchu na wulki kruch kamjenja pschischli, kiž bě 16 łóhcźi tołsty, a kiž kaž wěko na tamym rowje wbohich saßypnjenych ležesche. Bóh luby Knjes bě jich tak wjedł, so tamni dźěłacźerjo runje prawe město wutrjechichu a tam se ßwojimi bózkami a želesnymi žerdźemi dźěłachu. Tak běchu se ßwojej dźěru hacź do teho kamjenja pschischli, psches kotryž dyrbjachu ßo nětkle pschedźěłacź.

Saßypnjeni wußłyschachu jich na jene dobo dypacź, runjewon wysche ßo. Duž stary Linka praji: „Hólzy, nětkle póczńmy wschitzy ßobu dźěłacź! Tamle, lědy 20 łóhcźi wot naß dyrbja woni wschitzy bycź. Wsmimy ßebi wschě ßwoje mozy hromadźe; chzemy jim napschecźo dźěłacź!“

Wschitzy 24 mužojo pocźachu na to, schtož móžachu, te kamjenje s pucźa wotwalecź, so móhli ßwojim pomoznikam bliže pschińcź. Wokoło jidnacźich satrubi Rychtař s nowa se ßwojej trubu dele: „Scźe hischcźe žiwi?“ A woni jemu se ßwojeho rowa sawołachu: „Wschitzy schtyri a dwazyczo!“ Rychtař pak bě jim srosymił: „Schtyrnaczo!“ Duž wón tym ludźom horka praji: „Jeno schtyrnaczo ßu hischcźe žiwi“, a tale powjescź ßo bórsy wschěm dalischim wosjewi. Ach, kajke pak bě tu nětkle pola wschelakich wutyschenych wołanje a žałoscźenje! Kóždy, kiž bě to saßłyschał, a kiž měješche tam delka koho wot ßwojich, bě nětkle w stysku, so móhł jeho nan abo bratr abo mandźelski tam delka morwy ležecź.

Ale tale traschaza njewěstoscź nießmědźische dołho tracź. Woni wußłyschachu, so tam delka buchaja a do kamjenjow klepaja. Cźi wbosy horka pak ßo wschitzy drějachu, so jim krej pod nóhcźe stupasche a cźinjachu, so móhli tak rucźe hacź móžno do prědka pschińcź.

Wokoło jeneje khwilu popschestachu dźěłacź, so móhli wodychnycź. Rychtař ßo s nowa dele woprascha: „Kak pola waß spody steji?“ A nětkle wußłyschachu cźiscźe jaßnje: „Wschitzy schtyri a dwazyczo ßmy s Boha žiwi a cźerstwi!“ To bě wjeßele sa wschěch horka, jako tole wußłyschachu, wschitzy rjenje běchu žiwi a cźerstwi. — Kajki bě tu Bóh nade wschitkimi wulki a kraßny dźiw scźinił. Skałowe kruchi wjazy hacź 200 tyßaz zentnarjow běchu ßo na tychle 24 muži dele ßypnyłe, běchu jich na 56 hodźinow pohrjebałe, a tola njebu pódla nikomu žana włóska sekschiwjena.

Delka pak wot wonka a wot nutska buchachu a buchachu, so na jene dobo pěsk a kamjeschki roseńdźechu a jedyn cźlowjek, kiž bě horka, hrabny druheho, kiž bě delka tczał, sa ruku. Luboscź bě wobeju na dźěło cźěriła, a takle běschtaj ßo psche wschu skału pschedobyłoj.

„Sskyschcźe, jowle woni ßu!“ sawoła prěni dźěłacźeř, kiž bě saßypnjeneho Gustu Pětrka sa ruku hrabnył. Po tym bu s měrom, cźiscźe s měrom delka w tym žłobje. Wschitzy tam płakachu, wumoženi kaž jich wumožerjo. Ale hnydom pocźachu dale dźěłacź a setrěchu ßebi ßwoje ßylsy, dźěra dele bu wjetscha a wjetscha a Pětrk bu se ßwojeho rowa wucźehnjeny. „Podajcźe nam postronki dele!“ sawoła mischtr Rychtař, duž jim postronkow dele do žłoba a do jamy puschcźichu. Sa mału khwilku kleczesche prěni wumóženy horka pod jaßnym ßłónzom, wón ßebi njebě myßlił, so jo hdy saßo wohladnje. Sa nim pschińdźe stary Linka, a sa nim jedyn po druhim, doniž tam wschitzy njeběchu.

Wulka hromada ludźi tam delka wokoło skaky stejesche, bjes nimi tajzy, kiž běchu s pscheczelstwa tamnych sahrjebanych, a běchu dotal mjelczo kaž němi wschěm pomoznym dźěłam pschihladowali. Woni tam tež mjelczo stejo wostachu, jako jedyn po druhim se swojeho rowa wustupi, jeno tu a tam něchtó samoła: „Nasch nan! nasch syn! nasch bratr!" kotrehož běchu jeho ludźo s nasdala wupósnali. Jako bě wote wschěch 24 poßleni žiwy a czerstwy wu czehnjeny, poczachu wschitke te sta ludźi wyskacź a spěwacź. Nichtó, žadyn nadkedźbowar a žani wyschschi jich njemóžachu sadźerźecź, wschěm so sylsy we woczomaj swěczachu a wscho so tamnym wumoženym napscheczo czischczesche. Jako běchu hacź k nim pschischli, sapschimnychu jich, wjedźechu abo njeßechu jich a dowjedźechu wschěch k schěrokemu lěhwu se słomy, kajkež běchu tam s khwatom sa nich wuhotowali. Tam pak na nich dwaj lěkarjej czakaschtaj a tam bě sa nich poßylnjaze wino a dobra jědź wupschihotowana. Ale woni ani njejědźachu ani njepijachu. Płakajo tam se stknjenymaj rukomaj sedźachu na swojim lěhwje. Płakajo wißachu jim jich domjazy a pscheczeljo na schiji abo na rukomaj, wschón lud wokoło nich płakasche. Jenož młody Linka bě sebi swojeho stareho nana na khribjet sadźił a njeßesche jeho dale tam, hdźež na prosy swojeje khěžki stejo stara maczerka s wupschestrjenymaj rukomaj na nana a na syna czakasche.

Na to pak saspěwa zyła ta wulka czrjóda luda tón rjany stary khěrlusch: „Njech Bohu dźakuje so wutroba wschěch ludźi." Wschitzy tam s nahej hłowu stejo spěwachu. W dole a na horach, na skale a na brjosy wschudźe klinczesche tónle rjany spěw do njebjeß:

Njech Bohu dźakuje
Sso wutroba wschěch ludźi,
Kiž wulke wězy sam
Tu czini a tež wschudźe.

Kiž wot młodoscze nam
Tu sdźerźi žiwjenje,
A wschitku dobrotu
Nam stajnje wudźěli.

We sczěnu smjercze.

Wot Ernsta Eversa.

Pschełožił Jenko.

(Pokraczowanje.)

Na to powjedasche hólczez pschikłady s biblije, abo wopisowasche martrarjow a wulkich swědkow wěry s nascheje zyrkwje. Haj, wón běsche swoju wěru krucze sapschimnył. Pschetož hdyž czi wotroszczeni tu a tam jenemu jeho słowow tak prawje wěricź nochzychu, njedasche so wón tola mylicź ale rjekny: „Knjes duchowny je nam to pschezo tak prajił." Wono bě tak hłubokohnujaze, kak jeho „wschitko" na to „jene" dźěsche a kak to jeho poßlednje wjeßele wosta, so hubjenje do nascheho njedźelskeho roswuczenja abo do biblijskeje hodźiny doschmatacź. Skónczinje powjedasche so wo wěrje teho dźěsczа pola wschitkich, kotsiž w sußodstwje jeho starschich bydlachu. Wschitzy dźiwachu so a dachu so wot jeho sbóžneho czerpjenja hnucź. Hacź tež to njewjedźesche, bě tón hólczez tola se žohnowanjom „mißionirował". A hdyž nětk k wumrjeczu dźěsche — jako bě so jemu runje hischcze prědowanje na pschichodnu njedźelu prjódkczitało — mějesche wón jeno hischcze jene žadanje, wón chzysche wumrjecź, kaž něhdy dr. M. Luther: s bibliju na wutrobje. Móz jeho žiwjenja dyrbjesche tež móz jeho wumrjecza bycź. Tak je sbóžnje wuczahnył. Ta swětłoscź wěczneje swětłoscze bě nad nim wupschěstrjena. Hłuboko sahanibjeny psches teho rycźerja wěru, sym jeho w tym małym kaschczu won pschewodźał. My jědźechmy nimo palenzaźnje, s kotrejež běchu sebi tsjo hólzy w lětach semrjeteho runje bleschu palenza pschinjeßli a nětko stejachu s njej pod wrotami a wupichu ju hromadźe. A jako na nich pokasawschi so wopraschach: Schto dha je nětko lěpje, morweho syna w rukomaj a w klinje teho sbóžnika wjedźecź, abo žiweho w czertowskich swjaskach? — dha wotmolwi wón s czicha: Radscho morweho! Haj, tež starschej staj swojeho syna s nami sa sbóžneho khwalilo. Duž troschtowanje czežke njeběsche. Kaž same wot so mi jako czělny text to słowo swjateho pißma do myßlow pany: „S rta tych njerěczazych a czěschnych sy ty khwalbu pschihotował" (Mat. 21, 16). Sawěscze, jeho sbóžnik běsche jeho namakał — jemu samemu budź czescź — ale tu nadźiju smědźachmy dźakapołni a poniźnje sobu bracź, so běsche tón luby Knjes tež nasche njedźelske roswuczowanje k wobroczenju teho hólczeza nałožił. Teho dla dha njewustańmy, a tón swěrny Knjes daj „słónzu swojeje hnady swěczicź wulkim a małym".

„To běsche jara rjane", prajesche Rolandowa, „a mi by lubo było, hdy by mój sußod s napschecza tež tajke wězy słyschał, dha drje by sebi ras na swoju słabu dźowczičzku pomyßlił, kotrejž wětr psches czeńke liza duje a by so směchow pěknje wostajił".

(Pokraczowanje.)

II. Wěrjazych duschow sbóžnoscź

pokasana we wjazorych pomjenowanjach.

Słóß: Wulki profeta ja.

1. Wěrjaza duscha, chzesch na swěcze shonicź,
Kelko tych sbóžnosczow we njebju je,
Dyrbisch so tudy žno sa nimi honicź;
Biblija pucze czi pokasacź chze;
Woko pak žane tu hischcze widźało njeje
Njebjesku sbóžnoscź a kraßnoscze jeje.

2. Scź. Jan. 3, 16; 5, 24.
K wěczinemu žiwjenju — Khrystuß nam praji —
Wschitkich ja wěrjazych dowjedu sam.
K prawizy Božej jich s bolosczu staji;
K sudźenju njepschińdu po smjerczi tam;
Ssmjercze wjaz' njebudźa wohladacź ženje;
Žiwi su wěčnje we sbóžnosczi rjenje.

3. Romsk. 8, 17. 1 Pětr. 1, 4.
Njeswjadne herbstwo je skhowane sa tych,
Kotsiž tu s Khrystußom czerpili su,
S wjeßelom wopuschcza sylsow doł, jatych;
K Božemu herbstwu nětk s Jesußom du.
Wón je sam sa wschěch tu we smjerczi pobył,
Njebjeske herbstwo tym wěrjazym dobył.

4. 1 Kor. 9, 24. 25. 2 Tim. 4, 7.
Prawdoscze krónu tam dostanje duscha,
Hdyž so sa wěru tu bědźiła je;
Tajka tež njewjescze Jesuša słuscha,
Knježni, kiž w czistoscźi se swěta dźe.
Běž dha a bědź so, so dostanjesch junu
We njebju czeßnu a njeswjadnu krónu.

5. Mat. 25, 21.
K Knjesowem' wjeßelu wschitzy czi póńdu,
Kotsiž we swěrnosczi se swěta du,
K njebjeskej radosczi s Jesußom dóńdu;
Srudobje, žałosczi wuczekli su.
„Sswěrny ty wotroczko!" tajkim Bóh praji;
K wěčnemu wjeßelu w njebju jich staji.

6. Hebr. 4, 9. Sjew. Jan. 14, 13.
Njebjeski wotpoczink duscha sej žada,
Hdyž so tu w swěcze bědźiła je.
Wutrobnje sa měrom wěrjazy hlada,
Ssabatny wotpoczink wužiwacź chze.
Junu jón dostanjesch, hdyž sy so bědźił,
Wěru tu dźerźał, sa Jesußom slědźił.

7. Mat. 22, 1—14.
Duscha, dha hotuj a prózuj so jara,
Chzesch-li ty k wjeczeri jehnjecza dóńcź!
Njech so tu hrěschnik pschez' sa swětne stara,
K Jesußej khwataj a swětnemu wuńdź!
Wschitko wón k kwaßej sam shotuje rjenje,
Kiž w wěčnosczi njebudźe kónza měcź ženje.

E. H.

Roshlad w naschim czaßu.

Kak su wólby wupanyke, budźe so zyle wěscze hakle na 28. juniju prajicź dacź. Tón dźeń wschak budźe hakle wěsty wupad tych wjele wukałazych wólbow, kotrež so směja. Schtož je słyschecź, budźe nowy khěžorstwowy sejm 4. julija powołany. Franzowsojo so hižo na to wjeßela, so budźe tež tónle nowy sejm pschecźiwo powjetschenju wójska. Nětko su saßo franzowszy a ruszy offizěrojo wulke bratrowstwo sczinili. Pschi tej składnosczi rěczesche franzowski hetman Despan wo swojim swottorhanju Elsaß-Lothringskeho kraja, tak jara skaženym wótznym kraju a wupraji nadźiju, so

budźe ßo jim ſ ruſkej pomozu poradźicź, khrobłych Němzow poniźicź. „Naſchej ruzy, dźeſche wón, ßo dźenß bratrowſzy ſawdatej, ale ſ kajkim hordym wulecźom naſchich wutrobow budźetej ßo po dobycźu ſawdawacź, hdyž budźa Ruſzy a Franzowſzy ſjednocźeni, wſchitzy dźělomni teje ßameje khwalby, hdźež budźe nam ruſka pomoz móźno cźinicź, ßwoje khorhoje ſaßo ſtajicź na ßwoje prjedawſche mjeſy.“

Podobnje wjeßela ßo tež ruſke nowiny hižo nad tym, ſo budźe naſch luby wótzny kraj w krótkim rospanycź.

W druhich krajach ßu roſomniſchi, kaž pſchipiß ſchwajzarſkeho muža wopokaže, kiž da ßo tak ßłyſchecź: „Hdyž ras knježeŕſtwo, kotrež ſaßłužì najwyſchſche dowěrjenje a je woßebje w wojeŕſkich wězach wjele roſoma a dobrych myßlow měło, kaž waſche, hdyž tajke knježeŕſtwo praji: My nijeßmy tak ßylni kaž naſchi nijepſchecźeljo, potom je hubjena ľuboſcź k wótznemu krajej, tola do ßwěta lohko wołacź: My ßmy ßylni doſcź. Hdyž lud wot 50 milijonow praji, wo jenu hriwnu na hłowu wjetſche dawki njemóźemy njeſcź, potom je wón hódny, ſo ßo ras ſaßo prawje pſchebije.“

Roſomne wotpokaſanje ſozialdemokratiſkich ſchczuwarjow.

Sozialdemokratiſke nowiny pißaja wo wopytu, kotryž ßu někotſi jich ſchczuwarjow w heßenſkej wßy Heddenheim cźinili a pſchi kotrymž ßu wot ſprawnych burow khroble wotpokaſani byli, tole: Prěni ßwjaty dźeń ßwjatkow poda ßo ſchěſcź tudomnych towaŕſchow na wßy, ſo bychu naſchu wuczbu roſeſtajili. Hnydom w prěnjej wßy, hdźež pſchiňdźechmy, powitachu naß tak: Sslěpzy, vagabundojo, wotlěpjerjo, lěnikojo. Wołachu na naß: „Dźicźe domoj a cźitajcźe bibliju, to je mudriſcho“; někotſi wołachu: „Lińcźe jim bowy wody na hłowy“ W někotrych wßach dyrbjachmy rucźe cźeknycź, ſo njebychmy puki doſtali. W Espa, poßlenjej wßy, kotruž wopytachmy, wotmolwichu, jako my wot cźeźkich brěmjenjow powjetſchenja wójſka rěcźachmy, nam tak: „Naſchi ßynojo ßłuža ſ hordoſcźu khěžorej a dyrbjeli my tež hiſchcźe jedyn ras telko dawkow ſapłacźicź, my bychmy to ſ wjeßelom cźinili. Dawki płacźicź je ſa naß cźeßna wěz.“ To je lědom wěricź w tak khudych ſtronach. Tež dźachu k nam, jako my wo jich hubjenym žiwjenju rěcźachmy, to drje nam pſchidawajo: „Se ßwojim žiwjenjom ßmy doſpołnje ſpokojom, dokelž je nam je Bóh tón Knjes wobradźił.“ Tak daloko ſozialdemokratiſke nowiny.

My jeno k temu pſchiſtajimy: Sawěrnje, to je kraßne, cźeßne wopißmo ſa wěru a pobožnoſcź khudych heßenſkich burow. Bóh luby Knjes ſdźerž ju jim ſtajnje a wobradź jim tež bohatſcho wſchědny khlěb. Ale my pſchejemy tež, ſo by ßo ſozialdemokratiſkim ſawjednikam wſchudźom tajka kwitowanka na jich ludkažeŕſke wopyty na wßach daka. Lubi Sserbja, njeje wěrno, pola naß budźemy jim runje tak poßłužicź?

+ S Khryſtußom abo bjes Khryſtußa.

(Po němſkim.)

Młody kandidat duchownſtwa, kotryž běſche po ßwojej myßli rjane prědowanje dźeržał, ßo jara dźiwaſche, ſo doſtojny duchowny, kotryž běſche jeho prědowanje ßłyſchał, te prědowanje hubjene mjenowaſche.

„Ale, ja waß proſchu, ſchto dha ßo wam lubiło njeje?“

„Jeſuß Khryſtuß w nim njebě.“

„Wo Jeſußu Khryſtußu niczo w tekſcźe njeſtejeſche; cźłowjek tola njemóźe pſchezo wo Jeſußu prědowacź; my dyrbimy wo tym prědowacź, ſchtož w tekſcźe ſteji.“

„Młody pſchecźelo“, praji ſtary duchowny, „njewěſcźe wy, ſo ma w naſchim wótznym kraju kóźde měſto, kóźda wjeſka pucź, kotryž do Barlina wjedźe?“

„To ßo wě“, tamny wotmolwi.

„Derje, tak je tež w ßwjatym pißmje wot kóźdeho tekſta pucź, kiž k hłownemu měſtu ßwjateho pißma wjedźe, kotrež je Jeſuß. Hdyž macźe, luby pſchecźelo, tekſt pſched ßobu, je to prěnje, ſchtož macźe cźinicź, ſo ßo praſchecźe: kotry pucź wjedźe wot jow k Khryſtußej? a to druhe, ſo prědowanje dźeržicźe, kotrež po tym pucźu do hłowneho měſta wjedźe. Schtož mje naſtupa, hiſchcźe ženje tekſta namakał njeßym, wot kotrehož pucźa k Jeſußej było njeby; prědowanje pak niczo pomhacź njemóźe, hdyž Jeſuß w nim njeje.“

Sběrajcźe te ſbytkne kruſchki, ſo ßo niczo njeſkaſy.

(Po němſkim.)

Lutuj, ſchtož maſch. Schtó chze to wěricź? A tola je tak. Niczo lutowacź a niczo měcź, je bliſko hromadźe. Kak ſrudnje je w domje, w kotrymž njelutuja. Dźěcźi wotroſtu — a potom ßo wſchudźe nuſa pokaſuje. Kajka staroſcź woßebje, hdyž je ruka ſwuczena, pſchezo hłuboko do móſchnje pſchimacź a nětko wóczko prósne dno widźi, hdyž je runje nuſny wudawk ſa dźěczo, kotrež chze ßo ženicź. Potom ßo włoßy ſeſchědźiwja a ludźo ſe staroſcźu k ſtudni khodźa. Je pak hiſchcźe jara derje, hdyž na to waſchnje ſwada a njeměr do domu njeſacźehnjetej.

Lutowacź dyrbi cźłowjek nawuknycź. Schtož ſbytkne woſta, jako běſche Khryſtuß tych 5000 ludźi naßycził, da wón wſchitko ſběracź, a bu 12 korbow połnych kruſchkow naſběrane. Njecźißń prjecź, ſchtož ſbytkne woſtanje a hdy by jeniczki kruſchk był. Pſchecźinjeſch-li dary, ßo cźi ſhubja. Sběraſch-li wſchě ſbytkne kruſchki, cźi pſchibjeraja; ſběranje cźini cźe bohateho. W kóźdym kruſchku je nowe žohnowanje Boźe, hdyž ßebi jón prawje waźiſch. My wſchak njedyrbimy ßo ſa jutſiſchi dźeń ſtaracź, hdyž Bóh žiwjenje dawa a dawa tež khlěb. Tola pak ßebi cźłowjek myßlicź njeßmě: „Dźenßa dyrbi wſchitko prjecź.“ Ně, ně, jutſje chze cźłowjek tež jěſcź. Bóh ſ tajkej małej měru njeměri, ſo by nam jenož na kóźdy dźeń telko pſchiměrił, kelkož móźemy ſjěſcź. Wón je bohaty Bóh a dawa nam bohacźe wſchelke wězy wužiwacź (1 Tim. 6, 17). Wón ßwoju miłu ruku njewotewri jenož ſa jedyn dźeń, ale dawa nam huſto ſa jedyn dźeń doſcź na wjele lět. Teho dla: Lutuj, duž ſmějeſch.

A poßłuchaj hiſchcźe na něſchto! Nahrabnoſcź njeje ſlutniwoſcź. Njemyßl ßebi: Ja chzu khudemu hłódnemu tradacź dacź a ſchtož mam ſbytkne, ſa mnje lutowacź. Khudźi ßu pſchecźeljo Boźi a ſchtož na pſchecźelow Boźich waźiſch, ſhubjene njeje. Woni ßu prěni khlěbowy korb, w kotrymž je to twoje niz jenož khowane, ale cźi tež pſchibjera. Žohnuj jich a ty ßameho ßebje žohnuješch.

Jedyn dźeń dwaj mužej do wßy K. pſchiňdźeſchtaj, ſo byſchtaj dary ſa natwarjenje zyrkwje hromadźiłoj. Wonaj pſchiňdźeſchtaj k bohatemu burej. Bur ſtejeſche pſched hródźu a wonaj ßłyſcheſchtaj, kak wón runje ßwojeho wotrocźka khětro ßwarjeſche, ſo je poſtronki pſches nóz w deſchcźu wonkach leźo woſtajił. Duž ßebi myßleſchtaj: „Tu drje niczo njedoſtanjemoj; pſchetož tón muž je nahrabny.“ Bur, ßo na njeju dohladawſchi, jeju pſchecźelnje witaſche a jimaj nuts kaſaſche. Wonaj jemu ßwoju próſtwu wupowjedaſchtaj. Njemało ßo dźiwaſchtaj, jako wot njeho tajki nahladny pjenježny dar doſtaſchtaj, kajkiž hewak w zyłej wßy wot wſchitkich burow hromadźe doſtałoj njeběſchtaj.

Wonaj ßo ſdźeržecź njemóźeſchtaj a duž jemu praješchtaj, cźeho dla ßo tajkeho dara nadźałoj njeběſchtaj. Bur wotmolwi: „Schtóž pjenježka njelutuje, njebudźe tež ſ knjeſom nad toleru; ſchtóž pak w małym lutuje, móźe ſkerje něſchto wulke dacź.“

„Pomhaj Bóh“ je wot nětka niz jenož pola knjeſow duchownych, ale tež **we wſchěch pſchedawaŕnjach „Sserb. Nowin“** na wßach a w Budyſchinje doſtacź. **Na ſchtwórcź lěta** płacźi wón **40 np., jenotliwe cźißła** ßo po **4 np.** pſchedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farar w Krjebi; ßoburedaktor: farar Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a nakład Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 26.
25. junija.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

4. njedźela po ßwj. Trojizy.

Mat. 5, 8: „Sbóżni ßu czi, kiž czisteje wutroby ßu, pschetož woni budża Boha widżecz.“

Schtož je żórło sa rěku, to je wutroba sa zyłe człowiske żiwjenje. Kajkaž je wutroba, tajke je tež żiwjenje. Czista pak dyrbi wutroba bycz. Schto je cziste? Sstónczne ßwětło je cziste a wscho to, psches czož móże cziste ßłónczne ßwětło ßwěczicz bjes sadźewka, kaž czista woda. Dokelž je ßwětło snamjo Božeho bycza, ßměmy tu wutrobu czistu mjenowacz, kotrejež żiwjenje je s Boha, wot Božeje wěrnoscze rossßwětlene a ßo w Božim dokonjenju błyschczi. Tym, kiž maja tajke wutroby, ßlubi tón Knjez najwyschschu sbóżnoscz, woni budża Boha widżecz, to je, woni směja s nim najwěsczische a najkraßnische towarstwo, woni budża shonicz: psched tobu je wjeßela doscz a luta rjanoscz do wěcznoscze.

Ale schtó dha ma tajku wutrobu? Schtó je bjes nami, kiž by móhł ßo sważicz a prajicz: Ja ßym czisteje wutroby? Hdy by ßo schtó khwalicz móhł, so je ßwojej ruzy wot njeczistych skutkow, ßwojej hubi wot njeczistych ßłowow czistej dżeržał, to by jara wjele było; my ßmy ßebi derje wěsczi, so tež tule khwalbu psched Bohom nimamy; ale dokelž ßo jow wo naschu wutrobu jedna a czista wutroba ßo psched Bohom żada, budźemy wschitzy s Hiobowym pschecżelom prajicz dyrbjecz: Hlaj, měßaz hischcże njeßwěczi a hwěsdy njejßu cziste psched jeho woczomaj, wjele mjenje człowjek, tón czerw a człowiske dźěczo, ta waka! Jeno jedyn je bjes njeczistymi zyle czisty wot hrěcha khodźił, tón je tele ßłowo se ßwojeje ßwjatoscze a czistoscze k nam rjekł: Sbóżni ßu czi, kiž ßu czisteje wutroby! Nam pak ßo tele sbóżnych khwalenje do poklecza pschewobroczicz sda. Běda tym, kiž ßu njeczisteje wutroby, Bóh budże jim potajny. Ach wot nascheje czistoscze pschińdże nam kóżda hubjenoscz a srudoba. Wscho domachpytanje, kajkežkuli ma mjeno, by nam lohke było, hdy bychmy w nim jaßnje Božu ruku widżili a pósnali, hdże chze naß tale ruka wjescz, hdy bychmy Božu wutrobu se ßwojej modlitwu sapschijecz a ßebi s wutroby wschu srudobu won a wschón troscht do njeje nuts proßycz móhli. Ale Boża wutroba, Bóh ßam je nam potajny, dokelž njeczisteje wutroby ßmy a to je nascha najczężscha schkoda. Kaž mróczel steji wina naschich hrěchow, nascheje njeczistoscze bjes nami a bjes naschim Bohom.

Tola budźmy troschtni. Niz nam k poklecżu steji tole ßłowo nascheho lubeho sbóżnika psched nami. Hdyż njeje móżno, czisteje wutroby bycz, dha je móżno, czistu wutrobu dostacz. Kak dha? Pobożny David w starym ßlubje wjedżesche to derje, hdyż proschesche: stwoř we mni, Bożo, czistu wutrobu! Stworicz dyrbi ju tón, kiž móże ßam stworicz; niz wo pscheměnjenje a polěpschenje ßo k njemu wołamy, ale wo nowe stworjenje, wo nowy narod. Pohladujo pak na njeho, kiž móże s tajkej Božej wěstoscżu wo sbóżnoscżi tych, kiž ßu czisteje wutroby, rěczecz, pósnajemy, so móżeja jeno w jeho towarstwje nasche njecziste wutroby tak s nowa stworjene bycz. A tu ßamu nadźiju chzysche tón luby Knjez se ßwojim ßłowom we nami sbudźicz. Psched shromadżenym ludom rěczi wón tak móznje a tak duschnje wo czistoscżi

wutrobow. Nětk dyrbjesche ßo wutrobne žadanje po tajkej čjistoscži w ludu hibacž, tak so džachu: Ty ßy nam wo wutrobnej čjistoscži rěčžał, ty masch ju dospołnje w ßebi, ty dyrbisch nam tež tón pucž pokasacž, po kotrymž k temu pschińdžemy, so budženy čjiscži a Boha widžimy. Wo tutym pucžu wučjiscženja tón Knjes jow hischcže njerěčži, wón jow w prědowanju na horje hischcže njesjewi potajnstwo ßwojeje parschony. Ale my wěmy derje, so je jeno Khrystuß nasche wučjiscženje, s wěru do njeho dostanjemy wodawanje a nowu krutoscž, sa nim khodžicž we wußwjecženju ßwojeho žiwjenja.

„Ta krej Jesom Khrysta, jeho ßyna, wučjiscži naß wot wschitkeho hrěcha.“ (1 Jan. 1, 7.)

A teho runja wěrimy tež, so hdyž my jeho widžimy, dha widžimy Boha. „Pokaž nam teho Wótza“, proschesche Filipus a Jesuß wotmolwi: „Schtóž mje widži, tón widži Wótza“. Jesuß pokaže nam jeho luboscž a njedowußlědženu hnadu. To je doscž sa tón ßwět a móže nam kóždu nóz čjěßnoscže rossßwětlicž. „Sjewiło ßo hischcže njeje, schto my budžemy. My pak wěmy, hdyž ßo sjewicž budže, so my jemu podobni budžemy tak, kaž wón je.“ (1 Jan. 3, 2.)

O čjiste bycže ty,
Kiž ty na čjistoscž hladasch,
A čjiste wutroby
Ssej k wobydlenju žadasch!
Stwoř we mni wutrobu,
Kiž zyle čjista je,
Sso ßwětnoh' njerjada
Paße a sdaluje.

Hamjeń.

We sčjénu ßmjercže.

Wot Ernsta Eversa.

Pschełožił Jenko.

(Skónčenje.)

Měschčanski mißionar stany a woteńdže.

Na ßwojim łožu ležesche na ßmjercž khory Grubert a hrabasche s ruku pak tu pak tam, kaž by chzył róžiczki schčipacž na selenej łuzy a rěčžesche ßłowa, kiž žaneho swißowanja a s wjetscha tež žaneho rosoma njemějachu.

„Maczi“, woprascha ßo wón njejabzy, „hdže je tón muž?“

„Kajkeho muža dha měnisch, mój nano?“

„Teho muža s tym troschtom, maczi. Woprascheje ßo jeho, hdy ßwój narodny dźeń ßwjeczi. Ja dyrbju jemu wonjeschko sčjinicž — wulke wonjeschko. Wón je mi teho sbóžnika pokasał, kotryž hrěschnikow sbóžnych čjini — tež najwjetschich hrěschnikow. Wón je mi prajił, so móžu sbóžnje wumrjecž. — Ja chzu jemu wulke — wulke wonjeschko k narodnemu dnjej donjescž. Daj mi stanycž, maczi. Daj mi do Rixdorfa na łuku hicž a jemu wonjeschko sčjinicž. Maczi, ja mam sa to, so wón jutsje ßwój narodny dźeń ßwjeczi, teho dla daj mi na łuku khwatacž — —.“

Khory chzysche stanycž, ale poßlenja móz bě jeho wopuschčjiła, hižo ßu nohi symne, symna ruka ßmjercže je ßo jeho čzoła dótknyła, ale Boži jandželjo steja pschi łožu mrějazeho. Khwilu leži muž zyle čjische, potom schepta jeho rt:

„Božemje — maczi! — Božemje! — Bóh poßylnjuj čže! Modl ßo! modl ßo! — — Dóńcž po teho muža s tym troschtom! khwataj!“ —

Wona ßebi skoro njeswěri stwu wopuschčjicž, pschetož wona widžesche, so ßo jemu w bližschim wokomiku wočži k ßmjertnemu spanju sandželitej a tola chzysche jemu jeho poßlenje žadanje dopjelnicž. Wona doběža k Rolandowej a proschesche ju, so by po měschčanskeho mißionara dóschła. Tuta ßußodžina bě hotowa, jej tule ßłužbu luboscže wopokasacž; ale hdyž wobej žonje hischcže junu k ßmjertnemu łožu stupischtej, dha widžeschtej, kak mrějazemu wočži hromadu padatej. Wonej ßo poklaknyschtej, a Grubertowa spěwasche Wótčenasch a jejne horze ßylsy kapachu na symnu ruku jejneho muža.

Hdyž bě žona Hamjeń prajiła, muž s měrom wučjahny.

Rolandowa khwatasche nětk k měschčanskemu mißionarej, jemu wo poßlenich hodžinach semrjeteho powjedacž a jeho poßycž, so by chzył wudowje s pomozu k ruzy bycž. Nětko wschak běsche wjele rosmyßlicž a sarjadowacž, pschečelam mějachu ßo listy pißacž a k stawnikej dyrbjesche ßo hicž a jemu wscho nusne ßobudželicž. Grubertez mandželskaj njeměješchtaj žanych dźěčži, wudowa stejesche nětk zyle ßamalutka w tym wulkim měsčže. Mužowi towarschojo běchu ßo hižo wo teho khoreho mało doscž starali a pola wudowy ßo s zyła njepokasachu. Duž měješche měschčanski mißionar wschelaku prózu a staroscž. Kschesčijanski pohrjeb měješche ßo wobstaracž a ta žona niz próschka njewjedješche, hdže měła ßo teho dla wobročjicž. Dźěłačjeř Grubert běsche w prjedawschich lětach někotryžkuli toleř na nalutowarnju donjeßł, a hačrunjež posdžischo ßrjedźa bjes ßwojimi towarschemi skupy był njebě, stejesche tola w nalutowarskich knižkach hischcže rjana suma sapißana; ale jako nětko sastojnik pohrjebneho instituta pschińdže, tej wudowje ßwoje ßłužby poskičjicž, a jako wona jemu rjekny, so ßebi pschistojny pohrjeb sa ßwojeho muža žada, naliczi jej sastojnik telko wudawkow, so by połoja nalutowanych pjenjes pójrjeta była. Měschčanski mißionar ßo runje w prawym čjaßu wot duchowneho wróczi a njepschida, so by ta žona wschitke hischcže nusne pucže po wyßokej toxy instituta płacziła. Wón wsa wobstaranje wosow na ßo a po tsjóch dnjach puschčjachu wotemrěte čjěło dźěłačjerja Gruberta wonka na wulkim pohrjebnischčju teho hoborskeho města do hłubokeho rowa.

Anton Moriz Gröpler.

(Po němskim.)

Srudne wołanje a žałoscženje běsche 1. septembra 1828 w domje barbarja a tkalza Gröplerja w anhaltskim měsčže R. ßłyschecž. Nastróžanaj nan a macž dó jstwy khwataschtaj ßo praschejo: „Schto je ßo stało?“

Jeju dźeßačjlětny ßyn Moriz běsche ßo do wóčžka kłół. Wón běsche ßebi chzył pomasku wotkracž, pschi tym bě jemu nóž wotleczał a ßo jemu do wóčžka sakłół. Macž s bolosczu a se stysknoscžu njewjedješche, schto čjinicž. Schto dha nětko s teho ßylneho a wobdarjeneho ßynka budže? — wona sdychowasche a skorješche.

„Maczi“, ju ßynk směrowa, jako běsche prěnje stróžele pschewinył a jemu to wulke płakanje a wołanje psches wutrobu dźěsche, „maczi, budžcže tola s měrom, ja dźě nětko njetrjebam wojak bycž“.

Haj, hdy by pschi tym wostało, so tón hólz jene wóčžko shubi, by ßo macž skerje saßo směrowała. Po krótkim čjaßu tež to druhe wóčžko woßłabny, a runjež buchu najßławnischi lěkarjo s Hallskeje university wo radu prascheni — to niczo njepomhasche. Hižo na ßwjatki pschichodneho lěta běsche wbohi hólz tež na to druhe wóčžko woßlepił. Wschitke te rjane wuhlady, kotrež měješche hólčjez — jako samožiteju starscheju ßyn — běchu nětko do niczeho rospanyłe. — Schto je tež sa ßlepeho do powołanja w žiwjenju? Schto chze ßlepy nawuknycž? — Kak derje běsche sa nascheho Moriza, so běsche hižo wot schesteho lěta nawuknył ßwojemu nanej tkacž pomhacž. To tež, Bohu budž dźak, nětko hischcže dokonjesche. Wón s ruku maßasche a ßwoje dźěło jara derje wobstara. Tež do schule wón dale khodžesche, wschako měješche dobru hłowu. Wučjerjo běchu ßobuželniwi a ßebi s tym wobdarjenym hólzom prózu dawachu. Moriz by tež wschitko lohko sapschimnył a běsche woßebje najlěpschi w liczenju. — Tež prósny čjaß by wón wjeßeły se ßwojimi towarschemi hrał; woni bychu jemu pomhali, hdyž běsche nusne. W nanowej sahrodže wón kóždy schtom snajesche a by ßamo na schtomy salěscž móhł; w hródži, barbarni by wón wokoło khodźił kaž widžazy. Duž běsche, kaž by wón zyle na to sabył, so je ßlepy. Sswěrna maczerna wutroba pak ßo nihdy troschtowacž njemóžesche a pschezo žałoscžesche, schto s Morizom budže, hdyž budžetaj starschej semrjetaj.

„Maczi, schto ßo tak starasch a tak skorjisch?“ jej dwanačjelětny hólčjez praji, njesteji w bibliji pißane: „Pohladajcže na ptaki pod njebjeßami; wone njeßyja, wone nježnu, ani njekhowaju do bróžnjow a wasch njebjeski Wótčez je wschak sežiwi? Njejscže dha wy wjele wjazy dyžli wone?“

„Ach, mój ßyno, ty njewěsch, schto wschitko k žiwjenju ßłuscha“, wona s cźeźkej wutrobu wotmolwi.

A tola měješche ßyn bóle prawo, dyźli jeho macź. Jemu běsche, hacź runje běsche wokoło njeho nóz, tola snutskowne wóczko wěry seskhadźało, teho dla žaneje staroscźe wo ßwój pschichod njeměješche.

Hacź do ßwojeho 22. lěta wosta Moriz w starschiskim domje. Nětko pak běsche cźaß, so wón do wustawa sa ßlepych do Halle pschińdźe, so by ßo sa wěste powołanje wuwucził. S wulkej pilnoscźu wón s dobrymi duchownymi darami wuhotowany sa schtyri lěta tak daloko pschińdźe, so bu na tym ßamym wustawje po schtyri lětach sa wuczerja postajeny. Wón też pilnje universitu wopytowasche a běsche też wot wschitkich lubowany ßobustaw studentskeho towarstwa.

To pak běsche wschitko jenoź pschihotowanje sa to, k cźemuź běsche Bóh jeho wuswolił. Hdyź běsche tak spokojom se ßwojim nowym powołanjom a ßwěru jako wuczeř dźěłasche, bu na dobo wustaw ßlepych w Halli sběhnjeny a wbohi Gröpler běsche bjes sastojnstwa. Schto chzysche nětko cźinicź? Wón ßo wo druhe wuczeřske město prózowasche — ale podarmo. Wón dyrbjesche cźakacź. Hdyź ßebi ßam žaneje rady njewjedźesche, ßo teho njebjeskeho pomoznika wo radu praschesche a dźiwno běsche, so ßo jeho myßle saßo do Pomorskeje wobrocźichu. Tam wschak hischcźe wustaw sa ßlepych njebě — ale hdyź tam njebě, běsche tola wulzy nusny. Ssnano móžesche jeho Bóh luby Knjes k temu derje trjebacź.

Gröpler do Barlina dojědźe, ßwój wotpohlad ministerstwu prjódkpołoźi. Wón bu na wyschscheho presidentu Pomorskeje pokasany. Wjazy ministerstwo sa njeho cźinicź njemóžesche.

S cźeźkej wutrobu Gröpler do Pomorskeje jědźesche, cźěmny pschichod pched ßobu, njewjedźo, hacź budźe njebjeski Wótz k jeho wotpohladam ßwoje Haj a Hamjeń prajicź. A s wotkal pjenjesy bracź? Ale runje w Pomorskej dyrbjesche Gröpler shonicź, kak Bóh próstwy tych ßwojich wußłyschi. Wulka pak běsche jeho radoscź, hdyź hižo 16. junija dowolnoscź dosta, wustaw sa ßlepych hólzow wotewricź, tola nimale poł lěta ßo miny, prjedy hacź móžesche woprawdźe sapocźecź. Wón dyrbjesche prjedy hischcźe wschelake cźeźkoty pschewinycź. S jeniczkim schěscźlětnym ßlepym hólzom ßwój skutk sapocźa. Krótka běsche jeho poßwjecźeńska rěcź: „Nasch sapocźatk a nascha pomoz budź w mjenje teho Knjesa, kotryź njebjeßa a semju stworił je. Hamjeń.“ Wjazy wón njeprajesche, ale to dźě běsche to prawe sałoženje; pschetoź wot nětka ßo jemu telko wopokasmow hnady wot teho Knjesa dosta, na kotrehoź běsche tón ßlepy muž ßwoje dowěrjenje stajił, so ßo jemu wutroba w dźaknej nutrnoscźi horjesche. Hdyź chze Bóh žohnowacź, wón dobre pucźe wschudźe a pomoz wudźěli. Liczba wuczomzow tak pschibjerasche, so dyrbjesche Gröpler na to myßlicź, twarjenje sa tón wustaw natwaricź dacź. Městno darmo dosta, wón běsche pched wrotami města Schcźecźina. Pschiswolene kolekty běchu bohate, też druhe dary luboscźe twar spěchowachu a Gröpler ßam běsche muž k temu, tajki skutk pschewjescź.

19. junija 1857 bě nowy dom poßwjecźeny, do kotrehoź běsche wón s 15 ßlepymi hólzami hižo 1. haprleje s khwalenjom a dźakowanjom sacźahnył. Tym hólzam móžesche derje bycź, pschetoź 1852 běsche jim Gröpler też ßwěrnu macź w ßwojej lubej mandźelskej do domu pschiwjedł, kotraź běsche dźowka měschcźanskeho radźicźela w Schcźecźinje. — Wón póßła rosprawu won, w kotrejź powjedasche, schto běsche tón Knjes wschitko na nich cźinił a jako wothłóß dosta wjele listow ßwěrnych kscheścźijanow, kotrež jeho wěru poßylnichu a jemu wjeßełu nadźiju sa pschichod cźinjachu.

(Skónczenje pschichodnje.)

Roshlad w naschim cźaßu.

Tak wjele, kaź je nětk widźecź, ßu pschi wólbach sozialdemokratojo wjele wjazy hłoßow měli hacź pched tsjomi lětami. Jim je lětßa też wjele prjedawschich liberalnych pschipanyło. Doprědkarska strona je nimale zyle sanicźena. Konservativni ßnano w ßwojej starej mozy do ßejma pschińdu a katholszy też. Sozialdemokratow budźe ßnano pjecźdźeßacź. W Sakskej je ßo pjecź antisemitow wuswoliło. Sa Rósborksko-Wojerowski wokrjeß bu s wulkej wjetschinu knjes hrabja s Arnim wuswoleny. Woßebje ßu też Sserbjo sa njeho hłoßowali. W pschipißu na wudawanje tychle łopjenkow wupraji knjes hrabja s Arnim ßwój najwutrobnischi dźak sa tajke wopokasanje ßwěrneje luboscźe k wótznemu krajej, kotrež ßu Sserbjo wotedali. Bohužel je pak też w naschich stronach 708 sozialdemokratiskich hłoßow pornjo 60 w lěcźe 1890. Ach, so njeby žadyn Sserb bjes nimi był!

Khěžor je ßo na nětkotre dny do Kiela podał.

W Amanweileru w Lothringskej buchu wóndano koscźe wot 273 w wójnje 1870/71 panjenych pruskich wojakow wuryte a pod cźeßnym pschewodźenjom franzowskeho regimenta do němskeje semje pschinjeßene a tam khowane. Franzowsojo ßu pschi tym wulku sdwórliwoscź wopokasali a ßo jara cźeßnje sadźerźeli. To pak jich nowiny njewotdźerźi, Elsaß-Lothringskim ßwoje sahorjene sbožopschecźa wuprajicź, dokelź ßu saßo s wjetscha franzowskim pschecźelniwych sapóßłanzow wuswolili

---

Wěcźnoscź.

Stary khěrlusch.

Pschełoženy wot E. H.

Schto je wjele tyßaz lětow
Po runo tej wěcźnoscźi?
Strach dźe do tych ßmjertnych hětow,
Hdyź ßo wěcźnoscź wopomni.

Tudy widźisch wschitko shinycź;
Wschitko bórsy k kónzej dźe.
Wěcźnoscź njebudźe ßo minycź,
Wona pschestacź njemóže.

Pschelicź hwěsdy na njebjeßach,
Kelko jich tam widźecź je,
Wjele pschi wschěch cźłowskich hrěchach
Krepkow wina narosćźe.

Wopomń, wjele je tych rybow
We rěkach a we morju!
Móžesch wjedźecź, wjele dubow
Je na semi tam a tu?

Kelko je tych schtomow w holach,
Kiź na ßwěcźe wohladasch?
A kak wjele na tych polach
Žitnych stwjelzow namakasch?

Pschelicź w płacźe wschitke nitki,
Pěska sorna na hori,
A we kraju wschitke kwětki,
W wschitkich knihach pißmiki!

Wjele liscźow na tych schtomach
W zyłym ßwěcźe narostu,
Wjele sylbow we khěrluschach,
Slicź je wschitke hromadu!

Ale, ach, we kotrym kraju
Je schtó žiwy na ßwěcźi,
W kotrym měscźe teho snaju,
Kiź to wschitko wurěcźi.

Był wschak runje ty też wustał,
Dokelź masch tu žałoscźe,
Tola njeby kónza dostał,
Dokelź wěcźnoscź wostanje.

Njechasch pak tam cźerpicź cźwilu
We tej wěcźnej wěcźnoscźi,
Dha ßo njekomdź žanu khwilu
S pokutu tu na ßwěcźi!

Dyrbjał pak ty s njeju cźakacź,
So by skomdźił hnadu tu,
Dha budźesch tón cźaß tam płakacź,
Kotrom'ź wěcźnoscź rěkaju.

Se sakskeho 3. wólbneho wokrjeßa.

Wólby na khěžorstwowy ßejm ßu nimo. Naschim ßerbskim bratram w Pruskej ßłuscha khwalba, so ßu po starym dobrym ßerbskim waschnju ßo jako konservativny lud pschi wólbje wopokasali. Hinak je pola naß w naschim wokrjeßu. Hdyž tež wschak je wjetschina nascheho luda sa konservativneho knjesa hrabju Lippe-Bartskeho hłoßowała, je tola ta wjetschina tajka ßnadna była, so njeje konservativnemu smyßlenju k dobyczu pomhacź móhła. Němske wßy a města nascheho wokrjeßa ženje sa konservativneho njewustupowachu; njepscheczeljo konservativnych pak dyrbjachu ßebi pschezo w naschim wokrjeßu prajicź: my tu žaneho sapóßłanza nascheho smyßlenja pscheczischczecź njemóžemy, dokelž Sserbja w nimale jenohłóßnej pschesjenoscži sa konservativneho do wólby stupja. Wo tej jednocze tón krócź niczo widzecź njebě. So je tajka njepschesjenoscź pucź namakała do nascheho ßerbskeho luda, so ßebi jich wjele wjazy njewaži tu staru dobru khwalbu: „Serbja ßu konservativny lud, kotryž njekhabłazy steji w ßwojim smyßlenju", je jara wobžarowacź. My pschi tym njehladamy jenož na to, so budze wuswoleny reformař s Biskopiz s czežka to wschitko wuwjescź móz, schtož ßu jeho pschiwißowarjo s wulkim wołanjom do nascheho luda trubili, so móže ßo lóhko stacź, so budze pscheczíwo powjetschenju wójska, kotrež je nusne sa sdžerženje měra we wótznym kraju, — my woßebje wobžarujemy, so je ßo nasch lud narěczecź a naschczuwacź dał, so wón njeje psches jene był kaž hewak, so je wón schczuwarjam wjazy wěrił, hacź tym, kiž ßu se ßerbskej wutrobu ßwój lud napominali: Luby ßerbski ludo, wostań ßwěrny ßwojemu staremu smyßlenju! Mi dzeń po wólbje wschědny muž s luda něhdze tak prajesche: „Sserbja ßu tola pschezo konservativnje wolili a nětko je na dobo tak, to je jara srudnje!" Tajka njejednota móže jara srudne sczěhwki měcź. Prěnje budze, so budza Němzy prajicź: „Sserbja njejßu wjazy czi, kotsiz ßu byli!" A njedyrbjało nam tajke ßłowo do wutroby rěsacź. Dale mamy my Sserbja na sakskim ßejmje dweju ßerbskeju sastupjerjow. Budza nam němszy konservativni tež hischcze dale jeju pschi wólbje pscheczischczecź pomhacź, hdyž my jim njejßmy ßwěrni pschi wólbje do khěžorstwoweho ßejma k bokej stali. Wopomńmy to wschitko a nawukńmy s tuteho srudneho nashonjenja, prjedy hacź je posdze: „Psches jednotu małe wězy rostu, psches njejednotu ßamo najwjetsche rospadnu."

Na czo ma ßłužobna holza hladacź, hdyž ßebi ßłužbu pyta?

S němskeho wot E. L.

W ßwojich listach na Koloßejskich a Efesiskich dawa japoschtoł Pawoł kscheszczijanam wschelake napominanja, kak maja žiwi bycź a pische na pschikład kscheszczijanskim wotroczkam:

„Wy wotroczzy, budzcze poßłuschni we wschěch wězach ßwojim czělnym knježim, niz se ßłužbu pched woczomaj, jako czlowjekam k luboszczi, ale s wutrobnej ßwěrnoszczu a bohabojasnoszczu. A wschitko, schtož wy czinicze, to czinicze radži s wutrobu, jako temu Knjesej a niz jako czlowjekam. Pschetož wy wěscze, so wy wot Boha budzecze dostacź msdu teho herbstwa; pschetož wy ßłužicze temu Knjesej Khrystußej."

Hlajcze, to je tež sałožna myßl, kotraž dyrbi wschitke myßle ßłužobneje holzy wobknježicź. S teho stejnischcza dyrbi tež ßwoju ßłužbu wobhladowacź. Tajka ßłužobna njebudze tež ßebi ßłužbu pytajo najprjedy a jenož na wulku msdu hladawschi, ale budze Boha teho Knjesa proßycź, so chzył jej dom pschipokasacź, w kotrymž jej strach sa czěko a duschu njehrosy, w kotrymž móže njedzelu kemschi khodzicź a w kotrymž ßo niczo hrěschneho wot njeje nježada; pschetož w poßlenim padze ßamym ma ßłužobna holza prawo ßo poßłuchanja wsdacź, dokelž ma kscheszczijan Boha bóle poßłuchacź dyžli czlowjekow.

Wy budzecze ßnano prajicź: „Haj, wot teho czlowjek žiwy bycź njemóže!" Schtóž tak rěczi, tón hischcze s nashonjenja nima, kak Bóh tych ßwojich snutskownje na potajne waschnje žohnuje.

Je-li holza na to waschnje ßłužbu namakała, směje tež mozy, wschelake pscheczíwnoszcze snjescź a budze tež pched tym strachom sakhowana, so by bórsy sałło na druhu ßłužbu dyrbjała. Kscheszczijanska holza se stareje ßłužby bjes khutneho rospominanja njeczehnje, pschetož wona móhła lohko hischcze do hubjeńscheje pschińcź, hacź běsche prěnja.

Sstužobna holza je na pschikład ßłužbu namakała. Knjeza ßu dobri; wona móže njedzelu kemschi khodzicź. Wschelake wschak prawe njeje: holza, kiž s njej ßłuži, je hrosna pscheczíwo njej; kuchina je czmowa atd. Teho dla pak njeßmě hnydom prjecź czahnycź; kscheszczijanska ßłužobna holza dyrbi ßebi myßlicź: Chze-li Bóh luby Knjes mi to abo druhe njespodobne wotewsacź, móže wón to czinicź, jeno so mje strowu sdzerži.

To czlowjek wěrił njeby, kelko wobarnowazych mozow czlowjeka njewidomnje wobdawa, hdyž ßo zyle na ßwojeho Boha spuschcza.

Wumoženy.

(Po němskim wot R.)

Rjany ßwjatkowny ročny czaß běsche saßo pschischoł a wschitzy se Sakskeje wßy B. běchu kemschi schli — jenož krawz, kotryž běsche hakle pched krótkim do woßady pschiczahnył, běsche domach wostał. Wón běsche dołho wokoło pucźował a duž běsche ßebi s zusby „wulke, mudre myßliczki" ßobu pschinjeßł. Duž by husto prajił, so móže czlowjek ßwój czaß lěpje nałožowacź, hacź s kemschikhodzenjom, wón njedzelu dzěłasche, kaž wschědny dzeń.

Ssußod jemu popołdnju praji: „Pomaj Bóh, mischtrje krawzo, wy dzě dzenßa kemschi njeběschcze!"

„Ně, ja khwile njemějach."

Ssußod ßebi s tym hubu satykacź njeda, ale pytasche jeho pscheßwědczicź, so je na wopaczným pucźu, so je to Boże žohnowanje, kotrež czlowjeka wobohaczi, so ßo Bóh njeda sa ßměch měcź a so wón daloko njepschińdze, hdyž chze tak sapoczecź.

„Ach, luby pscheczelo", wotmolwi ßmějo krawz, „sajazy tež kemschi njekhodza a móza khětro běžecź".

Krawz saßo zyły tydzeń pilnje dzěłasche. Ssobotu popołdnju bu jara tužno a njebjo ßo pomróczi. Jeho žona běsche s dzěsczom na łuku kosy po trawu schła. Wona widzesche, kak buchu mróczałki pschezo czornische; deschczik sapocza s wulkimi kapkami kapacź. Na dobo ßo sabłyska a běsche jej, kaž by błysk do jich twarjenja dyrił.

W wulkej bojoszczi młoda žona domoj běžesche — ßußodzo tež pschiběžachu. A kajki mějachu srudny napohlad! Wó jstwje spody blida leżesche krawz po sdaczu morwy, jeho drasta ßo palesche. Woni jemu drastu dele storžechu — ale žane žiwjenje. Lěkař pschińdze a rybowasche jeho. Hakle sa poł hodziny sapocza ßo hibacź — a stonacź, so bě srudnje poßłuchacź. Wón běsche po zyłym czěle czorny. Woni jeho do łoža donjeßechu — a tsi dny sa ßobu wón s zyłym hłoßom žałoszczesche. Runjež błysk dom sapalił njebě, běsche tola žałoßnje skutkował. Kónczkaj nožizow běschtaj ßo roseschkrěłoj; jehła, s kotrejž běsche schił, běsche ßo jemu bjes wocži sakłóła.

Hakle sa tydzeń móžesche tón wbohi muž saßo powjedacź a jeho prěnje ßłowa běchu: „Njemolcze ßo, Bóh ßo njeda sa ßměch měcź." Kóždy krócź, hdyž by jedyn wot ßußodow jeho wobžarował, by te ßłowa wospjetował. Hdyž běsche jeho wutroba prjedy twjerda była, by wón nětko husto na ßwoje sańdzene žiwjenje płakał; wón pósna ßwoju hordoscź a pytasche wodacze. Bóh jeho wußłyscha a pschi wschěch czežkich boloszczach mějesche měr w ßwojej wutrobje, wón dosta poßlednje dny ßwojeho žiwjenja tu wěstoscź, so je wot wěczneje schtrafy wumoženy, so je pokład w njebjeßach namakał. Ssydomnaty dzeń bu wón wot ßwojeho czerpjenja wumoženy a sańdze do ßwojeho njebjeskeho wótzneho kraja.

„Pomhaj Bóh" je wot nětka niz jenož pola knjesow duchownych, ale tež **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin"** na wßach a w Budyschinje dostacź. **Na schtwórcź lěta** płaczi wón **40 np., jenotliwe czißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; ßoburedaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Czischcź a nakład Ssmolerjez knihiczischczerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 27.
2. julija.

Lětnik 3.
1893.

Sserbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

5. njedzela po ßwj. Trojizy.

Mat. 5, 9: „Sbóżni ßu czi měrni, pschetoż woni budża Boże dżěczi mjenowani.“

W prjedawschej schtuczzy khwali luby sbóżnik tych, kiż ßu czisteje wutroby, sa sbóżnych. Czěßnje swißuje nascha dzenßnischa schtuczka s tamnej. Pschetoż najwjazy pschińdzetej swada a njeměr ßem s naschich njeczistych wutrobow, ale czista wutroba haji a lubuje měr a jednotu. My ßo husto mylimy, hdyż ßo se ßwojim bližschim wadżo měnimy, so swada s teho pschińdże, so my to dobre a prawe chzemy. Nascha wulka pschißłuschnoscz je ta, so ßo ßwěru wobhonjamy, hacz nasche njecziste wutroby njejßu we wěrje, hdyż ßo s bližschim swadżimy: nasche czesczelakomstwo, nasche stejenje sa dobydkom atd. Je ßnano na ßwěcże tawsynt ras wjazy tych, kiż chzedża prawo měcz, dyżli tych, kiż jo maja. Mamy-li nětk woprawdże měr se ßwojim Bohom w ßwědomnju, dha dyrbi ßo tón tez wschudżom w naschim żiwjenju sjewicz. Je-li Khrystuß nasch měr s Bohom, dha dyrbimy ßo tez jako czlowjekojo, kiż ßu měr namakali a dżerża a sdżělicz chzedża, se ßwojim khodżenjom wopokasacz. Ale tez sa tym dyrbimy stejecz, so bychmy wschudżom wokoło ßebje měr rosschěrili. Měrni, praji nasch Luther, ßu tajzy, kiż měr wschudżom czinja, podpjeraja a sdżerża bjes druhimi, każ je Khrystuß nam pola Boha měr czinił. Tole sbóżnychkhwalenje je teho dla ßłowo, kotrez chze derje wopomnjene bycz tam, hdżez żadyn měr njeje; ßnano je twój dom tajke město, hdżez ßo to pschede wschěm stacz dyrbi. Ale kak czinimy měr? Niz s tym, so my to, wo czoż ßo wadżimy, hischcze ras najnadrobnischo rosestajamy a tak pytamy, kóżdemu k ßwojemu prawu pomhacz; tak móże ßo lohko stacz, so ßo na wotpohladanje, měr czinicz, zyle sapomni a budże swada hischcze hórscha. Ssamo niz s tym czinimy měr, so druhemu wodacże poskiczimy, wjele skerje s tym, so ßebi wodacże wuproßymy. Ale ßwěru móże ßo to jeno potom stacz, hdyż ßo ßami pschewinjemy, ßo ßami saprěwamy a pokorjamy. Nanajlěpje ßo měr s tym czini, so my se ßwojim skschiwdżenym bratrom ßo wróczimy k tenu měrej, kotryż je Khrystuß bjes nami a Wótzom czinił. Njech my hromadże stupimy pod Khrystußowy kschiż a hladamy, kak wjele je wón sapłacził, so by měr był na semi, njech ßo hromadże podamy k jeho wotewrjenemu rowu a ßłyschimy we wěrje powjescz horjestanjeneho na wschitkón ßwět: Měr budź s wami. Schtóż luby Jesußowy měr ma a czuje, budże tez se wschěmi ludżimi měr dżerżecz a czinicz móz. Tajkim płaczi tez to hnadne ßlubjenje, so budża Boże dżěczi mjenowani. Niz jeno Bóh luby Knjes budże jich sa ßwoje dżěczi pschipósnacz dyrbjecz. Wón njemóże hinak, hacz pschidacz: Haj woni, kiż měr Boži, kiż je wyschschi hacz wschitkón rosom, we wutrobach dżerża tez tam, hdżez by druhi hižo dawno ßo wadżił abo skorżił, ßu prawe Boże dżěczi. Jich měr je s Boha a jich skutk, měr dżerżecz, je podobny na tón wulki skutk jich njebjeskeho Wótza: ßwój měr wuliwacz na tón zyły ßwět.

O dajcże nam wschudżom a pschezo sa tutej najwyschschej czesczu Bożeho dżěsczża stejecz, dajcże nam ju pytacz a namakacz na tym puczu, kotryż Ssyn Boži nam

jow pokaže: Sbóžni ßu cźi měrni, pschetož woni budźa Boże dźěczi mjenowani. Hamjeń.

Anton Moriz Gröpler.

Po němskim.

(Skónczenje.)

Sastaranje wbohich ßlepych hólzow běsche nasch Gröpler s Božej pomozu do skutka stajił — ale schtó dha ßo sa ßlepe holzy starasche! Tón wotpohlad drje tež wón mějesche — ale kak jón wuwjescź. Sstyschmy, kak ßo jemu tež tón skutk luboscźe poradźi. Wón ßam powjeda:

„Ja sańdźech do ßwojeje komorki a samknych ßwoje durje a modlach ßo k ßwojemu Wótzu w potajnym, duž mi Bóh wotwolwjenje w rjanym ßłowje da: Proschcźe, a wam budźe date; pytajcźe, a wy budźecźe namakacź; kłapajcźe, a wam budźe wotewrjene. Po tajkim: proßycź, pytacź, kłapacź dyrbjach po Božej woli. Wot teho dnja — wone běsche lěczo 1855 — s mojimi 13 ßlepymi hólzami do nascheje shromadneje domjazeje modlitwy próstwu pschiwsach: „Ach, luby Bože, my proßymy psches Jesom Khrysta, daj, so by ßo tež sa ßlepe holzy w Pomorskej wustaw sakožił.“

Ta próstwa ßo poł lěta w rańschich a wjeczornych pacźerjach ßobu wuspěwa, duž póßła Bóh jako prěnje wußłyschenje małe ßymjeńtne sornjeschko. Młoda holza, kotraž wo tych próstwach a pschecźach niczo njewjedźesche, póßła Gröplerjej „sa ßlepe holzy w Pomorskej“ 11 ßlěbornych. Nětko wón pósna, so je jeho modlitwa wußłyschana a so budźe Bóh tón Knjes w ßwojim cźaßu dale pomhacź. Wón ßwojej žonje praji: „Nětko wsmi khětsje knihi, do kotrychž te 11 ßlěbornych a wschitke dary Boże sapißujesch, kotrež budźe tón Knjes tež dale sa te ßlepe holzy dacź, a wsmi ßebi woßebity kaschcźik, do kotrehož pjenjesy połožimy. Prěnje pjenjesy dołho ßame wostachu, pschetož hdyž ßo Gröpler junkrócź s pschecźelom rosrěczujo na nje spomni, dźesche tón: „Ja chzu 19 ßlěbornych pschipołožicź, potom je toleř a móže ßo na nalutowańnju donjescź.“ „Bohu budź dźak“, ßebi Gröpler myßlesche, „nětko mamy kapital, kotryž dań njeße“. Wón w nowolětnej rosprawje powjedasche wo tym sapoczatku — a lědy běsche rosprawa wosjewjena, duž se wschěch bokow dary pschińdźechu, tak so bě jich bórsy 62 toleř 7 ßlěbornych a 6 pjenjezkow hromadźe. „Hdyž tak dźe“, praji Gröpler, „chzemy my 1. oktobra wustaw sa ßlepe holzy w wěrje wotewricź“. Wón ßebi pißasche, kaž ßebi tu wscho myßlesche; na dobo něchtó wo durje kłapasche. Listonoscheř jemu list pschinjeße wot snateho dobrocźela a w tym stejesche bjes druhim:

„Wulke wjeßele je mi było, jako cźitach, so chzecźe ßo nětko tež sa ßlepe dźowki khudych starschich staracź. Ja wam k wuwjedźenju teho skutka 1500 toleř poskicźuju.“ S dźakownej radoscźu pósna Gröpler, so je to wschitko wußłyschenje modlitwow a so wón dale niczo cźinicź nima, hacź w wěrjazej poßłuschnoscźi sa Božimi pucźemi khodźicź a jemu wschitko dowěricź.

Blisko wustawa sa hólzow ßebi bydlenje wotnaja; wucźerka ßo namaka a hdyž běsche ßebi Gröpler myßlił, s jenej ßlepej holcźku dźěło sapoczecź, wón 18. oktobra tśi a po tym hischcźe dwě holzy do noweho wustawa dowjedźe. Wone dyrbjachu wschak najprjedy s wotnajatym bydlenjom spokojom bycź, ale hižo w pschichodnym lěcźe, jako chzysche ßo nasch njebohi khěžor Bjedrich III. s prynzeßu Viktoriju woženicź, wobsamknychu pomorske krajne stawy, jemu 10,000 toleř k sałoženja wustawa sa ßlepe holzy pschepodacź. To sałoženje mějesche ßo s mjenom młodeje prynzeßy pomjenowacź. Hischcźe 2000 toleř ßo s druheho dźěła Pomorskeje pschida. Nětko móžesche ßo twarske městno blisko pschi wustawje sa hólzow kupicź a ßo twaricź sapoczecź. 30. septembra 1861 bu nowy wustaw poßwjecźeny.

Kak jemu to skutkowanje Boże wutrobu hnujesche, Gröpler w lěcźe 1865 ßwojemu pschecźelej pißasche:

„S cźeźkej wutrobu jědźech ja 5. junija 1850 do Schczecźina a dźenßa dyrbju s Jakubom khwalicź: Ja njeßym hódny wscheje ßmilnoscźe a ßwěrnoscźe, kotruž Bóh na mni cźinił je. Ja njemějach niczo hacź tón kij, jako do Schczecźina pschińdźech a dźenßa mam dwoje wójsko. Ja ßym pschedstejicźeř dweju rjaneju wustawow sa ßlepych. Ja steju psched tym wschěm s tym wusnacźom: To je dźiw psched mojimaj woczomaj, to pschińdźe wot teho Knjesa.“

Sstyschmy hischcźe něschto wo tym dźiwnym mužu ßamym. Wón běsche žiwy cźlowjek, kiž to cźeźko njenjeßesche, so běsche ßlepy. Tak wěscźe stupajo by tón wulki muž khodźił, so tón, kotryž jemu njeby do woczow pohladnył, sa tym pschischoł njeby, so ma ßlepeho psched ßobu a wón ßo se ßwojim žiwym wótrym duchom wschudźom tak derje snajesche, so by husto kaž widźazy powjedał. Gröpler běsche ßo tak s měrom pod ßwój kischiž podał, so wón, hdy by jeho něchtó wobžarował, wo tym wulkim wužitku, kotryž ma wón psched widźazymi, by tak powjedacź wjedźał, kaž by jeho njetrjebał nichtó wobžarowacź, wjele bóle jemu jeho sboże sawidźecź.

Wón pak bu tež w ßwojej ßwěrnoscźi cźeźko pruhowany. Jeho mandźelstwo běsche Bóh se 6 dźěczimi žohnował, wot kotrychž jedyn ßyn a dwě dźowzy hižo saßo sahe wumrjechu. Tehdy wón pod ßylsami praji: „Tón Knjes je jo dał, tón Knjes je jo wsał, to mjeno teho Knjesa budź khwalene!“ — Jako pak Bóh tón Knjes ßwoju ruku wupschestrě a jemu radoscź jeho wutroby, teho najstarscheho ßyna Moriza wsa, běsche tón ßylny muž kaž słamany. Hólz běsche s njewurjekniwej luboscźu na ßlepym nanu wißał, běsche jeho wschudźom pschewodźał a Gröpler widźesche hižo w tym kcźějazym hólzu ßwojeho naßlědnika w sastojnstwje. Hězna kgoroscź pak jemu radoscź wutroby wsa. Wón běsche wuras najhłubscheje srudoby, hdyž wón někotre dny po ßmjercźi ßwojeho ßyna k ßwojemu najlubschemu pschecźelej te ßłowa praji: „Tón Knjes je tola prajił: Sbóžni ßu cźi srudni, pschetož woni budźa troschtowani — ja ßym woprawdźe wcźipny, kak budźe Bóh to dokonjecź, mje w tej wulkej srudobje troschtowacź.“ — A tón Knjes je to dokonjał. Gröpler je posdźischo ßam wusnał: „Tež sa tón cźaß srudoby ßo ja Bohu s zyłej wutrobu dźakuju; ja wusnaju, wón běsche sa mnje s wulkim žohnowanjom.“

To žohnowanje wobstejesche woßebje w tym, so bu w ßwojej wěrje pschezo wěscźischi. Cźim bóle jeho ßleposcź wot swonkowneho ßwěta wotdźělesche, — a s tym ßynom běsche najžiwischi swjask se ßwětom shubił — cźim bóle ßo wón wróczi na ßame wobkhadźowanje se ßwojim Bohom w modlitwje. Wón by husto prajił: „Schtož dyrbicźe ßebi nadźěłacź, to ßebi ja wuproschu. Modlenje je moje dźěło.“

S dobrym pschecźelom wón junu wo wěstoscźi nascheho schtanta hnady rěczesche a jemu zyle dźiwny ßón, kotryž běsche ßo jemu dźał, powjedasche. Wón praji: „Hdyž ßo nam ßlepym něschto dźije, my, kaž wy widźazy, snamjenjow njewidźimy, ale my jenož hłoßy ßłyschimy kaž w žiwjenju. Ja ßym psched krótkim wo ßnje hłóß ßłyschał, kotryž mje wołasche. Ja wotmolwich: „Tu ßym!“ Duž praji tón hłóß: „Ja ßym Knjesowy jandźel a mam tu wulke knihi, w tych knihach steja wschitke dny twojeho žiwjenja napißane wot twojeho dźěczatstwa a wschitke twoje hrěchi, kotrež ßy w twojim žiwjenju cźinił, ßu w nich pißane.“ Ja ßo najprjedy khětro strózich, ale ja ßo mojeho Knjesa a sbóžnika troschtowach a s měrom dale rěczach: „Tak, duž cźitaj mi s tych knihow, schtož tam wo mni steji, pschetož ty wěsch, so ßym ßlepy a cźitacź njemóžu.“ Duž jandźel khwilu mjelcźesche, potom wón wotmolwi: „To by pschejara dołho trało, Gröplerjo, duž chzu tebi s krótka prajicź: „Twoje hrěchi ßu wschitke wuschtrychnjene s krwju Jesom Khrysta.“ Komuž ßo tak dźije, je wěscźe dźěczo Boże.

Hdyž běsche tón ßwěrny muž wobaj wustawaj sa ßlepych sałožił, běsche jeho hłowne dźěło dokonjane. Wón nětko wutwarjesche a wudokonjesche. Jeho mozy pak sapoczachu wotebjeracź. Wón bě cźerpjazy a duž dyrbjesche ßo rossudźicź, wodźenje do druheju rukow pschepodacź. W lěcźe 1874 da ßo pensionerowacź a 1. okt. ßo do małeho twarjenja, kotrež běsche ßebi w bliskoscźi teju wustawow sa wumjenk natwaricź dał, pscheßydli. Khwatajzy s nim k kónzej dźěsche. Wón ßo ßwěru na ßwoju ßmjercź pschihotowasche. Husto by ßo modlił: „Bože, budź mi hrěschnikej hnadny!“ abo ßebi khěrlusche spěwał; woßebje tu schtuczku:

„Ach, sapisch moje mjeno
Do knihow žiwjenja!
Swjež moju duschu jeno
Do rjanoh' brěmjeschka,
Hdźež selenja ßo prawi
A kcźu tam psched tobu,
Dha moja duscha sjewi,
So pomhasch s luboscźu.

19. januara 1875 wón s měrom a cźische wußny, haj sbóžnje, kaž běsche poßleni cźaß husto wusnał: „Ja ßym sbóžny. Ja wěm

woprawdźe, so Jesuß Khrystuß do ßwěta pschischoł je, hrěschnikow sbóżnych cźinicź."

Na Boha ßo spuschczecź mamy!

(Po němskim.)

Kajke běsche to sboże! Żanej druhej na ßwěcźe njeběschtaj, kotrejż byschtaj ßo tak lubo měcź móhłoj, każ Handrij a Lejna. Lejna ßłużesche pola woßebnych knježich; Handrij dźěłasche w wulkej fabrizy. Na rejwanskej łubji běschtaj ßo sesnałoj a Lejna běsche ßo Handrijej wusnała, so ma ßłużenje ßyte a Handrij běsche jej wotmolwił, so je też wěcźneho napominanja stareje macźerje ßyty, kotraż jeho każ schulskeho hólza ke mschi scźele a jemu żaneho wjeßela po cźężkim dźěle njepopscheje. Duż buschtaj por. Do Bożeho doma wobaj njepschińdźeschtaj. Stawnik jeju hromadźe prajesche. Mała kwaßna hoscźina bu wuhotowana. Taj żaneho sbóżnika njetrjebaschtaj!? Lejna mějesche někotre sta toleŕ a Handrij běsche ßebi napominany wot ßwojeje stareje macźerje něschto stow hriwnow nalutował; k temu mějesche w fabrizy dobru saßłużbu. To by tola zyle dźiwno było, hdyż tymaj dwěmaj hicź njedyrbjało!

Lejna pak chzysche knjenju cźinicź, ßłużenja bě ßo nabyła. Wona pak też po ßwojim schtancźe żiwa bycź njechasche. Pola woßebnych knježich ßłużo, běsche ßo na dobru kuchinu swucźiła a wona derje wjedźesche, kak woßebne knjenje wschitko cźinja, ale niz, kak dyrbi rjemjeßłnikowa żona cźinicź. Hižo prěnje dny běsche teho dla swada.

Handrij dyrbjesche rano sahe na dźěło. Jeho stara macź by stajnje prjedy njeho stanyła a jemu khofej pschihotowała, bjes tym so by ßo wón swoblekał. Lejnje ßo stawacź njechasche a khofeja swaricź husto doscź njemóżesche, dokelż ßebi doscź drjewa do kuchiny nanoßyła njebě.

Handrij by bórcźał: „Ty masch tola wodnjo khwile doscź, ßebi wuhla a drjewa nanoßycź."

Lejna pak wotmolwi: „To by mi było; te cźężke wuhle pjecź skhodow s pinzy horje bětlowacź; ně, to móżesch tola ty ßwojej żonje k luboscźi cźinicź."

„Hdyż ja zyły dźeń w fabrizy dźěłam a w pocźe ßwojeho wobliczja namaj khlěb saßłużu, njech m potom domach kuchinski hólz bycź."

„Dha pschistaj mi żonu, kotraż to cźini; żaneho wuhla wjazy horje njenoschu."

„Schto ty prajisch? Njewěsch, schto ßy ty była?"

Lejna pak njechasche wjazy bycź, schtoż běsche była, wona chzysche knjeni bycź, teho dla dźě běsche ßo woženiła. Wona ßebi żonu na pomoz wsa. Stara khuda wudowa, kotraż mějesche pjecź dźěcźi seżiwicź, tej młodej żonje wuhlo s pinzy horje noschesche. Haj ßamo druhe dźěła dawasche ßebi Lejna wot teje stareje żony cźinicź, wona pak prósna pschihladowasche. To pak pjenjesy płacźesche. Lejna běsche na dobru jědź swucźena a chzysche ju też nětko měcź. K temu bě saßo pjenjes trjeba. Handrijowa msda wjazy njedoßahasche. Lejna na njeho ßwarjesche. „Daj mi pjenjesy!" by wona prajiła, hdy by ßo hórschił na hubjenu jědź. Wona pak by ßebi ßamej najlěpsche napjekła, hdy by wón na dźěle był. Jemu by wona dała w hubjenej drascźe khodźicź, wona pak by ßo najkraßnischo woblekała. Duż bu Handrij skóncźnje njescźerpliwy. Wón ßo roshněwa a dźěsche s domu won. Lejna sa nim s pjascźu hrożesche a wołasche, so je wjeßeła, so je jeho wotbyła.

Handrij cźehnjesche do zusby. Wón by lěpje cźinił, hdy by k ßwojej macźeri schoł, ale — jeho běsche haňba.

Lejna běsche někotre dny dale tak żiwa, potom pak żanych pjenjes wjazy njemějesche. Handrijowe nalutowane pjenjesy běchu dawno hižo pschetrjebane, jejne pjenjesy na hypotekach stejachu. Wona dyrbjesche ßo sa dźěłom roshladowacź. Najradscho by saßo na ßłużbu cźahnyła; ale to ßo njehodźesche, pschetoż wona běsche ßamadruha. S cźężkej wutrobu ßo rossßudźi, ßama na dźěło khodźicź. Wona nětko bórsy nawukny wuhlo s pinzy horje noßycź. Stysknjwje tej hodźinje napscheczźiwo hladasche, hdyż njebudźe dźěło wjazy sastaracź móz — a pomału ßo sapocźa w ßwojej wutrobje kacź.

Wona ßo prascheschе, hdźe Handrij je, najprjedy ßama ßwoje dla, ale s tej starosczu też starosczź wo mandźelskeho jej do wutroby pschińdźe a to pschezy móznischo, cźim dlěhe ßo podarmo sa nim prascheschе.

Wona porodźi lubosneho ßynka a to dźěcźatko saschcźěpi jej horze żadanje po wujednanju s lubym mandźelskim do wutroby. Wona nawukny ßo modlicź, pschi łóżku lubeho dźěscźa wołasche k ßmilnemu Bohu, so chzył dźěcźatku nana saßo dacź, kotrehoż běsche wona jemu wsała.

Bóh bě pokutnej wutrobje hnadny. Wón też do Handrijoweje wutroby horze żadanje po żonje a dźěscźu wuliwasche. Lejna jeho wjeßeła domoj witasche:

„Handrijo, mój luby Handrijo — —!"

„Haj — moja luba!"

Jako bě pschi dźěscźowym prěnje nanowe wjeßele nimo, ßo żona k lubemu mandźelskemu s tej prósstwu pschibliźi:

„Stupmoj k woltarjej, Knjesowe żohnowanje ßebi wuproßycź sa naju mandźelstwo!"

„Haj moja luba", scheptasche Handrij; „tón dźeń, hdyż budźe hólczk kschcźeny. Tu na ßwěcźe żaneho sboża bjes njeho njeje, wot kotrehoż ßameho wschitke sboże a żohnowanje pschińdźe."

Handrij a Lejna běschtaj wot nětka prawje sbożownaj. Sa lěto wobradźi Bóh dźowcźiczku. Nowe żiwjenje sakcźěwasche w domje, pschetoż tón Knjes běsche ßobu w domje se ßwojim żohnowanjom.

R.

Roshlad w naschim cźaßu.

Po nětcźischim resultacźe wukałanskich wólbow ßo sda, so budźe wjetschina sa powjetschenje wójska. Sozialdemokratojo ßu wot 36 na 43 pschischli. S tym drje ßo woni żałoßnje hordźa a hawtuja w ßwojich nowinach, jako by nětk hižo revoluzija psched durjemi była. Najważnische budźe, so ßu nětk wschitke druhe strony pscheczźiwo nim psches jene tak derje s wotpokasanjom jich njeprawych a njesakońskich żadanjow, każ s dopjelnjenjom jich prawych a dobrych wězow.

Wulke njesboże je ßo na morju stało. Jendźelska wójnska łódź „Viktoria" je na Syriskim brjosy s druhej łódźu Camperdowa hromadźe storcźiła a ßo zyle ponuriła. Wjazy hacź 300 łódźnikow, bjes nimi też admiral Tryon, je żiwjenje shubiło. Khěżor je dla tuteho żałoßneho njesboża jendźelskemu knježeŕstwu ßwoje najwutrobnische dźěłbracźe wuprajił.

W Schneidemühlu w Pósnańskej běchu studnju ryli. Na jene dobo wuliwasche ßo woda tak móznje a wupluny ßo tak wjele semje ßobu, so ßo wokoło 21 khěżow rostschaße. Wobydlerjo dyrbjachu je wopuschczźicź a je psches to wulka nusa nastała. Schkoda wucźini wjazy hacź jedyn milijon hriwnow. Nětk je móżno było, studnju samknycź. Wjele cźeßnych mużow ßo wobrocźi na kscheścźijansku luboscź s prósstwu wo pomoz.

Kak mamy ßo sa dźěcźi staracź?

Ja chzył snacź teho nana, kotremuż by wscho jene było, hacź ßu dźěcźi pózcźiwe abo njeduschniki. Pytaj jeho po ßwěcźe; sawěscźe lohzy jeho njenadeńdźesch! Njech je ßam pschezo, kajkiż chze, ale to hischcźe jeho tola trochu hrjeba a stara, so by duschne dźěcźi měł. — Njecham ßo jemu dźiwacź. — Hdyż je dźěcźo tajke dobre selo, stary nan na wumjeńku skoro wucźuje, schto to rěka, njeduschnych dźěcźi nan bycź — a husto drje ßebi macź mjelcźo ßylsu trěje na ßwojej stwicźzy. — Haj, cźiń wscho móżne, so ßo cźi njeby tak stało; to rěka: wocźehń ßebi ßwoje dźěcźi derje! Dobre, pózcźiwe dźěcźi ßu sboże sa starscheju, tola niz jeno sa njeju, ale też sa wschitkich, kiż wobkhad s nimi maja abo směja. —

Praju dale, dobry cźlowjek bycź je najwjetsche sboże na ßwěcźe. Schtó mi nochzył prawje bycź dacź! Starschi pak lubuja ßwoje dźěcźi a chzedźa, so by ßo jim derje wjedło. Ja chzu jim wupowjedacź, schto maja cźinicź. Njech je derje wocźahnu a potom ßu ßo po ßwojej móżnoscźi najbóle wo jich sboże postarali — a hdyż něhdy tu njebudźa wjazy na tutym ßwěcźe, „Budź dźak do wěcźnoscźe!" budźa wschědny pacźeŕ ßwojich dźěcźi słyschecź a derje budźe sa nich a derje sa dźěcźi. — — Dobry cźlowjek je ßam ßwoje sboże. — Njeje temu woprawdźe tak?

To rjenje pósnajemy, hdyż na słóstneho hladamy a widźimy, kak jemu je. Tón, kiż niczo słeho ßebi wědomny njeje, móże derje bjes stracha bycź. Schtoha móże ßo jemu stacź tak jara słeho! Tajkeho słeho tu sa njeho na ßwěcźe njeje, so njehodźało ßo sabycź, so njemóhł ßo troschtowacź se ßwojim lubym Bohom.

Tón pak, kiż je wschelke wězki sworał, ßo spochi boji, so ßo jemu to wot druhich stanje, schtoż je ßam nacźinił druhim a nima wjele měra ani w nozy ani wo dnjo — a ßo boji psche niczo a

ſa niczo husto doſcź. Sskowczko ſaßłyſchawſchi, ſ ruku machanje wuhladawſchi ßudźi duzy tak a hinak, ſo wo nim powjedaja; ſo niczo dobreho, to je wěſte a czeho dla? Teho dla, ſo dobrych poczinkow nima. — Kak jeho to pali; wſcho wjazy widźi, hacź je. — To je mi rjany měr. — Hdyź dale dźe a polěpſchenja njehlada, njeměra njeje ženje mjenje; ßebi ßamemu wſchak wuczeknycź njemóže a byrnjeź ßo do ſtudnje ryk. Wbohi to czlowjek a wobžarowanja hódny! Sa měrnym wjeßelom žada a trada wutroba — a ßwoje wjeßele ſpochi ſ nohomaj tepta. — Kak rady by ßo ſawjeßelik; ale to ſcherjenje, wón ßam, wot njeho ani njepopuſchczi — a ſ nim je wſcheho wjeßela kónz. Podtłóczicź dyrbi wſchě ßwoje dopomnjecze; potom hiſchcze je najſbožownischi, hdyź niczo wo ßebi njewě. To je mi rjane ſboże a wjeßele! Teho jemu też ſkót ſawidźak njeby. —

Stawiſny rěcza wo ludźoch, kiž ßu ſe ſtrachom mrěli, kiž ßu w nozy ſe ßobu dźěłali a ſe ßwojej ſłóſczu a na ranje njejßu měra poměli, kiž ßu běhali měſto wot měſta, ſo bychu ßebi ßamemu wuczekli, doniž ßebi njejßu mjecź k wutrobje kłóli w myßlach, ſo ßo tak wukhowaja ßurowym czwilam. — Wboſy! — Tam jim njebudźe lěpje, ale budźe wjele hórje. — Staj, hdyź móžeſch, wěcźnje žiwy kužoł ducha, kiž ſa wjeßelom dźe a ſboże ſpochi chze! Ty budźeſch ßo podarmo ſapjeracź a podarmo gwałtowacź. Ty chzeſch ſbožowny bycź — to w tebi nutska tczi, hłubſcho hacź ſchto druhe. Hdy by ßo czi do prědka prajiło: „ty budźeſch wěcźnje njeſbožowny“, czma by była na dobo wokoło tebje a ja njemóžu wugruntowacź teje ſrudoby, kotraź by cze wobjała. Ale wěſch — to by był w heli. Kak by žadał kóždy ſtawiczk na tebi, ale njemóžno — to je to ßłowo, kiž helu tak ſatraſchnu czini — njemóžno. Ja njechał twojej wocźi widźecź, kotrejź byſchtej chzyłej ſe ßwojeju dźěrow wuſtupicź! Podarmo! — by ßo ſaßo wotwołało ßurowje a ſadwělowanje by było kónz, a tola ſaßo niz kónz, ale ſapocźatk noweje czwile. — S teho wſcheho drje je widźecź, ſo je dobra a nuſna wěz, dźěczi derje wocźahnycź, dokelź wot teho wotwißuje naſche ſboże a ſboże dźěczi. Ale je to też naſcha ßwjata, kruta winowatoſcź; — dokelź je Boża kaſnja. Czim bóle naß wjaſa, czim bliže k nim ſtejimy. Njech ßu ſtarſchi, njech ßu wuczerjo — ſtare prajenje je, ſo dyrbja hrěchi ßwojich dźěczi ßobu njeſcź. Starſchi a wuczerjo ßu czi, kotrymź Bóh tón Knjes te małe pſchiporucza. Wón je wam je dał njewinowate, hladajcze ßo, ſo njebychu ſ waſchej winu tryſk nawukłe a ſe ſłóſczu pohrajkałe. To je jěd, wjetſchi hacź je ßwět hdy widźał. — Kak pak móže ßo temu wuczeknycź? Sswět je ſłóſcze połny, wſchudźom ßo róſdźera. Schtóź ma wocźi, dyrbi pak widźecź. Ale widźenje njeczini hižo ſłóſcź, ßymjenje hiſchcze k temu ßłuſcha. Tutemu njedaj dóńcź do wutroby; ale warnuj ju, hladaj ju a wobdźěłaj ju. — Hdyź rolu puſtu leźo woſtajiſch, njetrjebaſch ßo wo njerjad ſtaracź. — Schto mamy czinicź? Starſchi, hladajcze waſche dźěczi! To by była prěnja kaſnja. Schto pak je ſ tym prajene? Pſchede wſchěm niczo druhe hacź „budźcze ßami pózczíwi, kaź chzecze, ſo bychu wone byłe“. Wone wot waß ſpochi wuknu rěcź a poczink wſchelki a njedyrbjałe też wot waß nawuknycź wſchědny waſch ßakr, wſchědnu waſchu ſłóſcź? O hladajcze na nje, hdyź maja ßwój hrajk — a bórſy wuhladacze, kak wſcho po waß czinicź dokonjeja. Maja krowy a konje, a njeſtaraj ßo, ſo rěcze doſcź njeſměja. — Rěcze, kotreź ßy lědma ſ huby puſchczik, ßo mozuja a hižo doſcź wuſchiknje trjebaja. A ſ rěczu po czaßu ßobu wuknu myßl. — Maja klamy a njewjedźa dowukhwalicź wězy, kotreź maja na pſchedań. Schtó by je ſa mudre měł, małe ſchibaki! Kajke było to dźiwanje, bychmy-li ſpochi a hacź do dna je wobkedźbowacź móhli! Jich zyłe žiwjenje je naſche žiwjenje a ſchtoź my ßmy, to ßu wone — mały kuß mjeńſche ßu — to je to zyłe. —

Njech je mjes ſtarſchimi njepſchesjenoſcź, ſawěſcze wukhowana njewoſtanje dźěczom. „Komu ßy dobry?“ hdyź ßo mólczkeho wopraſcheſch, wón budźe czi wjedźecź ßwoju portu dźerźecź a „nanej“ abo „maczeri“ ſmějeſch wotmolwjenje — a ma ßwoje winy ta mała hłowa. Czakaj, móžeſch duzy wohladacź! Macź je jeho biła a nětko běźi k nanej a nan jemu pócźnje pomhacź a majka jeho. Tu maſch tu winu. A hdyź je ſwada naſtała mjes małymi: „Czakaj, ja budu maczeri rjez“ a twochnje tam, hdźeź wě, ſo budźe jemu pomhane. „Mały filoſof“, bychmy rjekli a je k ßměcham husto doſcź, ale ſrudne ßobu, hdyź widźimy, kak ſłe na ſłe ſcźěhuje, kak roſcze a ßo ßymjeni.

Haj, maczi, na to njehladaſch, ſchto ßebi wocźehnjeſch, a potom, hdyź je kopſchiwa wulka wuroſtła, ßo k Bohu wołaſch: „Ssym ßebi to ſaßłužiła?“ — Hdy by do dźěſcźa hladacź móhła a wſcho pſchehladacź, kak je to wot prěnjeho běhanja ßem hacź do dźenßniſcheho dnja k temu dóſchło, ſchtoź je — ty by wotmjelkła, wěř mi. Abo njewěſch traſch ßo dopomnicź na to abo tamne ßłowczko, na tón abo tamny njedobry poczink? je ßo tebi wěſo tak wußunyło; a hladaj, nětko maſch, ſchto je tu ſ njeho wuroſtło! Jeno na ßwoju wutrobu ßo bij a wuſnaj ßo, „ja ßym wina“ a někotryźkuli nan njech pſchiſtaji „ja ßobu“. —

To njeje jenoź rěczane ſa ſtarſchich, ale też ſa kóždeho druheho, kiž ma ſ dźěczimi wobkhad — ſa czeledź. Njech ſdźerźi pſchi ßebi ßwój njepoczink a ßwoju njehańbitu rěcź — won wutwochnywſchi pſched dźěczimi je jim pohórſchk. Abo njewjedźa ßo dopomnicź na ßurowe ßłowa, kiž je Jeſuß ſarěczał na tych, kiž pohórſchka dawaju mólicźkim; — a wſchón druhi wotroſczeny lud njech czini też po tym a njech prjedy ßwědomicze wobhladuje, ſchto rěczi a hdźe je.

To maja husto ßwoje wjeßele, ſo małe wuwuczuja w tym abo tamnym — ale ſawěſcze wſcho bychu też ſaßo wróczili, hdy jeno by móžno było. Dźěczi do korczmow ßobu bjeru a to maja ßwoje wjeßele ſ nimi, dawaju k piczu a ßměja ßo jim. Dźěczo měni, ſo prawje czini — a wě drje lěpje? wbohe!

(Skónczenje pſchichodnje.)

Hlaj, ja czinju wſcho nowe.

(Sjew. Jan. 21, 5.)

Na kajke waſchnje ßwjaty Duch žiwjenje pſchinjeße do póhanſkeho ßwěta, wo tym dwaj pſchikładaj:

Czorny ſchklova, kotryź běſche ßo k kſcheſczijanſkej wěrje wobrocził, bu něhdy wot ßwojeho europiſkeho knjeſa, kotryź běſche njewěrjazy a husto kſcheſczijanſku wěru wußměſchowaſche, krwawy ſbity. Na leßniwe praſchenje ßwojeho knjeſa: „Schto pomha tebi nětko twój Jeſuß?“ wotmolwi czorny ſ měrom: „Wón mi k temu pomha, ſo wam wodam.“

Druhi, kotryź běſche teho Knjeſa Jeſußa namakał, ßwojim krajanam bibliju ſ tymi ßłowami poruczi: „Dźěczi, hlajcze te knihi. Wone ßu naſche bohatſtwo. Hdyź ßmy bjes khlěba, tu khlěba teho žiwjenja namakamy. Hdyź naß zyły ßwět wopuſchczi, tu mamy, ſchtoź naß nihdy njewopuſchczi a hdyź junu wumrjemy, tu mamy wěcźne žiwjenje.“

Hiſchcze wjele tajkich pſchikładow móhło ßo podacź, kiž nam jaßnje wobßwědczuja, kak je Khryſtußowy Duch žiwjeńſka móz, kotraź wſcho nowe czini, hdyź ßo jej czlowjek pſchewoſtaji. So tola czi póhanjo naß kſcheſczijanow njebychu ju do haniby ſtajili! Spěwajmy: O ßwjaty Ducho! pój wſchak k nam!

Sswjedźeń ſa mißionſtwo bjes póhanami

ſměje ßo **ßrjedu 12. julija** w **Budyſchinku.**

Sserbſka Boža ßłužba popołdnju w 2 hodź., prědar knjes farar Wicźas ſ Noßacźiz.

Němſka Boža ßłužba popołdnju w 4 hodź., prědar knjes kapłan Kſchižan ſ Hodźija.

Wſchitkich pſchecźelow mißionſtwa najwutrobniſcho pſcheproſchuje

zyrkwinſke prjódkſtejerſtwo w Budyſchinku.

J. Gółcź, farar, pſchedßyda.

„Pomhaj Bóh“ je wot nětka niz jenoź pola knjeſow duchownych, ale też **we wſchěch pſchedawarńjach „Sserb. Nowin“** na wßach a w Budyſchinje doſtacź. **Na ſchtwórcź lěta** płacźi wón **40 np., jenotliwe czißła** ßo po **4 np.** pſchedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farar w Krjebi; ßoburedaktor: farar Gółcź w Budyſchinku. Czíſchcź a naklad Ssmolerjez knihicźiſchczerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 28.
9. julija.

Lětnik 3.
1893.

Sserbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

6. njedzela po ßwj. Trojizy.

Mat. 5, 10—12: „Sbóżni ßu czi, kiž prawdoscze dla pschescziehani budzo, pschetož jich je to njebjeske kralestwo. Sbóżni scze wy, hdyž waß ludzo moje dla hanja a pschescziehaju a rěcza wscho sle na waß, hdyž na tym lżu: budzcze wjeßeli a sradujcze ßo, pschetož to budze wam w njebjeßach derje sapłaczene. Pschetož tak ßu pschescziehali tych profetow, kiž prjedy waß byli ßu."

To je ßłowo nascheho lubeho sbóżnika, kotrehož wěrnoscz ßu shonili wschitzy martrarjo stareho a noweho czaßa, tež czi, kiž ßu w noschim czaßu w póhanskich stronach ßwoju wěru s czerpjenjom a se ßmjerczu sasyglowali. A hdyž tež ßmy my jenož mały kusk tuteho pschescziehanja dla prawdoscze shonili, dha ßmy my tež shonili, so je tola sbóżne, sa dobru wěz sbóżnikowu něschto czerpicz. A w czim dha leži tale sbóżnoscz? W tym, so runje czerpjenje dla Khrystußa na najtwjerdzischo s nim sawjasa. Potom ßy daloko krocził w twojim kscheszijanskim žiwjenju, hdyž budzesch prěni ras dla twojeje wěry abo dla twojeje bohabojasnoscze saprěwany abo wuschwikany. Potom ßo rosruba móst, kiž sady naß wróczno wjedze do ßwěta; potom ßo dokonja nasch ßlub s Khrystußom; wón je sa naß czerpił, my czerpimy nětk tež něschto mało sa njeho! Potom czujemy tež Knjesowu móz móznischo w naschej ßłaboszczi hacz prjedy a njeczujemy tak jara czerpjenja a pschescziehanja; ale, kaž je wołał martrar stareho czaßa, my njejßmy wjazy czi, kiž czerpja, Khrystuß wosmje wot naß czerpjenje; my njenjeßemy kschiž, ale kschiž njeße naß.

A dokelž je tam njebjeske kralestwo, hdzež je Krystuß, teho dla pschistaji tón Knjes jow sa tych sbóżnych, kiž ßu dla prawdoscze pschescziehani, to ßlubjenje: jich je to njebjeske kralestwo. Tole ßlubjenje bě hižo prěnjemu sbóżnych khwalenju pschidate, nětk je wone date poßlednjemu, pschetož w nim leži zyła sbóżnoscz ßama.

Ale hižo widzi tón Knjes, so budza ludzo lohko jeho ßłowo wopaczinje rosymjecz. Rucze wschak ßu s wjetscha ludzo hotowi, hdyž maja něschto wot druhich czerpicz, tole czerpjenje sa tajke měcz, kotrež pschihotuje njeprawdoscz tych druhich jich ßamßnej prawdoszczi a tež saßłużene poßwarjenje sa njesaßłużene pschißłodzenje ßebi jako czescz pschizpicz a sa msdu sa to wobhladowacz. Duž wospjetuje luby Knjes ßwoje poßlednje ßłowo, ale wón to ßam hischcze bóle wujaßni: Sbóżni scze wy, hdyž waß ludzo moje dla hanja a pschescziehaja a rěcza wscho sle na waß, hdyž na tym lżu.

Po tajkim schtož prěni ras rěkasche: prawdoscze dla, to rěka nětk moje dla. S tym chze tón Knjes na to pokasacz, so wón ßam je nascha prawdoscz. Hdyž my dla ßwojich skutkow prawje khostani ßmy, by ßo tole ßłowo wobßwědcziło, hdy bychmy chzyli jo na ßo czahnycz, haj, teho bychmy hanili, kiž je jo prajił, pschetož my bychmy jeho mjeno k pschikryczu słóscze czinili. Ale tež potom, hdyž ßo nam dobrota s njedzakom sapłaczi, hdyž ßo nascha luboszcz wotstorczi, tež potom njeje hischcze pschezo runje tole ßłowo balsam na nasche rany. Tole ßłowo je jenož sa tych, kiž maja dla Jesußa něschto czerpicz. My pak dyrbimy spósnacz, so ßo tajkich czerpjenjow mało pola naß namaka. To leži na tym, so njeje doscz khroblosczje a

hotowoſcźe, Jeſußowe mjeno wſchudźom wuſnacź a ſa jeho ſtopami khodźicź, bjes nami. Duž dajcźe nam derje wopomnicź, ſo tón Knjes woła: Běda wam, hdyž kóždy derje wot waß rěcźi, ſo wón jow k ßwojim ſpytowanym wucźomnikam praji: Budźcźe wjeßeli a ſradujcźe ßo, pſchetož to budźe wam w njebjeßach derje ſapłacźene. Pſchetož tak ßu pſcheſcźěhali tych profetow, kiž prjedy waß byli ßu. Hižo na ſemi je wulka mſda ſa tajke cźerpjenje. Martrarjowa krej je pſchezo ßymjo teje zyrkwje była a ßnano něhdy njeje žadyn wěrnje wěrjazy pſcheſcźěhany, kotrehož cźerpjenje njeby wjele nje-pſchecźelow wo kraßnoſcźi kſcheſcźijanſkeje wěry pſcheßwědcźiło. Ale w njebjeßach budźe mſda hiſchcźe wjetſcha. Kaž je Bóh tón Knjes profetam ßwěrnoſcź ſapłacźił, tak póndźe ßo też junu nam a my budźemy w jich towarſtwje, w towarſtwje najßwjecźiſchich a naj-ſbóźniſchich cźłowjekow, wěcźnje ſbóźni. Duž piſche ßwjaty Pawoł: To je ſawěſcźe wěrno: jeli ſo my ſ nim wumrjemy, dha ſ nim też žiwi budźemy, jeli ſo ſ nim pſchecźerpimy, dha budźemy też ſ nim knjeźicź. (2 Tim. 2, 11. 12.)

Dajcźe ßo nam běděźicź dobre běděźenje teje wěry! Dajcźe nam cźerpicź ſ tym Knjeſom! Wón ma naß wyßokeje cźeſcźe do-ſtojnych, hdyž jeho dla cźerpicź ßměmy. Ale ſpytajmy ßo też ßwěru, hacź woprawdźe jeho dla cźerpimy, a niz ſa naſche hřěchi, ſa naſchu njepſchecźelniwoſcź, ſa naſchu njepoßłuſchnoſcź, ſa naſchu žadoſcź. Tajke cźerpjenja nimaja žaneje hinaſcheje mſdy, hacź roskacźe a poroki. A hdyž też ſwonkownje dla teho Knjeſa cźerpicź nje-trjebamy, nutskownje dyrbimy to wſchitzy jako wěrni kſcheſcźijenjo. W tym wone wobſteji, ſo my kſchižujemy ßwoje cźěło ſe wſchěmi žadoſcźemi a ßo wotrjeknjemy wſchemu ßwětnemu, ſo bychmy Jeſußowi wucźomnizy byli a Jeſuß Khryſtuß naſche žiwjenje a ßmjercź naſche dobycźe.

K tajkemu cźerpjenju pomhaj tón Knjes nam wſchitkim. Hamjeń.

Kak mamy ßo ſa dźěcźi ſtaracź?

(Skónczenje.)

Lěta ßu ßo minyłe a wěſch, hdźe maſch jeho pytacź, ßwojeho lubeho ßynka? Na poſcźěnju tam ßedźi ſapity — wodykawy; ale budź ſ měrom a njeſtawaj na njeho, prjedy ßebi ßam pſche-powjedaj, ſchto ßy ſawinył.

Wěricźe traſch wy, ſo je temu derje, kiž je wopiłź? To jeno ßebi njedajcźe narěcźecź! Kak huſto je hižo pſchi ßebi poręcźał: „Ně, chzu pſcheſtacź. Sso ßameho ßebje hańbuju, ſo ßym kaž ſkocźo a ßo ſ nim w błócźe walam.“ Njech ma nětko ßwój kónz. To je dźenßa rěcźane a jutſje — měniſch drje, ſo budźe dźerźane? Ně, je hórje wopity, dyźli hdy prjedy. Schto je wina teho? Wina teho je, dokelź je jeho wola ßłaba, a ſchtó je ju ßobu ßłabił? — a wina teho je, dokelź jeho lóſcht mózny, kaž torhaze ſwěrjo — a ſchtó je jemu k temu dopomhał?

O woſtaj wſchu ſkórźbu a wobpłakuj radſcho ßwoju winu, hacź ſo płakaſch na ßwoje hubjenſtwo, a ſkerje budźe cźi pomhane. Daj temu Bóh!

Druha kaſnja by była ſa ſtarſchich: „wucźcźe waſche dźěcźi!“

Schto maſch wſcho wucźicź małe ſtworjeńcźko? W kolebzy leźi a ſtawcźka hibacź njeſamóźe. — Cyły jeho khumſcht je płakanje — to je na ßwět ßobu pſchinjeßło, kaž by rjekł k wo-pomnjecźu na ſhubjeny paradis. — Kajku maſch haru ſ małym kurjatkom; jěſcź dyrbiſch dawacź do małeje hubki a potom móźeſch jemu nóźki ſtajecź. — Rěcźiſch na nje, a njewě ſchto chzeſch. Po cźaßu pócźnje po tebi cźinicź — je k ßměcham huſto doſcź — kajkeje prózy a mozy k temu trjeba. — Koruſchk ducha je ßo tak rjez pſchimnył a nětko žada zyrobu. — Zyroba ducha je wucźba; ſa tu ßo ſtarajcźe! — „Kajkež ßymjeſchko ßyjeſch, tajki ſmějeſch róſt“, to pak pſchi tym też derje wopomńcźe! —

Abo traſch wy tu ſtejicźe a njewěſcźe, kajku wucźbu byſchcźe njeßmjertnym duſcham dawali? To tola bycź njemóźe, abo wy njeſnajecźe ßwět a jeho powołanje a wy ßo tepicźe ßobu w błudach, kotrež wſcheho ducha k ſemi cźahnu, prjecź wot teho, kiž jeho ſtworicźel je; a jeho putaja do krutych putow, wot kotrychž wot-torhnjenja njeje a wot kotrychž wußwobodźenja njeje, ale ſ nimi hłubje nuts ryje ßo duch do teho „niczo“, ſ kotrehož je wuſchoł, — to rěka — do teho, ſchtož jeho (jeho wolu a póſnacźe) njeſpokoji, ale dale bóle mori. — Wboſy! — „Woni ßebi ryja ziſterny maſaneje wody, kiž wußaknje ſ jutſiſchim dnjom, a wěcźnje žiwy kužoł ßu wopuſchcźili, kiž je Jeſuß Khryſtuß!“ — Jeſußowa wucźba je wucźba njeßmjertnych duſchow — to je tón kužoł, kiž, hdyž we wutrobje žórko namaka, ßo dale žórli, hacź tuta ſemja ſe ßwojimi mrócźelemi ßaha, k temu, wot kotrehož je wſcho žiwjenje wuſchło. — Haj, mały cźłowjeko, móźeſch ßo k ßłónzu poſběhnycź? Ty by mi był! Poſpytaj a padaſch ſaßo k ſemi — to je kónz — ty njemóźeſch k ßłónzu; — móhł khodźicź a krocźicź dźeńk jako dźeńk, a by měł pſchezo jenak daloko k njemu a jenak bliſko. — Nje-dokonjeſch. A runje tak njedokonjeſch k Bohu ßo poſběhnycź ſe ßwojim miſernym roſomcźkom, kiž runje wě 2+2 je ſchtyri a ßebi Bóh wě ſchto na to bycź ſda. — Ně — dyrbi cźi něchtó pomhacź abo wěcźnje cźerchaſch po koliji tejele ſemje. A woprawdźe Bóh tón Knjes, a pſchede wſchěm Jeſuß Khryſtuß, je twój pomoznik, kiž cźi ruku ſlicźa, ſo by cźe wjedł. — Wón je na ßwět pſchinjeßł wjeßeke poßelſtwo a wotkrył je nam Boźe pucźe a luboſcźe. Wón je nam wotkaſał ßwoje ßłowo k wopominanju: „Ja ßym pucź, ßwětło a žiwjenje.“ Cźiňmy tak po nim! — Pata ßwoje kurjatka pod ßwoje kſchidła bjerje, ſo by je wukhowała; tak też dyrbi cźłowjeſtwo ßo khowacź pod ſchkit Jeſußowy abo póndźe pucź ſahubjenja. — Teho dla, lubi ſtarſchi, cźerpajcźe ſ tuteho kužoła! Ja wěm, ſo w naſchim cźaßu tónle kužoł bóle a bóle ßo ſamlěwa w někotrejźkuli wutrobje, ale ſ tym ryje ßo row wſchemu wjeßelu, a lóſchty a žadoſcźe jenož hiſchcźe potom na khwilu wokſchewjeja tajku wutrobu, kaž oaſy na wulkej, wulkej, njeßměrnje wulkej puſcźinje. — Njedajcźe ßo mylicź ſ tajkimi rěcźemi! Tak, luba macźi, pój jow a roſeſtajej ßwojemu dźěſcźu wucźbu wěrnoſcźe! Tebje najbóle poßłucha — ale tak prawje ſ nutrnej wutrobu to cźiń! Njewěriſch, kak wjele to wucźini. Sskowo, kiž je w twojej wutrobje žiwjenje nabyło, wožiwja też w małej wutrobje; wěř mi! — Powjedaj jemu, kak je Jeſuß-dźěcźatko w žłobju było, ßłabuſchke, khude, ſo njeje wjedźało, hdźe ßwoju hłowu połožicź a tola je było wſchehomózny Bóh. Pſchiſtaj ſ rjanym, nutrnym ßłowom, ſo je wſchitko ſ nim, ſ twojim dźěſcźom, pſchesjene měło; kak je ßwojimaj ſtarſchimaj poßłuſchne było. Dale ſpomń wo tym, ſo je Jeſuß na kſchižu ſa naß wumrjeł. Roskładuj jemu tu luboſcź, napominaj je tak prawje lubosnje, ſo dyrbi też tak poßłuſchne bycź a wſcho cźinicź ſ luboſcźe k lubemu Jeſuß-dźěcźatku, a ja bych chzył rady wjedźecź, hacź njeſmějeſch wjeßełoſcźe na ßwojim dźěſcźu. — Cźiń to kóždy dźeń rano a wjecźor a wuſpěwaj ſ nim nutrny pobożny pacźeř; to je ßłużba k Bożej cźeſcźi! Cźiń ſ luboſcźu a budźeſch něhdy rjez móz a twoje dźěcźo ſ tobu: „Bohu budź dźak.“

Ach wy njewěricźe, kak wola mozy nabywa, hdyž ßo ſpochi a wot małoſcźe ßem wucźi. — Jow pak njedyrbi hroſne ßłowo a puk bycź ſ wucźbu ſtowarſcheny; ale luboſcź a ſcźerpnoſcź, kotruž wěra wobkhowa, njech matej ßłowo; wonej budźetej je wjedźecź wjeſcź, kaž ßo ßłuſcha. Ty wěſch, kajkeje mozy ſłe nawucźenje nad cźłowjekom nabywa. — Ssy traſch ßo huſto ßurowje na tule wěrnoſcź dopomnicź dyrbjał a ßy na ßo płakał a ßy tola ſaßo podleźał, a wěſch, pſchecźelo, ſchtó by był, hdy by wot dźěcźazych dnjow ßem ßo ſtajał był? Tehdom to hiſchcźe tak wulka cźeźa njebě. — Ja chzu cźi rjez: „by ſtał kaž ſchtom we wichorach a njeby ßo ſhibował kaž ßycźiſny ſ kóždym ſadunjenjom wětſicźka ßwojich ſalóſchtowanjow. — Haj wy njewěricźe, kajku móz ma naſch wſchědny ſkutk! To je kaž kuluſchk, kiž ſ hórki běźi; trjeba hižo khětreho kamjenja, ſo by ſaſtał a khětreho ſapjeranja. Teho dla wucźcźe waſche dźěcźi ſ cźaßom, a wucźcźe je na prawe waſchnje.

Ja chzu tu jenož na najważniſche pokaſacź, na cźož měło ßo pſchede wſchěm najprjedy hladacź. Poßłuſchnoſcź, ſcźerpnoſcź a pſchede wſchěm luboſcź dyrbi ßo do małych wutrobow ſaſchcźěpicź. To ßu po mojim ſdacźu wobłuki, kotrež ßwět dźerźa, a hdźež ßu ßo puſchcźiłe, tam pócźnje ßo wjeſcź a jěcź, pomału — ale jědźe tola. — W naſchim cźaßu měło ßo to rospominacź a dyrbjałe ßo ſaßo ſ nowa ſpinacź tele wobłuki a to pſchede wſchěm w ſchuli a w ßwójbje. Sswjata bojoſcź dyrbi ſaßo bycź pſched ſtarſchimi a pſched tymi, kotrychž je nam Bóh tón Knjes pſchedſtajił, kaž je to prjedy hdy było.

Stara macź a ſtary nan na to ſkorźitaj, kak ßyn, knjes, na njeju ſtawa, ale ſtaj też ßamaj wina. — Mały je ſaſchkrěcźał, a ty ßy k njemu ſkocźiła, macźi; wón je ßwojeje wole był, a ty ßy jemu k woli była; wón je trózkał a ſ nóźkomaj a ſ rucźkomaj wokoło ßo bił, a ty ßy jeho pocźała proßycź, ſo by pſcheſtał. Je to tola ßłaboſcź była! Tu wucźbu je wón k ßebi brał a ſ kóždym lětom je hórſchi był — a wjetſchi knjes. Pruta ßy ßo dyrbjała pſchimacź. Brěſa je najlěpſche ſelo na ſkoby, a runje by bolało; hłojcźka dyrbi ßo ſhibnycź. Wěř mi, ſo ßo tak dźěcźi

skerje na storki žiwjenja pschiwucza, kotrež wschak tež pschezo tak mjedowe njeje. — Prut njech wuczi poßłuschnoscz a sczérpnoscz.

Najwažnische pak je a sakład wschěch druhich pózczíwosczow — luboscz. Tu wuczicz dokonja macz ßama a njeje trjeba, so ju powuczu. Czeho dla? Teho dla, dokelž ßwoje dzěczo lubuje. — Luboscz „korjeń" czěri pupki „luboscz". — Ale to chzu czi rjez, maczi, kajkaž twoja luboscz je, tajka budze w dzěsczu a teho dla dopomń ßo pschi tym na wažnu kasnju nascheho Knjesa: „Ty dyrbisch Boha teho Knjesa lubowacz s zyłej ßwojej wutrobu, s zyłej ßwojej duschu a s zyłej ßwojej myßlu." —

A tak Božemje, luby pschecželo; dyrbimoj ßo na rospucze dacz. Bóh njech by dał, so ßo strowaj saßo wohladamoj! —

Wo někotrych ludzoch, kotsiž ßo ßami do skaženja pschinjeßu.

(Po němskim.)

I.

Ssobotny wieczor je na kraju. Ssabatny měr ßo hižo sacżuwa. Tež se ßußodnych wßow swonja swony ßwjaty wieczor, ptaczki lubosne, ßłódke hłoßy spěwaja. Psches sahrody a łuki sczele ßłónzo ßwoje słote pruhi. Ssyno wokschewjazu wóń rosschěrja. Dwě dzowzy, kotrejž stej je hischcze junkrócz swobroczałej, dzetej domoj hrabje na ramjenju mějo.

W domje pak je wschitko hischcze žiwe. Hosposa pschińdze s czěrwjenym wobliczom s kuchiny, hdzež je tykanzy sa njedzelu do piezy seßadzała a na dzowku poßwariła, dokelž tak pomału wopłokuje. Jejny mandzelski stupi jej napschecziwo:

„Luba žona, njechasch ßebi nětko měra popschecz? Poßłuchaj, kak ßo ßwjaty wieczor swoni. Ja mam tu kraßne wukładowanje jutsischeho sczenja, kotrež bych rady s tobu pschecżitał. Njemóžesch na poł hodzíny do mojeje jstwy pschińcz?"

„To je njemóžne! Ja mam ruzy tak połnej dzěłacz, so njewěm, hdze mi hłowa steji. Njedzelsku drastu sa dzěczi dyrbju hischcze wuhładkowacz. Dobra stwa ma ßo hischcze rjedzicz. Hana se ßwojim dzěłom do prědka njepschińdze. To je žałostna wěz!" S tymi ßłowami hosposa dale běži, jejny mandzelski pak ßo se srudnym wobliczom do ßwojeje jstwy wróczi.

Wbohi mandzelski! Wboha žona! Tydzeń wot tydzenja žaneje měrneje hodzinki sa natwarjenje dusche! Wona dzěła a dzěła wot ranja hacz do wieczora a njepytnje, so ßo pschi tym pschezo hłubje do ßwojeho skaženja podawa. Wona je sabyła pschi ßwojim hanjenju a běhanju, so dyrbi wot ßwojeho dzěła junu wotpoczowacz pola teho Knjesa (Sjew. Jan. 14, 13). Wona ßo njecha wot teho Knjesa troschtowacz dacz w ßwojej prózy a wschitkim dzěle (1 Mójs. 5, 29). Jeje dzěłanja žadyn kónz njeje (Před. Sal. 4, 8). Wona sabudze pschi ßwojim dzěłanju ßo dzerżecz drjewa teho žiwjenja (Sjew. Jan. 22, 2—14). Haj, hischcze wjazy: Wona ma piku hižo w ruzy, so by tu hakosu rosrěsała, na kotruž je ju kschczeńska hnada stajiła.

Wboha žona, wostaj to njenusne dzěłanje! Czin, schtož masch czinicz a njesabudź ani wokomiknjenja, so ty ruzy trjebasch, ßo dzerżecz schtoma teho žiwjenja. Hewak ßo ßama do hłubiny skaženja storczisch.

II.

Psches woczinjene wokno czehnje miły, mjehki lětny powětr do studowazeje jstwy. Wschitko je tu s měrom, jenož tu a tam ßłyschisch, kak pjero psches papjeru jědze. Pschi sczěnach je wscho połne knihow nastajane. Tu ßu knihi najßławnischich a najnutrnischich ludzi — ale jene knihi tu njejßu. Te knihi wschitkich knihow njejßu město namakałe w domje wuczeneho muža. Tu wón ßedzi dzeń wote dnja, so by dzeń a hłubje ßo ponurjał do człowskich wědomnosczow a ßo nuts dobył do potajnstwow człowskeho žiwjenja — ale wón njenamaka, schtož pyta a pschi tym czini hłubinu bjes ßobu a bjes schtomom žiwjenja ßam se ßwojej ruku dzeń a hłubscho.

Luby pschecželo, dopomń ßo. Wupschestrěj twoju ruku, so by wumoženy był, prjedy hacz je posdze!

III.

Swony kemschi wołaja. Jich hłóß dobywa ßo hacz do dzěłarnje, w kotrejž schewski mischtr hižo wot ranja dzěła.

„Ja khwile nimam", wotmolwi ßußodej, kotryž njedzelszy swoblekany s durjemi sastupi, so by ßo jeho wopraschał, hacz chze ßobu kemschi hicz.

Pschestań dzěłacz, dzěło budze twoje skaženje!

Njedzela po njedzeli pschińdze a ßo minje — a měßaz po měßazu a lěto wot lěta. S wbohim schewzom była pschezo srudnischo. Jenož sa czeńku nitku hischcze se žiwjenjom a wumoženjom hromadze wißy. Dopomń ßo! Wupschestrěj ruku sa twojim sbóžnikom, kotryž móže tebi tež nětko hischcze pomhacz.

IV.

„Wjele dobreho knjeni farařzy", praji Marscha k dzowzy, kotraž psched njej stejesche, „ja jara wobžaruju, so njemóžu do schule sa małe dzěczi pschińcz. Jutsje ßu reje pola Běrkez a duž mam hischcze wjele pschihotowacz!"

„Ja s zyła na tym dwěluju, hacz tam hdy saßo póńdu!" ßebi myßlesche, jako běsche ßłužobna holza woteschła. „Jutsje hoscżinu, potom jěchanje — a na nowy tydzeń chzemy sapuczowacz!" Wona ßo sprózna do mjehkeho stólza lehny. Wona běsche hischcze młoda a rjana. Wonkach běsche horzo a w dzěczazej schuli, hdzež małe dzěczi ßwoje schtrympy schtrykowachu, a hdzež młoda khorowata wuczeńka ßebi žedziwje po pomoznizy žadasche, běsche hischcze bóle tužno.

„Dzěłasch ty sa teho Knjesa, Marscha? abo dzěłasch ty ßama na ßwojim skaženju?" ßo jeje po sdaczu ßłónczne pruhi praschachu, kotrež ßwěczachu do rjaneje stwy, w kotrejž młoda holza ßedzesche.

„Dzerž, schtož masch, so by nichtó njewsał twoju krónu!" (Sjew. Jan. 3, 11) běsche psched něschto měßazami duchowny ßwojim paczěrskim dzěczom pschiwołał. Sa Marschu běchu te ßłowa prósny synk byłe — jejnu wutrobu sapschimnyłe njeběchu.

Ssony.

„To je jenož ßón" ßo praji a husto ßo pschistaji: „Ssony ßu mhła." A ja chzył tež tu radu dacz: Budzcze strósbi a hladajcze ßo pschiwěrow, kotrež ßo na wukładowanje ßonow skožuja. Ale so Bóh tež psches ßony człowjekam ßwoju wolu sjewi, sa to njeje jenož historija wo Jesußu dopokasmo. Bóh k Abrahamej, Jakubej a Labanej wo ßně rěczesche. Pschi spoczatku noweho ßluba ßo Bóh Josefej wo ßně sjewi. Pilatußowa mandzelska póßła k ßwojemu mandzelskemu a da jemu powjedzicz: „Njeměj ty niczo czinicz s tutym prawym; pschetož ja ßym dzenßa wo ßně jeho dla wjele pschecżerpiła".

Luby czitarjo, ßy ty junkrócz ßłyschał, schto je ßo kurwjerchej sakskemu, Bjedrichej Mudremu, nóz do 31. oktobra 1517 dzało? Wón mějesche trójzy sa ßobu tón ßamy ßón a widzesche ßylneho mnicha se sprawnym wobliczom; tón běsche japoschtoła Pawołowy ßyn. A Bóh da kurwjerchej powjedzicz, so chzył mnichej dowolicz, so by pißał na durje hrodoweje zyrkwje we Wittenberku. A tón mnich tak jaßnje pißasche, so bě to pißmo 4 mil daloko czitacz. Na to dzerżesche ßwoje kónczojte pjero pschecziwo městu Romej wobroczene a te pjero běsche tak ßylne a wótre, so lawej, kiž w Romje leżesche, wucho pschekłó. Tón ßón kurwjerch wójwodze Janej powjedasche, jako mnich Luther na druhi dzeń ßwoje 95 ßadow na durje hrodoweje zyrkwje w Wittenberku pschibi.

Wjele ßonow je kaž mhła a wschelake, schtož ßmy ßebi wodnjo rosmyßlili, nam spizy saßo do pomjatka pschińdze. Ale niz se wschitkimi ßonami je tak a schtóž w nozy porst Boži wohlada, tón daj ßo wot njeho k wótzowskej wutrobje Božej czahnycz.

Spody teho ßona pak, kotryž je ßo kurwjerchej tehdy dzał, móžemy napißacz, schtož je wulkeho khěžorowa ruka spody wobrasa wo bitwje pola Sedana napißała a schtož rěka:

Kajke wobroczenje psches Boże wodzenje!

Roshlad w naschim czaßu.

Khěžor je 4. julija khěžorstwowy ßejm ßam s trónskej rěczu wotewrił. Wón w tej ßamej wupraji, so budze nowy ßejm jeno wo saßo pschedpołoženym sakonju dla powjetschenja wójska wuradzowacz měcz. Wudacze tuteho sakonja je jara nusne, dokelž maja ßo hižo k 1. oktobrej rekrucżi po nowym sakonju postajicz. Khěžor rěczesche wo tym, so je jednota nascheho luda s czežkimi woporami dobyta a so je nascha ßwěrna pschißłuschnoscz, naschu njewotwißnoscz pschecziwo kóždemu njepschecželej wobaracz. Tajku pschißłuschnoscz pschecziwo wótznemu krajej budzemy pak jeno potom dopjelnicz, hdyž ßmy doscz ßylni a wobrónjeni, so móžemy ruko-

warjo europiſkeho měra woſtacź. Wón wobſamkny trónſku rěcź ſ tymi ßkowami: „Nětk dźicźe! Stary Bóh hlada na waß dele a tón ſpożcź wam ßwoje żohnowanje k dokonjenju tuteho ſprawneho ſkutka k derjehiczu naſcheho wótzneho kraja. Hamjeń.“

Njechaſch też jabluko pſches płót cźißnycź.

„Dźiwne praſchenje“, prajiſch ty, luby cźitarjo. Cźeho dla dyrbjał je pſches płót cźißnycź, hdźež tebi niczo wjazy pomhacź njemóże. Radſcho je tola do ſaka tykń, ſ kotrehoż móżeſch je kóżdy cźaß wucźahnycź. Tola ſchtó dha wě, ſchto je lěpje. To praſchenje ma ßwoju hiſtoriju.

W měſcźe R. běſchtaj ſtarej mandźelſkaj. Wobaj běſchtaj ſtajnje w luboſcźi a měrje hromadźe żiwaj bykoj a żenje njebyſchtaj ßo wadźikoj, hdyż byſchtaj też druhdy wſchelakeje myßle bykoj. Tak myßleſche ßebi na pſchikład żona, ſo jejny muż pſchewjele khudym rosdawa a ſo tola tak k pſchecźinjenju nimataj. Wona by huſto na njeho dźiwnje pohladała, hdyż by ßo wón ſ khudymi jeho wo pomoz proſchazymi rosrěcżował a by druhdy ſ wotpohladom ſakaſchlowała, ſo by jemu ſjewiła, ſo ſ jeho cźinjenjom zyle pſches jene njeje. Na muża pak to żaneho ſacźiſchcźa njecźinjeſche. Najlubſcho bě jemu, hdyż móżeſche ſ khudymi porěcżecź.

Każ pak maja ſtari ludźo ßwoje dźiwne waſchniczka, tak běſche też pola njeho; pſchetoż wón by kóżdy krócź, hdyż by ſa khudych hłubje do ßwojeje móſchnje pſchimnył, prajił: „Ja dyrbju ſaßo jabłuko pſches płót cźißnycź!“ Hižo někotry běſche pſchi tajkim jeho prajenju ſe ſpodźiwanjom na njeho pohladnył njewjedźo, cźeho dla pſchezo tak praji. A hdy by ßo teho ſtareho ſchtó woprasch ał, by wón prajił: „Ja chzu wam to rospowjedacź, dokelż móhło wam ſ wużitkom bycź.

Ja junkrócź někotre dźěcźi do mojeje ßadoweje ſahrody ſawołach a dowolich jim, ßo ßadu, kotryż ſpody ſchtomow leżeſche, najěſcź. Sakaſach pak jim, ßebi něſchto do ſakow ſtykacź a ßobu wſacź. Jedyn hólz pak běſche leßny doſcź, ſo něſchto tych najrjeńſchich jabłukow pſches płót ſmjeta, ſo by je wonkach ſaßo namakał. Wón ßo każ tón njeprawy ſaſtojnik w evangeliju prawje njeſadźerża a ja jemu teho dla żenje wjazy do ſahrody njedach. Ale każ ßebi pczołka ſ někotreje jědojteje kwětki mjedu nazyza, ja ſ teho ſkeho ſkutka něſchto dobre nawuknych. Mi do myßlow pſchińdźe: S nami cźłowjekami na tym ßwěcźe je każ ſ dźěcźimi w tej ſahrodźe. My wſchak ßměmy ßwětne kubła trjebacź, ale żanych ßobu wſacź. Schtoż pak wot nich khudym damy, to tak rjez pſches płót cźißnjemy a junu tamnu ſtronu płota — we wěcźnoſcźi ſaßo namakamy.“

Tak by tón ſtary powjedał, a w Pſchißł. Sal. 19, 17 rěka: „Schtóż ßo na khudym ßmili, tón pożcźuje temu Knjeſej; tón budźe jemu ſaßo jeho dobrotu ſapłacźicź.“ — Wón płacźi wjazy hacź 10 prozentow. Ty ßo tola hewak tak jara ſa pſchichod ſtaraſch. Kajke dha je, luby cźitarjo, njechaſch też jabłuka pſches płót mjetacź? Składnoſcźe maſch!

Ja ßym pſches Khryſta krwawne rany
Tón prawy grunt nětk namakał,
Troſcht druhi njeje namakany,
So by ßo we nim ſradował.
Tón grunt mi wěcźnje woſtanje,
Hdyż wſchitko druhe ſahinje.

Po němſkim wot W. Kn.

W lěcźu lěta 1866 leżeſche na bitwiſchcźu pola Kraloweje Hradza mrějazy wojak. Jeho kónz běſche bliſko; to pósnaſchtaj katholſki farař a jeho kapłan, kotrajż běſchtaj k njemu pſchiſtupiłoj. Wonaj widźeſchtaj, kak wojak ſ napinanjom ßwojich poßlenich mozow ruzy wyſche hłowy poſběhowaſche a kiwaſche a kiwaſche. Prajicź wjazy njemóżeſche, ſchto chze. Duchowny ſrudny ſ hłowu wijeſche, wón ſapſchijecź njemóże, ſchto by tón mrějazy hiſchcźe rady prajił; wón ßo tu też dlějicź njemóżeſche, dokelż hiſchcźe někotry na bitwiſchcźu leżeſche, kotryż ßebi po duchownym troſchcźe żadaſche, wón dyrbjeſche dale. Też kapłan chzyſche runje ſrudny dale hicź, jako wyſche hłowy mrějazeho wojaka knižku wuhlada. Jemu bě wěſte: to je, po cźimż ßebi tón wojak żada. Knižka tam wocźinjena leżeſche, wona bě jemu ſ njemózneju rukow wupanyła.

Kapłanowej wocźi ßo hnydom na tón rjany khěrluſch wot Jana Handrija Rothy, duchowneho w Berthelsdorfje w Schleſynſkej, wobrocźiſchtej, kotryż běſche ßebi wojak w knižkach namakał: „Ja ßym pſches Khryſta krwawne rany tón prawy grunt nětk namakał.“ S tym khěrluſchom něhdy duchowny Rotha ßwojeho patrona, hrabju Zinzendorfa, k jeho narodnemu dnjej dźeń 26. meje 1728 poſtrowi.

Jako kapłan, knižku w rukach, na teho mrějazeho pohladnje, tón hłowu pokhili, ſo by woſnamjenił, ſo chzył kapłan jemu cźitacź, dokelż ßam mozow wjazy nima. Kapłan to cźinjeſche a tón rjany khěrluſch zyły pſchecźita.

Pſchi cźitanju ßo pſchekraßnjenje na wobliczo mrějazeho lehny a jako bě khěrluſch wucźitany, běſche wón wußnył ſa to wěcźne żiwjenje — cźiſche a ſ měrom.

Kapłan morwemu wocźi ſamknje a dźěſche dale ſa ßwojim fararjom; tola te wojeřſke ſpěwařſke knihi ßebi do ſaka tyknje. — Kraßny khěrluſch a jeho móz, kotraż mrějazemu wojakej k tajkemu cźichemu, ſbóżnemu ſkóncźenju dopomha, to pſchekraßnjene wobliczo na krwawnym bitwiſchcźu ſtej njewuhaßniwy ſacźiſchcź na kapłana cźiniłej.

Junu rano ſahe něchtó pola generalneho ſuperintendenta dr. Erdmana w Wrótßławju (wón dźenßa hiſchcźe ßwoje ſaſtojnſtwo ſaſtaruje) wo durje kłapaſche a k njemu ſaſtupi tón kapłan, te ſpěwařſke w ruzy dźerżo. Wón powjedaſche, na kajke waſchnje je te knihi doſtał a ſkóncźnje praji, ſo chze, dokelż je evangelſkeje wěru móz a evangelſkich khěrluſchow troſcht naſhonił, ſ evangelſkim duchownym bycź. A tak je ßo ſtało.

Njemóżemy to też trjebacź?

Khěżor Wylem I. bě raz po poßlenjej wójnje (1870/71) někotrych mużow, kiż běchu ßo w wójnje wuſnamjenili, k wobjedu pſcheproßył. Po tym ßamym ſtaji wón na jeneho tych ßamych to praſchenje: „Nětk prajcźe mi, kak wujaßnicźe ßebi wſcho to, ſchtoż je ßo mi ſtało?“ jako chzył wón prajicź: Ja njejßym w mojej ſtarobje wjazy wocźakacź móhł, ſo ſ zyła na trón pſchińdu, wjele mjenje, ſo móhł tajke wulke a dźiwne wójnſke ſkutki wuwjeſcź, każ ßu ßo nětk ſtałe. Hóſcź wotmolwi: „Majeſtoſcź, to je lohko wujaßnicź.“ „Lohko?“ ſnapſchecźiwi khěżor, „móżecźe dha mi wy jenu pſchicźinu prajicź?“ Hóſcź wotmolwi: „To ma woßebje tſi pſchicźiny.“ „Tſi pſchicźiny?“ woprascha ßo khěżor, „ja lědma jenu wěm, ale dajcźe mi raz waſche tſi pſchicźiny ßłyſchecź“. „K prěnjemu“, wotmolwi hóſcź, „je Waſcha Majeſtoſcź herba żohnowanja waſcheho pobożneho, bohabojaſneho nana a waſcheje pobożneje macźerje a wo tajkich dźěcźoch ſteji pißane: Nanowe żohnowanje twari dźěcźom domy. K druhemu je Waſcha Majeſtoſcź ſe ßwojim wójſkom noſchena wot ſprawnych modlitwow wjele tyßazow waſchich poddanow a wo tajkich ſteji pißane: Próſtwa praweho wjele ſamoże, hdyż ſprawna je. K tſecźemu je Waſcha Majeſtoſcź poniżna doſcź, pósnacź, kak je ßo wam to ſtało! Wy njepſchipißacźe ßebi ßamemu dobycźe, ale temu Knjeſej, a wo tajkich ſteji pißane: Tym poniżnym dawa Bóh hnadu.“

Na tym wukładowanju ßo khěżor jara wulzy ſwjeßeli a dźeſche k ßwojemu hoſcźej: „To ßo mi jara lubi, ſchtoż wy prajicźe, to dyrbi też krónprynz ßłyſchecź. Fryza“, wołaſche na teho, „pój raz jow, daj ßebi też wot tuteho knjeſa powjedacź, ſchtoż je wón mi prajił, to móżeſch ty też trjebacź.“

Njemóżemy my to też trjebacź? Njechamy ßebi jow trojake „dźerż“ wopomnicź? 1. Dźerż kaſnje, woßebje tu, kotraż ma ßlubjenje. 2. Dźerż ßo modlitwy. 3. Dźerż ßo poniżnoſcźe. Żohnowanje Boha wjeřſchneho njebudźe wuwoſtacź.

Sswjedźeń ſa mißionſtwo bjes póhanami

ſměje ßo **ßrjedu 12. julija** w **Budyſchinku.**

Sserbſka Boża ßłużba popołdnju w 2 hodź., prědar knjes farař Kubiza ſ Bukez.

Němſka Boża ßłużba popołdnju w 4 hodź., prědar knjes kapłan Kſchiżan ſ Hodźija.

Wſchitkich pſchecźelow mißionſtwa najwutrobniſcho pſcheproſchuje

zyrkwinſke prjódkſtejerſtwo w Budyſchinku.

J. Gólcź, farař, pſchedßyda.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; ßoburedaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a naklad Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 29.
16. julija.

Lětnik 3.
1893.

Sserbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

7. njedzela po ßwj. Trojizy.

Mat. 5, 13: „Wy sczе ßól teje semje. Hdyž ßól stuchnje, s czim ßo budze ßelicz? K niczomu ßo wjazy njehodzi, khiba so ßo won wußypnje a wot ludzi ßo rostepze."

Ssól je najważnischi pschidawk k wschej jědzi. Bjes njeje njeby nam žana jědź ßłodźiła. Po runym waschnju dyrbja wěrni wuczomnizy Jesom Khrysta, njech ßu hewak niszy, ßnadni a saprěwani, najważnischi a najnusnischi ludźo na semi bycz. Woni dyrbja zyłemu człowjestwu najwyschsche a najkraßnische wschěch wězow, Boże kralestwo, pschinjescz a sdźerżecz. Woni dyrbja tych ßlepych wocźi, tych khromych nohi, tych ßłabych kij bycz. Bjes lutymi khorymi dyrbja woni strowi, bjes lutymi khudymi bohaczi, bjes lutymi srudnymi wjeßeli, bjes lutymi shubjenymi pomozni a wumóžeřszy jandźeljo bycz, s jenym ßłowom žiwa duscha w morwym czěle teho ßwěta. Tajzy ßu byli ßwjeczi japoschtolojo. Woni běchu ßól teje semje, wuczerjo a snamjenjo człowjekow, wěrni póßli Božeje hnady a ßwěrni wodźerjo k wěczнemu žiwjenju. Woni ßu skutkowali, schtož njeje nichtón psched nimi a sa nimi skutkował. Stary ßwět ßu wobroczili a wěczнu khwalbu ßebi saßłużili.

Kak pak ßu wuczomnizy ßól teje semje?

Woni ßu to se ßwojej czistoszu. Ssól je snamjo czistoszе, jeje běła barba je barba njewinoszе, kotraž ma bycz snamjo Knjesowych wuczomnikow. Woni ßu czisczi psches krej, kotruž je Jesuß sa nich pschelał a kotrejež ßu ßo woni we wěrje mozowali. Duž hidźa hrěch a steja w zyłym khodźenju sa njebjeskej czistoszu. Ssól je pak tež lěkarstwo. Wona ßłużi k rosdźělenju a k hromadźeczehnjenju a k wobarnowanju psched shniczom. Wěrni kscheszčijenjo dyrbja tež w tym trojakim waschnju ßól teje semje, lěkarstwo sa wulku hojerńju teho ßwěta bycz. Rosdźělicz dyrbja woni hordoszcz czělneho człowjeka, pokorjecz jeho ßamodowěrjenje, słamacz a sahanibicz jeho ßamospokojnoszcz a ßamoprawdoszcz a pomhacz k póśnaczu ßamßneho hubjenstwa a Božeje ßmilnoszcze. Dowjeszcz maja hrěschnika k temu, so ßo ßam spyta a ßudźi a ßwoje nutskowne bycze wopomni. Dale hoja kscheszčijenjo, kiž ßu ßól teje semje, wobalejo rany teho ßwědomnja, položejo s balsamom evangelija boloszcze teho roskacza wodźa s luboszcu k temu mužej luboszcze a boloszczow, kiž je na kschižu wumrjeł sa sbóžnoszcz hrěschnikow, tak so wschitzy to czuja: Czi ludźo maja měr, o, so bych ja tež móhł ßo jich sczerpliwoszcze, jich pobožnoszcze a troschta mozowacz, so bych tež móhł tak s měrom wumrjecz, kaž czile wěrjazi wumru!

Na poßledku wobarnuja kscheszčijenjo jako ßól teje semje ßwět psched shniczom a skaženjom psches to, so wot nich móz wußwjeczenja wukhadźa. Njejszcze nihdy žanych Božich dźěczi widźeli, kiž tajku móz na waß mějachu, so bě wam, jako byschcze w jich pschitomnoszczi nihdy shrěschicz njemóhli? Sawěszcze, kak hubjenje pschezo steji s tym ßwětom, by hische wjele hórje s nim było, jeli so njebychu Knjesowi wuczomnizy se ßłowom a se snamjenjom pschiběranju sleho na wschě waschnje wobarali.

Ale ßól je tež zyroba, je to, schtož jědźe ßłodźaze czini a nashonjenje wuczi, so waschnje, po kotrymž wona

to cźini, je potajne a cźiche. Runje tak je tež ſ Knjesowymi wuczomnikami, woni ßu prawa ßól teho ßwěta. Jeno tam, hdźež woni ſe ßwojim měrom, ſe ßwojej ponižnoſczu, luboſczu a cźiſtoſczu pſchińdu, tam je źiwjenje prawje wjeßele, ſo tak rjez źiwjenje hakle potom ßłodźi. Hakle ſ kſcheſcźijanſkej wěru je źiwjenje rjany dźaka hódny dar Boźi, hdźež wjeßela a ſrudoby ßo woſmjetej ſ Boźeje ruki.

To wſcho leźi w tychle ßłowach: Wy ſcźe ßól teje ſemje. Duž ßłyſchmy prawje tole ßłowo. Wyßoke pſchißłuſchnoſcźe ßo ſ nim nam nadpołożeja. Wy ſcźe ßól teje ſemje, kóźdy w ßwojim ſchtancźe a powołanju, wój ſtarſchej bjes waju dźěcźimi, a cźehńtaj je horje w pózcźiwoſczi a napominanju k temu Knjeſej; wy dźěcźi pola waſcheju ſtarſcheju a cźeſcźcźe dla teho Knjeſa nana a macźeř. Budźcźe ßól teje ſemje, wy bohacźi a ſbožowni, a njeſapomńcźe, derje cźinicź a ßobudźělicź a wy ſrudni, wy pokhileni, wy khudźi a ßwědcźcźe ſe ſcźerpnoſczu, ſpokojnoſczu a ſ dowěrjenjom wo tej wěrje, kotraž je w waß źiwa. Kóźdy, kóźdy njech je ßól teje ſemje a ſkutkuj w ßwojim powołanju a po ßwojej mozy ſa teho Knjeſa, tak dołho hacź je dźeń; nóz pſchińdźe, hdźež nichtó ſkutkowacź njemóže.

Ach, wulka ſchkoda leźi w tym, hdyž, kaž tón Knjes praji, ßól ſtuchnje, to rěka, hdyž wona ßwoju móz ſhubi. Wjele kſcheſcźijanow je w naſchim cźaßu móz teje ßele ſhubiło a wotbyło dary ßwjateho Ducha. Duž móžno njeje, ſo ßo ßwět ſ nimi ßeli. Kſcheſcźijanſka wěra ſawěrnje nětk pola naß tak wjele kaž prjedy njedokonja, dokelž tak wjele tych, kiž dyrbjachu ſe ßwojej wěru a ſe ßwojimi dobrymi poczinkami pſchipowjedacź Knjeſowu wěrnoſcź, jeho ſe ßwojim cźinjenjom ſaprěwaja, pſcheradźeja a kſchižuja.

Wěſcźe leźi tón ßwět w ſłym, ale ſa naß, kiž ßmy powołani k dźěłu na ßwěcźe, je tole to praſchenje: ßmy my ßól teje ſemje, ßmy my wěrni kſcheſcźijenjo, ſo ßo ſe ßwětom móže polěpſchowacź? dźěłamy dha my na ßwojim polěpſchowanju a leźi nam tež na polěpſchowanju tych druhich?

Bóh tón Knjes daj to; wón cźiń naß pſchezo bóle k ßeli teje ſemje, ſo by wona měſto jeho dobreho ſpodobanja była. Hamjeń.

Juſtus Jonas.

K jeho 400lětnemu narodnemu dnjej.

Po němſkim wot H.

Juſtus Jonas ßo 5. junija 1493 w Nordhauſenje w Sakſkej narodźi, hdźež běſche jeho nan ſ měſchcźanoſtu. Melanchthon wo jeho nanu praji: „Wo nim je ſnate, ſo ßebi wón pſches ßwoju ſrěcźniwoſcź a wobhladniwoſcź najwjetſchu nahladnoſcź w ßwojim měſcźe doby a ſo běſche w ßwojim cźaßu wuczeny muž.

Juſtus Jonas wot ſpocźatka ani Juſtus ani Jonas njerěkaſche. Jeho nan rěkaſche Jonas Koch a wón bu na mjeno Joſt kſchcźeny. Po tehdomniſchim waſchnju wuczenych wón pſchi podpißmach ßwójbne mjeno Koch wuwoſtaji, pſcheměni kſchcźene mjeno Joſt do Juſtus a pſchiſtaji nanowe kſchcźene mjeno, tak naſta Juſtus Jonas jako ßwójbne mjeno.

Dźěcźaze lěta Juſtußa Jonaßa ßu ſa naß ſacźinjene knihi; jenož něſchto ßo ſ prěnich lět teho muža Boźeho powjeda. Mjenujźy: jeho nan běſche na mór ſkhorił; wón běſche zyblu na ßwoje brjody położił, ſo by jěd wucźahnyła. Hdyž zyblu prjecź wſa, ju na ławku połoźi. Tón ßynk pſchińdźe, wuhlada zyblu a ju ſjě. Kóźdy cźłowjek ßebi myßleſche, ſo budźe mały hólz na tón jěd wumrjecź dyrbjecź, ale jemu nicźo njebě.

Dokelž hólz pilnje wuknjeſche, chźyſche jeho nan, ſo by wón wuczeny muž był. Hdyž běſche měſchcźanſku ſchulu wukhodźił, pſchińdźe wón 13 lět ſtary na ſchulu wyßoku do Erfurta, tam woßebje ſtare rěcźe ſtudowaſche; jeho wottyknjeny kónz pak běſche prawiſniſtwo. So by ßwoje ſtudije dale wjedł, dźěſche wón na lěta 1511—1515 do Wittenberga, poßłuchaſche tam tež na Luthera, wróczi pak ßo potom ſaßo do Erfurta, dokonja ßwoje ſtudije, doby ßebi prawo, ſo móžeſche ßam na univerſicźe pſchednoſchki dźerźecź. Wón bu tež wucźeř zyrkwinſkeho prawa.

Duž pſchibi Marcźin Luther 31. oktobra 1517 ßwoje 95 ßadow na hrodowu zyrkej we Wittenbergu. Te ßady buchu bórſy tež w Erfurcźe ſnate a Juſtus Jonas pſchełoźi a ſaſtupowaſche je. To běſche jeho prěni ſkutk ſa reformaziju. W Erfurcźe ſtupichu někotſi pſchecźeljo teho ßameho ſmyßlenja hromadźe a Juſtus Jonas ßo bjes nimi wuſnamjenjeſche. Runjež běſche hiſchcźe młody, jeho univerſita w lěcźe 1519 ſa ßwojeho rektora wuſwoli.

Kaž bu Luther, kotryž dyrbjeſche po woli ßwojeho nana prawa ſtudowacź, wucźeř Boźeho ßłowa, tak ßo tež Juſtus Jonas wot ßwojeho prawiſniſtwa wotwobrocźi. Rosdźěl běſche tón, ſo ßo to pola njeho na dobo njeſta, kaž pola Luthera, ale po něcźim. Luther běſche pſches ßwojich pſchecźelow, kotrychž mějeſche w Erfurcźe, wo Jonaßu ßłyſchał a jemu huſto wjele dobreho prajicź dał; poſdźiſcho jemu pißaſche. W liſcźe ßwoju radoſcź wupraji, ſo je Jonas ſ njeměrneho morja prawiſniſtwa k cźichemu morjowemu brjohej ßwjateho pißma ßo podał a pſchiſtaji: „Tón Knjes, kotryž je jo ſapocźał, wobarnuj tebje! Pſchecźiwo mi ßo ſběhaja cźi njemdri a mje pytaja popanycź, ale Khryſtuß je źiwy a knjeźi. Boźemje, mój Jonaßo, tu maſch moju wutrobu, proſch ſa twojeho Marcźina Luthera.“

Do Wittenberga chźyſche ßo wſchitkim ſdobnje ſmyßlenym w tamnym cźaßu, tež Jonas by tam rady ſchoł, hdy by ßo někajka ſkładnoſcź poſkicźiła. Ta ßama ßo jemu tež bórſy poſkicźi. Duchowny pſchi hrodowej zyrkwi w Wittenbergu běſche ſemrěł a kurwjeřch Bjedrich Mudry muža pytaſche, kotryž njeby jenož dobry prědař, ale tež dobry wucźeř na univerſicźe był. Njebohi duchowny běſche wucźeř zyrkwinſkeho prawa był; žadyn dźiw, ſo bu kurwjeřch na Jonaßa kedźbliwy ſcźinjeny. Wón ßo ſa nim praſcheſche a duž ſhoni, ſo je Jonas muž, kotryž je wſchudźom pytany, kotryž je we wſchěch wědomnoſcźach ſnaty, kotryž je hódnje źiwy, ſo ßo wukhwalicź njemóže, ſo chze rady do Wittenberga, ſo bychu wucźerjo Wittenbergſkeje univerſity tak derje kaž tam ſtudowazy jeho rady měli a ſo by ßo wjele ludźi k temu móznemu prědarjej, kaž k druhemu Lutherej, cźiſchcźało.

Jonas běſche ßo pomału zyle wot prawiſniſtwa wotwobrocźił. Wón bu praſchany, hacź chze ßo do Wittenberga pſcheßydlicź. W tym ßamym cźaßu ßo waźna ſhromadźiſna w Wormſu wotbywaſche, pſched kotruž bu Luther žadany. Na ßwojim pucźowanju do Wormſa Luther do Erfurta pſchińdźe. Jonas běſche jemu hacź do Weimara napſchecźiwo cźahnył, ſo by ßam ſ nim cźiſche wo ßwojim powołanju do Wittenberga poręczecź móhł. Wón Luthera do Wormſa pſchewodźeſche a tam bu ta wěz dowuradźena. Jonas njecźehnjeſche wjazy do Erfurta, ale do Wittenberga. Wón pſchecźelej w Erfurcźe pißaſche: „Ty njewěſch, kajke bohaſtwo wědomnoſcźe je w tutym měſcźe. W pſchirunanju ſ Wittenbergſkej je Erfurtſka univerſita kaž proſta a ſymna.“

Jedyn ſadźěwk pak běſche hiſchcźe ſa Jonaßa w Wittenbergu. Farař pſchi hrodowej zyrkwi dyrbjeſche tež zyrkwinſke prawo wucźicź, to prawo pak, kotrež dyrbjeſche wucźicź, běſche bamžowe. Knihi teho prawa běſche Luther w dezembru 1520 ßobu pſched Wittenbergſkimi wrotami ſpalił a nětko dyrbjał Juſtus Jonas wucźeř teho prawa bycź? Radſcho njechaſche duchownſke měſtno měcź, hacź ſo by wucźeř teje wědomnoſcźe był. Woni pak chźychu ßebi w Wittenbergu teho pobožneho a wucźeneho muža ſdźerźecź. Duž ßo wupucź namaka. Jonas doſta na univerſicźe wucźeřſke měſtno, ſa Boźe ßłowo a ſa zyrkwinſke prawo bu druhi profeßor powołany. So bu ta wěz tak ſarjadowana, běſche woßebje Melanchthonowy ſkutk, kotryž běſche póſnał, kajka je to waźna wěz, muža kaž Juſta Jonaßa w Wittenbergu měcź. Univerſita jeho hiſchcźe w lěcźe 1521 ſa doktora ßwjateho pißma pomjenowa.

Wón běſche ſrudny cźaß, w kotrymž Jonas ßwoje ſaſtojnſtwo w Wittenbergu naſtupi. Duch běſche ßo ſ bamžowych putow wußwobodźił, Boźe ßłowo ßo prawe a cźiſte wucźeſche, porjad Boźeje ßłużby běſche hiſchcźe tón ßamy. Woßebje běſche hiſchcźe mſcha wulki naſtork. Boźa wjecźeř dyrbjeſche ßo ßwjecźicź, kaž bě ju Knjes Jeſuß wuſtajił; kóźdemu, kiž chźyſche ju wužiwacź, dyrbjeſche ßo khlěb a wino wudźělicź. S zyła běſche nuſne, evangelſki zyrkwinſki porjad ſawjeſcź. Jeno ſo by tu Luther był! Ale tón běſche na twjerdźiſnje Wartburg. Wſchitzy mužojo, kotſiž běchu ſa reformaziju ſahorjeni, běchu drje pſches jene, ſo ma ßo nowy zyrkwinſki porjad ſawjeſcź — ale kak? w tym ßebi jaßni njeběchu. Cźi jeni chźychu ſ mozu do prědka; cźi druſy ßebi myßlachu: jeno žaneho pſchekhwatanja! K tym njeměrnym ßłuſcheſche dr. Karlſtadt; wón běſche, kaž Jonas, wucźeř pſchi univerſicźe a prědař pſchi hrodowej zyrkwi, Jonas farař a Karlſtadt kapłan. Wobaj běſchtaj ſa wotſtronjenje mſchě; hdyž pak chźyſche to Jonas po porjadnym pucźu wuwjeſcź, woßebje niz bjes dowolnoſcźe kurwjeřcha, Karlſtadt bě druheje myßle, hdyž běſche prědował, ſo je nuſne mſchu wotſtronicź, wón hnydom Boźe wotkaſanje tak wudźěleſche, ſo wſchitkim, kotſiž pſchińdźechu, khlěb a wino dawaſche. Wón hiſchcźe dale dźěſche — wón rěcźeſche pſchecźiwo ßwjecźatam. „Prjecź ſe ßwjecźatami wot wołtarjow, won ſ nimi ſ zyrkwjow!“

wołasche wón; „to je pschibójstwo!“ Duž buchu te ßwjecźata ſ Božich domow wumjetane, rosbite a ſpalene. Wulka měſcheńza naſta. „Schto ſ teho budźe?“ běſche ſtyſkniwe praſchenje roſomnych. Žadyn muž tu njebě, kotryž by tajkej měſcheńzy napſchecźiwo ſtupicź móhł; Jonas to njemóžeſche, Melanchthon tež niz. „Luther! Luther!“ wſchitzy wołachu — a Luther tež pſchińdźe. 7. měrza 1522 bě njenadźujzy w měſcźe njedźiwajo na žadyn ſtrach, jemu hrožazy, a wſchitkich nadźija woźiwi. Wón na klětku ſtupi a prědowaſche tydźeń dołho pſchecźiwo wſchitkim njewuſchnoſcźam, kotrež běchu ßo ſtałe, wón prědowaſche połny ducha a mozy — a bórſy běſche ſaßo ſtary porjad a měr ſawjedźeny. Po ſhromadnym wuradźenju evangelſki zyrkwinſki porjad naſta.

Luther běſche na twjerdźiſnje Wartburg ważne dźěło ſapocźał, pſchełoźenje ßwjateho pißma. Jeho pſchecźeljo w Wittenbergu jemu pomhachu dźěło dale wjeſcź a dokonjecź. Melancht on wo tym ſkutku Lutherowym praji: „To je jedyn tych najwjetſchich dźiwow, kotrež je Bóh pſches doktora Marcźina Luthera do ſkóncźenja ßwěta dokonjecź dał.“ Pſchi tym je tež Juſtus Jonas ßwěru pomhał. Jeho ßebi Luther jara ważeſche. Wón jeho junkrócź „hotoweho muža Božeho“ mjenowaſche a praji: „Wſchitzy bamžowi njejßu doſtojni, jemu cźrijowe rjemjeſchki roswjaſacź.“ Tež Melanchthon jeho jara cźeſcźeſche. Wón praji: „Jonas je tajki rěcźnik, kotryž wſchitko nanajjaßniſcho wukładuje.“ W liſcźe wón pſchecźelej pißaſche: „Jonas, tón doſtojny muž, ßo tebi jako ſtary pſchecźel pſcheſe mnje porucźuje, je-li pola pſchecźela ſa tajkeho muža porucźenja trjeba.“

Jonas mějeſche wulke cźerpjenje w žiwocźe. W lěcźe 1526 wón cźežko khory ležeſche a Luther pſchecźelow napominaſche, ſa njeho proßycź, ſo by wón ſa ſkutk reformazije ſdźeržany woſtał. Jeho wopytajo wón praji: „Cźłowjek dyrbi ſcźerpliwoſcź měcź a proßycź. Hdy by wſchitko po naſchej woli ſchło, bychmy lěni byli. Teho dla je ßwjaty kſchiž a pruhowanje najlěpſche lěkarſtwo, kotrež nam k wjele dobremu a pſchecźiwo wjele ſkemu pomha. Mój luby doktoro, k temu chzył tež wam pomhacź!“

(Pokracźowanje.)

Boźe žohnowanje.

(Po němſkim.)

We wßy M. ſtejachu wjecźor někotſi burjo ſe ßwojimi žonami hromadźe. Tón dźeń běſche ßo bur Sch., kotrehož žona běſche hižo pſched 5 lětami wumrjeła, khował a wo nim ßo powjedaſche. Jedyn praji:

„Wón wſchak běſche runje prawy cźaß, ſo wumrje.“

„Něſchto njedźel hiſchcźe a žid by pſchiſchoł a jeho ſ kubła wuhnał. Wón wſchak hoſpodaricź njemóžeſche. Nětko je tola hiſchcźe jako bur wumrjeł.“

Druhi bur praji: „Tej wbohej holzy, wonej ſtej duſchnej, wonej ſtej dźěłałej wot ranja hacź do nozy, ale ſchto to pomhaſche? Wonej nanej kubło ſdźeržecź njemóžeſchtej. Jutſje dyrbitej ſ kubła. Hdźe chzetej hicź?“

Burowka praji: „Njech hladatej, kak pſches ßwět pſchińdźetej. Njech ßłužitej a dźěłatej!“

Bur ſnapſchecźiwi: „To wſchak wonej budźetej — ale wonej tola njemóžetej jutſje hnydom na ßłužbu cźahnycź — a ja bych ßebi myßlił —.“

Jeho žona ſawoła: „Jenož njepſchiwjedź mi tej holzy do domu! Ja ßo njecham ſ zuſymi prózowacź!“

„Haj, hdyž ßo wo to jedna, žonam cźežkotu nacźinicź, ßu mužojo hnydom hotowi“, pſchiſtaji druha burowka.

Hdyž běchu ßo tak rosrěcźowali, běſche ſtarſcha žona ſ krótkim poſtrowom nimo ſła. Wona běſche wudowa a mějeſche małe rjane kubleſchko ſ kónz wßy a běſche wot wſchitkich jara cźeſcźena. Wona pſchi ßebi praji:

„Woni ßmilnoſcźe njeſnaja.“

Bur praji ſa njej hladajo: „Ja chzył ßo wjetowacź, ta dźe k tymaj holzomaj. Granowzyna ma najlěpſchu wutrobu.“

Bjes tym wbohej ßyrotzy w kuchinje ßedźeſchtej bjes troſchta płakajo. Sswěcźka ſtejeſche na blidźe a ßnadnje ſtwu rosßwěcźeſche. Jena pytaſche druhu troſchtowacź — ale žanej ßo to njeporadźi a ſkóncźnje wobej wótſje žałoſcźeſchtej a prajeſchtej:

„Mój Božo, takle ßamej. A jutſje won! Hdźe? Hdźe?“

Na dobo wobej poßłuchaſchtej. Naſtróžanej na ßo hladaſchtej. Ssnano běſche to tón žid, kotryž chzyſche dźenßa hižo to kubło na ßo wſacź. Duž byſchtej dźenßa hižo won dyrbjałej. Jeju bojoſcź ßo ſaßo ſhubi, jako Granowzyna ſaſtupi a ßo k nimaj ßyny.

„Wboha Hana! Wboha Lejna!“ praji wona a w jejnym waſchnju běſche telko luboſcźe a dźělbracźa, ſo wobej holzy, pſched njej ßo poklaknywſchi, ßwoju hłowu do jejneho klina połožiſchtej.

Granowzyna praji: „Pſcheſtańtej płakacź! Shotujtej ßo, ſkładźtej to najnuſniſche hromadu. Schtož wamaj hewak hiſchcźe ßłuſcha, po to móžetej ßebi jutſje dóńcź.“

Tej holzy ßo praſcheſchtej: „Hdźe dyrbimoj hicź?“

„Hdźe? Ke mni. Ja běch tež ßyrota a wěm, kak to je, hdyž je cźłowjek tak wopuſchcźeny a wěm, kak cźłowjekej je, hdyž budźe ſ luboſcźu do domu pſchijaty. Žona, kotraž mje do domu wſa, je mi prajiła, ſo je tajka ßyrota w domje Boźe žohnowanje, a ja ßym ßebi hižo pſchezo tajke žohnowanje pſchała. Nětko móžu dwě na dobo měcź a ßo Bohu ſa to dodźakowacź njemóžu. Khwatajtej! Khwatajtej! lubej dźěſcźi, moji domach na waju cźakaja.“

Pſchecźelniwa žona jimaj khwatacź kaſaſche a hodźinu poſdźiſcho ſtejeſchtej ßotſje w rjanej jſtwicźzy, w kotrejž móžeſchtej woſtacź a bydlicź. Wonej ßebi na to pomyßliſchtej, ſo je jimaj duchowny dźenßa pſchi wotewrjenym rowje pſchiwołał: „Bóh je ßyrotow wótz.“

Na druhi dźeń někotra burowka Granowzynej praji: „To ſcźe ßebi wulku cźežkotu ſcźiniła.“

Wona pak ſ hłowu tſchaßeſche a praji: „Cźežkotu? Ně, Boźe žohnowanje ßym ßebi do domu wſaka.“

„Nahlady ßu wſchelake“, ßo jej wotmolwi — ale po cźaßu bě widźecź, ſo mějeſche Granowzyna prawo. Ssyrocźi buſchtej žohnowanje ſa nju.

Roshlad w naſchim cźaßu.

Khěžorſtwowy ßejm wuradźuje wo ſakonju dla powjetſchenja wójſka. Někotſi maja ſa to, ſo budźe ſakoń ſ wjetſchinu wo 30, někotſi jeno wo 12 hłoßow pſchiwſaty. Sso ſda, ſo budźe pſchiwſacźe wot antiſemitow wotwißowacź.

Prynz Eitel Bjedrich, druhi khěžorowy ßyn, je 7. julija dźeßacź lět ſtary był. Duž bu wón kaž jeho bratr po ſtarym pruſkim waſchnju ßwjatocźnje do prěnjeho garderegimenta jako lieutenant ſtajeny.

W Pariſu ßu žałoßne njeměry a ſběžki byłe. Najprjedy hawtowachu ſtudencźi, potpjerani wot njeknicźomnych ludźi, kotrymž bě knjeźerſtwo njepózcźiwe rejowanje ſakaſako. Potom bě knjeźerſtwo dźěłacźerſku burju jako ßydło wſchěch demokratiſkich ſchcźuwanjow ſamkło a nětk ſběhnychu ßo dźěłacźerjo, twarjachu barikady, powalichu woſy konjazeje želeſnizy a omnibußy a wobarachu ßo ſ tſělenjom pſchecźiwo poliziſtam. Knjeźerſtwo dyrbjeſche wojakow pſchecźiwo nim póßłacź. Jich wjele bu ſranjenych; někotſi buchu ſatſěleni.

Po měnjenju na wjedrowuſtojnych ſmějemy wot 16. hacź 18. julija horze wjedro, wot 19. julija pak deſchcź.

S Budyſchinka. Luboſny dźeń běſche 12. julija ſa naſchu woßadu ſaßwitał. Kaž dołho pomnimy, njeje ßo w naſchim Božim domje hiſchcźe žadyn ßwjedźeń ſa ſkutki zyrkwineje luboſcźe wotbył; cźim wjetſche běſche teho dla naſche wjeßele, hdyž ſhonichmy, ſo chze hłowne ßerbſke mißionſke towarſtwo ßwój lětuſchi ßwjedźeń ſa ſwonkowne mißionſtwo naſchej zyrkwicźzy wobradźicź. Bóh luby Knjes běſche dźeń prjedy ſ hnadnym deſchcźikom naſche pola wokſchewił a ſ tym próchom wot pucźow tež tón próch ſtaroſcźow wot naſchich wutrobow wſał. Duž dźakapołni ßwojim koßam wotpocźowacź dachmy a khwatachmy temu Knjeſej ßłužicź w jeho ßwjatnizy. Popołdnju w dwěmaj cźehnjeſche ſ farſkeho dwora pyſchny cźah, ſe ſchulſkich dźěcźi, woßadźineje młodźiny, wojeſkeho towarſtwa a zyrkwinych a ſchulſkich prjódkſtejerjow wobſtejazy, kotremuž běchu ßo pſchitomni knjeźa duchowni pſchiſamkli, po knjeſa kollatora, ratarſkeho radźicźela Steigera, a ſ nim potom do rjenje wupyſcheneho, bórſy pſchepjelnjeneho Božeho doma k ßerbſkej Božej ßłužbje. W njej wobſtara najprjedy knjes farar Ssykora ſ Minakała wołtarnu Božu ßłužbu a potom prědowaſche k. farar Kubiza ſ Bukez na ſałožku 2 Kor. 4, 5. 6. wo tym ßłowje: „My prědujemy Khryſtußa — to heßło mißionſtwa“, roſeſtajejo, cźeho dla, na kajke waſchnje a ſ kajkim žohnowanjom ma ßo tute prědowanje ſtacź. To běſche mózne ßwědcźenje, hłuboko cźerpane a do žiwjenja mißionſkeje woßady ſapſchimaze, kotraž teho dla tež njewuſprózni, na hodźinu dołhe prědowanje hacź do kónza nutrnje poßłuchacź. Po prědowanju wu-

dźěli k. farař Golcž s Rakez požohnowanje. — Tež němska Boža słužba běšche bohacźe wopytana. „Mójsaß koproweho hada bjes mrějazym Jsraelom powyschujo — snamjo tež swonkneho mißionstwa“, to běšche słowo, s kotrymž němski swjedźeński prědař, knjes kapłan Kschižan s Hodźija, na sakožku 4 Mójs. 21, 5—9 wožadu natwari. My shladujemy, tak prědař wuwjedźe, 1. na póhanow w jich nusy, 2. na mißionstwo, kotrež kschiž Jesom Khrysta k póhanam wunjeße, 3. na dźiwnu móc Božu, so cźi, kotsiž we wěrje na kschižowaneho hladaju, wustrowjenje namakaju. Kaž sylne žórło s dobrej jaßnej wodu žórlachu so te słowa s klětki dele do wožady, tak so tež tute prědowanje se swojimi jadriwymi myßlemi a swojimi powjescźemi s mißionskeho pola k wulkemu natwarjenju wožady służesche. Woltarnu Božu słužbu sastaschtaj do prědowanja k. farař Mättig s Barta, po prědowanju k. farař lic. theol. Jmisch s Hodźija. Porjeńschenej buschtej wobej Božej słužbje s lubosnym spěwanjom schulskich dźěcźi. Kollekta 112 hriwnow 56 np. wunjeße. Po dokonjenju Božeje słužby wostachu pschitomni duchowni a jich knjenje hischcźe khwilu w hospodliwym domje knjesa ratarskeho radźicźela Steigera sjednocźeni.

Wopacźne licźenje.

Po němskim.

W naschim cźaßu je wjele ludźi, kotsiž, hacž runje su licźenje w schuli derje nawukli, tola w swojim hospodarjenju wo licźenju (rachnowanju) niczo njerosymja a husto kónz lěta niczo wysche nimaja, skerje je dołh narostł. Tajka njesapłacźena dań pak je cźeźke brěmjeschko, kotrež cźlowjek sobu nješe a cźeźko saßo wotbudźe. Duž chzu dźenßa junkrócź duschne lěkarstwo wukasacź, s kotrymž móżesch so tajkeje cźeźkoty sminycź.

To je to wopacźne, so ty, luby hospodarjo abo ty starosćźiwa hosposa, wopak licźisch. Město teho, so by prajił: „Telko a telko ja mam a teho dla smějm tež jenož telko pschetrjebacź“ — dha ty to pschewobrocźisch a prajisch: „To a to ja trjebam — a teho dla dyrbju telko měcź!“ A dokelž w naschim cźaßu žadanja cźlowskeje wutroby rostu, dokhody su pak te same wostałe, njemóże kónz wopacźneho licźenja niczo druhe bycź hacź: njespokojnoscź, staroscź, dołh. Kak pak móhło lěpje bycź? To potajnstwo tak wulke njeje. Wam so s jenym słowom wupraji: „Spokojnoscź“.

W naschim cźaßu chze so kóżdy psched swětom pokasacź, so bychu ludźo na njeho hladali. „Wysche“ chze cźlowjek. W prawym srosymjenju wschak dyrbjał kschescźijan sa tym stejecź, so by wysche pschischoł — mjenujźy wysche wschitkeho swětneho smyßlenja k wobßedźenstwu sbóżnych njebjeskich kubłow. Ale jich najwjazy chze Bohu žel jenož po cźlowskim waschnju wysche; cźi khudschi na bohatschich se sawiscźu hladaja, dokelž bychu sebi to tež rady popscheli, schtož tamni móża. Kuchařka chze s najmjeńscha njedźelu tajka khodźicź, kaž knjeni. Ale budźe cźlowska wutroba sbożowna a spokojna psches tajke so samoposběhowanje? Ně, njeměr a njespokojnoscź we wutrobje roscźetej. Se sakonjemi so tajkemu waschnju sadźěwacź njemóże, so by so kóżdemu schtantej pschikasało, kajki ma khodźicź a kak žiwy bycź. Wona pak je wěsta wěz, so so tón we wschitkich wobstejnoscźach najlóżschi, najwěscźischi a najßwobodnischi cźuje, kotrž je spokojom a so psches swoje wobstejnoscźe njeposběhuje; tón je najsbóżnischi, kotrž snutskownje swobodny wysche tajkich swonkownych wězow steji, kotrež drje wužije, hdyž so jemu poskicźuja, kotrychž pak móże tak derje parowacź.

Sso wjele rěcźi „wo nusnych potrjebnoscźach“ sdźěłaneho cźlowjeka. Schto je nusne? Schto trjeba cźlowjek? — Sdźěłanoscź dyrbjała tola cźlowjeka wußwobodźicź wot tajkich prósdnych žadanjow, sa kotrež so njenusnje pjenjesy wudawaja. „Hdyž pak žiwnoscź a drastu mamy, dha njech my spokojom smy.“

Hdyž ty pucźowanje do horow cźinisch, s kak mało dyrbisch tam horkach spokojom bycź a kak lóhka a swobodna je tebi pschi tym wutroba! A hdyž do hěty khudeho robocźana stupisch — tam steji ławka, cźiste blido, róże na woknje a pschi tym widźisch spokojne, wjeßełe wobliczo — ach kak mało cźlowjek potrjeba, so by sbóżny był.

A tola, — kak wjele! Tón bohaty w swojich mjehkich sahłwczkach a kraßnych jstwach njeje sbożowny pschi wschej pyschi, hdyž w jeho wutrobje měr Boži njebydli. Wón sam naß wußwobodźi wote wschitkich sejńskich wězow.

Smužity młodźenz.

(Po němskim.)

Psched 4 lětami bu pobožny młodźenz do wojakow wsaty. Hdyž dyrbjesche so wot swojich lubych dźěłicź, jemu wutroba pukotasche. Radosćźiwa pak jemu wutroba poskakowasche, jako tón młody wojak do hłowneho města s jeho pychu a kraßnoscźu sacźahny — ale hischcźe bóle jemu wutroba pukotasche, jako chzysche we wulkej stwi w kasarmach prěni wjecźor swoje wjecźorne pacźerje spěwacź srjedźa w harje wjeßełych towarschow. Hdyž hara pschestacź njechasche, smužiło so wón a sawoła:

„Budźcźe tola khwilku s měrom. To dźě cźlowjek ani swoje wjecźorne pacźerje wuspěwacź njemóże.“

Koło wokoło so woschcźerjachu, kaž by wón dobry žort cźinił. Jako wón pak woprawdźe na kolena padźe, swoje pacźerje spěwacź, schkórnje do njeho mjetachu, kaž bychu pschikasnju měli jeho kamjenjowacź. Wón pak so molicź njedasche. A jako běšche swoje pacźerje wuspěwał, so wón swojich towarschow woprascha:

„Schto wy po prawym scźe, kschescźijenjo abo póhanjo? Njemodlicźe dha so wy?“

Sso smějo woni wołachu:

„My, so modlicź? — To drje ty tola žortujesch!? Modlitwa je sa dźěcźi a žony, ale niz sa tajkich mužow, kajzyž my smy.“

„Sa tajkich mužow, kajzyž wy scźe?“ wotmolwi wón, to wschak móżecźe prawo měcź. Ale njesnajecźe wy to wažne prajidmo:

„Schtó je muž? Tón, kotrž móże so modlicź a Bohu temu Knjesej so dowěri.“

Podwyschk jemu praji, so dyrbjał so se swojim nadpadnym waschnjom kusk hańbowacź. Wón wotmolwi:

„Ja dyrbjał so hańbowacź, hdyž to cźinju, schtož staj mje mojej starschej wucźikoj a mój wucźeř a mój duchowny, so hańbowacź, so s mojim Bohom a Knjesom w modlitwje rěcźu? Ja wěm, so so nasch khěžor tež modli a luba khěžorka tež a cźi prynzojo wschitzy — duž mi wy tola to sakasacź njebudźecźe!“

Na druhi wjecźor bě saßo ta sama hara a cźi wojazy hischcźe njekhmane khěrlusche spěwachu. Jako młody wojak na nich swarjesche, bu hischcźe hórje — ale wón so jich wußměschenja a halekanja njebojesche. Wón praji:

„To by tola srudnje było, hdy bych psched tajkimi dźiwimi pachołami swojeho sbóżnika sapřěł. Wascha hara mi niczo njecźini; ja dźě chzu posdźischo k dźiwim do Afriki hicź. Ja sebi myßlu, so budźe tam podomnje a duž mam tudy hižo dobre pschihotowanje.“ Jedyn dźeń hetman smužiteho młodźenza k sebi sawoła. Wón běšche psches podwyschka wo tym „dźiwnym swjatym“ słyschał a jemu praji, so wón tola njemóże pschi tajkej harje nutrny wostacź, so dyrbi so tola radscho cźische modlicź. Tón pak wotmolwi: „Knjes hetmano, cźische modlicź so njemóżu, swym so domach pschezo wótsje modlił a tak steji tež w bibliji: „Wołaj so ke mni w cźaßu teje nusy!“

Skóncźnje so wojazy na to swucźichu, so wón swoje rańsche a wjecźorne modlitwy spěwasche a dołho njetrajesche, duž běšche wó jstwje cźische kaž w zyrkwi.

Cźi wyschschi mějachu swoju radoscź nad horliwoscźi a posłuschnoscźi teho „dźiwneho swjateho“. Woni pósnachu, so je bohabojasnoscź k wschitkim wězam wužitna. Wón bu posdźischo podwyschk a mějesche nětko sam na porjad w swojej stwje hladacź. A so wón na dobry porjad dźerjesche, wo tym móżecźe pscheswědcźeni bycź.

Schto prajicźe k temu podawkej. Wy wěscźe wschitzy tak myßlicźe, kaž tón hetman k temu pobožnemu wojakej praji:

„Wo wěrje rěcźecź, to njeje niczo; ale wěru wusnacź, to je něschto. Kaž wěrisch, tak sy žiwy.“

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; swoburedaktor: farař Gólcž w Budyschinku. Cźischcź a natład Ssmolerjez knihicźischcźerńnje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 30.
23. julija.

Lětnik 3.
1893.

Sserbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczećni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

8. njedźela po ßwj. Trojizy.

Mat. 5, 17. 18: „Wy ßebi njetrjebacze pomyßlicz, so ßym ja pschischoł sakoń a profetow saniczicz. Ja njejßym pschischoł saniczicz, ale dopjelnicz. Pschetoz sawěrnje, ja praju wam: dokelz njesańdze njebjo a semja, tez niz jene pißmiczko, tez niz jedyn punkczik wot sakonja njebudze sańcz, hacz ßo wschitke wězy stanu.

Dopjelnicz chze tón Knjes tón zyły sakoń a profetow. To je wulkotne a kraßne ßłowo. Kscheszczijanstwo dyrbi dopjelnjenje a pschekraßnjenje židowstwa, niz saniczenje teho ßameho bycz. Nowy sakoń dyrbi tón stary wotkrycz a dokonjecz, kaz wón hižo w starym leži, jako w czěle duscha, w pißmiku duch. A njeje Jesuß, tón Knjes, na ßebi a psches ßebje sakoń a profetow dopjelnił? Hdźeha je jena kasnja, kotruz njeby wón dźerżał? Hdźeha człowjek, kiz by móhł jemu hrěcha dowjescz? Hdźeha je wěschczenje, kotrez njeby w nim a psches njeho do žiwjenja stupiło? Njedyrbjesche Filipus Nathanaelej wobßwědczicz: My ßmy teho namakali, wot kotrehoz Mójsaß w sakonju a profetojo ßu pißali, Jesußa, Josefoweho ßyna s Nazareta? (Jan. 1, 45.) Haj wschak, njemjerwi ßo nowy sakoń wot tajkich schpruchow stareho ßluba, kotrez ßu w Khrystußu haj a hamjeń sczinjene? Ssamo waschnja a nałožki stareho ßluba, Boża ßłużba se ßwojimi woporami, koprowy had, hamt wyschscheho měschnika, ßabbath a ßwjate dny stareho ßluba, njejßu wone wschitke w nim ßo prawje dopjelniłe a dokonjałe? Wón je sakoń a profetow dźerżał kaz žadyn druhi, we wschěch jeho dźělach. Ale wón njechasche jenoz na ßebi jón dopjelnicz: tez w jeho woßadze dyrbjesche wón dopjelnicz. Jeho duch dyrbjesche w nich czělne skutki moricz a noweho człowjeka stworicz, kiz je po Bosy stworjeny w wěrnej prawdosczi a ßwjatosczi. Žiwe sakonje, na kotrychz kóždy Jesußoweho Ducha pósnaje, dyrbjachu jeho wuczomnizy bycz. Pola nich dyrbjesche rěkacz: Ja móžu wschitko psches teho, kiz mje dopjelni, to je, psches Khrystußa; ja mam spodobanje na Božim sakonju po snutskownym człowjeku. (Fil. 4, 13; Rom. 7, 22.) Janowe ßłowo: To je ta lubosez k Bohu, so my jeho kasnje dźeržimy a jeho kasnje njejßu czežke (1. Jan. 5, 3) dyrbjachu woni k ßwojemu ßłowu sczinicz. A woprawdźe tón, kiz steji w wutrobnej wěrje do ßwojeho sbóžnika, to tez samóže. Wěra praji jemu kóždy dźeń, kak wjele je Khrystuß sa njeho czinił a dźakownosez njemóže ßo teho wostajicz, so by se ßwěrnym khodźenjom po Božim sakonju jemu sa to saßo lubosez njewopokasała. Tak njeje sakoń sa wěrjazeho kscheszczijana žane czežke brěmjo wjazy, ale ßłódke wjeßele a wschědne spodobanje. Wón czini nětko telko dobreho, jako by wón chzył s tym ßebi sbóžnosez saßłużicz, a tola njeczini wón žadyn ßwojich skutkow w tym měnjenju, so ßebi s nim sbóžnosez saßłuži, tola czini wón wschitko, schtoz czini, jeno teho dla, dokelz je hižo sbóžny.

Tak dopjelni tón Knjes hischcze pschezo psches ßwojeho Ducha we wěrjazych sakoń a profetow a tak budźe wón woboje pschezo dale dopjelnicz, hacz budźe zyła semja połna pósnacza a czescze teho Knjesa, hacz budźe Khrystußowy Duch wulaty na wscho czěło a tón Knjes jenoz jedyn a jeho mjeno jenoz jene. Hacz do kónza ßwěta dźeja te ßłowa: Wy njetrjebacze ßebi pomyßlicz, so ßym ja pschischoł,

saniczicz tón sakoń a tych profetow; ja njejßym pschischoł saniczicz, ale dopjelnicz. Njech nichtón teho dla njepraji, so njeje trjeba, Boži sakoń dzerżecz. Wěra, hdyž žanych skutkow nima, je morwa. Njech nichtón njepraji, so njeje móżno, Boże kasnje dzerżecz. Po dokonjanym waschnju drje, kaž je Boži Ssyn sakoń dopjelnił, a kcz jandzeljo kóżdy czaß Knjesowu wolu czinja, tak njemóże żadyn s pschinarodzenym hrěchom wobdaty człowjek je dzerżecz, ale po tej mozy, kotruż tón Knjes nam dawa a po tej měrje, kotruż wón ßebi wot naß żada, njeßmě a njedyrbi nichtón na móżnosczi sadwělowacz.

A to czim mjenje, dokelż sakoń budże tracz tak dołho, hacz njesańdże njebjo a semja, to rěka, hacz je Bóh tón Knjes ßwoje wotpohladanja dozpił s tymi człowjekami a wscho nowe budże pod nowymi njebjeßami a na nowej semi. Hdyż to pak wěste je, so Khrystuß njechasche sakoń saniczicz, a so njebudże nihdy, tak dołho hacz w tutej czaßnosczi khodzimy, saniczeny: o kak kraßny, kak ważny dyrbi ßo sakoń nam sdacz, s kajkej hłubokej czesczu dyrbi naß napjelnicz, kak dyrbi potom sakoń w evangelionje a evangelion w sakonju nascha wuprawa a nascheho žiwjenja nadawk bycz a wostacz stajnje a pschezo!

Duž njech je nam luby a drohi sakoń nascheho njebjeskeho Wótza a Knjesa! Njech je wón nasche ßkónzo wo dnjo a nascha hwěsda w nozy, njech ßo jeho dzerżimy wschědny dzeń a njedzelu, pschi dzěli a pschi wotpoczowanju, w wjeßelu a w srudobje, njech je nam stajnje psched woczomaj a pschede wschitkim w wutrobje! Derje nam, hdyż je też nam kóżde wot wěcznych żadanjow nascheho Boha w sakonju ßwjate a njerostorhnliwe! Derje nam, hdyż też my s psalmom prajimy: Twoju wolu, mój Bożo, czinju ja rad a twój sakoń mam ja ßrjedź ßwojeje wutroby; haj derje temu człowjekej, kiž ma luboscz k sakonju teho Knjesa a myßli na jeho sakoń wodnjo a w nozy. Hamjeń.

Justus Jonas.

K jeho 400lětnemu narodnemu dnjej.

Po němskim wot H.

(Pokraczowanje.)

Jonas też wulkemu reformatorej ßwěru k bokej stejesche, jako tón w lěcze 1527 do czeżkeje czělneje a duchowneje nusy pschindże. Běsche to dzeń w sapoczatku julija, jako na Luthera nawalnoscz krwě k wutrobje pschindże, a to tak ßylnje, so ßebi Luther myßlesche, so chze jeho tón Knjes se žiwjenja wotwołacz. Wón dzěsche k ßwojemu spowjednemu wótzej Bugenhagenej a potom k doktorej Jonaßej a s nim do sahrody. Tam někotre hodziny wosta. S czeżkej wutrobu a wulkej srudobu běsche wón pschischoł. Jako pak běsche ßo se ßwojim ßwěrnym pschecżelom rosrěczował, bě jemu lóżscho wokoło wutroby; wón jeho na wjeczor k ßebi pschepross. Jonas pschindże; Luther pak njemóżesche sa blidom ßedżo wostacz, dokelż jemu pschezo w wuschomaj schumjesche. Wón dzěsche teho dla s Jonaßom saßo do ßwojeje komorki. Jonas powjeda wo tym:

„Jako ja psches próh stupich, wón do njemozy padże a mi pschiwoła: „O knjes doktoro, mi je hubjenje; wodu jow abo schtoż macże.“ Ja nastróżany hornz se symnej wodu doßażech; tu wodu jemu psches hłowu a khribjet linych. Wón sapocza ßo modlicz: „Mój luby Bożo, hdyż chzesch tak měcz, so je to ta hodzina, kotruż ßy mi postajił, dha njech ßo twoja hnadna wola stanje.“ Wón ßo dale se wschej nutrnosczu modlesche. Lěkař pschindże a jemu nadziju czinjesche, też Bugenhagen dóndże. Wón saßo do njemozy padże; wona pak khětsje nimo dzěsche a czi pschecżeljo po lěkarjowej pschikasni woteńdżechu, so by khory spacz móhł. Na druhi dzeń běsche Lutherej lěpje a wón móżesche saßo stanycz.“

Jako Jonas jeho wopyta, praji wón:

„Wczerawschi dzeń dyrbju ja w pomjatku wobkhowacz; ja ßym wczera w dobrej schuli pobył. Tón Knjes postorczi do hele a wuwjedże saßo. Tón Knjes mori a da žiwjenje. Pschetoż wón je Knjes wumrjecza a žiwjenja. Jemu budź khwalba a czescz do wěcznosczе.“

W tym czaßu, jako mějesche Luther tajke czeżke czerpjenje pschětracz, w Wittenbergu mór wudyri. Na kurwjerchowu pschikasnju bu universita do Jeny pschepołożena. Luther a Bugenhagen wostaschtaj w Wittenbergu. Jonas pak dzěsche, so by ßo wot ßwojeho czerpjenja wuhojił, do Nordhausena. Tam jemu Luther huscżischo pißasche. W jenym liscże steji: „Ach, so byschcże wy tola wschitzy saßo jow byli! My ßmy ßo k temu Knjesej wołali, so chzył tu czeżku czwilu prjecz wsacz a ßo sda, kaž by naß wußłyschecz chzył.“ W druhim liscże pische:

„Ja ßo wjeßelu, mój Jonaßo, a dzakuju ßo Khrystußej, so je ßo nad Tebi ßmilił a Czi wotkhorjecz dał. Też proschu, so chzył ßwojemu skutkej k pomozy bycz; pschetoż ja ßebi niczo bóle njeżadam hacz to, so byschcże, hdyż ja wumru, s najmjeńscha wy žiwi wostali.“

Pschecżelaj saßo hromadże pschindżeschtaj a nětko ßo dołhi czaß hižo pschihotowany skutk sapocza: prěnja zyrkwinska a schulska visitazija w Sakskej, pschi kotrejż mějesche doktor Jonas ßobu skutkowacz. Pschi tej visitaziji ßo wschelake wupokasa, schtoż mějesche ßo pscheměnicz; też pschi tym doktor Jonas s radu a se skutkom pomhasche. Naspomnicz ßo też dyrbi, so běsche wón najprjedy k temu postajeny, mały katechismus ßobu napißacz pomhacz. Wón běsche tón, kotryż Luthera nawabi, tón skutk ßam do ruki wsacz a tak je Lutherowy mały katechismus nastał, kotryż je nimo biblije najwjazy k wobtwjerdzenju evangelskeje wuczby a k jeje srosymjenju pomhał. Jonas wo katechismußu praji: „Lutherowy katechismus je mała knižka sa 6 pjenjezkow; tyßaz ßwětow pak jón sapłaczicz njemóże.“ Ta knižka ßo też dzenßa hischcże sestarika njeje; wulki stawisnał Leopold s Ranke wo njej praji:

„Lutherowy mały katechismus je runje tak dzěczazeho kaž hłubokeho myßlenja. Sbožowny tón, kotryż ßwoju duschu s njeho naßyczuje, kotryż ßo jeho dzerži. Wón ma njesachodny troscht w kóżdym wokomiknjenju, sady lohkeho schlewjerja jadro wěrnoscże, na kotrymż ma też najmudrischi tych mudrych doscz.“

Nětk pschindże ßejm w Augsburgu 1530, na kotrymż ßo „Augsburgske wěrywusnacże“ pschepoda. Psches tuto shromadne wusnacże ßwojeje wěry ßo evangelszy poßylnjeni a posběhnjeni czujachu; woni nětko hromadże romskej zyrkwi jako nowa zyrkej napscheczjwo stupichu. Romszy pak jich sa to pschipósnacz njechachu a na ßejmje hischcże spytachu te dzělne stawy saßo s zyrkwju sjenocżicz. Evangelskich wěz wjedżesche Melanchthon; Jonas wo wschitkich wuradżenjach Lutherej pißasche. W liscże wón pische:

„Knjes Filip Melanchthon artikle sestajuje, wo kotrychž tu jednamy a kotrež Tebi póscżelemy, so by je pschehladał a nam ßwoju myßl sjewił. Moja myßl je, cże, luby wótcże, Khrysta dla proßycz, so chzył je najdrobnischo pschehladacz, dokelż ßo wo najważnische nězy jedna. Pschetoż Tebje je tón Knjes woßebje s wulkimi darami wuhotował. Knjes Filip je pschi najlěpschich wotpohladach pschejara bojasny a mjehkeje wutroby. Ja bych rady chzył, so by Ty Melanchthonej pißał, tak husto hacz móżno. Wěz, wo kotruż ßo jedna, jeho s czaßami srudneho czini. My jemu rěczimy, so by, ßebi psaltr wsawschi, s Davidowymi a druhimi, niz ßam se ßwojimi ßłowami wo tym s Bohom rěczał; ale wón je pschejara hnuty.“

Hdyż běchu ßo s Augsburga domoj wróczili, w Wittenbergu wot Boha pożohnowany skutk po měrnym puczu dale dzěsche, ale wonkach ßo njeměrne żołmy sběhachu. Tak jednasche ßo w lěcże 1536 wo tym, hacz chzedża evangelszy na wot bamża powołany konzil pschincz abo niz. Jonas tehdom w Wittenbergu njebě; duž jemu Melanchthon pißasche: „Ach, so by Ty tola pschincz a naschemu wyßokodostojnemu wótzej Lutherej něschto troschta pschinjescz móhł! Pschetoż niczo njeje bóle troschtowaze, hacz hdyż ßo człowjek s pobożnym a lubym wyßokowobhnadżenym mużom sendże. Bjes druhim ßym tu s krótka napißał nasche pschicżiny, czeho dla konzil wotpokasamy. Wuhładkuj a wułoż te pißmo ludej, hdyż jo w Wittenbergu wudamy. Pschetoż ta wěz njetrjeba jenoż mudrych a roswuczenych muži, ale też rěcznika połneho mozy s dalokoklinczatym hłoßom. Husto mi Twoje prědowanja, luby Jonaßo, pobrachuja, kaž też Twoja ßwěrna a mudra rada.“

Do tych městow, w kotrychž běsche ßo evangelijon sakorjenił, ßłuschesche Halle. Ale tón nowy duch dyrbjesche ßo podczischczecz, tak chzyschtaj to kurwjerch Mainzski a arzybiskop Magdeburgski, kotremuż město Halle ßłuschesche. Arzybiskop pak trjebasche wjele pjenjes a město Halle dyrbjesche 22,000 schěßnakow pschidacz. Wobydlerjo ßo k temu swólniwi wuprajichu, jeli so ßo jim evangelske prědowanje dowoli. To ßo jim też dowoli a doktor Jonas pschindże do Halle; s woprědka wschak chzychu jeho jenoż na 4 lěta s Wittenberga puschczicz. Czichi pjatk 1541 tam prěni krócz prědowasche a tak ßo dołho podczischczane nowe žiwjenje s mozu wudoby. S evangelskej Bożej ßłużbu běsche ßo w jenej zyrkwi sapoczatk sczinił; bórsy dyrbjesche ßo druha a tsecza k temu wsacz.

Doktor Jonas skutkowasche s wulkim żohnowanjom a měschczan-

ska rada kurwjercha proschesche, městu ßwěrneho duschowpastyrja, psches kotrehož wěrykhrobłoscź ßo zyłe město natwarjesche, zyle pschewostajicź; Luther sa město Halle rěczjesche a kurwjerch próstwu wußłyscha. Reformator pißasche měschczanskej radźe: „Wěscźe, so my doktora Jonaßa, mojeho lubeho knjesa a pschecźela, njerady wot ßo puschczimy a so bych jeho rady hischcźe wokoło ßebje měł. Tajzy ßwěrni, cźiscźi prědarjo ßu drosy, to wschědnje nashonimy."

Najbóle běsche Melanchthonej teho źel, so Jonas wjazy w Wittenbergu njebě. Wón pißasche: „Runjež zyrkej tež na druhich městnach dobrych wodźerjow trjeba, wón tola ßwoje źadanje po Jonaßu podcźischcźecź njemóźe. Pschetož hdy by wón w Wittenbergu był, by pomhał, so by wschelake hinasche było." W druhim liscźe wón pische: „Dwazecźi lět, mój Jonaßo, ßmy wo najwyschschich wězach wuradźujo pschecźiniłoj. Teho dla mje jako roshladneho muża snajesch. Ja ßym Tebi pschezo zyłu ßwoju wutrobu wotewrił a ßym swuczeny wschitke moje starosczże do Twojeje wutroby wußypacź. Dokelž mje po tajkim snajesch, budźesch Ty, hdyž dyrbisch dołho na list wote mnje cźakacź, ßebi myßlicź, so ßym woßebite wotdźerźenje měł. Hněw naschich pschecźiwnikow, kotsiž chzedźa najradscho ßwězu evangelija wuhaßnycź a naß wschitkich sanicźicź, je Bohužel tež druhich ludźi twjerdschich scźinił. To budź Bohu skorźene!"

(Skónczenje.)

Wikowanje s parlemi.

Po Frommelu.

Na jenym mojich sastojnskich pucźowanjow salěse pschekupz do źelesniczneho wosa a ßyny ßo ke mni. Pokasujo na mój kofr wón dźesche: „Wy drje scźe pschekupz." „Wěscźe", jemu wotmolwich, „wikuju s parlemi". „S parlemi?" ßo wón wopraschа, „dha budźecźe w naschich stronach mało saßłużicź". „Teho ßo tež boju", dźach dale, „a to je cźim dźiwnischo, dokelž darmo a bjes pjenjes pschedawam". Jako nětk jemu rosestajich, wo kotru kraßnu parlu ßo jedna (Mat. 13, 45. 46), wón krótko wotmolwi: „Kschescźijanske dobre poczinki ßebi wyßoko wažu, ale wuczbow, bohoßłowskich, duchownych wuczbow móżu tradacź". Duž jemu snapschecźiwich: „Dokelž ßmój wobaj pschekupzaj, wěmoj, so w naschich knihach wudawki nihdy njeßmědźa wjetsche bycź hacź dokhody, hdyž njechamy napoßledku bankrot cźinicź. Dobre poczinki pak ßu lute wudawki: ty dyrbisch lubowacź, ty dyrbisch bliźschemu ßłużicź, ty dyrbisch pomhacź, to ßu lute wudawki źyły dźeń a kóżdy cźłowjek, kotrehož setkam, ma ßebi wote mnje źadacź, so dyrbju jeho lubowacź — ja ßo waß prascham, hdźe pschińdu dokhody ßem?"

„Se ßamospokojnoscźe", wón wotmolwi. „O haj", ja dźach, „snaju wěru ßamospokojnoscźe, wěru tamneho muża, kiž dźesche: „Ja ßo cźi dźakuju, Bożo, so njejßym kaž drusy ludźo." Ale hdyž ßo nětko wjecźor město ßamospokojnoscźe ßam hańbowacź dyrbju, dokelž je ßo moja ßamßna hotowa luboscź tak rucźe wudała, hdyž dla luteho dołha bankrot hrosy, schto dha potom. Duž dyrbja moje dokhody wot druheho pschińcź, wot horjekach, wot teho, kiž je ßam ta luboscź. To je ta luboscź, niz so ßmy my Boha lubowali, ale so je wón naß lubował. Lubujmy jeho — to ßu te wudawki; pschetož wón je naß prjedy lubował — to ßu te dokhody. To ßu te wuczby, wěra a evangelijon wo Khrystußu, te dokhody, kotrychž njemóżemy tradacź. Jeli so je wón mi dźeßacź tawsynt puntow darił we wodawanju, dha móżu ja sto kroschkow daricź a wodawam ßwojemu bratrej. Darmo scźe jo dostali, darmo jo tež dajcźe."

Macźerny list dźowzy, kiž pola krutych knježich ßłużesche.

(Po němskim.)

Ja ßym twój list dostała, moja luba dźowka. Ty w nim jara skorźisch, so ßu twoji knježa jara krucźi a wobożni a so woni, runjež wschitku prózu nałożujesch, źenje spokojom njejßu. Je-li woprawdźe tak, je mi teho źel. Tola pak na źane waschnje twoje pschedewsacźe, so chzesch ßłużbu do cźaßa wopuschcźicź, sa dobre spósnacź njemóżu a tebi to zyle wotradźam. Twój knjes měł to prawo, ßebi tebje wróczo źadacź a hdyž njeby dobrowólnje pschischła, móhł tebje k temu nusowacź. Potom pak měła ßo hischcźe hubjeńscho. Wutraj s měrom, pschetož Bóh luby Knjes chze, so bychmy niz jenož dobrym a měrnym knježim, ale tež słym poddani byli. Ja chzu wěricź, so ty lěnja a njerodna njejßy, tak so móhłe twoje knjejstwo s prawom njespokojne s tobu bycź. Ale kaž ßo sda, chzedźa woni s dypkom a nanajdrobnischo wschitko bjes smylka měcź. Duž móże bycź, so móhło něschto, schtož ßy po twojej myßli najlěpje cźiniła, hischcźe lěpsche bycź. A dokelž ßo twoja knjeni prózuje, tebi wschitko rospokasacź, tebi niczo schkodźicź njebudźe, so tebi wona na ruzy hlada a źaneho smylka njepschepuschcźi. Ty budźesch na to waschnje wuschiknischa a ßo na dźěłanje a porjad swucźisch, schtož móże tebi posdźischo s wulkim wużitkom bycź.

Njech tebje junkrócź porok bjes winy trjechi, dha jón ßnano druhi krócź dostała njejßy, hdyž by jón saßłużiła. Sskużobni to ßwojim knježim, hdyž hewak s nimi derje cźinja, wschitko tak jara sa sko wsacź njeßmědźa. Jako poddani dyrbja scźerpliwi bycź. Pschi tych wschelakich staroscźach, pschi tych hněwanjach a pschi tej srudobje, kotruž maja hospodarjo a hosposy husto w ßwojim powołanju, njemóża pschezo tak wjeßeli bycź. Sskużobni, kotsiž wot wschitkich tych staroscźow niczo njecźuja, dyrbja ßwojich knježich w jich wobożnoscźi skerje wobźarowacź. Hladaj ßo woßebje, so njeby psches njepschistojne wurěczowanje a trózkanje jich k hněwu wabiła — potom budźesch ßebi wěscźe s cźaßom jich luboscź dobycź. Na kóżdy pad pak budźesch ßo kacź, jeli so moju macźerru radu njewobkedźbujesch. Twoja cźe lubowaza macź M. W.

Shubjene, ale saßo namakane.

Wot F. M.

Snata pilna dźěłacźerka na poli snutskowneho mißionstwa, Elisabeth Fry, kotraž bu sa tawsynty khudych i jatych dobrocźelka, mějesche krutu a njekhabłazu wěru do mozy Bożeho słowa. Teho dla tež małe knihi wuda s tym napißmom: „Wschědne teksty". Te knihi by wona wschudźom rosdawała, hdźež by ßo jej składnoscź poskicźiła, woßebnym tak derje kaž robocźanam a dźěłacźerjam. Jene da wona ßwojemu wnukej, kotryž pak je w bliskoscźi wßy shubi. Wschitko pytanje bě podarmo a młodźenz mało srudny njebě, dokelž běchu jemu wowzyne knihi wulzy ważne. Hakle posdźischo bě saßo něschto wo nich ßłyschecź a wo tym wulkim dobytku, kotryž běchu khudej ßwójbje pschinjeßłe. Jedyn dźeń pschińdźe lěkař tamneje wßy k ßwojemu pschecźelej, k duchownemu a proschesche jeho, so chzył tola źonu wopytacź, kotraž zyle na kónzu woßady bydlesche. Jeje muž běsche jako bjesbóżny cźłowjek snaty a wo jeho źonje ßebi tež hrosne wězy powjedachu. Lěkař praji:

„Ty budźesch jeju zyle hinascheju namakacź, hacź běschtaj prjedy. Schtož źonu nastupa, móże ßo s wěrnoscźu prajicź: Law je ßo jehnjo scźinił."

Duchowny dźěsche do teho doma a jo woprawdźe tajke namaka, kaž běsche jemu jeho pschecźel prajił. Źona leźesche na khorokożu — kotrež běsche po sdacźu tež jejne ßmjertne kożo. Hdyž běsche něschto s khorej poręczał, wona spody hłowaka knihi wucźeźe, kotrež fararjej poda. Na prěnim łopjenku běsche lědy hischcźe cźitacź: „Wschědne teksty wot Elisabeth Fry", tak jara běchu te knihi trjebane. Ta źona jemu powjedasche:

„Moja dźowka je tu knihu namakała a domoj pschinjeßła. My ßmy w nich cźitali a wone buchu nam dźeń a lubsche a to wopschijecźe tych knihow je po něczim do nascheho dźiwjeho a bjesbóżneho doma dospołne pscheměnjenje pschinjeßło."

Farař tu źonu wjazy husto wopytacź njemóżesche; wona bórsy połna radoscźe a měra w tym Knjesu wumrje, kotrehož běsche jako ßwojeho sbóżnika sesnała.

Nam je wschitkim jaßne, cźeho dla je młodźenz te knihi shubicź dyrbjał.

Roshlad w naschim cźaßu.

Sakoń dla powjetschenja wójska je ßo wot khěźorstwoweho ßejma pschijał. Sa njón hłoßowachu konservativni, khěźorstwowa strona, nazionalliberalni, ßwobodomyßlne sjenocźenstwo, Polazy, němska reformska strona, hrabja Bismark, prynz Carolath, Ahlwardt. Daj to Bóh tón Knjes, so by nowy sakoń k sbożu wótzneho kraja był.

Njedoßahanje skótneje pizy je w wjele stronach jara wulke. Duž je w Sakskej knježerstwo wobsamkło, pizu a ßłanje nakupicź a potrjebnym ratarjam po tunjej płacźisnje pschedawacź abo na pożczonku pschewostajicź. Weimarske knježerstwo je teho dla 400,000 hriwnow jako pożczonku khudym woßadam swoliło.

Khěźor je ßo s khěźorku na rańsche morjo podał a chze tam někotre cźaßy wokoło jěsdźicź. Swjeßelaze je, so je ruski krónprynz na dompucźu s Jendźelskeje khěźora wopytał a po wschěm sdacźu

pschecźelstwo bjes ruskej a němskej khěžorowej ßwójbu saßo wobtwjerdźił.

Franzowsojo njepißaja nětk wjele wo pschijeczu wojeŕskeje pschedłohi. Woni ßu ßo jara sjebali, pschetož prjedy wjedźachu zyle wěscźe, so njebudźe pschijata. Woni maja nětk wójnu w sesadnej Indiskej se Siamskimi.

Nowonatwarjena zyrkej w Běłej Wodźe budźe ßo 6. augusta psches knjesa generalneho superintendenta dr. Erdmana s Wrótßławja ßwjatocźnje poßwjecźicź. Wona je kraßnje natwarjena a budźe rjana pycha sa nowu woßadu. Bóh daj, so by wona tež město najbohacźischeho žohnowanja sa nju była.

Žně.

Hórki, doły woßrjedkate,
Płódna semja ßmuhata,
Rune pola sybolate,
Słota Boža sahroda:
Wóczko płuwa sradowane
Psches waß, hona žohnowane!

Kak žołmja Boże dary,
Ta kłóska cźakana,
Se žadom młody, stary
Žně słote powita.

Lipa kcźěje wonjata,
Pczołki bórczo bohatstwa
S njeje domoj noscha.
Bjes tym žitny korjeń skhnje,
Stwjelzo srawi selene,
Khudźi wo žně proscha.

Žnjeńzaŕ snaty,
Jakub ßwjaty,
Buram woła do dwora:
Wsmicźe koßu na žita!

Połna kłóska, daro słoty!
Žnjeński wěnz cźe shladuje,
Hdyž wot włohi, wot cźopłoty
Srałe sorno pjelni cźe;
Cźakaj, lubscha, swjeßelena,
Nětk wěm twoje městaczko!
Se sornom ßy wobcźeżena,
Po tebje ja podam ßo.

Jutsje, da-l' Bóh, s běłym ranjom
Chzemy saßyz na hori,
Kruwaŕ noßy s pokhwatanjom
Khłódne žórło, patoki;
Bóh chzył cźaß žohnowacź
A ßłónczne wjedro dacź.

Haj sto krócź słote kcźěje sboże,
A koßa brinczi s wjeßelom,
Khlěb radźeny kracź budźa noże,
Hdyž pschikhadźa Bóh se ßłónzom,
So ßuchi kłóß a hromadka
Sso do powrjestła sawjasa.

Tehdy rad ßo wěnzy wija,
Rosscherja ßo wutroba,
Cźěka staroscź, rany žija,
Wjeßele dźe do dwora.

Sozialdemokratiske hanjenje Boha.

Jako bě khěžor 4. julija pschi wotewrjenju noweho khěžorstwoweho ßejma trónsku rěcź pschecźitał, pschistaji wón, kaž ßmy pißali, hischcźe tele ßłowa: „A nětk, moji knježa, dźicźe! Stary Bóh hlada na waß dele. Wón spožcź wam ßwoje žohnowanje k dokonjenju sprawneho skutka k sbožu nascheho wótzneho kraja! Hamjeń."

Tele ßłowa sapschimnychu, kaž ßo powjeda, khěžorstwowych sapóßłanzow jara móznje; na te s posběhnjenym hłoßom wuprajene ßłowa dasche ßo hrimotaza ßława ßłyschecź. Ale kak ßu sozialdemokratojo tele rjane, ßwjatocźne ßłowa sa ßměch měli! Sozialdemokrat Liebknecht bě jedyn wot prěnich, kiž pschecźiwo wojeŕskej pschedłosy rěcźachu. Wón wobsamknu ßwoju rěcź s tymi khrobłymi ßłowami: „Trónska rěcź měješche, hdyž je wěrnje powjedane, pschidawk wo tym starym Bosy. Stari Bohojo shubja ßo a nowy Bóh, kiž pschińdźe, je sozialdemokratija, kotrejž pschichod ßłuscha."

Prawje měnja na to němske nowiny „Reichsbote": So je Liebknecht w ßwojej rěcźi konservativnu stronu hanił, njech je jemu wodate, ale so je wón ßo pocźahujo na khěžorowe ßłowo tež Boha hanił a sozialdemokratiju jako Boha pschichodneho cźaßa wuwołał, to budźe junu shonicź, schtož je hižo jich wjele shoniło: Njemylcźe ßo, Bóh ßo njeda sa ßměch měcź.

Někotremužkuli kscheścźijanskemu dźěłacźerjej budźe, hdyž tele hanjeŕske Liebknechtowe ßłowa ßłyschi, ta ruka tschepotacź, s kotrejž je wón sazialdemokratisku wólbnu zedlku wotedał. Ssnano njeje ßo hischcźe nihdy w naschim kraju tajke khrobłe bjesbóžne Boha sazpiwaze wuwołanje stało, kaž je Liebknecht jow w khěžorowym ßejmje ßłyschecź dał. Kscheścźijanski lud pak wě nětk, na cźim se sozialdemokratiju je. Liebknecht pak dyrbjał wopomnicź, so ßu w Franzowskej psched sto lětami hižo jedyn ras Boha wotßadźili a revoluziju na jeho město stajili — a s kajkimi rěkami krwě je Franzowski lud tónle njeskutk sapłacźicź dyrbjał! My pak njechamy tajki hrosny njeskutk w naschim kraju cźerpicź.

Njestarajcźe ßo!

Sto lět je, jako w W. w Stollberg-Wernigerodskim hrabinstwje pobožny farać skutkowasche a ßwoju woßadu s prawym khlěbom žiwjenja sastarasche. Wulka běsche jeho dobrocźiwoscź, hacź runje wón samožity njebě a wjazy njeměješche, hacź ßwoje ßnadne sastojnske dokhody.

W wulkej symje, hdźež běsche nusa bjes khudymi wulka, běsche dobry farać tak wjele rosdawał, so ßo to jeho lubej ßwěrnej mandźelskej kusk wjele bycź sdasche. Junu rano wona jeho na to kedźbliweho scźini, so chzył ßo tola w ßwojim dobrym cźinjenju wobmjesowacź, dokelž je jenož hischcźe 48 np. w domjazej kaßy. Hdyž wonaj hromadźe powjedaschtaj, pschińdźe na poł smjersnjeny, hłódny, cźeńko swoblekany wandrowski na dwór wo něschto proßycź. Farać, kotremuž bě jeho žel, da jemu te 48 np., na cźož farańka sdychujo praji: „Ale, luby mužo, hdyž dźenßa něchtó na wopyt pschińdźe, bych tola do najwjetscheje cźěßnoscźe pschischła.

Duchowny pschi woknje stejo ßwojej wocźi k njebjeßam posběhujo wotmolwi: „Luba žona, hdyž Bóh luby Knjes chze, je jemu to mała wěz, nam dźenßa hischcźe kóždy tych 48 pjenjezkow s tolerjom sarunacź. Duž ßo njestaraj!"

Hacź běsche farańka s tym troschtowana, njewěm; wona pak bórsy shoni, so běsche jejny muž profetiske ßłowo rěcźał. Lědom ßo hodźina miny, duž da ßo hóscź pschipowjedźicź s tym žadanjom, so chze pola knjesa fararja poßwacźicź. Kak ßo wboha farańka nastróža, pschetož hóscź njeběsche nichtó druhi hacź knjes hrabja Hendrich Stollberg. Wón běsche na hońtwje, a jeniczka korczma wo wßy běsche tajka, so tam knjes hrabja na žadyn pad ßwacźicź njemóžesche. Ani na wotmolwjenje cźakajo s wutrobnym postrowjenjom: „dobre ranje!" knjesej fararjej ruku tłóczo psched nim stejesche. Knjes hrabja widźesche na fararjowym wobliczu, so je w někajkej wuskoscźi; duž praji: „Luby knjes fararjo, scźěn je na waschim wobliczu, wy macźe staroscź; wěscźe pak scźe saßo pschejara dobrocźiwy był."

Farać móžesche jenož wotmolwicź, so chzył rady knjesej hrabi poßłužicź, ale so niczo druheho nima, hacź khlěb a butru a twarožk. Hrabja běsche s tym spokojom, ßwacźina bu pschihotowana. Rosrěcźowanje běsche žiwe, tak so knjes hrabja, duchownje a cźělnje poßylnjeny, ßo pschecźelniwje s tymaj lubymaj cźłowjekomaj rosžohnowa. Jako saßo k ßwojemu wyschschemu hajnikej pschińdźe, woprascha ßo jeho: „Luby S., nimacźe 5 toleŕ pschi ßebi?"

„Wobžaruju, mam jenož 3", bě wotmolwjenje.

„Nó, duž dajcźe te jow", praji hrabja, „ja mam 45 pschi ßebi, po prawom dyrbjało jich 50 bycź".

Te pjenjesy buchu hnydom knjesej fararjej pschipóßłane s listom, w kotrymž hrabja pißasche, so dyrbjało jich 50 bycź, ale so runje wjazy hacź 48 k ruzy nima.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farać w Krjebi; ßoburedaktor: farać Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a naklad Ssmolerjez knihicźischcźerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 31.
30. julija.

Lětnik 3.
1893.

Szerbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

9. njedzela po ßwj. Trojizy.

Mat. 5, 20: „Ja wam praju: Njebudze-li wascha prawdoscz lěpscha abo połnischa, dyżli tych pißmawuczenych a farisejskich, dha wy njebudzecze do njebjeskeho kralestwa pschińcz."

Farisejska prawdoscz bě jeniczzy swonkowna. Farisejszy ßo poscżachu a modlachu, dawachu jałmożinu a měnjachu, so je na tym doscz. Hacz swonkowne a nutskowne psches jene pschińdze, hacz tez wutroba ßo pschi tychle swonkownych skutkach wobdzěli, wo to njerodżachu. Duż běchu pschi sdaczu poniżnoscze nutskownje hordżi, pschi sdaczu pobożnoscze bjesbóżnizy, pschi sdaczu nutrnoscze a modlitwy połni ßebitoscze a schibałstwa, pschi sdaczu luboscze połni nahrabnoscze, pschi sdaczu ßurowoscze wo Boži dom jeno sa ßwój wużitk a dobytk, kalkowane rowy, kotrez swonkach ßo sdadża rjane bycz, nutskach pak ßu połne morwych koscżow a wschitkeje njeczistoscze, saßlepjeni wodżerjo, kiż kuntwory zydżachu a kamele pożerachu. (Mat. 23, 24. 27.) Duż je tón Knjes wóßomkróczne běda na nich wołał, woßebje tez teho dla, dokelż wo potajnej myßli zyłeho sakonja niczo njewjedżachu. Prawdoscze wutroba a woko, ert a ruka je luboscz, luboscz, kotraż njepyta to ßwoje, ale to, schtoż je bliżscheho. Hdy bych ja s cżłowskimi a s jandżelskimi jasykami rěczał, a njeměł luboscze, dha bych był synczazy moßas abo klinczazy swónczk. To je to wusnacze tamneho bywscheho farisejskeho ßwjateho Pawoła, kiż je město farisejskeje prawdoscze lěpschu, kotraż psched Bohom płaczi, pytał a dostał.

Ale dyrbi dha kóżdy tajku prawdoscz měcz? Bjes njeje, wotmolwi tón Knjes, njebudzecze wy do njebjeskeho kralestwa pschińcz. Njebjeske kralestwo je prawdoscz, měr a radoscz w ßwjatym Duchu, kak ßo hodżi sa njo njeprawy, njeměrny a stysknivy hrěschnik? Bjes njeje póndżesch ty wjele skerje do hele. Bjes teje lěpscheje prawdoscze je twój dżěl wěczne satamanstwo. Ert wěczneje wěrnoscze rěczi wo tym jastwje, s kotrehož nichtón njewuńdże, doniż poßlednju scherpatku njesapłaczi. O kak jara dyrbi to naß wabicz, so bychmy pytali lěpschu prawdoscz, hdżež je luboscz sakonja dopjelnjenje! Ale kak ju namakacz? Wona pschińdże ßem wot teho, kiż w naschim ßwjatym tekscze s tajkej majestoscżu praji: Ja pak wam praju. Jesuß Khrystuß ma tu prawdoscz, kotraż je lěpscha, hacz tutych pißmawuczenych a farisejskich. Wón je Ssyn Boži połny hnady a prawdy, kiż ma s Wótzom jenajku wschehomóz, wschudżomnoscz, wěczznoscz, ßwjatoscz a prawdoscz; wón je wotewrjena Wótzowa wutroba. Pohladaj na jeho żiwjenje, hacz wón nima tule lěpschu prawdoscz? Hdżeha je wón morił, ßo hněwał, ßwarjeł, ßakrował? Ně, wón je ßo ßam woprował na wołtarju, wón je ßo ßam pschepodał pschecżiwnikej, je Judaschowu pscheradu cżerpił, wón je ßo wot njepraweho ßudnika k ßmjercżi sa naß wotßudżicz dał. Njebjeski Wótczez je teho, kiż wo żanym hrěchu njewjedżesche, sa naß k hrěchej cżinił, so bychmy my w nim ta prawdoscz byli, kotraż psched Bohom płaczi. Wón je prawdoscz zyłeho ßwěta, dokelż je wón jehnjo Boże, kotrez je njeßło zyłeho ßwěta hrěchi.

Ale wón nima jeno ßam tu prawdoscz, wón dawa

ju tež nam. Wón dawa ju w sapřewanej a tola tak kraßnej wodźe ßwjateje kschczenizy, kotruž wón se ßłowom a s Duchom cźini k kupjeli noweho narodźenja. Wón dawa ju w ßłowje wo kschižu, židam pohórschenje, póhanam hłupoścź, a tola sa milijony hacž k poßlednjemu dnjej wonjenje teho žiwjenja k žiwjenju. Wón dawa ju w ßwjatym sakramencźe woltarja, hdźež wón ßam ßo dawa. We wschěm tym dawa wón ßwoju prawdoścź, kotraž dyrbi ßo nam pschizpicź a nam schtrafu naschich hřěchow spuschczicź. A schto ßebi wón žada sa to? Schtož kral ßebi žada wot proscherja, so bychmy my wsali, schtož wón dawa — tajke wsacźe mjenuje Bože ßłowo wěricź. Tajke wsacźe je lube a sbóžne sa teho, kiž je ßwoju duchownu khudobu a Jesußowe bohatstwo psches ßwjateho Ducha pósnał, kiž je tschepotacź wuknył psched tym, kiž do potajneho hlada.

Tajkemu pak njebudźe Khrystuß jeno prawdoścź wěry, ale tež prawdoścź žiwjenja. Tón, kiž je sakoń sa naß dopjelnił, chze jón tež w naß dopjelnicź, naß napjelnjujo s Duchom jeho ßwjateje luboscźe, s dźakom sa jeho njesaßkuženu ßwěrnoscź. Schtóž je s Jesußom sjednany s Bohom, sjedna ßo tež s bratrom, móže nětk tež wodawacź, žohnowacź, derje cźinicź. Kaž je Jesuß skóncził hórke njepscheczelstwo bjes židami a póhanami, tak skónczi wón tež njepscheczelstwo bjes mandźelskimi, bratrami, pscheczelemi a ßußodami. Schtóž wěri do Krystußa a wostanje w modlitwje, ßłowje a sakramencźe, tón pschewinje w jeho mozy tež najhórscheho njepscheczela, wutrobu, tu khróbku a bojasnu wěz, teho stareho farisejskeho.

Duž, schtóž chze prawdoscź, tón pytaj Jesußa.

Pytaj Knjesa Jesußa,
Wschitko druhe njepomha.
Hamjeń.

Justus Jonas.

K jeho 400lětnemu narodnemu dnjej.

Po němskim wot H.

(Skónczenje.)

Jonas w Halli tež bjes njepscheczelow njewosta. Jeho najhórschi njepscheczeljo běchu Dominikanarjo a Franziskanarjo, kotrychž bu dźeń a wjazy, dokelž se samknjenych klóschtrow tam pschicźahowachu. Woni w ßwojich prědowanjach bjes pschestacźa Lutherowy pschekožk sa wopaczny a cźertowski hanjachu; Lutheranarjam, kaž evangelskim rěkachu, wudawachu, so ßu sbězkarjo, Judaschojo, a nowym prědarjam, měschczanskej radźe a zykemu městu s khostanjom hrožachu, jedyn s tych najdźiwischich junkrócź se ßekeru na Jonaßa pschińdźe; ale wyschscha ruka wobarasche temu slóstnikej, so dyricź njeßmědźische.

Luther běsche wjazy krócź w Halli pobył a na Jonaßowej klětzy prědował; poßleni krócź běsche pola ßwojeho ßwěrneho ßobudźěłacźerja w sapoczatku lěta 1546. To běsche na jeho poßlenim pucźowanju do Eislebena, hdźež chzysche hrabjow s Mansfelda wujednacź. Dokelž běsche w rězy Saali jara wulka woda, wón tsi dny w Halli wosta a bydlesche pola doktora Jonaßa, kotremuž kraßnu veneziansku schkleńzu, kotraž ßo hacž do najnowischeho cźaßa w Nürnbergu khowasche, dari. Na tej schkleńzy stej wobrasaj wobeju reformatorow a łacźanske napißmo, kotrež po ßerbsku rěka:

„Jonaßej, tej schkleńzy, dari Luther schkleńzu, kotryž je ßam schkleńza, so byschtaj wobaj wjedźałoj, so ßo lohko rosłamazej schkleńzy runataj.“

Jonas Luthera pschewodźesche. Rosrěczowanja hrabjow buchu k dobremu kónzej dowjedźene; 16. februara bu wuczinjenje wot wobeju doktorow sestajane a wot wschitkich hrabjow s Mansfelda pschiswolene. Tež Jonas je ßwoje mjeno spody teho wuczinjenja napißał.

16. februara běsche Luther pschi wobjedźe wuprajił: „Ja nětko dlěje cźakacź njecham; ja chzu ßo do Wittenberga wróczicź a ßo tam do kaschcźa lehnycź.“ Tola hižo w Eislebenje dyrbjachu jeho do kaschcźa położicź. 17. februara ßo wón jara ßłaby cźujesche, tola pak hischcźe k shromadnemu wobjedej pschińdźe; wokoło wjeczora cźežkotu na wutrobje cźujesche; teho dla da ßo s cźopłymi rubischkami rybowacź. Jemu bu saßo lěpje a wón móžesche hischcźe se ßwojimi pscheczelemi wjeczerjecź; wón pschi tym hischcźe někotre žortne, khutne a pobožne ßłowa porěcźa. Posdźischo bu jemu stysknо, wón ßo do koža lehny a wußny. Doktor Jonas pola njeho wosta. W nozy wón wotucźi a skorżesche Jonaßej: „Ach, Knježe Božo, kak je mi tola hubjenje a stysknо; ja ßebi myßlu, so tu w Eislebenje, hdźež ßym narodźeny a kschczeny, wostanu.“ Jako bu wón na kónzu zyle cźichi a wocźi sacźini a na wjazore praschenja njewotmolwi, jemu Jonas a dwórski prědar Cölijus te ßłowa do wucha prajischtaj: „Wyßokodostojny wótcźe, chzecźe wy na Khrystußu a na tej wucźbje, kajkuž ju prědujecźe, wobstajny wostacź?“ A pschi wrotach wěcźnoscźe wotmolwi Luther s wěstym a jaßnym hłoßom: „Haj!“ 18. februara 1546 rano po dwěmaj pobožny muž cźische a sbóžnje wußny.

19. februara bu jeho cźěło do ßwj. Handrijoweje zyrkwje w Eislebenje donjeßene a doktor Jonas tam kraßne cźělne prědowanje dźerżesche; wón tež cźěło wulkeho muža do Wittenberga pschewodźesche. Tam bu kaschcź w tej zyrkwi, na kotruž běsche Luther ßwoje 95 ßadow pschibił, blisko pschi klětzy, na kotrejž běsche tak móznje Bože ßłowo prawe a cźiste wucźił, na wjeßełe horjestacźe do semje puschczeny.

Jako bě Heliaß na wóhnjowym wosu wot Elisy prjecź do njebjeß jěł, ßo tutón wróczi a dale cźinjesche, k cźemuž bě powołany. Tež Jonas ßo do Halle wróczi, ßwój skutk dale wjescź; ale tón najßwěrnischi pscheczel a lubowany wótz jemu pobrachowasche. Melanchthonej wón ßwoju wutrobu wotewri, wón jemu 17. měrza pißasche: „Wo dnjo a w nozy ßo mi styschcźe po mužu Božim, po tym najßwěrnischim pscheczelu a lubowanym wótzu, wo kotrymž nětko hakle cźuju, kak je mi psches te 25 lět dołhe hromadźebycźe — pschetož ja te cźežke dny a lěta mojeho bycźa w Halli ßobu liczu — najhłubje do wutroby sarostł. Wo dnjo hischcźe dale s nim rěczu a potom hórke ßylsy płakam; w nozy ßo s tym mužom Božim wo ßnje rosrěczuju; mi je, kaž bych jeho cźěło pschewodźał, a druhdy spizy wótsje sapłakam.“

Druhemu pscheczelej wón pißasche: „Wot teho cźaßa, so ßym do Halle sa póßła evangelija póßłany, wołach ßo husto k Khrystußej w horzej modlitwje, so chzył mi Luthera junu k mojemu ßmjertnemu łožu póßłacź. Ale temu Knjesej ßo spodobasche, so móžach ja njedostojny tsi njedźele sa ßobu w Eislebenje poßlenje ßwjate rěcźe teho muža ßłyschecź a so móžach, jako wón, ßo dźělo wot tuteho hubjeneho žiwjenja, sańdźe k lěpschemu žiwjenju, pódla bycź.“

Danskemu kralej Khrystianej Jonas to sa woßebitu hnadu Božu wukhwaluje, so je tsi njedźele do Lutheroweho sbóžneho wumrjecźa „s tym lubym wótzom sa jenym blidom ßedźecź, w jenej komorzy spacź, so je kóždy wjeczor jeho japoschtołsku ruku — s kotrejž je telko dobrych knihow spißał — na dobru nóz poskicźenu dostał a so je poßleni dźeń a poßlenju hodźinu pola njeho bycź a lubeho wótza sbóžne wusnacźe ßłyschecź móhł“.

Bórsy po Lutherowej ßmjercźi sapocźa ßo schmalkaldiska wójna, město Halle bu wot njepscheczelow wobßadźene a Jonas dyrbjesche schpanískeho hetmana do kwartěry wsacź. Tón běsche najaty, jeho skradźu skónzowacź. Jako pak jemu Jonas wschu luboscź wopokasa, bu wón tak hnuty, so po cźaßu k njemu praji: „Knjes doktoro, ja wam samjelczecź njemóžu, so mam pschikasnju, waß skónzowacź, ja pak widźu, so scźe wy tajki sprawny, pobožny muž, so wam nihdy njemóžu žaneje kschiwdy cźinicź. Ale skhowajcźe ßo Bože dla, so waß nichtó druhi wo žiwjenje njepschinjeße.“ Teho dla poda ßo Jonas do Eislebena a Mansfelda. Tam dosta wot Melanchthona troschtowazy list, w kotrymž stejesche: „Kaž dźiwi ßu tež nětko wot wschitkich bokow pscheczíwo nam, my chzemy ßo tola nadźecź, so budźe Bóh nasche wukhowanje.“

Dołho tón ßwěrny dźěłacźeř prósny njekhodźesche; jemu bu nakhwilne sastaranje superintendentury w Hildesheimje pschepodate. Dokelž pak cźi njepscheczelszy wojazy bórsy saßo s Halle wucźahnychu, ßo Jonas k ßwojej woßadźe wróczi, ale prědowacź njeßmědźische. Wón skorżesche: „Někotsi, kotsiž pola khěžora wjele płacźachu, ßu tajke na mnje napowjedali, so mje cźi Hallszy s bojoscźu proschachu, so bych prědowacź pschestał. Tak wulka je srudoba tuteho cźaßa, so budźa cźi ßłužownizy zyrkwje cźim krucźischo spytowani, cźim ßwěrnischi ßu w ßwojim sastojnstwje. Ja ßym ßo ßydom lět do wjele strachotow podał a w najcźežschich bědźenjach s najwjetschej prózu tudy ßymjo evangelija wußywał a nětko njejßym hižo sa zyke lěto, kaž bych ßrjedźa w mojej woßadźe wustorczeny był, prědował.“

W słym cźaßu wójny jemu staroscź wo žonu a dźěcźi cźežka na wutrobje leżesche. Kaž Luther, běsche tež wón do ßwjateho mandźelstwa ßupił a nětko skorżesche: „Hdy by pschi mojich lětach hischcźe khoroscź na mnje pschischła a ja bych dyrbjał s teho žiwjenja cźahnycź, bychu ßo moje sawostajene małe dźěcźi s nusu běděicź měłe.“

W lěcźe 1551 powoła Koburgski wójwoda doktora Jonaßa sa ßwojeho dwórskeho prědarja, wón běsche wjeßeły, so móžesche tajkeho bliskeho pschecźela Lutheroweho sa prědarja w ßwojim měsćźe měcź a s nim wobkhadźowacź. W lěcźe 1553 bu wón sa inspektora frankskich zyrkwjow a sa wyschscheho fararja w Eisfeldźe pomjenowany. Tam wón ßwoje wotebjeraze mozy na to słoži, schulski a zyrkwinski porjad sestajecź; běsche pak s wjetscha khory.

W Eisfeldźe na njeho to poßlenje běźenje cźakasche. Wón, botryž běsche w Wittenbergu, w Augsburgu a w Halli jedyn s tych najsmużiwischich byk, sapocza bojasny bycź, jako ßo jemu poßleni njepschecźel, ßmjercź, pschibliżowasche. Pobożny knihikupz pschi jeho łożu ßedźesche a jemu s biblije cźitasche, a Boźe ßłowo jemu skónczźnje wschu bojoscź wot wutroby wsa, woßebje te ßłowa: „W mojeho Wótza domje je wjele wobydlenjow.“

Jako jeho poßlenja hodźinka dóńdźe, wón wschitke ßwoje mozy hromadźe wsa k temu sbóżnemu wusnaczu: „Knjeźe Jesu, ty ßy mje wumóhł, do twojeju rukow —“ mozy jeho wopuschcźichu.

9. oktobra 1555, někotre dny po tak mjenowanym nabożinskim měrje, kotryž běsche ßo bjes evangelskimi a katholskimi w Augsburgu sćźinił, je „tón dobry a ßwěrny wotroczk k ßwojeho Knjesa wjeßekoscźi sajschoł“.

Seka.

(Po němskim.)

Młodej holzy, kotrejź Seka rěkachu, běschtej starschej semrjekoj. Hěta, w kotrejź běchu bydlili, rospadowasche. Seka hłoda tradasche, syma ju tschaßesche, a ßo zyle wopuschcźena cźujesche. Duž shoni, so w bliskoscźi wulki, miły kral bydli. Jej powjedachu, so ma wón wutrobu sa hubjenych a srudnych a ju wěscźe k ßebi wosmje, jeno so by k njemu schła a jemu ßwoju srudobu wuskorźiła.

Seka běsche wscha sbożowna, wona hnydom k kralowskemu hrodej khwatasche, bojasliwa wo wrota kłapasche a wrótnika proschesche, so chzył ju nuts puschcźicź. Wona jemu praji, so je tak jara khuda a hubjena a so je ßłyschała, so budźe wot krala pschijata.

„Haj“, wotmolwi wrótnik, „ty do tych ßłuschesch, kotrychź wón woßebje rad pschiwosmje, ale njejßy też cźitała, schtoź wysche wrotow pißane steji? Ty w twojich hubjenych lapach sastupicź njemóżesch, ty dyrbisch zyle cźista a běłu drastu wobleczena bycź.“

Duž Seka wocźi posběhnywschi ßo dohlada, so wysche wrotow stejesche:

„Nichtó njecźisty nuts njesańdźe. Woni budźa so mnu khodźicź w běłych drastach.“

„Haj, ja ßym jara masana“, praji Seka ßo wobhladujo, „ale ja chzu khětsje k rězy doběźecź a ßo wumycź“.

Wona tam dźěsche. Tam namaka wjazy druhich, kotsiź ßo myjachu. Woni dachu jej mydła a wona nětko ßebje a ßwoju drastu myjesche a płokasche, tak derje hacź móżesche. Potom saßo k hrodej khwatasche a wrótnik ßo saßo praschesche, schto chze. „O, ty tola wěsch“, wotmolwi wona, „daj mi nětk nuts, ja ßym ßo wumyła“.

Wrótnik wotmolwi: „Ty hischcźe cźista doscź njejßy, twoja drasta wschak je nětko cźiscźischa, ale wona je tola hischcźe pokna blakow, wona dyrbi zyle cźista a běła bycź, kaź drasta wschitkich wobydlerjow teho doma. Ja tebi tajkej masanej nuts dacź njeßměm.“

Srudna Seka saßo k rězy dźěsche, wona rybowasche se wschej mozu te blaki, ale wone ßo shubicź njechachu. Duž ßebi myßlesche: „Ja chzu te blaki do ßukninych fałdow skhowacź, so ßo wrótnik na nje njedohlada.“ Běsche hižo wjecźor, jako tam tsecźi krócź pschińdźe. Wrótnik ßo srudny woprascha:

„Schto chzesch, wbohe dźěcźo?“

Seka praji: „Hlej, nětk ßym zyle cźista, daj mi khětsje nuts.“

Wrótnik pak fałdy roscźeźe a praji:

„Kaź dołho ßu tu hischcźe te masane blaki, cźi wocźinicź njeßměm.“

Płakajo Seka woteńdźe. Wona sdychowasche: „Ach, schto chzu sapocźecź, kral mje ženje pschijecź njebudźe, pschetoź ja wěm, so te blaki wupłokacź njemóżu!“

W tym wokomiku ßo jej něchtó bliżesche a woprascha ßo s zunim hłoßom: „Schto tebje tak rudźi, moje lube dźěcźo?“

Płakajo jemu Seka ßwoju srudobu wupowjeda. Duž zusbnik żelniwje praji: „Wbohe dźěcźo, kak móżesche ty tak njerosomne bycź. Ta stara drasta ženje cźista njebudźe, wschitke mydło teho ßwěta ju běłu wupłokacź njemóźe. Ty dyrbisch zyle nowu ßuknju měcź, hdyž chzesch do mojeho Wótza doma hicź!“

Duž Seka pósna, so je wón kralowy ßyn, kotryž s njej powjeda; bojasliwa k njemu horje pohladny. Kajki běsche wón dobry a pschecźelniwy a tola też kak kraßny! Wona ßo smużi a praji: „Ja pjenjes nimam, ja ßebi noweje ßuknje kupicź njemóżu.“

Kralowy ßyn wotmolwi: „Ale ja móżu tebi ju daricź; mój Wótz je mje póßłał, so bych tebje pytał. Njeje tebi nichtó prajił: so dyrbja wschitzy, kotsiź chzedźa pola njeho bydlicź, najprjedy ke mni pschińcź, so bych jich k temu dostojnych sćźinił?“

Nichtó to tej wbohej holzy prajił njebě; ale kaź khětsje to shoni, dźěsche wona s kralowym ßynom, kotryž jej nowu, běłu ßuknju a wschitko, schtoź hewak trjebasche, dari.

Jako bu nóz, Seka w cźistej, běłej drascźe poßleni krócź psched hrodom stejesche. Radoscźiwy ju wrótnik tón krócź k kralej dowjedźe, kotryž ju pschecźelnje witasche. Wona móżesche ßo bjes te ßyły, w běłej drascźe khodźaze, měschecź, kotrež běchu wokoło njeho. Te spěwachu: „Jim ßo wjazy njesechze jěscź ani picź, pschetoź to jehnjo budźe jich pascź a pschewodźecź k żiwym żórłam wody a Bóh budźe setrěcź wschitke ßylsy s jich wocźow.“

To małe powjedańczko mißionarka w Marokko wbohim póhanskim a muhamedanskim żonam powjedasche, so bychu srosymiłe tu wjeßełu powjescź wo hnadźe Bożej w Khrystußu. Njemóża s njeho też cźi, kotsiź ßu jenoź s mjenom kschescźijenjo, wschelake nawuknycź? Luby cźitarjo, naschemu njebjeskemu Wótzej je wscho jene, hacź ßmy strowi abo khori, khudźi abo bohacźi, běli abo cźorni — wón naß wschitkich lubuje a by naß rady wschitkich w ßwojich njebjeßach měł. Ale my wschitzy ßmy s hrěchom womasani a nam ßo ženje njeporadźi, so móhli ßo ßami wucźiscźicź. Ale wjeßelmy ßo! Jesuß je mózny, jeho krej wucźiscźi naß wot wscheho hrěcha a wón dawa ßuknju prawdoscźe kóźdemu, kotryž jeho wo nju proßy.

Roshlad w naschim cźaßu.

Khěźor je s khěźorku pschi ßwojim pucźowanju w narańschim morju też rjanu kupu Rügen wopytał a bu w Saßnitzu wot wjele stów nětk tam pschebywazych kupjelnych hoscźow s najwjetschim wjeßelom powitany.

Kaź ßo ßłyschi, ma knjeźerstwo wotpohladanje, s dźaka dla dobreho sadźerźenja pólskich sapóßłanzow pschi wothłoßowanju wo wojeřskej pschedłosy w pólskich schulach saßo roswucźenje w pólskej rěcźi sawjescź. My měnimy, schtoź je jenemu prawo, to hodźi ßo też sa druheho. Sserbja maja hižo dawno wjetsche prawo na tajke staranje sa roswucźenje ßwojich dźěcźi w macźerněj rěcźi.

Sakski prynz Max je ßo do Eichstädta w Bayerskej podał, so by ßo na tamnym měschniskim seminaru na měschniske powołanje pschihotował.

Pola Riesy je nětk saßo w Lobju tón kamjeń w wodźe widźecź, na kotrymź ßu tele ßłowa wudypane: „Hdyž wy mje saßo widźicźe, budźecźe płakacź.“ Tón kamjeń bu w lěcźe 1847 sakoźeny, w kotrymź lěcźe bě też tajka wulka ßuchota, kaź lětßa w wjele stronach.

Pohrjebany.

Kschescźijan wjeßeli ßo teho, so snaje poßwjecźene město, kerchow, hdźeź budźe też jeho cźěło wotpocźowacź w nadźiji na wjeßełe horjestacźe. Wón mjenuje tole město też rady Bożu rolu a spomni pschi tym na 1 Kor. 15, 22—24 a spěwa też s Janom Heermanom:

Njech cźěło w rowje spi
Pschi ßwojich pschecźelach,
So měło wotpocźink
Tam pschi jich komorkach.

Bě husto jara cźeźko, prjedy hacź ßu ßo póhanjo k temu nawabicź dali, so ßwojich morwych na tajkim poßwjecźenym měsćźe pohrjebachu. Wjele radscho dachu jim poßleni wotpocźink w lěßach. Tak bě na pschikład też w Cźěskej. Duž bojesche ßo Jan Huß s prawom, so by ßo kschescźijanska wěra pola jeho luda sapřewacź móhła, hdy bychu kaź jendźelski Wiklef poßwjecźeny kerchow mało cźescźili. Nicźo hinasche njebychmy ßebi my wo ßwojim ludu myßlicź móhli, hdy by, kaź ßebi nětk żadaju, k temu

pschischło, so cźěła spala. Kscheścźijenjo wschak dyrbja hromadźe wißacź se ßwojej hłowu, s Khrystußom. Nětk praji ßwjaty japoschtoł Pawoł 1 Kor. 15, 4, so je Khrystuß pohrjebany po pißmje a pokaźe s tym na Jes. 53, 9, hdźež je jeho pohrjeb wěschcźeny.

Duž staji też japoschtolske wěrywusnacźe s dobrym prawom w druhim artiklu sa ßłowom „wumrjeł", ßłowo „pohrjebany" a ßwjaty Pawoł sjednocźi Rom. 6, 4 naschu kschcźenizu s Khrystußowym pohrjebom, hdyž wón praji:

Ssmy teho dla s nim pohrjebani psches kschcźenizu do ßmjercźe, so runje jako Khrystuß wot morwych sbudźeny je psches tu kraßnoscź teho Wótza, tak też dyrbimy my w nowym źiwjenju khodźicź, schtož ma sa kschcźenych to na ßebi, „so dyrbi ßo tón stary Hadam w naß psches wschědne roskacźe a pokutu potepicź a wumrjecź se wschěmi hrěchami a słymi lóschtami", so dyrbi napoßledk nascha zyła wina psches ßmjercź a pohrjeb Khrystußowy dospołnje wodata, wodźeta a do wěcźnoscźe pohrjebana wostacź.

Duž je pohrjebanje kscheścźijanske waschnje a ma sa kscheścźijana kóždy dźeń jara wjele na ßebi a kěrchow je s dobrym prawom ßwjate městno. Schtóž je ßebi spalenje ßwojeho cźěła wuswolił, temu ßnano też ßwjata kschcźeniza njeje wjazy pschizpicźe Khrystußoweje saßłużby. Tajke nowotarstwo je, hdyž ßo wot kscheścźijanow stanje, wotrjeknjenje wot Khrystußa a wot jeho sboża. Schtóž njecha wjazy ßobu pohrjebany bycź, ale chze ßwoje cźěło do Gothy póßłane měcź, so by ßo spaliło, je ßnano też to: wschědnje s Khrystußom pohrjebany se ßwojeho wschědneho pschiwucźenja wotstronił. Kóžda sprawna kscheścźijanska wutroba pak ma tajke pschiwucźenje dla ßwjateje kschcźenizy sa najmóznische a źada ßebi też, so by cźěło pohrjebane było, kaź je ßo s cźěłom jeje sbóźnika stało.

Rosymimy Boźe wodźenja?

Po němskim.

My husto skorźimy, so Boźe wodźenja widźecź a póśnacź njemóźemy, so nam jeho wodźenje widomnje psched wocźi njestupi. Nam ßo sda, kaź by tón cźaß nimo był, w kotrymź ßo Bóh póśnacź dawasche a se źedźenjom wrócźo myßlimy na te cźaßy, jako ßo wón wótzam sjewjesche.

Njejstej pak naschej wocźi pschejara na wulke wobrocźene? Njeźadamy ßebi pschejaßne wopokasy sastaranja Boźeho? Njeby ty Boźe wodźenja dźiwajo póśnał, hdy by ty sapocźał, sa tymi małymi a cźeńkimi nitkami pschimacź, kotrež ßo psches twoje źiwjenje cźehnjeja? Husto je w tych najjednorischich wobstejnoscźach źiwjenja, w małym pscheměnjenju dotalnych wobstejnoscźow luboscźiwe wodźenje Boźe póśnacź. To psched krótkim jena źona nashoni.

Wona běsche s wudowu — a to jene ßłowo wjele srudoby, staroscźe, cźeźkoty a nusy wopschimuje. Luby mandźelski běsche ju s dźeßacź dźěcźimi sawostajił. Wschitke wschak wjazy doma njeběchu, schtyri běchu pola zusych ludźi na ßłużbje; ale jich bě pschezo hischcźe doscź, so mějesche macź połnej ruzy dźěłacź a so běsche macźerna wutroba połna staroscźe.

Tajka wudowa ma s cźaßami hodźinki, w kotrychź ßo wote wschitkeje cźłowskeje pomozy wopuschcźena cźuje. Husto ßebi myßli, so jej drusy kschiwdu cźinja, so ßo wjele wot njeje źada — jenicźźy teho dla, dokelź ma ßebi nětko na wschelake praschenja ßama wotmolwicź, schtož bě prjedy niz jejna, ale mandźelskeho wěź. Wona ßo sranjena a podcźischcźena cźuje, dokelź wjazy lubowaneho cźłowjeka nima, kotryź by jej sakitał był. Duž ßo jej sda, kaź by nětko wětsik ßylnischo duł, hacź hdy prjedy a jejna wutroba podarmo troscht pyta.

Nascha wudowa pak tón pucź derje snajesche, kotryź k Wótzej a k jeho pomozy wjedźe a nashonjenje jeho bliskoscźe běsche jej kraßny troscht. Pschi tym wschěm pak mějesche też hodźiny běźenja.

Runje běsche ßwojej ßwěrnej ßłużownej holzy dyrbjała cźahnycź dacź, dokelź bě ßo chzyła ženicź. To je hižo njelubosne pscheměnjenje sa hospodarstwo, kotrež ma ßo s małymi ßrědkami jednorje wjescź. Wona pak běsche wschitko ßebi s nowa naprawiła a ßebi myßliła, so budźe ßo młoda holza se wßy, kotruž běsche ßebi pschistajiła, derje se nju hodźicź. Někotre dny dźěsche też wscho derje. Holza ßo do wscheho namakasche. Na dobo pak skhori. Nosy, stawy a hłowa jej sacźekachu — wona mějesche wódnizu. Wboha holza běsche jara srudna. Wona dyrbjesche do hojerńje.

To běsche wbohej źonje jara cźeźko. Najprjedy bě ju wschitko wucźiła a nětko bě hižo saßo kónz. Wona ßama póśna, so je to dźěło sa ßłabu holzu pschecźeźke. Duž pschińdźe srudoba kaź cźorna mróczałka na nju, so ßo zyle wopuschcźena cźujesche. Wona sdychowasche:

„Dyrbi wschitko na mnje pschińcź? luby Boźo, budź nam tola hnadny a wodź naß twoje dobre pucźe!"

Woni jej radźachu: „Pschistaj ßebi druhu — wschako je jich doscź, kotrež ßłużby nimaja."

„Ně", wona praji, „ja chzu cźakacź na Boźe kiwnjenje. Jara waźna wěź je, schto do cźłowjeka k mojim dźěcźom do domu dostanu. Ja ßym ßebi wěsta, so mi Bóh luby Knjes prawu pokaźe. Do teho cźaßa chzu ja wscho dźěło ßama wobstaracź!" A wona to cźinjesche se swucźenej pomozu ßwěrneje luboscźe, kotraź jej lěta dołho k bokej stejesche.

Wboha Hanka pak leźesche wonkach w hojerni w łożu a ßebi rospominasche, kajke je Boźe wodźenje. Psched 3 njedźelemi běsche nadźijepołna cźichu wjesku w selenym dole wopuschcźiła a nětko běsche ßo khoroscź wrócźiła, kotruź běsche hižo psched někotrymi lětami poměła. Wona khora a ßłaba njewjedźo, hacź hdy saßo wotkhori, wjedźesche, so budźe domoj dyrbjecź. Też myßlesche ßebi na tu lubu hosposu, kotruź běsche sa krótki cźaß saßo wopuschcźicź dyrbjała a kotraź běsche jej luboscźiwe, troschtowaze ßłowa ßobu na pucź cźerpjenja dała. Kak rady by tola pola njeje wostała!

W tej ßamej sali běsche też druha krajanka, pola kotrejež ßo s khoroscźu polěpschowasche. Wona rěkasche Sofija. Sofija ßo k Hanzynemu łożu ßyny a ßebi wo jejnej srudobje powjedacź dasche. Hanka běsche wjeßeła, so móźesche někomu wutrobu wußypacź a bórsy nowa pschecźelniza wo lubej hosposy, pola kotrejež běsche ßo Hanzy tak jara lubiło, wjedźesche. Hdyž Hanka praji: „Wěsch ty, ja bych tam rady wostała, tam ßo kóždy dźeń pacźerje spěwaja", — ßo Sofija wscha sacźerwjeni a dele hladasche. Wona ßo w ßwojej wutrobje hnuta cźujesche. Běsche ßebi hižo dawno źadała k źonje pschińcź, kotraź ßo modli. Hłóß jej praji: „Ty njebudźesch sbożowna, doniź ßo njejßy modlicź nawukła." Husto běsche tak srudna a bjes nadźije, kaź by ßo źiwjenja nabyła. Potom móźesche ßo na dobo saßo ßmjecź a źortowacź, so ju nichtó snał njeby. Ale wona ßebi źadasche po wjetschej wěstoscźi, a tu chzysche pytacź w prawej pobożnoscźi. Po něcźim wona Hanzy ßwoje myßle a cźucźa sjewi a też ßwoje źadanje, so by rady k pobożnej źonje cźahnyła.

Hanka sawyska: „O, to dyrbisch k mojej cźahnycź."

Ta myßl ßo do skutka staji. Hdyž ta źona saßo Hanku wopytacź pschińdźe, jej Hanka to źadanje ßwojeje pschecźelnizy wukładowasche, cźische pschistajiwschi, so by wona rady pucź namakała k jaßnemu měrej a k wěstej wutrobje. Źona hladasche do Sofijineho woblicźa, kaź by cźitacź chzyła, schto tam pißane steji. Snutskownje ßo prasche: „Je to twoje kiwnjenje, luby Boźo? Chzesch ty mi a mojim dźěcźom ßwěrnu pomoznizu dacź? Mam nashonicź, so chzesch ßo na to waschnje sa mnje staracź?"

Sa někotre dny Sofija do teho doma pschicźeźe, swólniwa a wjeßeła. Jejna duscha ßo pupkej runasche, kotryź ßo k ßłónzu pschiwobrocźi.

Macź běsche wjeßeła, so móźesche wulke dźěło do młodeju rukow położicź, holza nawukny wscho s modlenjom dokonjecź. Wona ßo pokhili pod roswucźenje, kotrež Boźi Duch w jejnej duschi sapocźa a macź dźakowasche ßo Bohu, so je jej pomoznizu do domu póßłał, kotraź chze to dźěło cźinicź w jeho mjenje.

„Ty ßy wschitko derje cźinił, s cźěßnoscźe ßy mje pschecźelnje wuwjedł, s teho po sdacźu srudneho podawka dawa twoja dobrota ßo źohnowanju źórlicź. S nowa chzu ßwoje dowěrjenje na tebje stajicź." Tak ßebi wudowa myßlesche.

Njewidźimy też my w tym jednorym podawku luboscźiwu wodźeřsku ruku Boźu, kiž jeneho do nusy, druheho do cźerpjenja wjedźe, hdźež je sa tsecźeho źohnowanje skhowane?

Jeno nawukmy bóle kedźbowacź na te małe wodźenja. Wschudźom póśnajemy, kak Bóh nad nami wachuje. Pschezo wjeßelschi nashonimy, so je derje sa wschitkich, kotsiž ßo na njeho spuschcźeju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farał w Krjebi; ßoburedaktor: farał Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a naklad Ssmolerjez knihicźischcźerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czisło 32.
6. augusta.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ſo kóždu ſobotu w Ssmolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ſu tam dostacz ſa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

10. njedźela po ſwj. Trojizy.

Rom. 9, 1—5: „Ja prawdu rěczu w Khryſtuſu, a njełżu, kotrehož mi ſwědczenje dawa moje ſwědomnje we ſwjatym Duchu, ſo mam wulku ſrudnoſcz a ſtajnu boloſcz we ſwojej wutrobje. Pschetož ja ſam ſym požadał, ſo bych poklaty był wot Khryſtuſa ſa ſwojich bratrow, kotſiž moji pschecżeljo ſu po tym cżěle, kotſiž ſu Iſraelſzy, a jim ſłuſcha dźěcżatſtwo a kraſnoſcz a wotkaſanje a ſakoń a Boža ſłužba a ſlubjenja, kotrychž ſu tež czi wótzojo a ſ kotrychž je Khryſtuſ po tym cżěle, kiž je Bóh nade wſchitkim, khwaleny do wěcżnoſcże. Hamjeń.“

Sso dopomnimy dźenſ na wutupjenje měſta Jeruſalema a na wbohi Iſraelſki lud, kiž hiſchcże pſchezo njenamaka ſwojeho ſbóżnika. Se ſwjatym Pawołom cżujemy wulku ſrudobu a ſtajnu boloſcz, hdyž my na naſchich židow, kiž ſu żiwi bjes nami, hladamy. To je ſmyſlenje, kotrež ſo nam pſchecżiwo nim najprjedy pſchiſteji. Sswjaty Pawoł je ſrudny jich dla, pſchetož woni ſu jeho pſchecżelojo po tym cżěle; wón je pak tež ſrudny, dokelž ſu runje woni, kotrymž je Bóh tón Knjes pſchede wſchitkimi druhimi ludami ſboże pſchihotował, jo ſaprěwali. Wſchak bě tež wón, kaž ſam praji, ſ roda Iſraelſki, ſ teje ſchlachty Benjamina, Hebrejſki ſ Hebrejſkich (Fil. 3, 5). A nětk dyrbjeſche widźecz, ſo jeho pſchecżelojo po krwi tu hnadu, kotruž bě wón namakał, hidźachu, haj tež jeho ſameho dla jeho wěry do njeje. Tak bě jeho luboſcz naturſka, ale tež duchowna, pſchetož tón lud, kotryž je tón Knjes pſchezo a ſaſo lubował a ſ wulkej dobrotu k ſebi cżahnył, ſaprěwa ſbóżnika, kiž je jemu ſlubjeny a kotrehož je ſebi tak jara żadał. A kaž je tón Knjes ſam w hłubokoj ſrudobje do luda wołał: Hdyž wam prawdu praju, cżeho dla njewěricże mi? Ach, ſo byſchcże wopomnili, ſchtož ſo k waſchemu měrej hodźi! Se wſchěch kónzow ſemje budźa pſchińcz a budźa ſ Abrahamom, Iſaakom a Jakubom ſa blidom ſedźecz, ale dźěcźi teho kraleſtwa budźa wuſtorkane do najhłubſcheje cżěmnoſcże, tak japoſchtołowa luboſcz pohladuje na tón njewěrjazy ſtwjerdnjeny lud a ſahori ſo k temu nimale dźiwnemu żadanju: ſo bych poklaty był wot Khryſtuſa ſa ſwojich bratrow, hdy bych pſches to ſamóhł jich ſ Khryſtuſom k jenemu cżěłu ſjednocźicz.

Iſraelſki lud wſchak njeje lud, kaž druhe ludy, ale je woſebje wot Boha żohnowany a wuſwoleny lud. Wſchitke druhe ludy ſu jemu wjele dźaka winojte. Sswjaty Pawoł ſpomni na jeho woſebne kraſnoſcże — kotrehož je dźěcżatſtwo a wotkaſanje a ſakoń a Boža ſłužba a ſlubjenje, kotrychž ſu tež czi wótzojo, ſ kotrychž je Khryſtuſ w cżěli, kiž je Bóh nade wſchitkim, khwaleny do wěcżnoſcże. Kajki je to lud! Na lud, wot Boha niz jeno prawdoſcże dla lubowany, ale potrjebnoſcże dla wobhnadźeny, dyrbimy tež my Boże dźěcźi niz ſ cżělnym hněwom, ale ſ tej luboſczu, kotraž wſcho ſnjeſe, cżerpi a wěri a wſcheho ſo nadźije, hladacz. Jeho je dźěcżatſtwo — kaž lube dźěcźo je Bóh jeho młodoſcz pytał a kubłał, kaž młodeho ſyna jón ſ Egiptowſkeje a ſ wotroczkowſtwa do ſlubjeneho kraja frejoty wjedł. Jeho je kraſnoſcz — ſ Ziona wſchak ſkhadźa Knjeſowa kraſnoſcz, ſwětło wot Boha ſameho ſaſwěcżene

ſa ßwój lud, bjes tym, ſo druhe ludy hiſchcźe w cźěmnoſcźi a w khłódku ßmjercźe ßedźa. Jeho je wotkaſanje — wy dyrbicźe mój lud bycź, praji k Iſraelej tón Knjes, a ja chźu waſch Bóh bycź. Kaź nan ſe ßwojimi dźěcźimi, kaź mandźelſki ſe ßwojej mandźelſkej, tak rěcźi ßwjaty a wſchehomózny Bóh dobrocźiwje a pſchecźelniwje ſe ßwojim ludom. Jeho je ſakoń — ja ßym ßwjaty, wy dyrbicźe też ßwjecźi bycź; ſakoń je jim daty jako wuprawa a kaſa, ſchto ma ßo cźinicź a woſtajicź, jako ſchpihel, w kotrymź ma ßwoje hrěchi póſnacź. Jeho je Boźa ßłużba — kak luboſne ßu, Knjeźe, twoje wobydlenja, hdyź twój lud ßłyſchi twój hłóß a ſpěwa cźi pſalmy, pſchinjeße cźi wopory a doſtawa twoju hnadu. Jeho je ßlubjenje wo Meßiaßu a dopjelnjenje — Khryſtuß je ſ Iſraela rodźeny po cźěle, wěrny Bóh, khwaleny do wěcźnoſcźe! Tajkeje cźeſcźe hódneho je Boźa hnada Iſraela měła!

Hdyź my kſcheſcźijenjo ſ póhanow, byrnjeź je ßo tón ſbóźnik nam w naſchim kraju też ſjewił, pſchezo ſaßo źadamy po ßlubjenym kraju, dokelź ſtej tam Jeſußowej ßwjatej noſy khodźiłej — njedyrbjeli też luboſcź k temu ludu cźucź, ſ kotrehoź je wón k nam pſchiſchoł? My dyrbimy cźěłne hidźenje ſ mozu ßwjateho Ducha, ſmyßlenje, kotreź jeno na źidowſke hrěchi hlada, ſ luboſcźu pſchewinycź, dyrbimy pſchede wſchitkim iſraelſkim dźěcźom, kiź bjes nami bydla, ſe ßłowom a khodźenjom ßwětło a ßól bycź. Bóh tón Knjes budźe poźohnowacź, ſchtoź tak nad ludu ſtareho ßluba cźinimy. Hdyß a hdyß budźe ßo tón a tamny pſchewinycź dacź. A hdyź my kſcheſcźijenjo ſ póhanow w wěrje a luboſcźi też póhanſkim ludam evangelij pſchinjeßemy a tak ßo lud noweho ßluba ſtajnje pſchiſporja a roſcźe — na poßledku budźe też w Iſraelu ßwjate ſahorjenje wubudźicź, wón budźe póſnacź teho, do kotrehoź ßu kałali (Sach. 12, 10), a hromadźe ſ kſcheſcźijanami ſ póhanow hłubokoſcź bohaſtwa woboje mudroſcźe a póſnacźa, luboſcźe a ßwěrnoſcźe Boźeje khwalicź — teho dźiwneho Boha, kiź je wſcho wobſamknył pod njewěru, ſo by ßo nade wſchitkimi ßmilił.

B — — —

Wopacźne a prawe dowěrjenje k Bohu.

Hdyź ßebi něchtó lóß kupi, ßnano ſa ßwoje poßlenje kroſchki a nětko wocźakuje, ſo dyrbi a budźe Bóh jemu wulki lóß dobycź dacź, tón ma wopacźne dowěrjenje. Hdyź něchtó Boha proßy a to źyle nutrnje, ſo chźył jemu pjenjeſy a kubła wobradźicź, ſo by bohaty był, tón ma wopacźnu dowěru. Teho dla tak wjele khudych a podcźiſchcźenych ßwoje dowěrjenje k Bohu a ſ tym ßwoju wěru prjecź cźißnje, dokelź jim Bóh w tajkich wězach njepomha a tajke modlitwy njewußłyſchi. A tola bychu cźi ßami nana njeroſomneho mjenowali, kotryź chźył ßwojemu dźěſcźu, kotreź jeho proßy, měſto khlěba kamjeń abo něſchto k hrajkanju dacź, pſchi cźimź móhło dźěcźo do njeſboźa pſchińcź. Semſke wězy, wo kotreź proßymy, ßu huſto hubjeńſche hacź kamjeń a wulki lóß je hižo někotreho do hubjenſtwa pſchinjeßł.

Wopacźne je też dowěrjenje k Bohu tak mjenowanych ſboźownych, kotſiź źiwjenje w niczim druhim njewidźa, khiba w njedźelſkej draſcźe a w ßłóncźnym ßwětle. Kaź dołho ma cźłowjek wſcheho doſcź, ßo jemu łohko rěcźi wo dowěrjenju k Bohu a wjeßełej nadźiji. Ale njech junkrócź wichory pſchińdu, kotreź jeho łódź won cźěrja na ßo źołmjaze morjo ſtaroſcźow a njeſboźa, potom budźe ßo pokaſacź, hacź je dowěrjenje prawe. Kaź dołho ßu dźěcźi małe, ßu wone pobożne, ale hdyź lěta ſpytowanja pſchińdu, ßo pokaſa, hacź maja dobry ſałoźk. Hacź je dub ßylny, ßo hakle pokaſa, hdyź je jón wichor potſchaßł.

Wopacźne je też dowěrjenje tych, kotſiź ßebi na ßwoju krutoſcź něſchto myßła. Woni praja, ſo dyrbi cźłowjek pſchichodej ſ měrom napſchecźiwo hladacź a ßo pſches źane njeſboźe nießmě dacź ſatraſchicź. To ßu hižo póhanſzy mudri ſa najwjetſchu mudroſcź wudawali, ale woni ßu pſchi tym tak daloko pſchiſchli, kaź jedyn ſ nich cźinjeſche, kotryź, jako hubjene a njeſboźowne źiwjenje dale ſnjeſcź njechaſche, ßam ruku na ßo ſłoźi. Tajki měr, kajkiź jón muhamedanſzy wucźa, ſo ma ßo cźłowjek ſ měrom pſchichodej pſchewoſtajicź, — njeje niczo druhe hacź měr, kotryź wyſche rowow bydli. Boloſcź pſchi tym wotmjelknje, ale wutroba ſtwjerdnje. Schtóź chze do morweho Boha, do Boha bjes wutroby wěricź, bywa też cźłowjek bjes wutroby. Pſchetoź cźłowjek bywa pſchezo tajki, kajkiź je jeho Bóh.

Wopacźne je też dowěrjenje, hdyź je cźłowjek łohkoſmyßleny wot jeneho dnja do druheho źiwy a chze ßo na ßłowa ßwjateho pißma powołacź: „Njeſtarajcźe ßo wo jutſiſchi dźeń; doſcź je, ſo ma kóźdy dźeń ßwoju wobcźeźnoſcź.“ Bjes ſtaroſcźe bycź njeréka pſchezo dowěrypołny bycź. Sswoje ſtaroſcźe prjecź cźißnycź, njeréka hiſchcźe: je na Boha cźißnycź. Biblija nihdźe lěnikow njekhwali a to němſke pſchißłowo njeje w kóźdym padźe wěrne, kotreź praji: „Sbożowny je tón, kotryź ſabydźe, ſchtoź ßo wjazy pſcheměnicź njehodźi.“

Wopacźne je też dowěrjenje, kotreź je jenoź po ſdacźu wulke Boha ſpytowanje. Schtóź ßo bjes nuſy abo ſe ßameho źadanja po dobytku do ſtracha poda, ſe ſtrowoſcźu a źiwjenjom hrajka a ßebi pódla myßli, ſo dyrbi jeho Bóh na kóźdy pad wobarnowacź a ſakhowacź, tón je na wopacźnym pucźu. My ßebi w tajkich wězach wot naſcheho Boha źanych dźiwow źadacź nießměmy, hdźeź wón chze, ſo ßebi my po wſchědnym pucźu pomoz pytamy. Hdyź Bóh Heliaßej pſchikaſa do puſcźiny hicź a jeho tam pſches rapakow ſaſtara, dyrbjeſche wón to cźinicź, dokelź běſche jeho wotrocźk jeho poßłuchajo a w jeho ßłużbje tam ſchoł. Hdyź pak ßo ty bjes nuſy a bjes porucźnoſcźe Boźeje do puſcźiny podawſchi ßebi źadaſch, ſo dyrbi Bóh tebje pſches rapakow ſaſtaracź, rěka to Boha ſpytowacź, ale niz Bohu ßo dowěricź.

Prawe dowěrjenje je źyle hinaſche. Wone Bohu pucźe prjódk njepiſche, ale praji: „Ty dobre pucźe wſchudźe a pomoz wudźěliſch.“ Prawe dowěrjenje njehlada najprjedy na cźěłne a ſemſke, na pjenjeſy a kubło, na bohaſtwo a cźeſcź, ale wopomni to ßłowo: „Pytajcźe najprjedy Boźe kraleſtwo a jeho prawdoſcź, dha budźe wam to wſchitko pſchidate. Prawe dowěrjenje k Bohu pſchi modlitwach wo ſemſke wězy ſtajnje pſchiſtaji: „Tola niz, kaź ja chźu, ale kaź ty chźeſch.“ Hdyź my ſa nuſu druhich proßymy, po tajkim ſ luboſcźu a niz ſe ßebicźnoſcźu proßymy, potom móźemy ſkerje khroblſchi bycź, kaź nam to pſchikład Luthera a Auguſta Hermana Franki ſjewi.

Prawe dowěrjenje k Bohu pſchezo wopomni, ſo też kſchiź, kotryź Bóh na naß połoźi, k naſchemu ſboźu a měrej ßłużi a teho dla ßo cźicho poda, kaź David, hdyź praji: „Ja chźu ſbóźny khelich wſacź a w Knjeſowym mjenje ßo modlicź.“

Prawe dowěrjenje móźe jenoź tam bydlicź, hdźeź je wěra do Jeſußa. Pſchetoź pſches nju ßamu móźe naſcha wutroba cźicha a měrna bycź, dokelź wě, ſo ma Khryſtußa dla wodacźe hrěchow. Wjele waźniſcha hacź ta ſtaroſcź wo cźaßne je tola ta ſtaroſcź wo wěcźne. Na ſemi pſchezo bleczka namakam, hdźeź móźu ßwoju hłowu połoźicź. Ale kak ßo mi we wěcźnoſcźi, w ßudźe póńdźe? Sſym-li w wěrje do ßwojeho wujednarja, ßrědnika a ſarěcźowarja prawe wotmolwjenje na to praſchenje namakał, potom hakle móźu ſ měrom źiwy bycź a ſ měrom wumrjecź.

W wěrje do Jeſußa namakam dźěcźaze dowěrjenje k Bohu. A wone mje ßame ſboźowneho cźini. Moje dowěrjenje k Bohu dyrbi bycź kaź dowěrjenje tamneho dźěſcźa, kotreź pſchi wulkim wichorje na morju ſ měrom horkach na łódźi dale hrajkaſche, hdyź cźi druſy na łódźi wulkeho ſtracha dla tſchepotachu. Jako ßo něchtó dźěſcźa wopraſcha: „Njebojiſch ßo ty?“ wone wjeßełe wotmolwi: „Schto dyrbjało ßo bojecź? Mój nan dźě łódź wodźi!“ Haj, Bóh, tón njebjeſki Wótź, łódź naſcheho źiwjenja wodźi; wón ju wodźi pſches źołmy a wichory njeměrneho morja k brjohej wěcźneho měra.

„Ach porucź Bohu ßwěru
Twój pucź a ſrudobu,
A wopomń ſ prawej wěru:
Bóh knjeźi na njebju,
Wón łóſt a wětry wodźi,
Też wſchitke mróczele,
Pucź, po kotrymź ßo khodźi,
Tym ßwojim ſjewicź wě.“

Ja bych rady!

(Po němſkim.)

„Ja bych rady wěrił, ja bych rady ſbóźny był, ale“ — — — Wěſch ty, ſo Bóh to też chze? „Bóh chze, ſo by wſchitkim ludźom pomhane było a ſo bychu k póſnacźu teje prawdy pſchiſchli“ (1 Tim. 2, 4). Wěſch ty, ſo je wón wſchitko ſa twoju ſbóźnoſcź pſchihotował? „Tak je Bóh tón ßwět lubował, ſo wón ßwojeho jeniczkeho narodźeneho ßyna dał je, ſo bychu wſchitzy, kiź do njeho wěrja, ſhubjeni njebyli, ale to wěcźne źiwjenje měli“ (Jan. 3, 16), a ſo je Khryſtuß, jako na kſchiźu wumrje, ſawołał: „Dokonjane je“. — „To je ſawěſcźe wěrno a jara doſtojne ßłowo, ſo Khryſtuß Jeſuß do ßwěta je pſchiſchoł, hrěſchnikow ſbóźnych cźinicź“ (1 Tim. 1, 15). Tak je to ſboźe tu hotowe, ßwobodne ſa kóźdeho;

jeniczke je jo wsacź, ßebi jo dobycź. Ale je tež woprawdźe wěsta wěz, so ty to chzesch?

Hdyž chze człowjek rady někajku wěz měcź a wona ßo jemu poskiczuje, wón ßo s tym spokojicź njebudźe, dźeń wote dnja wołacź: „Ja bych ju rady měł" — ale wón ju wosmje a wužije. Wbohi hłódny praji: „Ja bych ßo rady najědł", kaž dołho njewě, s wotkal by zyroby dostał; hdyž jemu pak něchtó wobjed na blido staji a jemu jěścź kasa, wón wjazy njeskorži, ale ßo najě.

Wěsch ty, schto je tebje hacź dotal sadźerżało? Ty by rady sbóżny był, ale — ßam psches ßebje. Ty njejßy nikomu nje=prawdy cźinił, ty njejßy hubjeńschi hacź drusy. Ty masch hižo tajku wulku myßl ßam wo ßebi, so by ßo tebi spodobało, hdy by k twojim saßłużbam hischcźe tu pschistajicź mohł, so ßy ßam ßebje wumóhł a sbóżneho sczinił. A dale by wschak ty rady wot wscheho sleho wumożeny był, jeno so njeby psches to w twojich starych pschikhilnosczach, waschnjach, ßwětnym smyßlenju moleny był. Ty chzesch rady wostacź, kajkiž ßy a pschi tym Bożu hnadu wužiwacź — to je to, sa cźimž hižo lěta dołho stejisch, schtož pak dozpicź njemóżesch. — Najważnische tebi njeje, so by ßebi ty sbóżnoscź dobył, ale so by ju ßam psches ßebje dobył, so by ßo ßam po ßwojim waschnju a psches ßwoju prózu wumóhł; ale to ßo cźi njeporadźi, runje kaž ßo muž do studnje panywschi ßam sa ßwoje włoßy se studnje wucźahnycź njemóże.

Duž też srosymju, so ty to sboże, kotrež Bóh tebi poskicźuje, sapschimnył njejßy, to sboże, sa kotrež je Khrystuß wschitko cźinił, dokelž my niczo cźinicź njemóżemy; to sboże, kotrež nam naschu zyku skaženoscź, pschecźiwo kotrejž my ßami niczo njesamóżemy, a naschu dospołnu njemóz pokasuje, pschetož wone budźe nam s njebjeß pschinjeßene.

Hdyž pak chzesch to sboże měcź, daj ßebi prajicź: „Wone tu hischcźe je." Bóh tebi jo dźenßa poskicźuje; wone je sa tu semju a sa nětko; wone wußwobodźi wot hrěcha, pschikryje sańdźene hrěchi, wuczjiscźi wutrobu, dźěli wot ßwěta. Wone je dospołne w Jesußu Khrystußu, kotrehož dyrbisch sa sbóżnika pschijecź.

Chzesch jo měcź? Jako ßo shubjeny ßyn rossßudźi, ßo k ßwojemu wótzej wrócźicź, njepscheczjini dny a nozy, pschezo saßo skorżiwschi: „Ja bych rady" — ale wón praji krucźe rossßudźeny: „Ja chzu postanycź a k ßwojemu nanej hicź" (Luk. 15, 18). Wón hnydom staże a dźěsche k ßwojemu nanej a namaka ßwojeho nana, kotryž jeho wjeßeły horje wsa. Sa teho ßyna tehdom rěkasche: pak žiwjenje pak ßmjercź.

Też sa tebje ßo wo žiwjenje abo ßmjercź jedna. Hdyž pak ßo wo to jedna, ßebi ßwoje žiwjenje sdźerżecź, s tym doscź njeje, pschezo saßo prajicź: „Ja bych rady". Ně, žaneho komdźenja! Žaneje połojczności! Rossßudź ßo khroble a njepraj wjazy: „Ja bych rady", ale „Ja chzu!"

Stara schalka.

Po němskim.

1 Jan. 1, 8. Jeli so prajimy, so žaneho hrěcha nimamy, sawjedźemy ßo ßami, a prawda w naß njeje.

Duchowny Sch. w N. běsche hacź do ßwojeho kónza njebojasny prědar pokuty. Wón bu junu k žonje proscheny, kotraž běsche k ßmjercźi blisko. Ssama pak to njeczujesche. Wona běsche w ßwojim žiwjenju do tych ßamoprawych ßłuschała; běsche drje porjadnje ke mschi a k spowjedźi khodźiła, pschi tym pak ßebi myßliła, so je wschitko cźiniła, schtož je nusne, so móhła sbóżna bycź. Teho dla njeby też rady na prědowanja duchowneho Sch. poßłuchała; pschetož wona by prajiła, so tón po prawym sa ßamych hrěschnikow prěduje, ale niz sa pobożnych ludźi a so wo jich wjele k njemu ke mschi khodźazych wě, so w prjedawschim cźaßu njejßu najlěpschi w žiwjenju byli. Wona by ßebi pschezo myßliła, so je nusne, so je też tón, kotryž móże ßo w kóżdym prědowanju hrěschnik mjenowacź a k pokucźe napominacź, wulke a cźežke hrěchi cźinił.

Teho dla wona, hdyž duchowny k njej dó jstwy sastupi, praji:

„Najprjedy dyrbju waß, knjes duchowny, proßycź, so mje nje=byschcźe sa hrěschnizu měł a mi wjele wo hrěchach a pokucźe po=wjedał. Pschetož k temu po waß póßłała njejßym. Ja w ßwojim žiwjenju hrěcha cźiniła njejßym, ßym bohabojasna a pschezo dobra pschecźiwo khudym była. Powjedajcźe mi radscho něschto druhe, schtož mje w mojej khoroscźi troschtuje".

Duchowny wotmolwi: „Sbożowna žona, kotraž wy ženje hrěcha cźiniła njejscźe! Hacź dotal ßym jenož jeneho snał, kiž wo žanym hrěchu niczo njewjedźesche, to běsche nasch sbóżnik Jesuß Khrystuß. Ja dyrbju wam psched Božim wobliczom wusnacź, so ßym ja khudy hrěschnik, so ja niczo dobreho na ßebi khwalicź njemóżu."

Žona ßo wschak kusk nastróži, pocza pak wo něczim druhim powjedacź.

Bjes tym pschikasa tej holczzy, kotruž běsche sa ßwoje dźěczo k ßebi wsała, so dyrbi rub pschinjescź a blido krycź, a knjesej duchownemu khosej pschinjescź. To dźěczo chzysche też schalku s khamora dele wsacź, pschi tym pak ßo jej wußuže a na semju padnywschi ßo rosbi. Teho dla ßo khora žona tak roshněwa, so na to dźěczo s hrosnymi ßłowami ßwarjesche. Na poßledku praji: „Wschitko wona njeschiknje sapocźnje a jenu schkodu po druhej naczini."

To dźěczo ßo pak tak ponižowacź dacź njechasche, dokelž běsche knjes duchowny pódla a napscheczjiwi, so to wěrno njeje, so hischcźe ženje schkody cźiniła njeje.

Roshorjena ta žona sawoła: „Tajka sełharna! To chze ßo nětko też hischcźe běła cźinicź. Njeby=li łhała, bych tebi wodała; nětko pak cźiń, so won pschińdźesch; dźi mi s wocźow!" A k du=chownemu ßo wobrocźiwschi wona dale rěczesche: „Knjes duchowny, njemějcźe mi to sa ńło. Wona běsche dobra stara schalka. Nje=móżesche to dźěczo někoho proßycź, so by jemu tu schalku dele dał? Wona pak chze pschezo wschitko ßama cźinicź."

„Luba žona", wotmolwi duchowny, „dyrbjało to prawo psched Božim wobliczom a njedyrbjał to žadyn hrěch bycź, so ßo wy tak jara dobreje schalki dla roshněwacźe? Ja bych to s najmjeńscha sa hrěch měł, hdy bych w hněwje tajke hrosne ßłowa rěczał."

Ta žona wotmolwi: „Knjes duchowny, my ßmy tola ßłabi człowjekojo. A ja ßo hewak njeroshněwam, ale so mi to dźěczo łhaje a praji, so hewak wschitko prawje cźini a žaneje schkody njecźini — to mje jara mjersy."

„A wy, luba žona", wotmolwi duchowny, „njejscźe dha wy prjedy runje tak Duchej Božemu łhała, jako wy prajeschcźe, so ženje žaneho hrěcha cźiniła njejscźe? Abo schtó dha njewěrnoscź rěczi, Bóh, kiž praji, so je człowjska wutroba ska wot młodoscźe, aby wy, kiž wy na wopak prajicźe? A njejscźe wy runje tajka wumyßlena, kaž wascha dźowka, hdyž macźe ßamu ßebje sa dobru a ßebi myßlicźe, so žaneho sbóżnika njepotrjebacźe, kotryž wam hrěchi wodawa."

Žona duchownemu ruku poda. Wona praji, so ßwoje hrěchi pósnaje a so ju nochzył wopuschcźicź, ale jej proßycź pomhacź, so chzył jej Bóh hnadny bycź. Duchowny ßo s njej modlesche a jejnu khoru wutrobu s luboscźu a se scźerpliwoscźu hladasche. Wona by drje druhdy saßo do ßwojeje stareje ßamoprawdoscźe sapadnyła, ale lód běsche rostał, hnada bu cźim ßylnischa a wona bu k pósnacźu ßwojich hrěchow a k pokucźe dowjedźena, s dobom pak też wodacźa ßwojich hrěchow w Khrystußu wěsta.

Wona běsche hischcźe tydźeń žiwa, potom wumrje s poniżnej, ale też s troschtnej wutrobu.

Roshlad w naschim cźaßu.

Khěžor je ßo do Jendźelskeje podał a ßwoju wowku kralowu Viktoriju wopytał.

Bjes Ruskej a Němskej je złowna wadźenza wudyriła. Dokelž je Ruska najwyschsche zło wot naschich tworow žadała, ßmy też my nětk zło na ruske twory wo 50 prozentow powyschili. Ruska hordoscź dyrbi sapschijecź, so woni bjes naß wobstacź njemóżeja. Wschitke wězy industrije, maschiny atd., dyrbja wone s Němskich stronow sawjescź. My pak móżemy lětßa derje bjes ruskeje rożki wobstacź.

Pucź k wottyknjenemu kónzej.

(Po němskim.)

Kóżdy pucźowar ma ßwój wottyknjeny kónz psched wocźomaj. Nasche zyłe žiwjenje pak njeje niczo druhe hacź pucźowanje, cźeho dla njedyrbjeli ßebi też sa nje wottyknjeny kónz psched wocźi stajicź. Woprawdźe prózy hódne je, ßebi to rosmyßlicź. S krótkimi ßłowami ßo prajicź da: „Ty dyrbisch sapręcź teho stareho człowjeka, hotowy bycź też kschiž wot Boha póßłany na ßo wsacź a wschu=dźom pokasacź, komu ßłużisch se ßwojim žiwjenjom."

Wotrocźkowski schtalt dyrbi kscheścźijanow drasta bycź. Duž dyrbjał ßebi człowjek myßlicź, so žanemu khudemu wotrocźkej abo dźowzy cźežko njebudźe, kscheścźijanszy žiwy bycź. Tak pak njeje. Kóżdy chze rad „knjes" abo „knjeni" bycź a schtóž to je, też

hischcźe spokojom njeje a by ßo chźył hischcźe lěpje měcź, pschetoź wón njeje to sboźe namakał, kotrehoź běsche ßo nadźał.

Wěrna wěź je, so je do nascheje wutroby s pschinarodźenjom to źadanje po sboźu płodźene, ale my ßebi prawy pucź njewuswolimy a s teho pschińdźe, so je to źadanje wjele tyßaz ludźi njespokojene, pschetoź woni njewopominaju: „Schtóź ßwoje źiwjenje chze sakhowacź, tón budźe jo shubicź; schtóź pak ßwoje źiwjenje shubi moje dla, tón budźe to ßame sakhowacź" (Luk. 9, 24). To wschak sa wschitkich kschescźijanow, sa krala tak derje kaź sa robocźana, płacźi, ale ßłowo ßwjateho pißma słoźuje ßo na kóźdeho ßameho w jeho powołanju, na kralow a poddanow, na knjeźich a wotroczkow a duź chzemy ßebi bliźe wobhladacź, schto wone wo ßłuźobnych praji.

To cźitasch 1 Tim. 6, 1: „Cźi wotroczźy dyrbja ßwojich knjeźich wscheje cźescźe dostojnych měcź, so by Boźe mjeno a ta wucźba sanicźowana njebyła." To ßo někotremu dźiwna rěcź bycź sda, so dyrbja wotroczźy też tych knjeźich cźescźicź, kotsiź źaneje cźescźe dostojni njeßu; ale kedźbuj, cźeho dla ßo to stacź dyrbi: „so by Boźa wucźba sanicźowana njebyła". To budźe tebi jaßnische, hdyź wopomnisch, so je kschescźijanstwo wucźba wo luboscźi Boha teho Wótza, kotryź je ßwojeho ßyna Jesom Khrysta póßłał, so by naß s nim wujednał a my wußwobodźeni byli wot kralestwa teje cźěmnoscźe a wot wscheho bjesbóźneho waschnja. To je luboscź, kotraź to ßwoje njepyta. Hdźe namakasch tajkeje luboscźe pola cźłowjekow wot pschirodźenja? Japoschtoł Powoł dyrbi ßam wo ßebi wusnacź: „Ja wěm, so we mni, to je w mojim cźěle, njebydli niczo dobreho." A tola Bóh cźłowjekow pyta a k ßebi cźehnje — se wschej luboscźu! — Cźeho dla khowa ßo młode kurjo pod kschidła paty, hdyź jemu strach hrosy? Dokelź wone macźěrnu luboscź snaje a ßebi myßli, so je pola njeje sakhowane. Tak je też pola cźłowjekow. S pomhazej, wumoźazej luboscźu móźesch cźłowjekam najbliźe pschińcź, a hdyź je potom cźłowjek Boźu wótzowsku luboscź pósnał, ßo też w nim luboscź sahori, kotraź pschezo pschibywa, doniź wón njemóźe s psalmistom Davidom spěwacź: „Hacź mi runje cźěło a duscha sawutlitej; dha wschak ßy ty, Boźo, kóźdy cźaß mój wutrobny troscht a mój dźěl!"

Wopomńcźe pak, so to dowěrjenje k Bohu jenoź s teho wukhadźa, so je Bóh cźłowjekow najprjedy lubował. Schto by s nami było, hdy by ßo Bóh chźył po naschej dostojnoscźi praschecź. Wón móźe k nam prajicź: To ßym ja sa waß cźinił, schto cźinicźe wy sa mnje? — Haj, schto móźemy my jemu dacź, dokelź mamy wschitko wot njeho? Niczo, khiba dźakuu wutrobu, a wjazy ßebi wón ani njeźada, to druhe wón potom ßam wot ßebje dawa.

(Skónczenje pschichodnje.)

Něschto s mißionstwa mjes źidami.

Jassy rěka hłowne město Moldawskeje. Wone ma 90,000 wobydlerjow, mjes nimi 50,000 źidow. Grichiskich zyrkwjow je tam 40, ale źane ßwědczenje wo źiwej wěrje do Khrystußa ßo tam njewotpołoźi. Mała evangelska woßada tam też je. We njej dźěła mßiionar Gottlieb, kiź je wot Barlinskeho towarstwa k wobrocźenju źidow wupóßłany. Wjele rjanych ßłowow na polu mißionstwa mjes źidami je hiźo źnjecź ßměł. Psched mało lětami sesna ßo se sprawnym źidowskim młodźenzom, kiź ßo ßwěru sa wěrnoscźu wobhonjesche. Mißionar roswucźowasche jeho w bibliji a móźesche bórsy widźecź, kak wutrobna sbóźnikowa luboscź w młodźenzu kcźějesche. Tak pische luby młodźenz w liscźe, kotryź je s Helvejskeje rěcźe do nascheje pschełoźeny: „Byrnjeź je ßo wěra do Khrystußa hiźo dawno do mojeje wutroby sakorjeniła (ßu 3 lěta ßem, hdźeź sapocźach w ßwjatym pißmje s zyłej wutrobu pytacź a Bóh tón Knjes rossßwěcźi moju wutrobu se ßłowom), ale hacź dotal — ja cźi praju — bratsje, njesnajach ßwojeho sbóźnika, a mój wumoźnik je źiwy, bratsje, mój wumoźnik je źiwy a ja we nim. Sańdźeny Jom-Kippur (to je dźeń sjednanja s Bohom), tón dźeń, kotryź je Bóh wuswolił, so by na nim sjednał hrěchi naschich wótzow, tón dźeń, na kotrymź ßo Israelej stýschcźe po wumoźenju, tón dźeń sbudźi też we mni wutrobne źadanje po wodacźu hrěchow. Wón sbudźi w mojej wutrobje stýskanje a wołanje k sbóźnikej, so by też moje hrěchi njeßł. a sacźucźe dźaka měscha ßo s płakanjom k dobrocźiwemu a pschecźelniwemu wumoźnikej. Tón, kiź je tak wulki a móźny, da ßo w ßwojej wulkej hnadźe kschiźowacź sa hrěschneho cźłowjeka, kaź ja ßym. O też nětk, hdyź to pischu, schumi ßo w mojej wutrobje, kaź mórske źołmy schumja. Tónle dźeń staji mi też luboßne nadźije na troscht Ziona mojeho luda psched wocźi, tón cźaß, hdźeź budźa Israelske dźěcźi pytacź Jehovah, jich Boha a jich krala Davida a hladacź k njemu, do kotrehoź ßu kałali, k temu, kiź wißasche na kschiźu w Jerusalemje. Sawěrnje, tele luboßne nadźije ßu mojeho ducha wożiwiłe. Ale hdźe ßym ja? Mje cźěrja moje myßle doscź. Tři lěta ßym Boźe ßłowo w ßwojej wutrobje sakhował, ale nětk njecham ßo wjazy hańbowacź ßwojeho sbóźnika, so bych jeho sjawnje psched ßwojimi bratrami pschipowjedał. S komornikom praju ja: Hlaj, woda, schto sadźěwa, so njebych kschcźeny był (Jap. sk. 8, 36). Ja cźe lubuju, Jesu, meßioßo mojeje prawdoscźe. Pschedźiwna je mi twoja luboscź ke mni, duź chzu cźe saßo lubowacź. Twoja ßmilnoscź je ßmilnoscź ßwěrneho pastyrja na błudźazej wowzy. Ssmil ßo, ßmil ßo też na mojich bratrach, kiź wostanu w sabłudźenju! Ssmil ßo nad nami a budź ßwěrny pastyř ßwojeho luda!"

Wjele je luby młodźenz hischcźe cźerpicź dyrbjał ßwojeho wusnacźa dla. Jeho zyłe pschecźelstwo bě załoßnje na njeho rosnjemdrjene a hanjesche jeho na wschě waschnje. Też jeho macź pokla jeho. Woni wjedźechu jeho też psched jara wyßozy cźescźeneho rabbinarja, so by tón jeho saßo k źidowstwu wobrocźił. Tónle ßo na njeho se sazpiwazym praschenjom da: „Wěrisch ty do Joißela? (to je saßměschaze mjeno sa Jesußa; źidźi jeho pak Joißela mjenuja kóźdy ras, hdyź jeho mjeno ßłyscha, pschistajo: Jimmach schemo wesichro, to je: Njech je poklate jeho mjeno a jeho wopomnjecźe).

Wón khroble wotmolwi: „Joißela njesnaju." „Ale ty wěrisch do Nazarenskeho?"

„Haj, ja wěrju, so bě Jesuß s Nazaretha a je meßiaß, tón załbowany Boźi Jakuba." „Wucźěř jeho", kasasche rabbi, je to zyłe dowjedźenje khrobłeho wusnawarja.

Husto bu wón hischcźe hanjeny a njemóźesche ßo wjazy na haßach widźecź dacź. Saßakli źidźa bychu jeho morili. Źidowski wucźeny muź, wěsty dr. L., pißasche sahorjene knihi pschecźiwo kschescźijanskej wěrje a póßła te ßame naschemu młodemu cźłowjekej. Tón pak jemu ßłědowaze snapschecźiwi: „Wasche knihi ßu mi waźne praschenje roskładowałe, sa cźoź ßym wam wulki dźak winojty. Psches to steju nětk cźim twjerdscho we cźistej wěrje, we wěrje do Jesußa." Praschenje nascheho luda wot teho cźaßa, hdźeź wuńdźe Jesuß s nascheho luda, hacź do dźenßnischeho dnja je: Wěri też jedyn wyschschi abo farisejski do njeho? Ale tutón lud, kiź ßo njewusteji na sakoń, je poklaty (Jan. 7, 48. 49). S zyłej wutrobu pak pósnach ßwojeho sbóźnika, jako pak w mojej wutrobje to praschenje wozucźi, pohrosy wone moju wěru. Ssnano, ßebi prajach, bě Jesußowy cźaß tón cźaß tych pißmawucźenych; cźi wschitzy běchu mudri a rosomni, njeßu-li woni jeho pósnali, kak dyrbju ja prajicź, so wón je? Naschi mudri běchu sprawni, ßu dha woni praweho morili? Kak móźu prajicź, so tón kamjeń, kotryź ßu twarzy, pißmawucźeni, sacźißnyli, je ßo róźkny kamjeń cźinił? A w naschich dnjach, je dha móźno, so ßebi to wschitzy wulzy a mudri w Israelu myßla? Tele praschenje scźe wy s mojeje wutroby wuhnali. Dźěło naschich mudrych njecha wěrnoscź, ale běźenje a wadźenje.

Ludowa wutroba ßo pschecźiwja; wona je naduta wot ßebitoscźe a cźescźelakomnstwa; wona cźini ßłódke hórke a chze ßwětło do cźěmnoscźe pschewobrocźicź.

Tak wosta młody cźłowjek ßwěrny ßłuźobnik Jesom Khrysta a bu rjane wopokasmo, so nasche dźěło nad źidami też bjes płodu njeje.

„Pomhaj Bóh" je wot nětka niz jenoź pola knjesow duchownych, ale też **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin"** na wßach a w Budyschinje dostacź. **Na schtwórcź lěta** płacźi wón **40 np., jenotliwe cźißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; ßoburedaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a naklad Ssmolerjez knihicźischcźernje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 33.
13. augusta.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

11. njedzela po ßwj. Trojizy.

Mat. 5, 33 ßl.: „Dale scze tez ßłyscheli, so starym je prajene: ty ßo njedyrbisch njeprawje roczicz a dyrbisch Bohu twoju pschißahu dzerzecz. Ale ja pak wam praju, so byschcze ßo niczo njeroczeli — ale wascha rěcz budz haj, haj, ně, ně, schtoz wysche je, to je wot sleho.“

Trojake je nam w tychle Knjesowych ßłowach kasane. Kscheszczijan ma ßo hladacz pschißahanja we wschědnym ziwjenju. To je to prěnje. Ani na njebjo, ani na semju, ani na Jerusalem, ani na hłowu njedyrbisch ßo roczicz, praji tón Knjes. Wscho tajke roczenje je roczenje sa Boha. Njeje niczo hinajsche, hacz hdyz tez ty ßo na ßwoju czesczz abo na ßwoje ziwjenje roczisch. Kscheszczijan, kiz je s prawdy a lubuje prawdu wysche wscheho, njetrjeba woßebiteho sawěszczenja, so prawdu rěczi. Wjele skerje je husto roczenje a wobtwjerdzenje najßnadnischich wězow s pschißahu tez we wschědnym ziwjenju wopokasmo, so w tym, kiz to czini, wjele prawdy a wěrnoscze njeje. Duz mudry Sirach praji: Runje jako wotroczk, kiz husto schwikany je, bjes módrjenzow njeje, tak tez wot hrěchow czisty bycz njemóze, kiz ßo husto roczi a Boze mjeno wuziwa (23, 12) a Salomon praji teho runja: Njebudz nahły se ßwojej hubu a njedaj w ßwojej wutrobje ßo pschekhwatacz, so něschto rěczisch psched Bohom, pschetoz Bóh je w njebjeßach, a ty ßy na semi, dha njech je twojich rěczow mało. (Prěd. Sal. 5, 1.) A tón, kiz je wjazy hacz Salomon, tón Knjes wschitkich knjesow, praji k ßwojej woßadze: Wascha rěcz budz haj, haj, ně, ně.

Wy, kiz scze wschudzom a wschitkón czaß wěrnoscz rěczecz swuczeni, wam wěrja tez bjes woßebiteho wobßwědczenja, wam wěrja dla sprawnoscze a ßwěrnoscze wascheje wutroby, dla czesczedostojnoscze wascheho mjena.

Sa tym stejecz pschede wschitkim, so by wěrnoscz wascheje wutroby najrjeńscha czescz a pycha była, wěrnoscz teho, w kotrehoz erczi njeje ßo zane jebanje namakało, jeno ßwěrnoscz a sprawnoscz. Potom njebudze wam trjeba, we wschědnym ziwjenju s roczenjom wasche ßłowa wobßwědczecz a poßylnjecz.

Kscheszczijan pak pschißaha, hdyz wyschnoscz ßebi to zada, s dobrym ßwědomnjom. To je to druhe, schtoz ßebi ßwěru do wutroby sapißajmy. Wyschnoscz wschak je Boza ßłuzobniza a ma prawo, ßebi pschißahu zadacz. Pschißaha czini, kaz list na Hebrejskich praji (6, 16), kónz wscheje swady, pschetoz tón, kiz ßo pschißaha, powoła ßo na Boha, kiz je ßam wěrnoscz a wěstoscz. Tón, kiz ßo pschißaha, wupraji: tak wěscze, hacz ja do Boha wěrju, kotrehoz pomoz ßebi w ziwjenju a w ßmjerczi zadam, tak wěscze hacz wěm, so je wón nasch wumóznik a ßudnik, tak wěrne je moje ßłowo, njech je praju jako ßwědk abo jako wojak abo jako sastojnik. Tón trojeniczki Bóh, na kotrehoz dyrbja cze tsi sběhnjene porsty dopomnicz, ßłyschi twoje ßłowa a budze kóždu njewěrnoscz czezko domapytacz. Tón Knjes Jesuß Khrystuß, kotrehoz sbóznychczinjaze mjeno ty pschi wobsamknjenju ßwojeje pschißahi pschistajisch, njebudze tebi k sbóznoszczi pomhacz, jeli so ßo njewěrnje roczisch. Dobre ßwědomnje sakhowacz, hdyz mamy ßo pschißahacz, to njech je nascha najwjetscha staroscz. Stroschtnje ßměsch ßo

roczicź, hdyž dyrbisch, twój Knjes Jesuß też njeje sěmskej wyschnoscźi pschißahu sapowjedźił (Mat. 26, 63), ale dyrbisch też ßwojeje wězy wěsty bycź. Jeli so njejßy, dha wotstup, wotmjelk, a hdy by pschi tym też kralestwo shubił. Schtóž ßo njewěrnje pschißaha, wobeńdźe schtworaki hrěch, wón sjeba wyschnoscź, wón ßwojich bližschich sjeba, won ßam ßwoju duschu mori, wón hani ßwjateho, wschehowědomneho a wschehomózneho Boha. Tón pak njeda ßo sa ßměch měcź. Sawěscźe, wón budźe nahły ßwědk pschecźiwo tym, kiž ßo njeprawje pschißahaja (Mal. 3, 5).

Schtóž je ßo njeprawje pschißahał, njebudźe ßo ßwojeho wěsteho skaženja sminycź. Kscheścźijan ma na poßledku sa tym stejecź, so bychu tajke wobstejnoscźe byłe, hdźež pschißahi s zyła njetrjebamy. Dyrbi k temu pschińcź, so, kaž tón Knjes žada, woprawdźe doscź je, hdyž prajimy haj, haj a ně, ně a jednore ßłowo hižo doßaha k wobßwědcźenju wěrnoscźe, hdyž ßo stajnje dopomnimy na samołwjenje sa kóždе njewužitne ßłowo, kotrež s nascheho erta wukhadźa, hdyž niz jeno w Božej ßłužbje a pschi ßwjatocźnym pschißahanju, ale kóždе wokomiknjenje we wschědnym žiwjenju wopomnimy: Bóh je tudy. To njech je nasch nadawk, so ßmy dźěcźi wěrnoscźe a jako tajke khodźimy, so žana njewěrnoscź, łža, jebanje a pschißłodźenje bjes nami města nimaju. Tajzy pak ßu cźi, kiž Jesußej Knjes rěkaju a jemu jako Knjesej poßłuchaju. Ja ßym, praji wón, na to na ßwět pschischoł, so bych prawdźi ßwědcźił. Kóždy, schtóž s prawdy je, tón poßłucha na mój hłóß. Hamjeń.

Pucź k wotthknjenemu kónzej.

(Skónczenje.)

Jako ßo židźa Knjesa Jesußa wopraschachu, kotra je ta najwyschscha kasnja, wotmolwi wón: „Ty dyrbisch Boha, ßwojeho Knjesa, lubowacź s zyłej ßwojej wutrobu, s zyłej ßwojej duschu a s zyłej ßwojej myßlu. To je prěnja a najwjetscha kasń. Ta druha pak je tej runa: Ty dyrbisch ßwojeho bližscheho lubowacź jako ßam ßo. Na tymaj dwěmaj kasnjomaj wißy zyły sakoń a prof.tojo."

S teje ßameje pschicźiny, s kotrejež dyrbimy nascheho bližscheho lubowacź, dyrbicźe też ßwojich knježich cźescźicź, t. r. niz jich cźescźe dla (hdyž ju maja, je to cźim lóžo), ale Bohu k luboscźi, dokelž to k Božemu porjadej ßłuscha, so poddan ßwojemu knjesej, wot Boha jemu pschipokasaneho města a powołanja dla, cźescź a poßłuschnoscź wopokasuje. W liscźe na Koloßiskich pische teho dla japoschtoł Pawoł (2, 22. 23): „Wy wotrocźzy, budźcźe poßłuschni we wschěch wězach ßwojim cźělnym knježim, niz se ßłužbu pschedwocźomaj, jako cźłowjekam k luboscźi, ale s wutrobnej ßwěrnoscźu a bohabojasnoscźu. A wschitko, schtož wy cźinicźe, to cźińcźe radźi s wutrobu, jako temu Knjesej a niz jako cźłowjekam."

Hlaj, tak móžesch też s najnižschim dźěłom Božu ßłužbu cźinicź a tajkemu, kotryž to cźini, je hižo Mójsaß ßłubił (2 Mójs. 23, 25): „Hdyž ty temu Knjesej, twojemu Bohu, ßłužisch, budźe wón twój khlěb a twoju wodu požohnowacź."

Wěř khroble, so je Boźe žohnowanje najwjetsche bohastwo. Jich wjele wschak ßebi myßli, so ßu cźi knježa, pola kotrychž ßłuža, wobßedźerjo, a woni cźi khudźi a teho dla też podcźischcźeni a ßebi praweho dowěrjenja k knježim nadobycź njemóža. Kedźbuj, schto tebi powjedam: Michał ma rjane khlamy wo wßy. W khlamach ßu pschezo ludźo, kiž kupuja. A cźi ludźo se spokojnym wobliczom s khlamow khodźa, pschetož Michał ma dobre twory a je tunjo pschedawa. Ale Michał pschezo pschecźelnje hlada, hdyž jich też jara wjele ludźi na dobo pschińdźe a wjeßeli ßo, cźim wjazy móže prjecź dawacź. „Haj", ty prajisch, „tón móže ßo ßmjecź, tón je bohaty muž a jemu na niczim njepobrachuje". — Nětko wopomń! Nimasch ty niczo, schtož by pschedacź móhł? Bóh luby Knjes tola kóždemu něschto ßobu da. Njeje twoja móz k dźěłu a twój cźaß też něschto, schtož móžesch pschedacź? To je też kapital, sa kotryž tebi ludźo pjenjesy a dobre ßłowa dawaja. A hdyž ßu tute twoje twory dobre, potom masch kaž tamny Michał dobre mjeno, kotrež tebi wutrobu twojich ßobucźłowjekow wotewri. Sa tym mjenom ßo najprjedy prascheja a po tym rossßudźa, schto ßy winojty.

Teho dla derje tym, kotsiž ßwoju ßłužbu sa schklovinstwo a ßwojich knježich sa njepscheczelow nimcja, ale kotsiž ßłužbu sa cźaß wucźby a knježich sa dobrocźelow, wot Boha jim datych, dźerža, pola kotrychž wschelake dźěła nawuknu a pola kotrychž też nawuknu, druhim ludźom poddani bycź, so bychu pschiběrali na mudroscźi a na lětach a na hnadźi pola Boha a cźłowjekow.

Njebjeßa na semi.

Cźi njewěrjazy a bjesbóžni w naschim cźaßu praja, so je njerosom, hdyž ludźo na njebjeßa w tamnym ßwěcźe cźakaja, a so je to prawa mudroscź, hdyž woni ßwoje njebjeßa na semi pytaja. Pschetož — woni praja — tamne njebjeßa ßu jara njewěste, njebjeßa pak ma na semi kóždy wěste. To pak je też wěste, so ßo jim mało poradźi, ßebi žiwjenje na semi tajke sbožowne a spodobne scźinicź, so móhłe ßo někak „njebjeßa na semi" mjenowacź. Najwjazy ludźi dyrbi s małej měru sboża spokojom bycź, kotrež je daloko wot teho, so móhło ßo „njebjeske" mjenowacź; wjele jich skónczńje je, kotrychž žiwjenje ßo na semi skerje heli hacź njebjeßam runa. Duž klincźi pschi ßamym kaž wußměschenje, hdyž ßo ludźom radźi: „Cźiń ßebi njebjeßa na semi." „Haj, hdy bychmy móhli!" budźe wotmolwicź — a to niz s njeprawom. Duž w naschich dnjach sozialdemokratija horda wustupuje a praji, so je k temu powołana, njebjeßa na semju niz jenož někotrym sbožownym, ale wschitkim cźłowjekam pschinjescź. Hdyž budźe — sozialdemokratojo praja — ßwět po naschim porjedźe pschetworjeny, wjazy khudych a bohatych njebudźe, ale ßamych bohatych, kotsiž budźa w wjeßelu žiwi. Wschitke ludy budźa ßo stowařschicź — wójnow budźe kónz. Psches to budźa wschitke mozy, kotrež w ludach leža, wußwobodźene, so móža ßo sa měrne wotpohlady k roswiwanju ludoweho žiwjenja wužicź. Po něcźim budźa ßo też khoroscźe shubicź, najprjedy te, kotrež s teho pschińdu, so ludźo doscź zyroby nimaja, so dyrbja w hubjenych bydlenjach tracź, so dyrbja ßo pschejara napinacź; potom pak też te druhe khoroscźe, dokelž budźe je powschitkowne polěpschenje wobstejnoscźow a do prědka krocźaza wědomnoscź wotstronicź. Tak budźe to doscźehnjene, so ludźo bjes wuwsacźa wyßoku starobu strowi dozpja a skónczńje cźische bje wscheho běděenja wotemru. A schtó wě, hacź też ßnano do prědka krocźaza wědomnoscź ßrědkow njenamaka, skónczńje s zyła ßmjercź se ßwěta pschinjescź. To ßu „njebjeßa na semi".

Schtóž ßwoju bibliju snaje, hnydom sa tym pschińdźe, so je wschelake s teho wobrasa wo pschichodnych njebjeßach na semi psches jene s tymi wobrasami wo pschichodźe, kotrež tu a tam pola profetow stareho ßluba namakamy. Tak pschipowjedataj Jesajas a Micha měr bje wschitkimi ludami, kotryž pschińcź ma (Jes. 2, 4; Micha 4, 3). Tak rěcźi profeta Jesajas wo cźaßu, „hdźež njedyrbja wjazy dźěcźi bycź, kiž ßwoje dny dostałe njejßu, ani stari, kiž ßwoje lěta dopjelnili njejßu; ale młodźenzy sto lět stari budźa wumrjecź, a hrěschnizy sto lět stari budźa sakleczi", t. r.: „hdyž budźe něchtó sto lět stary wumrjecź, budźe rěkacź, so je hižo w młodych lětach wumrjecź dyrbjał a budźa ßo praschecź, psches kajke woßebite hrěchi je poklecźe tak sažneje ßmjercźe na ßo cźahnył (Jes. 65, 20). A hdyž profeta dale praji: „Woni budźa khěže twaricź a wobydlicź; woni budźa winizy płodźicź a jich płody jěscź. Woni njebudźa twaricź khěže a druhi je wobydlicź, ani płodźicź winizy, a druhi wot nich jěscź", t. r. s druhimi ßłowami, so budźe kóždy w měrje płody ßwojeho dźěła wužiwacź. S krótka: Profetojo nam podobne njebjeßa na semi lubja, kaž sozialdemokratojo a hdyž njebychu sozialdemokratiszy wodźerjo tajzy njepscheczeljo biblije byli, by ßebi cźłowjek myßlicź móhł, so ßu ßebi ßwoje myßle s biblije wsali.

S tuteho wukładowanja je widźecź, so žadanje po „njebjeßach na semi" pschecźiwo ßwjatemu pißmu njeje. Sswjate pißmo dźě wě powjedacź wo cźaßu, w kotrymž běchu woprawdźe njebjeßa na semi, mjenujzy w cźaßu paradisa, jako Bóh ßam sahrodu w Edenje płodźesche, ßam s cźłowjekami wobkhadźowasche a jim se schtomom žiwjenja studźeń njebjeskich mozow da, kotrež dyrbjachu ßo pschezo na semju žórlicź, so bychu tam njebjeßa byłe. To njeběsche žana swada, žana boloscź, žana khoroscź, žana ßmjercź; a wěscźe měješche Bóh wotpohlad, so by ßo psches cźłowjekow paradis po něcźim psches zyłu semju rosschěrił, so by zyła semja wot njebjeskich mozow pschetworjena była. To wschak je nětk hinak. Psches hrěch dosta hela móz na semi, wrota paradisa buchu samknjene; psched sahrodu Eden stupi cherubim s wótrym błyschcźazym mjecźom a město paradisa dyrbjeschtaj nětko cźłowjekaj bycź a dźěłacź na poli połnym cźernjow a włóstow. Ale kak dźiwno: Boża luboscź ßo sa to starasche, so, hdyž też njebjeßa na semi wjazy njeběchu, ßo tola něhdźe na semi městno namaka, na kotrež ßo njebjeßa dele

puschczichu. Zyke sjewjenje Boże w starym ßlubje njeje niczo druhe hacz tajke ßo dele puschczenje njebeßow na semju. Hěta teho ßluba, Salomonowy templ, kotryž kraßnoscz teho Knjesa napjełni, njeběschtej niczo druhe, khiba njebeßa na wěstym bleczkn nascheje semje. A hdyž profeta rěczi: „Tak praji tón Knjes", běsche w jeho rěczi tón Knjes ßam a s tym tež njebeßa na semi. Hischcze bóle to płaczi wo czaßu dopjelnjenja, wo czaßu noweho ßluba. Jesußowe pschińdźenje do ßwěta běsche to najwyschsche a najdospołnische ßo dele puschczenje njebeßow na semju; hdźež Jesuß khodźesche, wotpoczowasche, wuczesche, hojesche, modlesche, czerpjesche a wumrje, tam běchu woprawdźe njebeßa na semi. A tež hdyž je ßo k Wótzej wrócził, je tola njebeßa na semi wostajił w ßwojim ßłowje a sakramentomaj, w kotrychž ßu potajene najsdobnische njebjeske mozy; a hdźež jeho duscha pyta a namaka w jeho ßłowje a hdźež ßu dwaj abo tsjo w jeho mjenje shromadźeni a wón je ßrjedźa bjes nimi a hdźež ßo jeho woßada, jeho zyrkej natwarjuje na jeho ßwjate ßłowo a sakramentaj, tam ßu njebeßa na semi. Sjew. Jana pak pokasuje nam wobras najwjetscheje kraßnoscze, kotryž nam pokaże, kajke budźe na kónzu: „Ja, Jan, widźach to ßwjate město, to nowe Jerusalem, kiž wot Boha s njebeß dele pschińdźe, tak pschihotowane jako wupyschena njewjesta k ßwojemu mužej. A ja njewidźach žadyn templ w nim; pschetož tón Knjes, tón wschehomózny Bóh, je jeho templ a to jehnjo (Sjew. Jan. 21, 2. 22)." Njebeßa pschińdu ßame dele a ßo w nowym Jerusalemje s wobnowjenej semju sjednocza, tak so ßu njebeßa woprawdźe na semi.

Duž widźimy najjaßnischo, so je ta myßl wo njebeßach na semi namakacz w starym a nowym ßlubje; duž ma tež to žadanje człowskeje wutroby połne prawo, so bychu tola njebeßa na semi bórsy sbóżna wěrnoscz byłe. W tym leži ta kuśłarska móz, psches kotruž tež sozialdemokratojo móz nad duschemi dobywaja, dokelž tutej trunje saklinczecz dawaja, kotraž w człowskej wutrobje mózny wothłóß namaka a so woni lubja, so chzedźa do człowskeje dusche płodźenu lacznoscz po njebeßach na semi stajicz.

Ale nětko my pschińdźemy na tón wulki a hłuboki rosdźěl bjes tym, kaž Bóh to ßłowo wo njebeßach na semi wěrne czini a chze wěrne sczinicz a bjes tym, kaž człowjek ßam pyta k temu dóńcz. Pschezo ßo człowskej wutrobje wot pschinarodźenja te pucze tak prawje spodobacz njechachu, kotrež ßwjate pißmo pokasuje. Bóh praji: „Hdyž dyrbja njebeßa a semja hromadźe pschińcz, dyrbja njebeßa sapoczatk czinicz a ßo na semju dele puschczicz"; człowjekojo praja: „Ně, my njeczakamy, doniž njeßu njebeßa sapoczatk czinike, my chzemy ßebi njebeßa ßami dele wsacz." Bóh praji: „Se ßameje hnady, se ßameje ßmilnoscze móża ßo njebeßa wotewricz"; człowjekojo praja: „Niz s hnady, my njechamy s zyła niczo s hnady, ale nasche czinjenje a myßlenje a wunamakanje dyrbja to wuczinicz." Bóh praji: „Wy dyrbicze w sczerpliwoscži czakacz, doniž prawa hodźina njepschińdźe, w kotrejž njebeßa k wam dele pschińdu"; człowjekojo praja: „My njechamy czakacz, nascha hodźina dyrbi płaczicz, nětko je tón wokomik, nětko chzemy my měcz." Bóh praji: „Jenož po tym puczu teho kschiża je doscżehnjecze"; tak móża njebeßa na semi jenož bycz w wotroczkowskim schtalcze teho kschiża; człowjekojo praja: „Niz tak, ale po runym, hładkim puczu chzemy hicz a wo wotroczkowskim schtalcze niczo wjedźecz." Bóh praji: „Najprjedy dyrbja njebeßa w waschich wutrobach bycz, potom budźe tež w prawym czaßu to swonkowne pschetwarjene, najprjedy wobroczcze ßo, pscheměńcze ßwoju myßl, budźcze lěpschi, potom budźecze tež sbożowni a skónczńje sbóżni"; człowjekojo pak praja: „Niz tak, najprjedy njebeßa do swonkowneho žiwjenja, do statnych a sjawnych wobstejnoscżow, potom budźa ßame wot ßebje w wutrobje seskhadźecz; najprjedy chzemy sbożowni bycz, potom budźemy nadźijomnje ßami wot ßebje lěpschi."

Czežko njeje, wulki rosdźěl, haj hłubinu wohładacz, kotraž ßo bjes bójskimi a człowskimi myßlemi wo njebeßach na semi wotewrja. Wón je pschi ßamym tón ßamy rosdźěl, kajkiž běsche pschi spytowanju teho sbóżnika bjes tym puczom, po kotrymž chzysche jeho cżert wjescz a bjes tym, po kotrymž dyrbjesche po woli ßwojeho Wótza hicz. Teho dla je tež bjes dźiwa, hdyž ßu ßo we wschěch czaßach wot człowjekow pospyty czinike, njebeßa na semju po jich rezepcze a po jich myßlach postajicz, niz jako Boži hnadny dar, ale jako wukonjenje człowskeje mozy a rosoma; niz po puczu sczerpliwoscze, ale po puczu mozy; niz psches snutskowne wobnowjenje wutroby, ale psches pschetworjenje swonkownych wobstejnoscżow. Prěni pospyt, wo kotrymž historija powjeda, běsche twarjenje babelskeje wěže (turma). Tehdomnischi ludźo chzychu wěžu natwaricz, „kotrejež wjerch by do njebeß doßahnył". Wěža dyrbjesche po tajkim rěbl bycz, kotryž runje tak wot semje do njebeß kaž wot njebeß na semju doßahasche a swjask njebeß a semje sjednocži, so móhłe ßo po něczim „njebeßa na semi" ßame wot ßebje wutworicz. Hdyž ßo tajki rěbl s njebeß na semju staji, je to Boża wola, hdyž pak ßo w hordej myßli wot semje k njebeßam horje staji, bjes teho, so bychu ßo człowjekojo Boha prascheli a na jeho wolu czakali, je tajke spoczinanje podarmo a Bóh budźe jo sanicżicz.

(Skónczenje pschichodnje.)

Hdy bychu runje wasche hrěchi jako krej czerwjene byłe, budźa wschak jako ßněh běłe.

Jako ßwědczenje wo kraßnoscži połneje hnady a prawdy, kotraž je w Jesußu wobsamknjena a kotraž dźenßa hischcze wot njeho wukhadźa, powjedasche duchowny něhdy ßwojej woßadźe ßlědowazy wutrobuhnujazy podawk, kotryž chzu lubym czitarjam „Pomhaj Bóh-a" podacz, dokelž móże naschu wěru poßylnicz pomhacz.

Po dołhim pschetorhnjenju bu w Badenskej saßo jedyn k ßmjerczi wotßudźeny wotprawjeny. Wón běsche wěsty Reiff, kotryž běsche dźěczo skónzował. Wotprawjenje ßo 16. novembra rano w jastwowym dworje w Bruchsalu sta, hdźež běchu wotßudźeneho někotre dny prjedy pschinjeßli; hacz do teho czaßa běsche w wulkim jastwje w Karlsruhe ßedźał. Wotßudźenemu njedźelu popołdnju wyschschi statny rěczńik sjewi, so budźe wotprawjeny. Reiff to ßłyscho s měrom wosta. Hdyž jemu poruczichu, so dyrbi ßwoje poßlenje žadanje sjewicz, proschesche wón, so by hischcze rady junkrócz se ßwojim bratrom a s jastnikom Schnörrom w Karlsruhe poręczał. Hdyž ßo jeho wyschschi statny rěczńik wopraschа, czeho dla ma žadanje po jastniku, wotmolwi Reiff: „Ja chzu ßo jemu hischcze ras podźakowacz ja wschu luboscz, kotruž ßym wot njeho a wot jeho ßwójby nashonił; wón je moje ßwědomnje wubudźił a moju duschu saßo w modlitwje k Bohu dowjedł. Hdy bych ja prjedy Boże ßłowo tak snał, so mnu tak daloko pschischło njeby. Mojemu bratrej chzu hischcze na wutrobu położicz, so mojeho ßyna kschescżijanszy wocżehnje." To žadanje jemu hnydom dopjelnichu.

Jastnik w staroscži wo duschu słóstnika, běsche Reiffej hnydom ßwjate pißmo dał, jako běchu jeho do jastwa pschiwjedli, běsche ßo husto s nim modlił, jemu Boże ßłowo k wutrobje wjedł, a w Reiffowej duschi bu pschezo jaßnischo a ßwětlischo. Schnörrowa dźowka běsche jemu rjanu modleřsku knihu pschinjeßła a w tej a w ßwojej bibliji wón dźeń wote dnja czitasche. Wjele městnow běsche ßebi wosnamjenił a s hłowy nawuknył.

Hnujaze běsche saßowidźenje w Bruchsalu. Płakajo Reiff jastnika wopschija, jeho wospjet koschesche a praji: „Luby, ßwěrny nano, ja ßo wam tyßaz krócz dźakuju. Wy běschcze tón grat, kotryž běsche Bóh postajił, mje k mojemu sbóżnikej dowjescz! Ja ßo dźakuju, ja ßo dźakuju!" Ssamo czi wajchtarjo ßo ßylsow sdźerżecz njemóżachu. Hdyž bu Reiff saßo měrnischi, ßo Schnörr s nim poßleni krócz modlesche. Reiff wusna, so twjerdźe wěri, so ke Bóh jemu wschitke jeho hrěchi wodał a khwalesche hnadu Božu, jotraž móże tajku słóscz psches krej Jesom Khrysta wujednacz. Hodźinu do ßwojeho wotprawjenja wón k jastnikowemu ßynej praji, so je ßo zykeje nadźije na wobhnadźenje wsdał a so ßo wjeßeli, so budźe bórsy se ßwojim sbóżnikom sjednoczeny.

Jastwowy duchowny ßo ßwěru wo njeho starasche a jemu krótko do jeho ßmjercze ßwjate wotkasanje wudźěli, sa czož běsche jara dźakowny. Poßlenju nóz woprascha ßo ßwojich wajchtarjow, hacz njeßmě jim se ßwjateho pißma czitacz a jako jemu dowolichu, czitasche wón wótsje a s wulkej nutrnoscżu. Póńdźelu pschipołdnju dóńdźe na jastwoweho duchowneho telegram wójwodoweje, w kotrymž stejesche, so wona dźěl bjerje na njewotwobroczomnym dóńcze wotßudźeneho, so budźe jeho do ßwojeje modlitwy wobsamknycz a ßo sa wocżehnjenje jeho dźěscza staracz. To dźělbracze a ßlubjenje běsche Reiffej wulki troscht.

W ßwjatoczńym czahu czehnjechu knježa ßudnizy rano w 8 h. na powyschene městno w jastwowym dworje, hdźež bě jich na 70 woßobow pschitomnych. Polizajski komißar a jastnik k saßudźenemu stupischtaj a jemu sjewischtaj, so je nětko tón wokomik wotprawjenja pschischoł. Reiff dźěsche k bokej jastwoweho duchowneho

w czornej kattunowej drascze a bu k blidu s czornym rubom pschikrytemu dowjedzeny, hdzež s khutnym podaczom na wuczitanje wußudzenja poßłuchasche. Na to wsa statny rěčnik s wulkej khutnosczu czorny kij do rukow, a roslamawschi jón Reiffej pschedpohi czißny s tymi ßłowami: „Bóh budź waschej duschi hnadny!“ Duchowny ßo na to s Reiffom modlesche a napominasche jeho, so dyrbi na Bożu ßmilnosczź ßwoje dowěrjenje stajicź. Se styknjenymaj rukomaj ßo Reiff czische ßobu modlesche. Na to pschepoda jeho statny rěčnik katej s tej pschikasnju, jeho wotprawicź. Reiff krucze stupajo na schaffot stupi ani nježakosczesche a duchowny ßo modlo jemu k bokej stejesche, doniž ßekera dele njepadze. Wulzy hnuczi ßo pschitomni rosenđzechu; kóżdy běsche njesapomnite prědowanje w ßwojej wutrobje saßłyschał wo Bożim ßlubjenju:

„Hdy bychu runje wasche hrěchi jako krej czerwjene byłe,
budża wschak jako ßněh byłe.“

Roshlad w naschim czaßu.

Na němskej wójnskej łódzi „Baden“ je ßo wulke njesboże stało. Wschi tsělenju s kanonami je ßo jena kartuscha rospuknyła a je 2 offizěrow a 7 matrosow žałoßnje rostorhała. Wokoło 18 druhich bu franjenych.

Sozialdemokratojo wschěch krajow maju wulku skhadzowanku w Zürichu. Mózne rěcze tam dzerża, kak chzedża sboże a měr na wschitkón ßwět pschinjescź. Pschi tym pak ßu ßo dla tych njewotwißnych a anarchistow, kotrymž njechadża na shromadzisnach dzělbracź dowolicź, žałoßnje swadzili a do krwawnych pukow dali.

Sańdzeny schtwórtk 3. augusta wotdzerži ßo shromadna wokrjeßna synoda Wojerowskeho a Rósborskeho wokrjeßa w Niskej. Jako sapóßłanzy do provinzialneje synody buchu wuswoleni knježa superintendent Kuring, superintendent Wendt a hrabja Arnim, jako sastupjerjo knjes farař Bergan s Wulkich Sdzarow, k. major s Wrangel nad Hähnichom a k. wyschschi farař Kleinert-Mužakowski. Dale kóżda synoda po poruczności kralowskeho konsistorstwa wo pschißahanju jednasche. Bě widzecź, so ßo žałoßny hrěch njepraweho pschißahanja w naschich woßadach hacź dotal husto stał njeje. Knjes farař Hentschka s Wojerez rosestaji, schto ma ßo czinicź k sdzerženju stareje ßwěrnosczе pschi pschißasy a k wotdzerženju njepraweje pschißahi.

Njedzelu 6. augusta bu nowa zyrkej w Běłej Wodze wot knjesa generalneho superintendenta D. Erdmanna poßwjeczena. Sswjatoczny czah poda ßo psches rjenje wupyschene haßy psched kraßny Bożi dom, hdzež knjes generalny superintendenta s pschihodnymi ßłowami durje wotamkny. Sswjedzeńsku rěcź dzerżesche wón wo ßłowach Jes. 12, 2: „Tón Knjes je moja móz, mój psalm a moje sboże“, wukładujo, so dyrbi ßo w tych ßłowach wusnacze a ßlubjenje nětk hakle prawje sałoženeje woßady wuprajicź. Liturgiju wotdzerżachu kk. superintendent Wendt a fararjej Hirche a Räda. Nowe rjane byrgle buchu wot knjesa hudzbneho direktora Baumerta se Sagana wubjernje hrate. Prěnje prědowanje dzerżesche k. farař Froboes wo Jan. 10, 9: „Ja ßym te durje, jeli so něchtó psches mje nuts dze, budze sbóżny a budze won a nuts khodzicź a pastwu namakacź“. Zyrkej je nětko najrjeńscha w zyłej diözesy a dyrbi woprawdze se ßwojej czeßnej pychu molowanych woknow a napißanych schpruchow, se ßwojim kraßnym woltarjom, na kotrymž je luby sbóżnik kheluch wudzělejo widzecź, kóżdeho wopytowarja móznje pohnucź.

Kranjene łżiczki.

Sto lět hischcze njeje, so běsche w połnóznej Schottlandskej wudowa Kinnardowa w ßwojej khěżzy, kotraž wot druhich sdalena ßama sa ßo leżesche, żiwa. Jejny muž běsche hižo dawno njebohi. S Johnom, ßwojim jeniczkim ßynom, běsche w wschej jednocze hromadże żiwa. Porědko ßo sta, so tam něchtó zusy pschińdże, dokelž ta khěżka daloko wot dróhi leżesche. Jedyn dzeń by ßo kaž druhi minył s tym, so bychu ßwoje wschědne dzěło domach a na polu wobstarali. Jenož njedzelu, hdyž do bliskeje wßy ke mschi dzěchu a k někotrym starym snatym pschińdzechu, mějachu składnosczź, něschto noweho nashonicź. Czim mjenje s druhimi ßo sendzechu, czim wjazy běsche jedyn temu druhemu. Tak běschtaj maczź a ßyn hacź dotal w czichim měrje żiwaj byłoj. Psched krótkim pak bu to hinak. John chzysche ßebi rady Liziju bracź, kotraž běsche s dalokeho pschecźelstwa a jako dzowka w domje ßłużesche. Ale maczź do teho swolicź njechasche; wona praji: „Ta holza je khuda a pschi tym horda“. To běsche jejna pschiczina; s najmjeńscha ta, kotruž wudawasche. Ssama pschi ßebi pak ßebi myßlesche: „Ja chzu ßama hischcze jako hospoja w domje roskasowacź“. Taj młodaj drje płakaschtaj, ale pak też na žane waschnje njechaschtaj pschecźiwo maczérnej woli něschto czin cź. Wonaj snajeschtaj to ßłowo, so jenož starschich žohnowanje dzěczom khěže twari a běschtaj w tym psches jene: Je-li Boża wola, so hromadże pschińdzemoj, budże wón też maczérnu wutrobu wodzicź, so namaj ßwoje žohnowanje da. S tajkej ßwojej myßlu ßo też njesjebaschtaj.

Kinnardowa měješche woßebity pokład w domje, kotryž jej wjele ludźi sawidzesche. To běchu tsi khofejowe łżiczki. Kralowski prynz běsche je něhdy wulkemu dzědej sa ßwěrnu ßłużbu w wulkej nusy wopokasanu darił. Wone běchu wot teho czaßa ważne herbstwo, kotrež wot jeneho naroda na druhi pschendże. Jenož porědko buchu s kschinje wsate. Kóżdy je do ruki njedosta. Jenož hdyž něchtón nahladny na wopyt pschińdże, buchu won wsate, so bychu k temu pomhałe, te wulke skutki wulkeho dzěda saßo junkrócź wopominacź.

Nětk ßo sta, so něschto czaßa po tym, jako běschtaj taj młodaj, John a Lizija psches maczérne wotpokasanje srudzenaj, wuj, kotryž běsche ßo njedawno s Indiskeje wrócził, ßwój wopyt pschipowjedźi. Zyły dom bu mjeczeny, wschitko rjane czinjene. Ssamo ßlěborne łżiczki dyrbjachu won, dokelž chzychu hoscźej wschu czescź wopokasacź. Se ßwjatoczným wobliczom je Kinnardowa Liziji da, so by je s mjehkej kożu ßwěczate sczinila a jej potom saßo pschepodała.

Běchu runje ßynowe žně. John běsche wonkach na łuzy, so by do wujoweho pschińdzenja ßyna domoj swosył; pschetož njebjo ßo s czornymi mróczałkami poczahowasche. Kinnardowa jstwu rumowasche, Lizija měješche se łżiczkami czinicź, na dobo sapocza ßo deschczik kapacź. „Ssyno! Ssyno!“ wołasche macź a khwatasche won, so by ßwojemu ßynej pomhała. Lizija sa njej běžesche. Jej dowěrjeny pokład prjedy njeskhowa, ale jón ležo wostaji, hdzež ležesche. Cjeho dla by to też dyrbjała, wschako nichtó w bliskosczi njebě, kiž by jón wsacź móhł; wschako hewak durje też njesamkachu, hdyž runje wschitzy wuńdzechu. Ssyno psched deschczikom sakhowacź, běsche jeniczka myßl, kotraž wobeju napjelni. Ale lědy běschtej se sadnimi durjemi wuschłej, sastupi w prědku Makkarthy, snaty proscheř — hrosny a khromy, ale s wutrobu sprawny. — Sswojeje sprawnosczе a ßwojich žortow dla wote wschitkich lubowany, wón na ßwojich pucźowanjach porjadnje snate domy wopytowasche. Rad jemu jěscź a picź a na nóz lěhwo dachu, pschetož wón běsche spokojny a duschny a ßo też w prawym czaßu dzakowny wopokasa. Tak ßebi też tón dzeń myßlesche, so wot maczérje Kinnardoweje taleř poliwki k wobjedej dostanje; a khěža běsche prósdna. Wón kłapasche, sastupi, dzěsche wot jenych durjow k druhim, ale nichtó tu njeběsche. Wón ßebi myßlesche: „Ty tola s najmjeńscha do kuchiny pohladacź póńdzesch, hacź w kuchinje hornz w khachlach steji, so móżu ßo nadzecź, so taleř poliwki dostanu“. Wón to czinjesche. W hornzu pak bě ßama ßo warjaza woda. Jako ßo wobroczi, so by se sadnymi durjemi won schoł, wuhlada ßlěborne łżiczki. „Ei! Ei!“ praji wón, „wschitke durje swoczinjane a te drohe ßlěboro na blidze, te móhł něchtó kradnycź“. Wón te łżiczki wsa a położi je do — ně, hdze? nětko samjelczimy, to ßo posdzischo namaka.

(Skónczenje pschichoduje.)

„Pomhaj Bóh“ je wot nětka niz jenož pola knjesow duchownych, ale też **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin“** na wßach a w Budyschinje dostacź. **Na schtwórcź lěta** płaczi wón **40 np., jenotliwe czißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; ßoburedaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Czischcź a naklad Ssmolerjez knihiczischczérnje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czisło 34.
20. augusta.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ſo kóždu ſobotu w Ssmolerjez knihicźiſchczérni w Budyſchinje a ſu tam doſtacź ſa ſchtwórtlětnu pſchedpłatu 40 np.

12. njedźela po ſwj. Trojizy.

Mat. 5, 48: „Teho dla dyrbicźe wy dokonjeni bycź, runje jako tež waſch Wótz w njebjeſach dokonjany je.“

Hižo w ſtarym ſakonju praji Bóh tón Knjes: wy dyrbicźe ſwjecźi bycź, pſchetož ja ſym ſwjaty a Knjeſowy japoſchtoł, ſwjaty Pětr, napomina kſcheſcźijanow: Po tym, kiž je waß powołał a ſam ſwjaty je, budźcźe tež wy ſwjecźi w zyłym waſchim khodźenju, a ſwjaty japoſchtoł Jawoł wupraji to ſame ſ druhimi ſłowami tak: khodźcźe ſa Bohom jako lube dźěcźi.

Dajcźe nam najprjedy na to kedźbowacź, kak wulke a kak wjele to je, ſchtož ſebi jow naſch Knjes wot naß žada. Cźłowjek ſo najradſcho ſ druhimi cźłowjekami pſchiruna, woßebje ſ tymi, kotſiž ſu mjeńſchi abo hórſchi hacź wón; tak ſo pſchiruna tamny fariſejſki ſ paduchami, mordarjemi, mandźelſtwołamarjemi a ſ złonikom; tak ſłyſchimy dźenſa hiſchcźe rěcź: Tak ſły tola njejßym, kaž tón abo tamny, abo: Tak dobry kaž tón, ſym ja tež hiſchcźe. Ale hdy chzyli a ſmèli ſo tež ſ najlěpſchimi bjes cźłowjekami pſchirunacź, tež ſ tym njebychmy ſo po prawej měrje roßudźili; jeno potom je měra a wuprawa doßahaza, hdyž ſtejimy ſa tym, ſo bychmy dokonjeni byli, kaž njebjeſki Wótcźez. A wopraſcha-li ſo naß ſchtó ſa tym, ſchtož ſebi Khryſtuß wot naß žada, dha njeßmèmy wotmolwicź: ſo bychmy měr dźerželi w ſwojim domje, ſo bychmy ſprawni byli pſchi wikowanju a w naſchim khodźenju, ſo bychmy wyſchnoſcźi poßłuſchni byli, ſo bychmy ſo k zyrkwi dźerželi jako pobožni ſłužobnizy wjeŕſchneho — wſcho to ſebi Khryſtuß tež žada, ale wſcho to niz najprjedy a na poßledku; pſchede wſchèm a we wſchèm ſebi žada, ſo dyrbimy dokonjeni bycź, kaž je naſch njebjeſki Wótcźez dokonjany. — Ale pſchi tym cźujemy tež, kak kraßne a ſtroſchtne to je, ſo tón Knjes ſebi telko wot naß žada. Pſchetož dokelž je wón tón wěrny wot Boha póßłany ſbóžnik cźłowſkeho naroda, dha njeje móžno, ſo wón dawa njewužitnu kaſnju, kaſnju, kotruž móžemy jeno pſcheſtupicź. Duž leži w tutej kaſni hromadźe tež ſłubjenje, ſo budźemy junu k temu pſchińcź, ſo ju woprawdźe dopjelnimy; kaž ſo tež ta ſada po grichiſkej rěcźi prawje pſcheložena tak ma: Wy budźecźe dokonjeni, kaž waſch Wótcźez w njebjeſach je dokonjany. A hdyž ſo tole ſłubjenje w naſchim ſeńſkim žiwjenju dopjelni, dha je runje to, ſo wone jow hiſchcźe njedopjelnjene woſtanje, nam ſawdawk naſcheho dokonjenja w pſchichodnym ſwěcźe. Dokelž pak ſo w pſchichodnym ſwěcźe niczo njedopjelni, ſchtož njeje ſo jow ſapocźało, dha woſtanje tola to ſłubjenje tež kaſnja ſa naſche powołanje a běděenje w naſchim ſeńſkim žiwjenju; a tón, kiž je nam tule kaſnju dał, budźe nam tež pomhacź, ſo bychmy ſo pſchezo bóle k dopjelnjenju pſchibliźili a njebudźe njewjedźazemu ſapowjedźicź ſwoje ſwětło, ſłabemu ſwoju móz, bojaſnemu ſwoje dowěrjenje, ſpróznemu ſwoju ſcźerpnoſcź, ſ kotrejž wutraje hacź do kónza — pſchetož, ſchtož tón Knjes ſ jenej ruku ſebi wot naß žada, to dawa wón po ſwojim ſmilnym póſnacźu naſcheje njemozy nam ſ druhej. — Kedźbujmy na poßledku hiſchcźe na to ważne, ſchtož leži w Knjeſowym ſłowje: runje jako waſch njebjeſki Wótcźez dokonjany je. Ludźo

Bohu temu Knjesej husto s mało pschemyßlenjom „njebjeski Wótz“ rěkaju. Ale w Jesußowym ercze maja tele ßkowa: wasch Wótz w njebjeßach woßebnu móz. Wón s tym praji: Chzyli wy we waschej njeprawdoscži a we waschim njedokonjanym byczu wostacž, dha byschcže wy njepoßłuschne a njedostojne dźěcži byli. Sskabe dźěczo starschej pschepuschcžitej, khore dźěczo wothladatej; cžim wjetscha stej ßłaboscž a khoroscž dźěscžowa, cžim ßwěrnischa budže jeju luboscž. Ale njepoßłuschne a njedostojne dźěczo je jeju srudoba a někotryžkuliž nan je hižo prajił: Radscho morwe dźěczo hacž njeradžene. Duž njemóžemy ßo s tym spokojicž, so Boże dźěcži rěkamy, so Bóh Khrystußa dla na naß jako na ßwoje dźěcži hlada, ale my dyrbimy jako dźěcži Boże na njeho podobne bycž, dokonjane, kaž nasch Wótz w njebjeßach dokonjany je.

Mój luby Jesußo! sczjiń mje słeho
We wschitkich wězach podobneho
Na tebje, luby sbóžniko!
Twój Duch mje rossßwěcž s prawej wěru,
So płody njeßu s poknej měru,
Pschińdž ke mni twoje kralestwo.
Ach cžehń mje sa ßobu,
So ja twój wostanu
Do wěcznoscže.
O mój Jesu!
Pomhaj k temu,
So ja twój wěcznje wostanu. (245, 9.)

Hamjeń.

Kranjene łžiczki.

(Skónczenje.)

Jako běsche łžiczki skhował, woteńdže. Wón nikoho njewuhlada, žadyn s tych domjazych tež jeho niz. Dołho njetrajesche a woni ßo wróczichu. Ssyno běsche domoj skhowane; wschitko běsche hotowe, wuja powitacž. Lizija bě na te łžiczki zyle sabyła, Kinnardowa pak niz. Hdže běsche to ßlěboro? Ssłěboro běsche prjecž. Woni wschitzy pytachu. Kóždu schkliczku dele wsachu, blida a stoły tam a jow ßuwachu, koža pschepytachu, do wschěch dźěrkow a róžkow hladachu, ßlěboro pak njenamakachu. Hdže běsche wostało? Nichtó w domje pobył njeby, kóczka je tola sežrała njebě. S nowa pytachu. Wschitko w zyłej khěži swobroczachu. Tola — schto ßo sta? Indiski wuj sastupi. Tydźeń běchu wschitko sa njeho do porjada stajeli — a nětko wón wschitko tajke namaka. Wón dyrbjesche ßwój khofej bjes ßlěbornych łžiczkow picž. Kinnardowa khwile a měra njeměješche na njeho poßłuchacž; wón njeßłyschesche w domje niczo hacž skorženje a porokowanje a běsche wjeßeły, jako móžesche dom, w kotrymž ßo ßlěboro bje wscheho ßlěda shubi, wopuschczicž. Wón woteńdže. Łžiczki ßo njenamakachu. W zyłym domje běsche luty njeměr. Schtož njebě Kinnardowa hacž dotal cžiniła, to nětk cžinjesche, wona k druhim žonam dźěsche, jim wulku nusu wuskorzicž. Ta wěz ßo dale powjedasche. Druhe žony pak chzychu mudrische bycž hacž Kinnardowa a jej prajachu: „Ej, schtó druhi dyrbjał te łžiczki měcž hacž Lizija? Wona je je wsała.“ Kinnardowa domoj khwatasche a tej holzy porokowasche, so je paduch. Ta stejesche psched njej wscha nastróžena, ßylsy ßo jej s wocžow lijachu. Wona ßebi ani na to pomyßliła njebě, so by ßebi něchtó na nju myßlicž móhł. Wona płakasche, proschesche, wobkrucžowasche ßwoju njewinu, wscho podarmo; wona dźě běsche te łžiczki poßlenja w rukach měła, duž dyrbjesche wo nich wjedźecž. Wboha holza k duchownemu khwatasche, jemu ßwoju nusu wuskorzicž a jeho wo pomoz proßycž. W tamnej krajinje hischcže waschnje njebě, w tajkim padže hnydom na ßudnistwo doběžecž, ale ludźo bychu najprjedy pola fararja pomoz pytali. Farař želniwje na jejne powjedanje poßłuchasche, ju troschtowasche a jej ßlubi, so chze k nim pschińcž a w pschitomnoscži dweju starscheju s woßady tu wěz domach pschepytacž. Tež Kinnardowa běsche s tym spokojom; pschetož wona ßebi myßlesche, so ßo wěscže wupokasa, so ma wona prawo.

Tón dźeń pschińdže. Wschitke kucžiki hischcže junkrócž pschepytachu, do wuhenja hladachu, wschitke kaschcžiki wurumowachu, — podarmo — łžiczki nihdže njeběchu. Nětko běsche Kinnardowa ßwojeje wězy wěsta. Kak ßo wjeßelesche, so njeběsche Liziju ßwojemu ßynej sa žonu dała. Wokoło pschipołdnja knjes farař s tymaj starschimaj s woßady pschińdže a wschitkich domjazych shromadži. Lizija wospjet wobkrucži, so je bjes winy a horze ßylsy płakasche, Kinnardowa pak ßo na wbohu holzu wottorže a jej wumjetowasche, so je wona te łžiczki kradnyła. Na dobo něchtó wo durje klapasche a proscheř Makkarthy hłowu nuts tykny. Kinnardowa na njeho sawoła: „Won s tobu! Dźenßa tu nichtó niczo pytacž nima, kotryž wo mojim ßlěboru niczo njewě.“ Proscheř pak tola sastupi a praji: „Ja ßym ßłyschał, kajke je waß njesboże potrjechiło a dokelž je ßo mi husto hižo poradźiło, potajne wuhudacž, ßnano tež tón krócž paducha namakam.“ Kinnardowa jemu schilling (mały pjenjes) a cžopku poliwku lubjesche, hdyž ßo jemu to poradži. Makkartha ßo wótsje saßmja: „Niczo njeje lóže, hacž to!“ A hlaj, wón pschimny — sa bibliju, w tej běsche potajny pokład — a pschistaji: „Ja jón tu nuts pokožich w nadźiji, so jón tu najprjedy namakacže.“

Sahanibjena Kinnardowa psched njewinowatej Liziju stejesche. Někotrych łžiczkow dla njeběsche ju jenož na cžescži sraniła, ale tež na Boha a Boże ßłowo sabyła. Khwilu tam wschitzy s měrom stejachu. Lizija najprjedy praji: „Maczi, njemějcže mi sa sło, so ßym waß hněwała a waß psches ßwoju njewobhladniwoscž do tajkeje cžěßnoscže pschinjeßła; ßwěrnischo chzu wam wot nětko ßłužicž.“ Johnej ßylsy we wocžomaj stejachu, wón ßo nad tej sprawnej a ßwěrnej holzu swjeßeli; tak lubu ju hischcže měł njebě, kaž tón dźeń. Nětko ßo Kinnardowa tež dlěje sdźeržecž njemóžesche. Wona Liziju sa ruku wsa a ju k ßwojej wutrobje sczeže a praji: „Lizija, ja ßym njeprawje cžiniła, ale wschitko budže saßo dobre; ja tebje dźenßa jako ßwoju dźowku powitam. Tu, Johno, wsmi jejnu ruku, Bóh žohnuj waju!“ „Bóh žohnuj waju!“ prajachu tež cži drusy a dźěchu wjeßeli domoj. — Schtož ßo Boha boji a nana a maczeř cžescži, temu ßo na poßledku derje póńdže.

Njebjeßa na semi.

(Skónczenje.)

Kaž pschi twarjenju babelskeje wěže prěni krócž myßl wo ßwětnym kralestwje, zyłe cžłowjestwo a wschitke jeho mozy wopschijazym a tak cžłowjestwo wobsbožazym, wustupowasche, tak tež mějachu wschitke ßwětne kralestwa posdźischo bjes wotpohlada abo s wotpohladom tu sałožknu myßl, psches ßwětne wójny k ßwětnemu měrej dóńcž, psches sjednocženje wschitkich ludow pod jenym szeptarjom wschitke jich mozy k bohatemu roswiwanju pschinjescž a tak, bjes teho so by Bóh praschany był, po něcžim njebjeßa na semi woprawdźite sczinicž. S najmjeńscha měješche Alexander Wulki Mazedonski wěscže tu myßl; romski khěžor Augustus ßo sa teho khwalicž dasche, kotryž je prěnje „słote cžaßy“, paradis, njebjeßa na semju saßo pschinjeßł; a hdyž ßurowy Napoleon w ßwojich dźeńskich knihach, kotrež je se ßwojeho thróna storczeny na wopuschczenej kupje Helena napißował, wěrnoscž rěcži, běsche jeho wottyknjeny kónz niz ßame spokojenje ßwojeje cžescželakomnoscže, ale tež ludy wobsbožaze sjednocženje wschitkich narodow, psches kotrež dyrbjachu ßo njebjeßa na semi natwaricž. Kaž ßwětne kralestwa, tak ma tež duchowne ßwětne kralestwo bamžowe w prjedawschich cžaßach tu ßamu sałožknu myßl: Podcžißnjenje wschitkich ludow a ferschtow pod roskasowazu móz bamžowu, pschestacže wschitkich wójnow, powschitkowny měr bjes ludami, powschitkowne sboże, powschitkowna sprawnoscž a pobožnoscž bjes ludami, njebjeßa na semi. So ßo bamžowe wotpohlady na kscheścžijanske porjady sałožuja, niczo njepscheměni; duch je tón ßamy kaž w mazedonskim, staroromskim a Napoleonskim kralestwje, mjenujzy tón, kotryž na to cžaßne hlada a chze pschekraßnicž cžłowsku móz a wobsbožicž cžłowjekow pschecžiwo Bożemu ßłowu a porjadej.

Tu myßl wo ßwětnym kralestwje k wobsboženju cžłowjestwa je dźenßnischa sozialdemokratija herbowała, jeniczzy s tym rosdźělom, so ßo po wotpohladach sozialdemokratow sjednocženje ludow pod jenym szeptarjom stacž njedyrbi, njech by to kralestwo ßwětne abo duchowne było, ale so dyrbi ßo wjele bóle na to waschnje stacž, so dźěłacžerjo a niszy wschitkich krajow ßebi bjes ßobu bratrowsku ruku poskicža a hromadźe skutkujo njebjeßa na semi do skutka staja. Sozialdemokratija dźě po wuprajenju jeneho wodźerja žaneho knjejstwa ani cžłowskeho ani bójskeho pschipósnacž njecha; tak tež njeje pschi wschitkich prjedawschich pospytach, njebjeßa na semi s cžłowskej mozu a hdy by nusne było s krejpscheleczom natwaricž, tón w tym ßo sjewjazy babelski duch ßo sdalowanja wot Boha a njepscheczelstwa pscheczjwo Bohu tak sjawnje wustupował, haj, ßo s hordźenjom pokasował, kaž w sozialdemokratiji. Nětko wschak dyrbi wona hižo ßama pósnacž, so budže, hdyž móže ßo tež wot Boha teho Knjesa wotwobroczicž, tola wotwißowanje wot cžłowskich wodźerjow a roskasowarjow cžim wjetsche a njehódnische. Žadyn kral abo khěžor nježada a njenamaka wot ßwojich podda-

nych tajkeje schklovinskeje, njerosomneje poßłuschnoscźe, kaž ju sozialdemokratiszy wodźerjo wot tych, kotsiž sa jich khorhoju du, žadaja a tež woprawdźe namakaja. S zyła budźe dalsche wutworjenje tuteho hibanja, jeli so Bóh tym bjesbóžnym wotpohladam prjedy se ßwojej móznej ruku njewobara, hischcźe jaßnischo pósnacź dacź, so, cźim bóle te „hromady" do prědka stupaja a rossßudźazu móz dostanu, cźim wěscźischo je kónz, tyranstwo někotrych a na poßledku jeneho ßameho. Franzowska revoluzija běšche tež „hromady" luda do hibanja pschinjeßła, so bychu njebjeßa na semi byłe. Woni ludźi na schaffot wjedźechu; revoluzijske wójska psches mjesu cźahachu, so bychu wschitke ludy pod heßłom ßwobodnoscźe, runoscźe a bratrowstwa shromadźiłe. Ale bórsy bu knjejstwo tych „hromadow" žałostne tyranstwo někotrych, a skóncźnje s hłubiny revoluzije jedyn wustupi, kotryž móže ßo jejne dźěcźo c s dobom jejny pschewinjeŕ mjenowacź: Napoleon.

Jako wo tajkim, kotrež chze w poßlednim pospycźe s cźłowskimi mozami bjes Boha a pschecźiwo Bohu njebjeßa na semi scźinicź, cźitamy w ßwjatym pißmje wo kralestwje antikhrysta To kralestwo je to poßlenje. Tón poßleni pospyt wschak budźe tón najwulkotnischi, niz jenož hdyž hladamy na wědomnoscź, wumjełstwo, sdźěłanoscź, brónje, kotrež budźa k rukam, ale tež hdyž hladamy na wuspěch. Ludy budźa pod jedyn szeptaŕ sjednocźene, powschitkowny měr budźe na ßwěcźe, bratrowstwo mjes wschitkimi narodami budźe wobsamknjene, bohastwo a sboże budźe wschudźom (pschir. Sjew. Jan. 18, 11—19). Wulkotne, sprodźiwne, bójske budźe ßo w wschelakich wězach dokonjecź (Sjew. Jan. 13, 4; 11—14); wot Boha w njebjeßach ßo wotwobrocźa a cźłowjek budźe ßo sa Boha wudawacź (Sjew. Jan. 13, 8; 2 Theß. 2, 4) a njebjeßa budźa na semi wot cźłowskeje ruki scźinjene. Ale kak dołho? Doniž tón ßamy Bóh, kotryž je twarjenje babelskeje wěže sahanibił, ßam nuts njepschimnje a njebjeßa wot cźłowskeje ruki scźinjene njerosłama.

To ßo w zyłej historiji Božeho kralestwa a ßwětnych kralestwow sjawnje pokasuje: wschě pospyty, po cźłowskim waschnju, s cźłowskej mozu, bjes Boha a pschecźiwo Bohu cźłowjestwo sjednocźicź, wobsbožicź, jemu na semi njebjeßa pschihotowacź, wot spocźatka skaženje w ßebi nießu a cźim bliže k wottyknjenemu kónzej pschińdu, cźim srudnischo potom rospanu. Kak ßo s babelskej wěžu seńdźe, je snata wěz. Tón, kiž je w njebjeßach, ßměje ßo jim, tón Knjes hani jich. Wone je kaž ßwjate wußměschenje, hdyž biblija powjeda: „Tón Knjes stupi dele, so by wohladał to ßame město a tu wěžu, kotruž běchu cźłowske dźěcźi natwariłe." Cźłowske dźěcźi chzedźa horje do njebjeß twaricź, ale Bóh dyrbi hakle s njebjeß dele stupicź, so by něschto wo jich wěži wohladał. A schto běšche kónz? Město njebjeßow sjednocźenja a stowaŕschenja: hela, swady, rosdźělenja a rosprószchenja. Schto ßu ßwětne kralestwa stareho a noweho cźaßa a duchowne ßwětne kralestwo bamžowe dozpiłe? Rěki krwě ßu pschelate, wone ßu na krótki cźaß ludy hromadźe stłóczźiłe a nusowałe a ßu potom saßo ßame rospanyłe; a wone njejßu njebjeßa pschinjeßłe, ale helske mozy ßu wotwjasałe a njepschecźelstwo bjes ludami hórsche scźiniłe, niz pak ludy mjes ßobu wurunałe a wujednałe. A kajke by nam sozialdemokratija, hdy by jej Bóh k knjejstwu pschińcź dał, „njebjeßa na semi" pschinjeßła, kelko rěkow krwě a ßylsow bychu ßo pscheliwałe, kajke helske hłubiny bychu ßo wotewriłe! — Bóh chzył naß hnadnje psched tym swarnowacź! Tež to kralestwo antikhrysta budźe ßo na krej a cźěła natwaricź, psches krejpschelecźe a morjenje ßo dźerjecź a hdyž je khwilu se sełhaŕnoscźu po sdacźu ßwětku njebjeßow na semju ßwěcźicź dało, tola w rěkach krwě saßo sańdźe (Sjew. Jan. 14, 20; 19, 17—21). Bóh ßo njeda sa ßměch měcź ani ßo wotßadźicź a hdyž je se ßwojeho wyßokeho thróna khwilu cźinjenju ßwojich małych, ßo sa wulkich mějazych njepschecźelow na semi pschihladował, jich se ßwojim hněwom nastróži a jich wotmyßlenju s dobom žałostny kónz pschihotuje. Kak móža mali, ßłabi hrěschni cźłowjekojo ßebi swěricź, njebjeßa na semju storhnycź chzycź pschecźiwo Božej woli? Kak móža ßebi hrěschnizy, kotsiž maja tak mało wot njebjeßow a tak wjele wot hele w wutrobje, na to myßlicź, njebjeßa na semi natwaricź? Njedyrbi kóždy pospyt napschecźiwne pschinjescź? Móže ßo schtó nadźecź, so wón cźłowjekow wutroby psches to lěpsche scźini, so swonkowne wobstejnoscźe pscheměni? Ssama swada wo wobßedźenstwo njeje na prěnim měscźe, schtož cźłowjekow pschecźiwo ßebi roshorjuje. Hdy by ßo tež privatne wobßedźenstwo (to ma kóždy ßwoje wobßedźenstwo) wotstroniło a s tym tež kóžda swada wobßedźenstwa dla, ßo tola ßebicźnoscź na někajkim druhim měscźe cźim ßylnischa pokaže. Hdy by cźłowjek wjazy njemóhł druhemu jeho pjenjesy a kubło sawidźecź, sawidźi jemu rosom, dary, móz a rjanoscź, wuspěch w žiwjenju, sacźischcź na druhich, luboscź a nahladnoscź, kotruž wužije, ßwójbne sboże a schtožkuliž je a roskora ßo wot prědka sapocźnje.

Teho dla pschi tym wostanje: Dyrbja-li ßo njebjeßa na semi natwaricź, dyrbi ßo najprjedy w cźłowskej wutrobje hela pschewinycź a njebjeßa ßo postajicź. A k temu je Khrystuß s njebjeß na semju pschischoł, so by to njebjeske kralestwo najprjedy snutskownje w naschich wutrobach sałožił. To ßo stawa psches ßwjaty evangelijon. Ssymjo kralestwa Božeho je Boże ßłowo, kotrež ßo w pokucźe a wěrje do wutroby pschiwosmje a potom ßwoju wutrobuwobrocźazu, pschetworjazu móz w wutrobje sjewi. S pokutneje wěry wutrobna luboscź wuroscźe, kotraž ma žadanje, w pomhanju a wuhojenju, w žohnowanju a dobrym cźinjenju, w swjeßelenju a troschtowanju druhich wokoło ßebje telko njebjeskeho rosschěricź, kaž je móžno. Kóždy wěrny, do Khrystußa wěrjazy a ßwoju wěru w luboscźi wopokasowazy kscheścźijan je kruch „njebjeßow na semi"; kóžda kscheścźijanska ßwójba a woßada dyrbitej ßo jako tajkej wopokasacź w pschijecźu tych njebjeskich mozow Jesom Khrysta, kotrymž potom tež saßo won ßwěcźicź dawatej. Cźim ßwěrnischi ßmy w tajkej wěrje a luboscźi, cźim bóle budźe ßo tež nad nami „scźerpliwoscź a wěra ßwjatych" sjewicź, so budźemy s njebjeßami na semi, kotrež mamy w Khrystußu, w jeho ßłowje, w sakramentomaj, w jeho zyrkwi, w shromadźisnje tych ßwjatych, nětko spokojom. Pschi tym cźakamy w nadźiji na tón dźeń a tu hodźinu nascheho Knjesa a Boha, hdyž budźe wón ßwoju woßadu s poßlenjeje wulkeje nusy, s poßlenjeho sjewjenja hele na semi wumóz a w nowym Jerusalemje sbóžne a wobsbožaze sjednocźenje njebjeßow a semje dokonjecź na wěcźne: „Hlaj, hěta Boža pola cźłowjekow, a wón budźe pschi nich bydlicź, a woni budźa jeho lud; a Bóh ßam s nimi budźe jich Bóh. A Bóh budźe s jich wocźow wschitke ßylsy setrěcź, a ßmjercź wjazy njebudźe, ani srudoba ani wołanje ani boloscź wjazy njebudźe; pschetož prěnje je saschło" (Sjew. Jan. 21, 3. 4). Potom budźe dopjelnjene, schtož te ßłowa praja: Njebjeßa na semi.

Roshlad w naschim cźaßu.

Khěžor je ßo do Barlina podał a tam wulku nasymnu paradu nad garde-korpsom wotdźerżał. Tež khěžorka je na konju pschi tejßamej pschitomna była.

Wójwoda Ernst sakisko-koburgsko-gothaski je cźěžko skhorił; jeho kónz ßo wocźakuje. Wón je jedyn s najßwěrnischich sałožerjow khěžorstwa.

Saksi prynz Jan Jurij je ßo s prynzeßu Marju Isabellu würtembergskej ßlubił.

Złowna wadźenza bjes Ruskej a Němskej traje hischcźe pschezo a schkoduje němskej industriji a ruskemu ratarstwu jara wulzy. My njemóžemy ßwoje fabriske twory do Ruskeje sawjescź a ruszy ratarjo njemóža ßwoje žito wotbycź.

Wopyt w wustawje sa ßlepych — ßwědcźenje sa žohnowanje kscheścźijanstwa.

Kak srudnje běšche w starym ßwěcźe, w cźaßu do Khrystußa, se ßlepymi! Sslepy pschi pucźu ßedźo, wón běšche tón wobras, kotryž w Jesußowym žiwjenju huscźischo widźimy. Dwójzy njesbožowny je tón, kotryž dyrbi w najwjetschim njesbožu wot ßmilnoscźe druhich ludźi žiwy bycź. Sslepy narodźeny młodźenz, wo kotrymž Jan w ßwojim scźenju na 9. stawje powjeda, je wopuschcźeny niz jenož wot měschnikow ßwojeho luda, kotrymž běšche woßebje ßmilnoscź wopokasacź poruczene, ale tež ßamo wot ßwojeju starscheju. Bjes židami běšche myßl, so je woßebite njesboże pschezo khostanje Boże sa někajki hrěch a jich ßamoprawdoscź jim njeda k žanej prawej luboscźi pschińcź. Póhanjo ßo s zyła wo wopuschcźenych a shubjenych njestarachu, dokelž ßmilnoscźe njesnajachu.

Ale tón ßmilny samaritski Jesuß Khrystuß ßmili ßo tež nad tutymi wbohimi. To wołanje: Jesu, ty ßyno Davidowy, ßmil ßo nade mnu! njeklincźesche jenož do jeho wuschow, ale tež nuts do jeho wutroby. Wón cźinjesche ßlepych widźazych, cźělnje a duchownje. Wón jim wóczko wotewri, ale tež wutrobu, so bychu s wěru ßwětło a troscht a měr do wutroby pschischłe.

Po nim je kscheścźijanstwo cźiniło. My sastupimy do wustawa sa ßlepych. Rjane, cźiste twarjenje naß wita. My dźemy do schulskeje jstwy, w kotrejž cźitaja. „Schto?" ßo ty praschesch,

„móža ßlepi cźitacź?“ Wěſcźe, ale niz ſ wocźomaj, ale ſ porſtami, ſ kotrymiž pſchimaja ſa pißmikami, kotrež ßu ſ wulkim pißmom do papjery ſpraßowanym cźiſchcźane. Tak cźita ßlepy. Sso wě, to chze nawuknjene bycź. S wopredka pomału dźe, kaž w ſchuli prěnje lěto. Ale posdźiſcho cźi lěpſchi tak cźitaja, kaž druſy ſchulerjo w wyſchſchich rjadownjach. W druhej ſchulſkej ſtwje licźa (rachnuja). Ssleposcź njeſadźěwa, ſo njemóhli ſ hłowu licźicź; na wopak: woni ßu ſe ßwojim duchom, dokelž nutrnoſcź pſches ſwonkowne wězy njebudźe wotwobrocźena, cźim bóle pſchi ßwojim licźenju.

Cźeźko je jich pißacź nawucźicź. Ale ſ wěſtym inſtrumentom ßo to tola poradźi. Pißmo je kaž łacźanſzy cźiſchcźane.

So ßlepi rad a rjenje ſpěwaja, je wſchudźom ſnate. My ßłyſchachmy jich ſchtyrihłóßny khěrluſch tak rjany a jaßny ſpěwacź, kaž porědko žadyn. My mějachmy cźucźe: jow je duch pſchi ſpěwanju a teho dla běſche tak hnujaze na te rjane khěrluſche poßłuchacź. Dwaj hólzaj něſchto na hußlach hrajeſchtaj a holza jeju na klavěrje pſchewodźeſche. W kapałzy doroſcźeny młody muž na byrglach hrajeſche: „Jed'n twjerdy hród je naſch Bóh ßam.“ Nad nim widźecź njebě, ſo bě ßlepy.

Potom ſaſtupichmy do dźětarnjow, hdźež konfirměrowani wuknychu a dźěłachu. S wjetſcha běchu ßo na korbypleczenje ſłożili. Schtož běchu nadźěłali, běſche wſchitko jara dobre a rjane.

My ſ wuſtawa woteńdźechmy ſ wjeßełym dźakom pſchecźiwo temu, kotryž je tež wbohim ßlepym pomoznik, kotryž do cźěmneje nozy ßlepoſcźe ßaětku ſboža a troſchta ßwěcźicź dawa.

Póßli Boži.

„S Morizom je dźeń a hórje a ja ßebi wjazy pombacź njewěm.“ Tak ſkónczi młoda žona dlěźſchu rěcź, w kotrejž běſche ßwojej macźeri wo ßwojim njeſbožownym mandźelſtwje ſkorźiła.

Sſłowczka njeprajo běſche macź pſchipoßłuchała a jako běſche dźowka dorěcźała, wona ßebi tež najprjedy khwilu rosmyßli, ſchto by wotmolwiła. Skónczinje praji:

„Ty wěſch, Hana, ſo derje njeje ßo ßrjedź mandźelſkeju ſtupicź, abo ßo do mandźelſkich naležnoſcźow měſchecź. To je hižo pſchewjele, ſo ßy mi ty dźenßa do wſcheho pohladacź dała. Ale — hdyž dyrbjeſche ty powjedacź, je macź najbližſcha, kotrejž móžeſch ßo dowěricź. Tež leži mi twoja nuſa potajna w mojej wutrobje, nichtó wo njej njeſhoni, hacź Bóh tón Knjes.“

„Ale wěſch ty pomozy, macźe? Móžeſch mi rady dacź?“ młoda žona proſcheſche.

Macź wotmolwi: „Ja tebi niczo radźicź njemóžu, khiba to, ſchtož mohła ßebi ßama prajicź. Mandźelſkaj hromadźe ßłuſchatej. Bóh je jeju ßwjate ßlubjenje pſched wěrowanſkim woltarjom ßłyſchał. Pyta-li jedyn ſ njeju ſwjaſk roswjaſowacź, dyrbi druhi ſ cźim wjetſchej luboſcźu, ſcźerpliwoſcźu a podacźom ſwjaſk twjerdſcho hromadźe ſwjaſowacź. Najważniſcha wěz pak je, luba Hana, ſo naſche prostwy we wſchěch wězach w modlenju a žadanju ſ dźakowanjom pſched Bohom ſjawne budźa.“

„S dźakowanjom?“ hněwnje ſnapſchecźiwi.

„Haj, ſ dźakowanjom“, woſpjetowaſche macź wuraſnje, „njeje tebi Bóh to luboſne dźěcźatko wobradźił? Njejßy jemu ſa to dźak winojta?“

Hana cźeźzy ſdychowaſche, ale jejnej wocźi ſ horzej luboſcźu na róžojtym wobliczku dźowcźiczki, kotraž w kolebzy cźiſche ſpaſche, wotpocźowaſchtej.

„Njeſabudź mi na modlenje, Hana“, macź napominaſche, „to je najważniſche; žana hora tak wyßoka njeje, ſo by ßo pſches nju modlicź njemohła a žadyn doł tak cźěmny, ſo by jón modlitwa ßwětły a jaßny njecźiniła. — Hdy budźe waſche dźěcźo nětko ſkónczinje kſchcźene?“

„Ach“, ſawoła Hana, „to je to, cźehož dla ßo najbóle rudźu. Moriz njecha to dźěcźo ſ zyła kſchcźicź dacź. Wón praji, ſo dyrbju jemu ſ tym ſe ſchije woſtacź!“

„To je jara, jara ſrudnje“, macź motmolwi, „ale ſ luboſcźu a ſcźerpliwoſcźu to tola hiſchcźe dokonjeſch“.

„Ach, ſa mojej luboſcźu ßo wón niczo wjazy njepraſcha“, ſnapſchecźiwi wona.

„Bjes dwěla ma wón tebje hiſchcźe lubu“, praji macź, „jenož něſchto njerjada je na ſtarej luboſcźi naroſtło, ale ſpytaj jón ſ cźichim a zunim duchom wupłěcź, potom ſpody ſaßo ſtaru luboſcź wohladaſch“. Hana cźeźzy ſdychujo mjelcźeſche.

Macź běſche ſtanyła a chzyſche woteńcź. Wona hiſchcźe junkrócź napominaſche: „Budź ſtroſchtna! Pſchi tajkim běźenju maſch najlěpſcheho pomoznika, jeno njeſabudź na modlenje a dźakowanje!“

Jako macź po ſkhodźe dele ſtupaſche, dyrbjeſche ßama ſtonacź; kajku cźeźkotu mějeſche tola wboha Hana njeſcź, a kajka njewěſta a ßłaba běſche wona hiſchcźe!

* * *

Młody Moriz Sch., wuſchikny, dźěławy muž, běſche pſched někotrymi lětami Hanu ſeſnał a bórſy ßebi jejnu wutrobu dobył. Žiwy kſcheſcźijan wſchak wón njeběſche był, ale tež žadyn njepſchecźel evangelija, pſchi tym zyle bjes poroka a duž ßo njeběſche wjele pſchecźiwo njemu prajicź mohło, runjež Martinowa ſ wulkej ſtaroſcźu ßwoju Hanu ſ domu da.

Moriz běſche bjes hubjenych towarſchow pſchiſchoł a ſa jeho žonu pſchindźechu cźeźke cźaßy, w kotrychž by nuſne było, ſo ßo Božeje ruki twjerdźe dźerźeſche. Měſto teho pak Hana ſtejeſche ßebi rady njewjedźo w ßwojej ſrudobje. Macźerna wutroba proſcheſche:

„Knjeźe, ßmil ßo nad njej, ſo prawy prut a kij namaka!“

Młoda žona ßedźeſche bjes tym w ßwojej jednorej, cźiſtej iſtwicźzy a hladaſche ſrudna na ßwoje dźěcźo. Wona cźiſche ſdychowaſche: „Moje wbohe dźěcźo, moje wbohe dźěcźo!“ a ßylſy kapachu jej ſ wocźow a jena padźe na to dźěcźatko, kotrež w ſpanju leźeſche.

Mała Marka wotucźiwſchi wocźini ßwojej wulkej módrej wócźzy, hladaſche na macź a ßo ßmějkotajo małej rucźzy jej napſchecźiwo dźerźeſche. Pruha troſchta ßwěcźeſche ßo do Hanineje ſranjeneje wutroby a wona to dźěcźatko k wutrobje ſtłóczinſchi praji: „Ty moje ßłónczne ßwětło! Bohu budź dźak, ſo tebje mam! Macź ma prawo, ſo dyrbjała wjele dźakowniſcha bycź, ſo tebje mam!“

Krótko po tym nan dó iſtwy ſtupi. Wón běſche ſroſcźeny muž, kotryž ßebi na žanu ſtaroſcź myßło, khroble do ßwěta hladaſche.

„Schto, je moja móſchka hiſchcźe wotucźena?“ běſche jeho prěnje ßłowo a wón pſchiſtupi k kolebzy. To dźěcźatko ßwojej wocźi k nanej poſběhny a ßmějkotajo a babotajo ſ rucźkomaj dźěłaſche.

„Ei, ei, ſchto to hižo dokonjeſch!“ praji wón a to dźěcźo na ruzy wſa. Wón ſ nim pó iſtwje wokoło ſkakaſche, doniž ßo temu dźěſcźu to njewoſtudźi a wone cźinjeſche, kaž by płakacź chzyło.

„Marka je ſprózna a chze ſpinkacź“, praji wón a połoži dźěcźatko do Haninych rukow. Wona je do łóžka połoži — a bórſy wone w ßłódkim ſpanju leźeſche.

„A kak je ßo tebi ſchło, Hana? Ssy zyłe popołdnje ßama była?“ praſcheſche ßo Moriz, jako wonaj hromadźe wjecźerjeſchtaj.

Hana bojaſliwa wotmolwi: „Macź tu běſche; wona chzyſche wjedźecź, hdy budźe Marka kſchcźena; wona praji, ſo je wulki cźaß!“

Mužowe wobliczo ßo pokhmuri a hněwny wón praji: „To macź niczo njeſtara, pſchezo ßo wona do wſcheho měſcha a pſchezo mi ty ſaßo te ſtare wězy powjedaſch. Ja ßym tebi prajił, ſo ja wo tym niczo wjedźecź njecham, njeſapocźń mi ſaßo ſ tym!“

„Ale ta holczka tola jako póhanka wotroſcźe“, ſnapſchecźiwi Hana ſtyſkniwje, „wono je tola naju ſtarſchiſka pſchißłuſchnoſcź, ju wukſchcźicź dacź“.

Duž Moriz ſ ruku na blido dyri a ſawoła: „Moje dźěcźo njebudźe kſchcźene a ſ tym je hotowe.“

„Moje dźěcźo wona tola tež je!“ ſawoła Hana płakajo.

„Ty ßy ſ měrom“, wołaſche Moriz, „abo —“, a hrožo poſběže ruku.

Marka běſche pſchi tym wołanju wozucźiła a wótſje płakaſche. Teho dla ßo nan ſ nowa roshněwa, runjež běſche ßam wina. Wón cźapku ſ hoſdźa dele ſtorźe, durje ſapraßnywſchi do korcźmy woteńdźe, hdźež ßo jemu bórſy bjes wjeßełymi towarſchemi zyły hněw ſmyßlow ſhubi. Hana płakajo to dźěcźatko ſměrowa — a ßo ßama do ſpanja ſapłaka. O kajka njeſbožowna ßo wona cźujeſche!

(Pokracźowanje.)

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; ßoburedaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a nakład Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 35.
27. augusta.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

13. njedzela po ßwj. Trojizy.

Mat. 6, 19—21: „Njenahromadzcze ßebi schazy na semi, hdzež mole a sersaw je skaza a hdzež paduschi ßo sa nimi kopaju a je kranja; ale shromadzcze ßebi schazy w njebjeßach, hdzež ani mole a sersaw te ßame njeskaza a hdzež paduschi ßo sa nimi njekopaju, ani te ßame njekranja. Pschetož hdzež wasch schaz je, tam je tež wascha wutroba.“

Schaz rěka jow to najwyschsche kubło nascheho žiwjenja, wotyknjeny kónz nascheho zyłeho bycza. My njedyrbimy wot jeneho dnja k druhemu někak žiwi bycz, ale my dyrbimy sa wotyknjenym kónzom stejecz, sa najwyschschim kubłom dyrbimy ßebi schaz shromadzicz. Póhanszy mudri stareho czaßa ßu sa najwažnischi nadawk měli, pósnacz, schto by najwyschsche kubło było; ale njejßu wschitzy na tole praschenje jenak wotmolwili. Jeno w tym běchu pschesjene, so jo w tutym žiwjenju pytachu, pschetož wo pschichodnym žiwjenju niczo njewjedzachu. Schto Knjesowi wuczomnizy sa najwyschsche kubło pósnacz dyrbjachu, to tón Knjes jim drje jow njepraji, ale woni to derje sapschijeja, hdyž wón jim sakasa ßebi schazy nahromadzicz na semi. Njeje tón puczowar hłupy, kiž ßwoje zyłe samoženje na měscze khowa, wo kotrymž wě, so tam nihdy wjazy njepschindze? Njejßmy my tež tak hłupi, hdyž w smeans wězach schaz ßwojeho žiwjenja pytamy a namakamy, dokelž my tola jeno psches wschitko smeans bórsy pschendzemy jako ruczi puczowarjo? Ale ßamo sa tón krótki czaß, kiž je nam jow pschiměrjeny, ßo hubjenje staramy, hdyž smeans schazy nahromadzimy, kaž smeans wjeßele, kubła a czescze. Pschetož mole a sersaw je skaza a paduschi kopaja ßo sa nimi a kranu je; duž ßu sachodne a ßo nam shubja. Tak ßo shubi sachodne wjeßele a hdy by wone mohło dale tracz, wone by napoßledku tola pschestało sa naß wjeßele bycz, wone budze nam napscheczíwne a grawoczíwe. Tak ßebi czini bohastwo, kaž rěka w Salomonowych pschißłowach, kschidła kaž hodleć a leczi prjecz; runje w naschim czaßu widzisch husto, so ßo bohastwo do khudoby pschewobroczi. Tak je czescz, wot człowjekow data, kaž wětr, kiž bórsy s teho, bórsy s druheho boka duje. Khude je žiwjenje, kotrež je jeno bohate na kubłach tuteho ßwěta; kak khude wone je, to hižo husto bahaty pytnje; kak khudy budze wón ßo czucz hakle potom, hdyž dyrbi prjecz wot ßwojich schazow a nahi ßo na poßledni srudny pucz poda, haj hdyž tam pschindze, hdzež ßo wón njemóže wjazy sjebacz wo kniczomnosczi a sachodnosczi wscheho ßwětneho! Duž napomina tón Knjes: Shromadzcze ßebi schazy w njebjeßach! Lubosne powjedańczko ßo nam wo Laurenzu, romskim sastaraczelu tych khudych, powjeda. Wón bu psched póhanskeho khežora Deczinsa wjedzeny a se ßměchom a hanjenjom bu wot njeho žadane, so by schazy kschescziansfeje woßady w Romje pschepodał. Wón dzesche, so chze poßłuchacz a shromadzi woßadnych khudych, kotrymž mějesche wschědny khlěb a khlěb teho žiwjenja wudzělecz a wjedzesche jich pschED ßudnika a dzesche: To ßu zyrkwine schazy. To njeje woprawdzite słoto, pschistaji wón, kotrež ßo s masanym schklofinskim dzěłom w horach ryje, to njeje to, kotrež człowjekow myßle a saczucza sawdawa, měr rubi, ßwěrnosczi

mori, njewinosćź pschedawa, sakoń a prawo skasy. Jow je čźiste słoto, wumoźeni čźlowjekojo, kotrychž je Khrystußowe ßwětło wučźisćźiło a rossßwěćźiło.

Haj wschak, to ßu schazy w njebjeßach: dobroty kscheśćźijanskeje ßmilnosćźe, kotrež čźlowjekam njesnate wostanu a na kotrež je dobroćźel bórsy saßo ßam sapomnił, ßłowa roswučźenja wo bójskich wězach, k njemudrym rěčźane, ßłowa troschta sa srudnych, ßwěrne wopomnjenje wěrnosćźow wo naschim sboźu, ßylne nałoźowanje tych ßamych na naschu wutrobu, horze běźenje pschećźiwo słemu źadanju, wschědne khoźenje sa Khrystußom — tajke schazy njeskaźa sersaw ani mole, my njebuźemy jich ßyćźi a wone njemóźa ßo nam kranyćź, my njetrjebamy je ani samkaćź, wone ßo nam njeshubja, Bóh je nam derje khowa. Tajke schazy dyrbimy ßebi hromadźićź, pschetoź, praji tón Knjes, hźeź je wasch schaz, tam je teź wascha wutroba. Nascha wutroba ßo do sećźskeho shubi, hdyź je něschto sećźske nasch schaz, ale jeli so je nasch schaz w njebjeßach, dha je nascha wutroba w njebjeßach a njebjeßa ßu w naschej wutrobje. Knjesowe ßłowo wo schazu w njebjeßach je troschtne ßłowo sa někotrehoźkuliź. Wy macźe doscź čźinićź, so ßebi ßwój wschědny khlěb saßłuźićźe, ale k schazam njejscźe jo nihdy pschinjeßli a njebuźećźe jo nihdy pschinjescź. Schto buźe s wami, hdyź dny nusy, lěta staroby pschińdu? Buźćźe dobreje myßle, to tón Knjes wam njekasa, so dyrbićźe ßebi schazy na semi nahromadźićź. Wón sa waß shromadźi; a hdyź buźe junu tón Knjes ßo waß wopraschećź, kaź je ßo junu w ßwojim sećźskim khoźenju ßwojich wučźomnikow wopraschał: Scźe dha hdy nusu měli? dha buźećźe wy wotmolwićź, kaź ßu něhdy jeho prěni japoschtolojo wotmolwili: Knjeźe, nihdy źaneje! Ale k schazam w njebjeßach móźećźe a dyrbićźe jo pschinjescź. Khoźi někotryźkuliź w khudej drascźi a drusy niczo woßebneho na nim njenamakaja a wón ßebi sda ßam khudy, ale horkach je jemu khowane jeho běźenje a modlenje a wěra a naźija, wulki schaz. A wón niczo wo tym njewě a je dwójzy sbóźny, jow, dokelź je duchownje khudy a tam, dokelź k ßwojemu wjeßelu widźi, so je woprawdźe bohaty. A tajki čźlowjek by ty mohł bycź! ty khudy, hdyź ßo wotrjeknjesch podarmnemu źadanju po schazach na semi! ty bohaty, hdyź ßwoje sachodne schazy jow njewaźisch tak wyßoko, so ßwoju wutrobu na nje njepschikładźesch. A tajki čźlowjek ßy ty, hdyź ßwoju wutrobu k njebjeßam słoźisch! Pschetoź Knjesowe ßłowo móźesch teź wobroćźićź: hźeź je wascha wutroba, tam je teź wasch schaz! Duź dajćźe nam stajnje a pschezo sa njebjeßami hladaćź! Njebjeske njech je nasche smyßlenje a čźinjenje! Wěrny kscheśćźijan spěwa:

Schto rodźu ja wo ßwět
A wo wschě ßwětne schazy?
Na tebi, Jesußo!
Na tebi mam ja wjazy,
Hacź zyły ßwět tu ma,
Dha wostanjesch ty něť mój schaz a wjeßele.
Hamjeń.

Póßli Boźi.

(Pokračźowanje.)

Tak miny ßo jedyn tydźeń po druhim, ale w domje ßo wobstejnosćźe njepolěpschichu. Niź, so njeby Moriz druhdy ßwojej źonje pschećźelne ßłowcźko prajił a so jej njeby tu a tam někajke wjeßele scźinił, ale Hana ßo nad tym wjeßelićź njemóźesche — wona móźesche jenoź srudna bycź. Duź teź jejny muź wosta, kajkiź běsche.

Jedyn dźeń Hana w kuchinje płokasche. Duź ßo saklinka. Jako durje wotewri, stejesche tam knjes farać a ßo sa jejnym muźom praschesche.

Hana wotmolwi nastróźena, dokelź ßebi myßlićź njemóźesche, čźeho dla běsche knjes farać pschischoł. Wona pak jeho do jstwy dowjedźe a jemu stólź poda. Knjes farać ßo w rjanej čźistej stwićźźy wobhladowasche a praji: „Wy macźe tam na scźěnje rjany wobras wo dobrym pastyrju wißajo.“

Hana, ßo saćźerwjeniwschi, wjeßeła wotmolwi: „Moja macź je mi jón k kwaßej darika.“

„Wascha macź drje je pobożna źona?“ praschesche ßo knjes farać.

„Haj, ta ßwoju bibliju snaje, wona móźe zyłe psalmy s hłowy“, wotmolwi Hana.

„Duź je wěscźe teź jejna dźowka na prawym pućźu, so by jej runa była“, praji farać s pschećźelnym, ale ju pruhowazym pohladanjom.

Hanje ßylsy do wocźow stupichu. „Ach ně“, wona čźische wotmolwi, „so mnu hischćźe s molom tak daloko njeje. Macź pschezo praji, so moja wutroba hischćźe doscź wobtwjerdźena njeje.“

„To wschak je kraßna, ale teź čźeźka wěź“, farać khutnje praji.

„Wy hischćźe dołho w woßadźe njebydlićźe!“

„Ně, hakle někotre měßazy.“

„Kak pschińdźe, luba źona“, sapocźa saßo duchowny, „so wy, runjeź macźe pobożnu macź, wasche dźěćźo kschćźićź njedacźe?“

„Ach, knjes fararjo“, praji Hana, bojaßliwje k semi hladajo, „to je runje to, čźehoź dla ßym hiźo wjele ßylsow wupłakała. Wjele ßym mojeho muźa proßyła, so chźył to dźěćźo kschćźićź dacź, ale wón wo tym niczo ßłyschećź njecha.“

„Duź wasch muź s wami jeneje myßle njeje?“ praji knjes farać.

„Ach, wón ßo kóźdy króćź roshněwa, hdyź ßo wo tym rěćźi.“

„To wschak je jara srudnje“, farać dale rěćźesche, „ale bohabojasnej źonje je wulka móź data na muźowej wutrobje, a hdyź ßo wy ßwěru modlićźe, buźećźe wěscźe ßwojeho muźa pschewinycź a wón buźe wam k woli“.

„Wy runje kaź moja macź rěćźićźe, ale to wschitko niczo njepomha“, Hana bje wscheje naźije wotmolwi.

„Hdyź wascha macź tak praji, rěćźi wona kaź poßelnićźa Boźa s wami, poßłuchajćźe ju na jejny hłóß. Schtoź pak pomhanje nastupa, je to Boźa wěź, wón pomha, jeno so ßo jemu zyle dowěrimy.“

Knjes farać staźe a wutrobnje Hanje ruku tłóćźesche. Bjes tym Moriz do jstwy sastupi. Wokomik ßo źiwajo stejo wosta, potom pak ßo jeho wobliczo pokhmuri a s krótka: „Pomhaj Bóh!“ prajiwschi, praschesche ßo wón:

„Ei, Hana, koho masch tu sa hoscźa?“

„Ja ßym farać a duschowpastyź teje woßady“, sapocźa knjes farać.

„Ja ßo k źanej woßadźe njeźerźu“, praji Moriz, „a sa ßwoju duschu ßo ßam postaram“.

„Wy pak scźe w mojej woßadźe źiwy a duź je moja pschißłuschnosćź, ßo teź wo waß staracź“, snapschećźiwi farać.

„Dobre, tu pschißłuschnosćź scźe wy nětko dopjelnił, dokelź scźe ßebi wot mojeje źony něschto naskiwlićź dał“, sawoła Moriz na Hanine čźerwjene wocźi pohladnywschi. „Sa pschichod tajke wopyty wjazy pschißłuschnosćź knjesa fararja njejßu, dokelź my wo zyrkej a duschowpastyźstwo a kaź te wězy wschě rěkaju, niczo njerodźimy. Boźemje, knjes fararjo!“

„Wy scźe mało sdwórliwy pschećźiwo ßwojim hoscźam, mój pschećźelo“, praji s měrom farać.

„Ja wasch pschećźel njejßym“, sawoła Moriz, „a njeproscheni hoscźo —“.

„Ale Morizo, ja tebje proschu!“ praji Hana bojaßliwa, jeho sa rukaw pschimnywschi.

„Sso s durjemi won pokaźeja!“ dokonja Moriz ßwoju rěćź.

„Pschi tym wschěm je moja pschißłuschnosćź, so do mojeho woteńźenja hischćźe na něschto spomnju, schtoź wschak buźe wam njelube“, snapschećźiwi duchowny, kotryź zyle měrny wosta, „ja dyrbju waß napominaćź, so byschćźe ßwoje dźěćźo psches kupjel ßwjateje kschćźenizy do kscheśćźijanskeje zyrkwje pschijećź dał“.

„Ja ßym wam hižo prajił, so ja k zyrkwi nießłuscham, duž mje wasche napominanja niczo njestaraja“, sawoła Moriz hněwny, „a schtož ja se ßwojim dźěćźom cźinju, to nikoho druheho niczo njestara!“

„A tola, to hischcźe dweju druheju něschto stara“, jemu duchowny napscheczźiwo praji, „wasche dźěćźo ßame a Boha teho Knjesa. Wobaj budźetaj ßebi junu wot waß rachnowanje žadacź.“

„Moje dźěćźo budźe ßo mi sa to dźakowacź, so ßym je pšched tajkimi hłupymi wězami sakhował a Bóh? Mój wobaj wěmoj, schto mamoj ßebi wo nim myßlicź“, Moriz ßmějo praji.

„Mužo!“ sawoła duchowny, jemu se ßapazymaj wocźomaj do wocźow pohladnywschi a s posběhnjenej ruku krocźel bliže stupiwschi, „njehańcźe ßwjateho Boha, wón ßo njeda sa ßměch měcź“.

„Duž wostajcźe mje na pokoj!“ sawrěska Moriz. „Moje dźěćźo njebudźe kschcźene a s tym je hotowe! „Ja wam hischcźe junkrócź praju: Jow w domje ßym ja s knjesom!“

Duž ßo farař pšched roshorjeneho muža stupi, s jeho wocźow tajki woheń ßapasche, so dyrbjesche Moriz dele hladacź; s hłubokim hłoßom wón praji: „Tón Knjes chzył wam wodacź, kaž to ja s wutrobu cźinju, njech wam wón ßwojich póßłow pósćźele, hacź by ßo ßnano wascha wutroba hischcźe smjehcźiła a wy shubjeny njebył.“ S tym ßo wobrocźiwschi s durjemi wuńdźe.

Hakle po něcźim, jako běsche duchowny woteschoł, Moriz saßo k ßebi pschińdźe. Sso ßmějo praji wón: „Temu ßym doprajił, tón wjazy njepschińdźe! — Pschestań skiwlicź, ja ßym hłódny, pschinjeß wobjed“, ßo k ßwojej płakazej žonje wobrocźi.

* * *

Psches tón podawk bu w mandźelstwje srudnischo; jedyn ßo wot druheho hischcźe bóle wotwobrocźi; Moriz bu njespokojnischi a njesćźerpliwischi, so běsche sa Hanu woprawdźe cźežko.

„Ja njewěm wjazy, kak mohła jemu něschto prawje cźinicź“, wona ras ßwojej macźeri skorješche, kotraž ju wopyta.

„Moja wboha Hana“, troschtowasche ju macź, „ty ßy woprawdźe w cźežkej schuli cźerpjenja, ale twój njebjeski Wócźez, kotryž tebje tak cźežko pruhuje, wě, schto je tebi dobre. Duž ponižuj ßo pod móznu ruku Božu a wsmi ßwój kschiž stroschtna na ßo.“

„Macźi, knjes duchowny je wóndano prajił, so ßy ty poßelnicźa Boža a so dyrbju na twój hłóß poßłuchacź“, praji Hana. Jej běsche, jako by macź nětko, hdyž běsche w schuli cźerpjenja, hakle prawje s wutrobu lubowacź nawukła.

„Póßłow Božich je jich wjele“, powjedasche macź, „ja chzu rady do nich ßłuschecź; ßwěrny knjes farař běsche tež tajki poßoł, twoje dźěćźo dyrbi tež tajki bycź, ale, Hana, njesabudź, tež twój kschiž je poßoł Boži, kotryž dyrbi tebi te ßłowa rosjaßnicź: Na ßwěcźe macźe wy cźěßnoscź; ale budźcźe dobreje nadźije, ja ßym tón ßwět pschewinył.“

„Ach, macźi“, skorješche Hana, „ja njejßym teje dobreje nadźije a niczo wo tym njepytnu, so je tón sbóžnik ßwět pschewinył“.

„To s teho pschińdźe, so je tón sbóžnik tebi hischcźe zusy muž a niz twój prawy troscht. Ale wón hižo dołho pšched durjemi twojeje wutroby steji a kłapa, hacź by jemu wocźinicź a ßo jemu sbóžna a ßylna a stroschtna scźinicź dacź chzyła.“ Hana wótsje płakasche. „To cźiche kłapanje ty saßłyschała njejßy, nětko wón ßylnje kłapa, wocźiń jemu, Hana, a daj twojemu sbóžnikej nuts, jenož na to waschnje k měrej pschińdźesch — ale to tež wěscźe.“

Bjes tym Moriz domoj pschińdźe; wón běsche tón dźeń bóle roshorjeny hacź hewak hdy, dokelž běsche ßo w fabrizy na někoho hněwacź dyrbjał.

„Saßo płakasch!“ sawoła wón na Hanu, „to cźłowjek wjazy wutracź njemóže, Hana! Schtó by to mohł pschi tym wěcźnym skiwlenju wjeßeły wostacź; k temu je scźerpliwoscź někajkeho ßwjateho trjeba a so ja žadyn ßwjaty njejßym, to dyrbjała ty skoro wjedźecź!“

„Bohu budź skorjene, to ja wěm“, praji Hana srudna, „teho dla dźě płakam“.

„Blady!“ morkotasche wón. „Kak husto ßym macź prědowacź ßłyschał, so ßu kschescźijenjo wjeßeli ludźo, ale wój wobej po tym njecźinitej, pschetož hdyž stej hromadźe, płakatej.“

„Macź ßobu njepłaka, wona mje jenož troschtuje“, jemu Hana napscheczźiwo rěcźesche, njehladajo na macźerne kiwnjenje, so dyrbi s měrom bycź. Macź běsche nashonjena doscź, so wjedźesche, so budźe nahły cźłowjek cźim roshorjenischi, hdyž ßo jemu schto napscheczźiwo praji. Hana pak ßo pschewinycź njemóžesche, so by w prawym cźaßu mjelcźała. Tak běsche tež jejne wotmolwjenje kaž wolij do wohenja linjeny.

„Ach“, sawoła Moriz, „twoja macź tebje troschtuje, to je mi rjana wěz. To wój, kaž ßo wě, na mnje, jako na dźiwjeho njekraßnika ßwaritej, dźowka skorži a macź troschtuje! To chzemy tola hinak scźinicź. Ja macź proschu, so by ßo wot nětka ßwojich wopytow wostajiła a tebi ja sakasam, so pschichodnje wjazy k njej njekhodźisch.“

„Ale ja tebje njepoßłucham!“ sawoła Hana roshněwana.

„To budźe ßo pokasacź, my chzemy tola widźecź, schtó je s knjesom w domje!“ wotmolwi Moriz hrožo.

Nětko pak ßo macź nuts měschesche. Wona praji s zunim hłoßom: „Ja njewěm, hacź wón teho prawa nima, hdyž tež niz pšched Bohom, tola pšched cźłowjekami. Na kóždy pad masch ty poßłuchacź, pschetož pißane steji: „Wy žony, budźcźe poddane ßwojim mužam w tym Knjesu.“ Wěř jeno, so tajka poßłuschnoscź bjes žohnowanja njewostanje.

„Nětko pak je doscź teho pobožneho bledźenja!“ Moriz nuts rěcźesche.

„Haj, mój ßyno, ja du“, wotmolwi macź s měrom. „Božemje, luba Hana; ja ßo nadźijam — na saßowidźenje! A ty, Morizo, hdyž tež mje dźenßa wuhnajesch, wón móže cźaß pschińcź, hdźež budźesch mje trjebacź, potom pósćźel po mnje bjes bojoscźe, macź je pschezo sa ßwoje dźěćźi k ruzy. A“ — wona jeho ruku wsawschi jemu s pscheczźelnej khutnoscźu bjes wocźi pohlada — „dokelž ßnano wumru, prjedy hacź twoje njeprawo pósnajesch, praju tebi nětko, so tebi wodam. Ta wina tebje junu w twojej ßmjertnej hodźinje cźischcźecź njedyrbi.“

Wona woteńdźe. Doniž niczo wjazy wo njej ßłyschecź njebě, stejesche Hana kaž prosta, potom pak na ßwojeho muža sawoła: „Saklata ta hodźina, w kotrejž tebje prěni krócź wohladach!“ Wona do komorki dźěsche, durje sa ßobu samknuwschi, Moriz wsa ßwoju cźapku a dźěsche — do korczmy.

Jako ßo mandźelskaj po tym saßo wohladaschtaj, pósna Moriz, so je ßo wulke pscheměnjenje s Hanu stało. Wona njeby ani płakała ani jemu ßłowcźka napscheczźiwo prajiła. Symna, kaž kamjeńtna by cźiniła, schtož mějesche cźinicź, ženje njeby na ßwojeho muža pscheczźelnje pohladnyła a wjazy njerěcźała, hacź by runje nusne było. Moriz wschak by ßo rady, hdyž běsche ßo woheń jeho hněwa wupalił, saßo sjednał, ale po mužazym waschnju ßebi žadasche, so dyrbi wona sapocźecź. So bě wón njeprawje cźinił, pschidacź njechasche, to mějesche sa wulke poniženje. Tak wón nětko hischcźe huscźijscho do korczmy khodźesche. Wobaj mandźelskaj cźujeschtaj ßo jara njesbožownaj a tydźeń wot tydźenja buschtaj pschezo symnischaj pscheczźiwo ßebi.

(Pokracźowanje.)

Najkhudscha bje wschitkimi.

(S danskeho.)

Wěrno je, so běsche khuda a wopuschcźena, stara wudowa Hana. Kaž dołho běsche jejny muž žiwy, ßo ta wěz hischcźe cźinjesche. Runjež běsche mało, schtož wón se ßwojimaj rukomaj saßłuži, sa wschědny khlěb to doßahasche, so woprawdźita nusa w domje njebě. Ssydom dźěćźi běschtaj měłoj, pjecź bě jich małych wumrjeło a taj dwaj ßynaj, kotrajž běschtaj hischcźe žiwaj, běschtaj ßo do zusby podałoj. Poßlednje dźewjecź abo dźeßacź lět njeběsche niczo wo nimaj ßłyschała. Bjes ludźimi ßo powjedasche, so staj wonaj něhdźe w Amerizy. Ale Amerika je wulka a nichtó, kotryž ßo wot tam domoj wrócźi, jeju wohladał njebě.

Wona tam khuda a wopuschcźena leżesche, jako ju wopytach.

„Pomhaj Bóh, Hana, kak ßo wam wjedźe?“

„Ach, knjes duchowny, ja ßym najkhudscha bje wschitkimi.“

Stwicźka, w kotrejž stara bydlesche, běsche pod tsěchu, do kotrejež žana ßłóncźna pruha nuts nießwěcźesche, dokelž běsche jeniczke małe wokno murji ßußodneje khěže pschiwobrocźene. Cźim bóle pak wětsik duwasche a hwisdasche, hdźež bjes wuhnjemi ßo pschedobywasche.

Ložo běsche stare. Hana leżesche na někotrych starych lapach a so jej syma njebyło, běsche ßo se starej drastu wodźeła, kotruž hischcźe mějesche.

Ja ßo wó jstwje wohladowach — wschudźom ßama khudoba. Pschi wschej symje žadyn woheń w khachlach. Mały kusk wuhla w kaschcźiku pšched khachlemi stejazym leżesche; ale tu niczo njebě, s cźimž by ßo satepicź mohło. Haj, wona mějesche prawo. Tajkeje khudoby hischcźe nihdźe wohladał njeběch.

Ja ßo na jeniczki ßo czumpazy stoł ßyżech a jej czitach 2 Kor. 8, 9: „Wy wěscze tu hnadu nascheho Knjesa Jesom Khrysta, hacz runje bohaty běsche, bu wón wschak khudy wasche dla, so byschcze wy psches jeho khudobu bohaczi byli.“

Ja s krótka s njej powjedach wo tym, schtož běch czitał a bórsy ßo pokasa, so jejna swonkowna khudoba najhórsche njebě. Wona hischcze niczo wo hnadze Bożej w Khrystußu njewjedzesche; wona niczo njewjedzesche wo hrěschnym hubjenstwje, kotrež běsche Jesußa też sa nju na kschiż pschinjeßło. Runjež běsche ju tón Knjes czezko pruhował, njeběsche tola ßwoju ßamoprawu wutrobu wot Ducha Bożeho ponižowacz dała.

„Haj, wy możecze ßo s měrom wohladowacz“, praji mi wona, jako chzych woteńcz, „ja ßym teho wěsta, so tajkeho hubjeneho wobydlenja hischcze wohladał njejscze“.

„Haj, Hana, wy macze prawo, wy scze jara khuda, ale ja snaju staru żonu, kotraż je hischcze khudscha.“

„Njemóżne! A czeho dla dyrbju to wschitko pschětracz? Ja ßym pschezo sprawna była. Hdyż běch młoda, ßym tam a jow ßłużiła a wschudzom khwalby dostała. Ja ßo woženich a nichtó niczo słeho na mnje prajicz njemóże.“

„Nó, Hana, ja niczo napscheczíwo prajicz njecham. Ja chzu wěricz, so je wschitko wěrno. Bożemje, Hana, ja tu bórsy saßo pschiňdu.“

Jako tam saßo pschiňdzech, běsche tam wschitko rjeńsche. Ssußodżo běchu ßo sa nju postarali. Stwa běsche czista. Wona běsche drjewa k palenju dostała. Stwa běsche czopła. Ja czitach jej sjewj. Jan. 3, 14—22. A jako k 17. schtuczzy pschiňdzech, w kotrejż rěka: „Ty prajisch: Ja ßym bohaty a mam do wole doscz, a njepotrjebam niczoho, a njewěsch, so ßy ty hubjeny a żałoßny a khudy a ßlepy a nahi“, sawoła wona: „Haj, ja ßym hubjena a khuda a naha; ale ßlepa njejßym, Bohu budź dźak. Ssnano je ta żona, kotruż knjes duchowny snaje, a wo kotrejż tamny krócz rěczesche, też ßlepa.“

„Haj woprawdze, Hana, wona je zyle ßlepa; ale to je to spodźiwne, so wona niczo wo tym wjedźecz njechasche, so je ßlepa.“

„Haj, to je spodźiwne; to je po tajkim też móżne.“

Ja jej njewotmolwich, ale dale czitach: „Ja czi radźu, so by ßebi słoto wote mnje kupił, kotrež psches woheń je wuczisczene, so by bohaty był, a běłe drasty, so by wobleczeny był, a so by ßo njesjewiła ta haniba twojeje nahoty, a namaż twojej wocżi s wocżazej żałbu, so by widźił.“

Jako wona te ßłowa ßłyschesche, jej ßwětło seskhadźa. „To drje je duchownje myßlene, knjes duchowny, njeje wěrno?“

„Haj, zyle prawje, Hana, to dyrbi ßo duchownje srosymicz. Pschetož Bóh móże czinicz, so budźe najbohatschi khudy a najkhudschi bohaty. Najhórscha khudoba njeje ta, so je czlowjek hłódny a drasty nima. Wona wschak je srudna doscz, ale wjele hórscha je ta khudoba, pschi kotrejż wutroba niczo njewě wo hrěchach a hnadźe a ßo wo sbóżnoscz sjeba s wopaczným troschtom, so je czlowjek hódne żiwjenje psched ßwětom wjedł. W njebjeßach je jeniczzy rum sa wulkich hrěschnikow; ja praju sa tajkich, kotsiż ßu ßo ßamych sa wulkich hrěschnikow pósnali.“

„Ach tak dyrbi ßo to rosymicz. Ssnano běsche ta żona, wo kotrejż knjes duchowny rěczesche, na te waschnje ßlepa.“

„Haj, Hana, tak je. Ale k Bożej czescżi dyrbju też pschistajicz, so sapoczina ßwoju ßleposcz kusk pósnawacz.“

Wona k semi hladajo niczo wjazy njepraji. Mi běsche, każ by kusk saczuła, hdźe ja s mojej rěczu chzu. Sswěrnemu Bohu, kotryż běsche ju psches wjele lět na wschelake waschnje pytał, psches wjeßele a srudobu, ale hacz dotal pschezo podarmo, wona nětko ßwoju wutrobu wotewri. Wona hnadu namaka, pósna ßwój hrěch a wěrjesche do Bożeho wodacza Khrystußa dla.

Dźeń po tym, so bě ßo to pscheměnjenje s njej stało, k njej pschiňdzech.

„Pomhaj Bóh, kak ßo wam dźenßa wjedźe, Hana?“

Srudna, ale s wěstym wurasom wotmolwi wona: „Ach, ja ßym najkhudscha bje wschitkimi!“

„To scze mi hižo junkrócz prajiła, a tehdom wam wotmolwich, so někoho snaju, kiż je hischcze khudschi.“

„Haj, tehdom; haj, ale wjetscheho, njedostojnischeho hrěschnika, hacz ja ßym, njeje nihdźe po zyłej semi. Kak dołho ßym ßo pscheczíwiła, kak dołho khodźach w ßwojej ßleposczi a ßamoprawdosczi a morkotach pscheczíwo Bohu lubemu Knjesej, kotryż běsche tajki dobry pscheczíwo mi! O, ja khuda hubjena żona njejßym niczo dobreho saßłużiła; pschetož ja żenje niczo dobreho czinila njejßym.“

„Prajicze wy to, Hana?“

„Haj, to praju ja s połnej wěrnosczu!“

„Ale nětko macze prawdosczi Khrystußowu a to je słoto we wohenju wuczisczene. Wasche ßu te běłe drasty, wo kotrychż ßmój junkrócz hromadźe czitałoj. Żadacze ßebi ßnano dobre skutki, kotrychż mohła ßo khwalicz, abo někajku druhu prawdosczi, kotruż mohła ßo woblez, hacz prawdosczi nascheho Knjesa Jesom Khrysta? Wotmolwi mi na to.“

„Ně, ně, ja nimam niczo druhe a też niczo druhe njerodźu.“

„Nó, Hana, duż macze wschitko, schtož ßebi żadacze, schto byschcze wjazy trjebała?“

„Někotre płody żiwjenja w Bosy, luby knjes duchowny!“

„Haj, to je wěrno, to hischcze wjele pobrachuje. Ale dokelż scze psches wěru żiwa hałosa na winowym pjenku, kotryż je Khrystuß, budźecze też w nim płody njescz. Pschetož „schtóż wostanje we mni a ja w nim, tón pschinjeße wjele płoda“. Dopomńcze, kak běsche prjedy s wami. Tehdom ßebi myßleschcze, so Bohu spodobnje khodźeschcze; ale w Bożimaj wocżomaj běschcze wy morwa. Nětko wy ßama czujecze, kak khuda scze we wschěm dobrym; ale Bóh praji wo waß: „Hana je mi jara luba a droha mojeho lubeho Ssyna Jesom Khrysta dla. Wona pschinjeße w nim płody sa mnje; ale wona jich wohladacz njeßmje.“

Też w swonkownym żiwjenju ßo wulke pscheměnjenje s Hanu wot teho czaßa sta, so mějesche měr s Bohom. Wona bu ßylnischa a spokojnischa. Wone běsche radosczi, kajke běsche wschitko cziste pola njeje. Jedyn dźeń něschto czaßa po tym setkach druhu staru żonu, kotraż ßo mje prasche:

„Knjes duchowny, scze wy Hanu psched krótkim wopytał?“

„Ně“, ja wotmolwich, „je wona saßo khora?“

„Ně, to niz, ale knjes duchowny dyrbjał ju dźenßa wopytacz; wona by ßebi to wulzy ważiła.“

Jako k starej Hanje pschiňdzech, ju ßamu namakach. Muż něhdźe tsizeczi lět stary běsche pola njeje. Wón běsche jejny najstarschi ßyn, wo kotrymż jěbnacze lět niczo ßłyschała njebě. Wón běsche ßo do wótzneho kraja wrócził a prěnju ßwoju macz wopytał. Schto běsche ßo pschi prěnim saßowidźenju stało, njewěm. Ale s luboscze a radoscze, we woběmaj wobliczomaj ßo ßwěczazej, móżach pósnacz, so je jedyn wo wodacze proßył a druhi je wudźělił. Ja hodźinku pola njeju ßedźach. Sso roszohnujo prajach k Hanje: „Nó, Hana, schto prajicze dźenßa?“

„Dźenßa praju psches Bożu hnadu: Ja běch najkhudscha, nětko pak ßym najbohatscha bje wschitkimi.“

Małe, ale moje.

Na wukhodźenju w Drażdżanskej wokolnosczi — powjeda duchowny S., setkach jeneho, kotryż karu dobreje pjerschcze wjesesche, po kotruż běsche ßebi pola sahrodnika był. So tón muż dźěłaczer njebě, na prěnje pohladanje spósnach. Ja ßo s nim do rěczow dach. Wón praji, so móżu, jeli chzu rjany wuhlad měcz, do jeho sahrody sastupicz. Ja to rady pschijach a mój sastupichmoj. K prawizy a lěwizy běchu rjane rjadki se wschelakimi wużitnymi rostlinami wobßadźane a rjane schtomy, na kotrychż rjany ßad wißasche. Sady na małej hórzy stejesche mała khěżka se wschelakimi stwiczkami, s kotrychż běsche kraßny wuhlad na Drażdżany a jich wokolinu. Wysche durjow stejesche napißane: Małe, ale moje! Sbożowny wobßedźer praji:

„To ßym ja wschitko pomałku dokonjał. Psched 15 lětami běsche tu ßama pusczina; a nětko je tajke lubosne městaczko. Semju ßym, ju s wulkej prózu pschedźěławschi, płódnu sczinił. Kóżdy schtom, kóżdu różu ßym ßam ßadźił. Ja ßym khudeju starscheju ßyn. Khudy dyrbjach jako krawski do zusby czahnycz. Wonkach ßym něschto nawuknył, so, ßo w Drażdżanach saßydliwschi, bórsy kupzow namakach a ßebi někotry toleř saßłużich. Duż kupich ßebi małe wobßedźenstwo a mam ßwoje wjeßele, so je tu s pusteho blaka tajka lubosna sahrodka nastała. Rano wot 4—1 hodź. ßwoje krawstwo wobstaram, potom ßo tu se żonu a dźěczimi podam a my ßmy pódla sbożowni ludźo.“

Hacz też budźe we wumyßlenym stacze ßwětpolěpschowazych sozialdemokratow hischcze żanych duri, wysche kotrychż sbożowne czlowśke dźěczo napische: Małe, ale moje.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; ßoburedaktor: farař Gólcz w Budyschinku. Czischcz a nakład Ssmolerjez knihiczischczernje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 36.
3. sept.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczětni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

14. njedzela po ßwj. Trojizy.

Mat. 6, 24: „Nichtón njemóže dwěmaj knjesomaj ßłužicz, khiba wón budze jeneho hidzicz a druheho lubowacz abo budze ßo k jenemu dzeržecz a druheho sazpicz. Wy njemóžecze Bohu ßłužicz a mamonej.“

Wulke je sa człowjeka to spytowanje, so by mohł dwěmaj knjesomaj ßłužicz. Pschetož człowjek ßłuscha dwěmaj ßwětomaj, semi, kotraž jeho noßy, a njebjeßam, do kotrychž roscze. Duž by ßo jemu rosomne sdacz mohło, ßwoje žiwjenje a žadanje dzělicz bjes njebjeßami a semju. Ale wón žada s tym po njemóžnym. Pschetož semja chze jeho zyłeho měcz, to, schtož je w nim sewnske, chze wona zyle dele czahnycz a njecha w nim žaneho města wostajicz sa bójske. Schto dha nam praja ludzo, kiž ßo sa sewnskimi schazami honja, hdyž jich napominamy, so bychu tola pschi ßwojim sewnskim dzěłanju a staranju tež sa njebjeßa dzěłali a ßo starali? Woni wotmolwja: Nimam žaneje khwile a žaneho požadanja. To je zyle prawje wotmolwjene: njemóžesch mamonej ßłužicz a pschi tym Bohu. Kaž chze nětk semja naß zyłych wobßedzecz, tak tež Bóh tón Knjes. Wón chze naß ßamych se ßobu psches jene měcz, so njebychmy ßo wjazy bjes kónzom tam horkach a kónzom jow delkach kabłali. Duž wón nam psched woczi staji, kak nusne je, so bychmy ßebi pak jene pak druhe wuswolili. Nichtón njemóže dwěmaj knjesomaj ßłužicz; nichtón njemóže ßo dwěmaj pschecziwnymaj mozomaj pschepodacz, kotrejž wobej dwě jeho zyłe žiwjenje sa ßwoju ßłužbu žadatej. Wěrnoscz, kotruž tón Knjes tu wupraji, je tak jaßna, so je runje tak njenusne, ju wopokasacz, kaž je njerosomne, pschecziwo njej rěczecz; ale runje sa najwěsczischu wěrnoscz je bohužel nasch pomjatk jara njewěsty. My tola spytamy, dwěmaj napschecziwnymaj mozomaj, njebjeßam a semi, ßłužicz a hdzeha s tym pschindzemy? Wón budze jeneho hidzicz a druheho lubowacz, praji tón Knjes. Jow a tež hewak staji tón Knjes hidzenje a luboscz jene pschi druhim, jako hdy by niczo ßrjedza mjes woběmaj njebyło, jako by žane sanjechanje njebyło. Haj wschak, je něschto, schtož ani hidzenje, ani luboscz njeje, ale njebudze dołho tracz, dha budze ßo połojza do zyłeho pschewobroczicz a twoja wutroba ßo pak sa hidzenje pak sa luboscz wotewri. Potom pak ßo swonkownje pokaže: wón budze ßo k jenemu dzeržecz a druheho sazpicz. By nam jara dobre a wužitne było, hdy bychmy chzyli sapschijecz, so nascha wutroba njemóže ßrjedza bjes Bohom a ßwětom stejecz, so jow płaczi: pak — pak. Sswjaty Jakub piße: Njewěscze wy, so teho ßwěta pscheczelstwo je Boże njepscheczelstwo? Schtož chze ßwěta pscheczel bycz, tón budze Boži njepscheczel. A tola wěrnoscz dze psches zyle ßwjate pißmo; sawěrnje, ßwjate pißmo njejßu žane knihi sa tych, kiž chzedza s Bohom spschecželeni bycz a tola njechadza ßo njebójskeho žiwjenja wotrjeknycz. Ssmy-li pak jenož dopósnali, so móžemy ßebi tak derje napschecziwo naschemu Bohu kaž tež hrěchej jeno bjes hidzenjom a luboszu wuswolicz, njebudzemy dha ßebi prawje wuswolicz? Luboscz k hrěchej ßebi tola njemóžemy wuswolicz, hidzenje pschecziwo Bohu tež niz. Duž lubujmy Boha a hidzmy wscho, schtož je pschecziwo Bohu. Jeno s tym ßo sa ßwoje czaßne a wěczne sboże derje staramy.

To, schtož je prajił tón Knjes, wón hischcźe jaßnischo rosestaji s tym ßłowom: Wy njemóžecźe Bohu ßłužicź a mamonej. Mamon je hebrejske ßłowo a rěka: moje dowěrjenje. Wone je to ßłowo, kotrež pjenjeżnizy wo ßwojim lubowanym bohastwje nałožuja, hdyž k njemu rjeknu, kaž pola Hioba cźitamy: mój trosch. Pjenjesy ßu kaž praja, słoty klucź, kiž wotanknje wschě durje — tola je to pschewjele prajene; jene durje pjenjesy wěscźe njesamknu, durje teje ßmjercźe, a jene durje wone njewotamknu, durje njebjeskeho kralestwa. Tola pjenjeżna móz wobknjeżi zyłe cźłowjestwo a je woßebje w naschim cźaßu żałoßna móz, żórło telko njeměra a běďźenja, wozusbnjenja s Bohom a saprěwanja bliżscheho. Pjenjeżna móz je strach sa kóżdeho kscheścźijana. A so by wón naß psched tutym strachom wobarnował, praji tón Knjes: Wy njemóžecźe Bohu ßłužicź a mamonej. Dajcźe nam ßwěru sa tym stejecź, so njebychu pjenjesy a wschě kubła tuteho ßwěta naß wobknjeżiłe, ale so bychu nam ßłużiłe a so bychmy my s nimi Bohu ßłużili. Wschitko je wasche, praji ßwjaty Pawoł — wy pak scźe Khrystußowi. Hamjeń.

Póßli Boži.

(Pokracźowanje.)

Marka běsche hižo psches lěto stara. Wona běhasche a by ßwojemu nanej s wjeßełym: „Papa!“ napscheczźiwo skakała, hdyž by s dźěła domoj pschischoł. Rano a wjecźor by ßebi po macźěrnym pschikładźe nutrna ruzy stykniła, hdyž by ßo macź modliła a na kónzu by zyle khutnje, hdy by Hana „hamjeń“ prajiła, wot njeje słowcźko „mjeń!“ słyschecź było. Też na wobras dobreho pastyrja by husto hladała.

Na cźopłym dnju w auguscźe běsche to dźěcźo na dobo tajke sprózne, blěde a wobożne a njechasche niczo jěscź, ale picź ßebi pschezo żadasche.

„Ja ßo boju, so Marka skhori“, praji Hana w ßwojej staroscźi k żonje se ßußodstwa.

W nozy běsche Marka njeměrna, wona wjele płakasche, tak so macź sa zyku nóz wócźka njesacźini. Też rano lěpje njebě, a jako běsche Marka wukupana, widlischcźa na nju pschiňdźechu. W ßwojej stysknoscźi Hana po staru żonu se ßußodstwa běżesche. Ta ju s tym směrowa, so je mała Marka na subcźki khora a so ßo teho dla widlischcźa skoro shubja, a jej wotradźesche, po lěkarja póßłacź; a jej někotre domjaze ßrědki wukasawschi saßo woteńdźe.

Duž běsche Hana ßamalutka pschi tym khorym dźěscźu, na kotrež wospjet widlischcźa khodźachu.

„O, hdy by to dźěcźo wumrjeło“, ta myßl rěsasche jej psches duschu. Jej běsche, kaž by do ßameje cźorneje nozy nuts hladała. Marka běsche jejne jeniczke sboże a radoscź! Wona běsche po tajkim hischcźe jejne sboże měła a tola běsche stajnje tajka khodźiła, kaž by sa nju żaneho wjeßela w njebjeßach a na semi wjazy njebyło. Póßła Bożeho běsche macź to dźěcźo mjenowała, běsche ßo wona wot teho póßła też k Bohu pokasacź dała? Njeběsche wjele bóle ßwoju wutrobu stwjerdźiła? Schto, hdy by jej Bóh teho póßła wsał, dokelž jemu srosymiła njebě?

Wona sadwělowana ruzy łamasche a na kolenach pschi dźěscźowym łóżku leżo ßo k Bohu modlicź spyta, ale njemóżesche. Sswojeho muża běsche jako njewěrjazeho sazpiła, běsche wona lěpscha była? Běsche ßo wona k Bohu dźerżała, jemu ßwojeje wutrobine durje wotewriła? Njeběsche je wjele bóle w ßwojim hněwje Bohu a cźłowjekam samknyła? Sdychnjeńcźko ßo s jeje stysknjeje dusche wudoby: „Knjeże, njeńdź so mnu do ßudźenja! Ssmil ßo nade mnu!“

Dźěscźowa khoroscź pschibjerasche, widlischcźa huscźischo na njo khodźachu. Wjecźor dźěsche Moriz po lěkarja. S lěkarjoweho wobliczja bě widźecź, so je khoroscź cźeżka. Lěkarstwo njewukasa, ale troschtowasche, so ßo nadźije, so je to dźěcźo ßylne doscź tu khoroscź pschětracź. Nóz pschiňdźe, ale na do łożahicźe ßebi ani Moriz ani Hana njemyßleschtaj. Wonaj ßo wot łoża ßwojeho lubuschka njehibnyschtaj.

„O, Morizo, njedaj temu dźěscźu njekschcźenemu wumrjecź!“ sawoła Hana na dobo na ranje.

„Myßlisch ßebi ßnano, so saßo wotkhori, hdyž jo kschcźicź damoj“? prasche sche ßo Moriz.

„To niz“, wotmolwi Hana, „ale je dha tajkich, kotsiž k temu sbóżnikej pschinjeßeni njejßu, njebjeske kralestwo?“

„Ach, hłupe powjedanje!“ morkotasche Moriz.

„A hdy by tak było, móżesch mi to jene k luboscźi scźinicź, so Marku kschcźicź dasch, prjedy hacź wumrje?“ proschesche Hana.

Moriz běsche hnuty, wón pak jej to pytnycź dacź njechasche a wotmolwi jenoż: „Ty w poßlednim cźaßu tajka była njejßy, so bych tebi rady něschto k luboscźi scźinił.“

„Ja derje wěm, so ßym hrosna była“, Hana poniżnje pschida, „ja pak ßo t ž tak jara njesbożowna cźujach! Ja pak tebi ßlubju, ja chzu ßwěrna, poßłuschna mandźelska bycź; cźiń mi jenoż to k luboscźi!“

Jejna poniżnoscź jeho pschezo bóle smjehcźi, kust pschiwěry też mějesche, so mohła Marja psches kschcźenizu wotkhoricź. Duž ßo skónczinje poda a jako běsche rano, dźěsche k duchownemu, niz k temu, kotryž běsche jeho tehdy tak khutnje napominał, — tón běsche runje sapucźował — ale k młodemu kapłanej, kotryž běsche tam hakle psched krótkim cźaßom pschischoł. Wón pschiňdźe a Marka bu do hnadneho ßluba pschijata.

„Wój staj kschcźenizu dołho wotstorkowałoj“, praji kapłan, jako běsche ßwjaty skutk nimo, „schtó wě, kak dołho byschtaj hischcźe cźakałoj, hdy by waju dźěcźo strowe wostało“.

Moriz na te ßłowa niczo njewotmolwi. Hdyž pak běsche ßo nadźał, so nětko Marka kaž psches dźiw wotkhori, běsche ßo molił, to dźěcźo hischcźe bóle skhori. Sa Hanu pak běsche troschtowaza myßl we wschěch stysknych hodźinach, so je to dźěcźo nětko wobßedźenstwo teho sbóżnika. A wón jej hischcźe sawdawk ßwojeje ßmilnoscźe wostaji, pschetoż mały poßoł Boži hischcźe njebě ßwoje zyłe poßelstwo dokonjał. Nowe subcźki ßo pschedobychu a pomału to dźěcźo saßo k mozam pschiňdźe.

Też bjes Morizom a Hanu bu lěpje. Moriz wschak pschi tym wosta, so by kóżdy dźeń do korczmy schoł a hakle w nozy domoj pschischoł, Haninej macźeri też njewotpuschcźi, so móże saßo k nim khodźicź. Tola Hana dźerżesche, schtoż běsche ßlubiła, wona běsche ßwojeho muża poßłuschna mandźelska. Po něczim bu wona w ßwojim waschnju wěscźischa a krucźischa, pschetoż wona ßo dobreho pastyrjoweje ruki dźerżesche. W cźeżkich běďźenjach běsche pschi Marzynym łożu pósnała, so je hischcźe khabłaza scźina a cźim khutnischo pomoz pola teho Knjesa pytasche. Kaž husto ju Marzynej wócźzy a wjeßełe ßmějkanje postrowichu, klinczesche w Haninej wutrobje: „Poßoł Boži, kotryž dyrbi mi prajicź, so budźe wschitko hischcźe dobre.“

Nětko, hdyž wona ßama ßwoje njeprawo w poniżnoscźi pósna, też njewěru ßwojeho muża wjazy tak krucźe njeßudźesche. „Wón njeje tak ßwěru wobarnowany a wucźeny kaž ja, w jeho starschiskim domje żaneje bohabojasnoscźe a żaneho měra njebě — schtó wě, kajka bych ja była, hdy by pola naß domach też tak było! Nětko chzu tak dołho sa njeho proßycź, doniž Bóh jeho se skaženja njewumóże a chzu jeho lubowacź se wschěmi mozami.“

S woprědka na Morizu żaneho pscheměnjenja widźecź njebě, ale w tej měrje, w kotrejż Hanina wěra roscźesche, bu też jejna wutroba kruta w scźerpliwoscźi a dobrej nadźiji.

Marka běsche dwě lěcźe stara a starscheju wjeßele. Duž ßo mróczałki hromadźe scźeżechu. Dołho běsche ßo hižo bjes dźěłacźerjemi wulkeje fabriki, w kotrejż Moriz dźěłasche, hibało; někotsi se ßwojej saßłużbu, drusy se ßwojimi towarschemi, saßo drusy s wobßedźerjom spokojom njeběchu; a Moriz běsche sa wschitke schcźuwanja wotewrjene wucho měł. Duž běsche wón hižo dołho pola knjesa jako jena bjes tymi najnjeměrnischimi hłojczkami snaty; knjes by Moriza hižo dawno wuhnał, hdyž njeby jedyn s tych najwuschiknischich a najdźěławischich dźěłacźerjow był. Nětk da knjes někotre nowe maschiny pschiwjescź a někotrym dźěłacźerjam s wukraja pschiňcź, kotsiž dyrbjachu jeho dźěłacźerjam nowe maschiny rospokasacź. Duž nasta wulki njeměr bjes starymi dźěłacźerjemi.

„Ale ludźo, njebudźcźe tola tajzy dźiwni“, napominasche wjecźor pschi piwje jedyn s tych rosomnischich, „my tola nowe maschiny njesnajemy, duž ßo tola ßamo rosymi, so knjes hnydom tajkich dźěłacźerjow wosmje, kotsiž je hižo snaja“.

„Ach schto“, hordźesche ßo Moriz, „my tajzy seleni njejßmy, my bychmy to hižo ßami nawukli, hdyž dale niczo njeje. Wobhladniwy wschak dyrbi cźłowjek pódla bycź, ale schtóż je w ßwojim żiwjenju hižo telko s maschinami cźinicź měł, tón to hakle wot belgiskich nawuknycź njetrjeba. Knjes chze na to waschnje jenoż

zusych dźěłaćerjow nuts pschinjesć. Wón wě, so chzemy ßebi wjazy msdy žadać, duž ßebi myßli, so móže, hdyž ma zusych ludźi, naß wuhnać."

„Haj, haj, ty masch prawo", někotsi wołachu.

„To ßo wě, so mam prawo!" Moriz hordy wotmolwi.

Wschelake ßo powjedasche, hłowy buchu cźopłe a skónčnje wobsamknychu woßmjo dźěłaćerjo, so chzedźa fabriku hnydom wopuschćićź, jeli so s nowymi maschinami tež nowi dźěłaćerjo pschińdu. W jich saßlepjenoscźi ßo jim dźijesche, so s tym fabrikskemu knjesej wulku schkodu nacźinja.

„Wón budźe hinak sapočźećź, prjedy hacź woßmim ßwojich najlěpschich dźěłaćerjow prjećź hićź da!" jedyn sawoła.

„Wy błasni", napominasche starschi, „dźěłaćerjow wón doscź namaka, ale wy po zyłym ßwěćźe žaneho dźěła njenamakaćźe, hdyž ßo na to waschnje njepschećźeljo nascheho knjesa sćźinićźe".

Jako Hana wo tym ßłyschesche, wschitko cźinjesche, so by ßwojeho muža k druhemu smyßlenju pschinjeßła. Wón pak cźim krućźischo pschi ßwojej myßli wosta a prěni krócź po Marzynym wotkhorjenju ßo saßo wurěćźowaschtaj. Marka běsche pódla. Pópa běsche jej s rukow wupadnyła a s wulkimaj wočźomaj na ßo wadźazeju starscheju hladasche. Na dobo Hana mjelćźesche a sahanibjena dele hladasche: Marka bě jej poßoł Boźi był. Dyrbjesche to dźěćźo wotroscź bjes hněwom a wadźenjom starscheju? Ně, ně, radscho chzysche mjelćźećź, to běsche tola wěsćźe lěpje, hacź hdy by Marka na ßwojej duschi schkodowała a bojoscź psched starschimaj shubiła.

Rossßudźenje bórsy pschińdźe. Maschiny pschiwjesechu a s nimi pschićźećźechu scheścźo belgiszy dźěłaćerjo.

„Jutsje póńdźemy k knjesej", praji Moriz k Hanje, „dźenßa wón domach njeběsche."

„Bóh daj, so wschitko derje póńdźe a so do nusy njepschińdźemy!" sdychowasche Hana, wjazy pak njepraji. Tola w ßwojej wutrobje ßo k Bohu bjes pschestaćźa zyłe ranje wo pomoz wołasche.

(Skónčźenje pschichodnje.)

Jesuß a cźłowjekojo.

S tym napißmom je duchowny Funcka w Bremenje w tym lěćźe rjanu knižku wudał, w kotrejž pokasuje, kak ma ßo Khrystußowy pschikład w žiwjenju kschescźijanow wobrasowaćź, kak mamy my wschitzy ßłědźićź sa jeho stopami. S tych knižkow móžemy wuknycź, kak dyrbimy jako žiwi kschescźijenjo nascheho Knjesa a sbóžnika stajnje psched wočźomaj měćź. Tón ßwěrny muž je ßam w cźežkim cźaßu běźenja nashonił, kajku móz dawa wěstoscź, so pod khorhoju Jesom Khrysta wojujemy a dobudźemy. S tych knižkow chzu lubym cźitarjam wschelake podaćź s tym pschećźom, so bychu ßo nasche wutroby pschezo bóle shrěłe we wěrje sa tu prawu hwěsdu, kotraž nam pućź pokasuje psches žiwjenje a chze nam tež nuts ßwěćźićź do hětow wěćźneho měra.

I.

Jesußowa móz nad cźłowjekami.

1. Hladajmy na njeho.

„Cźeho dla ßu cźłowjekojo na ßwěćźe hromadźe žiwi? Cźeho dla je Bóh jeneho cźłowjeka k druhemu stajił?" tak ßo něhdy w dźěćźazej Božej ßłužbje praschach. Starschi hólzy a holzy ßebi praschenje rosmyßlichu; ale najmłódscha lubosna holćźka ruku posběźe a khětsje wotmolwi: „Cźłowjekojo ßu hromadźe na ßwěćźe, so bychu ßo lubowali." Wona běsche prawje trjechiła a ja ßebi myßlu, so by tón sbóžnik to dźěćźo na to wotmolwjenje k ßwojej wutrobje scźahnył. Ale ja ßo boju, so by tež pschi tym sapłakał. Pschetož runje nětko by jemu žiwje psched wočźi stupiło, kak daloko ßu ßo ludźo wot tuteje ßwojeje porućźnoscźe sdalili.

Haj, so bychu ßo cźłowjekojo hromadźe lubowali, ßebi bjes ßobu ßłužili, ßebi pomhali, ßo wobsboželi a ßo njebjeßam blisko pschinjeßli, je bjes dwěla jich porućźnoscź. Tak je, so dyrbi jedyn druheho wajchtać bycź, hacź runje ßo Kain wußměschujo prasche: Ssym dha ja mojeho bratra wajchtać? Ale kak pschińdu tež cźi najlěpschi k hanibje, hdyž ßwoje cźinjenje po tutej měrje měrja?! Schtó njedyrbjał s hanibu ßwoje wobliczo pschikrycź, hdyž ßebi na ßwoje sadźerźenje pschećźiwo ßobućźłowjekam pomyßli? W tym ßu tež cźi najßmilnischi husto podleźeli. Schtó njeje pak s njemudroscźu pak se symnej njeluboscźiwej wutrobu w tym w cźłowjestwje wulku schkodu nacźinił, njech je to se ßłowom abo se skutkom?

A nětko to, schtož ßmy sakomdźili. Žałostne je, kelko dobreho je tež najlěpschi sakomdźił. Haj, wón by jo cźinićź mohł, ale jo cźinił njeje. Ty móžesche cźłowjeka s dobrym napominanjom sakhowaćź, hdyž běsche w najwjetschim strasche; ale ty to njećźinjesche, s dźěła ßo bojesche jemu něschto prajićź, s dźěła běsche tebi wscho jene. A tón njesbožowny běžesche nuts do skaźenja bjes teho, so by jeho schtó wotdźeržał.

K tebi pschińdźe khudy w wulkej nusy, s kotrejž by ty jemu derje wupomhaćź mohł. Wón tebje proschesche, a ty pytasche (ßo wě, so jo namaka, pschetož cźert pomhasche pytaćź) sa wurěćźemi. Tamny cźłowjek, kiž běsche wo pomoz proßył, pschistupi k tym cźěmnym cźrjódam, kotsiž Boha a cźłowjekow hidźa. Nimasch jeho na ßwědomnju? Njeje wón ßnano nětko tež do wutrobow ßwojich dźěćźi jěd bjesbóžnoscźe płodźił? A tak dźěsche dale! O, žałostne je, kak na jenym cźłowjeku cźinjeny hrěch dale a dale se ßwojimi žołmami pschima! — Psched krótkim ßłyschach, so je hrosne, njećźiste ßłowo, kotrež wubudźeny kschescźijan w njewobkedźbowanym wokomiknjenju psched wuschemi dweju młodeju cźłowjekow wupraji, kotrajž běschtaj sapočźałoj teho Knjesa pytaćź, — ja ßłyschach, so to ßłowo teju młodeju cźłowjekow k temu dowjedźe, so niz jenož na kschescźijanstwje tamneho muža, ale ßo s zyła na kschescźijanstwje postorkowaschtaj. A — moja wutroba móznje kłapasche.

„Sswěza a ßól" dyrbja Khrystußowi wućźobnizy bycź. Ale kak husto jědojta a powróćźaza móz wot naß wukhadźa. Ja njepraju, so ßu te hrěchi, kotrež we wobkhadźe s cźłowjekami cźinimy, ßame na ßebi cźežsche hacź druhe. Psched Bohom njejßu te hrěchi najcźežsche, kotrež maja najhubjeńsche scźěhwki. Hdyž dyrbi ßo něschto wo tym prajićź, ßu te hrěchi najcźežsche, pschi kotrychž hrěschnik najjaßnischo wě, schto cźini — wě, so ßo Bohu pschećźiwja.

Ja po tajkim njepraju, so ßu hrěchi pschećźiwo cźłowjekam cźežsche hacź druhe. Ale wone wjetsche njesbože a skaźenje pschinjeßu.

S krótka: Kóžda cźłowska duscha, kotraž je jenož sapočźała se ßmjercźe ßebicźnoscźe wotućźećź, pschede wschěm kóžda cźłowska duscha, kotraž je wot wodycha Khrystußa sapschimnjena, dyrbi a budźe wot najhłubscheho žadanja napjelnjena, lěpscha a dokonjanischa. — Haj, ale kak? a s kotrymi ßrědkami a mozami?

Wo nicźim ßo telko dobreho a hubjeneho pißało njeje, kaž wo tej myßli. Najdokładnischi spißaćźeljo pschezo saßo napominaja, so dyrbi ßebi cźłowjek cźiste a dobre pschikłady psched wočźi wsaćź a po nich žiwy bycź. Wscho derje! Ale cźeho dla chzesch njedospołne pschikłady wsaćź, hdyž móžesch dospołne měćź? A to hischćźe pschikład a snamjo, kotrež ma w ßebi móz, naß zyle pschetworićź? — Kak njerosomne by było, hdy by schtó chzył żeleso pytaćź, hdyž móže słoto namakaćź? Kak njerosomny bych był, hdy bych chzył někotre mozy k žiwjenju pytaćź, hdyž móžu zyłe žiwjenje namakaćź?

„Haj, ty, o Jesu, kiž ßy žórko wscheje rjanoscźe a hódnoscźe, wscheje luboscźe a khwalby, wscheje mozy a prawdy, — ty, kiž chzesch swólniwje dać, schtož je twoje, wschitkim, kotsiž ßu lacźni po žiwjenju — ty dyrbisch bycź tón, na kotrehož hladamy. Tebi chzemy wutrobu podaćź, so bychmy s twojeje połnoscźe brali hnadu sa hnadu.

(Pokracźowanje.)

Roshlad w naschim cźaßu.

Wójwoda Ernst Jurij II. nad saksko-koburgsko-gothaskim kraju je 22. augusta wumrjeł. Wón bě ßwěrny pschiwißowar němskeje jednoty a je wo sjednocźenju němskeho khežorstwa wulke saßłužby měł. Na jeho město dyrbjesche bohužel, dokelž žaneho ßyna nima, jeho wuj, jendźelski wójwoda Alfred stupićź, schtož wschudźom małeho wjeßela sbudźi.

Tónle tydźeń ßo saßo dobycźeński dźeń wróćźi, na kotrymž je 1870 nasche wójsko pola Sedana Franzowskich pschewinyło. To bě kraßny cźaß. Kajka radoscź bě tehdy w městach a na wßach, jako rěkasche: Napoleona a jeho zyłe wójsko ßu pschimali, jako nasch luby njebocźiczki khežor khežorzy do Barlina telegrafowasche: Kajke pscheměnjenje psches Boźe wodźenje! Jich wjele, kiž ßu tehdy tak kraßne dobycźe sa wótzny kraj dobywali, spi. Spi nasch njesapomnity khežor Wilhelm I. a jeho luby ßyn, kiž je telko cźerpił, Fridrich II. Spi telko tehduschich ßobuwojowarjow a generalow. My ßmy ßo hižo swucźili na lětne dopomnjenje na tutón dźeń a wjele teho dźakneho wjeßela a horliwoscźe, s kotrejž je ßo wone w prěnich lětach po 1870/71 ßwjećźiło, je ßo shubiło. To wschak njeje hinak w běhu cźłowskeho žiwjenja, kotrež tak rućźe prjećź lećźi. Tola nihdy njedyrbi pola naß wotemrjećź najnutrnischi dźak sa tajke skutki nascheho wójska, nihdy njeßmě woßłabnycź khwalba

Boža, so je wón nam bliski byl s najkraßnischej pomozu a pschezo saßo dyrbi ßo w naschim ludu ta ßamßna hotowoscź a woporliwoscź namakacź, kaž tehdy. Njech njepschecźelojo naß wobhroža, wot kotrehožkuli boka woni chzedźa, naß dyrbja pschezo widźecź jako dostojnych ßynow tych nanow, kiž ßu nam se ßwojej krwju najkraßnische dobycźe dobyli, měr stworili a wótzny kraj wulkotny cźinili na tym dnju pola Sedana.

W Speieru, hdźež w lěcźe 1529 evangelszy fěrschtojo pschecźiwo podtłócźenju evangelskeje wěry a ßwobody ßo sjawnje wuprajachu, psches cźož mjeno protestantow dostachu, je ßo tele dny 6. generalna shromadźisna evangelskeho ßluba, kiž chze naschu evangelsku zyrkej pschecźiwo katholskemu nadběhowanju sakitacź, wotdźerżała. Pschi tej składnoscźi bu k dopomnjenju na tón khěžorstwowy ßejm lěta 1529 nowa rjana zyrkej, natwarjena s pomozu wschěch evangelskich w khěžorstwje, poßwjecźena.

Kholera je s nowa w Barlinje wudyrila a je ßebi někotre wopory žadała. Tola njeje ßo wona pschi najwjetschej wobhladniwoscźi wyschnoscźe dale rosscherićź mohła.

Pschi sozialdemokratiskej shromadźisnje w Zürichu buchu lětßa wulke rěcźe dźerżane wo powschitkownym měrje, kotryž jeno sozialdemokracźi pschinjeßu. Kak hołe rěcźe to běchu, je ßo nětk pokasało, jako ßu w ßelischczach w Aigues-Mortes bjes italskimi a franzowskimi dźěłacźerjemi krwawne puki byłe. Franzowszy sawidźichu italskim dźěłacźerjam, kiž tam sa nižschu msdu dźěłachu, saßłužbu. Wóndano ßo roshorjeni Franzowsojo na Italskich dachu a nasta žałoßna bitwa. 6 Italskich bu saraženych, wokoło 40 žałoßnje sranjenych. Franzowszy ßu žałoßne njeskutki cźinili. Jenemu ßu jasyk s huby torhali, jenu ßwójbu, dźěcźi a starscheju, ßu w ßłómjanej khěžzy spalili, druhich ßu kamjenjowali a dźěcźi na ßynowe widła tyknyli a wokoło noßyli s tym wołanjom: italske makrony. Kaž ßo ßamo rosymi, je powjescź wo tutych njeskutkach w zyłej Italskej powschitkowne rosskobjenje sbudźiła. W Romje njedźelu wjecźor něhdźe 20,000 parschonow ßylna ludowa cźrjóda wołajo: Sskawa Němskej! Dele s Franzowskej! Wjecźmy ßwojich bratrow! Rěsajmy rjemjenje s koźe mordarjow, psched hród franzowskeho sapóßłanza pschicźeźe. Italske knjeźerstwo žada ßebi wulke sarunanje sa sawostajenych saraženych italskich dźěłacźerjow a wotßadźenje sastojnikow, kiž njejßu tónle njeskutk sadźěwali.

+ Dźeßacźtolerska papjera.

Něhduschi sakski minister hrabja s Einsiedel mějesche waschnje, do kóždeje biblije, kotruž žanemu mótkej dari, dźeßacźtolersku papjeru salěpicź. Duž ßo sta, so dwaj mótkaj něhdźe 18 abo 20 lět po tym, so běschtaj kschcźenaj, setkaschtaj a hdyž na sdobneho knjesa spominaschtaj, woprascha ßo jedyn druheho: „Schto ßy s pokładom w twojej kmótsjazej bibliji cźinił?“

„S kajkim pokładom?“

„Nó, s dźeßacźtolerskej papjeru, kotruž knjes hrabja do kóždeje kmótsjazeje biblije położi.“

„Schto, dźeßacź toler je w mojej bibliji? To ja njewjedźach; pschetož ja moju bibliju jenicźki krócź wocźinił njejßym; to dyrbju tola domoj pschischedschi hnydom pohladacź.“

Wón pohlada. A hlaj, ta papjera tam leżesche nowa a rjana, kajkuž běsche ju knjes hrabja nuts położił, — ale wona niczo wjazy njepłacźesche.

Kotra schkoda běsche wjetscha, ta, so ta papjera niczo wjazy njepłacźesche, abo ta, so běsche wobßedźeŕ biblije žohnowanje shubił, kotrež by měł, hdy by pilnje w ßwojej bibliji cźitał był? Tón Knjes praji Jan. 5, 39:

„Wy macźe wěcźne žiwjenje w nim!“

Schto budźesch powjedacź?

Dwanacźelětny hólcźez s prósdninow, kotrež běsche pola ßwojeje wowki pschi morju pschebył, ßo domoj wrócźi. W tym ßamym wosu na želežnizy ßedźesche starschi knjes, dźěcźazy pschecźel, kotremuž ßo žiwe waschnje tuteho hólcźeza spodobasche a kotryž wjele s nim powjedasche.

„Kak budźetaj ßo twojej starschej wjeßelicź, hdyž ty saßo k nimaj pschińdźesch!“ praji wón. „A kelko budźesch jimaj powjedacź móz! Schto budźesch ßwojemu nanej powjedacź, hdyž jeho saßo wohladasch?“

Hólcźez wotmolwi: „Ja budu jemu powjedacź, kajke je wschitko było a schto ßym w tym cźaßu cźinił.“

Stareho muža te ßłowa sapschimnychu. Wone jemu klincźachu kaž ßwjate napominanje a kaž bychu jemu woßebje prajene byłe. Wón ßam k ßebi praji:

„Njejßym ja tež dźěcźo? Njejßym tež na dompucźu k mojemu Wótzej? Schto budu jemu powjedacź, hdyž k njemu dóńdu? Njedyrbju jemu tež powjedacź, kajke je było a schto ßym w ßwojim cźaßu cźinił?“

Wón hłowu pokhili.

„Schto ßym w ßwojim cźaßu cźinił?“

Sdychnjeńcźko wudoby ßo jemu s wutroby. Wón wocźi posběhny. Jaßnej, pschecźelnej wócźzy dźěscźa na nim wotpocźowaschtej.

„Schto budu jemu powjedacź? Budź mi hnadny! Jesuša dla wodaj mi moju winu!“

Tón Knjes je na mnje sabył.

Jes. 49, 14. 15.

„Dźenßa ßym hižo zyły dźeń płakała; ja ßebi myßlach, so scźe tón krócź na naß zyle sabył!“ Tak powita mje khuda žona, kotraž běsche w najsrudnischich wobstejnoscźach žiwa, kotraž mějesche hižo někotre měßazy khoreho muža w hojerni a njewjedźesche, kak by ßo se ßwojimi schtyri dźěcźimi a se ßwojej macźerju psches cźeźke cźaßy pschebědźiła. Ja mějach jej kóžde 1/4 lěta mały pschinoschk k sapłacźenju hospody pschinjescź, kotryž běsche jej towarstwo sa khudych wustajiło. Nětko běsche cźaß hižo nimo a ja hischcźe pschischoł njeběch. Ale ta khuda žona ßo molesche, hdyž ßebi myßlesche, so běch na nju sabył. Ja běch wjele bóle ßebi husto na nju pomyßlił, tola mi móžno było njebě, prjedy k njej pschińcź. Nětko běsche na dobo jejna staroscź nimo a jejna wutroba běsche pokna dźakowneje radoscźe nad tej małej pomozy, kotraž běsche ßo jej dostała.

Hdyž ßo my tež husto s hórkimi staroscźemi běźimy a bliskoscźe ßwojeho Knjesa njesacźujemy, njepomyßlimy ßebi potom tež w ßwojich wutrobach abo sdychujemy wótsje kaž ta žona: „Tón Knjes je na mnje sabył!“ Hižo sastarsku rěcźi profeta Jesajas wo tym, so Zion žałoscźi: „Tón Knjes je mje wopuschcźił; tón Knjes je na mnje sabył.“ Ale profeta s dobom kraßne troschtne ßłowo pschistaji sa tych, kotsiž ßo wopuschcźeni a sabycźi cźuja: „Móže tež žona ßwojeho dźěscźa sabycź, so by ßo njeßmiliła na ßynu ßwojeho žiwota? A hacź by teho ßameho sabyła, dha ja tebje wschak nochzu sabycź.“ Haj, hdyž ßo wam sesdanje, kaž by na naß Bóh sabył, je ßebi wón tola woprawdźe stajnje na naß myßlił a ßo hižo dawno sa nasche potrěbnoscźe postarał. Wón nam jenož druhdy cźakacź da, so by naschu wěru pruhował a wot wscheje njecźistoscźe wucźiscźił. Hdyž je prawa hodźinka pschischła, wón naschemu sdychowanju, naschim ßylsam kónz scźini a nam se skutkom wopokasa, so je ßebi derje na naß myßlił, kaž ßo luboscźiwy nan sa ßwoje dźěcźi stara. Tajke nashonjenja ßu wěscźe najkraßnische w kschescźijanskim žiwjenju.

+ K rospominanju.

Derje njeje, so je cźłowjek ßam; a tež derje njeje, so je kschescźijan ßam.

* * *

„Ja ßym tón Knjes“, je sakoń.
„Ja ßym twój Bóh“, je evangelijon.

* * *

Na kamjeńtne tafle je Bóh ßwój sakoń napißał; do kamjeńtnych wutrobow jón sapißacź njemóže.

* * *

Ssy-li temu Knjesej prawje hłuboko do jeho pschecźelneho wócźka pohladał, pschecźelnoscź tebi saßo s wócźka hlada.

* * *

Hdyž chzemy naschemu ßwětku, mjenujzy Khrystußej, ßwěcźicź dacź, dyrbimy najprjedy wschitke ßwoje ßwěcźki wuhaßnycź.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farać w Krjebi; ßoburedaktor: farać Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a nakład Ssmolerjez knihicźischcźerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 37.
10. sept.

Lětnik 3.
1893.

Sserbſke njedźelſke łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczíschczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

15. njedźela po ßwj. Trojizy.

Mat. 6, 33: „Pytajcze najprjedy Boże kraleſtwo a jeho prawdoscz, dha budźe wam to wschitko pschidate.“

Boże kraleſtwo je prawdoscz, měr a radoscz w ßwjatym Duchu. Schtóž je w wěrje ßo pschepodał kralej tuteho kraleſtwa, lubemu Knjesej Jesußej, je dostał wot njeho tu prawdoscz, kotraž psched Bohom płaczi, měr Boži, kiž je wyschschi hacz wschitkón rosom, a radoscz ſ Bohom sjednoczuje wutroby. Boże dźěczo je wón a herba wěczneho ziwjenja. Kak wulke kubła ßu to! Njedyrbjało to ßame wuhnacz, woßłabnycz a słamacz wschitke staroscze teho ziwjenja, kotrež ßo stysknjwje prascheja: Schto budźemy jěscz? schto budźemy picz? schto budźemy ßo woblekacz? W pinzach móże ßo woda ſ tym wotstronicz, so ßo ryje hłubscha jama, kotraž wodu do ßebje wosmje a wotwjedźe. Sawěrnje, seńskim staroszam móże ßo woda wotrycz, hdyž myßle teje wutroby ßo na nowu schczežku dadźa czahnycz, so pytaja najprjedy Boże kraleſtwo a jeho prawdoscz. S tym ßłowom ßo nam tón pucz pokaże, po kotrymž móżemy staroscze wotbycz. Njeje drje žadyn pucz sa tych ludźi, kiž njechadźa ßo pscheměnicz a ßo wobroczicz, so bychu sbóżnoscz dostali; czi pak wostanu też hacz k poßlednjemu sdychnjeńczku w ßwojich seńskich staroszach; ale je pucz sa tych, kiž widźa daloki rosdźěl bjes prawdoszu, ßwjatym dokonjenjom teho Knjesa a ßwojim ßamßnym ßłabym khodźenjom sa nim a chzedźa tola do prědka sa nim a jemu napschecziwo. Dźěczaze staroscze sapomnimy, hdyž pschińdu mužowe staroscze. A saßo też te budźa do sady stupicz, hdyž wotzuczi kschescźijanska staroscz we wutrobje, ta staroscz, kak budźe człowjek sbóżny, kak prawy. Potom shubja ßo wěscze tele hubjene seńske staroscze, wo pjenjesy, wo czescz, wo wjeßela, a też te czežsche staroscze wěrneje nusy ßo polóżeja, hdyž najprjedy pytamy Boże kraleſtwo a jeho prawdoscz.

Niz jeno wasche staroscze budźa wam potom prjecz wsate, praji tón Knjes, ale wschitko budźe wam pschidate, mjenujzy wscho, schtož je trjeba k seńskemu ziwjenju. Niz, kaž w spanju budźe wam pschidate, ale tak ßo pschidawaja žně po prózy wußywa rólnikej. Pschetož k pytanju Božeho kraleſtwa ßłuscha też to — a to njeje poßlednje — so my teho Knjesa a ßamßneho ßwědomnja dla ßwěru a pilnje dźěłamy. Schtóž pak je pobożny a pilny, namaka wěscze ßwoju msdu. Je to wěrno? Je to pschezo wěrno? Wopokaž jo! by schtó napschecziwicz mohł. Wón by mohł dale prajicz: ßwjatemu Pawołej na pschikład je pschi jeho pytanju Božeho kraleſtwa wjele hłoda, nahoty, stracha pschidate — kak je ßo Jesußowe ßlubjenje pola njeho dopjelniło? My wotmolwimy: je wěrno, so je ßo japoschtołej we wěstych czaßach tak schło. Ale też to bě dobre, dokelž móżesche pschi tym pokasacz, kak kschescźijan, kiž je w tym Knjesu bohaty a ßylny, woboje samóże: bohaty a khudy bycz, doscz měcz a nusu czerpicz. A hdy by wón abo druhi jeho ßobujaposchtołow hacz k martrarskej ßmjerczi na nusu skorżił? Schtóž we wěrje pósnaje kraßnoscz teho Knjesa a jeho kraleſtwa, schtóž je derje ſ jeho prawdoszu wobstarany, tón njedwěluje na tym ßlubjenju: to wschitko budźe wam pschidate.

Tak je móžno staroscźe wotbycź, ſ najmjeńscha, hdyž ßo na naß dawaja, jich knjes a mischtr bycź, město jich wotroczk. Staroscź wotbycź! Haj wschak, ßebi jich wjele myßli, hdy bych bohaty był abo strowy. Ale jich Bóh je mamon a woni sapomnja, so najwjetsche bohatstwo niczo njepomha, jeli so je wutroba khuda, a so najlěpscha strowoscź niczo hódna njeje, jeli duscha khora. Tola je wěrno: bohaty a strowy dyrbisch bycź, jeli chzesch bjes staroscźow žiwy bycź — ſ pjenjesami abo bjes pjenjes tola bohaty w Bosy, strowy abo khory tola strowy w mozy Knjesowej, so pytasch Bože kralestwo a jeho prawdoscź. Hamjeń.

Póßli Boži.

(Skónczenje.)

Moriz wjeczor posdźe domoj pschińdźe. Jako jeho Hana stupacź ßłyschesche, běsche jej, kaž by wón srudnu powjescź pschinjeßł a ta myßl bu jej wěstoscź, jako jeho wobliczo wuhlada. Wona ßo ſ wulkej prózu wobknježi, so ßo ßwojeho muža hnydom nieprasche sche, pschetož wona ßo bojesche, so mohł ßo wón hischcźe bóle roshněwacź.

„Nó, Hana“, Moriz po khwilzy praji, „my ßmy wschitzy woßmjo ſ dźěła puschcźeni. Knjes praji, so ßebi wón wot ßwojich poddanych niczo pschikasacź njeda, so radscho ßam pschestanje w fabrizy dźěłacź dacź.“

„Schto pak budźe nětk?“ prasche sche ßo Hana.

„O, to žana nusa njebudźe!“ Moriz hordy sawoła. „Tajki dźěłacźeŕ, kajkiž ja ßym, wschudźom saßłužbu namaka!“ —

Ale runjež běsche Moriz jara dobry a wuschikny dźěłacźeŕ, runjež tež na druhi dźeń hnydom dźěsche ßebi nowe dźěło pytacź, wón ßo tola pschipołdnju a wjeczor wróczi bjes teho, so by žaneho dźěła namakał. Tež pschichodne dny bě wscha jeho próza podarmo. Sso sdasche, kaž bychu ßebi wschitzy wobßedźerjo fabrikow bjes ßobu ßłowo dali, so njechadźa tamnych woßmjoch dźěłacźerjow do dźěła wsacź. Pschi tym ßo Morizowa hordoscź po cźaßu shubi, ale cźim bóle ßo hněwasche. Wón by na wschitkich ßwarił, kotsiž mějachu wjazy hacź wón a Hana ßo bojesche, so mohł woprawdźe někajku słóscź wuwjescź. Pjenjes, kotrež běschtcj ßebi nalutowałoj, bu tydźeń a mjenje. Wowka wschak mějesche małe samoženje, ale Moriz běsche pschezo hischcźe pschejara hordy, so by ju, kotruž běsche se ßwojich durjow wupokasał, wo pomoz proßył.

Duž jedyn dźeń ſ Cźěskeje wot jeneho tych wuhnatych dźěłacźerjow list dóńdźe. Wón pißasche, so je dźěło namakał a so dyrbi tam Moriz tež pschińcź.

„Hurra!“ sawoła Moriz, „mój póńdźemoj do Außiga!“

„A nasche wězy?“ prasche sche ßo Hana ſ wobmyßlenjom.

„Te ßobu wosmjemoj!“ běsche wotmolwjenje.

Tón krócź pak Hana doby, a wonaj wobsamknyschtaj, so dyrbi Moriz najprjedy tam ßam dojěcź a ßebi wschitko wobhladacź a so potom Hana ſ Marku, jeli so Moriz tam dźěło namaka, sa nim pschińdźe.

Duž Moriz wotjědźe a bórsy pißasche, so je tam wschitko jara duschne. Cźěski fabrikanta wschak běsche jeho sa nisku msdu do dźěła wsał, ale w pschichodźe dyrbjesche msda roscź. Fabrika běsche někotre hodźiny wot Außiga a Moriz běsche w bliskej wßy wobydlenje namakał.

Prjedy hacź Hana wotjědźe, dźěsche k ßwojej macźeri. Wona jej saßo ßwoju wutrobu wußypa a macź ſ wulkej radoscźu pósna, kak běsche dźowzy wěra narostła a kak běsche ßo jejna wutroba wobtwjerdźiła.

„Cźehń ſ měrom“, praji wowka luboscźiwje, „tón Knjes dźe ſ tobu, twoja macź jow wostanje a sa tebje proßy. Njeboj ßo, ty twój wótzny kraj njewopuschcźisch se ßamowolu, ale dokelž je twoja pschißłuschnoscź. A Boža ßmilnoscź tež hischcźe twojeho mužowu wutrobu namaka. Teho dla dowěř ßo!“

Poßylnjena psches macźerne ßłowa Hana wotjědźe. W Außigu cźakasche Moriz na žonu a dźěcźo a běsche pschecźelnischi hacź hdy pschecźiwo Hanje.

Nětko ßo nowe žiwjenje sapocźa. Wschitko běsche tam zuse a njeswucźene, khěže, lud se ßwojej njesrosymliwej rěcźu a zusotnymi waschnjemi. K temu Hanje pschi wschěm lutowanju pjenjesy njedoßahachu. Najhórsche pak běsche, so běsche evangelska zyrkej tsi hodźiny daloko a so móžesche tam Hana porědko dóńcź. Duž ßo jej sastyska a wona widźesche, so ßo tež Morizej styschcźe.

K temu nowa nusa do domu pschińdźe. Tež do cźěskeje wßy bě khoroscź diftheritis pschischła. Lěkaŕ daloko bydlesche a Hana radźesche a pomhasche a troschtowasche, schtož móžesche.

Jedyn dźeń Marka skoržesche, so ju schija boli. Wona ßo lehny. Bórsy ßo pokasa, so ma žałostnu khoroscź. Jako Moriz ſ dźěła domoj pschińdźe, mějesche Marka wulku hězu. Tsi hodźiny daloko dyrbjesche po lěkarja, we wulkej staroscźi, hacź tež ßwoje dźěcźo ßo domoj wróczíwschi hischcźe žiwe namaka. Duž sacźu wón, so nihdźe pomoz pytacź a namakacź njemóže — so wschitko jeho wopuschcźi, ſ cźimž by hewak ßwoju wutrobu směrował. Schto pomhaschtej jemu móz a mudroscź, na kotrejž běsche ßebi pschezo něschto wjedźał? A ſ wotkal pschińdźe wobskoržazy hłóß w jeho wutrobje, kotryž najprjedy cźische a potom pschezo wótsischo jemu pschiwoła: „Hdyž to dźěcźo, radoscź mojeju wocźow, ßłónczne ßwětło mojeho doma a žiwjenja, wumrje, je to moja wina! Hdy bych ja domach wostał, hdy njebych ßo ßamowólnje tak do hubjeńschich wobstejnoscźow pschinjeßł, njeby khoroscź pschischła abo bychmy ſ najmjeńscha hnydom lěkarsku pomoz měli.“ Tajke myßle dźěchu Morizej njeměrne psches jeho duschu; stysknoscź bu wjetscha a wón pschezo bóle khwatasche. Skónczinje běsche tam dóschoł. Lěkaŕ běsche hotowy pschińcź a Morizej ßo składnoscź poskicźi, ßo ſ nim wjescź. Jako tam dojědźeschtaj, namakaschtaj Marku stonajo se ßo pórjazymaj lizomaj w łožu ležo. Lěkaŕ ßo sa wschěm prasche sche a ßebi khoru wobhladawschi, ſ khutnym wobliczom praji: „Ja žaneje nadźije nimam; cźłowska pomoz tu posdźe pschińdźe; krej je hižo sajědojcźena.“ Na jeho hłoßu bě ßłyschecź, so boloscź starscheju ßobu cźujesche.

Moriz kaž słamany na stoł padźe. Wón niczo wjazy wo tym nießłyschesche, schtož lěkaŕ dale praji, wón tež niczo njeshoni, jako wón saßo wotjědźe, wocźi njewotwobrocźiwschi hladasche na lubowane dźěcźo a jemu bu jaßne, so dyrbi jo dacź.

Duž Marka ßwojej wocźi wocźini. „Nanko“, wona dybała scheptasche, „nanko, ja du k lubemu Bohu!“

„O, moje lube dźěcźo, wostań pola mje“, žałoscźesche wón.

„Njepłakaj!“ proschesche dźěcźo, „ja du k Bohu lubemu Knjesej, to je tola rjenje!“ S rucźkomaj majkasche nana. „Ty tam tola tež pschińdźesch, njej wěrno, luby nano?“

Moriz ßłowcźka prajicź njemóžesche, duž mrějaza se stysknjwej njescźerpliwoscźu ßo saßo prasche sche a skónczinje wón hnuty wotmolwi: „Haj, Marka, ja tam tež pschińdu, hdyž budźe mje Bóh luby Knjes měcź chzycź.“

„Bóh luby Knjes je dobry, niz wěrno, macźerka?“ prasche sche ßo dźěcźo.

„Haj, moja luba, jara dobry a pola njeho ßo wschitzy saßo wohladamy“, wotmolwi Hana.

S kóždej rucźku dźeržesche jenu ruku starscheju, na jejnymaj wócźkomaj běsche widźecź, so wona něschto widźesche, schtož wonaj njewidźeschtaj. Potom pomału wócźzy sacźini, hischcźe hłuboko wodychny — a wona běsche wußnyła.

Njemóžna wěz je, sadwělowanje wopißacź, kotrež na Moriza pschińdźe, jako pósna, so je jeho Marka woprawdźe morwa. Nětko móžesche Hana pschi wschej ßwojej srudobje zyku móz ßwojeje luboscźe a wěry pruhowacź. Morwe dźěcźo pak běsche jej najlěpscha pomoz, pschetož to ßlubjenje, kotrež běsche Moriz w poßlednej hodźinzy Marzy dał, jeho ßamowolu a twjerdu myßl słama, — wón chzysche rady wěricź. Schtóž pak chze wěricź, tón tež wěricź nawuknje, pschetož wěra niczo druhe njeje, khiba swólniwe poddacźe temu Knjesej.

Tak ßwitasche pomału ranje w Morizowej duschi a ßo dopjelni, so bu Marka mrějo poßelnicźa Boža, sa kajkuž bě ßwojimaj starschimaj data. S cźežkich bědźenjow Moriz jako nowy cźłowjek wuńdźe.

„Hana“, praji wón jedyn dźeń k ßwojej žonje; „mi ßo tu dlěje wostacź njecha, ja chzu saßo domoj a wschitkich, kotrymž ßym njeprawo cźinił, wo wodacźe proßycź. Ja ßo boju, so mi hewak Bóh tež njewoda.“

Nowe ßłónczko radoscźe w Haninej duschi seskhadźa, pschetož nětko wona wjedźesche, so běsche jejny muž woprawdźe na dobrym pucźu.

Moriz rano sahe do ßwojeje stareje domisny wotjědźe. Wjeczor posdźe ßo saßo wróczi, sacźucźe měra ßo jemu ſ wobliczа ßwěcźesche.

„Hana“, praji wón, „kak běchu wschitzy pschecźiwo mi tajzy duschni! Pschede wschěm mam tebi wot twojeje macźerje wjele dobreho prajicź, — wona docźakacź njemóže, so tam saßo pschiń-

dźemoj. Haj, Hana, mój tam ſaßo póńdźemoj, ja ßym pola mojeho ſtareho knjeſa pobył, a wón chze mje ſaßo do ßwojeje fabriki wſacź."

Hana płakajo ßwojeho muża wokoło ſchije wſa.

„A duchowny da tebi też wjele dobreho prajicź", Moriz dale rěczeſche.

„Schto, pola teho ßy też pobył?" Hana wjeßeła ſawoła.

„To ßo wě, to tola dyrbjach", Moriz kuſk hańbicźiwy wotmolwi, „ja běch ßo tola njeprawje pſchecźiwo njemu ſadźerżał. Ale nětko je wſchitko ſaßo dobre. Jeno ſo by to naſcha Marka doczakała."

„Wona ßo w njebjeßach nad tym ſwjeßeli", troſchtowaſche Hana.

Potom pak dźěſche won k rowej ßwojeho lubuſchka a płakaſche horze ßylſy. Ale bórſy bu jej jaßne, ſo je Marka wot Boha póßłana była, ſo by wobeju ſtarſcheju na pucź k njebjeßam pokaſała.

Moriz a Hana ßo ſaßo do ſtareje domiſny wróczźiſchtaj, kotraž pak bu jimaj nowa pſches to nowe żiwjenje, kotrež nětk wjedźeſchtaj. Jako pak jimaj Bóh ſa ſarunanje ſa to prěnje dźěczo hiſchcze tſi wobradźi, bu jeju radoſcź doſpołna. Wonaj w nich dźěczi Boże widźeſchtaj, kotrymž mějeſchtaj pucź k njebjeßam pokaſacź, a też wſchitke tſi khodźa po Božich pucźach.

Schtóż pak ßo nad tym pſcheměnjenjom najbóle ſwjeßeli, běſche ſtara wowka, kotraž we wſchěch czaßach ſrudoby wuſtała njebě, ſa ſbóżnoſcź ßwojeju dźěſczi proßycź.

Jeſuß a człowjekojo.

I.

Jeſußowa móz nad człowjekami.

2. Dźiwne ßwědczenje wo Jeſußu.

Bje wſchitkimi ßwědczenjemi, kotrež ßu ßo hdy we wſchitkich czaßach wo Jeſußu wuprajike, je drje to najſpodźiwniſche, kotrež Jan. 7, 46 czitamy: „Nihdy żadyn człowjek njeje tak rěczał, jako tutón człowjek." Schtó je to prajił? Haj, ſchtó? To dźě je runje to najſpodźiwniſche teho ſpodźiwneho ßłowa, ſo je rěczane wot wotroczkow wyſchſchich měſchnikow, wot tych mużow, kotſiż běchu ſ krutej pſchikaſnju póßłani, Jeſußa ſajecź a pſchiwjeſcź. Tucźi mużojo, kotſiż ßo k temu trjebacź dachu, wěſcze najluboſniſchi njeběchu. Woni ßebi wo tym ſbóżniku niczo dobre njemyßlachu. Bjes dwěla běchu jim najhroſniſche wězy wo Jeſußu prajili! A wot teje myßle běchu ßo ſaßlepicź dali; — tak móże naſchczuwanje człowſku myßl wobknježicź. Woni běchu ßebi tajkele ßłowa wot wyſchſchich měſchnikow ßłyſcho prajili: tucźi „wyßokodoſtojni knjeża", kotſiż jim Jeſußa tajkeho wopißachu, dyrbja to wjedźecź. Woni dźě běchu jich duchowni wodźerjo, Jeſuß pak běſche cźěßłowy ßyn ſ Galilejſkeje. — K temu pſchińdźe, ſo mějeſche ſa tych wotroczkow wulku ważnoſcź, Jeſußa ſajecź. Dokonjachu-li to, běchu ßebi khwalby a rjaneje ſaßłużby wěſczi; njedokonjachu-li pak to, mějachu wulke porokowanje ßłyſchecź.

A tola ßo tón dźiw ſta. Jako woni temu ſbóżnikej napſchecźiwo ſtupichu, běchu kaž wobkuſłani pod ſacźiſchczom jeho doſtojneje parſchony; — woni ſaſtróżeni ſtejachu, kaž bychu ſabyli, czeho dla běchu póßłani. Hdyż woni ßwojim wyßokim knježim powjedachu, ſo „nihdy żadyn człowjek tak rěczał njeje, jako tutón", woni ſ prěnja wobßwědczichu, ſchto bě to było, ſchtož bě jich ſatraſchiło. Ale hdyż to ßwědczenje ſ tajkej wuraſnoſczu ſ jich hnuteje wutroby ßo wudobudźe, woni ſ druha też wěrnoſcź wuprajichu, kotraž běſche wjele wjetſcha, hacź ßebi tucźi jednori ludźo myßlachu. Woni, kotſiż wo hiſtoriji człowjeſtwa nimale niczo njeroſymjachu, ſwěrichu ßebi tole prajicź, ſo nihdy żadyn człowjek tak rěczał njeje, jako Jeſuß. Woni ßebi myßlachu, ſo by, hdy by hinak było, to zyły ßwět wjedźecź dyrbjał, ſo bychu też woni to wjedźecź dyrbjeli. A woni maja połnje prawo. Sswědczenje wotroczkow je ważne ßłowo ſ rta wſchědnych ludźi. So Jeſußowe ßłowa tajki pſchewinjazy ſacźiſchcź na tute wutroby ſczinichu, je jenoż wukładowacź ſ teje majeſtoſcze a kraßnoſcze jeho zyłeje parſchony, kotraž ßo w tych ßłowach ſjewi.

Schtoż pak ßu czi wotroczzy wyſchſcheje rady wuprajili, njeje niczo druhe, khiba to, ſchtoż ßu hacź dotal wſchitzy ßwěrni kſcheſcźijenjo na Jeſußowy wobras hladajo naſhonili a Bóh daj, ſo bychu to też wſchitzy czitarjo tutych łopjenkow naſhonili. Jako chzyſche jich wjele wuczobnikow teho ſbóżnika wopuſchczicź, ßo wón japoſchtołow wopraſcha: „Chzecze też wy prjecź hicź?" A ſchto wotmolwichu woni? „Knjeże, k komu póńdźemy? Ty maſch ßłowa wěczneho żiwjenja." Też jim běſche w rěczenju a czinjenju teho ſbóżnika hiſchcze wſchelake czěmne. Ale nad tym ßo njepoſtorkowachu. Wón běſche jich wutroby dobył a duż ßo jemu podachu na dobru nadźiju. — Tak pokaſuje ßo nam nad wuczobnikami ta ßama móz Jeſußoweje parſchony, kaž nad wotroczkami wyſchſchich měſchnikow.

Nimale 1900 lět je ßo wot teho czaßa minyło. Wone pſchińdźechu druhe czaßy a naſtachu druhe waſchnja. Nahlady a myßle wo żiwjenju — kak huſto ßo pſcheměnichu? Ale wěczńje ta ßama woſtanje dźiwna móz parſchony a ßłowow Jeſußowych. To dopokaſacź, wulkeho wuczeneho roskładowanja trjeba njeje. Ta móz je ta ßama nad jednorym wojakom, kaž nad pólnym marſchallom, ta ßama nad najkhudſchim robocźanom tak derje, kaž nad wuczenym profeßorom. Woni wſchitzy — hdyż je hłód po prawdoſczi w nich wotucźił, ſacźuja to ßame, ſchtoż czi wotroczzy wyſchſchich měſchnikow ſacźuchu.

(Pokracźowanje.)

Sswjeczene budź twoje mjeno!

„Sswjeczene budź twoje mjeno!"
Jeſuß wuczi: „Modl ßo tak!"
Tyßazy tak proſcha ſ jenoh'.
Kak ßo móże ſtacź nětk pak,
So ßo bjes ßobu tak hidźa,
Kiż we jenej wěrje ßu,
A hdyż druhich nuſu widźa,
K pomozy jim njepſchińdu.

Proſcha w Jeſußowym mjenje,
Tola jeho ſapréja;
Njekhodźa tu ſa nim żenje,
A ſke ßymo roßßyja.
W ſawiſczi a dwělu khodźa,
W bjesbóżnoſczi, njewěri,
S wußměwzami ßo tu wodźa; —
Pobożny ßo wußměſchi.

Jeſußo! ach pój k nam ſaßo!
Pſchińdź do ßwěta hrěſchneho!
Wobnow njewěrjazych ſaßo,
So cźe maja lubeho!
Twoja luboſcź wſchak ßo hori
K wſchitkim hrěſchnym człowjekam.
Njech nam wěru, luboſcź ſtwori
Jako ſprawnym kſcheſcź'janam!

Symne wutroby njech widźa,
Kajku móz twój kſchiż nam da!
Njech jón ſabłudźeni hidźa,
Jeſuß móz nam podawa.
Jeſu, pomhaj ty ßam jeno
Dobre ßymjo roßßywacź,
So wſchě kraje twojom' mjenu
Khwalbu budźa ſaſpěwacź.

E. H.

Roshlad w naſchim czaßu.

Khěżor je ßo ſ khěżorku do Rheinſkeje provinzy podał a je tam ſ wulkej radoſczu wot wſchěch ßwojich poddanow powitany. Tele dny pſchebywa wón w Metzu a w Straßburgu a ßo wot tam do Karlsruhi poda. W Metzu dźeſche khěżor k měſchczanoſczi, ſo ſtej Metz a jeho wójſko różkny kamjeń ſa němſku wojerſku móz, k temu poſtajeny, měr němſkeho wótzneho kraja, haj zyłeje Europy, kotrehoż ſdźerżenje je jeho kruta wola, ſakitacź.

Pſched krótkim czaßom ßu w Kielu dweju Franzowſow ſajeli, kotrajż běſchtaj do Kielſkeho pſchiſtawa ſ jendźelſkej łódźu „Inſekt" pſchijełoj. Wonaj ſtaj ßebi naſche wobtwjerdźenja w Wilhelmshavenu, na Helgolandu a w Kielu wobhladałoj a ßebi wot nich ryßowanki wſałoj. Hacź ſtaj franzowſkaj ſpionaj, njeje hiſchcze wuczinjene.

Roshorjenoſcź franzowſkich dźěłacźerjow pſchecźiwo jich italſkim towarſcham ßo hiſchcze ſtużiła njeje. W ſkałach pola Nancya ßu franzowſzy dźěłacźerjo Italſkich ſ dźěła wuhnali, jim hrożo,

so kóždeho saraža, kiž dobrowólnje skały njewopuschczi. Italszy ßu ßo na to wotßalili. S tym ßo skhróbliwschi Franzowsojo se žoltej khorhoju, na kotrejž bě ßmjertny nop wosnamjenjeny, do Maremtskich a Perrinskich skałow czehnjechu a tam teho runja Italskich wuczěrichu. Dokelž ßo Italszy njespjeczowachu, ßu ßo pukow sminuli.

Dobre stare a dobre nowe czaßy.

Wot B. P.

„Nè, dźěczi, ja pschi tym wostanu", praji wowka, ßebi se ßwojej swjadkej smorschczenej ruku schědźiwe włoßy hładkujo, „niczo wjazy njeje, kajkež běsche prjedy, stare dobre czaßy wjazy njepschińdu a nowe ßo mi njelubja. Schto by mój njebohi muž prajił, hdyž by to wschitko doczakał; Bóh luby Knjes derje wjedźesche, so ßo wón sa te nowoscze njehodźi, wón by ßo pschejara hněwał, duž jeho radscho domoj wsa k wěczňemu měrej."

„Nó, luba wowka, tak slě, kaž ty jo czinisch, drje tola njeje", mój muž napschecźiwo rěczesche, „ja wschak też runje sahorjena sa tón nowy czaß njejßym, ale wjele dobreho je nam nowy czaß tola pschinjeßł, to dyrbisch pschidacź. Ty dźě ßy mi psched krótkim zyle radoscźiwa powjedała, kak sbožowna je nascha płókaza žona była, so ßydomdźeßacź lět stara ßwoju rentu dostawa. Ssydomdźeßacź lět stara bycź, s wotebjerazymi mozami hischcze na płókanje khodźicź a ßebi wschědny khlěb saßłužicź, lóhka wěz njeje. A pomyßl ßebi na murjerja K., kotryž połdra hodźiny wot jow bydli a dyrbi rano saßo k dźěłu na twarskim měscze bycź a ßebi jenož ßwoju bleschku khofeja a ßwój kusk khlěba a połcza ßobu pschinjeße. Temu budźe też derje, so budźe junu wotpoczowacź móz, hdyž ßydomdźeßacź lět w ßwojich koscźach czuje. — Njesabudź też te pokładnizy k sawěscźenju sa khoroscź, wo nich w starym dobrym czaßu rěcź njebě. Hdyž tehdom khoroscź do khudeje ßwójby pschińdźe, dyrbjachu ßo husto łožo a schaty rospschedacź, so móhli lěkarja a haptyku sapłacźicź a so bychu ßo sežiwili, hdyž sastarař ßwójby khory leżesche. Kak je to nětko zyle hinak! Ludźo budźa derje hladani; też hdyž ßu saßo s khorołoža stanyli, hischcze hriwnu na dźeń dostawaja, doniž dźěłacź njemóža. Njeje to wulke žohnowanje noweho czaßa? Njedyrbjało ßo prajicź: wón je dobry czaß?"

„Haj, to ja pschidam", wotmolwi wowka, „wone ßu dobre postajenja, pschi tych sakonjach je Bóh luby Knjes hłowy a wutroby wodźił, psches nje je wjele nusy a hubjenstwa wotwobrocźeneho. Ale kak njedźakowni ßu naschi ßłužowni, hdyž dyrbja te pjenjezki do pokładnizy płacźicź. Nó, hdyž na to pschińdu, dowupowjedacź njemóžu. Nascha stara Lisa běsche 36 lět pola naß, jako wumrje, Lina dwanacze, jako ßo woženi, a Pětr pjatnacze lět. Tajke něschto ßo wjazy njestawa, tajkeje pschiwißnoscze wjazy njenadeńdźesch. Ssamo pjenjesy, wyßoku msdu chzedźa měcź a pschi tym tola ßebi niczo njenalutuja, wschitko na drastu wudawaju. S dobrej radu jim ani blisko stupicź njeßměsch, woni chzedźa ßami ßwój pucź hicź, a tón dźeja s wjetscha bjes Boha. Haj, stara Lisa — tajkich wjazy njeje, a wona běsche też zyle młoda, jako k nam pschicźeże. Kak wona dźěczi lubowasche, kak ßo wjeßelesche, hdyž listy wot nich pschińdźechu, jako běchu wotrostłe a wjazy w domje njeběchu. To by wona w durjach stejo wostała, hdyž bychmy listy czitali, a hdyž njeby na kónzu rěkało: Wjele dobreho też Lisy, by ju to jara bolało. A Lina běsche też tajka ßwěrna dźowka; běda temu, kotryž by něschto na knježich prajił. Wona ßo jako zyle k nam ßłuschaza czujesche, so by wschitko ‚nasche' mjenowała. Wona by też wschitko tak wobstarała, jako by jejne było. Pětr běsche woprawdźe parla, kaž by jeho mój njebohi muž mjenował. Hdyž też žadyn Elieser njeběsche, kotrehož bychmy póßłacź móhli njewjestu pytacź, móžachmy jemu tola wschitko dowěricź. Wón běsche we wohenju spytany, jako s nanom w bitwischczu stejesche. Nè, dźěczi, tajkich dźenßa njenadeńdźecze, a hdyž my bóle na teho Knjesa nascheho Boha njehladamy, hacź dźenßnischi dźeń ßłužowni na wězy ßwojich knježich, kaž w 123. psalmje rěka, budźe dołho tracź, prjedy hacź budźe nam Bóh hnadny."

W tym dyrbjach wowzy pschihłoßowacź. To wschak ßłužownym njeßměsch najmjeńsche porokowacź, hnydom ßłyschisch: „Ja dźě móžu ßwoje pucze hicź". Ssłužowni ani sa tym njesteja, so bychu ßo w ßłužbje ßwěrni wopokasali. Hdyž pola naß też tak daloko pschińdźe, kaž je we wjetschich městach waschnje, so ßo ßłužowni na schtyri njedźele pschistaja a so móže ßo ßłužba saßo sa dwě njedźeli wupowjedźicź, ßłužowni ani s tym žadanjom do ßłužby njestupja, so chzyli dołho wutracź. Žadyn ßebi wjazy na to njepomyßli, so temu Knjesej ßłuži, a hdyž ßo też wschitko stanje, ßłužownym ßłužbu lubu a lóhku czinicź, woni njechadźa wjazy poddani bycź, kaž 1 Pětr. 2, 18: Se wschej bojoscźu niz jeno dobrym a měrnym knježim, ale też słym.

Mój muž też pschihłoßujo praji: „To wschak je srudna wěz w naschim czaßu a ja ßebi myßlu, so dyrbimy ßwěru to ßwoje czinicź, so bychmy temu wotpomhali. Ja ßebi myßlu, so běschcze wy, wowka, też tajka dobra knjeni, so ludźo radźi pola waß wostachu. Też tehdom ßu hubjeni ßłužowni byli, runje kaž ßu dźenßa hischcze dobri a ßwěrni namakacź. Kaž prajach, my dyrbimy to ßwoje czinicź, so jich na modlazej wutrobje noßymy, a so ßmy jim dobry pschikład. So tak mało lutuja a wschitke pjenjesy sa plundr wudawaja, je jara srudnje, hdyž pak by jednore waschnje we wyschschich schtantach kaž w starych dobrych czaßach wostało, by też delkach lěpje było. Pschewjele człowjekow je psches jich wobstejnoscze žiwych, jedyn chze psches druheho bycź; kóždy ßo prascha, kak je to pschi tajkich niskich dokhodach móžno tajke wulkotne žiwjenje wjescź. S teho pschińdu ludźo do njeporjadnych wobstejnoscźow a wutroba ßo pschi tym shubi do swonkownoscźow."

„Widźisch, luby ßyno, to je to najhórsche noweho czaßa; njewěra pschibjera, czi jeni ßo wjazy sa Bohom njeprascheja, woni žaneho sbóžnika njetrjebaja, druzy chzedźa jemu jeho bójstwo rubicź, — ach, to chze ßo mi s Marju skorźicź: „Woni ßu mojeho Knjesa prjecź wsali." Prajcze mi, kajki budźe teho kónz?"

„Luba wowka, to my njewěmy, ale to wěmy: „Wschak Bóh twój Wótz ßam je, kiž sa wschitko ßo stara, wscho derje wuwjedźe." Ssnano dyrbjesche ßo najprjedy njewěra mózna scźinicź, so bychu ßo wěrjaze dusche saßo sjednocźike, wotucźike a poßylnike, so bychu se ßwojej ßwězu wěry saßo ßwěza na horje byłe. Wěř mi, wone běchu też hubjeńsche czaßy, po sdacźu ßo k lěpschemu wobrocźa. Towarstwa sa kscheścźijanskich młodźenzow, sa młode holzy atd. ßo sałožuja — njeje to snamjo, so wěra hischcze wotemrěła njeje? A na druhich městnach nowe zyrkwje twarja. Kóžda wěza je pucź pokasowařka, porst, kotryž k njebjeßam pokasuje, — nè, wowka, woni twojeho Knjesa prjecź wsali njejßu. Wón je hischcze žiwy w ßwojim kscheścźijanstwje jako wěczny Ssyn Boži, kiž shubjenych pyta a někotru wowzku s czernjow domoj pschinjeße. Tak rosrěczowajo ßo nam bórsy wjeczor miny."

„Pomhaj Bóh" je wot nětka niz jenož pola knjesow duchownych, ale też **we wschěch pschedawařnjach „Sserb. Nowin"** na wßach a w Budyschinje dostacź. **Na schtwórcź lěta** płacźi wón **40 np., jenotliwe czißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Pscheproschenje.

Sswjedźeń sa snutskowne mißionstwo

směje ßo

wutoru 12. septembra w Hodźiju.

Sserbska Boža ßłužba ßo popołdnju w dwěmaj a němska popołdnju w schtyrjoch sapoczňje. Sswjedźeńskaj prědarjej budźetaj na ßerbskim k. farař **Golcz** s Budyschinka a na němskim kemschenju k. farař **Ssykora** s Minakała.

Wschitkich, kiž maja wutrobu sa tutón ważny a wulzyschnje nusny skutk zyrkwineje luboscze, s blisko a s dala najwutrobnischo pscheproschuje

zyrkwine prjódkstejeřstwo w Hodźiju.

Lic. theol. **H. Imisch**, farař, pschedßyda.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; ßoburedaktor: farař Gólcz w Budyschinku. Czischcź a naklad Ssmolerjez knihiczischczěrnje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 38.
17. sept.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

16. njedźela po ßwj. Trojizy.

Mat. 7, 1—5: „Njeßudźcźe, so byschcźe wy njebyli ßudźeni. Pschetoż s kajkimž ßudom wy ßudźicźe, s tajkim budźecźe wy ßudźeni; a s kajkejž měru wy měricźe, s tajkej budźe wam saßo měrjene. Schto pak widźisch ty tu cźěsku w ßwojeho bratra woku a teje rjady w ßwojim woku njepytnjesch ty? Abo kak móżesch ty k ßwojemu bratrej rjeknycz: njech ja tebi tu cźěsku s twojeho woka wuczahnu? A hlaj, rjada je w twojim woku. Ty jebako, wuczehń prjedy tu rjadu se ßwojeho woka a potom dohladaj ßo, so by tu cźěsku se ßwojeho bratra woka wuczahnył.“

Ssudźenje njecha tón Knjes s zyła sakasacz. Kak bychmy hewak jeho ßłowo: Hladajcźe ßo falschnych profetow! dopjelnicz móhli, jeli so njeßměli s zyła ßudźicz? Wschak je dar ßwjateho Ducha, so my duchow rosdźělimy a my njenamakamy ßo do wschelakich cźłowskich měnjenjow, jeli so nimamy niczo wot tuteje khmanoscźe. Njeßudźcźe, so byschcźe wy njebyli ßudźeni; to budźemy drje srosymicz, hdyż na ßwoje swuczene waschnje, druhich rosßudźicz, kedźbujemy. S wjetscha rěczimy tak wo druhich, so najprjedy to, schtoż je słe na nich, wusběhujemy. S wjetscha ßo jako farisejski wysche złonika stajimy. Cźežko jeno to dobre, schtoż ßo w druhim namaka, pschipósnawamy. Sawiscz napjelni nasche wutroby. My njemóżemy cźerpicz, so bliżschi někajku khwalbu psched nami ma. Duż jeho rad we wocźomaj druhich pomjeńschujemy a jemu ßwoje pschipósnacźe sapowjedźimy. Pschecźiwo tajkemu njelubosnemu sadźerżenju praji tón Knjes, kiż je hižo prjedy cźichich a měrnych sbóżnych khwalił: Njeßudźcźe, so byschcźe wy njebyli ßudźeni. O so njebychmy nihdy na to ßłowo sapomnili pschi ßwojich wschědnych rosrěczowanjach! Tak husto wschak wo druhich rěczimy a schtoż mamy prajicz, je s wjetscha skórżba abo ßamo hanjenje a pschißłodźenje. Tak rěcza knjeża pschecźiwo cźeledźi, cźeledź pschecźiwo knjejstwu, jedyn ßußod pschecźiwo druhemu, ßwětny cźłowjek pschecźiwo wěrjazemu, wobrocźeny pschecźiwo njewobrocźenemu dla bjesbóżnoscźe. Ale kak mało samóże cźłowjek prawje ßudźicz. Skutk drje wón widźi a ßudźi po nim, ale kak we wutrobje wonhlada, to wón njewě; wón njewě niczo wo tym, kak wulke je spytowanje było, hacz druhi njebu hakle po dołhim bědźenju pschewinjeny, hacz wón prawje wjedźische, schtoż rěczesche abo cźinjesche. Tola ma ßo wobskorżicz a ßudnik s nim. Duż njeßudźcźe; s kajkejž měru wy měricźe, budźe wam saßo měrjene. Kajkiż ßy pschecźiwo bliżschemu, tajki je Bóh tón Knjes pschecźiwo tebi. Jeho je ßud. Wón njeßmilneho wustorczi se ßwojeho kralestwa. Duż dyrbimy hižo ßwoje dla, hdyż chzemy pschecźiwo nam ßamym ßmilni bycz, tež pschecźiwo bliżschemu ßmilni bycz. My wschak njemóżemy snjescz, so naß jako tajkich wosmu, kajzyż ßmy; my wschak żadamy, so bychu nam wodawali, wscho k lěpschemu wobrocźeli, schtoż rěczimy a cźinimy, a pschikryli, w cźimž shrěschimy. Wschitko, schtoż wy chzecźe, praji tón Knjes, so bychu wam ludźo cźinili, to cźincźe wy jim tež: to je tón sakoń a cźi profetojo.

A wscho, schtoż ßebi wot Boha wuproßymy, to dyrbimy tež naschemu bliżschemu popschecz.

Tola by něchtó napschečiwicź mohł: Njejßmy ßwojemu bratrej winojczi, jeho wot ßwojeho smylka wußwobodźicź? Sawěsćze je to pschißłuschnosćź wěrneje bratrowskeje lubosćze, ale to njeßmě ßo stacź w tamnym ßamoprawym ßudźenju teho bližscheho. Duž tón Knjes dale praji: Schto pak widźisch ty tu cźěsku w ßwojeho bratra woku a teje rjady w ßwojim woku njepytnjesch ty? Móže bycź, so bratr w ßwojim woku cźěsku ma. Duž njewidźi wjazy prawje pucź Božich kasnjow a samyli ßo wot njeho. Ale hdyž my ßo nětk na njeho damy, so bychmy jeho ßudźili a satamali, dha mamy my rjadu w ßwojim woku. Pschečiwo naschej hordosćźi, kotraž panjeneho bratra na měsćze satama, je jeho pad jeno něschto ßnadne, kaž cźěska pornjo rjadźe. Kak móżesch, rjeknje Khrystuß, k ßwojemu bratrej prajicź: Njech ja tebi tu cźěsku s twojeho woka wucźahnu. A hlaj, rjada je w twojim woku. Kak dha je móżno s tutej rjadu, se ßwojej njeßmilnosćźu, hordosćźu a ßamoprawdosćźu teho druheho sahojicź? Njebudźemy jeho wjele skerje sranicź a jeho sahojenje njemóżne cźinicź?

Ty jebako, woła tón Knjes na tajkeho cźěskußudźazeho cźłowjeka, wucźehń najprjedy tu rjadu se ßwojeho woka a potom dohladaj ßo, so by ty tu cźěsku se ßwojeho bratra woka wucźahnył.

Kak pak to cźinicź? Moji lubi, to njemóżemy ßami se ßwojej mozu. Se ßwojimi najlěpschimi pschedewsacźemi njemóżemy rjadu se ßwojeho woka wucźahnycź, ßebi lubosćź dobycź k Bohu a k bližschemu. Jedyn to móże, Jesuß Khrystuß, tón dobry lěkar sa wschě khorosćze. Wón sahoji wschu schkodu. Pytajmy pola njeho sahojenje nascheje khorosćze; hromadźe se ßwojim bratrom chzemy to cźinicź, ßo k njemu wołacź, jeho lubowacź a ßo jemu dowěricź. Hamjeń.

Jesuß a cźłowjekojo.

I.

Jesußowa móz nad cźłowjekami.

(Pokracźowanje.)

W cźim wobsteji potajnstwo tuteho sacźischcźa, kotryž Jesuß nad cźłowjekami cźini? Bjes dwěla w tym, so cźi, kotsiž ßo jemu w lubosćźi bliźa, srosymja abo tola sacźuja, so w tym cźłowjeku Bóh ßam jim napschečiwo stupi, a so je temu Bóh-cźłowjekej móz data, kóżdu duschu s hubjenstwa won a horje k njebjeßam posběhnycź. Pschi tym wostanje — cźłowjekojo ßo najmóznischo k temu cźehnjeni sacźuja, kotryž móże jim najwjazy dacź.

My pak tu na prěnim měsćze wo tym rěcźecź njechamy, schto Jesuß cźłowjekam dawa, hacź runje mamy to też rospominacź. Nasch prěni wotpohlad je, pokasacź, kak wón s cźłowjekami wobkhadźuje, schto to je, s cźimž ßebi wutroby dobudźe a s dźiwnej mozu k ßebi cźehnje. Haj, to chzemy wopomnicź, so też my sa nim khodźo a psches jeho Ducha pomoz nawuknjemy s naschimi ßobucźłowjekami wobkhadźecź, kaž ßo ßłuscha. — Tak chzemy ßebi po rjadu wobhladacź, kak Jesuß s khorymi a se strowymi, s khudymi a s bohatymi, s wucźenymi a s dźěćźimi, s pschečźelemi a s njepschečźelemi, s wěrjazymi a s khabłazymi, dwělowazymi ludźimi wobkhadźuje. Ale ja ßebi myßlu, so my to jenotliwe lěpje a rucźischo sapschimnjemy, hdyž s wopředka w shromadnym wobrasu pschewidźimy, schto je potajnstwo jeho mozy nad cźłowjekami. Duž ßo najprjódźy powschitkownje praschejmy: „Kajźy cźłowjekojo cźinja tajki sacźischcź na naß, so ßo jim dowěrimy?"

3. K komu masch dowěrjenje?

Bjes dwěla cźělna rjanosćź mózny, husto kuśłarśki sacźischcź na druhich cźini. Tak móże też rjenje spěwazy hłóß ludźi wulzy sahoricź. Tak móża też duchapołni ludźo se ßwojim duchom naschu wutrobu khwilu sapschimnycź. Tak móże cźłowjek se ßwojej wědomosćźu wulki sacźischcź na tych cźinicź, kotsiž ßu wokoło njeho, a wschelakim s wužitkom bycź. Ale wěsta wěz je, so móże ßo te kubło też pola cźłowjeka namakacź, kotryž je zyle niski w ßwojim smyßlenju a kotryž je ßebicźny w ßwojej wutrobje. S tym je dopokasane, so to woßebnosćze njejßu, kotrež moju wutrobu dobudźa. Też daloko myßlicź njetrjebamy a ßo dopomnimy, so druhdy cźłowjekojo, kotsiž najhłubschi sacźischcź na naß cźinjachu a kotrymž my swólniwi ßwoju wutrobu wotewrichmy, wot woßebnosćźow, w ßwěćze tak wulzy khwalenych, mało abo niczo njemějachu. Duž dyrbi to s něcźeho druheho wukhadźecź. Ale schto to je?

Woprawdźity hłubokopschimazy a wutrobudobywazy sacźischcź móże pschezo jenoź cźiste a njeßebicźne smyßlenje cźinicź — cźłowjek, kotryž s lubosćźu wěrnosćź a wěrnosćź s mudrosćźu sjednocźa. Dyrbju-li ßo cźłowjekej dowěricź, je to prěnje, so ßym pscheßwědcźeny: wón je mój ßwěrny pschečźel; wón chze mi jenoź wužitk pschinjesćź, niz pak wote mnje wužitk cźahnycź; wón to ženje wopak wužiwacź njebudźe, hdyž jemu ßwoju wutrobu wotewrju.

Ja ßebi wot cźłowjeka žadam, kotremuž chzu ßo dowěricź, so wón mi prawje rosymi. Tajke srosymjenje pak s lubosćze wukhadźa. Lubosćź, kotraž ßo do druheho nuts myßli, je macź wobsbožazeho pósnacźa cźłowjekow. Niz kóżde pósnacźe cźłowjekow pschinjeße dowěrjenje. Cźert też cźłowjekow snaje a wón to k temu wužije, so by cźłowjekow wobskorźił a skasył. (Cźitaj sapocźatk knihow Hiobowych.) Cźłowjekojo khětsje smylki ßwojich ßobucźłowjekow pósnaja. Tajkich je, kotsiž hnydom na cźłowjeku widźa, schto je w nim a schto jemu pobrachuje. Kóżdy rad tajkim s pucźa dźe. Njeßebicźna, ßmilna lubosćź pak wutrobu dobudźe, wutrobu wabi, so ßo wottamknje a po tym pucźu cźłowjeka pósnaje.

Pschi tym wschěm pak ta lubosćź bjes wužitka wostanje, hdyž njeje sjednocźena s wěrnosćźu a ßwjatej khutnosćźu. Na pschikład: ty masch s cźłowjekom cźinicź, kotryž ßo dla cźeźkeje winy, kotruž je na ßo skožił, tyschi. Dobudźesch ßebi ty na njeho sacźischcź, hdyž ty jemu we wschej ßmilnosćźi rosestajesch, so to tak sko njeje, so ßu ßo tawsynty druhich cźłowjekow cźeźscho pschehrěschiłe, bjes teho so bychu ßebi cźeźke ßwědomnje teho dla cźiniłe? „O ty hubjeny troschtarjo", tón praji a ßo wotwobrocźi. Abo wón twój „troscht" do ßo ßrěba a potom? — haj potom ßy ty jemu s pscheradnikom. Woprawdźe, tón tyscheny ßebi žada, so ty zyłu hłubokosćź jeho hrěcha s nim sacźujesch a pschi tym wschěm na nim njesadwělujesch, so by jeho wopacźny pucź jenoź satamał, ale so by jemu pucź k wumoženju pokasał.

Hrěch satamacź a hrěschnika posběhnycź, to móże jenoź tón cźłowjek, pola kotrehoź ßu lubosćź a ßwjata khutnosćź, poniźnosćź a wěrnosćź sjednocźene. Wěste a jaßne dyrbi też bycź, kotry pucź wjedźe k wumoženju. Schtó chze ßo sa dusche druhich staracź, dyrbi wjedźecź, schto wón chze a schto ma cźinicź. Hdyž my k lěkarjej pschińdźemy, a jemu naschu khorosćź rospowjedamy, my wot njeho wocźakujemy, so je ßebi wón wo ßrědkach, kotrež dyrbja nam pomhacź, połnje jaßny. Hdy by wón tak powjedał: „Haj, tu by operazija dobra była, ale ta wam wulku bolosćź nacźini — ja ßym s lěkarśtwom w tajkich padach też dobre nashonjenje cźinił" — njewěrno, wot tajkeho lěkarja ßo my s njedowěrjenjom wotwobrocźimy: „Ja ßo sa to dźakuju, to chzedźa na mni spytacź, schto by wuspěch měło."

Po tajkim je jich wschelakich po sdacźu napschečiwnych woßebnosćźow trjeba, hdyž chzesch na druheho sacźischcź cźinicź. Cźim ßylnischi je cźłowjek w ßwojim smyßlenju, cźim móznischi budźe jeho sacźischcź.

Ale tajkeho smyßlenja njenamakasch w žanym cźłowjeku na semi. Jěd ßebicźnosćze je naß wschitkich skasył. Ssebicźnosćź je ßo dobyła do wutroby, so też te najlěpsche dary kasy. Hdyž ßy też ßmilny, ßebi tola wobliczujesch, hacź mohł też wužitka s teho měcź. Też tam, hdźež je lubosćź najcźisćźischa — ja ßebi myßlu na macźěrnu lubosćź — kak pobrachujetej też tam husto mudrosćź a ßwjata khutnosćź! Kelko wopacźneje mjehkosćze pschečźiwo dźěćźom.

A hischcźe jene naspomnju. Kóżdy, kotryž cźłowjekow snaje, wě, so kóżdy krócź jena rjana woßebnosćź cźłowśkeho smyßlenja druhu napschečźiwnu wusamkuje. Schtóź ma wulke myßle wo ßwěćze, sa małe wězy jaßneho wóczka nima. Scźěrpliwy skoro ženje kruty njeje; krutemu pobrachuje scźěrpliwosćź. Pschečźelny cźłowjek cźicheje myßle dar nima, hdźež je trjeba, też wustupowacź.

Wschudźom njedospołnosćź. Žadyn Luther, žadyn Moltka ßo wuwsacź njemóże. Hdyž pak ma kóżdy ßwoje smylki, też žadyn khmany njebudźe s prawej jaßnosćźu a wutrobitosćźu se ßwojimi ßobucźłowjekami wobkhadźowacź. My na pschikład wěmy, so je ßylsa ßmilnosćze nad sabłudźenym wulka móz. Hdyž pak ßebicźnemu, ßamoprawemu cźłowjekej ßo też tak bližimy, jemu hubjenu

ßłužbu wopokasamy. Tu by krute ßłowo do ßwědomnja rěčzane s wjetschim wužitkom było. Cźłowjeka sesnacź a jemu tak napscheczźiwo stupicź, kaž ßebi to jeho wutroba žada — móže jenož jedyn, tón, w kotrymž połnoscź wscheje mudroscźe a luboscźe bydli.

(Pokračzowanje.)

S nětczźischeho ßlubjeneho kraja.

Schneller, Bethlehemski evangelski duchowny, pische tole:

W Palästinje ßo pschi kóždym kupowanju jara handluje, hdyž njechasch sjebany bycź. Psched krótkim chzych w Bethlehemje sa ßwojeho pscheczźela něschto wurěsane s wolijoweho drjewa kupicź. Arabiskeho pschekupza ßo sa płaczźisnu wopraschach. Wón wotmolwi: „Hewak 100 pijasterjow, ale dokelž ßy ty, jenož sa 70.“ Budźich nětko hłupy był, kaž někotryžkuliž puczowar, kotrychž lětnje wjele tyßaz do kraja pschińdźe, budźische pschekupz ßwoje 70 pijasterjow dostał a mały dar hischcźe k temu. Mi pak běsche ta wězka pschedroha. Pschemyßlich ßebi, so mam s arabiskim wikowarjom cźinicź, a ßadźich 12. Na tym žałoßne stróžele pola pschekupza. Wón ßo na njebjeßa a na semju roczźesche, so by wjazy hacź połojzu shubił. Hdyž dołho doscź s nim rěčzach a handlowach, jeho skónczźnje stejo wostajich. Jeniczźki dźeń sańdźe, duž pschekupz ke mni do domu pschińdźe, a mje proschesche, so bych jemu tola to wurěsane drjewo wotkupił. Ja ßo jeho wopraschach: „Kak wjele ßebi dźerźisch?“ Wón wotmolwi: „14 pijasterjow.“ „Derje“, jemu te pjenjesy na blido ßadźich, „tu je masch“. Nětko běch ßebi teho wěsty, so ßym dobru kup sczźinił. Po někotrych dnjach pak shonich, so wón hewak tu wěz sa 10 pijasterjow pschedawa.

Chzesch wot někoho něschto wjetsche kupicź, dom, polo atd., dha ßo cźi ta wěz s wjetscha najprjódzy darmo jako dar poskiczźi. W lěcźe 1884 póßłach w mjenje Jerusalemskeho towarstwa tsjóch wobhonjerjow do Hebrona, so bychu to město wobhladali a je-li někak móžno, dom wotnajeli, so by ßo w nim mißionstwo sakožiło. Naschi wobhonjerjo psches rjany doł Eskol, w kotrymž běschtaj něhdy Josua a Kaleb, israelskaj wobhonjerjej, cźahnykoj, do Hebrona jěchachu a běchu po dołhim pytanju skónczźnje wot sultanoweho sastojnika, efendija, pscheproscheni, so bychu do jeho doma sastupili, kotryž chzysche wón pschenajecź. S nim do jeho doma sastupichu a hdyž běchu ßebi po tukrajnym waschnju s najmjeńscha 10 krócź „dobry wjeczźor“ pscheli a wo wschelakich pódlanskich wězach těczźeli, pschińdźechu tak pschipódla, kaž by to něschto cźiscźe pódlanske było, tež na tón dom. Dom ßo jim derje lubjesche a duž ßo sa płaczźisnu praschachu. Woni jemu prajachu: „My chzemy płaczźicź, schtož je prawe, schto ßebi myßlisch, so je dom winojty?“

Efendi: „Schto? Wy chzecźe płaczźicź? Ně, moji knježa, ja chzu wam zyły dom darmo dacź.“

Wobhonjerjo: „My ßo cźi jara dźakujemy sa twoju pscheczźelniwoscź a luboscź. Ale njechamy dom darjeny měcź, my chzemy płaczźicź, schtož je prawe.“

Efendi ßo pak ponižnje pokłoni a rjekny:

„Schto? Je to nasche pscheczźelstwo, so dyrbimy ßo sa pjenjesami praschecź? Ně, ja chzu wam dom darmo dacź a ßam ßo ßobu.“

Naschi: „Ty ßy pscheczźelny muž. Ale praj nam tola płaczźisnu, bychmy rad widźeli, schto ßebi dźerźisch.“

Efendi: „Ssebi myßlicź njeßmědźa, so na pjenjesy hladam. Ale rjany wschak mój dom je.“

Naschi: „Haj, ale schto ßebi sa njón dźerźisch?“

Efendi: „Schto ßu pjenjesy bjes wami a bjese mnu? Njejßmy my pscheczźeljo? Ale, to wschak je wěste, to je rjany dom a je s najmjeńscha 100 napoleondorow sa wotnajecźe winojty.“ Wulke dźiwanje pola naschich wobhonjerjow; skónczźnje, hdyž běchu ßo wot ßwojich stróželow trochu shrabali, dźachu k njemu: „Ně, to je pschewjele, tak wyßoko hicź njeßměmy, spuschcź ty něschto.“ Ale, runjež hodźiny dołho s nim rěčzachu a handlowachu, ßo tola nawabicź njeda, so by ßwoju płaczźisnu ponižił; a tón ßamy muž, kiž chzysche s wopředka dom darmo dacź, nětko tak krucźe na ßwojim žadanju wobsta, so hischcźe rjekny, so ani koproweho pjenježka wot žadanych 100 napoleondorow njespuschczźi. Naschi dyrbjachu teho dla s prósnymaj rukomaj sa ßo woteńcź. Duž na dompuczźu, połnu hodźinu wot Hebrona, pola wjeski Halhul, sa nimi jěsdny pschijěcha, so bychu ßo sa ßo wróczźili. Efendi běsche ßebi wěz pschemyßlił a chzysche dom sa 70 napoleondorow dacź. Ale tež tak wyßoko naschi hicź njeßmědźachu. Hakle, pische Schneller, hdyž běch tuteho efendija wjazy dnjow w ßwojim domje sa hoscźa poměł a běch s nim hodźiny dołho jeho dom kupował, pschi cźimž by wón sa ßo husto ßlubił, so chze dom darmo dacź, ßym jeho tak daloko pschinjeßł, so nam dom sa 50 napoleondorow wostaji. — Komu njeby pschi tym do myßlow podawk pschischoł, kiž je ßo 4000 lět prjedy w tym ßamym měscźe Hebronje stał? Cźitaj 1 Mójs. 23. Abrahamowa mandźelska Sarah běsche wumrjeła. Wón chze ju w Hebronje na polu w jamje Machpalach khowacź. Tuto polo ßłuschesche Hethithskemu mužej Hephronej. Duž proßy Abraham Hephrona, so by jemu to polo pschedał sa pjenjesy, kaž wjele je polo winojte. Hephron pak wotmolwi: „Niz tak, mój knježe, ale ßłysch mje. Ja tebi to polo darmo dam, k temu tu jamu, kotraž na nim je, k pohrjebanju twojeje morweje.“ Duž pokhilesche ßo Abraham a dźesche: „Chzesch-li ty mi to wotstupicź, dha proschu tebje, wsmi pjenjesy wote mnje sa to polo, kotrež ja cźi dam, dha chzu ja ßwoju morwu tam pohrjebacź.“ Duž wotmolwi pscheklepany Hephron Abrahamej: „Mój knježe, poßłuchaj mje, to polo je 400 sekelow winojte, ale schto je to bjese mnu a bjes tobu? Pohrjebaj ßwoju morwu.“ Abraham poßłuchasche Hephrona a wotwaži jemu te pjenjesy.

Njeje to spodźiwne, so je ßo podobny podawk 4000 lět posdźischo w tym ßamym měscźe Hebronje stał na nimale to ßame waschnje? Tak ßu wobstejnoscźe ßlubjeneho kraja hacź do nowischeho cźaßa we wschelakim nastupanju te ßame wostałe.

Sboże khudeho muža.

Jan Wesley powjedasche junu, kajki sacźischcź je khudy muž na njeho cźinił, kotryž běsche s wrótnikom pschi gymnasiju. Tón khudy muž pschińdźe junkrócź w nozy do Wesleyjoweje stwy a praji:

„Knjes Wesley, ja bych s wami rad něschto poręczał.“

Jako ßo Wesley kusk hněwny praschesche, cźeho dla tak posdźe jeho wobcźežuje, wón sa ßo praji:

„Jeno mało ßłowczźkow bych s wami poręczał.“

Knjes Wesley ßebi s nim mały žort dowoli a praji:

„Jano, dźi dom a woblecź ßo twoju druhu ßuknju, potom pschińdź sa ßo a rěcź so mnu.“

„Tale ßuknja je jeniczźka, kotruž na ßwěcźe mam a ja ßo Bohu sa to dźakuju.“

„Jano“, praji knjes Wesley, „ty ßo mi tajki njesdasch, jako by hłódny był, dźi dom a powjeczźerjej“.

„Ja dźenßa niczźo měł njejßym khiba kusk symneje wody“, jemu Jan wotmolwi, „a ja ßo Bohu sa to dźakuju“.

„Ale Jano“, dźesche knjes Wesley, „nětko je posdźe; ty budźesch dyrbjecź wonkach wostacź a schto budźesch ßo potom Bohu dźakowacź?“

„Ja chzu ßo jemu dźakowacź“, praji Jan, „a hdyž tež koža nimam, so bych ßo do njeho lehnycź mohł“.

„Cźeho dla, Jano? Kak to je?“

„Ja chzu ßo jemu dźakowacź, jeno so mam ßuchi kamjeń, na kotrymž móžu ležecź.“

„Jano“, praji na to knjes Wesley s wulkim spodźiwanjom, „ty ßo Bohu dźakujesch, hdyž ßo niczźo woblez nimasch, ty ßo jemu dźakujesch, hdyž koža nimasch, so mohł w nim wotpoczźowacź, ty ßo jemu dźakujesch, hdyž niczźo jěscź nimasch. Ja póśnacź njemóžu, sa cźo masch ßo dźakowacź.“

„Ja ßo dźakuju“, praji khudy muž, „ so je mi žiwjenje dał, a wutrobu, jeho lubowacź a žadanje, jemu ßłužicź“.

To krótke rosręczźowanje s khudym mužom knjesa Wesley pscheßwědczźi, so dyrbi tola na wěrje něschto bycź, schtož běsche jemu hischcźe njesnate a cźinjesche trojaki sacźischcź na jeho smyßlenje a k jeho posdźischemu wobrocźenju wjele pomhasche.

Ty pak, luby cźitarjo, kiž ßy wot małoscźe Boha a jeho sbóžnychczźinjazu wěru nawuknył, ßłuž jemu s dźakownej wutrobu kaž tón khudy muž a podaj ßo jemu s cźěłom a duschu a nałož wobej k Božej cześcźi a dźakowanju, kaž tež k lěpschemu bližscheho a spěwaj:

O Knježe, twoje dary ßu,
Schtož ßym a wscho schtož samožu
Tu na tym hřeschnym ßwěcźi.
Daj, so bych, kaž ßy pschikasał,
Wscho k cześcźi s dźakom wužiwał
A k ßłužbje twojich dźěcźi!

Potom budźe Bóh twoje cźěło a duschu na ßndnym dnju s kraßnymi mozami wuhotowacź a wupyschicź, njech ßy tehdom hischcźe žiwy abo hižo wumrjeł a budźesch do sbožowneho schtanta

pscheßadźeny, so budźesch ßo wěčnje nad tym wjeßelicź a twojeho Boha khwalicź, cześcźicź a posběhowacź a s dźakom spěwacź:

„Tón Knjes je wulke wězy nad nami cźinił!
Tón Knjes je wulke wězy na mni cźinił, teho dla ßo ja wjeßelu.“

Roshlad w naschim cźaßu.

Khěźor je w jara pschecźelniwym liscźe Elsasko-Lothringskim ßwój dźak sa ßwjedźeńske, horliwe powitanje wuprajił. Wone je jaßne snamjo sa to, so Elsasko-Lothringszy pocźinaja ßo na ßwoje pschiwißowanje s khěźorstwom swucźicź. Franzowszy ßu drje teho dla jara sli a ßwarja na naß w ßwojich nowinach. So je khěźor italskeho krónprynza k manevram pscheproßył, wobhladuja jako pschewulku hańbu sa nich. Żaruja tež jara wo njeßwěrnoscźi Elsasko-Lothringskich bratrow. Nětko wocźakuja wopyt ruskich wójnskich łódźow w Toulonje a njewjedźa, kak ßo sadźerźecź s wjeßelom na ßwojich swjaskarjach.

Kral Albert je němskeho kronprynza à la suite t. r. bjes cźeßnymi offizěrami 2. grenaděrskeho regimenta stajił.

Schwediski lud je wóndano dźeń sawjedźenja zyrkwineje reformazije, na kotrymž je ßo zyły kraj sjawnje k lutherskej wěrje pósnał, ßwjatocźnje wobeschoł. W mjenje nascheho khěźora je ßo tež prynz Friedrich Leopold na ßwjedźenju w Upsalje w Schwediskej wobdźělił.

Mißionski ßwjedźeń w Hodźiju.

Ważny dźeń se sańdźenej wutoru jako s 3. dnjom kermusche sa Hodźijsku woßadu saßwita. Kóźde lěto ßerbska duchownska konferenza jako pobocźne towarstwo snutskowneho mißionstwa sa ßerbske woßady ßwój ßwjedźeń snutskowneho mißionstwa ßwjecźi. Dokelź běsche wot wschelakich to żadanje ßo wuprajiło, so bychu rad Hodźijski ponowjeny Boźi dom wohladali, ßo sa městno ßwjedźenja Hodźij postaji. Bóh běsche po dlěźschim deschcźowym cźaßu saßo rjane wjedro wobradźił. Duž żadyn dźiw njebě, so niz jenoź s woßady, ale tež s dalschich stron pschecźeljo snutskowneho mißionstwa s bohatymi ßywami do Hodźija khwatachu. Sserbska Boźa ßłużba ßo popołdnju w 2 hodź. sapocźa. Hdyź bě ßo ßwjedźeń saswonił, posawnistojo s nascheho balkona s wyßokeje wěże khorale piskachu a wulkotny cźah schulskich dźěcźi, doroscźeneje młodźiny, Hodźijskeho a Cźerwjenonoßliczanskeho towarstwa, wohnjoweje wobory, gmejnskich a zyrkwinych pschedstejicźerjow psched faru po tam shromadźenych duchownych, kotrychź bě ßo 24 seschło, pschicźahny. Wot tam dźěsche pschesß wjazy cźeßnych wrotow do zyrkwje. Zyrkej ßama, kaź je to druhdźe waschnje, s wěnzami wupyschena njebě, dokelź je nětko ßama na ßebi wulzy rjana a by pschesß napowschenje wěnzow a pletwow jenoź cźerpiła. Ale wschě městna a khody běchu pschepjelnjene s ludźimi. Sswjedźeńske ßerbske prědowanje dźerźesche knjes farar Golcź s Budyschinka wo Mat. 4, 14, a wukoźowasche, so je Jesuß heßło snutskowneho mißionstwa; pschetoź my widźimy 1. so wonkach wulki lud steji, kiź na jeho pomoz cźaka, 2. so s njeho móz luboscźe wukhadźa, kiź pomha, 3. so budźa wschitzy k njemu dowjedźeni sahojeni. Na němskim kemschenju, k kotremuź naß saßo ßwjedźeński cźah wjedźische, běsche se ßwjedźeńskim prědarjom k. farar Ssykora s Minakała. Na podłoźku Mat. 20, 6. 7. wo tym rěcźesche, so je nasch dźenßnischi ßwjedźeń ßwjaty hłóß Boźi 1. k pokorjenju dla nascheho dotalneho sakomdźenja, 2. k dopjelnjenju nascheje kschescźijanskeje pschißłuschnoscźe a 3. k wjeßełej nadźiji na rjanu msdu. Wobaj prědarjej běschtaj s hłubiny Boźeho ßłowa a se źiwjenja cźerpałoj a, se ßwojim prědowanjom ßamaj s luboscźu k mißionstwu sahorjenaj, móznje wo poßłucharjow wutroby kłapaschtaj. Żadyn dźiw, so woßada s njepschetorhnjenej nutrnoscźu na rjane ßłowa prědarjow kedźbowasche. Po prědowanju natwari k. kantor Kozor na wobojim kemschenju s rjanej schtyrihłóßnej ariju, kiź schulske dźěcźi s muskim a źónskim khorom spěwachu, woßadu. Woktarna Boźa ßłużba bu wot kk. fararjow Kubizy s Bukez, Gudy s Lubija, Mrósaka s Hrodźischcźa a Mrósaka s Budestez wobstarana. Kollekta do schkliczkow, kiź ßo wot duchownych a Hodźijskich zyrkwinych prjódkstejerjow dźerźachu, je 362 mk. 38 np. wunjeßła. — Sswjedźeń je ßo, schtoź mamy ßo pschede wschěm jeho wobhladniwemu sarjadowarjej, k. fararjej lic. theol. Jmischej, dźakowacź, jara derje radźił. Woßada je se ßwojim bohatym wopytom a se ßwojimi darami pokasała, so ma, kaź sa swonkowne mißionstwo, kiź ßo sa póhanow stara, tež sa snutskowne mißionstwo, kiź cźělnej a duchownej nusy pola naß wotpomhacź pyta, wutrobnu luboscź. Bóh daj, so pschesß prědarjow sahorjena luboscź k niskim a hubjenym njeby wuhaßła.

Ptacźk w zyrkwi.

Na jenym cźopłym njedźelskim ranju běchu zyrkwine durje swocźinjane. Duź pschi Boźej ßłużbje ptacźk do zyrkwje pschilecźa a lětasche wschelake hłoßy ßłyscho pschi woknach wokoło. W ławzy źona ßedźesche, kotraź bě wo ßwojim hrěschnym hubjenstwje hłuboko pscheßwědcźena a hiźo dlěźschi cźaß měr sa ßwoju duschu pytasche. Wona ptacźka wuhlada a jeho se ßwojimaj wocźomaj pschewodźesche, kak wón wot jeneho wokna k druhemu lětasche, so by saßo won pschischoł. S kóźdym woknom, haj s kóźdym woknjeschkom spytasche wulecźecź. Bjes tym, so ptacźk wot jeneho wokna k druhemu lětasche, ta źona ßama pschi ßebi praji: „O ty hłupy ptacźko! Cźeho dla ßo takle prózujesch, tam wonkhód namakacź? Njejßu durje schěroko wocźinjene?“

Jako pak běsche ßo ptacźk zyle wuspróznił, so ßo wjazy horjekach sdźerźecź njemóźesche, ßo dele do zyrkwje puschcźi a wocźinjene durje wuhlada. Duź hnydom won slecźa a wjeßeły, so je wußwobodźeny, radoscźiwy khěrlusch na schtomowych hałosach ßedźo sanjeße.

Jako bě ptacźk won, ßo źonine myßle saßo na pósnate hrěschne hubjenstwo wobrocźichu. Sskowa prědarja wona snutskowneho njeměra dla srosymicź njemóźesche. Wona ßama pschi ßebi praji:

„Ja ßym runje tak cźiniła, kaź tón hłupy ptacźk. Ja pytach měr, ale po zyle wopacźnych pucźach a prózowach ßo s hrěschneho wotrocźkowstwa pschesß wschelake pomozne wězy ßo wußwobodźicź, — schtoź pak běsche podarmo. W Khrystußu mamy durje a jenicźku pomoz. S jeho mozu móże cźłowjek knjejstwu hrěchow cźeknycź. Ja ßym dołho doscź cźiniła, kaź tamny hłupy ptacźk. Kaź ptacźk s durjemi cźekny, móźu ja hrěchej pschesß Khrystußa cźeknycź.“

W wěrje měr namaka. Nimale w tym ßamym cźaßu, jako ptacźk wjeßeły na schtomje spěwasche a ßo ßwojeho wußwobodźenja wjeßelesche, móźesche tež ta źona w ßwojej wutrobje Bohu s wjeßełym hłoßom saspěwacź: „Khwal teho Knjesa, moja duscha, a dźakuj ßo jemu, pschetoź ja ßym ßwojeho pastyrja saßo namakała, kiź je mje wumohł s jastwa cźertowych jatych.“

Lěta ßo minychu a jejny měr běsche kaź rěka, kotraź cźische pschesß kraj běźi. Posdźischo jej druhdy cźaß pschińdźe, w kotrymź ßo podtłóczena cźujesche; źenje pak njesaby, so ma w Khrystußu durje k měrej a prawej ßwobodnoscźi. — W ßydomdźeßatym lěcźe bu jej Khrystuß durje k wěcźnemu źiwjenju. Wona je nětko se ßwěta cźahnyła. Wot teho dnja, so bě ptacźka w zyrkwi wohladała, hacź do teje hodźiny, so pschesß Khrystußa, jako pschesß prawe durje k dokonjanym prawym sańdźe, bě na njej widźecź, so je jej Khrystuß wschitko.

Wutroba na prawym městnje.

Pola Sedana ßo bataillon w pschitomnoscźi krala tak smużity wopokasa, so kral w liscźe, kotryź kralowje pißasche, na njón spomni. Tón ßamy bataillon ßo tež pschi nadběhowanju Orleansa wusnamjeni. Tam běsche horza bitwa, kule se wschěch bokow lětachu, so ßo ßamo cźi smużiwi wojazy nastróźichu a ßo wohladowachu, hdźe bychu někajki wucźek namakali. Bataillonowy wyschk pak ßo na ßwojim konju wohladawschi ßwojim wojakam pschiwoła: „Dźěcźi, njesabudźcźe, so je źiwy Bóh w njebjeßach, bjes kotrehoź wole żadyn wróbl s tschěchi njepanje!“ To pomhasche. Woni stupachu do prědka; doniź Orleans dobyty njebě. Tón ßamy bataillon je ßo tež w pschichodźe smużity wopokasał.

„Pomhaj Bóh“ je wot nětka niz jenoź pola knjesow duchownych, ale tež **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin“** na wßach a w Budyschinje dostacź. **Na schtwórcź lěta** płacźi wón **40 np., jenotliwe cźißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farar w Krjebi; ßoburedaktor: farar Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a nakład Ssmolerjez knihicźischcźernje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czisło 39.
24. sept.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju so kóždu sobotu w Smolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a su tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

17. njedźela po swj. Trojizy.

Mat. 9, 12. 13: „Jesuß dźesche: Strowym njeje trjeba lěkarja, ale khorym. Dźicze pak a wukńcze, schto to je: Mi so smilnoscz lubi a niz wopor. Pschetož ja njejßym pschischoł prawych k pokucze wołacz, ale hrěschnikow.“

S tutymi powuczazymi słowami so wobroczi tón Knjes na farisejskich, kiž so na to hórschachu, so wón s złonikami a hrěschnikami sa blidom syda. S tymi słowami wobroczi so tež na wschelakich farisejskich bjes nami, kotsiž w swojej nasdacznej czeßnosczi měnja, so lěkarja sa swoju duschu njepotrjebaju, druhim człowjekam pak, kiž su po jich myßli hórschi hrěschnizy, dyžli woni, to jara sa słło maja, so so k Božemu domu, słowu a blidu czischcza. A tajkich strowych czeßnych ludźi je doscz a nadoscz w naschich woßadach, pschetož farisejska myßl je nam wschitkim pschinarodźena a je wschudźom tam namakacz, hdźež Duch teje hnady ju wuczěrił njeje. Schto je Jesußowe měnjenje? Ma wón złonikow sa khorych, dokelž je jim sbóżnik luby, farisejskich pak, dokelž lěkarja nježadaja, sa strowych? Ach, hdyž tež něchtó praji, so lěkarja njepotrjeba, dha wschak móże czežko khory bycz! Jeho kaschlowanje snadź wukhadźa s płuzow, kotrež hižo hinycz póczinjeja, wón pak měni, so je to małe nasymnjenje, kotrež bórsy nimo póńdźe. Wón so ras wotkaschluje a w tym małym polóżenju so hižo wulkich wězow sa pschichod nadźije, ale skaženje w płuzach pschezo pschibjera. Wón so w schpihelu wobhladuje, widźi liza czerwjene a dobywa khróbłoscz — ale kotsiž wokoło njeho su, widźa, so ta jebata czerwjenoscz so bórsy do smjertneje blědnoscze pscheměni. Tak tež je człowjekow doscz, kiž maja so sa duchownje strowych, bjes tym so su smjercz khori. We tym tón rosdźěl njeleži, so bychu złonizy hrěschnizy byli, farisejszy pak niz. My wěmy, kak je tón Knjes, kiž wutrobu snaje, tym farisejskim jich hrěschnu khoroscz wotkrył. Wy ludakojo, jim pschiwoła, khanki a schklě swonkach czischczicze, ale scze sami sudobja połneje njeczistoscze. Wudowow domy sežerjecze a wobdawacze so s dołhimi modlitwami. Wy dźeßatk dawacze wot mjatliczki, poprika a khumelzy, a wostajicze to czežsche w sakonju, sud, smilnoscz a wěru. Tón rosdźěl w tym leži, so czi jeni swój hrěch czuja, czi drusy pak niz. Czi jeni steja tež psched człowjekami w hanibje a su teho dla poniżni psched Bohom, czi drusy su sebi psched człowjekami sdacze bohabojasnoscze wobkhowali a njepokhileja so teho dla psched Bohom; czi jeni su so psches swoje horze žadoscze do hłubiny sunyli, czi drusy, symneje myßle, su so w swonknym žiwjenju czeßni sdźerželi; czi jeni słyscha s hłubiny swojeho pada radoscziwje tón hłóß: Ja njejßym pschischoł prawych k pokucze wołacz, czi drusy słyscha s roshněwanjom tu powjescz: Ja sym pschischoł hrěschnikow k pokucze wołacz. — Ach hdy bychu jeno pschińcz chzyli, czi czeßni ludźo, kak rady by jich tón Knjes pschijał! Wschako wón niz jeno teho złonika wobsboži, ale tež Nikodemußa, teho farisejskeho. Niz jenož mało czesczenu Samarisku wón wjedźe k žórłu hnady, tež czeßnej Marczi wón pschiwoła: „Jene je nusne!“ A to tež dźenßa bjes nami tón rosdźěl njeje: Hrěschnizy czi jeni, njehrěschnizy

cźi drusy, ale so cźi jeni praja: „Ja ßym bohaty a mam do wole doscź a njepotrjebam niczeho“, cźi drusy: „Ja ßym hubjeny a žałoßny, a khudy, a ßlepy, a nahi.“ Ty ßy ßo ßnadź woprawdźe lěpschi sdźeržał hacź tamny — wopomnisch tež, s kajkimi kubłami běsche ty žohnowany a s kajkej nusu tamny ßo cźwilowasche? Ty ßy wjazy dozpił hacź tamny, wopomnisch tež, s kajkej luboscźu bu ty wocźehnjeny a kak wopuschcźeny wot luboscźe tamny ßo sacźuwasche? Wo tebi njemóže nichtó niczo słeho prajicź, tak ßo khwalisch. Ale twój Bóh, kiž jěrchenje a wutroby wobhoni, njemóže cźi wón słeho doscź runje do woczow prajicź? Dyrbimy dale rěczecź wot khoroscźe strowych, wot hrěchow prawych? Ně, chzemy wschitzy kaž zwonizy ßo k temu Knjesej wobrocźicź s tej prósstwu: Budź nam hrěschnikam hnadny, wodaj nam wschitke nasche hrěchi, sahoj wschitke nasche khoroscźe, wumóž nasche žiwjenje wot skaženja a krónuj naß s hnadu a se ßmilnoscźu. Hamjeń.

Jesuß a cźlowjekojo.

I.

Jesußowa móz nad cźlowjekami.

4. Jedyn je wasch mischtr.

Haj jeniczki je mischtr, hdyž ßo wo to jedna, kak móže ßebi schtó cźlowske wutroby dobycź. Do jeho schule mamy hicź. Wot wschitkich ßłaboscźow, kotrež tež na najlěpschich cźlowjekach widźimy, na nim žaneje njepytnjesch. „Pójcźe a pohladajcźe!“ móže wón młodźenzam pschiwołacź, kotsiž Meßiaßa a po tajkim najprjedy tajkeho cźlowjeka pytaja, kajkiž dyrbi cźlowjek bycź. A bórsy ßłyschimy jich sawyskacź: „My ßmy jeho namakali!“ Prěni sacźischcź pak bywa, cźim bliže jeho snajemy, cźim hłubschi. Pola cźlowjekow je to hinak. Hdyž najlěpschich bliže sesnajesch, tež na nich wschelake namakasch, schtož ßo tebi njespodoba. Jaßnoscź Jesußowa pak bywa cźim cźiscźischa, cźim bliže k njemu stupimy. A to woßebje płacźi, hdyž ßo wo jeho wobkhadźenju s cźlowjekami rěczi.

Wobhladajmy ßebi to bliže! To, schtož wschitzy cźlowjekojo bjes wuwsacźa pola teho pytaja, kotremuž bychu ßo dowěrili, je bjes dwěla luboscź. Luboscź, wot wschitkeje ßebicźnoscźe wuczisczena, kotraž ßo kóždemu pschiwobrocźi, kotryž jej blisko stupi. Kóždy bok w sczenjach nam na najkraßnische waschnje wobßwědczi, so běsche tajka luboscź w Jesußu. Žaneho pschikłada njenamakasch, so by ßo wona hdy sapowjedźiła, so by ßo jedyn dźeń tuto ßwjate žórko nježórliło abo ßo mjenje ßylnje žórliło. Tam, hdźež ßo junkrócź tak sda pola kananejskeje žónskeje (Mat. 15), ßo bórsy pokaže, so je to jeno po sdacźu.

Nusne njeje, so ßo hakle praji, so je luboscź pschezo hotowa ßłužicź a pomhacź. Luboscź, kotraž by se ßamßnych cźucźow a ßłowow wobstała a žanych woporow njepschinjeßła, by tež po cźlowskich myßlach mjena luboscźe hódna njebyła. Ale spodźiwne je wobkedźbowacź, kak je Jesußowa luboscź kóždy cźaß hotowa pschecźelej a njepschecźelej pomhacź. Rosdźěla bjes cźlowjekami žaneho njecźini. Pschetož so Jesuß tež lubuje, hdyž je w hněwje, hdyž s hrimotazym ßłowom ßwojich njepschecźelow pobije, posdźischo srosymicź nawuknjemy! S krótka, tu je ßłónczko s njepscheměnjomnej jaßnoscźu.

Ale tuta jeho ßwjata njebjeska luboscź je cźista bje wscheje někajkeje pschiměschaneje ßłaboscźe. Tak wón, tón sbóžnik, pschi wschej cźichej myßli tola žaneje ßłabeje mjehkoscźe njesnaje, kotraž by hrěch samolwiła. Woprawdźe dowupowjedacź ßo njemóže, kajka běsche jeho sczerpliwoscź — husto doscź ßo naspominacź njemóže, so wón nikoho wotpokasał, nikoho sazpił njeje, kotryž je ponižny k njemu pschischoł, hdyž tež běsche prjedy cźežko shrěschił. Dowupowjedacź ßo njemóže, kak wón sa tym steji, kóždu duschu, kotraž ßo k njemu pschibližuje, s dowěrjenjom napjelnicź, — s tym dowěrjenjom, so móže jej pomhacź.

Ale pschi tym je wón daloko wot teho, so by wóczko sacźinił a njehladał, hdyž něschto wohlada, schtož je wot słeho. Jako chze jemu Pětr wurěczecź, so njeby schoł pucź cźerpjenja, dyrbi ßo „satan“ mjenowacź dacź. A jako tón ßamy Pětr rěczi wo ßwojej njekhabłazej luboscźi a ßwěrnoscźi, kaž by lěpschi był hacź cźi drusy wuczobnizy — dyrbi wón ßłyschecź, so budźe runje wón jeho trójzy sapręcź. Mandźelstwokamarku Jesuß s móznej ruku pschecźiwo jejnym njepschecźelam wobara. S jednorym ßłowom: „Schtóž je bjes wami bjes hrěchow, tón cźißń prěni kamjeń na nju“ — rospjerschi wón cźrjódu ßamoprawych. To mohło ßo sdacź, jako by Jesuß wulki hrěch tuteje žónskeje pomjeńschicź chzył. So pak je to zyle nawopak, so ßmilnoscź, kotruž ma sa hrěschnizu, tež w wokomiku jeho ßudźenje wo žałoßnym hrěchu njepodtłóczuje, pokaže nam ßwjate khutne ßłowo: „Dźi a njehrěsch dale wjazy.“ Kak je ßo to ßłowo do wutroby ryło, hdyž běsche prjedy wot dźiwneje luboscźe Jesußoweje zyle smjehcźena?

Psched krótkim cźitach: „Jesuß tak wjele wo hrěchu njerěczi, kaž najwjazy kscheścźijanskich prědarjow.“ To je wěrno, hdyž runje na to ßłowo „hrěch“ hladasch. Ale pschecźiwo mozy cźěmnoscźe, kajkažkuliž ßo pokasuje, wón wschudźom wojuje. A niz se ßamymi ßłowami. Wot jeho zykleje parschony ßwjatoscź wukhadźa a wón je ßam kaž snamjo pschecźiwo hrěchej. Sso ßwěcźaze ßłónczko, kotrež s dobywarskej mozu mrokotu sanicźi, ßame sa ßo rěczi. Tak hrěch bycź njemóže, hdźež je Jesuß.

Wón je cźicheje myßle a s wutrobu pokorny. Wón pak ženje njesamjelczi, kajki je wuski pucź k žiwjenju. Runjež je jeho najhłubsche žadanje, ßebi wschitkich cźlowjekow dobycź, ßebi wón ženje na to njepomyßli, wuske wrota schěrsche sczinicź, so by na to waschnje pscheproschenych s wrotami nuts wabił. Wón ßebi na to njemyßli, so ßo wscho druhe potom ßamo namaka, hdyž ßu jenož pschischli. Ně, wón njeda se ßobu rěczecź. Cźlowjekojo, kotsiž chzedźa sa nim khodźicź, dyrbja jaßnje wjedźecź, schto cźinja. Woni ßo potom wobcźežowacź njemóža, so ßu sjebani. Jesußej wo to njeje, khětsje wulku hromadu hromadźe měcź. Na wopak, wón wubjera bjes pschestacźa s małeho stadleschka jeho wuczobnikow, napomina bjes pschestacźa tych, kotsiž chzedźa sa nim khodźicź. Wón chze jenož tajkich měcź, kotsiž ßami se ßwojeje ßwobodneje wole sa nim khodźo połnje a zyle wjedźa, schto cźinja.

Tak by ßebi cźlowjek myßlicź mohł, so Jesuß sa tym steji, tajkeho nahladneho muža, kaž Nikodemuß je, se wschitkimi ßrědkami na ßo swjasacź (Jan. 3). Njemóžesche to pscheměnjenje do zykleje wyßokeje rady pschinjescź, hdyž bu tón muž dobyty. A schto cźini tón Knjes? Wón Nikodemußej s ponižowazej wěrnoscźu do wutroby pschimnje, so nichtó, khiba so je ßo s nowa narodźił, njemóže do Božeho kralestwa pschińcź. Kaž jara ßo tež Nikodemuß dźiwa a nastróji — Jesuß pschi tym wostanje a ani kroczele wróczo njestupi.

Tu widźicźe pißmawuczeneho! (Luk. 9, 57 ßl.) Wón je sa Jesußa sahorjeny a wupraji, so s nim póńdźe, hdźežkuliž jeho powjedźe. — Ty ßebi myßlisch, so jemu Jesuß durje schěroko woczini? Ale na wopak je. Wón cźini wrota wuske, hdyž wón krucźe praji: „Lischki maju jamy a ptaki pod njebjeßami maju hněsda, ale cźlowjeka ßyn nima, hdźež by ßwoju hłowu połožił.“ — Jesuß njecha teho muža wotpokasacź; ale wón dyrbi shonicź, schto cźini, wón dyrbi ßo ßam praschecź, hacź stej jeho wěra a luboscź tež tak ßylnej, so samoże, schtož chze.

Ja mjenuju hischcźe „bohateho młodźenza“, kotryž k temu sbóžnikej pschińdźe ßebi myßlo, so je wschitke kasnje Boże wot młodoscźe dźeržał. Wón je woprawdźe derje smyßleny a pobožny cźlowjek był. Tak je tež Jesuß na njeho s luboscźu pohladał. Ale schto cźini tón sbóžnik, so by jeho dobył? Haj schto cźini wón? Po sdacźu wschitko, so by jeho — wotpokasał. Wón ßebi žada, so dyrbi wschitke ßwoje kubła pschedacź a khudym dacź, so by jako khudy sa nim khodźicź mohł. — Niz, jako by ßebi to Jesuß wot kóždeho bohateho žadał. Bohatemu Zacheußej, samožitemu hetmanej w Kapernaumje, woßebnemu Nikodemußej wón ßłowczka wo tym njepraji, so dyrbja ßwoje kubła rospschedacź. Ale wón, kiž cźlowjekow snaje, cźujesche, so je ßwětne wobßedźenstwo rjecźas, kotryž tamneho młodźenza na ßwět wjasa.

A kajke mějesche to scźěhwki? Nikodemuß je saßo pschischoł a bu mózny w wěrje. Wo pißmawuczenym njewěmy, kak je ßo skóncźnje rosßudźił. Bohaty młodźenz srudny woteńdźe. Hacź je posdźischo saßo pschischoł? My ßo teho nadźijamy.

A kaž ßo Jesuß pschecźiwo temu abo druhemu sadźerži, tak tež pschecźiwo zykemu ludej. Ženje wón njespyta, ßo s móznej stronu farisejskich wujednacź. Wón mosta njetwari bjes ßwojimi a jich nahladami. Bjes bojoscźe wón psched wschěm ßwětom jich błudy a hejchlerstwo na sjawne pschinjeße. Tu rěka: Kijeschko, pak ßo shibujesch pak budźesch rosłamany. A schto je teho kónz? Kónz je, so jeho farisejszy na kschiž pschibija — a so zyła strona farisejskich w lěcźe 70 na srudne waschnje kónz namaka. — Tak

Jesuß tež na to njehlada, schto je smyßlenje luda. So dyrbjał ludowy błóß Boži bycź, jemu do myßlow njepschińdźe. Hdyž je jich tyßazy se ßwojimi dźiwami sahorił, wón jim praji, so jemu to wjele njepłacźi, hdyž jeno teho dla do njeho wěrja, dokelž je dźiwy cźinił. A hdyž chzedźa jeho krala sczinicź, wón cźeknje. Hdyž ßo wulki lud k njemu cźischczi, wón najkhutnischo rěczi.

Ja ßym wobschěrnischo wułožił, so Jesuß tón wuski pucź wopißuje ßwojim wuczobnikam niczo njesamjelcźiwschi, dokelž ma to runje sa nasch cźaß woßebitu ważnoscź. Bohatych a widźenych ludźi, fěrschtow a wuczenych — wulke hromady luda na kóżde waschnje sa zyrkej dobycź, tón wotpohlad ma jich wjele w naschim cźaßu. Cźi pak, kotsiż chzychu trajazy sacźischcź na cźlowjekow cźinicź, njejßu, hdyž tež běchu cźicheje myßle, ženje niczo wotpuschczowali a wótre kónczki wěrnoscźe sashibowali. Schtóż chze w naschim ßwětnym cźaßu ßwět dobycź sa kscheścźijanstwo, tón dyrbi kscheścźijanstwo najprjedy ßwětne sczinicź. Schtóż chze cźlowjekow s hromadami wubudźicź a wobrocźicź, dyrbi ßrědki nałożicź, kiž s ducha njejßu a kiž niz na duschu a wutrobu, ale na ßame cźucźe skutkuja. Teho dla prawi wuczobnizy w naschim cźaßu mała cźrjódka wostanu. Pschi tym wschěm rěka: „Njeboj ßo, ty małe stadleschko!"

O so bychmy wot Jesußa tamnu staru wěstoscź nawukli. S njej je sjednocźena dźiwna jaßnoscź w wschitkim jeho rěczenju a cźinjenju. Tež najwobdarjenischich cźlowśkich rěcźnikow ßo husto prózowacź, husto podarmo ßo prózowacź widźimy, hdyž sa ßwoje myßle prawy wuras pytaja. Teho sbóźnika my ženje tajkeho njewohladamy. Hdyž wón tež wo najważnischich należnoscźach, hdyž wón tež wo potajnstwach cźaßa a wěcźnoscźe rěczi — pschezo żórli ßo jeho rěcź s tajkej jaßnoscźu a wěstoscźu, kaž by ßo wo najjednorische wězy jednało.

Hdyž ßebi jeho leßni njepscheczeljo myßla, so ßu nad nim dobyli, hdyž ßu jeho do wuskoscźe sahnali — wón tola jich wotmyßlenje s błyskom ßwojeho ducha sanicźi. My wěmy, kajke wón rjane wotmolwjenje na cźeźke praschenje dawa: „Sskuscha ßo khěźorej dań dawacź abo niz?" — Druhi krócź farisejszy k njemu żónsku pschiwjedźechu, w mandźelstwołamanju popanjenu. Mójsaß běsche pschikasał tajku kamjenjowacź. Nětko pak bě mandźelstwołamanje w Jsraelu tak pschibjerało, so ßebi woprawdźe żadyn cźlowjek wjazy na to njemyßlesche, tón kruty sakoń nałożowacź. Duž dyrbi Jesuß rosßudźicź, hacź ma sakoń abo nětcźische waschnje płacźicź. Te paßle běchu derje powleczene. Rosßudźische-li ßo Jesuß sa sakoń, móżachu jeho sa ßuroweho muża wuwołacź. Rosßudźische-li ßo pschecźiwo njemu — potom bychu cźi njepscheczeljo hakle prawje dobyli. Woni bychu prajili: „Kak móże tón, kotryž sakoń Jsraelskeho luda sanicża, Meßiaß luda bycź?" Jesußowe wotmolwjenje my snajemy. Wón spytowarjam pschiwoła: „Schtóż je bjes wami bjes hrěcha, tón cźißń prěni kamjeń na nju." To rěka: Schtrafy sakonja móża ßo jenoż wot tych nałożowacź, kotsiż ßami schtrafy njesaßłuża. To wotmolwjenje ßedźesche hłuboko w jich ßwědomnju, woni woteńdźechu.

Druhi bok jeho jaßnoscźe a wěstoscźe, kotruž na Jesußu widźimy, je tón, so wón s kóżdym cźlowjekom tak wobkhadźuje, kaž je runje sa njeho nusne. Kaž wěscźe wěcźna wěrnoscź njekhabłaza steji, tak dyrbi ßo na jednorych cźlowjekow na wschelake waschnje nałożicź, kaž ßu woni wschelazy. Tak wón cźlowjeka, kotryž ßo s lutych wotmyßlenjow namakacź njemóże, krucźe sapschimnje; khětsje sahorjeneho, kotryž chze se wschěmi mozami do prědka, wón napomina, so ßo njeby pschekhwatał. — Tak praji wón tu cźlowjekej, kotrehož je wuhojił: „Budź s měrom a njepraj jo nikomu!" Hodźinu po tym móże wón druhemu pschikasacź, so dyrbi pschipowjedacź, schtož je Bóh na nim cźinił. Jesuß ßwojich ludźi snaje; bojasliwy dyrbi rěczecź; wón cźaßa doscź pschestanje; powjedaty dyrbi mjelcźecź; wón hižo tak doscźnapowjeda. O kak dyrbja ßo psched tej połnoscźu mudroscźe tež najmudrischi cźlowjekojo shubicź!

Ja to njepraju, so bych waß bojasnych cźinił. To by njeprawje było. — Ponižowacź wschak naß to dyrbi a nam pokasacź, kajzy małi a khudźi my ßmy. Ponižnoscź pak njeje bojasliwoscź a ßłaboscź. Poniżny móże khrobły a wěsty bycź. Wón dyrbi jeno na teho hladacź, kiž poniżnemu hnadu dawa; wón dyrbi ßo jenoż se wschěm ßwojim żadanjom, wěru a luboscźu dobycź do wutroby nascheho sbóźnika, w kotrymž je ßo nam Bóh sjewił. Poniżneho Bóhcźlowśka wyßokoscź Jesußowa bojasliweho njecźini, ale jemu halleluja saspěwacź da: „Sjewiło ßo hischcźe njeje, schto my budźemy. My pak wěmy, hdyž ßo sjewicź budźe, so my jemu podobni budźemy" (1 Jan. 3, 2).

(Pokracźowanje.)

Roshlad w naschim cźaßu.

Němski khěźor wschitke wjetsche manövery w němskim khěźorstwje wopytawschi je ßo ßobotu 17. septembra do Günsa, małeho města w Wuheŕskej njedaloko Wina leżaneho, podał, so by tam se sakskim kralom a wjele druhimi wjeŕchami awstrisko-wuheŕske wójsko manevrěrowacź widźał. Wschitke wuheŕske nowiny pschikhad zusych monarchow a wjeŕchow nanajcźoplischo postrowjeja a ßwjecźa woßebje khěźora Wylema jako sdźerżerja europiskeho měra.

Tukhwilne rjane nasymske wjedro je tym wschelakim wulkim shromadźisnam, kotrež ßo nětk wotměwaja, prawje pschihódne. Najważnische tutych shromadźisnow ßu te wschelake provinzialne synody, kotrež maja lětßa w Pruskej woßebje wo nacźisku noweje zyrkwineje agendy sa evangelsku krajnu zyrkej wuradźowacź. Hacź dotal běschtej rheinska a westfalska provinzialna synoda shromadźenej a na woběmaj knježesche w nastupanju noweje agendy rjana jednota, kotruž chzył Bóh tón Knjes tež wschěm druhim synodam wobradźicź.

Kholeriny strach je ßo dźakowano Bohu w naschim kraju saßo trochu minył. W Barlinje je ta khoroscź nimale zyle pschestała, jenoż s rheinskeje provinzy ßo ßłyschi, so je tam wot 13. hacź do 15. septembra 7 woßobow skhoriło. Hinak je w Asiskej. Tam je wot 9000 mohamedanskich, kiž do jich ßwjateho města Mecca pucźowachu, wjazy hacź połojza srudnje na kholeru wumrjeło.

Straschny rjecźas.

Kapitan wukhodźowasche ßo w cźaßu mórskeho wotliwa na pěskowym brjosy morja. Wón wohladowasche ßo wjeßeły a zyle bjes staroscźe; pschi tym sakopny ßo na dobo s nohu do něcźeho, schtoż prjedy widźił njebě, tak so ßo wjazy s městna hibacź njemóżesche. W pěsku leżesche wulki cźeźki rjecźas; jedyn kónz běsche na brjosy do skały sakowany, druhi pak mějesche kótwizu, kotraž běsche hłuboko do morja puschcźena. Do jeneje rjecźasoweje rynki běsche ßo kapitan tak njesbożownje se ßwojej nohu sakopnył, so jemu móżno njebě, nohu saßo wucźahnycź. Wón wscho pospyta, so by ßo wußwobodźił, — tola podarmo. Duž pocźa wo pomoz wołacź a ludźo s blisła a s daloła pschiběźachu a spytachu jeho wußwobodźicź, ale kaž jara ßo tež prózowachu, jich dobra wola jemu niczo njepomhasche. Schto bě cźinicź?! Rjecźas wot skały wottorhnycź, bě njemóżna wěz a kótwizu na druhim kónzu s morja wusběhnycź, k temu bychu łódźne sběhadło trjebali a tajke ßem pschiwjescź běsche hižo posdźe, dokelž morjowy pschiliw pschibjerasche. „Sawołajcźe kowarja! — kowarja!" rěkasche nětko. Muž khwatasche do wßy poł hodźiny dalokeje a pschiwjedźe kowarja, kotryž rjecźas rosrěsacź spyta, ale jeho grat běsche ßłaby; wón dyrbjesche ßo wrócźicź, so by ßebi ßylnischi pschinjeßł; jako pak s gratom saßo dóńdźe, niczo wjazy cźinicź njemóżesche, dokelž běsche woda hižo wysche stupiła a kapitanej hacź do kolen dźěsche. Mużojo, kotsiż chzychu jemu pomhacź, dyrbjachu ßo nětko do cźołmow sestupacź. Nětk běsche nusa wulka. Schto chzychu cźinicź? Żałoßne myßle pschewsachu wutroby. Jedyn jeniczki ßrědk, jeniczki hischcźe wosta — ale tón běsche żałoßny: sputany dźěl nohi wotrěsacź, so by ßo jemu žiwjenje sdźerżało — ale budźe ßo wón temu podwolicź? Haj — wschemu, jeno so by žiwy wostacź mohł. „Khwatajzy běźcźe po lěkarja!" Poßoł do bliskeho města běźesche, lěkarja pschiwjedźe, kotryž mějesche wschitko ßobu, schtoż k tajkej operaziji trjebasche. Jako jeho kapitan nasdala wuhlada, sawoła s móznym hłoßom: „Wumożcźe mje! khwatajcźe! khwatajcźe!" Lěkař dyrbjesche do cźołma stupicź, so by k njesbożownemu pschischoł, kiž móżesche jenoż hłowu hischcźe wysche wody sdźerżecź. Wón sawoła: „To je posdźe!" a po małej khwilzy jemu woda do huby a noßa běźesche — a wón běsche morwy.

Luby cźitarjo! Tón żałoßny podawk móże nam k pschirunanju ßłużicź. Tón muž, kotryž ßo tajki wjeßeły a bjes staroscźe rano pschi morju wukhodźowasche — ßy ty! Rjecźas, na kotryž ßo s njekedźbliwoscźu dohladał njebě, ßu potajne cźertowe koßydła; rynki, do kotrychž běsche tamny stupił, ßu hrěchi, kotrychž je jich jara wjele, jako lakomstwo, lichownstwo, paduchstwo, njepózcźiwoscź, mandźelstwołamanje, wobžranstwo, wopiłstwo, sawiscź, njeprawda, njepscheczelstwo, hordoscź, nješmilnoscź, njesprawnoscź, pschißłodźenje atd. a psches kotrež ßebi cźert cźlowjekow jatych bjerje. Kapitan ßebi myßlesche, so ßo lohko s rjecźasa wußwobodźi, ale w tym ßo mylesche. Morjowy pschiliw, kotryž s kóżdej mjeńschinu wysche stupa, runa ßo cźěkazemu cźaßej, kaž ßo bližazej ßmjercźi. Tu rěka: ani wokomiknjenju ßo minycź dacź, kóżda hodźina, kiž nimo dźe, cźini swjasanoscź pod hrěch móznischu a wumożenje cźeźsche. Żadyn cźołm cźe wumóz, ani żadyn kowař rjecźas rosłamacź njemóże. Kaž żołmy pschezo bliže a bliže pschińdu, tak hnadny cźaß

prjecz khwata a ßo wjazy njewróczi. Sputany kapitan ßo njemóżesche se sadwělowanym napinanjom wußwobodźicz; tež žadyn druhi człowjek jemu pomhacz njemóżesche. Jedyn pucz je k wumoženju. Bóh je ßwjaty a prawy; wón lubuje hrěschnika, runjež hrěchi hidźi. Haj, Bóh je tak ßwět lubował, so wón ßwojeho jeniczkeho narodźeneho ßyna dał je, so by město hrěschnikow ßmjercz czěrpił, a so bychu czi, kiž do njeho wěrja, shubjeni njebyli, ale to wěczne žiwjenje měli. Jesuß, Ssyn Boži, kotryž žaneho hrěcha czinił njeje, je ßo sa wopor sa naß hrěschnikow dał. Hněw Boži je na njeho panył. Ach, wěř jeno, Bóh ßam praji w ßwojim ßwjatym ßłowje: „A hdy bychu wasche hrěchi krejczěrwjene byłe, budźa wschak jako ßněh běłe", a ta krej Jesom Khrysta, Ssyna Božeho, wuczjiscźi naß wot wschitkich hrěchow (1 Jan. 1, 7). Hdyž je nětk Bóh ßam twoje hrěchi sahubił psches Jesußa, je tež tón rjeczas, s kotrymž njepscheczel twoju duschu swjasanu dźerži, słamany a ty ßy ßwobodny, jeno so do teho wěrisch. Pschetož „kaž wjele jeho horje wsachu, tym da wón móz, so bychu Boże dźěczi byli, kotsiž do jeho mjena wěrja" (Jan. 1, 12). Ale to hischcze wschitko njeje, pschetož ßmy-li dźěczi, ßmy tež herbojo, mjenujzy herbojo Boži a ßobuherbojo Khrystußowi. Hdyž ßy teho sbóžnika namakał, masch klucz k wěczнemu sbožu a drohi měr, kiž tebi ßwět dacz njemóże. A hdyž ßy ßo nowe stworjenje sczinił, budźe to twoje najwjetsche wjeßele, žiweho a wěrneho Boha lubowacz, jeho czesczicz a ßo k njemu s zyłej wutrobu modlicz:

Ja wutrobnje cze lubo mam;
Mój Jesu, pój ty ke mni ßam.
Mi wuczjiscz moju wutrobu
A sczjiń ju ßwojej podobnu.

Czeßne nutsczehnjenje.

W sastarskim czaßu běsche pola Romskich waschnje, prjedy hacz bychu nuts czahnyli do města dobyczěrszy wojazy po dobytej wójnje, so bychu czesczeni byli sa to, schtož běchu sa wótzny kraj czinili, bychu ßo najprjedy měschczanske haßy, psches kotrež mějesche czah czahnycz, derje wuczjiscźiłe a ßo se selenymi schtomami wobßadźiłe, wonjaze kwětki ßo na nje spósczelałe a ßo na wschelakich městnach czeßne wrota natwariłe. Hdy by tón dźeń pschischoł, na kotrymž dobyczěr se ßwojim wójskom pschiczahny — ßo nutsczehnjenje po tym porjedźe sta: Prěni czehnjechu wojazy wobleczeni rjane wojeřske drasty a wobrónjeni se ßwěczatymi brónjemi — prěni bjes nimi jězdni na ßwojich rjenje wupyschenych konjach a sa nimi pěschzy, wschudźom běchu ßłyschecz trompety, posauny, tež lubosny hłóß pischczelow a trunow, kaž tež spěwanje, wyskanje a wjeßełe wołanje. Sa nimi pschińdźechu czi, kotsiž buchu w bitwje s jastwa wumoženi a kotsiž teho dobyczěrja, kotryž běsche jich wumohł, khwalachu a posběhowachu. Sa nimi czehnjechu czi, kotsiž běchu ßo woßebje we wójnje ryczěrszy wopokasali teho njepscheczela sbiwschi a woni běchu se słotymi krónami, paßami a druhej woßebnej pychu, kotruž w rukach nießechu, wupyscheni. Na to buchu na wulkich žerdźach na taflach wobrasowane kraje, kotrež běchu ßo dobyłe, nimo nießene. Na poßledku pschińdźe ferschta dobycza ßam na kraßnym a woßebnym wosu, kotryž psches měru wjele pjenjes płaczesche a kotryž běsche najkraßnischo wupyscheny. Dobyczěr mějesche ławrjenzowy wěnz na ßwojej hłowje. Jeho ledźby pak běchu s purpurom wuhotowane a konje, kiž wós czehnjechu, běchu se słotym gratom wupyschene a s ławrjenzowymi hałozkami wobtykane.

Sady teho wosa dyrbjachu czi jeczi hicz s rjeczasami sesamkani a sa nimi pschińdźechu saßo pěschzy a jězdni, kotsiž czah wobsamknychu.

To je wěscze kraßne nutsczehnjenje było, hdyž bu ferschta dobycza se ßwojimi wyschschimi a wojeřskimi hetmanami do woßebneho města Roma s dobyczěrskej czesczu nuts wjedźeny.

Luby pschecźelo! To pak bě semska a ßwětna czescz sa ßwětnych wojowarjow. Ale schto je to pornjo temu nutsczehnjenju duchownych wojowarjow, kotrež směja czi wuswoleni na ßudnym dnju, hdyž budźa wot ßwojeho dobyczěrskeho ferschty Jesom Khrysta do njebjeskeho Jerusalema a do města Božeho nuts wjedźeni. Tehdom budźe zyła ßyła běłu drastu wobleczena a w rukomaj směje palmy, jako snamjo dobycza. Kak budźe tehdom powětr wot tak wjele stow tyßaz krócz rossßwětleny, dokelž budźe ßo kójdy w kraßnej jaßnosczi ßwěczicz. Khrystuß jako ferschta dobycza, kiž je hrěch, ßmjercz, czerta a helu pschewinył a helskich njepscheczelow pobił, budźe jich ßwojim jandźelam nuts wjescz dacz. Tehdy poczahnu czi wyschschi jandźeljo, thróny, knjejstwa, ferschczinstwa a zyłe njebjeske wójsko a budźe wulkeho Boha sa jeho dobroczíwosczi a ßmilnosczi khwalicz a posběhowacz. Sa nimi pschińdu wótzojo, profetojo Boži, japoschtoli Khrystußowi, ßwjeczi martrarjo, haj wschitzy wuswoleni se sradowanjom a wyskanjom. Tehdom budźe jich rt połny wyskanja a jich jasyk połny khwalenja a budźa wołacz: „Tón Knjes je wulke wězy na naß czinił, teho my ßo swjeßelimy." Khwalbu budźa spěwacz temu Knjesej. To budźe spodobne nutsczehnjenje do njebjeskeho Jerusalema. Ach so bychmy wschitzy ßobu czahnycz móhli do wěczneho žiwjenja.

Biskop Jan.

Tón pobožny a woßebje měrlubowazy muž běsche w Aleksandriji w Egyptowskej w schestym lětstotetku po Khrystußowym narodźe žiwy. Swada a hněw abo skórzby psched ßudnistwom ßo w jeho woßadźe porědko stachu; pschetož wón ßo prózowasche, so by wschitkich w měrje hromadźe widźał. A jeho prózowanje mějesche tež s wjetscha wuspěch. Wón swady wujedna po sakonju, kotryž pißany steji Kol. 3, 13: „Snjescze jedyn druheho a wodajcze ßebi bjes ßobu, hdyž schtó něčajku skórzbu na druheho ma; runjež kaž wam Khrystuß wodał je, tak tež wy".

Wyßokeho a woßebneho muža pak biskop se wschitkim pscheczelnym napominanjom pohnucz njemóżesche, so by ßo se ßwojim bližschim wujednał. Jan ßo teho dla rudźesche. Duž ßebi skónczнje wot teho swadnika žadasche, so by s nim do Božeho doma schoł. Tu ßo wobaj poklaknyschtaj a wótsje hromadźe Wótczenasch spěwaschtaj. „A wodaj nam nasche winy", běschtaj wobaj prajiłoj; nětko pak biskop mjelczesche a tón druhi ßam dale spěwasche: „jako my wodawamy naschim winikam". Biskop ßo k njemu wobroczíwschi praji: „Chzesch tež prawje wopomnicz, schto ßy runje prajił? Hewak mohło to žałoßne sa tebje bycz."

Tón muž na wschu swadu sabywschi biskopej k nohomaj padźe a proschesche jeho, so by jeho njepscheczela s nim wujednał. Tak ßo sta.

Klóschtry a fabriki.

Pschi wschitkich ßwojich skutkach mějesche Korla Mez, wulki pscheczel dźěłaczerjow, heßło: „Spěwaj a dźěłaj!" Teho dla mějesche tež wschudźom bohate žohnowanje. Wón by prajił: „Spěwaj a dźěłaj!" nusnje hromadźe ßłuscha."

Jako se ßwojim pscheczelom junkrócz nimo něhduscheho klóschtra dźěsche, prasche sche ßo ßwojeho towarscha:

„Wěscze wy, czeho dla je tón klóschtr rospanył?"

Praschany wschelake pschiczjiny pytasche, kotrež pak jeho njespokojichu.

Mez wotmolwi:

„Ja chzu wam s krótka prajicz: Pschiczjina je ta: w klóschtrach skónczнje jenož modlitwy spěwachu, ale wjazy njedźěłachu; teho dla ßu rospanyłe. W fabrikach pak nětko jenož dźěłaja a ßo wjazy njemodla, duž ßo jim lěpje njepóńdźe."

K rospominanju.

Hinak njeje; hdźež je Khrystuß, tam dyrbi tež bycz Judasch, Pilatuß, Herodasch, Kaifaß, Hannas, k temu tež jeho kschiž, hewak njeje prawy Khrystuß. Luther.

* * *

Czert drje móże Khrystußa s jeneho města do druheho honicz, ale se ßwěta jeho wuhnacz njemóże. Luther.

„Pomhaj Bóh" je wot nětka niz jenož pola knjesow duchownych, ale tež **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin"** na wßach a w Budyschinje dostacz. **Na schtwórcz lěta** płaczi wón **40 np., jenotliwe czißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farar w Krjebi; ßoburedaktor: farar Gólcz w Budyschinku. Czischcz a naklad Ssmolerjez knihiczischczérnje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czisło 40.
1. okt.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ſo kóždu ſobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ſu tam dostacz ſa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Žnjowy dźakny ſwjedźeń.

Luk. 12, 16—21: „Bohaty muž běsche, teho polo bě derje pschinjeßło. Teho dla wón pschi ſebi ſam myßlesche a dźesche: Schto mam ja czinicz? Ja nimam rum, hdźež bych ſwoje płody shromadźił. A dźesche: To chzu ja czinicz: ja chzu ſwoju bróžnju wotłamacz a wjetschu natwaricz a chzu do njeje shromadźicz wschitko, schtož je mi narostło a ſwoje kubła. A chzu rjeknycz k ſwojej duschi: luba duscha, ty masch wjele kubła nahromadźeneho na wjele lět; měj nětk wotpoczink; jěß, pij a budź dobreje myßle. Ale Bóh dźesche k njemu: Ty błasnje, w tej nozy budźe twoja duscha wot tebje saßo žadana, a czeje budźe, schtož ſy pschihotował? Tak je, schtóž ſebi schazy shromadźuje a njeje bohaty w Bosy.“

Pschecźiwo naschemu woczakowanju je Bóh tón Knjes lětßa saßo nasche pola bohacze žohnował. My mamy, schtož potrjebamy: wschědny khlěb, a hladamy ſ dowěrjenjom do pschichoda. Hdyž ſo dopomnimy na telko stronow w wótznym kraju, kotrež buchu lětßa czežko ſe ſuchotu domapytane, ſo je wulka nuſa ſa skót nastała, njemóžemy doscz Božu dobrotu khwalicz, kotraž je naß pschepuschczíła a wumohła, wěscze bjes wscheje nascheje saßłužby a dostojnoscze. Kak dha chzemy nětk ſwój žnjowy dźakny ſwjedźeń ſwjeczicz? Sapomnicz njechamy: Wschón dobry a dokonjany dar pschińdźe ſ wyßokoscze dele wot Wótza. To njeje bohaty bur w pschirunanju wopomnił. Moje je dźěło, moje je žohnowanje; ja ſym to czinił, a ja chzu to czinicz, to ſu jeho myßle. Na Boha stworiczela a dawarja wscheho dobreho dara wón njemyßli. O lubi pschecźelojo, njeczińmy po nim! Hdyž měschczenjo lohko staru wjeßełu a dźakownu wěru do Boha shubja a ſebi ſami wscho pschipißaju, my na wßach ſmy tola tyßaz krócz na to dopomnjeni, ſo nasche zyłe dźěło a žohnowanje wot Boha ſameho wotwißuje. My njewěmy niczo prajicz hacz:

Ty deschcz a ſłónza wohrjewanje
We prawym czaßu spožcził ſy,
Dał tycze, móz a žohnowanje
Tym ſywam ſ lutej' dobroty.

Móžachmy my sornjatko, kotrež do sejmskeho klina położichmy, k skhadźenju pschinjescz? Móžachmy ſłónzu wohrjewacz kasacz? abo mróczelam deschczowacz? Mudraczzy ſu pjecza w Amerizy na to pschischli, ſami deschcz pschihotowacz psches to, ſo ſ wulkimi kanonami do mróczelow tsěleja, ale njeßu niczo dokonjeli. Bóh tón Knjes knježi a wodźi wscho. Sa sakonjemi, po kotrychž wón to czini, czlowjek njepschińdźe. A hdy by to mohł, jeho je móz a ſylnoscz. Sstaby czlowjek, stworjenje jeho rukow, nihdy to njedokonja, schtož Bóh ſam samóže. Dźeržmy ſo po dobrym, starym, fromnym burskim ſwuczenju teho twjerdźe, ſo tón Kujes ſam wscho žohnowanje spožczi, ſo tež nasche modlitwy ſłyschi a nam pomha we wschej nusy. Prjecz ſe wschěm ſamokhwalenjom! Dźenſa chzemy hłuboko ſo pokorjecz a ſ Jakubom wusnacz: O Knježe, ja njeßym dostojny wscheje twojeje ſmilnoscze a dobroty! Dźenß chzemy, schtož mamy, ſ Božeje ruki wsacz a derje wopomnicz: Jeho je a wostanje wscho; my ſmy jeho sastojnizy a mamy samołwjenje czinicz wot ſwojich spožczenych darow. Duž

mamy ßo dźenßa też ßwěru praschecź: Kak masch darjene Boźe źohnowanje wużiwacź? Tamny muž w pschirunanju praji: Luba duscha, ty masch wjele kubła nahromadźeneho na wjele lět, měj nětk wotpoczink, jěß, pij a budź dobreje myßle. O kak mało pschisteji tola kscheschźijanej tajke cźělne dowěrjenje. Połne bróźnje móźeja ßo sa jenu nóz spalicź; schtoź w bróźni leźi, trjeba też Boźeho schkita. Duž fromny rólnik tak, kaž je ßebi źohnowanje s wyßokoscźe wuproßył, też proßy, so by Bóh jemu hnadnje sdźeržał, schtoź je jemu wobradźił. A duž też Boźe dary po Boźej woli nałoźuje. To ßo stanje, hdyž my je k sboźu ßwojich bliźschich nałoźujemy. Hlaj, tam je twoja źona; wona je ßwěru ßobu pomhała pschi dźěli. Wjeßel ßo s njej Boźeho źohnowanja. Běsche-li w staroscźi wo pschichod husto njeprawy a sły pschecźiwo njej, dha daj ßo nětk, hdyž je twoja staroscź sahanibjena, też k wjetschej luboscźi pschecźiwo njej sbudźicź. Też na twoje dźěcźi dopomń ßo. S połnymi bróźnjemi, s pschiběrazym samoźenjom je najlěpje njesastarasch. Cźłowjek njeje źiwy wot khlěba ßameho, ale wot ßłowa, kotrež s Boźeho erta wuńdźe. Njedaj jim nihdy bycź bjes njebjeskeho khlěba. Kubłaj je s ponižnoscźu a w napominanju k temu Knjesej. Sdźerž je w starej cźeßnej wěrje a bohabojasnoscźi naschich wótzow. Pohladaj też na tych, kiž njejßu telko źnjeli, kaž ty. Też sa nich je tebi twój Bóh te dary dowěrił. Jeho sastojnik dyrbisch na nich bycź. Njesapomń na tajkim dnju: Dźěl ßobu tym hłódnym ßwój khlěb a wjedź sahnatych do twojeje khěźe; hdyž naheho widźisch, wodźewaj jeho a njewotcźehń ßo wot ßwojeho cźěła. (Jes. 58, 7.)

Pschede wschěm pak, mój luby bratsje a moja luba ßotra w Khrystußu, njesapomńmy, kaž tamny bohaty, so pschińdźe dźeń ßudźenja, na kotrymž budźe Bóh tón Knjes ßebi naschu duschu źadacź a ßo naß praschecź, schto ßmy w cźaßu sa sboźe ßwojeje dusche we wěcźnoscźi cźinili. Derje nam, hdyž naß Bóh na tutym dnju kaž srałe kłoßy shromadźi do ßwojich njebjeskich bróźnjow.

Jedyn je, kiž ßam k temu pomha, kiž ßam dawa s hnadnym deschcźom a ßłónzom ßwojeho ßłowa naschim duscham srawicź sa tele źně we wěcźnoscźi. Jesuß Khrystuß, nětk ßyjeř, junu też źnjeńźař, kiž budźe drje pscheńźu a pluwy rosdźělicź. Budźmy bohacźi we nim, w jeho hnadźe a pósnacźu; potom njebudźemy junu sa błasnow spósnacźi, ale sa dobrych sastararjow ßwojich duschow. Hamjeń.

Jesuß a cźłowjekojo.

II.

Jesuß hrěschnikow horje bjerje.

„Cźłowski ßyn je pschischoł sbóźne cźinicź, schtoź shubjene je.“
Mat. 18, 11.

1. Nascha nadźija.

Na lubosnym ranju w meji tuteho lěta běch prěni krócź jako ßwědk pched ßudnistwo na naschu radnu khěźu źadany. Schtoź mějach prajicź, běsche krótke; cźaß pak, kotryž dyrbjach prjedy cźakacź, běsche dołhi. Sa tón cźaß běchu mje do rjaneje wyßokeje stwy pokasali. Ja k woknu stupich a hlaj, duž widźach pched ßobu nasch stary wulki Boźi dom, kotryž dotwarjowachu. Delkach běsche wulke s płotom wobdate městno, w kotrymž dźěłachu. Wjazy stow dźěłacźerjow tam dźěłasche. Duž běsche tam wjeßełe hibanje.

Małe a wulke kamjenje tam s wosow mjetachu. Někotsi dźěłacźerjo prěnje dźěło na ßurowych kamjenjach cźinjachu. Jeni w dołhich běłych kitlach kamjenje dale wobdźěłowachu. Drusy na papjeru hladajo ßebi pschemyßlowachu, kak ma ßo to abo tamne cźinicź.

Někotsi noschachu ßo s rjanymi stołpikami, kotrež běchu s kamjenjow wurubane. Hotowe kruchi horje cźahachu a horkach stejachu saßo ludźo, kotsiž kóźdy kamjeń na jeho městno stajichu.

Tu a tam bě hižo widźecź, kajke schto budźe. Wjetschi dźěl wěźe bě hižo saróschtowany. S krótka, wschudźom cźerstwe źiwjenje. Ja nikoho njewohladach, kotryž by ßo k dźěłu honicź dyrbjał, kóźdy ßo ßam cźěrjesche, kaž ßo sdasche. Běchu pak tam wyschschi a nižschi dźěłacźerjo; też na wyschschich a nižschich nahladowarjach njepobrachowasche a zyły twar wodźesche s wobhladniwym wóczkom twarski mischtr. Wscho běsche jedyn skutk, runjež kóźdy to ßwoje cźinjesche. Hdyž běsche wschitko hischcźe najbóle s róschtami pschikryte, běsche tola wschitko hižo postajene, kajke budźe. Kóźdy kamjeń, kotryž ßo położi abo staji, k dokonjenju twara pomhasche.

Njeje to, ßebi ja prajach, kraßny wobras wěcźneho templa, kotryž wulki Bóh w njebjeßach ßrjedźa bjes hrěschnych cźłowjekow se stawow hrěschneho cźłowjestwa natwarjuje? — tamneho templa, kotrehoź róźkny kamjeń je Jesuß Khrystuß, „na kotrymž to zyłe twarjenje hromadu swjasane roscźe k ßwjatemu templu w tym Knjesu“? (Efes. 2, 20. 21.) Haj Jesuß je sałoźk, na kotryž je wschitko twarjene, a kscheschźijenjo ßu kamjenje. Ale Khrystuß njeje jenoź róźkny a sałoźkny kamjeń, wón je też wschitko nawjedowazy twarski mischtr. Kscheschźijenjo njejßu jenoź kamjenje, s kotrymiž ßo twari, ale też pomoznizy pschi twarjenju. Cźi, kotsiž ßo wot njeho wumoźuja a pschihotuja, ßu też powołani, skutk wumoźenja na druhich spomoźecź.

Jara wschelake je stejischcźo, na kotrymž kóźdy pschi tym dźěle steji. Ale nichtó na ßwojim městnje pobrachowacź njeßmě. Wschelake je też dźěło, kotrež je kóźdemu dowěrjene; ale źadyn ßwjecźicź njeßmě. Bjes pschestacźa ßo dźěła. Wschelaki je napohlad dźěłarnje, zyły ßwět wopschijazeje, kotraź rěka Boźe kralestwo, wschelake smylki ßo wot dźěłacźerjow cźinja, druhdy ßo kusk murje saßypnje, so dyrbi ßo s nowa natwaricź — pschi tym wschěm je wobras zyłeho twarjenja hotowy. Psches lěttyßazy twar ßwojemu dokonjenju napscheczźiwo dźe; pschetoź wschehomózny wschitko wodźi. Wottyknjeny kónz pak je „hěta Boźa pola cźłowjekow“, „Boźe wobydlenje w duchu“, kraßny templ wot źiwych kamjenjow twarjeny, hdźež budźe Bóh wschitko a we wschitkim, hdźež źana ßmjercź, źana srudoba, źane wołanje, źana ßylsa wjazy njebudźe, ale luta sbóźnoscź a kraßnoscź.

Wulka radoscź mi do dusche pschińdźe, jako ßo s tajkimi myßlemi sanoschowach. Sady wobrasa Bremskeho Boźeho doma, kotryž běsche ßo pched tyßaz lětami twaricź sapoczał a nětko ßwojemu dokonjenju napscheczźiwo dźěsche, kotryž pak ßo też saßo w ßwojim cźaßu do prócha a popjeła pschewobrocźi — sady njeho sjewi ßo mi pched duchownym wóczkom kraßny a jaßny wobras ßwjateho źiweho templa Boźeho, kotryž budźe wot wěcźnoscźe hacź do wěcźnoscźe stacź.

Ale dobra nadźija chzysche ßo mi shubicź a kaž cźěmny scźěn pschińdźe mi na wjeßełu wutrobu, jako ßebi pomyßlich, kajke ßu to tola hubjene kamjenje, s kotrymiž ma ßo ßwjaty templ Boźi natwaricź a ßo woprawdźe twari. — Jeno mało cźłowjekow je se ßobu spokojom. Cźłowjek je tajki, so dyrbjało jemu kóźdy wokomik ßebje ßameho hańba bycź a so dyrbjał źarowacź ßwoje dła. A to źarowanje a hańbowanje jemu hischcźe najwjetschu cźescź cźini; pschetoź to je dopokasmo teho, so wón s najmjeńscha wě, kak daloko je ßo wot praweho sdalował. Jenoź na něschto mało spomnju: „Kak źałoßna je n. psch. twjerdoscź cźłowskeje wutroby a ßnano hischcźe njesbóźownische sadwělowanje! Tu namakasch źałoßnu tuposcź pscheczźiwo wschemu, schtoź je bójske a wěcźne; tam ßo saßo dwě myßli měschatej — wołanje po Bosy, źedźenje po njebjeskim źiwjenju, ale pódla ßwětne smyßlenje, kotrež ßo nihdy zyle se ßwěta njeshubi. Pola tutych ani źadanja njenamakasch, s hrěschneho hubjenstwa ßo wusběhnycź. — Pola tych druhich wschak je kusk dobreje wole, ale źaneje mozy k dokonjenju teho, schtoź chzedźa.

Haj źałoßne źadoscźe milijony ludźi wobknjeźa. Někotsi wschak w ßwojich putach stonaja, ale woni mozy nimaja je roskamacź, woni też do mozy njewěrja, kotraź mohła k temu pomhacź.

Źadoscźe jich na hrěchi twjerdźe swjasaja. — Ach cźeho dla běch ja runje na ßudnistwje. Ja dyrbjach ßo wuprajicź wo cźłowjeku, kotrehoź běch něhdy konfirměrował a kotryž bě tehdom wotewrjenu wutrobu měł sa ßłowo wo hnadźe w Khrystußu. A tola běsche wón nětko do hrosnych źadoscźow panył. Najprjedy běsche mi pscheczźiwny. Ale bórsy jeho wobźarowach, jako ßebi na to pomyßlich, so je ßyn starscheju, kotrajź ßamoj źadoscźam ßłużitaj, a so je ßo dobre ßymjo jeno do dźěcźazeje wutroby woßyte domach podußyło. To běchu herbowane źadoscźe. O kak źałoßne ßłowo — „herbowane“! Mój Boźo, cźeho dla dyrbi też bycź, so tajka

nimale njepschewinjomna pschikhilnoscź k wschemu słemu ßo tak husto wot nana na ßyna, wot macźerje na dźowku pschenjeße?

O ty wbohe cźłowśke dźěćźo, kajke ßy ty hubjene stworjenje?! A mi drusy psched wocźi stupja, kotsiź wschak njeißu swonkownje tak do błóta hrěcha ßo sapadnyli, pola kotrychź pak je sełhařnoscź wschitke źiwjeńske korjenje pschezrała, abo kotsiź ßu s hordoscźu, njech je, so ßu hordźi na ßwoje pjenjesy abo na ßwoju mudroscź, tak daloko pschischli, so bychu ßo najradscho ßami k ßebi modlili.

Kelko hubjenstwa je w wustawach sa khorych na duchu widźecź! A kak wulka je licźba tajkich, kotsiź w źadoscźiwym źiwjenju cźělnje wobłabnywschi khodźa a kotsiź, runjež je jim źiwjenje sapocźało wobcźeźne bycź, ßo tola ßmjercźe boja, — kotrejź bychu najradscho cźeknyli?

Bohu budź dźak, tež tajki lud njepobrachuje, kotryź ßebi źada po ßwětle a prawdźe, po wußwjecźenju a wumoźenju. A kak mało ßebi tež tajzy bjes ßobu rosymja! Kak mało ßebi ßamym rosymja! Kak njejaßne je jim husto, hdźe a kak móhli namakacź, schtoź pytaja. Runje cźi najlěpschi załoscźa, so njesamóźa, schtoź ßu ßebi wotmyßlili, so mało do prědka krocźa na pucź k ßwětku a měrej!

Hlaj, tajzy ßu cźłowjekojo, kotsiź dyrbja bycź kamjenje k ßwjatemu templu. Dźiw njeje, so bychu cźi, kotsiź najhłubscho nuts pohladnu do hibanja cźłowśkeho źiwjenja, najradscho sadwělowali, kaź dołho je jim wschehomóź bójskeje hnady pschikryta. Stare ßłowo w tajkim smyßlenju wuprajene je: „Spacź je lěpje hacź wotucźeny bycź; wumrjecź lěpje hacź spacź; najlěpje je — nihdy narodźeny bycź. Milliony maja tajke a podobne rěcźe w naschim cźaßu a ßebi je sa wulku mudroscź wukhwaluja.

A to niz jenoź tajzy, kotsiź źaneho źiweho Boha njesnaja, — ně też najßwěrnischi a najpobożnischi wotrocźzy Boźi ßu husto sadwělowanju blisko byli. Mójsaß běsche huscźischo tak daloko, so chzysche wschitku nadźiju sa ßwój lud a s tym sa zyły ßwět wot ßebje cźißnycź. Hinak też pola profetow njeběsche.

Haj, woni wschitzy bychu sadwělowali, hdyź njebychu nasdala rańsche sera widźeli, kotrež wulki cźaß sboźa pschipowjedachu, nowy Boźi dźeń nad cźěmnoscźu teho ßwěta. A kaź dołho też trajesche, — skóncźnje wón tola pschińdźe, kiź dźeń pschinjeße. Wón běsche jaßnischi hacź ßłóncźna jaßnoscź a tola wón s miłym hłoßom wschitkich spróznych a wobcźeźenych do ßwojeho towařstwa wołasche a wschitkim shubjenym wumoźenje dawasche. Ani Noah, ani Mójsaß, ani Eliaß, ani Jeremiaß tak hłuboko do cźłowśkeho hubjenstwa njehladachu kaź Jesuß; a pschi tym wschěm ßo wón njesastróźi; wón na źanym cźłowjeku njesadwělowa. Źadyn njeměźesche tak jara sa hrěch cźłowjestwa cźerpicź kaź wón; pschi tym wschěm jeho luboscź k wschitkim a jeho nadźija źaneho wokomiknjenja njekhabłasche.

S wóczkom bójskeje luboscźe ma wón też sa najskaźenischu duschu hischcźe nadźiju. Kak husto cźłowjekow wohladamy, kotsiź, hdyź chzemy jich troschtowacź, nam praja: „O hdy by ty wjedźał, kajka je moja wutroba — ty by hakle njespytał mje troschtowacź.“ To wschak je wěrno, so my husto hacź do hłubokoscźe cźłowśkeje wutroby njewidźimy. Ale runje tak wěste je, so Jesuß tych sadwělowazych wjele lěpje pschewidźi, hacź woni ßamych ßebje. A tola — nadźiju wón njeshubi, hdyź też ßu woni ßami bjes nadźije.

„Jesuß hrěschnikow pschijimuje“ — kaź njebjeski nalětny wětsik duwa to ßłowo psches skaźeny ßwět. „Jesuß hrěschnikow pschijimuje“ — to je to evangelijon, to je „móź Boźa, sbóźnych cźinicź wschitkich, kiź na to wěrja!“ Rosdźěla bjes hrěschnikami wón njesnaje. Tón by jeho bójsku majestoscź sranił, kiź by prajicź chzył: „Mi njeje pomhacź“. W luboscźi steji wón też psched tymi, kotsiź ßu ßami k ßebi dowěru shubili — pschetoź wón chze wschitkim pschinjescź sboźe a wumoźenje jako tón sbóźnik zyłeho ßwěta.

Jesuß rodźi hrěschnikow!
Prajcźe wschěm te troschtne ßłowa:
S hłubiny a s rospucźow
Wón jich lubje k ßebi woła.
Tu je wumoźenje, skhow:
Jesuß rodźi hrěschnikow!

(Pokracźowanje.)

Ja mam wulke wjeßele, so móźu naschim cźitarjam s dowolnoscźu knjesa nakładnika kraßny spěw knjesa fararja Waltarja sdźělicź. Kak jara dyrbi tajkale luboscź rodźeneho Němza k ßerbskemu ludu wschěch njeßwěrnych ßynow sahanibicź, kiź ßo ßwojeje ßerbskeje macźerje se saprěwanjom jeje rěcźe a waschnjow sdaluja! Bóh tón Knjes sapłacź wyßokowobdarjenemu dawarjej tajku luboscź a sbudź jich wjele psches nju k nowej horliwoscźi sa jich ßerbsku rěcź a ßerbski narod!

Mój ßerbski ludo.

Spěw źadyn njebu w ßłódkej ßerbschcźinje
pschi mojej kolebzy mi saspěwany;
ty njesnaty bě mojej wutrobje,
mój ßerbski krajo bohumiły rjany:
A nětko ßy ty moja domisna,
a ßy ty, stare lube Sserbstwo, moje
a wostanjesch, dońź junu s Bohom ja
tu nam'kacź poßlenje chzu městno ßwoje.

O Boźi dźiw! do dalnych rańschich stron
chzych cźahnycź wěry poßoł wuswoleny;
to sażnych dnjow bě młodźenzowy ßón,
Dońź druhi bu pucź Boźi wotewrjeny,
dońź widźach w Sserbach prósne wołtarje
a bjespastyrskich stadłow pożadanje,
dońź Boźi hłóß we cźichej hodźinje
mi dźesche: tu budź twoje skutkowanje!

O Boźi dźiw! a nowe naléczo,
haj, nowe źiwjenje we dźiwnej pysche
a kcźěw a spěw a ßłódke sboźe wscho
we tamnych dnjach psches moju duschu dźěsche.
Kaź nawoźenja ßwoju njewjestu
ßym tebje, ßerbski ludo, horzo pytał;
a nam'kach cźe; a ty ßy s luboscźu
do ßwojej ßrjedźby pschecźelnje mje witał.

A nětk ßy mój! a twój też wostanu,
ty moje Sserbstwo horzo lubowane;
sa tebje dźěłacź, spěwacź, — cźerpicź chzu
a njeźadam ßej wjetsche sboźe źane.
Do hłubokeje wutroby je ßam
mój Bóh mi pißał drohe mjeno twoje,
a nětko wostanje a steji tam,
dońź k wotpocźinkej cźehnje cźěło moje.

Schto pak mi s wocźow hórka ßylsyczka
a s wutroby na tole ßłowo pada?
O lěnjoscź, njedźak, hańbna pscherada!
Na ßynow njeßwěrnych mi wóczko hlada.
Ty płakasch, Sserbowstwo, tych dźěcźi dla,
kiź ßwoju macź ßu hańbnje wopuschcźili
a s njepschecźelom trubja do ßwěta,
so tótkojo cźi dawno row ßu ryli.

Sso sjebaju! Bóh je nasch schkit a msda,
Tón wjedźe naß psches ske a dobre cźaßy!
Sso sjebaju! budź s měrom, wutroba,
po cźmě a nozy ßwita ranje saßy.
Hlaj! wjele wjetscha hacź wscha pscherada
je Boźa móź a we njej ßerbska ßwěra!
Tym ßłuźi, kotsiź Boha lubuja,
Wscho k lěpschemu; o ßylna ßłódka wěra!

Mój ludo, krucźe dźerź, schtoź Bóh cźi dał!
Njeshuß ßo ßam, so njeby wschitko shubił!
Stej krucźe, so, schtoź Bóh je swarnował
psches wěki, njepschecźel cźi njeby rubił!
Pój, bratsje, cźische se mnu saspěwaj:
Na ßłóncźnym dnju, psches wschitke cźmowe nozy,
o Boźo, wodź ßwój ßerbski lud a kraj
a daj jom' ßerbski wostacź w twojej mozy!

Roshlad w naschim cźaßu.

Khěźor je, kaź nowiny pißaju, wjerchej Bismarkej w jeho cźeźkej khoroscźi telegram póßłał, w kotrymź je ßo pschecźelniwje sa jeho strowoscźu wopraschał a jemu jedyn wot ßwojich hrodow k wobydlenju poskicźił, dokelź hród Friedrichsruhe, hdźeź Bismark s wjetscha bydli, jara strowy njeje. To je swjeßelaza powjescź. Duź je nadźija na dospołne wujednanje khěźora s Bismarkom a nasch lud njetrjeba tu srudnu wěź shonicź, so stary, wo zyłe

khěžorstwo tak jara saßłužbny muž w njeměrje s nětczischim khěžorom wotßal czehnje.

Bismark je po wschěch powjescżach ßmjercżi jara blisko był.

Khěžor je ßo tele dny pschi awstriskich manevrach wobdżělił a potom w Günsu s awstriskim khěžorom na hontwje w tamnych hoborskich lěßach był.

W Hamburgu je nětk tola kholera wudyrika a je ßebi hižo khětro wjele woporow žadała. Bóh daj, so by wbohe město psched tajkim žałoßnym mrěczom, kajkež lonsche lěto pschětra, wobarnowane wostało.

Do praweje kowarnje.

Mischtr W. w ßwojej kowarni dżěłasche. Želeso běsche žehliwe a mischtr se ßwojim hamorom na nje bijesche, so do wschěch bokow schkrěczki lětachu. Wuczobnik, kotryž měchi paczesche, nastróženy stejo hladasche — tak tola mischtr hewak bił njebě. Czeho dla měješe wulki hamor, s mjeńschim by to dżěło tež dokonjał. Schto běsche s mischtrom?

Mischr W. měješe ßam se ßobu něschto wuczinicż — wón běsche ßam se ßobu njespokojom — njespokojom tež s někim druhim.

Domach ležesche jeho młoda žona — hižo njedżele dołho khora. Hězna khoroscż jejne mozy pożerasche, so bu dżeń a hubjeńscha. Dołho wjazy tracż njemóžesche — a jejna móz bě slemjena. Kóždy tsecżi dżeń lěkař pschikhadżesche, tola wón kóždy ras s hłowu tschaßesche a saßo wotjědże.

To mischtra czischczesche. Ale město teho, so by jeho nusa prawje hłuboko k modlenju wabiła, wón dżeń a bóle rospróscheny ßwoje rańsche a wjecżorne paczerje spěwasche. Wón ßebi jenož na ßwoju žonu myßlesche, kotraž khora ležesche, niz pak na ßwojeho Boha, kiž je w njebjeßach. A pschi tym ßo wón roshori — bu njespokojny ßam se ßobu — a s někim druhim; tón pak běsche Bóh luby Knjes w njebjeßach.

W nozy běsche saßo hubjenje se žonu było a prawje srudnje, ale wón saßo w czichim na ßwoju hubjenu, khoru žonu hladasche, hdyž wona ßwoje rańsche paczerje spěwasche. Po tym chzysche woteńcż.

„Nó, žona, měj dobru nadżiju, dżenßa pschińdże lěkař, ßnano —" praji wón k njej.

Wona s hłowu wijesche. „Kaž dołho prawy lěkař njepomha —" praji czische; jako do pokhmurjeneho woblicża ßwojeho muža pohlada, jeho ruku sapschimnywschi, tak dale rěczesche: „Budž s měrom; Bóh najlěpje wě, k czemu ma namaj to pruhowanje ßłužicż. Njecżißń ßwoju wěru prjecż!"

„Ja skoro wjazy njewěm, schto je wěra", wotmolwi wón morkotajo.

„Hladaj", praji wona napscheczíwo, „runje teho dla chze Bóh twoju wěru pruhowacż".

Wón woteńdże. Na dżěczo běsche hischcże pohladnył, kotrež w rózku ßedżo ßo njestarajo wo nusu a srudobu se ßwojej pópu hrajesche.

Mischtr běsche ßam se ßobu njespokojny a teho dla běsche tak dżiwje na želeso bił, kaž by na to waschnje te myßle se ßebje wubicż mohł, kotrež běchu jeho žonine słowa w nim wubudżiłe. Ale to ßo jemu njeporadżi.

Wón ßwój hamor prjecż czißny a ßo ßyny. Na dobo ßo zyle słaby a prósny a wopuschczeny saczu. Wón běsche ßo sa wěrjazeho kscheschczijana měł, běsche ßo w tym saczuczu husto mjelczo wysche druhich posběhował — a nětko běsche jeho wěra na dobo tak do khabłanja pschischła, so wón ßam ani njewjedżesche, schto běsche wěra.

Wón se ßwojeho samyßlenja wotuczi. Jeho Liska do kowarnje pschiběža. Wona ßwoju pópu w ruczkomaj dżerżesche, hłowa bě ßo wot njeje wotlemiła.

„Nano, hlaj, kajke njesboże! Moja pópa je hłowu shubiła. Ty ßy mi ju dał. Sczin mi ju saßo. Ty móžesch wschitko czinicż, ßamo wulke konje móžesch kowacż a wulke wosy wuporjedżecż. Wsmi pópu, ja tebje proschu a pomhaj mi!"

Dżěczo jemu pópu napscheczíwo dżerżesche a se ßwojimaj wóczkomaj s pohladanjom njewobmjesowaneho dowěrjenja k njemu horje hladasche.

Ssmějkotajo mischtr pópu wsa, dżěczo ßadżi ßebi na klin. Haj wón ßo ßmějesche — wón ßo ßam ßebi ßmějesche. Runje běsche wón, tón wulki, ßylny mischtr, ßebi rosmyßlił, schto je wěra? — to dżěczo, jeho dżěczo jeho to nětk wuczesche.

Budżcże jako dżěczi! jemu do myßlow pschińdże. A kajkež hewak hischcże se schule biblíske hróncżka wjedżesche, kotrež wo dżěczazym dowěrjenju k Bohu lubemu Knjesej rěcża — jemu na dobo saßo do myßlow pschińdżechu — ně, hischcże wjazy, na dobo jemu wutrobu hnujachu, so jemu kaž nowa jaßnoscż a wěrnoscż klinczachu.

Wón dżerżesche pópu w rukomaj. Dżěscżowe ßłowa synczachu kaž czicha modlitwa w jeho duschi.

„Wótcże, hlaj, kajke njesboże! Moja žona domach khora leži. Ty ßy mi ju dał, sczin ju saßo strowu. Ty dżě móžesch wschitko czinicż, staraj ßo sa naß, ja cże proschu, pomhaj nam!"

Pópa běsche saßo hotowa, dżěczo saßo wjeßele s kowarnje won skakasche. Wjeßeły tež mischtr saßo k ßwojemu dżěłu dżěsche. Wón běsche pópje hłowu saßo na prawy blak stajił — dżěczo pak jemu wutrobu.

Saßo běsche želeso žehliwe a hamor klinczesche. Dżěło pak mischtrej bóle wot rukow dżěsche.

Pschipołdnju wós psched kowarnju pschijědże. W nim bě lěkař, kotryž bě pola khoreje pobył.

Mischtr k wosej khwatasche.

„Pomhaj Bóh, mischtrje, chzych wam sboże pschecż — s waschej žonu je lěpje. Sańdżenu nóz měješe poßleni nadpad khoroscże, nětko je strach nimo."

„Ja ßo wam dżakuju, knjes doktoro!" praji mischtr.

Lěkař wotmolwi: „Ně, mischtrje, mi ßo dżakowacż njetrjebacże. Ja ju sdżerżał nejßym; wy tola wěscże: Móz nascha dobycż njemóže — —! Tu je druhi lěkař pomhał. Wěscże wy kotry? Budżcże boženje!" Wós wotjědże.

Czische mischtr do ßwojeje žonineje komorki sastupi. Wona spasche. Dżěczo w rózku ßedżo s pópu hrajkasche.

Wón k ložu pschistupi a ßebi ruzy stykny. Psches jeho wutrobu czehnjesche: Budżcże jako dżěczi!

Schkit ßwjatych jandżelow na ßwjedżeń Michala.

Psalm 34.

Hłóß: Božo, Knježe teho ßwěta.

Khwal nětk Boha, moja duscha,
Myßle wy ßo posběhńcże!
Boha khwalicż mi ßo ßłuscha,
So mje hnadnje swarnuje,
Jandżelow mi pschipóßła,
So tón czert mje njesjeba.

Daj mi, Božo, dale woptacż
Twoju ßłódkoscż luboscże!
Jandżelam daj pschi mni wostacż
Sa schkit a sa pschikrycże;
Czěło s duschu swarnuja,
So ßo sminu njesboża.

Naschim domam wschěm daj strażu
Twojich ßwjatych jandżelow,
Psched njesbožom njech naß paßu,
Tež psched nusu tam a jow!
Božo! ßmil ßo nad nami,
Tež hdyž ßmjercż ßo pschibliži!

Hdyž b'dże mój czaß dokonjany,
Ssmjertny khód ßo pschibliži,
So bych ja był dowjedżeny
K wuswolenym w wěcżnoscži,
Dha njech ßyła jandżelska
Do njebja mje pschewodża.

E. H.

K rospominanju.

Wusnacże se žiwjenjom ßebi tón Knjes s prěnja žada, wusnacże s rtom potom dawa.

* * *

W ßwětnych kralestwach měr wojowanje skónczi. W kralestwje Božim ßo s měrom wojowanje sapocżnje.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; ßoburedaktor: farař Gólcż w Budyschinku. Czischcż a naklad Ssmolerjez knihiczischczerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czisło 41.
8. okt.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ſo kóždu ſobotu w Ssmolerjez knihiczischczeńni w Budyschinje a ſu tam dostacz ſa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

19. njedźela po ſwj. Trojizy.

Mat. 9, 2: „Dowěř ſo, ſyno, tebi ſu twoje hrěchi wodate.“

Wschitke hrěchi dyrbja wodate bycz. Hewak nimasch žaneho měra. Njespomń pak pschi tym jeno na te wulke hrěchi. Tež te małe ſu straschne a tež jich kónz je ſmjercz. Wo tym pische fromny Handrij Młynk w ſwojich hodźinach wokschewjenja tak: Małe pſzyczki naczinja husto najwjetschu schkodu. To njeměni jeleń a pytny je tola k ſwojej schkodźe. Hdyž wón ſo bědźi ſ wulkimi pſzami a je na schtom mjeta, pschiběhnjeja małe pſzyczki, powěscheja ſo ſ hromadami na njeho, torhaja jemu zyłe kruchi mjaſa ſ czěła; wón njerodźi wo rany, runjež ſo jětsja a hnija; duž dyrbi na to wumrjecz. Ty ſo bědźisch jeno ſ hłownymi hrěchami, njechasch rady mordař, paduch a mandźelſtwołamař rěkacz, ſo njeby žaneje hańby pſched ſwětom měł, bjes tym helczisch ſo ſ małymi hrěchami, wo kotrež njerodźisch; lubujesch człowſke towařſtwo, woblekasch ſo po ſwětnym waschnju, žortujesch druhdy po ſwětnym ſwuczenju a ſy njejabzy ſranjeny w ſwojej wutrobje, njerodźisch pak wo rany; twoja prjedawscha horliwoſcz w kſcheſczijanſtwje ſhinje a haſnje na poſledku w tebi, ſkónczinje ſtanje ſo, ſo na te rany wěczneje ſmjercze wumrjesch. Hlaj, tak naſtawa druhdy wjetſche njeſboże ſ małych hrěchow, hacz ſ wulkich. Pſchetož wulke hrěchi masch hiſchcze ſa hrěchi a hladasch ſo jich, małe hrěchi pak nimasch ſa hrěchi a njehladasch ſo jich jara. Ja czi radźu, njeměj žadyn hrěch ſa mały. Njech tež ſo tebi ſchtó wě kak mały ſda, wón pola Boha teho Knjeſa tebje wobſkorži, ſrani twoje ſwědomnje a ſbywa we tebi bórſy korjeń wjele wulkich hrěchow. Kak bórſy móže ſe ſchkriczki woheń naſtacz, hdyž jej njewobaraſch? Hdyž kamjeń do wody czisznjesch, czini wón wjele tam a ſem kablazych kołow we wodźe, jene pſchezo wjetſche dyžli druhe. Pſchetož hdyž ſo jene ſbudźi, ſbudźi wone tež druhe, kiž je wjetſche, a ſaſo druhe, kiž je hiſchcze wjetſche, runje tak ma ſo tež ſ hrěchom. Mały hrěch je ſapoczatk wulkeho, wulki je ſapoczatk hiſchcze wjetſcheho; duž praji Bernhardus derje: Bohu podata wutroba hlada ſo tak derje małeho, kaž wulkeho hrěcha, dokelž ſ małymi czi ſapoczinaju, kiž chzedźa ſo ſ wjetſchimi wopanzacz. Njeje žadyn jeniczki hrěch, njech tež je najmjeńſchi, kiž njeby ſmjercz ſaſłužił. Pſchetož ſmjercz je hrěchow mſda. Rom. 6, 23. A ſchtož zyły ſakoń dźerži, ſhrěſchi pak na jenej pſchikaſni, tón ſo ſczini wſchitkich winojty. Jak. 2, 10. Auguſtinus da nam wopomnicz: Njeměj hrěchi ſa ſnadne, dokelž ſu małe, ale bój ſo, dokelž ſu jich jara wjele. O kak jara małe ſu pěſkowe ſornjatka, tola hdyž jich pſchewjele do łódźe pſchińdźe, podnurja ju pod ſobu, ſo kónz woſmje, a kak jara małe ſu deſchczowe kapki, tola czinja, ſo rěki wuſtupja a domy potorhaju. Małych hrěchow ſo hladacz a pſched nimi czěkacz, je ſnamjo rosſwětleneje duſche. Pſchetož runje kaž ſo w ſłónczinym ſwětle tež najmjeńſche próſchki widźa, bjes tym ſo w czěmnoſczi ani wulkeho błóta njepytnjesch, tak, czim bóle je człowjek wot Boha rosſwětleny, czim wótriſcho widźi wón a hidźi tež najmjeńſchi hrěch. Ja chzu tež wſcho ſa hrěch měcz, ſchtož je pſchecziwo mojemu Bohu, njech ſo

sda najmjeńschi; žadyn hrěch njeje tak mały, kiž njeby mohł mje satamacź, jeli so by Bóh hnadny njebył.

Pšched tym hrěchom tschepjetajcźe,
Hladajcźe tež na Khrysta,
Poniźnje, mój Jesu, prajcźe,
Njekhodź s nami do ßuda;
Daj móz, hdyž ßo bědźimy
A we bitwje stali ßmy,
S twojej mozu dobydźemy,
Njepscheczelow pschewinjemy.
Hamjeń.

Jesuß a cźlowjekojo.

II.

Jesuß hrěschnikow horje bjerje.

2. Sa kajkich ludźi njeje Jesuß pschischoł?

My ßo praschamy: Sa kajkich ludźi njeje Jesuß pschischoł? Sso rosumi, so wulke hłubiny, kotrež staj cźlowski rosom abo njerosom bjes wschelakimi ludźimi natwarikoj, jemu niczo njepłaczachu. Kamjeń a róża njemóżeschtej n. psch., kaž by ßo w starym cźaßu prajiło, bóle wschelakej bycź hacź schklova a ßwobodny. Jesuß wo tajkim rosdźělenju niczo wjedźecź nochze a s tym je schklovinstwu kónz cźinił. — Dale běsche a je muž w póhanskim ßwěcźe wyschsche stworjenje hacź žona. Sa teho sbóżnika stejitaj wobaj na tym ßamym stejischcźu. S tym je wón žony s tyßazkróczných putow wumohł. — Romszy, Grichiszy, Samaritiszy židow hidźachu; židźi pak ßo hladachu, so njebychu s nimi do bliskeho wobkhada pschischli. Haj, bóle a mjenje hidźachu a sazpiwachu ßo wschitke ludy bjes ßobu. Jesuß pak kaž bratr tež s Romskimi a Grichiskimi wobkhadźuje; a huscźischo židam Samaritiskeho sa pschikład prjódkstaji. Wón, kiž je sa cźlowjekow pschischoł, chze wschitke ludy k wulkemu bratrowstwu sjednocźicź.

Tak tež Jesuß niczo wjedźecź njecha wo politiskich a zyrkwinskich stronach (partajach). Wón ßo tež dźenßnischi dźeń njeby ani do konservativneje ani do liberalneje ani do sozialdemokratiskeje strony pschijecź dał. — Jesuß tež niczo njerěcźi wo pobożnych a bjesbóżnych schtantach a powołanjach. Hacź je schtó wojak abo měschnik, pißmawucźeny abo złonik, rybak abo wowczeř — wysche wschitkich steji napißane: „Schtóż ke mni pschińdźe, teho ja njebudu won storcźicź.“ Kóżde powołanje, kotrež k temu pomha, so by wschitko w ßwěcźe w dobrym porjedźe dale schło, je jemu jenak ßwjate; „duchowny schtant“, kotryž by Bohu bliže stał hacź žadyn druhi, wón njepschipósnawa.

Duž jemu wschitke cźlowske rosdźělenja niczo njepłacźa. So by žórko ßwojeje luboscźe wotewrił, k temu je doscź, so ma cźlowjeka pšched ßobu. So by nam sjewił, so dyrbimy cźlowjeka w cźlowjeku cześcźicź, so dyrbimy cźlowjekej jako cźlowjekej ßłužicź — wón ßwoje kraßne pschirunanje wo ßmilnym Samaritiskim s jednorymi a teho dla woßebje móznymi ßłowami sapocźnje: „Jedyn cźlowjek dźěsche wot Jerusalema dele k Jerichu“ — kaž by wón prajicź chzył: Njeprascheje cźe ßo, kajki cźlowjek — njeprascheje cźe ßo, s kajkeho luda a wótzneho kraja! Wam njech je doscź, so je wón cźlowjek, kiž waß trjeba.

Woprawdźe, to smyßlenje Jesußowe je prawa luboscź k cźlowjekam. So wón rosdźělow bjes cźlowjekami njesnaje, dokelž chze wschitkich wumóz a dokelž wschitkich cźlowjekow lubuje, je něschto zyle nowe a dyrbjesche nowe cźlowjestwo stworicź, abo lěpje ßo praji: dyrbjało ßo nowe cźlowjestwo stworicź, jeli so by stare cźlowjestwo nowemu duchej wutroby wotewriło.

Pschi tym wschěm tón sbóżnik wo cźlowjekach powjeda, sa kotrychž wón pschischoł njeje. Niz sa prawych, ale sa hrěschnikow; niz sa widźazych, ale sa ßlepych; niz sa strowych, ale sa khorych; niz sa tajkich, kotsiž pokuty njepotrjebaja, ale sa spróznych a wobcźeženych atd.

Kóżdy, kotryž ßwoju bibliju snaje, wě, so je ta myßl husto w scźenjach wuprajena. Ty cźujesch, schto chze tón sbóżnik wosnamjenicź, hdyž wón wo prawych, strowych, widźazych rěcźi, — tucźi njejßu woprawdźe prawi, strowi widźazy, — ale woni ßebi jenož myßla, so ßu tajzy. Woni ßebi to myßla, dokelž žanych wulkich a cźežkich hrěchow njecźinja a dokelž wschelake dokonjeja, schtož po sdacźu wo pobożnoscźi ßwědcźi. Tu myßl, so wschitzy cźlowjekojo w tej ßamej měrje bójskeje hnady potrjebaja, woni wotpokasaja. Duž je bjes dźiwa, so wo sbóżniku hrěschnikow niczo wjedźecź nochzedźa. Jesuß po tajkim mjesu njestaji, sady kotrejež jeho luboscź pschestanje. Ně, cźi ßebi ju ßamu staja, hdyž jeho sbóżnikowsku luboscź sazpija. Sa tajkich wón pschischoł njeje, kaž tež ßłóncźko tajkim njeskhadźa, kotsiž ßebi woczi sawjasaja.

Woprawdźe je tak, so je we wschitkich cźlowjekach podobnoscź Boża skażena, so ßu woni wschitzy, kaž tón Knjes huscźischo praji, „shubjeni“ (wot praweho žiwjeńskeho sakońka w Bosy wotstupili), so ßu ßami na ßebi njekhmani sa towarstwo s Bohom, sa bójsku luboscź a kraßnoscź. W tym nastupanju ßu wschitzy runi. Woni ßu wschitzy na ßmjercź khori. Khoroscź ßama ßo jenož na jara wschelake waschnje sjewi.

Bjes dwěla bychu tajkej wulkej hromadźe khorych, kotrymž lěkař blisko stupi, kotryž móże jim wschitkim wěscźe dopomhacź — ja praju, bjes dwěla bychu cźi najmjenje wuhlada na wustrowjenje měli, kotsiž ani njewěrja, so ßu khori a kotsiž ßebi myßla, so móża s někotrymi domjazymi ßrědkami khoroscź wotwobrocźicź. Po tajkim njebychu cźi najstraschnischo khori byli, na kotrychž je khoroscź widźecź, kotsiž maja rany a hrosne brody a kotsiž wulku boloscź cźerpja. O ně, cźi budźa prěni hotowi, ßo lěkarjej bjes pschemyßlenja pschepodacź. Ale tajzy, kotsiž tež ßmjercź w ßebi noscha, swonkownje pak ßo strowi bycź sdadźa, haj, kotsiž ßo ßwojeje dobreje strowoscźe dla bjes ßobu wobdźiwaja — tajzy ßu najstraschnischo khori, dokelž do žaneho stracha njewěrja. Woni ßu daloko wot pomozy, dokelž ßo wot njeje sdaluja.

„Ach tak“, ty prajisch, „ty rěcźisch wo farisejskich, wo tych starych ludakach, kotsiž temu sbóżnikej husto napscheczíwo stupichu“. Ně, luby cźitarjo, wot tych njepowjedam; to by rěkało: ßamu ßłomu młóczicź. Schto by pomhało, ludźi wobrasowacź, kotsiž ßu dawno ßwojeho ßudnika namakali? Ně, ja rěcźu wo milijonach „pobożnych kscheścźijanach“, wo porjadnych kemschikhodźerjach, dobrych ludźoch, hospodarjach a hosposach, kotsiž ßu tak „dobri“, so ßo ßami ßebi wurjadnje spodobaja; kotsiž ßo ßebi ßamym tajzy wubjerni bycź sdadźa, so ßebi ani na to njemyßla, ßwoje dla žarowacź a ßwoje smyßlenje pscheměnicź, kotsiž wo wobrocźenju niczo wjedźecź nochzedźa, so skradźu abo tež sjawnje praja: „Bychu-li wschitzy ludźo byli tajzy kaž my, by wschitko derje na ßwěcźe było.“

Na prěnje ßo sda, kaž by na tym něschto było. Na ßwěcźe wschak by tež, hdyž ßebi swonkownje ßwět wobhladamy, derje stało, hdy bychu wschitzy ludźo tak mudri byli kaž tamni, so bychu pósnali, so ßebi cźlowjek pschi tym najlěpje steji, hdyž porjadne a hódne žiwjenje wjedźe, hdyž je po sakonju žiwy a na žane ßudnistwo khodźicź njetrjeba, hdyž ßwoje žadoscźe wobknježi, hdyž ßwoje dźěcźi derje wocźehnje atd. Haj, wone ßu te dobre wězy a derje temu, kotryž tak cźini. Ale tajki móże pschi tym wschěm daloko bycź wot njebjeskeho kralestwa; haj, wón je woprawdźe jara, jara daloko wot njebjeskeho kralestwa, hdyž ßebi myßli, so je ßwojich dobrych skutkow a pocźinkow dla hižo nutskach w Božim kralestwje. Nichtó tak mało wuhlada nima, so mohł mudry a prawy bycź, hacź tón, kotryž je pscheßwědcźeny, so to hižo je.

Njeprascheje ßo mje, luby cźitarjo, hdźe tajzy ludźo ßu? Prascheje ßo radscho, hdźe njejßu. Pruhuj ßo khutnje, hacź w twojej koźi tajki njetcźi, kotryž „pokuty njepotrjeba“ a kotryž ßo w wyßokim ßamospodobanju modli: „Ja ßo cźi dźakuju, Bože, so ja njejßym jako drusy ludźo — jako jich najwjazy druhich ludźi!“

Schtóż scźenja snaje, dyrbi wjedźecź, so tón sbóżnik wo woßebitych wulkich cźežkich hrěchach wjele njerěcźi, kaž najwjazy cźlowjekow. Sso wě, so ßo psches nje w cźlowskim towarstwje wjazy schkody nacźini. Ale pschi tym wone ßame we ßebi hórsche njejßu, hacź jich wjele hrěchow, kotrež drje potajene w wutrobje cźlowjekej swonkownje njeschkodźa a kotrež žadyn statny rěcźnik njekhosta. Tamna schkoda pschińdźe wot teho, so ßo hrěch na woßebite waschnje sjewi — wabjazy duch je tón ßamy. Sbóżnik hlada na korjenje. Cźitaj Mat. 5. Kóżdy cźlowjek, kotryž na korjeń wscheho cźinjenja ßam pschi ßebi njehlada, ßo ßam sjeba. Wot Božeje pomozy je tón najdalschi, kotryž ßebi myßli, so jeje njepotrjeba.

Teho dla Jesuß ßwoje „běda“ wěstym wulkim hrěschnikam njepschiwoła, ale ßamoprawym. Woni ßu sjawni ludazy, pschetož ßo pschezo ßamo sjebajo móże jenož cźlowjek ßamoprawy bywacź.

(Pokracźowanje.)

Něschto wěste.

K duchownemu Flattichej w Würtembergskej junu general pschińdźe a prasche se ßo jeho, hacź móže jemu něschto wěste wo wobstejnoscźach po ßmjercźi prajicź.

Duchowny wotmolwi: „To ja móžu.“

„A to by było“, prasche se ßo general.

„Myßlicźe ßebi wy, knjes generalo, so budźecźe po ßmjercźi hischcźe general a so smějecźe hischcźe ßwoje pjenjesy a kubło?“

„Wěscźe niz, to wschitko pschestanje“, praji general.

„Scźe wy wo tym krucźe pscheßwědcźeny?“ ßo duchowny hischcźe junkrócź prasche se a general wotmolwi:

„To ßo rosumi.“

„Duž dha, knjes generalo“, dźesche duchowny, „wěscźe wy něschto wěste wo wobstejnoscźach po ßmjercźi. Po tym skožcźe wasche žiwjenje tudy, doniž wam Bóh wscho dalische w ßwojim cźaßu njesjewi.“ E. H.

Ssudźenje.

Hłóß: Nětk dobru nóz ja dawam.

Schto chzesch ßo, cźłowcźe, rudźicź?
Bóh stary žiwy je.
Duž daj ßo jeno sbudźicź,
Wón s tobu stajnje dźe;
Haj jeho hnadu khwalmy
A jeho luboscź wschu,
Spěwajmy rjane psalmy,
So k njebju synki du.

Bóh snaje twoju luboscź,
Tež twoje wjeßele,
Wón snaje twoju khoroscź,
Kiž masch we wutrobje.
Kaž płódny deschcźik kapa
Pschi ßłóncźnej cźopłocźe,
Tak jeho luboscź ßapa,
Kiž s njebja póscźele.

Duž cźißń prjecź horjo twoje!
Cźißń prjecź wschě staroscźe
A hrěschne skutki ßwoje,
Kiž wjedu sły pucź cźe!
Daj we ßwětle ßo wodźicź
A scźiń ßo ßwobodny!
Dha móžesch w ßwětle khodźicź,
Hdyž pschińdu cźmowe dny.

Njech wschitko khabła, pada,
To jene wostanje;
To je ta bójska hnada,
Kiž ßo cźi dostanje
Psches Knjesa Jesom Khrysta,
Kiž wěcźna ßwěza je,
Je tebi sbóžnoscź wěsta
We doli cźěmnoscźe.

Dha sapschimń twjerdźe nětko!
Dźerž ßwěrnje wobstajnje
Teho, kiž sdźerži wschitko!
K tom' dźerž ßo dostojnje!
Wón sa tebje je pobył
Na kschižu, we ßmjercźi.
S tym je wón tebje dobył,
Duž sa nim stajnje dźi. E. H.

Skhowany pokład.

Nan na ßwojim ßmjertnym łožu ßwojeho ßyna k ßebi sawoła a praji: „Hlaj, nětk dyrbju wumrjecź a tebi nicźo druhe hacź ßwoju khěžu a sahrodu njesawostaju; ale w sahrodźe leži pokład skhowany, pytaj jón a ty budźesch bohaty.“

Nan wumrje a bórsy sapocźa ßyn w sahrodźe sa tym pokładom rycź. Ryjesche jow a tam, ale pokłada njenamaka. Bjes tym pytny, so bu sahroda psches huscźische a hłuboke pschedźěłanje lěto a płódnischa a so lěpsche žně dawasche. Duž jemu wujaßni, schto je jeho mrějazy nan s pokładom w myßlach měł. Sswěrna próza a pilnej ruzy ßu pokład, kotrež móža khudeho wobohacźicź.

Podobnje běsche s pokładom, na kotryž běsche fěrschta jeneho ßwojich poddanych kedźbliweho scźinił. Fěrschta běsche junkrócź do domu khudeho a khoreho krajana pschischoł. Dokelž ßam na pobožnoscź dźeržesche, da ßebi bibliju podacź a napominasche, hdyž woteńdźe, khoreho, so dyrbi jeno pilnje w Božim ßłowje cźitacź, dokelž je w nim pokład skhowany. Muž to ßlubi, ale kaž to wjele ludźi cźini: w nusy ßo k Bohu wołaja, ale po tym jeho saßo sabudźa. Jako běsche wustrowjeny, bibliju wjazy do ruki njewsa. Něhdźe sa lěto fěrschta saßo pschińdźe a ßo muža wopraścha, hacź je pilnje w ßwojej bibliji cźitał a pokład namakał. Jako muž to prěńsche wobkrucźi, wocźini fěrschta bibliju a s njeje wulki papjerjany pjenjes wsa. Nětko ßo na nastróženeho muža s tymi ßłowami wobrocźi:

„By-li ty moju radu wobkedźbował, by tón pokład namakał a wón by twój był.“

S tymi ßłowami pjenjesy do saka tykny.

Ale ßu hischcźe druhe, lěpsche pokłady w Božim ßłowje. Tu ßo wo seński pokład jednasche. Seńske pokłady pak ßu sachodne, sa nimi kopaju ßo paduschi a je kranu, tež mole a sersawz je skaža. Teho dla dawa nam tón sbóžnik tu radu: Nahromadźcźe ßebi pokłady w njebjeßach, kotrež ßu njesachodne. Tež wón rěcźi junkrócź wo skhowanym pokładźe. (Mat. 13, 44—46). Wón njebjeske kralestwo pschiruna s pokładom, kotryž cźłowjek namaka — a potom s drohej parlu, kotruž kupz po dołhim pytanju nadeńdźe. Njebjeske kralestwo pak njeje hakle njebjeske kralestwo tam horjekach, ale tež hižo Boże hnadne kralestwo na semi; wone je drohi evangelijon wo wujednanju s Bohom, to drohe ßłowo: so je Khrystuß Jesuß do ßwěta pschischoł hrěschnikow sbóžnych cźinicź. Kaž běsche pokład na polu ßnano w hubjenym hornzu skhowany, tak tež ma Boże ßłowo, evangelijon wo hnadźe, ßnadnu drastu swonkownje. Wot cźłowjekow, wot njewucźenych rybakow a rjemjeßłnikow je biblija kaž kóžda druha kniha; ma te ßame pißmiki, tón ßamy cźischcź a tu ßamu papjeru; seńszy rjemjeßłnizy ju sestajeja. Haj, ßamo po sdacźu ßebi w bibliji wschelake wuprajenja napscheczźiwo steja, so někotry, kiž poniżny njeje a ßwoju wěru pod Khrystußa njepodda, ßebi myßli, so biblija Boże ßłowo njeje. Ale pohladaj jeno nuts se sprawnej po sbožu ßebi žadazej wutrobu a ty budźesch lute cźiste słoto namakacź, pokład s njebjeß, kiž je njesachodny, kiž twoju wutrobu s měrom a radoscźu napjelni a cźe w Bosy wobohacźi sa cźaß a wěcźnoscź. Kóžde ßłowo wo hnadźe Božej a wodacźu hrěchow je wjazy winojte hacź žadyn słoty. Najlěpschi pokład pak je Jesuß ßam, kiž je w Božim ßłowje sjewjeny, ßo w nim pyta a namaka, pokład, wo kotrymž w khěrluschu rěka:

„Kak kraßne samoženje
Mój Jesuß sa mnje je!
Wón swjeßeli mje rjenje
A we mni bydlicź chze;
Ja jemu pschihotuju
Nětk moju wutrobu,
So boloscź njesacźuju,
Dha snjeßu boloscź wschu.

Roshlad w naschim cźaßu.

Khěžor je ßo sańdźeny tydźeń pscheproscheny wot schwedischeho krala na hońtwu do Schwedischeje podał a je ßo wot tam strowy wrócźił.

Wólby sa pruski ßejm směja ßo 7. novembra. W Rósborksko-Wojerowskim wokrjeßu je wotpohlad, knjesa krajneho radźicźela s Luke a knjesa barona s Lilienkron wuswolicź.

W Barlinje ßu nětk sastupjerjo ruskeho knježeństwa s němskimi shromadźeni, so bychu wo nowym złownym sjenocźenstwje wuradźowali. Kaž ßo nětk wězy maju, njeńdźe dale. Ratarstwo a wikowanje a wscho cźerpi psches srudnu złownu wójnu.

Wjerch Bismark je pjecźa psches ßwoju poßlenju cźežku khoroscź ßłaby schědźiwz. Wón je tak ßłaby, so ßo prascha, hacź móže wobcźežnoscź pucźowanja s kupjelow domoj njescź abo hacź njedyrbi zyłu symu w Kissingenje wutracź.

Pschi hłownej shromadźisnje Gustav-Adolfskeho towarstwa w Bremenje je khuda evangelska woßada Troppau w Awstrisko-Schlesynskej wulki dar luboscźe 18033 hriwnow dostała.

W Winje ßu někotrych anarchistow sajeli, kiž chzedźa s mozu pólvra a wohnja wschě wobstejnoscźe powrócźicź. Jich bě 14. Woni pschißłuscheja wschitzy shromadnemu anarchistiskemu ßlubej.

Schczuwaze pißma a zyłe knihiczischczérnje sa tajke, kaž tež bomby a dynamit buchu pola nich namakane.

S Chinesiskeje je srudna powjescz pschischła, so staj tam saßo dwaj schwediskaj mißionaraj saroženaj. W haprleji bě schwedski mißionar we wßy Hokiapu dom najał. Jako chzyšche nuts czahnycz, schczuwachu, so by wuhnaty był. Wón tola wosta. Ale 29. hapr. bu wobßedzeŕ teho doma, dokelž bě ßwój dom mißionarej najał, do jastwa czißnjeny a dosta 1100 pukow. Mißionar Wikholm proschesche nětk chinesiskich sastojnikow wo pomoz, ale woni jeho kedzbu njemějachu. W Jemje bu rěcz rosschěrjena, so budza na wulkim póhanskim ßwjedzenju teju dweju mißionarow — bjes tym bě tež druhi, Johanson, pschischoł — wuhnacz. A tak tež ßo sta. 1. julija sendze ßo wokoło 10,000 Chinesow w Hokiapu. Dom, w kotrymž mißionaraj běschtaj, bu woblehnjeny a rosbity. Wonaj ßamaj czeknyschtaj do druheje khěže, buschtaj pak tam namakanaj. Wonaj běžeschtaj nětko psches tsěchi wokoło 30 domow, hacž napoßledku pschescžěharjo jeju sajachu. Wschitzy ßo na njeju se žerdzemi a kamjenjemi dachu, torhachu jimaj drasty s czěła a bijachu tak dołho do njeju, hacž morwej njeběschtaj. Tsi dny wostaschtej nahej czěle ležo, hacž skónczinje Chinesiska wyschnoscz jej pohrjebacz njekasasche. Poßledni list mißionara Wikholma je 11. junija 1893 pißany a ma ßo tak: „Luby dr. Ekmano! Nimam khwile, nětk wjazy pißacz, pschetož dyrbju do Sangpua ßo podacz. Praja, so chzedza ßo tam ludzo pschecziwo nam sběhnycz a naß pschichodnu njedzelu skónzowacz. Kak to póndze? Ssym woprawdze w staroszach. Chzył tón Knjes nasche žiwjenje sdzerzecz. Woni ßu tež na rózkach haßow wosjewili, so budzemy 1. julija saroženi. Proschcze, luby doktorje, proschcze wjele sa Sangpu. Wjele dobreho wot naß wschěch.

Wasch ßłužobnik

Otto Wikholm."

Nasche myßle.

„Myßlicz ßebi mózu, schtož chzu", s tym troschtuje ßo kóždy, kiž ske myßle a wotpohlady, pschecza a žadanja w ßwojej wutrobje haji. Hubjeny troscht! ty ßo prózujesch, psched człowjekami ßwoje myßle potajicz a je tola psched Bohom potajicz njemóžesch; ty ßo tych bojisch, kiž czěło morja, duschu pak njemóža moricz, teho pak ßo njebojisch, kotryž, hdyž wón je morił, tež móz ma, czißnucz do teje hele. Njewopomnisch ty, so tón Knjes, kotryž hižo w ßwojim poniženju derje wjedzesche, schto w człowjeku běsche a ßwojim njepschecželam jich myßle porokowasche: „Czeho dla myßlicze wy ßebi tak ske w ßwojich wutrobach?" — so tón Knjes, kiž ma wocži jako wohenjowe płomjo, twoje myßle snaje a so budzesch jemu junu wotmolwjenje dawacz dyrbjecz.

Pój! Ja chzu tebi někotre biblijske hróncžka prajicz, kotrež dyrbja tebi twój wopaczny troscht wsacz a tebje k pósnaczu teho wjescz, so je twoja snutskowna wutroba psched tym Knjesom sjawna. „Knježe, ty wobhonisch mje a sesnajesch mje; — ty rosymisch moje myßle s daloka" Ps. 139, 1. 2. „Ja pósnaju, so ty wschitko samožesch, a žana myßl njeje tebi potajena" Hiob. 42, 2. „Ja snaju wascheho ducha pomyßlenje derje" Ezech. 11, 5. „Tón Knjes budze na ßwětło pschinjescz, schtož po czmje je potajene a wutrobow radu sjewicz" 1 Kor. 4, 5.

Wotstup wot twojeho wopaczneho troschta a prosch teho Knjesa, so chzył tebi tajke myßle do wutroby dacz, kotrychž ßo ani psched nim ani psched lěpschimi ludzimi hańbowacz njetrjebasch. Schtóž temu Knjesej ßłużi se sprawnej wutrobu, wjeßeli a troschtuje ßo teho, so tón Knjes jeho myßle snaje, hdyž tež człowjekojo jemu njerosymja, abo hdyž ma něschto na ßwojej wutrobje, schtož žanemu człowjekej dowěricz njecha; jemu je směrowanje, so ßu pschi wschitkej njedospoknoszi nascheho žiwjenja s najmjeńscha jeho dobra wola, luboscz, pschedewsacza a wotmyßlenja temu Knjesej snate. Tak praji Pětr, ßo do czežkeho hrěcha sabłudziwschi, dokelž běsche ßwojeho Knjesa trójzy sapřěł: „Knježe, ty wěsch wschitke wězy, ty wěsch, so ja cze lubuju." Derje tebi, hdyž móžesch s nim tak prajicz.

Wopokasmo wěry.

Lěkar k wěrjazemu mužej rjekny: „Njemóžu ßebi myßlicz, so wy jako sdzěłany muž hischcze do tajkich starych baßniczkow wěricze."

„Knjes lěkarjo", běsche wěrjazeho wotmolwjenje, „pomyßlcze ßebi, so wy nashonjenje czinicze, so někajke lěkarstwo jenu khorosci kóždy krócz sahoji; pomyßlcze ßebi, so scze ßnano ßam psches tón ßrědk wot ßmjercze wumoženy a so scze pola wschitkich khorych, pola kotrychž scze tón ßrědk nakožił, tón ßamy wuspěch měł; njesmějecze dowěrjenja k temu lěkarstwu?"

„To ßo wě."

„Tak je s kscheszijanstwom; moja wěra je na nashonjenju sałožena; njech drusy wo baßniczkach powjedaja, ja wěm, schtož ßym ßam na ßebi a na tyßaz druhimi nashonił. Moja wutroba běsche prjedy połna njeměra a njepokoja; ja ßebi na najważnische praschenja wotmolwicz njemóžach. Duž je ßo Bóh nade mnu ßmilił a mje k wěrje dowjedł; wot teho czaßa ßym nowy człowjek a mam nětko měr a troscht a wschitko, schtož trjebam. A schtož ßym ja nashonił, ßu wot wjele lětstotkow ßem tyßazy człowjekow nashonike."

Pokasać sa młodzinu.

Po němskim.

Na twojim puczowanju psches žiwjenje radzu czi wuswolicz:
Sa kónz ßwojeho pucza — njebjeßa. 1 Pětr. 1, 4.
Sa njerostorhnliweho pschewodzerja — ßwojeho sbóžnika. Luk. 24, 15.
Sa schkit — ßwjatych jandzelow. Ps. 91, 11.
Sa puczapokasarja — ßwjate pißmo. Ps. 119, 24. 105. 2 Tim. 3, 15—17.
Sa puczowarske wopißmo — luboscz. Jan. 13, 35.
Sa puczowarski kij — bohatstwo Boże. Fil. 4, 19.
Sa snamjo warnowanja psched wopaczznymi puczemi — luby kschiž. 1 Pětr. 4, 1.
Sa wokschewjenje duzy — Boži dom a Boże blido.
Sa pschewinjenje wschěch njepscheczelow — wěru. Efes. 6, 16.
Sa sbóžne dokonjenje ßwojeho pucza — Bożu hnadu. Fil. 1, 6.

Kak daloko móžemy se ßwětom hicz.

Něhdy ßo młodzenz stareho muža wopraschа, schto to rěka, „ßwětej kschižowany bycz". Stary praji:

„Dzi won na pohrjebnischczo, sawołaj morwych a praj jim: „Pójcze won, nětko je lubosny czaß meje, njebjo je módre a ptaczki spěwaja."

Młodzenz dzěsche a jako ßo wróczi, ßo jeho stary wopraschа:

„Schto ßu tebi wotmolwili?"

„Niczo", dzesche młodzenz

Stary pschikasa: „Dzi tam saßo, sawołaj morwych a praj: Hrimanje na njebjeßach steji, stancze a khwatajcze, so pod tsěchu pschindzecze; pschetož bórsy ßo deschczik póndze!"

Hdyž ßo młodzenz saßo wróczi, wopraschа ßo stary s nowa:

„Schto ßu wotmolwili?"

„Niczo", dzesche młodzenz.

„Duž tam saßo dzi a pokhwal jich a hdyž na tebje njepoßłuchaja, naßwar jich."

„Ach, mój luby nano", praji młodzenz, „to budze tež podarmo, woni mi niczo njewotmolwja!"

Duž starz młodzenzej powjedasche: „Hlaj, mój ßyno, sa ßwětnymi žadoszemi a srudobu, sa khwalbu a hanjenjom teho ßwěta ßo tak mało praschecz, kaž morwi, rěka: „Sswětej kschižowany bycz." Hdyž chzedza tebje sawjescz, njepoßłuchaj na lischczerski hłóß wotroczkow ßwěta!"

„Pomhaj Bóh" je wot nětka niz jenož pola knjesow duchownych, ale tež **we wschěch pschedawarnjach „Sserb. Nowin"** na wßach a w Budyschinje dostacz. **Na schtwórcz lěta** płaczi wón **40 np., jenotliwe czißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farar w Krjebi; ßoburedaktor: farar Gólcz w Budyschinku. Czischcz a naklad Ssmolerjez knihiczischczérnje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 42.
15. okt.

Lětnik 3.
1893.

Szerbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

20. njedźela po ßwj. Trojizy.

Luk. 17, 10: „Tak tež wy, hdyž wschitko scze czinili, schtož wam je pschikasane, rjekńcze: My ßmy nje-wužitni wotroczzy; my ßmy czinili, schtož czinicz winojczi běchmy."

Tak wuczi tón Knjes ßwojich wuczomnikow rěczecz. Město hordeje myßle: „ßmy ßwoju winowatoscz dospołuje dopjelnili a mamy saßłużbu psched Bohom", chze wón jich k prawej ponižnoszczi pohnucz. Tež to dobre, kotrež ßu czinili, dyrbi jich pokorjecz. By to hinak bycz mohło? Ně, hdyž ßwoju pschißłuschnoscz dopjelnimy, hdyž dobre a bohabojasne žiwjenje wjedźemy, ßo s luboszczu a pschecźelniwoszczu s bližschim setkujemy, hdyž wopory sa Boże kralestwo pschinjeßemy, njeczinimy niczo druhe hacz ßwoju winowatoscz. Winojczi ßmy ßwojemu Bohu a sbóżnikej, kiž je naß se ßwojej njedowußlědźenej luboszczu s hrěcha a wot ßmjercze wukupił, cziste, ßwjate, prawe a ßmilne žiwjenje. Sswjaty japoschtoł Pawoł, hdyž bě wodnjo Boże ßłowo wucził a hischcze wjeczor jako tkalz ßebi wschědny khlěb s dźěłom ßwojeju rukow saßłużi, měješche s tym drje khwalbu psched człowjekami, psched Bohom pak niczo njeczinjesche hacz ßwoju pschißłuschnoscz a winowatoscz. To wjedźeschе wón derje. To dyrbimy tež my derje wjedźecz, so bychmy ßo nihdy njekhwalili ani ßebi njemyßlili, so ßebi se ßwojej prawdoszczu a luboszczu něschto psched Bohom saßłużimy.

To dobre, kotrež my czinimy, dyrbi naß poniżecz. By to hinak bycz mohło? Wot koho dha wone wukhadźa? Wěscze niz wot naß, ale wot mozy teho, kiž nam se ßwojim ßwjatym Duchom pomha k wschemu dobremu. Sta-li ßo něschto dobre wot naß, dha je Bóh tón Knjes tón, kiž dawa woboje, so chzemy a so czinimy. Niczo ßami nje-samóżemy; ßylnischi pomoznik dyrbi nam k bokej stejecz a ßłabu wolu ßylnicz. Sswjaty Pawoł, kiž wot ßebje praji, so je wón wjazy dźěłał, hacz wschitzy drusy japoschtolojo, pschistaji tola hnydom: Niz pak ja, ale hnada Boża, kotraž je so mnu. Dr. Luther, kiž móżesche ßo druhdy napschecźiwo ßwojim njepschecźelam khroble khwalicz, kajke wulke wězy je dokonjał, wusna tola tež jedyn dźeń: Wěm derje, so nasch luby Bóh móże sa dźeń wjele stow tajkich doktorow Martinow Lutherow stworicz, kaž ja ßym. Njekhwalmy ßo ßami, dajmy wjele wjazy wschu czescz naschich dobrych skutkow Bohu temu Knjesej. Schto bychmy byli, jeli so njeby wón naß poßylnjował, wobtwjerdźał a wuhotował? To dobre, kotrež ßmy czinili, dyrbi naß poniżecz. Kak by to hinak bycz mohło? Hdyž wschitko scze czinili, schtož wam je pschikasane — praji tón Knjes. W tymle „hdyž" tczi to srudne „ale". Ale my njeßmy jo czinili. Tež w naschich najlěpschich skutkach ßo telko hrěschneho a nje-dokonjaneho khowa, so žadyn jeniczki njemóże prajicz: Ja ßym czinił, schtož mi je pschikasane czinicz. Sswj. Augustin je Boha proßył: Wodaj mi tež moje dobre skutki, dokelž je jaßnje brach tak mjenowanych dobrych skutkow, jich po-tajnu ßamoczescz, hejchlerstwo a slóscz pósnał. Schto móżemy my hinak czinicz? Sso poniżecz a ßo pokorjecz chzemy psched ßwojim Knjesom spominajo tež na ßwoje wot ludźi a wot ßwojeje sachodneje wutroby khwalene dobre skutki a wusnacz: O Knjeże, my ßmy nje-

wužitni wotroczzy! — Tajke pósnacze je jara dobre sa naß. Wone nam ßłuži k pokojej nascheje dusche. Czežko wschak je nam pschezo, njescz wschelake kschiwdzenja wot ludzi, jich prawe abo njeprawe ßudzenje naschich skutkow, nascheho sadzerženja. Tón, kiž wě, ja ßym njewužitny wotroczk, pósnaje lohko: Bóh tón Knjes trjeba jich erta, so by mje wo mojej hordoscži a hoffartnoscži pscheßwědcził. Wón wotrěsuje mi te horde myßle, jako bych schtó wě schto był a prawo měł na czescżowanju wschěch druhich. Njewužitny wotroczk nježada ßebi žaneje czescze wot człowjekow, hdyž wón wě, so njeje ßebi se ßwojim zyłym czinjenjom, ani se ßwojimi dobrymi skutkami žaneje pschED Bohom dobył.

Czežko je tež hordemu człowjekej spokojom bycz s Božim wodzenjom. Kschiž a brěmjo ßo na njeho położitej; na měscze ßo woprascha: czeho dla ßo to mi stanje? a potajna je myßl: Ja to njejßym saßłužił. Ale kak budze tajke praschenje woněmicz na hubomaj Jesußoweho wuczomnika, kiž ßebi poniżnje praji: Ja njewužitny wotroczk ßym telko schtrafy saßłužił, tež moje dobre skutki njejßu niczo hódne: „Ja słóstnik steju tudy, mje nießudz ßurowje, to proschu, hrěschnik khudy, czin so mnu po hnadze.“ Tón ßamy, radzi-li ßo jemu schto, dosta-li ßo jemu žohnowanje s Božeje miłeje ruki, budze dwójzy tak wyßozy swješeleny a dzakowny, wschak wě, so njeje niczo druhe saßłužił.

O so bychmy tajzy wotroczzy byli, kiž ßo se wschej mozu a ßwěrnoscżu we wješelu a w srudobje hacz k poßlednjemu ßwjatokej w Knjesowej ßłužbje prózuja, a sprawne, njeludane wusnacze nihdy njeshubja: my ßmy njewužitni wotroczzy! Pschetož tón Knjes bydli pola tych, kiž ßu rosłamaneho a poniżneho ducha, so by wokschewił poniżnych ducha a rosłamanych wutrobu. Hamjeń.

Jesuß a człowjekojo.

II.

Jesuß hrěschnikow horje bjerje.

3. „Tebi ßu twoje hrěchi wodate!“

Hdyž te troschtowaze ßłowo wuprajimy: „Jesuß hrěschnikow pschijimuje“, drje jich mało wot naß wě, so mamy ßo sa tón kraßny evangelij — farisejskim dzakowacz. Jeho wobskorżujo praja woni (Luk. 15, 2): „Jesuß hrěschnikow pschijimuje“. Woni chzedza jeho s tym krutym ßłowom porasycz. Woni chzedza wuprajicz: Dokelž tajzy, kotsiž ßebi w waschnju a smyßlenju blisko steja, radzi hromadze khodza, je Jesuß s hrěschnikami wobkhadzujo ßam ßebje ßudził. So ßu tuczi „hrěschnizy“, s kotrymiž wón s luboscżu wobkhadzuje, pokutni a wěrypołni ludzo, wo to ßo farisejszy njestaraja.

Tón sbóżnik pak ma te wobskorżenje sa ßwoju najwjetschu khwalbu a w tsjóch pschirunanjach wón rosjaßnja, so ßo runje psches ßwoju luboscz k hrěschnikam jako prawy pastyř, wumożnik a kral wopokasuje.

Hdyž Jesuß człowjekow, kotsiž ßu czežko shrěschili, jeli so woprawdze pokutu czinja, pschijimuje, njedyrbi to jenož rěkacz, so wón jim tak derje kaž druhim něhdze w ßwojej bliskoscži pschebywacz da, ale so jim pschED druhimi ßwoju hnadu wotewriwschi hrěchi wodawa. Hdyž běsche po ßudzenju ßamoprawych farisejskich tamne hižo něschto njeprawe, běsche jim to ßame hanjenje Boha, jako by ßo wón hrěchi wodawajo do bójskeho prawa tykał.

Wobhladajmy ßebi kraßne scżenje, kotrež Luk. 7, 37—50 czitamy. Pschecżitaj jo ßebi w ßwojej bibliji!

W duchu stupimy do rjaneho židowskeho domu. W kajkim měscze to běsche, ßo nam njepowjeda. To pak ßo nam praji, so domowy wobßedźer Schiman rěkasche a běsche farisejski. Wo tym najlěpschim, schtož móżesche Jesuß dacz, tón niczo njewjedżesche. Duž jeho tež wěscze s woßebitej pschecżelniwoscżu jako ßwojeho hoscża do ßwojeho doma witał njeje. Wón jeho po židowskim waschnju ani wokoschał, ani jemu wody dał njeje, so by ßebi ßwojej nosy smycz mohł. Kaž ßo sda, ani jeho wuczomnikow ßobu proßył njebě.

Czeho dla běsche s zyła sbóżnika proßył? Nó, wěscze běsche jemu tutón Jesuß sajimawy muž, muž, kotryž wschitkich wocżi na ßo wobrocżesche. Duž wschak běsche hódno jeho „sesnacz“. Ssnano móżesche wón jemu ßwoju wulku mudroscz pokasacz a jeho do wuskoscze sahnacz. Duž běsche tež ßwojich pschecżelow ßobu proßył. — A Jesuß běsche to pscheproschenje pschijał. Bjes staroscze kaž dzěczo do njehospodliweho doma sastupi. Prajicz mohło ßo tež: Wón sastupi w majestoscži kaž kral, — kaž kral, kotryž wě, so dobudze a knježi, hdzežkuliž pschindze.

Woni hischcze wobjedowachu a ßo žiwje rosmołwjachu, jako ßo něschto dziwne poda. Ale runje tón podawk dyrbjesche zyłu hodzinu k najważnischej a žohnowanja najpołnischej w zyłej historiji człowjestwa scżinicz.

Njeproscheny hoscz a to hoscz, na kotrehož nichtó rad pohladał njeby, sastupi. To běsche žona, žona, kotraž tak hłuboko w błócze hrěcha tczesche, so hłubje tczecz njemóżesche. Tež nad žonami móże hrěch tajke žałoßne dobycze dzerżecz. Wona běsche tak daloko padnyła, so po zyłym měscze s krótka „hrěschniza“ rěkasche.

Na kajke waschnje běsche tak nisko pschischła — hacz běsche ßnano pschikhilnoscz k czělnym žadoscżam wot starscheju herbowała abo hacz běsche hubjenje wocżehnjena — hacz běsche ßnano jara rjana była a hacz běschtaj njerosomnej starschej a drusy ludżo to dzěczo hižo sahe horde scżinili — hacz njeběsche ßnano tón muž, kotryž běsche ju prěni sawjedł, wjetschi hrěschnik hacz wona — wo tym wschěm ßo nam niczo njepowjeda.

Ta žona sastupi. Wona k semi hladasche, włoßy jej dele wißachu; wona tschepotasche. Ale se ßwojimaj tschepotatymaj nohomaj runy pucz k Jesußej khwatasche. Wona hospodarja wo samolwjenje njeproschesche, so běsche bjes dowolnoscze sastupiła. Wona niczo njepraji. Wona mjelczesche. Wona na nikoho w zyłej shromadzisnje njepoßłuchasche — na nikoho njehladasche. Sa nju běsche tu jenož jedyn — Jesuß. K jeho nohomaj padze a jeho wo ßmilnoscz proschesche. Ně, hdyž móże człowjek se ßamymi ßłowami proßycz, wona tola njeproschesche. Wona dzě niczo njerěczesche. A tola wona proschesche a ßo dzakowasche, ßłowczka njepiknywschi. Abo njerosumisch tu rěcz, hdyž wona Jesußowej nosy se ßylsami maczesche — so chzysche wo ßwojim dotalnym žiwjenju jeno to jene prajicz, so běsche wopłakowanja hódne —? A hdyž jeho nosy s włoßami ßwojeje hłowy trějesche, hdyž jeho nosy wokoschowasche (jenož nosy, pschetož jemu tež ruku wokoschecz, ßo sa dostojnu njeměješche), hdyž jeho nosy s drohej žałbu namasa, — nosy! runjež je hewak, ßamo pola krala, jenož hłowa hódna, so by ßo žałbowała — njewidzisch rěki dzakowanja a luboscze w jejnym czinjenju? Mohło ßo móznische prědowanje wo kraßnoscži luboscze Jesußoweje dzerżecz?

Haj, to je hnujaza srěczniwoscz hłuchoněmeho. Wona běsche hłucha sa wschitkich człowjekow koło wokoło, njech tež bychu prajili, schtožkuliž chzychu a njech tež bychu ju wobskorżowali, kajkuliž chzychu. Wona je něma sa zyły ßwět, wona ßebi na to njemyßli, ßo samolwjecz. Wona chze temu sbóżnikej ßwoju horzu, dzaknu luboscz wopokasacz.

My wo tym rěczecz nimamy (pschetož wo tym ßo nam niczo njepowjeda), kak je žona Jesußa hižo prjedy sesnała, hacz je jeho ßama hižo wohladała abo jenož psches druhich wo nim ßłyschała.

My wo tym njerěczimy, hacz je na dobo abo po něczim ßwjate njebjeske płómjo wěry w njej ßo sapaliło, wobsbożaze pscheßwědczenje: Tón je tón muž, kiž pomhacz móże, kotryž tež mje shubjenu nješastorczi, ale wěscze domoj pschinjeße k njebjeskemu ßwětku a měrej. Doscz, — wulke je ßo stało. Jesuß je wot njeje pósnaty jako tón, kiž je.

A nětko běsche ßłyschała: „Wón tu je!“ Wón drje běsche w Schimanowym domje, w domje hordeho farisejskeho, kotryž na nju ani pohladnył njeby, kotryž ju do hele satamasche. Móżesche, ßmědźische do teho doma hicz? Ně! to bě njemóżno; wona njemóżesche, wona nießmědżesche. Ně, wona njemóżesche. Ale wona dyrbjesche a teho dla ßmědźische a móżesche. Wschitko druhe by lóże było, hacz tej żonje rosjaßnicz, so tam hicz nießmě. Tón sbóżnik ju czehnjesche — duž tam khwatasche a ßebi nikomu wobaracz njedasche.

Farisejskemu pak je to zusy ßwět. Hordźi człowjekojo ßu to pschezo sa njerosomne a njepschihódne měli, schtož psches jich rosom dzěsche. Tak tež Schiman ßo na tu žonu hněwasche, so běsche ßebi swěriła se ßwojimaj njeczistymaj nohomaj do jeho doma sastupicz. Wón ßo tež na Jesußa hněwasche, so tu žónsku s krótka njewotpokasa, ale ßo wjele bóle nad njej swješeli. Schto rosumi

ßamoprawy wo žedźenju rosłamaneje wutroby po wodaczu a wumoženju? Schto rosumi wo luboscźi teho sbóžnika k hrěschnikam?

Duž je wón se ßwojim ßudźenjom botowy. Schtožkuli běchu jemu wo Jesußu powjedali, — profeta wón njeje. By-li profeta byk, tajki, kiž wutroby snaje, by wjedźał, schtó a kajka ta žona je. (A woprawdźe, w tym ma wón prawo.) „By-li pak wjedźał" — wón dale rěczi — „kajka je to žona, njeby ju w ßwojej bliskoscźi cźerpił".

(Pokračžowanje.)

Jesußowa luboscź.

Romsk. 8, 35.

Hłóß: Ja ßym psches Khrysta krwawne rany.

Schtó chze wot luboscźe mje dźělicź,
Kiž jeno we Jesußu je,
Hdyž dyrbju ßo tu wschelko běđźicź
A wopuschcźicź mje wschitko chze!
Tón troscht mi tola wostanje,
So mje mój Jesuß lubuje.

Mój Jesuß je ßo sa mnje pißał
S tym pißmom, ßwojej ßwjatej krwju,
Hdyž na kschižu je sa mnje wißał,
Krej pschelał sa mnje s luboscźu:
Duž moje sboźe wostanje,
So mje mój Jesuß lubuje.

Chze mi tón ßwět jow ßycźe stajicź,
Mje Jesuß psched tym swarnuje;
Hdyž mje cźert słóstnje pyta traschicź,
Mje saßo Jesuß schkituje:
Ja schkit mam pschezo wobstajnje,
Dokelž mje Jesuß lubuje.

Njech drusy pokłady ßej ryja,
Mój pokład jeno Jesuß je;
Njech drusy ßo mi pschezo ßměja,
Sswět sa błasnoh' mje scźinicź chze:
Mój pokład pschezo wostanje
Mój Jesuß, kiž mje lubuje.

Ty kraßna luboscź Jesußowa,
Mój pokład, sboźe, schkit a dźěl!
Sdźerž mje hacž tamnu stronu rowa,
Hdźež dostanu tón sbóžny dźěl:
Duž wumru stroschtnje, wjeßele,
Ja wěm: mje Jesuß lubuje.

E. H.

Něschto wo listach starych Romskich a Grichow.

1.

Něschto wo listach starych Romskich a Grichow, ßebi myßlimy, dyrbi tež naschich cźitarjow sajimacź, dokelž tajke listy snaja a je ßebi wyßoko waźa; wschak wě kóžde kscheścźijanske dźěczo wo tychle listach abo dyrbjało tola wo nich wjedźecź; wschak steja sady w bibliji w nowym sakonju a ßo mjenuja wot pschecźelow stareho dobreho cźaßa ßnano tež „epistole", schtož je łacźanske ßłowo sa listy. W tychle listach cźitamy wjele najkraßnischich schpruchow, kotrež my snajemy, w mojej bibliji ßu wone wulzy cźischcźane, so bychu ßo lóźscho namakałe. Ssy ty tež hižo tajki list zyle pschecźitał? Tu někotryžkuliž s hłowu tschaße a měni, wschak w nich telko cźežkeho steji, so ßo my radscho hłownych schpruchow dźerźimy, na kotrychž tež něschto mamy, kaž: My wěmy, so tym, kiž Boha lubuja, wschitke wězy k lěpschemu ßłuža, abo: To je sawěscźe wěrno a jara dostojne ßłowo, so je Jesuß Khrystuß do ßwěta pschischoł, hrěschnikow sbóžnych cźinicź; a schtož je hewak tajkich jadriwych schpruchow. Tychle jadriwych ßłowow ßwjateho pißma ßo dźerźecź, je derje a rjenje; ale evangelskemu kscheścźijanej by derje pschistejało, hdy by tež ras spytacź chzył, tajki list zyły cźitacź a njehladacź na tu prózu, tež te twjerde deski pschewjercźecź, kotrež ßnano najprjedy rosymjenje cźežke cźinja; dyrbjał pschi tajkim wjercźenju napoßledk tež kschiwje pschińcź, dha to jara njeschkodźi, wschak ßo wuknje studowanje najlěpje pschi spytowanju. Móže bycź, so ßo radscho na to dasch, hdyž my te listy najprjedy ras swonkownje wobhladamy a wo něcźim rěcźimy, schtož móže nam pomhacź te listy rosymjecź. Ssyńmy ßo po tajkim w duchu wschitzy sa blidom; kóždy ma psched ßobu ßwoju bibliju, kotrejež słoty abo cźerwjeny rěsk ßo nadźijomnje wjazy tak nowy bycź njesda, jako by ju hakle wcźera kupił; my pytamy sady w listach prěnju epistolu na Theßalonskich a pschecźitamy najprjedy tónle list wot spocźatka hacž k kónzej a drje tak, so kóždy wosmje jedyn tych małych wotdźělkow, wot jeneho spocźatkoweho pißmika jeneje schtucźki hacž k pschichodnej, duž 1. schtucźku 1., potom schtucźki 2—10, 2, 1—12; 13—16 atd.

List je wot japoschtoła Pawoła pißany a to w grichiskej rěcźi, kotraž bě sa jeho dny prawa rěcź zyłeho ßwěta; hdźež ßo evangelij grichiszy pschipowjedasche, dha móžesche to wulka hromada ludu srosymicź; sa to pak bě ßo móznym tuteje semje, Alexandrej Wulkemu, romskim khěžoram a jich dobycźam dźakowacź, kotrymž Bóh tón Knjes dasche na tute waschnje evangelijej schcźežku pschihotowacź. Theßaloniszy rěcźachu bjes teho tež grichisku jako ßwoju macźernu rěcź. Nětk ßnadź chzył tón a tamny wjedźecź, kak tehdy listy pißachu, schto k temu nakožowachu. Schtó wě wotmolwicź s najmjeńscha po dźěle s noweho sakonja? My pytamy w druhim Janowym liscźe scht. 12 a w tsecźim liscźe scht. 13 a shonimy: woni pißachu na papjeru s tintu a s pjerami a widźimy s grichiskeho ßłowa s tintu, so bě cźorna a dale, so woni trjebachu scźinowe pjero, kotrež bu s nožom rěsane (pschir. Jerem. 36, 23). Papjera bu w japoschtołskim cźaßu s kóžkow papyrus-trawy, kotraž ßo woßebje w Egiptowskej namaka, pschihotowana a to bě s wjetscha papjera sa pißanje; hižo tehdy pak snajachu wjele twjerdschi a dróžschi pergament, kotryž woßebje wužiwachu k pißanju ßwjatych knihow abo wažnych wotkasanjow. Tak běchu ßwjate pißma židow na pergament pißane a ßo sda, so je ßwjaty Pawoł tajke drohe knihi měł (2 Tim. 4, 14). Sswoje ßamßne listy pißasche japoschtoł najskerje na „papyrus", s wotkal nasche ßłowo papjera ßem pschińdźe. Duž běchu papyrus, cźorna tinta a scźinowe pjera listowy a pißański grat.

Schto nam nadpanje, hdyž japoschtołski list se ßwojimi listami pschirunamy? Jow ßłyschu wschelake mjenowacź. Jedyn praji w ßwojej mudroscźi, so w japoschtołskich listach wjele steji, w naschich mało. Zyle prawje! Sa to pak dźakowano Bohu nasche listy njepschińdu do biblije. Nětk pak chzemy wo rosdźělach rěcźecź, kotrež nam hižo pschi swonkownym wobkedźbowanju nadpanu a duž najprjedy wo tym rěcźimy: Japoschtołowe listy ßu kaž drohe knihi ßwjateho pißma do stawow a do schtucźkow rosdźělene; to my njecźinimy. Kak ma ßo s tutym rosdźělenjom do stawow a do schtucźkow? Na tole praschenje chzemy wotmolwicź, dokelž je sa teho, kiž bibliju cźita, jara sajimawe. Njeßmě pak nichtó njescźerpliwy bycź, hdyž budźe wotmolwjenje khětro dołhe.

My wosmjemy Lutherowe pißmo do ruki a sapocźnjemy cźitacź, my njepschińdźemy daloko, duž namakamy biblisku schpruch, bórsy po tym saßo jedyn a saßo tsecźi. My widźimy, Luther snajesche ßwoju bibliju. Husto pische wón jeno schpruch, njespomnjo, hdźe je w bibliji pytacź abo namakacź; s wjetscha pak mjenuje wón knihi a staw, s kotrychž je schpruch wsaty, kaž my ßnadź w pschißłowje prajimy: steji pola Mateja na poßlenim. Jeno te schtucźki Luther ženje njenaspomni, wón je spokojom se stawami. Cźeho dla? Je wón ßnadź na to myßlił, so je zyle dobre, hdyž tak nadrobnje njepraji, hdźe schpruchi steja, so by cźitał cźim pilnischo ßam sa nimi pytał? Ale tak ßo nima, wjele wjazy Luther žane schtucźki njestaja, dokelž hischcźe niczo njewjedźesche wo rosdźělenju stawow do schtucźkow. Wy ßo dźiwacźe a ßo praschecźe, hacž ßo woprawdźe tak ma, a ja móžu wobtwjerdźicź, tak a niz hinak ma ßo s tym.

Haj wschak, kak je pak rosdźělenje do schtucźkow do nascheje biblije pschischło? To chzychmy rad wjedźecź. S krótkim prajene: ßo dźakujemy sa tole rosdźělenje snatemu knihicźischcźerjej w Parisu, kotrehož mjeno je Robert Stephanus, kiž bě ßebi se ßwojimi wschelakimi wudawkami grichiskeho noweho sakonja wulku khwalbu dobył a kiž bě w wudawku lěta 1551 tole nam snate rosdźělenje prěni ras nakožował; wot teho cźaßa bu wone bórsy wschudźom pschiwsate, tak so my ßebi ßwjate pißmo nimale hinasche pschedstajicź njemóžemy, hacž do schtucźkow rosdźělene. Druhdy pak pomha k lóźschemu srosymjenju, hdyž na rosdźělenje do schtucźkow njekedźbujemy, ale bjes pschetorhnjenja dale cźitamy, so njeby to, schtož hromadu ßłuscha, rostorhnjene było. W naschim prěnim Theßalonskim liscźe je na psch. 10. schtucźka 5. stawa ßama sa ßebje njesrosymliwa, pschetož wona ßłuscha s 9. schtucźku hromadźe do jeneje ßady. Duž wopomnimy jene, so je rosdźělenje schtucźkow

w naschej bibliji ßnano 350 lět stare a młódsche hacž biblija ßama.

Nětk dźimy krocžel dale a to krocžel do sady. Wokoło lěta 338 po Khrystußowym narodźe wumrje biskop Eusebius, kiž je prěnju zyrkwinu historiju pißał. Wón je w ßwojich ważnych knihach wot Jesußa ßem hacž na khěžora Konstantina wscho napißał, schtož bě shonicž wo japoschtołach a jich schulerjach, wo jich spißach, wo woßadach a jich pschedstejicžerjach a wucžerjach, wo pschescžěhanjach kschescžijanow, wo njepschecželach a wo sakitowarjach kschescžijanskeje wěry.

Eusebius powjeda tež wschelake, schtož je wón w nowym testamencže cžitał a pokasuje potom pschezo na ßwjate pißmo, w kotrymž bychmy jo nadrobnischo namakacž mohli. Ale wón pschi tym niz jeno na žane schtucžki njespomni, ale tež wo stawach mjelcži. Ssnano cžita tón abo druhi rad mały wotdźělk s tutych ßławnych historiskich knihow a duž dyrbi jow hnydom staw stajeny bycž, s kotrehož móže ßo cžitać wo wěrnoscži teho, schtož prajachmy, pscheßwědcžicž. Eusebius powjeda w druhich knihach wo Jakubowej ßmjercži, po tym, so je w drohocže pod khěžorom Klaudiußom powjedał, jeho ßłowa maja ßo tak: „Hłód pod Klaudiußom spomni Lukasch w ßwojich japoschtołskich skutkach a powjeda, kak ßu bratsja w Antiochiji tym w Židowskej psches Pawoła a Barnabaßa, kóždy po ßwojim samoženju, něschto póßłali. Potom praji Lukasch dale: „W tym ßamym cžaßu pak słoži kral Herodasch ruzy, so by někotrych wot gmejny cžwilował. Wón pak skónzowa Jakuba, Janoweho bratra, s mjecžom.“ Wo tutym Jakubje powjeda Klemenz (to bě snaty zyrkwiny wucžeř w Alexandriji † 202) tež wobkedźbujomnu historiju, kaž je wón ju ßłyschał. Wón praji mjenujzy: „Jako tón muž, kiž bě Jakuba ßudej pschepodał, widźesche, kak wón khroble wusnawasche ßwoju wěru, bu wón tak hnuty, so ßo ßam tež sa kschescžijana spósna. Wobaj buschtaj nětk hnydom k skónzowanju wotwjedźenaj. Na pucžu proschesche muž Jakuba wo wodacže. Krótko rospomniwschi Jakub potom dźesche: Měr budź s tobu a wokoscha jeho. Tak bu woběmaj w tym ßamym cžaßu hłowa wotcžata.“

(Pokracžowanje)

Jasyk.

Hakle psched krótkim ßym w ßwojim žiwjenju prěni krócž ßo palazu holu wohladał — to běsche žałoßny napohlad. S wulkim khwatkom płomjo po semi dale běžesche, ßuchu trawu a drobne drjewo sapalujo; schkora někotreho wulkeho rjaneho schtoma běsche bórsy seßmudźena. Wohenjej nichtó dowobaracž njemóžesche, runjež s wjele ßykawow wodu do njeho ßykachu. Duž po wojakow póßłachu, kotsiž dyrbjachu strowe schtomy koło wokoło porubacž a pschirowy wurycž, so njeby woheň po semi dale mohł. Wulki woheň běsche ßnano psches jeniczku zigaru, kotruž bě něchtó žehliwu prjecž cžißnył, nastał.

Njeběsche to dobry wobras k ßłowam Jak. 3, 5: „Tak je jasyk mały staw, a wschak ßo wulkich wězow khwali. Hlaj, ßnadny woheň, kajki lěß wón sapali?“ — W ßwojich myßlach ßebi prajach: lěpschi wobras by japoschtoł wubracž njemohł. Bjes pschestacža ßo ßłowa pschißłodźerjow s jeneho doma do druheho noscha; cžescž dobreho cžłowjeka ßo cžorna scžini, kaž ßo schkora rjanych schtomow s wohnjom seßmudźi.

Srudny podawk s mojich dźěcžazych lět mi saßo psched duschu stupi. Młodaj mandźelskaj s nami w tym ßamym domje bydleschtaj. W prěnich měßazach husto k nimaj njepschińdźech, wonaj běschtaj ßebi ßamaj doscž a po wobkhadźe ßebi nježadaschtaj. Nam s napschecža bydlesche žona, kotraž běsche ßama sa ßo žiwa a kotraž by ßo, dokelž žaneho powołanja w žiwjenju njeměješche, rad wo ßwojich bližschich pschejara starała. Ja ßo ženje jara swjeßelił njebych, hdy by k nam pschischła; pschetož wona by rady, schtož by ßebi ßama wumyßlika, sa myßle druhich wudawała. Dokelž by se wschelakimi ßwójbami wobkhadźowała, by tež wschelake nashonika a duž by, prjedy hacž by woteschła, nam rady něschto sdźěliła, wo cžimž dyrbjesche ßo hischcže mjelcžecž. Sa młodeju mandźelskeju ßo woßebje starasche a jeju wobkedźbowasche. Duž tež bórsy wjedźesche, so je młoda žona jara khorowata, so husto leži a rady s nikim njewobkhadźuje. Jedyn dźeń zyle bjes dycha pschiběža, ßo praschejo, hacž ßym hižo něschto bližsche wo žałoßnym podawku shonił. Wona běsche ßama se ßwojimaj wocžomaj widźała, so je muž ßłabu žonu nabił, tež bě ju wótsje wołacž ßłyschała, dokelž běschtej wokno a durje do pódlanskeje stwy wocžinjenej byłoj. „Wó jstwje, hdźež muž ßwoju žonu bijesche, ßo ßwěcžka ßwěcžesche; duž bě scžěn ßo hibazeju cžłowjekow widźecž; wona ßo wobarasche, hłowu ßebi dźeržesche a skónczinje — o to ßo rady njewupraji — ßłyschach jaßnje s jeho rta te ßłowa: „Ty žałoßne stworjenje!“ Tak wona powjedasche; tón krócž ani njepschistaji, so to dale powjedacž nješměm; ně, wona chzysche, so by snate było, kajki je wón sły muž, a so by tej wbohej žonje pomhane było. Ja jej wotmolwich, so móže ßo cžłowjek lohko molicž, so móže lohko ßwojemu ßobucžłowjekej seschkodźicž, so ßo nam w ßwjatym pißmje pschikaže: „To słe, kiž ty ßłyschich, njepowjedaj; pschetož mjelcženje njeschkodźi, praschej ßo ßwojeho bližscheho, ßnadž to cžinił njeje, a je-li jo cžinił, prosch jeho, so by jo wjazy njecžinił“ (Sir. 19, 6. 13). Ja jej tež powjedach, so ßym husto ßam widźał, kak sbožownaj staj mandźelskaj hromadźe. To wschitko niczo njepomhasche, wona běsche to widźała a ßłyschała a woheń pschißłodźenja khwatasche psches zyłe městacžko.

Něschto njedźel běsche ßo minyło; mějach tehdom jara nusne, duž njepytnych, kak běsche jejne powjedanje kaž skažazy jěd skutkowało. Jedyn dźeń dźěch k młodymaj mandźelskimaj. Žona saßo płakasche, muž tam srudny ßedźesche. Wonaj mi prajeschtaj, schto jeju tyschi, temu mužej wschitzy s pucža dźěchu, s hórkim hłoßom ßo jeho sa jeho wbohej žonu praschachu a nětko běsche hischcže list wot žonineju starscheju pschischoł, kotrajž ßwoje pschińdźenje pschipowjedaschtaj, so buschtej po móžnoscži ßwoju dźowku saßo ßobu domoj wsałoj. Žadyn njewjedźeschtaj, schto k temu hudancžku prajicž a žona pschezo saßo mužej ruzy tłóczesche, ßwojeho lubowaneho muža wobžarujo. Ja dlěje mjelcžecž njemóžach. Ja jim zyle dokładnje rospowjedach, schto běsche tamna žona widźała, ßłyschała a rosnoßyła.

„Tón kuschi njetopor! Hanka“, sawoła wón, ßebi s ruku na cžoło pschimnywschi. A nětko mi powjedaschtaj, kak staj do komorki stupiwschi to swěrjo wokoło lětacž widźałoj, kak je žona ßo nastróžawschi wołała, bjes tym so je muž s kijom to swěrjo, kotrež je pschezo wokoło Hanineje hłowy lětało, won honił. Skónczinje běsche s komory do jstwy a tam s woknom wulecžało — pschi tym běsche wón sawołał: „Ty žałoßne stworjenje!“ Žona skoržesche:

„Mje mój lubowany muž bicž! To je žałoßne, tajke něschto wěricž a powjedacž. Ta žona njech ju k nam njepschińdźe, hewak mohło ßo jej kaž kuschemu njetoporej seńcž.“

Muž wosta srudny a praji, so by najradscho to město wopuschcžił, hdźež móžachu jeho sa tajkeho słeho měcž.

Ja wobsanknych, k pschißłodźerzy dóńcž a jej khětro doprajich, kak slě je cžiniła a ßebi žadach, so dyrbi ßo sa to staracž, so ßo to powjedanje shubi. Najradscho by ju tón muž wobskoržił, tola žona w ßwojej dobrocžiwoscži wschitko cžinjesche, jeho wot teho wotdźeržecž. Khostanje jej niczo schkodźiło njeby. Pschetož w ßwjatym pißmje cžitamy Mat. 12, 36: „Ja praju wam pak, so dyrbja ludźo na ßudnym dnju wotmolwicž sa kóžde njewužitne ßłowo, kotrež ßu rěcželi.“

My wschitzy pak dyrbimy nad naschim jasykom wachowacž a to ßłowo wopomnicž: „Wjele rěcžow njeje bjes hrěcha, a schtóž ßwoju hubu dźerži, je mudry“ (Pschißł. Sal. 10, 19).

K rospominanju.

Wot teho wotwißuje, schtož pytamy: pytamy-li ßamych ßebje, namakamy wěcžne skaženje; pytamy-li Jesußa, namakamy wěcžne sboże.

* * *

Wobhladaj ßebi ßwojeho njepschecžela, mój kschescžijano:
Wón njeje Boże dźěcžo, hewak tebje njemohł hidźicž.
Jeho hidźenje cžini jeho njesbožowneho, niz tebje.
Schtož wón tebi słeho cžini, jemu schkodźi, niz tebi:
Njedyrbjał ßo nad nim ßmilicž a jeho lubowacž?

„Pomhaj Bóh“ je wot nětka niz jenož pola knjesow duchownych, ale tež **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin“** na wßach a w Budyschinje dostacž. **Na schtwórcž lěta** płacži wón **40 np., jenotliwe cžißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; ßoburedaktor: farař Gólcž w Budyschinku. Cžischcž a nakład Ssmolerjez knihicžischcžérnje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 43.
22 okt.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Smolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

21. njedzela po ßwj. Trojizy.

Ps. 5. Je dziwna wěz wo tónle pjaty psalm. Wón dzerži wschitkim nießwěrnym a sapomńliwym modlerjam pokutny schpihel prjódk. O schtó njeby žadyn nießwěrny a sapomńliwy modleŕ był? Kak ßo sběhny w schtuczkach tuteho psalma horliwy modleŕski duch Davidowy s njesadzerżanej mozu! A na naschim ßwědomnju leża tola wjele hinajsche napominanja k modlitwje hacz na Davidowym a my ßmy tola tak skomdzliwi modlerjo. My wěmy, kak husto a kak dołho je tón Knjes Khrystuß w modlitwje pched Bohom stejał a Khrystußowy japoschtoł woła k nam: „Modlcze ßo bjes pschestacza!" a tola ßmy my tak nießwěrni, lěni modlerjo. Hdyž naß hižo David wobskorži pched Bohom Knjesom, kak směje ßo hakle Jesußowa skórzba pschecziwo nam!

Potom kak dowěrjazy a kak wußłyschenja wěsty, jako njeby mohło hinak bycz, hacz so jeho Bóh tón Knjes wußłyschi, proßy David! Jako by wón chzył pched wschitkimi druhimi prěni a bliższchi pschi durjach njebjeskeho kralestwa stacz, tak hotuje wón ßo rano k ßwojemu Bohu, a: Knjeże, poßłuchaj na moje ßłowa, kedzbuj na moju rěcz, tak wuńdzeja ßłowa s jeho erta. Wón nusuje ßwojeho Boha, so by, po cżłowskim rěczane, prawje ruku na wucho położił a se skhilenej hłowu na Davidowe ßłowa poßłuchał. Schtóž móże tak rěczecz, njej' wěrno, tón sawěscze w jara spscheczelenym wobkhadze s Bohom w njebjeßach steji. Kak sahańbi naß David druhi raß, naß, kiž my Jesom Khrysta dla jako lube dzěczi ßměmy k lubemu Wótzu w njebjeßach pschińcz. David njewjedzische niczo wo tutym Božim dzěcatstwje. A my, kiž my ßo ßměmy psches Jesußowu saßłużbu ßwobodnje a wjeßele k Božej wótzowskej wutrobje pschibliżecz, ach, so bychmy s najmjeńscha wschědnje pschi prosy durjow, kotrež naß k wótzowskemu domu wjedu, stejeli.

Husto czitamy w nowinach, so niske dzěczi s luda najwyschsche pschecze ßwojeje wutroby na nascheho khěžora a krala pißaja. A khěžor pohnuty psches tule skało-twjerdu dzěczazu wěru do jeho miłosczíweje luboscze a dobroczíwoscze, pomha a dopjelni proschazym dzěczom ßwojeho luda jich próstwu. A nasch njebjeski Bóh, tón Wótz nascheho Knjesa Jesom Khrysta a teho dla też nasch Wótz, njedyrbjał nam nasche próstwy dopjelnicz, hdyž my w modlitwje sa jeho czesczu stejimy a sa pschikhadzenjom jeho kralestwa a ßwjate pokutne ßylsy płakamy pschе ßwojeho luda hrěch a pschе ßwój ßamßny hrěch?

So bychmy saßo wot Davida wuknyli, hischcze wjazy, so bychmy jo saßo wot Jesußa wuknyli, wot ßwojeho mischtra a jeho japoschtołow, wo wschěm, schtož nam wutrobu czežku czini, wo wschěm, schtož naß sadzěwa we wěrje a we wußwjeczenju, wo wschěm, schtož je pschecżelstwa a czěmnoscze pschecziwo Bohu a jeho załbowanemu na semi namakacz, s Bohom rěczecz we wěrjazej modlitwje a wschědnje nutrnje sdychowacz: Knjeże, pomhaj; Knjeże, wumož; Knjeże, twań a žohnuj Jesom Khrysta dla!

Telko ßamßnych brónjow my ßmy wjedli w bědzenju tuteho czaßa, telko jich je ßo tupiło a sersawiło. Ale schkit teje wěry, dzerżimy jón wysche ßwojeho luda, ßwojeje woßady, ßwojeho doma a ßwojeje ßamßneje dusche?

—e.

Jesuß a człowjekojo.

II.

Jesuß hrěschnikow horje bjerje.

3. „Jesußowa móz nad człowjekami!"

W tym druhim ma ßamoprawy zyle njeprawo, pschetoz wón njeczujesche, schto chze ßłowo „sbóznik" prajicz.

So by jemu to rosjaßnił, Jesuß, kiz chze tez teho ßamopraweho rossßwětlicz, praji: „Schimanje, ja mam czi něschto prajicz." Wón pak dzesche: „Praj, mischtrje!" „Někajki lichownik mějesche dweju dołznikow (tak powjeda Jesuß), jedyn bě jemu pjecz stow kroschow winojty, druhi pak poł sta. Hdyz pak njemějeschtaj sapłaczicz, spuschczi wón woběmaj tón dołh. Kotry dha, powjes mi, bjes nimaj budze jeho najbóle lubowacz?"

Hacz tón farisejski czujesche, schto chzysche Jesuß prajicz? Tak wjele je wěste, so by pschecziwo człowskemu rosumej było, hdy by wón njewotmolwił: „Mi ßo sda, so tón, kotremuz je najwjazy spuschcził." Jesuß wotmolwi: „Ty ßy prawje ßudził", a s jeho wotmolwjenja klinczesche ta myßl: s tym ßy ßam ßebje ßudził a tu zónsku prawu sczinił. Jejna wulka ßo horjaza luboscz je sczěhwk wulkeje hnady Bozeje, kotraz je ßo jej dostała. Twoje symne sadzerzenje pschecziwo mi, kiz mam ja bójsku ßmilnoscz wudzělecz, s teho pschińdze, so ty (po twojej myßli) hnady njepotrjebasch.

A nětko to wulkotne, dziwnje klinczaze ßłowo: „Jej je wjele hrěchow spuschczenych, dha je wona wjele lubowała; komuz pak je mało spuschczenych, tón mało lubuje." Ja to ßłowo dziwne mjenowach; pschetoz hdyz jo wosmjesch se srosumjenja na tym měscze, hdzez je rěczane, mohło ßo sdacz, kaz by Jesuß prajił: „Wodacze, kotrez ßo zónskej dostanje, je sczěhwk a saßłuzba luboscze wot njeje wopokasaneje." To pak by tola pschecziwo Bozemu ßłowu s zyła było; pschetoz wschudzom w ßwjatym pißmje ßo wodacze jako ßwobodny skutk dziwneje hnady Bozeje wusběhuje. To by tez pschecziwo ßłowam teho sbóznika ßameho było; pschetoz wón njekhwali lubowazych, ani s zyła tajkich, kiz dobre skutki czinja, sbóznych, ale duchownje khudych, srudnych, sprózných a wobczezenych. Wón by s tym tez ßam pschecziwo myßli pschirunanja rěczał, pschetoz wón tola praji, so budze psches to, so ßo dołznikomaj dołh spuschczi, jeju luboscz wubudzena a niz na wopak.

Wón po tajkim prajicz njecha: Zonina luboscz je wodacze hrěchow skutkowała, ale wodacze hrěchow je luboscz wubudziło. Luboscz je sczěhwk. Luboscz „hrěschnizy" je płód hrěcha wodawazeje hnady, kotruz je nashoniła abo wo kotrejz tola wě, so ßo jej psches Jesußa dostanje.

A wona ßo njemolesche. „Tebi ßu twoje hrěchi wodate!" tak klinczesche mózne ßłowo s Jesußoweho rta. A pschi wschěm morkotanju sa blidom ßedzazych wón dale praji: „Twoja wěra je cze wobsbożiła, dzi s měrom!" Bjes dwěla, w tych ßłowach sjewi ßo najwyschscha majestoscz Jesußowa. Dziwy, kotrez ßo na człowskich czěłach stawaja, móżemy ßebi myßlicz jako sczěhwk nutrnych modlitwow. Tez profetojo a posdzischo japoschtoljo ßu tajke dziwy czinili. Ale hrěchi wodacz, to móże ßam ßwjaty s njebjeß, wón, w kotrymz poknoscz bójstwa bydli. Wschudzom w ßwjatym pißmje ßo wodacze hrěchow jako najwjetschi hnadny dziw khwali, kotryz móże Bóh ßam dokonjecz. Czitaj Micha 7, 18. 19. Hrěschny człowjek, kiz by hrěchi wodawacz chzył ßam se ßwojeje mozy, by Bohu do jeho prawow pschimał. Tez tón sbóznik je to, so wón hrěchi wodawa, sa najwyschsche měł. „Moje czěło je date, moja krej je pschelata k wodawanju waschich hrěchow." — to je myßl sakramenta ßwjateho woltarja, kotryz je wón, jako se ßwěta dzěsche, wustajił.

Tola wróczmy ßo hischcze junkrócz k tej zónskej. Jako bě to ßłowo wuprajene, sapoczachu w wutrobje wobhnadzeneje wschitke njebjeske swony klinczecz. W tym wokomiknjenju wona wjedzesche, schto je sboze a sbóznoscz. Ta hodzina jej wosta do wscheje wěcznoscze najrjeńscha w jejnym ziwjenju. A w twojim ziwjenju budze tez najrjeńscha hodzina, hdyz móżesch po dołhim bědzenju, pytanju a dwělowanju s khěrluscherjom saspěwacz:

„Mój sbóznik je troscht hrěschnika,
Hdyz jemu wot brěmja tej słóscze
Niz człow'k, niz jandzel njepomha,
Hdyz nastrózane ßu wschě koscze,
Jom' czěßny je ßwět schěroki,
Je ßej a Bohu k hrosnoszi,
Wot Mójsaßa prjecz saczißnjeny
A k horzej heli wotßudzeny!
Hlaj, temu je frej khowanka
Mój sbóznik, tón troscht hrěschnika."

4. „Ja wěrju wodacze hrěchow."

Tak wusnawamy w 3. artiklu. A sawěscze tón artikl my trjebamy, so bychmy ßo nascheho ziwjenja prawje wießelicz móhli na khudym ßwěcze. Tón artikl trjebamy, so móhli wěcznego ziwjenja wěsczi bycz, hdyz s teho ßwěta czehnjemy. Jenoz teho dla, dokelz wusnajemy: „Ja wěrju do wodacza hrěchow", jenoz teho dla móżemy dale spěwacz a wo horjestawanju teho czěła a wěcznym ziwjenju rěczecz.

Ale wodacze hrěchow, kotrez wuczisczenje wot hrěcha wopschija, nam tez doßaha, w naß ziwu nadziju wubudzicz. My ßo sa niczim druhim wohladowacz njetrjebamy. Pschetoz bjes Bohom a człowjekami niczo druhe njeleżi, khiba hrěch. Hdyz je hrěch wotstronjeny, nam niczo wjazy na puczu njeje. To „Abba, luby Wótcze" saklinczi s wobsboženeho rta. Jenicze, schtoz sadzěwasche, so bychmy Boze dzěczi byli, je wotstronjene. Schtó a schto chze naß hischcze wotdzělicz wot luboscze Bozeje, kotraz je w Khrystußu Jesußu naschim Knjesu (Rom. 8, 35 ßl.)? Schto chze naß hischcze njeměrnych czinicz, schto nam staroscze naczinicz, hdyz my jako ßwobodne dzěczi a herbojo wschehomózneho ßo saczuwamy? „Dzi s měrom!" Jesuß zónskej pschiwoła. To je ßwět połny njebjeskeho ßłónczneho ßwětła, do kotrehoz wona sastupi, ßwět měra. „Dzi s měrom!" wón kózdej duschi pschiwoła, kotraz kaz ta zónska zaruje, lubuje a wěri.

„Twoja wěra je cze wobsbożiła", praji wón. Prajicz mohło ßo tez: niz jejna wěra, ale jejny sbóznik je ju wobsbożił. Khoremu dowěrjenje k lěkarjej pomha. Ale dowěrjenja bycz njemóże, hdyz by jo lěkař ßam se ßwojej woßobu njewubudził. Czescz sa wuhojenje jemu ßłuscha. Tola bjes teho, so ßo wona jemu dowěriła njeby, wón njemohł niczo czinicz, duz móże ßo tez prajicz: „Twoje dowěrjenje je tebi pomhało!" A duz praji tón sbóznik tudy: „Twoja wěra je cze wobsbożiła."

Bóle nadpaduje nam, so wón praji: „wona je cze wobsbożiła", niz: „wona cze wobsboži". Njewostanu kaz prjedy tyßazkróczne horjo a stysknoscz a srudoba? Haj, na wokomik.

Ale wone je ßame praschenje czaßa, so ßo to wschitko shubi. Schtóz horu do morja czißnje, tón wschitke skały a hłubiny pschi horje ßobu nuts czißnje. Czißnje-li Bóh hrěch do morja, je tez wscheho ßwětneho horja kónz, kotrez je ßamy sczěhwk hrěcha.

Wjetscheje stysknoscze mohło nam naczinicz, so hrěch ßam w naß wostanje, runjez je wodaty. Ale to ßo jenoz tak sda. Hrěch tu wostanje jako pschewinjena móz, jako sbity a hidzeny njepscheczel. Hrěch, kotryz wobhnadzeny hrěschnik hidzi, kotryz na nim wißy pschecziwo jeho woli, pschecziwo kotremuz wón wojuje, njeje wjazy murja bjes nim a Bohom. Wón móże a dyrbi jeho hłuboko srudzicz; ale jeho měr kasycz njemóże. Hłuboko spody teho, kiz je wodacze dostał, wschitko leżi, schtoz měr kasy.

(Pokraczowanje.)

Napominanje k khwalbje Bozej.

Psalm 150.

Hłóß: Jesußa ja njepuschczu.

Khwalcze Boha w ßwjatnizy!
Czescze jeho wulke mozy!
Khwalcze Boze twjerdzisny!
Czescze jeho wodnjo, w nozy!
Khwalcze jeho kraßnoscz wschu
Po schěrokim ßwěcze tu!

Khwalcze Boha we skutkach!
Czescze jeho wschitzy w ßwěczi!
Khwalcze Boha w njebjeßach!
Czescze jeho człowske dzěczi!
Khwalcze jeho s trubami,
S psalterom a na harfi!

Khwalcze Boha s bubonom!
Khwalcze jeho na pischczelach!
Khwalcze Boha s piskanjom!
Czescze jeho we wjeßelach!
Khwalcze Boha teho dla,
So wam ziwnoscz, wodych da.

Khwalcźe joh' na zymbalach,
Kiž hacž k njebju klincza kraßnje!
Khwalcźe jeho na trunach,
So tež Bohu syncza jaßnje!
Njech ßo hkoßy posběhnu
K cześcźi Bohu wěcznemu!

Wschitko, schtož tu wodych ma,
Njech tak khwali Boha Knjesa,
Haleluja saspěwa!
Jeho khwalbje njebudž mjesa!
Cześcž budž jeho kraßnoscźi,
Haleluja w wěcznoscźi!

Něschto wo listach starych Romskich a Grichow.

1.

Pokracžowanje a skóncženje.

W tutym wotdźělku pokaže naß Eusebius, kaž je ßwěrny czitař biblije na měscźe pytnył, na 11. staw japoschtolskich skutkow, ale wón njenaspomni staw a to s teje ßameje pschicziny, kotrejež dla Luther mjelczi wo schtuczkach: Wón njewjedźesche hischcźe niczo wo naschim rosdźělenju do stawow. Knihi noweho sakonja do małych wotdźělow rosdźělicž je hakle Eusebius sapoczał. Potom mnosy to ßamßne spytowachu, so by ßo lóžscho czitało a czitane wobkhowało. Jedyn s tych bě wuczeny mnich a kardinal Hugo se Santo Zaro, kiž je w lěcźe 1260 wumrjeł. Jeho rosdźělenje do stawow ßo bórsy tež druhim spodobasche a bu potom w czischczu wschudźom pschijate.

S wjetscha je tole rosdźělenje jara dobre; my s nim lohko w bibliji wscho namakamy. Druhdy pak wone rosdźěli, schtož hromadu ßłuscha. Nasch 1. list na Theßalonischich poskicza nam tež sa to pschikład: 4, 13 hacž 5, 11 ßu mjenujzy jedyn wulki wotdźěł, w kotrymž ßwjaty japoschtoł wo saßopschińdźenju teho Knjesa rěczi a kiž je tak rjez jedyn naturski staw.

Tež njeßměmy ßebi myßlicž, so ßu japoschtoljo w ßwojich listach pschezo pospochi pißali bjes wěstych wotdźělow; wjele skerje pósnaje kóždy kedźbliwy czitař biblije lohko tajke wotdźěle, po kotrychž da ßo list po ßwojej myßli rosdźělicž. Najjaßnischo je to pschi prěnim liscźe na Korintiskich. Tam rěczi japoschtoł 1, 10 hacž 4, 21 wo roskorach w gmejnje, 5, 1 hacž 6, 20 wo njepózcźiwoscźi a wo skórzbach, 7, 1—40 wo mandźelstwje, 8, 1 hacž 11, 34 wo pschibójskich woporach, 12, 1 hacž 14, 40 wo darach teho Ducha a 15, 1 hacž 58 wo horjestawanju morwych. Njech ßebi luby czitař w druhich listach ßam tajke wotdźěle pyta; tak budźe najlóžscho najwjazy nawuknycž; kscheścźijan pak chzył wschak pschezo wuknycž.

2.

Hdy bych jeno wjedźał, kak sapoczecž. Tak je hižo někotryžkuliž sdychował, hdyž měješche pjero w ruzy pched listnom, na kotrež chzysche nětk pißacž. Duž je dobre, stare ßłowo k wutrobje wsacž: Najprjedy rospomń a potom sapoczń! Hacž ßnadź mějachu stari tež telko prózy, ßwoje listy sapoczecž? Hladajmy, schto wo sapoczatku listow pola starych widźimy. Tež nětk chzemy prěni list na Theßalonischich wsacž a najprjedy jeho sapoczatk kusk nadrobnischo wobhladacž. Schto dha nam nadpadnje, hdyž tam czitamy, kak ßwjaty japoschtoł ßwój list sapoczinje? Njeje wěrno, to je bórsy namakane? My sapoczinamy s pschedrěczu: Mój luby Jano! a teho runja a wobsamknjemy se ßwojim mjenom: wjele dobreho wot twojeho ßwěrneho Jana. Jow pak namakamy zyle na wopak, jow steji prjedy mjeno teho, kiž list pische a mjena jeho pschecźelow, potom pschińdźe adressa a napoßledku postrowjenje, a wscho to je krótko do jeneje ßady wopschijate. Tak ma ßo we wschěch japoschtolskich listach. Nam ßo to nimale njeduschne a njepschistojne bycž sda. My njelubujemy to, ßebje prjedy wschěch druhich mjenowacž. Ale stari mějachu hinasche waschnje. Jim ßo lěpje sdasche, so tón, kiž list dosta, hnydom pschi spoczatku shoni, wot koho wón pschińdźe. My mamy w nowym sakonju tež listy wot ßwětnych ludźi, kiž ßo po tutym waschnju sapoczinu. Na pschikład mamy w japoschtolskich skutkach 23, 26—30 list romskeho hetmana w Jerusalemu, Klaudiusa Lisiasa, na jeho wyschscheho krajneho bohota Felixa w Zesariji; duž widźimy, so bu tež potom, hdyž na wyschscheho pißachu, ßamßne mjeno prjedy stajene. Ssamo, hdyž ßo na najmóznischeho knjesa ßwěta, na romskeho khěžora pißasche, njeczinjesche ßo hinak a tež sa to dyrbisch pschikład měcž, jeli so ßo sa to sajimasch. Skhowany je nam list, kotryž romski bohot mało-asiskeje provinzy wokoło léta 103 po Khrystußu khěžorej Trajanej pißasche. Khěžor wschak bě ßwojim sastojnikam kasał, so bychu kscheścźijanow pscheścźěhali a nětk powjeda bohot Plinius wo ßwojim sadźerženju pschecźiwo kscheścźijanam a proßy wo dalsche pschikasnje. List ma ßo tak:

C. Plinius Trajanej. Sskuscha ßo sa mnje, knježe, so wschitko njewěste pched tebje pschinjeßu, pschetož schtó by mje lěpje roswuczicž mohł hacž ty? Pschi pscheßłyschenju kscheścźijanow njeběch nihdy; duž njewěm, schto a kak pschepytaju abo khostaju. Běch tež w tym njewěsty, hacž my dyrbimy pschi ßudźenju rosdźěle czinicž abo hacž mamy pschecźiwo młodym a starym po runym waschnju sakhadźecž; hacž ma, schtóž je roskaty, wodacźe dostacž, abo hacž temu, kiž je ras kscheścźijan był, wotpad niczo njepomha. Je kóždy, kotrehož sa kscheścźijana maja, khostanja hódny, abo jeno potom, hdyž ßo s jeho kscheścźijanstwom czeźke njeskutki sjednocźeja? Tule khwilu ßym ßo pschecźiwo tym, kiž buchu mi jako kscheścźijenjo pokasani, tak sadźerżał: jich ßamych ßym ßo praschał, hacž běchu woprawdźe kscheścźijenjo byli; wusnachu-li ßo woni sa kscheścźijanow, dha ßym ßo jich druhi a tsecźi ras praschał, jim tež wotprawjenje hrosył. Schtóž wosta pschi ßwojim wusnaczu, temu dach hłowu wotcźecž; pschetož sa to mějach pschezo, so dyrbjesche ßo s najmjeńscha jich saßakłoscž khostacž, njech je jich wusnacźe, kajkežkuliž chze. Kotsiž běchu romszy měschczenjo, tych ßym k wotwjedźenju do Roma napißał. Jako nětko tónle wußud snaty bu, buchu mi hischcźe bjes ßudźenjom dalsche pschestupjenja sjewjene, kaž ßo to tak s wjetscha stanje. Bu mi wot njemjenowaneho człowjeka sapiß tajkich, kiž běchu pjecza kscheścźijenjo, pschepodaty; czi pak saprěwachu potom, so ßu kscheścźijenjo. Hdyž ßo nětk pola mje k boham wołachu abo twojemu wobrasej wopory s wyrucha a s winom pschinjeßechu, pódla tež Khrystußa hanjachu — k czemuž ßo pjecza wěrni kscheścźijenjo nihdy pohnucž njedadźa, dha ßym tajkich po ßwojej radźi saßo puschcził. Drusy prajachu najprjedy, so ßu kscheścźijenjo, potom pak saprěwachu, prajizy, so ßu něhdy kscheścźijenjo byli, potom pak saßo wotpanyli, někotsi hižo pched 25 lětami. Woni ßu wschitzy twój wobras a bohowe wobrasy cześcźili a Khrystußa sakleli. Woni pak wobkruczachu, so je hłowna wěz pschi jich winje abo lěpje pschi jich błudźe ta była, so ßu waschnje měli, wěsty dźeń w tydźenju pched skhadźenjom ßłónza ßo shromadźicž a tam Khrystußej jako Bohu jedyn po druhim khěrlusche spěwacž. Potom ßu s pschißahu ßlubili, so njebudźa do njeskutka swolicž, ani paduchstwo ani mandźelstwołamanje ani rubježnistwo wobeńcž, date ßłowo njeskłamacž a dowěrjene kubło, hdyž ßo wot nich saßo žadasche, njesapowjedźecž. Na to ßu ßo roseschli, so bychu ßo posdźischo saßo shromadźili k shromadnemu wobjedej, hdźež pak ßo niczo słeho njestawa, a so ßu to wjazy njeczinili, hdyž běch jo po twojej pschikasni sakasał. Czim nusnischo pak ßo mi sdasche, wot dweju schklosinow, kotrejž buschtej „diakonissy" mjenowanej, pod dracžowanjom pytnycž, schto je na tym wěrne. Ale ja njejßym niczo hinasche namakał hacž wopacznu a zyle pscheměrnu pschiwěru; duž ßym tež prozeß na druhi czaß pokožił a proschu wo twoje pschikasnje. Pschetož należnoscž ßo mi sda pschemyßlenja hódna, woßebje dla mnohich, kiž po tutym waschnju ßwoje žiwjenje mało waža; s kóždeje staroby, se wschěch schtantow mužojo a žony pschińdu do stracha a budźa dale do stracha pschińcž, niz jeno w městach, ale tež hižo na wßach ßo rosschěri tale nakažaza pschiwěra. Ale hischcźe ßo sda, so móžemy jej dowobaracž a wscho saßo do rjada stajicž; sawěscźe ßo hižo nimale zyle wopuschczene temple saßo sa Božu ßłužbu wužiwaju a saßo ßo pschiwjedu skocźecźa sa wopory; duž je lohko wěricž, so by najwjazy ludźi saßo na dobry pucž pschischło, jeli so bychmy jim roskate wróczenje po móžnoscźi polóžili."

To bě nětk list, wo kotrymž bychmy saßo wjele listow pißacž móhli, chzyli jón wukładowacž. Jow chzemy jeno to prajicž, kak jara je ßo mudry Romski sjebał se ßwojej nadźiju na postanjenje póhanstwa. Schtož je ßebi Bóh pschedewsał, to dyrbi ßo tola stacž, byrnjež bychu njepschecźelow mozy po sdaczu triumfirowałe.

Ale nětk wróczmy ßo k ßwojim listam! Wobhladajmy ßebi postrowjenje, kotrež k listowemu sapoczatkej ßłuschesche a nimale nihdźe njepobrachowasche. Jara krótko czinjachu s wjetscha Romszy pschistajo mjeno teho, kiž list piße a teho, kiž list dostanje, jeno taj dwaj pißmikaj S. D., to je: salutem dicit a rěka po ßerbskim: pscheju strowje abo derjemécźe. Mały kusk hinak měješche ßo postrowjenje wjeßełych Grichow. Tu rěka na pschikład: Klaudius Lysias drohemu bohotej Felixej, wjele strowja a sboža (Jap. skutki

23 26). Po prawym steji tam grichiske słowo sa wjeßele, kotrež je w naschej bibliji se „strowjom“ pschełożene.

Wot swuczeneho grichiskeho postrowjenja ßo postrowjenje w listach japoschtołow Pawoła a Pětra niz mało rosdźěli, pschetož tam ßo wone po tutym waschnju ma: Hnada budź s wami a měr! město wjeßela staji ßwjaty japoschtoł to, schtož kscheszćijana s wěrnym wjeßelom napjelni a jeho wutrobu wjeßełu a stroschtnu cźini: Bożu hnadu, kotraž je nam w Khrystußu seskhadźoła, a njebjeski měr, kotryž Jesuß jako Boźi dar ßwojim wuczobnikam spożczi. Duž też ßo jow, pschi listowym sapoczatku, pschewobrocźaza a wscho wobnowjaza móz kscheszćijanskeje wěry pokaże. Njeje niczo, schtož ßo njeßeli se ßelu; też to poßlenje a najmjeńsche błyschczi ßo nowe a hinak w jaßnoszći Khrystußoweho ßwětła. Sswjaty japoschtoł praji: Khrystuß je žiwy we mni a ßamo jeho listowe postrowjenje je sręczniwy ßwědk sa tole jeho wěrywusnacże.

To ßame postrowjenje: Hnada a měr wot Boha, nascheho Wótza a teho Knjesa Jesom Khrysta, namakamy hischcże w 9 listach, kotrež chzył ßebi cźitać ßam pytacź; w druhich listach je wone kusk rosschěrjene a też pscheměnjene; saßo druhe ßo, kaž je snate, s postrowom njesapoczinu.

Hižo s tychle listowych sapoczatkow widźimy, kajki duch je w spißaczelach žiwy, hižo nam wone pscheradźa, so ßu kscheszćijenjo, kiž tam k nam rěcźa, byrnjež ßu dawno wußnyli. A my ßo wjeßelimy, so ßu ßo psches nich nam te postrowjenja dariłe, s kotrymiž damy ßo my tak rady postrowicź, hdyž ßo wěsty dźeń sendźemy, so bychmy Khrystußej ßwoje khěrlusche spěwali, Boże słowo słyscheli a jemu khwalobny wopor, płód tych hubow, kiž jeho mjeno wusnaja, woprowali, pschetož my njewěmy ßebi niczo lěpscheho pschecź, hacź hnadu a měr wot Boha, nascheho Wótza a teho Knjesa Jesom Khrysta.

Roshlad w naschim cźaßu.

Provinzialne synody pruskeje krajneje zyrkwje ßo nětk jena po druhej shromadźuja. Wone maja woßebje wo nowej zyrkwinej agendźe wuradźecź, kotrejež nacźisk je ßo jim pschedpołożił. Tónle nacźisk noweho porjada sa Bożu ßłużbu a sa skutki Bożeje ßłużby je ßo jara wustojnje a rjenje wudźěłał a budźe sawěscźe dobre spodobanje wschěch woßadow namakacź. To je pschede wschěm s wulkim wjeßelom powitacź, so budźe se sawjedźenjom noweje agendy wschelakemu njeporjadej a njeduschnemu njedostatkej Bożeje ßłużby w naschich woßadach kónz cźinjeny. Nětk je nimale na tym, so ma kóżda woßada ßwój woßebity porjad. We wschěch nusnych wězach wěry pak dyrbjała jednota knježicź. Hdyž ßu provinzialne synody wo nowej agendźe ßwój rosßud wotedałe, budźe w nowym lěcźe wurjadna generalna synoda powołana, kotraž budźe nowu agendu pschehladacź a wudacź.

Najwjetsche sajimanje je w poßlenim tydźenju wopyt ruskeho łódźstwa w franzowskim měscźe Toulonje sbudźiło. Franzowszy ßu nimale rosum shubili dla wjeßela na tutym wopycźe ßwojich najduschnischich pschecźelow a njewjedźachu, kak ßo měcź a schto cźinicź, so bychu ßwojich lubych hoscźi doscź powitali a cźeścźili. Wudawki dla wopyta, kotrež ma město Toulon płacźicź, wokoło poł milijona frankow wucźinja. Paris a knježeństwo staj też załoßne sumy wudałoj; bohate hoscźiny, konzerty, dźiwadła a reje. Pschi jenych rejach ßu franzowszy offizěrojo ßwojich towarschow na khribjetach w sali wokoło noßyli a Ruszy teho runja Franzowskich. S wubjernym prózowanjom ßu ßo Franzowszy na nawuknjenje sa nich tak cźężkeje ruskeje rěcźe dali. Ssamo schulske dźěcźi ßu prósniny dostałe na tón cźaß, hdźež ruske łódźe w Toulonje wostanu. Wschě ßwoje nadźije staja Franzowszy na tónle swjask. Nětk maju sa to, so dźeń wjecźenja njeje daloko, hdźež móża ßo s Ruskimi na naß dacź a naß do cźista sanicźicź. Kaž dźěcźi sadźerźi ßo tónle hewak tak mudry a wobdarjeny lud. My bychmy tajke dźěcźaze sadźerźenje saprěwacź móhli, jeli so njeby hižo husto s dźěcźazeho hrajkanja wulke njesboże nastało. Duž dyrbimy ßo dla lubeho měra tak poßylnjecź, kaž je móżno, a njebudźemy bjes najßylnischeho, derje wuwucźeneho a sa wójnu khmaneho wójska bycź móz, a to cźim mjenje, cźim bóle ßo Ruska s naschimi njepscheczelami sjednocźa. Je srudny cźaß. Bóh tón Knjes jón polěpsch.

Nahromadź žehliwe wuhle na jeho hłowu.

„Wudowy a ßyroty“, praji stary Skriver; „ßu ludźo, kotsiž w žiwjenju wjele pscheszćěhanja a mało podpjery namakaja“. To je stara wěz; pschetož hižo pola Israelskeho luda mějachu wudowy po hebrejskej rěcźi mjeno, kotrež tak wjele kaž „mjelczecź“ rěkasche, so by ßo wosnamjeniło, so ma wudowa wjele njepraweho snjescź a dyrbi tola k temu mjelczecź. Runje teho dla pak dyrbi wudowa ßwoju nadźiju cźim wěscźischo a jenicźźy na Boha ßameho stajicź, kotryž je ßlubił, so chze wudowow Wótz bycź. To běsche też jenicźki troscht wudowy khudeho khěźkarja w schlesynskej wßy. Ta běsche do wohidneje skórźby se ßwojim ßußodom sapleczena. Jeje ßußod běsche bohaty bur, kotremuž běsche wudowiny muž, jako běsche hischcże žiwy był, kruch pola wotkupił, kotrež s jeho małym jenicźkim pólkom mjesowasche. Dokelž běchu tam hacź do teho cźaßa, kaž dołho hacź bě schtó pomnił, ßame cźernje rostłe, běsche jo bur sa mało tolerjow ßwojemu ßußodej, kotryž bě jemu na poli ßwěru k pomozy był, pschedał. Tón běsche ßo lěta dołho w pocźe ßwojeho woblicźa prózował a běsche wschitke cźernje wudźěłał, też běsche tam, schtož bě hnoja měł, nałosył a te pólko běsche jemu derje njeßło, tak so mějesche po něcźim wjetschu radoscź, cźim mjenje hewak wobßedźesche.

So běsche to wobßedźenstwo khěźkarjowej wudowje niz mjenje drohe, hacź běsche jemu było, móże ßebi kóżdy myßlicź. Kajka srudoba sa nju, jako ßebi bohaty bur wot njeje rolu jako ßwoje wobßedźenstwo saßo žadasche.

Psched ßudnistwom ßußodaj kup scźiniłoj njeběschtaj; žona pißma wo kupje njeměješche, ani njemóješche žaneho kwitowanja, so je polo sapłacźene, pschedpołożicź. Na to słożowasche ßo ßußod, kotryž běsche nahramnoszći ßwoju wutrobu wotewrił, ßwoje słe wotmyßlenje. Kaž jara też wudowa ßußodej wutrobu smjehcźicź spytasche — wón na ßwojim wobsta. Ssudnistwo jemu też prawo da, dokelž wudowa ßwoje prawo se žanym pißmom dopokasacź njemóješche. Haj, wona bu tu też saßudźena zyłe khóśty sapłacźicź. A dokelž k temu pjenjes njeměješche, dyrbješche ßo jej jenicźka kruwa a něschto gratu wotcźasacź.

Tehdy ßo w khudej hěcźe wjele ßylsow wot macźerje a dźěcźi wupłaka. Tola wudowa njesaby Bohu ßwoju nusu wuskorźicź. Jako dźeń wotcźasanja pschezo bliže pschińdźe, wudowa jedyn wjecźor widźěsche, so ßußodowy wotrocźk s někotrymi konjemi do kużoła jěchasche. Na jenym konju ßedźěsche burowy najmłódschi ßynk. Jako konje tam pschińdźechu, hdźež běsche najhłubscho, wobßuże ßo burowy hólczez a padźe do wody. Prjedy hacź běsche wotrocźk s konjemi s hłubokeje wody won, běsche wudowa hižo na pomoz pschiběžała a jako tam bur se ßwojej žonu dóńdźe, běsche dźěcźo hižo s wody wucźehnjene a Bóh běsche jo też žiwe sdźerźał.

Nětk bur srosymi, schto chzysche njebjeski pomoznik wboheje wudowy jemu s tym prajicź. Sa krótki cźaß wudowa niz jenoź kwitowanje wo sapłacźenych khóstach dosta, ale też pißmo, wo kotrymž běsche to polo jej a jejnym dźěcźom sa wobßedźenstwo na pschezo pschipißane a bur je wot teho cźaßa wudowiny ßwěrny ßußod wostał hacź do kónza.

✝

Po Bożej ßwjatej woli bu 11. oktobra t. l. nasch ßwěrny prjedawschi duchowny,

knjes farać **Hermann Delank**

w nimale dokonjanym 80. lěcźe ßwojeje staroby s tuteho cźaßa do wěcźnoscźe wotwołany a po ßwojim žadanju pschi ßwojimaj starschimaj a pschi ßwojej mandźelskej na pohrjebnischcźu w Hbjelsku pohrjebany. 45 lět je wón naschu woßadu paßł a je ßwojemu stadku snamjo był. Jeho ßwěrnoscź a dobrocźiwoscź, jeho sprawnoscź a prawdoscź budźe jemu w naschich wutrobach wobstajne dźakowne dopomnjenje sdźerźecź. — Njech wotpocźuje w měrje.

W Krjebi, 17. oktobra 1893.

Zyrkwina rada.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farać w Krjebi; ßoburedaktor: farać Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a naklad Ssmolerjez knihicźischcźerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 44.
29. okt.

Lětnik 3.
1893.

Sserbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

22. njedzela po ßwj. Trojizy.

Mat. 18, 23—35. Kak spodziwnje rucze je njeßwěrny wotroczk na dostatu hnadu sapomnił! Runje bě hischcze jeho wutroba połna wyskanja a sbóznoscze na ßmilnoscži ßwojeho knjesa. Dołhi czaß wschak bě wón tez na ßwój dołh sapomnił, kotryz bě pola ßwojeho krala nahromadził. Duz je prěni bjes dołznikami teho krala a kral ßo s nim wobrachnowacz sapoczinje. Ale potom bě wón k ßwojemu wulkemu strachej zyłu wulkoscz ßwojeho dołha pósnał a bě dele panył pod tutym załoßnym brěmjenjom. Nětk je wone wot njeho wsate, wón je ßwobodny, bjes saßłużby wobhnadzeny, we wschěch ßwojich czeßczach wostajeny. Bychmy ßebi myßlicz dyrbjeli, so wón nihdy na to njesapomni. A tola wón na to rucze sapomni. Lědma je wón wot woblicza ßwojeho krala wuschoł, dha daji wón ßo se ßwojim towarschom dla małeho dołha, kiz je pscheßnadny pornjo temu, schtoz je jemu kral spuschcził.

Njemózemy to rosymicz, a tola kak husto njejßmy jo hinak czinili! My běchmy runje won w Bozim domje. Nascha duscha bě napjelnjena s lubosnoszu teho Knjesa a nimale pschemózena wot drohich darow nascheho Boha. Dha pschindzemy do ßwojeho ßamßneho doma. Něschtozkuliz stupi nam napscheczíwo, schtoz naß mjersa. Duz naß rosnjemdri nascha wutroba, nascha duscha saczehnje ßo s hněwom, wona ßo daji nutskownje s woczomaj, se ßłowami a skutkami s naschim blizschim. My ßmy hnadu, my ßmy to, schtoz ßmy runje dostali, sapomnili.

Hlaj, pched tobu steji muz, kiz je tebje skschiwdził. Wón je cze sjebał, twoje dowěrjenje hubjenje sahańbił. Wón je ßo na tebje pschißłodzał a słu ßytwu pschecziwo tebi wußył a wona je skhadzała; ßnano ßy ßo psches to se ßwojimi najlubschimi roshněwał. Wón je czi dobrotu s kschiwdu, pschecželniwoscz se saprěwanjom sapłacził. Nětk stupi wón pched tebje, kiz je to wobeschoł. Swonkownje wschak njemózesch ßo s nim dajicz, ßnano dyrbisch ßamo dwórliwy pschecziwo njemu bycz. Ale nutskownje daji ßo s nim twoja wutroba. Sapłaczisch jemu s najwjetschim hidzenjom a ßebi myßlisch: Sapomnicz njemózu a njebudu nihdy, schtoz je wón mi czinił. Tak pak myßlisch a rěczisch ty, dokelz ßy hnadu sapomnił, kotraz je ßo tebi dostała.

Czeho dla je nam tak czezko, wschej hórkoszi ßo s zyłej duschu wotrjez? Dokelz ßo hischcze pschezo pschejara se ßwojim zyłym byczom hordzimy, dokelz ßo rady njeponizimy a w ponizznoszi njewutrajemy, dokelz njewopomnimy, so niczo saßłużili njejßmy, tez zaneho semskeho sboza ani czescze pola człowjekow, a dokelz na hnadu sapomnimy, kotraz je nam wodała a kotraz dyrbi nam wschědnje telko wodawacz. Sapomnjena hnada pak je shubjena hnada. Rucze pschindze kónz tuteho sleho wotroczka. Njeje tez niczo tak srudzaze, niczo tak skorzaze sa duschu ßamu, niczo tak wutrobu rostorhaze sa tych, kiz Boze kralestwo lubuja, niczo tak saniczaze sa Boze kralestwo, jako hrěch tych s nowa narodzenych. Bjes wschitkimi hrěchami pak njeje pschi hordoszi wutroby zadyn tak sły jako njelubosna njeßmilnoscz a njesjednocziwoscz. Ale kak? Je dha Boza hnada tak rucze wuczerpana, psches jedyn wotpad, jedyn jeniczki? To drje njeje. Wón wschak je sczerpliwy a ßmilny, wot wulkeje dobroty a ßwěrnoscze. Hdy by wón pschischoł był, tamny

šły wotroczk, kiž je tak hłuboko panył, a by šo k šwojemu knjesej wołał, tón knjes by jemu wodał. Ale to je runje tych widomnych hrěchow žałošna móz, šo wone pokutu s kóždym cźežschu cźinja a, hdyž w nich wostanjesch, pokutu na pošledku njemóžnu cźinja. Njech Boží šwjaty Duch dostatu hnadu k wohenjowemu płomju w naš sahori, kotrež šo w naš pali a dźěła wo dnjo a w nozy, šo njebychmy ju nihdy sapomnili, ale pschezo s nowa cźuli jeje kraššnoscź a móz, hacž je wona naš zyle wobrocźiła a wobnowiła. Njech naš šwjaty Duch psched tym swarnuje, šo hnadu sapomnimy a shubimy! Hamjeń.

Jesuš a cźłowjekojo.

II.

Jesuš hrěschnikow horje bjerje.

4. „Ja wěrju wodacźe hrěchow."

Nasch druhi reformator, Luther, stejesche twjerdźe na podłožku teho wobsbožazeho pósnacźa. My widźimy jeho jako muža, kotremuž je prěnja wěz, šwobodny bycź wot hrěcha a měr se šwjatym Bohom měcź. Wón běsche muž, kotryž běsche najhłubscho pscheššwědcźeny, šo je hrěch to, schtož naš wot Boha dźěli a kotryž nam, kaž dołho wot nascheho myšlenja a cźinjenja wotwišuje, na wěcźne njemóžne cźini, nascheho Boha šo troschtowacź.

S cźim pak budźe wulka roskora bjes žedźenjom wěry a cźłowskeje njecźistoscźe a šłaboscźe wotstronjena? Jenož s pósnacźom Božeje hnady w Jesušu Khrystušu; jenož s tym pósnacźom, kotrež wuklincźi do wyskanja: „Ja wěrju do wodacźa hrěchow."

Tak bu Luther wobsboženy muž, kotrehož hłowa a wutroba stej w njebješach, njech tež na semi wichory sakhadźeja; tak bu wón khrobły muž, kotryž šo ani khěžora ani bamža njeboji, tak bu wón tajki móžny muž, šo móžesche milijony s prócha posběhnycź a poł šwěta pschetworicź.

Kaž dołho budźe šo evangelijon prědowacź, budźe šłowo wo wodacźu hrěchow jeho žiwe šrjedźischcźo. A kaž dołho budźe pódla Božeho kralestwa šwětne knježicź, budźe šwětej šměch, šo je wěstoscź wodacźa hrěchow najwjetsche šboźe.

W tym tež žaneho dorěcźenja njeje. Doniž šo cźłowjek wo šwojej cźěmnoscźi rosšwětlicź dacź njecha tamna roskora w jeho wutrobje wostanje. To je najsrudnische w žiwjenju wěrneho kschescźijana, šo jemu wjele lubych snatych njesrosumi, šo s boka na njeho hlada, dokelž šu hischcźe w šwětnym smyšlenju.

Wěste je: zyrkej Khrystušowa by shubjena była, hdy by hdy wot teho wotstupiła, evangelijon wo wodacźu hrěcha, sa šwoju najwažnischu wucźbu měcź. Se wschitkich bokow šłyschisch w naschim cźašu hłošy: To abo tamne dyrbi šo w naschej evangelskej zyrkwi pscheměnicź. Bjes dwěla dyrbi wjele hinasche bycź. Ale wschitke tajke pospyty šu podarmo, hdyž bjes pschestacźa w zyrkwi wołanje k pokucźe a wěry wótsje njeklincźi. Reformazija w kóždym lětstotetku, runje kaž w 16., dyrbi šo sapocźecź w cźichej komorzy. Tam a jenož tam, psched wobliczom nascheho Wótza, kiž do potajneho hlada — budźe porodźene sacźucźe wutroby, kotrež wuklincźi w wyskanju: „Ja wěrju do wodacźa hrěchow." Tam budźe to pósnacźe porodźene, kotrež niczo šame w šebi bycź nochze, kotrež pak njekhabłaze wotpocźuje w wěcźnej šmilnoscźi, kotraž njepanje, hdy bychu tež wschitke skały hromadźe spadałe.

To sacźucźe ma tež móz na semi. Haj, móz! Móz, sprózných a wobcźeženych k žórłu měra dowjescź; móz, pytazym a dwělowazym duscham k jaššnoscźi pomhacź; móz, w skutkowazej luboscźi w małym a wulkim Jesušowe mjeno pschekraššnjecź. Móz, tež wschemu bjesbóžnemu, njekschescźijanskemu waschnju napscheczíwo stupicź a sa wěrnoscź šwědcźenje bje wscheje bojoscźe wotpołožicź.

Sswobodnych muži, w luboscźi šo horjazych, smužitych ludźi trjebamy w kralestwje Božim. Pucź k prawej smužitoscźi pak dźe psches helu šamopósnacźa, hdźež budźe stary hordy cźłowjek morjeny, šo by nowy s njeje stanył w radoscźi spěwajo: „Ja wěrju; — ja wěrju do wodacźa mojich hrěchow."

III.

Njedyrbjał dha šo ty tež šmilicź na šwojim towarschu, kaž šo ja na tebi šmilił šym? Mat. 18, 33.

Hdyž běsche duchowny Funcka jako młodźenz ras w Bremenje, hdźež wón w tu khwilu s wulkim žohnowanjom skutkuje, dźěsche wón šwjatkowniczku rano kemschi, dokelž běsche šłyschał, šo farař Mallet prěduje. Wón pische wo tym: „Prjedy hacž do zyrkwje sastupich, ja žanemu cźłowjekej wěrił njebych, hdy by mi wěschcźił, šo budu junu se šłužobnikom evangelija. Jako pak hodźinu posdźischo s Božeho doma wustupich, šo šwjate žedźenje w mojej duschi horjesche: „O, šo bych jo bycź mohł a šměł!" A to žedźenje mje wot teho cźaša wjazy njewopuschcźi, doniž njeběch s Božej hnady šłužobnik Božeho šłowa."

Tak móznje běsche Malletowe prědowanje skutkowało. A schto běsche wopschijecźe teho prědowanja? Mallet běsche s jednorymi ale hnujazymi, wutrobu pschewinjazymi šłowami wułožował, šo Duch Jesom Khrysta, kotryž wschitko, schtož je sdobne, rjane, wulke a hódne, w cźłowskej duschi wubudźuje, — šo je wón, kotryž cźłowjeka hakle praweho cźini. Hdyž šo płomjo pytazeje, wumožazeje luboscźe Božeje s płomjenjom žedźenja w cźłowskej wutrobje sjednocźa, pschińdźe wona k měrej a potom pak tež w wutrobje luboscź k cźłowjekam a lute dobre poczinki narostu. Swišowanje bjes wěru do Khrystuša a prawym žiwjenjom w tym wokomiknjenju srosumich. A to doby moju wutrobu sa evangelijon. Pschetož tajki cźłowjek bycź, kajkiž dyrbi po prawom bycź, — běsche moje najwyschsche žadanje; ja pak šebi prjedy myšlach, šo móže šo cźłowjek šam dobreho cźinicź.

Wjele ludźi šebi dźenša hischcźe tak myšli. A duž je bjes dwěla hłowny nadawk kschescźijanskich prědarjow a spišacźelow, to wobstaracź, schtož Mallet tehdom na młodźenzu F. dokonja. Kelko tych, kotsiž šu nětko liwzy napschecźiwo evangeliju, by šo jemu se sahorjenjom pschiwobrocźiło, hdyž bychu pósnali, šo w nim niz jenož jeniczki troscht w žiwjenju a wumrjecźu namakaja, ale tež jeniczke žórło praweho hódneho žiwjenja. Tu ma šo roskładowacź, kak s nashonjeneho hnadybohateho bójskeho wodacźa (wo nim šmy hižo rěcźeli) tež radoscź wukhadźa, w kotrejž tež šwojim šobucźłowjekam wodawamy.

So je cźłowjeka hódne lubowacź, šłužicź, pomhacź, wodacź, njeje niczo, schtož wóžesch ludźi wucźicź, kaž někoho franzowszy wucźisch. Ně, luboscź, kotraž ma najwjetschu pruhu s wodacźom wotpołožicź, je wothłóš luboscźe Božeje, kotraž na prěnim městnje s wodacźa wobsteji. Schtóž budźe wot Boha lubowany, dyrbi šaso lubowacź. Wón dyrbi Boha lubowacź, wón dyrbi bratrow lubowacź.

Runjež šo to šamo wot šebje rosumi, je tola jara nusne, wo tym rěcźecź. Duchownemu F. ras žiwy a rosšudźeny kschescźijan praji: „Knjes duchowny, wy pschezo wo Božej luboscźi k nam prědujecźe a to tež dale cźińcźe. Ale wy dyrbicźe tola tež wjazy wo tym prědowacź, šo šebi luboscź Boža tež wot naš luboscź žada a šo dyrbi ta luboscź pschede wschěm šobucźłowjekam k lěpschemu bycź. Cźłowjek šo rady teho sminje, to dokonjecź, schtož šebi evangelijon wot njeho sa žiwjenje žada. Jemu budźe lohko, šebi rosjaššnicź, šo ma w šebi šo horjazn luboscź k Bohu. Ale hdyž šo wo cźłowjekow jedna, a to tajkich, kotsiž naš pschezo hněwaja a nam na pucźu steja, potom je wěz khabłaza. Pschede wschěm dyrbi šo prědowacź, šo dyrbimy my wodawacź, hdyž chzemy šo bójskeho wodacźa troschtowacź."

F. cźinjesche po žadanju tuteho muža. Myšle šwojeho prědowanja wón tu poda:

„Schtóž scźenje cźita, bórsy sa tym pschińdźe, kak tón sbóžnik runje na to wažnoscź kładźe. Schtóž šwojim šobucźłowjekam jich winu njewoda, temu tež Bóh njewoda. Wodajcźe a wam budźe wodate! Ssmilni budźa šami šmilnoscź namakacź. Ssamo w šwjatym Wótcźenaschu ta khutna wěrnoscź městna namaka. Hdyž naš tón sbóžnik proššycź wucźi: „Wodaj nam nasche winy!" da nam pschistajicź: „Jako my wodawamy naschim winikam." Ale kak husto ludźo pošlenje šłowa s tschepotazymaj hubomaj spěwaja a ach, kelko jich je, kotsiž njetschepotajo łźa, hdyž tak praja! — Tak praji tež tón sbóžnik: „Hdyž ty šwój dar na wołtař woprujesch a tam šo dopomnisch, šo twój bratr něschto pschecźiwo tebi ma; dha wostaj tam šwój dar, a dźi, a sjednaj šo prjedy se šwojim bratrom, a potom pschińcź, a wopruj šwój dar." Schtóž rosumi Bože šłowo prawje cźitacź, tón pósnaje, kak tón sbóžnik w nim wschitko nasche spěwanje a modlenje, kemschi khodźenje a wužiwanje šwjateho sakramenta sazpiwa, jeli šo my sjednocźiweje wutroby k naschim šobucźłowjekam nimamy. Pschecźiwny je Bohu tón cźłowjek, kotryž šo troschtuje, šo je Božu šmilnoscź nashonił a šam šmilnoscźe wopokasacź nochze. „A ty njedyrbjał šo šmilicź na šwojim towarschu, kaž šo ja na tebi šmilił šym?" Tak šo tón Knjes teho muža prasche sche, kotremuž běsche 10,000

puntow spuschcził a kotryž swojeho towarscha dajesche 100 kroschow dla. My wěmy, so je kóždemu cžłowjekej, kiž je wodacže wot Boha dostał, 10,000 puntow spuschczenych a so te małe pschehrěschenja cžłowjekow na nami w pschirunanju wjazy njewucžinja hacž 100 kroschow."

(Pokracžowanje.)

Reformazijski swjedžeń.

Hłóß: Jed'n twjerdy hród je nasch Bóh sam.

Psalm 12.

O Jesu, sylny rycžerjo,
Nasch schkit a twjerda skała!
Tón njepscheczel saß' sběha so,
Daj, so by krucže stała
Ta zyrkej kscheścž'janska,
Kiž kschiž sa khorhoj ma,
K njej twjerdže dźerźmy so,
Wo wěru wojujo,
Hacž tamnu stronu rowa.

Sły stary njepscheczel by rad
Naß s lescžu wschitkich pobił,
Kak naduwa so helski had,
Njej' doscž so hischcže słobił:
Duž spožcž nam wobstajnoscž,
We wěrje daj nam roscž,
Stej s radu pschi nami,
So bychmy we bitwi
Wo wěru krucže stali!

Dźi, Knježe Jesu! Prjedy dźi,
Hdyž njewěmy sej radu!
Ssam cžerta pobij, so wón rži
A s nowa pschinđže k padu;
Hdyž ty sam wodźisch naß
Psches tutón cžěmny cžaß,
Dha dźemy runy pucž
Do twojich njebjeß nuts,
Hdźež smy tam wěcžnje twoji.

Sso běđźicž chzemy we bitwi,
Nam Jesuß pomha wěscže;
Wón rycžeř je najmóznischi,
Naß sdźerži w kóždym měscže.
Bóh sam naß swarnuje,
Cžert dobycž njemóže,
My dźemy k dobycžu,
Psches ruku rycžeřsku:
Tu žanoh' stracha njeje.

Hdyž smy so prawje běđźili,
Twój kschiž tež njeßli swěru,
A wutroby cži swjecžili,
Naß, Jesu, dowjedź k měru!
Njech pschinđže sbóžny cžaß,
Hdźež junu stajisch naß,
Psched twój trón we njebju,
W tym wěcžnym žiwjenju,
Hdźež khwalimy cže. Hamjeń!

E. H.

Lubujesch Boha?

Někotsi pscheczeljo sedźachu w hoscženzu wulkeho města hromadže a so rosrěcžowachu. Duž jedyn s nich powjedasche, so je jemu psched někotrymi dnjemi snaty, zyle njewěrjazy muž takle powjedał:

„Ja dźěch na dwórnischczo, na pucžu stejo wostach, so bych sebi wot małeho cžrijecžeßarja, kotrehož hižo dołho snajach, cžrije wucžeßacž dał. Jako běsche hólcžez s jenym cžrijom hotowy, so mje wón na dobo woprascha: „Lubujecže wy Boha, luby knježe?"

Ženje so mje hischcže nichtó tak praschał njebě a ja wusnaju, so mje to praschenje do wuskoscže staji. Ja njewjedźach, schto wotmolwicž a so hólcžeza woprascha, schto móže jemu pomhacž, hdyž wě, hacž Boha lubuju abo niz.

Hólcžez wotmolwi: „O, to by mi jara wjele pomhało. Hdyž wy Boha lubujecže, mójecže jeho tola proßycž, so wón mi a mojej macžeri druhe bydlenje dla; dom, w kotrymž bydlimoj, ma so swottorhacž a mój njewěmoj, hdže cžahnycž. Nětko sym wczera, jako knjesej cžrije cžeßach, słyschał, kak wón k druhemu rjekny, so Bóh tym, kotsiž jeho lubuja, wschitko dawa, wo cžož jeho proscha. Duž chzu tak dołho pytacž, doniž knjesa njenamakam, kiž Boha lubuje."

Hnuty a wohanibjeny psched tym hólcžezom stejach, kotryž na mnje hladasche a mi bě žel, so dyrbjach jemu wotmolwicž: „Wobrocž so na někoho druheho, ja tebi pomhacž njemóžu; ale njeshuß nadźiju, w tym wulkim měscže, w kotrymž je telko zyrkwjow, wěscže bórsy cžłowjeka nadeńdźesch, kotryž Boha lubuje."

Ja dale dźěch, ale to praschenje małeho hólcžeza so mnu dźěsche. „Cžeho dla njemóžu a njecham Boha lubowacž, wo kotrymž je mi husto prajene, so je telko sa mnje cžinił?" so sam pschi sebi praschach. Ja so psched tym dźěscžom hańbowach, kotremuž ani prajicž njemóžach, kak ma cžłowjek k Bohu hicž a jeho wo něschto proßycž. Wot teho cžaßa so směrowacž njemóžu a sym k wam pschischoł, so bych so waß woprascha, schto dyrbju cžinicž."

„To je spodźiwnje", praji druhi tych hoscžow. „Tón samy dźeń pschinđže młody muž ke mni, teho je so mały cžrijecžeßar runje tak praschał a wón běsche tež psches to praschenje do njeměra pschischoł."

Tsecži, měschcžanski duchowny, powjedasche, so je tón samy dźeń wjecžor mały cžrijecžeßar zyle srudny k njemu pschischoł a jemu płacžo powjedał, so je zyły dźeń podarmo sa cžłowjekom pytał, kotryž Boha lubuje, — nichtó jemu na jeho praschenje s wjeßełym „haj" wotmolwił njeje. Duchowny měješche dlěžsche rosrěcžowanje s hólcžezom a skóncžnje praji tón: „O, nětko snaju ja Boha, ja wěrju, nětko smem jeho tež proßycž." Duchowny dale powjedasche:

„Mój so wobaj poklaknychmoj a ja słyschach dźěcžazu modlitwu połnu dowěrjenja a nadźije s rta małeho cžrijecžeßarja, kotryž běsche nětk sam nawuknył, Boha lubowacž a pola njeho pomoz pytacž."

Luby cžitarjo, schto by ty temu hólzej na jeho praschenje wotmolwił?

W krystalowym palascže.

Najwjazy ludźi s najmjeńscha s mjenom sławny krystalowy palast w Londonje snaje, hoborske 500 metrow dołhe twarjenje se schkleńzy twarjene, kotrež je w lěcže 1854 natwarjene a kotrež so k wustajenzam, konzertam, sjawnym shromadźisnam a ludowym swjedźenjam trjeba. Psched něhdže 30 lětami bu sławny prědar Spurgeon proscheny, w tym wulkim twarjenju prědowacž. Dokelž so bojesche, so budźe jeho hłóß pscheßłaby, so bychu jemu wschudźom srosumili, wón prjedy ras do krystaloweho palasta sastupi, so by so sam wo tym pscheßwědcžił. Jako wón po wulkim kamjeńtnym skhodźe horje dźěsche, jemu sledowazy tekst do myßlow pschinđže a wón sawoła s móznym hłoßom do sale nuts: „To je sawěscže wěrno a jara dostojne słowo, so Khrystuß Jesuß do swěta pschischoł je, hrěschnikow sbóžnych cžinicž" (1 Tim. 1, 15).

Hdyž běsche te słowa wurěcžał, běsche pscheßwědcženy, so budźe jemu lohko tak rěcžecž, so jemu wschitzy rosumja a hdyž běsche te słowa se słabschim hłoßom wospjetował, woteńdźe.

Něhdže 25 lět běsche so minyło a rěcžnik sam běsche dawno na tón podawk sabył. Duž bu Spurgeonowy bratr, kiž běsche tež s prědarjom w Londonje, k dźěłacžerjej žadany, kiž mrějesche. Wón so jeho woprascha: „Scže wy hotowy wumrjecž?"

„O haj", wotmolwi mrějazy, „ja sym klampnař. Psched wjele lětami dźěłach na tsěsche krystaloweho palasta a sebi myßlach, so sym zyle sam. Ja sebi pschi swojim dźěle na niczo njemyßlach. Ja so ženje wo Boha starał njejßym a njewěrjach, so je žadyn Bóh, kiž so wo mnje stara, jako na dobo hłóß saßłyschach, kiž s njebjeß pschinđže a praji: „To je sawěscže wěrno a jara dostojne słowo, so Khrystuß Jesuß do swěta pschischoł je, hrěschnikow sbóžnych cžinicž." Ja hnydom dźěłacž pschestach. Mi běsche, kaž by Bóh sam so mnu rěcžał a duž słyschach wot teho sameho hłoßa te same słowa hischcže dwójzy wospjetowacž. Wone wulki sacžischcž na mnje cžinjachu, moja wutroba běsche kaž rosłamana. Bóh, na kotrehož sebi njemyßlach, mje wołasche. Wón chzysche moje sboże. Jesuß so mi sa sbóžnika poskicži; ja jeho w tym samym wokomiku pschiwsach a sym jemu wot teho cžaßa pschezo słuži."

Njejšy tež ty tón hłóš hižo husto šrjedźa w twojich dźěłach, w twojich wjeselach, w twojich starosćach, w čašach srudoby, w čašu liwkosće a njewěry šłyschał? Wón šo na tebje wobroći, pschetož to je wěste, so šy hrěschnik. Hacž šy proscher abo bohačk, knjes abo wotročk, pobožny abo bjesbóžny, hacž šy stary abo młody, hacž šy muž abo žona — to šłowo tebje trjechi: ty šy hrěschnik. — Hrěschnik njeje jenož tajki, kiž ma winu, ale shubjeny, satamany čłowjek. Pschi tym ničo njewučini, hacž ty to čuješch abo niz, ty šy hrěschnik. Ty šy tajki, kajkiž dyrbisch bycz, so by wumoženje dostał. Pschetož: „To je šawěsće wěrno a jara dostojne šłowo, so Khrystuš Jesuš do šwěta pschischoł je, hrěschnikow sbóžnych čzinicz.“

Wostań šwěrny.

Sjew. Jan. 2, 10.

Hłóš: Jesuš moja nadźija.

Wostań šwěrna, wutroba,
Twjerdźe stej a wostań šwěrna!
Dźerž šo twjerdźe Jesuša,
Hdyž chzesch hicz do njebja měrna!
W njebju sbóžnosć dostanjesch,
Hdyž ty šwěrna wostanjesch.

Sswěrna budź we žiwjenju!
Wopuschcź šwěta hrěschne pucźe!
Dźi sa Božej prawdosćźu,
Boži pucź dha nam'kasch rucźe,
Kiž cźe wjedźe do njebja,
Hdyž šy šwěrna wostała!

Sswěrna budź we čźerpjenju!
Troschtuj šo se sćźerpliwosćźu!
Bóh čźi pomha s mikosćźu,
Wobara psched čźerta słósćźu,
S nusy tebi wupomha,
Hdyž šy šwěrna wostała.

Sswěrna budź, hdyž wješ'le masch!
Dźerž šo Boha, kedźbuj na šo,
So šo hrěchej njepoddasch!
Spytowacź čźert móže sašo,
Dźerž šo pschezo Jesuša,
So by šwěrna wostała.

Hdyž ty šwěrna wostanjesch
We žiwjenju hacž do rowa,
Čźešnu krónu dostanjesch,
Jesuš ju sa tebje khowa.
Wostań šwěrna, wutroba,
Sa to póńdźesch do njebja.

E. H.

Darmo.

Psched kralowej rostlinarńju stejesche khuda žona a wobhladowasche šebi žadosćźiwje rjane winowe kicźe, kiž tam hižo w měšazu auguscźe srake wišachu. Pschi tym pomyšli šebi na šwojeho khoreho šyna, kiž na symizu khory a lacźny domach leźesche a pschekładowasche šebi w myšlach, kajke wokschewjenje by jeniczka kitka sa njeho była. Rucźe dom doběźa, šebi něschto pjenjes wsa a sašo pschischedschi sahrodnika proschesche, so by jej sa te pjenjesy kitku pschedał.

„Ně, to šo njehodźi“, běsche wotmolwjenje, „jow šo kicźe njepschedawaja! Duž dźicźe!“

Wona dźěsche sašo dom, pytasche šebi wschitke šwoje pjenjesy hromadźe a sašo pschińdźe w nadźiji, so šnano sa te pjenjesy niz jenož jenu, ale wjazy kicźow dostanje — ale tež tón krócź bu wotpokasana. Kralowa dźowka, kotraž šo w sahrodźe wukhodźowasche, na to rosrěčźowanje pschipoślucha sche a sahrodnikej pschikasa bliže pschińcź. Jeho šo woprascha:

„Schto chze ta žona?“

Na to dźěsche k tej žonje a praji: „Luba žona, mój nan njeje šadowy pschekupz, kiž kicźe pschedawa, ale wón je kral, kiž móže kicźe daricź.“ A s tym šebi někotre najrjeńsche kicźe wot winoweho pjeńka wsa a jej žonje da, kotraž šo wutrobnje podźakujo wotšali.

Wjele je kschesćźijanow, kiž šwobodnu hnadu nascheho njebjeskeho krala wopak rosumja a šebi myšla, so móža ju s dobrymi skutkami sapłacźicź abo sašłužicź, hacž runje pišane steji: „Pójcźe a kupujcźe bjes pjenjes, woboje wino a mloko.“ Kaž dołho šebi myšla, so móža šebi ju sašłužicź, njepschińdu k žanemu wužiwanju Božeje hnady a k wěstosćźi sboža. Ale hdyž šebi to najlěpsche a najkrašnische w šwobodnej lubosćźi daricź dadźa, dostanu měr. „Mój nan njeje žadyn pschekupz, kiž pschedawa, ale je kral, kiž dari.“ Wón je nam šwojeho lubeho Ssyna dał a njedyrbjał s nim nam wschitko hnadnje dacź. Rospomń šebi to, luby kschesćźijano!

E. H.

Schto je wěra?

Nan ras šwojej dźowczičźy rjekny: „Hdyž budźesch wjetscha, chzu tebi prajicź, schto je wěra.“

Lěta šo minychu, ale dźěčźo sabyło njebě, schtož bě nan prajił. Jene ranje k šwojemu nanej dźěsche a rekny:

„Nano, ja šym wěsćźe nětk wulka doscź, so mohł mi prajicź, schto je wěra.“

Nan holczku wsa, sběže ju horje na khamor, šo skhiliwschi a šwojej ruzy wupschestrěwschi dźesche wón:

„Skocź nětk dele do mojeju rukow.“

Dźěčźo sašo kusk do prědka stupi, widźi nana, ale šo bojo, so mohła panycź, sašo do sady stupi.

Nan praji sašo k dźowczičźy: „To njeběsche žana wěra; skocź dele do mojeju rukow.“

Hischcźe ras dźěčźo do prědka stupi a nětko widźesche, kak nan šwojej ruzy wupschestrěnej dźerźi, so by je wopschijał, hdyž dele skocźi; dźěčźo hischcźe krocźel do prědka stupiwschi do nanoweju rukow šo dele puschcźi.

„To běsche wěra!“ praji na to nan k šwojej dźowczičźy ju k wutrobje tłóčźo!

Pokutny hrěschniko, čźinisch ty tež tak?

Schto móhli njedźelu čźinicź?

Wjele je šo hižo wo tym rěčźało a pišało, schto šmě a nješmě šo njedźelu čźinicź, ale s wjetscha je šo na to pokasało, schto je sakasane njedźelu čźinicź, ale porědko šłyschisch dobru radu, kak ma šo njedźela prawje nałožicź. Duž pschińdźesch psched krótkim na to, kak mohłe šo čźiche mjeńschiny do sapočźatka Božeje šłužby nałožecź. Mi lubej snatej wumrje po dołhej khorosćźi najstarscha dźowka na šuchočźinu. Jako jej šwoju šobuželnosćź wuprajich, mi wona powjedasche, kak je měšazy dołho bjes spanja pschi łožu šydacź a lubu dźowku w jejnej stysknosćźi troschtowacź dyrbjała. Tehdy je dźowka někotry khěrlusch se spěwarskich wuspěwała, haj šamo čźišła khěrluschow by wjedźała.

Jenu nóz šo ju macź woprascha: „Inlija, s wotkal spěwarske tak derje snajesch?“

„Ach, luba macźi! Te šym pschezo njedźelu do prědowanja w zyrkwinej čźischinje wuknyła, prjedy hacź knjes farar pschińdźe. Husto móžach zyły khěrlusch nawuknycź“.

Wot teho čźaša tež ja wjazy na kłobuki a rubjeschka a na drastu wokolnych njehladam — a mam bohate žohnowanje sa šwoju wutrobu.

„Pomhaj Bóh“ je wot nětka niz jenož pola knjesow duchownych, ale tež **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin“** na wšach a w Budyschinje dostacź. **Na schtwórcź lěta** płacźi wón **40 np., jenotliwe čźišła** šo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farar w Krjebi; šoburedaktor: farar Gólcź w Budyschinku. Čźischcź a natkład Ssmolerjez knihicźischcźernje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 45.
5 nov.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Reformaziski ßwjedzeń.

2 Kor. 9, 15: „Bohu budź dźak sa jeho njewurjeknjwy dar."

Tak woła a khwali na reformaziskim ßwjedźenju zyła evangelska zyrkej. Kotry pak je tónle njewurjeknjwy dar? To je nascheho Luthera kraßny skutk, so je wón zyrkej wucziscził wot ßłużby morwych skutkow a na ßwětło pschinjeßł drohu wuczbu wo prawdosczi s hnady jeno psches wěru. Tole słoto zyłeho ßwjateho pißma sapomnjene a skhowane pod swonkownej Božej ßłużbu w katholskej zyrkwi je wón do ßrjedźisny nascheje wuczby jako stołp a sałožk nascheho wusnacza stajił. W stysknosczi straschneho ßwědomnja pytasche wón sa měrom a Boža hnada da jemu w liscze ßwjateho Pawoła na Romskich žadany pokoj sa njeho ßameho a žórło troschta a noweho žiwjenja sa zyłu zyrkej namakacź. My mamy sa to, so człowjek prawy budźe, jeno psches wěru, niz psches skutki teho sakonja, to je nětk evangelskeje zyrkwje twjerda skała, žórło njesaprahowazeho troschta sa wschěch wěrjazych w žiwjenju a wumrjeczu a najßylnischa móz k wußwjeczenju. Pschetož tale wěra, kotruž Luther khwali a my wusnajemy, njeje duschny wotpočink a pschikrycze sa njeßwjatych a bjesbóžnych, ale žiwa móz a podpjera, kotraž naß sběha s błóta teho hrěcha. Wěra, kotruž evangelska zyrkej wusnawa, njeje lute sa wěrne dźerženje, ale wěste dowěrjenje, kotrež hinak njemóže, hacź bjes pschestacza dobre skutki czinicź. Stejisch-li, luby kscheszijano, w tajkej wěrje, dha wěsch, kajka móz w njej leži a budźesch s zyłej wutrobu twojemu Lutherej ßo dźakowacź, so je wón tebi ju prědował, a so ßo nětk twoja zyrkej na tutym wěcznym sałožku natwari.

Niz pak jeno sa to. So móžesch ßo ßam wo wěrnosczi tuteje evangelskeje wuczby pscheßwědczicź, sa to ßo jemu też dźakujesch. Bibliju je Luther tebi do ruki dał jako ßwězu a ßwětło, so njebudźesch wjazy, hdyž w njej czitasch, do jastwa czißnjeny a spaleny. Sa katechismuß ßo jemu dźakujesch, so móžesch wot małoscze ßem pucź k sbóžnosczi namakacź a spósnacź, schtož twój Bóh ßebi wot tebje žada a schtož wón tebi dawa. Sa rjanu Božu ßłużbu ßo jemu dźakujesch, so je wona wuczisczena wot morwych skutkow a zuseje rěcze, so móžesch w maczěrnej rěczi te wulke skutki teho Knjesa prědowacź ßłyschecź a po Knjesowym wustajenju Božu hoscźinu wužiwacź, tak so to: pijcze wschitzy s njeho, saßo wěrnosczi je.

A tak bychmy dale hischcze wjele naspomnicź móhli, sa czož my ßo naschemu Lutherej a naschemu Bohu jeho dla dźakowacź dyrbjeli. O kóždy, kiž je s bliska katholske waschnje a katholsku zyrkej sesnał, tón njemóže ßo ßwojemu Knjesej doscź dźakowacź, so je staw evangelskeje zyrkwje.

Ale kak chzemy ßo dźakowacź? Niz se ßłowami jeno. Ně, to je tón prawy dźak, so my Lutherowy dar wužiwamy. „My napominamy waß, so njebyschcze Boži dar podarmo dostali." Ně, podarmo njechamy Boži dar měcź. Luther ßam njech naß napomina: Trjebajcze Božu hnadu a ßłowo, dokelž tu je. Pschetož to dyrbicze wjedźecź, Boże ßłowo a hnada je jěsdźazy deschczik, kiž saßo tam njepschińdźe, hdźež je pobył. Wón je pola židow pobył, ale nimo je nimo. Woni nětk niczo nimaju. Pawoł je jón pschinjeßł

do grichiskich krajow. Nimo je nimo. Woni maju nětk Turku. Rom a łaczanski kraj je jón tež měł; nimo je nimo; woni maju nětk bamża. A wy Němzy (Sserbja) njedyrbicze ßebi myßlicz, so je wěczńje smějecze, pschetož njedzak a sazpicze njedatej temu ßłowu tracz. Teho dla sapschimń a dzerž je, schtóž sapschimnycz a dzerżecz móże. Lěnjej ruzy dyrbitej sle lěto měcz.

Boże ßłowo masch, duž czitaj a trjebaj jo. Słoż ßo s zyłym sadzerżenjom na tule skału; njech je wona twój troscht a twoja móz, hacz wocži njesandzelisch. Masch ßwobodny pschistup k sbóżnikej, wón je twój wěczny ßrědnik a wumóżnik. Njetrjebasch wjazy wotpusk sa pjenjesy kupicz, pschinjeß temu Knjesej sa parle twoje ßylsy wutrobneje pokuty a sa słoto twoju wěru a wołaj: Jesu, tebi ßym żiwy, Jesu, tebi wumru, twój ßym ja żiwy a morwy. Te mnohe ßwjate dny ßu panyłe, duž dzerž njedzelu czim ßwěrnischo a wużiwaj ju niz jeno sa ławku pucżowarjej k wotpoczowanju, ale sa żórło, kotrež cze se żiwej wodu wokschewi. Njetrjebasch na ßwjate město czahacz, duž khodź czim huscżischo do ßwojeje komorki, tam masch twojeho Knjesa, tón widżi twoju nusu a ßłyschi twoju modlitwu.

To by kraßny płód nascheho ßwjedżenja był, a rjany, Bohu temu Knjesej najlubschi dżak, hdyż bychmy my każ Luther stejeli we wschěm na twjerdym sałożku Božeho ßłowa, każ wón w dżaknej wěrje ßo lubeho sbóżnika dżerżeli a bjes njeho niczo njeczinili, niczo njesakomdżili. Hamjeń.

Jesuß a człowjekojo.

III.

Jesuß hrěschnikow horje bjerje.

Njedyrbjał dha ßo ty też ßmilicz na ßwojim towarschu, każ ßo ja na tebi ßmilił ßym? Mat. 18, 33.

My dyrbimy kóżdy krócz wodacz. Ssamo naschich njepscheczelow dyrbimy lubowacz. My dyrbimy tych żohnowacz, kiż naß pokleja, hdyż chzemy prawo měcz, so móżemy dżěczi nascheho njebjeskeho Wótza bycz. Sdobny knjes, kiż je hižo dołhe lěta w Chinesiskej żiwy, pißasche duchownemu F.: „Moji Chinesojo wschak njewucża: „Lubujcże ßwojich njepscheczelow", ale woni wucża: „Wopokażcże prawdoscz ßwojim njepscheczelam". A ja ßebi myßlu, to je też wschitko, schtoż móże ßo żadacz, to wschak je hižo czężke doscz." Tak pißasche tón muż a wón ma prawo, hdyż wón praji, so je czężko njepscheczelej prawdoscz wopokasacz. Ach, to je tak czężko, so bjes 100 ludżimi 3 k temu njepschińdu, so bychu njestroniszy wo njepscheczelu ßudżili. Je-li pak tak, potom je tola skoro njemóżne po kschescżijanskej wucżbje, kotraż ßebi żada njepscheczelow lubowacz, żiwy bycz. Haj, żałoßnje czężke to je, a njemóżne temu, kotryż njeje bójsku ßmilnoscz w Khrystußu sapschimnył. Tamna chinesiska wucżba je rosomna, kschescżijanska pak bójska, s Boha narodżena. A Bóh dyrbi móz dacz, so móżemy po njej żiwi bycz.

Haj, tu leżi rosdżěl bjes kschescżijanstwom a póhanstwom. Woni ßu pola starych mudrych a wulkich mużow stareho czaßa sa wschelakimi wuprajenjemi, kotrež ßo Khrystußowym runaja, pytali. Ale ßłowa, kotrež ßu tym podomne, schtoż wón wo lubowanju a wodawanju rěczi, pschi wschitkim pytanju namakacz njemóżachu. To ßo ßamo wot ßebje rosymi, dokelż jim sałożk żiwjenja pobrachowasche; hdżež żane ßłónczko nießwěczi, też żane róże njekczěja. — So pak czi japoschtoli ßłowo nascheho sbóżnika dale wjedu, kóżdy wě, kiż je japoschtołske listy czitał. Tam wschudżom klinczi: Lubujcże ßo bjes ßobu. Wodajcże ßebi bjes ßobu, dokelż je waß Bóh tak lubował. Wascha wěrnoscz budź snajomna wschitkim ludżom atd.

Tajke ßłowa dyrbja ßo bjes dwěla człowjekej, na kotrehoż żiwjeńske pruhi bójskeje hnady ßwěcża, nuts do wutroby dobycz. Wón niczo pscheczżiwo nim prajicz njemóże. Wón dyrbi s radoscżu pschihłoßowacz — ale kak je do skutka stajicz. To je czężke!

To wschak je czężka wěz, to ßlubjenje: „ja chzu ßwojemu bliżschemu wodacz" do skutka stajicz. Też ßamo duchownje smyßleni ludżo husto w tym podleża, runjež maja najlěpsche wotpohlady. Haj, tón muż, kotremuż je 10,000 puntow spuschczenych a kiż hubjene sto kroschow spuschczicz njecha, ßo tebi njedoczink bycz sda. Ty ßo na njeho hněwasch. Ale njeroshněwaj ßo pschejara. Ssnano dyrbisch bórsy pósnacz, so ßy ty tón muż abo so tajki běsche a to wjazy hacz junkrócz. Někomu pomhacz, dawacz — to wschak ßo czini, to njeje czężke. Ale wodacz! — hdże je tón, kotryż móże bolostne sranjenje lohzy wodacz? Haj, ja praju, so jich mało człowjekow do człowjekeho wodacża wěri. Ja ßym tajkim, kiż běchu mje jara sranili, s wutrobu wodał. Ale ja dyrbjach nimale kóżdy krócz nashonicz, so w jich wutrobje njedowěrjenje sawosta a so ßo bojachu, so jim jich pschehrěschenje hischcże porokuju. Ale też w najlěpschich padach ßo ludżo na niczim druhim bóle njedżiwaja, hacz hdyż ßo jim woda. To pak dopokasuje, kak mało ßebi ludżo na wodacże myßla.

Człowjek też njemóże s wutrobu wodacz, hdyż wón njeje prjedy w poniżnoscżi pósnał, so je wón ßam 10,000 puntow winojty a njeje nowy człowjek psches hnadu, dokelż je jemu 10,000 puntow spuschczenych.

Człowjek wot pschinarodżenja, njech je bohaty abo khudy, ßam wo ßebi wjele myßli. Wón to njesabudże, hdyż budże w ßwojej majestoscżi psches někajke wußměschenje pschimany. Husto jemu tajke hórke, rěsaze ßłowo hischcże po lětach, haj po lětdżeßatkach, saßo do pomjatka pschińdże. A rany, kotrež běchu po sdacżu sażite, saßo krwawja każ prěni dżeń.

Ach, tajkich ludżi je, kotsiż móża tebje żałoßnje sranicz. Woni maja k temu woßebity dar, a je, każ bychu woßebje na to studowali, kak mohli ßwoje ßłowa s kußazym jědom napjelnicz. Woni maja wótre wóczko sa ßłaboscże, woßebje sa ßměschne boki bliżscheho. Woni maja woßebiteje składnoscże, se ßwojim wußměschenjom druhich do ßměcha stajicz. Wußměscheny bycz — pak jara pali. Wußměschenemu ßo ta wěz czim hórscha sda, w czim lěpschim towarstwje je, kotrež ßo jemu wußměje a „rjanu wězku" dale powjeda. — Najlóżsche je, człowjeka jeho wěry dla wußměschecz. Tajki njewěrjazy bórsy někajke ßłowo s biblije namaka, kotrež sa ßwój żort wużije. A mało człowjekow je, kotsiż samoża, ßo na měrne a jaßne waschnje pscheczżiwo tajkemu żortej wobaracz. Tola ßo we wutrobje sranjeni czuja.

Bjesbóżne je dale, hdyż ludżo s wyßokeho schtanta abo s wulkim samoženjom tajkim, kotsiż ßu wot nich wotwißni, abo jich pomoz pytaja, móz, kotruż maja, czucz dawaju. Hordoscz na pjenjesy a samoženje je něschto zyle njekniczomne. Jako ja psched 25 lětami sa khudu woßadu pjenjesy sběrach, ßym ßebi w tym nashonjenja nadobył. Tak dyrbjach na psch. pola wulkeho bohaczka w X. dlěje hacz hodżinu czakacz, prjedy hacz běsche tak hnadny, so mi da k ßebi pschińcz. Jako běch ßwoju wěz pschednjeßł, wón k ßwojemu towarschej, kotryż s napschecża ßedżesche, wótsje doscz praji: „Proscheřszy duchowni bjes pschestacża khodża." Na to w ßwojich pjenjesach pytasche a poda mi najhnadnischo — 5 ßlěbornych! — Ja chzu wusnacz: ja je jemu pod nohi czißnych a ßłowczka njeprajiwschi woteńdżech; pschetož ja niczo prajicz njemóżach a to běsche też dobre. Dżenßa ßo temu kharli ßměju; — ně, mi je jeho żel. Tehdom ßo dżiwach, so Bóh hnydom woheń s njebjeß na njeho njepóßła.

Tola doscz wo tym. Schtóż ßebi żiwjenje wobhlada, wschudżom człowjekow nadeńdże, kiż maja hórkoscże pscheczżiwo ßwojim ßobuczłowjekam. So móżesch s erta zyrkwinszy smyßlenych ludżi husto ßłyschecz: „Wodacz drje chzu; haj, wschitkim ludżom, jeno — temu a temu niz, tón je mje pschejara sranił."

Ssnano pak je tola hischcże lóże, někomu někajke sranjenje wodacz, hacz w luboscżi sawostacz pscheczżiwo tajkim, s kotrymiż dyrbisch wschědnje wobkhadżecz, kotrychż pak widżecz njemóżesch. Ty ßebi ßnano ßam prawje rosjaßnicz njemóżesch, czeho dla je tebi tón człowjek napscheczżiwny — ale to ty wěsch, so jeho snjescz njemóżesch. Dokelż dyrbisch s nim hromadże bycz a dżěłacz, je tebi żiwjenje ßama czwila. A tu je też jeniczki pucz — so ßo prózujesch, na nim też dobre boki pósnacz. Ja ßebi myßlu na mandżelskich, kotrajż ßo snjescz njemóżetaj a kotrajż ßo ßnano żenje lubowałoj njejstaj a nětko tola na pschezo hromadże ßłuschataj; ja myßlu ßebi na to, schtoż ßu mi młode holzy wo ßwojich pschirodnych maczerjach powjedałe; ja ßebi myßlu na to, schtoż ßu mi sprawne diakonißy wo tej abo druhej diakonißy wupowjedałe — na knjeżich, kotsiż ßłużobnu holzu widżecz njemóżachu. Tak ßu też saßo knjenje, kotrež jich ßłużobne holzy hidża, dokelż ßu woprawdże njesnjeßliwe. Ja ßebi myßlu na towarschow w pschekup-

stwje abo sastojnstwje, kotsiž dyrbja hromadźe žiwi bycź — na wojakow, kotrychž so nichtó njewoprascha, hacź so jim jich wyschkojo lubja abo niz. Doscź, wjele cźlowjekow je, kotsiž so po swojim wschelakim smyslenju wschudźom storkaja a sranja, runjež k sjawnej roskorje njedóńdźe. Ale tajke njepschestawaze kłócźe s wótrymi słowami so husto cźejo pschewinje, hacź jena wulka rana, kotraž, hdyž tež pomału, tola s cźasom sažije. Ale tajke małe njepschestawaze hněwanja duschu do wulkeho roshorjenja staja, kotrež — haj, kotrež dyrbi so wot kschescźijana na kóždy pad pschewinycź.

To wschak je lóžscho prajene, hacź wuwjedźene. Jedyn ma so tež w tym hubjeńscho hacź druhi. Cźlowjekow je, kiž maja twjerdschu kožu; woni wschitko wottschasseja, kaž by niczo njebyło. Ale runje tajzy, kotsiž su sprawnischi a mjehschi, maja najcźežsche bědźenje. Woni njesmědźa sadwělowacź, hdyž tež pomału do prědka pschińdu; hdyž tež so wot druhich wabjeni roshněwaja. Woni teho dla sadwělowacź njesmědźa; wjele mjenje pak smědźa wotstupicź wot swjateho bědźenja. Woni prajicź njesmědźa: „To je pschecźežke; ženje hórkoscźe njewotbudźemy.“ Ně, woni dobrudźa, jeli so chzedźa abo wjele bóle, dokelž tón chze, kotryž je se swojej mozu sylny w naschej słaboscźi.

(Pokracźowanje.)

Modleŕske domy w Schlesynskej.

Hischcźe w nětcźischim cźasu wohladasch w někotrych schlesynskich zyrkwjach Hohenzollernski hodleŕ a mjenske snamjo krala Bjedricha III. To so poredko namaka w tym gmejnstwje, kiž Bohu samemu cźescź dawa a žane druhe sbóžnikowe mjeno njesnaje, khiba mjeno teho kschižowaneho; to je pak po 1 Thess. 5, 18 rjane wobswědcźenje dźakownoscźe sa tu swobodu, kotrejež so schlesynszy evangelszy pod hoborskimaj kschidłomaj Hohenzollernskeho hodlerja wot cźasa Bjedricha teho sławneho sem swjeselichu.

Pschi swojim nutscźehnjenju do Schlesynskeje w dezembru 1740 pschisłubi kral Bjedrich Schlesynskim sdźerźenje wschitkich jich prawisnow tež w zyrkwinych należnoscźach. Teho dla katholske farstwa swoje wobsedźenstwa tež tam wobkhowachu, hdźež mějachu srjedźa bjes evangelskimi jenož mało sobustawow. Evangelszy pak njesmědźachu žane zyrkwje, ale jenož modleŕske domy (bjes wěže a bjes swonow) natwaricź. K temu dostachu dowolnoscź, hdyž wo nju proschachu. Tak bu w krótkim cźasu 200 Božich domow se schulemi twarjenych. Khudobne běsche wuhotowanje tutych modleŕskich domow, tak so jich jara wjele pschetwarjenja potrjeba. Ale wutrobuhnujaza je spěschnoscź, s kotrejž woni prěnju swobodu wukupichu. A wulke běchu tež pschi wschej khudobje tutych twarjenjow wopory, kotrež dyrbjachu evangelszy pschinjescź, pschetož tute modleŕske domy buchu rumnje natwarjene, dokelž mějachu tež k wotdźerźenju Božich słužbow słužicź. K temu dyrbjachu so hischcźe sa žiwnoscź swojich duchownych staracź, mjes tym, so mějachu hischcźe někotre dawki katholskim duchownym sapłacźicź a hakle posdźischo s tym pschestachu. Wutrobujimaza je tež nutrnoscź, s kotrejž su krótki cźas po nutscźehnjenju krala Bjedricha do Schlesynskeje wo duchownych prosyli. Jako 31. januara 1741 w měscźe Löwenberg słyschachu, so je druhim městam „krasna a njewurjekniwa dobrota swjateho a cźisteho słowa Božeho“ pschistupna, podaschtaj so hischcźe tón samy dźeń dwaj u ěschcźanaj, jedyn sukelnik a jedyn pjekar, na pucź do pruskeho lěhwa w Rauschwizu pola Glogawy. Tam wot fěrschty Leopolda Dessauskeho wopraschanaj, hacź tež woprawdźe evangelskeho prědarja potrjebaja, wotmolwischtaj: „Jesusowych krwawjazych ranow dla prosymy wo to, kiž smy psches 100 lět bjes sjawneje Božeje słužby jako tradaze psyczatka tyschnje sdychowali a stari a młodźi po tym žadali.“ Jako powjescź dom pschinjeseschtaj, so je jim prědar pschilubjeny, nochzychu jimaj s wjeselosczu lědma wěricź. Jako pak duchowny do města nuts cźehnjesche, spěwachu wschitzy s grunta swojich wutrobow: Bohu budź wěcźnje khwalba a cźescź.

W běhu lětow, mjenujzy po kónzu 7lětneje wójny, bu modleŕskim domam zyrkwinska dostojnoscź pschipósnata.

Tuto duchowne hibanje pak pschi sapocźatku swobody, wulke wopory, kotrež buchu pschinjesene, spěschnoscź, s kotrejž su Boże domy natwarili, je wobstajne wobswědcźenje, so dołhi cźas pschescźěhanja evangelsku wěru podtłóczicź njemóžesche a so su w potajnym bibliju a modleŕske knihi swěru wužiwali. Tajka swěrnoscź wěry sańdźenych cźasow sbudź schlachtu nětcźischeho a pschichodneho cźasa, so wona swoje drohe evangelske wěrywusnacźe wysoko dźerźi, kaž k temu jedyn wot tych, kiž su po wobsydnjenju Schlesynskeje psches krala Bjedricha w lěhwje pola Rauschwiza w lěcźe 1741 dowolnoscź sa twar evangelskeho doma Božeho sebi wuprosyli, swoje dźěcźi napomina. Michał Treitschke s Groß-Hartmannsdorfa pola Boleslawy sawostaji swojim dźěcźom w swojim wotkasanju tole napominanje: „Moje lube dźěcźi, kotrež sym ja pschi wulkej khudobje s wjele staroscźemi wocźahnył, njesapomńcźe nihdy tu njewurjekniwu hnadu Božu, sjawnu evangelsku Božu słužbu! Khwalcźe kóždy cźas teho Knjesa, wosebje pak, hdyž swój luby dom Boži wohladacźe a do teho sameho khodźicźe, so byschcźe swoju wutrobu a swoje wobcźežnoscźe psched Bohom wusypali a na jeho słowo poslušchali! Lube dźěcźi, ja proschu was, njesozpiwajcźe moje swěrne nanowe napominanje!“

„Twoje słowo je mojim noham swěca.“

W Franzowskej do hacź dotal nimale zyle katholskeje krajiny Bretagne psched někotrymi lětami biblija do rukow proscherja pschińdźe. Jako wón pósna, so je wopschijecźe tych knihow wobydlerjam wsow, psches kotrež by khodźił, njesnate, wón na myśl pschińdźe, sebi pjenjesy s bibliju sasłužicź. Hdy by do jeneje wsy abo do samotneje hěty pschischoł, by wón sa mały pjenjes tym, kotsiž chzychu poslušchacź, něschto s biblije wucźitał. Njone njedźelske ranje wón k staremu drjewjanzarjej pschińdźe, kotryž psched swojej khěžku sedźesche; wón jeho wo dar proschesche. Schědźiwz praji:

„Schto mje prosycźe, ja runje tak, kaž wy, smilnych darow potrjebam.“

Proscheŕ wotmolwi: „Nó, hdyž mi smilneho dara dacź njechacźe, dajcźe mi s najmjeńscha Sou (4 nowych pjenježkow) — sa to wam staw s biblije cźitam.“

„S cźeho?“

„S biblije.“

„Schto to je, ja drje sym dyš a dyš wo bibliji powjedacź słyschał, ale ja ju njesnaju a hischcźe niczo s njeje słyschał njesym.“

„O to su knihi, kotrež wjele wo Bosy powjedaju.“

Stary muž Sou da a proscheŕ so na wulki kamjeń sydnywschi swoju bibliju wsa a cźitasche. Wón pschipadnje 3. staw se sczenja Janoweho namaka, tón staw, kotryž je hižo wjele cźlowskim duscham troscht a posylnjenje pschinjesł. Proscheŕ jasnje a pomału cźitasche a stary muž se wschej nutrnoscźu pschiposłuchasche. Schtož wón słyschesche, běsche jemu tak nowe, tak dźiwne, a jako cźitaŕ k krasnej 16. schtucźzy pschińdźe, běsche wón zyle hnuty. Nětko proscheŕ poslednju schtucźku cźitasche: „Schtóž do teho Ssyna wěri, tón ma wěcźne žiwjenje. Schtóž pak temu Ssynej njewěri, tón njebudźe žiwjenje widźecź, ale hněw Boži wostanje nad nim.“ Na to běsche směrom a na poslušcharja hladasche.

„Dale, dale!“ wołasche schědźiwz, „njepschestańcźe!“

Proscheŕ praji: „Ně, ja jenož jedyn staw sa Sou cźitam.“

Stary muž sapłacźi hischcźe jedyn Sou a tamny dale cźitasche; ale dołho njetrajesche a wón sasso pschesta.

„O luby pschecźelo“, sawoła stary muž, „ja was proschu, cźitajcźe dale!“

„Ně, ně, ja cźitam jenož jedyn staw sa jedyn Sou, dajcźe mi wjazy.“

Tež tsecźi Sou proscheŕ dosta a schědźiwz s njepschetorhnjenej nutrnoscźu poslušchasche, so by kóžde słowcźko srosymił.

Sasso běsche staw k kónzej a stary mužik wjazy pjenjes njemějesche. Duž wón k cźitarjej, kiž so naprosycź njedasche dale cźitacź, stupiwschi jeho proschesche:

„Ja proschu, prajcźe mi staremu mužej, s wotkal móžu tajke knihi dostacź!“

Proscheŕ powjedasche, so je bibliju darjenu dostał, jemu mjeno wosoby a města mjenowasche. Potom dale dźěsche. Wón drohe knihi, kotrež běchu stareho muža tak sahorile, sobu wsa; hacź su hdy jeho wutrobje se žohnowanjom byle, njewěmy. Stary muž pak sebi wodnjo a w nozy na krasnu powjescź myslesche, kotruž běsche słyschał — jemu měra njewostaji, ně, wón dyrbjesche wjazy wo tym nashonicź.

Dwě njedźeli běschtej so minyłej — duž stary drjewjanzaŕ rano sahe staže, so najlěpschu drastu woblecźe a s rossudźenoscźu k swojemu synej praji:

„Jano, ty dyrbisch dźensa khlamy wobstaracź, ja chzu do Nantes hicź.“

„Do Nantes, nano!“ sawoła syn, „schto sebi myslicźe, to macźe dlěje hacź 20 hodźin hicź, kak móže muž we waschej starobje tajki pucź hicź!“

„Ty masch drje prawje, ale ja tola do Nantes póńdu."

Wón ßo na pucź poda, sepjerasche ßo na ßwój stary dobry kij, na pucźu huscźischo wotpocźnywschi woprawdźe do Nantes dóńdźe. Wón pytasche hnydom wobydlenje teho muża, kiž měješche bibliju na pschedań. Tón praji:

„Schto ßebi žadacźe, luby pschecźelo?"

Stary praji: „Mój knježe, mi je ßo prajiło, so macźe knihi, kotrež nam wschitko wo Bosy powjedaja."

„Bibliju?"

„Haj, mój knježe, te ßu, te ßu! Ach, te bych rad wsał!"

„Nó, mój pschecźelo, kelko móžecźe sapłacźicź?"

„Sapłacźicź, mój knježe?" praji muž nastróżany.

„To ßo wě, my tola knihi darmo dacź njemóžemy."

„Sapłacźicź ja niczo njemóžu, mój knježe, ale wy scźe tola proscherjej bibliju dał — a ja ßym runje tak khudy, kaž wón."

„S wotkal pschińdźecźe, mój pschecźelo?"

Stary wjeß pomjenowa.

„Kak scźe jow pschischoł?"

„Pěschi."

„A kak chzecźe dom?"

„Saßo pěschi."

„Schto! Wy tola njeprajicźe, so muž we waschich lětach tajki pucź dźe, so by ßebi po bibliju schoł!"

„Haj, mój knježe, ja mam ßwoju prózu bohacźe sapłacźenu, hdyž bibliju dostanu."

„Nó, mój pschecźelo, wy zyle wěscźe bibliju darmo dostanjecźe, komu mohł ju radscho dacź, hacź wam! Chzecźe jenu s wulkim cźischcźom? Wy móžecźe tola cźitacź?"

„Ně, mój knježe, cźitacź njemóžu!"

„Ale schto dha chzecźe s bibliju cźinicź?!"

„O, mój knježe, dajcźe mi ju, moja dźowka móže cźitacź a někotsi drusy ßu wo wßy, kiž móža cźitacź."

Hnuty wot stareho mužoweje próstwy jemu bibliju da. Tón ju wsawschi ßo na dompucź nastaji. Sso domoj wrócźiwschi wschitkich k ßebi proschesche a schtóž móžesche, dyrbjesche cźitacź. Kaž jemu, ßo też druhim bohate žohnowanje dosta a stary drjewjanzar dźakowasche ßo Bohu s zyłej wutrobu, so běsche jemu psches tamneho dźiwnuschkeho biblijucźitarja hischcźe na žiwjenja wjecźorje drohu parlu namakacź dał.

Bóh ßwojich njewopuschcźi.

Duchowny Spurgeon, nan ßławneho njebocźiczkeho Londonskeho prědarja, měješche mało dokhodow, so dyrbjachu ßo domach husto praschecź: „Schto budźemy jěscź". Jedyn dźeń Spurgeon hischcźe ßwoju jenicźku krumu shubi, wot kotrejež mějachu mloko a butru. Nowu kupicź, pjenjes njeměješche. Farařka chzysche hižo sadwělowacź: „Schto nětk sapocźnjemoj?"

Wone běchu njepschestawaze starosćźe. Farař pak nadźije nje-shubi. Wón wotmolwi:

„Schto dyrbimoj cźinicź, luba žona, njewěm, derje pak wěm, schto budźe Bóh cźinicź. Njewěsch: Schtož cźini Bóh, wscho dobre je!?"

Hischcźe tón ßamy dźeń běsche w bliskim měscźe wulka shromadźisna prědarjow, na kotrejž ßo pjenjesy s podpjerazeje pokładnizy rosdźělichu. Hdyž běsche wschitko rosdźělene, hischcźe sto hriwnow w pokładnizy wosta. Pschedßyda ßo druhich wopraschа, schto chzedźa s pjenjesami cźinicź. Pschi tym pohlada na prědarja Spurgeona, kotrehož khuduschke wobstejnoscźe snajesche; wo jeho poßlenim njesbožu pak niczo njewjedźesche. Pschedßyda praji:

„Ja ßebi myßlu, te pjenjesy njebudźe nichtó druhi lěpje trjebacź móz, hacź luby bratr Spurgeon se ßwojej ßwójbu. Ja teho dla hischcźe něschto pschipokožu a kóżdy wot waß budźe wěscźe to ßame cźinicź."

Tak ßo sta.

Jako Spurgeon wjecźor domoj pschińdźe, wón 400 hr. ßobu pschinjeße. Bóh běsche je jemu dał. Nětko běsche wscheje nusy kónz. Jeho poßlenje ßłowo běsche:

„Luba žona, njeprajach ja tebi: schto dyrbimoj cźinicź, njewěm, derje pak wěm, schto budźe Bóh cźinicź."

Tón podawk zyłu ßwójbu s nowa w krutej wěrje wobtwjerdźi, kotruž też my shubicź njechamy:

Bóh ßwojich njewopuschcźi.

Staroscźe potepicź.

„Ssamy balsam!" praji muž k druhemu, ßwoju winowu schkleńzu na blido stajiwschi, s kotrejež běsche runje wino ßrěbał, „ßamy balsam sa wschitke rany wutroby! To ßym husto nashonił. Ja wam praju: ja móžu zyle srudny a pokny staroscźe bycź: schkleńza teje drużiny pomha. A njepomha-li jena, jo dwě wěscźe dokonjatej. Rěcź je tola wěrna, so móže cźlowjek we winje ßwoje staroscźe podtepicź."

Druhi wotmolwi: „To ßo prascha, schto to do staroscźow je. Wone ßu staroscźe, kotrež ßo s zyła podnuricź njedadźa, ale pschezo horkach wostanu. Něchtó móže ßo ßmjercź picź, so by staroscźe podtepił; a staroscźe žiwe wostanu.

Ja namakach něhdy wjecźor posdźe muża w lěßu pschi pucźu ležo. Wón běsche ßwój zyły rosum pschepił; ale poßleni kusk rosuma, kotryž hischcźe měješche, běchu jeho staroscźe. Palenz běsche jeho powalił, ale jeho staroscźe pschewinył njebě. Schtož pjany na semi ležo powjedasche, běchu poroki jeho ßwědomnja. Wbohi muž běsche ßo tak wopił, so ani njerosumjesche, schto ja prajach a lědom wjedźesche, hdźe ležesche. Ale ßwoju winu wón pódla jaßnje widźesche. Žaneho sećskeho pschikrycźa njeje, kotrež by naschu winu pschikryło; wona je psche wscho widźecź. Ja teho muża sběžech a ßobu cźahnych. „Tajki běsche tón kamjeń!" praji pjany, jako ßo mi saßo wußuže, a ßo saßo na semju cźißny, kož by ßam se ßobu powjedał a njewjedźał, so ja to ßłyschu. „Tajki wón běsche! Wón mi pschezo na pucźu steji. Prjedy ßym ßo psches njón cźißnył. Niczo druhe njeběsche. To běsche tón kamjeń. Wón mi hischcźe schiju slemi. Tón ßußod běsche też tajki hłupy. Wón je hłupy, teho móže kóżdy sjebacź. Ssußodźe, steji mějnik na prawym blaku? Haj! Ně, ja praju, nihdy niz. O, to je sły kamjeń. Haj, poklaty je tón, steji w bibliji. Ja ßym staw namakał."

Wón žałoßnje stonasche a ja jeho dale ßobu cźahnych. Kaž ßo hodźesche, jeho směrowach. Ach, te najwjetsche staroscźe dyrbja ßo wot njebjeskeho Wótza wotewsacź, hewak wostanu. Nascha wina njebudźe psches niczo pschikryta, khiba psches Khrystußowu saßłużbu. Kak cźežko pak budźe někotremu khudemu, pokutnemu hrěschnikej wěricź, so je pola Boha też sa jeho winu wodacźe!"

K rospominanju.

Poniżnym dawa Bóh hnadu, a najwjetscha hnada je, hdyž wón poniżnoscź da.

* * *

Njechasch-li twoje staroscźe na teho Knjesa cźißnycź, ßo wone na tebje cźißnu a tebje k semi cźißnu.

* * *

Tón Knjes ßwojich snaje. Na cźim jich pósnaje? Jenicźzy na tym, na cźimž nan ßwoje dźěcźo pósnaje: hacź je jemu podobne, pschetož psched nim niczo njepłacźi, khiba jeho podobnoscź.

* * *

Wěricź a lubowacź je dychanje noweho cźlowjeka w Khrystußu. Schtož wón w wěrje do ßo dycha, w luboscźi saßo wudychuje.

* * *

Najprjedy pósnacź, potom wěricź — je ßwětny porjad.
Najprjedy wěricź, potom pósnacź — je Boži porjad.

„Pomhaj Bóh" je wot nětka niz jenož pola knjesow duchownych, ale też **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin"** na wßach a w Budyschinje dostacź. **Na schtwórcź lěta** płacźi wón **40 np., jenotliwe cźißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; ßoburedaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a nakład Ssmolerjez knihicźischcźérnje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czisło 46.
12. nov.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju so kóždu sobotu w Smolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a su tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

24. njedzela po swj. Trojizy.

Fil. 1, 23: „Ja sebi žadam prjecz czahnycz a pola Khrystusa bycz.“

O Knjeze Jesu, wsmi mje do njebjes, bórsy. Semja je mi wohidna, njebjesa su mi slódke; semja je moje brěmjo, njebjesa su moje wokschewjenje; semja je moje jastwo, njebjesa su moja frejota; semja je mój Babel, njebjesa mój Jerusalem. Ach wsmi mje do njebjes, Knjeze Jesu, bórsy! Ja sym wowczicžka, mój pastyr je w njebjesach; ja sym njewjesta, mój nawoženja je w njebjesach! Hdźe namakam pastwu, kryw wokschewjenja? W njebjesach. Ach wsmi mje do njebjes, Knjeze Jesu, bórsy! Hdźeha je mój pscheczel? W njebjesach. Hdźeha je mój pokład? W njebjesach. Hdźeha je moje wjesele? W njebjesach. Hdźeha je mój dom? W njebjesach. Hdźeha je moje wscho? W njebjesach. Ach wsmi mje do njebjes, Knjeze Jesu, bórsy! Moja wutroba sdychuje, moje wóczko sylsuje, mój ert žada, moje wucho slucha, moja ruka pschima; sa czim? sa njebjesami. Ach wsmi mje bórsy do njebjes, Knjeze Jesu, bórsy! Ja slodźu, schto slódke, ja widźu, schto rjane, ja slyschu, schto lubosne, ja czuju, schto duschne, ja dźeržu, schtož krasne je. Schto dha? njebjesa. Ach wsmi mje do njebjes, Knjeze Jesu, bórsy! Ja sym wołany, tón hłós snaju; ja sym czehnjeny, to czehnjenje czuju; hdźeha? Horje, horje! Ach wsmi mje do njebjes, Knjeze Jesu, bórsy. Schto mam jow? Prózu, njepokoj, strach, nusu a smjercz. Schto namakam tam? Pokoj, měr, wjesele, žiwjenje; wjazy dobudu hacz shubju. Hdźeha? W njebjesach. Ach wsmi mje do njebjes, Knjeze Jesu, bórsy. Semja mje sapomni, njebjesa so na mnje dopomnja, semja mje wopuschczi, njebjesa mje pschikryja; semja mje czischczi, njebjesa mje wokschewjeja; semja mi hrosy, njebjesa mi pomhaja. Ach wsmi mje bórsy do njebjes, Knjeze Jesu! Kak sprózny sym wot dołheho puczowanja! Kak syty sym kisałeje jědźe. Sslabej stej nosy; njebjesa su mój wótzny kraj, tam snaju so hacz nanajlěpje.

Ach wsmi mje bórsy do njebjes, Knjeze Jesu, bórsy.

Mi wutrobnje so styschcze
Po sbóžnym skónczenju;
Ach hladaj, Knjeze Khryschcze,
Na moju srudobu;
Ja chzu rad k tebi stanycz
A s teho swěta hicz,
Ja k njebjesam chzu czahnycz,
Pschindź, Jesu, skoro pschindź!
Hamjeń.

Jesus a czlowjekojo.

III.

Jesus hrěschnikow horje bjerje.

Njedyrbjał dha so ty tež smilicz na swojim towarschu kaž so ja na tebi smilił sym? Mat. 18, 33.

(Pokraczowanje.)

Kak to nawuknjesch? Czežka wěz je! Ale nawuknycz móžesch, hdyž prawje sapoczinjesch. S prěnja czi radźu: „Ty njesměsch ženje želesu wustudnycz dacz, ty dyrbisch želeso twojeje wutroby

pschezo saßo k temu pschinjescź, so ßo żehli w ßwjatej luboscźi Bożej. To je tón prawy pucź, so ßebi pschezo saßo rosjaßnisch, schto to je, so je wón tebi wschitke twoje hrěchi wodał, so je tebi pschi tych 10,000 puntach dołha ßwoje dźěćźo a herbu scźinił. Ty dyrbisch ßebi rosjaßnicź, kak wjele ma twój Bóh pschezo a pschezo na tebi njescź a kak by s jenym wotrasom sa wschitku wěcźnoscź wschitko shubjene było, hdy by wón scźerpliwoscźe s tobu njeměł. Ty dyrbisch ßebi dale też rosjaßnicź, kak cźeźko maja cźłowjekojo też na tebi noßycź — wěscźe cźeźscho, hacź ßebi ty ßam s daloka myßlisch. — Duź dyrbisch ßo ponižowacź. Ponižny je mjehki napscheczźiwo hrěcham a ßłaboscźam druhich cźłowjekow. Ale ty móźesch ßo potom też w tym sacźucźu posběhnycź a prajicź: „Pschi wschitkej mojej nješwěrnoscźi je mje Bóh se ßwojej hnadu wobsbožił! Njedyrbjałoj dźak a radoscź mje miłeho a scźerpliweho scźinicź?"

Jako běch 15 lět stary, pschińdźech na někotre wěßazy na rektoratnu schulu w M. w bliskoscźi mojeje domjazeje wßy. Ja běch ßłaby, khorowaty hólź a duź běchu mje domach s wuknjenjom jara mało wobcźeźowali. Duź běch, wschu wolu domach měwschi, jara kipry hólcźk. Nětko pak ßo hubjenje sta, so běsche mój wucźeř sahněwany a njeprawy muž. Wón mi wot wscheho spocźatka (ja njewěm, cźeho dla) dobry njebě a to mi pschi kóźdej składnoscźi sacźucź da. Moji ßobuschulerjo běchu wjele lěpschu wucźbu prjedy měli hacź ja a duź s nimi we wuknjenju pokrocźowacź njemóźach.

S krótka: ja pschezo na ßuchim ßedźach. Sa to dyrbjach ßebi „lěnik" rěkacź a druhe wudma narjez dacź. Dokelź mějach też njesboźe, so běch jakocźiwy; schtoź mojemu cźwilowarjej nowu składnoscź da, mje wußměschowacź. Wón by psched wschěmi schulerjemi to wospjetował, hdy bych schto jakocźiwje prajił.

W mojej młodej duschi nasta po něcźim hidźenje — hidźenje, kotrež mje pokhmurjeneho a njesbožowneho cźinjesche, cźim bóle, dokelź jo pilnje potajich ßamo psched mojej macźerju. Dlěhe ßo pak njehodźesche. Ja na pacźerje khodźach a maja luba macź, moja najlubscha duschepastyrka, kotruź ßym hdy měł, sapocźa jedyn dźeń wo tym rěcźecź, so směju w bližschim cźaßu k spowjedźi hicź. Ja dołhi cźaß nicźo njewotmolwich; potom sawołach s tschepotazym hłoßom: „Macźe, k spowjedźi njeńdu; pschetoź ja cźłowjeka hidźu a chzu jeho hidźicź". A nětko wschitko na jaßne pschińdźe, schtoź moju wutrobu tyschesche.

Macź s cźichej myßlu na mnje poßłuchasche. Wona so mnu płakasche a dołho nicźo njeprajesche. Na to staru bibliju s khamora wsa, cźitasche a wukładowasche mi, hdyź běsche mje w duchu pod Khrystußowy kschiź dowjedła, staru historiju wo 10,000 puntach a 100 kroschach. A Bóh da jej a mi hnadu: te 10,000 puntow ßo mi wujaßnichu a wucźerjowa wina ßo pornjo nim na 100 kroschow shubi. Na to ßo wona so mnu nutrnje modlesche; ßo wě, też sa „mojeho njepscheczźela". To ßo tak do mojeje wutroby doby, so ßo mi wón wjazy mój njepscheczźel njesdasche. Też ja móźach sa njeho proßycź. — Macź wschak też temu ßurowemu mužej liscźik napißa, — kaź posdźischo shonich. To też to ßwoje skutkowasche, so ßo ta wěz nětko lěpje cźinjesche, doniź ßo na gymnasij w Güterslohu njepscheßydlich.

Haj, my dyrbimy żeleso nascheje wutroby pschezo do ßwjateho wohenja njeskónczneje luboscźe Bożeje pschinjescź, potom njemóźe ani twjerde ani symne wostacź. Pósnacźe ßmilnoscźe, kotraź je ßo nam dostała, naschu wutrobu mjehku cźini, abo nicźo ju mjehku njecźini. — Hdyź fěrschta na trón ßwojich wótzow stupi, wón w sacźuwanju sboźa, kotrež je ßo jemu dostało, wschelakim slóstnikam, woßebje tym, kotsiź ßu ßo pschecźiwo „trónej" sběhnyli, khostanje spuschcźi. To je sdobne. Ale njeje to, so ßy psches wěcźnu ßmilnoscź dźěcźo twojeho njebjeskeho Wótza scźinjene — njeje to hischcźe wjele wjetscha a njesaßłuźenischa cźescź, hacź hdyź masch to w naschim cźaßu khabłaze sboźe, na semski trón postajeny bycź. Pósnaj to wyßoke sboźe, tebi dostate a daj ßo ponižowacź k luboscźiwemu wodawanju.

Hdyź pak njechasch ßmilnoscźe wopokasacź, budźe też bórsy twoje stejnischcźo k twojemu Bohu hubjeńsche. Pomyßl ßebi, ty masch ßyna, kiź se schule najlěpsche zensury pschinjeße, kotrehoź wschitzy ludźo khwala, kotryź ßo też pscheczźiwo ßwojimaj starschimaj prawje sadźerźi, — pschi tym wschěm njeby ßo twoje wobliczźo pscheczźiwo njemu pokhmuriło, hdy by ty widźał, so je ßurowy a njesjednocźiwy pscheczźiwo ßwojim bratram a ßotram? Ty ßy wěscźe ßam hižo huscźischo nashonił, so wschitkón twój měr, twoja radoscź pschi modlenju, wschitkón troscht ßlubjenjow Bożich ßo shubichu, — hdyź ty s wutrobu, kotraź běsche s hněwom a hórkoscźu pscheczźiwo někomu napjelnjena, Boźe wobliczźo pytasche. Njebjo ßo tebi sacźmi; ty njemóźesche wjazy dychacź we wěcźnoscźi.

Móźno njeje, so ty cźłowjekow, kotrychź je Bóh wumohł, wot njeho dźělisch. Ně, woni móźa też daloko wot Boha sdaleni bycź, — ßwjata krej na Golgatha je ßo sa nich pschelała. Ty dyrbisch jich wobhladowacź sa ßobuwumoźenych a po tym s nimi wobkhadźecź. Ty dyrbisch sady njecźisteho wboheho cźłowśkeho dźěscźa, kotrež je tebje srudźiło, ßmilneho ßwjateho Boha widźecź. — Psched krótkim ßłyschach, kak macź k ßwojej dźowcźicźźy, kotruź běsche jejny bratr khětro sranił, rěcźesche, so dyrbi ßo saßo sjednacź. Dołho to nicźo njepomhasche. Duź macź płakajo praji: „Njejßy ty mi wjazy dobra? Njechosch mi k luboscźi cźinicź, so Adolfej wodasch?" Te jednore ßłowa lód rosłamachu. Ja widźach, kak holcźka bratra wokoło schije wsa. Bórsy po tym dźěscźi wjeßelej hromadźe w sahrodźe saßo skakaschtej.

A hdy by nětko, dokelź ßy wot někoho sranjeny, tón sbóźnik ßam k tebi stupicź chzył (kaź wón to woprawdźe cźini) a ßwoju ruku do twojeje położił a prajił: „Cźiń mi k luboscźi! Wodaj temu, kiź je tebje sranił!" — Kak potom? Budźesch ßo jemu wobaracź?

A potom hischcźe jene: cźłowjekojo s wjetscha tak sli njejßu, kaź ßo sdadźa. Hdy bychmy ßo prózowali jim rosymicź, hdy bychmy swólniwi byli samolwjenje sa nich pytacź, bychmy je namakali. Schtoź naß ßamych a nasche sabłudźenja a schtoź to nastupa, schtoź ßu nasche dźěcźi cźinile, sa to hnydom samolwjenjom namakamy. My wěmy naschu nahłoscź samolwicź. To dyrbi hłowubolenje abo khory żołdk atd. wina bycź. Njech je, so też druhdy něschto na tym w winje ßu, ale ja cźi praju: Budź tola też tajki pscheczźiwo ßwojemu bližschemu w samolwjenju. Sle wschak żenje njepschestanje sle bycź. Ale wone tola, hdyź ßo s cźichej myßlu a s prawdoscźu do bližscheho myßlisch, tak sle njeje, kaź ßo s woprědka sda. Tón sbóźnik ßo ßam sa tamnych hejchlerjow wyßokeje rady tak modli: „Wótcźe, wodaj jim, pschetoź woni njewjedźa, schto cźinja." Njemohło to: woni njewjedźa abo njewopomnja, schto cźinja, też wo tych płacźicź, kotsiź ßu tebje, luby cźitarjo, sranili? My bychmy, hdy bychmy ßo prózowali, też sa naschich pscheczźiwnikow doscź samolwjenjow namakali. Derje temu, kotryź w cźichej myßli ßwojeho bližscheho samolwja. Wón cźłowśke wutroby lěpje snaje, hacź wschitzy polizistojo a statni rěcźnizy. Ale najwjetscha móź, kotraź hněw nascheje dusche zyle slemi, je a wostanje:

To je ta wulka wěcźna hnada,
Kiź k wumyßlenju nihdy njej',
To je ta ßmilnoscź a ta rada,
Kiź woła k temu hrěschnikej,
A hrěschnika też lubuje,
Njech pschińdźe abo njepschińdźe.

(Pokracźowanje.)

Dopomnjenje na kralowu Luisu.

24. dezembra t. l. je ßo 100 lět minyło, so bu kralowa Luisa mandźelska krala Bjedricha Wylema III. 24. dezember je po tajkim dźeń wopomnjenja hódny. My chzemy k dopomnjecźu na njesapomnitu kralowu něschto poskicźicź.

Ssym cźichi Wótcźenasch spěwała.

Kralowa Luisa běsche 6 lět stara, jako jejna macź wumrje, Jejny nan, posdźischi wulkowójwoda Mecklenburg-Strelitzski, ßo saßo woźeni; też druha macź bórsy wumrje. Hłuboka żałoscź drějesche ßo psches jejnu dźěcźazu wutrobu. Kralowa Luisa je pschezo ßwoje dźělbracźe na żałoscźi druhich hižo w ßwojich dźěcźazych lětach wopokasowała.

Jejnej wobej macźeri běschtej ßotsje, dźowzy krajneje hrabinki Heßenskeje. Jejny nan ßo wjazy njewoźeni; wón cźehnjesche se ßwojimi dźěcźimi do města Darmstadt a krajna hrabinka je ßo jako prawa wowka sa ßwoje wnuki starała. Hacź runjeź Luisa żaneje macźerje njeměješche, je tola w ßwojim dźěcźatstwje wjele luboscźe wużiła.

Hród Broich w Westfalskej ßłuschesche jako herbski hród krajnej hrabinzy; tam wona w lětnym cźaßu rady pschebywasche a kóźdy wyßoki a niski ßo swjeßeli ßłyscho, so krajna hrabinka Marja saßo na ßwój hród pschińdźe. Na hrodźe Broich je też kralowa Luisa w ßwojim dźěcźatstwje sboźowne cźaßy pschebyła a dopomnjenje

na kralowu je ßo wukhowało na dźěćźi a dźěćźidźěćźi. Jenoź dwě powjedańćźźy ſ tamneho cźaßa.

Luiſa běſche wokoło 13 lět ſtara. Jako ßo junu wukhodźowaſche, trjeć i khudu wudowu, kiź wo ßmilne dary ſa ßwoje hłódne dźěćźi proſcheſche. Luiſa ſtłóćźi khudej źonje ßwoje źyłe dybſacźne pjenjeſy do ruki. So by nětk teź druhim proſchaźym, nimo kotrychź dyrbjeſche hicź, ßmilny dar dacź mohła, poźćźi ßebi něſchto pjenjes wot jeneho wobſtarneho ßłużobnika krajneje hrabinki.

Jejna wowka ſakaſa jej dołhćźinjenje, pſchiſwoli pak jej pſchidawk k dybſacźnym pjenjeſam, ale ſ tym wumènjenjom, ſo Luiſa nětk ßama ßwój dołh ſapłacźi.

Hdyź poſdźiſcho jako pruſka krónprynzeßa ßwój prěni narodny dźeń w Barlinje ßwjećźeſche, doſta wot krala Bjedricha Wylema II. hród Oranienburg jako dar. Hdyź ßo kralej ſa to dźakowaſche, wopraſcha ßo tón, hacź ßebi hiſchćźe něſchto druhe njeźada. Khwilu ßebi pſchemyßli. „Haj“, praji potom. „A ſchto je to?“ praſcheſche ßo kral dale. „Ruku połnu ſłotych ſa Barlinſkich khudych!“ „Kak wulka dyrbi ta ruka bycź?“ praſcheſche ßo kral dale. Krónprynzeßa wotmolwi: „Runje tak wulka, kaź wutroba dobrocźiweho krala!“ Khudźi w Barlinje ßu bohate dary doſtawali.

To druhe.

Prynzeßa Luiſa běſche ßo junu wot ßwojeje pěſtońćźe wotßaliła. Pěſtońćźa pytaſche prynzeßu, ju pak njenamaka. Duź dźe k krajnej hrabinźy, ta teź njewě hdźe je, w hrodźe njeje, w ſahrodźe teź niź. Je ßnadź do njeſboźa pſchiſchła? Skónćźnje ju namakachu. A hdźe bě? Jedyn knjejſki ßłużobnik mějeſche dźowćźićźku, ſ kotrejź prynzeßa druhdy hrajkaſche. Wot někotrych dnjow ßem njebě Luiſa wjaźy ßwoju towarſchku namakała; duź ßłyſcheſche, ſo je khora; w komorźy khoreho dźěſćźa namakachu prynzeßu, kak wona pſchi łożu ßedźi a ſ bajkowych knihow khorej towarſchźy cźita.

„Ale Luiſa“, ſ tutymi ßłowami poſtrowi wowka ßwoju lubowanu Luiſu, „njejßy wot lěkarja ßłyſchała, ſo je tuto dźěćźo na cźorlach ſkhoriło a ſo je to khoroſćź jara natykowaźa? Ach, hdyź ty nětko teź ſkhoriſch?“ „To ja wěſćźe njebudu“, wotmolwi wona, „pſched tym budźe mje Bóh luby Knjes wobarnowacź, na pućźu k tutej khorej Hanźy ßym cźichi Wótćźenaſch wuſpěwała a ſe ßwjatym kſchiźom ßo poźohnowała.“

(Pokracźowanje.)

Wuſnacź a ſapřěćź.

K 10. novembrej.

Wón je ßwjedźeńſki cźaß. Wot 400lětneho Lutheroweho jubilejſkeho ßwjedźenja je kaź ſbudźenje do luda pſchiſchło, jako by ßo dopomnicź chźył na wſchitke ſapomnjene źohnowanje reformaźije. Wón běſche tehdom kraßny cźaß, hdźeź nowy duch wotućźi, hdźeź fěrſchtojo a lud Boźemu ßłowu ßo pſchiwobrocźichu, hdźeź khrobli mużojo radſcho do jaſtwa abo ßmjercźe dźěchu, hacź ſo bychu ßwojeho ſbóźnika ſapřěli, hdźeź chźychu fěrſchtojo, kaź Bjedrich a Jan Sakſkej, a Filip Heßenſki, radſcho ßwoje knjeźeřſtwo ſhubicź, hacź wotſtupicź wot cźiſteje wućźby. My mamy dźenßa hiſchćźe źohnowanje tamneho wulkeho cźaßa — Boźe ßłowo, ſpěwarſke a katechismuß. A to běſche wyßoki, dźakny a wjeßeły ßwjedźeń, hdyź móźachmy khwalicź, ſo to wſchitko mamy —: najwjetſchi njepſchećźel naſcheje źyrkwje njeje dźenßa Rom, ale liwkoſćź a ſymnoſćź, dokełź je jara mało ſmużitych wuſnawarjow.

Wo wěrje rěćźećź — to nićźo njeje.

Wěru wuſnacź a po njej źiwy bycź — to płacźi. Pućź twojeho źiwjenja tebje nimo tajkich ludźi wjedźe, kotſiź Boźe ßłowo wußměſchuja, a tych, kotſiź je lubuja, je mało, — a ty ßy k temu mjelćźał a ßo ßam ßobu ßmjał. Ty dźěłaſche w fabrizy abo druhdźe a ßłyſcheſche, kak twoji towarſchoźo ſe ſazpiwanojm rěćźachu wo Boſy a bójſkich wěźach a ty — źaneho ßwědćźenja njewotpołoźi. Ja běch junkróćź w towarſtwje ſ młodymi hromadźe a jich na to pokaſach; kajke pak doſtach wotmolwjenje? „S tajkimi wußměwźami hakle njeſapoćźnjemy; to nićźo njepomha.“ Jako pſched krótkim ßwěrnemu kſcheſćźijanej mojeje woßady wutrobu wußypach, na liwkoſćź naſcheho cźaßa ſkorźo a jeho proſchach, ſo chźył tola junkróćź ſ tymi ludźimi poręćźećź a ſ radoſćźu ßwoje ßwědćźenje wotpołoźićź, praji wón:

„Haj, to wſchak je źyle dobre! Ale poßłuchacź woni njechadźa — to ßamo ſchkodźi, hdyź ßo jim něſchto praji.“

Jako běch hiſchćźe w B., khuda, njeſboźowna źona ke mni pſchińdźe a mi ßwoju wutrobu ſe ſtaroſćźemi wobćźeźenu wotewri. Ja běch ju a jejneho muźa hiźo huſćźiſcho wopytał a běch jeju nuſu do ßwojeje modlitwy wobſamknył.

Nětko ju proſchach:

„Hdyź waſch muź njecha, wſmićźe tola waſche modleřſke knihi a wuſpěwajćźe ſ nim modlitwu, prjedy hacź na dźěło dźećźe!“

Na to mi wotmolwi:

„To wón njećźini — to ma pſche wulku hańbu!“

Jako ßo něhdy pacźeřſkeho hólźa wopraſchach, cźeho dla hiſchćźe ſapoćźał njeje ſ najmjeńſcha blidowe pacźerje wótſje ſpěwacź, wotmolwi wón, ſo ßo hańbuje.

Hdyź ßo ludźi praſcham, cźeho dla źenje ßwoju bibliju njewoćźinja, ſaßo wotmolwićź ßłyſchu: „To ßo hańbuju!“ Pſched cźim? Hdyź budźe ßo tón Knjes teź junu tebje hańbowacź, kaź je Mark. 8, 38 prajił? My hańbujemy ßo pſched cźłowjekami, pſched ßobu a ſapřěwamy ſ bojoſćźu pſched cźłowjekami teho Knjeſa, wot kotrehoź wſchědnje a bohacźe telko dopokaſmow bójſkeje luboſćźe a ßmilnoſćźe naſhonimy. Ja dom ſnaju, kotryź ßo njebańbuje ani njeboji, pſched njewěrjazym ßwětom wótſje ßwědćźenje ſa teho ſbóźnika wotpołoźićź — a wy jón wſchitźy ſnajećźe — naſch luby khěźorſki dom. A my chźyli ßo hańbowacź. —

9lětna holćźka ſe wßy junkróćź ſe ßwojim nanom k woßebnemu pſchećźelſtwu do měſta pućźowaſche. A tam bě jedyn wjećźor towarſtwo woßebnych knjenjow a wućźenych knjeſow, kotſiź mějachu wſchitko, ſchtoź móźeſch ßebi źadacź — jenoź źaneje wěry a ſe ſazpiwanjom wo njej rěćźachu. To małej holćźźy do wutroby rěſaſche. Wona wſchitku ßwoju móź hromadźe wſa a ſ tſchepotaźym hłoßom praji: „Tak ßo wo lubym ſbóźniku njepowjeda, kiź je ſa naß ßwoje źiwjenje woprował.“ Wſchitźy naſtróźeni mjelćźachu — ſe ſahańbjenjom ßo ſacźeřwjenichu. Jenoź jedyn ſtary muź dźěćźo k wutrobje ſtłóćźi ſ tymi ßłowami: „Ty lube dźěćźo ßy mi ſ duſche rěćźało.“ A my dyrbjeli ßo wot dźěćźi ſahanibićź dacź?

Ja ßebi myßlu, ſo dyrbjał kóźdy dźeń naſcheho źiwjenja, kóźda hodźinka naß evangelſkich kſcheſćźijanow, kiź chźemy na ſakóźku reformaźije ſtacź, dopomnicź na Knjeſowe ßłowo:

„Schtóź mje pósnaje pſched ludźimi, teho chźu ja teź pósnacź pſched ßwojim Wótźom, kotryź w njebjeßach je.“ F. Sch.

W tej nozy abo źenje.

(Wěrny podawk.)

W krajinje, hdźeź wuhło ryja, dźěſche ßo pſched něſchto cźaßom pſchi kónźu ſhromadźiſny hewjeř w ſtyſknoſćźi ßwojeje duſche prědarja praſchećź, ſchto dyrbi cźinicź, ſo by wumoźeny był. Boźe ßłowo běſche jemu ſ mozu ßwjateho Ducha wutrobu hnuło, wón běſche ßam na ßebi źałoßne naſhonjenje ſćźinił, ſo je hubjeny hrěſchnik a na pućźu k wěćźnemu ſatamanſtwu. Sſłużobnik Boźeho ßłowa roſjaßni jemu, kak je Bóh w ßwojej njeſkóncźnej luboſćźi ßwojeho jenićźkeho narodźeneho Ssyna ſa naß podał, kiź je khoſtanje hrěchow dla ſa naß hrěſchnikow njeßł. Wón roswućźi jeho ſ Boźeho ßłowa, kak je Jeſuß Khryſtuß, wěćźny Ssyn Boźi, do ßwěta pſchiſchoł pytacź a ſbóźne cźinicź, ſchtoź ſhubjene bě a kak je ßam ſe ßwojej ßwobodnej wolu ßwoje źiwjenje ſa naß hrěſchnikow do ßmjercźe dał, ſo by ßo na nim dopjelnił prawy wußud Boźi: „Ssmjercź je hrěchow mſda“, a ſo bychu wſchitźy, kiź do njeho wěrja a w ſkutku, wot njeho dokonjanym, wotpoćźuja, wumoźeni byli. Wbohemu hewjerjej ßo pſchezo hiſchćźe wſchitko cźěmne bycź ſdaſche, cźeźa njewodatych hrěchow jeho cźiſchćźeſche. Hodźiny ßo minychu; prědař temu mużej rěćźeſche, ſo njeby jenoź ßam na ßwoje hrěchi hladał, ale ſo by ßebi radſcho „jehnjo Boźe“ wobhladał, kiź ßwěta hrěchi njeße — ale to njechaſche ſacźiſchćźa na njeho cźinicź a dokełź běſche hiźo wjećźor w jěđnacźich, prědař praji, ſo je cźaß domoj hicź a porućźi jemu, ſo by pſchichodny wjećźor ſaßo pſchiſchoł. Ale temu wbohemu hewjerjej běſche ſnutſkowna boloſćź na wobliczu widźećź a wón wotmolwi:

„Ně, ja njewoteńdu, dźenßa abo źenje dyrbi ßo roßßudźićź!“ Duź hromadźe woſtaſchtaj. Hodźiny ßo minychu, ale w duſchi teho muźa woſta cźěmno, doniź na ranje tſi njebijeſche — tehdom jemu jaßne njebjeſke ßłóncźko ſeſkhadźa. Wón widźeſche a wěrjeſche, ſo je Khryſtußowy ſkutk nam prawdoſćź dobył, kotraź pſched Bohom płacźi a wjeßełoſćź a měr ſacźeźeſchtej do jeho wutroby. W radoſćźi ßwojeje wutroby poſběźe wocźi a ſawoła:

„Nětk je roßßudźene! Khryſtuß je mój!“

Wón ßo ßłużobnikej Boźeho ßłowa dźakowaſche, kiź běſche grat był, jeho k Khryſtußej dowjeſćź. Wón dźěſche bórſy po tym na ßwoje dźěło do wuhlowych jamow, wulźy ſwjeßeleny, ſboźowny, dokełź běſche wumoźeny. Tón dźeń bu wot tych, kiź w bliſkoſćźi teje jamy bydlachu, nahły ßylny łuſk ßłyſchany a bórſy ßo pokaſa,

so je ßo něschto hromadźe ßypnyło a so je něschto ludźi spody sahrjebanych. Tak rucźe hacź bě móźno, tam ludźo doběźachu, so bychu semju wotstronili a jeli by móźno było, wbohich saßypnjenych swuczahali. Jako běchu něschto czaßa podźěłali, człowjeczi synk saßłyschachu; s nowej mozu dźěłachu tam, hdźež běchu jón ßłyscheli; ryjachu a dońdźechu bórsy k temu njesbożownemu hewjerjej. Źiwjenje njebě w nim hischcźe zyle wuhoßnyło, pschetoź wón móźesche hischcźe powjedacź. Kedźbnje poßłuchachu a te ßłowa, kiź srosumichu, běchu:

„Bohu budź dźak, so bu w nozy rossßudźene!"

To běchu jeho poßlenje ßłowa, kotrež móźesche hischcźe prajicź, potom jeho źiwjenje wopuschczi — sbożowny, wumożeny, běiche czeknył, so by pschi Khrystußu był.

Kaź mało běsche ßebi tón hewjeř na to myßlił, kak ważne běchu te ßłowa w nozy rěczane sa njeho!

Luby czitarjo, kiź ßo ty ßnano hischcźe wumożeny njeczujesch, daj ßebi te ßłowa móznje do wutroby klinczecź. Ty ßo bjes dwěła nadźijesch, so junu k Khrystußej pschińdźesch, — ale czeho dla pak niz nětkole? Czeho dla hakle sa pschichod? Czeho dla najważnische praschenje pschezo wotstorkujesch? Hdy by tón, wo kotrymź ßmy ßłyscheli, wabjenje ßwojeje dusche jenoź jeniczki dźeń wotstorcził, schto by potom s nim było? W wokomiknjenju rosmjeczeny, se ßwěta do wěcznoscźe pscheßadźeny, wobcźeźeny se wschitkimi ßwojimi hrěchami, schto by jeho źałoßny woßud był? Wěsch ty, kak dołho hischcźe twój hnadny czaß traje? Ssy ßebi teho wěsty, so hischcźe ßłóncźko pschichodneho dnja wohladasch? Ty derje něsch, so teho wěsty njeßy. Duź khwataj dźenßa k Khrystußej, so mohł w jeho ranach wotpocźowacź a potom, hdyź budźesch wotwołany, kaź tamny wbohi hewjeř, stroschtnje s nim prajicź:

„Bohu budź dźak, w tej nozy bu rossßudźene!"

Schto ßo wam sda wo Khrystußu?

Wot teho czaßa, hacź je tón sbóźnik na ßwět pschischoł, kotryź jako dźiw bjes człowjekami khodźesche, kotryź najwyschschu wyßokoscź s najniźschej niskoscźu sjednocźi, najwjetschu hrěschnikow luboscź s najwjetschej czistoscźu wot hrěchow, kotryź jako saczißnjeny na kschiźu wumrje a běsche tola dobyczeř, so wo jeho dobyczu nětk skoro 2000 lět powjedaja — wot teho czaßa to praschenje wotmjelknyło njeje: „Schto ßo wam sda wo Khrystußu?"

W czaßu Jesußoweho źiwjenja je ßo sapoczało. Tyßazy a saßo tyßazy ßu ßo wot teho czaßa teho praschenja dla běźili, wojowali a khabłali, hacź bu skónczźnje ßwětło w jich wutrobach a wěrnoscź doby:

„Jesu, tebi podam ßo do wschoh' czaßa wěcźneho!"

Schto ßo wam sda wo Khrystußu? O njemyßl ßebi nichtó, so móźe ßo teho praschenja sminycź. Wone je sroscźene s naschej pschirodu, s naschej sańdźenoscźu, s nětczischim czaßom tak derje kaź s pschichodnym. A njemyßl ßebi nichtó, so móźe sbóźny bycź bjes Khrystußa, hdyź Khrystuß jeho hrěchi njewotmyje a jemu ßwojeho Ducha njeda! Hdyź chzesch sbóźny bycź, dyrbisch w ßwojej wutrobje wěstoscź měcź:

„Khrystuß je mój sbóźnik!"

Próstwa schlesynskeho hlowneho towarstwa Gustav-Adolfskeho wustawa.

Kolekta, kotraź mějesche ßo też lětßa na reformaziskim ßwjedźenju pschi zyrkwinskich durjach sa wotpohlady Gustav-Adolfskeho wustawa sběracź, nawabi naß, s nowa s horzej próstwu wo bohate ßmilne dary sa tón skutk, kotryź mamy sa pschisporjenje Bożeho kralestwa bjes towarschemi nascheje wěry w rospróschenju (diaspora) dokonjecź, k woßadam nascheje krajiny ßo wobrocźicź.

S tym dźakom, kotryź Bohu, naschemu Knjesej, sa jeho bohate źohnowanje pschinjeßemy, sjenocźimy też dźak sa wschitke wopory bratrowskeje luboscźe, kiź buchu w tak bohatej měrje sa wotpohlady nascheho towarstwa poskiczene, so móźachmy ßwoju zyrkwinu wyschnoscź w jejnym ßwěrnym staranju sa potrjebnoscźe naschich ßwěrnych towarschow, kotsiź ßo w wschelakej duchownej nusy a wobcźeźnoscźi namakaju, podpjeracź. S tajkim dźakowanjom móźachmy w běhu tuteho lěta, 28. a 29. junija, s Bożej pomozu 50lětne wobstacźe nascheho schlesynskeho hlowneho towarstwa s bohatym wobdźělenjom naschich pschecźelow ßwjecźicź.

Ale s kóźdym lětom ßu ßo próstwy wo pomoz pschisporjałe, Nowe nadawki ßu ßo nam w zyrkwinym źiwjenju a w wotstronjenju duchowneje nusy k wuwjedźenju stajiłe, na kotrež my do kóźdeho sběranja tuteje kolekty woßady s próstwu wo dalschu pomoz pokasacź dyrbjachmy. Jubilejski ßwjedźeń nascheho towarstwa pak je nam s nowa wschelaku nusu, kiź ßo w zyrkwjach, schulach a kubłanju pacźeřskich dźěczi namaka, pokasał. To wscho naß k temu nawabi, so s dźakownej wutrobu na nasch jubilejski ßwjedźeń wróczo hladajo, s tej woßebnej a horzej próstwu k kóźdej woßadźe ßo wobrocźimy: „Wopruj Bohu dźak a sapłacź temu najwyschschemu ßwój ßlub." Do pschezo dalschich wokrjeßow nascheho kscheścźijanskeho źiwjenja wołamy s naschimi pobocźnymi a źónskimi towarstwami: Pójcźe a pomhajcźe nam s bohatymi ßmilnymi darami po japoschtołskim heßli nascheho towarstwa: „Njedajcźe nam pak pschi naschim dobrym cźinjenju wustacź; pschetoź w ßwojim czaßu budźemy też źnjecź bjes pschestacźa. Teho dla, dokelź nětk czaß mamy, dha cźińmy dobrotu na wschitkich ludźoch, najwjazy pak nad tymi, kiź nascheje wěry ßu."

W Wrótßławju, 10. oktobra 1893.

Prjódkstejerjo schlesynskeho hlowneho towarstwa
Gustav-Adolfskeho wustawa.

Dr. Erdmann. Weingärtner. Dickhuth. v. Löbbecke. Schultz.
Schultz-Evler. Schwartz.

Drohi templ.

W historiskich knihach Pliniußowych ßo nam powjeda wo kraßnym a drohim templu bohowki Diany w měscźe Efesu. Wón ßo wot słota a drohich kamjenjow pschés měru jara błyschczesche; w nim běsche 127 stołpow, kóźdy 30 łóhczow wyßoki a kóźdy tak wumjełszy wudźěłany, so by ßo kóźdy kral na jenym stołpje khudy twarił. Te dźiwne a drohe twarjenje běsche hakle sa 220 lět dotwarjene a mějesche ßo sa dźiw ßwěta. Tón templ běsche w Pawołowym czaßu pola póhanskich ludow hischcźe w wulkej cześcźi — teho dla woni też wołachu: „Wulka je ta Diana tych Efesiskich" (Jap. skutk. 19). Templ je posdźischo Herostratus se ßamopaschnoscźu sapalił a czischcźe sanicźił, so by ßebi s tym njeßmjertne mjeno scźinił. A woprawdźe tajki templ móźesche ßo drohe twarjenje mjenowacź, na kotrymź ßu 127 kralow pschés 220 lět twarili. Schto pak je wón pornjo njebjeskemu templej Bożemu, do kotrehoź ßo nadźijamy junu po ßmjercźi pschińcź a w nim Boha a nascheho sbóźnika khwalicź se ßwjatymi jandźelemi a wuswolenymi stajnje a wěcźnje a kotryź njeje s rukomaj scźinjeny, ale pschés Bożu wschehomóz. Tón móźe dźiw ßwěta, haj dźiw njebjeßow rěkacź; teho dla też ßwjaty Jan widźesche, kak bu wot Boha s njebjeß dele puschczeny jako ßwjate městno, kotrež Bóh ßam pschihotował a stworił je (Sjew. Jana 21).

Twar s wulkim wobcźeźenjom tudy
Ssej wulke khěźe, rjane hrody,
Dha tola wjazy njesmějesch
Hacź kitl, hdyź do rowa dźesch.

Tu jako hoscźo, zusbnizy
Ssej twjerde khěźe twarimy;
Hdźež wěcźnje wostacź dyrbimy,
Tam niz najmjeńsche twarimy. E. H.

„Pomhaj Bóh" je wot nětka niz jenoź pola knjesow duchownych, ale też **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin"** na wßach a w Budyschinje dostacź. **Na schtwórcź lěta** płacźi wón **40 np., jenotliwe czißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farar w Krjebi; ßoburedaktor: farar Gólcź w Budyschinku. Czischcź a nakład Ssmolerjez knihiczischczerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czisło 47.
19. nov.

Lětnik 3.
1893.

Sserbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Na pokutny dźeń.

Rom. 2, 4: „Njewěsch, so Boża dobrota cźe k pokucźe wjedźe?"

Prěni ras ßwjecźimy lětßa po synodźinym wobsamknjenju ßwój pokutny dźeń w tydźenju do ßwjedźenja semrjetych. My njemóżemy po pschikasni wěsty dźeń pokutu cźinicz, pokuta pschińdźe s wutroby, ale móżemy ßo w lěcźe junkrócz dopomnicz dacz na to, schtoż je nasch wschědny nadawk. A tole dopomnjenje budźe hischcźe móznische, hdyż ßo wone na zyły lud wobrocźi, hdyż shromadne hrěchi zyłeho kraja wutroby k poniżenju psched Bohom hnuja. Tole pósnacźe je nětk wjele móznische hacz w żanym druhim cźaßu, so pucz k wěrnej wulkoscźi a k sbożu też sa lud a kraj żadyn hinajschi bycz njemóże hacz pucz pokuty. Ani bjesbóżny sběżk ani mudre sakonje njebudźa schkodu nascheho luda sahojicz abo porjedźicz; wschitzy dyrbimy ßo wobnowicz dacz s duchom luboscźe a pózcźiwoscźe.

Duż je żadanje wobrocźenja, kotrež ßo staji na pokutnym dnju na zyły lud, kóżdeho parschonska należnoscz. Kóżdy dyrbi tón dźeń na ßwoju wutrobu dyricz a pschecźiwo ßwojemu hrěchej morkotacz. Njech je sałożk nascheho pruhowańja ßebje ßameho tale japoschtolska wěrnoscz: Bóh chze naß psches dobrotu k pokucźe wjescz. My ßo praschamy: cźeho dla k pokucźe? a cźeho dla psches dobrotu?

Se żadanjom pokuty je tón Knjes ßwoje prědowanje sapocźał. Wón je wěscźe chzył naß swjeßelicz a k měrej wjescz. Ale to wschak njeje móżno bjes wobrocźenja se stareho do noweho waschnja, s luda, kiż njeje Bożi lud, do luda, kiż ßo dźeń wote dnja bóle wobnowi a pschekraßni po Bożim dobrym spodobanju. Duż ma też wschitko prědowanje w naschich woßadach ßebi pokutu żadacz. Kóżda njedźela dyrbi naß wschěch napominacz: nowe żiwjenje dyrbimy sapocźecz, stanycz se spanja, moricz a potepicz teho stareho cźłowjeka. Tak ma kscheścźijanske żiwjenje stajne roskacźe a wschědna pokuta bycz, stajnje wobnowjeny sapocźatk polěpschenja a wobrocźenja. To, lubi pschecźeljo, dyrbimy pokutny dźeń pschede wschěm wopomnicz, so njemóże s nami ßamymi, s naschim zyłym ludom ßo polěpschowacz, jeli so njedostanjemy ßwěrne k Bożemu kralestwu wobrocźene wutroby a sprawnu, sa wußwjecźenjom stejazu wolu. Dobre je, ßo dopomnicz na ßwoje hrěchi a ßebi pschedźerżecz njewurjekliwje wjele wschědnych pschestupjenjow a skomdźenjow; lěpje hischcźe je, s teho pósnacz: mi je trjeba zyle noweho sałożka a noweho korjenja. Chzu-li dobre płody pschinjescz, dha dyrbi pschede wschěm schtom ßam dobry bycz, dobry cźinjeny psches Khrystußa, kiż wscho wobnowi. Je-li schtó w Khrystußu, tón je nowe stworjenje; to stare je ßo minyło, hlaj, wschitko je ßo nowe scźiniło.

Psches ßwoju dobrotu a Khrystußa woła naß Bóh tón Knjes k pokucźe. Cźeho dla cźini wón to psches dobrotu? Khrystuß wschak hrosy też a praji nam, kak żałoßny je hrěch a pokaże Bożu wěcźnu schtrafu. Ale we wschěm tym pokaże wón tola ßwoju dobrotu a luboscz. Jeho zyłe żiwjenje je dobrota, jeho wumrjecźe sa naß najwjetsche wopokasmo teje ßameje. Tule dobrotu Bożu w Khrystußu, mój luby pschecźelo, wopomń ßwěru. Wona budźe tebi lěpje a móznischo hacz wscho hroźenje a ßwa-

rjenje twój hrěch pschedstajicź. Ty budźesch, pohladujo na Khrystuśa, dele panycź, kaź śwjaty Pětr a wołacź dyrbjecź: Knjeźe, dźi wote mnje prjecź, pschetoź ja śym hrěschny cźłowjek. A s tutym ponižazym pósnacźom twojeje khudoby budźe do tebje sacźahnycź źiwa móz a źadanje, hinajschi bycź, so móźesch se śwjatym Augustinuśom prajicź: Spoźcź mi, schtoź śebi źadasch a potom źadaj śebi, schtoź chźesch. Pschede wschěm pak budźe tón, kiź pósnaje Boźu dobrotu w Khrystuśu dźeń wote dnja jaśnischo, wschitkim cźłowjekam tu śamu dobrotu wopokasacź chźycź; a jeho źiwjenje budźe we wschěch wězach snamjo dołhoczakanja a bohastwa Boźeje pschecźelnoscźe, kotraź jeho źiwjenje sdźerźi.

Hakle tajki budźe krajny pokutny a modleřski dźeń prawje wobeńcź; wón budźe śam wschitkim druhim prědař teje prawdoscźe a zyłemu ludu źohnowanje.

Boźa dobrota chźyła dale na naschim wótznym kraju wotpocźowacź. Wón swarnuj naś psched derjesaśłuźenymi schtrafami a daj wschej śmilnoscźi, kotruź je nam wopokasał a hischcźe wopokasuje, płód pschinjescź po śwojim dobrym spodobanju. Hamjeń.

Jesuś a cźłowjekojo.

IV.

Jesuś a khudźi.

„Sbóźni scźe wy khudźi; pschetoź to kraleśtwo Boźe je wasche“ Luk. 6, 20.

„Sbóźni śu cźi śmilni; pschetoź woni budźa śmilnoscź dostacź“ Mat. 5, 7.

1. Schtó je khudy? Schtó je bohaty?

„Khudy a bohaty stej śłowje, kiź nicźo wěsteho njeprajitej, dokelź kóźdy wokomik něschto druhe wosnamjenitej. Kohoź jedyn khudeho, teho druhi bohateho mjenuje a na wopak. Ja źiwjenje snaju, mój luby knjeźe, a wam s wěstoscźu praju: khudy je tón, kotryź ma śo sa kudeho a bohaty je tón, kotryź ma śo sa bohateho. Cźeho dla tak wjele wo tym powjedacźe?! Radoscźiwa myśl a spokojnoscź je najważnische.“ Tak śwarjesche psched krótkim wěsty N. w mojej studowazej stwje.

Ja chźu pschistajicź, so mějesche śnano kusk ducha, ale to je wěste, so běsche jara samoźity. Teź běsche tołsty a śo woźebiteje strowoscźe wjeźelesche. Jeho rěcź śłyschawschi mi moje myśle na tamneho tucźneho konja dźěchu, kotremuź hłódny woźoł śwoju nusu wuskorźi. Ssyty kóń da śo na to tak śłyschecź: „O pschecźelo, najwjetsche sboźe je spokojnoscź a schtóź je spokojom, ma wschudźom doscź.“ Wbohi hłódny woźoł pak jemu wotmolwi: „Twój brjuch je połny a śyty a twoja mudroscź s połkneho źołdka pschindźe. Temu śo derje wo sczérpliwoscźi a śamosaprěcźu rěcźi, kiź śam staroscźow nima.“ W tym dyrbja wschitzy cźitarjo na boku teho woźła stejecź.

Ale sornjatko wěrnoscźe je tola w śłowach tamneho knjesa. Woprawdźe lohko prajicź njeje, schtó je khudy a schtó je bohaty.

Někotre dny po tym, so běch śo s tym knjesom tak wurěcźował, mějach nusne pucźowanje k Rheinej cźinicź. Tam śedźach jene ranje w hoscźenzu pschi brjosy Rheina w Remagenje. Skałojte hory pschede mnu w dźiwnej jaśnoscźi leźachu a na śo błyschcźatej rěźy mi k nohomaj śo wulkotne źiwjenje hibasche. Duź k łódźazemu mostej parschonska łódź s mjenom „Ernst Moritz Arndt“ pschijědźe. Ssami tsjo franziśkanarjo (mnischa) w Remagenje do łódźe sastupichu. Ja widźach, kak cźi ludźo na łódźi tych tsjoch brune khabaty wobleczenych s dźěla pschecźelnje postrowichu, s dźěla śmějkotajo na nich hladachu. Macź śamo śwojeho śo pschecźiwjazeho pachoła storkajo nusowasche, śwjatym mużam ruku koschicź. Tak śo psched mojimaj wocźomaj protestantojo a katholszy dźělichu.

Ja śo s knjesom, kiź pschi mni śedźesche, runje wo khudobje a bohastwje rosrěcźowach a śo jeho na mnichow pokasujo wopraschach: „Ssu tucźi khudźi abo bohacźi?“ Wón wotmolwi: „To śo wě, so śu khudźi; woni dźě śu proscheřszy mnischa.“ Ja mam pak to pscheśwědcźenje, so woni khudźi njejśu, pschetoź woni zyle wěscźe wjedźa, so źenje njebudźa nusy tradacź trjebacź. Woni śu śwoje samoźenje, hdyź śu źaneho měli, dobrowólnje prjecź dali. Tak śu śo pak teź wot wscheje staroscźe wuśwobodźili.

„Łódź „Ernst Moritz Arndt“ saśo wotjědźe. Dwazecźi krocźel dale po rěźy horje pyschna jendźelska łódź leźesche s mjenom „Queen Maab“. Noscherjo hiźo hodźiny dołho blesche s Apollinariskej wodu horje noschachu. Woni běchu nětko hotowi. Kapitan se śwojej śwójbu na deszy stejesche, po kotrejź śo s łódźe na kraj won khodźesche, a do rjanego mejskego ranja shladowasche. Duź zyganska śwójba, nan, macź, hólz a dwě holzy, pschistupi. Woni huśle nješechu. Cźi ludźo běchu tak rjani kaź masani. Muź s kapitanom něschto wucźinjesche. Ja wschak śłowa njesrosumich, schtoź bruny muź powjedasche. Jendźelcźan runje tak mało rosumjesche. Ale pschi tym wschěm tola mój towařsch a ja sa tym pschińdźechmoj, so mějachu zyganjo źadanje, śo s tej łódźu śobu wotwjescź. Tak bě teź rěcź kapitana s teho srosumicź, so wón na dobo desku bjes łódźu a krajom wotewsa.

A cźi bruni? Běchu woni njesboźowni, so śo jim jich pucźowanski wotpohlad poradźił njebě? Haj, woni ruku hroźo posběhnuchu; ale na to spěwajo a piskojo a rejwajo dale cźehnjechu. — Běchu tucźi ludźo khudźi? Móźno wschak, so pjenjeźka w saku njemějachu; móźno, so njewjedźachu, hdźe a kak budźa śo tón dźeń najěscź móz. Ale woni śo tak mało wo to starachu, kaź wróble na tsěsche. A něscźe śu namakali, schtoź potrjebachu, runjeź śo njestarachu.

Nětko śo pomału po rěźy pschiwlecźe wulka łódź, kotraź druhe cźołmy s rjecźasom sa śobu cźehnjesche; jejne mjeno běsche „Franz Haniel II.“ Cźołmy, kotreź sa śobu cźehnjesche, běchu s wuhlom połne naśypane. Na wulkej łódźi śo wulka cźorna khorhoj smahowasche a mjeńsche běchu na wschitkich cźołmach. Na prěnje pohladanje śebi myślach, so wone pólvr abo dynamit wjesu a so maja teho dla cźorne khorhojcźki. Ale mój towařsch mje powucźi: „Franz Haniel je tak mjenowany wulki Rheinski kral. Wón wjele stow łódźow wobśedźi a ma tyśazy łódźnikow w śwojej śłużbje. Psched krótkim je něchtó s jeho śwójby semrěł a w tym padźe śami se śwojej wolu wschitzy jeho poddanjo źaruja. Wschitzy ludźo, kiź jemu śłuźa, na nim kaź na nanu wiśaja. A to je śebi wón teź saśłużił. Schtóź śo mjenujźy w jeho śłużbje hódny wopokasa, sa teho śo wón cźaś źiwjenja stara a hdy by 40 lět khory abo invalida był.“

W nadźiji a dobrym dowěrjenju, so je śo mi wěrnoscź powjedała, śebi kłobuk psched knjesom Franzom Hanielom scźeźech. Cźorne khorhojcźki śo mi nětko kaź wolijowe hołoźki sdachu, kiź měr pschipowjedaja. Ach, hdy bychu wschitzy knjeźa tak cźinili, — potom by lěpje na śwěcźe było.

Běchu nětko tucźi mużojo, kiź mějachu na łódźi a cźołmach cźeźke dźěło, — běchu woni khudźi? Ssnano śebi hischcźe nicźo njeběchu nalutowacź móhli; ale khudźi tola njeběchu. Woni mějachu „śwój wschědny“ khlěb a schtoźkuliź mohł jim teź pschichod pschinjescź, woni wjedźachu, so je sa nich postarane. Ja teho sa khudeho měcź njemóźu, kiź staroscźow nima.

Kak njesboźowny śo pornjo tym tón stary knjes bycź sdasche, kiź śo runje na stólzu wot śłużobnika nimo wjescź da, kiź źaneho stawcźka hibacź njemóźesche. Pschi nim druhi śłużobnik dźěsche, so by, hdy by hubjeny źaneho źadanja wuprajił, jeho hnydom spokojił. Bjes dwěla běsche wón bohaty, hewak njeby śo tak wokoło wosycź dacź mohł. Ale schto jemu jeho bohastwo pomhasche? Wón běsche khory a tak pokhmurjeny do śo śmějkazeho nalětneho ranja hladasche, jako by śebi źadał, so by hnydom kónz śwěta był. — A kak khuda běsche ta knjeni, kiź runje se śwojej śłużobnizu zyle roshorjena do hoscźenzoweje sale sastupi a śo pola pincźnika wobcźeźowasche, so hary dla, kotruź běchu nimojěsdźaze łódźe cźinike, njeje spacź mohła a so drje na zyłym śwěcźe wjazy městacźka njeje, hdźeź mohła s měrom spacź. — „O, kak khuda śy ty bohata źona!“ — běchu drje śo śmějo cźi zyganjo jej pschiwołali.

Podobne myśle mějesche teź Salomo, hdyź wón pische (Pschiśł. 13, 7): „Někotry je khudy pschi wulkim kuble, a někotry je bohaty pschi śwojej khudobje.“ Tajkich pschikładow k temu kóźdy snaje, kiź je do śwěta s wotewrjenymaj wocźomaj hladał. Wona je na psch. wěsta wěź, so strowy muź, kiź je khudy, śwoje źiwjenje lěpje wużije, hacź bohaty, kiź je pschezo khory; so dale někotremu cźorny śuchi khlěb lěpje śłodźi, hacź najlěpsche kuski. Teź to je wěsta wěź, so „niski“ muź, kiź ma strowe a radźene dźěcźi a spodobne śwójbne źiwjenje, — śo źenje měnjał njeby s milijonarom, kiź teho wscheho paruje. — Haj, hdyź je teź schtó khorowaty, ma pak pschi tym spokojne a radoscźiwe smyślenje —

je wón bjes dwěla sbožownischi hacž tón, kiž wschitke sěmske kubła wobžedźi, ale wježeleho a dźakowneho smyšlenja nima.

To je wschitko prawe. A s tym tola hischcźe wschitkim na žane waschnje dopokasane njeje, so je khudoba „samo wumyšlenje" a po tajkim žana woprawdźita nusa. Nasche praschenje njeje, hacž je khudoba jeniczka nusa, ani, hacž je najwjetscha, ale hacž je s zyła žana nusa. Ja na to wotmolwju: Haj, khudoba je nusa a je so tež we wschěch cźasach jako tajka wobhladowała. Wo tym pschichodnje.

Dopomnjenje na kralowu Luisu.

Kak, nježměm to wjazy cźinicź?

Sskawny syn kraloweje Luisy, khěžor Wylem I., telegrafowasche po bitwje pola Sedana khěžorzy Auguscźe: „Kajke pscheměnjenje psches Božu wolu!" Boža wola tež běsche, so bu mecklenburgska prynzeža Luisa mandźelska krala Bjedricha Wylema III.

Kral Bjedrich Wylem II. běsche so se swojimaj woběmaj najstarischimaj synomaj do wójny pschecźiwo Franzowskej podał; jeho hłowny kwartěr bě w Frankfurcźe nad Majnom. Krajny hrabja Heženski, kiž běsche sobu w wójnje, pische swudowjenej krajnej hrabinzy, kotraž běsche w měscźe Hildburghausenje na wopycźe, so by chzyła na swojim dompucźu do Darmstadta psches Frankfurt pschińcź a tam swoje wnuki kralej Bjedrichej Wylemej II. pschedstajicź, kotryž bě s njej pschiwusny.

Krajna hrabinka pschińdźe do Frankfurta a pschedstaji swojej wnucźy, prynzeży Luisu a Friederiku, kralej, wona chzysche hnydom dale pucźowacź. Kral pak ju a prynzeźnje na dźiwadło a k wjecźeri pscheproży. Krajna hrabinka wosta. Tón samy wjecźor so pruski krónprynz a prynzeža Luisa prěni ras setkaschtaj. Po sažnej smjercźi kraloweje Luisy spomina kral woželbje rad na luboźny sacźischcź, kotryž běsche Luisa pschi prěnim setkanju na njeho cźiniła. W tym wokomiknjenju, tak je wón biskopej Eglertej powjedał, hdyž sym prynzeżu sesnał, je mi nutskowny hłóž prajił: Tale, hewak žana na swěcźe! Jeju luboscź běsche snapscheczna. Kaž stej so wutrobje krónprynza Bjedrich Wylema a prynzeży Luisy namakałej, tak tež wutrobje druheho syna krala Bjedricha Wylema II., prynza Ludwika a prynzeży Friederili, sotry prynzeży Luisy.

24. haprleje 1793 bě dwójny slub w Darmstadcźe; w tym samym lěcźe hischcźe běsche tež wěrowanje w Barlinje.

W Potsdamje powitaschtaj prynzaj fěrschcźinskej njewjescźe, 22. dezembra witasche jeju Barlin. „Bě", tak powjeda jedyn swědk, kiž běsche wscho se swojimaj samsnymaj wocźomaj widźał, „jako by wot ranja hacž do pschipołdnja zyły Barlin wucźahnył był, a dróhu wot Potsdama do Schöneberga woblehnył. Na tym měscźe, hdźež dźenża wopomnik Bjedricha Sskawneho steji, běchu cźesne wrota natwarjene, tam běsche swjedźeńske powitanje. Wježeleka cźrjódźiczka dźěcźi tam stejesche, so bychu njewjestomaj pschiwołałe: Budźtej nam wutrobnje powitanej; krónprynzowej njewjescźe bu pěžeń, kotruž bě mała holczka pschednoschała, pschepodata. Prynzeža Luisa so nad luboźnej holczku tak jara swježeli, so ju se swojimaj rukomaj wobja a ju koschesche. Wyschscha pschidwórniza, hrabinka s Voß, běsche psches to nastróżena. „Mój Božo", wona sdychujo praji, „schto je wascha fěrschcźinska wysokoscź cźiniła? To je pschecźiwo wschemu dwórskemu waschnju!" „Kak", praschesche so prynzeža, „nježměm to wjazy cźinicź?" Tuto praschenje nam wobswědcźi, kajku dźěcźazu poniźnu cźistu wutrobu wona mějesche.

Wěrowanje krónprynza sta so 24. dezembra, prynzowe pak 26. dezembra.

Wyschscha pschidwórniza mějesche krónprynzeżu bórsy wutrobnje lubo; wona pisa w swojich dźeńskich knihach wot njeje: „Kóždy, kiž ju widźi, cźuje so wot jeje poniźneho waschnja k njej cźehnjeny. Krónprynz běsche swojej mandźelskej woprawny pschecźel. Wón sam, sprawny a bjes poroka we wschěm swojim cźinjenju, s kschescźijanskim smyšlenjom napjelnjeny, běsche jejnej młodej duschi twjerda podpjera, mjes tym so so s njej jenož s najnutrnischej luboscźu a počźescźowanjom setkowasche. Na boku najsprawnischeho mandźelskeho sapocźa so sa nju nětk spokojene a sbožowne žiwjenje, kaž sebi rjeńscheho myšlicź njemóžemy. Cźim bliže prynzeżu sesnachu, cźim wjazy spósnachu jejnu sprawnu, cźistu a dobrocźiwu wutrobu. Pschede wschěm bydlesche w jeje wutrobje kschescźijanski duch a cźista bohabojasnocź, kiž ju wupyschi se swojimi luboźnymi počźinkami, kiž so Bohu spodobaju.

Dopomnisch so hischcźe, Brandeso?

Kral Bjedrich Wylem dźěsche kóžde ranje k kralowej a snědasche s njej. Junu widźesche pschi tutej składnoscźi na blidźe khapu kralowej skłuschazu ležo. Ssmějkotajo so prascha: „Schto płacźi tale rjana khapa?" „Dobre pschezo njeje", wotmolwi kralowa, „so mužojo tajke wězy wjedźa, woni wschak to njerosumja a potom měnja, so je pschedrohe". „Ale ty móžesch mi tola prajicź, schto khapa płacźi; ja bych to rady wjedźał!" „Nó, dha dyrbju cźi prajicź. Ssym sebi jenož jenu s najtunischich kupiła, wona płacźi 4 tolerje." „Jenož? to je žałostnje wjele pjenjes sa tajku khapu", wotmolwi kral. To prajizy hlada kral s woknom a widźi wuslužbnika (invalida) nimo hicź. Teho sawoła k sebi. Wuslužbnik stupi do jstwy. „Wobhladaj sebi khapu, kotraž tam na blidźe leži", prajesche kral, „schto měnisch, so płacźi? Njedaj pak so samylicź psches te pisane banty, kiž na njej su." Wuslužbnik njewě, schto dyrbi prajicź. „Praj jenož, schtož sebi myslisch", napomina kral jeho. „Nó", prajesche stary wojak, „por kroschow budźe wschak płacźicź". „Sslysch jenož", prajesche kral k swojej mandźelskej, a k wuslužbnikej so wobrocźo praji: „Wopomń jenož — 4 tolerje. Niz wěrno, tuta knjeni dyrbi wjele pjenjes měcź! Dźi tola k njej, snano da cźi tež něschto!" Kralowa smějkotajo na swojeho mandźelskeho hlada a stłóczi wuslužbnikej 4 błyschcźate tolerje do ruki. „Nětk dźi pak tež k temu knjesej, kiž tam pschi woknje steji", prajesche kralowa, „tón ma hischcźe wjazy pjenjes dyźli ja, ja dostawam wscho, schtož mam, hakle wot njeho a wón dawa pschezo jara rady. Daj sebi jenož dwójzy dacź." Kral njewě, schto dyrbi cźinicź? Pomału da pak wuslužbnikej 8 toleř a pscheje jemu wjele sboža. Tajke sboże, kajkež nětk, njeje wuslužbnik w swojim zykym žiwjenju nashonił. Pjenjesy to njeběchu, schtož jeho najbóle wobsbožowasche, ale so běsche kralowskeju mandźelskeju tak sbožowneju widźał. Jako woteńdźe, słyschesche hischcźe, kak nutskach w hrodźe kralowskej Majestoscźi wježeleke so smějeschtaj.

Wuslužbnik, kotremuž běsche so to stało, rěkasche Brandes, wón je na wysoke lěta pschischoł. Kral běsche sebi wobliczo tuteho wuslužbnika w pomjatku wobkhował a hdyž je jeho posdźischo po smjercźi swojeje lubeje mandźelskeje hdy saso trjechił, wobdari jeho pschezo a sdychujo k njemu prajesche: „Brandeso, dopomnisch so hischcźe?" Pschi tym hladasche wón na swědka swojeho sańdźeneho sboża hłuboko hnuty, kaž by prajicź chzył: O, hdy by hischcźe kaž tehdy było.

Knjeni s Parez.

Kral Bjedrich Wylem II. běsche krónprynzeży k jejnemu narodnemu dnjej, kaž běsche hižo prjedy powjedane, hród Oranienburg darił. Oranienburg pak běsche s blisko Barlina. Wobkhad bjes woběmaj městomaj běsche tak wulki, so kral a kralowa (wjerch a wjerchowka) w Oranienburgu njenamakaschtaj, schtož tam pytaschtaj, mjenujzy wotpocźink a cźischinu. Krónprynz sebi teho dla kubło Parez, kotrež daloko wot Barlina leži, kupi; tam móžeschtaj tež woprawdźe we pokoju a w cźischinje pschebywacź. Wo žiwjenju wjerchowskeju mandźelskeju w Parezu pische wyschschi s Köckeriz, tehdyschi generalny adjutant krala: „Ssym s naschim hnadnym knjejstwom na jeho kuble w Parezu wježelke dny pschebył. My smy so duschnje sabawjeli a wscho wužiwali, schtož žiwjenje na kraju wježelke poskicźa, woželbje s hońtwu a jěsdźenjom na wodźe. Mój dobrocźiwy knjes njebě hischcźe tak bórsy tuto cźiche žiwjenje na kraju, kotrež wón se swojej mandźelskej tak jara lubuje, s njepokojom wulkeho města pscheměnił, hdyž sebi njebychu knježerske dźěła jeho pschitomnoscź žadałe. Wonaj staj s wježelej wutrobu radoscźe a rjanoscźe w pschirodźe wužiwałoj a wutrobnje dźěl brałoj na wježeloscźach krajneho luda, woželbje na wježelym žnjowym dźaknym swjedźenju. Kralowa sapomnjesche swoju wysokoscź a měschesche so na rejach bjes młodych burskich synow a dźowkow a rejwasche sobu. Ja sam na to njemyslach, so sym hižo 54 lět stary a rejwach tež sobu, teho runja knjeni wyschscha pschidwórniza s Voß, wot nascheho hnadneho knjesa k temu namłowjena. O kak běchmy wschitzy tak jara sbožowni!"

Na dnju žnjoweho swjedźenja su s blisko a s daloka do Pareza pucźowali a žnjowy swjedźeń w Parezu bu ludowy swjedźeń. W małej wjeszy stejesche buda pschi budźe a kaž w Barlinje na Božodźěscźowy hermank, tak tež tu kralowa wokoło khodźesche. Wona kupowasche korbiki polne khłóschcźeńkow, kotrež wokołostejazym poskicźowasche, młodych a starych nucźo, so bychu sebi brali. Dźěcźi so dołho nusowacź njedachu. „Knjeni kralowa, mi tež

něschto! Mi tež něschto, knjeni kralowa!" tak ßo wołasche tu a tam, na prawizy a na lěwizy. A kralowa běsche tak sbožowna.

W Parezu běsche tež, hdźež wona kralej tole wjeßele nacźini, wyschscheho s Köckeriza nanusujo, so po wobjedźe hischcźe khwilku wosta. Wona wjedźesche, kak rady mějesche kral ßwojeho ßwěrneho Köckeriza pschi ßebi a tola ßo tón ßamy pschezo hnydom po wobjedźe wotßali a njecźakasche na khofej. To dyrbjesche ßwoju woßebnu pschicźinu měcź, ale kotra běsche tuta pschicźina? Kralowa ßo wobhonjowasche a njepschesta, doniž to njehoni. Jako chzysche ßo wyschschi junu ßaßo wotßolicź, stupi jemu kralowa napschecźiwo. „Ně, luby Köckerizo", wona prajesche, „dźenßa njeßměcźe naß ßaßo wopuschcźicź". Na jeje pschikaźń pschinjeße służobnik trubku tobaka, a ßapalenu ßwězu a wona poskicźi nastrójenemu wyschschemu trubku a ßwězu. „Tak", wona prajesche, „dźenßa dyrbicźe pola naß schalku khofeja picź a ßwoju ßrubku wukuricź". A nětko kralej powjedasche, kak je sbožownje wußlědźiła, so je ßo jeho luby Köckeriz jenož teho dla pschezo tak bórsy wotßalił, dokelž bě nawucźeny, po wobjedźe ßwoju trubku wukuricź. „To ßy ty, luba Luisa", prajesche kral, „duschnje cźinika!"

Jako ßo kralowu junu praschachu, hacź ßo jej njewostudźi, tak dołho w tutej cźischinje pschebywacź, wotmolwi wona: „Ach ně, ja ßym jara sbožowna jako hnadna knjeni s Parez."

(Pokracźowanje.)

Sa wěcźnu krónu zyle khude źiwjenje!

So bychu evangelskich bratrow w Cźěskej ßaßo k katholskej wěrje nusowali, buchu w ßańdźenych lětstotkach wot jesuitow a jich pomoznikow wschelake martry wumyßlene. Tak běchu junkrócź w symnej symskej nozy tsjóch evangelskich mužow zyle nahich wußlěkali a na lód samjersinjeneje rěki położili. Wojak pódla strażowasche, so żadyn stanył a prjecź schoł njeby. So bychu muźi cźim swólniwischich cźinili, ßwoju wěru sapręcź, běchu pschi brjosy cźopłu hětu natwarili. Hdyż by w nich żadanje, ßo tam shręcź, móznische hacź jich ßwěrnoscź było, bychu ßwoju wěru sapręli, potom chzychu jich sa tajkich wobhladowacź, kotsiž chzedźa ßo do romskeje zyrkwje wróćźicź. To běsche sa tych muźi cźeźke pruhowanje jich wěry. Khwilu wschitzy tsjo scźerpliwje wutrachu. Ale potom jedyn s nich boloscź symy dlěje snjescź njemóźesche. Wón ßo sa cźopłej hětu wobhladowasche, kotraź jeho wot brjoha k ßebi kiwasche. Jeho towarschaj jemu pschiwołaschtaj:

„Bratsje, wutraj, króna ßo hiźo plecźe!"

To jemu na khwilu ßaßo nowu khrobłoscź a móź da. Ale bolenje bu pschezo wjetsche. Duź da ßo do hěty donjescź. Ale to niczo njepomhasche. Khwatne pschenźdźenje se symy do cźopłoty jeho mori. Wón niz jenoź ßwoje źiwjenje shubi, ale ßwoju wěru sapręwawschi też wěcźnu krónu.

Taj druhaj smużicźe wutraschtaj. Jako to wojak widźesche, kiź tam strażowasche, praschesche ßo na dobo:

„Móźu tu krónu też dostacź?"

Martrarjej wotmolwischtaj: „Haj!"

Duź ßo wón wußlěka, ßo k nimaj na lód lehny a wschitzy tsjo martrarsku ßmjercź sa ßwojeho sbóźnika a wumoźnika wumrjechu. Nad nimi ßo dopjelni:

„Sa wěcźnu krónu zyle khuduschke źiwjenje!"

Macźerje!

Hacź budźe cźłowjek schto hódny, husto wot jeho wocźehnjenja wotwißuje; w dźěcźazych stwach skutkuja macźerje jako duschowpastyrki, a hdyż ßwoju pschißłuschnoscź njedopjelnja, cźeźke samolwjenje na nje cźaka.

Něhdy ßedźesche s cźeźkimi rjecźasami sputany khudy hubjeny hręschnik w jastwje, wón běsche k ßmjercźi wotßudźeny. Na druhi dźeń mějesche ßo wotprawicź. Duź ßo jastwowe durje wotewrichu a nuts sastupi słóstnikowa macź a chzysche ßo se ßwojim ßynom rosźohnowacź. Ssyn pak hrożo ruzy wupschestrě a sawoła:

„Macźi, wy scźe wina, so dyrbju nětko wumrjecź. Ja póńdu waß psched Bożim trónom wobskorźicź; pschetoź jako ja prěni krócź se ßußodoweho pola rěpu domoj pschinjeßech, scźe ßo ßmjała a prajiła: „Ty ßy mudry pachoł," a ja ßym po tym pucźu dale schoł, kotryź mje nětko jutsje k tajkemu żałostnemu kónzej powjedźe."

Macź won cźekny wołajo: „Běda, běda mi!"

Druha macź hinak cźinjesche, jako ßebi něhdy jejny ßynk s hermanka drjewjanu żabu, kotraź móźesche tak derje skakacź, domoj pschinjeße, bjes teho, so by sa nju schto sapłacźił. Macź bórsy sa tym pschińdźe, so s tej żabu prawa wěz njeje a so ju hólcźk, kaź powjedasche, darmo wot pschedawarki dostał njeje, ale so je ju wsał. Jako ßo wusna a chzysche pschedawarźy pjenjesy donjescź — macź to sakaże a hólz dyrbjesche żabu pschedawarźy ßaßo donjescź a jej wschitko wotproßycź. Na to macź jemu rospowjeda: Ty njedyrbisch kranycź — a potom wón ßaßłużene puki dosta; — ßyn ßo dźenßa hischcźe macźeri dodźakowacź njemóźe, hdyź je nětko dorosczeny muź.

Kak wulku móz ma sprawna macźerna wutroba też nad jich ßynami, kiź ßo cźeźko wodźicź dadźa? Cźeho dla ßynojo husto s wjetschej luboscźu na macźeri hacź na nanu wißaja? Ach, macźerne mjeno je tajke słódke a ma tajki hnujazy synk, a macźerne słowo, macźerna modlitwa, macźerne ßylsy — wone njejßu źenje podarmo byłe; to wěcźnoscź na jaßne pschinjeße, hdyź też tu pschezo na jaßne njepschińdźe.

Psched někotrymi lětami běchu 120 amerikanszy duchowni hromadźe a hdyź běchu dowuradźowali, schtoź mějachu wuradźicź, ßo do rosręcźowanja dachu a ßebi powjedachu, kak je ßo żanemu schło. Duź ßo wupokasa, so mějesche ßo jich na sto pobożnym macźerjam dźakowacź, so běchu na pucź prawdy pschischli.

Njenoschesche ßwěrna macźerna duscha Monika, dlěje hacź 12 lět ßwojeho wobdarjeneho, ale lohkosmyßleneho ßyna psched ßwojim lubym Bohom we wschědnym modlenju a pod wjele ßylsami na wutrobje, so ju biskop s tutymi słowami troschtowasche:

„Njeměj staroscźe, luba macźi, ßyn telko ßylsow shubjeny bycź njemóźe."

A na poßledku je też ßwěrnej macźernej wutrobje dobycźerska hodźina pschischła a jejny ßyn, w słowach a skutkach móżny Augustinus, bu pobożny muź a wulka ßwěza zyrkwje Khrystußoweje.

Tak pische też njebohi Skriver, kiź je wjele rjanych, natwarjazych knihow spißał, so je ßo jeho macź kóżdy wjecźor, prjedy hacź je lehnycź schoł, s nim modlika a jemu ruku żohnujo na hłowu położiła a so je jemu, hdyź je spytowanje na njeho pschischło, było, kaź by ruku ßwojeje macźerki na ßwojej hłowje cźuł, a duź je ßebi prajił: Khrystiano, njecźiń twojej dobrej macźeri żaneje haniby!

Ssy to słyschała, luba macźi, kiź ty to cźitasch? Ssy to słyschała? Twoje dźěcźi dyrbja won do běźenja se źiwjenjom; chzesch jim cźahnycź dacź, bjes teho, so móża ßo modlicź? — Masch-li macźerneje wutroby, to njemóźesch!

K rospominanju.

My husto Boże pucźe cźěmne mjenujemy, ale my sapomnimy, so cźěmnoscź na pucźach njewotpocźuje, ale na naschich wocźach.

* * *

Źenje hischcźe pschikłada namakali njeßmy, so je ßo żadyn mrějazy ßwojeje wěry do Boha a źiwjenja, kotrež je s tajkeje wěry wurostło, kak. Wjele je ßmjertnych łożow, na kotrychź dyrbjachu ßo mrějazy ßwojeho shubjeneho źiwjenja kacź, ale nihdźe nichtó źenje njeje wobżarował, so je sahe abo połnje abo pschedołho ßwoje dowěrjenje na Boha stajił. Schtoź nichtó wobżarował njeje, sa tym wschitzy stejimy!

„Pomhaj Bóh" je wot nětka niz jenoź pola knjesow duchownych, ale też **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin"** na wßach a w Budyschinje dostacź. **Na schtwórcź lěta** płacźi wón **40 np., jenotliwe cźißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farar w Krjebi; ßoburedaktor: farar Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a naklad Ssmolerjez knihicźischcźernje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 48.
26. nov.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Na ßwjedźeń semrjetych.

Sjew. Jan. 21, 4: „Bóh budźe setrěcz wschitke ßylsy s jich woczow.

Kotre ßylsy ßo setrěja? Tak ßo praschamy, hdyž ßo tutón hłóß ßłyschecz da. Wschitke ßylsy, praji ßo, ale pschistajene je: s jich woczow, s woczow prawych, tych dźěczi Božich. Wěrne kscheszijanske ßylsy, kotrež ßo Bohu lubja, ßo hižo tu a junu tam na pschezo setrěja, to ßu ßylsy roskacza, nusy a luboszce.

Ssylsy roskacza ßmy pscheliwacz składnoszce měli sańdźenu ßrjedu. To bě pokutny dźeń, na kotrymž ßmy ßo na nasche hrěchi a pschestupjenja dopomnicz ßměli. Skorżicz a żarowacz a płakacz ßmy dyrbjeli na ßamych ßo a na naschu njedźakownoszcz a njepoßłuschnoszcz pschecźiwo naschemu Bohu. Jeho dobrota chze naß k pokucze njeszcz a my njejßmy chzyli. Njejßu nam ßylsy roskacza do woczow stupałe? Abo szce wy wote msche schli bjes hanibowanja, bjes rudźenja a bje wscheho żelenja, hdyž je ßo wam Boże ßłowo wo pokucze prědowało a wo hrożazym ßudźe? O, dha dźicze do ßo a njech wasche ßwědomnje wotucźi a waß hrjeba, so ßo Boża srudoba a Boże żelenje na waß da. Tajkeje Božeje srudoby wam żel njebudźe, tajke ßylsy roskacza ßo setrěja, a to hižo tu na semi. Hdyž my, kaž junu Pětr a Pawoł, abo kaž Madlena a złonik Zachejus, kaž schachar na kschižu do ßo dźemy a na ßwoju wutrobu dyrimy, hdyž my jenož kaž shubjeny ßyn ßwoju hrěschnoszcz a winu pósnajemy a wo hnadu a ßmilenje proßymy, dha budźe ßo hłóß s njebjeß ßłyschecz dacz: njepłacz, tež sa tebje je tón law s Judy pschewinył, wěř jenož a njeboj ßo, twoje hrěchi ßu tebi wodate. Sbóżni ßu cźi srudni, pschetož woni budźa troschtowani. Jenož dźi a njehrěsch dale wjazy. Hewak, hdyž s noweho do hrěcha swolisch, hdyž saßo do spytowanja sapanjesch, budźe twoja stysknoszcz wjetscha a budźesch bjes pschestacza załoszczicz a płakacz dyrbjecz. — Junu pak ßo tute ßylsy zyle s naschich woczow setrěja, hdyž ßmy tam, hdźež żana słószcz a żadyn hrěch naß njedźěli wot nascheho Boha, hdyž ßwjaty Duch naß wodźi na honach njebjeskeje sbóżnoszce, hdyž krej a prawdoszcz Khrystußa je nascha drasta pschistojna. Duž hladaj s wutrobnym troschtom sa twojimi lubymi, kotsiž ßu w tym Knjesu wumrjeli a wotpoczuja wot ßwojeho dźěła a ßu po czężkim bědźenju nětko pschewinyli.

Tola pak, tak dołho hacz tu khodźicz mamy w czěmnym dole, wschelake słe naß tyschi na czěle a na duschi, na kuble a na czeszczi. Schtó mohł liczicz ßylsy, kotrež khudy w ßwojich staroszcach w ßwojim domje, khory na ßwojim łożu w czężkich boloszcach, sprawny na srudnych shonjenjach, hanjeny a ranjeny na ßwojej czeszczi, wot słych njepopschecza polnych njepschecżelow w potajnym pscheliwa? Kaž wjele człowjekow, tak wjele kschižnoscherjow, kaž wjele dnjow, tak wjele wobczężnoszcow je na tutym ßwěcze! Derje, tute ßylsy ßo hižo tu setrěja, hdyž ßmilne dusche pomoz skicza a s milym troschtom ßo k nam bliża. Ale zyle ßo hakle junu tute ßylsy nusy pschestanu ronicz, hdyž ßmy wuschli s tuteho žiwjenja do tamneje kraßnoszce, hdźež ßmjercz wjazy njebudźe ani srudoba ani wołanje ani

bolosćź wjazy njebudźe; pschetož prěnje je saschło. Tam ßo dopjelni, schtož prajene je: Kotsiž se ßylsami rossßywaju, cźi budźa s wjeßełosćźu źnjecź, woni tam a ßem khodźa a pschińdu s wjeßełosćźu a noscha ßwoje ßnopy. Duž dha teho dla spominaj na twojich lubych, kotsiž ßu wußnyli a wscho horjo pschewinyli a troschtuj ßo s tym: junu, junu dyrbi to, schtož naß tyschi, ßwój kónz dostacź, junu budźe njesboże wot naß daloko prjecź wostacź; junu dyrbi naß sa srudnosćź wjeßełosćź wobdawacź.

Ssylsy lubosćźe pak ßo ßwěćźa wschitkim naschim lubym, hdyž jich ßmjercź njeßmilnje wot nascheho boka torhnje. Dźenßa ßo naschich wutrobow s noweho hłuboke rudźenje dótknje, hdyž spominamy na tych, s kotrymiž běchmy psches swjaski lubosćźe tu stowaŕscheni. Pschi marach a rowach njejßmy ßylsam wobaracź móhli a s nowa s nimi wopłakujemy na tutym dnju ßwojich lubych wotßalhićźe. Twoje lube dźěćźo, twój ßwěrny nan, twoja lubowana macź, twój sprawny muž, twoja starobliwa mandźelska a wjele drohich pschećźelow — cźi wschitzy ßu tebje wopuschćźili. Ty stejisch tu a w dopomnjenju na nich ßo cźi ßylsy s wocźow ronja. A tele Bóh s twojich wocźow junu setrěje, hdyž też tebje tón Knjes źiwjenja a ßmjercźe sawoła k wjeßełemu saßowidźenju. Teho dla dźakujemy ßo temu Knjesej sa tajku nadźiju a troschtujemy ßo s tym bjes ßobu, so žadyn bjes nami njeje ßam ßebi źiwy a žadyn njewumrje ßam ßebi. Hdyž pak źiwi ßmy, ßmy temu Knjesej źiwi, wumrjemy my, dha wumrjemy temu Knjesej, teho dla, njech my ßmy źiwi abo njech wumrjemy, ßmy my teho Knjesa. — Hamjeń!

Jesuß a cźlowjekojo.

IV.

Jesuß a khudźi.

2. Khudoba je nusa.

Tamny mudry knjes, wo kotrymž ßmy wóndano powjedali, ma połnje prawo, hdyž praji, so ßłowje khudoba a bohatstwo tu a tam něschto zyle wschelake wosnamjenitej.

„Wyrcźiz Wylem je w dobrych wobstejnosćźach; wón kóždu njedźelu ßwój kusk mjaßa jě", tak bychu w mojej prěnjej woßadźe prajili. Tu w Bremenje pak móžesch ßłyschecź: „My ßmy žałostnje khudźi, my móžemy jenož dwójzy abo trójzy wob tydźeń mjaßo jěsćź." Myßle ßu wschelake. Tak ßo na jenym blaku tón, kiž ma 500 hriwnow, bohaty mjenuje město teho, so tajki bohaty źidowski bankier hordosnje na mužika dele hlada, kiž jenož ßwoje 500,000 hr. samože.

Runjež to wschitko wopominamy, tola pschi tym wostanje, so je khudych a bohatych. Schto k temu ßłuscha, hódne źiwjenje wjescź, wo tym wschak ßu myßle we wschelakich wobstejnosćźach a krajach wschelake. Też to niczo njewucźini, hacź wobßedźenstwo bohateho se ßwěćźatych pjenjes abo s polow a se skotu wobsteji. S wěstotu móže ßo tón bohaty mjenowacź, kiž ma tych wězow, kotrež k swonkownemu bycźu ßłuscheja, wjazy hacź trjeba. Tón pak ßo khudy mjenuje, kiž telko nima, so mohł bjes starosćźe źiwy bycź.

Wschitzy ludźo maja najprjedy to žadanje, so chzedźa ßo najěscź, hdyž ßu hłódni, a jeli so chzedźa dźěłacź, maja też prawo, ßebi to žadacź. Ludźo, kiž na ßwěćźe ßwoju pschißłuschnosćź dopjelnja, móža ßebi też žadacź, so wobydlenje dostanu, w kotrymž móža pschistojnje a w měrje źiwi bycź, so móža ßo wobłekacź, so njetrjebaja symu mrěćź. Hłódny cźlowjek, po proschenju khodźazy cźlowjek, cźlowjek, kiž bydlenja nima a rostorhany khodźi, je woprawdźe khudy. Wón je bjes dwěla cźeźke wobskorźenje pschećźiwo cźlowśkemu towaŕstwu, w kotrymž je źiwy, jeli njeje psches lěnjosćź a njerodnosćź do hubjenstwa pschischoł.

Ja chzu na jene spomnicź. W naschich wulkich městach, do kotrychž ßo wschitzy cźischćźa, je nusa sa małych ludźi wulka, dokelž cźeźko stroweho wobydlenja namakaja. A ta nusa lěnich ßamych njepotrjechi. Ně, starschi, kiž maja wjele dźěćźi, ßu woßebje potrjecheni. Tajke ßwójby nichtó do hospody njerodźi a to teho dla niz, dokelž wobydlenje bóle wobschkodźa. To je wutrobuhnujaze, schtož móžesch w tym we wulkich městach wohladacź.

Ale s zyła njejßu we wschitkich wjetschich městach bydlenja sa khudschich w tej měrje pschibjerałe kaž ßu wobydlerjo pschibjerali. S teho je pschischło, so je płacźisna sa hospodu žałostnje rostła. Kóždy dźeń móžesch ludźi se ßylsojtymaj wocźomaj widźecź, kiž skorźa, so po prawom „jenož sa hospodu" dźěłaja. A kajke ßu to rumy, w kotrychž dyrbja pschebywacź. So psches to strowosćź cźerpi, hdyž dyrbi jich tak wjele w małym rumje hromadźe bycź — so pak też pózcźiwosćź schkoduje, je wěsta wěz — teho runja, so mužojo s tajkich rumow husto prjecź khwataja, so bychu w korcźmach wucźek namakali, niz mjenje, so zyłe ßwójbne źiwjenje pschi tych wobstejnosćźach cźerpi a so dyrbi ßo powróćźazy duch do wutrobow tajkich sakorjenicź, kotsiž ßo źenje wěstoje domisny njewjeßela. Woprawdźe lěpje hacź wschitko powjedanje pschećźiwo sozialdemokratiji by było, hdy bychu ßo sa to postarali, so kóždy dźěławy a porjadny cźlowjek też ßwoje spodobne a tunje wobydlenje dostanje, s kotrehož jeho nichtó wuhnacź njemóže.

Schtož ßo wot jenotliwych woßobow a privatnych towaŕstwow w tym nastupanju cźini, je jara dźakahódne. Ale je tola jenož kapka wody na horzy kamjeń. — Abo dyrbjał jow też stat sakrocźicź? To by srudnje było. — Ale tak abo tak — pomhacź ßo dyrbi, hewak nasch lud cźeźkim strachotam napschećźiwo khwata.

Haj, ja ßebi swažu, kóždeho cźlowjeka khudeho mjenowacź, kiž je stajnje w bojoscźi źiwy, hacź też saßo domisny namaka. Haj, wón je khudy, hdyž też źenje hischćźe hłódny był njeje. A „niskeho muža" hischćźe doscź a nadoscź druheho trjechi. Wschitko hubjenstwo, kotrež hdy kraj potrjechi, jeho najbóle wobcźeźuje. A schto chze sapocźecź? Hubjene źně abo wot kralow na bursy na njeknicźomne waschnje do skutka stajene podrożenje khlěba, wuhla, petroleja — khudeho žałostnje cźischcźi, runjež to bohaty mało cźuje. Hdyž pschekupstwo hubjenje dźe abo hdyž wójna wudyri, sto tyßazy dźěłacźerjow khlěb shubi. A k temu ßłuscha hischćźe strach dźěłacźerja, hdyž ßebi na tón dźeń myßli, hdźež budźe khory a hubjeny."

Mi ßnano něchtó wotmolwi: „Ty pschećźornje hladasch; w naschim cźaßu njetrjeba nichtó hłodu wumrjecź."

Njech też to je, runjež też hischćźe wěste njeje. Ale je to sboża doscź, so njetrjebasch runje hłodu wumrjecź? Myßlćźe ßebi, so khudy muž też wo ßwoju cźescź njerodźi? Njemyßlćźe ßebi wy, so je tajkim ludźom napschećźiwne, hdyž dyrbja wot tych ßrjódkow źiwi bycź, kiž wot blida bohateho muža padaju a kotrež ßo jim husto s hrubym ßłowom podawaju? Njeje muž tak dołho khudy, doniž wěsteho wuhlada nima, so po źiwjenju połnym ßwěrneho a pilneho dźěłanja ßo skhilecź a ponižowacź njetrjeba, ale so ma ßebi žadacź, so by hódnje sastarany był?

Njewotmolwćźe mi: „Schtóž ßo se starosćźu bědźi, tón praweje khrobłosćźe k źiwjenju nima, hdyž by też millijonar był. Nichtó njewě, schto jemu pschichodny tydźeń pschinjeße."

Na tym wschak je něschto wěrne. Woprawdźe pak je tola tak, so ma bohaty sacźuwanje spodobneje wěstosćźe, kotrejež khudy paruje. Wo tym, kak móža dźěćźi Boźe bjes starosćźe źiwi bycź, rěćźimy posdźischo. Ale cźi, kotsiž maja něschto wot tajkeho smyßlenja, budźa poßledni, kiž budźa ßebi to wot druhich žadacź. Wone je dar hnady. Ale też najpobożnischi budźa sa tym stacź, ßebi a tym ßwojim pschichod po móžnosćźi wěsty sćźinicź.

Ně, my, kiž mamy ßo lěpje w źiwjenju, dyrbimy se wschej mozu na tym dźěłacź, so bychmy khudobje žahadło wotewsali. To žahadło rěła starosćź; — starosćź ludźi niz jenož wo jědź, ale też wo to, so njebychu do ponižowazych wobstejnosćźow pschischli. Nowe sakonje, w naschim wótznym kraju date, ßu bjes dwěla wjele cźinił. Khory, hubjeny, stary dźěłacźeŕ a sastojnik njetrjebataj po proschenju khodźicź a ßo też wulzy jara dźakowacź njetrjebataj, hdyž ßwoju rentu dostanjetaj, pschetož to je jeju sakońske prawo. Mi pak ßo sda, so dyrbi sastaranje hischćźe wjele bohatsche bycź, so bychu ßo jědojtemu schtomej starosćźe a stysknosćźe korjenje wukopałe.

Po tajkim: Khudoba je nusa. Wona je wschudźom a we wschitkich cźaßach jako tajka ßo wobhladowała. Też w Božim ßłowje ßo jako tajka wobhladuje. (Pokracźowanje.)

Dopomnjenje na kralowu Luisu.

Chzu radscho do Boźeju rukow, dyźli do rukow cźłowjekow padnycź.

Po lětach měra a wjeßela pschińdźechu wot lěta 1806 ßem lěta hłubokeje žałosćźe. Po njesbożownymaj bitwomaj pola Jeny

a Auerstädta dyrbjesche kralowska ßwójba cźeknycź. W měscźe Schwedt trjechi kralowa ßwoje dźěcźi. Kajke saßowidźenje bě to. „Wy widźicźe mje płakazu“, prajesche wona, „ja wopłakuju sahubjenje kralowskeho wójska. Wono njeje nadźije dopjelniło, kotrež běsche kral na njo stajił. Widźu twar na jenym dnju sanicźeny, na kotrehož natwarjenju ßu ßławni mužojo psches dwaj lětstotkaj dźěłali. Njeje wjazy žane pruske kralestwo, žane pruske wójsko, žana narodna khwalba. Ach mojej ßynaj“, s tym ßo wona wobrocźi k ßwojimaj najstarschimaj ßynomaj, posdźischemu kralej Bjedrichej Wylemej IV. a khěžorej Wylemej I., „wój staj hižo tak staraj, so móžetaj tute cźežke domapytanje wopschijecź. Dopomntaj ßo junu, hdyž waju macź wjazy žiwa njebudźe, na tutu njesbožownu hodźinu. Dajtaj k mojemu dopomnjenju ßwoje ßylsy běžecź, kaž ja nětk w tutym žałostnym wokomiknjenju ßylsy ronju skaženja mojeho wótzneho kraja dla. Njebudźtaj pak se ßylsami ßamymi spokojenaj. Skutkujtaj, roswijtaj ßwoje mozy. Ssnano ßo spuschcźi jandźel pěston pruskeho kraja na waju dele. Wußwobodźtaj potom ßwój lud wot poniženja, do kotrehož je nětk podaty!“

Pschezo dale dyrbjesche kralowska ßwójba cźěkacź, najprjedy do Königsberga. Tam kralowa skhori. „Tyfus, tuta ska khoroscź“, tak powjeda jejny lěkař dr. Hufeland, „sapschimny tež naschu kralowu, kotruž wschitzy s wutrobu lubujemy. Wona běsche jara khora a nihdy njebudu na nóz wot 22. dezembra 1806 sapomnicź, hdźež bě w ßmjertnej strachocźe, ja pschi njej wachowach a tajki žałoßny wichor ßurowjesche, so ßwißle stareho hroda, w kotrymž kralowa leżesche, wottorhny. S Božeje hnady ßo s njej póczńje polěpschowacź. Ale nahle pschińdźe powjescź, so ßo Franzowsojo pschibližuja. Wona prajesche: „Chzu radscho do Božeju rukow, dyžli do rukow tutych cźlowjekow, padnycź“. A tak bu wona 5. januara 1807 pschi ßurowej symje, pschi žałostnym wichorje a ßněhowym njewjedrje do wosa donjeßena a 20 mil daloko do Memela wjesena. Ssmy 3 dny a 3 nozy k temu trjebali a běchmy wodnjo wot morja a njewjedrow wobhrożeni, w nozy pak dyrbjachmy w najhubjenischich kwartěrach pschenozowacź. Prěnju nóz leżesche kralowa wó jstwje s rosbitymi woknami, psches kotrež wětr na jejne łožo ßněh wějesche, bjes poßylnjazeje jědźe. Tajku nusu hischcźe žana kralowa njeje wustała. Pschi tym pak wona ßwoje dobre myßle a ßwoje dowěrjenje na Boha wobkhowa. Jejna khoroscź na tutym słym pucźowanju wotebjerasche. 8. januara pschijědźechmy do Memela, prěni ras ßwěcźesche ßłónczko a wobßwěcźesche město, hdźež dyrbjesche ßo nasche žiwjenje pscheměnicź; ßmy jo jako Boże sjewjenje horjewsali.

Běsche wjele kschiža a žałoscźe, tak, so kralowa ßwojemu nanej pische: „S nami je s kónzom, hacź runje niz sa wěcźnje, dha tola nětk. Ssym ßo do Božeje wole podała, a tuto podacźe je moju njeměrnu wutrobu směrowało. Ssym nětk tež pósnała, so ßo wscho tak stacź dyrbjesche, kaž je ßo stało.“

W woßebje cźežkim cźaßu pische wona ßwojemu nanej: „Bóh wě, hdźe pohrjebana budu, s cźežka w pruskej semi.“

We wschej žałoscźi a tyschnoscźi běsche jeniczke městaczko, hdźež měr knježesche, a to bě domjaze žiwjenje w kralowskej ßwójbje. Wo tym pische kralowa ßwojemu nanej: „Rady ßłyschicźe, luby nanko, so njesbože, kiž je naß potrjechiło, do nascheho mandźelskeho a domjazeho žiwjenja pschischło njeje, a so je wjele wjazy to ßame wobtwjerdźiło. Kral, tón najsprawnischi cźlowjek, je dobrocźiwischi a lubosnischi, dyžli hdy, haj, móžu skoro prajicź, wón je ke mni kaž nawoženja k ßwojej njewjescźi; wjazy w jeho skutkach, dyžli w jeho ßłowach spósnawam luboscź a poczesczowanje, kotrež wón mi we wschěm wopokasuje a hakle wczera se ßwojimaj ßwěrnymaj wocźomaj na mnje hladajo prajesche ke mni: Ty, luba Luisa, ßy mi w njesbožu hischcźe lubscha a dróžscha. Nětk wěm se ßwojeho ßamßneho nashonjenja, schto na tebi mam; njech wonkach wichor ßurowi, hdyž jenož w naschim mandźelstwje wjedro je a wostanje.“

Saßo do Barlina! To běsche kraloweje wutrobne žadanje. To pak bu hakle na kónzu lěta 1809 dopjelnjene. 23. dezembra kral, kralowa a jeju dźěcźi do Barlina ßwjedźeńszy cźehnjechu. „Dźenßa“, tak powjeda „stary Heim“, tamny ßławny Barlinski lěkař, dźenßa ßo zyłe město hibasche. W dwěmaj popołdnju pschińdźe nasch lubowany kral s kralowu po 3lětnej njepschitomnoscźi saßo do Barlina. Ja wohladach se ßwojej ßwójbu ßwjedźeńske pschicźehnjenje a hibanje tak wjele wyskazych ludźi. Płakanje běsche mi bližsche, dyžli wjeßele.“

„Žadanje po mojej domisnje“, tak běsche kralowa ßwojej ßotsje pißała, „cźěri mje do Barlina a do mojeho lubeho Charlottenburga.“ Nětk běsche w Barlinje. (Skónczenje.)

Sswjedźeń semrjetych.

Hioba 17. staw.

Hłóß: Schtóž Bohu wjeřschnemu ßo poda.

My stejimy pschi naschim rowje,
K njom' kóżda krocźel bliže dźe;
Bóh postaji po ßwojim ßłowje
To město, kiž naß pschikryje.
Haj, prjedy hacź ßej myßlimy,
Dha hižo w rowje ležimy.

My dyrbimy na kóżdym měscźe
Ssej pomyßlicź: Nasch row tu je!
Sso pschihotowacź k njemu wěscźe;
Ssmjercź rucźe naß k njom' dowjedźe;
Haj kóżda pjerschcźe hromada
Na row naß stajnje dopomnja.

Hdyž stejimy pschi druhim rowje,
Chzył dha ty na ßwój sapomnicź?
Ssnadź sa tebje ßo městno khowje,
Hdźež stejisch, to chzył wopomnicź!
Pod rowom s tymi runasch ßo
A dźeržisch s nimi towarstwo.

Schtóž mudry je, tón pschi tych rowach
Ssej myßli: „Tu ßu khowani
Jich wjele tajkich, kiž ja snajach:
Ssnadź rjad je nětko tež pschi mni!
Ja cźlowjek ßym, kaž tamny bě;
Schtož wón bě, budu woprawdźe.

O, Božo, kiž ßy semju wschudźe
Wschak naschim rowam shotował,
Hdyž wobhladamy rowy druhdźe,
By mudroscź kóżdy sakhował:
Dźenß strowy ßym, dźenß cźěřwjeny,
Ssnadź jutsje blědy, semrjety.

Jich wjele ßmy tu pschewodźeli.
To, schtož ßo wczera druhim sta,
S tym ßnadź ßmy dźenßa potrjecheni:
Tón row tu je, naß dopomnja!
Duž daj nam myßle wobstajne,
Kiž ßu pschez' k ßmjercźi hotowe.

Bóh pomhaj, so lóscht pohrjebamy,
Kiž row nam cźini žałostny,
So Jesußa we myßlach mamy;
Tón row nam cźini wjeßeły;
So junu na tym ßudnym dnju
My s rowow dźemy k žiwjenju. E. H.

S knižkow „**Nowe Trójniki**“ na pruhu wotcźischcźane, kotrež ßu w wudawarni „Sserbskich Nowin“ po 30 ny. dostacź.

Sswjaty wótcźenasch.

Khěžor Augustuß běsche póhan, a póhanjo běchu tež jeho radźicźeljo. Jedyn s nich, woßebje mudreho pěkneho ducha, bě poßlesy pschischoł do wyßokich lět. Duž wustupi s khěžora ßłużby. Augustuß jeho jara njerady puschcźi, tola pósna, so teho ßłabeho schědźiwza njemóže dlěje do rady nucźicź. Hdyž poßles na roskhad pschińdźe, proschesche khěžor: „Luby mój pschecźelo, hischcźe daj mi sa mnje ßameho radu, kotraž by mi luba pomnjenka na tebje była.“

Starz wotmolwi na to: „Wyßoki knježe, ßy-li hdy hněwny, ani ßłowczka s jasyka njepuschcź, ani tež skutka njescźiń, prjedy dyžli pschi ßebi zyliczki abejzej wuspěwał njejßy!“

Ta rada ßo někomužkuli naßměschna sda. Tola měješche sa teho póhana dobrych wupłodow, a někotryžkuli poddan je psches nju hłowu na schiji skhował, kotraž by jemu hewak s na lenjom khěžora se schije sleczała. —

W sastarskich kschescźijanskich pißmach ßo namaka po swonku podobna rada, kotruž je kschescźijanam kschescźijanski roswucźeř dał. Ta ma drje podobne wobliczo na wonu póhansku radu, ale pschesßaha ju nimo měry. Tón Boži muž je ju s tymi ßłowami

napišał: „Hněwacźe-li ßo, njehrěschcźe tola! Hori-li ßo hdy we waß palazy hněw, tu njedajcźe žanemu ßłowczkej se rta a žanemu cźinkej niz ſ ruki, prjedy hacž njejscźe ßwjaty wótcźenasch pschi ßebi nutrnje prajili!"

Kotra ſ wobeju radow lubi ßo wam, ta prěnja abo ta druha?

Ta rada, wot póhana data, pomha drje, so njemdrota saſtanje porchacž, a poſkicźa khwilki, so scherscheńſke myßle ßo směruja, a sadźěwa ßnano, so njeby naß nahleńz a pschekhwat do ßlepych njeſkutkow storhnył. Ale mamy bjes dwěla wěſte, hacž naß ta dobyta khwilka doſcž směruje?

Ta rada pak, kotraž je data wot woneho wucźerja kſcheſcźijanſkeje zyrkwje, je ſpomožna bjes wſcheho dwěla. Masch-li ßo po njej, linjesch do teho wohenja, kotryž ßo w tebi ſ płomjenjom hori, wody ſ promjenjom. A njemdre płomjenja hněwa ſ tym ſhascheja. Sso wě, mamy tu wótcźenasch tak spěwacž, kaž ßo k wſchemu modlenju ßłuſcha, mjenujzy niz jeno ſ hołeju hubow, ale ſ nutra wutroby. Hacž dotal mołwjachmy wo tym, kak móže nutrny wótcźenasch wobaracž hrosnym ßłowam a ſkutkam. Tola niz jeno pſchi tajkich ßapnjenjach ßamych ßłuži wón tak derje. Cźaſto tež tam, hdźež běchu ßurowe myßle, sažrane słoby, saßakłe saßady, běſche nutrny wótcźenasch druhdy kaž Boźe hrějaze ßłónczko, kiž lodowe ſchkruty pſchewinycž wě, byrnjež najkrucźiſche byłe.

K dołožku k temu tſi pſchikłady wſmimy.

1.

W bohatej wßy, kotrejež mjeno woſjewicž njecham, běſche nahladny kubleř. Jako ſamožny běſche bórſy tež naduty a hordy. Błyſchcźicž ßo w ludźazych wocźach, a klinczecž w ludźazych wuſchach, to bě jemu pſches wſchitko. A cźertej ßo radźi, ſo teho cźeſcźelakomza lepi a w potajnym do winy torhny. Ta budźeſche ſa teho horducha ßmjerdźatu hanibu měła, by-li ludźom do huby pſchiſchła.

Wón teho dla tykaſche do teje huby, kotraž by wo tym pſchikrytym njecźinku powjedacž mohła, połniczke móſchnje. Tola tajeńka na dołhe cźaßy ſakryta njewoſta. Wo njej saßłyſchawſchi, pocźa kralowſki ßudnik tu ſawrjenu wěz wotkrywacž a dohlada ßo pſchi tym, kajkeje wohidy ma pſched ßobu. Tón horduch bu do ßuda wſaty. Tu jemu do wocźow tykachu, kajki je njeſchwarny hanibny winnik. Hordoſcž pak ſpjecźowaſche ßo, tak ſo ßo nanihdy nochźyſche wuſnacž. Duž bu na pſchißahu hnaty. Budźichu pjenjeſy jeho wěz ſarunacž mohłe a wona na tajke waſchnje pſched ßwětom ſkhowana była, ſchto by jemu wo měch toleri było? Pjenjeslakomnoſcž njeběſche na jeho požadach ſ knjeſom, ale cźeſcźelakomnoſcž ſkamjencźi jeho ßwědomje. Wón ßebi do hłowy ßadźi: „Radſcho pſchißaham falſchnje, dyźli bych ßwětej na wocźi ſ wopluſkom khodźił."

W tehdyſchich lětach knježachu wſchelake ſakonje, wot kotrychž ßu někotrežkuli dźenßa wotſtronjene. Mjes tymi je tež tón wuſtaw, ſo ma do ważneje pſchißahi duchowny prědar rosprawu dawacž. Wón dyrbi roſeſtajecž, kak ßwjaty ſkutk pſchißaha je, a potom, kak ſatraſchny njeſkutk ßo ſ falſchnej pſchißahu hrěſchi.

Naſajtra mějeſche nětko tón ſaßakły twjerdula do měſta jěcž, dokelž bě pſchißažny dźeń. Naſajtra dyrbjeſche po tajkim jeho tón ßudniſki duchowny pſched ßebje wſacž, prjedy hacž bu pſchißahane. —

Spowjedny wótz jeho woßady bě ßebi wěſty, ſo tón ſkrucźeny khrobolak njeda ßo zuſemu prědarjej hnucž. Wón ßo do pſchißahi ſkhrobli, a ta budźe pſchecźiwo Bohu.

Podobne k wěrje, ſo temu ſkhroblichej najprjedy wutroba pukotaſche, dolelž wón hiſchcźe hewak wſchón ſkaženy njebě. Woßadny duchowny pak bě teje wězy dla njeměrny. Myßle honjachu jeho, ſo hiſchcźe dźenßa by k wonemu kublerjej wo wutrobu kłapał. Wón k Bohu ſdychujo dźěſche.

Wón rěcźeſche ſe ßwojim ſpowjednym ßynom, kaž bě jemu ſ ducha do ducha date, a proſcheſche ſ hłubokim hnucźom, ſo tola Boźe dla njeby do cźertowych koßydłow ſtupił. Ale wſchě próſtwy a napominanja wotſkakowachu wot teje twjerdeje duſche, kaž krjepjelki Božeho deſchcźa ſ łopjenow pjerſcha, kotrež ßu ſ jědojtej pomjedźu proſte.

Kubleř pſchi ßwojim woſta: „Bjes winy hrěſcha ßo na mnje. Kak dyrbjał tajkeje haniby pſched ßwětom noßycž, hdyž tola žaneje ſwinował njejßym? Wobſteju na tym, ſo budu pſchißahacž!"

Duſchepaſtyrja łojachu wutrobne ſtyſki. Wón pomyßli: „Dyrbi tón njeſbóžny cźłowjek na ſtary hrěch hiſchcźe nowy a žadławiſchi kopicž? Dyrbi dla ludźazych jaſykow ßo Boha wotrjez a do helſkich płomjenjow ſjěcž?"

S dobom ßo jemu w myßlach ſaßwětli, kaž njebjeſka pruha pſches mhłu. Wón ſtany, ßo k temu twjerduchej ſbliži, ſtyknjenej ruzy jemu na hłowu słoži, a wótſje ßo pocźa wótcźenasch modlicž.

A jako wón ſ roshnutym duchom a ſ nucźeřſkim hłoßom pomału prajeſche próſtwu po próſtwje, pſcheję ſnutſkowne rźenje tu ſaßakłu wutrobu. Hdyž bě tón modleř ſ nutrnym hamjenjom ſkóncził, tſchepjeły pſches tu prjedy tak želeſnu wutrobu rźachu a ßylſy ßo žórlachu ſ wocźow. S roſkacźom ßwojeje winy ßo wuſnawſchi wón tu bjesbóžnu pſchißahu puſchcźi, kotruž bě naſajtra pſchißahacž chzył. —

Schtó je w duchu tak ßlepy, ſo njeby tu widźał, kajku ma nutrny wótcźenasch njebjeſku móz?

(Skónczenje pſchichodnje.)

Selene w póſnej naſymje.

W novembrje 1892 ßo kuſk won wukhodźowacž dźěch, dokelž běſche jara rjenje. Ja ßo do wulkeho bliſko měſta leżazeho parka podach a ßo wulzy jara dźiwach, ſo běchu wulke trawniſchcźa hiſchcźe tajke rjane ſelene. Njebychu-li tam ſchtomy a kerki bjes liſcźa ſtałe, bych ßebi myßlicž mohł, ſo ßmy w rjanym lětnym cźaßu žiwi. A woprawdźe běſche to něſchto wurjadne, ſo běſche trawa hiſchcźe tajka ſelena, dokelž běchmy horzy lětni cźaß poměli, kotrehož dla bě tež ſahe naſyma k nam dóſchła. Kak pſchinźe, ſo tam trawa tak dołho ſelena woſta? Tola jenož teho dla, dokelž bě ßo woßebita próza nałožiła, dokelž bě ſahrodnik trawniſchcźo nimale kóždy dźeń pokrjepił. Wona wſchak běſche wulka próza była — ale próza běſche ßo derje ſapłacźiła — napohlad ſeleneje trawy w tym cźaßu wócźko woßebje wokſchewjeſche.

Njechamy ßebi ſ teho dobreje wucźby ſa naſche ſnutſkowne duchowne žiwjenje wſacž? Njemóžemy ßebje tež pſchi wſchitkich ßmudźazych ßłónczných pruhach, pſchi wſchej horzocźe ſrudoby, pſchi wſchitkich wichorach a njewjedrach cźerſtwych ſdźerźecž? My dyrbimy ßebi jenož na to myßlicž, ſo ßo ßwěru ſa naſchu wutrobu a naſche ſnutſkowne žiwjenje poſtaramy. Hdźe je woda namkacž k wobkrjepjenju, to ty wěſch, mój kſcheſcźijano. „Boźa ſtudniczka ma wody doſcž" (Pſ. 65, 10) a „pola tebje je to žiwe žórło" (Pſ. 36, 10), praji hižo pſalmiſta. O kak žórli ßo žiwa woda jaßnje a bohacźe ſ Božeho ßłowa. Kak wokſchewi wutrobu, kak poßylni ſnutſkowneho cźłowjeka, ſo ßo pſchezo bóle a bóle wobtwjerdźi, ſo žane horjo ſnutſkowne žiwjenje wußuſchicž a ſtwjerdźicž njemóže. Próza drje je, ßebi wſchědnje po tu wodu hicž a ſahrodku naſcheje wutroby wobkrjepicž. Ale wuſpěch je wjetſchi, hacž nałoženy cźaß a próza. „Cźi, kiž ſchcźěpjeni ßu w Knjeſowym domje, budźa w pſchitwarkach naſcheho Boha ßo ſaſelenicž. A hacž runje ßo ſeſtarja, dha wſchak budźa kcźěcž, płódni a cźerſtwi woſtanu." (Pſ. 92, 14. 15.)

Njedajcźe nam pſchi naſchim dobrym žiwjenju wuſtacž.

Wo Alfredźe Wulkim, kiž běſche ſ jendźelſkim kralom, ßo powjeda, ſo je ßo w bitwje, Danſkim podležawſchi, do wopuſchcźeneho hroda podał. Tam proſcheř wo hrodowe durje kłapaſche a wo ßmilny dar proſcheſche. Kralowa kralej ſjewi, ſo je tu jenož hiſchcźe jena pokrota khlěba a ſo je tež mało nadźije, ſo ßo po zyrobu wupóßłani mužojo ſ połnymi korbami domoj wrócźa. Ale kral dźeſche:

„Daj khudemu połojzu. Tón, kiž je ſ pjecž pokrotami a dwěmaj rybomaj 5000 ludźi naßycźił, Khryſtuß, Knjes njebjeßow a ſemje, móže tež ſbytknu połojzu ſa naß tak požohnowacž, ſo nam doßahnje a naß wſchitkich naßycźi, haj, ſo ßamo hiſchcźe něſchto ſbytkne woſtanje!"

Tak proſcheř ßwój dar doſta a ſbožowny woteńdźe. Bóh pak ßmilnoſež bohacźe ſapłacźi; pſchetož kralowi póßli ßo ſ bohatej zyrobu domoj wrócźichu a teho pobožnego krala wěra njebu ſahanibjena.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; ßoburedaktor: farař Gólcž w Budyſchinku. Cźiſchcž a nakład Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czisło 49.
3. dez.

Lětnik 3.
1893.

Sserbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

1. advent.

Mat. 21, 1—9: „Khwaleny budź tón, kiž pschińdźe w mjenje teho Knjesa.“

Nowe zyrkwine lěto dźerži ßwój nutskhód a ſ nim stara powjescź wo Božim hnadnym domapytanju w ßwojim lubym Ssynu. Kschescźijanska woßada pak saspěwa ßwoje najwjeßelische khěrlusche temu k czesczi, kiž ßo wróczi wschitke lěta, so by ji ßwoju móz a dobrotu wopokasał a psches nju ßwoje knjejstwo wupschestrjeł. Ji njemóže to stare nihdy sestaricz. Wona je pschezo ſ nowa hotowa, temu wulkemu Knjesej ſ nowym podaczom a ſ nowej ßwěrnosczu ßłužicz a wona kasa wschěm ßwojim stawam, teho Knjesa ſ nowym hołdowanjom a ſ nowym wjeßelom powitacz.

Tola ßwjate sczenje wo nutsczehnjenju na palmowych hałosach do Jerusalema rěczi khutnu rěcz. Wone dopomni na to, so je Jesuß něhdy podarmo k ßwojemu ludu pschischoł, so ßu czi Hosianna wołajo podarmo wěrili. A bojoscz je blisko, so tež dźenßa saßo jich wjele podarmo wěri a niczo njedostanje, kiž krala teje czesczé ßwjeczo a spěwajo wobdawaju. Móżesch ßo wjeßelicz na rjany adventski a hodowny czaß, na lubosne pschihotowanje na hody a na wscho ßwjeczenje a tola njeżohnowany wot lubeho hoscza wostacz. Chzesch-li jeho do ßebje horje wsacz k wobstajnemu wostaczu, dha daj ßebi wot czorneje pychi naschich wołtarjow poniżnoscz a pokutu prědowacz. Jeno to, schtož je junu wěczu luboscz dele czahnyło a dele wołało, móże tež dźenßa sboże dostacz, wěrypołnu, pokutnu wolu, poniżne a khutne żadanje sa najwyschschim kubłom. A tajke żadanje a stysknje je pschezo jeno tam, hdźež je pósnacze ßamßneje ßłaboscze a poniżnoscze; hdźež wjedźa, so ani nasche drohe pschedewsacze ani nasche njedokonjane skutki naß psched Bohom prawych czinicz njemóżeja. Hłódnych napjelni Bóh ſ kubłami, duchownje khudym ßłuscha njebjeske kralestwo.

A ſ pokutu njech ßo wobnowi wěra, żiwa dźakowna wěra, kotraż ßo wěscze dźerži bohateho Knjesa a jeho troschta. Wjele pschecżow mamy dźenßa na nowym lěcze nascheje zyrkwje na wutrobje, sa ßebje, sa zyły lud, sa zyły ßwět. Jeno prawa, mózna wěra ma prawo, wulke wězy wot teho Knjesa woczakacz. O, dajcze ßo nam jemu podacz ſ nowej wjeßełej wěru! Wulke wězy je wón hacz dotal w ßwojim kschescźijanstwje, w zyłym ßwěcze czinił. Wón budźe tež dale wulke a hischcze wjetsche czinicz; w tej wěrje chzemy wscho, schtož naß dźenßa tyschi a srudźi, na wutrobu położicz. Tež w nowym lěcze budźe wón powyscheny kral nascheje zyrkwje a naschich wutrobow. Żana schkoda njebudźe sa njeho pschewulka, żana wina pschecżežka, żana próstwa pschekhrobła, żana nadźija pschewyßoka. Schtożkuliž ßebi sa ßebje a sa druhich wuproßymy, wono je małe pornjo temu, schtož je Bóh tón Knjes hižo dawno psches Khrystußa na naß a na zyłym ßwěcze czinił. Kak by wón njechał ſ nim nam wschitko hnadnje dacz?

W tej wěrje dajcze ßo nam ſ nowa wobtwjerdźicz a ßo ſ woßadu, kotraż dźenßa ßwój Hosianna spěwa, sjednoczicz w tej starej ßwjedźeńskej adventskej próstwje: „Luby Knjeże Božo, sbudź naß, so bychmy hotowi byli, hdyž twój Ssyn pschińdźe, jeho ſ wjeßelom powitacz a ſ czistej wutrobu

tebi ßłužicź psches teho ßameho, twojeho lubeho Ssyna, Jesom Khrysta, nascheho Knjesa. Hamjeń.

Jesuß a cźłowjekoje.

IV.

Jesuß a khudźi.

3. Schto praji Boźe ßłowo wo khudobje?

Wot Boha teho Knjesa israelskemu ludej date sakonje běchu wot wscheho spoczatka tak skożene, so dyrbjesche wscha khudoba njemóżna bycź. Israel dyrbjesche ratarski lud wostacź. Kóżdej ßwójbje bě psches lóß wěsty dźěl kraja sa wobßedźenstwo pschipokasany. Hdyż dyrbjesche jena abo druha ßwójba ßwoje wobßedźenstwo w nusy, njedźiwajo na to, hacź by ju sawinowała abo niz, pschedacź, wona tola po 7 ßabatnych lětach, to rěka w 50. lěcźe, w lěcźe „spuschcźenja" saßo naßlědnikej prěnjeho wobßedźerja pschipadźe. Tak też w sakonju cźitamy, so w Israelu żanych proscherjow bycź njeßmědźesche.

Ale prěni wotpohlad Boźi bu psches hrěch sahubjeny. Hižo w 5. knihach Mójsaßowych (15, 11) cźitamy: „Wy budźecźe kóżdy cźaß khudych měcź w kraju." Jehovah dźě dyrbjesche wot njeho wotpadazy lud husto jeho bjesbóżnoscźe dla se ßuchotu, abo se skoczkami, jim jako cźwilu póßłanymi, pokhostacź, s cźehoż khudoba nasta.

Khudoba ßo pschezo jako nusa wobhladuje. Khudźi ßo, każ drusy hubjeni, luboscźi ßwojich ßobucźłowjekow pscheporucźuja. Ssmilny Bóh, tón Bóh, kiż wschitko horjo wotwobrocźi, je wschudźom tym najbliźschi, kotsiż ßu w hubjenstwje. Tak klincza psches zyły stary testament ßłowa każ te: „Wón njesapomni wołanje hubjenych. Wón wußłyschi jich a njesapomni jich hubjenstwa. Wón budźe khudeho wumóz, kiż ßo k njemu woła." Teho dla, „schtóż ßo na khudym ßmili, cźescźi Boha". Woni steja pod jeho woßebitym pschikrycźom. Pschezo ßo saßo s cźeźkim khostanjom tym hrosy, kotsiż khudych sazpiwaju, podcźischcźuja, jebaja, — kiż ßwoju móz k temu nałożuja, khudeho franicź.

Hrożazy wothłóß maja tele ßłowa w liscźe Jakubowym, kiż hněw s njebjeß dele żada na nahrabnych a njeprawych knjeźich a shromadnje na wschitkich tych bohatych, kiż pschi ßwojej nahrabnoscźi ßwojeho khudeho bratra sazpiwaju.

Po tajkim ßo khudoba wschudźom nusa mjenuje. Tak spěwa pobożny Salomo (Pschißł. Sal. 30, 8): „Khudoby a bohastwa mi njedaj, wobradź mi pak moju nschědnu potrěbnoscź."

Nihdźe nießłyschimy, so je cźłowjek stroweje pobożnoscźe Boha wo khudobu proßył. A by-li to cźinił, by to pobożnje njebyło. To wschak je wěrno, so niz hakle w kscheścźijanskim cźaßu, ale też hižo mjes póhanami tajkich nadeńdźesch, kotsiż, ßo dobrowólnje wscheho seńskeho kubła wsdawschi, jako proscherjo po kraju cźahachu. Haj, mnischa a klóschtrske knjeźny myßlachu ßebi, so ßo jako woßebje pobożni wusnamjenja, hdyż ßlubjenje khudoby wotpołoża. Ale woni tola wjedźachu, so je sa nich derje starane a so hacź do kónza źiwjenja nusy njesměja. Ja njecham wo tym rěcźecź, so ßebi w wjele klóschtrach hižo bórsy po jich sałożenju dachu jara derje bycź.

Doscź je, hdyż my Boha proßymy: „Wumoź naß wot teho słeho!" a „njewjedź naß do spytowanja!" so ßebi pschi tym też na khudobu myßlimy. „Njedaj mi khudoby!" tak my wschitzy proßymy. Nawopak pak ßu w naschim cźaßu „żadni tajzy", kiż s tamnym pobożnym proscha: „Bohastwa mi njedaj!" Njeliczomni ludźo we wschitkich cźaßach a we wschitkich krajach běchu stajnje na dźiwjej hońtwje po bohastwje, każ by w nim wscho sboże wotpoczowało. A żenje ta hońtwa dźiwischa njebě hacź dźenßnischi dźeń. A każ by s tym doscź njebyło, budźe to żadanje po wobohacźenju sa krótki cźaß hischcźe powjetschene psches loteriju, wot stata pschiswolenu. Tak bu loterija k lěpschemu podtłócźenja schklovinstwa sarjadowana; po 8 milijonow ßo loßy wudachu a najwjetschi dobytk běsche 600,000 hriwnow. To dyrbjał ßo cźłowjek ßmjecź, hdyż jemu njeby bóle na płakanje schło, so chzedźa na to waschnje jeneho cźerta psches druheho won honicź.

Wschitzy sdobni duchojo żenje njejßu wulku ważnoscź na bohastwo kładli. Mało rosoma je jenoż trjeba, so by cźłowjek póśnał, so je wjele wyschschich kubłow — ßamo wjele wyschschich seńskich kubłow — hacź bohastwo. Jako běsche Luther dawno ßlubjenja a druhe njerosomne wězy mnichowstwa każ wot molow sezranu drastu wot ßo cźißnył, wón tola wo bohastwo njerodźesche, runjeź by jo na lohke waschnje dostacź mohł. S darniwej ruku słoto rosdawasche, kotreź jemu fěrschtojo darichu. W ßwojich blidowych rěcźach wón junkrócź praji: „Bohastwo je najmjeńscha wěz na semi a najmjeńschi dar, kotryż móże Bóh żanemu cźłowjekej dacź. Schto je pornjo ßłowu Boźemu? Haj, schto je pornjo cźělnym daram, jako rjanoscźi, strowoscźi a pornjo duchownym daram, jako rosomej, wumjekstwu, mudroscźi?" Tak wupraji ßo pschecźiwo bohastwu; na druhim městnje wschak wón bohastwo wulki dar Boźi mjenuje, jeli so ßo prawje nałożuje.

To pak je runje najcźeźscha wěz. Hdyż pobożny Boha proßy: „Khudoby a bohastwa mi njedaj!" — wón strachotu póśnaje, kotraź w jenym abo druhim leźi. Hacź runje ßebi khudoba a bohastwo něschto napschecźiwne wosnamjenitej, wonej tola k podobnym spytowanjam wabitej. Bohaty ßo lohko do teho salubuje, schtoź ma, khudy do teho, schtoź nima, schtoź pak by jara rad měł. Bohaty bywa pschi ßwojim bohastwje lohko symny pschecźiwo Bohu, symny a hordy pschecźiwo ßwojim ßobucźłowjekam. Khudy pak je spytowany, so by dwělował na luboscźi Boźej a jeho mudrym a dobrym wodźenju a so by hidźił ßwojeho bliźscheho, kiż ma ßo lěpje hacź wón. Ja wschak ßebi myßlu, so w nowym ßlubje nichtó proßycź njedyrbjał: „Njedaj mi, Boźo, bohastwa!" Na żane waschnje pak proßycź nießměł: „Daj mi bohastwo." Tak praji psalmista: „Pschipanje-li wam bohastwo, dha wutrobu k temu njepschikładźcźe."

To pak naß wjedźe k temu, schtoź evangelijon wo tym wucźi. Wobhladajmy ßebi, kak Jesuß k khudobje a k khudym steji.

(Pokracźowanje.)

S knižkow „**Nowe Trójniki**" na pruhu wotcźischcźane, kotreź ßu w wudawarni „Sserbskich Nowin" po 30 np. dostacź.

Sswjaty wótcźenasch.

2.

Sswjate pißmo nam khwali, kak pěknje a lubosnje je, hdyż bratsja ßo mjes ßobu snjeßu a lubuja. Ale bratsja ßu hižo w sastarsku wschelazy byli. Njeje Kain bratrej Abelej źiwjenje wsał? Njeje Jakub bratra Esaua sjebał a sludał? Njejßu dźewjecźo bratsja ßwojeho bratra Josefa do zusby pschedali, jako někajke skocźo?

Każ je něhdźeźkuli w sastarsku było, tak je hischcźe tu a tam dźenßnischi dźeń, niz jeno pola źidow a póhanow, ale też woßrjedźa kscheścźijanskich ßwójbow. To je s wulkej hanibu sa naß, kiż ßmy kscheścźijenjo.

W Rulowach běschtaj psched połsta lětami bratraj, Jakub tón starschi a Jurij tón młódschi. Hacź runje njeběschtaj po jenym duchu, dokelź bě Jakub kruteho waschnja a Jurij milischi cźłowjek, snjeßeschtaj ßo a běschtaj ßebi dobraj, doniż běschtaj nan a macź źiwaj. Ale każ ßo to s njerědka stawa, sebra ßo mjes nimaj njeměr a hněw, hdyż běschtaj starschej na Boźej prawdźe, wěso ßwětneho mamona dla? Njech też bě testament postajił, kelko żanemu budźe, měnjeschtaj kóżdy, so je bratr lěpschi dźěł dostał.

Duż poczachu ßo mjes nimaj hrosne ßłowiska a bórsy na to słobiwe swady. Tón milischi Jurij drje budźische rad ßo sjednał, ale tón krucźischi Jakub sawosta sjědmjeny bork. Wulka hłubina nadrě ßo mjes nimaj. Starscheju kubleschko wosta starschemu Jakubej, mjes tym, so Jurij pjenjeźnu wupłatu dosta.

Wschudźe ßo schcźuwarjo nańdu, kotsiż ßo djaßowszy wjeßela, hdyż helske mucźeńki mucźa. Tak bě też tu. Jeni do Jakuba schkarachu, drusy naschtykowachu Jurja, jeni każ drusy bratra na bratra słobneho cźinjo.

Tola běchu też pobożni ludźo w tej wßy, kotrymź bě tajkeje hruboty hrosno. Cźi chzychu jednacź a rěcźachu woběmaj stronomaj k dobremu. A byrnje Jurij rad ruku k sjednanju skicźił, Jakub borkasche wospjet.

Sswoje pjenjesy dostawschi, woźeni ßo Jurij we wßy na pěknu źiwnoscź, s cźimź ßebi lubu a duschnu mandźelsku doby. Jakub pak njepschińdźe na jeho kwaß. Jako ßebi potom bórsy też mandźelsku wubra, njepóßła braschku, Jurja se żonu na kwaß proßycź.

Tym pěknischim ßußodam běsche to wohidny njecźink, cźehoż dla khětro na Jakuba hrimachu. Tola bě płomjeschko nadźije hischcźe, so budźe po něcźim jaßnische wjedro, dokelź běschtej cźi młodej mandźelszy pschezo dobrej towarschzy byłej. A lubosne ßłowicźka pěkneje młodeje żónki wjedźa wschelaku roskoru po něcźim shładkowacź. Ale też jeju wschě lubosne wabjenja wostachu bohużel njepłódne.

Duchowny teje woßady hladasche ſ bolazej duschu na tajki njeczink. Wón bě hižo czasto ſ wuſtojnym ßkowom k jednocźe radźił, ale dyrbjesche ſrudźeny ſhonicź, ſo podarmo do worzla dypa.

Duzy kemschi a wotemsche hladaschtaj kóždy, ſo by ßo jedyn druheho na pucźu ſminył. Hotujo kschczisna, njeběsche žadyn druhemu ſ kmótrom. Hdźežkuli na pschewodach běschtaj, khodźeschtaj ſdalenaj wot ßo.

Jeju pěknymaj žonomaj běsche to wutrobnje žel. Schto měri te potajne ßylſy, kotrež tej wbohej dla teje hroſnoty do ßebje ßrěbaschtej? Njebě dha žana rada a móžnota nihdźe, tej ſpjerawej wutrobje ſdobricź a pschecźiwnej ruzy na jene ſložicź? Dyrbi czaß žiwjenja tracź, schtož je pſched ßwětom tak haniba a pſched Bohom tak žakostny hrěch? —

Bóh da Jurjej hłuboko ſkhoricź. Stary knjes duchowny, pschiſchedſchi ſa khorym hladacź, ßo w ßwojich pobožnych ßłowach też teho worakaweho njeducha dótkny, kiž ßwójbomaj bratrow hromadźe njeda.

„Haj, czeſczeny knježe“, ſanjeße Jurij, „mi czeža na duſchi leži, ſo mohł ßnadź wotßal wołany bycź a dyrbjał bjes ſjednanja ſemrěcź. Ale schto ßebi chzu? Ja wſchak też njejßym na tej wohidnej pschekorje bjes winy. Dawno hižo ßym teho ßo wutrobnje kał, a ſpytował ßym też wſchelako ſłobneho ducha mjes namaj ſdußycź. Wſcho pak je podarmo było. Jakub njepuſchczi ſłobow pschecźiwo mi. Bóh chzył jemu wutrobu ſmilicź.“

Na tole wuſnacźe dźeſche tón duchowny lubje: „S Božej pomozu ſpytam ja hiſchcźe dźenßa, hacź ßo mi radźi, wutrobu k wutrobje ſložicź!“ — Wón po tajkim runy pucź k Jakubej dźěſche, duzy ſdychujo k Bohu, ſo by jemu te jednarſke ßłowa žohnował. Do domu ſtupiwſchi Jakuba proſchesche, ſo by ſ nim na najſtwje horjeka ßłowczko poręczecź mohł, hdźež jeju nichtó njeby ſatorhnył. Hdyž běſchtaj ßamaj, ſhoni tón horliwy jednar, ſo wſchitko do wětra rěczi. S hłuboka ſdychujo dźeſche wón na poßles: „Hdyž po tajkim žana pschirada njeje, dha hiſchcźe jenicźko wo jene proſchu. Jurij je khory, haj ßnano ßmjercźkhory. Temu ßo tola nochzecźe ſaprěcź, ſo mnu ßo ſa njeho modlicź. Spěwajmoj wótſje w hromadźe wótczenaſch ſ ducha, ſo by jemu miły Bóh pomhał!“

S najhłubſcheje wutroby ſaſpěwa duchowny. Jakub ſpěwaſche ßobu, dokelž ßo w nim pohnuwacź pocźa. Ale wón ſpěſchniſcho ſpěwaſche, dyžli tón nutrny modleř, kiž połnu wahu kładźeſche na kóžde ßłowo. Jako bě ſchtwórteje próſtwy poßleni ſynk, a Jakub hižo na pocźatk pjateje pſchiſchoł, duchowny ſmjelkny, cźicho pſchi ßebi dale ßo modlo.

Jakub pak doſpěwa wótſje: „Wodaj nam naſche winy, jako my wodawamy naſchim winikam!“ Pytnywſchi, kajke ßłowa ßamotnje praji a ſchto wone na ßebi maja, wón ſtróženej wocźi wuwali.

S nowa ſběhnywſchi hłoßa nětko duchowny ſcheſtu a ßedmu próſtwu ſ nim doſpěwa.

A jako ßo modlitwa ſkónczi, wón ßwěcźatej wocźi na Jakuba ſtaji. Hlejcźe, tón bě wſchón do wocźow ſblědnył. Božj porſt běſche ßo jeho wutroby dótknył pſchi tamnych ßłowach: Wodaj mi, Božo, mój hrěch, jako ja też wodawam! Zyliczku khwilu wón mjelczaty woſta, hladajo na ſemju. Potom ſaſběhny ſ hłoßom: „Knježe, horzo waß proſchu, wjedźcźe mje k bratrej a położcźe jeho ruku do mojeje ruki a žohnujcźe naju!“

Njebě to wulkotny dźiw, wótczenaſchowy ßwjatoſtny dźiw? —

Pſchiſtajicź móžemy ſ kónza: S Božej pomozu wotkhori Jurij ſa krótki czaß. Ta hojiwa radoſcź, ſo ma ta pschekorna wohida kónz, bě ſa njeho najlěpſchi lěk. A jako bě ſaßo na nohomaj mózny, njedźelu na ranje ſchtyri woßoby towarſchnje k Božemu blidu dźěchu: ſ Jurijez woběmaj Jakubez wobej, we wutrobach wſchitzy pokuty połni, kaž ßo Bohu lubi.

3.

Tej poßlednjej powjeſczi dźeržitej pokas, kak ſbóžny wuſpěch je ßwjaty wótczenaſch měł, hdźež je tam duchownſka pſchipomoz była. Trjeba pak njeje, a druhdy też njeje móžno, ſo duchownſku woßobu pſchipódla mamy. Knjeſowa modlitwa pſchezo pomha, jeno ſo je prawa duchowna wutroba pſchitomna. Wo tym pohlejmy nětko też na jedyn dopokas.

Dwaj ßußodaj buraj běſchtaj do pschekory ſjěkaj. Mała běſche pſchiczina ſa ſwadu. Ale tón duch ſ hele njeſaſta do teju wuhliczkow duchacź, a tak ßo rospali kažazy woheń. Taj hewak tak roſomnaj mužej mějeſchtaj ſkrucźeny dubowy tył. Prawu mějeſche ßwoju wěz tón a też tamny, a prawowacź chzyſchtaj, byrnje k ßwojej ſchkodźe. Dobri ßußodźa jednachu k měrej, dla ſłobow, khóſtow a haniby.

Žadyn pak ſ wobeju wadźakow njezofny kroczakki. „Skorźene budźe“, na tymle woſtaſchtaj, „njech je tón prozeß dołhi a drohi“. Pſchezo ſaßo radźachu ßußodźa k měru a wabjachu k dobremu. Ale jich pſchecźelne wabjenja a próſtwy padachu na ſkalne huno.

Na ſaßakku ſkórźbu jěźeſchtej ßo błudnjenej hłowje. Prjedy pak, hacź ßo ta jědojta naležnoſcź prawawucźenym do ſkórźby poda, mějeſche kralowſki ſměrz teju pſchekornikow pſched ßebje žadacź. Tón dyrbjeſche po móžnoſczi wſchitke czernjojte wězy na jednarſkim ßudniſtwje ſrunacź. Tajki bě to pſchikas w kraju. Na jednarſki ßud, hdyž chzyſche kralowſki ſměrz teju ſchepjerzow ſjednacź, ſkaſachu też pobožneho wjeßneho pſchedſtojnika. Tón mějeſche na ßudźe pſchißyda bycź, ſo by po ßwojim wjedźenju wo wſchitkim rosprawu dawał. Se ßylſojtej wutrobu pak widźeſche tudy, ſo najlěpſche jednarſke rěcźe wotlětowachu, jako wot ſkalneju ſcźěnow. Duzy ſaß domoj cźujeſche w ßebi cźwilu a ſtyſk. Wón praſcheſche ßameho ßebje: Schto to budźe? Kak ſechzetej ſ modlitwu hotowacź ßywy a žně? Kak ßo to k blidu a wot blida modlicź? Kak dźěcźom a czeledźi dobreho pſchikłada dawacź? Kak ſe ſłobnej wutrobu k ſpowjedźi khodźicź? Kajka to njeſbóžna běda też ſa zyku wjeß! Pomhaj mi, Božo, te hroſne płomjenja ſhaſchecź! Pokaž mi k temu najlěpſchi pucź!

A jeho horjaza próſtwa njeje ßo próſna ſ njebjeß wrócźiła. Jemu ſeſkhadźa myßł, wſchitkich tych dobrych ßußodow ſe wßy hromadźe wſacź, a wobeju wadźakow ßam ſe ßwojim ertom do wěnka proßycź. Potom chzyſche ſe wſchitkich pomozu božemje hiſchcźe tu poßlenje jednanje ſpytacź. Kaž bě to do myßlow wſate, tak ßo też ſta.

Jako běchu ßo ſ wjecźora ſeſchli, a ßedźachu ſa dołhim blidom, pocźa wón: „Pſchecźeljo witani, ßußodźa lubi! Na kajki wulki a ważny ſaměr tu w hromadźe ßmy, wſchitzy wěſcźe. Naſchi wótzojo ßu dobre a cźežke ſkutki wſchě ſ modlenjom ſapocźinali. Haj ßu do wſcheho pocźatka nutrny wótczenaſch ſpěwali, a to ſhromadnje wótſje kaž ſ jeneho erta. To je nam ßwjaty pſchikład. Duž ßo też dźenßa jow po jich pobožnym ſnamjenju ſtań!“

Stykнywſchi ruzy a ſkhilimſchi hłowu wón pobožnje Knjeſowu modlitwu pocźa. To wſchitkich pſchitomnych we wutrobach ſaja. Wſchitzy ſpěwachu nutrnje ſ nim, a też taj ſwadnikaj ßobu.

Hdyž bě hamjeń doklinczał, ſběhny tón roshnuty ſchědźiwz wobliczo. S włóžnymaj wocźomaj hladny wón na teju mužow a dźeſche ſ wutrobnym hłoßom: „Najlubſchej bratraj, kak wamaj je? Chzetaj pſchezo hiſchcźe ſe ßobu ſkorźicź?“

Wó jſtwje bě wſchitko tak cźicho, ſo běſche nimale ßłyſchecź, kak wutroby w nutrinach bija. Wſchěch wocźi ſtejachu na njeju proſte. Duch teje modlitwy bě jeju pſchejał, a móz Božeho ßłowa bě twjerdej wutrobje mjehkej ſcźiniła. S wobeju hubow wuńdźe kaž na jene hrono: „Njedaj to Bóh!“ Na to ßebi ruku ſa ruku dawſchi kaž bratraj, w božemje dźěſchtaj w pobožnym měrje. —

Tak nadobnje běſche tudy njebjeſki Wóczez nutrny wótczenaſch požohnował! Wón požohnuj też naſche próſtwy!

Advent.

Hłóß: Nětk dobru nóz ja dawam.

Nětk wrota powyſchujcźe:
Tón Knjes nětk bliſko je!
A durje wotewrjujcźe
Nětk k waſchej wutrobje!
Na pucź jom' ſcźelcźe palmy,
Hdyž wón ßam pſchicźehnje!
Spěwajcźe rjane pſalmy,
Hdyž wón k nam ſ hnadu dźe!

„Schtó je?“ ßo kóždy praſcha,
„Schtó tutón ryczeř je?“
Joh' witaj naſcha duſcha!
Do tebje czahnycź chze.
Wón rěka kral wſchej' czeſcźe,
Wón je naſch wumožnik.
Duž wutrobu jom' njeſcźe!
Wón je naſch pomoznik.

K nam witaj, wumožniko!
K nam witaj, Jesuso!
Cźi ſ wutrobu dam wſchitko,
Hacź runje mało jo;
Chzu tebje hoſpodowacź,
Ty luby hóſcź mi ſy,
Hacź budźeſch mje ſam ſkhowacź
Do ſwojej' domiſny!

Mi podaj brěmjo twoje
A też twój cźeźki kſchiź!
Ja woſmu jo ſa ſwoje,
Mje ſ kſchižom ſwjeſelisch,
Je cźeźki ſa mnje noſycź,
Ja rad jón noſycź chzu;
Hdyź budu tebje proſycź,
Mje troſchtuj ſ pomozu!

Hdyź ty na twojim pucźu
K nam ſ troſchtom ſaſtupiſch,
Ja ſ wutrobu ſo nucźu,
Mje ſłaboh' poſylniſch;
Ja nadźiju mam k tebi,
Dokelź mje lubujeſch;
Schtoź wupro ſchu ja ſebi,
Mi ſ hnady wudźěleſch.

O Jeſu, ſchtóź kſchiź noſy
We wěrje ſcźerpliwje
A ſ wutrobu cźe proſy,
Je połny nadźije,
So ſy jom' pſchihotował
Dom we tej wěcźnoſcźi
A ſebi jeho ſkhował
Sa ſwój raj njebjeſki.

Pſches ſakramentaj, ſłowo
K nam dale pſchiſtupiſch;
Pſches hnadu, luboſcź ſ nowoh'
Sso ſaſo pſchibliźiſch,
Hacź junu ſaſo pſchiňdźeſch
We wulkej kraſnoſcźi,
Hdźeź twojich fromnych wjedźeſch
K tej wěcźnej ſbóźnoſcźi.

E. H.

Adventſki wobras.

Duź ſteji tu nětko ſaſo tón muź w draſcźe wot kamelſkich włoſow. Po nim njeje źadyn wjazy bje wſchěmi cźłowſkimi dźěcźimi pſchiſchoł, kiź by wjetſchi był, hacź Jan tón kſchcźenik. To njeje źadyn ſnadniſchi wo nim prajił, hacź tón, kotremuź wón doſtojny był njeje jeho cźrije njeſcź abo cźrijowe rjemjenje roswjaſacź. Po Knjeſowym ſłowje je wón też wjazy hacź profeta. Jeho profetiſka poſtawa, wjazy hacź hłowu dlěźſcha kaź wſchitzy druſy, też do nětcźiſcheho cźaſa doſaha, jako mózne ſwědcźenje, ſo tón Knjes pſchiňdźe a ſo ma ſo jemu pucź pſchihotowacź; — to běſche Janowy hłóſ, Janowa wucźba. —

Ma Jan naſlěďnikow? Też w kſcheſcźijanſtwje ſu dyſ a dyſ profetojo wuſtupili, kotſiź ſ poſběhnjenymaj rukomaj a ſ mózznymi ſłowami na teho Knjeſa pokaſowachu. A też dźenſa bjes tajkich hłoſow njejſmy, kotreź ſwědcźa: „Wón je ſrjedźa bjes wami, kotrehoź wy njeſnajecźe, wy wboſy bratſja bjes wěry; wo kotrymź niczo njewěſcźe pſchi wſchej waſchej mudroſcźi.“

Hdźeź ſo evangelion prědźuje po wſchěm ſwěcźe, ſo też hłóſ prědarja w puſcźinje poſběhnje: „Pſchihotujcźe pucź temu Knjeſej!“

Wone pak ſu też druhe poſtawy, kiź lěto wot lěta Janowe prědowanje do ſwěta trubja: němi prědarjo, kotrychź wſchudźom póſnaja ſa prjedyběźerjow teho Knjeſa, kiź luboſcźiwje, roſomnje, khutnje a wěſcźe roſjaſnjuja: „Wón je ſrjedźa bjes waſ ſtupił!“ Njeſnajecźe wy tele adventſke poſtawy? Wjele drje jich je, kiź maja ſ nimi ſwój źort. Ale w ludu hiſchcźe pſchezo ſwoju nahladnoſcź maja a też wjele wulkich a woſebnych ludźi na nje poſłucha, kaź też kral Herodaſch Jana rad ſłyſcheſche a běſche jemu we wjele kruchach poſłuſchny.

Ssrjedźa wo wſy zyrkej ſteji, kaź pata, kotraź chze druhe twarjenja pod ſwoje kſchidła ſhromadźicź. W měſtach wſchak dyrbi zyrkej huſto pſched druhimi twarjenjemi a hrodami do ſady ſtupicź. Hdyź wěźa kaź poſběhnjena ruka k njebju pokaſuje, w bliſkoſcźi fabrikſki wuheň ſteji, kiź ſo móznje do wyſokoſcźe ſběha — haj hacź „k njebjeſam ſo my ſběhamy w naſchej tórnoſcźi“, tak praji romſki baſnjeř — a kur ſ njeho horje ſtupa. Ale je to kur Abeloweho wopora, na kotryź tón Knjes hnadnje pohlada — abo je ſnadź kur Kainowy? Kak nekotry njewinowaty bratr ſo podtłóczuje a podteptuje we wojowanju wo bycźe? Kaź nekotra khuda duſcha ſo nje ſmilnje do ſmjercźe honi w honjenju ſa tym, ſchtoź dźěcźi naſcheho cźaſa ſboźe mjenuja — te milijardy a milijony a tawſynty. To pſchezo rěka: ja ſym wulki a ty ſy maly! ja ſym bohaty a ty ſy khudy! Ja trjebam jenoź porucźicź a wěm, ſo dyrbiſch pſchińcź!

Ale zyrkej tu tola hiſchcźe ſteji, ſnano cźeſcźedoſtojna pſches jejnu ſtarobu, ſnano cźeſcźedoſtojniſcha jako ſkutkowaze wuſnacźe ſtareje wěry, hdyź ſu ju dźěcźi nětcźiſcheho cźaſa natwarili abo w luboſcźi ponowili a wupyſchili. Schto praji ſtara abo nowa zyrkej? Schto praji ludźom, kotſiź pod wſchědnej cźeźu pokhileni nimo du abo honjeni wot nětcźiſcheho źadanja ſa ſboźom a ſa źadoſcźemi, kotreź pſchezo nowe wupłodźa? Cźi ludźo, kiź do Boźeho domu, do zyrkwje, pſchiňdu, hnady bohate evangelion ſłyſcha, hdyź na prědowanje pokuty poſłuchaja, ale też cźi ludźo, kiź ſu wonkach a wonkach woſtanu, Janowe prědowanje pokuty ſłyſcha: „Pſchihotujcźe pucź temu Knjeſej! Schtó je wam prajił, ſo budźecźe pſchichodnemu hněwu cźeknycź?“ — Źana nowa wucźba a mudre wotmyſlenje naſ pſched tym ſakhowacź njemóźe.

Wona je runoſcź ſa wſchitkich, to je runoſcź pſched ſudom teho, pſched kotrymź źadyn prawy njeje a niz jedyn a ſaſo je runoſcź pſched hnadnym trónom, kotryź ſtajeny je w tym, wo kotrymź Jan ſwědcźeſche. Teho dla leźa zyrkwine ſakoźki tak hłuboko, teho dla ſběha ſo wěźa tak wyſoko, teho dla ſwonja ſwony tak wótſje, teho dla klincźa byrgle tak połnje. Dźěcźi wſchitkich cźaſow, też naſcheho cźaſa dyrbja jo ſłyſchecź, ſo hłóſ prědarja w puſcźinje hiſchcźe njeje wuklincźał.

Wſchitke ſtawy woſady, kiź ſu twjerdſcho abo mjenje twjerdźe ſ njej ſwjaſane, kſcheſcźijenjo a źidźi a póhanjo dyrbja ſhonicź, ſo ſo tón hłóſ hiſchcźe ſłyſchecź dawa. Wona je hiſchcźe woſada na ſemi, kiź je na hnadu a wěrnoſcź ſakoźena; ſwjatoſcź je pycha jeje twarjenja pſchecźiwo wſchitkim mozowanjam njeprawdy. Hacź runje je luboſcź w wjele ludźoch wuſtudnyła, ſo tola źiwe ſtawy běźa, ſo bychu ſpokojnoſcź a měr namakali a ſ tym, ſ cźimź ſu źohnowani, dobrotu cźinili a ſobu dźělili. Też w advencźe tuteho lěta je tu hiſchcźe lud teho Knjeſa, kiź ſo pſched nim ſhibuje a horje hlada ſ tej prośtwu: „Puſchcź ſo na naſ dele, Ducho, kiź naſ ſ wohenjom kſchcźijeſch.“ Njewidźiſch jich cźahnycź k Boźemu domej? Njeſłyſchiſch prědowanje ſwonow? Njejimaja tebje rjane ſynki, hdyź nimo zyrkwje dźeſch a njeſłyſchiſch kraſne ſpěwanje ſ móznym ſynkom byrglow; woni hiſchcźe ſpěwaja:

„Wón pſchiňdźe k ſwětnom' ſudu
Tych njepokutnych dla,
Se źohnowanjom k ludu,
Kiź jeho ducha ma.“

Tam a jow běſche waſchnje (a je ſnano hiſchcźe), ſo wjecźor ſ wěźe dele duchowny khěrluſch piſkachu. Nekotry ſtejo woſtanje. Nekotry ſpěwa ſam ſa ſo dawno ſabyty khěrluſch ſobu; nan ſo praſcha ſwojeho ſyna, kotrehoź ſa ruku wjedźe: „Snajeſch tón khěrluſch, mój ſyno?“ „Haj, tón ja ſnaju“, wotmolwi hólcźeź a ſpěwa:

„Kak powitam ja tebje,
Mój Jeſu, najlubſchi!
Kak ſapomnju ja ſebje,
Cźe dźerźu w wutrobje!
Mój Jeſu, ſwěcź mi ſ hnadu,
So ja cźe lubo mam:
Mój Jeſu, daj mi radu,
So tebi khwalbu dam!

E. H.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, ſarał w Krjebi; ſoburedaktor: ſarał Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a nakład Sſmolerjeź knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czisło 50.
10. dez

Lětnik 3.
1893

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju so kóždu sobotu w Smolerjez knihiczischczetni w Budyschinje a su tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedplatu 40 np.

2. advent.

Luk. 21, 25—36: wo poslednim dnju.

Nasch Luther we tym samym w wukładowanju nascheho swjateho sczenja tak pische: Mózesch poslednji dzeń drje mjenowacz dzeń satamanstwa a wumóženja, dzeń srudoby a wjesela, dzeń hele a njebjeskeho kralestwa. Kaž tón Knjes Mat. 24, 30 praji: Potom budza skiwlicz wschitke schlachty na semi. Pschi tym njechamy, daj to Bóh, pschitomni bycz, ale wschitzy czi, kiž nětk khroble evangelij pschescziehaju a wschu tyschnoscz a wscho njesboże naczinja, dyrbja tehdy to wotpokuczicz. My pak, kiž dyrbimy so nětk psched nimi (psched pschesczieharjemi evangelija) pokorjecz, płakacz a so srudzicz, budzemy so potom smjecz a widzecz, so woni s czertom do helskeje hłubiny panu. Duž, byrnjez so stworjenje pscheměni, słónzo a měsaz woczornitej a so saczmitej: njestróżcze so, njekhowajcze so do kuczikow, hdyž so to sapocznje, ale hladajcze horje a posběhńcze swoje hłowy a njedajcze so traschicz; spomńcze, so chzecze mje tajkeho měcz. Pschetož hdyž dyrbju waš wumóz, dha dyrbju so najprjedy na tych dacz, kiž waš jatych dzerža. Runje jako by ty w hrodowej wězi jaty ležał, a by słyschał, kak do njeho tšeleja a jón nadběhuja, dha njeby so tajkeho tšelenja a tajkeho nadběhowanja bojał, ale by so wjele skerje teho wjeselił, hdy by wjedzał, so so to k twojemu wumoženju stanje. Duž so sadzerżcze tez pschecziwo tutemu dnjej tak; njedajcze so nastróżecz, so so swět tak swinje a shibuje; tónle prut njeje sa waš, ale sa tych, na kotrychž scze skoržili. Teho dla wobhladajcze tajki pschichod sa pschichod wascheho wumoženja. Pschetož ja njepschińdu teho dla, so bych waš do hele czisznycz chzył, ale so bych wam pomhał se sleho, khoreho a skaženeho swěta a waš dzělił wot czerta a jeho wotroczkow a waš sadził bjes jandzelow, hdzez njedyrbicze czerpicz, ale dyrbicze we wěcznej krasnosczi žiwi bycz.

Sa tajki troscht słuži tez to rjane pschirunanje se schtomami. W nalěczu, praji wón, hdyž dyrbi nětk syma pschestacz a zyła semja so wobnowicz, hdyž dyrbi czopłota pschińcz a nahe schtomy wubiwacz a so selenicz, dha praj mi, kak so to sapocznje? Njej'wěrno, schtomy najprjedy mjeshu dostanu a potom liscziczki, a kóždy tehdy praji: syma je nimo a nětk pschińdze rjane lěczo. Tutemu pschirunanju dajcze waschemu doktorej bycz a schtomam na polu waschim roswuczerskim kniham, so nawuknjecze, kak macze czakacz na podobny dzeń. Pschetož runje kaž lěczo pschińdze, hdyž mjesha do schtomow stupi a wone liscze dostanu, tak tez, hdyž budze semja tschepotacz a słónzo a měsaz so saczmicz, njestróżcze so tehdy, kaž so njestróżicze, hdyž młode liscze na schtomach wubiwa a nalěczo pschipowjeda. Pschetož tajke zejchi dyrbja wam bycz, kaž mjesha a liscze na schtomach, so dyrbicze na wěczne lěczo s wjeselom czakacz. Pschetož tole hubjene žiwjenje na semi je kaž ska, njeplódna syma, hdzez wscho wuskhnje a so skasy. S njej dyrbi tehdy kónz bycz a sa njej rjane, wěczne lěczo pschińcz, mjenujzy Boże kralestwo, kotrez dyrbi czertowske kralestwo wutupicz, kotrehož dla scze telko na semi czerpicz dyrbjeli. Pschetož wy scze žiwi bjes bjesbóžnymi, słymi, falschnymi, nahrabnymi ludzimi, kiž evangelij hanja a sanicžuja a

chzedźa lute njesboże naczinicź. To dyrbicźe widźecź a ßłyschecź a wschědnje srudnische wocźakacź. Wot wscheho teho chzu ja waß se ßwojim pschichodom wumóz, so njetrjebacźe wjazy tajku ßamopaschnoscź widźecź.

Załoßny budźe tu napohlad, hdyž njebjo a semja ßo sapocźnjetej tak hibacź a hnuwacź a my w jenym wokomiknjenju ßo minjemy a wumrjemy. Ale kscheścźijan njedyrbi na napohlad kedźbowacź, ale dyrbi ßłyschecź, kak Khrystuß to wukładuje, mjenujźy, so je to rjana kwětka, kraßnje młódna hałożka. So by, byrnjež by ßo na załoßnym, hrosnym napohladźe rosom strójił, tola wutroba na ßłowje wißała a ßo pschecźiwo swonkownemu napohladej poßylniła a prajiła: Njestróž ßo! Wschak njeje niczo słeho ani schkódneho; nima wschak, kaž Khrystuß ßam praji, niczo słeho na ßebi, ale so je mój wumożnik a moje wumożenje blisko. Duž budź mi w Božim mjenje witany, mój luby Knježe Khryschcźe, a pschińdź, kaž ßym ßwoje žiwe dny husto proßył a žadał, so dyrbi twoje kralestwo ke mni pschińcź. Schtóž móže nětk teho Knjesa Khrystußa tak powitacź a pschijecź, tón je w jenym wokomiknjenju sastupił do kraßnoscźe, hdźež ßo ßwěcźi kaž rjane ßłónzo. Hamjeń.

Jesuß a cźlowjekoje.

IV.

Jesuß a khudźi.

4. Jesuß je wschitkich khudych bohatych a wschitkich bohatych khudych scźinił.

Wulzy jara ważny podawk je, so je nasch Knjes a sbóźnik Jesuß Khrystuß khudy muž na ßwěcźe był. „Wón bu khudy nasche dla", pische japoschtoł Pawoł. Jako dźěcźo khudeju cźlowjekow, w hródźi narodźeny, ßrjedźa bjes khudymi ludźimi a khudymi dźěcźimi wotroscźeny, wón hacź do kónza ßwojeho žiwjenja njemějesche, hdźež by ßwoju hłowu połožił. S teho cźaßa, so běsche psches ßwoje sjawne skutkowanje sadźěwany s rukomaj dźěłacź, ani darow ßwojich wucźobnikow njewotpokasa. Wón wschak je njebjerjesche jako proscheř, ale jako kral abo Messias, kotremuž w jeho ludu wschitko ßłuscha a wschitko ßłuži. Ale wón tola dary sa ßwoju potrjebu wot cźlowjekow bjerjesche a je ßebi wot jandźelow poskicźowacź njedawasche.

Kajka cźescź ßo pak wschitkim khudym wschitkich cźaßow s tym dosta, so Jesuß bjes nich stupi, — kajke rěki troschta a nadźije ßu ßo s tym na khudych wuliwałe, ßo hakle rospominacź njetrjeba. Jako Boží Ssyn njebjeßa wopuschcźi a bjes cźlowjekow stupi, ßebi khudych wuswoli a ßo s nimi stowarschi. Niz jako njeby też sa druhich, sa bohatych, sdźěłanych a móznych pschischoł. Ale khudych ßebi wón se wschitkich wuswoli, jich towarsch chzysche wón bycź. Cźi drusy dyrbjachu jeho bjes niskimi pytacź. A to też lohko móžachu. Khudźi pak nawopak njebychu khróbłoscźe měli, k njemu ßo pschedobycź, hdy by jako towarsch bohatych žiwy był. Teho dla běsche tajke, kajkež woprawdźe běsche.

Rospomńmy ßebi to! Mi ßo sda, so we wschitkich semskich wobstejnoscźach pschirunanja njeje sa tu wulku wěz. Pomyßl ßebi, so by někajki lud krala njeměł a ßebi nětko jenohłóßnje mudreho muža s dalokoscźe sa ßwojeho knježerja wuswolił. Tón by też pschischoł. Ale wón by pschischoł w dźěłacźerskej drascźe, by žiwy był bjes dźěłacźerjemi, s nimi dźěło dźělił, kaž daloko by ßo to s jeho powołanjom snjeßło. Njemyßlicźe ßebi, so by sa kóždeho poddana jenož dwoje móžno było, pak teho krala hidźicź, pak najnižscheho dźěłacźerja cźescźicź?

Schto pak s teho scźěhuje? Je njemóžna wěz, so móže prawy wucźobnik Khrystußowy khudeho jeho khudoby dla sazpiwacź, — haj wón sady kóždeho khudeho sdobny wobras Jesom Khrysta wohlada. Jeho ßwětło ßwěcźi ßo na khudych. — Tak je wón hižo s tym, so bu khudy, khudych bohatych scźinił. S dobom pak też bohatych khudych scźini. Niz bohatych, ale bohastwo a wschitko, schtož je wyßoke pched ßwětom, je Jesuß sa niczo měł. Kak móže wucźobnik Khrystußowy dale na bohastwo, na ßwětnu cźescź ważnoscź kłascź? Jesuß je bohatych khudych scźinił s tym, so měješche bohastwo a wschitko, schtož ßo pched cźlowjekami błyschcźi, sa njeažne. Wón je se ßwětnymi kubłami wobsboženym pokasał, so dyrbja hakle prawe kubła pytacź, jeli so chzedźa něschto wobßedźecź schtož ßebi mjeno wobßedźenstwa saßłuži.

S krótka: Jesuß wostaji widomne kubła a swonkowne wězy, kajkež a hdźež běchu, kładźesche pak wschitku ważnoscź na njewidomne kubła, na snutskowneho cźlowjeka, na wodacźe hrěchow, na njebjeski měr, na dźěcźazu wěru, na cźistu a ßmilnu wutrobu. To ßu kubła, kotrež ßebi to mjeno saßłuža. Na słote wón njehladasche, pschetož to sersawz sežerje, a mole skaža wschitkón purpur a kraßnu drastu. Schtóž wschitku ßwětnu kraßnoscź wobßedźi, móže pschi tym tola zyle prósdnu a pustu wutrobu měcź.

Haj, prěcź ßo njemóže, so ma sbóźnik tu myßl, so stej ßwětne wobßedźenstwo a móz husto se załoßnym strachom sa cźlowjeku wutrobu a so je teho dla njerosomne, sa bohastwom stejecź. Krucźe, haj jara krucźe ßo wón husto pschecźiwo bohatym wupraji: „Schtož wyßoke je pched cźlowjekami, to je pched Bohom hrosnoscź!"

Wo khudych ßebi myßli, so je jim mjenje wobcźežne, na pucź sboža stupicź a so maja wjetscheho žadanja w ßebi, snutskowne a njebjeske kubła njebjeskeho kralestwa sapschimnycź. To wschak ßo lohko wěri. Pschetož na něcźim dyrbi wutroba wißacź. Powißnje-li ßo na cźaßne, wěcźne sapomni. Je-li jej cźaßne bóle abo mjenje sdalene, sa wěcźnym pschimnje. Po něcźim ßebi wutroba žada.

Běda teho dla ßwětej, hdyž budźa khudźi teho smyßlenja, so nihdźe žanych wěcźnych a njebjeskich kubłow njeje. Běda, hdyž do tajkich myßlow pschińdu, so wjazy do wěcźneho žiwjenja njewěrja. Tajku myßl měješche s cźežka schtó w cźaßu žiwjenja nascheho sbóźnika. Ale nětko ßo te załostne wucźby ßwětneho smyßlenja pschezo bóle do wutrobow khudych dobywaju.

Tola wrócźmy ßo k myßlam Jesußowym! Tón, — praji wón —, kiž budźe sa mnu khodźo wěcźneho žiwjenja dźěłomny, je bohaty, wscho jene, hacź je hewak „bohaty" Zachäuß abo „khudy" Lazaruß. Schtóž pak na wopak na ßwětne kubła ßwoje dowěrjenje staji, je khudy, byrnjež by ßwoje dny kraßnje a we wjeßelach žiwy był abo jako podtkóczeny schklova ßwój spschah noßył.

Blisko s tym swißuje, so je tón sbóźnik do wutrobow ßwojich wucźobnikow dźěcźaze dowěrjenje k Bohu płodźił. Woni njedyrbja hakle w tamnym žiwjenju, ale dyrbja hižo w tym žiwjenju sbožowni bycź. Wschudźom wón sa tym steji, wjeßeke dźěcźaze smyßlenje hajicź, so bychu wschitzy wutrobne dowěrjenje k Bohu, kaž dźěcźi k ßwojemu nanej, měli. Haj, „kaž dźěcźi" dyrbja bycź a pschezo wopomnicź, so jich njebjeski Wócźez wschitko wě, cźeho potrjebaja. Wón staji jich pched lilije na polu, nawucźi jich hladacź na ptaki pod njebjeßami, kak ßo njestaraja a tola maja, schtož potrjebaja. Kak wjele bóle dyrbjeli dźěcźi njebjeskeho Wótza tajke bycź!

Tola niczo njesamohło cźlowjekow bolosczow semskeho bycźa dla, woßebje niz njerunje rosdźělenych semskich kubłow dla troschtowacź, hdyž ßo njebychu tamnu stronu ßwěta dźěscźu Božemu ßwětłe wrota wótzneho domu wotewrikе. Ale runje to je, schtož nasch sbóźnik do wutrobow tych ßwojich dawa, — nadźija! nadźija wěcźneho žiwjenja.

Niz jako by ßo prózował dopokasacź, so je wěcźne žiwjenje a so s wumrjecźom wscheho kónz njeje, so ßwět prawdoscźe a dokonjenja horkach na naß cźaka. Ně, wón słowcźka wo tym njepraji. Wón ma to sa něschto, schtož ßo ßamo wot ßebje rosymi.

Khudy Lazaruß bu po ßwojej ßmjercźi „wot jandźelow njeßeny do Abrahamoweho klina" a tam móznje troschtowany. Schto pak je khudoba hischcźe pschi tajkich wuhladach, pschi tajkej nadźiji.

Ssy ty snaty, luby cźitarjo, w hětach dźěłacźerjow a robocźanow, hdźež Jesußowy duch bydli? Potom ßy też nashonił, so je wón khudych, kotsiž sa nim khodźa, bohatych cźinił. Ty ßy nashonił, so w hětach, hdźež měr, luboscź, dowěrjenje a žiwa nadźija ßu sjednocźene se słutniwoscźu, spokojnoscźu a dźěławoscźu, — so tam radoscź a sboże bydlitej, kotrejž husto w hrodach bohatych a móznych a w studowazych stwach ßławnych ßwětnych mudrych podarmo pytasch. Ty ßy nashonił, so ßo tam hischcźe dźiwy luboscźe Božeje a hnadneho pschepomhanja stawaja, kotrež ßu wobdźiwanja hódne. Ty ßy nashonił, so tajkim sbožownym wutrobam, dokelž Boha lubuja, wschitko k lěpschemu ßłuži.

Ale hischcźe něschto mam pschistajicź. Niz jenož dowěrjenje k Bohu a sacźuwanje dźěcźatstwa Božeho, niz jenož wěstu nadźiju wěcźneho žiwjenja je Jesuß do wutrobow płodźił, so by khudych bohatych a bohatych khudych scźinił. Ně, wón je też do wutrobow ßmilnoscź a luboscź płodźił. Psche wschitke jeho rěcźe klincźi napominanje: Lubujcźe ßo! Pschezo saßo te słowa ßłyschimy: „Sbóźni ßu cźi ßmilni!"

Sso wě, so to niz jeno bohatym, ale tež khudym płaczi. To njepłaczi jenož wo swonkownym pomhanju, słuženju a dawanju, ale tež wo wodawanju. Tudy pak chzemy jo wossebje nałožowacz na tajkich, kotsiž móża něschto hódne dacz. My pósnajemy, so je Jesuß tež w tym nastupanju bohatych bjes swojimi wuczobnikami khudych sczinił, dokelž sebi wot nich žada, so bychu swoje bohastwo do słužby luboscze stajili.

(Pokraczowanje.)

Dopomnjenje na kralowu Luisu.

(Skónczenje.)

Wotsalczehnjenje.

Hižo dołho běsche kralowa Luisa wutrobne žadanje měła, swojeho nana w Strelizu wopytacz. W lěcze 1810 bu jejne žadanje dopjelnjene.

25. junija wona Charlottenburg wopuschczi; hacz do Fürstenberga běchu jej nan, dwaj bratraj a jena sotra napschecziwo pschischli. S tymi słowami: „Ach, tam je mój nan", khwatasche wona jemu napscheczíwo. W Strelizu czakasche ju tež wowka, swudowjena krajna hrabinka heßenska. Jako kralowa dostojnu kubłarku swojeho dźěczatstwa wohlada, skoczi psched druhimi s wosa dele, so by swoju lubu wowku s rukomaj wobjała a wokoschiła.

28. junija pschińdze tež kral do Streliza; wona běsche jara sbožowna, swojeho mandźelskeho w domje swojeho nana jako domjaza dźowka a jako meklenburgska prynzeßa powitacz.

„Nětk hakle sym dospołnje sbožowna", dźesche wona k swojemu bratrej. Na papjerku, kiž na blidze k pißanju swojeho nana leżesche, napißa: „Mój luby nanko! Ssym dźenßa jara sbožowna, jako wascha dźowka a jako mandźelska najsprawnischeho muża."

To su jeje poßlenje słowa byłe, kotrež je pißała. Wjeczor so do Hohenzieriza podachu, tam skhori kralowa a tam tež wosta. Khoroscz pak saßo wotebjerasche a kral so wróczi do Barlina.

Ale khoroscz bu saßo hórscha a kral pschikasa sławnemu lěkarjej dr. Heimej, hnydom do Hohenzieriza khwatacz. 16. julija Heim tam pschijědze; srudna je powjescz, kotruž kralej póßłacz dyrbi: „Po człowskich myßlach žana nadźija wjazy!"

19. julija rano pschińdze kral se swojimaj najstarschimaj synomaj do Hohenzieriza a hnydom pschistupi k khorokožu swojeje lubowaneje Luisy. Wona je jara khora a ma wossebje na mało dycha skorzicz. Dych! dych! tak wona sdychowasche. „Pola Boha njeje žana wěz njemóžna!" S tym chze nastróžena wowka jeje hłuboko srudźeneho mandźelskeho troschtowacz. „Ach haj", dźesche kral, „hdyž wona njeby moja była, by wona žiwa wostała; ale, dokelž je wona moja mandźelska, wěscze wumrje."

Khoroscz so saßo pomjeńschi a czežkokhora kralowa móže so hischcze junu nad swojim mandźelskim a swojimaj synomaj swjeßelicz. Ale s nowa ju khoroscz se wschej mozu nadpany. Kral da swojimaj synomaj do sahrody hicz. Czim bóle dych wotebjera, czim bóle boloscze pschibjeraju. „Ach, mi niczo dale njepomha, khiba smjercz", sdychuje wboha kralowa. „Knježe Jesu, czińi jo krótko so mnu"; a czicho je wona wußnyła 19. julija 1810.

S wulkim žarowanjom so jeje wobaj synaj, po kotrejuž běchu mjes tym póßłali, pschi smjertnym łožu najßwěrnischeje maczerje dele puschczitaj a wokrjepitaj jeje ruzy se swojimi sylsami.

W pohrjebnej kapali w Charlottenburgu je njesapomnita kralowa Luisa swój poßleni wotpoczink namakała.

Žiwjenje a skutkowanje pobožneje kurwjerchowki Luisy Henrietty pruskeje,

narodźi so 27. novembra 1627, wumrje 18. junija 1667.

Sskławny pruski kurwjerch Bjedrich Wylem běsche swoju młodoscz pod najwjetschej žałoscu 30lětneje wójny pschebył. Teho dla póßłaschtej jeho starschej s wupusczeneho a hubjeneho němskeho kraja k jeho roswuczenju do Holandskeje, hdźež samožitoscz, khumschty a wědomoscze pschi wo wjele dlěžschej wójnje, kotruž tutón mózny a khrobły lud swojeje wěry dla wjescz měješe, rjenje kczějachu. W tym czaßu běsche Bjedrich Hendrich s Oranije s bohotom Niederlandskeje, mózny w wójnje kaž w měrje a wnuk nadobneho Coliguga, tamneho w krawnej bartromskej nozy w Parisu skónzowaneho franzowskeho admirala. Krónprynz sesnaje lubosnu bohotowu dźowku, prynzeßu Luisu Henrietu s Oranije, kotrejež rjanoscz běsche po czěle a po duschi zunja, kaž měßaczkowe swětło. Posdźischo ju sebi sa mandźelsku žadasche a Luisa Henrieta da s wjeßeloscu ruku a wutrobu nadobnemu a pobožnemu pruskemu fěrschtowemu synej. Jeju wobeju starschi so dźakowachu Bohu sa tón slub swojeju dźěscźow. 7. dezembra 1846 bu jeju kwaß w Gravenhaogu w Hollandskej swjeczeny. Mało dnjow prjedy, 27. nov., bu njewjesta 19 lět stara; nawoženja bě 26 lět stary. Njewjesczíny nan bě tak khory, so móžesche lědma pschi wěrowanju pschitomny bycz. Pobožna Luisa hladasche jeho hacz do smjercze a hakle potom, jako běsche tež swojej maczeri Amaliji prěńschu srudobu położiła, pschińdze w juniju 1647 po nju jejny mandźelski, kiž bě so hnydom po kwaßu do swojeho kraja a k swojemu regimentej wrócził.

Tehdy bydlesche sławny kurwjerch w měscze Cleve, so by wón městomaj Münster a Osnabrück, hdźež so wo měr jednachu, blizschi był. Kurwjerchowzy bě to lubo, so wot Cleva do Hollandskeje daloko njebě. Tu je wona sbožowne dny pschebyła. K wschemu sbožu w mandźelstwje pschida Bóh najbohaczische, wón dawasche jej maczerne žohnowanje.

21. meje 1648 porodźi Luisa swojeho prěńscheho syna. Hižo wjele měßazow měješe swoju maczer pschi sebi, kotraž ju hladasche a běsche jej se swojej radu k pomozy. Sboże jeje mandźelskeho njebě k wuměrjenju. Wschě jeho kraje so wjeßelichu s nim. Prynz bu swjedźeńszy kschczeny. Wjele pschiwusnych wobeju fěrschtoweju swójbow pschińdze jako hoscźi do hroda Cleve. Luisa Henrieta, wot kurwjercha wopraschana, kotre mjeno dyrbi prynz dostacz, wotmolwi: „Mój syn dyrbi twoje mjeno Wylem dostacz a tež mjeno: Hendrich, dla mojeho w Bosy wotpoczowazeho nana."

Westfalski měr bu 24. oktobra 1648 wobsamknjeny. To napominasche kurwjercha, saßo do Pruskeje czahnycz a w swojej residenzy bydlicz, a jeho pschitomnoscz bě tam jara nusna. Wón dyrbjesche so hižo słědowaze lěto tam doprědka podacz, hacz runjež bu jemu rosdźělenje wot swojeje Luisy Henriety a swojeho synka jara czežko.

Kurwjerchowka poda so w nasymje 1649 na dompucz. Jej bu jara czežko, wot Rheina, s rukow swojeje maczerje, s bliskoscze swojeje domisny so wotsalicz. Ale najczežsche rozžohnowanje stejesche jej hischcze prjódk. Mały krónprynz, kiž bě hacz dotal derje pschibjerał, nahle w měscze Wesel skhori. Maczerna tyschnoscz běsche wulka. Žadyn wopor so jej pschewulki njesdasche. Ale kak nutrnje tež wona pschi wschěch srědkach, kotrež lěkarjo pscheczíwo smjerczi nałožowachu, je so modlika, hórki khelich njedyrbjesche nimo njeje hicz. Dźěczatko wumrje. Tehdy je wschehomózny Bóh tyschnu maczer do swojeje schule wsał, w kotrejž nawuknjesch, schtož móže smjertnu bojoscz wuhnacz. A to bě tež nusne, so móžesche wona wjele tyßaz ludźi dobyczerski khěrlusch nascheje wěry nawuczicz: „Jesuß moja nadźija, a mój sbóžnik tón je žiwy". Krótki czaß po smjerczi swojeho dźěczatka pěßnjesche pobožna kurwjerchowka tutón khěrlusch, kiž wot teho czaßa sem wschudźom evangelszy kscheszczijenjo na dnju Knjesoweho horjestacza a na swojich kerchowach spěwaja.

Wot rowa swojeho dźěczatka kurwjerchowka sapoczatk novembra dale puczowasche. Wona běsche tak sbožowna była w tej myßli, so móžesche, kurprynza w swojimaj rukomaj dźeržo, pruski lud powitacz; nětk bě tuto rjane maczerne wjeßele do najhłubscheje srudoby pschewobroczene. S wulkej tyschnoscu we wutrobje, ale czicha swojemu Knjesej a sbóžnikej puczowasche młoda fěrschczina w surowym symskim czaßu po wobczežnych puczach dale.

W měscze Tangermünde měješe někotre měßazy wotpoczinka. Czischina a pobožny a wutrobny wobkhad se swojim mandźelskim jej derje czinjesche. A jejna srudoba so pschekraßni w tym, kiž je horjestawanje a žiwjenje. Ale hischcze njebě sněh rostał, dyrbjesche hižo saßo wobczežnoscze puczowanja sujescz. Wona so poda s kurwjerchom k hołdowanju do městow Minden, Halberstadt a Magdeburg.

10. haprleje czehnjeschtaj kurwjerchowskaj mandźelskaj do města Cölln nad Sprewju, to je nětczischi Barlin.

W pruskim kraju běsche w tym czaßu srudnje. Kraj a ludźo běchu psches dołhu wójnu, kotraž wossebje tu surowjesche, wupuscźeni. Hischcze po westfalskim měrje czehnjechu w tutych krajinach hischcze wjazore lěta schwedske regimenty wokoło, kiž se wschej surowoscu ludej hrožachu. Kurwjerch móžesche hakle w lěcze 1650 měrny swjedźeń wupißacz.

(Pokraczowanje.)

Njeje doscz, hdyž je czlowjek wjeßely?

Pšched nekotrymi letami mkody theologa sa pomozneho duchowneho do wjetscheje wßy pschinidze. Jemu ßo tam lubjesche. Woßada bešche zyrkwinszy smyßlena, wona Boze ßkowo rad ßkyschesche. Tez towarschne wobstejnoscze bechu duschne, pschetoz tam ani wulzy bohatych ani jara khudych njebe. Czlowske zjiwjenje dzesche s wjetscha po mernym puczu dale a se ßwerneho dzela a derje saßkuzeneho wotpoczowanja po dokonjanym dzele wobstejesche. Mkody duchowny ßwoju radoscz nad tymi wobstejnoszemi staremu knjesej wupraji. Tamny wotmolwi:

„Wy macze prawje, hdyž ßo tez wschelake njepózczjiwoscze, kaž Bohu zel wschudzom, w potajnym stawaju, — s tym, schtoz na sjawne pschinidze, mozemy derje spokojom bycz. Jenoz weste hodzjny ßu w lecze, tehdy ßo sda, kaž by tu wulka ßyka ludzi zenje njewjedzaka, schto je pózczjiwe a dobre waschnje.“

„To ßebi myßlicz njemozu“, praji mkody duchowny.

„Nó“, dzesche starschi knjes, „jeno so budze hermank pola naß, potom dzicze hermank wjeczor won“.

Hermank pschinidze, wone bešche rjane wjedro. Sslónczko pschecżelne ßwecżesche, a hodzjnu a bóle ßo lud na hermank zokmjesche. Tu ßo dzeczi zedzjwje k poprjanzowym budam czischczachu, tam saßo spytowachu mkode holzy ßwoje sboze, hacz póprjanza njedobydu; tam stejachu pschi tselanskich budach a tselachu. Se wschitkich bokow hudzba (musika) se salow hoszczenzow dele klinczesche a karußele ßo bjes pschestacza wjerczachu. Hdzez by pohladak, bešche luta radoscz widzecz. Woprawdze, niz jenoz dzeczi, kotrez na drjewjanych konikach abo we wosach ßedzo ßo wokoło wjerczecz dachu, ale kózdy, stari tak derje kaž mkodzi, ßo wjeßelachu. A schtó njedyrbjak ßobu ßwoju radoscz mecz nad tajkim njewinowatym ludowym wjeßelom. Tak myßlesche ßebi tez pomozny duchowny, kotryž ßwojeho stareho snateho w meschenzy setka, s kotrymž bešche ßo tehdom rosrečzowak. Poßleńschi jeho myßle na jeho wobliczu pósna a praji teho dla:

„Wschitko je zyle duschne, mam tez ßwoju radoscz, ßamo pschecżiwo rejwanju, kajkez nětko je, niczo nimam, ale dzenßa wjeczro a potom psches zyku nóz budze zakoßne“.

Wjeczor w 8 hodzjnach mkody duchowny hischcze junkrócz psches hermank pscheńdze. Jemu bě slě, jako widzesche, kajke bešche to nětko zjiwjenje na tym ßamym karußelu, kotrez bešche wodnjo jara lubosny wobras wjeßekych dzeczi poskiczjiko. Nětko bechu tu mkode holzy a ßamo tez zony, kotrez bechu ßo wopike a na wscho pschistojne waschnje posabyke. Wón ßam pschi ßebi myßlesche:

„O, njeje wam doscz, hdyž mózecze wjeßeli bycz? dyrbicze wy tak czinicz?“ Wón srudny woteńdze.

Haj, njeje doscz, so je czlowjek wjeßely? Tak dyrbjako ßo tamnym na hermankn pschiwokacz. Ale tez my dyrbimy ßebi to praschenje k wutrobje wjescz. Tam ßu nekotsi studencza wjeßeli hromadze. Wone je radoscz, tych czerstwych mkodych ludzi widzecz, kak ßo jim woheń zjiwjeńskeje mozy s mudrych woczow ßwecżi. Woni spěwajo ßwoje piwko pija. Tak daloko je wschitko dobre. Czeho dla pak dyrbi pschezo liczba tajkich studentow bycz, kiž myßla, so s tym doscz njeje, ale kotsiž neschto w tym pytaja, po mózznoszczi wjele piwa do ßo linycz.

Abo wopraschej ßo rjemjeßlnikow, kotsiž maja mkodych ludzi w dzele. Woni skorza: „To ßym nekotreho wuschikneho mkodeho czlowjeka pomek. Kak mako jich je, kiž maja doscz na czichim wjeczornym rosrečzowanju a na wjeßele pschebytym njedzelskim popołdnju. Ně, rjane pjenjesy dyrbja ßo harowajo sabicz, so khudschi wotßal czahnu, dyzli ßu pschischli.“ A hdyž potom do mandzelstwa stupja, tez lepje njeczinja. Czjiche, wjeßeke hromadzebycze se zonu a dzeczimi jim doscz njeje, woni ßebi a tym ßwojim sbozownu radoscz saniczuja se ßwojim bjesbóznym do korczmy behanjom. A skónczinje — ach, so dyrbju to prajicz — ßamo zony a mkode hlozy w nekotrych woßach hromadze pschischedschi s radoszczjiwym rosrečzowanjom pschi schalzy khofeja spokojom njejßu, ale palenz dyrbi bycz.

Woprawdze, to mózemy srosymicz, hdyž ßo wjele nanam a maczerjam wutroba se staroszczu wobczezuje, dokelž ßebi na pschichod ßwojich dzeczi myßla, kiž nětko pšched nimi wjeßeke skakaja a so ßo prascheja: Budze jim doscz, hdyž móza wjeßeke bycz?

Schto je pschecżiwo temu czinicz? Najprjedy, wy starschi, wopomńcze to ßkowo. Wjeßelcze ßo s wjeßekymi. Swuczcze ßwoje dzeczi a to, kaž daloko samozecze, ßo ßami wobdzelujo do sdobneho a njewinowateho wjeßela.

Mischtr mi pšched krótkim praji: Ja ßym sahorjeny sa spěwanje a moja myßl je: Hdyž ßo spěw wjazy njehaji, czlowjestwo sahubjenju napscheczjiwo dze. To wschak bešche pschehnate, ale tón muž mějesche czjucze: Wulzy ważne je, so w ßwójbach, kaž we towarstwje pscheczelow tajke wězy, kaž spěw, ßo haja, kotrez wutroby wjeßeke czinja, bjes teho, so bychu do hrechow wjedke.

Prawi kscheszczjijenjo ßu najwjeßelschi ludzo. Teho dla pak dyrbja se ßredkami njewinowateho wjeßela bjes mkodymi a starymi k temu dopomhacz, so by praschenje njenusne było: Njeje doscz, hdyž je czlowjek wjeßely. Woni potom czinja, kaž tón sbóznik ßam w pschirunanju wo shubjenym ßynu powjeda: Tón nan dzesche k ßwojim wotroczkam: Pschinjescze tu najlepschu drastu a wobleczcze joh' a dajcze pjerschczeń na jeho ruku a czrije na nosy a pschiwjedzcze ßem to kormjene czelo, sarezcze to ßame, so bychmy jedli a wjeßeli byli. A woni sawjeßelichu ßo.

---

† Ponizznoscz.

Jako ßo kurwjerch Jan Bjedrich starschi w lecze 1552 s zusby wróczi, w kotrejž bešche na tsi leta dołho vangelija dla pschebywacz dyrbjak a do Koburga nuts czehnjesche, jeho zyke duchownstwo, rada, schule a wschitzy meschczenjo jako ßwojeho krajneho wjercha s woßebitej czescu powitachu. Mkodzi hólzy a mkode holzy wupyschene s wenzami na hkowje jemu napscheczjiwo czehnjechu a spěwachu: „Cze, Bozo, khwalimy, a ßo czi dzakujemy“.

Wjerch ßo ßylsow sdzerjecz njemózesche a dzesche k Naumburgskemu biskopej, Miklawschej s Ambsdorf, kotryž pschi nim w wosu ßedzesche: „Schto ßym ja, ja ßmjertny czlowjek, so ßo mi tajka czescz wopokasa!“ Biskop na to wotmolwi, so je to prjedywoptanje pschichodneje czescze, kotraž ßo junu kurwjerchowskej hnadze jako dobremu bedzerjej Khrystußowemu wot Boha s hnady dostanje.

Tak woprawdze je; pschetoz schtó by samohk tu czescz dowopißacz, kotruž budzesch se wschemi wuswolenymi pschichodnje wuzjiwacz. Wjeßel ßo na to, ty bedzerjo Jesom Khrysta, kiž ty wschitko spytowanje a pscheszczehanje, haj wschitko ske s pomozu Bozej pschewinycz pytasch; ty mózesch w ßwojej poßlenjej hodzjnzy stroschtnje s Pawołom rjez: „Ja ßym ßo dobre bedzenje bedzik, ja ßym dobehak, ja ßym wěru dzerzak. Na to je mi wotpołozena króna teje prawdoscze, kotruž mi tón Knjes na tamnym dnju, tón prawy ßudnik, podacz budze, niz pak mi ßamemu, ale tez wschitkim, kiž jeho sjewjenje lubuja.“ 2 Tim. 4, 7. 8.

Duž spěwajmy:

Hdyž tam, o Jesu, pola twojoh' tróna
Mi na hkowje stacz budze czeßna króna,
Dha chzu ja, hdyž ßo wschitko budze dzjwacz,
Czescz tebi spěwacz.

Sa bedzerjow.

Jako bu Ferdinand II. w lecze 1619 w Frankfurcze nad Mainom romski khezor krónowany, da wón ßleborne a skote pjenjesy mjes ludzi mjetacz, na kotrychž bešche jena ruka, kotraž s mróczakki krónu dzerzesche s tym napißmom: Tym, kiž ßo prawje bedza. — To na to pokasowasche, so je knjezerska króna króna czescze, kotruž ruka teho Knjesa s wyßoka da tym, kotsiž ßo prawje bedza a wojuja. Tak tez ty, hdyž ßo bedzjisch a ske pschewinjesch, njebjesku krónu czescze s ruki teho sbóznika dostanjesch, kotruž wón s tymi ßkowami lubi: Budz ßwerny hacz do ßmjercze, dha chzu tebi krónu teho zjiwjenja dacz (Sjew. Jan. 2, 10). Byrnjez by ßwojeho kscheszczjijanstwa dla wot ßweta sazpiwany a wußmeschowany byk, njeboj ßo, ale rjekń stroschtnje:

Satan, ßwet a jeho dzeczi
Pschescczehaju niczoh' dla
Mje tu na tym ßwecżi;
Njech ßo ßmeja, njech mje hidza:
Bozo mój, ja ßym twój!
Njech czi hańbu widza.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farar w Krjebi; ßoburedaktor: farar Gólcz w Budyschinku. Czischcz a naklad Ssmolerjez knihiczischczerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 51.
17. dez.

Lětnik 3.
1893.

Sserbſke njedźelſke łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

3. advent.

Mat. 11, 3: „Ssy ty tón, kiž pschińcz ma, abo dyrbimy na druheho czakacz?"

Tak dasche Jan ßo prascheć. Bě woprawdźe wěru do Khrystußa shubił? kak bě to móżno było? Bě to někajka ßwjata njesczérpnoscz, kotraž pak bě po prawym njeßwjata.

Wón, tón horliwy człowjek, kiž chzysche tak rad skutki sa Boha czinicz, ßedźesche w rjeczasach w czmowym jastwje. Czeho dla? Dokelž bě Herodaschej prajił: Njeje prawje, so masch ßwojeho bratrowu żonu. O kak srudny dyrbi hodleć bycz, kiž je swuczeny, k ßłónzu horje lětacz, hdyž stej jemu kschidle pschirěsanej! Tak bě pola ßwjateho Jana. Wón czakasche na to, so by sbóżnik wějerny łopacz do ruki wsał k wuczisczenju ßwojeho huna (Luk. 3, 17), so by ßo w majestetiskej kraßnosczi sjewił, so by ßnano, kaž Mójsaß psched Faraonom abo kaž wón ßam psched Herodaschom, ßrjedźa w Jerusalemje psched wulkich tuteho ßwěta stupił a ßnano k Herodaschej prajił: Njeje prawje wot tebje, so ßy Jana do jastwa czißnył! Wschak dyrbjesche Meßias pschińcz wschitkim swjasanym k wotwjasanju. A hdyž Janej nětk jeho wuczomnizy pschipowjedachu: Jesuß je khorych sahojił, je móznje prědował, je morwych sbudźił, móżesche dha to doscz bycz sa njeho? Spěschne, mózne, zyły ßwět sbudźaze skutki woczakowasche ßebi Jan wot ßwojeho krala a czim wjazy, dokelž bě ßam w jastwje skutkowacz sadźěwany.

Ssu czaßy, hdźež je kscheszijanske żiwjenje a skutkowanje njech je pola zyłeje zyrkwje, njech je pola jednotliwych wěrjazych kaž swjasane a podtłóczene, hdźež ßo sda, jako by Jesußowy skutk pschejara pomałku dale krocził, jako by ßo wot sakitazeje mozy Bożeho kralestwa na ßwěcze niczo njepytnyło, jako by tón Knjes k prawizy ßwojeho Wótza zyle prósdny ßedźał, jako by słóscz dobywała a njehanibitoscz khwalbu měła, jako bychu ßo czischi w kraju wot wscheho ßwěta s nohomaj teptacz dyrbjeli. — Duž też na pobożnu duschu wěsta ßwjata srudoba a njesczérpnoscz pada a wona ßo prascha: Ssy ty tón, kiž pschińcz ma, abo dyrbimy na druheho czakacz?

Ale też tale ßwjata njesczérpnoscz je w ßwětlje wobhladana, njeßwjata; wona pschińdźe se stareho człowjeka; wona njewě, so je sczérpliwe sujeßenje ßam najwyschschi skutk, króna wscheje poßłuschnosczе, lěpsche dyžli wopor, kaž je Boži czaß najlěpschi czaß a Boże kralestwo pscheńczne sorno, kotrež ßo najprjedy do semje położi a skasy, prjedy hacz wjele płodow pschinjeße. Tak pschińdźe, so někotryžkuliž wěru shubi, niz drje do teho Knjesa a jeho skutka, ale tola do jeho hnadneho skutkowanja na ßamßnej duschi. Tak pak ßo lohko sbóżnoscz shubi.

Jenož jene naß pschi tym wumóże: Czim ßwěrnischo dyrbimy Khrystußa ßameho pytacz. S nim dyrbimy ßo bědźicz kaž Jakub s Bohom abo kaž kananejska żónska: Ja njepuschczu cze, khiba so mje pożohnujesch. S khroblym dowěrjenjom dyrbimy jeho wutrobu nadběhowacz a jemu jeho ßlubjenja pscheddźerżecz. Njewěstoscz a mału wěru dyrbimy khroblje psched njeho położicz. Potom njebudźemy dołho na wotmolwjenje czakacz trjebacz. Hamjeń. Schw—

Jesuß a cźlowjekojo.

IV.

Jesuß a khudźi.

5. Wobhnadźeni ßu ßmilni.

W knihach stareho testamenta cźitamy, so israelsźy kralojo bjes ßußodnymi póhanami ßo „ßmilni ludźo" mjenowachu. S kscheścźijanskej měru měrjena wschak jich ßmilnoscź wulkotna njeje; ale w pschirunanju s póhanskimi kralemi běchu israelsźy woprawdźe ßmilni ludźo. Woni běchu ßmilni, dokelź něschto wo ßmilnoscźi Bożej wjedźachu, pschetoź cźlowjek ßo po Bosy skożuje. — W wulkej měrje ßmilnych bě najwjazy fěrschtow s Hohenzollernskeho doma, dokelź mějachu hłubsche pósnacźe ßmilnoscźe Bożeje hacź tamni. Dakelź to mějachu, w tym ßwoju cźescź pytachu troschtarjo a sastupjerjo khudych a podtłóczenych bycź a s zyła hubjenstwo hubjenych wotwobrocźicź. Ja ßym sa ßwoju woßobu w dźěcźazej wěrje, so je jich wulki Bóh w njebjeßach teho dla tak wulkich na semi scźinił. Ssmilny w njebjeßach ßmilnych na semi posběhuje.

Ssmilni ßu wschudźom cźi, kotrymź je ßo ßmilnoscź dostała. Njebychu-li ßmilni byli, bychu ßmilnoscź k ßwojemu njesbożu dostali. Wona by ßo jim bórsy saßo wsała, kaź to tón sbóźnik Mat. 18, 23—35 na nastróźaze waschnje wopißuje.

Rosom ßebi źada, so dyrbjeli runje cźi, kiź ßu w ßwětnych wězach prěni, — najßmilnischi a najponiźnischi bycź. Wone je wopokasmo ßuroweho smyßlenja, wone je tež wopokasmo njerosoma, hdyź je cźlowjek na ßwoje bohastwo hordy a se symnej wutrobu na mjenje samożitych hlada.

Rosom ßebi źada, so cźlowjek njedyrbjał hordy bycź, hdyź je sbożownischi hacź drusy, ale so by poniźny był ßo dźiwajo, so je ßo jemu njesaßłużena hnada dostała. K temu je tola mało ßamopósnacźa trjeba, ßłowo japoschtoła srosymicź: „Schto masch ty, schtoź ty nejßy dostał?" (1 Kor. 4, 7) — a to dostał „bje wscheje saßłużby a dostojnoscźe." Móże schtó prajicź, so je wschitke ßwoje mozy sprawnje napinał, so by wottyknjeny kónz dozpił, — nó, s wotkal ma dha mozy a dary, kotrychź drusy nimaja. Hdyź ßo Jakub dźiwajo na jemu spożczene żohnowanje modli: „Knjeźe, ja njejßym hódny wscheje ßmilnoscźe a ßwěrnoscźe, kotruź ty na mni cźinił ßy;" — abo David: „Knjeźe, schtó ßym ja a schto je mój dom, so ty mje tak daloko pschinjeßł ßy?" — abo khěźor Wylem I. po dobytej bitwje pola Sedana: „Kajke wodźenje Boźe! — my teho hódni njejßmy, — je to wuras wutroby, kotraź je strowa." Ach so bychu wschitzy bohacźi a mózni teho ßwěta tak myßlili! Woni dyrbjeli w poniźnoscźi ßwoje kolena shibowacź psched Bohom a hotowi bycź ßwojim bratram ßłużicź. Na wopak: Hordoscź, ßamoprawdoscź, ßamopschesběhnjenje ßu pschecźiwo rosomej a psched Bohom hrosnoscź.

Hiźo semske żohnowanje dyrbi wutrobu poniźnu, miku, mjehku a cźopku cźinicź. A je jich tež bjes swonkownje żohnowanymi cźlowjekami wjele, kotsiź ßo na narodnych a na druhich ważnych dnjach, kaź sastojnskich jubilejach, na ßlěbornych a słotych kwaßach, nucźeni cźuja, něschto wot njesaßłużeneho żohnowanja Bożeho, kiź je ßo jim dostało, khudym, khorym atd. sdźělicź. Ach so bychu tajke cźucźa tež wobstajne wostałe a zyłe źiwjenje wobknjeźałe! Tola my rad pschipósnawamy, so je ßo najwjazy ßmilnych darow dawało, dokelź ßebi ludźo s dźaknej wutrobu na Boźe żohnowanje w ßwětnych wězach jim wudźělene pomyßlichu.

A tola, schto je skóncźnje wschitko semske żohnowanje pornjo temu sbożu, hdyź je ßebi schtó wodacźa ßwojich hrěchow a dźěcźatstwa Bożeho psches hnadu Bożu wěsty? Tu tež ani s najmjenscha wo cźlowskej saßłużbje rěcź bycź njemóże. A tola je sboże dobyte, kotrež wěcźnoscź pschětraje. Kak njedyrbjała wobhnadźena duscha w dźaknej luboscźi ßapacź? „Mi je ßo ßmilnoscź dostała" — tak wyska Pawoł. A dokelź ßmě tak wyskacź, je wot teho cźaßa jeho zyłe źiwjenje ßamy khwalobny khěrlusch. Wona pak je tež wot teho cźaßa wulke skutkowanje ßmilnoscźe, wuliwanje njeßebicźneje luboscźe. Tak praji tež Jan: „Dokelź je ßyn Bożi ßwoje źiwjenje sa naß wostajił, dyrbimy tež my ßwoje źiwjenje sa bratrow wostajicź" (1 Jan. 3, 16).

S nashonjeneje njewurjekniweje ßmilnoscźe Bożeje ßo tež móz żórli, dobrotu cźinicź. Luboscź Boża, kiź je naß wumohła, budźi źiwjenje luboscźe w naß. „Luboscź Khrystußowa naß k temu pschinucźi", praji japoschtoł; my hinak njemóżemy.

Pschidacź ßo dyrbi, so bjes źiwymi kscheścźijanami, ßo dźělenje wot wobßedźenstwa, jenemu wjele cźeźscho bywa hacź druhemu. Wón je pschinarodźeny hnadny dar „ßmilnoscźe"; Bohu źel ma jón jich mało ludźi. Woni ßu wobsboźeni a wobsbożazy cźlowjekojo, kiź ßu wot naroda s tajkim cźucźom wobdarjeni. Na druhim boku pak je, a to wjele tajkich, kotsiź ßu wot naroda skupi a kotsiź běchu tajzy hiźo jako małe dźěcźi.

W kotrejźkuliź duschi pak luboscź Khrystußowa městna namaka, w tej ßo běźenje pschecźiwo wschitkemu sapocźnje, schtoź ßebicźnoscź rěka. Potom cźlowjek njemóże wjazy ßam ßebi źiwy bycź. Wón ßwoje wobßedźenstwo wjazy njemóże sa ßwoje wobhladowacź. Wón wě, so s cźěłom a duschu a se wschěm, schtoź ma, temu sbóźnikej pschißłuscha; so ma semske kubło wobstaracź w jeho myßli a duchu, po tajkim w duchu luboscźe. Wón wě, so Khrystußa hódny njeje, hdyź jeho bóle njelubuje hacź żonu, dźěcźi, khěźu, dwór, pjenjesy a kubło.

Njemóźna wěź teho dla je, so móże pschisporjenje wobßedźenstwa a dobycźe cźescźe prawy wottyknjeny kónz sa cźlowjeka bycź. Luboscź ma wschitko wobknjeźicź. Pschi tym ma ßo pschidacź, so pola tych, kotsiź maja hiźo wot pschinarodźenja pschikhilnoscź dawacź a dobrotu cźinicź, ßo te poczinki lóźo wutworjuja hacź pola tych, kiź ßu wot pschinarodźenja ßebicźni a nahrabni. Cźi poßleńschi maja ßo se starym Hadamom (ßnano hacź do ßmjertneje hodźiny) cźeźko běźicź a husto ßo saßo do stareho waschnja wrócźa. Tola wěsta wěź je, so kóźda hodźinka pod kschiźom jich saßo na prawy pucź luboscźe dowjedźe.

Bohata knjeni, kotraź běsche hakle w wyßokich lětach teho sbóźnika namakała, mi junu płakajo praji: „Wschědnje mam ßo se ßwojej nahrabnoscźu běźicź; ale kaź rucźe na wobras kschiźowaneho pohladam a w duchu jebo hłóß saßłyschu — potom ßym dobyła; potom mojim słotym nohi narostu."

A to je nashonjenje wschitkich sprawnych kscheścźijanow. Hdźeź prawa radoscź njeje, luboscź wopokasacź, tam wěra pobrachuje. A teho dla leźi tež jenicźka móz trajazu ßmilnoscź w cźlowskich wutrobach wubudźecź w prědowanju evangelija.

Schtoź pak dyrbi dale wutrobu pschecźiwo khudym a cźerpjazym shrěwacź, je pósnacźe, so ßu wschitzy ludźo naschi ßobucźlowjekojo a ßobu wumożeni. Wo tym pschichodnje.

(Pokracźowanje.)

Źiwjenje a skutkowanje pobożneje kurwjerchowki Luisy Henriety pruskeje,

narodźi ßo 27. novembra 1627, wumrje 18. junija 1667.

(Pokracźowanje.)

S hospodarskej mudroscźu a s wulkej wustojnoscźu pytasche Luisa Henrieta ßwoje pschißłuschnoscźe jako krajna macź dopjelnicź. Wona derje wjedźesche, so s pjenjesami ßwojim praschiwym krajnym dźěcźom niczo pomhacź njemóżesche a teho dla nakożowasche ßwoje pjenjesy a to niz mało na to, wustawy pomozy sakożicź. Tam dyrbjachu jeje praschiwe krajne dźěcźi hakle wuknycź, se ßwojeho hubjenstwa stawacź, saßo dobreje myßle bycź a ßami dźěłacź a skutkowacź.

Kurwjerch běsche pilny hońtwar. W ßwojich lěßach rady wot knjeźerskich dźěłow wotpocźujo hońtwy hladasche. Njedaloko Barlina, w městaczku Bózow, mějesche honjerski hród po waschnju starych rycźerskich hrodow natwarjeny, s tołstymi murjemi a s wěźu. Tam běsche jeho Luisa Henrieta, kotrejź towarstwo wón parowacź njemóżesche, huscźischo pschewodźiła. Krajina wokoło tuteho hroda bě kraßna. Psches selene łuki ßo rěka Havel se ßwojimi módrymi żołmami nimo hroda wijesche. Cźorne lěßy połne swěriny ßo w bliskoscźi a dalokoscźi wupschescźěrachu. Rady hladasche Luisa Henrieta s wěźe honjerskeho hroda na tutu luboßnu krajinu.

Kurwjerch pytny jejne dobre spodobanje, a dari jej na cźaß jejneho źiwjenja městaczko Bózow se wschěmi wßami, jěsorami a honami a kupi k temu hischcze wjesku Klózeband wot k. s Gröbena. Tež rady pschiswoli, so Bózow wot teho cźaßa mjeno „Oranienburg", Klózeband pak mjeno „Bózow" wjescź móżesche. Tutón Oranienburg bu něk tak rjez prěnje narodźene s horzej a uutrnej macźerněj luboscźu kubłane dźěcźo kurwjerchowskeje krajneje macźerje. A najprěńsche bě, so ßebi dowěrjenje a luboscź tutych ludźi se ßwojim poniźnym a luboßnym waschnjom doby.

Pschedewschěm chzysche wona zyłe sakhomdźene a wotwuknjene ratarstwo saßo kubłacź. K temu pomhasche, so mějesche jara bohate herbske samożenje, kotrež k wuwjedźenju ßwojich wotpohladow s wulkej wustojnoscźu nakożowasche. S Hollandskeje, kiź mějesche, schtoź ratarstwo nastupa, dobru khwalbu, da wona sahrodnikam,

ratarjam a pastyrjam pschińcź. Cźernje a kamjenje na honach buchu wotstronjene, płuh jěsdźesche sažo psches pola a žyjeř khodźesche bjes brósdami. Łuki buchu porjedźene, na pastwischcźach žo stadła pažechu a hródźe žo s rjanym skotom napjelnichu. Wokoło hroda nastachu bórsy lubosne sahrody s rjanymi a wužitnymi rostlinami wobžadźene.

S bliska Oranienburga leżesche wjeska Zehlendorf, psches dołhu wójnu zyle sapuscźena a skónczźnje też wot jeje pošlednich wobydlerjow wopuschcźena. Luisa Henrieta bě junu tute srudne powostanki wohladała a dobru žitnu rolu wokoło wjeski pytnyła. Wona kupi žebi wjesku Zehlendorf, kiž wěstemu knjesej s Göz žłuschesche, a sažydli tam hollandske a frieslandske burske žwójby, kotrymž da domy, hródźe a brójnje natwaricź a też wschón nusny rólny grat. Sswojich prědarjow běchu žami žobu pschiwjedli. Hdyž pak žo pschi wschěm tym Hollandszy tola sbožowni njeczujachu a zyła wožada žo se žwojim duchownym sažo do žwojeje domisny wróczesche, pschińdźechu swólniwje s Westfalskeje burske žwójby a žo tam sažydlichu. Jako nětk na Zehlendorfskich honach ratařstwo tyjesche a rjane dokhody njeżesche, wróczichu žo też někotsi wot prjedawschich wobydlerjow. Lutherszy a reformirtszy k jenej wožadźe sjednoczeni běchu w měrje bjes žobu žiwi a kurwjeřchowka powoła jim fararja.

Kurwjeřch widźesche s wulkim spodźiwanjom pod rukomaj žwojeje lubeje mandźelskeje tak bohate krajne žohnowanje kczěcź. Wón jej hischcźe wulki kruch pola njedaloko Barlina psched Spandawskimi wrotami dari. Tutón dźiwi kraj pschewobroczi wona bórsy do sahrody s mlokarnju; tu też ratařsku schulu sałoži, hdźež pod jeje dohladowanjom a žobuskutkowanjom wustojni Hollandszy wuczicź dyrbjachu, kak žo sahrody a łuki sałoža, kak žo butra a twarožk dźěła, kak žo skót plahuje atd.

Wot wschitkich kubłow žo jej Oranienburg najbóle spodobasche, dokelž bě jeje domisnje najpodobnischi; na njón běsche wona też žwoju najwjetschu prózu nałożiła. Tam žo husto s njepokoja wulkeho města poda. So by w tutej cźischinje wscho dopomnjenje na wójnu a wójnsku žurowoscź wotstroniła, da na měscźe cźěmneho wot nažypow a hrjebjow wobdateho rycźeřskeho hroda nowy rjany a žwětły hrodźik natwaricź. Wokoło njeho, hdźež běchu prjedy bahnisła byłe, běchu nětk rjane sahrody wohladacź.

Mjes tym so kwětki w sahrodach wokoło Luisyneho hrodźika rjenje kczějachu, cźehnjechu dołhi cźaž cźěmne mróczele psches jejnu duschu. Pschetož sdasche žo, so bjes dźěczi wostanje. Pruski lud bě srudny w tej myšli, so jeho stary, horzolubowany kurwjeřchowski narod sahinje. Schtož lud wo tym rěczesche, kurwjeřchowzy potajne njewosta. To drějesche žo psches jejnu duschu, kaž pola tamneje Hany žłowa jeje pschecźiwnizow, hdyž ju jara rudźachu a tyschachu, dokelž bě tón Knjes jeje žiwot samknył (1 Jana 1, 10). Wona njesamjelcźa, so je bjes nadźije, ale žwoju srudobu sjewi jenož žwojemu Bohu. Wona chzysche hižo pruskemu ludu wopor pschinjescź a žo se žwojim mandźelskim roswěrowacź dacź, a běźesche žo w nutrnej modlitwje wo móz a žylnoscź k temu. Sswěrna wutroba chzysche žo jej skamacź, pschetož wona dyrbjesche parowacź, schtož bě jej njeparujomne. Duž stupi žylna w žwojim Bosy psched žwojeho mandźelskeho a praji k njemu: „Ja žadam wot Tebje naju roswěrowanje; wsmi žebi druhu mandźelsku, kiž žwój kraj s nažlědnikom na kurwjeřchowskim stole swježeli. To žy Ty žwojemu ludej winojty."

Kurwjeřch psches tute žłowa nastróženy wotmolwi jej po krótkim mjelczenju: „Luisa, žy Ty tamne wěrowanske žłowa sapomnila: Schtož Bóh hromadźe wjedźe, to njedyrbi žadyn cźłowjek rósno dźěliczź!?" Jako chzysche Luisa temu napschecźiwo rěczecź, wón jej s mužskej krutoscźu snapschecźiwi: „Schtož mje nastupa, budu žwoju psched Bohom wotpołożenu pschižahu dźerżecź, a hdyž žo jemu spodoba, mje a mój kraj khostacź, dyrbimy to žebi lubicź dacź." Na to da jej ruku a troschtowasche ju. Duž njewurjekniwa tyschnoscź žwěrnu mandźelsku wopuschcźi a na wutrobje žwěrneho mandźelskeho běźachu bohacźe jejne dołho dźerżane žylsy. To bě bohabojasnoscź jeneho fěrschty, kiž temu Knjesej nad njebjom a nad semi njepožłuschny bycź njechasche, so by žnano domapytanju abo tyschnoscźi s pucźa schoł.

Kaž srudoba pobožneje Hany Luisynu duschu pschedrě, tak też žo Hanine prósty s Luisyneho rta wuliwachu. „Hdy by tón Knjes hischcźe na semi khodźił, kaž w dnjach žwojeho cźěła", tak žłyschachu kurwjeřchowku prajicź —, „bych žo hischcźe bóle pokorjała, bóle k njemu žo wołała, dyžli kananejska žónska; ale, schtož po cźělnym waschnju nětk cźinicź njemóžu, to chzu w duchu a w wutrobje cźinicź, w wěstym dowěrjenju, so je wón też w schtancźe kraźnoscźe tajki wyschi měschnik a žwěrny sbóžnik, kiž ma scźěrpjenje a pomhacź budźe." So by jejna prósty wo dźěcźatko w runje tutym duchu pokornoscźe a žamosaprěcźa hischcźe nutrnischa była, žlubi žebi pschi žwojej duschi, w Oranienburgu něschto wožebne mustajicź, hdyž tón žmilny Bóh jeje prósty wužłyschi.

W septembru 1654 pschińdźe s Haaga se žwojej najmłódschej dźowku Luisyna macź. Wona chzysche kurwjeřchowzy, kotraž běsche nětk w dobrej nadźiji, se žwojej macźěrnej radu k pomozy bycź. „Ty dyrbisch mi", dźesche wona k kurwjeřchej, „małe knjejstwo pschiswolicź, hdyž dyrbju něschto wužitne dokonjecź." „S wutrobu rady", snapschecźiwi wón, „hdy by Bóh tón Knjes mojej Luisy jenož hnadny a žmilny bycź chzył!"

Wyžoko swježeleny, so bě jeho mandźelska nětk w dobrej nadźiji žiwa, powoła kurwjeřch wyschschich duchownych k žebi a poruczi žwoju mandźelsku jich a zyłeho kraja dobroproschenju. „Pomhajcźe mi, žo s Bohom běźicź", dźesche wón skónczźnje, „so by žo też dobroproschenje w zyłym kraju s wutrobu stało."

Swježeleny lud je to też s prawej a wutrobnej nutrnoscźu cźinił. Pobožny dwórski prědař dr. Jan Bergius dźerżesche tsi prědowanja wo 1 Sam. 1, kurwjeřchowku s pobožnej Hanu pschirunajo. A prósty praweho wjele samože, hdyž sprawna je. Pschetož bórsy móžesche też Luisa Henrieta s Hanu stareho testamenta wyskacź a s dźaknej wutrobu wusnawacź: Tón Knjes postorczi do hele a wuwjedźe sažo (1 Sam. 2, 6). — 6. februara žwjecźesche kurwjeřch žwój narodny dźeń. Hród a město běschtej kraźnje wupyschenej, s wěžow trubjachu s posawnami. Bjedrich Wylem pschebywasche hłuboko hnuty w žwojej stwje. Duž stupi jeho pschichodna macź nuts, fěrschcźina s Oranije a praji jemu: „Luisa póscźele Cźi dar, wsmi jenož pschikrycźe prjecź, kiž na nim leži, ja dyrbju jón s woběmaj rukomaj dźerżecź!" Kurwjeřch žo jara swježeli, jako žynka wohlada. Wschón lud wyskasche a dźakowasche žo Bohu. Pruske stawy pschepodachu kraźny wopomnjeński pjenjezk, na kotrymž je kurwjeřch wobrasowany, kak wón s wulkim wježelom žwojej mandźelskej ruku skicźi. Bjes woběmaj steji kurprynz, s jenej ruczku nanowu, s druhej macźěrnu ruku dźerżo. Pschi žwjatej kschcźenizy, kotraž žo w Barlinje žwjecźesche, dosta kurprynz mjeno: Korla Emil.

(Pokracźowanje.)

Boži hłóž.

„Pschipad!" ludźo praja, hdyž žebi tón abo druhi padawk rosjažnicź njemóža a njewopomnja, so je wschitko, schtož žo stawa wot Boha prjedy postajene. Rybak we wžy nad Wódru běsche wot teho cźaža, so běsche žebi žam kubleschko wotnajał, pschezo w nusy a cźěžnoscźi. Wón běsche s tym sapocźał, schtož běchu jemu žmilni ludźo sa nisku dań pożcźili. Wotnajeński pjenjes běsche wyžoki, dań jeho cźischcźesche a wón žebi druhdy rady njewjedźesche. Najwjazy mějesche wot žwojeho nanoweho bratra pożcźene, mjenujzy 2000 toleř. Tón mějesche k žwojemu młodemu wujej njewobmjesowane dowěrjenje a žebi wot njeho dołžneje papjery nježadasche. Njenadźujzy pak w kczějazych lětach na influenzu semrje a jeho žona na tu žamu khoroscź khora leżesche. Tsi dny po nim běsche też wona njeboha a wbohe dźěczi, tsjo małi hólzy běchu žyroty. Schtož běschtej starschej sawostajikoj, postajeny forminda žwědomliwje sapiža, wo rybakowym dołhu pak nichtó niczo njewjedźesche.

Duž spytowař k njemu stupi a jemu do wucha schepny: „Budź s měrom! a tebi je dopomhane." Dny dołho w hłubokich myšlach khodźesche — hacź by to cźinił abo niz? Sły bu s dobycźerjom, wón běsche krucźe rosžudźeny, njeprawe kubło na žo scźahnycź.

Na rjanym lětnym ranju dźěsche se žwitanjom k wodźe pohladacź, hacź žu žo žane ryby popadnyłe. Pschezo žebi sažo na žwoje njeprawo myšlesche a jeho žwědomnje žo směrowacź njechasche. Jako nimo wyžokeho žita dźěsche, sažłyscha w bliskoscźi pozpulu wołacź. Wón stejo wosta, a bjes dycha na hłóž pošłuchasche. Schto běsche prajiła? „Boha žo boj! boha žo boj!" klincźesche jemu jažnje do wucha. Wón bu hnydom hinascheje myšle, wón běsche Boži hłóž srosymił a w jeho wutrobje klincźesche: „Sběhń žo wote mnje, spytowarjo!"

Hischcźe tón žamy dźeń k formindźe dźěsche a jemu žwój dołh sjewi a ženje njebě jeho wutroba wježelscha, hacź w tej hodźinje, jako žo sažo domoj wróczi.

Ptaczk drje spěwa, ßebi na niczo njemyßlo a runje tak tyßazy człowjekow jeho spěwanje ßłyscha, bjes teho so bychu schto druhe pódla saczuli, hacz radoscz nad ßłódkimi synkami. Boži hłóß pak běsche, kotryž s teho ptaczatka rěczesche, kiž ßo jemu tak móznje do wutroby doby a jeho tak móznje napominasche, so by ßo wobroczik.

Advent.

Knjes blisko je, joh' ßwětło dźe,
Kaž sera, ßłónza skhadźenje,
Nětk njedrěmaj, o wutroba!
We ßwětle twój kral pschikhadźa.
Duž saspěwaj jom' wjeßeła:
Knjes blisko je, haleluja!

Knjes blisko je, w tym czaßu dha
Sso pschihotuj, o wutroba!
Sczjiń ty ßo k jeho żłobikej!
Wsmi s njebja dźěczo k ßebi ßej,
Kaž w Bethlehemje ßo to sta:
Knjes blisko je, haleluja!

Knjes blisko je, twój sbóżnik dźe
A s nim tež twoje wjeßele:
Měr, sboże, ßwětło, wodacźe,
Schtož duschi s czěłom pobrachnje,
Czi s njebja ßwoje dary da:
Knjes blisko je, haleluja.

Knjes blisko je, schto rudźi cźe?
Sa boloscz strowoscz póscźele.
Duž wutroba budź stroschtniwa!
Sa cźěmnoscz wón czi ßwětło da;
W nim roscźe twoja nadźija:
Knjes blisko je, haleluja!

Knjes blisko je, duž wjeßel ßo,
S nim dźesch do raja wěczneho,
Po nozy dołhoh' czakanja,
Czi jutr'ne ranje seskhadźa;
Tam spěwasch sbóżna wjeßeła,
Knjes tudy je, haleluja. E. H.

„Kotryž twoje żiwjenje wot skaženja wumoże."

Indiczan běsche połny dźaka pschecźiwo Bohu. Jako ßo jeho mißionar praschesche, sa czo ma ßo Jesußej dźakowacz, wsa wón ßuche liscźe, połoži jo koło wokoło a połoži waczku ßrjedźa nuts. Potom liscźe sapali. Wbohe swěrjatko sapocza ßo se stysknoscźu wicz, dokelž s wohenjoweho wěnza won njemóżesche. Duž Indiczan waczku wsawschi ju daloko wot wóhnja na mjehki móschk połoži a praji: „To je mi Jesuß czinił. To dyrbju wschitkim ludźom prajicz."

* * *

Jako pobożna Marja Nathusijowa w lěcźe 1845 ßwoje najmłódsche dźěczatko, dźowczičku Marku, psches ßmjercz shubi, běsche jara srudna. Jako dźěczo khowachu, wona wot wulkeje srudoby pschewsata domach wosta; hdyž pak bě pschecźelstwo wot khowanja domoj, wona jemu s wobliczom, w radoscźi ßo błyschcźatym, napschecźiwo dźěsche. Na dźiwne waschnje běsche ju tón Knjes s měrom a troschtom napjelnił. Sswojej maczeri wona krótko po tym pißasche:

„W sbożu bliskoscz Bożu saczucz, je renje. Ale w njesbożu Bożu bliskoscz saczucz, je sbóżnoscz, kotraž ßo dowopißacz njemóże."

Druhi krócz pißasche:

„Żana radoscz tola wjetscha njeje, hacz hdyž je człowjek, kotrehož ßy tak zyle s wutrobu lubował, sbóżnje wumrjeł.

Wodajcźe!

Na rowowym kamjenju na pohrjebnischczu wulkeho města steji ßame ßłowczko: Wodajcźe! Sso powjeda, so w rowje żona spi, kotraž je něhdy rjana była, kotraž pak je do hłubokeho hrěcha sapanyła a na mandźelskeho a dźěczi wulke njesboże pschinjeßła. W ßamotnoscźi jastwa pak sbóżnika pósna. S njej bu hinak a wona nowe żiwjenje sapocza. Mrějo běsche ßwoje dźěczi proßyła, so bychu jej jeniczke ßłowczko „wodajcźe" na kamjeń napißacz dałe.

Modlitwa.

Stary duchowny pschiindźe k khoremu, kiž běsche tak wobożny, so wschitkim w domje żiwjenje cźeźke czinjesche. Wón chzysche duchownemu ßwoju wulku nusu wuskorżicz; tón pak jemu wobarasche a praji:

„Mój chzemoj ßo najprjedy junkrócz dźakowacz!"

„Dźakowacz? Ja ßo dźakowacz nimam!"

„Poßłuchajcźe! Ja chzu ßo sa waß modlicz!"

Duchowny ruzy stykhnywschi praji:

„Luby Wótcźe w njebjeßach, ja wobożny Jonaß psched twoje wobliczo stupju a cźe khwalu. Ja mam jěscz a picz a wschitko, schtož trjebam, ßo mi hnydom pschinjeße. Moje kożo je tajke, kajkež mam rad, hdyž dyrbi jich wjele lěpschich khorych na hubjenym lěhwje lěhacz. W mojej jstwi żane muchi njeßu, hacz runje ßmy nětko w auguscźe. Kak dyrbju tebje khwalicz, so ßu moji ludźo a lěkař pschecźiwo mi pschecźelniwi, a so hischcźe hněwni roscźěkali njeßu, runjež ßym tajki njesnjeßliwy? Żaneje nozy hischcźe było njeje, w kotrejž njebych tři abo schtyri hodźiny pospał. O mój Bożo, kajki ßy ty dobry, so mi w duchownym muża scźelesch, kotryž mi sjewi, kajke ßym njekniczomne stworjenje a kajki ßy ty dobry. Tež ßy mi ty ßłowo wo twojej hnadźe sdźerżał a mi twoju luboscz a czichoscz pschipowjedacz dawasch. Kak wobohaczisch mje psched druhimi, kotsiž twojeho ßłowa paruja?"

Tu khory něschto praji; ale wón nastróżeny dale rěczecz njemóżesche.

(Tuta dźiwna modlitwa) tute dźiwne powuczenje zyle bjes saczischcźa na Jonaßu njewosta; pschetož jeho ludźo móżachu saßo pola njeho wutracz.

K rospominanju.

Czert pschezo wě, hdźe żaneho lěnika namaka.

* * *

Schtóż je w ßwojich myßlach czisty, budźe bórsy tež w ßwojich skutkach czisty.

* * *

Czert je pschezo hotowy teho pschecźelnje strowicz, kiž ßo w ßwojej komorzy njemodli.

* * *

Hdy bychu wschitzy woßadni wjeßeli daricźeljo byli, by czert ßwoju khoroj bórsy dele scźahnycz dyrbjał.

* * *

Czert ßo kóżdy krócz nastróži, hdyž człowjeka namaka, kotryž je smużity doscz, so jako ßłużobnik Boži wumrje.

* * *

Chze-li Bóh luby Knjes człowjeka něhdźe póßłacz, czert wscho móżne czini, jeho wotdźerżecz.

* * *

Hdyž twoje żiwjenje druhim żohnowanje njepschinjeße, tež ani tebi żohnowanje njepschinjeße.

„Pomhaj Bóh" je wot nětka niz jenož pola knjesow duchownych, ale tež **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin"** na wßach a w Budyschinje dostacz. **Na schtwórcz lěta** płaczi wón **40 np., jenotliwe czißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; ßoburedaktor: farař Gólcz w Budyschinku. Czischcz a nakład Ssmolerjez knihiczischczerńje w Budyschinje.

Čzo. 52.
24. dez.

Lětn. 3.
1893.

Pomhaj Bóh!

O najßwjeczischi,
o najßbóżnischi
hnadu dawarjo
Boži dnjo!
Sbóżnik bu tudy
wumóz te ludy.
Sraduj,
dźakuj ßo
kschesczanstwo!

A hnydom bě tam
pola teho jandźela
ta ßyła njebjeskeho
wójska: czi khwa-
lachu Boha a
dźachu: Czesczź
budź Bohu we
wyßokosczi, měr
na semi a czlo-
wjekam dobre
spodobanje.
Luk. 2, 13. 14.

Sserbske njedźelske łopjenka.
Wudawaju ßo kóżdu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Hody.

Luk. 2. 1—14.

Wjeßele je, wulke wjeßele, kotrež pschipowjeda w ßwjatym sczenju Knjesowy jandźel. Wjeßele je, nutrne wutrobne wjeßele, kotrež tež naß dźenßa saßo napjelni. Schtó tež njedyrbjał ßo wjeßelicz na Božim dnju? Wschak je wón jedyn s tych mało dnjow, hdźež ßu njebjeßa wysche semje wotewrjene; hdźež s procha narodźeny czlowjek ßmě pohladacz hłuboko do wótzowskeje Božeje wutroby. Wschak je wón tón dźeń, hdźež Boża wumóżaza, wobsbożaza, swjeßelaza ruka pschima do nascheho khudeho, semskeho žiwjenja. A my njedyrbjeli ßo dźenßa wjeßelicz? To njech je daloko wot naß! Njerodźo wo ßwoje hewasche khude žiwjenje, wo ßwoje staroscze a wobczeżnoscze, wo hubjenoscz a njeměr zyleho ßwěta chzemy tola saßo khwalicz a posběhowacz wyßoke wjeßele hodowneho dnja.

Wschak je wone to jeniczzy cziste wjeßele, dokelž s njebjes pschindźe. Tam je Bóh luby Wótczez widźał hrěschne hubjenstwo ßwojich czlowjekow a je ßo jeho luboszczi spodobało, jemu nowe wjeßele wobradźecz. Hižo s profetiskich wěschczenjow padaja někotre ßwětłe pruhi tuteho wjeßela do czlowskich wutrobow, hacz bu czaß dopjelnjeny a njebjeszy jandźeljo buchu pschipowjedarjo a wosjewjerjo tuteho njebjeskeho wjeßela. Duž je wone tež woprawdźe to jeniczzy cziste wjeßele. Wsmicze wschě hewasche wjeßela, kotrež ßwět nam poskicza; ja njerěczu wo niskich a njeczistych, ale wo wyschschich wjeßelach teho ducha na wěczne, schtož je hewak kraßne a posběhaze, žane njeje runja tutemu hodownemu wjeßelu. Někajki sczěn teho hrěcha wißa na kóżdym wjeßelu tu delkach, žane njeje dospołne cziste. S mutneho žórła njemóże ßo žana czista woda wuliwacz. Hodowne wjeßele a te s njeho žórlaze wutrobne wjeßele je jeniczzy njemutne a cziste; haj jeniczzy cziste, pschetož wone je s njebjeß, s czisteje rěki ßwjatoscze, s jaßneho žórła wěczneje Wótzowskeje luboscze Božeje. —

Wone je tež dale woprawdźe spokojaze, pschetož wone pschipowjeda czlowjestwa sbóżnika. „Wam je ßo dźenßa tón sbóżnik narodźił.“ Haj, wo czož ßy ty, wotpadnjene czlowjestwo, tak dołho proßyło, po czimž je ßo tebi styskało telko lětstotkow czěmnoscze: pomoznika sa najhłubschu nusu wutroby, lěkarja sa dusche, ßmjertnu schkodu, sbóżnika sa hrěschne hubjenstwo pschinjeße tebi Boži dźeń. Tón pschindźe do ßwěta, kotrehož nichtón do žaneho hrěcha dowjescz njemóżesche, tón, kiž s njewurjekliwej luboszczu wschěch spróznych a wobczeżenych k ßebi woła a jich pyta a sbóżnych czini, jim žiwjenje a wscheho doscz dawa a junu jim wěczne wobydlenje w Božim raju pschihotuje. A tola wjeßele, njeje wone woprawdźe spokojaze? Prajcze, schto chzemy wjazy hacz s Bohom sjednanu wutrobu? Hdźe dha je wjeßelo pornjo tutemu?

Haj wschak, hodowne wjeßele je woprawdźe spokojaze, duž je tež nihdy pschestawaze, dokelž ßo wam tež dźenßa hischcze poskiczuje. Lěto sa lěto rěka pschi tutym wjeßelu: hlaj, ja pschipowjedam wam wulke wjeßele, pschetož wam je ßo dźenßa tón sbóżnik narodźił. Schtož hewak wulke, wobsbożaze a swjeßelaze napißmo steji w historiskich knihach, to je s wjetscha sboże, žohnowanje, dobrota sa wěsty

czas było. Tyßaz wězow je něhdy ßwět swjeßeliło, dźenßa ßu wone sestariłe a sapomnjene. Ale hodowne „dźenßa“ traje pschezo a stajnje. Wone je tež w lěcźe 1893 runje tak wobsbožaze, kaž w lěcźe 1, jako Josef a Marja a pastyrjo je prěni ras ßłyschachu a czujachu. Tež dźenßa khwatamy sahorjeni w duchu k żłobikej a khwalimy s pastyrjemi a rospominamy s Marju wyßokoscź a hłubokoscź a schěrokoscź Božeje luboscźe we Khrystußu. Tež dźenßa njeßmy wschè ßwoje smylki a ßłaboscźe, wschu ßwoju srudobu a stysknoscź, wschitku tyschnoscź sańdźeneho lěta a wschitke sabłudźenja sańdźenych dnjow k żłobikej a proßymy sbóżnika s zyłej wutrobu: Wsmi wot naß, schtož tebi pschinjeßemy a daj nam sa to dźenßa ßwój měr, ßwój troscht a ßwoju hnadu. Haj, dajcźe nam czucź, so je ßo nam dźenßa tón sbóżnik narodźił; dajcźe nam shonicź, so nasche hodowne wjeßele nihdy njestari, ale ßo womłodźuje tež na naschich wutrobach!

Nasche hodowne wjeßele je pak skónczńje teho dla hischcźe najwyschsche, dokelž je wschitko wopschijaze, pschetož wone dyrbi ßo wschemu ludu dostacź. S tym: wschemu ludu, wotewrja ßo schěroko wrota Božeho kralestwa a nutsczahnu wschitke ludy na semi; a wysche tychle wrotow czitamy Pawołowe ßłowo: Jene czěło a jedyn duch, jako wy tež powołani scźe na jenu nadźiju wascheho powołanja. Jedyn Knjes, jena wěra, jena kschczeniza, jedyn Bóh a Wóczez wschitkich, kiž je wysche wschěch a psche wschitkich a we waß wschitkich.

Jich wjele je nutsczahnyło psches tele wrota, ale jich wjele, wjele hischcźe swonkach steji, a Bohužel, jich wjele je saßo wuczahnyło, dokelž ßo jim knjejstwo měrneho knjesa njelubjesche. Drusy saßo ßo psched wrotami shromadźuja a Boże kralestwo, zyrkej a kschescźijanstwo woblehnu. O ty błudny ßwěcźe, kak mało rosymisch wo wěrnym, kraßnym wjeßelu!

O, lubi pschecźelojo, dajcźe nam, kóżdy po ßwojim dźěle, ßobu pomhacź, so by tola bórsy hodowne wjeßele woprawdźe wschón ßwět wopschijaze było. Wěsch ty, schto masch czinicź? Daj wot wulkeje hodowneje luboscźe twojeho Boha ßwoju wutrobu pschemènicź a wopokaž wschěm czucźe teje ßameje luboscźe! A hdyž my, kiž ßmy tak jara lubowani, jenož mały kruch luboscźe wschěm druhim, domjazym, ßobuwoßadnym, wschěm bližschim napschecźiwo pschinjeßemy, to dyrbi czahnycź a pohnucź: woni budźa saßo lubowacź a s nami luboscź njebjeskeho Wótza khwalicź, kiž wobradźi wschemu ludu wjeßele měra a sjednanja w Khrystußu.

O Knjeże, wobradź nam tule jenu luboscź, kotraž ßo sa to stara, so ßo hodowne wjeßele czim wjazy a bóle wschemu ludu dostanje, kotraž pak tež tych saßo sjednoczi, swjasa a wopschija, kiž ßu ßo napschecźiwo hodownemu wjeßelu roskorili, haj, wobradź nam tu jenu luboscź, kotraž njeda dla hodowneho wjeßela žanemu njeměrej, žanej roskorje, žanej njejednoczi nastacź, ani we wěrje ani w žiwjenju. Hamjeń.

Evangelske ßwjedźenje w Jerusalemje.

Jako sastupjeř Jeho Majestoscźe khěžora Wylema, presidenta wyschscheje zyrkwineje rady w Barlinje dr. Barkhausen 28. okt. popołdnju w pjeczich do Jerusalemskeho dwórnischcźa pschijědźe, bě zyła němska evangelska woßada k powitanju na dwórnischcźu shromadźena. Pod wuspěwanjom duchowneho khěrluscha wustupichu dr. Barkhausen, wyschschi twarski radźicźel Adler (Barlinski), legazionski sekretar se Seifried (s Konstantinopela, sastupjeř němskeho póßłanstwa tam) a farař Schlicht-Jerusalemski, kiž bě hoscźam hacź do města Jaffa napschecźiwo jěł, s wosa dele. Turkowszy wojazy pod nawjedowanjom ßwojeho wyschscheho běchu dwórnischcźo wobstupili. President dr. Barkhausen bu najprjedy wot sastupjerja němskeho konsulata, potom wot sastupjerja turkowskeho bohota (pascha) w franzowskej rěczi powitany. Potom pschiwoła starschi Jerusalemskeje evangelskeje woßady, twarski radźicźel Schick, w mjenje ßwojeje woßady hoscźej wutrobnu powitanku, kiž w tychle ßłowach wuklinczachu: „Bóh dopjelni stare ßlubjenja ßwjateho pißma, so budźa kralojo sastojnizy a twarjerjo Jerusalema.“

Dr. Barkhausen hłuboko hnuty ßo dźakowasche, s wótrym hłoßom prajizy: Drohi evangelszy krajenjo, s waschim wutrobnym powitanjom ßym hłuboko hnuty. Mi je ßwjedźeńszy wokoło wutroby, so móju na semi ßwjateho města Jerusalema w naschej lubej macźerńej rěczi wot jeho majestoscźe nascheho najhnadnischeho khěžora a knjesa wam wjele dobreho prajicź. Jeho majestoscźi leži derjehicźe evangelskeje woßady a zyrkwje w Jerusalemje na wutrobje. Daj Bóh, so by tutón skutk, ke kotremuž ßym jow pschischoł, na twarjenje prěnjeje němskeje evangelskeje zyrkwje w Jerusalemje, k sbożu wascheje woßady, k pschisporjenju Božeho kralestwa a k czescźi nascheho wótzneho kraja ßłużił. Hamjeń.“

Pschi sacźehnjenju do města jěchasche 10 žandarmow doprědka, potom wosy a potom waßodni, ke kotrymž ßo też němszy protestantojo s městow Jaffa a Haifa pschisamknuchu. Bě rjany napohlad, jako wosy se ßwojimi pschedjěcharjemi do Hinnomoweho doła dele, pschi starych měschczanskich murjach s Zionskeje hory k Jaffaskim wrotam ßo hibachu. Dr. Barkhausen poda ßo hnydom do němskeje Johannitiskeje hospody, hdźež bě jemu wobydlenje pschihotowane. Drusy hoscźo buchu wot němskich ßwójbow pschecźelnje pschijecźi.

Njedźelu 29. oktobra bu pod wulkim dźělbracźom němskich woßadow wot Jerusalema, Haify a Jaffy a arabiskich evangelskich woßadow s Bethlehema, Jerusalema, Betdjaly, missionski ßwjedźeń ßwjecźeny, dopołdnja s Bożej ßłużbu a wjecźor s wużiwanjom Božeho wotkasanja. Kapala, kiž bjes rospadankami muristana je natwarjena, bě pschepjelnjena. Sso němszy a arabiszy spěwasche, modlesche, prědowasche. Evangelski fellach s města Betdjaly se ßwojim wulkim pißanym turbanom pódla europiskich knjesow ßedźesche, w jenoscźi evangelskeje wěry s nimi sjenoczeny.

Wutoru 31. oktobra wopokasachu czorno-běło-czerwjene khorhoje, kiž ßo s domow němskich evangelskich smahowachu, so bě tón dźeń saßwitał, na kotrymž dyrbjesche ßo różkny kamjeń němsko-evangelskeje zyrkwje klascź. Na muristanje, to je polo pruskemu knježeństwu ßłuschaze, na kotrymž ßu hischcźe rospadanki něhduscheje Johannitiskeje hospody a zyrkwje, ma ßo blisko zyrkwje ßwjateho rowa nowa zyrkej uatwaricź. Rum bjes rospadankami stareje zyrkwje bě w poßlednich dnjach pod nawjedowanjom twarskeho mischtra Grotha wurumowany a sa tutón ßwjedźeń na 31. oktob. pschihotowany. W dźeßatej hodźinje pschiňdźe pascha se ßwojimi wojakami, potom jendźelski (evangelski) biskop se ßwojimi ludźimi, potom jedyn konsul, potom evangelszy ßwjedźeńszy hoscźo s czorno-běło-czerwjenymi pschepaskami, mały ßwjedźeński czah schulskich dźěcźi. Wotdźělenje wojakow mějesche ßo sa porjad staracź. Pschistup mějesche jenož tón, kiž bě ßebi khartku sa tutón ßwjedźeń wobstarał. Na murjach a tsěchach pschilejazeho ruskeho klóschtra a hewaschich twarjenjow bě wjele wczipnych ludźi. Sa pscheproschenych hoscźi bě płatowa khěžka natwarjena a rjenje wupyschena, w njej pschebywachu: potajny wyschschi twarski radźicźel Adler, němski konsul, sastupjeř němskeho póßłanstwa w Konstantinoplu, Jerusalemski pascha, jendźelski biskop, podkonsulej s městow Jaffe a Haifa, najstarschi stawy němsko-evangelskeje woßady (ßyrotownijski direktor Schneller, twarski radźicźel Schick a bankier Frutiger), knježeński twarski mischtr Groth, jendźelszy duchowni a hischcźe drusy. Płatowej khěžzy napschecźiwo ßedźachu dźěcźi němskeje schule, w ßrjedźnym rumje běsche ßwjedźeńska woßada. Pódla sałożkneho kamjenja stejesche klětka (s naschejeje evangelskeje kapały) na kotrejž mějachu ßo ßwjedźeńske rěcźe dźerźecź.

W dźeßacźich stupi dr. Barkhausen sałożne pißmo w ruzy s 8 evangelskimi duchownymi s kapały pschischedschi do płatoweje khěžki. Nětk spěwasche shromadźisna khěrlusch: „Budź khwalba Bohu ßamemu“. Potom dźerźesche duchowny Schlicht ßwjedźeńske prědowanje wo Ef. 2, 19—21 (jedyn Eben-Ezer: „Hacź dotal je tón Knjes pomhał a jedyn woktał s tym pschißlubjenjom: Roscźe k Božemu wobydlenju w Duchu“). Po ßwjedźeńskej modlitwje

spěwachmy: Jed'n twjerdy hród je nasch Bóh ßam. Potom dźerżesche dr. Barkhausen rěcź:

„Lubi evangelszy krajenjo! Ja wjeßelu ßo teho, schtoź je mi prajene, so póńdźemy do Bożeho doma, a so nasche nohi stacź budźa w twojich wrotach Jerusalem! Tute psalmowe ßkowa stupja nam dźenßa psched naschu duschu. Ja ßo wjeßelu mojeho hamta a nadawka jako sastupjeŕ Jeho Majestoscźe. Sa mało dnjow budźe 24 lět minjenych, so kronprynz Bjedrich Wylem tuto město, na kotrymź stejimy, wobßyny. Dostojny dom Boźi ma ßo tu natwaricź jako dźakny wopor němskeho evangelskeho kscheścźijanstwa sa sboźe, kiź bu skemu cźlowjestwu tu wobradźene, jako widomne snamjo w wěri a luboscźi, jako snamjo ßwěrneho sawostacźa evangelskeho kscheścźijanstwa w wěrje do Bożeho Ssyna, teho kschiźowaneho a horjestanjeneho sbóźnika, jako město shromadźenja sa tutu woßadu, kotruź je njebohi kral Bjedrich Wylem IV. sałoźił. My kładźemy róźkny kamjeń s wołanjom k temu, kiź je ßam sałoźkny a róźkny kamjeń ßwojeje zyrkwje. W jeho mjenje sapocźinamy tutón skutk a proßymy jeho so chźył dacź, so ßo derje radźi skutk nascheju rukow pola naß, a so wschitzy, kiź ßo tu modla, troscht a wokschewjenje cźerpaja sa ßwoje psches hrěch a winu a źiwjenje wobcźeźene wutroby, so ßo bohate źohnowanje wuliwa s tuteho města do evangelskeho kscheścźijanstwa a do nascheho wótźneho kraja. To daj Bóh. Hamjeń."

Nětk cźitasche khěźorske sałoźne pißmo. Potom kładźesche ßo róźkny kamjeń. Dr. Barkhausen dźesche: „Sapocźmy tón skutk!" Modlitwu a źohnowanje spěwasche Bethlehemski duchowny, a woßada wuspěwa s hnutej wutrobu: Njech Bohu dźakuje!

Do hód a po hodźoch.

Po wěrnym podawku słoźene powjedancźko.

I.

Wón běsche 23. dźeń hodownika rano. My ßmy na kuble w Karinje, hdźeź knjes Rjanowsky hospodari. Wó jstwje je rjenje a duschnje, w kachlach praskoze ßwětły woheń, na blidźe, s běłym rubom pschikrytym, lampa steji a ßwěcźate khosejowe schalki wobßwěcźuje, kaź też na blidźe leźazy nowopjecźeny khlěb a taleŕ se słotej źołtej butru. W sadnym kónzu rumneje jstwy dołhe blido steji, wokoło njeho domjaza cźeledź ßedźi, hospoja a schoßaŕ. Mjes tym knjes Rjanowsky se ßwojej ßwójbu sastupi, kiź w tu khwilu s jeho źony a dweju dźowkow wobsteji. Wschitzy sa léźo pschihotowanymi knihemi pschimaja a bórsy wjeßeły hodowny khěrlusch saklincźi. Knjes Rjanowsky na to krótku nutrnu modlitwu wucźita, potom Boha wo źohnowanje k temu ßwjedźenjej proßy, wo měr we wschěm njeměrje a pschistaji: „Bożo, pschiwjedź nam dźenßa nascheju ßynow bjes njesboźa stroweju a wjeßełeju do wótźneho domu a daj nam nasche hromadźebycźe źohnowane bycź."

Wschitzy prajachu ßobu: „Hamjeń!" pschetoź woni wschitzy wobeju schwiźneju młodźenzow lubowachu, teho primanarja Jana, 16 lět stareho, a 13lětneho terzianarja Ernsta, kotraź wobaj gymnasij w 5 mil dalokim měscźe P. wopytaschtaj a běschtaj teho dla jenoź w prósdninach domach. Woßebje pak běchu wschitkich myßle, najbóle pak teju starscheju, na Ernsta słoźene, kiź ßo woßebje wusnamjenjesche. Jako dźěcźo běsche wjele khorowaty pobył a běsche na schiju wjele cźerpicź dyrbjał, tak so jeho nan ßam dlěźschi cźaß roswucźowasche; starschej njemóźeschtaj to ßłabe dźěcźo wot ßo puschcźicź. Woßebje běsche nanowe wjeßele a radoscź, so běsche ßo wot małoscźe k nanej dźerżał, sa nim běhał, jako jeho nóschźy lědy njeßeschtej. Ale niz jenoź nanowy woßebity lubuschk, ale też jeho hordoscź běsche blědy hólcźez s módrymaj wócźkomaj a s rjanymi włoßami; pschetoź wón běsche woßebje wobdarjeny a lóhko nuknjesche, wißasche pak też tak na nanje, so jene khutne ßłowo jeho k ßylsam wabjesche; wón ßo też bóle hacź druhe dźěcźi prózowasche, ßebi nanowu spokojnoscź dobycź.

„Haj nasch Ernst je dźěcźo ßłónza", by jeho macź prajiła; pschetoź s nim běschtej ßwětło a wjeßele do domu pschischłej. „O kak ßo ja na teju hólzow wjeßelu!" praji macź, jako ßo zyła ßwójba seßyda, so bychu khosej pili.

„Ja bych rady widźił, so njeby tajka rěsata syma była, my mějachmy dźenßa rano 14 skhodźeńkow symy", praji nan.

„Ernst dźě ma tołsty pschewoblekaŕ!" Martha, 14 lět stara dźowka, pschistaji.

„A w parnym wosu je rjenje cźopło", Herta praji, kotraź chźysche se ßwojimi 6 lětami mudra bycź, „to ja wěm, jako tehdom do Połpiz jědźech".

„Ach, so byschtaj jow jeno byłoj, mi je tak stysknо, ja měra njesměju, doniź strowaj domoj njebudźetaj", sdychowasche macź.

Knjes Rjanowsky ßo ßmějesche: „To je macźerna luboscź, kiź ßo tyschi, hdyź też samyßła k temu njeje! Taj hólzaj w Połpizach do parneho wosa sastupitaj, hacź do L. jědźetaj, tam steji nasch wós na dwórnischcźu a jeju hacź dom pschiwjese."

„Pojědźesch ty po njeju?" ßo macź prascheschе.

„Ja wschak njemóźu; wonaj dyrbitaj ßamaj pschijěcź. Ja snaju naju ßynow. Wonaj staj ßo rano modlikoj: Budź, Bożo, pschi mni a wjedź mje! Duź też pucźowanje derje póńdźe." —

Połpizy, Karin a Golda leźa tak, so tśi róźki wobrasuja; poßlenjej dwě městacźzy psches źelesnizu swjasanej njejstej. Schtóź chze s Goldy do Połpiz, dyrbi ßebi wós najimacź abo pěschi hicź. W poßlednjej khěźi khudobneho městacźka, kiź s wulkim lěßom mjesuje, bydlesche muź s mjenom Kscheścźijan, kiź běsche sahrodnik, dźěła pak njeměješche. Wón běsche na bliskim kuble w ßłuźbje był, ale jeho knjes běsche dołha napraksał, so dyrbjesche ßo kubło skónczźnje pschedacź. Fabrikanta běsche jo kupił. Hdźeź běsche prjedy rjana sahroda była, tam dyrbjachu nětko rěpa a běrny roscź; — sahrodnik běsche bjes dźěła a khlěba. Wón běsche ßebi ßłuźbu pytał, ale podarmo. Wschitke blaki běchu wobßadźene; kak mało ßo s zyła w naschim cźaßu sahrodnikow trjeba! A nětko chźychu jeho khora źona a dźěcźi jěscź — wón njedwělowasche, pschetoź wón běsche pobożny muź, ale cźeźke staroscźe jeho cźischcźachu. Wón běsche ßebi wotwyßlił, hodowne schtomiki w měscźe pschedawacź; wón pak běsche ßo posdźe wo nje starał, hakle wcźera wjecźor běsche dowolnoscź k temu dostał. Dźenßa chźysche nětko jědle puschcźecź a jutsje rano sahe s nimi do Połpiz dojěcź; jeno so běsche s cźaßom tam, ßnano wokoło 7, potom móźesche jich hischcźe wjele rospschedacź. Wón wjedźesche, so někotśi hischcźe na jeho schtomiki cźakachu, dokelź běchu jemu ßlubili, so budźa wot njeho kupowacź. Rano ßedźi wón nětko pschi łoźu ßwojeje khoreje źony; to najmjeńsche dźěcźo hischcźe spi, tej dwě starschej běschtej jstwu wurjedźikej a ßedźitej też pódla. Nan bibliju do ruki wosmje a psalm a potom hodowny khěrlusch cźita: „Nětk s wjeßelom pokhwatajcźe, wy cźlowśke dźěcźi wschě". Spěwacź wschak njemóźesche a dźěcźi kaschlowachu. Na to wutrobnje Boha proßy, so chźył jeho pschedewsacźe źohnowacź a so by bórsy saßo ßłuźbu dostał. Wón ßwěrnemu njebjeskemu Wótźej wschitke pucźe porucźi, też tón dźenßa do hole a jutsje do města. Wón wě, so budźe tón, kiź loft a wětry wodźi a wschitke mrócźele, w prawej hodźinje wschitko dacź.

„Nano, praj Bożemu dźěscźu w Połpizach, so ßmy duschne a so móźemy spěwacź, so tola na naß sabycź njeßmě!" proscha dźěcźi. Kscheścźijan ßo srudnje saßměje, macź pak cźische praji:

„Jeli so ty schtomiki wschitke pschedasch, móhł ßnano něschto póprjanzow a sa maku Hilźku mólcźku pópu ßobu pschinjescź."

„A tebi něschto k poßylnjenju" je wotmolwjenje, „haj, ja ßo nadźijam; ale nětko do dźěła, njestaraj ßo wo mnje, hdyź hakle wjecźor dom pschińdu. Te jědle, kotreź móźu porubacź, ßu daloko wot jow a ja dyrbju je pschihotowacź, so móźu jutsje rano sahe s nimi do města jěcź."

„Dźi s Bohom!" źona praji. —

W Boonhausenje bydlesche jenoź jedyn muź. Wón běsche profeßor Hubnik se starym ßłuźobnikom a tola by sa wjele ludźi w domje ruma było, ale hacź też we wobßedźerjowej wutrobje!? Khěźa běsche prósdna, — běsche też wutroba prósdna? Boonhausen leźesche mjes Golda a Połpizami; někotre krocźele wot dróhi. Najbliźschi ßußod ßamotneho wobydlerja běsche na twě hodźinje daloko. Wo profeßorje nichtó niczo prawe njewjedźesche, wón tu hiźo wjele lět bydlesche a nikomu niczo k luboscźi, ale też kschiwdy njecźinjesche. Wón khodźesche wjele po horach, tak so ludźo prajachu: Wón hromadźuje kamjenje a wo nich potom mudre nastawki pische. Sso też prajesche, so je psches njesboźe wschitkich ßwojich shubił; nichtó niczo prawe njewjedźesche. Teho knjesa ßebi nichtó sa něczim prascheсź njewěrjesche, stary ßłuźobnik pak běsche hłuchi a njepschikhodny. Duź wobaj ßamotnaj w ßamotnej khěźi bydleschtaj s tymi symnymi, morwymi a twjerdymi kamjenjemi. Běschtej jeju wutrobje też symnej a twjerdej? Knjes profeßor Hubnik ranischeje modlitwy njespěwasche — abo budźe ju hakle spěwacź?! Wón běsche ßwój cźaj (thej) wupił, sa thermometrom hladał, nětk ßedźesche pschi woknje, psched nim blido se

wschelakimi kamjenjemi stejesche. Wón maky hamor w ruzy dźerżesche — niczo pak ßłyschecź njebě, wón ani na to njehladasche, schtož psched nim leżesche. Wón ßebi na něschto ważne myßlesche. Schto to běsche? Wón widźi rjane słote ranje żiwjenja, potom lubostny dom, żonu a dźěczi — ale też na dobo wjele cźornych kaschczow a potom je cźicho, wschitko prósdne koło wokoło. Se sadwělowanjom ßo do dźěła da; wón chżysche cźeźke myßle sabycź. To dźěłanje jeho zyłeho wobjimasche. Wón sapomni, so hischcźe ßłónzo ßwěczi a kwětki na semi kcźěja. Wón ßebi wjazy na to njepomyßli, so ßu cźłowjekojo żiwi, kiž jeho pomozy potrjebaja. Wón niczo wjazy njewjedźesche wo tym, so je jedyn Bóh, kotremuż dyrbi junu wotmolwjenje dawacź. Kamjenje, kamjenje ßu jeho myßl — jeho spokojenje. Abo je woprawdźe tak? — Wón wschak ma nětko telko kamjenjow — a tajke żadne kruchi, wone psched nim leża — cźeho dla je dźenßa njewidźi, cźeho dla jeho njeswjeßela? Wón běsche ßo runje dopomnił, so je dźenßa dźeń do hód. Hody! Kajka kuśłarśka móz leźi w tym ßłowje, kiž jeho wróczo pscheßadźi do starschiśkeho doma, hdźež pobożne spěwy pod hodownym schtomom saklinczachu, kiž jeho do jeho doma wjedźesche, hdźež wjeßełe dźěczatka s błyskotazymi wóczkami wokoło hodowneho schtoma rejwachu a jeho żona khudym dźěczom wobradźesche a jich wutrobny dźak dostawschi ßo k njemu wobrocźi a praji: „Njej wěrno? najsbożownischi cźłowjek je, hdyż móże druhim dobrotu cźinicź?“

Hody, — haj, hody! — dobrotu cźinicź, haj dobrotu cźinicź. Woboje je nimo w jeho żiwjenju. Wón wjazy hody nima, wón njemóże nikomu dobrotu cźinicź.

Cźeho dla? Njeje Boże dźěczo narodźene a njepschińdźe tón sbóżnik dźenßa wjazy pytacź a sbóżne cźinicź, schtož shubjene je. — Dobrotu cźinicź? Njeje wjazy żane khude dźěczo, żadyn khory muż, żana stara ßłaba żona, hdźež móhł knjes profeßor Hubnik jako bohaty muż dobrotu cźinicź!? Tele praschenja dźenßa ßamotnemu mużej psched wocźi stupaja, wone jeho njepuschcźa, wón jich wotbycź njemóże. Wón pokhili ßwoju hłowu — ach tam nutskach je tak prósdno a wutroba woła sa luboscźu, sa měrom, sa kubłami, kiž ßu lěpsche, hacź wschitke ßwětne kubła. Njeje to też ranischa nutrnoscź, hdyż też zyle hinascha, hacź w Karinje a Goldźe? Ale jedyn Bóh ßłyschi wschitkich, rosumi też njewuprajomne żadanje cźłowśkeje dusche.

II.

Wjecźor ßo hižo pschibližowasche, jako Rjanowśkez wós do dwora pschijědźe, macź a dźowzy won khwataschtej, teju hólzow postrowicź, — ale — schto to rěka — jenož jedyn s wosa wustupi

„Jano, hdźe je Ernst?“ sawoła Rjanowszyna sastróżena.

„Ja njewěm“, wotmolwi Jan, ßam zyle nastróżeny, „wón w Darjeku, hdźež ßo druha żelesniza s naschej kschižuje, s wosa wulěse, jenož na wokomiknjenje nadwoblekał a cźapku we wosu wostajiwschi; ja sa nim hladach, wón dźěsche do bliśkeho sastanischcźa; druhi cźah pschijědźe, hromada wucźomzow lěsesche won a nuts a na dobo sapocźa ßo nasch cźah dale hibacź, ale Ernst tu hischcźe njebě. Ja ßo do wokna stupich a sa nim hladach, ale jeho wohladacź njemóżach, duż ßebi myßlach, so ßnadź je w druhim wosu; — my mějachmy tajke wosy s pschekhodami, hdźež móżesch prědku a sady nuts hicź. Ja wschitke wosy pscheběhach, jeho wschudźom pytajo, ale Ernst nihdźe widźecź njebě Teho dla ßmy tak s khwatkom tu dojěli, schto dyrbimy cźinicź?“

„Hdy by tu jeno nan był!“ macź żałoscźesche.

Nan dóńdźe. Se stróżelemi woblědny, hdyż tu powjescź ßłyschesche a praji: „Ernst je bjes nadwoblekarja a cźapki w tajkej symje?“

„Wón ßnano s bliżschim cźahom pschińdźe a najśkerje wonkach njeje“, praji Jan.

„Cźah żadyn wjazy njepschijědźe.“

„Ja khwatajzy do Looza póńdu, potom do Dareka, budźcźe směrom, ja wam na měscźe telegrafuju.“

Nan s Janom wotjědźe, — w Loozu wo jeho ßynu nichtó niczo njewjedźesche, po tajkim dale do Dareka. Haj tam běsche inspektar młodeho cźłowjeka widźał pschi cźahu tam a jow běhacź, kiž njebě ßwój wós namakacź móhł. Jako běsche ßo jemu potom prajiło, so je jeho cźah hižo wotjěł, běsche jemu inspektar radźił. po kolijach do bliśkeho Paua dóńcź, dokelž wot tam sa poł hodźiny tworowy cźah do Loozy pojědźe. To też běsche cźinicź chżył a nichtó jeho wjazy wohladał njebě. Nan na to s Janom do Paua jědźesche, — nichtó pak njebě Ernsta wohladał a wón njebě też nihdźe namakacź. Bě tołsta cźma, wjecźor wokoło 10, rěsata syma, pschi tym ßylny rańschi wětr psches ßněhowu runinu hwisdasche.

„Ssnadź je w Paue do wosa stupił a je ßnano dawno hižo w Loozu abo domach!“ troschtowasche Jan.

Nětk sa ßo do Looza. Tam je Ernst wschitkim snaty, ale wschitzy wobßwědcźichu, so tam pschischoł njebě. Schto sapocźecź?! Wo poknozy nan a Jan domoj pschijědźeschtaj w nadźiji, shubjeneho domach namakacź. Ně, wón domach njeběsche; w kajkim njeměrje běchu macź a ßotśe, a kak ßo njeměr powjetschi, dokelž běschtaj jeho podarmo pytałoj! Nětk ßo njehodźesche niczo wjazy cźinicź; wschitzy ßo k měrej podachu we wěstej nadźiji, so je Ernst něhdźe sastupił; wonkach tola bycź njemóżesche.“ Nichtó pak w tej nozy spacź njemóżesche; rano sahe nan a Jan sa ßo do Looza jědźeschtaj, do Paua a do Dareka. Wonaj ßebi myßleschtaj, so je Ernst něhdźe pschenozował a s prěnim cźahom dom pschijědźe. Ale nihdźe ßłěda namakacź njebě; ludźo pschi żelesnizy běchu teho podawka dla w njeměrje, ßobu pytajo s wbohim nanom, — żadyn cźłowjek Ernsta wohladał njeje, běsche-li pak w tej nozy ßam — wonka był — haj potom wón, kiž běsche dźěczo ßłónza w domje, wjazy żiwy njebě. W Karinje w tu khwilu macź a dźěczi bożodźěscźowy schtom pyschachu. To pak jim njeběsche wjeßełe dźěło kaž hewak, pschezo horze ßylsy na cźerwjene jabłuka a słote worjechi padachu. „Ale Ernst dyrbi tola pschińcź, nan jeho tola wěscźe pschiwjese a potom dyrbi ßo tón schtom wjele jaßnischo błyskotacź hacź hewak, — schto by Ernst prajił, hdy by schtomik hotowy njebył!“ Pschipołdnju w 1 hodźinje nan domoj pschijědźe, ale bjes Ernsta. Błědy a wupłakany tych ßwojich wopschija — wón troschta sa nich njeměsche. Nihdźe żaneho ßłěda, wón běsche telegrafował do wschěch rózkow, nichtó teho hólza widźał njebě. Wón běsche k njesbożu pschischoł — a je ßnano morwy! Ssněhowa hórka jeho cźěło pschikrywa?!

Nichtó ßebi rady njewjedźesche, Jan pschezo hischcźe troschtowasche, macź ruzy łamajo horje a dele khodźi; nan pak rjekny: „schto dyrbju cźinicź!“ Małe holcźata sapocźachu ßo modlicź. Bjes tym poßoł s durjemi sastupi: „Knjes Rjanowśky, hischcźe jenu depeschu s Dareka njeßu!“

Nan ju wocźini a cźitasche ßłowa: „Wucźomz Ernst Rjanowśky w ßněsy sprostnjeny namakany. Nan dyrbi pschińcź. Boonhaus Hubnik.“

Sa wokomik bu sapschehnjene a nan wotjědźe, drusy w tyschnoscźi a njeměrje wostachu tola kusk troschtowani domach. „Ernst njeje morwy — a hdźež je żiwjenje, tam je nadźija.“ Boża nóz tu běsche — w Karinje ßo żadyn bożodźěscźowy schtom njeßwěcźesche.

Na to sastupi sa ßo telegrafowy poßoł a sawoła: „Nětk wam lěpschu powjescź njeßu.“

Depescha jeno ßłowa wopschijesche: „Ernst je strowy a cźerstwy.“ To wjeßele ßo njeda wopißacź. Ludźo do jśtwy pschińdźechu a na dobo — schtó je saspěwał, nichtó njewě — ßo khěrlusch saspěwa: „Njech Bohu dźakuje!“ a potom bu tón poßoł bohacźe wobdarjeny!

Prěni dźeń pschipołdnju nan a ßyn domoj pschijědźeschtaj, nan płakajo a ßo ßmějo, ale khětro błědy; Ernst cźerwjenolizaty a słóschtny. Macź njechasche ßyna s rukow puschcźicź, skóncźnje praji: „Mój Ernsto, hdźe ßy ty w nozy był?“

„Macźerko, ja drje ßym wonkach był“, běsche wotmolwjenje; dale Ernst niczo njewjedźesche.

(Skóncźenje pschichodnje.)

Dźenßa njebudź frudna!

„Macźerka, schto tebi je?“ praschesche ßo mała Leńka.

Błěda, horja połna macź, kiž s khwatkom poßłednje pschihoty k Bożohdźěscźowemu wobradźenju cźinjesche, wot ßwojeho dźěła na Lenku pohladny. Na jeje wobliczu bě widźecź, so bě horze ßylsy pschelaka a cźorna żarowanska drasta jejne myßle sjewi, wona dźěscźu wotmolwi: „Ach, ja ßo dopomnju na naschu Hanu! Ty wěsch, so je nětk hižo schtyri njedźele, so ßmy ju khowali a dźenßa, jako jej hodowny wěnz na row położicź dźěch, buch tak jara frudna, so ßmy ju shubili a nětko ßo wjazy s wami na hody wjeßelicź njemóżu.“

„Macźe, ty prajisch, so ßmy ju shubili? Njeje wona polo lubeho sbóżnika w njebjeßach?“

„Wěſcźe moje dźěćźo! to ja twjerdźe wěrju.“

„Duž, macźerka, nješměmy ſrudni bycź. Njejšy naš ty šama wuczi karjany khěrluſch: „Puſchcźćźe mje, puſchcźćźe mje, k Jeſušej šo mi tak chźe“? A kak rjenje je jón Hana pſchezo ſpěwała; ſa to móže wona hižo nětko teho ſbóžnika widźecź!“

Macź ſ nowa šylſy ronjeſche. W duchu wona derje šłyſcheſche šłódki a lubosny hłóš šwojeho dźěſcźa a tola bě wón ſa jejne žiwjenje woněmik. Naſtróžana Leńka widźeſche, ſo bu macź pſches jeje powjedanje pſchezo ſrudniſcha a to tola dźenša bycź nješmědźeſche, hdźež wſchudźom wješeke wutroby Božemu dźěſcźu napſchecźiwo wyſkachu. Teho dla Leńka ju ſ ruczkomaj wopſchija a ſcheptaſche jej do wucha: „Macźerka, šy šebi ty hižo na to myšlika, ſo Hana dźenša hody ſe šwjatymi jandźelemi w njebješach šwjecźi a na Boźe dźěćźatko we wſchej jeho krašnoſcźi hlada? Ach, kak rjenje by tola było, hdy bychmy jo wſchitzy wohladacź móhli!“

Macź maku troſchtarku twjerdźe k šwojej wutrobje ſtłóczi. Njemějeſche dźěſcźowy rt prawje? Cźeho bla wona w rowje troſcht pytaſche město teho, ſo by šebi jón wuproštyła wot tam, hdźež bě jejne dźěćźo prawu domiſnu namakało, hdźež dźenša ſe šwjatymi jandźelemi ſ pſchekrašnjenym rtom „Sswjaty! šwjaty! šwjaty!“ šobu ſanoſchuje a ſ wotkal w šwjatej nozy tak troſchtnje klincźeſche:

„Njebojcźe šo, hlaj ja pſchipowjedam wam wulke wješele!“

Hody.

Hłóš: Dźenš khwalcźe Boha kſcheſcź'jenjo.

Nětk hlajcźe, dźenša Boži šyn
Bu cźłowſke dźěćźatko;
Wot Wótza pſchińdźe ſ njebja šem.
Sa waš tu cźerpicź wſcho.

Duž ſaſpěwajcźe; jandźeljo,
Waſch Bóh mój bratr nětk je!
Byl ja też w šwěćźe hanjeny,
Wón wſchak mój woſtanje.

Kral ſ njebja dźenša wuſtupi
K nam wotroczk khudobny,
W hródźi leži w khudobi
Naſch paſtyr kedźbliwy.

Tak, hlajcźe, šwětłoſcź njebjeſka
K nam w nozy šwěćźi šo
A ſ njebješ šyła radoſtna
Nam pſchipowjeda to:

Tu je, tu je Imanuel,
Bóh ſ nami woprawdźe.
Schto mohł nam ſchkodźicź njepſchecźel,
Hdyž Bóh šam ſ nami je?

Pój, šwjate dźěćźo Jeſušo,
K nam ſ domu Davita!
Pój, wodź mje! K tebi dźeržu šo,
Ssy moja nadźija!

Nětk luby Jeſu! ſ cźěłom, ſ krwju
Ssmy ſ tobu ſwjaſani!
Duž ſ tobu hicź ja ſtajnje chźu.
Też janu w wěćźnoſcźi.

O ſbóžniko, cźe wottorhny wot Wótza wutroby
Ta wulka luboſcź k cźłowjekam na ſemi
A hlaj, nětk leźiſch cźakajo na boloſcź, ſrudoby
Kaž dźěćźo ſemſkej macźeri we klini!

Kiž ty šam po dołhej wójnje, šwětnej njejednoſcźi
Měr chźeſch Jeſu pſchinjeſcź hrěſchnym cźłowjekam,
Kolebku ty muſwoli šej šam w khudej hěćźi,
W hródźi we žłobje nětk leźiſch khudy tam.

O pój nětk, hdyž khudobu ty muſwoli šam šebi!
Sbóžniko pój do ſkej' hrěſchnej' wutroby,
So ja cźe mam! S nowa narodźeny ſaštó w tebi
Chźu šwjecźicź šwjedźeń tón rjany narodny. E. H.

Sa šotſiczku.

Na dwórniſchcźu w G. běſche 23. dźeń dezembra wulka cźiſchcźenźa. Wjele hodownych hoſcźow tam wošebje ſ popołdniſchim cźahom pſchijědźe.

Jedyn knjes šwój wacźok šam nješeſche, hacź runjež šo ſdaſche jara wošebny bycź. Wón ſ hłowu tſchašeſche, hdyž šo jemu nětkoſi poſkicźowachu, ſo chźedźa jemu k šłužbje bycź. Wón chźyſche njenadźujźy pola tych šwojich ſaſtupicź a šebi to wješele, jich pſcheškapicź pſches to, ſo by tam pſched khěźu dojěł, ſkaſycź dacź njechaſche.

Pſchi prěnim róžku haštow jemu něhdźe dźešacźlětna holcźka napſchecźiwo pſchińdźe, na kotrejž běſche nuſa a hubjenſtwo widźecź. Wona proſcheſche:

„Ach, luby knjeźe, dajcźe mi tola waſch wacźok njeſcź!“

Knjes ſ hłowu tſchašeſche:

„Ně, dźěćźo, ja jón šam ponješu.“

Jako pak šo dohlada, kak ſ holcźźyneju wocźow wulke šylſy kapachu, wón pſchiſtaji:

„Chźeſch jón ty tak jara rad njeſcź?“

„Haj, jara rad knjeźe! Ja chźu šebi rad dźenša někotre pjenjeźki ſaštłužicź.“

„Tu maſch, dźěćźo, nješ wacźok a powjedaj mi, k cźemu pjenjeſy trjebaſch.“

Wocźi, kotrejž hiſchcźe runje ſrudnej hladaſchtej, šo rosšwětliſchtej. Wona praji:

„Ach, knjeźe, ja mam šotſiczku, Emmu, ta je hakle pjecź lět. Ta nětko kóždy dźeń prošy, ſo chźyk jej Bóh luby Knjes tola hodowny ſchtomik wobradźicź, dale niczo njerodźi. A nětko macź praji, dokelž pjenjeźka wyſche nima —

„Scźe wy tak jara khudźi?“ praſcheſche šo knjes.

„Jara, knjeźe! My njejšmy wot wcźera popołdnja niczo jěſcź měli. Dokelž pak šu jutſje hody, budźa drje nam dobri ludźo něſchto dacź.“

„Chźeſch šebi pjenjeſy ſaštłužicź, ſo mohła wam khlěba nakupicź?“

„Ach ně, knjeźe!“ bojaſliwa wotmolwi. „Macź dźenša hiſchcźe něſchto kroſchow doſtanje. To ſa khlěb doštaha. — Ja, ja chźyła rad šotſiczźy hodowny ſchtomik kupicź, tajki zyle mały. Ach, kak budźe šo wješelicź!“

„Po tajkim ſa šotſiczku chźeſch šebi pjenjes ſaštłužicź?“ praji knjes pſchecźelny. „To je duſchnje. Nimacźe wy nana?“

„Nan je nam wumrjeł! Pſches njeho je wós pſchejěł a jeho morił.“

Temu knjeſej běſche dźiwno wokoło wutroby, jako wo hubjenſtwje a nuſy ſ dźěſcźoweho rta šłyſcheſche. Na dobo wón holcźźy praji:

„Njebudźe tebi daloko na róžowu haštu cźiſło 5?“

„Róžowu haštu 5“, woſpjetowaſche holcźka. „Ach, knjeźe, tam dźě my też bydlimy w ſadnim twarjenju.“

„Duž drje też knjeſa profeſšora Langu a jeho mandźelſku ſnajeſch.“

„O haj, ja jich huſto wohladam. O, to šu rjane dźěćźi.“

„Ja šym profeſšorowy bratr“, knjes hiſchcźe pſchiſtaji. Potom mjelcźeſche a holcźka też; jenož hdyž šebi na to myšleſche, kak budźe šo šotſiczka nad hodownym ſchtomikom ſwješelicź, šo ſaštmja.

Na róžowej haštu pſched khěźu 5 wobaj ſtejo woſtaſchtaj. Knjes Langa šwój wacźok wſawſchi praſcheſche šo:

„Kak rěkaſch, lube dźěćźo?“

„Marja Böhmez!“

„Tu Marja maſch šwoju mſdu — ſa šotſiczku.“

Wón jej pjenjes do ruki da a khětſje do domu ſaſtupi. Marja kaž ſproſtnjena ſtejeſche. Wona běſche toleł doſtała. Na dobo khwataſche, ſchtož móžeſche, ſ pobocźnymi durjemi pſches dwór po ſkhodźe ſadneho twarjenja horje a bjes dycha pſched macźerju ſtejeſche. Wona macźeri ſ krótka powjedaſche, kak je šebi pjenjeſy ſaštłužiła, da je macźeri a proſcheſche ſcheptajo:

„Maczi, wostejcze mi jeno telko, so sa ßotsiczku schtomik kupju.“

Wudowje ßylsy s woczow kapachu. Wona praji: „Bóh naß nihdy njewopuschczi.“

Jako ßo Bożu nóz potom woprawdże w małej jstwiczży hodowny schtomik saßwěczi, Emma wyskajo praji: „Dokelž ßym kóżdy dżeń proßyła, jón dostanu.“

Na dobo ßo durje wotewrichu a saßo saczinichu a nutskach stejesche wulki korb. A w korbiku pakczíki leżachu s napißmami: „Sa ßotsiczku“, „sa macz“, „sa Marju“.

Nětko běsche s dobom wscheje nusy kónz a wutrobny dżak praji ßo pschecżelnym daricżelam, kotsiž buchu lohzy wuhudani.

Něschto wo Nazarecże.

Městaczko Nazareth, hdżež Jesußowaj starschej bydleschtaj, leżi w galilejskim kraju, 7 abo 8 hodżinow wot Tiberiaßa pschi jěsoru, ßrjedž horow. Wuska schczeżka wjedże tam psches tute hory a mnohe stadła, kotrež ßo tam paßu, dawaju wokolnosczi napohlad hórskeho kraja. Puczowar je najduschnischo pschekhwatany, hdyž wot horkach pschischedschi, na jene dobo czichi seleny doł derje skhowany psched ßobu leżo widżi. Je, jako by wěczna luboscz, kotraž je s teje krajiny wuschła, tež nětk hischcze chzyła na tele strony ßwoju rjanoscz a kraßnoscz wuliwacz. Po skhodżenkach ßo hacz 1602 stopam posběhujo poskiczuje město se ßwojimi jaßno-bělymi murjemi a rjanymi domami, bjes kotrymiž ßo woßebje wěża muhamedanskeje zyrkwje sběha, pschecżelniwy napohlad. K połnozy a połdnju ßu rjane khłódkojte schtomy a płódne pola. Wolijowzy, figowzy a zypreßy, tež někotre palmy rostu tam a ßem hischcze w měscze. Powětr je strowy a kusk symnischi hacz w druhich stronach ßlubjeneho kraja. Psches měru kraßny je wuhlad, kotryž podawa k wjeczoru leżaza hora k połnozy na zyły galilejski kraj hacz k Hermonej, k ranju na galilejski jěsor, a k wjeczoru hacz k wulkemu, dalokemu morju.

W starym sakonju ßo nihdże na Nazareth njespomina. Tež w Jesußowym czaßu bě wone jeno małe městaczko. Ale wot njeho wschak je nasch sbóżnik pschimjeno Nazarenski dostał (Mat. 10, 23) a prěni kschescżijenjo rěkachu tež po nim Nazarenszy. Hacz k czaßej khěżora Konstantina pak tam jeno żidżi bydlachu. Hakle posdżischo saßydlichu ßo tam tež kschescżijenjo a natwarichu ßebi tam dwě rjanej zyrkwi. Tola pod turkowskim knjejstwom dyrbjachu Nazareth na dołhi czaß wopuschczicz a njeßmědżachu tam bydlicz.

Nětk rěka to město pola Turkow en-Naßira a póczinje rjenje kczěcz psches tych wokolnych, s wulkeho dżěła kschescżijanskich wobydlerjow. Grichiszy kschescżijenjo maju tam ßwoju Gabrielowu zyrkej na tym měscze, hdżež je ßo pjecza jandżel Gabriel Marji sjewił. K połnozy tuteje zyrkwje leżi rjane jeniczke żórko w měscze, kotrež ma derje ßłodżazu wodu. Tole żórko je najskerscho te, pschi kotrymž staj Jesuß a Marja tež pschebywałej. Romszy kschescżijenjo maju tam zyrkej ßwjateho pschipowjedanja. Wona leżi pschi narańschich městowych wrotach. Pod jeje woltarjom je pjecza Mariny dom stał. Powjeda ßo, so ßu tónle dom w lěcze 1291 jandżeljo do Italskeje do města Loretto pola Ankony donjeßli. W klóschtrje Franziskanskich mnichow pokasuja czěßlowsku dżěłarnju, w kotrejž je pjecza Jesuß pola ßwojeho nana dżěłał. Sady druheje zyrkwje sběha ßo wyßoka nahła skała, kotruž ßměmy ßnano sa tu ßamu měcz, hdżež chzychu Nazarenszy Jesußa dele storczicz (Luk. 4, 28). Nětk mamy tež my evangelszy rjanu zyrkwiczku a 2 schuli, hdżež ßo 300 dżěczi wot 9 wuczerjow roswuczuja. Jendżelczenjo ßu tež jara rjany dom sa ßyroty natwarili. To je woprawdże jara duschnje, so ßo jow tak ßwěru sa schulu a roswuczenje dżěła, hdżež je Jesuß ßam dżěczo był a wuknył, hdżež bě „ßwojimaj starschimaj poddany a je pschiběrał na mudroszczi a na lětach a na nadżiji pola Boha a człowjekow“. Woprawny dom, w kotrymž je Jesuß w Nazarecże se ßwojimaj starschimaj bydlił, njeda ßo wjazy namakacz. Ale hdżež ßo Boże dżěczo horje wosmje w czischinje ßwěrneje wěry do domu a do wutroby, tam kczěje s nowa Nazareth sa kschescżijanow a sa Turkow a sa żidow, sa wschěch, kiž ßo wotwobrocza wot kniczomneho wobeńdżenja a ßo k luboszczi a hnadże Nazarenskeho modła. „Jesuß Nazarenski“, tak je ßwět na ßmjertnym dnju na sbóżnikowy kschiž napißał. Ach, so móhli jemu Boji jandżeljo na nasch rowowy kamjeń napißacz: „Jow leżi Nazarenski!“

Wjele skerje?

Krótki czaß do hód wopytach po dołhim prjeczbyczu lubu ßwójbu D. Běchu lubi, dżěławi ludżo, kiž běchu psches khoroscz hłuboko do hubjenstwa pschischli. Muż, kiž korbiki dżěłasche, bě psched někotrymi njedżelemi pschejědżeny a bě po tym khory leżał. Żona, macz wjele dżěczi, wot kotrychž bě hižo někotrežkuliž s dżakowanjom do rowa khowała, bě ßłaba a kipra. Dwaj wjeßełaj tołstaj hólzaj, kaž ßu Bohu dżakowano pschi hłodże a hubjenstwje tola druhdy w tajkich ßwójbach widżecz, hrajeschtaj konje; ale na hubjenym łożu leżesche khory 8 lět stary hólz, na kotrehož blědym wobliczu bě dołhe czerpjenje pósnacz. Słote włoßy wobdawachu czoło; woczi běschtej sandżelenej a wón njewotmolwi na moje praschenje. Jeho macz powjedasche mi wo czeżkej operaziji, kotruž bě runje w hojerni pschětrał a tež wo druhej, kotruž dyrbjesche hischcze pschětracz. Wscho to njehnu jeho. Potom rěczachmy wo hodach. Duž ßo jeho wulkej módrej woczi pomału wotewrischtej, tež namaka wón saßo ßłowa. My ßo rosrěczowachmy czicho a potajnje; duž ßo wón napoßledku poßmělkny. Ja pak dyrbjach płakacz. Macz dżěsche płakajo so mnu won. Prajesche mi, so ßu wschu nadżiju spuschczili. Dżěczatko budże bórsy doczerpicz. Jeno spominanje na hody jo po sdaczu hischcze sdżerżi. „Hladajcze“, dżesche macz, „psched někotrymi dnjemi, jako ßo jemu kusk lěpje dżěsche, je wón na tule zedłku ßwoje pschecza napißał a mi do ruki dał.“ Někotre tschepotaze ßłowa, kotrež mójach lědma czitacz, stejachu tam; kschiwe a s tintu womasane je widżecz małe pißmo, a tola bě tak drohe maczernej wutrobje. Potom powjedasche mi, kak staj wobaj, muż a wona, hłód a nusu czerpiłoj a spróżniwje dżěłałoj, so byschtaj sa někotre kroschki lubowanemu hólczkej pschecza dopjelnicz mohłaj. Jara khrobłe te ßame njeběchu. Jeno mału harmoniku a swónczk, s kotrymž móże druhich k ßebi sawołacz, hdyž ßam wo jstwje w łożu leżi. To bě wscho. Se ßylsami wjeßela pschińdże macz ke mni: „Mój ßmój jemu tež wscho kupiłoj, wscho, schtož ßebi pschejesche.“ A wona wotamkny kschinu, hdżež ßnadne dary w papjerje derje sawalene leżachu. „Mój chzemoj wscheho rad tradacz“, dżesche wona, „hdyž jeno tón mały to dostanje, schtož chze měcz.“

Ja pak wscho to widżiwschi a ßłyschawschi spomnich na tamne ßłowa: „Jeli so teho dla wy, kiž wy sli scze, móżecze waschim dżěczom dobre dary dawacz; wjele skerje wasch Wóczez, kiž w njebjeßach je, budże dobre wězy dawacz tym, kiž jeho proscha“ (Mat. 7, 11). A mi bě, jako by ßo mózna żołma dowěrjenja k Bohu do mojeje wutroby wuliwała.

„Wjele skerje; wjele skerje!“

Ssebi myßlach: o so by kóżdy wot naß w tutym ßwjatym hodownym czaßu tež pschejazu zedłku pißał a czi jako dżěczo do Bożeje wótzowskeje ruki położił; a hdy by ju tež kschiwu a bjes rjanych ßłowow a se ßylsami womasanu a nimale wutrjenu napißał. Hdy by jeno mołanje s najhłubscheje dusche po wodaczu hrěchow, wěrje, ßwětle, mozy, sczerpliwoszczi, troschcze, měrje w żiwjenju, měrje w wumrjeczu było! Haj, tule wulku pschejazu zedłku ßměmy jemu do ruki, do wutroby położicz. My njeßměmy jo jenož, my dyrbimy jo tež. Pschetož nasch sbóżnik, ßo ßwojeje majestoscze wuspróżniwschi, je pschischoł na naschu hubjenu semju a je, kaž tamna khuda macz hłód a nusu czerpił a ßo spróżneho dżěłał, so by nam te mózne dary, wo kotrež proßymy, daricz mohł.

Dopomń ßo na droho kupjenu mału harmoniku, na swónczk, schtož běsche dżěsczowe najwjetsche żadanje. Dopomń ßo na: „wjele skerje“ — a potom dżi a pisch ßwoje pschecza na zedłku.

„Pomhaj Bóh“ je wot nětka niz jenož pola knjesow duchownych, ale tež **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin“** na wßach a w Budyschinje dostacz. **Na schtwórcz lěta** płaczi wón **40 np., jenotliwe czißła** ßo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farar w Krjebi; ßoburedaktor: farar Gólcz w Budyschinku. Czischcz a naklad Ssmolerjez knihiczischczernje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 53.
31. dez.

Lětnik 3.
1893.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Nowe lěto.

Luk. 2. 21. Stejimy pschi wrotach noweho lěta. Napißane wysche nich steji drohe sbóżnikowe mjeno: Jesuß. Napißane pak dyrbi wone pschede wschěm tež w naschich wutrobach bycz. Jesußowe mjeno je nascha móz a ßylnoscz, nascha nadźija a nasche dowěrjenje. Njech je wone tež w tutym nowym lěcze, kotrež czmowe psched nami leži, nascha nadźija a nasche wusnacze.

Jesuß je nasch luby Knjes mjenowany po jandzelskej pschikasni, dokelž „wón budźe ßwój lud sbóżny czinicz wot jich hrěchow". Jesom Khrysta, nascheho lubeho sbóżnika dla, chze njebjeski Wóczez nam tež tole lěto saßo hnadny bycz, nam nasche hrěchi wodawacz a měr a pokoj do naschich wutrobow wuliwacz. Duž chzemy tež wschě ßwoje nadźije na tole ßwjate mjeno stajicz. Hdyž ßo modlimy, chzemy wěsczi bycz, so budźe wón naschu modlitwu wußłyschecz, pschetož wón praji: „Sawěrnje, sawěrnje, praju wam, wschitko, schtož wy Wótza proßycz budźecze w mojim mjenje, to budźe wón wam dacz". Hdyž do khudoby a nusy pschińdźemy, hlaj ty masch Jesußa sa troschtarja a pomoznika, so móżesch wjeßely wołacz: „Tón Knjes je mój pastyř, na niczim ja nusu njesměju." Hdyž nasche hrěchi naß tyscha, dha njech je tón sbóżnik k troschtej, kiž je na kschižu naschu winu sapłacził a kiž ma móz wschitke hrěchi wodawacz. Hdyž do spytowanja padnjemy, hlaj Jesuß je spytowanje w pusczinje pschewinył a nam wopißmo wostajił, kak dyrbimy jeho leßne nadběhowanje pschewinycz. Hdyž do stracha pschińdźemy, hlaj Jesuß, kiž je wětr a morjo cziche czinił, ma hischcze dzenßa móz, naß we wschěch strachach wobarnowacz a je pola naß nasche žiwe dny. Hdyž ßo ßmjertna schtunda pschibliži, hlaj, Jesuß je ßmjerczi móz wsał a žiwjenje a njesachodnoscz na ßwětło pschinjeßł. — My nimamy žaneje wjetscheje a wjeßelscheje nadźije w žiwjenju a w ßmjerczi, hacz Jesußowe mjeno. Duž chzemy jo tež ßwěru wobkhowacz, so je w nowym lěcze a pschezo nasch troscht a nascha pomoz. Tak je ßwjaty Pawoł czinił. Wón je tole mjeno w ßwojich listach 210 ras mjenował. Wón měješche jo w wutrobje a spomni stajnje na njo; w ercze a rěczeschе stajnje wo nim a po nim, w ruzy a czinjeschе wscho w tutym mjenje, na czěle a czerpjeschе a wumrje dla tuteho mjena. Jako bu pobożna kuježna Blandina wot pohanow dla evangelija jedyn zyły dzeń ßurowje martrowana, měješche wona stajnje Jesußowe mjeno w ercze. Praschana, czeho dla pschezo tole mjeno mjenuje, wotmolwi wona: „Tak husto hacz tole mjeno mjenuju, dostanu nowu móz w mojej wutrobje a sapomnju wschě bolosczе." Jako pobożny Gellert (spěwać khěrluschow: Hdyž, stworiczelo, twoju móz; kak je Bóh jara dobroczіwy a druhich) na ßmjertnym łożu ležeschе, prajeschе wón: „Wołajcze mi jeno pschezo ßłódke mjeno Jesußowe do wucha. Podawa móz a troscht."

O, tón Knjes chzył tež nam tole mjeno pschezo hłubscho do wutroby tłóczicz, so by wone nascha nadźija było w žiwjenju a w ßmjerczi. — Ale tež nasche wusnacze dyrbi wone bycz. Njech je wone to wusnacze sa naschu zyrkej. Njech ßo niczo druhe w nich njeprěduje hacz jeno

drohi, ßłódki evangelijon wo Khrystußu. Njech je wusnacźe sa nasche schule. Dźěczi dyrbja ßo dale horjeczahnycź w ßwjatej Jesußowej wuczbje a k Jesußowej podobnosczi. Njech je wone to wusnacźe sa nasche domy. S Jesußowym mjenom chzemy ßwoje dźěło sapoczecź a dokonjecź. W Jesußowym mjenje, wy mandźelszy, wjedźcźe ßwoje mandźelstwo, czehńcźe ßwoje dźěczi horje! W Jesußowym mjenje wy, dźěczi, budźcźe poßłuschne ßwojimaj starschimaj we wschěch wězach. W Jesußowym mjenje, wy hospodarjo a hosposy, sadźerżcźe ßo pschecźiwo czeledźi! W Jesußowym mjenje, wy wotroczźy a dźowki, ßłużcźe a czińcźe ßwoje dźěło. Potom budźe tole mjeno sałożny kamjeń wěrneho sboża a Božeho żohnowanja sa nasche domjaze żiwjenje. Jesußowe mjeno njech je też to wusnacźe sa wutrobu a sa żiwjenje. Njech je wone hwěsda, kotraž naß wjedźe do noweho lěta, to ßwětło, kotreż nam ßwěczi na naschich pucźach, pucź, po kotrymž my khodźimy a wot kotrehož my ßo ani k prawizy ani k lěwizy njemylimy ani wotßalimy. W tutym mjenje chzemy poßłuschni bycź Božej woli a Božemu ßłowu, ßwoje czěło kschižowacź se wschěmi żadosczemi a w nowej prawdosczi a ßwjatosczi psched Bohom khodźicź. W tutym mjenje chzemy ßwoje żiwjenje na Jesußowe żiwjenje podobne sczinicź, poniżny, pschecźelniwy, pózcźiwy a czisty bycź kaž wón. Njech je stajnje nascha modlitwa:

O Jesu, Jesu, twoje mjeno
Mi sapisch derje do dusche,
So twoja wulka lubosczź jeno
We pomjatku mi wostanje,
So w mojim zyłym żiwjenju
Je Jesuß na mni k widźenju.

K temu chzył tón Knjes ßam nam pomhacź. Njech żohnuje wón też lětßa ßwoje ßwjate ßłowo bjes nami a dawa jemu wjele płodow w naschich duschach. Njech pósnaje ßo wón też se ßwojej hnadu k naschim łopjeńkam, sbudźi jim nowych pschecźelow a sdźerżi jim starych a pomha, so by wscho, schtož my jow pißamy a schtož wy czitacźe, ßo pische a ßo czita sa Jesußa. Na to wołamy a proßymy:

W Jesußowym mjenje.

Hamjeń.

Do hód a po hodźoch.

Po wěrnym podawku słożene powjedanczko.

Nan jim dale powjeda: Na ranje 24. hodownika wokoło pjecźich běsche ßo pola profeßora Hubnika do wokna kłapało; skónczźnje běsche wotucził a woczinił. Tam psched durjemi běsche muż stejał s ruczźnymi ßankami połnymi s jědlowymi schtomikami a na tych schtomikach běsche czorna postawa horkach ležała. Tón muż běsche jemu prajił, so je po drosy jěł, kiż blisko pschi żelesnizy wjedźe, a so je tam człowjeka widźał, kiż je něschto běłe na hłowje měł; jako běsche tam dojěł, běsche tón ßamy zyle sprostnjeny w pschirowje ležał. Duż je jeho sběhnywschi na ßanki pokożił a jeho nětk k bliskej khěži pschiwjesł s tej próstwu, so by jeho do domu wsał, dokelž njebě dlěje czakacź mohł, ale dyrbjesche do Połpiz khwatacź. Profeßor Hubnik běsche ßo jara nastróżał, sprostnjeneho pak běsche khětsje do ßwojeho łoża donjeßł a wokna woczinił, potom pak temu mużej porucził, so dyrbi ßanki jow wostajiwschi tak khětsje kaž móżno po lěkarja běżecź, dokelž ßo wo człowśke żiwjenje jednasche. Duż běsche dobroczźiwy muż — sahrodnik — s mjenom Kschesczźijan běżał a sa někotre hodźiny ßo s dwěmaj lěkarjomaj wrócził. Młodźenz běsche bjes tym sprostnjeny s woczinjenymaj woczomaj bjes myßlow ležał. Lěkarjo běchu spytali, schtož samożachu, jeho wożiwicź — ale podarmo. Profeßor Hubnik běsche bjes tym do młodźeńzowych wopißmow hladał, s kotrychž bě pósnacź, so w Połpizach gymnasij wopytuje. Wón běsche direktorjej telegrafował, s wotkal je wuczomz Ernst Rjanowsky. Jako běsche wotmolwjenje dóschło, běsche nanej prěni telegram póßłał. — Wjele hodźin běsche ßo minyło, wone je pschipołdnjo. Profeßor Hubnik dźerżesche schulske wopißmo schěroko roswalene młodźeńzej psched jeho woczinjenej wocźi, dha na dobo te ßłowa praji: „Nano, spokojom“. Potom da ßebi czopku poliwku podawacź. „Żiwjenje je sdźerżane!“ prajachu lěkarjo, ale rosom je po sdaczu shubjeny. Na to Ernst wocźi saczini a wjazy hodźinow spasche. Wotuczźiwschi se ßłabym hłoßom wo khofej proschesche; chzyśche stanycź, dokelž chzyśche Božu nóz domach bycź — ale wón stanycź njemóżesche. Knjes profeßor, kiż jeho kaž nan hladasche, jemu praji, so je do Karina telegrafował a so nan bórsy pschińdźe. Wokoło ßedmich tam nan běsche. Knjes Hubnik jemu wschitko wurpowjeda a jeho potom k ßynej dowjedźe, kiż běsche czělnje a duchownje saßo strowy. To dha běsche saßowidźenje, — nan se żelniwosczu płakasłe, tola pak ßo pschewiny a ßyna saßo do łoża dowjedźe. Potom jemu profeßor Hubnik dale powjedasche, so je Ernst wczera, město teho so by do Paua schoł, pschi żelesnizy dole krocził; so je ßebi wokoło hłowy rubischko swjasał, ale so ßu jeho najsserje bórsy myßle wopuschczźiłe, pschetož wón ßo dopomnicź njemóżesche, schto je czinił a hdźe je schoł a tola je nimale 12 hodźin na puczu był. Jenož s wopředka běsche, kož powjedasche, s daloka ßwězy widźał a ßebi myßlił, so je bórsy w Paue.

Po dobrej nozy je potom nan se ßynom domoj dojěł a Boži dźeń je ßo bożodźěsczowy schtom w Karinje jaßnje ßwěcził. Tsecźi dźeń hodow bu saßo saßwěczeny a rosjaßni se ßwojej jaßnosczu profeßora Hubnika, kiż w tych dnjach s zyła żaneho wjeßela na ßwojich kamjenjach njeměješche, kotremu ž běsche ßo wutroba w wopornej lubosczi sa njesbożowneho shrěła a kiż ßebi żadasche, saßo bożodźěsczowy schtom wohladacź — też wobßwěczi schtomika jaßna ßwětłosczź sahrodnika Kschesczźijana, kotrehož běsche Rjanowsky psches ßwojej dźowzy pscheproßycź dał. Kschesczźijan dźě běsche psches to wulku schkodu měł; wón běsche nimale wjecźor był, jako běsche 24. hodownika do Połpiz pschischoł; tam jemu schtomiki wjazy wotkupowacź njechachu; se sprózźnymaj nohomaj a s prósdnymaj rukomaj běsche w nozy posdźe domoj pschischoł. Jeho dźěczi běchu srudne byłe, ale jeho żona běsche jemu prajiła: „Kschesczźijano, ty njemóżesche hinak czinicź; tón wbohi człowjek by bjes tebje wumrjeł — ta wěstosczź, jene żiwjenje sdźerżecź, czini husto człowjeka bohatscheho hacź 100 toleř.“ Wón ßebi myßlesche, so tola po prawym niczo czinił njeje, hacź so je młodźenza na ßanki pokożił, psched tamne durje dowjesł a po lěkarja schoł. Jeho jědle njeběchu pschedate, wón ßebi niczo saßkużił njebě — a Boži khlěb běsche nimale wschón. A to nichtó njewjedźesche. Tola jedyn. Tón knjesej Rjanowskemu do wutroby da, so mużej, kiż běsche jeho ßyna wumóhł, da k ßebi pschińcź, so by jemu něschto k hodam wobradźił. Wón na tym mużu spodobanje namaka a jako běschtaj ßo khwilu rosrěczowałoj, bu jemu jaßne, so wón sahrodnika trjeba a so by Kschesczźijan sa tu ßłużbu kaž stworjeny był. Pod hodownym schtomom bu kontrakt sczinjeny. Kschesczźijan praji k ßwojej żonje: „O macźe, wón je hodowny ßwjedźeń. Haj Bóh je mje woprawdźe prawy pucź wjedł, kaž jeho dźeń do ßwjedźenja proschachmy.“

Ernst pak ßo na profeßora Hubnika slehny, wón czujesche, so je tón muż lubosczźe potrjebny a praji: „Po tajkim móżemy wschitzy k wam pschińcź wasche kamjenje ßebi wobhladacź?“

Profeßor nygasche. Dźěczi wyskachu. Rjanowsky pak praji: „Hladajcźe ßo teho ßo pschilischczowateho luda; tón wam zyłe twarjenje na wopak swobroczi!“

„Ach jeno so by ßo to stało.“ Tak měješche Bóh tón Knjes sa profeßora Hubnika woprawdźe hischcźe hody.

Knjes Rjanowsky pak wjecźor k ßwojej żonje praji: „Kak dźiwnje je naß Bóh wjedł a nasche wutroby nam pokne dźaka a khwalby sczinił. Tak dyrbjesche nasch Ernst czah skomdźicź, so bychmy nascheho Knjesa czim bóle lubowali a pschi tym duschnemu sahrodnikej Kschesczźijanej a jeho ßwójbje pomhane było, też s tym lodowa schkora, kotraž běsche ßo wokoło Hubnikoweje wutroby lehnyła, rostacź poczała? Pschi tym wostanje. Bóh tón Knjes ma wjele puczow; kóżdy wjedźe k ßwojemu wottyknjenemu kónzej!“

Żiwjenje a skutkowanje pobożneje kurwjeřchowki Luisy Henrietty pruskeje,

narodźi ßo 27. novembra 1627, wumrje 18. junija 1667.

(Pokracźowanje.)

Kurwjeřchowka porodźi hischcźe tsi krócź. 11. julija 1657 bu prynz Bjedrich w Königsbergu narodźeny, kiż je ßebi

posdźischo kralowsku krónu na hłowu stajił. — 19. novembra 1664 porodźi Luisa Henrieta dwójnikow, hólza a holzu, kiž pak bórsy saßo wumrjeschtaj. Sswoje poßlenje dźěćźo, prynza Ludwika, porodźi kurwjeřchowa w Klevu 8. julija 1666.

Dźěćźi běchu kurwjeřchowzy najdróźschi dar, wo kotrež bě w horzym modlenju a proschenju se ßwojim Bohom bědźiła. Duž tež jich wocźehnjenje jako Bożu ßłużbu dźerżesche. A to běsche jeje najwjetscha tyschnoscź, so bě husto nusowana, dołhi cźaß daloko wot nich bycź; ale to bě tež jeje troscht, so bě wocźehnjenje prynzow ßwěrnemu mużej dowěrjene.

To běsche sprawny Otto se Schwerina, pomorski semjan, cźisteje a pobożneje wutroby a wobstajneho smyßlenja, kiž, jako bu pomorski kraj po njeprawym waschnju se Schwedskej sjenocźeny, ßwoje kubło a domisnu wopuschcźi, so by w krajnej ßłużbje ßwojeho praweho knjesa, pruskeho kurwjeřcha, źiwy był.

Tutón Otto se Schwerina bu Elieser kurwjeřchowskeho doma. Bjedrich Wylem dasche psches 20 lět wschitke ważne a potajne knjeżerske dźěła psches jeho ruzy hicź. Wón běsche tež kurwjeřchowki wyschschi pschidwórnik. Wjele teho, schtoż chzysche wona wuwjescź, dowěrjesche jemu; woßebje je wón ßebi wo Oranienburg wulku saßłużbu dobył. K wobdźiwanju je pschi wschej macźerněj luboscźi k ßwojim dźěćźom jeje pokornoscź, s kotrejž ßo pod Bożu ruku pokorjesche. Na powjescź, so je kurprynz cźeźko skhorił, pische junu tyschenemu Schwerinej: „Móźu ßebi myßlicź, w kajkej staroscźi Wy scźe, ale Wy macźe starscheju pched ßobu, kiž wěstaj, so żana włóska wot nascheje hłowy panycź njemóże bjes Bożeje wole, so ßo niczo wot ßebje ßameho njesta, ale wscho s jeho ruki pschińdźe. Mój njebudźemoj druhu pschicźinu pytacź, ale teho, kiž dobre a słe pschipóßła, wot kotrehož ßmjercź a źiwjenje wotwißujetej.“

Wona běsche hłuboko facźuwała srudobu ßamolutkeje macźerje, kiž je bjes dźěćźi. Duž chzysche ßo tež nad ßamolutkimi dźěćźimi ßmilicź, kiž ßu bjes macźerje a bjes nana. Wona wobsankny, ßwoje pschißlubjenje, kotrež běsche pschi horzym proschenju wo prynza cźiniła, dopjelnicź a ßyrotownju wustajicź. Ale wuwjedźenje ßwojich wotpohladow móżesche wona jenoż pomału spěchowacź. Cźaßy k temu hódne njeběchu. Tež njechasche ßo s tym pschekhwatacź, ale ßwoje pschißlubjenje po rosomnym, fěrschcźinskim a wudźerżnym waschnju dopjelnicź. To njebě pak teho dla lohko, dokelž w tehdyschim cźaßu tajke wustawy w němskim kraju hischcźe njeběchu. Wona dyrbjesche hakle wscho ßebi wumyßlicź. Po 10 lětach bu ßyrotownja w Oranienburgu poßwjecźena. Ta ßama bě hrodej napschecźiwo natwarjena; wona chzysche ßwojim hladańskim dźěćźom se ßwojej macźerněj luboscźu bliska bycź. Wuhotowanje, hospodarjenje a źiwjenje w tutym wustawje, wscho bě wot njeje nanajdrobnischo postajene, tak so ßo nad hospodarněj mudroscźu kurwjeřchowki źiwacź dyrbimy. Jeje wustojnoscź w hospodarjenju tež zyłemu krajej k lěpschemu ßłużesche. Dokelž bě w ßwojej domisnje wohladała, kak wikowanje rjenje kcźějesche, wona pschezo na to myßlesche, tež w pruskim kraju wikowanje a derjehicźe zyłeho kraja sběhnycź. Duž sałoźi n. psch. na jenym ßwojich kubłow pola Barlina po hollandskim waschnju papjerowy młyn. A schtoż je kurwjeřch sa sběhnjenje wobkhada a wikowanja cźinił, woßebje sałoźenje Bjedrich-Wylemoweho kanala, kiž Wódru se Schprewju sjednocźi, je wón na radu ßwojeje mandźelskeje wuwjedł. Pschetoż wona derje snajesche żohnowanje, kotrež Hollandska psches ßwoje kanale wschědnje źnějesche.

Luisa Henrieta běsche pschezo domach a wonkach, huscźischo tež w wójnje a strachoscźi pschi ßwojim mandźelskim. W lěcźe 1655 běsche wona jeho do sdaleneje Pruskeje, do Königsberga, pschewodźiła a dyrbjesche teho dla ßwoje nowonarodźene dźěćźatko, kurprynza, pod hladanjom druhich sawostajicź. Pucźowanje bě tam jara wobcźeźne. Lědma běsche wona wot ßwojeho pucźowanja trochu wotpocźowała, pschicźahny nahle ßrjedź symskeho cźaßa schwedski kral Korla Gustav se ßwojim wójskom na Königsberg. Po krótkim woblehnjenju města, kiž ßo dźerżecź njemóżesche, cźěrjesche wón kurwjeřcha s mozu k ßlubej pschecźiwo Pólskej. Nětk wußypa roshněwany pólski kral ßwoje tartarske cźrjódy nad Pruskej, te pala a morduja, schtoż samoża. Kurwjeřch bě nusowany, ßo wot schwedskeho ßluba skradźu wotwobrocźicź, so bychu pólszy wojazy kraj saßo wopuschcźili. Wysche teho wscheho hischcźe mór w Königsbergu wudyri. Wón pschinjeße ßwoju Luisu na kraj. Bórsy tam wona skhori a dyrbjesche ßo teho dla saßo do města wrócźicź. Tu wobradźi jej Bóh tón Knjes, kaž je hiżo powjedane, 11. julija 1657 prynza Bjedricha, posdźischeho krala. Tak běsche wona ßrjedź tutych straschnych podeńdźenjow stała ßwojemu mandźelskemu we wschěch tyschnoscźach k radźe a troschtej.

Skóncźnje, 10. novembra 1657, sdasche ßo knjejstwo ßławneho kurwjeřcha psches měr, s Pólskej scźinjeny, wobtwjerdźene a jeho pschitomnoscź w Königsbergu njebě wjazy nusna. Ssrjedźa w ßurowej symje ßo pschihotowachu na dompucź do Barlina. Wjele domapytanej macźeri bě cźeźko wokoło wutroby, ßwoje khorowate dźěćźatko, Bjedricha, strachotam dalokeho a wobcźeźneho pucźowanja podacź; ale żadanje, ßwoje w Barlinje sawostajene dźěćźo saßo widźecź, njedasche jej dlěje cźakacź. A hdyž tu nětk dołho żadane wokomiknjenje bě, hdyž wona w Barlinje do hroda a do wschěch stwow khwatasche, so by ßwojeho ßynka widźała, namoka jeho cźerstweho a wjeßełeho pschi hrajkanju se ßwojimi klankami. Wona ßwojej ruzy sa nim wupschestrě a wokoscha jeho wutrobnje. Potom dźakowasche ßo Bohu temu Knjesej a ßwojim ßwěrnym ßłużobnikam sa wobarnowanje ßwojeho Korle hnuta se ßylsami w wocźomaj.

W nasymje bě wona hischcźe junkrócź w Königsbergu. Kurwjeřch bě pólske knjejstwo nad Pruskej wotcźaßł a bě pschischoł, so by ßebi jako pruskemu wójwodej hołdowacź dał. Mózni knjesojo pruskeho kraja, sa ßwoje stare prawa ßo bojo, kotrychž dalsche wobstacźe Bjedrich Wylem s wulkim dźěłom wjazy cźerpicź njemóżesche, cźinjachu cźeźkoty, w Königsbergu pak hrożesche spjecźenje. Luisa na boku ßwojeho mandźelskeho stupi bjes bojoscźe bjes tón njeměrny lud, kaž hołbje pod kschidłomaj hodlerja. Pod hołym njebjom, na hrodowskim dworje daschtaj ßebi kurwjeřchowskaj mandźelskaj hołdowacź. Prjedy, w symje 1659, pschewodźesche Luisa ßwojeho mandźelskeho do jütlandskeho pólneho lěhwa a bě ßwědk dobywanja města Fridericia. Tola bórsy spósna wona, so ßo pólne lěhwa a bitwischcźa sa żony k pschebywanju njehodźa. Wona ßo po morju do Haaga wrócźi. Jejna macź běsche ju do Hollandskeje na kwaß młódscheje ßotry pscheßroßyła, ale hischcźe druhe pschicźiny nawabichu ju, do tuteho pucźowanja dowolicź. Wójna bě ßo hłubscho do pustych jütlandskich stronow cźahnyła. Pschiwjesenje zyroby s dalokoscźe bě nusne, ßnano tež pomoz wot morjoweje strony ßem, kotruž bě hollandske łódźstwo hiżo junu pschinjeßło. Tak móżesche Luisyna pschitomnoscź w Hollandskej k wulkemu wużitkej bycź. Wona poda ßo do Gröningena, tu běsche jej móżno, kurwjeřcha, hdyž bu wón sadźěwany psches němski kraj ßo wrócźicź, s jeho zyłym wójskom na hollandskich łódźach psches morjo wumóz.

„Jejneho muża wutroba móże ßo na nju spuschcźecź; wona je kaž kupzowa łódź, kiž ßwoje kubło s daloka pschiwjese, wona ßwój rót wotewri s mudroscźu, wona pósnaje, so jeje dźěło wużitk pschinjeße, jejna ßwěza w nozy njewuhaßnje“ (Pschißł. Sal. 31). Tuta khwalba pózcźiweje żony budźe s poknym prawom kurwjeřchowzy data. Kurwjeřchowsku pokładnizu wobohacźesche wona s drohej pychu, kurwjeřchowske wobßedźeństwa pschisporjesche wona psches to, so nowe kubła pschikupowasche, sastajene knjejske kubła Pruskej saßo lósowasche. To bě jej móżno psches mudru slutniwoscź a wubjernu hospodarnu wobdarjenoscź. „Wona je kupzowa łódź, kiž muża kubła s daloka pschiwjese.“ Jeje strowy rosom, s kotrymž wona najcźeźsche wobstejnoscźe kraja sapschimnycź a porjedźicź wjedźesche, bu kurwjeřchowzy njeparujomny. Husto, tak powjedachu, je kurwjeřch se shromadźisny ßwojich ministrow k ßwojej mandźelskej khwatał a je ßo ju wo radu praschał. Wona dawasche jemu ßwoju dobru radu s wutrobnej ßwěrnoscźu, we wschej poniżnoscźi a běsche w tym ßwojemu mużej ßwěza, kiž w nozy njewuhaßnje.

(Pokracźowanje.)

Rjane wobradźenje.

W poknóznej Němskej je wulke pschekupske město Hamburg. W bliskoscźi je wulki a rjany tak mjenowany Saksonski lěß. Tam lezi cźicha wjeska, kotruž hódni a pilni ludźo wobydla; bjes nimi je tež wjele dźěłacźerjow, kiž ßebi s wonka wßy ßwoju msdu saßłuża. Běsche Boża nóz lěta 1889, jako s wjecźora tołsta mhła dróhu do Saksonskeho lěßa a knjeżeho dwora pschikrywasche. Na pucźu do wßy ßo tam a jow wulki muż pokasa, kiž mějesche mantl wobleczeny a na hłowje wulki schěroki kłobuk. Wón pschi dźěłacźerjoch, kiž s dźěła dźěchu, tam a jow stejo wosta. Ludźo ßebi pschecźelnje pched nim kłobuk scźeźechu a jeho postrowichu. Schtó běsche tón dźiwny muż, kiž wschudźom tak pschecźelnje s dźěłacźerjemi powjedasche? Ludźo domoj khwatachu, dokelž chzysche Boże dźěćźo wobradźecź. We wjele khudych ßwójbach błyschcźesche ßo dźenßa pod hodownym schtomom nowy 20markowski pjenjes s wobrasom khěżora Wylema II. Schtó běsche jón wobradźił? Tamny

zusy, zusy a tola derje snaty po wschěm šwěcźe. Wón běšche šebi wjecźor do saka 20markowskich pjenjes natykał, so by je k hodam rosdźělił. Ach, so by hischcźe husto tak k hodam pschischoł, šebi ludźo myšlachu. Ale stary Jan šo sdźerźecź njemóźesche, sacźucźa šwojeje wutroby wuprajicź, jako běšche hodowny schtom sašwěcźił, k tym šwojim praji: „Nó, hlejcźe, kaž dołho mamy wjeřcha Bismarka, šo nam slě njepóńdźe"; pschi tym 20 markow se saka wucźeźe, je pod hodowny schtom połoźi a šo k šwojej źonje se šłowami wobrocźi: „Tu masch, Hana! Sczińń nam rjane šwjedźeńske dny s tym!"

„Haj", wotmolwi źona, „nasch lubowany wjeřch ma sdobnu wutrobu, wón wě, kak cźłowjekej je, hdyž je khudy."

Sswět bjes Jesuša!

Schto je cźłowjek bjes Jesuša? Pohladajmy na millijony póhanow, kiž šwojim pschiboham šłuźa, — w kajkim srudnym spanju woni leźa, w kajkim źiwjenju bjes wscheho troschta šu źiwi! Ale też cźi, kiž šu temu sbóźnikej zusi šrjedźa w kschescźijanstwje, runjeź šmědźa wuźiwacź źohnowanu móz evangelija — woni dźeja w duchownej šmjercźi wěcźnej šmjercźi napscheczźiwo. Tehdy hakle mam ja wěrne źiwjenje, hdyž ja s Bohom psches Khrystuša we wobkhadźe steju, hdyž šym hakosa na winowym pjeńku, hdyž njebjeski powětr šrěbam, hdyž šo moja duscha puschcźi do wěcźnoscźe a moje smyšlenja, rěcźe, cźinjenja a cźerpjenja šu pošwjecźene Knjesej Jesušej psches cźěrjenje šwjateho Ducha. Hdyž je Khrystuš moje źiwjenje, je šmjercź moje dobycźe; pschetoź schtóź do njeho wěri, budźe źiwy, hacźrunje wumrje. Njeliczomne dusche šu hižo rosšwětlene wot pruhow šłónza hnady Jesom Khrysta; hacź nanajdalsche kupy je hižo wješeła powjescź wo Bożej hnadźe dóschła, dobywajo na błudźe a pschiwěrje. Pschetoź Bóh chze, so bychu wschitzy ł pósnacźu teje prawdy pschischli. Teho dla póšła wón šwojich profetow, teho dla pschińdźe kschcźenik Jan, so by šwědcźił wo tym sbóźniku. Teho dla da Bóh dźiwnej hwěsdźe šwěcźicź na njebju, kotraź póhanskim kralam šwěcźesche, doniź to dźěcźo Jesuš njenamakachu. Wschelakich prjedyběźerjow a pucźpokasowarjow nasch njebjeski Wótz trjeba; wón pschińdźe pak s luboscźu, pak s cźerpjenjom. K jenemu šwoje šłowo póscźele jako hamor, k druhemu jako miły deschcźik, doniź šo na poźledku njeprascheja: „Hdźe je tón kral, kiž móže nam pomhacź? Schto mam cźinicź, so sbóźny budu?" Też w najtupischim šwědomnju bydli potajna lacźnoscź sa měrom. Wschako też cźi najdźiwischi cźorni šwojej ruzy wupschestrěwaju sa tym źiwym Bohom. Wschitzy cźłowjekoźo šu k jeho podobnoscźi stworjeni; wschitke hrěchi šu wukupjene psches krej Jesom Khrysta; wschitzy šu jeho. Ale schtóź je njeprawy, schtóź chze njecźiste źiwjenje wjescź, komuź je nóz lubscha hacź dźeń, tón wo Boźe šłowo njerodźi, kiž jeho khosta. My tych krucźe saźudźicź njechamy, kiž bjes wěry, tola w prawym cźinjenju a w luboscźi k bliźschemu khodźa — tola dyrbi šo prajicź: Hdyž šo schtó pokojcźny, hórki, swadniwy wopokasuje, hdyž šu wot njeho njecźiste rěcźe šłyschecź a wón njekniczomne źiwjenje wjedźe — płacźi to šłowo japoschtoła (1 Tim. 1, 19): „Wón je měł wěru a dobre šwědomnje, kotreź je wot šebje wotstorcźił a je na wěrje schkodu wsał". — Wjele jich wě a tola njewopomnja, kak wjele je Jesuš sa nich cźinił a kelko móhli na nim měcź. Srudna wěź je, so mało wuski pucź namaka. Tón wumoźnik tu je; wón woła, napomina, cźaka, ale hdyž cźłowjekoźo na jeho pastyřski hłóš njepoźłuchaja, cźaš hnady sakomdźa — nusowani njebudźa — potom budźa šudu pschewostajeni, pschetoź: woni šu njechali. E. H.

Nowe lěto.

Hłóš: My chzemy Bohu spěwacź.

Nětk stare lěto saúdźe,
Sso nowe sapocźnje,
S tym źadanje mje pscheńdźe:
Njech Jesuš wodźi mje!
Ja šo jom' dźakuju,
So je mje hacź šem wodźił
A k pomozy mi khodźił
We mojim źiwjenju.

O Jesu, moja radoscź,
Mój bratr a pschecźelo,
Ty mojej' dusche źadoscź,
Mój schkit a rěcźniko,
Cźe proschu s wutrobu,
Ja źadanje mam w šebi,
So źiwy był ja w tebi
Też junu w wumrjecźu.

My šmy nětk wobsamknyli
To stare lěto saš',
W nim dobre wuźiwali:
We nowym swarnuj naš!
Ty chzył też dale šam
Naš s twojej hnadu wodźicź,
Twoj' šłowo do naš płodźicź,
Sdźerź sakramentaj nam!

Nam w nowym lěcźe swarnuj
Tych šwěrnych prědarjow,
Jim twoje šłowo źohnuj,
Kiž šyja do duschow!
Też dobre schule nam
Wobradź a swarnuj wyschnoscź,
Wotwobrocź wójnu, tyschnoscź,
Staj mjesy khoroscźam!

Daj, Knjeźe, źohnowanje
Na starschich, na dźěcźi!
Daj twoje swarnowanje
A sdźerź jich luboscźi!
Kaź Wócźez lubosny
Chzył naš też wobarnowacź,
Psched njesbożom naš skhowacź,
Psched cźašom drohoty!

Twój jandźel njech naš wodźi,
Naš swarnuj psched cźertom,
Njech stajnje s nami khodźi!
Nam swarnuj pola, dom!
Nasch wschědny khlěb nam daj,
So by jón s dźakom brali
A strowi wuźiwali;
Psched wóhnjom sakhowaj!

Daj pschecźelow nam šwěrnych!
Spoźcź měr a jednotu!
Sczińń njepschecźelow měrnych!
Staj swadu wohidnu!
Budź schkit tych wudowow!
Chzył khudym pomoz sdźělicź,
Na šyrotach šo šmilicź:
Wschak šy Wótz dobrotow.

Daj strowoscź, źohnowanje,
We nusy pomoz, troscht
A hnady podawanje,
Dha mamy k tebi lóscht;
Chze šmjercź naš wotwołacź,
A psches nju mamy padnycź,
Dha, Jesu, pomhaj stanycź
Naš w njebju sakhowacź! E. H.

„Pomhaj Bóh" je wot nětka niz jenoź pola knjesow duchownych, ale też **we wschěch pschedawarńjach „Sserb. Nowin"** na wšach a w Budyschinje dostacź. **Na schtwórcź lěta** płacźi wón **40 np., jenotliwe cźišła** šo po **4 np.** pschedawaju.

Samolwity redaktor: dr. F. Sella, farař w Krjebi; šoburedaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a nakład Ssmolerjez knihicźischcźerńje w Budyschinje.